RESP O

DANIELIS PAP HII

ex Societate Jesu Theologi

XHIBITIONEM ERRORUM

M. R. P. SEBASTIANUM A S. PAULO,

Carmelitani in Belgio bis Provincialem

olim sacræ Theologiæ Professorem Lovanii,

evulgatam

ANNO MDCXCIII COLONIÆ.

Pars secunda ad posteriores XII *Articulos, cum Articulo* XXV *de Post-notatis.*

ANTVERPIÆ,

Apud Viduam Henrici Thieullier.

ANNO MDCXCVII.

PRÆFATIO.

TRansiturus à prima ad secundam partem Responsionis promissæ, nihil opus habeo monere Lectorem, id quod jam experiendo cognovit, unice propositum mihi esse, ut quàm manifestissimam faciam falsitatem, non tam errorum, libris meis temere ignoranterque imputatorum, quam atrocium criminum, mihi coram Apostolica Sede præfidenter impactorum. Aliquid tamen præterea monendus mihi est, ut ne (quod facere aliquos, dolens intelligo) alio accipiat sensu vocabula, CALUMNIA & CALUMNIARI, *quibus brevitatis causa sæpe usus sum; quam quo accepi ego, & accipiuntur communiter à linguæ latinæ studiosis.* CALUMNIA *Latinis sonat, ut quidem in Dictionario Calepini aucto explicatur*; Vexatio alicujus in litibus per fraudem & frustrationem; aut rei alicujus malitiosa interpretatio: *ut vero exponitur à Nizolio in Apparatu latinæ locutionis*; Injusta vexatio & fraudulenta interpretatio, *videlicet in judicio. Hinc & mihi sonat*, Publica ac falsa accusatio: *nec aliter sonuit, nec accipi aliter apud me velim. Tali autem acceptione nemo prudens mihi male verterit, quod adhibuerim voces* Calumnia & Calumniari, *pro longiori verborum circuitu, alioquin cum tædio lectorum adhibendo. An vero publice & falso (accedente etiam malitiosa interpretatione verborum meorum) non accuser sæpissime à P. Sebastiano; dum dispiciet æquus lector: dispiciat ipse Accusator meus, quomodo intentionem conscientiamque suam excuset. Dicat, zelo tuendi honorem Ordinis, abreptum se aliquanto longius quam par erat; dicat, multa se propriis oculis non legisse, multa credidisse alienis, itáque sententias meas sæpe mutilas exhibuisse. Opto, ut vere possit dicere hæc omnia, seque ita excusare Deo, à quo pariter omnes judicabimur: tantum patescat innocentia mea, quoad utile erit gloriæ Domini, & Sanctorum ejus, atque Ecclesiæ in ipsis triumphantis splendori: Accusatorem vero meum ejusque consortes tot gratiis cumulet divina Bonitas, quot illi me convitiis calumniisque onerant, ac porro pergent onerare. Fiat. Fiat.*

F. A.

FACULTAS PROVINCIALIS.

INfrascriptus *Societatis Jesu per Flandrobelgicam Præpositus Provincialis*; potestate mihi facta ab *Adm.R.P.N.Præposito Generali Thyrso Gonzalez*, & ex sententiâ trium nostræ Societatis Theologorum, qui infrascripta recognoverunt atque approbarunt; permitto, ut evulgetur *Responsio Danielis Papebrochii, nostræ Societatis Theologi, ad Exhibitionem errorum, per Adm. R.P. Sebastianum à S. Paulo, Ordinis Carmelitarum in Belgio bis Provincialem, evulgatam. Pars secunda.* In quorum fidem hasce, manu mea subscriptas & Officii sigillo munitas, dedi Antverpiæ XII Julii, MDCXCVII.

Locus † sigilli. LUDOVICUS HAVET.

APPROBATIO ORDINARII.

Potest imprimi.

Antverpiæ 1697, 19 Maji.

ANTONIUS HOEFSLACH
C. G. L. C.

SUMMA PRIVILEGII REGII.

CUm Dominus noster CAROLUS II, Dei Gratia Hispaniarum Indiarumque Rex Catholicus, atque Brabantiæ Dux, mihi *Danieli Papebrochio*, Societatis Jesu Sacerdoti, per litteras patentes, signatas 1692, 23 Februarii, concesserit Privilegium, cuicumque à me eligendo Typographo communicabile, pro imprimendis *Actis Sanctorum*, & quibuscumque eo spectantibus scriptis, permitto *Viduæ Henrici Thieullier*, Typographi ac Bibliopolæ Antverpiensis, ut imprimere ac distrahere possit partem alteram mearum pro iisdem Actis *Responsionum*, ad objecta ab Adm.R.P. Sebastiano à S. Paulo. Actum in Domo nostra Professa, die 1 Martii 1697.

EX-

EXHIBITIONIS ERRORUM ARTICULUS XIII.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ inter Acta Sanctorum Papebrochius habet contra scripta seu libros illorum.

RESPONSIO.

1 ETiam hunc Articulum ordiris, Pater Rev. ab insigni specimine modestiæ tuæ, qua effecturum te polliceris, ut judicare lector debeat, me in eo critices genere, quod spuria discernit à genuinis, esse comparandum Erasmo; qui (sicut Theophilum Rainaudum scribere ais) *temeritatis verticem occupavit; ex nescio qua styli saliva, qua volebat præ omnibus imbutus videri, varia indubitata opera, quibusdam Patribus per anteriorem hallucinationem fuisse supposita, commentus, magna & scriptorum fraude, & Ecclesiæ dispendio non levi.* Quærenti ubi hæc Theophilus dicat, allegas *Tom.8 in Prolog.* Si *Tomi 8 Prologum* indicas, nullus est; nec, si quis esset, Theophili esset, sed collectoris & distributoris operum ejus, Tomis septemdecim, eo mortuo imprimendorum. Aliter ergo indices locum oportet, si inveniri eum vis.

2 Sed parvi hoc ad rem nostram. Nam si Theophili verba verè ista sunt, quod non mirarer (est enim ad ejusmodi nimis quam facilis, & idcirco eo libentius utitur Paternitas Tua) eadem in ipsummet retorquere mox debebis §.5, ubi certas pro libro de institutione Monachorum, indubitato (ut Carmelitæ credi volunt) scripto Joannis 44 Hierosolymitani Patriarchæ; refragante Theophilo, atque adeo secundum te eâdê cum Erasmo styli saliva imbuto. Videamus autem, an vel unus ex omnibus libris, quos indubitatis auctoribus detrahi dicis, à me, aut primo, aut cum solis iis quibuscum me componis, vocatus in dubium sit. *Si separaveris pretiosum à vili, quasi os meum eris,* inquit Dominus Jeremiæ XVI. Hoc facere sunt conati, quotquot de Scriptoribus ecclesiasticis hoc seculo egerunt, Joannes Maria Brasichellensis, sacri Palatii Magister, an. 1607; Robertus Bellarminus, 1612; Philippus Labbe, 1660; Casimirus Oudin Præmonstratensis 1686; præter alios quos nihil attinet nominare; hi enim mihi sufficiunt ad amoliendas calumnias, quas mihi struxisti.

§. I & II. ACCUSATIONES.

Papebrochius cum hæresiarchis, Luthero, Calvino, nec non Magdeburgensibus & eorum assectis, contra Pontifices, Concilia, Sacram Rituum Congregationem, sanctos Patres, omnesque probos Catholicos scriptores, negat libros de Hierarchia cælesti & ecclesiastica esse S. Dionysii Areopagitæ.

Nec solum illos sed & cetera S. Dionysii opera cum hæreticis illi abnegat, imo & de hæresi molitur reddere suspecta.

RESPONSIO.

3 HIc eadem pene ad verbum recantat Paternitas vestra, quæ Art. 5, §.8. Iis ego respondens, probavi, primos Severianos hæreticos fuisse, qui in Collatione Catholicorum, cum iisdem habita Constantinopoli anno 535, libros illos protulerunt, & quidem sub nomine *Areopagitæ*; sic tamen ut Catholicis, quærentibus unde probarent, eos libros esse illius quem dicebant; nullius ex antiquis Patribus auctoritate fulcire ipsum conati sint; sed pro aliis assumptam probandi fiduciam, pro Dionysio omnino abjecerint. Nihil terreor solis à te adductis nominibus SS. Ignatii Antiocheni, Dionysii & Athanasii Alexandrinorum, utriusque Gregorii Nysseni & Nazianzeni, Chrysostomi, Originis; in quorum scriptis non indiligenter versati Severiani illi, haud omisissent eos pro se allegare, si vere potuissent. Hieronymus in Libro de Scriptoribus Ecclesiasticis, nec nomen quidem Areopagitæ, nedum libros novit; ut mirum esset eum à Te nominari fide meliori, quam qua nominasti alios.

4 Interim Natalis Alexander, Areopagitæ esse eos libros asserturus, Dissert. 21, seculo 1, sic orditur. *Certum est, hæc scripta ante seculi quinti initium Auctorum Ecclesiasticorum laudasse neminē, nedum sub S. Dionysii Areopagitæ, sed nec sub alterius Patris nomine.* Nititur tamen, melius quam Tu, Pater Rev. probare assumptum suum; non objiciendo inania & nusquam invenienda primorum quatuor seculorum testimonia; sed (sicut virum eruditum decet) rationibus rationes opponendo, & veros post sextum seculum auctores, adeoque decem seculorum possessionem stabiliendo, vindicare conatur Areopagitæ libros illos. Scivit autem, æque ac Tu, Pater Rev. Lutherum & Calvinum præcipuos fuisse, qui superiori seculo illorū veritatem in dubium revocarunt; sed iis qui deinde, præjudicio tam infami seposito, rem ipsam penitius consideraront, non exprobravit, sicut Tu mihi num. 8, quod, *spreta tam sancta & evidenti auctoritate, istis sceleratis ac perditis hæresiarchis adhæreant, qui pietati bellum undequaque indixerunt.*

5 Sanctitatem eorum, qui post seculum 6 crediderunt, Areopagitæ libros esse, venerantur Estius, Petavius, Morinus, & alii; evidentiam negant; & negant (ut loquitur Cæsar Oudin in Supplemento de scriptoribus) *cum aliis multis*; inter quos sunt Thomas Cardinalis S. Xysti & Christianus Lupus apud Schelstratium, Antiquitatis illustratæ pag. 396. His quod ego me adjunxerim

junxerim, non debuit mihi crimini verti apud Apostolicam Sedem, non solitam hujusmodi quæstionibus, inter eruditos controversis, arbitram se interponere. Si volebas censuram Facultatis Theologicæ Parisiensis allegare, acrius perstringentis Lutherum & Erasmum, propter abnegatos Areopagitæ jam sæpe dictos libros, tamquam *temerarios & novitatum studiosos, nec vere eruditos*; addere debuisses eam censuram latam fuisse an. 1527., cum adhuc cruda esset novitas, quæ ab optimis Catholicis paulatim digesta, visa est adeo non esse contemnenda, ut suum ipsi calculum addiderint, addantque etiam hodie multi, non novitatis, sed veritatis studiosi.

6 Ast §.2 acrius me premere conaris, Pater Rev. quasi ea opera non solum moliar Areopagitæ eripere, sed etiam *reddere de heresi suspecta*. Quomodo autem? Quia ad Ephemerides Græco-Moschas. indico Quenellii dubitationem de Orthodoxia auctoris. Sed taces, quod ibidem subjungo, usitatas Eutychianis & Semi-eutychianis phrases, quas in illis libris deprehendere sibi videtur Quenellius, tales esse, *quas Catholice interpretari quis possit, fortassis & debeat*. Hæc Accusationum tuarum consueta scilicet infidelitas est, rescindere ex locis accusandis omnia, quibus aliena vel mea dicta lenio ac mitigo, & extra calumniæ ictum pono. Plura non patiebatur brevitas, proposita Annotatiunculis ad Ephemerides dandis. In eodem autem, quem accusas primo Tomo Maji, ipso scilicet quem lectum tibi indicas loco, quemque Art.15, §.6 num.7 excussurum te minaris, id est pag.295 num. 28, prolixius de iisdem libris acturus, sic loquor, *Ego, libros istos suspicio ac veneror, ut divino spiritu scriptos*. Hoccine est, eos *de heresi suspectos reddere*? Contra sic sentientem frustra produxisti tot elogia Areopagiticorum operum, §.2 deducta: quæ simul omnia tam multum libris illis non concedunt, quam ego verbis quatuor. Istis ergo verbis totam hanc responsionem absolvo; Teque, manifestæ convictum calumniæ, relinquo conscientiæ tuæ dijudicandum, an & ad quam retractationem tenearis. Interim vide quomodo in priori parte Responsionis meæ, Artic.5, num.20 dubitationem Quenellii refutaverim, & præoccupaverim ictum, quem prospiciebam ab accusatore aliquo ferendum, nisi expressius id facerem, sicuti expressissime feci.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, ex meris conjecturis, librum Josephi Antiocheni, de perfecta militia primitivæ Ecclesiæ, præfidenter repudiat, tamquam spurium vitulamen.

RESPONSIO.

7 Philippus Ribotus, Carmelitarum in Catalaunia Prior Provincialis, sub annum 1370 scripsit & digessit libros decem, *de institutione Ordinis Prophetici Eliani beatissimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo*, sicuti reperiuntur excusi & recusi in veteri ac novo speculo Ordinis. Ibi lib. 5 cap. 8 docere volens; *quod Religiosi prædicti per Apostolos in doctrina Evangelii, in allegoriis Legis veteris eruditi, per Phœnicen & Palæstinam fidem Christi prædicarunt*; primo describit verba *Joannis Hierosolymitani*, quem vocat XLIV *Episc. Hieros.* tum locum quemdam EX CHRONICIS

ROMAN (quas Chronicas, non esse alicujus Latini recentioris, atque ejusdem fere cum Riboto temporis, ægre probabitur) ac denique, JOSEPHUM ANTIOCHENUM inducit, quasi *in Speculo perfectæ militiæ primitivæ Ecclesiæ capite duodecimo* hæc habeat verba „Perfectorum militum, Christi „Apostolorum, coadjutores surrexerunt „strenuissimi, viri solitarii, contempla„tionique dediti, sanctorum Prophetarum „Eliæ & Elisei sequaces; qui de monte „Carmeli descendentes, per Galilæam, „Samariam & Judæam, fidem Christi „constantissime sparserunt; quique in „Virginis Mariæ honorem, in Montis Car„meli declivio, fabricantes oratorium, „Salvatoris Matri specialissime servierunt.

8 Locum hunc mox dicuntur descripsisse vel allegasse *Bernardus Generalis*, *in libello de antiquitate Ordinis sui, circa annum* 1378, & circa sequentis seculi medium *Thomas Waldensis* atque *Ioannes Soreth*; exeunte autem eodem seculo 15, *Arnoldus Bostius*, ac *Ioannes Palæonydorus*, *Carmelitæ*; quos porro secuti sunt complures alii, etiam externi. Citaturus eos Accusator, præmittit *quod Emmanuel Romanus, in Elucidario* Carm. Elucid. 27 *referat, se illum* (librum) *in Bibliotheca Universitatis Salmanticensis vidisse & legisse*. Verum idem Accusator, allegando hoc testimonium, caute dissimulat, quod Hispanus iste Carmelita, adhuc vivebat & florebat anno 1632, quando Aubertus Miræus colligebat secundam Bibliothecæ suæ partem, in qua ejus sic meminit, ut dicat, *tempore vivere dignum longo*. Vivebat ergo & scribebat eodem tempore Emmanuel, quo in eadem Hispania erudenrandæ & elucidandæ Historiæ Carmelitanæ incumbebant, Marcus Alegre de Casanate (qui tamen inter Sanctos & Scriptores seculi 3 nullam Josephi mentionem facit) & Joannes Baptista de Lezana, multus in Josepho eodem vindicando: sed nec ipse, nec alius ullam sunt nacti notitiam libri, veluti adhuc suo tempore extantis. Hoc vero quis credat fieri potuisse, nec multo studio quæsitum fuisse librum, tam certo teste indicatum? quæsitum autem serio, non fuisse reperiendum? neque per tot secula prægressa exemplar aliud ab ullo alicubi Carmelita describendum?

9 Utinam autem fuisset inventus! Vix enim dubitare possum, quin proditurus fuisset Auctoris, minime Græci vel Syri conditionem; ætatem vero, nequaquam tantam, quantam ei, nescio à quibus, fortassis antiquitatem nimis amantibus, tribui scripsit Petrus Possevinus, in Apparatu scriptorum veteris & novi Testamenti, his verbis usus: JOSEPHUS ANTIOCHENUS, *vetustissimus fertur fuisse scriptor, qui scripserit librum prænotatum*, Speculum perfectæ militiæ primitivæ Ecclesiæ. *Vixit anno* 130 *Philippus Ribotus*. Atqui verba Riboti jam dedimus, ubi nihil de summa vetustate legitur, multo minus de anno 130.

10 Idne ergo de suo addiderit Possevinus? Non credo. An alibi legerit, quod nusquam modo extat? Mirum foret, si primus & solus. An Riboti textui aliquis addidit vel typo vel calamo? Non esset hæc prima in tali causa fraus, apta cadere in pridem convictos etiam Regulæ, Pontificiis Bullis infrenatæ, annum addidisse, quem Auctor suus ei non adscripserat. Prudens lector teneat quod volet. Mihi satis est indicasse, quod ante Possevinum (qui circa annum 1600 composuit Apparatum) tantæ ætatis meminerit nemo. Qui autem illi Riboti textui annum, ex sua conjectura, vel aliunde addidit, annum fortassis expresserit 1300: sed cum hic non satis antiquus videretur alicui majoris vetustatis cupido, expunxerit unum O, & sic remanserit 130: quod Possevinum decepisse potuit.

11 Neque ideo minus negaverim, Græcum fuisse aut Syrum scriptorem istius speculi,

Speculi, quia Antiochenus cognominetur. Ex Latinis enim Terræ-sanctæ vindicibus, potuit Josephus iste Antiochiæ natus fuisse, ante annum 1268, quo urbs capta à Turcis fuit; &, perditâ ad extremum etiam Accone, cum reliquis Latinis & Carmelitis trajecisse in Europam, sub finem seculi 12; ibique librum istum suum scripsisse, eadem qua Guilielmus Sanwicus persuasione de Ordinis Carmelitani origine, ex defectu notitiæ certioris. Plus aliquid si de Josepho isto credere me velis, P. Professor, oportet ut testes producas alios quam hactenus reperisti, & argumenta validiora. Interim libenter ex te discam, quo auctore P. Daniel à Virg. Maria in Vinea Carmeli n.319. & Tu ex illo, *Iosephum* vocetis, non solum *Antiochenum*, sed *Diaconum Antiochenum*. An fortassis, ut persuadeatis, præcipuum aliquem in Ecclesia Antiochena ante annos 1300 gradum tenuisse, puta Archidiaconi? Nempe hoc munere fungentes antiquitas solum appellabat Diaconos, necdum in usu inducto illo ARCHI, quod seculo 4 primum cœpit usurpari, nominando *Archiepiscopos* eos, qui pluribus Episcopis præerant: quod ad alias quoque ecclesiastica ministeria, pluribus in una ecclesia communicata, transiit, ut *Archipresbyteri*, *Archidiaconi*, *Archiacolythi* dicerentur. Ut ut est, quemcumque gradum vel in Antiochena ecclesia, vel in Ordine vestro tenuit Josephus Antiochenus; exspecto argumentum, quo probet Paternitas tua, seniorem illum fuisse seculo 13 ad finem vergente.

12 Hoc facere aggrederis: & num. 21 exordiens, *imprimis*, inquis, *librum illum commemorat & citat S. Brocardus, in Ordinis Carmelitani Constitutionibus, quas composuit circa annum 1191.* Mirum profecto si has ille composuit, tanto prius quam Ordo vester suam haberet primam Regulam: hanc autem non potuit à S. Alberto accepisse, ante annum 1206, quo is primum appulit in Terram sanctam. Mirabilius etiam est, si talem eis apposuit Præfationem; nec minus, quod Constitutionum talium nullam fecerit mentionem Generalis vester Joannes Grossus, anno 1389 creatus, in suo Viridario Carmelitarum, quod ex Francofurtensi Codice magis sincerum habemus, quam nunc extat apud vos excusum. Is ad secundum Priorem Brocardum veniens; Hoc *præsidente*, inquit, *Domino Patriarcha Ierosolymitano proposuerunt*, qui Priorem Brocardum elegerunt Fratres, *quod à tempore quo Patriarcha* (Antiochenus) *Aymericus eos omnes sub cura unius Prioris per obedientiæ vinculum colligaverat, ipsi desiderabant vivere in monasterio, sub obedientia religiosa vita solitaria, per Eliam instituta. Ideo, priusquam, includerentur obnixe requirebant à prædicto Patriarcha Alberto, ut juxta propositum eorum traderet eis, de quibusdam articulis, per eos tunc sibi oblatis, brevem vitæ formulam, quam in posterum tenere deberent; quam eis tradidit, & prædicto Brocardo Priori direxit, secundum quod habetur in Regula Fratrum Carmelitarum.* Hæc sane non faciunt verisimile, præter Articulos istos à Brocardo oblatos, (paucos utique & breves, ac proportionatos Regulæ ex iis formandæ) alias prolixiores Constitutiones scriptas fuisse, non dico ante adventum Alberti; sed ante translationem Ordinis in Europam, & divisionem in plures Provincias, quam ubique supponunt eæ quæ nunc extant, & quarum Præfationem mox dabo.

13 Obsecro autem unde hanc antiquiorum Regulâ Constitutionum, velut à Brocardo scriptarum, accepistis notitiam? Ex *Ioanne Balæo*, inquit Lezana, ad an. 1191 num. 9, *qui etsi à nostris vel nominari indignus sit, quod fidem cum religione Apostata deseruerit; quia tamen in historiarum nostrarum (præsertim B. Brocardi vita, quam in-*

ter Catholicos scripsit) notitia peritus valde fuit, multum eidem in hac parte fidendum. Scripsit Balæus Catalogum scriptorum Britanniæ usque ad annum 1557, adeoque annis 340 circiter post obitum Brocardi, eorum autem quæ de hoc scripsit testem nullum adfert; sed quia scripsit necdum Apostata (quod dici video, non etiam probari) & ex eo scripto præsumitur transtulisse jam Apostata, quæ habet in Catalogo, *multum ei fidendum* est apud Carmelitas. Scripsit Joannes Phocæ, quæ vidit in Terrasancta vel audivit vivente ipso Brocardo, fidem tamen nullam meretur; quia non scripsit ad gustum & opinionem Carmelitarum. Quis hoc capiat?

14 Quid vero scripsit Balæus? Sic habet Centuriâ 3 post Gualterum de Constantiis in Appendice: *Brocardus Hierosolymitanus, secundus Carmelitarum Præses, anno* 1171, *composuit eis Regulam, ex Basilii dogmate quadam mutuatus, ut secundum illam viverent. Hanc anno Domini* 1199 *Albertus Patriarcha Hierosolymitanus abbreviavit, confirmavit, atque observandam eis tradidit.* Hæc quam peccant in tempore, tam non peccare in substantia, unde vis credam Pater Rev.? Et cum in Regula Albertina, quam Brocardicæ epitomen esse Balæo creditis, nulla fiat mentio Josephi Antiocheni, quo auctore credere me vultis, eam fieri in Brocardica, cujus nullum uspiam extat exemplum? Velimus tamen aut nolimus, credendum est, Constitutiones, quæ Regulâ antiquiores fuerint, scripsisse Brocardum; quia, Lezana teste, *eadem fere habent Magdeburgenses auctores, simili hæreticorum nota signati.* Hos licet me sequi crimineris, Pater Rev. non tamen ideo scrutari velim, ut sciam quomodo Balæum transcripserint.

15 Cum eisdem *familia Gesneri Bibliothecam* habere, Lezana dicit. Verum fallitur, si credidit, Gesnerum de Brocardo scripsisse: edita est enim Gesneri Bibliotheca an. 1545, sine mentione Brocardi. Hunc vero, illuc intulit, qui ipsam Bibliothecam plus quam in duplum auxit, Josias Simlerus, æque ac ille, hæreticus, anno 1583; & nescio unde (fortassis ex hæretica quoque *Bibliotheca Tigurina* pag. 517, nam & hæc citatur à Tua Paternitate) adscripsit Brocardo, *Canonum sui Ordinis, lib.* 1. *Statuta in Carmelo, lib.* 1, *exhortationes pias, lib.* 1, *atque alia.* Et quia hæc in suo Apparatu retulit Possevinus, Semleri nomine propter hæresim suppresso (ut fere solet in talibus) eadem, velut omni fide subnixa, traduntur à Lezana & Rev. vestra. Illas porro Brocardicas Constitutiones etsi fuisse concederet aliquis, ecquid tandem haberet, ad probandam vetustatem Josephi Antiocheni?

16 Multum, inquies. Extat enim ad ipsas Præfatio, Josephum citans. Satin' certo? Satis. Nam qui integram profert *ex antiquis Ordinis statutis* P. Daniel à Virgine Maria, vel si quis alius est Auctor Appendicis ad Speculum Riboti num. 522, in Annotatis dicit, quod *statuta illa à Ioanne Bachone, Arnoldo Bostio, & aliis nuncupantur* Constitutiones antiquæ, *seu* editæ ab antiquo; *videlicet à S. Brocardo circa annum* 1191. Mirabile & mysteriosum profecto *Videlicet*, quo credere jubeor, *Constitutiones Ordinis*, quia nuncupantur *antiqua*, seu *edita ab antiquo*, editas esse à Brocardo. An non etiam antiquæ forent si primum illæ essent compositæ editæque in Europa post mutationem habitus inductam ab Honorio IV, & Ordinem longe lateque diffusum, adeoque egentem Constitutionibus prolixioribus, quales habeo deductas in Capitula 76, & impressas anno 1499? Ibi, ut alia taceam temporis indicia, cap. XI præscribitur, ut *quilibet Frater habeat cappam albam:* non igitur talem, qualem gestabat Brocardus, *Carpitam*, sive *cappam barratam*, id est, *quibusdam largis virgis, albis & griseis, circulatam.* Hanc Capitulum

Lon-

Londinenſe anni 1281, ſic nobis deſcribit: *Frater profeſſus habeat unam Carpitam (quod eſt noſtræ Religionis inſigne) non de petiis conſutam, ſed contextam; & habeat ſeptem radios tantum, ut ſimus uniformes.* Manifeſtum eſt autem hic deſcribi cappam qualem Brocardus geſtabat, & qualem omnibus habendam præſcripſiſſet, ſi de cappa ſcripſiſſet.

17 Si dixeritis, Pater Rev. in iis quas Brocardicas fuiſſe vultis Conſtitutionibus, multa ſucceſſu temporis auctoritate Capitulorum generalium addita & mutata fuiſſe, itáque eas accepiſſe formam quam habent in prædicta: anni 1499 editione; interrogabo ego vos, unde ſciatis, Præfationem quam adducitis non eſſe ſimiliter antiquioribus ſtatutis additam, cum tranſgreſſi in Europam Fratres varie à variis exagitarentur ſuper origine Ordinis ſui. Imo quæram, unde ſciatis, quod Præfatio iſta non ſit compoſita poſt ætatem Riboti; ſic ut ex hoc ſumptus ſit iſte locus Joſephi Antiocheni, licet Brocardo numquam noti. Hoc vero magis etiam veroſimile apparebit, ſi ea quæ extat Præfatio, non mutila (ſicuti habetur in novo veſtro Speculo) ſed integra, ex veteri iſta ante annos fere ducentos impreſſione, proferatur. Titulus, Rubrica deſcriptus hic eſt. *Incipiunt Conſtitutiones Fratrum Ordinis beatiſſimæ Virginis Mariæ de Monte Carmelo. Rubrica prima. Qualiter reſpondendum ſit quærentibus, quando & qualiter aut quomodo Ordo noſter ſumpſit exordium, & quare dicuntur Fratres Beatæ Mariæ Virginis de Monte Carmelo. Cap. I.*

18 „Cum quidam Fratres noſtri Ordinis „juniores, quærentibus à quo vel quomo„do Ordo noſter ſumpſit exordium, vel „quare dicimur Fratres Ordinis beatiſſimæ „Dei Genitricis & Virginis Mariæ de „Monte Carmeli, neſciant ſatisfacere com„petenter: hinc eſt quod in ſcriptis for„mam talibus competentem volumus re„linquere: & teſtimonium veritati perhi„bentes, dicimus; quod à tempore Eliæ „& Eliſei ejus diſcipuli, Montem Car„meli, qui non longe ab Achon diſtat, de„vote inhabitantium, multi ſancti Patres, „tam veteris quam novi Teſtamenti, ſoli„tudinis montis ejuſdem, pro contempla„tione cæleſtium, veri amatores, ibidem, „juxta fontem Eliæ, in ſancta pœnitentia, „ſanctis ſucceſſibus continuatâ, ſunt pro„cul dubio converſati, laudabiliter ac reli„gioſe, prout teſtatur IV Regum Hiſto„ria cap. 6. Et Joſephus Antiochenus libro „de perfecta militia primitivæ Eccleſiæ „cap. 12, dicens: Perfectorum militum „Chriſti &c. *(uti ſupra ex Riboto)* Hac „ratione ipſius titulum elegerunt ut dice„rentur Fratres beatæ Mariæ Virginis de „monte Carmeli.

19 Hactenus Speculum novum, additis, ex reliqua Præfatione illis, quæ paucula hiſce ſignis [ ] mox includam; cetera cur omittenda putaverint editionis prædictæ curatores, apparebit ex nominatis porro Pontificibus, ex annis Chriſti notatis. Sic ergo progreditur vetus, & veroſimiliter ſincera, nec unquam interpolata Præfatio. „Et ita (*ſcilicet, Fratres Beatæ „Mariæ de monte Carmelo*) deinceps per „Apoſtolica privilegia ſunt vocati. Quos „Albertus, Eccleſiæ Jeroſolymitanæ Pa„triarcha & Sedis Apoſtolicæ Legatus, an„te Concilium Lateranenſe, in unum col„legium congregavit, ſcribens eis certam „Regulam, approbatam per Papam Ho„norium III anno ſui Pontificatus primo, „ſcilicet anno Domini 1217, & per Gre„gorium IX anno ſui Pontificatus ſecun„do, ſcilicet 1227; & per Innocentium „IV anno 1244, & per Alexandrum IV „1255 Pontificatus ſui anno ſecundo; & „per Urbanum IV anno ſuo primo, ſcilicet „1262. Similiter per Nicolaum IV anno ſuo

ſecundo,

„ secundo, die 1 Julii, anno Domini 1282; „ & per Bonifacium VIII anno sui Pontificatus secundo, scilicet anno 1294 [& „ multas Indulgentias dicto Ordini multi „ Pontifices concesserunt, atque plurima „ privilegia dederunt,] ut patet in Mari „ Magno [Primus, quoad Indulgentias „ fuit Leo Papa IV, anno Domini 848, & „ Adrianus II, anno 873; & Papa Stephanus V, anno 892; & Sergius III, 914. „ Et ex antiquitate tantorum Pontificum, „ Privilegiorum & Indulgentiarum, facillime excerpitur antiquitas & approbatio „ Ordinis nostri, atque origo Fratrum nostrorum: & per plures alios summos Pontifices, qui ipsum Ordinem & titulum „ approbantes, tutissime confirmaverunt. „ In cujus Regulæ & professione Ordinis, „ nos eorum sequaces usque in hodiernum „ diem, auxiliante Virgine benedicta, in „ diversis mundi partibus Deo famulamur, „ cui est honor & gloria in secula seculorũ].

20 Hic volunt editores Speculi finiri Præfationem, quam hactenus, omissis supra non inclusis, volunt esse Brocardi; & ideo etiam omiserunt sequentem clausulam, quæ sic habet, „ Et quia dignum & justum est, „ ut Fratres prædicti Ordinis, qui sub unius „ Regulæ professione vivunt, uniformes „ in observantiis ceremoniarum inveniantur, ne forte alicui aliquid sua temeraria „ auctoritate addere vel minuere liceat; „ Præcessorum nostrorum instituta, secundum quod Regulæ consonant, & vitæ „ Fratrum convenire videntur, in scriptis „ commendare decrevimus, modo sub„scripto.

21 Hæc totius Præfationis clausula ultima supponere videtur, quod *Præcessorum instituta* eo tempore nondum fuerint *scriptis commendata*, sed solo usu observata, & tunc primum in aliquo Capitulo digesta, ad eam quæ sequitur Capitulorũ 77 acceperint formam. Tum ad calcem libri subditur in eadem omnia Capitula copiosus Index, sub hoc titulo. *Hæc est tabula novarum Constitutionum almi Ordinis gloriosissimæ Dei Genetricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carmelo, per alphabetum non modico labore ordinata à venerabili Religioso, sacræ Theologiæ Bacchalaureo, Fr. Ioanne de Poluciis sive Prandinis de Novalaria.* Ubi noto, Constitutiones, eo libello digestas, non vocari *Antiquas*, sed *Novas*; fortassis respectu earum, quas dicitur Joannes Soreth *ordinasse*, apud Trithemium; *recognovisse*, vero apud Danielem à Virgine Maria in Vinea num. 186, in Capitulo Bruxellensi anni 1462; quamvis & hæ quoque dici Novæ potuerint, respectu primarum quas putamus, non quidem ad ætatem Brocardi, sed ad tempora mutationem habitus immediate secuta posse aspirare. Ipsæ interim, quas impressas haberi dixi, Constitutiones, antiquiores esse non possunt sua Præfatione; quæ cum *Mare-magnum* Privilegiorum nominat, à Sixto IV concessum an. 1477, indicat, hanc compilationem Statutorum factam esse sub Generalatu Martignoni, qui creditur impetrasse Bullam *Mare-magnum* dictam, vel potius facta est compilatio sub regimine *Pontii Raynaudi*, anno 1482 creati, sub quo facta etiam impressio, omnium quod sciatur prima, curante prædicto Fr. Joanne, *Venetiis, per nobilem virum Lucantonium de Giunta, Florentinum*, tanta cum cautela, quod earum *nulla bona vel mala charta, aut minima littera, apud eumdem impressorem vel alium secularem, remansit, anno Domini 1499, tertio kal. Maji*, sicut in extrema pagella legitur.

22 His ita præmissis, ut ad finem seculi 15 spectantibus, peto mihi exhiberi alias revera anteriores, quarum Præfationem sub nomine Brocardi, quasi certam & indubitabilem, profert novum Speculum. Si enim ejusmodi exemplum vetus atque indubitabile nullum profertis, suspecti manebunt

nebunt novi Speculi editores, quod cupientes populo persuasum, istud suarum Constitutionum esse initium sincerum, & quidem à Brocardo scriptum, quidquid eo non faciebat expunxerint, utpote nimis evidenter proditurum ætatem, longe quam prætenditur posteriorem. Hoccine porro est antiqua Ordinis monumenta colligere & edere bona fide? Ipsum te judicem facio, Pater Rev. & dum deliberas, quid respondere velis aut possis; ignosce mihi, obsecro, quod scriptoribus vestris, tenebras ubique captantibus, & tam parum sincere agentibus, merito cuncter credere, in illa Præfatione quidquam esse, quod summæ antiquitati Josephi Antiocheni faveat.

23 Cætera, quæ in eadem Præfatione possem notare multa, lubens prætereo, unum hoc animadvertisse contentus, quod Auctor allegans *Mare Magnum*, ubi agit de Privilegiis, nullum tale alleget, ubi agit de Indulgentiis: quæ tamen duo diplomata apud Rodericium consequenter leguntur, veluti ab eodem Sixto IV data; primum quidem nulla parte suspectabile, & à Nicolao IV incipiens; secundum vero tot argumentis dubitabile, quot notavi Art. 2. n. 174 & seqq. An autem inde colligi nequeat, postremum istud, toto seculo 15 adhuc ignotum, non nisi sequenti seculo confictum fuisse ad imitationem prioris, sed fide longe deteriori, vos videritis.

24 Considera nunc, Pater Rev. quam infeliciter susceperis tuendam Josephi Antiocheni antiquitatem tantam, quantam ante hoc seculum ne vestri quidem sciuntur ei prætendisse, scilicet pro seculo Christi omnino tertio. Dum enim tueri eam niteris, scrutari me coëgisti Constitutiones, temere adscriptas Brocardo; atque cognoscere, quod nec antiquissimæ quidem, quas possis ostendere, ultra seculum 14 evehi possint; simul & declarare me compulisti malam fidem illorum, qui nihil præ oculis habentes quam exemplum earumdem, valde amplificatarum, & seculo 15 exeunti aptatarum, ut primigenium textum sibi eatū adfuisse persuaderent, expunxerunt ea omnia quæ tantæ vetustati videbant repugnare; quasi ipsos Brocardi Articulos haberent præ manibus, illas, inquam, unde Regulam formavit Albertus.

25 Superest ut respondeam postremæ tuæ, quam veluti ineluctabilem mihi objicis, auctoritati, meorum scilicet Magistrorum, Bollandi atque Henschenii. Magnifice omnino ostendis quædam, veluti eorum verba ac testimonia, ex Vita S. Telesphori 5 Januarii: hanc tamen optime nosti ipsorum non esse opus, sed vestri Zegeri Pauli, nulla alterutrius littera vel syllaba auctum, testantibus id palam & clare per litteras capitales titulis; VITA AUCTORE R. P. SEGERO PAULLI ORD. CARM. THEOLOGO, ac, NOTÆ EJUSDEM R. P. SEGERI PAULLI IN VITAM S. TELESPHORI. Quomodo sic compositam Vitam, & talibus Notis auctam, initio studiorum horum, induci in suum opus Bollandus permiserit & quomodo superveniens mox Henschenius, eamdem improbaverit, aliaque huc spectantia, dedi legenda Art. 11 §. 8. Nunc vero etiam miror, quod P. Bonæ-spei parte 1 Armamentarii num. 794, non solum duos istos nominet illius Vitæ auctores; sed etiam me, necdum octennem cum ista imprimebatur. Adeo nihil pensi est adversariis meis, quid temporibus ac rebus congruat, considerare, modo aliquid inveniant vel invenisse se putent, in quo ipse mihi videar contradicere.

26 Est tamen in istius Accusationis Tuæ, Rev. Pater, parte postrema verbum unum, quasi neglectim positum à Te, à me tamen nequaquam neglectim prætermittendum, pro eo quo teneor studio veritatis, etiam ex ore maledicentis gratanter suscipiendæ.

Scripseram ego in Vita Alberti 8 Aprilis num. 56, quod *Præfationem seu Rubricam* prænotatam, *velut ab antiquo editam & antiquarum Constitutionum primam, allegant Ioannes Bacconus, qui anno 1330 floruit, & Bernardus Obierius, sub Urbano VI Magister generalis; Iosephum quidem Antiochenum non nominantes, sed ipsa fere allegantes verba quæ ibi allegantur.* Bacconum & Obierium, sive (ut Lezana appellat, Olensem, ut Tu, Olivium) equidem nec habeo nec vidi, nisi citatum à vestris; neque jam recordor amplius ubinam ante hos viginti annos, sic eos citatos legerim, ut Josephi Antiocheni nomen non exprimant. De Baccono tamen cum nihil replicetis, assentiri videmini; ab Olierio præteritum nomen negatis: sed easdem plane forma, qua Ribotus expressit, expressum dicitis.

27 Hoc ego malim vobis asserentibus credere, quam vobiscum causa tam levi contendere. Ex hoc enim solum sequetur, quod Olierius, annis octo post Ribotum scribens, hujus textum integre transcripserit. Cum autem Ribotus non dicat se locum Josephi transcripsisse ea Præfatione veterum Constantionum; nescio quare credere debeam, Bacconum & Olierum dicta verba allegasse, veluti accepta ex *antiquarum Constitutionum prima,* & quidem velut conditarum à Brocardo. Hoc igitur dicto loco expunctum velim, æque ac verba ista *Iosephum quidem non nominantes:* & hanc correctionem Tibi, Rev. Pater, libenter acceptam refero. Eâdem operâ ibidem deleatur Parenthesis, qua dicitur, quod Præfationis sæpe dictæ pars *altera manifeste Sorethi est.* Nam *Mare Magnum*, quod in ea allegatur, sex annis post Sorethi obitum prodiit; adeoque istius quoque partis auctor vel saltem interpolator censeri debet Fr. Joannes de Novalaria, impressionis totius curator.

28 Finire responsionem poteram, relinquens Tibi onus investigandi veram æratem tum dictæ Præfationis, pro ea qua Josephus Antiochenus allegatur parte; tum ipsiusmet Josephi. Neque possem tantum, sed etiam vellem hic finire; nisi suspicarer, quod etiam de titulo *spurii vitulaminis*, quo librum ipsum notavi, movere mihi invidiam volueris, saltem apud vulgus imperitorum, fœdum quid in voce *Vitulamen* cogitantium, Sciant ergo tales, quod S. Ambrosius, Epist. 7, ea voce etiam ad laudationes utatur cum ait; *Quid Theclam, quid Agnem, quid Pelagiam loquar? quæ, tamquam nobilia vitulamina pullulantes, ad mortem, quasi ad immortalitatem festinaverunt.* Nihil certe mihi aliud est hic *spurium vitulamen*, quem liber alieno, non quidem nomini (hoc enim nihil vetat vere scriptum credi) sed tempori suppositum ab iis, qui quàm antiquissimum credi Auctorem cupiebant, & totius commenti ignaros multos sola sui nominis auctoritate ad sibi credendum induxerunt, nullo idoneo teste ac ne verosimili quidem argumento aliquo in suum favorem adducto, prout satis superque probasse me puto.

§. IV. *ACCUSATIO.*

***Papebrochius**, contra communem Ecclesiæ sensum, cum Natali Alexandro & Paschali Quênel, ab Ecclesia damnatis, negat S. Athanasium composuisse Symbolum.* Quicumque vult, *& tractatum de Virginitate.*

RESPONSIO.

29 De Natali Alexandro egi loco plus quam uno. De Quenellio prolixior sermo texendus invenietur, ad finem hujus Paragraphi, ne diutius suspendatur Lectoris animus, scire cupidus quid ego scripserim sentiamque de Symbolo QUICUNQUE VULT, quod nunc accusor, S. Athanasio abjudicasse. Hoc me fecisse non diffiteor, neque etiam nunc aliter sentire possum: non tamen ad hoc permotum me agnosco sola auctoritate Quenellii,(neq; enim sola recentiorum auctoritate soleo in rebus antiquis definiendis moveri) sed deductis ab eo rationibus persuasum me fateor, ut id quod in dubium vocare nulla mihi antea cogitatio suggesserat, mutandum crederem; & Quenellii circa argumentum hoc dissertatiunculam dignam ducerem operi nostro adjungi. Id vero censui, & ipsam imprimendam dedi aliquot annis prius, quam Romæ censuraretur Quenellii opus.

30. Hoc autem jam censurato, non ideo putavi retractandum quidquam in Appendicibus ad totum Majum, anno 1688 compositis; eo quod jam cognovissem, non istud fuisse quo Romanam censuram meruerat, & quia tot jã annis prodierat nemo (si meos Accusatores excipias) qui Quenellii sententiam suscepisset refutandam. Cum ergo in novo Ismaele invenissem, non huic, sed mihi objectam SS. Augustini & Thomæ Aquinatis auctoritatem, utramque mihi examinandam duxi in mea post tomum 7. Appendice: & ad Augustini quidem verum sensum secernendum ab alieno, satis habui ejus verba integra protulisse, auctoresque aliter eo usos excusare; ad Divum autem Thomam respondi verbis ex Natali Alexandro, acerrimo utique Thomista, sumptis; scilicet, non eamdem in Historicis quam in Theologicis esse sancti Doctoris auctoritatem, qui Scholasticorum more satis habuerit, id quod dogmatis erat definire, non requirendo veritatem in exemplo.

31 Quod ego feci, fecit etiam Card. Ursinus, & ante eum fecerat Mabilio (sicut dixi Art. 9, n. 28) asserens, quod, *Symbolum illud Athanasii non esse, eruditissimi plerique consentiunt, quamvis cujus determinate sit Auctoris, inter se non consentiant.* Si quæras, Pater Rev. quinam sint *eruditissimi illi*, uti ex me soles contemptim quærere; interroga Cardinalem Ursinum: ætatem habet, & vivit, ac scribit, satis securus, non ideo se Romæ redarguendum, quia hoc scripserit; neque tamen obligatus nominare omnes quos novit sibi consentientes, quamdiu sententiam suam publici juris non fecerunt. Quod autem mihi crimini verti non debeat, tali casu semel nominasse Natalem Alexandrum, cujus (quia Thomistæ celebris) plus ibi valere auctoritas poterat; confidere me facit Supremus per Hispaniam Inquisitor D. Rocaberti, in iis ipsis libris, in quibus Alexandri castigat excessus contra Pontificiam auctoritatem, aliis ejusdem locis, veluti censuræ nulli obnoxiis ad quæstiones historicas identidem utens, non obstante prohibitione sibi notissima. Scio etiam totum Ordinem Dominicanum non parum laborare apud Apostolicam Sedem, ut opus, Historiæ ecclesiasticæ studiosis commodissimum, corrigatur in iis ubi offendit, & usui publico restituatur.

32 Rationes quæ viros illos eruditissimos moveant, non debeo ex Alexandro resumere, brevius & magis cribratas eas exhibet Casimirus Oudin, Presbyter veteris instituti Ordinis Præmonstratensis, in Supplemẽto de scriptoribus vel scriptis ecclesiasticis

stitis à Bellarmino omissis, ad annum 1460, edito Parisiis sub annum 1686; ubi pag. 32 sic habet:

33 „ *Symbolum Athanasii.* Quamvis S. „ Athanasii Fides vel Symbolum vulgo ap- „ pelletur, non est tamen opus Athanasii, „ ut recte censet Dominus Godefridus Her- „ mani, Bellovacensis Canonicus, in suis „ Observationibus ad Vitam S. Athanasii „ Gallice editam„ (anno 1672 tribus annis ante Quenellini Leonem) „ Primo enim „ hujus operis scriptor aggreditur expresse „ Nestorii hæresim, naturas in Christo „ confundentem, quod omnino convenire „ non potest S. Athanasio, mortuo longe „ ante ortam Nestorianorum insaniam: unde „ hujus Symboli auctor non potest esse „ magnus Athanasius. Secundo. Omnia hu- „ jus Symboli manuscripta Græca exem- „ plaria variant, Latina vero concordant „ sibi invicem: quod indicium est auctorem „ hujus operis non esse Græcum, sed La- „ tinum. Ergo non convenit Athanasio; „ optime autem convenire potest Vigilio „ Tapsensi Africano, qui illud ediderit sub „ nomine S. Athanasii. Tertio. Nullus an- „ te Hincmarum Remensem Episcopum, „ qui seculo 9 floruit, meminit hujus Sym- „ boli inter Latinos aut Græcos. At quis „ credat tam nobile opus, si magni Atha- „ nasii legitimus fuisset partus, tamdiu la- „ titasse in utraque Ecclesia? Unde ex tam „ profundo prolixoque silentio arguimus, „ auctorem hujus Symboli non extitisse „ S. Athanasium, sed sub ejus nomine, ad „ majorem applausum, fuisse à Vigilio Ta- „ psensi confictum. Qui plura voluerit „ adeat dictum Godefridum Hermantium:

34 „ Objiciunt. De hoc Symbolo vide- „ tur sumpsisse S. Augustinus illud in Psal- „ mum 120: *De hoc sole Pater S. Athana- „ sius, Alexandrinus Episcopus, ita pulchre „ locutus est: Non factus, nec creatus, sed „ genitus,* ut ante Bellarminus. Hoc sane „ argumentum esset validum, si auctoritas „ allegata legeretur apud Augustinum: sed „ jam olim Lovanienses annotarunt, hoc „ nullatenus legi in manuscriptis omnibus „ à se visis divi Augustini operibus, quod „ ab aliquo otioso intrusum fuit in textum „ Doctoris sancti, ut huic Symbolo aucto- „ ritatem compararet. Idem annotant do- „ ctissimi viri Monachi Benedictini, qui „ suas in cœnobio S. Germani Parisiensis cu- „ ras impendunt corrigendis ordinandisque „ S. Augustini operibus, ut ex editis con- „ stat. „ Hactenus Oudinus: cui non puto fuisse ignotum, ex aliis genuinis D. Augustini operibus (puta Enchirid. cap. 36, & lib. 5 de Trinitate cap. 8 &c.) varia addi ei loca potuisse, non parvam similitudinem verborum habentia cum verbis, in Symbolo Quicumque relatis: sed mentionem eorum non credidit sibi faciendam, cum ad omnia pariter dici possit, mirum neutiquam esse, si plurium idem docentium eadem fere subinde sint verba: fieri etiam perquam facile potuisse, ut ex Augustino ea mutuaretur Symboli istius auctor, centum aut pluribus annis illo junior, qualis Vigilius Afer fuit: de quo etiam nunc inter omnes convenit, ejus esse XI libros de Trinitate (quorum Symbolum *Quicumque* videtur esse compendium) in multis codicibus adscriptos S. Athanasio, ipsomet Vigilio ita verosimiliter jubente, non ad fallendum, sed ad significandum Athanasiano spiritu se agi contra hæreses, mysterium sanctissimæ Trinitatis obfuscantes:

35 Objectam sibi pariter divi Thomæ Aquinatis auctoritatem dissimulare maluit Oudin prælaudatus, quam id, quod omnibus in promptu erat respondere. Multo minus curavit, quod Calvinus, in Confess. fidei Art. 5 cum vulgo loquens, prius quam hoc punctum ventilaretur inter eruditos, admittere

admittere se dicat *tria Symbola, videlicet Apostolorum, Nicænum, & Athanasii.* Ut autem movere non debebat Oudinum Calvinus, Symbolum QUICUMQUE Athanasio adscribens; sic neque ab eodem eidem abjudicando deterrere me, quod Theophilus Raynaudus noster, in opere de bonis ac malis libris, anno 1655 nullos alios adhuc noverat istius sententiæ auctores, quam heterodoxos, ideoque contemptim rejiciat *paucarum è paludibus Lemanicis coaxationes ranarum*; postquam vidi bonos Catholicos etiam convenire, & sententiam eandem firmis tueri rationibus: quibus & ego nixus, contemnam Te, P. Professor, ab Apostolica Sede quærentem, *sitne tam insolens supportabilis audacia.* Merito ego quæram, sitne *tam insolens supportabilis censura*; quæ multos viros eruditissimos mecum comparat num. 37 Lemanicarum paludum ranis, eo quod opinione priorum non vetustissimâ postposuâ, secutus sim pauciores recentiores, funditus originem illius opinionis scrutatos, quod priores non fecerunt, communi abrepti præjudicio.

36 Sed quomodo, inquies, Oudinus aliique non animadverterunt, objici sibi etiam posse Canonem illum, quem, in Divionensi quodam codice repertum, Sirmondus noster, eique consentiens Labbe discipulus ejus, tomo 1 Conciliorum Galliæ, censuerunt referri ad Augustodunensem S. Leodegarii Synodum, habitam anno 670, annis 200 ante Hincmarum? In ea, inquis, videri potest facta expressissima mentio Symboli controversi, his verbis: *Si quis Presbyter, Diaconus, Subdiaconus, vel Clericus, Symbolum, quod inspirante Sancto Spiritu Apostoli tradiderunt, & Fidem S. Athanasii Præsulis irreprehensibiliter non recensuerit, ab Episcopo condemnetur.* Respondeo, quod existimaverint illi, *Fidem S. Athanasii*, istic non aliam intelligi, quam Symbolum Nicænum, Athanasio allaborante, & forsitan Secretarii scribentis munus implente, ordinatum; atque una cum Apostolico præcipi memoriter tenendum ab omni Clero. Hoc enim inter Officia, jam inde ab ejus Concilii tempore recitari, institutum fuit: quod de alio, QUICUMQUE VULT, dici non potest. Absurdum autem fuisset, hujus, cujus adhuc nullus usus erat, scientiam exigi potius quam Nicæni, omnibus Dominicis Festisque majoribus sub Missa recitandi.

37 Ceterum, quamvis Canon iste alicubi inveniatur dictus, primus Canon Augustodunensis; incertum valde est, ad cujus ætatis Synodum ille pertineat. Nam, licet Augustodunensis sub S. Leodegario non habeatur integra, reservatis dumtaxat Canonibus iis qui spectabant disciplinam Monachorum; & licet præter hos videri possint editi etiam alii, spectantes ad Cleri disciplinam: non tamen continuo sequitur, eodem spectare Canonem istum: cum dubium nullum sit, quin plures Augustoduni, sicut illa, celebratæ sint Synodi diœcesanæ, quarum Acta & Canones perierunt. Sic enim ex Vita S. Hugonis Cluniacensis apud Severtium & Baronium, notatur Synodus Augustoduni collecta anno 1055, cujus in Corpore Conciliorum nulla mentio, nec apud Sirmondum, qui prænotatum Canonem primus protulit in lucem; cum ipsi videretur eo quoque referendus, satisque haberet eum sequestrasse ab aliis antiquitus notis, absque ulteriori aliqua reflexione, utrum de Nicæna fide vel symbolo QUICUMQUE id intelligi deberet. Quamquam enim de postremo nulladum esset mota quæstio, an Athanasii esset; si tamen animum eo advertisset Sirmondus, nullus dubito quin monuisset, Canonem istum de Nicæno Symbolo intelligi potius quam de QUICUMQUE, propter immediate prægres-

sam mentionem Apostolici, & necessitatem ejus memoriter tenendi, quam de symbolo Quicumque nemo fuisse cogitaverit, sicuti nec modo ulla est, utpote semper solito (ut etiam nunc fit) ex codice legi vel cantari.

38 Hactenus refutatæ Accusationi adjungitur alia, manifestius injusta: *Papebrochius negat, S. Athanasium composuisse tractatum de virginitate.* Ubinam ego id tic absolute nego? *Tomo I Maji*, inquis, *pag.* 234. Legamus verba: *Mihi insuper suspectus est tractatus* de Virginitate seu de exercitatione Virginis, *ratione styli (ut mihi quidem videtur) diversi.* Si ego negem, Pater Rev. Te Athanasii opera in suo fonte Græca legisse, ut dijudicare possis ejus (de quo agitur) tractatus stylum, parem esse aut similem stylo aliorum ejus operum, negabo id fortassis cum veritate, plus quam moraliter certa; plus tamen negavero, quam possim sustinere, necdum certus quam multum aut parum Græcæ linguæ linguæ scias; etsi merito suspicer ejus te scire vel nihil vel parum, minus autem operæ posuisse in cognoscendo S: Athanasii stylo. Posuit, inquies, Bellarminus, Græcæ linguæ scientissimus. Scientissimum Græcæ linguæ fuisse Bellarminum scio, operæ aliquid posuisse, ut ex stylo dignosceret opera Athanasii, ab aliis ei forsitan præter veritatem adscriptis, nec ipse profitetur, nec ego ex aliis ejus operibus possum deprehendere, gratias habiturus ei (nec enim legi omnia) qui hoc ostenderit.

39 Quid autem circa Athanasium, & ipsum de quo agitur tractatum, fecit Bellarminus? *Pro vero*, inquis, *Athanasii fœtu tractatum illum agnoscit lib: de scriptoribus Eccles. an.* 340; *asseritque, Erasmici genii levitatem esse, sanctis Patribus rapere libros ob styli diversitatem:* Nihil tale loco citato lego: sed invenio indiculum operum Athanasii, huic seu vere seu falso attributorum, prout habentur divisa in tomos quatuor: Indiculo autem Tomi tertii subjunctas invenio Observationes quatuor, quibus Athanasio adjudicat unum, alias dubitabilem; abjudicat è contrario omnino quatuor ex relatis supra; idque ex argumentis fere negativis, quæ tu, Rev. Pater, tantopere soles explodere. De tractatu autem hic controverso, de quo non ignorabat dubitasse Erasmum, nullum verbum habet, nedum de genio Erasmi, saltem hoc loco; quasi ob ejus auctoritatem maluerit, suspendere suum de libro illo judicium, quam onus suscipere refutandi Erasmum, cujus judicium in talibus sciebat tum apud Doctores Lovanienses in Augustini editione, tum apud litteratos passim æstimari; felicis futuri & gratiam conservaturi quàm etiam apud Romanos Pontifices acquisiverat, si in dogmatibus fidei ac morum cautior non nimium Luthero tribuisset.

40 In Theophilo Raynaudo ea legeris, Rev. Pater, quibus *Erasmicam Rubricam* culpas: allatis enim à Te verbis ille utitur, agens de libris S. Augustino suppositis tom. XI, pag. 273; & defensurus contra Lovanienses librum de Trinitate & unitate Dei, passim Augustino abjudicatum, propter *majorem styli facilitatem quam soleat esse Augustini*; ipsos Lovanienses increpans dicit: *Quid vero tricantur contra Stylum, nimium quam fallacem sæpenumero, in abjudicandis operibus vero parenti, rubricam Erasmicam?* Hanc tamen Rubricam secuti sunt Bellarminus atque Possevinus, ipsomet fatente Theophilo, & nuper Benedictini Parisienses, nihil Rubricam Raynaudicam morati. Censura Lovaniensium tom. 4 in Appendice hæc est: *Incerti auctoris liber, in quo passim apparent fragmenta, quæ decerpsit ex Augustini libris. Stylus est facilior quam Augustini, interim vix bene Latinus: nam capite 3 commisit manifestum solœcismū.*

41 Admonitio

41 Admonitio autem Parisiensium in eumdem librum ita legitur: *Distributus olim fuit in tredecim capita, quorum posteriora novem, contractum interpolatumque omnem fere librum Augustini contra sermonem Arianorum, dictis eorumdem haereticorum sine distinctione positis, continebant: capita autem priora, quaestiones aliquot Dialogi Orosii, qui in 6 tomi Appendice est, decurtatas & depravatas referunt; ut verisimilius sit, hunc librum ex Dialogo, quam ex hoc libro Dialogum, locupletatum fuisse. In ea porro Dialogi parte qua huc translata est, verba Augustini nonnulla reperies. Illud exempli gratia quod legitur in cap. 3, & in quaestione dialogi 9: si Spiritus filius diceretur, amborum filius diceretur: nullus autem filius est duorum, nisi &c. descriptum est ex tractatu 99 in Ioannem: & ex lib. 15 de Trinitate. Altera parte capitis ejusdem tertii exhibentur breviora quaedam, excerpta ex libro 2 de Trinitate. Tandem caput 4, sumptum est ex libro quaestionum de novo Testamento, quaestione 93, qui quaestionum liber in Appendice primae partis Tomi 3 extat.* Hucusque de verbo ad verbum in appendice Tomi octavi Benedictini Parisienses, cum quibus te, Pater, Rev. confligere patiar, si velis porro contendere, quod liber iste sit genuinus S. Augustini foetus.

42 Digressio haec, ad librum de Unitate & Trinitate Dei, ab Augustini operibus removendo contra Raynaudi sententiam, eo facit, ut intelligas, Pater Rev. non omnia quae ille censuit, pro euangelio Jesuitis habenda. Audiunt hi etiam alios, eique adhaerent pro quo firmior stare videtur ratio: quae in praefato casu stare videtur contra Raynaudum pro Lovaniensibus & Parisiensibus, penitius causam reprobandi scrutatis. Redeo ad Tractatum de Virginitate, quem composuisse S. Athanasium negare me dixisti in titulo. Ego de hoc tractatu definivi nihil, solum fassus sum suspicionem, quae aliud indicare non solet, quam formidinem, ut satis certum sit quod asseritur; & talis suspicio, ratione aliqua probabili nixa, qualis subest in casu, non solet obnoxia esse reprehensioni; cum tantum indicet desiderium certioris scientiae, quam siquis suggerat, promptus sit aliquis suspicionem deponere. Sic Godefridus Hermantius, libro 12 de Vita Athanasii cap. 14, agnoscit quidem in Tractatu de Virginitate stylum minus quam aliorum operum Athanasii sublimem: *Sed hic*, inquit *character ordinarie servari solet in constitutionibus & ordinationibus istius generis.* Verum, si id ita est, cur eum non tenuit Athanasius in *Exhortatione ad Monachos*? De hac dubitat nemo, quin ejus sit, quia nihil à ceteris discrepat stylus.

43 Nunc quod initio promisi venio ad Quenellium, a me (ut equidem existimo) innoxie allegatum productumque in quaestione de Symbolo, communiter dicto Athanasii. Ac primum dico, quod primus Tomus Maji, ex cujus Appendice sumpta est Accusatio proposita in titulo, impressus est tribus vel quatuor annis postquam, publicatum Romae fuit decretum, numquam mihi visum, numquam in Belgio ab Episcopis publicatum, sed ex Indice prohibitorum anni 1683 nunc distinctius notum, quo prohiberi dicuntur, *Paschalis Quenellii Presbyteri, Dissertationes, Notae, Observationes, Emendationes, Interpretationes, Annotationes. Postilla, ad S. Leonis Magni opera, & ad Codicem Canonum Constitutorum Sedis Apostolicae.* Hujusmodi prohibitio, sic intellecta, nonnihil solicitudinis mihi ingessit, simul & desiderium sciendi, quae causa Romanis fuerit proscribendi operis, tota Gallia aestimatissimi, & propter Chronologicum Epistolarum S. Leonis ordinem, numquam antea explicatum, pene necessarii historicis omnibus, sancti Pontificis Acta

&c.

& scripta quandoque citaturis.

44 Rogavi ergo R. P. Petrum Possinum, virum ab eruditione ac pietate Romæ singulariter tunc carum omnibus, litterarum præsertim sacrarum amantibus, quem sæpe in talibus sciebam à Sacrarum Congregationum Præsidibus & Assessoribus consuli, ut causas prohibitionis (si nosset) indicare dignaretur. Respondit autem is 10 Februarii in hæc verba: *De causis damnationis Notarum Pasqualis Quesnel in S.Leonem, eam audio fuisse, quod in dissidio sanctorum Hilarii Arelatensis & Leonis Papæ, hunc & Sedem Apostolicam lædat, & veram jurisdictionem Romani Pontificis in Patriarchas neget, contendens judicia Romani Pontificis de causis Patriarcharum, in historia Ecclesiastica relata, non ad legitimas appellationes reddita fuisse, sed ab ultro electo à partibus arbitro prolata.*

45 Hanc ego notitiam, à tam gravi tamque certo auctore acceptam, nequaquam retinui otiosam: sed cum necessarium existimarem prædicti S.Hilarii Vitam, ab Henschenio illustratam Tom.2 Maji ex manuscripto Reginæ Sueciæ & Vincentio Barali, conferre cum ea quam ediderat Quenellius ex Arelatensi in Appendicibus tomo 7 edendis, ad Henschenianum Commentarium adjeci Paragraphum alterum, quo quæsivi, *quando, a quo, & qua certitudine* scripta illa Vita sit, negavique S. Honorati Massiliensis opus esse, sub cujus nomine circumferebatur. Tertio deinde §. propositum habens quod cavere deberem exemplum, conatus sum eam inter duos Sanctos controversiam sic tractare, ut neque Leonis justitiæ detraherem quidquam, & Hilarii conscientiam quam minime fieri posset gravarem, sub hoc titulo, *Crimina S.Hilario à S.Leone impacta, quæ & quatenus excusari possint.*

46 Id quomodo præstitisse me putem, intellige ex Synopsi marginali, quæ sic procedit. *Indiscreto sui juris tuendi zelo ductus Hilarius, arguitur à Leone, non quasi in aliena provincia Celidonium deposuerit, sed quia ejus ad Pontificem appellationi non satis detulerit. Videtur Celidonius iste non fuisse Episcopus Vesontionensis, sed aliquis ipsi Hilario subjectus: cujus causa fuerit ambigui juris, potius quam facti, in qua aliter Hilarius cum suis, aliter Leo censuerint. Hilarii vero pertinacia culpâ letali caruerit. --- Projecto Episcopo invito superordinatus ab Hilario successor, & quidem in aliena provincia, excusari nequit, si vera referuntur. Sed illa provincia videtur fuisse Alpium maritimarum, quam Innocuus Metropolita Ebredunensis Hilario cesserat, propter continuas incursiones barbarorum: Hilarius vero, vacantibus Ecclesiis providens, per Episcopos, in eum finem à se ordinatos; ex falsa de Projecti obitu fama, huic improviso adduxerit successorem. Appellationes autem Romanas non recusaverit agnoscere, sed solum voluerit non suspendere sententias in Gallia latas, & harum revisiones à Pontifice appellato in Gallia constitui: qua ejus duritia merito offensus fuit Leo, male in hoc sugillatus à Quenellio.*

47 Ex dictis clare (nisi fallor) intelligitur, primo, quam longe absim à sequendo Quenellio, in iis quæ contra jura & prærogativas Sedis Apostolicæ, in favorem S.Hilarii & reprehensionem S. Leonis, fidenter nimis judicatur disseruisse. Intelligitur ex ibidem dictis secundo, numquam me conatum, *post duodecim secula, sine scripturis in favorem S.Hilarii ejus innocentiam convincentibus, reprobare sententiam summi Pontificis, in publica Synodo, reo præsente,* quemadmodum Romæ mihi objici intelligo; iisdem verosimiliter suggerentibus, qui post oblatam Exhibitionem errorum, mihi nova ex Belgio gravamina intulerunt, ipsius Exhibitionis defectus suppletura, & novis accu-

accuſationibus veteres roboraturo. Hanc ergo ob cauſam paulo prolixius controverſiam deduxi; ſimul etiam ut pateret mala accuſatorum fides; atque hoc exemplo moniti Romani Cenſores ſuſpendere judicium velint ſuper iis, quæ in hac Reſponſione non invenient refutata, quia non objecta à P. Sebaſtiano. Dignentur obſecro illi (id quod omnis ratio æquitatis poſtulat) ſuper illatis accuſationibus audire me; neque ſatis habeant libros noſtros obiter inſpicere, atque in iis utcumque legere puncta delata. Hoc ſi meruero impetrare, confido futurum, ut ex ipſis meis verbis, bene expenſis, alium omnino ſenſum percipiant, quam ex præjudiciis, me non audito formatis, antequam eis diluendis potuerim Reſponſiones haſce ſubmittere.

48 Non ego omnia diluenda ſuſcepi, quæ in hac controverſia viſus eſt peccaſſe Hilarius, & circa quæ diſcutienda nullum novum vel antiquum ſuppetebat inſtrumentum: duo præcipua puncta, in quibus totius cauſæ cardo vertebatur expendi, & in utroque *indiſcreto zelo* abreptum dico Hilarium, atque cum ſuis complicibus Epiſcopis nimis pertinaciter ſuſtinuiſſe cauſam contra Celidonium; quæ cauſa, ut prius viſa ſit dubii juris, poſt ſententiam tamen Synodi deſinebat eſſe talis; & licet Hilarii in hoc pertinacia veroſimiliter vacaverit culpâ letali, non tamen omni culpâ vacaſſe dicitur, quando metuens ne cogeretur latæ pro Celidonio ſententiæ ſubſcribere, Roma profugit. Nihil enim ultra contra Celidonium eſt molitus, quantum quidem colligimus ex S. Leonis epiſtola, qua ſatis habuit Epiſcopis Galliæ indicare, quid eſſet Romæ actum, abſque ulteriori contra Hilarium proceſſu: ad quem tamen fuiſſet opus devenire, ſi non ſolum in ſua opinione pertinax Hilarius, ſed etiam inobediens ſententiæ Synodi, contra eam aliquid fuiſſet operatus. Hinc in titulo conſultò quæſivi, *Quæ ejus crimina & quatenus excuſari poßint?* Aliud enim eſt, non peccaſſe mortaliter (id quod de Epiſcopo, judicato communiter ab Eccleſia Sancto, præſumi potuit, imo debuit, judicium internorum relinquendo cordium ſcrutatori Deo) aliud, omnino non peccaſſe. Hoc ultimum ſi voluit Quênellius ſuſtinere, ei me profiteor conſentire, neque velle, neque poſſe.

49 Ad Leonem quod attinet, juſtam omnino cauſam proſecutum, nolo equidem dubitare: ſed in iſto fervore contentionis, Pontificem, licet ſanctiſſimum, viſa tanta Hilarii pertinacia nihil humani paſſum, quis cogetur credere? Numquid non videmus Eugenium IV, ſedatiori poſt ſchiſma extinctum animo commendaſſe Amedeum Sabaudum; & quem antea appellaverat *filium damnationis*, poſtea multis laudibus extuliſſe? Eugenii vero ſucceſſorem Nicolaum retractaſſe acta contra perſonam? Hoc ſane etiam à Leone meritum crediderim Hilarium, quando *in civitatem* ſuam Arelaten *regreſſus, totum ſe ad placandum animum S. Leonis inclinatâ humilitate convertit*, ſicut in ejus Vita legitur; & ſicut ei ut faceret ſuaſerat Auxiliaris, Urbis Romę tunc Præfectus, & omnium in judicio actorum oculatus teſtis; nempe, ut Romanos placaturus, ſe demitteret in *quamdam teneritudinem*; quamvis profiteatur. quod *nullum ejus faſtum arrogantiæ meminit contagione fuſcari*. Ego tantum Hilario non conceſſerim: puto tamen ex tali teſtimonio excuſationis aliquid elici poſſe, quo præſumatur ſaltem non peccaſſe mortaliter.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius librum de institutione Monachorum, in Lege veteri exortorum, & in nova perseverantium, negat conscriptum esse à Joanne Patriarcha XLIV. *Hierosolymitano.*

RESPONSIO.

50 Quod neque solus, neque primus id negem, prout ex modo accusandi tuo, Rev. Pater pronum est intelligere, non est necesse ut Paternitatem Tuam doceat aliquis, satis utique id scientem, & solum me criminari volentem. Operæ pretium tamen fuerit alios, controversiæ totius ignaros, id discere ex nostri Philippi Labbe Dissertatione Historica, de Scriptoribus Ecclesiasticis, Parisiis edita totis quindecim annis post Wastelii Vindicias, pro isto libro Bruxellis impressas, & post Lezanæ Annales Carmeliticos Romæ vulgatos. Prius tamen quam ex Labbeo doceam, qui quantique critici præfatum librum Joanni isti abjudicarint, accipe ex eodem, quæ certiori antiquiorique notitia de ipsomet Joanne sciri possunt. Sic ergo orditur prælaudatus scriptor: „ *Ioannes post Cyrillum Hierosolymitanus Episcopus* XLIV (ego, qui unicum, non tres Cyrillos numero, solum XLII dixerim) *ab anno* 386 *ad* 416, *Chrysostomo, Augustino, atque Hieronymo coætaneus, accusatus à multis tamquam doctrinæ Origenis defensor, conscribere coactus est (teste Gennadio cap. 3. Catalogi) librum adversus obtrectatores studii sui, in quo ostendit, Origenis se ingenium, non fidem secutum.*

51 Præter hunc, quem dixi, librum alius nullus Joannis istius liber nominatus fuit, usque ad seculum XIII, ab aliquo vero aut ficto auctore: quare nonnulli, constricti silentio tam diuturno, nec tamen dimittere volentes sibi aliisque carum librum de Institutione Monachorum, suadere conati sunt, eumdem esse quem aliàs indigitaverit Joannes, *de studio suo*, licet in libro de Institutione Monachorum nulla Origenis mentio uspiam fiat. *Sunt quoque* (ut ait Labbe) *qui Pelagio favisse Ioannem, contendunt, quos alii diffusius exagitant ... Trithemius, qui Origenis dogmatibus nimium fuisse intentum testatur, nec illi institutionem Monachorum aut alia opera, præter laudatum à Gennadio librum, & Epistolas ad diversos, attribuit.*

52 *Petrus Wastelius .... vocat Ioannem Nepotem Silvanum, Romanis nobilibus editum, sororis Dracontii filium, discipulum S. Pambonis, à parva ætate Theologum, amatorem B. Virginis; ex Abbate seu Patre Fratrum Eremitarum ejusdem B. Virginis de monte Carmelo ... Patriarcham Hierosolymitanum.* Ita scilicet suis indulgens conceptibus Carmelita iste, unum, sive *Episcopi Hierosolymitani*, sive *Patriarchæ* titulum, antiquitus repertum, quasi pilam per nives volutans, crescere facit in prædicata complura, ignota prioribus de Joanne scriptoribus; & dum illius levissime fundatas conjecturas ceteri nunc tradunt mutuò, velut certissimas veritates; non ferunt quemquam in rebus suis, quibus nullum meliorem exitum inveniat, conjecturas proponere ut conjecturas. Neque in titulis tantum multiplicandis, sed & in operibus fœcundus Wastelius, *Bruxellæ anno* 1643

duobus

duobus tomis in folio, edidit (ut ait Labbe) *opera* Joannis istius *omnia, quæ hactenus fuerunt omnibus eruditis scrutatoribus incognita*; *quæque, quacumque tandem ratione inveniri potuerunt, in unum collecta, & tribus Vindiciarum libris asserta, emisit in lucem hoc ordine. Tomo 1 continetur Liber de institutione primorum Monachorum, in lege veteri exortorum, & in nova perseverantium, ad Caprasium Monachum, interprete Aymerico Patriarcha Antiocheno.* De interprete, an opus fuerit aliquo, apparebit ex eo quod sentiunt prudentiores de Auctore.

54 *Hunc librum*, inquit Labbe, *à posteriori aliquo scriptore, eoque Latino fuisse Ioanni Hierosolymitano suppositum, eruditissimi & acutissimi viri censuerunt. Baronius ad an.444, n.17 sic loquens*; „ Facessat de „ monachismo Cyrilli in Carmelo fabella; „ sicut & illa huic haud impar, qua tradi„ tur & Joannes Hierosolymitanus, Ori„ genista; fuisse etiam Monachus Carme„ lita. Sicut enim hæc leviter effinguntur, „ ita & facile refelluntur. *Bellarminus de* „ *Scriptoribus pag.169*; „ Hic liber videtur „ editus ab aliquo longe posteriore; siquidē „ in eo libro dicit auctor, se esse Ordinis „ Carmelitarum, & describit habitum „ Carmelitarum: at his temporibus nomen „ Carmelitarum Religiosorum erat plane „ inauditum .... Adde quod stylus est ho„ minis Latini ac temporum posteriorum. „ *Theophilus Raynaudus.* Hui! etiam hic, tantus alias Patronus Carmelitarum, toties mihi objectus objiciendusque? Imo etiam *Theophilus Raynaudus in Erotematis, quæ decennio post Wastelianam editionem prodierunt*, anno scilicet 1659, adeoque & post tomum 1 Annalium Lezanæ, communicatis cum Wastelio studiis conscriptum vulgatumque anno 1645. *Ejus* (Theophili) *hæc verba adscribam*:

54 „ Mihi neque hic Joannes æqualis S. „ Hieronymo, neque ullus Græcorum ve„ terum libri hujus auctor videtur. Stylus „ enim clamat auctorem esse Latinum, nec „ adeo antiquum, ut S.Hieronymi dici „ possit æqualis. Sed idem circa hunc li„ brum, de Institutione Monachi, asseren„ dum Joanni Hierosolymitano, apud scripto„ res Carmelitas obtigisse videtur, quod „ apud Augustinianos circa Sermones ad „ Fratres in Eremo, quos unanimiter FF. „ Eremitæ S. Augustino adscribunt, sicut „ unanimiter FF. Carmelitæ istum librum „ tribuunt prædicto Joanni, plaudente ex„ tra utrorumque cœtum nemine. „ Nemine scilicet eorum, quos Theophilus sub annum 1645 noverat in Gallia Italiave eruditæ Critices æstimatione florentes. Aliàs ille satis noverat, librum ipsum, sicut Venetiis primum prodierat, & insertus erat Bibliothecæ Patrum anno 1607, ita citra operosam disquisitionem, simpliciter receptum à variis; in iisque censeri posse illustres aliquot Jesuitas, Possevinū, Suarez, Sanchez, Salianum, à Lapide; & ejusdem ætatis externis aliquot non ignobilibus addis, Rev. Pater, ex Lezana, Morigiam, Tapiam, Valentiam, Carthagenam, Acuniam, Torniellum, Marulum, Miræum, Trithemium.

55 Non lubet mihi inspicere singulos: de Trithemio jam dixi, eum in opere de Scriptoribus talis libri non meminisse. Nunc ex meo de Episcopis Hierosolymitanis tractatu num. 175 addo, eumdem Trithemium in libro de illustribus Viris Ordinis Carmelitarum, secundo quidem loco nominare *Ioannem 44*, cujus extet *volumen insigne de principio & profectu Ordinis Carmelitarum* (utique ipsum de quo agimus librum) sed addere, quod *claruit temporibus Adriani Papæ I, anno Domini septingentesimo septuagesimo.* Quæ cum ille scripserit ex ipsorummet sui temporis Carmelitarum in-

 structione;

structione; apparet quam etiam tunc fuerit Carmelitis incerta ætas illius prætensi scriptoris. Miræus in Bibliotheca pag. 51, relato Baronii & Bellarmini judicio, opponit judicium duorum Carmelitarum, quanti id faciat non definiens; pagina autem 118, in gratiam Wastelii memoriam cœpti operis inserens Bibliothecæ, sic amico satisfecit, ut pro eo vadem non se præstaret, cum inquit, *quæ omnia ubi prodierint, eruditorum judicio discutienda relinquimus.* Magis favet Ferdinandus de Salazar, sub annum 1620, quo suum de immaculata conceptione opus edidit, Philippi IV concionator, & summus Hispaniæ Inquisitor, priorem suam retractans sententiam: quam eius retractationem Paternitas Tua præ omnibus vult valere num. 46: *Vidi,* inquit Ferdinandus iste, *& evolvi Monumenta non pauca; nihil tamen reperio quod non persuadeat, prodictum Ioannem Carmelitam fuisse, & dictum de institutione Monachorum librum ab ipso conscriptum, atque adeo hanc sententiam libenter amplector, & gravissimo antiquissimeque Ordini, quæ sua sunt, libere restituo.* Digna sane viro cordato ingenuitas; sed qua nuuc quoque movendum opinor si viveret, ut in primam suam opinionem rediret, expensis quæ hic expendimus singulis.

56 Sacri Apostolici Palatii Magister, Joannes Maria Brasichellensis, allegatur etiam à Raynaudo, atque ex tomo 1 Indicis librorum expurgandorum pag. 291 verba ejus recitantur in favorem sententiæ negativæ, quæ nostra est. Sed huic auctoritati sufficienter occurrere se putat Wastelius, in Vind. pag. 73, docens, quod Index ille ante an. 1612, *ob nonnullas justas causas suspensus fuit Romæ,* & reimpressio Belgica impedita. Sit ita sane: sed quoad Romanam impressionem videtur id esse relaxatum: siquidem in Indice anni 1683, solum prohibentur *Indices & syllabi omnes particulares, extra Urbem absque auctoritate Sac. Ind. Congr. impressi &c.* Quidquid vero ea de re sit, aliud non volo (nec vellem, licet nihil tale accidisset) quam quod ultro concedit Wastelius, quod scilicet *index ille auctoritatem tenet privati scriptoris.* Non enim exiguæ notæ is fuit, sed *Magister S. Palatii* cujus perspectæ ad ejusmodi discernenda experientiæ curam demandaverat Congregatio Indicem scribendi; quique (ut loquitur Plettenbergius in Notit. Congr. & Tribunalium Rom. pag. 715) *inter Consultores* duodecim illius Tribunalis *primarius* erat & *est.*

57 Suspendendi autem Indicis illius expurgatorii *justas causas* alias non oportet suspicari, quàm quod (sicut ex post facto patuit, & sicut vidit Wastelius in præparato ad novum prælum exemplo) quod, inquam, voluerit Congregatio, *ut omnibus probationibus cancellatis, tantum nuda conclusiones imposterum vulgarentur.* Conclusio autem in præsenti casu, quo à pag. 63 usque ad 297 indicantur expungenda in novem tomis Bibliothecæ Patrum, editæ à Margarino de la Bigne Parisiis an. 1583, hæc est. *Tomo 9, in Ioanne Hierosolymitano Episcopo, Columna 1241, in inscriptione operis* (de Institutione Monachorum) *& deinceps in titulis paginarum, nomen Divi, præpositum Ioanni 44 Hierosolymitano Episcopo auferatur.* Sequuntur rationes cur auferendum sit, ac deinde cur dictus liber non videatur posse credi esse Joannis prædicti. Has rationes non improbavit Congregatio, sed noluit eis sui nominis auctoritatem addere, ne & hic & alibi cogeretur pro iis respondere. Et hæc nunc est praxis Tribunalis istius, libros quidem sibi non probatos notantis, improbandi tamen rationes nullas reddentis. De tali praxi non est meum hic legere: satis est intelligere, bonum Wastelium

lium ex ea nihil minus probare, quam quod censura Brasichellensis contra librum de Institutione fuerit reprobata.

58 Quod attinet novissimam Bibliothecæ Patrum editionem, Lugduni factam anno 1677, quam mihi objicis num. 44, in ea refertur liber iste cum titulo, non *Ioannis* tantum, sed *S. Ioannis*. Verum editionis curator, mirantibus non solum titulum, sed ipsummet librum editum inter seculi 4 Patres; respondit, nihil aliud sibi curæ fuisse, quam ut Coloniensem anni 1622 editionem fideliter sequeretur, additis quotquot eatenus ineditos potuit reperire. Coloniensis autem istius impressionis curatores (licet & librum & nomen auctoris, nedum titulum *Divi*, Romæ censuratum, omisissent Parisienses; in secunda ac tertia editione) easdem in sua quarta restituerunt; sed additis omnibus ex Baronio & Bellarmino censuris, suoque ad eorum sententiam calculo. Hoc si etiam Lugdunenses fecerunt, non habet Paternitas vestra, quod tali testimonio multum glorietur; apparet enim utrosque, suo illo judicio non obstante, librum recusum talem voluisse qualem acceperant, solicitantibus verosimiliter iis, qui ex tali impressione aliquid sibi sperabant subsidii; plus licet merituri laudis, si sequerentur exemplum Benedictinorum, qui venerabilis Blosii opuscula duo, spiritualis vitæ documenta & speculum Monachorum complexa, sub nomine adoptivo *Dacryani*, id est *Lacrymosi*, venerunt in editione 2 ac 3 recudi inter Patres octavi seculi, ad quos ipsum spectare censuerat Margarinus de la Bigne; & cum ipsum nihilominus recudissent Colonienses, caverunt ne idem denuo peccaretur Lugduni; nolentes scilicet venerabilis istius Abbatis lucubrationes dignissimas, auctoritatem emendicare ab antiquitate imaginaria.

59 Porro ut occasione unius libri, Joanni Hierosolymitano Patriarchæ per errorem nimiæque vetustatis amorem adscripti, appareat evidentius facilitas Carmelitarum, ad incertos vel anonymos libros certo alicui auctori citra certam probationem adscribendi; juvat Theophilum legere, præcitato Erotemate 10 sic progredientem: *Non est hujus loci pronuntiare de variis lucubrationibus, quas eidem Ioanni Hierosolymitano supponit Wastelius bona parte voluminis: est enim res longioris operæ, & integrum volumen deposcentis, si omnia, quæ ille (conjectans plerumque & odorâ vi subolfaciens, ad aliquid aliis scriptoribus, præsertim Chrysostomo, abjudicandum; suo autem Ioanni Nepoti adscribendum) profert, essent accurate examinanda: id quod alias fortasse præstabitur. Nunc attingo dumtaxat unum Wastelii fundamentum, ex usu solius Ecclesiæ Hierosolymitanæ proprio, legendi Evangelii inter Missarum solennia: unde quoties in aliqua homilia invenit tractatorem meminisse Evangelii tunc perlecti, colligit, homiliam istam esse alicujus Hierosolymitani: quæ illi, ad ditandum alienis plerisque lucubrationibus Ioannem illum Nepotem, frequens est occasio. Etenim non fuisse unius Ecclesiæ Hierosolymitanæ morem legere Evangelium super Sacrum, aperte liquet ex S. Asterio, ... S. Proclo ... S. Ioanne Chrysostomo, ... S. Augustino ... Est igitur inane argumentum, quo Wastelius contendit homiliam esse alicujus Hierosolymitani tractatoris .... & hoc dato, unde habet Wastelius, homiliam alicui Hierosolymitano tractatori tribuendam, esse unius [Ioannis Nepotis? Num ille solus sub Missa ad populum?* Est igitur grande istud Wastelii volumen, in quo ejus operis, quod unicum Joanni Hierosolymitano adscripsit antiquitas, apparet omnino nihil, totum (ut quam mitissime loquar) conjecturale, quod tamen totum vult demonstrativum censeri.

 60 Quin

60 Quin & Philippum Labbe placeat audire super argumento jam tacto sic scribentem: *Monet idem Theophilus qui supra, eos qui Ioanni Hierosolymitano adsciscunt opus in Matthæum, Chrysostomo consertum, non probare quod dicunt: quod ad alia quoque quæ eidem tribuuntur, merito extendi debet: neque enim omnibus Vindiciæ* (Waſtelii) *faciunt satis, quas strictiori aliorum censuræ permittimus. Suave porro est prorsusque mirandum illud argumentandi genus. Reperitur inter opera Chrysostomi alteriusve coætanei scriptoris hoc vel illud opusculum, quod viri docti abjudicant Chrysostomo, aut saltem dubitant an genuinus sit illius auctor; ergo tribuendum est illud Ioanni Episcopo Hierosolymitano, tamquam vero ac germano parenti. Quid vero si decem, si viginti, si triginta aut plura sint ejusmodi rejectanea, diverso stylo, tempore, locoque edita; omnia nihilominus Ioanni Hierosolymitano, tamquam omnium orphanorum parenti ac curatori, adscribenda?*

61 Ita tamen in casu nobis proposito factum videtur. Carmelita aliquis, nomine *Ioannes*, ortu *Hierosolymitanus*, seculo 13 exeunte, cum jam aliquis litterarum cultus, & zelus illustrandæ originis Carmeliticæ, eatenus obscuræ, pullularet in Ordine, solicito quid responderet quærentibus, unde esset; *Ioannes*, inquam, *Hierosolymitanus* aliquis, scripserit librum Latinum de *Institutione Monachorum*, secundum idæam non ita pridem formari cœptam: hunc suscipientes seculo 14 alii, deque ætate auctoris nihil notatum invenientes, antiquum autem esse ipsis dictante flagrante sua summæ antiquitatis cupidine, quæsiverunt, an inter antiquos scriptores inveniretur aliquis *Hierosolymitanus Ioannes*, & reperientes ejus nominis Patriarcham primum, Episcopum vero post tres Cyrillos (qui revera solum unicus fuit) *quadragesimum quartum*, alias XLII numerandum, asseruerunt ipsum, libri istius esse auctorem; atque hoc ut facile susceptum fuit, quia honorificum videbatur & efficax intento fini, ita studiose mandatum est memoriæ posterorum, & nunc habetur pro certissima Ordinis traditione.

62 Hujus persuasionis in eaque fundatæ traditionis antiquiores testes adducis num. 50, Pater Rey. primo S. Albertum Legislatorem vestrum, ipso initio Regulæ sic præfantem; *Albertus Dei gratia Hierosolymitanus Patriarcha, dilectis in Christo Fratribus Brocardo & ceteris Eremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem in monte Carmeli morantur.* Verba novi, & sæpius legi, imo excudi feci aliquoties; sed non capio, quomodo ex iis (sicut Tu asseris) *evidenter pateat, ante Albertum habuisse Regulam aliquam & formulam vitæ religiosæ, quam à Ioanne Patriarcha Hierosolymitano nimis prolixe præscriptam observarunt usque ad Alberti tempora.* An ego totus cæcus sum, qui istius evidentiæ nil videam? Quæ obsecro consequentia hæc est? Vivebant sub obedientia Brocardi, ergo vivebant sub Regula à Joanne præscripta? Sanctimoniales illæ Africanæ, quas alloquens S. Augustinus in procemio Regulæ sic enuntiat; *Non desiderabitis mutare Præpositam, qua in monasterio illo per tam multos annos perseverante, & numero & ætate crevistis*; illæ, inquam, Sanctimoniales habebantne *aliquam formulam religiosæ vitæ*, antequam hanc eis scriberet S. Augustinus? Habebant omnino; sed usu & observantia institutam, non scriptam. Cur ergo evidens sit, scriptam eam habuisse Eremitas ad Fontem, prius quam suam scripsit Albertus? Et isti, quos successive ab Elia deductos per tot secula creditis, Carmelitæ, non potuerunt vixisse sub unius electi à se Præsidis obedientia, nisi Regulam ab Elia scriptam

ptam acceperint? Pudet hæc docere Professorem emeritum.

63 Secundus Tibi testis est S. Cyrillus, Brocardi successor, in Epistola, Regulæ Albertinæ præfixa. Sed hanc Epistolam scis à me non recipi: cur autem non recipiam dicendum erit §. 12, ubi propriam pro ea Accusationem instituis: istic ergo responsum exspecta. Sequuntur *Ioannes de Cimineto, qui floruit circa annum* 1336 .... *Armacanus, Hiberniæ Primas, circa an.*1341 .... *Ioannes de Vineta, mortuus an.* 1363 .... *Ioannes de Malinis, qui floruit circa an.*1360; omnes (si Armacanum excipias) Carmelitæ, an autem etiam lecti à Tua Paternitate, vehementer dubito. Armacanum certe non legisti, neque citare potuisses, nisi apud Thomam Waldensem citatum invenisses; qui titulo Episcopatus contentus, & nomen noti sibi amici subticens, tibi tuisque omnibus divinandum reliquit, quis ille fuerit. Hanc igitur gratiam vobis faciam, & ex Joannis Waræi Equitis aurati Commentario de Præsulibus Hiberniæ, qui prodiit Londini anno 1665, docebo Te, quod *Richardus, filius Radulfi, aliis Richardus Radulfus, ex S. T. Doctore Oxoniensi & ejus Universitatis Cancellario, à Clemente VI provisus Archiepiscopus Armacanus, consecratus est Oxoniæ anno* 1347, *Theologus doctissimus; & in concionibus assiduus, partim Londini & alibi, partim Avenione per triennium, quo ibi hæsit citatus à Guardiano Minorum Ardmachæ, propter novem Conclusiones (ut loquitur in suo Defensorio Curatorum) quas Londini habuisse accusabatur contra Ordines Fratrum Mendicantium; Avenione autem decessit, priusquam tempestates istæ sedatæ fuerunt,* 16 *kal. Decem.* 1360. *Ossa ejus à Stephano de Valle Midensi Episcopo circa annum* 1370 *Dundalkam (ubi natus est & titulo S. Richardi de Dundalk innotuit) translata dicuntur. Tanta porro fuerunt illi virtutes, tantaque miracula ei adscripta, ut postea Bonifacius IX ea examinari jusserit.*

64 Hæc Summa Waræi, addentis se habere Manuscriptum librum ipsarum concionum, in Anglia, Hibernia, Gallia pronuntiatarum; inter quas etiam fuerit sermo de immaculata Conceptione, quem Waldensis allegat, ut habitum Avenione in Conventu Carmelitarum anno 1342, cum auctor solum Cancellarius Oxoniensis esset. Ibi ille dicit, quod Carmelitæ (uti tunc scilicet credi volebant, & Armacano examinare non erat propositum) à Joanne Hierosolymitano Patriarcha *regulam vivendi communiter, Sanctorum Paulini & Basilii susceperunt .... Græce scriptam, & pleniore sub Alberto, itidem Patriarcha, forma digestam ... qui item Ioannes tempore Arcadii & Honorii Imperatorum, ad Caprasium Monachum montis Carmeli, de peculiaribus gestis Carmelitarum (quod hactenus translatum in Latinum habetur) volumen descripsit; in quo secundum veritatem Historiæ ingentem conformitatem invenit Elia Propheta & Virginis sacra Maria: quia virgo primus Elias inter mares, virgo prima Maria inter feminas.* Numquid non satis clare & fideliter expressi Armacani verba, ut allegantur à Waldensi? Cur autem? Ut appareat quam nihil velim dissimulare, & quam sim promptus, quoties meliora didicero retractare, si quid ante hac minus recte fuerim assecutus; Tibi, Rev. Pater, exemplum dans quod imiteris, retractando multas tuas contra me calumnias, sicuti teneris in conscientia facere.

65 Dico igitur, contra quam alias scripsi, quod librum de Institutione Monachorum, primi quidem *Carmelitæ nobis offerunt*, sed non ex unius *Philippi Riboti* fide, sicut dixi 8 Apr. ad Vitam S. Alberti num. 50; quandoquidem sermo prædictus (in quo etiam bona pars capitis 41 describitur) habitus

bitus sit anno 1342, annis 28 antequam scriberet Ribotus. Nondum tamen video, quod præcipuum est & ibidem negaveram, dicens; *istum Ioanni Hierosolymitano imputatum librum, fuisse in rerum natura cum Regulam suam dictaret Albertus, necdum idoneo ullo auctore probatum cognovimus*: Jam enim à data Regula anni plures quam 120 effluxerant, usque ad allegatos auctores; intra quod tempus à multis multa potuerunt fingi, & ut certa recipi à nihil certi habentibus quod de sua origine dicerent; sicuti hoc ipso seculo de ipso illo libro ejusque auctore (ut alia taceam) multa collegit falsa Wastelius, quæ ut certissima nunc propugnantur à posteris ejus Carmelitis, haud ferentibus illa in dubium vocari, præsertim à me, licet de plurimis dubitent passim eruditi; ut videre est in Raynaudo.

66 Non etiam video quomodo ex Armacano probetur, quod liber iste, quocumque demum seculo scriptus, etiam diu ante Albertum, pro Regula fuerit qualibuscumque ante seculum 12 Carmelitis aut Syro-Græcis Monachis, cum alii omnes in Palæstina solam Basilii Regulam nossent. Quin potius contrarium inde probaveris: apparet enim, fuisse Armacano persuasum à suis instructoribus, quod Carmelitæ à Joanne prædicto *regulam vivendi communiter SS. Paulini, & Basilii susceperunt* ... *Græce scriptam*, eamque brevissimam; quandoquidem eadem, *sub Alberto forma pleniore digesta*, etiam sic perquam brevis apparet, & omnino diversa à libro prædicto, saltem in Armacani conceptu. Interim frustra nunc Carmelitas interrogaverim, quis sit iste S. Paulinus, toti antiquitati ignotus, à quo, æque ac Basilio scriptam *Regulam vivendi communiter*, sumpserit & tradiderit Carmelitis Joannes: donec tamen aliquod ejus ostenderint in antiquitate vestigium, adjicietur etiam ille Paulinus ad cumulum aliorum figmentorum. Nam S. Hieronymus, ab Antiocheno Episcopo Paulino Presbyter ordinatus, non omisisset ejus nomen referre inter Scriptores ecclesiasticos, si quid ab eo litteris mandatum cognovisset.

67 Denique, sicut in Alberto scripsi num. 54, capere animo nequeo, quomodo sibi persuadere possit aliquis, ejusmodi librum, non tantum scriptum fuisse à Joanne Hierosolymitano Patriarcha 44, sed etiam Carmelitis; id est (ut voluut ipsi) plerisque Palæstinæ & Syriæ Monachis, fuisse pro Regula usque ad tempora Aymerici Patriarchæ Antiocheni, qui de Græco Latinum fecerit; & simul credere, fieri potuisse, ut talis libri (cujus oporteret tot fere exemplaria Græca extitisse quot erant cellæ seu monasteria) nemo scriptorum anteriorum per secula septem & amplius meminerit, saltem in asceticis; & ejusdem nullum uspiam exemplum Græcum inventum sit, per secula sex sequentia, quibus ex Oriente in Occidentem cœperunt codices Græci transferri atque haberi in pretio; in Palæstina autem, propter summam Monachorum sub barbaris egestatem, parvo vendi & Europæis tradi, quorum celebriores Bibliothecæ iis nunc abundant, & viris eruditis transcribenda atque excudenda suppeditant quotidie, in Anglia præsertim & Francia.

68 Nunc quod putat Paternitas vestra, Bellarminum & Brasichellensem de libri antiquitate & Græca origine dubitanter locutos, quia pro sua modestia verbo, *Videtur*, maluerunt uti, quam, *exsufflare figmentum*, cum Baronio; parum sane consequenter loqueris; mihi quippe numquam indulgens, omne meum *Videtur* interpretaris definitivam & absolutam assertionem. Baronium etiam frustra moliris ab hujus controversiæ cognitione excludere, quia *nullam facit istius*

istius libri mentionem, multo minus negat Ioannem esse ejus legitimum auctorem; sed solum negat dictum Ioannem fuisse Monachum Carmelitam. Cum enim auctor libri manifeste se talem profiteatur, qui hoc novit (sicut non poterat ignorasse Baronius) & Joannem negat fuisse Carmelitam; negat Joannem fuisse auctorem libri, non nisi a Carmelita compositi.

69 Sed *Baronium non secus ac Bellarminum excusandum* existimas, *quia Ordinis Annales, cum omnibus suis monumentis, necdum tunc erant editi: secus Papebrochius, cum hac omnia monumenta in Annalibus Lezana legerit. Unde, an non sit præsumendum, quod sciens ac volens, contra evidentem veritatem, ex quadam malevolentia effutiat*, primos Carmelitas dictum Joannis librum offerre ex unius Philippi Riboti fide; *judicet*, inquis, *S. Sedes.* Jam Respondi Art. 3 num. 93, dicens, aliud esse librum quempiam evolvere quærendo loca de uno aliquo argumento, in quo quis laborat, ut ego tunc laborabam in requirendis probationibus Conventuum aliquorum in Europa ante annum 1237; aliud, totum & verbatim legere. Primum ad propositam quæstionem fecisse me fatebar, negabam secundum: nunc insuper addo, id eâ causâ solum fecisse me ac facere debuisse, in tomo 2 & 3 atque initio quarti Lezanæ. Primum vero tomum, qui est de rebus gestis ante Christum, neque tunc omnino, nec unquam alias nisi rarissime tractavi; de Joanne Patriarcha Hierosolymitano si quærere aliquid voluissem, quæsiturus illud eram in tomo secundo, ad seculum Christi quartum, quo vixit.

70 Apparatum ad Annales, ubi dicta monumenta contineri me doces haud invitum, numquam ad eum diem inspexi, sicuti nec attigi hactenus Apparatum Baronii ad Annales suos, nisi forte aliquo me illuc remittente. E enim satis superque occupatis in elucidandis Sanctorum Vitis, hactenus otium mihi non feci ad ea legenda, quæ & pluribus difficultatibus implexa scio, & parum facere ad meum propositum credo: si quid porro in veteris Testamenti historia discutiendum occurrat, habeo Salianum, Torniellum, & alios, quos securius consulam quam Lezanam, obtorto collo omnes utriusque Legis Sanctos Carmelo adnectentem. Ubi deinde me accusas *ex quadam malevolentia scripsisse contra veritatem* agnitam, an non his ipse *factus* temerarius *judex cogitationum iniquarum* (ut loquitur S. Jacobus Apostolus) judicet Deus, cui soli nota sunt cordium arcana; & coram quo positum me licet conscientia non accuset, quod sciens ac volens scripserim aliquid veritati contrarium; quin potius perhibeat testimonium, quod nulla interposita mora retractaverim quidquid me errasse cognovi; non tamen in hoc justificabor apud eos, qui ex mala sua fide metiuntur alienam, & omnes ipsis similes esse opinantur. Sed de his plus quam satis; de quibus nuper Janningus sat multa dilucide disseruit in suo Postscripto, quod videre est ante Tomum 1 Junii, à num. 40.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, cum Erasmo Roterodamensi, S. Augustini Regulam negat esse scriptam viris.

RESPONSIO.

71 NOn esse primum Erasmum, qui hoc de Regula Augustiniana cogitaverit, quod ipsiusmet originalis contextus lectio palam facit, nequeo evidentius demonstrare; quam rerum circa eam gestarum historiam repetendo nongentis abhinc annis, quando floruit Regulæ illius præcipuus ac forte primus in Europa nostra illustrator, S. Benedictus, Anianæ Abbas, omniumque monasteriorum per Franciam Imperium Magister quasi generalis sive Cœnobiarcha, mortuus anno 821, 12 Februarii, ubi ejus Vitam elucidavit Henschenius. Is Ludovico Pio Imperatori, sicut in Vita narratur, persuasit, ut missis ad omnia cœnobia delectis Monachis, *uniformem traderet cunctis, tam viris quam sanctimonialibus, vivendi secundum Regulam S. Benedicti incommutabilem morem.*

72 Hoc ut facilius obtineretur à quam plurimis, Regulæ prorsus diversæ assuetis, scripsit idem S. Benedictus *Concordiam Regularum*, non solum earum, quæ post S. Benedicti Patriarchæ ætatem conditæ fuerunt, sed etiam antiquiorum illo; præfatus, sanctum Fundatorem ex his sic assumpsisse suam, ut *in quibusdam locis verba sint eadem, in quibusdam idem sensus*; idemque accidisse aliis post illum Fundatoribus: quod ostendit citatis auctoribus circiter viginti sex. Et hunc librum habemus ab Ugone Menardo Benedictino, ex duobus manuscriptis codicibus, Floriacensi & Vendocino, acceptum, operosisque Commentariis illustratum, ac editum Parisiis anno 1638. Eum porro ut scriberet Benedictus iste Junior, omnes quotquot potuit, tam Orientalium quam Occidentalium Patrum Regulas, nec non aliquas ab utrisque ad instructionem Sanctimonialium concinnatas colligit in codicem tripartitum; cujus antiquissimum exemplar ad S. Maximini prope Treviros asservari dicitur, & vetus etiam ecgraphum apud Canonicos Regulares Coloniæ inveniens circa annum 1640 Illustriss. Fabius Chilius, exemplum sibi describi fecit; ac factus Pontifex Alexander VII, vulgandum tradidit Lucæ Holstenio, Vaticanæ Bibliothecæ Præfecto.

73 Sub hujus manu opus dignissimum, collatum cum vetustissimo pariter Reginæ Sueciæ manuscripto, jamque impressum, hæsit (dum scilicet Commentarii Annotationesque parantur) usque ad eruditissimi illius mortem, quam inter meas atque P. Henschenii manus obiit an. 1661, postquam tribus tomis præfigendas dedicatorias formulas ex morientis ore ipsemet excepissem. Duo primi tomi, Regulas viris scriptas complexi, nec nomen quidem S. Augustini habent; tertius, pro Sanctimonialibus, omniũ primam offert Augustini Regulam, cum sua ad illam Præfatione, prorsus tali, qualis reperitur inter opera ejus, tamquam epistolarum à Sancto scriptarum centesima nona, ad quam nihil annotatum ab Holstenio invenitur, quam hoc Bellarmini judicium: *Ex tribus Regulis*, S. Doctoris nomen præferentibus, *sola tertia est certa S. Augustini: sed feminis data, non viris: habetur enim in Epistola 109: reliqua duæ non videntur Augustini.*

74 Ita scripserat Bellarminus, non ex auctoritate prædicti Codicis, qui necdum prodierat; neque ex sententia Erasmi, quem tanti forsitan non fecisset; sed ex rei ipsius evidentia, certo cognita & cognoscenda à quocumque, animum ad infra notanda reflectere volente. Id tamen cur per hæc tria vel quatuor ultima secula nemini inciderit cogitare ante Erasmum, facile intelliget, qui consideraverit, quod ante illum non habebantur

bantur passim in unum collectæ S. Augustini Epistolæ: quodque Religiosi Ordines omnes, illius Regulam profitentes, eam non haberent cum sua Præfatione, nec nisi aptatam viris per feminini generis in masculinum conversionem; omissis etiam quibusdam proprie ad feminas pertinentibus; nulla tamen re addita, quæ viris propria, feminis non conveniret: quod sane non omisisset tacere sanctus Doctor, si ipsemet eam prius viris scripsisset; vel mulieribus scriptam, postea viris aptasset.

75 Unde ergo sic aptatam habemus? Casimirus Oudin, à me citatus n. 32, putat, à prælaudato S. Benedicto Anianensi, seu Juniore. Certe antiquiorem nullum scriptorem invenias, qui Augustinum in Regula sua viris loquentem induxerit, sicut ad eos quoque loquentes induxit SS. Cæsarium & Aurelianum, qui tamen non nisi *ad Virgines* scripserunt. Nempe Concordia ista dirigebatur ad viros, per quos & feminæ erant ad Benedictinæ Regulæ observantiam adducendæ, quamcumque sive hæ sive illi antea tenuissent. In hac Concordia primum allegatur Regula Augustini, cap. 27 §. 14, ubi *de Præposito Monasterii*; & cap. 30 §. 19, ubi *de excommunicatione culparum*: tum c. 42, §. 8, *si quod debeant Monachi proprium habere*; & ponitur ipsum Regulæ Augustinianæ principium, (omissâ quæ nunc passim additur præfatiunculâ). *Hæc sunt quæ ut observetis præcipimus, in monasterio constituti*: ubi in originali epistolâ legitur *constitutæ*; & sic consequenter per reliqua Capita, sub eâdem simplici mutatione generis.

76 Sed cap. 4 1, ubi *de infirmis Fratribus*, §. 16, & 17, transcribens ex Augustiniana quædam eo spectantia, omittit quod S. Augustinus præmiserat his verbis: *Lavacrum etiam corporum usúsque balnearum non sit assiduus, sed eo quo solet intervallo temporis tribuatur; hoc est semel in mense.* Tum subdit, quæ de lavacris & balneis infirmorum in Regula viris aptata præscribuntur. Nempe Monachis benevalentibus numquam erunt balneæ concedendæ; feminis autem stato tempore esse indulgendas, earum infirmitas sexúsque requirebat in Africa, uti in Oriente toto, ubi feminis secularibus sere quotidianus erat usus balnearum.

77 Rursus cap. 21, *si debeat Monachus litteras, eulogias vel aliquid accipere*, §. 4 habet regulam, ex mente S. Augustini, spectantem ad custodiam pudicitiæ, & in Epistola sic dictatam: *Quacumque in tantum progressa fuerit malum, ut occulte ab aliquo litteras vel quælibet munuscula suscipiat; si hoc ultro confitetur, parcatur illi, & oretur pro ea: si autem deprehenditur atque convincitur; secundum arbitrium Præpositæ vel Presbyteri, vel etiam Episcopi gravius emendetur.* Severum præceptum, sed proportionatum crimini quod corrigi jubetur, & periculo quod incurritur, cum Virgo Deo sacra convincitur clandestinum cum viro commercium per litteras & munuscula fovere. Neque crimini huic vel eminus comparari potest, si contra leges vel obedientiæ vel paupertatis vir religiosus, ab alio viro, vel religioso vel seculari, litteras aut munuscula clam accipit. Ut non omnino ex S. Augustini mente ea Regula ad viros traducta videatur; tunc demum quadratura, si illius transformator Monacho prohibuisset, non *ab aliquo*, sed *ab aliqua* accipere litteras & munuscula clanculum; hoc enim spectasset ad materiam castitatis. Et hoc notans Stellartius, de quo infra, omnino censet pag. 307, corrigendum, atq; legendum, *Ab aliqua*; ut viris accommodatum sit, intra eamdem delicti speciem, contra quam data est feminis: quod non curans Auctor Concordiæ, ipsam locavit sub titulo ad utramvis peccati speciem indifferenti.

78 Aliquis porro inveniens in ista Re-

 gularum

gularum Concordiâ, pleraque Regulæ Augustinianæ capita sic transformata, & originalem Regulam nactus; viris aptare voluit totam, servato nativo ordine, & omissis quæ proprie spectabant feminas. Ac primo, pro longo exordio, quo sanctus Doctor explicat occasionem Regulæ præscribendæ Sanctimonialibus ejus monasterii, in quo concordiam obedientiamque restauratam cupiebat, cum pœnitentia de commissis; substituit Transformator breve exordium hoc: *Ante omnia, Fratres carissimi, diligatur Deus, deinde Proximus: quia illa præcepta sunt principaliter nobis data.* Deinde, absque ulla connectione, rursum velut à capite orditur: *Hæc igitur sunt quæ ut observetis præcipimus*, quæ sunt indubitatæ Regulæ Augustinianæ principium.

79 Postquam autem descripsit hanc Regulam; *Non sit notabilis habitus vester; nec affectetis vestibus placere, sed moribus*; omittit sequentia, ad solas spectantia feminas: *Nec sint vobis tam tenera capitum tegmina, ut retiola subtus appareant. Capillos ex nulla parte nudos habeatis, nec foris vel spargat negligentia, vel componat industria.* Et rursus post hanc; *Lites aut nullas habeatis aut celerrime finiatis, ne ira crescat in odium..* *sic enim legitur; Qui odit fratrem suum, homicida est*; omittit verba, quibus Augustinus ostendit, hoc feminis quoque dici, addens; *Sed sexu masculino, quem primum Deus fecit, etiam femineus sexus præceptum accepit*, Similiter post hanc Regulam; *Non carnalis, sed spiritualis inter vos debet esse dilectio*; subjungit Augustinus, feminis scribens: *Nam quæ faciunt pudoris immemores, etiam feminæ, jocando turpiter & ludendo, non solum à viduis & intactis ancillis Christi in sancto proposito constitutis, sed omnino nec à mulieribus nuptis, nec à virginibus sunt facienda nupturis*: quæ omnia Transformator omittere maluit, quam mutato genere ac sexu, fœdiora etiam cogitanda proponere. Sed nec ego ea hic attingere voluissem, nisi obstinate dubitare volenti, an omnino feminis, & quidem ex mente Augustini solis, scripta sit Regula, quasi per vim extorquendus fuisset assensus; de quo non fuit laborandum aliis ejusdem mecum sententiæ scriptoribus, & ideo satis habuerunt prætermissa omnia generalibus terminis indicare.

80 Sunt autem mecum stantes, post Bellarminum, Nicolaus Desnos Canonicus Regularis, scribens anno 1674, nemine ex suis contradicente, probantibus vero duobus è Sorbona Doctoribus, ad hoc à Facultate Theologica deputatis, cujus Auctoris verba legenda dedi Art. 9 num. 32. Illum multis annis præcessit, Bellarminum allegans, Laurentius Landtmeter, S. Theologiæ Licentiatus Lovanii, & Lector in monasterio Tongerloënsi, Ordinis Præmonstratensis anno 1621, in suo super S. Augustini Regulam Commentario. Hic objicientibus, quod *Augustinus Monachismum in Africa instituit*, aut *saltem Clericis suis, quibus intra domum suam monasterium erexerat*, *Regulam scripsit*; respondet cum Baronio, *Augustinum ex Italia in Africam Monachismum invexisse, non instituisse ... Clericos* autem *S. Augustini fuisse Canonicos-Monachos*, qui *proinde qua Monachi habuerunt Regulam illam quam simul cum Monachismo S. Augustinus ex Italia Africa invexerat; qua Clerici, habuerunt Regulam communem aliis Clericis, qui sub obedientia suorum Episcoporum in communi vivebant.*

81 Medius inter Nicolaum & Laurentium præfatos Prosper Stellartius, Ordinis Eremitarum S. Augustini, in libro cui titulus, *Fundamina & Regula omnium Ordinum* Cap. 13, Augustinianam proponit ut *Sanctimonialibus mandatam, Monachis commendatam*, sed diverso respectu: istas enim indicat Afras, Sancto subditas, hos in Europa

quæ-

quærit atque enumerat, incipiens a Præmonstratensibus. Objicienti vero, Latiue expositam, adeoque potius convenire, ut viris scripta dicatur quam feminis; ostendit, eam linguam, quam ipsemet Augustinus ait se didicisse *inter blandimenta nutricum & joca arridentium puellarum*, fuisse omnibus iis communem, qui legibus Romanis vivebant in Provinciis Africæ, *si paucos agrestes rusticosque excipias. Neque absurdum est*, inquit, *Monasterium à D. Augustino conditum, sine peculiari scripta vivendi normula dirigi. Qua namque Regula olim in Ægypto & Palæstina Cœnobitæ simul & Eremitæ fuerunt usi, sub Antonio & Hilarione? quibus legibus subditi Turonenses sub Martino; Mediolanenses sub Simpliciano & Ambrosio?* Tum ex seipso quærit Stellartius, *Nulláne viris tam regularibus fuerit Regula?* & respondet: *Nulla (quod legatur) præter Apostolicos Actus & Evangelium.*

82 Denique Hugo Menardus Benedictinus, in prævia ad Concordiam Vita Auctoris, notat quod Junior Benedictus, ut Epistolam Sanctimonialibus scriptam *accommodaret suo proposito, nomina feminina in Masculina mutavit, ut fecit in Regula S. Cæsarii, cujusdam Patris, & Aureliani Episcopi, quæ à suis Auctoribus ad Sanctimonialium usum scripta sunt.* Objecturis autem sibi Hispanis, ex S. Maximi Cæsaraugustani Chronica, (melius pseudo-Chronicam nominasset) quod *S. Donatus*, Sirvitani monasterii Abbas, ad annum 575, *Regulam Eremitarum S. Augustini, locupletiorem mitioremque primus in Hispaniam invexit*; censet ea esse *Addititia*: eaque mox pluribus ex capitibus falsa esse ostendens, imprimis, *Nullam*, inquit, *S. Augustinus composuit Regulam Eremitarum, nec si composuisset, eam mitiorem fecisset S. Donatus: quin imo olim S. Donati discipuli in Hispania graviter impugnabantur, eo quod austeriori vita animum adjunxissent.* Addo ego, *nec locupletiorem* attulisse potuit Donatus, cum ea qua utuntur hodiedum Eremitæ, contractior sit, ut supra vidimus, tribus quatuorve locis, auctior nusquam. Atqui præliminares istas Menardi ad Concordiam Regularum Notas legerunt, si quid legerunt, illi qui librum *Parisiis* approbarunt Doctores quatuor, quorum tertius signatus Fr. *Nicolaus le Maistre, Billeta*, id est Carmelita (sic enim Parisiis vocari Carmelitas docuit nos Hadrianus Valesius in Epistola allegata Art, 11 num. 21) idemque *Parochus & Prior S. Medardi de Liziaca.*

83 Habes hic, Pater Rev. triplicis generis Augustinianos, & cum illis Carmelitam unum, Parisiensis Sorbonæ Doctorem, tresque ejus Collegas, anno 1636, 12 Decembris probantes librum Benedictini Menardi, in eoque nostram, antiquissimamque ac verissimam, de Regula Augustiniana sententiam: quibus Tu quidem ex Regula Heroica P. Valentini à S. Amando opponis judicium Facultatis Parisiensis, institutum anno 1539, ultima Januarii, *super difficultate orta contra censuram Erasmi, super tertiam Regulam Religiosorum S. Augustini*; & tandem decretum dicis, *esse errorem*, asserere *Regulam S. Augustini, solis feminis esse scriptam*, imo declaratur illa „Erasmi censura esse *scandalosa*.„ Lego apud P. Valentinum pag. 167 Decretum integrum, legensque ac relegens, nec verbum quidem unum invenio de quæstione nostra, virisne an feminis scripta Regula sit. Nam ut ibi dicitur, ex Censura Erasmi in controversiam adducta, *dubitabatur à plerisque, an Religiosi vovebant tempore S. Augustini* (quod Erasmus negaverat), *& ad supplicationem Fratrum S. Victoris* (sunt hi Canonici Regulares) *qui petebant solutionem illius difficultatis, Facultas disputavit de materia illa, non solum per Deputatos; sed*

per totam Facultatem disputatum est diligenter. Et tandem, matura praecedente deliberatione, conclusum fuit, quod Religiosi S. Augustini & Monachi illius temporis, vovebant: & quod illa censura Erasmi non probatur, sed est scandalosa; & Apologia Magistri Cenomanni, est recipienda & digna quae imprimatur.

84 Ast inquies, approbata est *Apologia Magistri Richardi Cenomani*. Haec mihi modo ad manum non est, sed quod ex ea delibat P. Valentinus, satis me facit intelligere, quod, post multa pro stabiliendo Augustinianorum voto scripta, alterum (quod Valentino placet ei *caput* appellare) velut levioris momenti brevissime exsequitur Cenomanus; in quo scribit se *tam restare, ostendere, Augustinum tradidisse Regulam viris, & prius viris quam feminis: quod non videtur magni negotii persuadere.* Ita quidem ille, sed ad persuasionem nihil adfert, quod dubitantem convincat. Neque enim unquam demonstrabitur, ipsum sanctum Augustinum in Sermone de communi vita Clericorum, agere de Regula a se peculiariter scripta, cum ait; *Noverunt & novi, omnes qui mecum vivere, nosse propositum nostrum, nosse legem vitae nostrae.* Neque illud arguit Possidius in Vita dicens, quod Sanctus *indisciplinationes fratrum & transgressiones a Regula arguebat & tolerabat, quantum decebat & oportebat.* Certe nihil de, quale intenditis, ex ejusmodi verbis aliique intellexerunt Menardus & Stellartius; neque aliud intelligere debemus, quam Regulam Apostolicam, in Evangeliis Actibusque expressam.

85 Porro cum invectivae Cenomani in Erasmum, quibus Apologiam concludit, non tam spectent ultimam istam particulam, circa quaestionem in Sorbona nequaquam agitatam; sed potissimum spectent quaestionis caput de voto, ad quod firmandum omnia priora diriguntur; censeri debet Facultas ipsa, probando Apologiam Cenomanni, id solum in ea voluisse positive approbare, quod solum fuerat disceptatum & definitum: reliqua parerga reliquisse ut invenerat, & sic excudi Apologiam permisisse, sicut alia imprimi permittuntur, in quibus nihil invenitur contrarium fidei aut bonis moribus, ad quos parum facit viris ne an feminis scripserit Regulam S. Augustinus, modo aliquam revera scripserit. Idem dixerim de Catalogo librorum expurgandorum, quem Valentinus a sancto Officio editum allegat, affirmans quod *jussit deleri hoc figmentum Erasmi quasi novum & periculosum*: sed alibi tam largus Valentinus; neque annum exprimit quo editus Catalogus iste sit, neque verba Decreti; non praeteriturus ea, si quaestionem nostram propius attigissent. Quid quod neque Lucas Holstenius, Bellarmini amplexus sententiam, potuit Romanae Inquisitionis ignorasse judicium illi contrarium; neque si ignorasset ipse, tot annis Romae versatus, ignorassent qui libros approbarunt, O. Archiepiscopus Patracensis Vices-gerens Pontificis, aut Raymundus Capisuccus sacri Palatii Magister, postea Cardinalis.

86 His expensis, transeo ad scriptores Societatis, quos P. Valentinus mihi objicit, Erasmicam censuram condemnantes, Ludovicum Cellotium, & Franciscum Suarez; quibus Tu, Pater Rev. adjungis Hieronymum Torrensem. Horum ultimus, sequitur simpliciter Cenomani sententiam. Idem facit Cellotius, & non aliis, quam Cenomanus, opinionem suam auctoritatibus firmat, contra *Erasmi* (ut appellat) *commentum*, miraturque *Id omnibus non displicuisse evidenti ratione convictis. Quid enim*, inquit, *Regulam Sanctimonialibus scripsit Augustinus, & quidem (quod existimo) jam senior . . . . non scripsit Monachis, non Clericis?* Sed huic admirationi jam pridem satisfecerant Menardus

&

& Stellartius; quos si legere curasset Cellotius, & in primis Codicem Benedicti Anianensis videre potuisset, nullam credo aliam Augustini Regulam agnovisset, quam quæ est scripta ad Sanctimoniales.

87 Idem dixerim de Francisco Suarez, qui solis eatenus notis libris nixus, acrius multo quam oportuit, in Tract. de varietate Religionum, edito sub an. 1626, lib. 2 cap. 8, insectatus est sententiam, Hispanis peregrinã, utpote magis solicite res theologicas quam historicas disquirentibus. Sic enim loquitur: *De hac Regula dubium est, an Augustinus pro Regularibus Canonicis vel pro Eremitis eam scripserit. Omitto enim censuram Erasmi, ab omnibus piis & doctis viris merito damnatam, qui negavit, Augustinum illam Regulam scripsisse pro viris religiosis; sed tantum illam, qua virtute habetur in epistola 109 Augustini, qua est ad feminas: sed sine dubio fuit pro viris scripta, & facile potuit ab eodem auctore ad feminas accommodari: & in hoc sensu communiter recepta est & citatur à D. Bernardo in libro de præcepto & dispensatione, & exposita est ab Vgone de S. Victore, ut notarunt Doctores Lovanienses in fine primi tomi Augustini* (anno 1577) *tacite contempta censura Erasmi, quam Parisiensis Academia jam damnaverat.*

88 Equidem magni facio nomen & doctrinam Suaris; in Theologicis tamen eam pluris quam in Historicis æstimando; neque in his puto comparandum Suarem cum Bellarmino, cujus in libro de Scriptoribus locum si præ oculis ille habuisset, cavisset utique *ab omnibus piis & doctis viris*, doctissimi piissimique Cardinalis sententiam damnatam dicere.

89 Cum ergo prædicti Lovanienses tomo 1 inseruerint *Regulam*, veluti datam *ad Servos Dei*; simpliciter secuti videntur contextum, omnia in masculino efferentem, quem etiam secutus Erasmus est, in sua Tomi primi editione; cujus censuram merito illi contempserunt, utpote totam fere in eo positam, ut probet, neque Augustinum, neque eas, quas rexit personas, Monachismum professos: nam eatenus *scandalosam* eam esse, etiam ego assentior, & assentietur puto quivis pius & doctus. Ast non etiam dixerunt scandalosam esse primam censuræ Erasmicæ partem: quam satis reverenter Erasmus orditur ab his verbis: *Hac regula & sententiis & dictionis figura refert Augustinum, quin & pia civilitate humanitateque prefert auctorem suum: quamquam probabile est, eam non Clericis, sed feminis esse scriptam, quæ in unum collecta sub moderatione Sororis Augustini vivebant.*

90 S. Bernardus in Tractatu per Suarem citato cap. 2 simpliciter docens, à solis Prælatis dispensandũ in iis quæ necessario stabilia esse debent *(ut verbi gratia, inquit, Regula Sanctorum Basilii, Augustini, & Benedicti)* nihil facit ad solvendam quæstionem, etiamsi supponeret Regulam, ut viris accommodatam, qualis eo tempore habebatur & fere sola cognoscebatur. Hugo quoque à S. Victore, Bernardo coævus & familiaris, à in eamdem Regulam commentatus, nullam uspiam facit Sanctimonialium mentionem, eo quod non haberet Regulam originariam, soli illi assuetus sicut à suis Canonicis Regularibus legebatur. Idem consequenter dicendum de SS. Thoma, Antonino, Vincentio, Antonio Patavino; item de Gratiano, Cajetano, Alano, similibusque medii ævi scriptoribus aut scholasticis, quibus nulli dedecori fuerit ignorasse aliquid sua ætate passim ignotum, & magno denique studio hisce ultimis seculis productum probatumque: ut tam frustra illorum nunc texantur Catalogi, quam frustra in meridiana luce quæruntur tenebræ à scriptoribus præjudicia præterita pertinacius sequentibus. Utrum nunc Tua, Pater Rev. *censura*, qua me con-

condemnas velut Erasmi sequacem, & quidem unicum, ac illo magis *effrenatum*, non sit magis *fallax*, *imperita*, *& vana*; quam sententia mea, tanta ratione tantaque criticorum recentiorum versatiorumque, & Bellarmini imprimis auctoritate subnixa, judicet, quam appellas, Apostolica Sedes; & quicumque veri amans lector.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius iterum cum Erasmo abnegat S. Augustino librum de Fide vel de unitate Trinitatis contra Manichaeos.

RESPONSIO.

90 Qui tam solicite congerere soles, Reverende Pater, quidquid ad invidiam mihi conflandam judicas opportunum; cur non, ad probandam accusationem tuam, verba ex libris meis aliqua producis, saltem truncata, vel aliter more tuo immutata, ac corrupta? Tantum remittis Lectorem ad Tom. 1 Maji, ubi ais *Henschenium* pag. 7 Librum, de quo quaestio est, *abnegare S. Augustino*; Papebrochium autem cum partem Tomi illius composuerit, & facultatem ab Henschenio habuerit mutandi quaedam in Scriptis Henschenii, neque hoc mutaverit, debere censeri in eodem ipsi co sensisse.

91 Respondeo, & antecedens aperte falsum esse, & etiamsi verum foret, non secuturum quod infertur. Aperte, inquam, falsum est, quod *Henschenius* librum de fide, sive de unitate Trinitatis *abneget S. Augustino*; tantum dicit, Philippum Labbe & Sirmondum, eum Augustino abnegare. Verba ejus sunt: *Mentio praedicti* Leucii (qui ibi allegatus fuerat, ut qui scripserit aliqua Apostolorum Acta, ac forte etiam S. Philippi quo de agitur) *mentio*, inquit Henschenius, *praedicti Leucii videtur fieri in Tractatu de Fide, sive de Unitate Trinitatis, qui tomo 6 operum S. Augustini continetur; verum non habetur in Retractationibus ejus, neque in Indiculo Posidii: asseritque Philippus Labbe de scriptoribus Ecclesiasticis, evicisse Sirmondum in Historia Praedestinatiana, ex fide manuscriptorum codicum, praecipue Corbejensis, quod sit Euodii Episcopi Uzalensis in Proconsulari Provincia Africa.* Quaero nunc ex Te, Reverende Pater, numquid Philippus Labbe asserit Sirmondum hoc evicisse? Labbeum id asserere certum est; sed nego, inquies, id eum recte asserere. Bene habet; sed cur non liceat mihi, & cur non licuerit Henschenio hic suspendere judicium, rectene, an perperam id asseruerit Philippus Labbe? *Praescindentium*, ut omnes fatentur, *non est mendacium*; & mera judicii suspensio, non est judicium. Ergo Henschenius, simpliciter dicens, id asserere Labbeum, non propterea abnegavit S. Augustino librum de Fide, seu de Unitate Trinitatis.

92 Si fide certum esset, Augustinum librum illum scripsisse; scandalosum videri posset, referre sententiam fidei contrariam, nec ei uspiam contradicere; sic enim forte existimari Henschenius posset, de hoc fidei puncto dubitare; *dubius* autem *in fide, infidelis est*, ut habet axioma apud Theologos receptissimum. Verum estne fide certum, vel fidei proximum, vel habetne ullam cum fide connexionem, quod hic liber S. Augustini sit? Praeter eruditissimos Sirmondum & Labbeum jam citatos, audi Emi-

Eminentissimum Cardinalem Bellarminum Lib. De Scriptoribus Eccles. pag. 192: *Liber de Fide contra Manichaeos non videtur esse S. Augustini; quia non fit ejus mentio in Retractationibus, nec in Indiculo Possidii, & quia utitur phrasibus insolitis Augustino, ut est illa cap. 18: Si Deus incorruptibilis est, vel omnis natura summi boni inviolabilis, immaculabilis, inadibilis, incoinquinabilis &c.* De Bellarmino consentiunt Benedictini è Congregatione S. Mauri, in recentiori & accuratissima editione Parisiensi, qui Librum hunc ex Augustini operibus eliminantes, rejiciunt in Appendicem Tomi octavi. *Liber*, inquiunt, *de Fide contra Manichaeos*, qui idem est de unitate Trinitatis, *Augustino in ante editis tribuitur; sed falso; uti probant Bellarminus, Vindingus, & alii. Non enim recensetur inter illius opuscula, nec in Retractationibus, nec in Possidii indice. Stylus quoque ab Augustiniano diversus est, ac debilior disputandi ratio.* Cur tot Auctores, tam illustres & probe Catholicos praeteriens, solum memoras Erasmum?

93 Hoccine ignorantiae, an criminandi libidini imputandum sit, alii statuant. Imponis quoque, dum sola styli diversitate niti, seu me seu Henschenium simulas. Aliae praeterea rationes & auctoritates jam allatae sunt. Neque est cur argumentum, à diversitate styli desumptum, adeo contemnas, quantumcumque id Raynaudus vocet *Rubricam Erasmicam*. Ajo ego, esse peritorum Criticorum communem, nominatim Auctorum supra citatorum, ut vel ex allatis locis perspicitur. Est & ipsorum, quibus tantopere gloriaris, Theologorum Lovaniensium, qui Augustini opera collegerunt. Dum enim Tomo 4 referunt alium quemdam librum de Trinitate & unitate Dei, Augustino aliàs tributum, hanc ei praefigunt censuram: *Incerti Auctoris liber, in quo passim apparent fragmenta quae decerpsit ex Augustini libris. Stylus est facilior quam Augustini, interim vix bene latinus. Nam cap. 111 commisit manifestum soloecismum.* Haec est universa tantorum virorum censura, cum fundamentis. Repete quod §. V. retulimus exemplum, ex Cardinali Bellarmino lib. de Scriptoribus Eccles. col. 75, ubi de Joanne Episcopo Hierosol. *Tribuitur eidem*, inquit, *Ioanni liber ad Caprasium de institutione Monachi, qui habetur in Bibliotheca SS. Patrum Tom. 9 edit. 2; sed hic liber videtur scriptus ab aliquo longe posteriore, siquidem in eo libro dicit Auctor, se esse Ordinis Carmelitarum, & describit habitum Carmelitarum; at illis temporibus nomen Carmelitarum Religiosorum erat plane inauditum, ut etiam Card. Baronius affirmat Tom. 6. Annalium ad annum 444. Adde quod stylus est hominis latini, & temporum posteriorum.* Habes hic Rubricam Cardinalitiam.

94 Denique quid pluribus opus, dum adest *argumentum*, ut vocant, *ad hominem*? Numquid praecipui vestri in Hispania Critici, nuper epistolam Caesaream judicantes esse haeretici alicujus Belgae, & quidem Janningi, id collegerunt ex stylo, quem in illa epistola sibi detexisse videbantur, plane similem ei qui est in *Motivo juris* ejusque *Appendice*? Ita dixerunt & scripserunt ipsi. Fateor equidem, hanc, quam cum Raynaudo vocas *Rubricam fallacem*, tunc fallere, quando tam parum Latinitatis periti, de stylo judicare praesumunt, ut inter stylum Epistolae Caesareae, operum Janningi, & *Motivi juris* cum *Appendice*, quod utrumque est Paternitatis V. nullum, quantumvis tironibus palpabile, discrimen agnoscant. Alii forte ad veritatem magis, quam Critici vestri, accedunt, dicentes, tantum quodammodo inter se discrepare tres stylos, quantum inter se discrepant personae, Augustissimi Caesaris, Carmelitae, & Jesuitae. Haec de stylo satis, in gratiam *Rubricae*.

95 Nunc ad ſequelam, de qua ſupra, reſpondeo, nullam hanc eſſe: Papebrochius partem aliquam in Tomo 1 Maji compoſuit; &, licet eam præciſe partem, unde deſumpta eſt accuſatio, non compoſuerit; facultatem tamen ab Auctore habuit mutandi in ea quæ vellet. A. qui Papebrochius non mutavit ſententiam Henſchenii, abnegantem S. Auguſtino librum de Fide ſive de unitate Trinitatis. Ergo Papebrochius librum eumdem *S. Auguſtino abnegat*. Reſpondeo, inquam, conceſſa majore, & diſſimulata minore (cujus falſitatem circa ſuppoſitum, quaſi Henſchenius librum illum S. Auguſtino abjudicaſſet, ſuperius oſtendi) nego conſequentiam. Non enim debet quilibet ſcriptoris ſocius in ſcriptis ſui collegæ, multo minus diſcipulus in ſcriptis ſui magiſtri, imo ne cenſor quidem in ſcriptis cenſuræ ſuæ oblatis; non, inquam, debet mutare quidlibet, opinioni ſuæ minus conſonum; modo nihil ſit fidei aut Chriſtianis moribus adverſum, aut cum aperta pugnans veritate; licet ab Auctore expungendi vel aliter mutandi facultatem acceperit. Finge, Reverende Pater, te librorum cenſorem conſtitutum, & expungendi præditum poteſtate; offeratur dein tibi liber Thomiſtæ, qui juxta illius Scholæ principia defendat Prædeterminationem Phyſicam ad quoſvis actus creaturæ; Tu, qui principiis oppoſitis, utpote Bonæſpeianis imbutus, ſupponeris uti, expungeſne quidquid habetur pro Prædeterminatione Phyſica? Non is certe cenſorum mos eſt, neque tolerabilis foret auctoribus qui alienæ cenſuræ ſubjiciuntur. Sufficit eliminari improbabilia, & in fide aut moribus periculoſa. Nunc igitur ex Te ſciſcitor, eſſetne hæc Theologo digna illatio, ſi dicerem; Ergo R. P. Sebaſtianus à S. Paulo abnegat ſententiam Bonæ-ſpei de libertate, & tenet Prædeterminationes Phyſicas, quia non expunxit?

96 Ut denique videas nihil eſſe in tota accuſatione tua dignum probo aut ſapiente accuſatore, nihil veritati & rationi conſentaneum; ex jam demonſtratis colligo, primo, neque Henſchenium abnegare S. Auguſtino librum de Fide ſeu de unitate Trinitatis contra Manichæos: ſecundo, neque me eum *abnegare*, etiamſi *abnegaſſet* Henſchenius: tertio, etiamſi eum *abnegaſſem* Auguſtino, non debuiſſem accuſari, quaſi eum *abnegaſſem* cum ſolo *Eraſmo*, ſed accuſari ſimul debuiſſent Sirmondus, Labbeus, Benedictini S. Mauri, Cardinalis Bellarminus, & alii, non minus vitæ probitate & integritate fidei quam eruditione clari. Unde colligo quarto, me, ſi librum iſtum Auguſtino abnegaſſem, non meriturum fuiſſe notam in religionis aut temeritatis. Ad auctoritatem Lovanienſium & Raynaudi aliorumque, qui olim librum hunc S. Auguſtino tribuerunt tamquam *indubitatum*, reſpondent Benedictini novæ editionis, anteriores Scriptores ſibi adverſantes, non vidiſſe codices manuſcriptos, præcipue Corbejenſem; unde ſaltem dubitare liceat, an non ſit Euodii Epiſcopi Uzalenſis. Tu vero, Reverende Pater, cum tantam hic pro te certitudinem jactes, quot proferes hodiernos Hiſtoriæ & Critices peritos, qui tibi conſentiant? Nullum equidem novi; aliquorum à te nomina & loca expectabo.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Sermonem S. Joannis Damasceni de Assumptione B. Virginis Mariæ suspectat.

RESPONSIO.

97 QUid sibi hic velit verbum *suspectat* non statim intellexi; dubitabam enim, an accusaret quasi sermonem de Assumptione Joanni Damasceno abjudicarem, an quasi aliquid in eo redarguerem velut suspectum in fide. Sed in decursu videris te explicare, dicendo: *Papebrochius illum* Sermonem, *tamquam suspectum & fictum, præfidenter traducit*, adeoque tamquam non scriptum à Damasceno, sed ei perperam attributum. Accusationem autem probaturus, ais, à me *dici Ioannem Damascenum, in illo allegare, nescio quam Euthymianam, seu Euthymiacam historiam.* Post quod immediate subjungis: *Et ut eumdem sermonem* Papebrochius *amplius suspectet & infirmet, addit: Euthymium scriptorem nullum uspiam invenio.* Hoc universum est accusationis Tuæ fundamentum. Sed hactenus sequelam hanc non percipio: Ergo *Papebrochius illum* Sermonem, *tamquam suspectum & fictum, præfidenter traducit.* Quid enim si censeam, Damascenum, incitando Euthymio aliquo scriptore, falli potuisse, cum nullus ante ipsum vel ejus tempore scriptor Euthymius uspiam compareat, vel ab ullo præter Damascenum auctore memoretur? Sic Cardinalis Bellarminus lib. de Scriptoribus Ecclesiasticis pag. 270, religioni sibi non duxit, de aliis quibusdam *narrationibus* Damasceno attributis pronuntiare; *eas falsas videri, & fabulis similiores quam Historiæ.* Addens; *Sed fieri potest, ut S. Joannes Damascenus, quamvis alioquin doctus & prudens, istis narrationibus facile fidem habuerit, neque de veritate earum investiganda solicitus fuerit.*

98 Ante Damascenum reperitur Abbas Euthymius, sed non scriptor, qui ab anno 411 ad 473 nonnullorũ sanctæ eremi circa Jerusalem monasteriorum conditor, & plurium rector, nominatissimam etiam Lauram condidit, dictam ab eo S. Euthymii, in qua & obiit 20 Januarii, quando Vitam ejus, à S. Cyrillo Hierosolymitano scriptam, Henschenius illustravit. Hoc posito, quid in eo mali, si suspicarer ignotum aliquem istius vel Monasterii vel Lauræ scriptorem, Historiam illam aut scripsisse primum, aut ex Latino cujus Hieronymus meminit in Græcum transtulisse; atque à nomine loci desumptum nomen historiæ, cum aliud ignoraretur? Hinc modo, si potes, confice, quod sermonem Damasceni traducam tamquam *suspectum & fictum.* Imo fateris ipse, quod dicam, *Ioannem Damascenum in illo allegare, nescio quam, Historiam Euthymiacam.* Adeoque, juxta Te, agnosco sermonem esse Joannis Damasceni; igitur, vel te judice, agnosco non esse *fictum*, atque hoc sensu non esse *suspectum.* Numquid hoc non est tibi ipsi implicite contradicere? Neque sermonem illum habeo tamquam *suspectum* in aliquo fidei divinæ articulo.

99 Si vero per *suspectum & fictum* intelligas, aliquid incertæ seu non plane probatæ veritatis in historia Euthymiana à Damasceno relata; non video quid piaculi committerem, qui sermonem Damasceni

eatenus præcise haberet suspectum: verum id non est, sermonem Damasceni simpliciter & absolute *suspectum & fictum* pronuntiare. Quis, amabo, vir prudens non fateatur, extra scriptores Canonicos vix aut ne vix quidem reperiri ullum, cujus omnia tam in historicis quæ aliorum fide refert, quam in dogmaticis adeo sint certa, ut nihil cuiquam liceat in dubium revocare? Ideone quilibet vir prudens accusandus est, quasi omnia Historicorum, Scholasticorum & sanctorum Patrum volumina *præfidenter traducat, tamquam suspecta & ficta*? Aliud scilicet est, librum vel sermonem aliquem *præfidenter traducere, tamquam suspectum & fictum*; aliud, dubitare de puncti alicujus veritate, quod bona fide, & ex alterius narratione, in libro vel sermone illo refertur.

100 Imo nec quidquam in sermone Damasceni vel re illic narrata suspectum esse contendi, locis à te accusatis. Tantum illic dico, *nescire me*, quis sit ille liber qui à Damasceno citatur, nomine *Euthymianæ Historiæ*; cum nusquam compareat, nec ab ullo alio citatus reperiatur. Deinde addo, me *nullum usquam reperire scriptorem Euthymium*, cujus fide à Damasceno referuntur variæ circa Assumptionem B. Virginis circumstantiæ, quæ in nullo ante ipsum scriptore, quod sciam, leguntur. Rogavi Te Art. x, num. 91, & hic iterum rogo, ut librum illum seu Historiam Euthymianam, si possis, proferas, vel saltem scriptorem illum Euthymium, in ullis Patrum vel Auctorum Ecclesiasticorum Catalogis exhibeas. Hic amplum mihi insultandi campum te nactum ratus, ad Possevinum me remittis. *Invenisset*, inquis, scriptorem Euthymium Papebrochius, *si inspexisset apparatum sacrum Possevini, & indicem Bibliothecæ maxima veterum Patrum; unde iterum apparet Papebrochii temeritas, & crassa ignorantia. Quæ an sit toleranda, judicet S. Sedes, uti & varia alia Papebrochii dicta, quæ dictum sermonem S. Ioannis Damasceni de fabulositate suspectum reddunt, & habentur Tomo 7 Maji p. 698, & iterum hic Articulo 10 §. 1.* Verum dic nobis, egregie Historicorum Critice, quis ille Euthymius scriptor est, quem exhibeat Possevinus: aliusne quam Zigabenus, Ordinis S. Basilii Monachus, qui floruit seculo 12? Atqui is trecentis annis Damasceno posterior, ab eo citari non potuit, nisi fortè spiritu prophetico. Vide igitur, Reverende Pater, utrius sit ea quam objicis, *temeritas & crassa ignorantia*; meáne, propterea quod *Euthymium scriptorem*, qui à Damasceno citari potuerit, *nullum usquam reperiam*; an Paternitatis Tuæ, quæ scriptorem mihi designat trecentis annis Damasceno posteriorem?

101 Si verba mea ita acceperis, quasi negem reperiri à me ullum omnino Euthymium scriptorem, etiam Damasceno posteriorem, & ad propositum seu institutum nostrum minime pertinentem, erasti. Credebam me viris intelligentibus scribere, qui norunt verba, secundum se indefinita, à mente loquentis, & apertis circumstantiis determinari ac limitari. Suppone post trecentos annos Carmelitam, rursus aliquem Epistolam Cæsaream, hoc anno 1696 ad Regem scriptam, pronuntiare hæreticam, & scriptam, non à Cæsare, sed ab aliquo Belga hæretico, neque alio quam Janningo Jesuita, auctore *Motivi juris* & *Appendicis* ob similitudinem styli, qui est duorum istorum opusculorum & Epistolæ Cæsareæ. Nonne merito negabunt Jesuitæ, se ullum usquam Janningum aut Jesuitam nosse, *Motivi juris* & *Appendicis scriptorem*, cum constet utriusque auctorem esse & se profiteri Rev. Patrem Sebastianum à S. Paulo, Carme-

Carmelitarum Provincialem? Suppone etiam aliquem post tria elapsa secula recentiorem Jesuitam, & forte Janningum nomine, sive alterius, sive ejusdem, cujus est Janningus hodiernus prosapiæ, *Motivum juris*, quin etiam *Appendicem*, ad aliam prorsus materiam spectantia, componere: quam ridiculum foret, si Carmelitæ, Jesuitas, de controverso casu locutos, redarguerent *temeritatis & crassæ ignorantiæ*? Responderent facilè Jesuitæ, circumstantias satis apertè declarasse, quod *Motivum juris*, hic à se negatum, non intelligatur qualecumque, nec qualiscumque *Appendix*, nec qualiscumque *Janningus* aut *Jesuita*; sed quod de solo agatur *Motivo juris* & *Appendice*, editis ante finem anni 1693; & consequenter sermo non fit de *Janningis* aliisve *Jesuitis* post seculum 19 secutis.

102 Quod ais *scandalosum esse & proxime ad hæresim accedens, negare B.Virginem Mariam cum corpore assumptam esse in cælum*, ad rem non pertinet; neque enim Assumptionem istam in dubium vocavi, quamvis forte aliquando tempus fuerit, cum non tam clara veritas omnibus Catholicis appareret mysterii istius simul & revelatio. Neque difficultatem moveo circa ullas Assumptionis circumstantias in horis Canonicis legi solitas, sive ex sermone Damasceni, sive aliunde; quamvis fatear, non omnes alias ejus Historiæ, quam Damascenus Euthymianam appellat, circumstantias æque irrefragabiles videri. Sane, non universa Euthymiana Historia, à Damasceno relata, assumitur ab Ecclesia aut inseritur Horis Canonicis. Quæ in his omissa, & minus certa mihi appareant, vide in Responsione ad Art. x, num.8. Neque assequor, qua fide jactes *alia, Tomo 7 Maji*, à me dicta contra sermonem Damasceni? cur non profers, si absurda sint. Certè dum non nisi duo eaque valde innocua protulisti, quæ judicabas ad criminandum aptissima, quid censebimus de ceteris à te prætermissis? Denique quomodo, sine restrictione plus quam reali, dicere potes, te *varia alia Papebrochii dicta, quæ dictum sermonem S. Ioannis Damasceni de fabulositate suspectum reddunt, ... habere Art.* x §.1, ubi cuilibet evidens est, nec vocem, nec litteram quidem ex me citari, quæ non citata sit in præsenti paragrapho, priusquam gloriareris, *varia alia esse Papebrochii dicta quæ habentur Art.* x §.1. Lassus sum tot ineptiis refellendis in Accusatione, in qua ne apex quidem est, qui non partim de calumnia, partim de vanitate convincatur.

§. IX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius præfidenter negat, contra Ecclesiæ auctoritatem, Historiam de visione Sabac referri à S. Epiphanio.

RESPONSIO.

103 Card. Baronius relatus Art. xi num.7, testatur *librum de vita & obitu Prophetarum* esse indignum Epiphanio, *propter sexcentas mendaciorum nugas, quibus refertus est.* Baronio consentiunt hodie eruditi passim. Judicet itaque quilibet æquus rerum æstimator, uter Epiphanii honori magis consulat, isne, qui, ex reverentia erga tam antiquum scriptorem & tam bene de Ecclesia meritum,

cunctatur illi tale quid adscribere, aut etiam absolute maluit Pseudo-Epiphanii titulum usurpare: an is, qui cum Labbeo dicit de simili libro, ex iisdem fontibus hausto, & S. Isidoro adscripto, quod hic *nimis credulus, quæ ab aliis scripta reperit, minus discussa, non tam suâ quam alienâ protulit fide?* Item Labbe, expositâ Petavii interpretis de libro illo sententiâ (quis autem melius judicare potuit quam qui verbotenus Latinum fecit, & expendit per singula capita totum?) & nominatis auctoribus aliis eundem repudiantibus, addit; *à multis excipi solere, non esse omnia veteribus Patribus subtrahenda, in quibus Thalmudica commenta & Hebraica δευτερώσεις (repetitiones) continentur.* De S. Isidoro autem, contra Baronium censet, vere illius fœtum esse, licet simile præmisso libro; eo quod *Braulio, in Præfatione ad opera S. Isidori, seu Prænotatione, librorum ejus catalogo subjuncta, hac habeat. De ortu autem Patrum librum unum; in quo eorum gesta, dignitatem quoque & mortem atque sepulturam, sententiali brevitate subnotavit.* Non tamen ideo plus illi fidei tribuit ipse: sed *corruptum*, inquit, *ab aliquo interpolatore crediderim.*

104 Porro sive Sancti isti talia de Elia Propheta, qualia narrantur, scripserunt ex fide Thalmudistarum; sive alii sub ipsorum nomine; non adeo multum referre puto, ad veram de gestis S. Eliæ notitiam formandam. Certe neq; è sacris Scripturis, neque ex idoneæ antiquitatis & fidei historico Hebræo, ea constat esse accepta, quæ prædicta visione continentur. Quod autem Auctores aliqui, non admodum curiosi in discernendis talibus, puta Metaphrastes aliique huic similes, à Lezana recensiti, & in his recentiores non pauci, etiam Jesuitæ, eadem in scripta sua retulerint sine scrupulo; aliud nihil probat, quam quod ista non examinantibus visa sint haud prorsus incredibilia; eaque sub ista qualicumque fide, ut acceperunt, sic reddiderunt.

105 Ego de visione ista aliisque Eliam spectantibus, dixi quidem quod *totum illud de Sabacha commentum non habet auctores sanctos Epiphanium & Dorotheum, sicut prætenditur, sed fabulatores quosdam, non admodū vetustos*, puta seculi 8 aut 9: si tamen hoc alicui displicet; dicat, prædictos Sanctos secutos commenta antiquiorū fabulatorū, bonâ & simplici fide. Cum vero in tanta fictionū farragine non possit quisquam prudenter definire, quid debeat aut possit verum censeri; sequitur, neminem esse cogendum, ad hoc vel istud præ reliquis credendum.

106 Tu, Rev. Pater, magnum certitudini visionis istius stabiliendæ præsidium haberi putas, eo quod in festo S. Eliæ permissa sit talis visio recitari, *ex libro S. Epiphanii de Vitis Prophetarum*: sed nego Tibi, quod Sacra Congregatio Rituum, quando illas Lectiones Carmelitis permisit recitandas, onus susceperit examinandi, verène is liber S. Epiphanii sit, uti communiter alias dicebatur; aut reprobet censuram, post diligens examen Baronii & aliorum quorumcumque, de illo ut supposititio loquentium. Id sane ipsa numquam fatebitur; & onus foret intolerabile in similibus casibus. Tenet ergo ipsa Regulam, quam in Breviarii correctione servatam testatur Gavantus, ut cum difficile aut etiam impossibile est, certum de veteri aliqua relatione judicium ferre; id quod reperitur in probato aliquo auctore (qualis haud dubie S. Ephiphanius est, licet in historicis subinde lapsus) ut, inquam, sic inventum retineatur tantisper, donec demonstretur esse certo falsum: quod de visione controversa non posse demonstrari, ultro vobis concedo, solumque concedi mihi vicissim peto, librum de quo agitur esse talem, ut pluribus scateat mendaciis, non ipsius Auctoris,

ctoris, sed aliorum, puta Thalmudistarum: in quibus non esse etiam illud, de igneis fasciis & pultibus Eliæ, Sabachæ ejus patri per visum oblatis, quis securos nos præstabit?

107 Proverbio dicitur, id lucrari mendaces, ut fides ipsis non habeatur etiam cum verum dicunt, nisi ab iis qui id ignorant: sicut à plerisque ignoratur, de libro supradicto quid censeant ii, qui critico oculo & examine totum legerunt, perviderunt & excusserunt. Tale examen si adhibuissent ii, quos Lezana nominat, viri aliàs in suo genere docti, in suis ad Prophetarum acta vel scripta commentariis; Epiphanium non allegassent absq; hæsitatione & cautela magna. Ne vero existimet aliquis propter sola circa Eliam mendacia, jam demonstrata, & propter visionem ignearum fasciarum atque pultium, reprobari librum vel etiam id fieri ex præjudicio contra Carmelitas; dabo hic aliquod libri specimen, ab initio ad finem (nisi qua fundatur in Scripturis sacris) fabulosissimi.

108 Primus ibi *Nathan* Propheta est, qui adulterum Davidem corripuit, & pœnitentem suscepit. Hic fingitur oriundus *ex tribu Thoc*, toti Israelitico generi tam ignota, ut nec familia quidem aut persona privata ulla hujus nominis uspiam appareat. Deinde additur: *Atque hic ille est, qui Davidlegem Domini perdocuit, quem & in Bersabee peccasse cognovit: sed cum ad prohibendum Davidis flagitium à Gabath Hierosolymam properaret, obstitit Belial. Mortuum enim nudum in via jacentem reperit, cujus illic sepeliendi gratia constitit, ne à feris laniaretur: eâdem porro nocte Nathan comperit Davidem crimen illud perpetrasse.*

109 Placeat etiam audire, quid ii, quos Auctor libri descripsit, de Eliseo sint commenti, ne ejus nativitas minus mirabilis esset quam Eliæ. *Hic*, inquit, cap. 6 Auctor noster, *Abelmuthe, quod Rubenitica tribus oppidum est*, sed alibi nusquam notum, *oriundus, cum in lucem ederetur, ejusmodi prodigium accidit: Bos enim aurea, quæ in Galgalis aut in Silo erat, tam acuta ac sonora voce mugiit, ut ea Hierosolymis exaudita sit. Tum Sacerdos, pectoralis lapidibus consultis; Hinc perspicuum est, ait, natum hodie Prophetam esse, qui sculptilia diruet, & fusilia simulacra conflabit.*

110 Eliseus, anno mundi quem Ordinis natalem Lezana statuit 3127, ante Christum 926, b Elia in sociū assumptus fuit, atque in Prophetā unctus, cum agrum coleret; jugis boum 12 sive totidē aratris superintendens; adeoque vir aut saltem juvenis curæ tali & labori par, sic ut eum annorum 25 aut 30 tunc fuisse possimus recte concipere, atque ita natus censebitur circa annum mundi 3100. Tunc autem in tribubus Juda & Benjamin (ad quam ultimam spectabant Silo & Galgala, loca veri Dei cultu nobilitata) regnabat Asa, pientissimus Rex, & omnis idololatriæ, sub patre ejus Abia introductæ, zelosissimus extirpator. Sub hoc vaccam auream, in Silo prope Jerusalem, vel in Galgalis prope Jordanem stetisse, ad imitationem eorum vitulorum, quos Jeroboam erexerat, tam est incredibile, quam quod maxime. Nunc ergo Te interrogo, Pater Rev. cur ad 14 Junii, quo apud vos S. Eliseus colitur, primas secundi nocturni Lectiones non æque ex libris Epiphanii & Isidori sumpsistis, atque eas inde sumpsistis pro 20 Julii in festo S. Eliæ? An iste *Bovis aurea* mugitus, magis absurdus vobis est visus, quam fasciæ & pultes igneæ? Vos videritis: mihi satis est ostendisse, quam parum fidei talibus libris dandum sit; & in Eliseo manifeste mendaces, non esse magni faciendos in Elia. Plura qui volet, libros ipsos adeat; nam me piget plura describere.

111 Redeo-

111 Redeo ad Eliam, cujus si genus volebatis ex Epiphanio discere, cùr pro certo & indubitabili hujus libro, incertum & tot eruditis improbatum arripuistis? Docuisset iste vos, hæresi 53 num. 3, quid vere ipsemet de eo invenerit, ita scribens. *Quod ad Eliam attinet, ejusmodi illius stemma ac prosapiam reperimus, quam ordine hunc in modum recenseo. Fuit Elias Thesbites Iodaiæ Sacerdotis frater* (hunc esse docet Petavius *Ioiadam*, Joas Regis socerum & Zachariæ Prophetæ patrem) *proinde ex Sacerdotali genere, filius Achimaam, Achimaamus Sadoci, Sadocus Achitobi, hic Amoriæ, Amorias Moriæ, Morias Zaræ; iste Aziæ, Azias Phineesi, Phineessus Eleazari; hic Aaronis Sacerdotis: Aaron Amram, hic Caathi, Caathus Levi, qui tertius Iacobi filius fuit: at Iacobus, Esau frater, Isaaci filius; Isaacus Abrahami. At in sacris litteris non omnino perspicue istorum origines indicantur.* Huic tamen difficultati jam antea ipse Epiphanius occurrerat, dicens: *Quam multi sunt, quorum origines aperte non producuntur, puta Daniel, Sidrac, Misach, Abdenago, Elias Thesbites? quorum qui parentes fuerint nusquam in Scripturis commemoratum legimus.* Nusquam igitur legit Epiphanius, in Scripturis sacris, quis pater Eliæ fuerit: legit alibi, ut vidimus, & prodit, patrem ejus fuisse *Achimaamum*: cui ergo ex eodem Epiphanio probas, patrem fuisse *Sabacham*? Quia sic legitur in libro, commentis pleno, sed Epiphanii supposito nomini, atque ad apocryphorum classem amandando, & à pluribus jam amandato. Imo ex eo quod liber iste *Sabacham* vocet Eliæ patrem, manifestum fit, non esse illum Epiphanii, nisi hunc arguere malis, aperte sibi contradicere.

112 Petavius noster, in suis ad Epiphanium Animadversionibus, pag. 219, locum prænotatum exponens, testem illius genealogiæ citat Rabbi David Kimchi; sed addit, quod *non omnes Hebræi veteres ita arbitrati sunt: siquidem ex eodem Davide constat, alios è tribu Gad, alios è tribu Benjamin Eliam oriundum putasse: ipse autem nihil affirmat.* Ego etiam Art. XI num. 10, nominavi Tibi, Rev. Pater, Rabbi-Haccados, qui patrem quidem *Sabacham* nominat, sed tribui *Gad* adscribit. Nihilo plus conveniunt Hebræi quoad cognomen *Thesbita*: hoc enim licet à *Thesbis* ductum appareat, tamen in Galilæa ponunt, unde Elias migraverit in Galaaditem; alii in ipsamet Galaadite, sic tamen ut eam negent Prophetæ fuisse patriam, solumque agnoscant locum commorationis diuturnioris; ex qua similiter alii multi, atque imprimis ipse Dominus noster Christus, cognomen acceperunt; hic, Nazaræi; Herodes Ascalonitæ; alii alia. Interim non ideo repudiandum puto, quod *Thesbas in Arabia* collocet Auctor vester, cum Petavius ex Hieronymo doceat, *Arabiam olim latissime patuisse, ut non modo transamnana seu Peræa optimam partem, sed etiam Cœlesyriam & Damascum complexa sit.* Hoc ergo dissimulandum putans, relinquo Patribus Carmelitis probandum, quod *Thesbæ*, ubicumque positæ, fuerint *Sacerdotum habitationi destinatæ*.

113 Porro uti liber ille, male attributus Epiphanio, qui sibi ipsi adeo patenter non contradixisset, nullam fidem conciliat visioni, hic vocatæ in controversiam; sic neque similia narrans Dorotheus, cui patria Tyrus, dignitate Diacono Antiocheno, & juxta Eusebium viro doctissimo, adscriptus est Latini cujusdam Auctoris *liber infantilis, cui titulus*, Synopsis de vita Prophetarum & discipulorum Domini, *scatens fabulosis narrationibus, ut Bellarminus libro de scriptoribus observavit.* Ita Theophilus Raynaudus Tom. XI pag. 281,

qui

qui & subjungit: *Per magnam ergo oscitantiam, Dorotheus, vir egregie doctus, & sub Iuliano Christi Martyr suâ ætatis anno 105, dehonestatus est, attributa ei admodum absona scriptione, cujus auctor in Menologio Græco 18 Kal. Maji dicitur, Romæ & Romana lingua eam exarasse.*

114 Tales tamen, dum sibi favent, ambabus, ut dicitur, ulnis amplexus Lezana; in alios, sibi contrarios, censuram stringit, ad annum mundi 3123 num. 5, eorumque Rabbinorum sententiam, qui Eliam fingunt esse Phineessum, filium Eleazari, nepotem Aaronis, *inane recutitæ gentis figmentum* appellat, quod *communi applausu exploditur*; licet assertorem videatur habere Hieronymum, lib. I de locis Hebraicis; ipsumque operose defendat S. Petrus Damianus, Opusc. 16 de cœlibatu Sacerdotum ad Nicolaum Papam II cap. 1. Nescio quid facturus Lezana fuerit prælaudato à nobis Rabbino Haccados, si eum quem requirimus librum habuisset: nam alium ejusdem Auctoris Romæ nactus apud Hippolytum Maraccium, in Fundatoribus Marianis, cap. 1, eumdem ad annum mundi 4037 n. 9, perquam honorifice nominat *Rabbinum, sanctitatis ac doctrinæ laude apud suos celebrem, Magistrum sanctum nuncupatum, qui* cupidus sciendi nomen & genus illius Prophetissæ, ad quam se ingressum Isaias dicit, ipsamque concepisse & peperisse filium, *cum quodam die ingressus esset Patrum speluncam, in qua sepulti sunt Adam, Eva, Abraham & Sara, Isaac & Rebecca, Iacob atque Lia, ut illic adoraret; ibi invenit Eliam Prophetam, quem cum de hoc percunctatus esset, talia ab ipso accepit: Hac Prophetissa est mater Regis Messiæ, quem Deus se missurum pollicitus est ad Israel.* &c.

115 Hæc & plurima, sane egregia, eodem spectantia, ex Scripturis & Prophetis, scribit Rabbinus iste sibi per Eliam revelata, *quæ etsi Rabbinica*, inquit Lezana, *nostro instituto inutilia nemo asseverabit.* Neque ego id faciã: sed rogabo Patern. Tuam, ut quando eumdem Rabbinum, tam sanctum, imo tam veracem Prophetam facis in iis quæ de Rege Messia ejusq; matre scripsit, tanto prius quam nascerentur; ut, inquam, credere ipsi non detrectes in iis quæ scribit de genere & patria Eliæ, tanto propius cognita, & quæ fortassis nos docebunt alii ejus libri, sub titulo *Eliæ Majoris* & *Minoris*, in Vaticana reperti, cum fuerint Latine redditi; licet contraria illis, quæ tam obstinate nunc vultis pseudo-Epiphanio credi.

116 Quod attinet Polybium, Epiphanianæ apocryphæ Vitæ prætensum scriptorem, cujus causa me accusas in fine hujus Paragraphi, eo quod in Appendice ad 14 Maji tomo 7 pag. 769 eum inter Prætermittendos referam, licet repertum in duplici manuscripto Taurinensi (addere potuissem etiam, in duplici Parisiensi) quodque dicam; *an in rerum natura fuerit, valde dubito.* Et; *Sic*, inquis, *Papebrochius pro suo sceptico captu, passim repudiat & explodit historias ecclesiasticas, easque hæreticorum exponit ludibrio:* atque hoc denique ominaris haud impune futurum. Ego nihil magis hinc metuo, quam inde quod de Enoch Hierosolymitano Patriarcha, prætenso scriptore Vitæ S. Angeli (quem ex duplici vestro Kalendario manuscripto ad 12 Augusti refert novum Speculum ante tomum 2 pag. VIII.; necnon P. Philippus à Visitatione in Acie bene ordinata) quod, inquam, de tali Enoch non solum valde dubitem, an fuerit in rerum natura; sed constanter fuisse negem, idque demonstrem.

117 Sicut enim illius persona & nomen non aliunde habentur, quam ex prædicta S. Angeli Vita, totâ apocryphâ & commentitia: sic & istius Polybii nomen in dicta quatuor Synaxaria transiit ex Vita, quæ qualis sit discere potuisti; Pater Rev. ac debuisti, ex

tomo 3 Maji pag. 37, ubi de illa, morose
examinata & expensa, sic dico: Vitam
,, Epiphanii, jam olim conscriptam, in manu-
,, scriptis Vaticanis Græcis reperimus, unde
,, eam Latine redditam primus edidit Lipo-
,, manus, deinde Surius, ac denique Petavius,
,, ad calcem tomi 2, addito etiam contextu
,, Græco, qualis in Medicæo Regis Fran-
,, ciæ manuscripto inveniebatur, quem &
,, nos inde transcriptum acceperamus. Ea
,, testes & auctores præfert, duos ejus disci-
,, pulos; primo *Ioannem*, quasi hic inter
,, ejus discipulos in monasterio unus, ac
,, peregrinationum variarum comes indivi-
,, duus usque in Cyprum, scripserit ea quæ
,, Sanctum viderat facientem miracula, us-
,, que in diem quo cœpit extremum ipsemet
,, ægrotare: deinde *Polybium*, cui idem Jo-
,, annes moriturus conscriptas à se chartas
,, tradiderit, præcipiens ut quæ conseque-
,, rentur mandaret litteris; promittensque
,, adjiciendos ei annos vitæ, ut toto tem-
,, pore permaneret apud Epiphanium: qui
,, etiam Polybius, loco Joannis ab Epiphanio
,, ordinatus Presbyter; cumque & Romam
,, & bis Constantinopolim & aliorsum co-
,, mitatus, mortuum revexerit in Cyprum;
,, & quia corpore ejus adhuc insepulto, ex
,, suprema ejus voluntate profectus in The-
,, baidem, ibi coactus fuerit subsistere, factus
,, Rhinocoruris Episcopus, post annum
,, unum aut amplius scripserit ad Epiphanii
,, successorem Sabinum, ab eoque petie-
,, rit de modo & tempore sepulturæ prædi-
,, ctæ per litteras instrui: atque ita cum Sa-
,, bini responso finitur ea Vita.

118. ,, Utinam eà sic, ut præferuntur, Acta
,, essent ac scripta, non doleremus, in tali Vi-
,, ta nihil omnino esse, quod tuto credi pos-
,, sit; sed omni fide dignissima forent sin-
,, gula; neque facile uspiam aut ab ipsomet
,, Epiphanio aut à coævorum auctorum
,, aliorum scriptis inveniretur discrepans.
,, Nunc vero *plurimis* Acta, ea esse *conserta*
,, *mendaciis*, ut ait Baronius ad an. 372
,, num. 108, & *in plerisque fabula quam
,, historia propiorem* esse, ut scribit Petavius
,, in Præfat. ad tom. 2 operum Epiphanii,
,, judicet necesse est, quisquis eam contu-
,, lerit cum infra proponendis censuris seu
,, observationibus: nam ipsam, jam sæpius
,, Latine, semel etiam Græce excusam, re-
,, cudere, tantum ut refellatur, operæ pre-
,, tium non est. Toleramus quidem Vitas
,, in hoc opere multas, dum meliores non
,, suppetunt, nævis quandoque gravibus
,, aspersas, quarum auctores credimus, bo-
,, na quamvis, nimium tamen simplici fide
,, mandasse litteris, quæ plura post secula
,, partim ex vetustioribus monumentis,
,, partim ex popularium traditionibus com-
,, pilarunt. Sed eas amplius ferre non possu-
,, mus, quæ mala fide nominibus alienis
,, suppositæ, tanto gravius offendunt ad
,, veri falsique discrimen exercitatum lecto-
,, rem, quanto turpius imponunt simpli-
,, cioribus. Cum enim illis eatenus pia ap-
,, tetur credulitas, quatenus nulla in con-
,, trarium obstat auctoritas certior vel ratio
,, dubitandi prægnantior; istis nihil tuto
,, creditur, nisi quod aliunde invenitur testi-
,, monio magis idoneo confirmatum. Itaque
,, iis quæ dixi Actis omissis, ea colligere ag-
,, gredior, quæ ipse de se pauca satis, plura
,, quæ alii indubitati scriptores suggerent.

119. Hæc præfatus, promissa præsto
Capitibus quinque: Capite autem 6 exami-
no & expendo *Acta*, *quatenus à Ioanne con-
scripta finguntur*; & Capite 7, *cetera*, *ut
à Polybio obtruduntur*. Cum autem hæc sola
sequantur Auctores lectionis historicæ, Sy-
naxariis insertæ, quid mirum si unus al-
terve talis libri scriptor, Polybii quoque no-
men dignum censuerit inter Sanctos proxi-
mæ diei referri? Publica namque Constan-
tinopolitanæ Ecclesiæ (unde fere habemus
Synaxaria plerumque) factum id non esse, per-
[illegible] aliorum, quæ plurima
[illegible]

perlustravimus. Et vero qua ratione credam, publicum aliquem cultum apud Græcos meruisse *Polybium Rhinocoruræ in Ægypto Episcopum*, occasione aliqua quæ certam nobis faciat ejus existentiam, puta per corporis translationem in Græciam; cujus nomen in paucissimis dumtaxat manuscriptis Græcis legitur; in Copticis vero sive Ægyptiis, unde cultus ad Græcos transisse debuisset, omnino nusquam; nec etiam in Hagiologio metrico Abissinorum, ex Fastis Copticis Alexandrinisque formato?

§. X. *ACCUSATIO.*

Ut Papebrochius S. Bertham ejusque conventum rapiat Benedictinis, negat, contra evidentem veritatem, S. Benedictum in suâ Regulâ facere mentionem de molendino, intra monasterium construendo.

RESPONSIO.

120 UT vim habeat aliquam Accusatio, oportet, Pater Rev. me fueris imaginatus sic argumentantem: S. Benedictus in suâ Regulâ non facit mentionem de molendino intra monasterium construendo: in monasterio autem S. Berthæ constructum fuit molendinum: ergo Monasterium S. Berthæ, & hæc ejus fundatrix, non fuerunt Ordinis Benedictini. Hanc Dialecticam, sic undique claudicantem, Tibi habeto R.P. Professor. Ego Benedictinis rapui nihil; solum dubito, an satis certo demonstrari possit, Sanctam ejusque monasterium, fuisse ipsorum, qui in eis sibi vindicandis inter nupera suorum Sanctorum Acta nihil omnino operæ posuerunt. Dubitandi autem causam non sumo (ut mox apparebit) à molendino, quod nescio quo modo sanum tibi cerebrum videtur excussisse: sed solum quæro, primigenæ scriptoris, an interpolatoris sit hæc parenthesis, *Sicut præcipit B. Benedictus*. Pollicebar quidem, *in Annotatis* ostensurum me *quam ineptum istud glossema sit*; idque conatus sum facere ad litteram O: sed cognito mox quo fueram seductus errore, non distuli ipsum corrigere in Appendice ad totum Majum, tomo 7 pag. 539; jubens, expuncta lineola, post prædictam Parenthesim ita legi: *Sed quis securos nos reddet, non esse hoc interpolatoris glossema, ejusdem fortè, cujus sunt tot alia hic adnotanda?* Tum ipso loco unde exemeram, jussi restitui Parenthesim eamdem; & Annotatione priore abolita, hanc reposui: *Sitne hoc ex veteri textu, an ab interpolatione novitia, non definio.* Et pergo: *Regula* 66 de Ostiario monasterii *sic habet*: Monasterium autem, si fieri potest, ita debet construi, ut omnia necessaria, id est, aqua, molendinum, hortus, pistrinum, vel artes diversæ, intra monasterium exerceantur. *Fateor ingenue Rubricas Regularum percurrenti mihi nunquam venisse in mentem, ut de* Officinis *aut* Molendino *monasterii quærens, quid S. Benedictus præscripserit, Regulam de* Ostiario *perlegerem, aut aliam nihil magis eo spectantem. Debuerat sane, pro articulo omnino novo atque diverso à præcedenti, nova & propria Rubrica fuisse posita. Sed hoc alii curent: ego, quod tali occasione erravi, libenter retracto. Parum interim ad rem facere puto, utrum ex tali*

errore expuncta à me verba, legantur vel non legantur in Actis, tam parum sinceris, tamque licenter interpolatis. Hæc ego ibi

122 Quæ tibi, Pater Rev. lecta non fuisse, qui ex illa Appendice complures Accusationes sumpsisti, difficile est ut credam: sponte dissimulasse, ut accusare posses, durum quidem, sed loco non uno factum à Te. Malo tamen memoriæ fluxæ adscribere, tibique condonare, ejus defectû sicuti mihi condonari volo præcipitantiam in ferenda sententia, ex sola rubricarum seu titulorum lectione. Æquum tamen puto, ut, sicut ego prompte & candide retractavi erratum qualecumque; sic & Tu retractes Accusationes tuas, quarum injustitiam tam manifeste demonstravi. Hoc si facere recuses, ignoscere quidem ego tibi possum, & volo ex Christiana caritate; sed vereor ut absque satisfactione publica, publicam injuriam proximo illatam condonaturus sit Deus, verique & æqui amans lector.

123 Quod de S. Berthæ Actis licentius ac recentius interpolatis dixi, evidens est Annotationes legenti, in quas rejeci plus quam dimidiam partem ejus Officii, quod impressum & per varia festa distractum habebam; ut ex iis quæ aliquid historicæ substantiæ habere videbantur, unum ordinatem continuum textum; si non talem, qualem ab initio scripsit aut prudenter potuit scripsisse is, quem præ oculis habuit Flodoardus Remensis seculo 10. Scripsit autē illam, quantum investigando assequi potui, uno & amplius seculo post mortem Sanctæ, ex traditione & relatu Sanctimonialium ejus, tunc Regulam Benedictinam profitentium, ipsarum forte curator Benedictinus; cum ipsa Sancta fuerit à suis privignis occisa, ideoque Martyr dicta & culta, sub finem seculi 7, centum annis ante reformationem Francicorum monasteriorum, sub imperio Ludovici Pii, & cura S. Benedicti Anianensis: qui quomodo diversitatem variarum per Galliam Regularum ad uniformem unius Benedictinæ observantiam reduxerit, dixi §. 6 præcedenti.

124 Duæ autem Regulæ tunc præ ceteris adhuc vigebant; Agaunensium scilicet, quorum erat *Laus perpetua*, id est continuata diu noctuque psalmodia, divisis trifariam Monachis, sibique mutuo succedentibus (quam Regulam San-Dionysiani prope Parisios noluerunt dimittere, nisi post ceteros omnes ad normam Benedictinam adductos) & Regula S. Columbani Abbatis Scoti, valde aspera ac severa; quæ ut postponeretur Benedictinæ, longe leniori atque *discretione præcipua* (ut ait S. Gregorius) facile persuaderi hominibus non omnino pertinacibus potuit. Hinc factum, ut in plurimis ejusmodi monasteriorum diplomatis, illa vel verè dicantur fundata *sub Regula Sanctorum Patrum Benedicti & Columbani*; vel in iisdem rescribendis Monachi, jam facti Benedictini, nomen *Benedicti* adjungerent nomini *Columbani*.

125 Istis porro sic stantibus, difficile, imo impossibile est, statuere de singulis ante seculum nonum fundatis monasteriis, sub qua earum Regularum fuerint primitus condita. De Avennacensi autem S. Berthæ monasterio, in diœcesi Remensi fundato, dubitandi specialem rationem hanc adduco num. 8; quod *secundum Regulam S. Columbani instituta fuisse quædam vicina Remis monasteria, dubitare vix sinit Addo Dervensis Abbas, in Vita S. Basoli, dum ait, quod in Viriziacum adveniens, adjunxerit se numero duodecim Fratrum*, mores & Actus S. Columbani imitantium, sicut in Antiquariis *reperisse se ait*. Quod si definiti certo posset, sub qua disciplina S. Nivardus, Remensis Episcopus, ipsius S. Berthæ frater, fundaverit suum Altovillariense monasterium; magis firma foret conjectura, quæ Aven-

Avennacense suaderet etiam sub eadem institutum fuisse.

126 Joannes Mabilio, in suis sex tomis seculorum Benedictinorum, Chronologico ordine texens Indicem Sanctorum ac Monasteriorum eo spectantium, nusquam meminit S. Berthæ vel Avennacensis monasterii, aut S. Nivardi & monasterii Altovillariensis; haud obscure insinuans, quod neutrum audeat referre in censum Benedictinorum. Neutrius etiam Vitam credidit inserendam operi suo: solum in Indice Prætermissorum tomo 2, ponit *S. Bertham*, nulla reddita prætermissionis causa; & nomini præfigit asteriscum *, quo vult designari *eos qui genuini Benedictini esse videntur*: sed cur talis videatur S. Bertha, non indicat; neque ego teneor, ex tam levi conjectura, definire quidquam. Merito autem mihi persuadeo, non esse Carmelitas, qui me, citra ullum peculiare studium, extemporali conatu doceant, id, quod Benedictini nesciunt definire post annos plures quam quinquaginta, illustrandis Ordinis Sanctis tam laudabiliter impensos. Horum antiquitas non eget defensoribus istis: qui si possent propriam tam clare docere, quam docent Benedictini suam, contra præjudicia Henschenii atque Cointii, sustinentium non nisi paucissima Benedictinæ Regulæ monasteria extra Italiam fundata fuisse, ante restaurationem Cassini à Longobardis destructi; & ante Regulæ diffusionem per Gallias Belgiumque, potissimum adscribendam prælaudato Benedicto Anianensi, haberent me sibi promptissime assentientem. Nunc, cum, versâ in odium plus quam Vatinianum amicitiâ pristinâ, pro rationibus ferunt convitia, pro litterariâ dissertatione lites instituunt delationesque ad tribunalia, historicarum controversiarum non valde perita; nihil apud eruditos lucrantur, quam præjudicium causæ desperatæ, utpote sua fere negligentes, dum in me accusant non sua.

§. XI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius valde insolenter undiquaque impugnat & invadit Regulam S. Alberti, datam Carmlitis.

RESPONSIO.

127 INdubitanter credo, omnes & singulos Religiosorum Ordinum Legislatores, atque etiam S. Albertum, in conscribenda cujusque eorum Regula, aut etiam Constitutionibus, diviniori Spiritus sancti afflatu directos fuisse; neque puto, quod mihi vel somnianti contrarium acciderit cogitare, nedum dicere aut scribere. Itaque nihil est opus ut dignitatem Regulæ Albertinæ, & perfectionem vere religiosi status ea definitam, coneris multis mihi explicare, Pater Rev. sicuti nihil opus etiam fuit, ut Fr. Valentinus à S. Amando scriberet librum, cui titulus *Heroica Carmeli Regula, à cujusdam Musæi Scriptoris vilipendiis vindicata.* Ait, quidem Paternitas vestra, quod *Papebrochius tam arguit & censurat, dicens esse nimis brevem, diminutam, nihilque in ea agi de subordinatione Prælatorum, nihil de regimine Monachorum, nihil de studiis, nihil de choro &c.* & hoc dicendo, affingis mihi terminos, numquam scriptos, numquam cogitatos, *Nimis brevem* & *diminutam*. Exhibebo ergo ipsum locum, unde vobis placuit assumere accusationis tam crudæ, & in

in titulo præmisso crudioris, occasionem.

128 Tomo 1 Aprilis, ad diem 8, deducens Acta S. Alberti præfati, propono capite 5, fideliter atque ad verbum, *Regulam ab eo quibusdam in Carmelo Eremitis præscriptam.* Tum sequenti Capiti hunc titulum facio pag. 779, *Conditio & numerus eorum quibus Regula data; hac vero unde sumpta sit, explicatur*: ipsum vero Caput sic exordior num. 45; „ Hæc est *primaria* „ *seu primigenia Regula* Carmelitarum, *Or-* „ *dinis anima & forma* à non nemine dicta; „ à Romanis Pontificibus postmodum pro- „ bata, & varie mitigata. Quam confe- „ rens cum supra memorata S. Augustini „ Regula, scripta ad institutionem unius „ solius parthenonis, in quo ipsa sancti Do- „ ctoris soror Præposita fuerat, postea au- „ tem ad plura, etiam virorum, monaste- „ ria, usu approbante, deducta; prorsus in „ hoc simillimam, quod sicut Augustiniana, „ ex sui auctoris mente, longius se non „ extenderat, quam ad illas paucas Sancti- „ moniales quibus scribebatur (utpote quarum nulla esset cum aliis cœnobiis com- „ munio regiminis aut dependentiæ mu- „ tuæ) ita nec Albertina vel minimum in- „ dicium habeat, ex quo prudenter inferre „ possit aliquis, novellum sub Brocardo „ germen ultra Carmelum diffusum fuisse, „ cum hæc dictaret Albertus, aut alibi „ quam juxta fontem habitasse.

129 „ Propositum erat, vitam eremiticam „ sub obedientia ducere: hoc annorum „ aliquot usus, absque ullo forsitan voti „ arctioris vinculo continuatus, compro- „ baverat. Nulla adhuc certæ vitæ formula „ scripta erat, ad quam se obligarent: pe- „ tita hæc ab Alberto est. Brevem is scri- „ psit: nec enim humili tunc arbusto, & ni- „ hil minus promittenti quam secutam post- „ modum proceritatem, longa opus erat „ pertica, ut stare posset. Exteriorem vi- „ tæ formulam primum articulis undecim, „ aliis deinde quinque interiorem compo- „ suit: nihil de ministeriis erga proximum, „ nihil de studiis litterarum, nihil de Su- „ periorum plurium inter se subordinatio- „ ne, nihil de cura aut regimine Sancti- „ monialium, nihil de cantu aut choro præ- „ cipit: quod certum est argumentum, ni- „ hil adhuc tale inter Eremitas illos aut re- „ ipsa fuisse usu inductum, aut cogitatio- „ ne designatum.

130 Tum ex Joanne Phocæ, Sacerdote pientissimo, propono locum, in his quoque Responsionibus Art. 2 num. 187 Græce Latineque exhibitum, quo primum Elianæ Anacharesεο restauratorem describit, situmque loci ac numerum sociorum circiter decem: quibus intra annos, à Joannis istic accessu non multos, puta fortassis quindecim aut sedecim, usque ad petitam datamque Regulam, totidem aut duplo plures novi accesserint. His vero tantum abest uti *nimis brevem*, & *imminutam* Regulam fuisse dicam, itaque vituperem; ut è contrario laudem, atque Augustinianæ comparem, veluti numero, proposito, conditioni, & loco proportionatam: & quæ aptari posset omnibus & singulis per Terram sanctam eremitoriis, si qua eamdem Regulam vellent accipere, prout postea accidit, manendo tamen semper intra modum & formam Ordinis Eremitici. Neque enim debuit Albertus prophetando præscribere quidquam de iis omnibus functionibus, quas Apostolicæ Sedis indulto in Europa erat suscepturus Ordo Carmeliticus, exemplo Ordinum Mendicantium aliorum.

131 Interim ut Albertus indecorum nihil, nibil imperfectum in circumstantiis istis præscripsit; sic ego, istud notans, vituperium Carmelitis nullum intuli; sicut non inferret Eremitis Augustinianis, qui diceret,

diceret, illis tribus Congregationibus, ex quibus eorum Ordo coaluit seculo 13, scilicet Congregationi *Fratris Ioannis Boni, Fratrum de Fabali*, & *Fratrum de Briclinis* sufficisse Regulam S. Augustini, sicut ea habebatur viris aptata; quoad usque illi per plures provincias multiplicati, & eremis dimissis habitantes in urbibus, cœperunt zelum suum per exercitia erga proximum exerere, vacare studiis, chorum habere, eaque omnia usurpare, quæ videbant ab aliis Mendicantibus, Dominicanis & Franciscanis, laudabiliter & fructuose tractari. Ita enim plerumque fieri observatur, ut homines, etiam in communitate viventes, si quid laudabiliter ab aliis aut utiliter agi conspiciunt, illud novo studio & æmulatione quadam sibi imitandum proponant; utinam non sæpe cum detrimento proprii Instituti, quod tales plerumque negligunt, dum alienum justo propius æmulantur! Sed ex illorum numero non fuerunt, de quibus loquimur, Augustiniani: qui tamen tunc, cum ex eremo ad civitates translati fuerunt, & non prius, necessaria habuerunt Statuta seu Constitutiones Regulæ superaddere, quibus illæc omnia dirigerentur atque ordinarentur.

132 Quid huc facit Societas nostra, quæ inter studia litterarum nata, ab ipso suo exordio omne genus spiritualium erga proximum functionum amplexa, exceptâ Sanctimonialium curâ, non potuit congrue informari per aliquam probatarum antiquitus Regularum; sed necesse habuit instrui propriis, & ad omnes illas appositis Constitutionibus, in quibus à S. Ignatio morose compositis, & à Sede Apostolica confirmatis, *Dei digitum* agnoverunt magni quidam tam in Ecclesia quam in seculo Principes; ex istis vero postea sumptæ fuerunt Regulæ nostræ tum communes, tum particulares singulorum in Societate officiorum.

133 Porro insulsum prorsus est atque impertinens, quod assumit Paternitas Tua num. 94, & quidem *ut evidentius pateat, quam vana sint nova Papebrochii criteria, nulli ante ipsum mortalium nota & impertinentia, ut inde Religionis aut Regula alicujus arguatur imperfectio.* Audiamus. *Societas, nullam habens Regulam, vivit sub Constitutionibus suis, in quibus agitur quidem de communi refectorio, non tamen de communi oratorio seu choro ad simul Deo laudes cantandas vel psallendum, nihil etiam de regimine Monialium seu Iesuitissarum, cum auctoritate Pontificis sint extinctæ: an ideo Societatis institutum arguendum vel censurandum?* Quam multæ tuæ, R. P. Professor, in hisce paucis lineis ineptiæ! Egone Carmeliticam regulam uspiam arguo & censuro? Quin è contrario laudo, ut loco, tempori, ac proposito eorum quibus dabatur accommodatissimam, & plane sufficientem ad Eremitam, religiosum sive claustralem, interius exteriusque perficiendum.

134 Ex iis tamen, quæ ibi non attinguntur, nec tali proposito, loco, ac tempori necessaria, imo nec commoda erant, infero & arguo, ista non fuisse ex usu & instituto veterum Eremitarum, ab Alberto regulatorum; sicut ex Constitutionibus Societatis nostræ, nullam Chori aut Monialium mentionem facientibus, recte quis inferret, absque ullo illius vituperio, neutram curam pertinuisse ad primos Jesuitas; imo sanctum Fundatorem judicasse, utramque valde incommodaturam eorum hominum functionibus, qui veluti auctorati ad omnem occasionem milites, omni noctis ac diei hora expediti esse debebant, ad proximi auxilium spirituale, & quamcumque missionem summi Pontificis ac Superiorum mandato capessendam.

135 Multum interest, P. Professor, inter *deesse* & *non adesse*. Non habet equus cornua,

cornua, neque bos jubas; neutri tamen illa alterutrius ornamenta desunt, quia non desiderantur, imo monstrum facerent. Non habet Carthusianus Ordo litterarum politiorum aut aliarum leviorum gymnasia; sed neque desiderat; ideoque non imputatur ei ad defectum; sic neque Albertinis Carmelitis ad defectum imputari potest, quod seculo 13 ineunte, in Syria, ubi vitam pure eremiticam ducebant, necdum habuerit omnia quæ illorum successores nunc in urbibus laudabiliter exercent, à contemplativa vita ad mixtam translati cum approbatione & utilitate totius Ecclesiæ. Sed cum extendi Ordo cœpit ad plures extra Carmelũ & Terram-sanctam, non solum Conventus, sed etiam Provincias, cum magna ac necessaria subordinatorum sibi invicem officialium varietate; opus habuit superaddendis Regulæ Statutis, pro rerum novarum accessu successive per Capitula generalia auctis, in quo nihil indecens, nihil probrosum, sed decôra & convenientia omnia.

136 Quid autem iterum hic inducis in theatrum Jesuitissas? Non spectant eæ ad Jesuitas, nisi nomine tenus, quod ipsæ vel temere assumpserunt Societate invita, vel imposuit eis vulgi dicacitas. Eas quod extinxerit Pontifex, justis de causis fecit, & ipsa Societate annitente, cui, per se satis expositæ dicteriis populi, non solum hæretici, sed etiam Catholici non bene informati aut affecti, neutiquam conveniebat etiam ipsarum causa gravari. Hoc tamen dico, quod si eas voluisset institui, & ad suorum curam pertinere Ignatius; nec ipsarum ullam fecisset in suis Constitutionibus mentionem, imperfectas dedisset, quia intento à se fini non adæquatas. Idem dici posset de sanctis Augustino & Alberto, si Regulam suam scripsissent, hic pluribus quam paucis uno in loco & sub unius Prioris obedientia Eremitis; iste pluribus quam unius cœnobii Virginibus regendis, ab una Præposita unoque Presbytero, sub Episcopi sui obedientia viventibus; quia nihil amplius ex Regula intelligitur, & longe plura præscribi ac definiri debuissent, si ea, quæ tunc non fuisse dicimus, ordinanda fuissent.

137 Quando vestrum Ordinem petiistis ab Apostolica Sede confirmari, objiciebaturque decretum Synodi Lateranensis, præcipiens, ut *quicumque voluerit ad religionem converti, unam de approbatis assumat*; responderunt majores vestri, suam esse approbatam ab Alberto Apostolicæ Sedis Legato, à quo & Regulam accepissent; & hoc responso denique impetrarunt, ut non cogerentur ad aliquam ex antiquis recipiendam, quamvis illa vestra esset tam nova & paucis ante Concilium annis dictata. Quid igitur Societati quasi exprobras, Reverende Pater, quod *absque Regula* (una scilicet antiquarum, ad quarum nullam Apostolica Sedes voluit nos obligari) *sub suis Constitutionibus vivit*. Nostra hæ sunt Regula sæpius ac plenissime confirmata: hac contenti sumus, neque ambimus non præscriptum in illa Chorum, vel Monialium (ut Tibi vocare placet) Jesuitissarum curam; quin potius has nobis invitis natas, non inviti vidimus extingui, & illum enixe sumus aliquando deprecati, utpote Apostolico instituto nostro, quod expeditos semper in vinea Domini operarios exigit, minus conformia munia. Idem si fecissetis vos, primo vestro instituto Eremitico contenti, non se abdicasset suo Generalatu Nicolaus Gallicus, Regulæ in sua puritate servandæ zelator an. 1270; cum vidit suam *Sagittam igneam*, qua nitebatur solitudinis Carmeliticæ desiderium spiritumque resuscitare, frustra fuisse jactam: qua de re meretur legi vester Lezana ad annum prænotatum num. 7, ex eadem Sagitta, scintillas eliciens Elianas, prorsus & dignas quæ suo

effectu

effectu non omnino caruerint hac nostra ætate, qua videmus ejusmodi secessus laudabiliter restitutos pro iis, quos eo spiritus Eliæ ducit.

§. XII. *ACCUSATIO.*

Solus Papebrochius negat librum seu epistolam, de processu & variis Regulis Ordinis Carmelitarum, ad Eusebium Eremitam Montis Neroi, esse genuinum fœtum S.Cyrilli Constantinopolitani.

RESPONSIO.

138 QUicumque negant, librum de Institutione Monachorum esse Joannis XLIV Archiepiscopi Hierosolymitani, sed asserunt esse Auctoris alicujus, nec antiqui, nec Græci (hoc autem post Braschellensem, sacri Palatii Magistrum, & Bellarminum, sentiunt omnes hujus temporis Critici eruditi, sicut vidimus supra §. 5) dicendi sunt etiam negare, prædictam Epistolam esse S.Cyrilli, qui B.Brocardo in regendis Carmelitis successit anno 1230, seu potius circa annum 1210, immediate post Regulam ab Alberto Patriarcha dictatam. Negando enim istud, consequenter negant, quod ipse *Ioannes sodalibus suis, Religiosis montis Carmeli, librum* istum, *legendum & observandum tradidit anno Domini* 412. *Et ex tunc professores nostræ* (id est Carmeliticæ) *Religionis satagerunt ad perfectionem & finem vitæ* solitariæ *tendere, secundum formam institutionis Prophetæ Eliæ, per dictum Ioannem in præfato libro descripta ....* ut habet Epistolæ Caput 1. Negando quoque Auctorem libri Græcum esse, negant totum quod legitur Cap. 3 de Aymerico Antiocheno, quod scilicet *intelligens, quosdam eorum, qui ab Occidente supervenerant, spretis seniorum monitis, non recte ambulare ad veritatem religiosæ vitæ eremiticæ, in prædicto Ioannis libro descripta; & perpendens hoc ideò maxime contingere, quia, Græcas litteras ignorantes, nesciebant codicem illum legere, fecit librum illum de Græco in Latinum transferri.*

139 Porro nec Bellarminus, neque Labbeus, neque Oudinus, Ecclesiasticorum scriptorum Catalogos texentes, dignati sunt *Cyrilli Carmelitæ* nomen inter illos reponere: & qui hoc fecit Possevinus, fecit sub dubia sibi Tritemii fide, addens; *Si Tritemio hac in re credendum:* Nec plus fecisse dici potest Aubertus Miræus, qui persuasus à Wastelio, ut in Joanne Hierosolymitano mentionem paulo honestiorem faceret libri de Institutione Monachorum, quem dixerat pag. 51, *scriptum videri ab aliquo longe posteriori*; non ultra ei assensus est, quam ut diceret, se Wastelii pro eo Vindicias, *cum prodierint, eruditiorum judicio discutiendas relinquere*: quod quale tulerint Theophilus Raynaudus, Philippus Labbe, aliique, supra etiam vidimus. Quomodo autem illi, qui editoribus novæ ac veteris Bibliothecæ Patrum, olim Coloniæ, & nuper Lugduni, persuaserunt, ne inde auferrent librum Joanni præfato attributum, non etiam persuadere potuerint, ut inter Patres seculi 13, Cyrilli Carmelitæ libro sive Epistolæ illi locum darent, nolo

hic divinare.

140 An vero (ut ejusdem Epistolæ plures ineptias taceam, historiam Carmeliticam concernentes, & ex Joannis Phocæ diversa prorsus narratione dijudicandas) an, inquam, ex Barratæ cappæ istic descriptæ forma, prorsus diversâ à verosimili, non sequatur, illam esse confictam, postquam Barrata illa, in albam mutata, fere ex Carmelitarum memoria excideret, videndum nobis erit Art. 15 §. 17, ubi ex professo hunc lapidem versas, Pater Rev. ne bis cogar eadem dicere. Interim nullum neque Paternitas Tua, neque à te citati veluti Epistolæ istius Vindices, PP. Daniel à Virgine Mariæ & Franciscus Bonæ-spei, allegatis vetustiorem Philippo Riboto, qui primus Carmelitanum Speculum compilavit, annis fere centum post mutationem Cappæ, factam anno 1287.

141 Ceterum, quocumque anno Cyrillus cœperit Carmeli Montis Eremitas Prior regere; quocumque etiam vivere desierit; ex hac ei attributa Epistola, si vera foret, sequeretur; quod, ipso Prioratum ineunte, Eremitæ Montis Neroi (*Montana nigra* scriptores Latinis convenientius nominant) prope Antiochiam degentes, necdum aggregati erant Eremitis ad fontem Eliæ commorantibus, & sub unius à se electi obedientia viventibus. Nam per eamdem Epistolam invitabantur ad unionem ejusdemque Regulæ observantiam, quam tenebant ii, quos *antea in antris atque cellulis distantes*, & *per montem Carmeli* sparsim *habitantes*, *ipse Domnus Albertus tunc*, id est post annum 1206 quo venit in Syriam, *congregavit*, *& in monasterio* per eam constructo ... *inclusit*, *ut ibidem conversarentur secundum Regulam eis per ipsum noviter scriptam*; *quam tibi sic in sua forma transmitto*, inquit auctor Epistolæ. Supponens scilicet, eam Regulam necdum apud Antiochiam haberi, & ipsos qui ibi erant, necdum Priori Carmeli fuisse subjectos. Si enim fuissent (uti finguntur) & ipsi, & omnes Terræ Sanctæ Eremitæ Latini, Priori Montis Carmeli subjecti; partem utique eorum Priores habuissent in electione Generalis; neque tam diu caruissent exemplo Regulæ Albertinæ, sed vel statim ab ejus promulgatione illud accepissent, vel à Capitulo Generali rediens Prior Eusebius ipsam attulisset; nec opus fuisset exemplum accipere per Epistolam à Cyrillo, & quidem tot annis post scriptam Regulam, quot ponentur inter hujus datam & Cyrilli scriptionem: talem autem consequentiam, non existimo facile à Carmelitis admittendam.

§. XIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius ex falso principio negat, Enoch, Patriarcham Hierosolymetanum, descripsisse Vitam S. Angeli Carmelitæ.

RESPONSIO.

142 Neque *Principium* mihi, ad negandam thesim, fuit solum quod assumis, Pater Rev. (scilicet quod eo tempore quo Vitam illam scripsisset prætensus Enoch, non potuerit ipse fuisse Patriarcha Hierosolymitanus; & quidem Catholicus atque Sanctus) neque si fuisset, *falsum* esset *Principium*. Etenim ad diem 6 Maji in Appendice; prolixissimo Commentario, demonstravi cuicumque

que oculos habenti, (sicut jam dixi Art. 11 num. 104 & seqq. nec pigebit iterum hic repetere) fieri nullâ ratione posse, ut eam Vitam scripserit auctor Græcus aut Syrus, qui Hierosolymis & in Palæstina, „ ineunte seculo 13 vixerit cum S. Angelo; „ cum eodemque transierit in Italiam Siciliamque, & morientem viderit; ac denique „ reversus Hierosolymam, factus sit Patriarcha „ Verba mea ista sunt, in Anacephalæosi pag. 834, quæ deinde sic prosequor.

143 „ Quid enim? An talis vir potuit „ Græcorum rituum tam esse ignarus, ut „ pro iis identidem Latinos substituens, omnia aliter facta narraret quam fieri debuerunt? An potuit nescivisse, quo in statu „ Hierosolymam atque Alexandriam reliquerit, inde discedens? An potuit credidisse, quod Syro-Græci atque Latini promiscua inter se Sacrorum communione „ uterentur? An potuit vel somniando cogitasse, quod ex Carmelo Hierosolymam „ eunti transeundus esset Jordanes fluvius? „ An potuit Portum Romanum cum Centumcellensi, & hunc cum Urbe-Veteri „ confudisse? An potuit Honorium hic reperisse eo tempore, quo constat fuisse „ Romæ? An potuit erravisse in nominando „ Archiepiscopo Panormitano, hospite suo, „ vel eum non distinxisse à suo Vicario? An „ potuit denique characteres omnes temporum confudisse, ut Parasceven diceret celebratam XXIV Martii, festum S. Marci „ componeret cum feria VI, aliaque similia „ iis annis, quibus id nec factum esse, nec „ fieri potuisse, dijudicare potest quantumvis tiro in chronologia? „ Talia ego ibi: moxque concludo dicens. „ Hæc si, non „ singula, sed simul omnia, dicas fieri potuisse; vel ostendas, ut Vita illa verificetur, non debuisse fieri; fatebor ego me „ vel carere oculis, vel plena in meridie „ densissimam noctem pati.

144 Principium ergo negandi, quod hæc Vita scripta sit ab aliquo Catholico vel Schismatico, Latino vel Græco, ejus de quo agitur temporis Patriarcha, non est mihi simplex negatio, quod tunc fuerit aliquis Patriarcha Enoch (quamvis hoc quoque dico, & demonstrasse me puto) sed quod tota Vita ab initio ad finem mera sit fabula, de vero Sancto sic composita, ut nihil videri possit fabulosum magis, si historica crisis adhibeatur ad singula expendenda. Tua quidem Paternitas num. 103 sic argumentatur: *Si scriptor vulgatæ Vitæ S. Angeli, non sit Enoch Patriarcha Hierosolymitanus ... sed pseudo-Enochus aliquis, qui oculati testis personam fallaciter assumpsit; fatendum erit hunc hominem esse mendaciorum loquacissimum, & nequissimum.* De scriptoris intentione & consilio, fueritne nequitiæ an simplicitatis nimiæ, judicabit Deus. *Mendaciorum*, sive (ut vocabulo utar mitiori) figmentorum loquacissimum esse, libens assentior.

145 Atqui, subsumis, hoc *non est præsumendum, cum ille non scribat nisi quæ pietatem, modestiam & sanctimoniam spirent & sapiant.* Quasi vero aliud spirent ac sapiant apocrypha & supposititia multa, puta Periodi Theclæ & Pauli, per Presbyterum Pauli amatorem indiscretum; Joannis Apostoli & Euangelistæ, per pseudo-Prochorum, Simonis Petri per pseudo-Clementem, & innumera talia, de quibus ex Baronio egi Art. 4 num. 31. Graviter ista veræ officiunt pietati, cum falsitatis convicta, cetera quoque adducunt in fictionis suspicionem, quorum non tam evidenter potest demonstrari veritas, sicut istorum evidenter demonstratur impostura; non tamen impia, scurrilia, & bonos mores depravantia sunt, Imo hos quoque possent salubribus monitis informare & esse innoxia, si aperta fronte prodeant, tamquam fabulæ ingeniosè com-

 positæ,

positæ, ad recreationem pariter & instructionem. Sic nostri Patres Ludovicus Richeomus & Guillielmus Wahà, hic Christianum Herculem Godefridum Bullionum Latino idiomate, iste Gallico Peregrinum Lauretanum scripsit; alius Italice Rosalindam; ad excutiendum è manibus curiosæ juventutis perniciosos illos Romanos, sive Romancias, quæ, per amorum armorumque ludibria, castitatem corrumpunt, & vanitatem inspirant.

146 Si, eâdem, qua Tu uteris, argumentandi formâ, Pater Reverende, opera Magni Dionysii (sic enim vocare solebat Petavius) vere esse Areopagitæ ex nostris aliqui à Te citati num. 102 & 107, putaverunt evinci; quia, cum illis circumferuntur Epistolæ aliquæ, mentientes auctorem Apostolici temporis; nihil eo permoventur alii, quin fidenter teneant, Epistolas istas vel totas confictas esse, vel interpolatas ab iis quorum intererat Apostolici ævi credi præclara aliàs opera, sed ad suos quosdam fines, fortassis per se non malos, conducibilia. Ergo de Auctore Vitæ, de qua agimus, sentiat quisque ut volet; modo illam esse fabulosam agnoscat, neque inter veras historias reputandam.

147 Quod Enochum Patriarcham attinet ejusque decessores, Nicodemum, Onuphrium, & Joannem, nominatos in Vita, juxta quam sedisse debuissent illi ab anno 1185 ad 1220, & ultra ac citra; jam dixi, si tales revera fuerint Hierosolymis Patriarchæ, neque Catholicos fuisse, neque concipi posse pro Syro-Græcis ab Imperatore Constantinopolitano constitutos ante annum 1192, quousque sederunt Leontius & Dositheus, statim post expulsos Hierosolymis Latinos Patriarchas, Constantinopoli submissi; unus immediate post alterum, ab anno 1187: quo toto tempore & prius etiam, atque ad annum usque 1203 debuisset sedisse Patriarcha Nicodemus, cui tunc successerit frater suus Onuphrius, non nisi sub annum 1219 locum sua morte facturus Joanni, fratri S. Angeli, quem denique exceperit Enoch. Hos autem omnes licet Catholicos, contra Schismaticos prænominatos sedisse Hierosolymis, ut credere me cogat Paternitas vestra, remittis me ad Lezanum an. 1190 num. 4 sic scribentem.

148 *Ne quis in hujusmodi Nicomede &c. ...... vel leviter offendat; sciendum, sanctæ Hierosolymorum civitatis & Terræ-sanctæ hunc usum vetustum fuisse, ut cum in ea omnium nationum Christiani, ob loca illa sancta, Christi præsentiâ summè veneranda, mansiones habuissent; non solum Latini & Græci, sed etiam Syri vel Suriani illius patriæ incolæ, suos Episcopos suumque Patriarcham Hierosolymitanum etiam haberent.* Hoc cum de Græcis, post Hierosolymam à Turcis captam ibidem manentibus, probasset Lezana, (uti & ego probo, de Syris seu Syrianis ex Vitriaco, quod *habent proprios Episcopos Græcos*) subjungit in rem suam. *Cum autem Solymorum Episcopus Patriarcha nominetur, Patriarcham quoque Hierosolymitanum proprium habebant, si proprios habebant Episcopos.* Ac denique concludit idem Lezana, quod, pulsis Latinis & admissis Græcis in Sancta civitate, *cum veri Catholici Suriani eisdem* Græcis, *velut schismaticis, & male suspectis de aliquibus fidei Articulis .. .. subjici non paterentur, necesse fuit illos propriis & peculiaribus Patriarchis ejusdem patriæ & nationis subdi. Propterea ergo locus datur, prædictis piis, Catholicis, & Ecclesiæ Romanæ subjectis Patriarchis, de quibus in præfata Historia mentio habetur.*

149 Hæc prolixius, quàm facis Pater Rev. placuit ex Lezana transcribere, ut clarius appareat quam ille omni auctoritate destituatur ad asserendum, quod tenentibus

tibus Saracenis civitatem sanctam, ante annum 1099, quo illam Latini ceperunt, ibidem fuerint aliqui Latinæ unionis ac ritus Patriarchæ: quod ex nulla omnino Historia probabitur per tota decem secula. Neque vero illud consistit cum eo, quod mortuo apud Cyprum Simone, Hierosolymitano Patriarcha Græco, (homine, ut ex scriptis ejus in Appendice Tom. 7 demonstravi) pertinaciter schismatico, licet cum Latinis amicitiam simularet) adeo cunctanter processerint Principes, ad Patriarcham ejus loco ex Latinis substituendum. Quid enim deliberatione multa opus erat, si ibi jam aliquis Latinus habebatur re & nomine Patriarcha?

150 Similiter nequit ostendi per ullam auctoritatem, quod urbem jam tenentibus Latinis, permissus in ea fuerit aliquis seu Græcus seu Surianus in eadem usurpare aut titulum aut potestatem Patriarchæ. Imo de Græcis fatetur ipse Lezana ex Baronio, Theodorum Balsamonem allegante, quod *Græci, Patriarchæ Hierosolymitani vocati, ante Hierosolymam expugnatam à Turcis an. 1187 in ea non admitterentur*; esto quod Constantinopoli aut alibi inter Græcos non desierint Imperatores (quod tamen certius mallem probatum legere) instituere & appellare Patriarchas Hierosolymitanos; eo scilicet modo, quo etiam post annos tam multos ab urbe sancta capta, ipsaque Accone, ultimo Latinorum Patriarcharum refugio, non desierint Pontifices Romani illum titulum, æque ac aliorum in Partibus (ut loquimus) Episcopatuum, conferre passim aliquibus Præsulibus Latinis, tum aliis, tum iis sæpe, quos Legatos aut Nuntios dirigunt ad Principes, vel in aliorum subsidium permittunt ordinari.

151 De talibus si qui forte fuerint, hic non agitur; sed agitur de residentibus in urbe sancta, quales cum sub Latinis nullos Græcos fateatur fuisse Lezana, & post captam urbem schismaticos fuisse omnes, restat quærendum, an fuerint ibidem utroque tempore Suriani Patriarchæ seu Catholici seu Schismatici? Ego utrumque nego, & quoad tempus Latinorum nequidem ausim affirmare, quod in iis urbibus ubi erant Præsules Latini, simul etiam fuerint Episcopi aut Græci aut Suriani, Latino Patriarchæ vel Episcopo subjecti; etsi in aliis locis, parum aptis Latino Episcopo sustentando, permissi sint Syro-Græci Episcopi manere, sub jurisdictione tamen Patriarchæ Latini, sicut antea fuerant & postea fuerunt, sub jurisdictione solius Græci.

152 Quod autem præsumit Lezana, post excessum Latinorum remansisse ibidem Surianos, vere Catholicos ac pios, tam multos, ut propriæ nationis & unionis Catholicæ Episcopo eguerint, eumque reipsa habuerint, absque ullo præsumit fundamento. Cum in nullo historico ejus temporis inveniatur indicium vel minimum zeli, à Patriarchis & Episcopis Latinis exerciti ad conversionem Syro-Græcorum, quam videntur habuisse in desperatis. Omnes enim (sicut dixi in Reflexione historica ad Vitam S. Angeli num. 7) erant non solum alieniori semper à Latinis animo, sed pertinaci plane schismate ab eisdem dissidebant; eoque magis, quo ferebant ægrius, suas ab ipsis ecclesias occupari, Reliquias distrahi, ritus negligi, se ipsos Censuris eorum gravari, imperium deniq; sacrorũ fere totum obtineri.

153 Placeat de his audire Jacobum de Vitriaco, ipso quo S. Angelus martyrizatus dicitur anno scribentem. Hic, postquam cap. 70 & seqq. fuse explicasset vitia & peccata Latinorum, ex Europa in Palæstinam advectorum vel ibidem genitorum, quibus Terræ sanctæ exterminium accceleratum fuit; transit ad enarranda nihilo leviora delicta & crimina eorum, qui, *à diebus*

antiquis in terra commorantes, Suriani vocantur, aliis *Syro-Graci, sub Romanis, Gracis, Latinis, barbaris, Saracenis & Christianis, vicibus subalternis longo tempore jugum passi servitutis ... homines magna ex parte infideles, duplices, & more Gracorum velut vulpes dolosi ... furtum & rapinam quasi pro nihilo reputantes, secreta Christianorum pro modico pretio Saracenis enuntiantes, inter quos nutriti sunt, quorum etiam lingua libentius utuntur quam alia, & mores perversos magna ex parte imitantur ... Consuetudines autem & institutiones Gracorum in divinis Officiis & in aliis spiritualibus* (in quibus & littera & lingua utuntur Græca, etsi hanc plerique eorum non intelligant) *penitus observant; & Gracis tamquam Superioribus obediunt: Latinorum vero Pralatis, in quorum diæcesibus commorantur, non corde, sed ore tantum & superficialiter se dicunt obedire, timore scilicet secularium Dominorum.*

154 *Habent enim proprios Episcopos Græcos: nec Latinorum excommunicationes formidarent, nisi ab eorum communione, in contractibus & aliis necessariis, laici nostri se subtraherent. Dicunt enim inter se, quod Latini omnes excommunicati sint, ideoque non possunt excommunicare. Etenim tam Graci quam Suriani, occasione Symboli, quod in Nicana Synodo composuerunt sancti Patres, miserabiliter decepti, negant à Filio procedere Spiritum S. .... Cum igitur omnes Latinos*, hoc afferentes, *excommunicatos reputent; altaria supra qua Latini celebraverunt Divina, priusquam in ipsis celebrent, abluere consueverunt. Sacramentis etiam nostris nullam exhibent reverentiam, nec assurgere volunt quando Corpus Domini ad infirmos nostri deferunt Sacerdotes ... Diem autem sabbati adeo solennem reputant, quod non licet alicui eorum in sabbato jejunare, excepto tantummodo sabbato sancto Pascha. Solenniter autem, sicut in die Dominica, in sabbato Divina celebrant; & carnes in ea manducantes, more Iudaorum, splendide epulantur.*

155 Talia cum & in aliis scriptoribus legerem, & omnem fidem Vitriaco adhibendam putarem, circa mores & religionem gentium Terram-sanctam incolentium, quando illuc Latini appulerunt, victisque Saracenis Hierosolymitanum Regnum sibi constituerunt; non modo nullam me injuriam facere credidi sacerrimo Ordini Fratrum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, si primum eorum Priorem sociosque & successores ejus Latinos omnes fuisse dicerem; neque institutione aut propagatione habere quidquam commune cum tam detestanda schismaticorum colluvie, quæ sola, cum Saracenis & Jacobitis mixta, regionem obtinebat. Nam quos forte cogitare hic vellet aliquis Syro-Græcos, Catholica unione conjunctos cum Latinis, sub Episcopis Græcis eidem unioni adhærentibus (quales postmodum reperimus in urbibus quibusdam Græciæ, diu subjectis Genuensium ac Venetorum dominio, post Latinorum imperium Constantinopoli extinctum; & quales sunt etiam inter Ruthenos, Regi Polono subjectos) hos in Terra-sancta, saltem pro illo de quo agimus tempore, nulli noverunt Historici. Quod si aliqui eorum serio amplexi sunt Catholicam unionem, quando sub Latinorum dominatu erant; eos omnes aut plerosque credo rediisse ad vomitum, mox atque in Saracenorum potestatem redierunt. Sic enim de facto vidimus accidisse Hierosolymis; ubi mox atque urbs capta fuit, receptos, diximus Patriarchas, à Græco schismatico Imperatore missos.

156 Atque hic obsecro cogitent R R. P P. *Carmelitæ*, quantam tum injuriam eorum majoribus, ab Alberto Regulam habentibus,

habentibus, tum *S. Angelo*, inter eos vitam religiosam professo, per ignorantiam ac temeritatem fecerit hujus Vitæ Auctor; in omnibus sic faciens communicare Carmelitas cum Schismaticis, ut Priorum Latinorum, quos vere Sanctos Carmelus habuit, nec nomina quidem curaverit discere.

157 Hæc, ex pridem impressis Tomo 2 Maji, pag. 816 placuit recudi, pro refutanda exceptione Lezanæ de Patriarchis Surianis, quos Pontifici Romano subjectos fuisse & mansisse, sibi imaginatur, etiam sub Turcis. Majori autem absurditate eosdem auctor Vitæ facit ritus Latinos observare in Sacris, quod vix in Italia faciunt, qui ibidem perseverant bene Catholici Monachi Basiliani.

158 Inter ritus autem pure Latinos est, quæ in Præfatione describitur Canonizatio S. Angeli, facta *prope Hierosolymam*, in Synodo triginta sex Episcoporum, præsidente non eo, qui tunc fuisse asseritur, & præsidere debuisset, Joanne, fratre S. Angeli; sed *Athanasio de Claromonte, Patriarcha Alexandrino*: quare ibidem consequenter doceo, quales ea ætate Christianos Ægyptus, quales Episcopos habuerit. Non alios utique quam habet hodie, schismatis nota infames, & variæ hæreseos stigmate notabiles, quos passim vocant *Jacobitas*, ipsi se *Cophtitas* appellant. Agit de his consequenter Jacobus de Vitriaco cap. 75, aitque quod *à multis jam temporibus à Constantinopolitano Patriarcha excommunicati, & ab Ecclesia Græcorum sequestrati*, usque in Indiam & Æthiopiam diffunduntur; *omnes* quidem *Christiani*, *sed lamentabili errore longo tempore obtenebrati, parvulos suos in utroque sexu more Saracenorum ex magnâ parte circumcidentes*. . . *Alius autem & error eorum est, quod Confessiones peccatorum suorum non Sacerdotibus, sed soli Deo latenter faciunt, ponentes thus juxta se in igne, tamquam cum fumo peccata sua ascendant coram Domino.*

159 Atque hi, dum sub Saracenis Ægyptus fuit, soli fere potiebantur Ecclesiarum, aut divisas habebant cum Melchitis, Græcorum unioni & communioni adhærentibus: quorum alterutris Patriarcham obtigisse prædictum Athanasium de Claromonte, ex monasterio S. Mariæ della Grotta in Sicilia Monachum Basilianum, utique à Romano Pontifice submissum, quis sani sensus homo possit credere; aut sine teste concipere Alexandriæ Catholicos Ægyptios, Græcos vel Coptos, quibus ille præfuerit?

160 Denique, omissis plurimis aliis difficultatibus contra imaginariam istam Synodum Hierosolymitanam movendis, Reflexionem prænotatam conclusi paucis, quæ mihi petii demonstrari, punctis.

I Quod *Hierosolymis* & *Alexandriæ* fuerint an. MCCXXI, vel sequentibus Patriarchæ *Onuphrius* & *Athanasius*.

II Quod Patriarchæ isti, cum Episcopis sibi adjunctis ex toto Oriente, fuerint Catholicæ communionis.

III Quod ritus & forma Canonizationum, tunc apud Latinos cœptarum institui, in usu fuerit Græco-Syrorum.

IV Quod possibile fuerit tali loco ac tempore, & rebus politicis adeo turbatis, convenire Synodum XXXVI Episcoporum, præter plurimos alios ex Clero seculari ac regulari, jus habentes sessionis suffragiique in Synodis.

Quæ si nequeant ulla ratione probari, restat ut interrogem, ecquid fidei mereatur Auctor, tam multa incompatibilia & impossibilia commentus, velut certissime sibi comperta, idque in prima introductione ad Vitam, cujus examen deinceps compendiosiori via procedere facio.

161 Præter

161 Præter hæc (ut alia multa dissimulem, observata in Annotatis) numquid non certissimum convincendæ imposturæ argumentum est, quod scriptor, qui vult videri, ut eum esse dicitis, Syro-Græcus, non potuerit, in tota hac Historia, pro Græcis ritibus ac ceremoniis substituisse Latinos, absque ullo ulpiam Græci ritus indicio; cum supra viderimus Vitriacum, de Surianis tam distinctè dicentem, quod *consuetudines & institutiones Græcorum, in divinis officiis & aliis spiritalibus, penitus observant.* Contra hos autem identidem impingit pseudo-Enochus, prælertim Capite 1, ubi num.9 inducit parentes S. Angeli, adhuc Judæos, in ecclesia Catholica Missam Patriarchæ audientes, *cum esset dies Iovis sancta:* addens quod, cum *is vellet (uti moris est) signum Crucis cum Eucharistia facere super calicem*, vidisse oculis propriis visibiliter Christum in forma humana.

162 Hic ego noto, Græcos nullo jejunii Quadragesimalis die, adeoque nec die Jovis sancto, seu Majoris hebdomadæ, Missam facere, nisi Præsanctificatorum; & cum hanc faciunt, uti faciunt Latini die Veneris Sancto, non facere Cruces cum Hostia (ut aliàs solet) supra calicem: sed, post Pater noster atque preces, *Sacerdos ad divina dona* (id est Eucharisticas species) *recta manum mittens, tangit vivificum panem*, communicaturos advocat, dicitque *Præsanctificata sancta sanctis; deinde dividens vivificum panem, perficit communionem divinorum donorum.* Nota etiam, quod Græcus Sacerdos, alio quovis anni tempore extra jejunia ante Communionem, *Dominicum corpus elevat* quidem, *non ita tamen ut conspiciatur;* populum autem, clausis post Consecrationem & Elevationem sacris portis, per quas tunc solum ad altare conspectus illi datus fuerat, à reliquæ liturgiæ adspectu prohiberi. Quis autem credat, ad sacrum altare permissos introire Judæos Angeli parentes, & sacra mysteria propius contemplari, quando id nulli laicorum Christianorum licebat? Atque hæc in præsentiarum sufficiant: cetera lege suo loco.

§. XIV. ACCUSATIO.

Papebrochius, ex falsa conjectura, negat Officium Venerabilis Sacramenti, quod in Ecclesia nunc recitatur, esse compositum à D. Thoma.

RESPONSIO.

163 Philippus Labbe, sæpius mihi hoc Articulo nominatus, vir judicio totius Galliæ eruditissimus, & scriptis libris nomen promeritus immortale, in sua de scriptoribus Ecclesiasticis Dissertatione pag. 17, monuerat, *errasse non mediocriter Miræum, dum Apollinarem, cui sua Poëmata Avitus inscripsit, arbitratus est fuisse fratrem ejus, Valentinum Episcopum; cum Apollinaris iste fuerit Sidonii Apollinaris, Arvernorum Episcopi, filius.* In quo errasse ipsum se deprehendens, lecto diligentius Turonensi, quo nitebatur, ad finem ejusdem libri pag.8 4, sic loquitur, *sit, ipse vineta cadam mea: non Miræus, sed erravi ipsemet splendide; dum memoria nimium confisus, consulere locum neglexi.* Digna viro docto, ac veritatis præ omnibus amante, ingenuitas.

164 Ab hac quam longe absit Paterni-

tas Tua, quam prope ego ad eamdem accedam, ut judicare lector possit, non gravabor ex Parte 2 Conatus mei ad Catalogos Pontificum transcribere Dissertationem XXIII, cui titulus, *De Officio, pro festo Corporis Christi, Urbani IV jussu, per S. Thomam composito*: argumentum enim omnino dignum est, quod iterato imprimatur; idque meretur sacer Ordo Prædicatorum, qui prompte oblatam à me satisfactionem gratanter atque majori cum plausu excepit, quam Patern. vestra vellet, illud præcipue hic etiam agens, ut quam maximam mihi apud Ordinem istum (uti alibi apud alios) conflet invidiam; istum, inquam, qui ceteroquin libenter agnoscit ingentia nostra in Actis Sanctorum suorum eruendis illustrandisque beneficia. Quam ob rem accipe hic è Conatu prædicto, qui non multis ad manum est, totum fere hac de re contextum.

265 Viderat Urbanus, cum Leodii Archidiaconus esset, maximas inter contradictionum procellas, institutam novam festivitatem Corporis Christi, ex revelatione facta B. Julianæ Corneliensi; allaborante Venerabili Eva, ad S. Martini ecclesiam Reclusa; & utrique haud parum in pio cœpto urgendo faverat: Officium etiam proprium, quod ex Julianæ directione Joannes ejus Clericus composuerat, vehementer probarat. Anno abinde decimo quinto & amplius labente, cum circiter quadriennium egisset in Romano Pontificatu; contigit ut *Sacerdos, veniens Bolsenam, quod est oppidum non longe distans ab Urbe-veteri, in qua Papa Urbanus quartus tunc cum Curia Romana residebat, dum celebraret Missam, inter verba Consecrationis dubius in fide, vidit carneis oculis Hostiam in forma Pietatis, & de ea sanguinem fluere in calice. Quo territus, dum conatetur occultare & cooperire de Corporali, apparuit mox forma Pietatis in singulis partibus Corporalis: & ita coactus est populo assistenti miraculum patefacere. Quod ubi populus comperit, ad Urbem-veterem properans, summo Pontifici mirabilia & stupenda quæ viderat, nuntiavit. Stupente autem Curia, per summum Pontificem (qui necdum oblivioni tradiderat, quæ in Leodio approbaverat, dum adhuc apud S. Lambertum resideret) interveniente consilio & assensu Dominorum Cardinalium, deliberatum est, quod festum Corporis Christi per universam Ecclesiam semel in anno solenniter, feria quinta post Octavas Pentecostes, in toto terrarum orbe celebraretur; & vocato B. Thoma de Aquino, qui tum præsens aderat, præceptum fuit, ut Officium de tali festo, secundum usum omnium Ecclesiarum, componeret.*

266 *Thomas autem, divinarum armarium Scripturarum, cujus mentem obedientia & omnium virtutum decor collustraverat, præceptum hoc libenter, breviter, atque insigniter complevit: in cujus rei testimonium, in foribus ecclesiæ Bolsenæ depictum est miraculum Sacerdotis celebrantis: depictus etiam est B. Thomas, sedens & scribens tamquam Doctor in cathedra, circumstante Curia: depictus est insuper Crucifixus alloquens S. Thomam, coram se super genua adorantem, & dicens; Bene scripsisti de me, Thoma.* Ita Joannes Diestemius Blærus, ad S. Jacobi Leodiensis Prior Ordinis S. Benedicti, art. 8 Commentarii de Institutione Corporis Christi, sub annum 1496 ab eo scripti; quæ, quoad Officium ex *Urbani IV* præcepto per S. Thomam compositum, dicuntur confirmari ex funebri Oratione, quam ejus socius, Fr. Raynaldus de Piperno, post mortem Sancti habuit, quamque optarem nancisci; & ex Breviario precum Canonicarum, quod S. Ludovico Regi Franciæ in usu fuisse creditur, & ante primam Lectionem 2 Nocturni hæc verba ha-

bere, *Sermo Fr. Thomæ de Aquino*: consonant autem quæ Guilielmus de Toco, annis post Sancti obitum quadraginta, scripsit in ejus Vita, atque alii plurimi.

167 His ita constitutis & compositis, non diu distulit Pontifex dilectam sibi Evam consolari nuntio optatissimo, per scriptum ad eam Breve, ubi post prolixam gratulationem de ipsius pio desiderio tandem completo, nihil quidem de S. Thoma dicit, de Officio tamen ipso sic scribit: *Quia quaternum, in quo ipsius festi habetur Officium, tibi sub Bulla nostra per latorem præsentium destinamus, volumus, & per Apostolica scripta tibi mandamus, quatenus quaternum ipsum cum devotione recipias, & ejus copiam personis illam petentibus exhibeas liberaliter & libenter; & instes devotis supplicationibus apud illum, qui memoriale tam salutiferum de se ipso reliquit in terris, ut nobis ex alto tribuat gratiam, commissam nostro regimini Ecclesiam suam regendi utiliter, ad laudem & gloriam sui nominis, & salubriter gubernandi. Datum apud Urbemveterem, sexto Idus Septembris, Pontificatus nostri anno quarto.*

168 *Officium illud obviis ulnis excepit Ecclesia Leodiensis*, inquit noster Bartholomæus Fisen, in proprio hac de re libello cap. 66. *Martiniani tamen Canonici* .... *ita dumtaxat admiserunt, ut ex Officio, quod S. Iuliana auspiciis conscriptum ostendimus, & apud ipsos ad id usque tempus in usu fuerat; in secundis (ut loquimur) Vesperis, totaque item Octava ad Benedictus & Magnificat, retinuerint Antiphonas: in Horis vero minoribus Hymnos etiam Orationesque. Existimarunt enim futurum id olim argumento, solenne prius apud se hoc festum habuisse, quam Officium S. Thomas scripsisset.* Putat idem Fisen, id eos non fecisse absque *impetrata Pontificis assensione*: sed nisi hanc petendam judicaverint propter annexas novo festo Indulgentias, quasi ad eas obtinendas necesse foret Thomæum Officium recitare; non video cur id supponi debeat pro ea ætate, qua Ecclesiæ singulæ arbitratu suo sua fingebant & refingebant Breviaria, quasi libertate Gallicanæ Ecclesiæ etiam post Tridentinum Concilium adhuc utuntur, hoc ut summum caventes, ne inconsultâ Apostolicâ Sede festum aliquod novum assumant.

169 Sic unum ex gemino Officium compositum habent haud dubie membranæ illæ, tam Directorii quam Antiphonarii Martiniani antiqui, unde exhibuimus eas omnes partes, quas huc pertinere, & tamen in Romano Officio constat non inveniri. Neque vero pœnitet eas operosâ R. P. Antonii Terilli indagine repertas fuisse, & in Appendice ad Acta B. Julianæ revocatas ad lucem; quin etiam in Supplemento Aprilis addemus Antiphonas, & alia quædam postmodum reperta. Illis tamen denuo consideratis, collatisque ad potiores partes Romani Officii, nec non expensis iis quæ jam deduxi, mutata cupio quæ istic, paulo quam par erat confidentius, dixi in favorem prioris Officii; quasi D. Thomas ex eo fere accepisset totum, quod Ecclesiæ obtulit universæ legendum, mutato dumtaxat partium quarumdam ordine, suppleto defectu Hymni unius ad Matutinum, resecissis superfluis, & expolito, ut sibi videbatur stylo: nam hæc omnia *ordinandi* verbo intelligi volui certe debui voluisse. Movebant me auctoritates tum Codicis Ms. Rubeæ-vallis, tum Chapiavillæi Canonici & Vicarii Leodiensis aliorumque, asserentium, vetus Officium ipsorum ætate adhuc servari in nonnullis Tungrensis & Leodiensis urbis ac pluribus aliis diœceseos ecclesiis: & licet Ms. Rubeæ-vallis aliam initialem Antiphonam nominaret; Directorium vero, quod habebam præ oculis, eandem

eamdem quam Romanum Breviarium, priori ista aliò translata: hanc tamen solius ordinis mutationem tanti non credebam faciendam, ut propterea censeri illa Mss. non possent de uno eodemque loqui. Nunc vero, cum vetertimi illius ac prorsus invariati nullum uspiam potuerit inveniri exemplar, post multam à nostris ac Dominicanis Patribus adhibitam operam; vehementer dubito, an illi scriptores revera unquam aliud viderint, quam quod ex utroque, Romano scilicet & Leodiensi, conflatum diximus.

170 Ut ut est, quidquid in prænotata Appendice dixi, in Supplemento ex præfatis mutabitur. Quod autem attinet ad alteram partem quæstionis, quæ videri posset remanere; utrum scilicet S. Thomas, Officium istud quod habemus componens, antiquius istud Leodiense non habuerit præ oculis, eoque non multum usus fuerit; dicere posset fortassis aliquis, D. Thomam haud adeo fastidiosum alienorum scriptorum æstimatorem fuisse, ut inde dedignaretur subinde convertere in rem suam quidpiam. Contrarium certe patet ex libello de erroribus Græcorum, quem *ab Urbano Papa exhibitum* sibi profitetur, quodque *in eo quam plurima ad nostræ fidei assertionem utilia inveniens; considerans autem fructum ejus impediri posse, propter quædam in auctoritatibus Patrum dubia; proposuit primo dubia exponere; deinde ostendere quomodo ex eis veritas Catholicæ fidei doceatur & defendatur.* Sic ergo dicere posset aliquis, videri sibi verosimile, S. Thomam, si vetus istud Officium habuit, eo quadamtenus usum esse: attentis tamen circumstantiis loci, modi, ac temporis quibus is scripsit; fateor ne quidem mihi jam manere probabile, quod ipsum viderit habueritve præ oculis. Scripsit enim Urbe-veteri, procul Leodio, occasione inexpectati miraculi, animis omnium propter expectationem novæ festivitatis ita accensis, ut moras longiores non paterentur, quemadmodum ex Joannis Diestemii relatione colligitur. Sunt etiam qui dicant, idem muneris impositum S. Bonaventuræ fuisse, ut cujus duorum magis placuisset compositio, eligeretur; & hunc, visis Thomæ scriptis, lacerasse sua. Quis autem istis positis credat, *Urbanum*, annis jam duodecim absentem Leodio, ac prius Virdunensem in Lotharingia Episcopum, deinde Hierosolymitanum in Oriente Patriarcham, aut exemplar veteris Leodiensis Officii, si quod forte secum extulit, semper ita circumgestasse, ut ipsum tali occasione statim potuerit exhibere? aut illud, unde unde accersendum, fuisse expectaturum? quamvis sciret Leodiensis Ecclesiæ ritum diversissimum esse à Romano, & Sanctos Doctores duos haberet ad manum, qui absque Leodiensis Officii adminiculo possent totum novum citius meliusque componere, quam vetus ordinare & expolire; prout revera fecisse S. Thomam, docent utriusque Officii indubitabiles partes, inter se comparatæ.

171 *Collatio*, inquit Ambrosius in Epistolam 2 ad Timoth. cap. 2, *inter Dei servos esse debet, non altercatio:* ideoque R. P. Fr. Jacobus Quetif, ex ordine Prædicatorum vir doctissimus, idemque ex frequenti mearum lucubrationum lectione animum meum perspectissimum habens, uni veritati sic intentum, ut eâ sibi propositâ facillime soleat etiam contra prius asserta flecti; ostendit sibi displicuisse, quod Collega suus, adversus Appendicem præfatam scripturus quidpiam, odiosa Expostulationis, ad Generalem Societatis directæ, forma uti maluerit, quam placidæ Dissertationis mecum uno; quando res, ea agebatur, quæ rationibus erat, non terroribus, evincenda. Ego vero factum excusanti rescripsi,

pti, non eum esse me, quem titulus unus male lævigatus, aut stylus parum blandus moveat, jampridem assuetum duriora pro veritate audire & ferre: rem ipsam inspectûrum me propius, & quatenus probata mihi ex ratione solida fuerit, probaturum. Illi ergo Fratres, causæ suæ bonitate freti & hanc contenti semel exposuisse, nihil ultra moverunt, conquiescere parati, etiam usq; in tempus faciendi post multos annos Supplementi. Et ecce citius & plus quam sperarunt ultro præsto, in eorumdem sententiam totus transiens, & paratus similem satisfactionem quibuscumque aliis dare, sicut jam pluribus casibus dedi, quando pro iis viderim veritatem stare. Contra hanc nihil nec possum, nec volo; hanc quisquis ad causam non attulerit, multiplicatis quantumvis libellis schedisque famosis efficiet nihil, nisi ut tacitus compatiar incassum se torquenti, & causam pro qua pugnat ex mala pejorem facienti.

172 Hæc ego, Reverende Pater, in ista Dissertatione; ex quibus quid Tibi ipsi possis ac debeas applicare, vides si velis. Nunc Accusationis tuæ titulum cum meo facto conferas licet: certe conferent alii, falsamq; accusationem esse agnoscent, cum dicis absolute & illimitate, quod *Papebrochius negat Officium* istud *à D. Thoma compositū*. Hoc ego nusquam sic feci, sed reliqui ipsi id, quo in alio opusculo contra Errores Græcorum contentus, non indecorum sibi credidisset idem hic fateri, si idem fecisset. Falso etiam accusas num. 119 dicens, quod *pro motivo retractationis* (cujus par fuerat etiam in titulo meminisse Te, ut primo statim intuitu sciret lector, errorem qualemcumque pridem retractatum, rursus à te vocari in judicium, mere ad conflandam mihi invidiam) falso, inquam, accusas dicens, quod *pro motivo retractationis non allegat Papebrochius aliqua fundamenta, quæ ante non legerat aut sciverat.*

173 Hæc Tua, non solum *falsa conjectura*, sed maligna est fictio, quam nescio unde probaturum te speres; cum in ea quam accusas Appendice, solum ii nominentur Auctores, qui verbo *Ordinavit*, non, *Composuit*, usi, opinionem tunc meam confirmare potius videbantur; ex aliis vero hic indicatis testibus Officii, à S. Thoma, sicut nunc demonstro, compositi, nec unus quidem meminit Officii Leodiensis. Per hos autem, non per illos factum est, ut mihi amplius non appareat probabile, quod pene certum existimaveram. Conjecturis tunc nitebar, non quidem veris (ut postea apparuit) sed tamen minime levibus; quas etiam bene fundatas judicarunt Revisores Romani, quibus noster tunc Generalis Joannes Paulus Oliva, querenti de me Generali Prædicatorum satisfacturus, Appendicem istam recognoscendam dederat. Horum enim omnium judicium fuit, ipsam summa quidem cum reverentia erga sanctum Doctorem procedere; rem tamen proprio loco præteritam, prudentius quoque omittendam in Appendice fuisse: quod idem non senserunt de meis circa res Carmeliticas in Aprili scriptis; quia noverant non nisi prius & acriter provocatum eo descendisse; & exhibitos sibi de S. Angelo ac Patriarchis Hierosolymitanis commentarios videbant esse tam convincentes, ut ipsum Generalem vestrum, ac totum per eum Ordinem, placare posse existimarent; ideoque exhibendos ipsi censerent: in quo tamen spe sua falsi fuere, devoluta etiam in ipsos invidia.

174 Si quæris, unde, quando, & quomodo acceperim fundamenta ad faciendam retractationem, tam honorificam Sancto, nec mihi erubescendam; fatebor libens, accepisse ea me omnia ex Dissertationibus Natalis Alexandri Historico-criticis, quarum unà *Officium venerabilis Sacramenti S. Thomæ*

S. Thoma vindicatur, contra RR. PP. Henschenii & Papebrochii conjecturas, Parisiis anno 1630. Hinc edoctus multa, quæ antea ignoraveram, eumdem Alexandrum multo cum honore æque istic atque alibi laudassem nominatim, si ex instructione S. Ambrosii conferre mecum (cujus nullum acerbius verbum potuit accusare) de quæstione proposita maluisset, quam altercari. Nunc autem eum nomino tanto libentius, quanto certior sum, deposita pridem quacumque amaritudine, de meo candore edoctum satis, mitius quidem, sed non minus efficaciter scripturum fuisse, quam tunc scripsit. Utinam tam bonam contra me causam tueretur Paternitas Tua cum suis Carmelitis! haberetis jam pridem, quam tot tamque indecoris mediis frustra quæritis retractationem, plenam integramque; neque enim fateri pudet hominem esse me, erroribus obnoxium. *Numquam*, inquit prælaudatus Labbe loco jam citato, *Addenda & Corrigenda* concludens; *Numquam ita quisquam bene subducta ratione libros edidit, Quin res, ætas, usus, semper aliquid apportet novi, Aliquid moneat; ut ea quæ te scire credas, nescias; Et quæ tibi putaris prima, in experiundo ut repudies.*

175 Sed ad excusationem erroris retractati à me & inhumaniter exprobrati à Te, Pater Rev. plus quam satis est & opus erat, dictum hic arbitror, habens S. Augustini exemplum, quem si ob retractatos errores proprios, publice præsumeres accusare, unde laudare debueras; vereor ne omnino videreris insanire aut etiam furere. Ut tamen certius Te doceam, quam gratis præsumpseris, Prædicatores omnes, retractationis prædictæ esse ac fuisse ignaros, adeoque haud difficulter concitari in me posse bilem illorum, ipsam illam Dissertationem invidiosius cavillando; testem eorum, quæ hic Acta tunc sunt, produco eum, cujus sinceritatem, doctrinam, gravitatem nequeas in suspicionem collusionis vocare. Est is Eximius Pater ac Magister Fr. Franciscus Janssens Elinga, sacræ Theologiæ in Academia Lovaniensi Doctor, ejusque in Ordine suo Professor emeritus, ac provinciæ Germaniæ inferioris & tunc & nunc iterum Provincialis. Ille enim, non ex lectione sola Tuæ Exhibitionis & hanc prægressi Libelli supplicis, judicium tulit, prout fecerunt alii ex eadem Academia Doctores nonnulli, qui tuas contra me invectivas probarunt, meaque nunquam sibi lecta damnarunt, *supposita citationum veritate*; sed dissertationem ipsam legit atque relegit accurate, reprobaturus libere siquid displicuisset.

176 De hoc ergo certus ego, petii fidenter, ut testimonium veritati scriberet, inserendum Responsioni meæ: quod fecit per epistolam, sic ad me datam die 14 Decembris præteriti; id ipsum petens quod supra feci, producendo meam de hoc argumento Dissertationem.

Adm. Reverende Pater.

„Litteris suis de die quinto currentis, quas „die 13 primum recepi, requirit à me Pa„ternitas Vestra, an, dum in lucem prodierat „Conatus suus Chronico-historicus, id est, „anno 1685, dum altera vice gerebam „Provincialatum hujus Provinciæ; an, in„quam, verum non sit, quod lecta Disser„tatione 23 ejusdem Conatus tui, de Offi„cio pro festo Corporis Christi, gratam „acceptamq; habuerim sinceritatem tuam, „& de ea laudabile testimonium coram „aliis dederim, quâ nimirum plene cor„dateque reparasses id, quod in Actis San„ctorum Aprilis, ad Vitam B. Julianæ „Leodiensis, Angelico nostro Doctori de„traxisse videbaris; tamquam non ille, „sed alius quispiam Leodii, Cornelianæ „domus Clericus, Officium Corporis „Christi

„ Christi, quod Ecclesia quot annis recitat, „ & in pretio habet, composuisset; ille „ autem non nisi ejusdem, quia nimis tusi „ & minus accommodi, ordinator & merus „ expositor fuisset.

177 „ Cum autem secundum meam epigraphen, requisitum pro manifestanda „ veritate nec me *elinguem* esse deceat, *nec* „ *bilinguem*, imo nec hoc ullatenus meo „ characteri conveniat; attento etiam, „ quod ceteroquin Adm. Rev. Paternitati „ vestræ, & in ea Societati, plurimum in „ hoc obstricti sumus, quod non minoribus „ impensis ac sumptibus, quam exantlatis laboribus studiisque (quæ & continuari pro residuis nostri Ordinis Sanctis „ summopere desideramus) laudabiliter „ adhibitis, jam nunc in præteritorum „ mensium decursu tot intercurrentia nostrorum Sanctorum virorum Acta, numquam antea, vel non sic edita, illustravetis, ut justæ molis Tomum in folio (prout „ vere in tuis ad me meministi) si cum „ tuis commentariis in unum colligerentur, facile complerent. Propterea, Pater „ Reverende, veritatem sensus dictique mei „ præfatis litteris tibi requirenti, sincero „ calamo respondeo, & candida mente „ notum facio ac declaro, me eo tempore, „ id est, lectâ tuâ illâ Dissertatione vigesimâ „ tertiâ, gratam acceptamque habuisse, ac „ etiamnum habere sinceritatem illam tuam: „ sed nec hoc solum, verum etiam plus „ vice simplici in consessu seu præsentia „ diversorum virorum præcipuorum, etiam „ Ordinis nostri, eamdem ingenue commendasse; eo quoque intuitu, quod sub „ finem prememoratæ Dissertationis tuæ, „ ultro spontaneeque affirmasses, Te similem satisfactionem quibuscumque aliis „ dare paratum, quando videres veritatem „ pro eis stare, contra quam nec velles, „ nec posses.

178 „ Pace autem tua, Pater Reverende, hoc addidero, ampliorem adhuc satisfactionem per te nobis adventuram, si „ non in solo Conatu tuo Chronico-historico, sed etiam in aliquo libello magis „ familiari, reparatio illa tua circa auctorem „ Officii pro festo Corporis Christi, id est, „ circa Doctorem nostrum Angelicum cum „ aliis, si qua occurrent perspecta veritate „ haud dubie à te reparandis, prælo mandaretur, & obviam lucem videret. Hæc, „ Pater Reverende, pro responso ad tuas „ gratanter accipe, & æqui bonique consule, dum me commendans precibus & sacrificiis, maneo

„ Adm. Rev. Paternitatis Vestræ
„ Humilis in Domino servus,
„ Fr. Franciscus Janssens Elinga, S.T. Doct.
„ Provincialis Germaniæ inferioris Ordinis
„ Prædicatorum, & Missionum ejusdem
„ Ordinis per confœderatas Belgii Provincias Præfectus Apostolicus.

179 Hactenus vir ille, religiosissimus pariter & doctissimus, non solum in rebus theologicis, sed etiam in ecclesiasticis historiis, quarum judicium quam temere sibi arrogaverit Paternitas tua, nemo non novit qui nostra legerit. Quantum autem in iisdem excellat ille, patet ex insigni ejus opere anni 1690, cui titulus, *Summa totius doctrinæ, de Pontificis auctoritate & infallibilitate Articulis* XIII *comprehensa*. Ibi ille, Art. 10, §. 2, exhibet *totius Antiquitatis acclamata summis Pontificibus superioritatis & infallibilitatis de ævo in ævum præconia, & decantata privilegia, intermissis veterum Pontificum Epistolis, ad Damasum vel Syricium usque, de quibus, saltem omnibus, non ita constat, suppositititias non esse*, quod à me quoque dici, cum Baronio & cunctis hujus temporis Criticis, tanto crimini mihi vertit Paternitas Tua.

180 Idem facit Cardinalis de Aguirre in

in suis Conciliorum Hispanicorum Tomis, identidem,uti mihi scribitur, laudans meum circa Epistolas illas & figmenta Dextrina judicium. Idem facit Archiepiscopus Valentinus Joannes Thomas de Rocaberti, nunc supremus per Hispaniam Inquisitor, in suo opere *de Infallibilitate Romani Pontificis,in definiendis rebus fidei extra Concilium;* ubi de Marcellini lapsu, & Sinuessanæ Synodi suppositione,eadem sentit quæ ego; & de S.Felicis Pontificatu agens tomo 1 pag. 839 sic loquitur; *Haud obscure id innuit eruditus Pater Daniel Papebrochius, in suo Conatu Chronico-historico de Felicis Pontificatu.* Et tomo 2 pag. 12, *De eodem Agathonis Pontificatu, non levi sed prolixiori curâ, agit eruditione conspicuus P. Daniel Papebrochius, è Societate Iesu, in Propylæo ad Acta Sanctorum Maji Dissert. 15.* Alia similia plura toto illo tomo habere dicitur (ipsum enim necdum mihi videre contigit) quæ mihi persuadent, ut libenter credam,vere à Prædicatoribus Italicis dici, quod Excellentissimus ille nullam partem habuerit in ferali decreto, sub nomine Inquisitionis Toletanæ edito,& ab aliis quoque promulgato,quo censurantur mei quatuordecim tomi,ob aliquas eorumdem Propositionum delati,quas ipse mecum tenet tam constanter.

181 Idem credere suadet benignitas illa, qua mihi, auditi postulanti contra easdem censuras, omnem favorem addixit; sciens quod fuerit decessoris sui de eodem opere nostro,ante quadriennium frustra delato,judicium honorabile; neque permissurus, si scivisset, ut sua ipsius sensa in meis libris sic damnarentur. Cœpit autem reipsa præstare quod promisit, tradi jubens, quas exhiberi postulabam Propositiones, mihi imputatas atque censuratas ut meas.

182 Dicta porro hæc sunto, non ad jactantiam, sed ad eorum instructionem, qui sententiam illam, tanto cum strepitu linguis & locis omnibus per Patres Carmelitas proclamatam, sic intuentur, acsi ad eam manutenendã obligetur totus Prædicatorum Ordo, quem Excellentissimus Dominus Inquisitor professus est;idque ob injurias, quas Paternitas vestra prætendit, ipsi & ejus præcipuo sideri S.Thomæ illata. Affirmare certe possum cum veritate, quod statim ac dirum istud tonitru tota Europa personuit,ex omnibus religiosis Ordinibus perlatæ ad me sunt,Gallorum præsertim & Italorum epistolæ,indolentium & consolantium ac meliora sperare jubentium, mox atque Responsiones meæ ad libros Paternitatis Tuæ, adeoque & ad delationes Hispanicas inde sumptas, absolutæ haberentur: sed ex nullo Ordine plures cordatioresque ab eruditis venêre,quam ex Prædicatorio. Hæc commemorando si RR. PP. Carmelitis *factus* videor insipiens, respondebo cum Apostolo 2 Corinth. 12, *Vos me coëgistis.*

183 Hinc transeo ad Mantissam positam in fine Paragraphi num. 120, ubi, velut à conglobatis & tumultuario, ne locum quidem accusatum indicando, me pergis odiosum reddere discipulis S.Thomæ, de quo tamen æque bene meritus ipsismet videor,quam de pluribus aliis Sanctis Ordinis. Quid autem accusas, Pater Reverende? Primo quidem, quod dicam, *Sanctum Doctorem fuisse imperitum linguæ Græcæ.* Locum, quem neglexisti notare, invenio tomo 1 Aprilis pag. 781 num. 53; eumque relegens, judicavi, comparationem hominis, linguæ Græcæ imperiti, cum S.Thomâ, neque Sancto honorificam, neque ibi necessariam, nonnihil etiam claudicare, ideoque melius abolendam totam: & jam nunc in eo exemplari, in quo notantur correctiones, posteris Aprilem recusuris servituræ, cancellavi novem ultimas

mas lineas num. 53, quibus illa comparatio continetur. Hoc autem jam nunc indico eo libentius, quia eam comparationem displicuisse mihi indicavit idem, qui Epistolam præmissam scripsit, adm. R. P. Provincialis Elinga.

184 Jam quod ad Græcæ linguæ scientiam attinet, ejus defectus, agnitus in S. Thoma, videri non potest quidquam vituperii continere. Quid enim indecori in eo est, quod puer educatus in monasterio Cassinensi, ubi Græca minime tradebantur, eam linguam ignoraverit; inter graviora Philosophiæ ac Theologiæ studia minime nactus otium ad istius idiomatis peritiam acquirendam? Neque sane ita tunc erant tempora, ut ea scientia multum requireretur in viris etiam eruditissimis. Primus, quod sciam, Ambrosius Camaldulensis in Hetruria, linguæ istius gustum, pridem extinctum, Italis reparavit, duobus fere post S. Thomam seculis, mortuus anno 1470: nec scio an extra Basiliani Ordinis monasteria in Calabriâ, olim Magna Græcia dictâ & etiamnunc Græco-barbarâ, cuiquam Latino Neapolitani Regni Monacho curæ fuerit studium istud.

185 Baronius, Soræ in vicina Romæ Campania, natus educatusque, præter Latinam linguam nullam excoluit; magno cum incommodo suo, tunc solum animadverso, cum Historiæ Ecclesiasticæ Annales cœpit condere, & Romanum Martyrologium augere ex Menologio, quod opella nimis tumultuaria Latinum ipsi fecerat Guilielmus Sirletus; unde non levia sphalmata illi obrepserunt; uti & ex Vitis Sanctorum Lipomanno curante Latine redditis, in quibus sæpe notavimus interpretes oscitanter versatos, eoque plus semel deceptum Baronium. Hoc tamen qui sciunt, facile ipsi ignoscunt, etiam pro eo seculo, quo protervia heterodoxorum sciolorum jactantia, Catholicos, præsertim Jesuitas induxerat, ad resuscitandum studium Græcarum litterarum.

186 Hoc bonum, ex Gymnasiis nostris profectum, libenter nobis acceptum referunt Catholici eruditi; obstrepentibus nequidquam iis, qui Græca contemnere malunt, quam discere aut docere; quod ita male habuit Eximium P. Christianum Lupum, Godefridi Henschenii olim in illis discipulum, ut me audiente aliquando ipsi dixerit, quod suam in pueritia atque adolescentia negligentiam ejus rei, libenter redimeret unius etiam alteriusve digiti impendio, quantumvis senex. Ita sentire faciebant frequentes interpretum hallucinationes, in reddendis Latine Sanctorum Patrum operibus; ex quibus locum unum, qui diu ipsum torserat, mihi exhibens, gavisus est eum à me Catholico sensui redditum accipere, quem interpres dederat omnino hæreticum. Verum hæc ita de S. Thoma dicta velim, ut si contrarium quis me doceat, lætanter transiturus sim in illius sententiam, & istam quoque laudem Sancto daturus.

187 Ecce, in quam longam dissertationem excurrere me fecerint paucæ mihi à Tua Paternitate objectæ lineæ: quod tamen credi velim magno meo erga Doctorem Angelicum affectui datum potius, quam tuæ importunitati. Quare nec volo tacitus præterire alia, simili levitate cursim hic congesta. Tale est quod secundo loco arguis, quasi dixerim, S. Thomam, *levi dumtaxat oculo & mente praeoccupata, legisse libros Ioachimi Abbatis, dum illos reprobavit.* Ego vero, loco à Paternitate Tua accusato, id est, tomo 7 Maji pag. 341, Doctorem sanctum operose excuso, si quid forte humanitus passus est, ex familiori conversatione cum Cisterciensibus, Joachimi memoriæ infestis. Quin etiam ex relatu

in

in Vita illius facto sequi nego, quod librum à se lectum erroris damnavit; *cum lenius id possit accipi*, quam Guilielmus de Thoco accepit, ita ut Sanctus illâ quorumdam locorum sublineatione *solum monere voluerit, ejusmodi loca cautius esse legenda, quia ipsis perperam intellectis abuti hæretici possent*; atque ita præjudicii vulgati defectum, si quis fuit in præoccupato, à S. Thoma declino in scriptorem Vitæ, durius factum interpretantem, quod lenius accipi poterat.

190 Quid? quod liber à D. Thoma recognitus, potuit non fuisse alius, quam quem meritissimè damnavit Lateranense; quemque aut omnino non fuisse Joachimi, aut vitiatum ab æmulis, aut denique scriptum à juvene, à seniore retractatum, evidenter demonstro, post Joachimi Vitam & Miracula; & rursus breviter demonstravi hic, Art.2,§.18. Non fuit autem Sancti propositum discutere eam quæstionem, sed de ipsomet libro vel libello judicare, utilisne ejus lectio, an damnosa foret. Tu vero, Reverende Pater, more tuo cuncta magis quam invenisti aggravans, ubi Guilielmus *librum* lectum & virgulatum scribit, *libros* indefinite legi jubes; ut simul omnes Joachimi libros eâdem censura notatos, imo reprobatos, incautis persuadeas.

191 Tertio loco arguis, quod S. Thomam dixerim *secutum errorem vulgi, dum antiquas S. Gregorii approbat Indulgentias*. Hoc si error est, de quo sequenti Articulo videndum, non magis gravat sanctumDoctorem, quam quod dicam, prout etiam me dicere arguis, *illum ex vulgari opinione libros de Hierarchia adscripsisse Dionysio Areopagitæ*: quasi necesse fuerit D. Thomam dubitare de eo, quod ipsius tempore controvertebatur à nemine, merito tamen nunc dubitari, imo & negari à viris pietate & doctrina præstantibus, hoc ipso Articulo §. 1 diffusius probavi. Ne tamen frustra hic iterum memineris quæstionis, satis copiose jam ante tractatæ; minime otiosum fuerit hic animadvertere, quod Severiani hæretici (quibus anno 533 Areopagitica allegantibus, primum ea innotuere Catholicis, sub antiquissimi illius Dionysii nomine) sectatores fuerint cujusdam Severi, Antiochenæ Sedis usurpatoris, & unius in Christo naturæ contra Chalcedonense Concilium acerrimi propugnatoris.

192 Hic anno 519 ab Imperatore Justino damnatus ad ferendam blasphemæ linguæ suæ exectionem, in Ægyptum profugit: cum antea, Anastasii Imperatoris potentia fultus omnes fere Antistites Orientis in suas partes traxisset. Inter hos verosimiliter censebitur coævus Severo fuisse *Ioannes Episcopus Darensis* in Mesopotamia, primus fortassis aut secundus institutus ab Anastasio, qui humilem antea vicum ad dignitatem Sedis Episcopalis evexerat. Hic autem Joannes Darensis, non multis annis ante Collationem Constantinopolitanam cum Severianis, scripsit *Commentaria in Dionysium Areopagitam, quæ Abrahamus Echellensis manuscripta penes se habuit*, uti docet Faustus Naironus Maronita, in suâ Euoplia fidei Catholico-Romanæ, an. 1694 Romæ edita. Hoc vero propterea ideo hic notaverim, ut appareat verisimile, Severianos hæreticos primos fuisse, qui libros illos credi voluerint Areopagitæ esse; & ut hoc persuaderent confinxerint. Epistolas ac loca, Apostolorum ætati asserentia auctorem, fortassis & corruperint aliqua ad hæreseos suæ confirmationem: quæ omnia seculo 13 ignota, potuit Angelicus Doctor, sine justa cujusquam reprehensione aut vituperatione, ignoravisse; sicut cum Joanni Damasceno credidit, Trajani animam S. Gregorii Papæ precibus fuisse ab inferno liberatam. Non enim obligabatur facti veritatem

ritatem inquirere; sed, eo simpliciter ut refertur supposito, discutere, quomodo id possit cum Catholica de damnatis doctrina subsistere, quod erat Theologi. Quomodo autem in rebus historicis prudenter quis sequatur communem sententiam, quamdiu nihil occurrit, quod eam vocet in suspicionem erroris; adeoque & S. Thomas in talibus non possit imprudentiæ argui, declaravi Art. 2 n. 140.

ARTICULUS XIV.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius inter Acta Sanctorum habet contra Indulgentiarum antiquitatem.

RESPONSIO.

PAucis qui Titulum sequuntur versibus, non pauca, Reverende Pater, in me convitia congeris. Dicis quod sim *Carmelitarum antiquitatis infensissimus adversarius & impugnator*: cum ego in Præfatione Apologetica ad querelas vestras, ante Vitam vestri B. Aloysii de Rabata 12 Maji, demonstraverim, quod omni modo cavere voluerim, nihilque non egerim, ne cogerer à Patre Bonæ-spei ingredi in disquisitionem antiquitatis vestræ; sic autem id egerim, ut aliud non intenderim, quam patefacere æqui verique amantibus, quales credebam vos plerosque esse, sinceri erga Ordinem vestrum amoris effectum fuisse silentum istud, quod nobis tenendum proposueramus.

2 Dicis deinde, *ex animo tam averso factum ut negaverim mordicus, ecclesiis vestris ullas datas ante seculum* XI *Indulgentias*; quod mordicus negare tam procul à me abest, ut semper paratum me dixerim, dicamque etiam nunc, & revera sim paratus admittere quantumcumque antiquas Ordinis vestri Indulgentias, quarum veritatem possitis rationabiliter propugnare per antiquitatis congruæ documenta.

3 Dicis tertio, quod, *ut hoc persuadere valeam, negem universaliter similes Indulgentias, ante seculum* XI aut XII *fuisse in usu*. Ast ego ostendi, istas quas antiquitus vobis datas prætenditis, cum iis proponi circumstantiis, ut omnino debeant haberi suppositítiæ, licet de aliarum, ab aliis prætensarum, veritate constaret inter omnes.

4 Dicis denique, ea omnia me facere *successu valde erubescendo*: quod sane non judicant extra Carmelum viri eruditi, atque ipsi in præeminenti dignitate constituti, etiam Romæ, qui primam responsionum harum partem legerunt: suntque inter ipsos Eminentissimos, qui exinde mitius de me meisque scriptis judicant, quam ipsis persuasum cupit Patern. vestra per suam Exhibitionem: imo sunt, qui hanc nunc dicant, *Fatuum & ridiculum librum*, non merentem refutari tam operose. Sunt tamen etiam, qui eamdem Exhibitionem tuam *felicem* putent; sed eo fere modo, quo *Felix* canitur ab Ecclesia peccatum: quia nempe quo-

quodammodo causa fuit majoris boni, occasionem nobis præbendo & aliqualem imponendo necessitatem conscribendi hanc Responsionem, quæ sparsas per viginti tomos de Actis Sanctorum quæstiones historico-ecclesiasticas plurimas, publicæ utilitati elucidatas colligit in unum; atque è tenebris, quibus eas involvere, sed non amore veritatis, conata fuit Exhibitio, clariorem retrahit in lucem.

5 Quod præsentem de Indulgentiis quæstionem attinet, aliquas vetustis temporibus supponi potuisse ab iis, qui licitum putabant pro pietate fingere, non mirabitur, quisquis considerare voluerit, eadem peccari etiam post Tridentinum, à quo tam salubria circa hanc materiam statuta sunt edita; & post institutam specialem Congregationem Emin. DD. Cardinalium super Indulgentiis & Reliquiis, cujus *præcipua cura est, ut sublatis ambiguitatibus & fallaciis, ac eâ quam multitudo parere solet confusione, unusquisque fidelium certis minimeque dubiis Indulgentiis perfruantur*, ut loquitur ipsius Congregationis Decretum, de quo infra. Dum ergo Historici Indulgentiarum antiquitus prætensarum ætatem & veritatem examinant, extremam definitionem Ecclesiæ relinquentes, non minus utilem operam illi navant, quam Theologi, quæstiones ad fidem spectantes discutiendo.

6 Porro quod etiam hac nostra post Tridentinum ætate subinde talia conficta sint, quæ reprobari mererentur, evidentissimis demonstratur exemplis eorum, qui cum scandalo, non unius solum parochiæ oppidive, sed integri quandoque Ordinis, ac Regni alicujus, talia ausi sunt malo tam late diffuso, ut qui talibus Indulgentiis ornatos se credunt, nec Pontificiis quidem decretis induci omnes possint ad eas dimittendas, verasque ac novas earum loco oblatas suscipiendas. Quare S. Congregatio, an. 1678 die 7 Martii, Decretum edidit cum hac præfatione.

7 *Delata sæpius fuere ad sacram Congregationem, Indulgentiis sacrisque Reliquiis præpositam, indulgentiæ quædam confictæ, & omnino falsæ, quæ per diversas orbis Christiani partes circumferuntur; aliæ vero examinandæ, quæ adhibito studio deprehensæ sint apocryphæ, vel à Romanis Pontificibus revocatæ, vel nullæ, quod datum iis tempus præteriisset: quarum quidem plurimæ cum non facilem cognitionem habeant, Christi fideles, harum rerum minime peritos, fallunt; qui spe indulgentiæ remissionisque suorum peccatorum consequendæ frustrantur. Quam ob rem eadem sacra Congregatio. vehementer cupiens huic malo, magis indies serpenti, occurrere, animarumque profectus & Indulgentiarum dignitati consulere, plures illarum singulari diligentiâ colligi, & in Indicem referri curavit.*

8 Sub hac præfatione enumerantur & tales declarantur multæ; quarum syllabum hic recudi fortassis operæ pretium foret, nisi totum Decretum extaret apud Richardum Arsdekin in Theologia Tripartita & Georgium Gobat tract. de Indulgentiis, utrumque Societatis nostræ. Quamobrem hic suffecerit circa finem excerpere unum alterumve articulum, latius patentem: ubi dicitur quod „ Annumerandæ [*istis*] sunt, „ quæ Crucibus Caravacensibus attributæ „ dicuntur, vel Coronæ seu Stellario Con„ ceptionis Virginis Immaculatæ, quod ex „ duodecim globulis precatoriis constat; vel „ granis, crucibus, & coronis Aloysiæ „ ab Ascensione, Hispanæ Monialis Ordi„ nis S. Claræ; vel mensuræ altitudinis „ Jesu Christi Domini nostri; vel imagini „ aut mensuræ vulneris lateri ejus inflicti; „ vel orationi, ut ajunt, in sepulcro Do„ mini nostri repertæ; & Indulgentiæ, ut „ ajunt, innixæ revelationi factæ Sanctis

„ Brigittæ, Mechildi & Elisabeth, vel B. „ Joannæ de Cruce; & concessæ, ut asse- „ runt, granis, quæ attigerint aliquid ex tri- „ bus granis extantibus penes Romanum „ Pontificem, Hispaniarum Regem, & Mini- „ strum Generalem Fratrum Minorum ob- „ servantiæ S. Francisci.

9 „ Omnes vero & singulas jam dictas „ Indulgentias sacra Congregatio partim „ esse confictas & plane falsas declarat, par- „ tim apocryphas vel ex alio capite nullas, „ quæ nemini suffragari possunt; easque „ in futurum ullo loco ut veras publicari, „ & lucrandas Christi fidelibus proponi „ vetat; foliaque & libros, ubi sic propo- „ nuntur seu asseruntur, omnino præcipit „ aboleri, nisi prædictæ Indulgentiæ fue- „ rint diligenter expunctæ; nec ideo ta- „ men vult alias, quas hoc decretum non „ continet, pro veris & legitimis tacite- „ que probatis haberi. Porro Summaria In- „ dulgentiarum, pro Congregationibus „ Doctrinæ Christianæ, Confraternitati- „ bus sanctissimæ Trinitatis & Redemptio- „ nis captivorum, Nominis Jesu, Rosarii „ B. Mariæ de Mercede Captivorum, B. „ Mariæ de Monte Carmelo, cincturæ S. „ Augustini & S. Monicæ, nisi ab eadem „ Congregatione recognita, non permit- „ tuntur.

10 His animadversis solicite curandum puto Præpositis Sodalitiorum prædictorum, omnique ex parte laudabilium, ut cum ejusmodi Summaria typis mandantur, ex- presse addatur approbationis ipsius formu- la, annus, dies. Hac autem habita, non magni refert ad ædificationem usumque fi- delium, scire, quis primus, & utrum tam antiquus quam prætenditur, tales Indul- gentias sit largitus: cum quilibet Pontifex eas confirmans (ut dictum sæpius est Parte prima) eas faciat veras ac validas; manente scilicet primario fine ipsius confirmationis, adeoque non obstante errore facti alicujus particularis. Tanta autem hoc tempore est Sanctæ Sedis in iis liberalitas, ut mirum sit adhuc aliquos inveniri, qui veris certisque non contenti, identidem comminiscantur novi aliquid: de quo perlatæ Romam que- relæ, nuperum, quod subjicio, Decre- tum elicuerunt, *Feria* v *die* 23 *Maji* 1696. & est hujusmodi.

11 *Sacra Congregatio Eminentissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium, in tota republica Christiana Generalium Inquisitorum super Minervam, post examen Theologorum specialiter ad hoc deputatorum, ac pravie re- latis S. D. N. Innocentio Papæ XII eorumdem Eminentissimorum votis & Theologorum cen- suris, de mandato Sanctitatis suæ prohibet & damnat infrascripta folia assertarum Indul- gentiarum, in idiomate Hispanico impressa- rum.* Sequuntur autem mox in Decreto Ti- tuli sex foliorum ejusmodi, quos non pi- gebit Latinos facere, ad justam eorum qui talia confinxerunt confusionem, piorum fidelium instructionem, & convictionem hæreticorum, Ecclesiam Romanam calum- niantium, ut conniventem ejusmodi frau- dibus.

12 *Folium cui Titulus* „ Solicita Sanctitas „ D. N. Innocentii Papæ XII, ut cordibus „ nostris infigat devotionem, quam om- „ nes debemus gerere erga Reginam An- „ gelorum, à Consolatione de la Sierra „ nuncupatam in regno Arragoniæ; & in- „ formata de magnis miraculis & prodigiis, „ quæ Dominus noster continuo operatur, „ mediante sua sanctissima Matre, erga „ omnes qui recurrunt ad supremam istam „ Dominam, petendo solatium in afflictio- „ nibus suis temporalibus ac spiritualibus; „ considerans etiam nostræ mortalitatis fra- „ gilitatem atque divini judicii districtio- „ nem, ex paterno amore & desiderio sal- „ vandarum animarum, concessit sequentes

„Indulgentias,ad instantiamCatholiciRegis „D. Caroli II (quem Deus servet) publicari jussas per Commissarium Sanctæ Cruciatæ &c. Datum Romæ,sub annulo „Piscatoris, 26 Aprilis 1681.

13 „*Item folium cui Titulus*,Considerans „Sanctitas nostri admodum sancti Patris „Innocentii XI, necessitatem & sterilitatem,quam patitur regia Domus & magnum Hospitale gloriosi Apostoli Jacobi in Galicia, grandis Hispaniarum Patroni, propter multitudinem pauperum „ex voto peregrinantium, eoque ab omnibus Christianitatis partibus venientium „ad illam sanctam ædem visitandam, ex „fide, stabilita decursu annorum plus „quam octingenrorum,quæ ordinarie erga „illud sanctum templum servatur; tamquam Pater & Caput Ecclesiæ, accurrens ad remedium animarum fidelium „Christianorum; concessit id quod sequitur, pro vivis & defunctis, qui de novo „aggregabuntur in hanc regiam Confraternitatem & Congregationem. Datum „Romæ ad S.Mariam majorem, sub annulo Piscatoris, 2 Januarii 1684.

14 „*Item folium cui Titulus*. Noster admodum Sanctus Pater Innocentius XI, „intellectis multis & infinitis miraculis, „quæ operatur gloriosus S.Lazarus de Palencia (Hospitalium caput) in gratiam „devotorum suorum atque confratrum, „terra marique, puta, dando visum cæcis, „sanando paralyticos,leprosos, scabiosos, „aliisque pluribus morbis detentos; de his, „inquam, omnibus informata Sanctitas „sua, deque grandibus expensis quibus „gravatur ista sancta Domus & Hospitalia, propter magnum numerum leprosorum, ex omnibus partibus Christianitatis eo accurrentium, ut à suis infirmitaribus curentur: quodque dicta sancta „Domus & Hospitalia magnam necessitatem & pauperiem patiantur. De his, inquam, omnibus informata Sanctitas sua, „concessit sequentes Indulgentias suis devotis, qui eleemosynis suis succurrent iisdem: jubenturque publicari per Commissarium sanctæ Cruciatæ. Datum Romæ ad S.Mariam Majorem sub annulo „Piscatoris, octava Februarii.

15 „*Item folium cui Titulus*,Innocentius „Episcopus, Servus servorum Dei ad „futuram rei memoriam, omnibus Christi „fidelibus, præsentes visuris, salutem & „Apostolicam benedictionem. Considerantes fragilitatem nostræ mortalitatis & „districtionem divini judicii, & desiderantes ut unusquisque fidelium sibi prospiciat per bona opera & pias orationes, „ut per ea ipsis condonentur peccata sua,& „facilius obtineant gaudia æternæ beatitudinis; concedit noster admodum sanctus „Pater Innocentius XI, gratias & indulgentias hujus sancti Jubilæi, ad petitionem D.Caroli II Hispaniarum Regis, „quem Deus custodiat &c. Datum Romæ „ad S.Mariam Majorem sub annulo Piscatoris S.Petri, 10 Martii, millesimo „sexcentesimo octogesimo quinto anno.

16 „*Item folium cui Titulus*,Breve summarium & compendiam Indulgentiarum „ac Gratiarum, concessarum à multis summis Pontificibus, & novissimè confirmatarum per nostrum adm. sanctum Patrem Innocentium XI, qui in præsentiarum regit & gubernat sanctam Ecclesiam Catholicam, Domui & Hospitali „Innocentium Dominæ nostræ boni successus, quod est in citate Vallisoleti; „quas concessit, motus zelo & caritate, „cupidusque salutis animarum, & considerans graves sumptus, quotidie faciendos in ista sancta Domo & Hospitali, pro „cura infirmorum & receptione peregrinorum, ex omni Christianitatis parte trans-

„ euntium versus S. Jacobum in Galicia & „ Romam; atque ad conservandum cultum „ debitum tam miraculosæ imagini; quas „ lucrantur & quibus gaudent Confratres, „ habentes Bullam sanctæ Cruciatæ &c. „ Datum Romæ ad S. Mariam Majorem „ sub annulo Piscatoris, 12 Januarii anno „ 1686.

17 „ *Item folium cui titulus*, Breve summarium multarum Gratiarum & Indulgentiarum atque Remissionum, concessarum à multis summis Pontificibus, & „ confirmatarum per nostrum admodum „ sanctum Patrem Innocentium XII, omnibus fidelibus Christianis, totius Christianitatis incolis, qui fuerint Confratres, „ aut de novo inscribentur libris regiæ Confraternitatis sanctissimi Christi, à Quinta-Angustia nuncupati, in oppido Zalamea; „ ubi Deus ac Dominus noster dignatur „ operari multa miracula & innumerabilia „ prodigia, suis devotis & Confratribus, „ atque per eleemosynas suas juvantibus ad „ sustentandos multos pauperes infirmos, „ viatores ac peregrinos, ex multis partibus accurrentes ad istud devotum sanctuarium; ut in ejus Hospitali curentur. „ Sunt autem Gratiæ & Indulgentiæ quæ „ sequuntur, & jussæ sunt publicari per „ Dominum Commissarium generalem „ sanctæ Cruciatæ, per totum Hispaniæ „ regnum &c. Datum Romæ in sacro Palatio, 16 Martii. anno 1692.

18 *Hæc itaque folia, sic prohibita & damnata, per idem Decretum, eadem sacra Congregatio, de mandato ut supra, vetat, nequis, cujuscumque sit status & conditionis, & quocumque idiomate & versione impressa vel imprimenda in quocumque loco, audeat ullo modo & sub quocumque prætextu imprimere, vel imprimi facere; neque impressa apud se retinere & legere licite valeat; sed ipsa Ordinariis locorum, aut hæreticæ pravitatis Inquisitoribus statim & cum effectu tradere & consignare teneatur, sub pœnis in Indice probibitorum contentis.*

Loco † Sigilli.

Joseph Bartolus S. Rom. & universalis Inquis. Not. *Die prima Iunii 1696, supradictum Decretum affixum & publicatum fuit, ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum Urbis, Palatii S. Officii, Cancellariæ Apostolicæ, & in acie Campi-Floræ, & in aliis locis solitis, per me Franciscum Perinum, SS. D. N. Papæ & SS. Inquisitionis Cursorem.* Romæ ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ. MDCXCVI.

19 Nunc si me, Pater Rev. propter Decretum istud, hic expositum, tum aliis multis de causis, tum etiam ut intelligatur quam facile pium vulgus specie pietatis persuaderi sibi non vera sinat; velis denuntiare Apostolicæ Sedi Responsiones hasce meas, ut *nationis Hispanicæ in particulari offensivas*; facies id eodem jure, sed non eodem (ut confido) successu quo paucis in Hispania Qualificatoribus persuasisti, eo etiam titulo configenda Sanctorum Acta, quod detegent pseudo-dextrinas aliasque similes fictiones.

20 Talibus nimiam fidem adhibuisse pientissimam gentem, indeque in nonnullas Ecclesias minus probatorum Sanctorum cultum, non sine quadam injuria veterum Patronorum, inductum esse, dolet Marchio Agropolitanus in suis Dissertationibus; nec non Nicolaus Antonii, per Cardinalem de Aguirre elucidatus, in sua Hispanica Bibliotheca, profitens, quod se *pudet absumere operam in convellendis à quorumdam hominum mensibus, his, quas magno famæ Hispanicæ dispendio admittunt, imo adorant, fabulis.* Inter hos autem, *quos numquam* (ut Plinius loquitur) *leviter aut cunctis eredendi saties capit*, primatum ambire videtur Paternitas vestra, cum pro Carmelitis

melitis sublestæ fidei scriptis, æque ac pro Dextrinis figmentis, certare contendit, quasi pro aris ac focis. Verum hæc partim jam vidimus Art. 1. §.7, partim sumus visuri in sequentibus. Redeo itaque ad Indulgentias, quibus discutiendis præjudicium nos facere Christianæ pietati arguis, & arguendo cogis in publicam notitiam adducere multa, quæ mallem solis eruditis cognoscenda scribere. Sed & hoc importunitati tuæ demus.

21 Nunc tibi probandam relinquo accusationem, qua falso dicis, *Papebrochium negare, universaliter similes Indulgentias* (quæ nempe *locis aut personis* conferuntur) *ante seculum undecimum aut duodecimum fuisse in usu*. Ajo quidem non probari, quod ante tempus illud concessæ fuerint Carmelitis; sed an idem tibi est, non fuisse concessas absolute ulli mortalium, & non fuisse concessas PP. Carmelitis? Quisquis negaverit ullas Indulgentias concessas fuisse Patribus Societatis ante seculum 15; verum dicet: non autem recte arguetur asseruisse, quod nullæ cuiquam mortalium Indulgentiæ concessæ fuerint ante istud seculum. Reverende Pater, sicut non sequitur, nullus Carmelita fuit in Arca Noë, ergo nullus mortalium fuit in arca Noë; sic neque sequitur, nullæ Carmelitis datæ reperiuntur indulgentiæ ante seculum XI, utpote qui ante istud non videntur extitisse, ergo nulli hominum ante istud seculum indulgentiæ concessæ sunt.

22 Alius, Reverende Pater, error tuus est, nescio an non voluntarius; quod inter Indulgentias simpliciter alicui personæ concessas, & concessus piis locis, aut ea visitantibus aut per eleemosynas juvantibus non distinguas. Certum est Indulgentiarum usum extitisse à primis Ecclesiæ temporibus; sed concessarum personis, ad earum preces aliorumque pro iis intercessiones. Piis autem locis ab initio affixas, aut omnibus ea visitantibus aut etiam per eleemosynas juvantibus concessas fuisse primis Ecclesiæ seculis, velim mihi legitimis testimoniis probari. Nolim tamen propterea in dubium revocari, quin eæ subsequentibus seculis recte concessæ sint; cum omnes probi Catholici agnoscant, amplissimam à Christo Vicariis suis, circa peccatorum & pœnarum etiam temporalium remissionem, concessam esse potestatem. Usus vero potestatis illius varius esse potest pro temporum, personarum, aliarumque circumstantiarum diversitate. & ex Ecclesiæ judicio mutari, etiam potest.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Leonis IV Indulgentias, Carmelitarum ecclesias visitantibus concessas, & quæ tales à variis ejus successoribus confirmatas, temere arguit imposturæ.

RESPONSIO.

23 Quem finem & effectum habeat Confirmatio Pontificum in favorem Indulgentiarum earum, quæ à decessoribus datæ prætenduntur; & quam nihil illa prosit ad quæstionem facti, qua disputatur, verone an falso fundamento nitatur ejusmodi prætensio; ita clare demonstravi Art. 3, §. 11, ut totam Accusationis.

cusationis præmissæ probationem, quatenus confirmatione successorum nititur, hic mihi liceat dissimulare, atque ad ipsum quæstionis caput immediate transire. Incipis ergo, Pater Reverende, assertum meo contrarium probare ex Anastasio, scriptore coævo, qui in principio Vitæ Leonis IV, ipsum laudat, quod erat *Amator Religiosorum hominum, Deoque in omnibus assidue famulantium*. Sed quo pacto inde sequitur, Leonem Indulgentias concessisse Carmelitis, aut hos amasse? Ut supponamus etiam, ipsos tunc fuisse in mundo; an nullos habebat Religiosos homines Deoque famulantes Urbs Romana ejusque propria diœcesis alios quam Carmelitas, quorum ne nomen quidem aut istic aut alibi possis pro seculo isto ostendere?

24 Ostendo illud, inquies, Florentiæ & Senis, in proxima Romano agro Hetruria, jam inde à seculo precedenti. Id quam nulla dicatur verosimilitudine patebit infra. Hic solum dico, ex prolixissima Pontificis illius plus quam 25 paginarum Vita, qua minutim referuntur beneficia omnia, singulis ecclesiis, monasteriis, oratoriis, altaribus, oppidis ad Pontificiam jurisdictionem pertinentibus collata, numero pene infinita, nec minimam quidem umbram apparere alicujus Indulgentiæ, ipsa juvantibus, reparantibus, visitantibus, aut dedicationi præsentibus, petitæ vel concessæ: & tamen exemplis verarum Indulgentiarum, à me pro seculo 11 ac 12 probatarum constat, primas post sacram Cruciatam inveniri institutas ad augendam celebritatem dedicationum & benedictionum ejusmodi; item ad honorandas Reliquiarum elevationes translationesque, quarum plurimas indicatur Leo IV fecisse?

5 Quod si vera est conjectura Joannis Ciampini, Magistri Brevium gratiæ, nec non minoris Præsidentiæ Abbreviatoris, ac in utraque Signatura Referendarii, in Examine libri Pontificalis an. 1688 Romæ vulgato pag. 73, *ipse Leo gesta sua, ut à plurimis supremisque Principibus factitatum novimus, scripto annotarit; atque inde à Scriptore, prout se habebat, historiæ inserta fuerint*. Hoc autem posito, sicuti nulla potest haberi relatio accuratior & plenior notitia quam ex illa Vita, accuratissima sane & plenissima; ita incredibile omnino fit, Religiosos homines, quorum Amator fuit Leo, intelligendos esse Carmelitas, quorum nominatim nulla ibi mentio; multoque minus credibile fit ipsorum ecclesiis, quas tunc fuisse nemo possit certo ostendere, factam gratiam, quam non meruerunt tot celebres ecclesiæ, oratoria, altaria, monasteria, quot narrantur à Leone intra & extra Urbem ædificata, restaurata, dotata, ornata, absque ullis indiciis Indulgentiarum, datarum populo confluenti ad ejusmodi actiones, vel manus adjutrices porrigentibus, nequidem in favorem Apostolicarum Basilicarum quas à Saracenis deformatas, spoliatas, semiustas multipliciter idem Pontifex juvit.

26 Idem cum consummasset opus novæ civitatis, à suo nomine dictæ Leonianæ (nunc Burgum S. Petri dicitur) *ut perpetualiter firma ac roborata consisteret, jussit cum magna animi devotione cordisque lætitia, ut omnes cum eo Episcopi pariter ac Sacerdotes incolæ Urbis, & universi Ordines Clericorum S. R. Ecclesiæ, post Litanias & Psalterium decantatum, cum hymnis & canticis spiritualibus per totum murorum ambitum nudis pedibus, cinerem portantes in capite, circuirent, & inter cetera ab Episcopis Cardinalibus aquam fieri benedictam præcepit, ut inter Orationum officia, aquam ipsam transeuntes per murum, sanctificationis gratia, jactari omnimodis studuissent ... Ipse autem venerabilis Pontifex, ore suo, tres*

super

super eumdem murum orationes, multis cum lacrymis & suspiriis dedit .... in qua scilicet civitate .... magnam sive Romanis sive diversis nationibus, in summa solemnitatis die, rogam distribuit, idest magnam pecuniæ summam erogavit. *Deinde cum ceteris, ut præfatum est, Sacerdotibus, & omnibus, Romanorum Proceribus, ad Ecclesiam B. Petri Apostoli, cum orationibus divinisque laudibus tendens, Missam, pro salute populi & civitatis incolumitate ac stabilitate perpetua, honorifice decantavit. His itaque sacris peractis officiis, cunctos Nobiles Romanos multiplicibus donis, non tantum in auro argentove, sed & sericis palliis honoravit atque ditavit. Fuitque die illo magna cunctis lætitia, videlicet die 27 mensis Iunii, ante beatissimorum Petri & Pauli Vigilias, & per totam Romanam urbem infinita gaudia & exultationes innumera celebrata sunt.*

27 Similiter cùm Centumcellensium reliquiis, Saracenorum incursui quotidiano expositis, duodecim passuum millibus inde, Leopolim extrui fecisset Leo; eumdem *cum litaniis & orationibus, pedibus propriis circuivit; tribusque Orationibus, in modum Trinitatis, perpetualiter consecravit; Missarum, ut solitus erat, Officium rite persolvens, & aquam benedictam per muros jactari præcipiens, & non modicam manibus propriis, præ amoris magnitudine, universo populo rogam distribuit .... sed & in ecclesiis quas ibidem fecit, multa dona obtulit; in ecclesia scilicet S. Petri, gabathas ex argento fusiles majores minoresque septem &c.*

28 Ex eadem Vita discimus, quod quando *Octavam Assumptionis Beatæ Dei Genitricis diem, quæ minime Romæ antea celebatur, vigiliis sacris, Matutinisque cum omni Clero pernoctans laudibus, in basilica ejusdem Virginis Dominæ nostræ, quæ foris muros urbis juxta Basilicam B. Laurentii sita est, celebrari præcepit; magna populi multitudo convenerat, nova festivitatis cupiens celebrare solemnitatem: quod ipse magnanimus cum videret Antistes, in omnes qui aderant huic celebritati plures argenteos erogavit.* Immediate vero antea narraverat Anastasius, quomodo *hic beatissimus Papa .... Monasteriũ Corsarum, quod quorumdam malorum hominum fuerat operibus desolatũ, & ad secularem habitationẽ perductum .... perfectius restauravit; in quo etiam ancillarum Dei congregationem univit ... muneribus auxit, divitiis perornavit; & omnia quæ exinde ablata fuerant sacris præceptis instaurans, suis sanctis digitis plenius confirmavit.*

29 Denique, ut infinita prætercam hujus generis alia, cum ex Sardinia profecti Saraceni Romano Portui occupando imminerent; & *Deus excitasset omnium Neapolitanorum, Amalphitanorum, Cajetanorumq; corda, ut una cum Romanis contra eos insurgere ac dimicare fortiter debuissent .... pius Apostolicus mox ad Ostiam civitatem properavit; omnesque grandi atque eximia devotione suscepit: qui ut summum Præsulem conspexerunt, pedes ejus humo prostrati venerabiliter osculati ... ut meliores de filiis Belial victores existerent, summopere deprecati sunt, ut de suis sacris manibus Corpus Dominicum percipere meruissent: quibus ore suo Missam in ecclesia B. Aureæ decantavit; atque universi ex illius (ut dictum est) manibus Communionem sumpserunt .... Die vero altera à jam dicta civitate venerabilis reversus est Præsul,* & contra mox supervenientes Saracenorum naves, inchoatum fuisset prælium, nisi eo labore Christianos absolvisset Deus, immisso vehementiori vento, qui hostilem classem dissipavit ac perdidit.

30 Vides hic, Reverende Pater, omnes fere eas causas & occasiones, quibus undecimi ac duodecimi seculi Pontifices, pro erogatione pecuniaria aliorumque munerum, cœperunt largiri Indulgentias ad ani-

mandos contra perfidam barbariem Crucesignatos, juvandam locorum sacrorum in Terra sancta restaurationem, fundandas & dedicandas ecclesias, monasteria, civitates; quemadmodum postea Urbanus IV, instituens novum Venerabilis Sacramenti festum, *loco distributionum materialium .... stipendia spiritualia Apostolicâ largitione concessit*, sicut in ipso Officio testatur S. Thomas: dispendio utique Cameræ minori, sed fructu longe copiosiori, & certiori, atque ad plures pertinente. Quis autem existimet, aut tam pium liberalemque Pontificem, quam fuit Leo, temporalibus muneribus non fuisse adjuncturũ spiritualia Indulgentiarũ dona, si talium aliquis tunc usus fuisset; aut scriptorem, adeo minutim singula commemorantem, potiora fuisse præteriturum, si ista quoque largitate fuisset Pontifex usus?

31 Nunc prius quam transeam ad eas cavillationes, quibus prætensas Leonis IV Indulgentias defendere molitur Paternitas Tua, ex prætenso similiter Mari Magno Indulgentiarum; videamus sub qua *verbarum forma* easdem reperiri in ecclesiis vestri Ordinis Sixto IV indicaverit, vel indicasse præsumitur Martignonius Generalis. *Leo Papa Quartus, omnibus Christi fidelibus, qui Ecclesias beatissimæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carmelo hujusmodi, in festis Nativitatis Dominicæ, Paschæ, Apostolorum Petri & Pauli, Pentecostes, Assumptionis, Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis ejusdem beatæ Dei Genitricis semperque virginis Mariæ, S. Michaëlis Archangeli, omnium Sanctorum, in duobus festis Sanctæ Crucis, Nativitatis S. Ioannis Baptistæ, Sanctorum Martyrum Fabiani & Sebastiani, in die Parasceves, & per Octavas dictarum festivitatum, & vocabulis omnium Ecclesiarum dicti Ordinis, devote visitaverint, & plus eleemosynas largiti fuerint, seu Domus vel fractas ejusdem Ordinis refecerint, septem annos & duodecim Quadragenas*; subintellige, *Concessit.*

32 Hic ego nullam Pontificalis Bullæ aut etiam Brevis formam inveniens, sed solum attendens ita simpliciter eam vocari, die 8 Aprilis de S. Alberto n. 103, dixi, quod *convincendæ imposturæ sufficiunt tria prima verba.* LEO PAPA QUARTUS. Eatenus enim nullum inveneram Pontificem, qui nominis sui numerum usurparet in allocutione prævia, omnibus diu ante & post Leonem istum haud alia formula utentibus, quam hac, *N. Episcopus, Servus servorum Dei.* Neque etiam nunc dimoveor ab ea sententia, licet in Cherubini Bullario tom. 1 pag. 7 inveniatur una Pelagii II, data *Calendis Martii, Indictione quinta* (quæ annum Christi 587 indicant, non 589, sicut Cherubinus perperam notat) cui præfixa leguntur hæc, *Pelagius Papa secundus, dilectissimis Fratribus, universis Episcopis, qui illicita vocatione Ioannis Constantinopolitani Episcopi, ad Synodum Constantinopolim convenerunt.*

33 Sed quid ad hanc Epistolam annotent Eruditi, lege in margine novissimæ collectionis Conciliorum tom. 5 col. 948. *Neque hanc*, inquiunt, *à fabulosis Isidori mercibus fas est sejungere: vera periit, in cujus locum hæc conficta est, ut stylus aliaque*, ibidem in margine notata, *docent.* Quamquam ne talis quidem Epistola, uti apud Cherubinum legitur, novo caret vitio; quod enim Isidoriana collectio non habet, longe posterior alius adjecit, *Pelagius Papa Secundus*; ne scilicet ignoraretur cujus esset. Nam aliis ejusdem Pelagii Epistolis, fidelius ex Isidoro relatis, nil amplius prænotatur, quam *Pelagius Episcopus*, vel simpliciter *Pelagius*; idque post eorum ad quos scribebat nomen: propter quod & quædam alia, ad ejusdem Epistolam ç similiter notatur, quod *ab Isidori stylo non discrepat.* Non debet ergo existimari

ſtimari, quod nomine ad caput ſalutationis relato, col. 953 fideliter legatur, *Pelagius Romanæ Eccleſiæ & Apoſtolicæ Sedis Epiſcopus, univerſis Germaniarum ac Galliarum regionum Epiſcopis.*

34 Apud Cherubinum porro, exceptâ ſuppoſititiâ illâ quam dixi, nullam invenias ſeu Bullam ſeu Epiſtolam, cui nomen Papæ cum nominis numero ita ſimpliciter præfigatur, ante annum 1262, Urbani IV primum, quatuor ſeculis poſt Leonem IV. Ita ut merito quærere potuerim; *Quis eo tempore ſic exorſus eſt Pontifex?* ſcilicet ut ſalutem dicens iis quibus ſcribebat, prænotaret nomen ſuum cum nominis numero. Cavillatur autem quiſquis mihi ſupinam ignorantiam objicit, remittitque ad Bullarium, ut diſcam pleraramque Bullarum & Epiſtolarum diverſa eſſe principia; cum nemo ignoret etiam hodie affectare Pontifices, ut initialia verba diverſificent, propter Canoniſtas, ſolitos verbis illis uti pro diſtinctivâ ipſorum Bullarum ſeu Decretorum notâ, ſicut etiam Juriſtæ in citandis Legibus.

35 Itaque fruſtra hic quoque mihi adducis, Pater, Rev. Raynaudum, quaſi hic propugnans veſtrum Scapulare, parte 2 qu. 2, contra Launoyum dicat; *Miſeratione potius quam confutatione dignum eſt, quod primum urget, de diſſimili hujus* [Sabbatinæ] *& aliarum Bullarum initio: nam in voluminibus Pontificiorum diplomatum plurima ſunt, quorum initia in nullo alio diplomate inveniuntur. Gregorius VII ei conſtitutioni, qua Henricum IV exauctoravit, illud initium ex abrupto præfixit.* Beate Petre, Apoſtolorum Princeps, inclina quæſumus pias aures tuas nobis. *Cedo aliquod diploma Pontificium, in tam multis tamque ſpiſſis Cherubini voluminibus, cujus idem ſit vel ſimile initium.*

36 Nihil opus eſt tale aliquod inveniri, Pater Rev. &, ſi illa eſt ipſiuſmet Raynaudi obſervatio (nam opuſculum de Scapulari, ut alibi vidimus, ipſemet abdicat, & ſuum eſſe negat, quia in illud irruit Leo neſcio quis, truncator & interpolator) ſi, inquam, Raynaudi eſt talis obſervatio; illum ego magis quam Launoyum commiſeratione dignum cenſeo, qui exauctorationis ſententiam, nemini inſcriptam aut directam, ſed coram altari S. Petri publice pronuntiatam, appellavit Conſtitutionem. Te quoque, Pater Reverende, eadem miſeratione dignor, ita præcipitanter & obiter Bullaria percurrentem; ut dicas num. 11, eam eſſe *unicam* Gregorii VII Bullam; cum ſimilis ſtyli iterata excommunicatio ejuſdem Regis ibidem legatur, hoc principio: *B. Petre Princeps Apoſtolorum, & tu B. Paule Doctor gentium; dignamini quæſo aures veſtras ad me inclinare, meque clementer exaudire*, exponentem ſcilicet Henrici crimina, & veſtra auctoritate laturum ſententiam in eumdem, quæ porro tota ad Sanctos illos dirigitur. Aliter autem procedit in duabus veri nominis Bullis, utrique ſententiæ interpoſitis, & datis ad omnes in regno Teutonico Principes, ſic exordiens, non Bullas ipſas, ſed ſuam ad illos ſalutationem prævians: *Gregorius Epiſcopus, Servus ſervorum Dei, omnibus dilectis &c. omnium peccatorum abſolutionem per Apoſtolicam benedictionem*, in prima; in ſecunda vero, *ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.*

37 Jam vero dixi Art. 3 num. 85, quod in Paralipomenis meis ad Cotiatum juſſerim primam illam à te accuſatam cenſuræ meæ partem aboleri; *non quia illius me puderet; ſed quia illud quod paſſim nominatis Bullam Leonis IV, quodque nullam habere formam Bullæ oſtenſum volebam contra Patrem Bonæ-ſpei, jam pateremini dici* Summarium; *adeoque ceſſaret totius cenſuræ fundamentum.* Lubet porro experiri, an poſito

etiam quod Leo Papa IV dedisset aliquas Indulgentias Carmelitis, qui tamen sub eo nulli in Europa erant; in Syria autem si erant aliqui, erant Syro-Græci, à Romano Pontifice, etiam cum hujus communionem tenebant, non soliti petere Indulgentias: lubet, inquam, experiri, an posito quod vel ipse Leo IV, vel potius Lucius III, male in vestro mari magno dictus Lucius IV, dedisset Indulgentias aliquas Eremitis in Carmelo, Latinis & Catholicis verisque majoribus vestris; credi posset earum saltem *Summarium* fidele esse illud quod supra ex Mari magno dedi, quodque in Præfatione Constitutionum vestrarum allegatur.

38 Fateor ego, etiam sub tali hypothesi, valde dubium id mihi videri: quia quæ illo tempore dabantur indulgentiæ, non dabantur nisi raris quibusdam occasionibus Dedicationum aut Canonizationum; idque pro unico aut pluribus talis actionis diebus; Carmeliticis vero ecclesiis dari in perpetuum supponuntur, & pro pluribus per annum diebus, non solum solennibus Christi Domini & Octavas habentibus, sed etiam pro festis Deiparæ, quibus cum Octava celebrandis initium dedit Leo IV sicut supra vidimus; imo & profestis, minus solennibus, ut sunt quæ Duplicia minora dicuntur, puta SS. Fabiani & Sebastiani, quod in Sacramentario Gregoriano semiduplex, Pius V transtulit ad Classem duplicium teste Gavanto, qui idem de Exaltatione S. Crucis in Septembri ait, quod Clemens VIII *declaravit hoc esse festum Duplex majus*, & festum Inventionis mense Majo *inter festa secundæ Classis collocavit*.

39 Est autem perquam mirabile, quod tanti æmulatores originis Elianæ, numquam cogitaverint ut pro festo S. Eliæ Prophetæ aliquam Indulgentiam impetrarent nisi admodum nuper; imo nec diem 20 Junii, quo illius raptum solennissime colit tota Palæstina, ipsi quoque solennem habendum sibi non sumpserint; sed in supplemento Martyrologii Usuardici, pro sui Ordinis usu ante annos ducentos cuso, eumdem collocaverint 14 Junii, infra Octavam sui discipuli Elisei cujus ipsius quoque, licet etiam Patroni, in petendis Indulgentiis recordati non sunt. Tenuerunt autem diem 20 Junii, ut proprium S. Eliæ, usque ad reformationem Martyrologii Romani; quando huic ex Græcorum Menæis sanctus Propheta fuit insertus, & assumptum arbitrario diem didicerunt Carmelitæ commutare in Europa; quem in Palæstina pridem debuissent servasse, si aliquid cum Syro-Græcis commune habuissent.

40 Porro cum recordor, quod Honorius III, in solenni S. Laurentii Dublinensis Canonizatione an. 1222, solum largitus sit viginti *dies de injunctis pœnitentiis*; Gregorius IV anno 1233, 34, & 35 in Canonizationibus SS. Antonii Patavini, & S. Dominici, Sanctæque Elisabeth, *annum unum & quadraginta dies*; ac demum Calixtus III, in Canonizatione S. Vincentii Ferrerii an. 1458, *septem dies & totidem quadragenas*; non immerito mihi suspecta sit etiam ex hoc capite prætensa Indulgentia, tanto largior, & tamen antiquior; atque suspicionem auget vox; *Quadragena* pro 40 dierum jejunio, haud facile ante annum 1000 inveniendas, saltem ex Hierolexico Magrii aut Glossario Cangii. Atque hæc sufficere puto circa adscriptas Leoni IV Indulgentias, cum nihil hic novi præter jam diluta dicas, quod non dixeris Art. 3, §. 9. Pergo igitur ad sequentia.

§. II. AG-

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius cum hæreticis negat Indulgentias trium, quinque, septem vel plurium annorum, ante XI *vel* XII *seculum, fuisse in usu.*

RESPONSIO.

41 Indulgentiarum concedendarum potestatem, non a Christo, sed homine promanare, oblaterant hæretici, dicentes illas ab homine noviter esse inventas. Hoc tibi concedo, Rev. Pater. Ex adverso *Concilium Tridentinum, declarat sess. 25 Indulgentiarum usum simpliciter & absolute fuisse*, ANTIQUISSIMIS ETIAM TEMPORIBUS. Nihil contradico; sed idem positive affirmo. Imo illis *etiam antiquissimis temporibus*, adeoque & *ante* XI *vel* XII *seculum, in usu fuisse Indulgentias trium, quinque, septem vel etiam plurium annorum*, si non quoad nomen *Indulgentiæ*, saltem quoad rem, tam certum mihi est, quam certo scio, jam inde ab initio ecclesiæ injungi solitas determinati temporis & certo annorum numero definitas pœnitentias; quæ cum relaxabantur per cujuscumque nominis, modi, ac formæ Indulgentiam (hoc autem extra casum necessitatis vel mortis articulum raro fiebat, fiebat tamen aliquando) dabatur utique tot annorum, puta trium vel plurium Indulgentia.

42 Quid ergo quærimus & disputamus? Utrum ea ab antiquissimis temporibus data fuerit, ipsâ quâ nunc datur formâ, ecclesiam aliquam visitantibus: de hoc nihil curaverunt hæretici, nihil definierunt Tridentini Patres; sed neque ex professo disputaverunt Theologi; sed cum Autissiodorensi & sancto Thoma, communi tunc de Stationariarum auctore Gregorio opinioni inhærentes, de earum valore & effectu discurrebant more Scholasticorum. Inter ceteros Card. Cajetanus, magnus utique Thomista, tract. 7 de Indulgentiis dicit, ad quæstionem, utrum Indulgentia extendat sese ultra pœnitentias injunctas, etiam ad eas quæ possent injungi, sic pronuntiat; *Licet Doctorum opinio, quam esse secutum se dicit Divus Thomas, magni facienda sit; quia tamen hujus rei veritas ex facto pendet, & in facto consistit, & sacri Canones solum de injuncta faciunt mentionem ... definita est Indulgentia, quod est remissio à pœna injuncta.* Huic definitioni consonat aliorum Recentiorum definitio, dicentium: *Indulgentia est absolutio à pœnitentiis, à Sacerdote, aut à Canone injunctis.*

43 Verum, quamvis Indulgentia olim passim implorabatur & concedebatur occasione talium pœnitentiarum; cum eadem Indulgentia tamen non tantum pœnas à Sacerdote vel à Canone injunctas sed quascumque etiam in purgatorio solvendas veraciter remittat; rectius ab aliis sic definiri censeo: *Indulgentia est remissio pœnæ temporalis, quæ post remissionem peccatorum luenda superest, extra Sacramentum facta ab eo, qui spiritualem jurisdictionem habet cœlestem Ecclesiæ Thesaurum dispensandi.* Hæc definitio, uti conformis est communi Ecclesiæ sensui, ita & à S. Thoma non modo asseritur, sed solide etiam probatur in 4 sententiarum dist. 20, quæst. 1, art. 3 quæstiuncula 2, ubi sic pronuntiat: *Quidam dicunt, quod Indulgentiæ non valent ad absolvendum à reatu pœnæ, quam quis in Purgatorio secundum judicium Dei meretur;*

sed valent ad absolvendum ab obligatione, qua Sacerdos obligavit Pœnitentem ad pœnam aliquam, vel ad quam etiam ordinatur ex Canonum statutis. Sed hac opinio non videtur vera; primo quia est expresse contra privilegium Petro datum, ut quod in terra remitteret, & in cœlo remitteretur: unde remissio quæ fit quantum ad forum Ecclesiæ, valet etiam quantum ad forum Dei. Et praterea Ecclesia hujusmodi Indulgentias dans, magis damnificaret, quam adjuvaret; quia remitteret ad graviores pœnas, scilicet purgatorii, absolvendo à pœnitentiis injunctis. Et ideo aliter dicendum, quod valent & quantum ad forum Ecclesiæ, & quantum ad judicium Dei, ad remissionem pœnæ residua post contritionem, confessionem, & absolutionem, sive sit injuncta sive non.

44 Qua autem subinde forma, qua occasione, quibus personis, quo tempore concessæ Indulgentiæ fuerint, ad historiam magis quam Theologiam spectat, neque institutum proprie Angelici Doctoris fuit quæstiones Chronologicas & Historicas discutere, sed *tutissimis & inconcussis dogmatibus* Ecclesiam illustrare. Quod vero de initio concedendi quinque vel septem annorum Indulgentias Theologi non disputaverint, ac ne historici quidem si simpliciterque adhæserint paucis exemplis, facile (ut mox iterum ostendam) refutabilibus; ipse mihi largiris, P. Rev. num. 24. Etenim postquam ibi gloriose Te jactasti, quod *curiosissime omnes pervolvisti auctores; tam Theologos quam Historicos, de Indulgentiarum antiquitate tractantes, quas in primariis bibliothecis ad manum habere potuisti, & inter omnes nequidem unum reperire potuisti*, qui id quod ego, diceret; post hæc, inquam, tam gloriose jactata, fateris num. 27, quod *pauci istorum* quos vidisti (dicere poteras, nulli) *de ejusmodi Indulgentiarum formula expresse & ex professo tractent*; singula scilicet quæ passim allegantur exempla curiosius trutinando. Id vero etiam negas mirum esse, *quia solus Papebrochius videtur formulas istas jam demum revocasse in dubium.*

45 Dixeram quidem quod de iis mihi assentiebantur passim *eruditi in Curia Romana viri*. Sed quia eos nominatim non exprimebam, quibuscum ab anno 1660 mihi notitia fuit, nec illi suam sententiam editis libris declararunt, nullam quaid facerent, occasionem nacti; placuit P. ternitati tuæ vereri, *ne* Papebrochius *astute illos finxerit, ut sic pro hac nova & inter probe Catholicos inaudita, nec non falsa opinione, apud imperitos aliquid conciliare valeat probabilitatis*. Sed quam hæc temeraria est suspicio, tam illa prior gloriatio vana. Nam anno 1685 Bruxellis, principe totius Belgii urbe, ubi scribebat & hæc componebat Paternitas tua, recusus est liber celeberrimus, & pridem Parisiis editus anno 1651, atque æstimatissimus Romæ inter eos quibuscum egi eruditos, quorum facile Principes Cardinales Barberini Franciscus & Antonius; Joannis inquam, Morini *Commentarius historicus, de disciplina in administratione pœnitentiæ, tredecim primis seculis, in Ecclesia Occidentali, & huc usque in Orientali observata*: quem minime exiguum libellum, sed grande in folio volumen, si tam curiose, ac videri vis, scrutatus omnes, requirere curavisses; in multis bibliothecis, Bruxellis, Lovanii, Antverpiæ, ac forsitan alibi invenisses, in eoque meam sententiam pluribus & operose confirmatam legisses.

46 Hic Auctor, intactum eatenus argumentum ex veteribus tam typo cusis quam manu exaratis scriptoribus, ab ovo (ut dicitur) exorsus discutere & explanare; quæstionem nostram, si non in terminis, saltem in substantia eruditissime tractat, l. 10 cap. 16 & sequentibus, usque ad 24. Quamquam

quam enim non doceat distinctè, quis Pontificum Romanorum cœperit trium, quinque vel septem annorum Indulgentias, ea qua nunc forma largiri (nam hæc verosimiliter cœpit seculo 14, ipse vero ultra 13 non progreditur) tamen Capite 23 cum *demonstrasset, multis exemplis, quam moderati ac parci fuerint Pontifices in concedendis Indulgentiis*, numerum 9 concludit, affirmans quod *difficillime indulgentiam unius anni largiebantur.* Certè antiquissima omnium, quas hactenus, certas & *Indulgentiæ* nomine dictas reperi, Alexandri II pro anno 1070, nullum tempus definit: & Honorius II, pro anno, 1126, *unum* dumtaxat *annum*: de quibus ego in Conatu num. 8; ex Morino autem numero similiter 8, addi velim Honorium III, anni similiter unius largitorem, pro anno 1216; itemque *Indulgentiam unius anni & 40 dierum*, concessam à Gregorio IX, sub data annorum 1232 & 1238; atque ab Innocentio IV, sub data 1250.

47 *Omnium autem liberalissimus*, inquit Morinus, *Alexander IV. Dominicanis prædicantibus in Terra Sancta concessit Cruce-signatorum Indulgentias & privilegia*, sane pro tempore illo maxima; sed extra Terram sanctam adeo non trahenda, ut omnes quas promovendo novo Venerabilis Sacramenti festo indulsit an. 1264 Urbanus IV, nihil omittens eorum quæ poterat ad eum finem excogitare, constringantur intra definitum numerum, non annorum, sed dierum ut summum centum. Qui autem dicit seculo XI ac XII difficillime concessas anni unius tantum Indulgentias, à fortiori negat ante ista secula datas largiores, trium, quinque, vel septem annorum.

48 Si Morini opus eruditissimum ac plane scientificum notum fuisset Paternitati Tuæ, quam multa ex eo didicisses *nova, & inter* à te visos Theologos atque Historicos, *probe* quidem *Catholicos*, sed non omnia perscrutatos, *inaudita*; non tamen *falsa*, sed irrefragabilibus auctoritatibus demonstrata, Didicisses Canonum Pœnitentialium formam atque rigorem, seculo primum nono laxari cœptum, & quod (sicut habet titulus capitis 16) *prima relaxata pœnitentia occasio fuit pœnitentiæ canonica redemptio*, tunc paulatim inducta. De hac ibidem legisses ex Abbate Reginone, Burchardo Archiepiscopo Moguntino, Yvone Carnotensi, seculi XI ac XII auctoribus, quod *pro septem hebdomadibus, qui jejunare non poterat, jubebatur dare, si dives fuerit, solidos viginti; si non habuerit tantum, solidos decem, sive pro redemptione captivorum, sive pro Dei servis seu pauperibus in eleemosyna*; vel *pro uno mense, quo in pane & aqua pœnitere debet aliquis, Psalmos decantet mille ducentos genuflexo*, & cetera proportionate ad numerum annorum, mensium vel dierum injunctæ pœnitentiæ. Capite 19 *enarratur secunda imminuenda canonica pœnitentiæ occasio, expeditio Hierosolymitana atque etiam Hispanica contra Paganos*, utique seculo XI cœpta ac porro continuata, cum incredibili concursu ad visenda loca sancta.

49 Denique 20 Capite, exponitur *tertia minuenda pœnitentiæ canonicæ occasio, pœna* scilicet *totalis vel partialis, ob donum temporale, spirituali bono applicatum, relaxatio, Indulgentia antonomastice dicta*, & in hoc differens à precedenti, quod illa *opus heroicum & difficillimum pœnitentiâ commutat; hæc rem vulgarem & unicuique facile parabilem*; unde *commoda maxima temporalia promanant, & usui spirituali applicantur; cum cujus relaxationis concessione frequenti* quia *pœnitentia canonica vix potest consistere*, factum est, ut hæc denique vix ulla esset seculo 14, quo etiam maxime

me cœpit commendari ecclesiarum visitandarum & juvandarum frequentia, causa Indulgentiarum eo titulo concessarum. Eodem Capite idem Morinus examinat *nonnulla testimonia, quæ istarum relaxationum usum altius repetere videntur*; ipsa illa scilicet quæ & ego examino, ac propter quæ traducitur mea circa hoc doctrina, quasi moliatur *imbelles hæreticorum* contra Indulgentias *conatus juvare, asserendo ejusmodi formulam ante seculum XI in Ecclesia non fuisse in usu*: quia P. Sebastiano *evidens videtur, quod ejusmodi Indulgentiarum formulis . . . . tamquam fictitiis semel explosis, aliæ quævis indulgentiarum formulæ facile explodentur.*

50 Si historiam istam ad nostra usque tempora deduxisset Morinus, agendo de Indulgentiis, egisset distinctius de annorum numero paulatim ampliato, præter mentem Innocentii III anno 1215, in Lateranensi IV, Can. 62 sic statuentis. *Quia per indiscretas & superfluas Indulgentias, quas quidam Ecclesiarum Prælati facere non verentur; & Claves Ecclesiæ contemnuntur, & Pœnitentialis satisfactio enervatur; decernimus, ut cum dedicatur Basilica, non extendatur Indulgentia ultra annum, sive ab uno solo sive à pluribus Episcopis dedicetur, deinde in anniversario Dedicationis tempore, quadraginta dies de injunctis pœnitentiis indulta remissio non excedat. Hinc etiam quoque dierum numerum, Indulgentiarum litteras, quæ pro quibuslibet aliquoties conceduntur, præcipimus moderari: cum Romanus Pontifex, qui plenitudinem habet potestatis, hoc in talibus moderamen consueverit observare.*

51 Hanc consuetudinem, etiam in summa illa Dedicationum solennitate, solitam à suis decessoribus observari, qua fronte allegasset Pontifex in conspectu Concilii generalis, totque ibi præsentium Episcoporum, quorum hic restringebatur male usurpata potestas; si illi objici potuisset seculorum immediate prægressorum contrarius usus? Neque dixeris, *indiscretas illas & superfluas Indulgentias*, quas quosdam Ecclesiarum Prælatos facere queritur Innocentius, suspicionem præbere, quod saltem in istis Ecclesiis talium fuerit longe antiquior usus sive abusus: quia nulla ratio, exemplum nullum, nulla auctoritas certa adducitur, quibus probatur quidquam hoc in genere à Prælatis ullis particularibus factum, prius quam exemplo, licet moderatissimo, Romani Pontifices præire cœpissent; proinde non debet, nec rationabiliter potest, dicti abusus initium ultra confinia seculi 13 & 14 removeri.

52 Porro si Morinus, sic ut supra dixi, progressus ad nostra usque tempora fuisset, indicasset haud dubie quomodo Indulgentiarum semel cœptarum procedente usu, & nova indies atque velocia incrementa sumente, seculo 15 & 16 cœperint nominari, pro præcipuis, aliquibus festivitatibus Indulgentiæ plenariæ, etiam in forma jubilæi & certis ecclesiis confraternitatibusq; applicari ad promovendum usum Sacramentorum, aliarumque piarum exercitationum; quæ cum tanta invalesceret frequentia, ut nonnullis Pontificibus nimia videretur, instituta excessui moderando quam dixi Congregatio est. Interim ne per hoc quidquã decederet fidelium pietati fovendæ, cœperunt Pontifices copiose benedicere numismata ærea, argentea, aurea, *Medalicas* vulgo dicimus, id est, *metallicas*; cruces item, precatoria serta, aliaque similia, quæ qui haberet (habere autem facile possunt omnes) ad omnia & singula fere Christianæ pietatis exercitia, posset lucrari aliquot dierum, annorumve Indulgentias; quibus qui diligenter uteretur, operã sua ad eum finem dirigendo, magnum cito consequeretur satisfactionis thesaurum, & ultra id

quo

quo cuique opus esset. Ita sentiebat Alexander VII, qui cum Patri Henschenio ac mihi Roma regressuris extremum benediceret, & centenas aliquot ejusmodi benedictiones suo nomine distribuendas committeret; testatus est opinari se, quod pius aliquis Indulgentiarum æstimator, plus lucri aliquando faceret per solos dies 40, quam si lucraretur plenariam; nam ex diebus 40 aliquid posse abundare, purgantibus animabus applicabile, non posse ex Plenaria.

53 Auctores, quos Paternitas Tua à se lectos num. 25 turmarim mihi objicit, etiam ex nostra Societate, in üsque Cardinales Toletus, Bellarminus, Lugo, Pallavicinus, suos singuli libros elucubrarunt edideruntque, antequam prodiret opus Morini; quod si legere prius potuissent, quin fuerint mutaturi sententiam, vix equidem dubito; quando elapsis jam quadraginta annis ab illa editione, nemo unus prodiit (quod ego quidem sciam) qui Morinum susceperit eo in puncto refutandum. Totum vero librum maximi faciunt Theologiæ Professores, quos facile nosse potes, Lovanienses, intra extraque Facultatem, exceptis fortassis vestris. Parisiis autem, in eo quod Indulgentias spectat, Morinum sequuntur Benedictini in suis Sanctorum Actis, prout patet ex judicio quod tulerunt de fictitia Suibertinæ Canonizationis epistola, citati à me Art. 11. §. 15.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Stationarias S. Gregorii Indulgentias, pacifica hactenus traditione receptas, & à Bonifacio VIII approbatas, explodit tamquam fictitias.

RESPONSIO.

53 Contra evidentem veritatem, apud intellectum bene dispositum, in quæstionibus facti, nulla valet quantumvis longi temporis præscriptio; neque ex post inventis documentis convictam certo falsitatem alicujus narrationis, juvare potest auctoritatis quamvis magnæ attestatio; sed utraque excusatur humanarum mentium imbecillitate, erroribus obnoxia, in iis quæ bona fide accepta per vulgi traditionem, tamdiu prudenter tenentur vera, quamdiu non patet esse manifeste falsa. Lepram Constantini, Baptismo purgatam, merum esse figmentum satis superque demonstravi Parte I. Hoc mecum qui tenent, (quot autem quantique præter me id teneant, non potest amplius ignorare Paternitas Tua) fictitiam habeant necesse est eam chartam, quæ S. Silvestrum sic loquentem inducit. *Dominus meus Iesus Christus, qui te mundavit à lepra, & purificavit te fonte baptismi; per suam misericordiam mundet & purificet omnes, huc venientes sine peccato mortali, & auctoritate Apostolorum Petri & Pauli atque nostra, quocumque tempore anni.*

54 Nunc, quoniam eadem Tabula, post præfata & Silvestro male adscripta verba, immediate subjungit, quod *S. Gregorius, qui hanc Ecclesiam* (Lateranensem) *consecravit, post destructionem ejusdem factam per hæreticos, confirmavit indulgentiam positam per B. Silvestrum Papam*: Quoniam, inquam, hæc ibi leguntur de Gregorio, Pater Rev. si vera esse tueri volebas ratiocinio Historico,

contra censuram meam, in ipsiusmet Ecclesiæ Lateranensis historia fundatam; debebas paulo ante S. Gregorii Magni Pontificatum invenire hæreticos, quibus ea destructio attribui possit; & in ipsiusmet S. Gregorii Vita, tam prolixe descripta vel aliunde, monstrare indicium aliquod restaurationis assertæ. Tu vero, nihil de hoc solicitus, dilaberis ad Indulgentias Stationarias Gregorio asserendas, quas inter primo loco ponendas Lateranenses tibi assentior. Sed rursus nihil respondens ad argumenta mea, negativa illa quidem sed omnino prægnantia, recurris ad Auctores, superiori Paragrapho nominatos. Quibus omnibus ne eadem eisdem verbis reponam, exhibeo tibi Morinum lib. 10 cap. 20 num. 9 sic scribentem:

55 „ Ex universi nostri sermonis consequentia, non abs re colliget aliquis, „initium Indulgentiarum tertii generis, altius multo non esse repetendum, quam „à tempore medii seculi 12: vix enim ante illam ætatem occurrunt ejusmodi Indulgentiarum argumenta. Tria posse opponi video. Primum S. Gregorii I auctoritas, „qui, teste Guilielmo Autissiodorensi, lib. 4 „Summæ tract. 6 cap. 9, *instituit Romæ „ejusmodi relaxationes: & si aliquis est Romæ per Quadragesimam & sequitur processiones, habet de relaxationibus plus quam „quinquaginta annos.* Secundum sumitur „ex Epistola S. Ludgeri, quæ attexitur „Vitæ illius Sancti apud Surium . . . Tertium ex quodam marmore, quod prostat „Romę in ecclesia S. Martini, & à Card. Baronio refertur ad annum 847 . . . . Testes „boni magnique, dignissimi quibus vel injuratis, nisi vacillaret testimoniū, fides adhibeatur. Ultimum argumentum spectat ad §. sequentem,„. De Suibertinæ Canonizationis epistola fictitia, actum est supra, & iterum forsitan dicetur aliquod, si de initio solennium Canonizationum iterum mihi litem moveris infra, uti, Rev. Pater, cœperas facere Art. 2. §. 12. Ad primum, desumptum ex facto S. Gregorii, indicato ab Autissiodorensi, sic respondet Morinus:

56 „Refert Guilielmus, velut ex S. „Gregorio, quæ exscripsimus; nonnullique post ipsum Scholastici celebres: sed „apud S. Gregorium illa numquam occurrunt, nec quid aliud quod aliquatenus „hoc confirmet. Mirum esset, morem (qui „si est aliquis, debuit esse frequentissimus, „propter sui commoditatem & utilitatem) „apud Sanctum istum deprehendi, de quo „nec eo tempore, nec multis ante & post „seculis, ulla memoria, ullum vestigium, ulla umbra. At Guilielmus Autissiodorensis testatur, S. Gregorium ita „statuisse; & celebres Scholastici, vel illius auctoritate fulti, vel eodem codice „quo usus est, persuasi, idem affirmant. „Quis nescit qua critica valerent, in antiquis operibus discernendis & dispungendis, plerique istorum seculorum Auctores? Num aliquando non imposuit ipsis „titulus, libro ab impostore positus? Rem „notissimam quid opus est pluribus prosequi? Hactenus Morinus tacite refellens Bellarminum lib. 2 de Indulg. cap. 20 sic scribentem: *Quod aliquid verum sit, etiamsi à multis scriptum non sit, facile credi potest: at falsum esse, quod à viris gravissimis ac fide dignissimis affirmatur, non facile dici debet.* Non enim hoc dicitur; sed dicitur, viros etiam tales, ea qua isti vixerunt ætate, falso alicujus scripti supposititii titulo decipi facile potuisse; & hic reipsa deceptos aliquos, *non facile*, sed vehementi argumento probatur, ex natura *Moris*, nequaquam per multa secula tenibilis, quin, etiam pridem abolitus, nedum jugiter continuatus, prodat se pro prioribus seculis, quantumvis seræ posteritati.

57 Si

57 Si is qui Vitam S. Gregorii scripsit, qualis apud Anastasium extat, eâdem diligentiâ, qua ipse Anastasius collegit gesta coævi sibi Leonis IV, sigillatim enumerando quæcumque ab hoc collata fuerunt in singulas Romanarum ecclesiarum beneficia; ab ejus silentio de Indulgentiis, nihilo levius peteretur argumentum contra Stationarias, de quibus hic agitur, quam petitum est contra Leonianas Indulgentias prætensas §. 1. Sed talem S. Gregorii Vitam nullam habemus, solumque extat ea, quam collegit Joannes Diaconus libris 4 ex Epistolis ipsius circa an. 880. Ex epistolis quoque S. Gregorii, quamvis plurimis, in libros 12 digestis, quod sumi posset argumentum, non esset prorsus efficax; quia respondere posset aliquis, Indulgentias non pertinere ad ea publicorum privatorumque negotiorum genera, de quibus in Gregorianis Epistolis: & ideo illas in Regestum ipsius non fuisse relatas, quemadmodum ne nunc quidem tales ordinarie referuntur in Bullarium, alioqui in molem nimiam augendum.

58 His expensis valeat exceptio contra silentium de Indulgentiis in Vita & Epistolis Gregorianis. Sed quid si præter illas reperiantur Codices Formularum, pro conscribendis in quocumque frequentioris usus argumento Brevibus, ordinatarum seculo 7, 8, 9, 10; plane ac nunc, quando similes omnes gratiæ ex formula dantur, mutatis mutandis fere semper eâdem. Numquid ex talium codicum de Indulgentiis silentio, non efficacissime comprobabitur, earumdem nullum fuisse seculis istis usum? Inveniuntur autem in Bibliotheca Vaticana Codices ejusmodi plures, ut mihi scripsit Schelstratus ejus custos; cujus etiam annis ab hinc 40 decessor Holstenius, antiquissimum nobis exhibuit & prælo paratum, sed justis de caussis tunc non editum:

ex quo sumpsi argumentum Dissertationis 16 in meo Conatu, de Epistolis ante & post novi Pontificis electionem, ab Electorum collegio scribendis.

59 Ipsum ex transumpto Gallicano in lucem productum anno 1680, maximo quidem eruditorum plausu exceptum fuit, sed propter annotationes quasdam Romæ displicuit, ac prohiberi meruit. Hoc tamen non obstante, & sepositis Notis, pergunt eruditi in Gallia uti thesauro tam diu desiderato, & ab Yvone Carnotensi, Anselmo Lucensi, Cardinali Deus-dedit atque Gratiano illis indicato: ususque haud dubie eo multum fuisset Morinus, si ipso scribente & vivente innotuisset. Ego, ut id secure facerem, prælaudatum consului Schelstratium, ecquid liceret interrogavi, & ab eo jussus abstinere ingratis Romæ nominibus Libri atq; Commentatoris, cœpi eodem uti sub titulo Formularii, solisque formulis in eo contentis. Sub hac cautela composui Dissertationem 17 in dicto Conatu; ibique notavi, quod juxta ordinem à Commentatore introductum (nam in autographis ordo aut nullus aut varius est) Capitis 7 ejusdemque ultimi Titulus hic sit:

60 *Diversa Privilegia Apostolica auctoritatis; concessa Monasteriis, Diaconiis, & Xenodochiis.* Sunt vero formulæ diversæ 22, quarum penultima sic exorditur: *Dum magna nobis cura insistit, pro stabilitate omnium locorum sanctorum cogitare, ut eorum devotissima commaditatis proficiat integritas; convenit certe Nos pro ecclesia (Ill.) maximam gerere solicitudinem, ne minus illic luminariorum concinnatio habere videatur.* Ubi nota *Ill.* id est, *illa*, usurpari antiquitus ut nunc usurpatur, littera N. pro nomine quod non exprimitur, quia variari identidem debet, sicut debet cum formula communis alicui in particulari loco vel personæ applicatur. In formula porro sic inchoata confirmantur

firmantur fundi ad lumina alenda constituti. Quod autem huc spectare etiam posset, & seculo xv maxime in usu fuit, ut ad sarta tecta, luminaria, supellectilem, manus porrigentibus adjutrices Indulgentias aliquas largiretur Pontifex, quodque maxime ad intentum finem fecisset, si alicui eatenus venisset in mentem ; ejus in farragine tantâ nulla invenitur formula. Similiter Caput ibidem v. *De præceptis summi Pontificis ad Episcopos suæ ordinationis, de locis sacris atque reliquiis*, horum petitiones, & illius responsa continet, de dedicandis ecclesia, oratorio, altari, baptisterio ; vel eisdem, cum post ruinam vel incendium restaurantur, deque recondendis vel transferendis Sanctorum corporibus vel reliquiis. Apparet autem, quod cum formulæ eo spectantes colligerentur, nulli Episcopo vel Abbati, aut alteri talis loci Rectori in mentem venerit, ad promovendum tam pium opus, vel ad augendum concursum fidelium pro tam solenni actione, Indulgentias postulare eas, aut Pontifici concedere; si enim in mentem venisset, fieri vix poterat, ut tali occasione non peterent & impetrarent; si autem hoc fieret, in ipsis formulis id haberetur, habetur autem ejusmodi nihil. Hoc argumentum sic deductum non potuisti non legisse, quando §. sequenti respondere conatus es ad immediate præcedens de silentio Anastasii ; cur ergo, ad illud magis mutus quam piscis, totum dissimulas?

61 De Anastasio, cur ejus auctoritatem, etiam negativam, putem hic valere, non obstantibus ejus quibusdam Chronologicis erroribus mox exponam. Nunc ad Tabulam Lateranensem redeo, in qua notantur Indulgentiæ, pro die Dedicationis concessæ, *Romanis quidem & circum adjacentibus, unius anni ; ceteris mare non transeuntibus, duorum annorum ; sed his qui maria transmeare nituntur, septem annorum & septem quadragenarum.* Atque hic primum noto mutatos, caute quidem, sed male fida annorum numeros, quos notabat vetustior scriptura apud Onuphrium Panvinium, qui descripsit quales reperit suo tempore, id est ante annum 1570, quo suum de septem Basilicis opusculum edidit. Notabat enim ævi superioris tabella, ut legitur pag. 108, Indulgentias concessas *Romanis & finitimis annorum* M, *& Transpadanis* MM, *Transalpinis* MMM. *easque omnes confirmarunt & auxerunt* (ut ibidem legebatur) *Alexander IV anno* 1260 *& Bonifacius VIII anno* 1300: quod de utroque merito negabitur, attenta seculi 13 parcitate supra demonstrata, & excessu numeri tam enormis, ut hoc curiosiori seculo non tantum incredibilis visus sit, sed etiam futurus scandalo nisi minueretur ; prout factum vides, & factum recte ad fructum publicæ ædificationis ; sed non recte ad usum historicorum, inde admonendorum, quam nihil antiquæ rei credi possit ejusmodi tabulis, ad arbitrium ædilium, importune sciolorum, auctis & alteratis.

62 Basilicæ istius Historiam diligenter scripsit Julius Cæsar Rasponus ejusdem Basilicæ Canonicus: & cap. 4 recensens *ea quæ ex antiquis monumentis, inscriptionibus & diplomatibus de dignitate hujus Basilicæ habentur*, non dignatur in iis recensere prædictam tabulam, in qua nihil videbat quod ætatem SS. Silvestri aut Gregorii saperet. Idem autem cap. 14 agens *de Indulgentiis* ipsius Ecclesiæ, quam parum ipsi Tabulæ fidat ostendit, non nisi sub hac formula eam allegans; *Si quid fidei antiquissimo Codici ac Tabulæ, quam Magnam appellamus.* Antiquissima scilicet appellans, quomodo antiquissimum dicimus quod centum annorum excedit ætatem, ita ut jam ignoretur quo tempore scriptum sit, etiam quando ad oculum patet scripturam non excedere annos.

annos ducentos aut trecentos: sic libros eos antiquissimos dicimus, quos invenimus impressos primo artis typographicæ seculo, ante annum 1500 aut etiam 1550.

63 Conatur ille quidem nonnulla ejusdem Tabulæ errata per conjecturam excusare, Iconoclastas suggerendo, & substituendo, Gregorium secundum loco primi, & cujus tempore à ministris Leonis Isaurici *ecclesias Romanas fuisse pollutas, & abolitas sacras imagines*, ait, acsi id tradat Anastasius. Verum cum nihil tale factum dicat Anastasius, quin uno testetur quod opponentibus se Romanis, impiosque expellentibus, impeditum sacrilegium sit; fateri oportet, hic memoria lapsum Rasponum factum scripsisse, quod solum legerat fuisse mandatum. Scrupulus quem hic moves, ne ex errore in ejusmodi factis moveatur dubium circa facta Jansenii, alias depulsus est & pridem à variis ostensum, non esse meram facti quæstionem, an liber Jansenii contineat quinque hæreses; denique disparitates inter utramque quæstionem plurimæ sunt & patentissimæ, quas ad nauseam iterare non lubet; quia tamen cogis, iterabo aliquas vel invitus.

63 Si quæstio esset, an Jansenius librum composuerit, sicut quæstio est, an Gregorius Magnus Pontifex Indulgentias Stationum contulerit; non diffiteor fore paritatem; utrobique enim agitaretur quæstio puri facti. Verum istud non agitur à Jansenii defensoribus. Concedunt illi librum, cui titulus Augustinus Cornelii Jansenii, à Jansenio compositum esse; sed negant, sensum libri eum esse, quem præ se ferunt quinque damnatæ propositiones; negant, hæreticum aut erroneum esse, considerentes eum nihil continere, nisi sanum & Augustinianum. Estne autem juxta Te, Reverende P. Professor, quæstio facti, quid verba alicujus propositionis, epistolæ, vel libri significent? Estne apud Te quæstio facti, an sensus propositionis alicujus, vel epistolæ, vel libri, sit hæreticus? Quis sit sensus Testamenti, vel Codicilli, vel alterius scripti, esse quæstionem juris, consentiunt omnes Juris periti, si unum forte alterumque recentiorem de novitatibus suspectum, exceperis. Ita testatus est Dominus Nicolaus du Bois, in Jure plusquam 40 annis versatissimus.

65 Et certe quæstionis illius decisio pendet à notitia significationis vocum, institutionis earum, & consuetudinis juxta quam illæ suscipiuntur. Atqui institutio lex quædam est; & jus fundat: consuetudo item obtinet vim legis. Estne autem, Reverende Pater, quæstio in casu nostro, quem aut qualem sensum faciant verba Gregorii Magni? Plures alias patentissimas disparitates ostendere paratus sum: sed quid his opus, cum Tu ne verbo quidem nitaris probare paritatem? Hoc equidem Te monitum volo, quod parum digna sit Theologiæ Professore emerito, & controversiarum hujus temporis perito, sententia, statuens paritatem inter quæstiones toto cælo dispares. An etiam paritatem hanc statuendo Paternitas Vestra non magis confirmet cavillationes, ab Alexandro VII solis *iniquitatis filiis* attributas; quam ego, purum factum, cum Janseniana controversia minime connexum, negando; judicet quisquis controversiarum hujusmodi haud prorsus ignarus est: ego ad reliquas tuas de Indulgentiis accusationes transeo.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Indulgentias, Basilicæ SS. Silvestri & Martini à Sergio II concessas, explodit tamquam fictitias.

RESPONSIO.

66 HÆ sunt, quas tertio loco, ex Baronio & aliis, ipse sibi Morinus objicit l. 10 c. 20; & ego objicio mihi. Responsum vero priusquā cum illo dem, ipsum, quo probari eas putant, titulum, ex marmore istic posito, hic integrum lege. *Temporibus Domini Sergii Iunioris Papa, recondita sunt in hoc sacro altari corpora Sanctorū Silvestri & Martini Pontificū. Item corpora beatißimorum Fabiani, Stephani & Soteris, Martyrum ac Præsulum. Adsunt etiam corpora Asterii & sanctißimæ filiæ ejus: nec non corpora Sanctorum Ciriaci, Papiæ, Mauri, Largi, Smaragdi, & Sociorum: item corpora Sisinnii, Anastasii, & Innocentii Pontificum; una cum sanctis Episcopis Quirino & Leone; pariterque Artemio Sisiano, Pollione, Theodoro, Nicandro, Crescentianoque, Martyribus; cum quibus adhuc reposita fuerunt corpora Beatarum Soteris, Paulinæ, Mentiæ, Iulianæ, Quirillæ, Theopistis ac Sophiæ, Virginum & Martyrum; nec non Beatæ Quiriacæ viduæ, Beatæque Iustæ, cum aliis multis utriusque sexus, quorum nomina Deo soli sunt cognita; quorum corpora sacro altari, illud ipsi dedicans, collocavit. * Sunt autem hæc Sanctorum corpora translata de cœmeterio Priscillæ, via Salaria: & dictus Pontifex concesßit singulis, ad hanc ecclesiam venientibus, in festivitatibus illorum Sanctorum tres annos & tres quadragenas de vera indulgentia.*

67 De hac, sic relata inscriptione, ita loquitur & respondet Morinus: „ Tertium antiquitatis argumentum nihil mihi prorsus videtur concludere. Sergius enim marmor istud sculpi non jussit; nec collocasse dicitur, nec collocationis aut inscriptionis ulla æra adnotatur: itaque ex æquo affirmari potest annis ducentis, trecentis & quadringentis &c. post Sergium II Pontificem, & illo vivente, marmoream illam tabulam esse erectam. Hinc tantum colligitur, cum hoc factum est, ab eo qui fieri curavit, creditum fuisse, Sergium II Pontificem ejusmodi indulgentias concessisse. Sæpius autem ecclesia illa ab eo tempore, ut & aliæ Romanæ, reparata & refecta est. Sane qui animo revolverit, quanta cum severitate seculis octavo, nono, decimo & undecimo Pontifices Pœnitentias canonicas coluerint & imposuerint, quarum exempla & decreta plurima toto libro septimo relata sunt; qui apud se perpenderit, quod Pontifices nusquam legantur in probatis auctoribus, aut scriptis propriis tantillum his Indulgentiis simile relaxasse, licet Romam ipsam ad Pœnitentiæ impositionem facinorum reis convenirentur; non puto in animum inducturum, Pontifices illis seculis Indulgentiarum tantam gratiam fecisse. Vix enim tantam pœnitentiarum canonicarum gratiam seculo duodecimo finiento in pari causa fecissent.

68. Hæc Morinus &c. huic ex parte consonans Schelstratius, per Epistolam ad me datam an. 1683. Postquam enim mihi de forma & ætate characterum isti lapidi insculptorum ea disseruisset, quæ, Tu Pater

Rev.

Rev. ex meipso mihi objicis sequenti §. num. 57: postquam ea, inquam, disseruisset, quibus intendebat probare, non quidem (quod Tu velles) sculpturam antiquissimam esse, sed tantũ, non adeo recentẽ, ut hoc vel superiori seculo possit facta videri; subjunxit continuo etiam alia, per quæ *censuit* porro, *fieri posse, ut marmor illud sculptum sit ibique positum, saltem ex eo tempore, quo ecclesia, olim à Græcis Monachis possessa, & anno 1294 tradita RR. PP. Carmelitis, novum cultum recepit, horum studio innovata & restaurata. Pro majori antiquitate ejus quo judicaret, nullo quidem id fundamento facturum* ajebat Schelstratius, *egre tamen convincendum falsitatis, propterea quod certum sit, ejusmodi characteres* (Latino-Gothicos) *etiam prius in usu fuisse.*

69 Quid esse dicam, Rev. Pater, quod relato ex me priorum Schelstratii verborum sensu, quatenus videbantur in tuam sententiam trahi posse, ob formam characterum à Sergii temporibus non alienam; omisisti cetera; quibus idem censet, potuisse illum lapidem sculptum fuisse & ibi positum, ab annis post Anastasii & Sergii obitum plusquam quadringentis? Addit ille quidem, verbis immediate post sequentibus, eum qui contra contenderet esse vetustiorem, *agre convincendum falsitatis*, sed judicat *nullo id fundamento facturum*; adeoque etiam Te nullo cum fundamento majorem isti lapidi antiquitatem prætendere.

70 Non deerant mihi judicia aliorum, annis plurimis inter antiqua Romanæ vetustatis marmora versatorum, præ Schelstratio, tunc admodum juvene & istic fere novitio, quæ judicia mihi indicaverat P. Petrus Possinus, anno ætatis suæ circiter 70, commorationis Romanæ plus quam 20, existimans cum illis, non posse inscriptionem eam ad vetustatem seculi 9 aspirare. Sed Schelstratio deferens quantum poteram, volui argumentum petere à minori characterum istorum ætate: quippe cui satis erat, si eorum ætas posset ad seculum 14 referri, quando jam ibi Carmelitæ habitabant; apti sibi persuadere, Sergium II non fecisse solennem istam tot Sanctorum corporum translationem, absque largitione talis Indulgentiæ, qualem videbant in usu Pontificum sui temporis esse ad ejusmodi actiones. Eos sane jam deprehendimus, procedere solitos mira cum facilitate, ad sua omnia facienda justo antiquiora, etiam Regulam ab Alberto datam, & Pontifici eam confirmaturo offerendam vel oblatam.

71 Ego interim, nullum prorsus dubium de characterum forma & ætate movens, sed recipiens utramque ut volebat Schelstratius; ante omnia notavi, Vitam istius Sergii II, qui ab anno 844 ad 847 sedit, fuisse eâdem accuratione & prolixitate descriptam, ab Anastasio Bibliothecario ejus coævo, qua idem scripsit Acta immediate sequentis Leonis IV, & ex eo sumptum totum prædicti marmoris argumentum, sed nonnihil cultiori quam qua passim ipse utitur phrasi, usque ad asteriscum *; sic incipiendo: *Igitur . . . . beatissimus Papa, pia devotione solicitus, pro desiderabili dilectione Sanctorum Silvestri & Martini, ecclesiam, quæ Sanctorum fuerat nomini consecrata . . . in meliorem pulcrioremque statum à fundamentis perfecit . . . . . & ad honorem Omnipotentis Dei, ejusdem beatissimi Martyris Silvestri Præsidis corpus; cum beatissimo Fabiano atque Stephano & Sotere Martyribus ac Pontificibus, simulque Asterio Martyre &c. consecravit.* Eadem in pluribus manuscriptis simili fere tenore leguntur, nisi quod insignes quatuor Codices, initio longe contractiori procedant, in fine autem insuper habeant de eodem Sergio, quod *ibi multa obtulit.*

obtulit dona post consecrationem ipsius ecclesiæ; in quibus si etiam fuissent Indulgentiæ, in lapide notatæ, multo magis fuerunt ab Anastasio describendæ, quam sigillatim nominandi tot Sancti.

72 Hinc, transiens ad spuriæ additionis vitulamen, ostendi ex ipsomet Anastasio, plerosque ibi nominatorum Sanctorum, non *via Salaria*, sed longe inde fuisse sepultos, scilicet partim *via Appia in cœmiterio Callixti*, partim *via Nomentana in cœmeterio ad Nymphas*: Sanctos autem Silvestrum, tresque commilitones lactos, Ciriacum, Largum atque Smaragdum *via* quidem *Salaria* primitus sepultos dici, æque ac *Sancta Silvestri atque Stephani corpora*: sed noto, quod hæc uno fere seculo ante Sergium Paulus I *ex cœmeteriis suburbanis per Longobardos funditus demolitis, assumpta inde, collocavit in ecclesia, quam noviter in eorum honorem & nomina construxerat*, teste supra laudato Anastasio. Quandonam autem eadem ecclesia cœpta sit etiam dici S. Martini, quia scriptum in nullo libro Pontificali invenitur, conjectare licet, in Chersonensi exilio mortui corpus, propter multa quæ operabatur miracula, vel ibi magno in honore perseverasse, vel Constantinopoli pro majori veneratione fuisse usque ad Iconomachorum tempora, & tunc demum à fugientibus persecutionem Monachis fuisse allatum Romam, sub Leone Isaurico, vel etiam sub Constantino Copronymo aut Leone Armeno. Sergium vero ipsius & S. Silvestri corpora denuo extulisse, & collocasse sub altari, postquam iterum dirutam ecclesiam ipse instaurasset.

73 Quid ad hæc tam prægnantia argumenta opposturæ, Anastasiano textui appositæ, respondet Paternitas Tua? Nihil utique: solum, *ut evidenter pateat*, inquis, *quam debile & futile sit argumentum pure negativum, ab Anastasii silentio desumptum, notandum dumtaxat, quod Papebrochius ubique fere Anastasium erroris arguit. Quin imo traducit tamquam fabulatorem & antiquarium valde errabundum & temerarium .... unde quoad Interpontificii tempus ab Anastasio notatum judicat esse recedendum, prout ipse pro suo placito recedit, ut Coronationem habeat in Dominica .... Denique dum advertit aliqua ab Anastasio omissa, supplet ipse defectum & excusat.* Ego vero nusquam tam injuriose Anastasium compello, sed laudo quod Pontificum Romanorum Vitas, à variis successive scriptas, prout eas accurate distinguit Ciampinus, pro styli diversitate diversos auctores notans, qui tamen omnes sub uno Anastasii nomine leguntur; laudo, inquam, quod eas Vitas ad sua usque tempora Anastasius continuaverit, supplens quod anterioribus scriptoribus deerat, & proprio marte componens Vitas ultimorum quorumdam, ætati suæ propinquiorum, præsertim coævorum.

74 In quibus sane maxima ei fides debetur, non eadem in aliis; sed semper cum proportione tanto minore, quanto ascendit altius aliunde transcriptum opus, & quanto plurium auctorum Codices (quoad numeros & nomina propria sæpe vitiatos) necesse habuit sequi. Tales autem numerorum ac nominum depravationes, non solum facile est excusare in manuscriptis Anastasio prioribus, sed etiam in ipsiusmet Anastasiani Codicis exemplis, per secula septem tam varie descriptis, ut non nisi ex multorum inter se collatione, elici verosimilior scriptio possit: hæc autem tunc demum ut certior comprobatur, quæ facilius aptatur principiis iis, secundum quæ ordinandam Chronologiam ex Leonis I regula statui; id est, cum Ordinationem in Dominicam vel prægrediens Sabbatum incidere facit.

75 Interpontificia non habebat Catalogus

logus omnium vetustissimus, deducti usque ad conjunctum Liberii atque Felicis Pontificatum. Hos discernere volens aliquis, post duo vel tria secula secundi Catalogi interpolator vel etiam auctor, Felicis vitam seorsim scripsit, & Anastasio describendam tradidit, valde infeliciter. Idem ex suo calculo, sæpius erroneo, definivit interpontificia, & Anastasio tradidit nihilo felicius transcribenda. Denique quoties texitur Catalogus Martyrum, ab aliquo Pontifice translatorum (si prolixior is est, uti est eo de quo agimus loco) humanum videtur aliunde supplere, si quod nomen vel ipsimet Anastasio, vel eorum quos habemus codicum scriptoribus excidit.

76 Ideo sculptorem marmoris præfati nolui accusare, propter nomina *SS. Sisinnii* atque *Justa*, apud illum inventa, & in hodierno Anastasio deficientia: cum sculptor prædictus exemplar aliud Anastasii habuisse potuerit, ac verosimiliter habuerit, ubi nomina illa legebantur; sicut ex pauculis supplentur nomina, *Sisiani*, *Pollionis*, atque *Theodori*, in plerisque manuscriptis omissa. Non tam facile præsumi debet aut potest, integram istam clausulam, quæ sequitur post *, in nullis omnino Codicibus lectam, marmori tamen adscriptam, fuisse assumptam ex aliquo seculi noni codice, tam multis quæ præsumptionem talem excludant argumentis obstantibus; sed potest, imo debet præsumi, nihil tale scripsisse Anastasium, qui nec semel quidem toto opere, ad sua usque tempora perducto, Indulgentiarum meminit.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius Indulgentias, Basilicæ S. Sebastiani à S. Silvestro concessas, explodit tamquam fictitias.

RESPONSIO.

78 UNde probas, Rev. Pater, Indulgentias Basilicæ S. Sebastiani *à S. Silvestro* concessas umquam fuisse; ut probare dein possis, me illas *explodere tamquam fictitias*? „In „Basilica, *inquis*, S. Sebastiani Romæ „extra muros in lapide inveniuntur se„quentes Indulgentiæ, his verbis expres„sæ: *In hoc loco, qui dicitur ad Catacum„bas, Corpora SS. Apostolorum Petri & „Pauli aliquamdiu jacuerunt: ob quorum ve„nerationem eadem singulis diebus concessa „est Indulgentia, quam S. Silvester Papa in „ecclesiis ipsorum Apostolorum est elargitus: „eamdemque successores ejus in festis dupli„cibus & in quadragesima duplicarunt.* Ita „refert Papebrochius in Propyl. Maji, dis„sert. 8, fol. 49, n. 5, ubi lapidem istum, „tamquam nullius fidei & *manifeste men„dacem*, ex meris conjecturis repudiat.„ Ita Paternitas Vestra. Sed toto meo numero 5, quem citas, non habeo terminos, *manifeste mendacem*, nec uspiam illos tribuo lapidi, cui me tribuere, criminaris.

79 Sine fundamento autem fingitur, *Indulgentias Basilicæ S. Sebastiani à S. Silvestro concessas esse*; de qua Silvestri concessione altum silet lapis. Supponit quidem, dum asserit, lapis, *S. Silvestrum Papam in ecclesiis ipsorum Apostolorum elargitum esse* Indulgentiam; elargitum vero etiam esse in Basilica S. Sebastiani, nec asserit nec supponit; ut cuilibet, præmissam ipsius lapidis inscriptionem legenti, ma-

nifestum est. Unde & Accusatio tua tota, *tamquam fictitia, explodi* potest: neque attinet quidquam amplius ad eam respondere.

80. Verumtamen fingamus etiam, fictionem à dignitate personæ accusantis auctoritatem acquirere; concedamusque tantisper, in lapide legi, Indulgentias Basilicæ S. Sebastiani à S. Silvestro concessas fuisse. Ideone illæ vere ab ipso concessæ sint? Didicisti ex me, *in lapide* illas inveniri expressas; & ideo probari putas vere concessas esse. Sed cur discere pariter indidem noluisti (quod continuo subnectebam) lapidem istum *positura atque sculptura recentis esse, nostramque ætatem non excedentis.* Sculpat nunc aliquis, aut sculpserit initio hujus seculi in simili lapide, Pythagoram Philosophum ex itinere Ægyptiaco Carmelum montem adivisse, ibique monachum Carmelitam induisse, figatque lapidem in summo Carmeli vertice; an propterea Pythagoras vere fuerit Carmelita? aut lapis tam novus, sine alio teste, probet homini sensato factum tam antiquum? Similiter discurre de lapide, in Basilicæ S. Sebastiani pariete fixo, *positura atque sculptura recentis, nostramque ætatem non excedentis*; & vide quam auctoritatem per se habeat lapis tam recens, ad probandum S. Silvestri factum, parum celebre, singulare, & mille trecentis ante annis gestum.

81. Anno 1570 nihil adhuc tale in ista ecclesia legebatur, sed solum juxta altare ad Catacumbas hic Titulus antiquus, teste Panvinio de Ecclesiis pag. 97. *Anno incarnationis Dominicæ* MCCXVIII. *dedicatum est hoc altare à Papa Honorio III, assistentibus sibi quam plurimis sanctæ Sedis Apostolicæ Prælatis, in honorem S. Sebastiani Martyris.* An absque Indulgentiis perpetuum duraturis? Ita videtur: id enim magis debuisset posterorum memoriæ per lapidem commendari, quam assistentia multorū Prælatorum, in talibus adhiberi à Pontificibus solita: non ita semper Indulgentiæ. Itaque præsumere licet, nullas tunc revera datas ab Honorio, nullas fuisse institutas. Quisquis autem ex ejus, adeoque etiam S. Silvestri successoribus, Basilicæ S. Sebastiani communicavit illas, quæ creduntur datæ Basilicis ipsorum Apostolorum, & quidem *pro diebus singulis*; quas alii deinde, puta seculo 15 vel 16, *in festis duplicibus & quadragesima duplicarunt*; nec hi nec illi quidquam fecerunt alienum à sua ætate, ac proinde nihil quod explodi mereretur.

82. Quia tamen videbatur Paternitas vestra istam *Duplicium* mentionem vendicare, veluti ipsis antiquioribus & S. Silvestro suppositis Indulgentiis coævam; obiter notavi, primum fuisse Bonifacium VIII, apud quem habeatur notitia *festi duplicis*. Hoc vero sic à me notatum, Paternitas vestra explodit, tamquam contrarium ipsi Bonifacio, asserenti se imitari *nonnullos Prædecessorum, qui aliquorum festa Sanctorum sub duplici ordinaverunt Officio celebranda.* Ea verba cum egomet recitem ex ejus Decreto; puto satis patere, quod non intenderim facere Bonifacium illum auctorem distinguendorum festorum Simplicium ac Duplicium vel Semiduplicium; sed primum eorum, in quorum scriptis nunc invenitur ea distinctio; licet ipsa sit antiquior aliquanto, non tamen longe antiquior; utpote ignota tam multis quos nominabam seculi XI & XII scriptoribus, circa Officia ecclesiastica laborantibus. Item cum horum scriptorum collectionem dico impressam *Coloniæ ante annos centum*, fingis hinc me probatum velle, quod lapis controversus, de quo supra, vix ante centum annos sit positus: quo nihil à mea cogitatione longius abfuit & abest: quippe qui judicium de lapidis prædicti ætate, ad oculorum arbitrium, non ad aliquod mentis ratiocinium refero.

83. Al-

83 Allegando Decretum Bonifacianum, mihi ipsi non contra dixi. An enim si dicerē, primum fuisse Sixtum IV, qui Enochum Prophetam & Patriarcham, Carmeli incolis Eliæ & Eliseo accensuit in utroque Mari magno, tam genuino quam alio, deberem redargui contradictionis, quia saltem ex genuino contextu constat, id Sixto suggestum fuisse à Martignono Generali, & hunc verosimiliter id fecisse ex communi tunc suorum sensu, qui Pontifici præiverint in sic nominando Enocho?

84 Transeo ad Mabilionis Iter Italicum, unde aliquid elicere conaris num. 58, quo videatur altius efferri posse origo Indulgentiarum, eo de quo disputamus modo largiendarum; contra quam ipse Mabilio pridem senserat, refutans Acta Suibertinæ Canonizationis, etiam propter præmature usurpatum ibi Indulgentiarum nomen: itáque ipsum mihi objicis hic num. 58. Ad hanc objectionem prius quam respondeam, noto. Si librum illum, non magnum, totum legisti; non potuisti, saltem non debuisti occultare locum de Veronica, ex eodem à me hic citatum Art. & num. 11, unde movereris retractare aliquid eorum, quæ isto & 1 Articulo scripseras. Sed ea Te cura non tangebat scilicet, qui toties convictus, hactenus inducere animum non potuisti, ut vel unicam in me jactam calumniam retractando, boni viri famam amissam reparares.

85 Habeo interim gratias, quod mihi indicaveris locum, quem necdum annotaveram, eo quod Itinerarium istud, anno 1687 impressum, neque huc allatum nisi post editum totum Majum, hactenus non vacaverat perlegere, licet alias lectu dignissimum. Expendi autem omnino meretur, quod inde mihi objicis ex pag. 69, ubi vir ille curiosissimus, post nominatos rariores aliquos libros, Romæ in Vallicellana visos, interque eos, Ordinem Romanum seculo nono scriptum; „ *Antiquius*, inquit, *Sacramentarium Romanum*, „ *in quo hæc verba notanda*. Mense Junio, „ die XXII, Sanctorum Martyrum mille „ CCCCLVIII, quorum vigilia cum silen„ tio & jejunio est celebranda, & conces„ sum est pro illo uno die annum dimitte„ re in pœnitentia. *Hoc antiquum concessæ* „ *indulgentiæ exemplum*.

86 Recipio locum incunctanter & reverenter: sed ante omnia noto, necdum ibi inveniri nomen *Indulgentiæ*, sed *dimissionis*; ejusque non concessæ à Romano Pontifice ecclesiam aliquam visitantibus, de quali hactenus mihi quæstio. Noto deinde, dimissionem illam peccatorum institutam à Prælato Monasterii cujusdam, ubi prædicta vigilia sic celebrabatur, idque à solis monachis, obligatis ad anni unius pœnitentiam ex ultronea devotione, qualem in quodam S. Dominico laudat Petrus Damiani, etiam centenos pœnitentiæ annos solito in se recipere, & flagellando corpus totum redimere, de quo infra; vel ex monasterii lege damnatis ad similem unius anni pœnitentiam, ob delicta non semper gravissima. Silentium enim quod in vigilia prærequitur, nemo cum fundamento dixerit ad seculares homines pertinuisse.

87 Istis duobus punctis sic prænotatis, dico, Remissionem istam pertinuisse ad primum modum relaxandæ pœnitentiæ à Morino explicatum lib. 10 cap. 17 & seqq. *quam relaxationis speciem antiqui redemptionem vocabant*, ut ait ille num. 4: & cap. 18 num. 4 allegatur Petrus Damiani, sic loquens lib. 4 Epist. 8. *Laicis permittitur peccata sua eleemosynis redimere, & eo modo multorum annorum pœnitentias complere. Idem sane per flagellationem monachis indulgendum, qui per professionem quidem suam pecuniarum adminiculo carent.* Idem

Morinus cap. 16 num. 6, ex Reginone lib. 2, cap. 44, explicat, quomodo & qua proportione seculares redimere peccata debeant, sic inchoando: *Si quis forte non potuerit jejunare, & habuerit unde possit redimere; si dives fuerit, pro septem hebdomadibus det solidos viginti; si non habuerit tantum unde dare possit, det solidos decem; si autem multum pauper fuerit, det solidos tres. ... Pro uno mense, quod in pane & aqua pœnitere debet aliquis, Psalmos decantet mille ducentos genu flexo; &, si non genu flexo, mille sexcentos octoginta .... Pro uno die in autumno, hieme, vel verno, centum percussiones vel psalmos quinquaginta; in æstate psalterium unum vel percussiones centum.*

88 Sic Petrus Damiani, in libello de Vita SS. Rudolfi & Dominici cap. 7, & apud Morinum cap. 18 num. 2. *Cum tria scoparum* (id est percussionum scopis inflictarum) *millia unum pœnitentiæ annum apud nos regulariter expleant; decem autem Psalmorum modulatio, ut sæpe probatum est, mille scopas admittat; dum centum quinquaginta Psalmis constare Psalterium non ambigitur, quinque annorum pœnitentia, in unius Psalterii disciplina recte supputantibus invenitur.* Quam autem modus talis redemptionis apud varios varius esset, & aliis quam aliis discretus magis, ibidem lege; simulque intellige, cujusmodi pœnitentialis annus, in illo cui liber à Mabilione laudatus erat scriptus monasterio, remitti potuerit, per jejunium & silentium in dicta Vigilia observatum, idque de gratia speciali *pro illo uno die.* O quam facile est Tibi, Rev. Pater, paucis verbis multa innectere per ignorantiam, quæ eruditiores nequeant apte ad captum cujusque dissolvere per studium prolixum. Sed habenda mihi Tecum patientia, dum ita volunt ii, qui Societatis nostræ operisque putant interesse, ut Tua Exhibitio refutetur tota, aliis Tui similibus ad exemplum; ne post aliquot annos, in studiis Theologiæ vel Juris contritos, se putent idoneos ad quæcumque argumenta solide eruditeque tractanda. Progredior itaque, & prægredientem sequor ad alia.

89 Tam infelix in citando Mabilione, veniam tamen mereris facilem, quod ea ignoraveris quæ nequaquam poteras facile scire, adeo parum versatus in isto argumento. Sed nescio, quomodo indulgeri tibi possit, quod citans num. 60, Tomum 1 Conciliorum, Patribus Labbeo & Cossartio Jesuitis adlaborantibus recusorum, non animadverteris, illa columna 1180, quam allegas, non unum quidem esse alterutrius illorum verbum; sed à col. 1009 ad 1070 singulis paginis legi hunc titulum, *Ferdinandi Mendozæ ad Clementem VIII liber I, II, vel III de confirmando Concilio Illiberitano.* Excusari similiter nequaquam poterit, quod ibi non legeris ipsam S. Cypriani Epistolam: intellexisses autem, si legisses, illum ibi agere de *Pace* seu *litteris Pacificis*, quas futuri Martyres mortique adjudicati dabant, largius & facilius quam Cyprianus volebat, pro lapsis à fide ad idolalatriam; quasque Presbyteri nonnulli sic recipiebant, ut *contra* ipsorummet Martyrum *honorificam petitionem, ante actam pœnitentiam, ante exomologesim gravissimi atque extremi delicti factam, ante manum ab Episcopo & Clero in pœnitentiam impositam, offerre lapsis pacem, & Eucharistiam dare, id est sanctum Domini corpus profanare, auderent.*

90 Erat hæc sine dubio aliqua Indulgentiæ species, licet ita non nominaretur, primitivæ Ecclesiæ apud Afros usitata; sed diversissima ab ea de qua nunc agimus, quamque antonomastice vocamus Indulgentiam: satis tamen erat ad probandum, quod

ad

ad hunc locum notat Mendoza, *non recentem (ut calumniantur haeretici) sed antiquissimum esse Indulgentiarum usum; nec ad tempora Gregorii I, ut nonnulli volunt, sed multo altius repetendam earum originem.* Sumendo scilicet nomen *Indulgentiae* in sua generica notione, pro qualicumque & quomodocumque facta relaxatione poenitentiae, ab Ecclesia inflictae vel infligendae. Sic autem relaxabatur etiam poena, alias infligenda post mortem ipsorum Martyrum, ut supra ex S. Thoma probatum est: quo sensu vetertimum esse usum Indulgentiarum, & ego dico, & sentiunt Catholici omnes, negantibus id haereticis, talemque in Ecclesia vel Pontifice potestatem, divinitus concessam, agnoscere recusantibus.

91 Restat tertius ex similis ignorantiae perâ depromptus lapillus, & mutuo sumptus à Bartholomaeo Chioccarello, in opere de Episcopis Neapolitanis; sicut eum ego allegavi ad Acta S. Pomponii, 14 Maji, tom. 3 pag. 374. Oblitus ibi fui notare qua pagina illud habeat Chioccarellus (nec enim habet id ad annum 525, sed alibi) ideoque diu frustra requisivi: sed quando nec Tibi quoque curae fuit eum requirere, & accuratius indicare, in hoc mihi credens, in quo me putas accusari posse; utar & ego venia mihi data, ut ipsum excusem sicut habeo in praecitato Tomo, postquam ex Joanne Diacono indicassem, extructam à S. Pomponio ecclesiam S. Mariae Majoris, idque juxta Ughellum dedicante eam circa annum 525 Joanne I Romano Pontifice. Sic ergo ibi legitur.

92 „ Hujus rei titulus, vulgari lingua „ positus, extat in atrio illius ecclesiae, „ quemadmodum in Catalogo Episcoporum „ scribit Bartholomaeus Chioccarellus; sed „ errat, cum *ex vetusto marmore* eum à „ se proferri putat. Quae enim antiquitas „ esse potest lapidis, vulgari lingua ibi „ exarati, ubi non nisi sero Latina lingua, „ ne dicam Italica vulgaris, coepit usurpari? cum antea Graece sacra ibi fierent, & „ populus Graece loqueretur. Adde quod „ ibi dicatur Pontifex dedisse *indulgentiam* „ *decies mille & sexcentorum dierum, quocumque die aliquis ante ipsum illud marmor* „ *Pater & Ave recitaret.* Antiquitatum & „ originum ecclesiasticarum valde imperitum esse oportet, qui nunc ignoret, „ ante XII aut XIII seculum nihil tale „ scribi potuisse: proinde meram esse fabu„ lam, qua marmori isti antiquitas tanta „ tribuitur, ut fuerit ibi seculo VI positum; „ cum verba in eo sculpta aetatem centum „ annorum non praeseferant, nihil ab ho„ dierna phrasi discrepantia.

93 Quid de ejus marmoris aetate senserit Chioccarellus nihil attinet quaerere: ad exiguam illius antiquitatem & veracitatem dijudicandam, omissis quae plura dicere poteram, unum noto. Jubetur pro obtinenda 10600 dierum Indulgentia, *ante ipsum illud marmor* recitari *Pater & Ave.* Jam ergo in usu vulgari erat Salutatio angelica, Dominicae Orationi jungenda, idque jam inde à seculo 6, secundum vulgi traditionem. Hoc autem quam male fundatum sit, non volo mihi credant Neapolitani, sed Mabilloni, argumentum istud studiosissime perscrutato, in Praefatione ad seculum 5 Benedictinum, editum annis quinque post meum hic accusatum Tomum.

94 Ibi vir iste eruditissimus, notitias qualcumque antiquas Salutationis praedictae investigans, ejusque per partes incrementa expositurus, num. 119; *Prima*, inquit, *pars, quae Angeli est, à Patribus commendata* (addo & secundam, quae est Elisabethae in Vita S. Hildepbonsi pariter relatam; velut ex ore S. Eulaliae ipsi apparentis) *in vulgari apud fideles usu non videtur fuisse ante seculum XI. In omnibus enim*

statutis, quæ cuique, quid sciendum aut docendum sit explicant, sola Oratio Dominica & Symbolum Apostolorum proponuntur. . : .

65 *Odo Parisiensis Episcopus, Mauricii ab anno 1196 successor, inter primos statutum edidit in suis Constitutionibus communibus num.* 10. Exhortentur, *inquiens*, populum semper Presbyteri, ad dicendam Orationem Dominicam, & Credo in Deum, & Salutationem B. Mariæ. *Idem omnino totidem verbis anno 1246 præscribitur à Decanis Ecclesiæ Ratomagensis: & in Institutionibus* Cistercienfium, *seculo 13 collectis, præcipitur*, Ut nullus Conversus habeat librum, nec discat aliquid, nisi tantum Pater noster & Credo in Deum, Miserere, & Ave Maria .... *Eamdem* (salutationem) *horâ ignitegii sub concubium ter recitari, Ioannes XXII* (sedere hic cœpit anno 1316) *Indulgentiis datis, statuit. Admisit hoc decretum Synodus Senonensis anno* 1346 .... *postea idem ritus inductus est ad matutinum tempus & mediam diem .... & hunc morem à Gallia incepisse sub initium seculi* 16, *intelligitur ex Statutis Carthusianorum .... An tunc temporis jam addita esset precatio*, Sancta Maria *&c. merito dubitari potest : & quidem seculo* 15 *nondum addita fuerat.* Pluribus hoc auctoritatibus deinde probat Mabilio, quas apud eum legat qui volet.

96 Annis octo ante editum seculum quintum Benedictinum Mabilionis, & quatuor ante editum Tomum tertium Maji nostri, prodierat Romæ Hierolexicon Dominici Macri, sed serius allatum est Antverpiam, quam ut ex eo possem discere, ad verbum *Salutatio Angelica* pag. 539, quod *Gloriosus Patriarcha S. Dominicus, sive (ut alii existimant) S. Vincentius Ferrerius, salutationem Angelicam in principio prædicationis introduxit ; ... sub annum* 1423, *ut de hoc refert*, FR. MENDEZ SYLVA, adeoque annis 202 post obitum S. Dominici. Hoc ultimo posito, manet quod dixi in Aprili ad Vitam S. Alberti in Append. pag. 779, *salutationis istius usum Ecclesiæ non fuisse ignotum* tempore datæ ab eo Carmelitis Regulæ, id est circa annum 1210, quodque ea, *eodem fere tempore, per S. Dominicum ejusque sequaces inceperat vehementer in Europa celebrari*, inducto pro laicis, psalterium legere nescientibus, usu precatorii serti (*Rosarium* dicunt) decurrendi per totidem Angelicas salutationes inter posita quinies ac decies oratione Dominica. Non tamen manet, nec umquam fiet verum, dixisse me, (sicuti mihi imponit P. Bonæspei, parte 2 Armamentarii num. 73) *quod tempore S. Dominici Salutatio Angelica inceperit vehementer celebrari in Horis.*

97 Ipse quidem hoc sequi putat ex loco accusato, ad quem Appendix illa addi est jussa, post plures ab eo loco impresso menses, idque ex suggestione ultronea & observatione adm. R. D. Auberti vanden Eeden, Ecclesiæ Cathedralis Antverpiensis Canonici Archidiaconi, nec non Episcopalis Vicarii, & Censoris librorum nostrorum, postea etiam Episcopi, & scriptum nostrum denuo approbantis; putat, inquam, P. Bonæspei id sequi, quia priori loco *agitur de Horis*; & ego noto in Regula S. Alberti, non plus de salutatione Angelica præscribi, quam præscribatur in Regula S. Francisci: & non etiam indico Constitutiones S. Dominici, de quibus idem dicere potueram; atque universim de omnibus, ad Horas Canonicas, vel earum loco ad alias preces, obligatis. Sed illatio ista fallax est : quia præscindentium non est mendacium: & ego nec examinaveram neque necessarium judicaram examinare, prælo currente & moras non ferente, an præter Carmelitas & Franciscanos, mihi notos, alii quoque nihil haberent sibi præscriptum de dicta Salutatione.

98 In-

98 Interim Patri Bonæspei libenter acceptam refero notitiam decreti, à Patribus Prædicatoribus Capituli Trevirensis anno 1266 editi, quo declaratur; *quod Fratres Conversi, quoties dicunt Pater noster in Horis, toties Ave Maria dicere tenentur.* Majores tamen eidem debiturus eram gratias, si pariter indicasset, quandonam idem constituerit Ordo suus: sed eadem justo majoris antiquitatis cupido, quæ Regulæ datam alteravit, quo certius crederetur illa Dominicano & Franciscano institutis Prior; fortassis etiam prohibuerit Patrem Bonæspei, ne in hoc quoque, sicut & in cultu S. Josephi alibi commemorato, viderentur alios Mendicantes imitati.

99 Quæres tamen, Pater Rev. si nec ego, nec D. Aubertus, volebamus intellectum, quod ipse S. Dominicus instituerit Angelicam salutationem, pro Horis recitandam; quid tandem illatum voluerimus, ex silentio Regulæ Albertinæ de illa? Respondeo; quod, cum tempore datæ non esset ignotus Ecclesiæ usus ipsius salutationis (sicuti hic patet ex Mabilione, & ego noveram in confuso) non inciderit Eremitis ad fontem sub Brocardo, eam quoque suggerere cum Horis recitandam, aut saltem ad singularem devotionem erga Deiparam verbo uno commendandam; si vere illi tunc dicebantur *speciali titulo*, neque ceteris communi privilegio, *Fratres S. Mariæ de Monte Carmelo*; sicut prætenditis eum vobis datum à temporibus ipsorummet Apostolorum, idque nitimini per verba Officii pro Commemoratione annua Patrocinii, vobis specialiter appromissi & præstiti, confirmare. Id an feceritis ex mente sacræ Congregationis summique Pontificis, optamus distinctius, non à vobis, sed ab ipsis doceri; hic satis est à D. Auberto didicisse, propriam vos præ aliis habuisse causam (si nominis ratio tam antiqua erat) ad signo aliquo expresso in Regula testificandum amorem Marianum, Ordini ab initio adnatum.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiquas Mediolanensium Indulgentias molitur reddere suspectas.

RESPONSIO.

100 Dedi 29 Maji Acta SS. Sisinnii, Martyrii & Alexandri, descripta à S. Vigilio Episcopo Tridentino, qui eorum à rusticis Paganis occisorum corpora collegerat, & Reliquias cum aliis sibi notis Episcopis, atque imprimis cum S. Ambrosio Mediolanensi communicaverat. Hujus successor Simplicianus, cum easdem in ecclesia, ab ipsomet postea S. Simpliciani dicta, collocasset; perseveravit earumdem ibi honor & cultus; cui augendo secuntur varii Romani Pontifices seculo 12 concessisse diversas Indulgentias, quas ego collectas ex Vita S. Simpliciani, à Placido Puccinello Italice edita an. 1650, indicavi tomo 7 Maji pag. 49 num. 19. Nunc vero judico easdem hic recudendas, una cum ceteris eidem basilicæ ibidem attributis, ne quid dissimulem eorum, quæ P. Sebastianus in rem suam traxisset, si librum ipsum habuisset.

101 Volo autem omnia verbotenus reddere, ex Italico Latina; libentius tamen ea darem ipsa Pontificum originalia, si ea superessent;

pereffent. Sed non fupereffe indicat diligentia Puccinelli, à pag.68 ad 72 exhibentis originalia eam ecclesiam fpectantia, nec illa omiffuri fi habuiffet. Præfumere ergo licet, eas Indulgentias (quarum ultima auctorem habet Gregorium XIII, pro anno 1581) præfumere, inquam, licet eas Indulgentias, ex variis incerti temporis memoriis collectas feculo 16 ab ædilium aliquo, digeftafque in Catalogum, quem nobis prædictus Puccinellus tradit, hoc modo.

102 „Urbanus II, anno 1099 conceffit „30 annos Indulgentiæ omnibus hanc „Bafilicam vifitaturis, diebus Sabbati & „Dominicæ totius anni, & in aliis feriis, „varias Indulgentias.

„Eugenius III, conceffit diebus omnibus feptem annos, & in feftivitatibus „Mariæ Virginis viginti quinque, atque „hoc fecit an.1147.

„Adrianus IV, conceffit, in folennitate „Affumptionis Mariæ Virginis, S. Simpliciani, nec non in tranflatione fanctorum trium Martyrum, 50 annos, & infra Octavas 25: & hoc fecit anno 1157.

„Alexander III, conceffit quotidie 4 „annos, & in Dominicis atque omni feria „tertia & quinta annos 25: idque fecit „an. 1170. Lucius III, confirmavit omnes prædictas Indulgentias an. 1182 & „infuper conceffit omnibus Sabbatis annos „14, ac ceteris feriis, 7.

„Cæleftinus III, an. 1193 conceffit „in folennitate trium Martyrum 100 annos, & in eorum Octava, 7; in feriis „tertiis & quintis, 14; atque in aliis feriis „quarantenam.

„Honorius III, conceffit anno 1218, „fervanti ftationes ad lignum fanctæ Crucis, reclufum fupra portam majorem, „annos 7 pro fingulis vicibus.

„Innocentius IV, conceffit an. 1250, „ad quodlibet altare, diebus omnibus, annos 7; ad altaria vero Deiparæ & S.Simpliciani, 14.

„Joannes XXI, conceffit anno 1329, „omnibus feriis, annos 7; exceptis tertiis „& quintis, quando duplicatur annorum „numerus.

„Gregorius XIII, conceffit anno 1581, „Indulgentiam plenariam, in feftis S.Benedicti, & trium Martyrum præfatorum.

103 „Rodoaldus, & Ubertus Pirovanus, Archiepifcopi Mediolanenfes, qui „floruerunt circa annum 1140, conceferunt; unus, 14 dies in omnibus feriis „anni, & in folennitate trium Martyrum „30 dies, & in eorum Octava dies 15; „alius vero, 50 dies omnibus feriis; & „fimiliter 30 dies concefferat eorum antecefſor Jordanus Capitani, magnæ „Mathildæ intimus. Otto vero Epifcopus, nolens illis cedere; etiam conceffit „aliquas Indulgentias. Bernardinus quoque Legatus à Latere Alexandri VI, ab „hoc Cardinalis creatus an.1493, Mediolano tranfiens, ex devotione acceffit ad prædictorum trium Martyrum Bafilicam, relinquens ibi Indulgentiam 7 „annorum & feptem quarantenarum, „in feftivitate ipforum, & Nativitate B. „Virginis Mariæ.

104 De hifce poftremis, per Archiepifcopos & Legatum conceffis, nihil puto dubitandum: confonant enim decreto Innocentii II, quod allegavi §.2, taxantis *indifcretas Indulgentias, quas quidam Ecclefiarum Prælati dare non verentur* (unde videtur colligi Ordinariorum difcretioni eo tempore relictam Indulgentiarum largiendarum poteftatem) fimulque indicantis, quod *Romanus Pontifex, qui plenitudinem habet poteftatis, hoc in talibus moderamen confueverit obfervare*, ut fcilicet, *cum dedicatur bafilica, non extendatur Indulgentia ultra annum . . . deinde*

de in anniversario Dedicationis, quadraginta dies indulta remissio non excedat: qua in quibuslibet causis, aliquoties concedendis præcipimus, inquit Pontifex, *moderari.* Meritò igitur locum à Te accusatum, Pater Rev. concludo his verbis: *Quæ tamen ipsa Indulgentia an seculo 12 fuerint, cum tam amplo annorum numero, concessæ; an vero postea à transcribentibus is sit auctus, majori simplicitate quam fide, haud satis mihi constat, consideranti tantam alibi, in gravioribus etiam causis, Apostolica tunc Sedis parcitatem, quantam in Conatu Chronologico proposuimus Differt.17 num. 8 & Differt.20 num.9.*

105 Hic Tua quidem Paternitas dicit, *plane insolenter impugnari Indulgentiarum antiquitatem, & Apostolica Sedis eas concedentis liberalitatem.* Sed gratis & sine fundamento impugnationem appellas, demonstrationem manifestæ veritatis, quæ vetustissimam in Ecclesia & Pontifice relaxandarum pœnitentiarum potestatem, nec unico quidem anno, facit ipso Christianismo recentiorem: neque hodiernam liberalitatem culpat, tam aptam præsenti utilitati fidelium, quam fuisset contraria disciplinæ priorum seculorum.

Tempora mutantur, & nos mutamur in illis.

106 Quod autem præmissum hic Catalogum Indulgentiarum attinet; primas, Urbano II adscriptas, tamdiu credam esse fictitias, licet nec annos nec dies definiant, quamdiu nullum aliud proferetur talis largitatis, alicui cis mare loco pio factæ, exemplum; cum scilicet Pontifex iste, totus intentus animandis tali spe Indulgentiarum fidelibus, ad transfretandum & contra infideles arma, pecunias, aliaque subsidia conferendum, præsumi non debeat tam pio sanctoque & arduo operi subtrahere voluisse media illuc conferenda, concedendo Indulgentias easdem aut similes, quantumcumque parvas, pro unius domesticæ ecclesiæ visitatione, ab unoquoque citra difficultatem obeunda. De aliis quinque Pontificibus, ab anno 1147 usque ad 1215 Ecclesiam gubernantibus, & de Innocentio quarto, decretum Tertii post annos 35 secuto, vanum etiam sit dubitare, an illorum prætensa liberalitas consistere possit, cum eo moderamine, quo Romanum Pontificem uti solitum idem Innocentius III asserit. Itaque has quoq; fictitias esse dico, vel earum collectores pro diebus annos substituisse: quod sane tam facile fieri potuit, quam in Tabula Basilicæ Lateranensis excessivus numerus annorum, semel, bis, ter, quater mille, qui Panvinii tempore adhuc legebatur, mutari hoc seculo potuit, in annos duos, tres, vel quatuor.

107 Nec debent injuriam suam vel ignominiam reputare Mediolanenses, quod, ante hos ultimos centum annos, aliquis apud eos hoc in genere fingere potuerit quidpiam; quandoquidem ubique locorum ac temporum fuerint etiam Romæ tales; quorum figmenta detegi & confutari non minus pertinet ad Ecclesiæ Catholicæ puritatem, quam alios quoscumque abusus cognosci & emendandos suggeri. Interim, licet inveterati erroris diuturnitas non præscribat veritati: dici tamen fortassis potest, quod conniventia & tolerantia Præsulum, in talium Indulgentiarum veritatem non inquirentium, vim habeat tacitæ approbationis (donec contrarium statuatur) quæ faciat eas quoad effectum à fidelibus intentum validas; cum sæpe contingat, ipsos qui eas possent & vellent confirmando validare, si de veritate primæ concessionis dubitarent, ad easdem statis festivitatibus lucrandas personaliter accedere, sicut magna cum ædificatione omnium, Romanas Basilicas crebro visitat ipse Pontifex.

ARTICULUS XV.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ Papebrochius inter Acta Sanctorum habet, contra Historias sacras.

RESPONSIO.

Quis non crederet, lecto Articulo XI, de iis quæ arguebar habere *contra Sanctorum Acta*, per Paragraphos omnino triginta novem, defunctum me certamine isto; neque iterum vel eadem, vel similia retractanda? Nam quid porro sacrarum Historiarum nomine posset venire, præter *sacras Scripturas*, de quibus Respondi Articulo VI; item *Missalia, Breviaria, Martyrologia, Kalendaria*, aliaque similia? Etenim ad hæc sigillatim pertrahendum me Articulo XVII, XVIII, XXI, & XXII, aliisque, pollicetur *Synopsis omnium Articulorum & Paragraphorum*, Exhibitioni tuæ eo fine præfixa, *ut Sanctitati suæ primo intuitu ad oculum constare possit, in quibus & quantum à Iudicio Sedis Apostolicæ & totius Ecclesiæ sensu, cum hæreticis aliisque suspectis, & Sedi Apostolicæ male affectis auctoribus, recedat Daniel Papebrochius.* Sed hoc quàm frustra conata sit Tua Paternitas, ut patuit in prioribus, sic etiam patebit, spero, in hisce posterioribus.

2 Nunc hujus Articuli Paragraphos 32 percurrens, nullo ordine digestos, sed tumultuarie projectos in medium, absque ullâ ad aliàs dicta aut impostèrum dicenda attentione; non video quomodo tibi possim respondere ad singula, nisi ipsemet facere velim chaos materiarū & quæstionē inordinatarū. Excusatum igitur velim me habeat Lector, quod aliàs ad prægressa vel subsequentia identidem remittendus, sui meique temporis compendium quæsitum inveniet. Accedit quod plurium Paragraphorum argumentum collimet in unam Antiquitatem Carmelitanam, quam numquam ego intendi directe impugnare; sed excussis dumtaxat figmentis, quibus ea gravatur magis quam juvatur, ipsis RR. Patribus dimittere traditionem suam, ea conditione, ut mihi liceat initia Sanctorum Carmelitarum, in opere nostro adscribendorum Ordini ipsorum, sumere à seculo 12, quo certi indubitatique majores eorum cœperunt in Carmelo florere; de prioribus vero in Oriente Monachis sanctis id solum dicere, quod [illegible] nt eorum Acta, absque ulla Eliæ vel Carmeli mentione, quæ in Actis eorum paulo antiquioribus invenitur omnino nulla.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius historiam Carmelitarum, de illorum ab Elia Propheta successione, à Sede Apostolica multoties approbatam & confirmatam, cum hæreticis, undequaque invadit & explodit.

RESPONSIO.

3 NEcessarium non fuit, successionem illam, à Sede Apostolica *multoties* approbari, ut vera sit: declaret modo vel semel Sedes ista veridica, historice verum tenendumque esse, Patres Carmelitas, qui à quadringentis & sexaginta circiter annis in Europa noti sunt, ab Elia Propheta, priusquam hominum conspectui eriperetur, institutos fuisse, ab eoque annis ante Christum facile nongentis, perpetua successione ad hæc usque tempora descendere; quemadmodum Patres Dominicani & Franciscani instituti fuerunt à Sanctis Dominico & Francisco, ab eisque descendunt huc usque perpetua atque demonstrabili successione (id enim sincere fateor, cupere me quidem, verum esse; sed capere non posse in silentio totius antiquitatis probatæ); Declaret, inquam, modo vel semel Apostolica Sedes, id historice verum tenendumque esse; sancte polliceor, me primum fore, qui ambabus ulnis amplectar atque deosculer Declarationem ejusmodi. Id igitur curate fieri, si veritatem amatis; id rogate summum Ecclesiæ Moderatorem, ut Religiosos decet; cessent tantisper querelæ accusantium, & simul accusato silentium imponi postulantium contra leges naturæ; condatur vagina sua gladius Eliæ, qui tantum in Lege veteri laudabiliter sæviit; ut ne, qui Sanctis æternum jungendus est in cælis, persequatur nunc Sanctos eorumque Acta in terris.

4 Jam vero, an & quatenus prætensa successio vestra probetur & confirmetur à Sede Apostolica, satis explicui in Appendice ad Art. 2, neque tua Paternitas hoc loco suscipit eam operosius probandam vel novis rationibus confirmandam: solum summatim remittis me ad Pontificum bullas, historias, officia ecclesiastica, martyrologia & kalendaria, visiones & revelationes, atque ad auctores ævi recentioris, etiam Jesuitas, de quibus hic respondere, ultra quam factum est aut fiet alibi, nihil opus est. Ibidem etiam egi, de hæreticis, quibuscum me dicis pugnare contra successionem illam. Restat ergo solum expendere loca, quæ præ aliis accusas invasionis & explosionis injuriosæ.

5 Primus desumitur ex tom. 1 Aprilis pag. 789: ubi cum ostendissem, quantis tenebris involuta sit Historia Eremitarum adunatorum, Latinorum & Orthodoxorum, in Carmelo, indeque in Europam traductorum, atque ad hanc quam gratulamur amplitudinem provectorum, sic loquor num. 843 *Hic, hic, inquam, non in veteri testamento usque ad Eliam, non in novo usque ad Christum .... sed hic in seculo Christi duodecimo, adeo nobis propinquo, tot scriptorum monumentis illustrato, hic Rhodus est, hic saltus, qui exigitur*; ut scilicet doceatur, qui, unde, quales, quando, quomodo fuerint, vixerint, obierint Albertus, Brocardus, Cyrillus, & Bertholdus (ut vultis) secundus, itaque rectificetur historia Ordinis, vel primum nascentis,

vel(quod audire mavultis)renafcentis: quã hiftoriã, multis Thomæ Saraceni aliorumq; præfertim veftrorum fcriptis incertiffimis, nullaque probata vetuftate nixis, obfcuratam, conatus fum reftituere verifimilitudini alicui, etiam per conjecturas non infundatas, quando aliter non licebat.

6 Quod autem Saracenus ejufque adjutores aut fequaces *ex traditiunculis male confutis, leviſſimeque fundatis conjecturis* (qui quartus locus mihi objicitur) *commenti fint hiftorias*, tum aliorum quorumdam aliàs certorum Sanctorum Ordinis, tum ipfius imprimis Legiflatoris Alberti, *anachroniſmis & contradictionibus refertas*; quodque *eas qui nefciunt de falfitate habere fufpectas, labyrintho inexplicabili fe implicant*, ut dixi pag. 770 num. 9; adeo clare patet ex toto meo de S. Alberto Commentario, ut ulteriori probatione non egeat. Legatur tamen fi lubet iterum Art. IX §. 4, & Art. XI. §. 24. Quare de ejufdem Sancti morte dicturus, quam varia ac vana narrentur à Saraceno; cum invenirem ex iis qui Vercellenfe certiffimum monumentum ignorabant, folum Alegretum aliquid de cæde intra ecclefiam patrata inaudiffe, fed credidiffe id factum Hierofolymis, unde pridem Latini exulabant; haud immerito dicere potui num. 30 ibidem, quod *Carmelitas fua in antiquis rebus commemorandis infelicitas, hic quoque impedivit, ne verum dicere poffent abfque falfi admixtione, & deinde ab eodem omnino deficerent*. Addere poteram, quod Lezana, lecta apud Ferrarium inconteftabili Vita Alberti, eaque in fuos Annales tranfcripta, fruftra conatus fit, in narranda Sancti morte, ad rectum tramitem revocare fuos: quippe qui in eo puncto noluerint à Saraceno recedere, quando nuper compofuerunt lectiones, Breviario Ordinis inferendas, quas & approbari obtinuerunt.

7 Eft ille, à Paternitate tua accufatus numero ibidem 9, locus quintus: cui fubjungo locum apud te tertium num. tuo 17, ex Tomo 2 Maji mei pag. 815 litt. k; ubi, non ego, fed eruditiffimus Cangius in fua ad me Epiftola, dicit & miratur, *bonos illos Patres, adeo cervicofe ftare pro prætenfa Ordinis antiquitate & tuendis auctoribus pure imaginariis atque ad placitum fabricatis*; fcilicet libris & fcriptis Joannis & Enoch Hierofolymitanorum, Jofephi Antiocheni aliorumque fimilium, §. I examinatis. Claudat autem hanc fatyrarum mearum (ut eas Paternitati Tuæ appellare placet) exhibitionem, locus meus apud te num. 17 præcitato fecundus, ex ea qua totum de Alberto Commentarium definio conclufione n. 142: *Habes, Lector, Hiftoriam Ordinis, non è concavo luna lapfi, aut fungi inftar una orti nocte.* (Huc ufque verba funt veftri Patris Bonæfpei in fua ad Armamentarii partem 1 Dedicatoria; quafi hoc intendant quotquot eo libro refutandos fumit Æmulos five Amicos diffidentes) *fed Chriftiana æra feculo 12, ex Elia Propheta revelatione, in Carmelo monte, afpirante Aymerici Antiocheni favore concepti, feculo autem 13, fub Alberto Hierofolymitano plene formati*. Gravius aliquid fi dixiffem, non omififfet Paternitas Tua, huc congerere. Ego vero illa, tali modo ac fenfu fcripta, etiam nuda, uti à te excerpta funt, libenter fubjicio cujufcumque lectoris arbitrio; quod fi eidem etiam libeat integrum legere ipforum, unde fumpta funt, Commentariorum textum, nihil dubito quin omnia, veriffime effe dicta, judicaturus fit.

8 Conjecturis interim meris nititur quidquid ante feculum XII dicitis de majoribus veftris ufque ad Eliam; & prætenfæ traditiones (fic enim libens appellabo, fi durum vobis fit audire vocem *traditiunculæ*) altius initium habere non poffunt:

sunt: cum sint traditiones Carmelitarum Latinorum, nullum cum schismaticis Græcis commercium habentium: qui etiam ipsi si prætendissent ab illis se habere aliquid de institutione sua Eliana, deque non interrupta tot seculorum successione, non reciperentur: quia rei tam antiquæ testimonia non possent sic fuisse servata, quin in Monachorum & Episcoporum Palæstinorum vitis scriptisque adeo multis, quot hactenus per primum sacri anni semestre illustravimus, aliqua illius mentio subinde reperiretur; uti & monachorum tunc cum ista scribebantur in Carmelo viventium jam inde à temporibus Prophetæ Eliæ, sicut prætenditur.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Summorum Pontificum Bullas, asserit Carmelitas ab Elia Propheta nihil aliud participare, præter solitudinis locum ab Elia inhabitatum.

RESPONSIO.

9 ALias plerumque accuratus, ad indicandum numerum Tomi, paginæ, capitis vel Paragraphi, unde Accusationes Tuas desumis, licet non æque fideles, ut semper exhibeas sensum integrum; cur hic deficis? An quia in omnibus meis circa res vestras Commentariis id passim est obvium? Tanto ergo facilius assignabilis tibi erat ex pluribus locis saltem unus, ubi Thesis illa legeretur. Ego sic alicubi me locutum non memini; imo existimo. plus vice simplici agnovisse, ab Elia æque ac Joanne Baptista accepisse Carmelitas exemplum vitæ, in solitudine ducendæ; utique cum iis virtutibus & exercitiis piis, quibus convenit incumbere eum qui talem vitam amplexus fuerit. Ab ejusmodi etiam exemplo factum dico, ut Elias vocari possit *Auctor, Institutor, Fundator Monachorum*, novi saltem Testamenti, æque ac Joannes Baptista, licet nec hic nec ille sciantur fuisse votis religiosis adstricti; quemadmodum S. Paulus primus Eremita, in Breviario vocatur *Eremitarum Auctor & Magister*, licet discipulos habuerit nullos, nulla vota nuncuparit, nullos à se institutos reliquerit. Similiter & S. Joannes de Deo, Fundator est Fratrum ministrantium infirmis, Ordinis nunc insigniter religiosi; ipso autem vivente & aliquamdiu post, nulla vota religiosa professi.

10 Quia tamen ipso Accusationis initio allegas *Tomum 1 Aprilis, ad Vitam S. Alberti num.* 49; videamus an ibi saltem aliquid inveneris, unde istud colligi posse merito putaveris. Lineas Patern. Tua duas excerpsit: ego integrum hic locum dabo; sic habet: *Ipsis porro quos dixi Carmelitis* (scilicet *Brocardo & ceteris Eremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem Eliæ morabantur*, sicut habet titulus Regulæ) *locum ab Elia habitatum tenentibus; quos solos Carmelitarum nomine, licet tunc necdum usurpato, intelligimus:* (Ergo non Syro-Græcos, ibidem fortassis antea commoratos, quorum in isto Commentario nullam volui rationem haberi) *illis*, inquam, *quos dixi .... Regulam sic dictavit Albertus, ut si vel sua sponte migrantes, vel alie-*

na violentia expulsi, alium sibi locum habitandum proponerent, nihilo minus quam in Carmelo usui esse posset.

11 Poteramne clarius exprimere, quo de Ordine agerem? & quales Carmelitas intelligerem? Cur ergo solum exprimis verba immediate sequentia: *Nec plura de statu dicti Ordinis* (quam scilicet non in verbis immediate prægressis, sed toto illo capite 6 ostenderam qualis tunc fuerit,) *usque ad Regulæ descriptionem, vel ex hujus verbis vel ex idoneæ auctoritatis testimoniis, scire possumus.* Neque hic sisto: sed excipiens contra eos quos præcipue mihi soletis opponere, ita prosequor: *Quæcumque ab his diversa aut illustriora narrantur à Lezana & aliis, sumpta sunt omnia ex auctoribus, vacillantes narratiunculas secutis,* (puta ex Palæonydoro, Saraceno &c.) *vel ex duobus pseudepigraphis scriptis* (adde, si vis, etiam tertium Josephi Antiocheni) *primo titulum Ioannis XLIV, secundo Cyrilli Prioris III nomen falso præferentibus.*

12 Tu quidem, Rev. Pater, in titulo mihi opponis summorum Pontificum Bullas, quasi plus aliquid quam locum, aut etiam (ut ego addo) exemplum eremiticæ conversationis vobis adscribentes, scilicet *hereditariam successionem.* Sed hanc iidem etiam ad Enochum extendunt: *successio vero in locum & vitam eremiticam in genere, non obstante quocumque intervallo temporis, potest eodem jure vocari hereditaria successio, quo Carmelus ipse, vocari potest, hereditas illius,* sui quondam incolæ ac semper patroni, qui etiam ipsum per revelationem immediate tradidit illi monacho Sacerdoti; de quo Joannes Phocas. Nec solum illi nominantur tanto vos tempore prægressi, & hoc respectu non nisi remoti decessores: sed alii sancti Patres Brocardus, Cyrillus, &c. quibus successistis absque ulla temporis intercapedine, continuo ordine generationis spiritualis, quoad per Turcas licuit, ac deinde eremiticam vivendi normam, ut fuerat illis regulata, traduxistis in Europam. Nihil ergo debui eo loco dicere amplius, quam vel ibi vel alibi antea dixi. Interim vide Append. ad Artic. 2, ubi de successione à Pontificibus asserta mentem meam ipsamque veritatem ideo tam clare expressi, quia dubitabam, an otium vel voluntatem habiturus essem, ultra primos aliquot Articulos tuos progrediendi; cum pauci illi viderentur posse sufficere ad persuadendum, totam reliquam Exhibitionem tuam ejusdem fidei & valoris esse.

13 Cetera quæ hic congeris, non magis ad accusationem roborandam faciunt, quam vester Zegerus Pauli in Vita S. Telesphori, nominibus Patrum Bollandi & & Henschenii larvatus, ad fallendos eos qui ignorant verum auctorem, & quomodo inducta ea Vita sit in Acta Sanctorum Januarii, quod fuse expositum videre licet Art. 11 §. 28. Quia tamen *idoneæ auctoritatis*, id est antiquitatis testem requirenti, allegas Eusebium, licet à Te rejectum, ut hæreticum & fidei nullius in baptismo Constantini, quem suis oculis vidisse potuit: age, quid ex eo in rem suam adducat Paternitas Tua, audiamus. Libro 2 Historiæ, inquis, cap. 3 dicit: *Apud Antiochiam florentissima congregatur Ecclesia, in qua erant etiam Prophetici Ordinis quamplurimi;* & nomen Ordinis accipis pro cœtu Religiosorum, diversa ab aliis regula viventium.

14 Sed pace tua dixerim, Pater Rev. aut non valens, aut non curans consulere textum Græcum, imo nec ejus alterum interpretes, Christophorsonum vel Valesium, erras in utroque. Græcus textus sic habet: Ἀνθούσης ἄρτι καὶ πληθυούσης τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας ..... Ἀγαθ⟨ό⟩ς εἰς

τ

τ͂ συνόντων αὐτοῖς προφητῶν, περὶ τ͂ μέλλειν ἱστα λιμὸν ζητίζει. *Cumque floreret & multiplicaretur apud Antiochiam Ecclesia ..... Agabus, unus ex eis qui cum ipsis* (Paulo & Barnaba) *erant Prophetis, de futura fame est vaticinatus.* Atqui hoc loco non intelligiter alius Propheta, quam qui ex speciali Spiritus sancti dono futura prædicit, secundum id quod Paulus dicit ad Ephes. IV, 11: *Dedit quosdam Apostolos, alios Prophetas, alios Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores:* Quamvis autem etiam voce Τάξις, id est *Ordo*, nomine à militia vel palatio aut curia sumpto, Eusebius uteretur; necdum tamen obtineres intentum, Pater Rev. Non enim quidquam causæ esset ut crederetur istic significare magis *Ordinem*, ut nunc sumimus, Religiosum (quod alibi scitur fecisse nusquam) quam si nominaret *Ordinem Apostolorum, Ordinem Pastorum, Ordinem Martyrum, Ordinem Confessorum.*

15 Hoc etiam sensu, & non alio, censendus est Rufinus (quem similiter adducis, sed locum male indicas, lib. 11 cap. 5) S. Spiridionem fuisse *ex ordine Prophetarum*; quem Art. 10 num. 48 docui, nec Monachum quidem fuisse, sed ante Episcopatum, agricolam uxoratum, qui conjugem & filiam apud se habuit, quamdiu vixerunt; nec postea legitur aliter vixisse quam Episcopus, in medio populi sui. Quid quod nec apud Latinos quemquam facile invenies, voce *Ordinis* usum, quatenus ea nunc aptatur communitati Monasticæ, ante seculum 12.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius ex quodam Joanne Phocæ, scriptore hactenus incognito, temere asserit, Carmelitarum Ordinem seculo dumtaxat XII *fuisse inchoatum, contra summorum Pontificum Bullas & celeberrimos etiam Societatis scriptores.*

RESPONSIO.

16 Quis Joannis Phocæ Itinerarium, Græcè repertum in insula Chio, Romam attulerit, Latine reddiderit, Latino-Græce imprimendum miserit in Hollandiam, & quare illuc potius quam Parisios vel Coloniam; quis impressionis curam egerit; quam nemo hactenus ei contradixerit præter Carmelitas, nihil ei prorsus opponere habentes quam, quod esset excusum in Hollandia; dixi Art. 2 num. 186 & 194 ac rursum Art. 3 num. 124 & 134: ubi etiam docui, quam frivolis, imo nullis de causis eum nitatur P. Sebastianus, auctorem sibi ingratum, comparare cum Joanne quodam Boulesio, de Societatis initiis manifesta mendacia commento.

17 Quod pulcherrimum illud Joannis Phocæ, incognitum hactenus opusculum ætate nostra primum prodierit, infelicitas seculi superioris, nostri vero felicitas fuit: nec quidquam vel auctori vel libro detrahit, nisi forte eadem ratione negare velint Carmelitæ fidem Philippo Mazerio Cypri Cancellario, & Joanni Carmessono Ministro Provinciali Terræ-sanctæ, à quibus olim scripta fuit S. Petri Thomasii Carmelitæ Vita, sed hoc seculo ad medium vergente primum à nobis eruta è tenebris, atque

que impressa : quæ si prius prodiisset in lucem, non tam libere sua figmenta de eo protrusisset Saracenus : neque ex ejus fide coleretur ut Martyr, Alexandrino in foro telis confixus, quem Ordo suus antea coluerat ut Confessorem ; quemque citati Scriptores, nullo vulnere læsum, imo solum ad solatium classis Christianæ, in ea valentem ac sanum reducunt in Cyprum. Similiter dixerim quod celeberrimi illi scriptores Societatis, quos allegas, Reverende Pater, & Cardinales quibus cognoscendas obtulistis vestras lectiones pro Commemoratione S. Mariæ de Monte Carmelo, maluissent, suasissentque à revelatione, tam certo scriptore tamque verosimiliter allata, inchoare Ordinis Carmelitici Historiam, quam à tot seculis, quibus Carmelitarum nomen semper fuit mansitque ignotum.

18 Quid autem ex Joanne Phocæ didici & asserui ego ? quid eruditi Galli cum plausu & approbatione exceperunt, quid speravi etiam Carmelitis persuaderi posse ? Aliud prorsus nihil, quàm quis, unde, qua occasione, quo tempore in Carmelum ascenderit ; quid ibi invenerit atque egerit; quot Socios collegerit ; ex quo deinde fieri conjecturam jussi, de non magno eorum numero, qui post annos à tali principio non multos, sub Brocardi obedientia viventes, Regulam ab Alberto acceperunt ineunte seculo 13. Nullum ibi ante plura secula fuisse monasterium, cujus rudera adhuc superfuerint aliqua seculo 12, adeo non nego ex Joanne Phocæ, ut cum eodem potius affirmem ; negem tamen de illo tam certò potuisse constare Joanni, quam de numero inventorum istic Eremitarum, deque ejus qualitatibus cui tunc suberant. Attento autem quod ab ætate S Hieronymi, usque ad seculum 12 nullum uspiam extet vestigium commorantium in monte Carmelo Monachorum, credidi, scrupulum haud levem moveri posse super illis ruderibus, fuerintne revera monasterii alicujus an alterius habitationis, quæ ibi extiterit tempore Vespasiani; nihil interim definiendo.

19 Etenim de ejus incolis, qui fuerint seculo 4 vel 5, nihil cum fundamento definite poteram dicere ; nisi hoc solum, quod omnino gratis & ex auctoribus antiquitatis non satis idoneæ asserant Carmelitæ, se perpetuam & numquam interruptam ab Elia successionem, istic vel alibi, tenuisse. Dixi etiam, & adhuc dico, præsumi æque gratis, nec sine injuria regulatorum ab Alberto Eremitarum eorumque primi Prioris, quod eremitice vivendi formam ac regulam acceperint à Syro-græcis, & horum qualemcumque Ordinem prius fuerint professi quam irent in Carmelum : quod tamen præsumi deberet, ut ascendatur ad Eliam per Syro-græcos, atque per omnes conjecturas vestras, quibus successio talis deberet concatenari. Hæ meæ consequentiæ sunt, quas ex Joannis Phocæ silentio, potius quam ex ejus positivo testimonio, duco: an autem verosimiles & rationabiles sint, judicet æquus lector.

20 Rationabiliores certe mihi videntur, quam suspicio tua, qua abducere lectorem conaris à fide Joanni isti habenda num. 56, sic arguens: *Si liber, in quo relatio ista habetur, non fuisset in variis fabulosus, apocryphus, & forte Catholicis perniciosus, impressor hæreticus non mutasset nomen Typographi Coloniensis Catholici.* Si omnia plane editionis primæ, à Nihusio curatæ, exemplaria interiissent ; si nullum eorum Patres vestri, ac forte ipsamet Paternitas Tua, mutuo à me petitum acceptumque, undequaque versassent ; si ego ipse Latinam Leonis Allatii versionem recudi non fecissem ante secundum Tomum Maji, contra librum

librum non amplius jam extantem ejusque auctorem præsumi aliquid posset. Nunc vero quæ istic fingi animo possunt fabulosa, apocrypha, Catholicis noxia, quæ Typographus hæreticus notaverit, ob eique Coloniensis Typographi nomen loco sui ipsius adhibuerit; non notaverit autem eadem interpres Allatius, vel Bartoldus Nihusius impressionis curator, ac ne vos quidem ipsi, nodum in scirpo tam studiose quærentes? Audereśne, Pater Rev. ejusdem Allatii grande ac præclarissimum opus, de Consensione Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ, talibus notis inurere; vel etiam Missalia ac Breviaria, aliosque Catholicorum libros ibidem Amstelodami cusos, ex solo illo fundamento, quod *Typographus hæreticus* mutuatus sit nomen Typographi Coloniensis Catholici? Atqui mos hic Amstelodami fere in talibus obtinet, neque semper injustis de causis.

21 Libri Typographus fuit, ut multorum aliorum, Amplissimus Amstelodamensis urbis Senator, Joannes Blaeu (quem contemptim vocat Paternitas tua *Typographum hæreticum*, quasi indignum quem proprio nomine compelles) externa quidem professione Acatholicus (ut sunt ibi multi, cetera viri per omnia laudatissimi) sed Catholicis ab insigni gravitate, modestia, æquitate passim perquam æstimatus. Nullos ille libellos famosos, ut quidam vicini sui, ad prælum recipiebat unquam, ac ne venales quidem sustinebat haberi in sua taberna. Favebat Catholicis ubicumque poterat, eorumque Presbyteros habebat honorifice: summum autem Pontificem, quem Calvinistæ pro Antichristo habent, sic coluit, ut cum suo Cosmographico & ubique notissimo tredecim tunc Tomorum Atlanti, regia prorsus magnificentia & ingentibus sumptibus excuso, addidisset, duobus prægrandibus speciosissimisque voluminibus, *Civitatum & admirandorum Italiæ Theatrum* anno 1663, *universum advolverit pedibus Beatissimi Patris* (sic sonat titulus Dedicatorius) *Alexandri septimi, Pontificis maximi.*

22 Taceo quod sua decem præla, nullâ re magis habebat occupata, quam imprimendis Missalibus ac Breviariis; quod Acta Sanctorum Aprilis cupidissime susceperit, cum nostrates sumptuoso operi humeros subtraherent, temporũ difficultates causatis ipse vero gloriosum sibi duceret, terrestri (ut ajebat) Atlanti, cælestem jungere, simul habiturus duo maxima, quæ uspiam extabant aut unquam fortassis extitura essent, opera. Cum autem Deo placuit novam ipsius typographiam funesto anni 1673 incendio perdere, non deerant heterodoxi qui dicerent, hanc esse pœnam tot Papisticorum librorum, ad idololatriæ Missaticæ ministerium ejus typis excusorum, totoque orbe dispersorum. Et hunc virum, tam bene de universa re Catholica meritum, ac porro in filiis merentem, suspectum habeat Paternitas tua, quod Symmicta seu Miscellanea Allatiana (in quorum fronte nitet, velut gemma Orientalis, Joannis Phocæ libellus) alieno commendarit nomini, ideoquia sciebat, uti ais, hunc *in variis fabulosum, apocryphum, & forte Catholicis perniciosum esse*? Apage suspicionem tam temerariam ac manifeste injustam. Quid enim rationis fingas, cur homo politice prudens, tali libro voluerit mutuari nomen illius ejusdem Judoci Calcovii, sub quo tot jam annis imprimebat & porro impressurus erat omnis generis Missalia ac Breviaria? Cur autem sub nomine illius potissimùm, quem constabat conditione tenuem, suscipere talia omnino non posse? Scilicet, quo notior omnibus esset, qui sub eo latere elegerat nomine, maximarum opum Typographus verus.

23 Ab ista tamen præsumptione tam ridicula

dicula hujus Paragraphi accusationem ordiris, Pater Rev. & ne conclusio melior foret exordio, duplicem formas retorsionem, sic eam instituens: *Et ut evidentius appareat, quam inepte hic argutetur Papebrochius, argutiam ejus*, inquis, *in Societatem retorquebo.* Statimque sic primam jacularis retorsionem: *Dum Iesuitæ ex Gallia, Venetiis aliisve è locis expulsi fuere (prout Carmelitæ ex monte Carmelo, non à Christianis Principibus, prout Iesuitæ, sed à tyrannis gentilibus, ob fidem & virtutes Christianas) si quis Sociorum ex revelatione S. Ignatii, facta jam reconciliatione cum Rege, in Galliam vel aliò cum aliquot Sociis perrexisset, & Collegia diruta restaurare & inhabitare cœpisset; numquid inepte hinc quis inferret, tunc demum ibidem prima Societatis fuisse jacta fundamenta?* Hanc autem retorsionem corroboraturus, aliam resumis ex Joanne Boulese, S. Ignatii, ut ais, coævo, qui Gregorio XIII exposuerit; *originem Sacerdotum Societatis Iesu fluxisse à Collegio Montis-acuti*, fundato Parisiis *à bono Patre Standonk; ubi & alia in vilipendium Societatis referuntur.* Boulesii istius qualiscumque imposturam exposui, & refutavi Art. 3 §. 14: illuc Te remitto, ut immane discrimen videas inter utrumque Joannem, unum paucis lineis pluries manifeste mentitum; alterum nec in minima quidem relatarum à se rerum circumstantia confusibilem.

24 Ad ipsam principalem retorsionem quod attinet, omitto calumniam, quam directe jacis in Societatem, & indirecte in summum Pontificem, cujus causa exulare illa Venetiis maluit, quam deesse obedientiæ, Christi Vicario debitæ. Dissimulo etiam Galliæ infelicem tunc statum, quando regnum Christianissimum, totum fere occupatum à Calvinistis, periclitabatur de amittenda Catholica fide, nisi allaborantibus plurimum Jesuitis in sinum Ecclesiæ receptus fuisset Henricus IV, quare etiam publice in Parlamento perorans ipsemet, hoc gratanter agnovit, & causam nostram potenter evicit. Sed missa istæc facio omnia, quæ vel modice versati sciunt, tu vero, Pater Reverende, aut nescis aut nescire simulas, probro vertens quæ nobis alius honori duceret. Respondeo autem ad propositam à Te sequelam, ineptissimam eam esse; tum vero paritatem fore, quando certum esset illum à Joanne Phocæ indicatum Monachum, & socios ejus, prius quam abirent in Syriam, Ordinem Carmelitanum in Europa fuisse professos, tam certo, quam certo & indubitato constat, Jesuitas antea fuisse, qui Parisiis & Venetiis in eas venerunt ædes, quas nunc occupant, eosdemque vel alios Jesuitas indidem fuisse egressos. Hoc utrobique notissimum est, infinitisque probaretur, si opus foret, publicis instrumentis rerum tunc transactarum: istud Vos de domibus vestris in æternum non probabitis; tantoque minus, quanto diutius in Carmelo prætenditis habitasse majores vestros, priusquam inde expellerentur; & alibi interim Sedes habuisse, in quibus institutum pristinum continuaverint, etiam in Europa, unde is venit de quo est quæstio; quemque sine idoneo teste prætendis antea Carmelitam fuisse.

25 Æque vana est retorsio tertia, his verbis à Tua Paternitate num. 63 assumpta: *Minoritæ in Regula tertii sui Ordinis, Flandrice impressa Bruxellis anno 1690, inter personas illius illustres ponunt S. Ignatium, Societatis fundatorem, eo quod Ioannes Maria de Vernòn asserat, nonnullos sustinere, S. Ignatium vita sua perfectionem & sanctitatem hausisse ex tertia Regula S. Francisci, illiusque habitum suscepisse, professionem emisisse, & juxta illam aliquo tempore vixisse.* Post quæ subsumens; *Anne ideo*, inquis, *hac & similia statim sint recipienda & approbanda*

banda contra receptam traditionem ac monumenta Societatis in contrarium? Prudenter id assereret nemo. Igitur nec prudenter recipit & approbat Papebrochius tam exotica de Ordine Carmelitarum.

26 Habeo librum, ex Gallico F. Reyneri Payez, Minoris Recollecti, ab alio ejusdem Ordinis Anonymo Flandrice redditum, & sub consueta Ordinis licentia Bruxellis vulgatum, ubi ad novitatem ejusmodi colorandam allegatur frustra Canonizationis Bulla: hujus enim verba, illuc spectare visa, solum dicunt, quod *Ignatius, curatis vulneribus, Christo deinceps militaturus, ad monasterium B. Mariæ de Monte-ferrato, Ordinis S. Benedicti perrexit: ibique generali Confessione peracta, gladio & pugione in templo ejusdem monasterii suspensis; aspera talari tunica indutus, fune præcinctus, nudo capite baculum manu gestans, totam eam noctem .... inter preces & lacrymas vigilavit, seque penitus divino cultui, novum exinde militiæ genus secuturum addixit: Minoressam inde vicinum oppidum & ad hospitale S. Luciæ divertit: in eoque & quodam specu .... pauperem atque asperam vitam transegit, inter egentes & sordidos homines.*

27 Petrus Ribadineira, carissimus Sancti discipulus, & similia verosimiliter ex ejus ore doctus; in Vita lib. 1 cap. 3, unde desumpta suprascripta sunt, Confessarium istic inventum expressius ait, fuisse *Religiosum, natione Gallum, Ioannem Clanonem, virum sanctitatis laude præstantem ac celebrem; apud quem tribus ipsis diebus totius anteactæ vitæ sordes eluit magnâ diligentiâ*, utique non apud peregrinum aliquem & illic forte præsentem Minoritam, sed ipsius monasterii inquilinum, unde nomen & laudem hominis, didicerunt nostri, sæpe illuc peregrinati. Ribadjneiræ suppar ætate Nicolaus Orlandinus lib. 1 Hist. Societatis, *apud cænobii ejus virum, virtute inclitum, Ioannem Clinquium nomine, natione Gallum, per triduum è scripto* peccata expiasse dicit. Denique aliunde innotuit, ipsum antea fuisse Præpositum Ecclesiæ Mirapicensis.

28 Et tunc quidem aliud non cogitabat Ignatius quàm vitam in summa pœnitentia agendam, quod asper & velis habitus assumptus indicabat: postea vero, Deo ad majora impellenti obsequens, seque ad ea comparaturus per studia litterarum, paulatim transiit ad habitum, Academicis & Clericis tunc usitatum, quod in sua deinceps Societate voluit observari; in suscepto semel sanctioris vitæ proposito tam constans, tamque alienus à mutanda Religione, ut omnibus auctor esset, in ea in qua quisque cœperat vocatione permanere.

29 Id autē adeo fixum animo ejus fuit; ut in Examine admitti postulantiū Cap. 2, inter *casus, cum quorum aliquo nemo in Societatē admitti potest*, tertium statuerit esse, *Habitum sumpsisse alicujus Religionis Fratrum vel Clericorum, vitam aliquamdiu in obedientia cum eis agendo, sive emissa sive non emissa professione; vel Eremitam cum vestibus monachalibus fuisse.* Declaratur porro sufficere ut hoc impedimentum quis incurrerit, *vel unum diem habitum Religionis gestasse ... eo animo ut sit Religiosus*, ipsumque esse ex iis, inquibus *nec generalis Præpositus, nec Societas universa dispensare possit.* Et hæc non sine multorum admiratione, nonnullorum etiam contradictione, statuenti Ignatio, & successoribus eadem declarantibus, per totos centum & amplius annos, objecisset nemo, ipsummet alterius Ordinis non tantum habitum gestasse, sed & professionem emisisse, & annis aliquot sub obedientia vixisse? Apage hoc in tanta historiæ luce relatorum innominatorum recens somnium, nihil commune habens cum relatione Joannis Phocæ, visa scribentis, nec ullum ejus temporis scriptorem ad-

versarium habentis; sed cum assertis coævorum facile componibilis, in ceteris autem quæ scribit, ne suspectabilis quidem ex alio aliquo capite.

30 Nam eo tempore quo mare transiit ille, ab Elia electus ad Carmelum incolendum Monachus, *ex omni tribu & lingua* (ut ait Jacobus de Vitriaco cap. 51) *odore sanctorum & venerabilium locorum tracti, devoti Deo peregrini & homines religiosi, ad terram sanctam confluebant*: inter quos etiam ille Monachus fuerit; de quo & de collectis ibidem ab eo sociis, dixerit idem Jacobus cap. seq. quod *ad exemplum sancti viri & solitarii Eliæ Prophetæ in monte Carmelo ... juxta fontem qui fons Eliæ dicitur .... vitam solitariam agebant in alveariibus modicarum cellularum, & tamquam apes Domini, dulcedinem spiritualem mellificabant*. Porro nihil distinctius de iisdem referente aut Jacobo prædicto, aut Joanne Phocæ; & Vitis primorum apud Carmelitas illos novos Priorum, perquam male consutis, sicut vidimus Art. XI §. 29, & 30; apparet, frustra nunc quæri; ex quo, cujusve Ordinis Europæo monasterio, processerit Monachus ille, sacerdotio & canitie venerabilis; gratisque fingi Carmeliticum aliquod, quale tunc nullum in Europa erat; ex Syria autem in Europam venisse & deinde in Syriam rediisse ex revelatione Prophetæ, æque gratis præsumeretur; & multo magis, ipsum illud monasterium fuisse tale, quod à discipulis viventis inter homines Eliæ perpetuam successionem tenuerit in Carmelo.

31 Sed redeo ad fontem prænotatæ de Ignatio fabulæ; Vernoniū, inquam, qui allegatur. Fuit hic Tertiarius Claustralis fuit Parisiis, ex iis quos vulgo *Picque-pus* appellant, habitu vix differentes à Capucinis, annoque 1667 tribus tomulis in octavo Gallice edidit Historiam Generalem & Particularem tertii Ordinis; quorum tomulorum secundo, qui Domino Cancellario dedicatur, ac proinde is est quem indicat Regulæ illustrator, diducit Vitas ac Nomina Personarum sanctitate aut virtute illustrium, qui tertiam Regulam tenuerunt seculo 14, 15, 16, & 17: eidemque tomo, æque ac ceteris, præmittit prolixam tabulam Vitarum & Paragraphorum, sed nullibi facit *Ignatii* mentionem, ut ego ipse vidi; quam tamen istic debuisset facere, si vere judicasset Ignatium quoque Tertiarium fuisse. Interea ab eo alicubi quidpiam dici affine isti asserto, malim aliis credere, quam ea causa totum librum verbotenus legere, post unam alteramve horam, in eo raptim pervolvendo frustra positam. Tu nobis, Rever. Pater, locum ipsum profer, aut indica in auctore suo, ut cognoscere liceat, quid & quomodo scribat de relatione tam nova; quam si ipse Joannes de Vernòn approbaret, non tam sicce scriberes, quod ipse tantum dicat, *nonnullos sustinere*; non etiam dicere, se sustinere, quod affers de S. Ignatio, quasi tertiam Regulam professus fuerit aliquando. Novam, dico, quia Arturus à Monasterio, minime parcus ad compellendos quoscumque in numerum Beatorum Franciscanorū, ne quidem in secunda & auctiori Martyrologii sui editione, curata anno 1653, quidquā adhuc repererat tale. Si enim invenisset, non omisisset hanc arripere occasionem, ad ægre faciendum Bollando, quidpiam certioris probationis passim in ejus prima editionē desideranti, ideoque mereri viso acrem nec satis religiosam in Præfatione sugillationem.

32 Amicus meus & studiorum particeps, R. P. Benignus Fremault, Recollectorum ad S. Nicolai in Wasia, Antverpiæ vicina, Vicarius, pluribus jam annis intentus est colligendis Sanctorum ac Dei famulorum Vitis, qui triplicem Ordinem S. Francisci virtute sua illustrarunt, quorum etiam Legendam generalem cœpit Flandrice evulgaro

gare, edito nuper Januario, porro pro singulis mensibus tomum unum daturus. Hic de eadem novitate interrogatus, per epistolam datam 10 Januarii nunc currentis anni, sic respondit: *S. Ignatium, Societatis Iesu fundatorem, tertii Ordinis Professionem emisisse, & juxta illam aliquo tempore vixisse, neminem hactenus audivi aut legi qui teneret; & facilius credo dici quam probari posse. Ego mihi cavero similia referre in libros meos; edoctus quam modica & infirma veritatis sint aliqua recentiorum scripta & testimonia; inter quos numero aliquem, qui Gallice vocat se Solitarium, & duobus libris edidit Vitas Sanctorum ac Beatorum tertii Ordinis, in quibus multa habet mera ipsissima somnia ac figmenta, quæ nulla sibi extant in Auctoribus ab eo citatis.* Hoc saltem ultimum non poterit applicari Vernonio, qui (quantum quidem prima evolutione operis notare potui) non solet Auctores eos citare, ex quibus Vitas à se datas accipit. Vereor tamen, ut purus à multis figmentis sit, qui S. Birgittam aliosque plures Ordini suo adscribit, nihilo majori cum fundamento quam quo innominati alii ei adscripserunt Ignatium, ex sola notitia funis, quo se præcinxit; quasi quilibet funis, etiam absque nodis, quibus Franciscana chordula specialiter distinguitur, characteristicum signum sit Terriarii Franciscani, cum videamus rusticos & mendicos pluries fune adstringere vestes.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra sanctos Patres negat, in veteri Lege fuisse votum aut etiam simplex propositum virginitatis perpetuæ.

RESPONSIO.

33 Locus, hic accusatus, invenitur in Ephemeride ante tomum 1 Maji pag. 11, unde eum, Pater Reverende, citas; sed more tuo, citas eum valde truncatum, ne competens accusationi responsio statim appareret, si dedisses integrum. Talem ergo accipe, sicut habetur in Ephemeride Græco-Mosca ad diem XXI Octobris, quando beatissima Virgo Maria à parentibus præsentata in templo fuit, ubi creditur perpetuæ virginitatis voto obstrinxisse se Deo. Ibi circa hoc ejus votum sic pronuntio:

34 „ Virginitatis perpetuæ, non dico „ votum, sed vel propositum simplex quod „ attinet, quodque fuit usque adeo con- „ trarium summo in Lege antiqua per filio- „ rum propagationem sperando bono; ejus, „ ut Judaismo ignoti, Christianismo fre- „ quentatissimi, magistram libenter faciam „ Virginem Mariam: * & in hoc putabo „ me sequi S. Joannem Chrysostomum, qui „ Homiliâ 79 in Matthæum, ad festum S. „ Cæciliæ in Breviario Romano transcriptâ, „ docet, ex eo debere æstimari, quam *na-* „ *turâ sublimis res virginitas* sit, quod *in* „ *veteri Testamento à priscis illis sanctisque* „ *viris culta non fuit.* Eamdemque cæle- „ stem plane rem esse, affirmaturus Ambro- „ sius lib. 1 de Virginibus, in eodem Bre- „ viario ad Officium Commune de iisdem „ relatus; *Quis*, inquit, *neget hanc vitam* „ *fluxisse de cælo, quam non facile invenimus* „ *in terris, nisi postquam Deus in hac terreni* „ *corporis membra descendit.* Objiciensque „ sibi *Eliam, nullius corporei coitus cupidi-* „ *tatibus permixtum*, ut hunc sine sequela „ fuisse ostendat, reponit præmia singularia

„ & unice ipsi reddita, qui *ideo curru raptus* „ *ad cælum, ideo cum Domino apparet in glo-* „ *ria, ideo Dominici venturus est præcursor* „ *adventus.*

36 In hoc itaque consistit Accusationis Tuæ caput, quod me putes asserere, neminem omnino in veteri Lege habuisse votum, vel etiam propositum simplex virginitatis perpetuæ; idque colligis unice ex eo quod dixerim, votum illud & propositum simplex fuisse *ignotum judaismo.* Verum nego, illum esse aut debere esse assertionis meæ sensum. Tu, Reverende Pater, *judaismum* ab hominibus Judæis non distinguis; censeo ego distinguendum: Sicut enim Calvinismus significat proprie & in recto ipsam sectam seu doctrinam Calvinianam, non autem homines eam sequentes; ita *judaismus* propriè & in recto significat legem seu doctrinam Judaicam, non vero homines eam amplexos. Quis ita loqui solet, ut Titium vel Cajum, vel simul utrumque, vocet *Calvinismum* vel *judaismum*, quamvis rectissime vocentur Calvinistæ vel Judæi? Hic igitur proprius loci accusati sensus est, quod in lege & doctrina Judaica nullum legitur votum vel propositum simplex perpetuæ virginitatis, nullum ibi legitur de hoc consilium.

36 Prima eam docuisse videtur Maria his verbis: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* An aliquis virginitatem perpetuam ante Mariam voverit, incertum est. Dum autem tam magnifice in titulo more Tuo jactas, mihi adversari *Sanctos Patres*, solum cum aliqua verisimilitudine proferre potuisti S. Chrysostomum tomo 2 Hom. 4 de Epiphania dicentem: *Nazaræi secundum legem nuncupabantur, qui castitatem Deo insigni voto mancipabant.* Respondeo, Homiliam hanc esse inter 27, quæ in Græco non reperiuntur, & ob plures alias rationes à Criticis hodie Chrysostomo abjudicantur. Verumtamen supponamus etiam locum esse S. Chrysostomi; non is solus efficit turbam *Sanctorum Patrum*, neque sententiam reddit certam, quæ ab aliis controvertitur, & negatur à pluribus. Inter hos Beda in primum Lucæ de Virgine Maria inquit: *Prima feminarum tantæ se virtuti mancipare curavit.* Idem habent Bernardus, Ambrosius, Rupertus, aliique. Sed & S. Chrysostomum secum tibi conciliandum relinquo, cum loco superius iterum allegato ex Homil. 79 in Matthæum, quæ indubie Chrysostomi est, dicit, *virginitatem in veteri Testamento à priscis illis sanctisque viris cultam non fuisse.*

37 Aliud hic respondere non potes, quàm ejusmodi Patrum locutiones indefinitas, non esse accipiendas universaliter absolute; sed accommode; ut sensus sit, non multos, etiam inter sanctos, in veteri testamento virginitatem coluisse. Ad hoc ego: Si sensum hunc accommodum tribuas locis Patrum, cur non tribuis etiam meo, ubi dico perpetuæ virginitatis votum vel propositum simplex, fuisse *ignotum judaismo*? Si per *judaismum* intelligi à me velis homines in Judaismo viventes, explicari non minus facile sententia mea poterit, ita ut significetur, Judæis non multis notum fuisse virginitatis seu votum seu simplex propositum. Porro si vel inter Sanctos veteris Testamenti tam pauci fuerint virginitatis cultores, ut de eis Chrysostomus loquatur, tamquam si nulli quodammodo fuissent; ubinam, Reverende Pater, ante Christi adventum reperies Carmelitarum Ordinem, tribus substantialibus religiosorum votis instructum, in tot conventus & innumerabilem religiosorum turbam propagatum? Reliqui Veteres, quos pro te citas, aliud non dicunt, quam fuisse in Lege antiqua quosdam qui virgines perpetuo permanserint; de voto autem ejus aut etiam proposito non me-

meminerunt: quamquam facile credo aliquos, sed paucissimos, ex speciali instinctu divino, virginitatem perpetuam retinendam sibi proposuisse. Non inter sanctos Patres, sed superioris seculi scriptores est qui objicitur Trithemius, neque adeo magnæ est auctoritatis. Nolim tamen more tuo hic exprobrare, quod objicias Auctorem damnatum, quamvis id non minori jure possem quam Tu aliàs mihi. Nam Trithemius, teste Bellarmino libro de scriptoribus Ecclesiasticis ad annum 1560, *scripsit Stenographiā id est, occultam Scriptionem, quod opus prohibitum merito est, cum sit plenum perniciosis dogmatibus ad magiam pertinentibus, quod & ipse agnovit & confessus est.*

38 Solita fide Tua objicis etiam Suarezium, dicentem tomo 2 in 3 partem disput. 6 sect. 3. *quod Beata Virgo perfectum votum virginitatis emiserit, ad perfectionem ejus pertinet; quod vero ante ipsam nullus hoc fecerit, ad ejus commendationem non magnopere refert.* Et post pauca: *Deinde etiam dici potest prima, quæ proposita est tanquam dux & exemplar hujusmodi voti: & hunc existimo esse sensum sanctorum Patrum.* Sic nempe persuadere nobis vis, P. Suarezium existimare, quod sensus sanctorum Patrum, cum dicunt quod Diva Virgo *prima* omnium voverit virginitatem, alius non sit, quam quod fuerit prima dignitate & perfectione; non etiam ordine temporis. Ad hoc de falsitate convincendum sufficiet referre, quæ ibidem ipse Suarezius habet, sententiæ vestræ directe opposita. *Primum enim*, inquit, *quod ad ordinem temporis attinet, licet multi ante virginem castitatem servaverint, nullus tamen ante illam creditur hoc votum emisisse. Ita sentit Bernardus homilia &c.* Bernardo jungit Suarez Rupertum, Bedam, Ambrosium, Hieronymum, Epiphanium, aliosque cum S. Thoma. Verbis autem à Paternit. Tua primo loco citatis immediate subjungit Suarez: *Illud verò certum est ex S. Scriptura, de nullo alio colligi posse ante Virginem hoc votum emisisse: & hoc sensu, ut minimum, erit etiam certum, ipsam esse primam in virginitate vovenda.* Tum addit secundam explicationem, à Paternitate Tua allegatam: *Deinde etiam dici potest prima* &c. post quæ; *Addo tamen*, inquit, *fortasse etiam in reipsa fuisse primam; quia omnia quæ in contrarium proponuntur, facile expediri possunt. De illis enim Prophetis fatemur id esse incertum & nesciri: tamen quia id scriptum non est, & illis temporibus hoc non erat in usu, ideo verisimile existimatur, eos non vovisse.*

39 Dein pergit Suarez solvere objectiones reliquas: *Ad secundum*, inquit, *de Maria sorore Moysis; licet verum esset virginem permansisse; tamen non potest inde inferri, virginitatem vovisse. Deinde quod de virginitate ejus dicitur, incertum est .... Ad tertium de filia Jephte, illa nec vovit virginitatem, nec eam voluntarie servavit,* SED DEPLORANDO. *Ad quartum de Essenis; referuntur quidem castitatem servasse, non tamen vovisse, neque eam ut perpetuam & immobilem custodisse ... Idem dicitur de virginibus Vestalibus; nam post certum ætatis tempus nuptui dabantur.* Denique cum Pater Suarez loco supra citato tam diserte dicat, quod *ordine temporis nullus ante B. Virginem credatur votum castitatis emisisse*, atque *ita sentire Bernardum, Bedam, Ambrosium, Hieronymum, Epiphanium*, nullis allatis in contrarium; evidens est primo, non tantum Suarezium nobiscum sentire contra Paternitatem Tuam; se hanc etiam nostram sententiam, teste eodem, esse sensum SS. Patrum. Evidens est secundo, istud juxta eumdem intelligendum, non modo de excellentia dignitatis & perfectionis, sed etiam de *ordine temporis.* In citando Suarez, Auctore domestico, tam prolixus non fuissem; nisi

nisi eum contra me iterato & tam confidenter protulisses: quod à Te factum tanto magis miror, quia omnia tam aperte contra Te facientia, & objectiones tuas per se destruentia, in eâdem, quam bis citas sectione, de verbo ad verbum continentur.

40 Si fortè magis placeat auctor externus, habe Bartholomæum de los Rios S. Theologiæ Doctorem ex Ordine S. Augustini, Hispanum atque Regii Principis & Cardinalis Ferdinandi Austriaci in Belgio nostro Confessarium. Hic in sua Hierarchia Mariana lib. 5 cap. 11; „ Occurrit (inquit) „ admirabilis ista novi ordinis & status virginalis institutio, quem prima mortalium „ Deipara mundo invexit . . . . Puellulam „ rem moliri tam arduam, tam inauditam, „ tam abhorrentem à consuetudine, ut „ præter omnem totius mundi opinionem, „ agnosceret, Deo gratam esse virginitatem, „ eam voto consecraret, speraret se æmulas habituram, quis non admiretur & obstupescat ? . . . Stupeant alii admirandos „ rerum novarum inventores, venerentur „ primos regnorum fundatores, Cyros, „ Macedones, Cæsares &c. ego nihil tam „ novum, nihil tam arduum, nihil tam inexpectatum, nihil tam late propagatum „ invenio, quam hanc status virginalis „ fundationem, cujus se auctorem fecit „ Virgo Deipara. Novum fecit in terra, „ Domino vovendo castitatem: quare & „ Dominus in ipsa novum fecit super terram, quod novum neque terra caperet, „ neque cælum comprehenderet, ut femina circumdaret virum. Quod novum illud prima mortalium ipsa fecerit, ut statum virginitatis, nuncupato ad id peculiari voto, institueret, sanctorum Augustini, Bernardi, Ruperti, & sexcentorum, tum Patrum, tum Doctorum irrefragabilis est sententia.] Tum Patres longa serie enumerat plurimos, præter supra citatos.

41 Idem in suo Horizonte Mariano pag. 156; „ Mare vastum (inquit) & invadabile „ erat virginitas. Hanc nemo unquam ingredi fuerat ausus . . . Lex ipsa deterrebat, & opprobriorum tempestates, ac „ sterilitatis brevia minabatur, si quis ingrederetur. Contra, benedictionum fere „ semper prima erat fœcunditas. Quis auderet virginitatis viam eligere, cum ei „ oppositam, tot audit repletam benedictionibus ? ipsam autem (ut apparet) periculosam & sterilem ? Erat animus, Deo „ bonam populi sui partem insolita hac via „ deducere: volebat castitatis semitam frequenti viatore calcari: quæritur tantæ „ multitudini dux, novi facinoris auctor „ requiritur. Ecce autem dux femina facti. Hodie Maria templum ingrediens, „ simul carpit iter virginitatis, seque Deo „ prima mortalium voto consecrat, in virginem perpetuam . . . . Miratur & merito rei insolentiam D. Bernardus, & Virginem rogat homil. 3 de B. Virgine: Ubi „ legeras, B. Virgo, de virginibus, quia cantant canticum novum, quod nemo alius „ cantare potest, & sequuntur Agnum „ quocumque ierit? Ubi legeras, laudatos esse qui se castraverunt propter regnum „ cælorum ? Ubi legeras, in carne ambulantes, non secundum carnem militamus „ &c. ? Nihil horum audiverat, & tamen glorioso se voto obstringit, viamque audacter ingreditur. Quæ res mihi „ tam ardua videtur, ut, nisi Patrum auctoritas simul & ratio eam prorsus factam esse persuaderet, ne quidem de „ Deipara affirmare auderem.] Post recensitum Patrum catalogum, Auctor idem subjungit: „ Hoc mirari non desino, quod B. „ Maria est dux & mater omnium in virginitate viventium, quodque prima sine „ præcepto, consilio, vel exemplo virgini-

„ tatis

„ tatis munus Deo obtulit, & virginitatis votum opprobrium virginitatis abstulit, & eam in se consecravit, & eam in omnes Virgines per imitationem sui genuit, ut ait S. Bernardus.

42 Audiamus nunc ipsum S. Bernardum Homil. 3 super Missus: *O Virgo prudens! ô Virgo devota! quis te docuit, Deo placere virginitatem? qua lex, qua institutio, qua pagina veteris Testamenti vel præcipit, vel consulit, vel hortatur, in carne non carnaliter vivere, & in terris Angelicam ducere vitam?* Pace tua, sancte & mellifluе Doctor, quid tantopere miraris virginitatem tamquam ante Mariæ tempora inauditam? Quid exclamas, quasi nullus eam in terris Beatam Virginem potuerit *docere*, tamquam *Deo placentem*? Nihilne igitur tibi unquam innotuit de Patribus Carmelitis, ab Eliæ tempore in hunc usque diem continuata serie & immensa multitudine propagatis? An nescis, eos ante B. Virginis conceptionem Religiosos, Provinciales, Priores, & Conventus plurimos habuisse? Eâdem, mellisflue Doctor, qua ego, accusatione implicaris à Rev. Patre Sebastiano. Si enim crimen sit, dicere, quod perpetuæ virginitatis votum, vel etiam propositum simplex, fuerit *judaismo ignotum*, an non crimen erit asserere, quod Deiparam nemo *docere* potuerit *virginitatem Deo placere*?

43 Vides itaque, Rev. Pater Sebastiane, me hic nihil asserere contra Sanctos Patres; plerosque mihi aperte contra Te patrocinari, à Te autem non nisi unum incertum proferri potuisse. Hieronymus, inquis, in locum illum Isaiæ 56, ubi de Eunuchis fit mentio, sic commentatur: *In Eunuchis illi intelligendi sunt, qui se castraverunt propter regnum cælorum, quales erant Apostoli.* Respondeo: Prophetam Isaiam illic spiritu prophetico loqui de Eunuchis novi Testamenti, ut constat ex contextu, cujus sensus est, quod, licet in veteri Testamento Eunuchi essent infames & à sacris arcerentur; venturum tamen esset aliquando tempus, quo certi generis Eunuchi non forent à sacris repellendi. Videri de hoc possunt Cornelius à Lapide & ceteri passim Interpretes. Sed & ipse Hieronymus. Cur enim, si de Eunuchis veteris Testamenti ageretur, nullum ex lege veteri, sed nova solum adducit, nempe Apostolos?

44 Objicis præterea Anastasium Sinaitam, dicentem: *Eunuchi, qui se castraverunt propter Regnum calorum, hi sunt Apostoli & Monachi, Elias, Daniel, & alii multi.* Respondeo primo, obscurum esse, an Sinaita hic per Eunuchos non intelligat omnes, virginitatem propter regnum cælorum servantes, sive ex voto, sive saltem ex proposito & firmo animi decreto. Deinde cum dicit, ejusmodi Eunuchos esse *Apostolos, Monachos, Eliam, Danielem, & alios multos*, non exprimit, quod in veteri Testamento fuerint *alii multi*; sed propositio vera foret etiamsi præter Eliam & Danielem nullus fuisset in Lege veteri. Supponamus tamen, præter eos fuisse etiam quosdam alios, adeoque *multos* illos constari partim ex innumeris Sacerdotibus, qui nec Apostoli nec Monachi sunt, aliisque novi Testamenti viris, partim ex aliquibus veteris Legis; nihil inde sequitur, contra me. Neque solus hic Anastasius, etiamsi supponeretur mihi adversari, quidquam posset contra torrentem *Patrum sexcentorum.* Frustra etiam mihi objicis Bellarminum, dicentem, quod Eunuchi nomen perspicuè significet votum castitatis. Nam Bellarminus, loco à te citato & in tota illa controversia, qua virginitatis votum contra hæreticos nititur defendere, hæret in solo novo Testamento; in veteri ne unum exemplum videtur invenisse, & de solis Eunuchis agit, de quibus Evangelista Mat-

thæus, cujus locũ ex professo interpretatur.

45 Constringere etiam me vis auctoritate irrefragabili S. Scripturæ: ex illo nempe Psalmi 75, *Vovete & reddite Domino Deo, qui in circuitu ejus affertis munera:* unde subsumis; Atqui hæc *extendi possunt ad obedientiam, paupertatem, & castitatem;* ergo in veteri Lege reperitur consilium de vovenda castitate. Respondeo explicando locum Psalmi. *Vovete & reddite* bonum, non repugnans meliori, concedo; repugnans meliori, nego. Nam juxta omnes Theologos votum debet esse de meliori, minimè vero potest meliori repugnare. Melius autem, ut sit materia voti, non sufficit esse melius absolute, sive in se; sed debet esse melius respectivè, id est, respectu sui subjecti, & in illis circumstantiis. Quare distinguo subsumptum. Extendi hæc possunt ad castitatem, si vel ex lege, vel aliunde constet; castitatem meliorem esse conjunctione carnali, concedo subsumptum; si id adeo non constet, ut potius credatur oppositum, nego subsumptum, & consequentiam. Nam summum bonum in veteri Testamento, tum respectu generis humani in communi, tum respectu cujuscumque in particulari, erat generatio Messiæ, qui credebatur via ordinaria per conjunctionem maris & feminæ concipiendus. Nam licet scriptum haberetur Isaiæ 7, *Ecce virgo concipiet;* rarissimi tamen in veteri Lege fuerunt, qui id intelligerent de virgine, quæ in conceptu & post illum virgo permansura esset. Atque hoc mysterium non noverant nisi gratia & instinctu divino admodum speciali. Similiter non nisi paucissimis tempore Legis veteris, nec nisi ex speciali divina inspiratione innotescere potuit, virginitatem, etiam ante Messiæ adventum, meliorem hominibus esse quam complexum carnalem.

46 Hæc omnia clarissimè eruuntur ex S. Thoma .... *Tempore Legis,* inquit, *quando cultus Dei etiam per carnalem actum propagandus erat, non erat omnino laudabile à commixtione carnis abstinere; unde nec tali proposito speciale præmium redderetur, nisi ex divino processisset instinctu, ut creditur de Ieremia, & Elia, quorum conjugia non leguntur.* Et in 4. Dist. 30. quæst. 2 Art. 1, *Respondeo,* inquit, *dicendum quod in Beatâ Virgine debuit apparere omne illud quod perfectionis fuit. Virginitas autem, quamvis in se optima, tamen pro tempore illo ei matrimonium præferebatur, propter expectationem benedicti seminis per viam generationis venturi; & ideo Beata Virgo vovit virginitatem, tamquam optimum & sibi acceptissimum; non tamen simpliciter, sed sub conditione honestissima, hac scilicet, nisi Deus aliter ordinaret; nec istam conditionem apposuit, ut dubitaret, an vellet virgo permanere, sed an deberet; & hoc est quod Augustinus in litera dicit: quod proposuit, se perseveraturam virginem, nisi Deus aliter ordinaret.* Tum prosequitur Doctor Angelicus: *Ad primum ergo dicendum, quod Beata Virgo fuit confinium veteris & novæ Legis, sicut aurora diei & noctis: & ideo votum ejus sapuit novam Legem, in quantum virginitatem vovit; & veterem, in quantum conditionem apposuit. Ad secundum dicendum, quod perfectio consiliorum, quantum ad consummationem, incipere debuit à Christo; sed quantum ad aliquam inchoationem, convenienter à matre ejus incepit.* Plus etiam dicere videtur Distinctione 33 Quæst. 3 Art. 2. *Virginitas,* inquit, *quamvis sit in ultimo extremi, quantum ad id circa quod est, quia ab omni corrumpente delectatione abstinet; tamen est in medio, in quantum alias debitas circumstantias mediocriter servat, & superfluum esset si aliquis servare vellet virginitatem quando non deberet, sicut tempore legis Moysi.*

47 Hæccine, Rev. Pater, conciliari possunt cum

cum tam multis, votum castitatis profitentibus, ut Religiosum Ordinem amplissimum Carmelitarum in Lege veteri constituerint? An non potius manifestè confirmatur nostra assertio, à te accusata? Consonat Suarez Tom.3 de Religione lib.3 cap.1 in fine: *Fortassis fieri potuit, ut aliquis tria vota emiserit priscis illis temporibus; dico tamen, de nullo posse cum sufficienti fundamento affirmari, multoque minus de aliqua communitate, & ritu aliquo vivendi pro omnibus communi.* Sed, Inquis n.69, Sacra Inquisitio Hispaniæ an.1639 approbavit Propositiones, quibus asseritur veteris Testamenti Monachatus, sub tribus votis religionis essentialibus, & inter illas etiam hanc: *In lege scripta fuit votum castitatis & virginitatis perpetuæ.* Miror tam fidenter hoc passim & ubique jactari, etiam ab iis qui Decreti ipsius verba legenda dederunt integra. Nescire non potes, Rev. Pater, eamdem illam Propositionem cum aliis pluribus ab Inquisitione etiam censuratam & prohibitam fuisse; sed vobis præcipue agentibus, post aliquot annos permissam ab eadem Inquisitione, ut *curreret sicut antea*, id est cum tali verisimilitudine teneri posset, quali antea tenebatur. Hæc autem antea tanta non fuit, quin ad sacram Inquisitionem delata, ab eaque damnata fuerit; adeoque & deferri modo & damnari denuo possit ex iisdem, aut novis, vel noviter & mature expensis argumentis. Interea sic permissam currere propositionem, vobis sonat, approbatam esse ab Inquisitione: cujus quidem condemnatio circa illam, & permissio currendi sicut antea, extat; approbatio vero positiva, extat nulla.

48 Argumenta, contra Propositionem illam aliasque similes pridem allata, & novis aucta, collegit nuper & expendit Reverendissimus Pater Franciscus Gallianus Spuche, inclitæ Hieronymianæ Familiæ Generalis; tribus libris impressis Madriti anno 1696; quorum titulus, *Controversia dogmatica, pro veritate, spiritu, perfectione Legis gratiæ & aliis excellentiis, privativè datis & concessis in statu præsenti Ecclesiæ, ex plenitudine gratiæ & meritis Christi præsentis & passi, & in adventu Spiritus sancti confirmatis; contra asserentes, quod in veteri Testamento fuit verus status Religionis, cum votis & consiliis, institutis in spiritu Legis gratiæ, substantialiter Evangelicis, & ejusdem rationis cum statu Religioso Christiano.* Dum in hoc opere refutando desudabunt Patres Carmelitæ, & tuendis propositionibus, quas ut sanæ fidei contrarias proponit Auctor, dijudicandas apud Apostolicam Sedem; licebit, credo, abstinere mihi à disputatione operosiori, ne scilicet actum agam.

49 Pene exciderat respondere ad mihi objectum S. Methodium, dicentem in Serm. de Purific. *Tua etiam castitatis præsius atque imitator in spiritu Elias Propheta, vita illius ignifica sibi redimivit coronam.* Fuerit hæc sane alicujus S. Methodii cogitatio, pie magis quam solide miscentis longe dissita. Cujus autem fuisse putas, Reverende Pater? Antiquissimi sine dubio, inquies, qui Martyr initio seculi 4 apud Tyrum obiit. Negat id tamen Casimirus Oudin, in Supplemento de scriptoribus Ecclesiasticis pag. 237; & merito censet, tum istum Sermonem, tum alios nonnullos, esse alterius, annis 500 junioris, qui obiit anno 847 Constantinopolitanus Patriarcha.

50 Certe indubitabile Senioris illius opus, quod inscribitur *Convivium Virginum*, & quod in Vaticana Græce repertum, Græco-Latine edendum typis Regiis Possinus noster Parisios misit, atque Alexandro Papæ VII, talium cimeliorum æstimatori scientissimo, dedicavit, de prætacta mate-

ria ita habet, Orat. 1 pag. 9: *Magna verè rei altissima demissione, usque à summis calorum ad homines deportata planta virginitatis est.* Postquam autem disputavit, *quomodo humana vita, à conjugiis sororum, sensim per ætatum gradus profecerit;* in his etiam numerat illum gradum, quo *multas simul ab uno haberi uxores licere desiit* eumque adscribit *Propheticis temporibus* nulla facta eorum mentione qui tunc ex voto castitatem coluerint. Hos vero quomodo prætermittere potuisset, si agnovisset eorumdem temporum Monachos & Monachas, quorum integra tunc cœnobia nobis obtrudit antiquitatis Carmeliticæ tenendæ cupiditas? E contrario, istis gradibus sic explicatis; *De virginitate,* inquit pag. 12, *dicendum restat. Hoc igitur quantum possumus agamus, & disquiramus quid causa fuerit, cur, cum multi Prophetæ & Iusti multa & præclara docuerint & fecerint, virginitatem qui vel laudaret vel eligeret, nemo repertus sit? Soli nempe Domino doctrina hujus promulgatio servabatur.*

51 Antiquissimo isti vere Methodio addas licet sesqui-seculo vetustiorem Origenem, in Caput 13 Matthæi sic scribentem: *Arbitror rationi consentaneum esse, virilis quidem puritatis in castitate primitias fuisse Iesum, muliebris fuisse Mariam.* Quin etiam reponere aliquid Paternitati tuæ liceat ex Vitis illis Apostolorum, quæ sub Abdiæ Babylonii nomine circumferuntur; non quasi magnæ auctoritatis sint, sed quia ex illis petitum argumentum mihi objicis §. 10 num. 164. Hic ergo liber, communi eruditorum judicio, ut istic dicetur, apocryphus totus, in qualicumque Vita sancti Bartholomæi, sic dicit de Maria beatissima: *Hæc Virgo, cum execraretur omnem virum, prima Deo omnipotenti vovit. Primam autem ideo dixi, quia ex quo homo factus est ab initio seculi, nulla hoc votum Deo obtulit. Hæc prima inter feminas constituit, ut in corde suo dixerit, Domine, offero tibi virginitatem meam.* Nescio autem an vere antiquorum, id est septimo vel octavo seculo priorum aliquis, cogitaverit de imaginaria illa exemplaritate, Eliæ per prophetiam cognita, ad quam nunc recurritis; postquam non licuit amplius vobis dicere, quod ipsa ad exemplum Prophetæ Eliæ virginitatem suam vovit Deo, sicuti asserebat Prophetica vestra historia, non sine scandalo aliquorum, ideoque olim, ut dixi, prohibita.

§. V. ACCUSATIO.

Papebrochius, contra auctoritatem sanctorum Patrum, negat Eliam Prophetam fuisse Monachum seu Religiosum.

RESPONSIO.

52 Cum ex relatis superiore §. auctoritatibus & rationibus verisimile satis appareat, quod nullus in veteri Testamento ante B. Virginem perpetuæ virginitatis votum professus sit, nedum ipsa vota Religionis substantialia; satis in tuto posita est mea cunctatio in admittendo Elia in numerum Religiosorum, prout vocabulum hoc hodie passim in Ecclesia usurpatur. Videamus tamen, numquid singularis argumenti in medium proferas. Locus quem accusas, hic est: *Quid ergo molesti ne-*

bis sunt, aliquos eijiciendo Patres aliosve Scriptores, qui Eliam Prophetam, & Ioannem Baptistam, ut Monasticæ professionis Duces; Principes, Auctores, Magistros, laudant? quasi hæc eis competere non possint absque Religiosorum nuncupatione votorum: neque solum vita solitaria qualiscunque ab iis sumptum exemplum sufficiat ad ejusmodi encomia. Decerptus hic locus est ex Tom. 1 Maji, cui alterum adjungis ex Tomo 3, ubi Monachos divido in *Monachos simplices, quales etiam hodie multi sunt, & nunc passim vocantur Eremitæ*; & in *Monachos Religiosos, quales nunc sunt soli claustrales, aut qui sub claustralis Superioris obedientia extra Cœnobium solitarie vivunt, iisdem quibus Cœnobitæ votis adstricti.* Ex his infert Paternitas vestra, me *nullatenus judicare, accensendum posterioribus esse Eliam, Eliseum, ceterosque filios Prophetarum.*

53 Reverende Pater, non sequitur: Papebrochius negat, recte inferri, Eliam & Joannem Baptistam esse veros Religiosos, ex eo quod ab aliquibus Patribus aliisve Scriptoribus vocentur monasticæ professionis Duces, Principes, Auctores, Magistri; ergo Papebrochius nullatenus judicat, Eliam & Joannem Baptistam fuisse Religiosos. Hæc, inquam, conclusio non sequitur ex antecedente. Nam aliud est, non judicare, quod veritas alicujus propositionis sequatur præcise ex tali præmissa, vel ex talibus præmissis; aliud est non judicare, quod propositio aliqua absolute & secundum se vera sit. Quam sæpe & merito Philosophi ac Theologi negant consequentiam, ubi tamen censent consequens esse verissimum?

54 Hunc tamen defectum accusationis, & argumentationis tuæ vitium dissimulemus. Quid porro absoni sequetur ex eo, quod *nullatenus judicem, accensendum Monachis Religiosis esse Eliam, Eliseum, ceterosque filios Prophetarum*? Istud, inquis, quod in titulo proponitur: *Papebrochium negare, Eliam Prophetam verum fuisse Monachum seu Religiosum.* Neque id sequitur. Aliud enim est, *nullatenus judicare*, propositionem quampiam esse veram; aliud, eam negare. V.G. nullatenus judico, arenas maris esse pares; inde tamen non sequitur, quod negem esse pares; sed circa paritatem vel imparitatem suspendo judicium. Patere itaque, emerite Professor, te doceri, quod ex ejusmodi præmissis non consequatur quod intendis. Sed & hunc tibi in argumentando & accusando lapsum condonemus.

55 Supponamus, me negare, quod certe verbis à Paternitate tua excerptis non probas me negare formaliter, sed neque virtualiter, aut consecutive. Supponamus tamen, inquam, me negare, quod Elias Propheta fuerit Religiosus; cur ais, me negare, quod fuerit *Monachus seu Religiosus*? Quasi vero identifi-carerim, quæ tam expresse distinxi ipsis verbis à Te accusatis, & supra propositis. Alios enim vocavi *Monachos simplices, quales etiam hodie multi sunt & nunc passim vocantur Eremitæ*; alios *Monachos Religiosos*. In mea itaque sententia nomina illa, *Monachus* & *Religiosus*, habent se sicut excedentia & excessa. Sicut enim non omnis Religiosus est Monachus, ita non omnis Monachus est Religiosus. Et certe nomina illa, ex prima sua institutione & origine, satis sunt diversa. Μόναχος, à Μόνος, *solus*, & ἄχος, *mæstitia* composita vox, neque apud septuaginta veteris Testamenti Interpretes, neque in libris novi Testamenti, neque in ullo veterum scriptorum sive Christianorum sive Gentilium primis duobus seculis invenitur: nata autem tunc videtur, cum jam frequens esset Christianis usus, non solum persecutionis declinandæ causa, sed & pœnitentiæ severioris studio, recipere sese extra frequentiam populi, ut soli Deo viverent;

suaque vel aliena plangerent peccata.

56 *Religiosus* nominatur aliquis à virtute Religionis sive divini cultus observantia, & metaphorice cum respectu ad aliam quamcumque virtutem, puta veracitatis, fidelitatis &c. itaque eam usurpat Cicero. Hunc auctor versionis vulgatæ secutus est in illo Actorum 2, ubi dicitur, quod *erant in Ierusalem habitantes Iudæi viri religiosi*; Græcè ἄνδρες εὐλαβεῖς; quod etiam reddi posset, viri *circumspecti, cauti, verecundi* seu *timorati*. Certe nihil minus hoc ibi significat, quam *Monachos Carmelitas*, sicuti videntur prætendere Lectiones in festo B.M. de monte Carmelo, nomine quidem eorum non expresso, sed per periphrasim satis indicato. Cangius in Glossario, Latinos omnes auctores scrutatus, neminem invenit ante Salvianum Massiliensem, sæculi 5 scriptorem, qui vocibus *Religio* & *Religiosus* usus sit pro *vita monastica*, & homine *adstricto votis Religionis, ut vulgo loquimur*: eodemque sæculo exeunte sculptum est, quod idem Cangius recitat, epitaphium *Severiani; qui Religionem devota mente suscepit, & obiit ... post Consulatum Longini bis & Fausti*, id est, anno 491.

57 Nunc age, Pater Rev. & (quoniam tam fidenter pronuntias, me *contra auctoritatem Sanctorum Patrum* negare aliquid de Elia) dic ubinam nego, solitariam vitam duxisse Eliam, atque adeo secundum vocis *Monachus* etymon, vere *Monachum* fuisse? Quid enim ad hanc quæstionem facit, quod negem fuisse eo sensu *Religiosum*, quo nunc ita dicitur aliquis, formaliter & in manibus alicujus Superioris tria vota essentialia Religionis professus? Secundum illam perfectionem, quam Elias professus est opere, (licet verbo, quod quidem sciatur, numquam professus sit, uti nec scitur fecisse Joannes Baptista) ac rursum secundum ordinem temporis, quo prius ille scitur, ... vitam duxisse; assero, recte illum vocari posse, non solum *Monachum*, sed & *Ducem, Patrem* ac *Magistrum Monachorum*; non solum primorum illorum (quos, nullis votis obstrictos, appello *simpliciter Monachos*, ut eos à *Religiosis claustralibus ac cœnobitis* distinguam) sed etiam horum: sicuti S. Paulus, propter exemplum vitæ anachoreticæ posteris relictum, nominatur ab Ecclesia *Eremitarum Auctor & Magister*.

58 Ridet Paternitas vestra, num. 86, distinctionem istam meam inter simplices seu Monachos seu Eremitas, atque inter Religiosos, velut *exoticam*; & dicis quod est *hactenus inaudita, etiam in vulgo, atque astute à me excogitata, ut verum Monachatum veteris Legis ac nascentis Ecclesiæ cum hæreticis eludere valeam*. An non ipsum vulgus, cujus sensum appellas, discernit inter simplices Eremitas, quales toto Belgio atque alibi plures, & inter Eremitas Montis Carmeli? item inter utrorumque Professionem, horum perpetuam & solennem, istorum, ut summum, simplicem & temporalem? Numquid non discernit inter simplices Tertiarios S. Francisci, in conjugio cum rerum proprietate viventes, atque inter Claustrales qualium sunt in variis Europæ provinciis complura tam virorum quam mulierum cœnobia? Si nemo Historicorum, Theologorum nemo, sic Monachos distinxit, quia nemo coëgit subtilius dividere, ideoque rem ipsam una cum vocibus explodendam putas; quid facies in Scholis, ubi novæ quotidie quæstiones, novos cogunt invenire terminos, & doctrinam antiquam enucleare vocabulis ac distinctionibus in speciem novis? Neque ego magis teneor auctores proferre, qui pro Testamento veteri Monachum Religiosum à non Religioso expresse distinxerint; quam Paternitas vestra teneatur proferre, qui Monachum & Religiosum expresse identificarint. Si auctores plurimos

ad manum habueris, quare non unum saltem protulisti in medium?

59 Dicesne, videre nos oculis nostris identificari Monachum & Religiosum, in omnibus Monasteriis Benedictinorum, Cisterciensium &c? Respondeo, identificationem illam esse mere particularem, contingentem, & accidentalem, de qua non est quæstio; sed de universali, necessaria, & essentiali. Ita videmus multos homines esse albos, adeoque prædicatum *albus* identificari subjecto, *Hic homo, iste Homo*, & sic de aliis plurimis. Sicut tamen nemo propterea dicet, rationem hominis, secundum se & essentialiter sumptam, involvere necessario rationem albi; ita nihil est cur ratio Monachi, secundum se formaliter & essentialiter sumpta, involvat necessario totam rationem Religiosi; sive, ut exemplo utar graviori, sicut nulli erant olim Cardinales Episcopi, nunc autem aliqui sunt Episcopi, & alii non; sic olim in veteri Testamento nulli Monachi erant Religiosi, in novo autem multi quidem Monachi sunt Religiosi, alii non sunt; nempe simplices Eremitæ; cum tamen ita nunc usus habeat, ut ol i Religiosi vocentur Monachi: pro Eremitarum autem nomine, ad distinctionem congrue excogitato; nolo de voce contendere, modo de re constet.

60 Distinctionem autem Monachi à Religioso, ubi quæstio est de veteri Testamento, quæ sola hic controvertitur, esse receptissimam non modo apud vulgus; sed etiam apud Theologos & SS. Patres, patet ex eo, quod nemo difficultatem inveniat in appellando Eliam *Monachum*, saltem cum addito, vel subintellecto, *veteris Testamenti*; Eliam autem *Religiosum* esse, prout hic terminus importat tria vota perpetuæ paupertatis, castitatis & obedientiæ, negant omnes, qui ajunt B. Virginem inter mortales primam esse ordine temporis, quæ perpetuam Deo virginitatem voto consecraverit. Quantus ita sentientium sit numerus, colligere potes ex §. superiore. Singulos referre infinitum foret, teste Eximio P. Bartholomæo de los Rios Augustiniano, in Horizonte Mariano pag. 157. Postquam is verba, S. Bartholomæo Apostolo, adscribi solita & adoptata à S. Bonaventura, nec non Origenis, Bedæ, & S. Bernardi ad longum retulit; *Sed quid opus*, inquit, *sententiarum struere catalogum, cum fere liceat integras epithetorum recensere Litanias, quibus SS. Patres, ob institutam Virginitatem appellant Deiparam, Ducem & Matrem omnium in castitate viventium?* Variorum Patrum verba clarissima & ineluctabilia dedi §. superiore, ex quo hoc tantum repeto, quod ait idem Doctor Augustinianus in Hierarchia Mariana pag. 524: *Quod novum illud, prima mortalium ipsa fecerit, ut statum virginitatis, nuncupato ad id peculiari voto, institueret, Sanctorum Augustini, Bernardi, Ruperti, & sexcentorum tum Patrum, tum Doctorum, irrefragabilis est sententia.* Sumne ego adhuc inter Catholicos primus, Reverende Pater, qui distinctionem inter Monachum & Religiosum constituo?

61 Concedo itaque; esse Patrum & Theologorũ complurium sententiam, quod Elias Monachus fuerit. Atqui jam pariter ostendi, indubitatam esse Patrum & Theologorum sententiam, Eliam non vovisse perpetuam castitatem, adeoque Religiosum non fuisse. Ergo & distinctionem esse inter Monachum, saltem veteris Testamenti, & Religiosum. Quod non parum confirmatur ex P. Suarez, in 3 partem Tomo 2 quæst. 28, Art. 4, Sect. 3; ubi non tantum dicit: *quod ad Ordinem temporis attinet, licet multi ante Virginem castitatem servaverint, nullus tamen ante illam creditur hoc votum emisisse; ita sentit Bernardus,*

AUL

Rupertus, Beda, Ambrosius, Hieronymus, Epiphanius, Abulensis, Carthusianus, Waldensis, D. Thomas: hos, inquam, Suarez non modo citat, sed & designat locos singulorum. Qui vero tam prolixus esse solet in referendis utriusque partis oppositæ auctoribus, hic ne unum quidem reperit, quem citaret pro emisso castitatis voto antequam emitteretur à Deipara; licet putet, multos ante Deiparam castitatem servasse.

62 Vides itaque, Reverende Pater, tam insigni Patrum & Doctorum auctoritate nixam esse sententiam, negantem votum castitatis ab ullo mortalium, sive in veteri, sive in nova Lege, ordine temporis prius emissum fuisse, quam à Regina Virginum Maria: adeoque liquet, nullum fuisse Religiosum, antequam votum illud à Maria in orbem inveheretur. Atqui tamen fuerunt Monachi in veteri Lege, ut Paternitas tua rectè probat, adductis Patrum testimoniis, neque ullus Patrum aut (quod sciam) etiam Theologorum id negat; ergo satis recepta SS. Patrum sententia est, Eliam fuisse Monachum, non Religiosum; ergo Paternitas vestra immerito, saltem pro veteri Testamento, illa confundit; quamvis pro novo confundantur passim, mutatâ nonnihil vocis *Monachus* significatione. Ergo manifestè falsum est quod ais, primo, significationem illam vocis *Monachus*, pro veteri Testamento, esse *exoticam*; secundo, esse *præfidenter* à me isti *nomini affictam*; tertio, illam à me *esse astutè excogitatam*, *ut verum Monachatum veteris Legis cum hæreticis eluderem*. Hæc, inquam, ne quid gravius dicam, manifestè falsa sunt, & de falsitate jam irrefragabiliter convicta. De Monachatu novæ Legis videbimus §. sequenti.

63 Refutatâ accusatione tuâ, superest discutiamus singula, quibus demonstrandum assumis, quod Elias verus fuerit Religiosus: id autem necesse est demonstres ex SS. Patribus, quos ipsa in Accusatione supponis ita docere. Initium probationum ducis à Decreto quodam Inquisitionis Hispanicæ. Nondum sunt illa Sancti Patres: & Decreto isto non probari aut decerni, quod Elias, vel ullus alius fuerit in veteri Testamento Religiosus, ostendam sub finem hujus §: nunc enim nimis aveo audire illos tuos *SS. Patres*. Ab Inquisitione Hispanica gradum facis ad Bartholomæum Medinam. Sed neque is sanctus Pater est, neque verbis à te citatis mentionem facit ullius Religiosi aut voti pro veteri Testamento; sed tantum, quod aliqui illius temporis *consilia virginitatis, obedientiæ, atque etiam paupertatis, animo lubenti & forti, amplexi sint*. Aliud est virginitatem aliasque virtutes amplecti, aliud voto se ad eas obstringere.

64 Tandem argumentum conglomeras partim ex sacra Scriptura, partim ex sanctis Patribus. Sed prius Lector monendus est, ut ad capiendam argumenti tui subtilitatem, omnes ingenii sui vires intendat; nam ego quidem nihil capio. „ Fuit (inquis) „ Elias Deo obedientissimus, nam ut dicitur „ 3 Reg. 19, *abiit quocumque eum ferebat vo-* „ *luntas Dei, & fecit juxta verbum Domini.* „ Vixitque in summa paupertate. Adeo ut „ attentis illis quæ S. Scriptura habet de „ ejus paupertate, S. Chrysostomus Hom. 2 „ ad populum Antiochenum exclamet, „ *Quid, dic mihi, Eliâ pauperius?* Quod „ castitatem servaverit, patet ex 3 Regum „ 18, *Accinctisque lumbis currebat ante* „ *Achab*; per quæ castitas designatur, juxta „ S. Gregorium, Hom. 13 in Euang. dicen- „ tem: *Lumbos præcingimus, cum carnis* „ *luxuriam per continentiam coarctamus.* „ Ita etiam Petrus Chrysologus, Cassianus, „ aliique Patres & Auctores celeberrimi: „ quorum verba producuntur 1 Part. Arm. „ in Synopsi, Punct. 1. Ex quo patet Eliam

„ Pro-

„ Prophetam fuisse verum Monachum seu „ Religiosum, consideratum præcise secundum tria Evangelica vota, Religionis essentialia. „

65 Respondeo ad singula. Eliam fuisse Deo obedientissimum, ultro agnosco; sed non fero, Reverende Pater, falsam & ineptissimam probationem tuam. Habetur quidem de Elia Lib. 3 Reg. cap. 19, *Abiit quocumque eum ferebat voluntas*; sed nihil præterea. Qua ergo auctoritate addidisti alteram sententiæ partem notabilem? ubi nullus de Deo sermo est, nullus de Dei voluntate sed de voluntate hominis, quam transformas in voluntatem Dei? En locum Scripturæ integrum: *Nuntiavit autem Achab Iezabel omnia quæ fecerat Elias, & quomodo occidisset universos Prophetas Baal gladio. Misitque Iezabel nuncium ad Eliam, dicens: Hæc mihi faciant Dii & hæc addant, nisi hac hora cras posuero animam tuam, sicut animam unius ex illis. Timuit ergo Elias, & surgens* ABIIT QUOCUMQUE EUM FEREBAT VOLUNTAS: *venitque in Bersabee Iuda.* Ubinam hic, post *voluntas.* habetur *Dei*, *& fecit juxta verbum Domini*!

66 Profecto si ejusmodi additiones permittantur, nihil est in Scriptura revelatum, quod non in alienum sensum quilibet facile detorserit. Apostolus ait, *fidem justificare*: Lutherus in nova Scripturæ editione poni jubet, *solam fidem justificare.* En dogma, novæ hæreseos fundamentum, ex Scriptura sacra, unius voculæ adjectione depravatæ, stabilitum. Qui itaque, Reverende Pater, tibi venit in mentem tam absurdam corruptionem sacro Textui inspergere? Si unius tantum voculæ esset, vel non inverteret plane sensum; facilius credi posset per errorem irrepsisse; verum hic est & additio sex vocum continuata serie, & totius sensus in alienum transformatio. Hæc scilicet tam abominabilis corruptio necessaria Tibi erat, ut probares Eliam Obedientiæ perpetuæ voto se obstrinxisse; quomodo enim alioquin ex S. Scripturæ loco, si fideliter relatus fuisset, duci potuisset sequela, quam per fas & nefas volebas elicitam? *Abiit* (Elias) *quocumque eum ferebat voluntas*; ergo Elias fuit Deo obedientissimus, & quidem obedientiæ voto, quod Religioni essentiale est, consecratus. Aliis risum, aliis indignationem moves tam absona & prorsus aliena Scripturæ interpretatione atque argumentatione, nullam rationis aut verisimilitudinis speciem præ se ferente. Usitata Flandris expressio est hominis, timore perculsi & ab insequente hoste fugientis; Currebat, inquiunt, quam longe eum ferebant pedes. Sic Scriptura de Elia, cui imminebat certa mors, jam denuntiata jussu Jezabelis, dicit eum adeo territum fuisse, ut fugeret *quocumque eum ferebat voluntas*, timore agitata.

67 Hæc est unica litteralis & historici sensus interpretatio, quam invenire potui in Commentariis variorum quos studiose consului; inter quos Tostatus, Episcopus Abulensis, in librum 3 Reg. cap. 19 quæstione 2 in hunc locum sic commentatur: „ *Surgens abiit quocumque ferebat eum voluntas.* Scilicet discurrebat Elias per varia loca, & non consistebat in aliquo eorum, & „ istud erat secundum conditionem timentis „ se evadere posse in aliquo loco; & sic cum „ Elias esset in uno loco, timebat ibi, & „ ibat ad alium; & cum ibi manebat, rursus timebat, & sic incertus vagabatur, „ quocumque eum ferret voluntas „. In eumdem locum S. Chrysostomus, vel quisquis est auctor Homiliæ de Petro & Elia, quæ sub Chrysostomi nomine velut à Metaphraste tradita adducitur à Surio Tomo 4 in Mense Augusto: *Deus*, inquit, *declarare voluit, miracula illa quæ ostensa fuerant, non ab Elia, sed à suâ ipsius potentiâ facta fuisse. Vide quid faciat. Quo tempore Deus ipse*

ipse operabatur, Reges, Principes, & populi Eliæ succumbebant; cum vero Deus abscessisset, etiam mulier una Propheta illi terribilis visa est; abcessit Deus, & natura humana redarguta fuit. Ibidem: *Vidistis, quemadmodum recedente gratia, redarguta est natura humana. Fugit enim Elias itinere quadraginta dierum. O timorem nimium! ô formidinis vehementiam! Non uno aut altero, sed quadraginta diebus aufugit; & ad regionem omnino desertam se contulit; non nutrimentum, non cibum aliquem secum ferens; nam tanquam ebrius præ metu, cetera nihil curabat; sed desertas tantum regiones sequebatur.*

68 Age modo, Reverende Pater, infer hinc præclaram tuam conclusionem: Ergo Elias votum emisit perpetuæ obedientiæ. Sed quod ratione non poteras, sperabas fraude te persuasurum, quod ubi Scriptura inducit Eliam *abeuntem quocumque eum ferebat voluntas* (nempe propria, timore Jezabelis concitata) ibi habeatur; *Abiit, quocumque eum ferebat voluntas* DEI, ET FECIT IUXTA VERBUM DOMINI. Additio scilicet fraudulenta, *Dei & Domini*, non poterat non ex voluntate hominis facere voluntatem Dei: & sic, ubi nulla reipsa species erat obedientiæ, fingere obedientiam perpetuam, & quidem voto consecratam. Supponamus tamen verba omnia fuisse S. Scripturæ; non video quomodo votum perpetuum obedientiæ, ut est Religioso statui proprium & essentiale, illinc educere valeas; Aliud enim longe est, hominem in fuga aliqua ire quocumque eum fert Dei voluntas; aliud est, id facere ex voto, & quidem perpetuo, sive extendente se ad omnia quæ imperari unquam continget ab homine, cui nos propter Deum submittimus. Nec enim is vovere censeretur Obedientiam religiosam, qui tantum vellet Deo, & non homini mancipari.

69 Hæc ad elidendum Paternitatis Vestræ pro obedientiæ Elianæ voto argumentum, plus quam satis. Videamus votum paupertatis. „Vixit, inquis, in summa paupertate; adeo ut, attentis illis quæ S. Scriptura habet de ejus paupertate, S. Chrysostomus hom. 2 ad populum Antiochenum exclamet: *Quid, dic mihi, Elia pauperius?* „ inde infers Eliam vovisse perpetuam paupertatem. Sed quid si sanctus Pater aliquis dixisset, Quid Iro pauperius? quid pauperius iis qui fame, siti, & nuditato pene conficiuntur? An ideo sequeretur, Irum & ceteros emisisse votum perpetuæ paupertatis? Scio Eliam pauperem fuisse, & quidem paupertatem lubenti ac forti animo sustinuisse: sed & ex mendicis confido etiam hodie multos esse, qui summam rerum omnium egestatem Christianâ fortitudine tolerant, licet de faciendo voto numquam forte cogitaverint.

70 „ Quod castitatem (inquis) servaverit, patet ex 3 Reg. 18, *Accinctisque lumbis currebat ante Achab*, per quæ castitas designatur juxta S. Greg. hom. 13 in „ Euang. dicentem, *Lumbos præcingimus, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus.* Respondeo, aliunde credi quod Propheta Elias castitatem servaverit; sed non video, qua ratione dicas id *patere*, ex eo quod 3 Reg. 18 referatur accinctis lumbis cucurrisse ante Achab; cum ex omnibus quos inveni Interpretibus, nullum videam id explicare de Eliæ castitate; sed omnes de reali seu materiali accinctione lumborum. Hunc sensum manifeste exigit Scripturæ illius contextus, sic habens: *Cæli contenebrati sunt, & nubes & ventus, & manus Domini facta est super Eliam; accinctisque lumbis currebat ante Achab, donec veniret in Iesrahel*: in quæ sic Abulensis „ virtus Dei „ venit super eum, ad confortandum ipsum; scilicet, quia Elias erat debilis, eo „ quod totâ illâ die non comederat, & jam „ erat

„ erat quasi vesper; & Achab currebat velociter in curru suo propter pluviam; & „ tamen Elias velocius currebat quam ipse, „ ita ut præcederet eum usque in Jesrahel. „ .... *Accinctis lumbis currebat ante Achab.* „ Elias præcinxerat se ad currendum velociter, sicut juvenis; & currebat plus quam „ Achab, licèt esset in curru ipse Achab, „ *Donec veniret in Iesrahel.* Semper præcessit eum, usque quo venit ad urbem „ Jesrahel, in qua manebat pro tunc Achab. „ Cui, præterquam tibi, R.P. Sebastiane, & quibusdam tuis recentioribus Carmelitis, unquam venit in mentem ex hoc loco probare Eliæ castitatem perpetuam, voto obligatam?

71 Quod de homilia S. Gregorii dicis, ad rem non pertinet: non enim Gregorius illic commentatur in Libros Regum; sed in Euangelium Lucæ cap. 12, ubi Christus dicit; *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris.* Atqui, si quidquid allegorice dicitur in parabolis, qualis hæc est apud Lucam, eodem sensu allegorico & non litterali accipere velis in libris historicis, ut sunt libri Regum, infelicem Originem erroribus multum superaveris. Nunquid se appellat Christus viam, ostium, pastorem &c? quid autem magis absurdum foret, & à sensu Scripturarum alienum, quam quotiescumque in Scripturis, etiam Testamenti veteris, una aliqua earum vocum legitur, per eam Christum intelligere? Sed aliis exemplis opus non est, quam quod ipse suggeris. Quotiescumque de lumborum accinctione vel succinctione agitur, vis ut intelligatur castitas perpetua, & quidem voto Deo oblata. Quæro itaque quid censeas de illo Reg. 3 cap. 20 versu 32, *Accinxerunt saccis lumbos suos, & posuerunt funiculos in capitibus suis, veneruntque ad Regem Israël*? Qui lumbos suos accinxerant erant infideles Syri, servi Benadab, qui ex clade à Rege Israel illata, cum Rege suo mortem evaserant: erantne omnes illi virgines, aut perpetuæ castitatis ex voto cultores? Proverb. 31 laudatur mulier, quæ *accinxit fortitudine lumbos suos ... surrexerunt filii ejus, & beatissimam prædicaverunt, vir ejus & laudavit eam.* Non hic intelligi virginem testatur Ecclesia, quando hæc tum in Horis canonicis, tum in Sacro legi jubet festis mulierum non virginum: & circumstantiæ *viri* & *filiorum* ejus, satis indicant, non agi de Virgine, aut de Monacha.

72 Denique etiamsi concederem, quod per accinctionem lumborum intelligatur castitas libro 3 Reg. 18, æque ac Lucæ 12, quod ostendi ne umbram quidem veritatis habere, nondum probaretur Eliæ castitatem fuisse perpetuam; cum tantum dicatur *accinctis lumbis cucurrisse ante Achab, donec veniret in Iesrahel*; adeoque sensus foret Eliam servasse castitatem, quamdiu cucurrit ante currum Achab, *donec* is *veniret in Iesrahel.* Cur hanc Scripturæ limitationem omisisti, Reverende Pater? nisi ut callidè dissimulares, tantum agi illic, uti de cursu paucarum horarum, ita de accinctione lumborum haud longiore? Sic qui superiorem Scripturæ locum mediâ parte à te auctum dederas, posteriorem mediâ parte mutilasti. Quid itaq; tibi tandem non liceat? Sed ejusmodi artificia, quamvis in aliis scriptoribus forent detestabilia, in Carmelitarum Provinciali veniam mereri videntur, quia pro tuenda imaginaria Carmelitani Ordinis antiquitate sunt necessaria; verum quam efficacia sint jam ostendi, & juverit ostendere etiam amplius.

73 Job 38 inducitur Deus, dicens Jobo, *Accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo te, & responde mihi.* Ubi per, *Accinge lumbos tuos*, aliud non significatur quam, Assume fortitudinem; ut videre est apud à Lapide

& alios Interpretes. Certe evidens est, non esse hortationem ad castitatem perpetuam; quia hoc si fuisset Dei seu præceptum, seu consilium, non neglexisset Job sanctissimus; atqui tamen constat, quod postea adhuc genuerit septem filios & tres filias. Quidquid sit, inquies, de filiis & filiabus, si Job *accinxerit lumbos* suos, necesse est voverit perpetuam castitatem, inde enim probamus votum perpetuum Eliæ. Sed quæso, Reverende Pater, locum da æquitati, neque eo te abripiat zelus immoderatus prosapiæ tuæ tuorumque evehendæ ad antiquitatem incredibilem, etiam cum infamia antiquissimæ & perillustris familiæ Job. Profecto si, *Dies*, *Cassia*, & *Cornustibii*, tres Jobi posteriores filiæ viverent, gravem tibi forte litem intentarent, quod tam ineptâ tuâ S. Scripturæ interpretatione in suspicionem vocarentur, quasi vel ex illegitimo, vel ex sacrilego concubitu forent progenitæ. Atque ecce familiam Job comitatur universa Judæorum Synagoga, adversus te expostulatura de onere sibi imposito, quod nec ipsi ferre possint, neque Patres eorum unquam agnoverint? Exodi 12 jubentur *renes accingere* ad comedendum Agnum paschalem; præcipi autem illic votum perpetuæ castitatis, certum est neminem unquam intellexisse.

74 Taudem convenio doctissimum à Lapide, quem nemo negaverit esse inter S. Scripturæ Interpretes percelebrem & sincerum. Nihil apud eum, commentantem in libros Regum, invenio de voto Elianæ castitatis. Sed quia argumentis negativis contentus non es, addo quæ habet in Cap. Lucæ 4 ℣. 34: *B. Virgo prima omnium votum virginitatis emisit: in corpore autem: Rupertus Cant. cap. 3 censet, B. Virginem primam omnium virginitatis votum Deo vovisse. Sic & Abulensis in Exodi cap. 3, in fine capitis: Viros aliquos, inquit, ut Eliam, Ieremiam, Eliseum, & Essenos virginitatem coluisse, concedimus &c. primam autem virginitatis votum fecisse Deiparam, certissime novimus.* Poteſtne, Reverende Pater, aliquid contra Elianum castitatis votum dici expressius?

75 Sed neque Paternitas vestra intelligit aut intelligere vult S. Gregorium; dum enim is in Caput 12 dicit, nos *lumbos accingere, cum carnis luxuriam per continentiam coarctamus*; non dicit, omnem qui lumbos accingit, carnis luxuriam per continentiam coarctare; cum accinctio lumborum sæpe intelligi debeat mere in sensu materiali, litterali, historico: sed dicit, omnes qui carnis luxuriam per continentiam coarctant, posse dici lumbos accingere, in sensu morali & allegorico. Atqui libro 3. Reg. 18 tantum dicitur Elias accinxisse lumbos sensu materiali, litterali, & historico; nihil igitur potes hinc inferre pro sensu morali, ne quidem juxta S. Gregorium. Deinde Gregorius non agit de solis iis qui vovent castitatem, sed de omnibus qui eam servant. Præterea non agit de sola castitate cœlibum aut viduarum; sed etiam de conjugali, quæ cum commixtione carnis consistit, modo matrimonii & honestatis finis non excedatur. Quomodo enim alioquin Gregorius ibidem diceret; *Nec castitas ergo magna est sine bono opere, nec opus bonum est aliquod sine castitate?* Nam certum est, quod sit falsissimum & hæreticum, quod nullum opus bonum fiat ab iis qui matrimonio utuntur; sunt enim plurimi Sancti, in album Sanctorum relati, qui & usque ad mortem matrimonio copulati fuerunt, & in eo progenuere liberos. Hoc autem verum est, & hic solus potest esse Gregorii sensus, quod carnis luxuriam debeamus per continentiam coarctare, unusquisque pro diversitate sui status: cœlibes & viduæ, abstinendo ab omni

omni delectatione carnali; conjugati, servando fidem matrimonii, neque alteri se commiscendo reipsa aut desiderio: & sicut castitas ad vitam æternam conducere non potest, sine aliis bonis operibus; ita nec alia opera esse salutifera, sine castitate illa generica, quamvis (ut ostendi) salutifera esse possint sine determinata specie castitatis, qualis est in Religiosis aut aliis, cœlibem vitam agentibus.

76 Haud equidem possum te cum Elia na tua accinctione dimittere, nisi prius interrogavero, an ullum inter omnes Patres, Doctores, vel Interpretes, extra scholam vestram, inveneris, qui accinctionem lumborum, non parabolicam, sed realem (quæ memoratur, Reg. 18, de Elia currente ante Achab) interpretatus sit de castitate, præsertim voto dicatâ? Neminem ego quidem reperi, neminem te reperisse colligo ex eo, quod nullum attuleris, sed refugere debueris ad locum parabolicum novi Testamenti, ad propositum nihil prorsus pertinentem. Si verò nullus accinctionem Eliæ sic interpretetur, qua auctoritate sensum hunc Scripturæ affingis? Hoccine, est, servare Leges, à Tridentino Interpretibus præscriptas; quibus jubentur à novitatibus abstinere, & communi Patrum tramiti insistere!

77 Vides itaque, Reverende Pater, quod neque pro obedientiæ, neque pro paupertatis, neque pro castitatis perpetuæ voto, ab Elia (ut prætenditis) emisso, quidquam elicere valeas, neque ex Scriptura, neque ex Patribus. Et tamen confidenter concludis: *Ex quo patet, Eliam Prophetam fuisse verum Monachum seu Religiosum; consideratum præcisè secundùm tria Euangelica vota Religionis essentialia.* Hæc conclusio scilicet, non probabilis tibi, sed evidens est: patet enim. Ego vero rationabilius conclusi supra, nihil penitus sequi illorum omnium quæ intendis; addo, hoc maxime ex dictis tuis & meis patere, quam sis in referenda S. Scriptura infidelis, quam in explicanda exoticus, quam in argumentando dignus commiseratione, (alii dicent, risu) potius quam responso operosiore. Videamus tamen quid novi adferas ex S. Thoma.

78 „ Tria (inquis) Euangelica vota „ Religionis essentialia, Elias in primis, „ juxta mentem D. Thomæ, præsumitur „ emisisse. Nam cum S. Thomas, in Cap. „ 17 Matth. dicat, *Elias omnibus Prophetis* „ *sanctior fuit:* & aliunde 2,2, q. 186, Art. 6 „ ad 2, *Non aliter homo potest vitam totam* „ *Deo exhibere, nisi per voti obligationem*; „ ex quibus patet, opera ex voto facta „ Deo esse gratiora, & nobis magis meritoria; hinc omnino præsumendum & „ inferendum videtur, ex mente D. Thomæ, sanctissimum Dei Prophetam Eliam, „ vi voti seu per obligationem voti, servasse „ obedientiam, castitatem, & paupertatem. Respondeo: Quis vidit scopas unquam magis dissolutas? Si Paternitas Vestra ostendisset antea, quod alii Prophetæ emisissent tria vota Religiosorum essentialia, ac deinde subsumpsisset: atqui *Elias omnibus Prophetis sanctior fuit*, forte ex utraque simul præmissa inferres, aliquâ verisimilitudine etiam Eliam illa vota emisisse: quamquám nec hoc quidem argumentum præter inanem speciem quidquam haberet; ut mox demonstrabo. Cum itaque nullus aliorum Prophetarum deprehendatur tria vota Religiosorum essentialia emisisse; ad hoc ut Elias ceteris sanctior fuisse dicatur, sufficit, si in ipsis virtutum exercitiis, sine talibus quoque votis, credatur multum excelluisse. Sic inter SS. Patres non desunt qui Abrahamum prædicent præ ceteris Patriarchis, Davidem præ ceteris Regibus; imo Actorum 13 vers. 22 dicitur; Deus *suscitavit illis*

David Regem, cui testimonium perhibens dixit, Inveni David, filium Iesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas. Numquid testimonium illud, majus encomium Davidis continet, quam illud S. Thomæ de Elia? Numquid & ipse testificans, infinities majoris auctoritatis est? Sicut tamen inde nemo sapiens inferendum duxerit, Ergo David vovit perpetuam castitatem, paupertatem & obedientiam (nam specimina voto castitatis opposita, & quidem in materia certè non parva, satis omnibus nota sunt) sic neque ex eo quod Elias dicatur *sanctior fuisse omnibus Prophetis*, sequitur ulla ratione aut rationis umbrâ, Eliam tria vota Religionis habuisse.

79 Nunc ad subsumptum, quod facis verbis D. Thomæ: Atqui *non aliter homo potest vitam totam Deo exhibere, nisi per voti obligationem.* Quam quæso habet hoc connexionem cum præmissa præcedenti, ut educere conclusionem ex utraque possis, solis tribus terminis constantem? Age ostende hic, quodnam sit medium, quod in antecedente bis poni debet, & cui tamquam tertio duo extrema identificentur, ut hac ratione ostendantur in conclusione identificari inter se. Admitto igitur verba S. Thomæ & explico: *Non aliter* perfectè *potest homo vitam totam Deo exhibere, nisi per voti obligationem*, concedo: *Non aliter* modo aliquo inferiore, nego. Quod autem sensus Divi Thomæ non sit, Eliam tria ista vota emisisse, evidens apparet ex eo, quod habet 3 parte, quæst. 28, art. 4. *Quia*, inquit, *tempore Legis oportebat generationi insistere, tam mulieres, quam viros (quia secundum carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo populo Christus nasceretur) Mater Dei non creditur, antequam desponsaretur Ioseph, absolutè virginitatem vovisse; sed, licet eam in desiderio habuerit, super hoc tamen voluntatem suam Divino commisit arbitrio; postmodum verò, accepto sponso, secundum quod mores illius temporis exigebant, simul cum eo votum virginitatis emisit. Ad primum ergo dicendum, quod, quia videbatur esse Lege prohibitum non dare operam ad relinquendum semen super terram; ideò non simpliciter virginitatem vovit Dei Genitrix; sed sub conditione, si Deo placeret: postquam autem innotuit hoc esse Deo acceptum, absolutè vovit antequam ab Angelo annuntiaretur. Ad secundum, quod, sicut gratia plenitudo perfectè quidem fuit in Christo, & tamen aliqua ejus inchoatio præcessit in matre; ita etiam observatio consiliorum, quæ per gratiam Dei fit, perfectè quidem incepit in Christo, sed aliquo modo fuit inchoata in Virgine matre ejus*: ubi observatio consiliorum, præsertim cum voto, dicitur inchoata à D. Virgine, non autem ab ullo veteris Testamenti, adeoque non ab Elia. Deinde cur non simpliciter virginitatem ab initio vovisset Maria, sed tantum sub conditione, si Deo placeret? Quid opus erat ea conditione, si simpliciter Elias, & ab eo instituta plurimumque jam tum propagata Religio, simpliciter vovisset? Patres Carmelitæ (ut quidem scribitis) Mariæ perfamiliares erant; poterant proinde illam de modo vovendi absoluto docere.

80 Deinde S. Thomas loco objecto, non dicit, quod non possit esse aliquis multum Sanctus, *nisi per voti obligationem*; sed quod non possit dare se totum Deo, nisi det etiam libertatem; quam homo non potest sibi adimere & transferre totam in Deum, nisi per votum. Atqui D. Thomas non dicit, quod Elias se totum Deo dederit; sed tantum, quod sanctior fuit aliis Prophetis; ad quod verificandum sufficit, si eos qui nullum votum Religionis habebant, in aliis superaverit. Sic fieri potest ut Paternitas vestra omnibus suis

sociis

sociis doctior sit, nec tamen habeat multum eruditionis Historicæ, quæ forte apud vestros non plurimum viget.

81 Præterea verbis illis utitur S.Thomas, ut respondeat objectioni, quæ indicabat promissionem per vota, esse stultam & infidelem; quia monet Sapiens, Si quid vovisti Deo, ne moreris reddere; non possumus autem statim reddere, quidquid per vota Religionis promittimus, cum eorum materia successiva sit & perpetua. Ad quod sic respondet: *Ad secundum*, inquit, *dicendum, quod perfectio Religionis requirit, sicut Gregorius dicit, ut aliquis omne quod vovit Deo, exhibeat: sed homo non potest totam vitam suam actu exhibere; quia non est tota simul, sed successive agitur: unde non aliter homo potest totam vitam suam Deo exhibere, nisi per voti obligationem.* Quare particula, *Non aliter*, tantum videtur excludere Exhibitionem, qua tota vita simul actu exhiberetur; non autem mens S.Thomæ est dicere, quod non possit tota vita nostra exhiberi Deo, per propositum efficax sine voto; vel quod non possit tota vita nostra successive exhiberi & impendi Deo, etiam sine voto. Quis enim dubitet, quin SS. Patriarchæ, Abraham, Isaac, Jacob, & Joseph, vitam suam totam Deo exhibuerint, id est impenderint ejus cultui? quos tamen certum est, Religiosos non fuisse, sed matrimonio semper usos. An autem Elias, & filii Prophetarum, quos censes Religiosos fuisse, Patriarchis illis sanctiores fuerint, non definit Angelicus Doctor, nec credo quemquam alium facilè definiturum. Si ergo conclusio hæc fatua foret, *David sanctior fuit ceteris Regibus; Abraham, Isaac, Iacob & Ioseph sanctiores fuerunt aliis Patriarchis;* atqui *non aliter homo potest vitam totam Deo exhibere, nisi per voti obligationem:* Ergo *David, Abraham, Isaac, Iacob, & Ioseph, fuerunt Religiosi, quantum spectat ad tria vota Religionis essentialia.* Quid statues de conclusione hac, quoad omnia persimili? *Elias omnibus Prophetis sanctior fuit:* Atqui *non aliter homo potest vitam totam Deo exhibere, nisi per voti obligationem:* Ergo *habuit tria vota Religionis essentialia.*

82 Habesne, Reverende Pater, plura ejusmodi argumenta pro religiosis votis Eliæ? Imo, inquis, totum id *ulterius demonstratur ex eo, quod Elias, Eliseus, & filii Prophetarum à SS. Patribus & innumeris Doctoribus appellentur Monachi, & Monachorum Principes, Duces & exemplar.* Sed nondum video Religiosos vocatos: nondum video factam mentionem trium votorum Religiosis essentialium. Et quidem inter tres Patres, qui monachatus Eliani apud te meminerunt, unus est S.Hieronymus, qui in Vita S. Hilarionis minime obscure contra Paternitatem tuam sic testatur: *Needum monasteria erant in Palæstina, nec quisquam Monachum ante S.Hilarionem in Syria noverat.* Ettamen, aut illic, aut nullibi fuere Carmelitarum monasteria fundata ab Elia, aliisque eum secutis Ordinis vestri Generalibus in Testamento veteri, & initio novi. Alter testis, quem citas, est Cassianus, famosus Collator, contra quem (utpote Semipelagianismo infectum) tam acriter scripsit S.Prosper librum de Dei Gratia. Tertius est Abbas Macarius, qui suos sic hortatur: *Fratres carissimi, Eliam & Eliseum ac filios Prophetarum, quos constat veraciter fuisse veteris Testamenti Monachos, imitari curate.* Particula hæc *veteris Testamenti* rectissimè à Macario additur, tamquam limitatio vocis *Monachus;* ne scilicet putetur fuisse Monachus, quales plerique Testamenti novi, nempe tribus votis Religiosorum essentialibus adstrictus. Addis à S.Epiphanio, & Anastasio Sinaita vocari Eliam *verum Religiosum.* Ubi locum, Reverende Pater, designaveris, dispiciam an & quo sensu dictum id

id ab illis fit.

83 Ut videam Eliam appellatum à Patribus *exemplum Religiosorum*, remittis me ad Antonium à Spiritu sancto Carmelitam. Velim ipse potius locos sanctorum Patrum, si quos habet claros, ex eo describas, notato libro & capite, tum à me responsum expecta accuratissimum. Ad S. Hieronymum (si tamen locus Hieronymi sit) vocantem Eliam Principem Monachorum, Eliseum eorum Præpositum, filios Prophetarum Duces; respondeo merito sic vocari, qui primi Monachi fuerunt, quorum exemplum alii tum in veteri tum in novo Testamento secuti sint; ita tamen, ut hi in nova Lege castitatem, paupertatem & obedientiam, non modo servarint sicut priores, sed à Christo jam perfectiora edocti, ad virtutes illas in perpetuum servandas voto etiam se obstrinxerint. Habes hic paucis explicatum, quomodo Elias exemplum esse potuerit Monachis secuturis, & tamen quomodo novi Testamenti Monachi, ex sapientioris & vere divini magistri institutione, ad priorem Monachatum novi aliquid, idque perfectius adjunxerint.

84 Ais ex D. Thoma, exemplum & exemplar (utpote quod causa esse debet ejus quod, juxta exemplum vel exemplar fit) debere esse perfectius, vel ut minimum, æque perfectum, quam sit istud cui in exemplar proponitur: ergo si Monachi in nova Lege habeant vota Religionis, non potuerunt defuisse eadem etiam Eliæ. Respondeo admittendo sententiam S. Thomæ; sed nego suppositum, quod Elias in novo Testamento proponatur tanquam exemplar emittendi vota, sed agendi vitam solitariam; & in ea exercendi virtutes, etiam castitatis, paupertatis & obedientiæ, circa quas ex doctrina Christi nunc emittuntur vota, veteribus incognita. Et certe S. Macarius, à Paternitate Tua citatus, dum sic scribit ad Monachos: *Fratres carissimi, Eliam ac filios Prophetarum, quos constat veraciter fuisse veteris Testamenti Monachos, imitari curate*, non hortatur ut imitentur Eliam in emittendis votis; jam enim ea emiserant; sed ut Eliam in virtutum, circa quas vota versantur, exercitio quam accuratissimè sequi studeant. Sic castissima Susanna, certum potius mortis discrimen eligens quam castitatis jacturam; Joseph, gloriosè superans blanditias pellicientis dominæ, exemplum castitatis proponitur, etiam Religiosis. Habent hi exemplum paupertatis, saltem parabolicum, in Lazaro, summam egestatem fortissimè tolerante. Quis Religiosus ægrè ferat, sibi proponi exemplum obedientiæ, Abrahamum & Isaacum ejus filium; quorum obedientia tanto præclarior fuit, quanto magis ardua, & promissionibus divinis in speciem repugnans? Et tamen neque Susanna, neque Joseph, neque Lazarus, neque Abraham, neque Isaac ullo Religionis voto astrictius fuisse perhibetur aut creditur.

85 Eatenus ergo debet exemplar perfectius esse, quatenus ut exemplar proponitur; non debet circa omnia alia eminere; quin & in aliis fieri potest ut habeat aliquid minus, ut patet in exemplis allatis, quibus vota desunt Religionis; & , si sacris liceat miscere profana, passim decantatus est hic Horatii versus;

Parvula nam exemplo est magni formica laboris.

Imò & Prov. 6 Divina Sapientia pigrum hominem ad formicam remittit; *Vade ad formicam, piger.* Unde frivola est instantia de *Ludi-magistro*, quem dicis non posse statui *Principem, Ducem, aut Magistrum Philosophorum, Medicorum, Iuristarum aut Theologorum, si non sit Philosophus, Medicus,*

cus, jurista aut Theologus. Exemplum, scilicet, ponis quod nihil habeat eorum quæ proponuntur imitanda: supponis enim Ludimagistrum nihil habere scientiæ philosophicæ, nihil medicæ, &c. ideo exemplum esse non potest. At Elias omnia Monachis propria habuit, in gradu perfectionis valde eminenti; licèt quæ circa virtutes illas Christus ejusque Mater primum docuere, ignoraverit. Ut igitur paritas sit, & argumenti tui vanitas magis pateat, suppone Ludimagistrum, qui scientias, Philosophicam, Theologicam & Juris utriusque cum arte Medica perfectè possideat; & ubi necessitas aut caritas exigit, in proximi pauperis utilitatem sedulo & gratis impendat; sed Doctoris aut Licentiati gradum non habeat, nulli se juramento adstrinxerit, quòd à Causidicis & Medicis exigi solet, imo & à Philosophis dum immatriculantur, & à Theologis dum donantur aliquo gradu. An ejusmodi Ludimagister velut exemplar proponi non posset Doctoribus & Licentiatis, quia neque Doctor neque Licentiatus est? Sic Elias, etsi gradum Religiosi non sit consecutus, & vota Religiosorum essentialia (utpote suo tempore ignota) non susceperit; cetera tamen Religiosorum habuit in gradu admodum eminenti, atque inter illa castitatem, & paupertatem; obedientiam vero, quam Religiosus exercere debet erga hominem, cum Elias hominem non haberet cui se in omnibus convenienter submitteret, perfectam tamen erga Deum exercuit; cur is, inquam, fine ejusmodi votis, prædicari non possit tamquam præclarum Monachorum exemplar?

86 Tandem satis conspicata Paternitas vestra, omnia pro religiosis Eliæ votis allata, exigui momenti esse; remittit me ad Lezanam, quasi is rem solidissime conficiat. Sed cur argumentis ejus non uteris, si tam solida sint? Mirum est, à te excerpta fuisse sola debilia, & quæ, quamcumque vertantur in partem, præter inanem umbram vix quidpiam habere deprehenduntur. Deinde Lezana, tantum hesternus scriptor est: vellem saltem ex Carmelitis antiquioribus videre, qui Eliam Religiosum faciant. *Waldensis*, inquis, *sustinet statum Monasticum cœpisse ante annum Christi* 300. De hoc, Rev. Pater, videbimus §. sequenti; hic ostendendũ quod Elias habuerit tria vota religionis essentialia. Interea quæ species consequentiæ, *Monachatus cœpit ante annum* 300 novi Testamenti, ergo Elias fuit Religiosus multis seculis ante novi Testamenti initium? Scio, juxta Waldensem vestrum Tomo 3 de Sacramentalibus cap. 89, *primam Virginem feminam Propheta* Eliæ *in virginitatis perpetua voto successisse*; sed quod nimius, antiquitatem Ordini suo conciliandi amor, Auctorem, alioquin non malum, longius hic quam par est abripuerit, liquet ex eo, quod ibidem, non Deiparam Eliæ, sed Eliam Deiparæ exemplar constituerit; secutus, ut ait, Joannis Hierosolymitani librum de Institutione Monachorum, quem huic affictum esse, aliàs ostendi. Sic igitur enuntiat: *Ad montẽ Carmeli, id est ad hanc altam circumcisionis scientiam, Nubecula, scilicet Beata Maria, ideo quasi vestigium hominis ascendebat; quia non femina, sed homo, scilicet Elias, exemplum ascendendi ei prabebat, quem ipsa imitari satagebat.* Pudet vos quidem modo tantæ erga Reginam virginum irreverentiæ; ideo illam, spiritu Prophetico ab Elia in Nubecula prævisam, Eliæ exemplar castitatis fuisse, mavultis prædicare: sed non sic vester Waldensis aut Pseudo-Joannes excusatur, nec stabilitur utriusque in hac materia auctoritas.

87 Et certe, dum dicitur prima inter feminas Maria virginitatem vovisse, omnes idem intelligunt etiam de viris. Unde S. Bonaventura Libro 1 Pharetræ, cap. 5, S. Bartholomæo Apostolo, apud Pseudo-Abdiam

(ut dixi) loquenti, consentiens, ita scribit: *Hac prima inter feminas constituit in corde suo, ut diceret Deo; Domine, offero tibi virginitatem meam; cum hoc à nullo homine, nec verbo didicisset, nec exemplo ad imitationem invitata fuisset.* Ubi itaque Elias exemplar Religiosorum quoad vota essentialia? Ex his disce, Reverende Pater, non tam altum clamare, neque adeo invehi in eos, qui ad tot usque secula ante Christum natum, non putant extendendum esse Carmelitarum Ordinem, aut etiam statum Religiosum quoad vota obedientiæ, paupertatis & castitatis perpetuæ. Ego ne videar prætensam Carmelitarum successionem ultionis spiritu impetere potius, quam me intra necessariæ defensionis limites continere; redeo ad diluendam criminationem, quasi temerarie & contra certam sanctorum Patrum sententiam in dubium revocaverim, fueritne Elias verus Religiosus. Ad superiores rationes & auctoritates, velut auctarii loco, addo sententiam Reverendissimi Herinx, ex Ordine Seraphico Iprensium Antistitis, parte 4 Theologiæ scholasticæ & moralis, disp. 49. n. 154. *Virginitatem*, inquit, *coluerunt Elias, Eliseus, Ieremias, Daniel cum sociis: quamquam, juxta Bedam, Bernardum, & alios Patres ac Doctores, Deipara omnium prima virginitatem vovisse putetur; sic ut in hoc quoque verificetur, quod canit Ecclesia, sola sine exemplo placuisti Domino nostro Iesu Christo. Nimirum congruebat, tantam perfectionem primò obtingere Reginæ Virginum.* Similem ferè rationem tradit R. P. Paulus à S. Catharina Discalceatus, non tamen Carmelita, sed Augustinianus, in Epiniciis Deiparæ Lib. 5, cap. 4, sect. 2. *Quam rem*, inquit, *raritas commendat; ideo Christus, filius Virginis, hanc virtutem excolendam hominibus proponere reservavit in tempus adventus sui, propter perfectionem legis Evangelicæ cujus est præcipuum ornamentum.*

88 S. Chrysostomus in Hom. de Jejunio & temperantia: *Enimvero, magna est hujus rei*, nempe virginitatis, *dignitas, & admodum occultus virtutis ager; atque hoc etiam illi manifestum faciunt, qui in veteri Testamento multa alioquin præclara gesserunt. Magnus enim ille Moyses, caput illud Prophetarum, familiaris Deo amicus* &c. . . . . *ad hæc virginitatis certamina ne oculos quidem intendere potuit, sed conjugio ac ejus præsidio habuit opus; nec ausus est in virginitatis pelagus se dare, ejusdem fluctus reveritus. Et Patriarcha ille, filii sacerdos* (Abraham) *crudelissimum illum in naturam affectum superare valuit, filiumque*, quantum in ipso erat, *occidere, sed ad virginitatis certamen se accingere non est ausus*: quod ipsum censet de Propheta Job. Eadem docet in homilia de Eleemosyna ac jejunio, & in secunda ad Olympiadem epistola, atque extendit etiam ad Isaac aliosque Patriarchas. Sed quidquid sit de motivo, quo ad generationem impulsi sunt aliqui; quidquid de castitate aut etiam virginitate aliorum; istud mihi quidem videtur nullo solido fundamento adstrui, Eliam, Eliseum, aut ullum veteris Testamenti elicuisse votum perpetuæ castitatis.

89 Superest adhuc aliquid dicendum de Filiis Prophetarum, atque imprimis noto cum sacræ Scripturæ Interpretibus, in Populo Israëlitico *Prophetas* dictos, non eos solum, quos futurorum prædictio & arcanorum scientia illustres faciebat, *Videntes* quoque dictos, priusquam gens illa suos Reges acciperet; sed etiam ex humano instituto; & prius forte quam in Terram Promissionis transiret, Cantores laudum divinarum, in synagogis & sabbatinis conventibus. Hos enim & *Prophetas* nominatos, & *Prophetare* dictum pro *Psallere*, apparet ex 1 Regum cap. 10, ubi Saüli Galgalis appropinquanti, *Cuneus Prophetarum obviam* venit,

venit, & ipse *prophetavit in medio eorum*; & rursus idem cap. 17, insiliente in eum spiritu, *prophetavit in medio domus suæ*. Talium Cantorum congruum fuit scholas & collegia quædam haberi, ubi juniores, inde dicti *Filii Prophetarum*, exercerentur; & unde bene exercitati distribuerentur per synagogas, veluti per parochias; quemadmodum, ex Concilii Tridentini voto, in singulis diœcesibus habentur Seminaria Clericorum, tantisper eodem tecto ac mensa utentium, ex collata ad id fundatione, & ad propria cuique domui instituta tenenda pro tempore obligatorum.

90 Porro sicut propterea nemo dixerit, ejusmodi Clericos profiteri monasticam, cum illic recipiuntur; aut ad Euangelica consilia ex voto adstrictos; sic absque ullo fundamento sustinetur, Filios Prophetarum, de quibus liber 4 Regum cap. 4, 5, 6 meminit, ut in Bethel, in Jericho, in monte Ephraim domicilium, & quasi cœnobia habentium, fuisse veri nominis cœnobitas, obstrictos voto perpetuæ castitatis, paupertatis, & obedientiæ. Non etiam ex eo, quod ad ipsos divertere solebat Eliseus, & illi in suis necessitatibus ad ipsum recurrere, vel quod Jerichuntini dixerint, *Ecce locus in quo habitamus coram te, angustus est nobis*, utpote ad centenarium usque auctis; non, inquam, ex prædictis sequitur, quod illi haberent ipsum pro suo Generali, cui obedientiam omnes vovissent, in manibus vel ipsiusmet, vel immediatorum suorum Superiorum; licet his obedire tenerentur pro tempore, quo isto in convictu morabantur; scilicet ex contractu, non ex voto.

91 Tales tamen, quia pro illo tempore tenebant aliquam cœnobiticæ vitæ formam, idque in ordine ad specialem Dei cultum, nec alii in veteri Testamento erant, qui propius ad Monasticam Christianorum accederent; recte dici potuerunt *Duces Monachorum*, jam inde à temporibus ipsum quoque Eliam diu prægressis; cujus tamen longe excellentior anachoresis, conjuncta cum Prophetica gratia & dono miraculorum, tam considerabilem illum, etiam post Christum natum, Monachis quibuscumque fecit; ut ad ipsum, velut eo in genere primum, tum solitarii omnes Monachi, tum etiam claustrales sub Euangelicæ perfectionis norma vivere professi, referrent originem suam; licet nullis ab illo vel per illum regulis specialibus informati, nulla eidem successionis continuæ catena devincti.

92 Venio tandem ad id, unde Paragraphum incepisti, Pater Rev. sic scribens: *Quod in veteri Lege verus fuerit Monachatus & Religio, probatur ex Decreto supremæ S. Inquisitionis, quæ in judicio contradictorio contra Iesuitas, per sententiam definitivam, approbavit propositiones, asserentes in Lege veteri fuisse votum obedientiæ, castitatis & paupertatis, adeoque verum Monachatum.* Nescio quinam fuerint Jesuitæ isti, nec scire curo; judicium contradictorium non capio quale possit esse, ubi nec accusator ad replicandum accersitur, neque cum eodem communicatur lata in favorem rei sententia, ut cesset accusatio. Atqui neutrum factum, videtur constare ex verbis P. Francisci de Salinas, sicuti ea allegantur à P. Francisco Bonæ-spei, parte 1 Armamentarii num. 174. Decretum enim ab hoc aliisque recentioribus profertur, ut editum anno 1639, die 9 Decembris; Salinas autem in cap. 2 Jonæ qu. 35 num. 307, ita scribit apud dictum Patrem Bonæ-spei.

93 „Ego quidem sententiam supremi „Inquisitionis Senatus non vidi, quia in „archivio Religionis reservatur; sed nec „sanctum Inquisitionis tribunal, in sua „sententia edixisse, quod, uti ipse asserit

„ (*scilicet Auctor Apologetici pro Historia* „ *Prophetica Carmelitarum, antea censura-* „ *ta ut scandalosa &c.*) ipse affirmat, certo certius est ex dictis supremi Senatus „ Censorum, qui mihi id affirmarunt. Etenim illud sacrum Tribunal, nihil aliud „ fecisse asseverarunt, quam absolvere ab „ instantia Domini Fiscalis sententiam Monachatus aut Voti. Premebatur enim „ prædicta sententia, quia semel damnata „ fuerat: postmodum ab igne libera constituitur: non vero inde fit, approbatam „ in sempiternum. Nam & iterum absoluta ab instantiâ, poterit in judicium vocari, nimirum nova probatione habita „ ejus mali, cujus accusabatur & rea tenebatur. Quapropter mihi & cuilibet alii „ licitum & laudabile erit, pro Virginis „ honore decertare, & damnandam opinionem asserere; & si ostendero argumenta & rationes, damnatione prædictæ „ sententiæ dignas, quis dubitat à S. Tribunali perpendendas, quin aliquid faciat, „ primæ absolutioni nec indignum, nec „ contrarium? Qui namque ab instantia „ absolvitur, iterum potest instati & teneri, quod frequentissimum est in sacro „ supremæ Inquisitionis tribunali: & ideo „ nihil habet auctoritatis illa absolutio ab „ instantia, qua toties instat in suæ sententiæ favorem. Censores vero, quorum „ dictis ab instantia absoluta fuerit hæc „ sententia, potuerunt primò esse numero „ pauci, secundo potuerunt etiam moveri „ auctoritate S. Hieronymi, Isidori & illorum, quibus ipse utitur in suo Apologetico libro: quorum sententias expendimus, & vidimus eos neutiquam suæ „ sententiæ favere, sed nostræ; & credo „ eos, si hæc vidissent, sub eadem damnatione sententiam reliquissent: audivi „ enim multos, à quibus hæc accepi, quæ „ modo retuli.

94 Huic relationi nihil omnino adversatur Decretum, cujus hic est tenor. „ In „ urbe Madrito; die nona præsentis mensis „ Decembris, 1639, assistente Illustriss. D. „ Archiepiscopo Inquisitore Generali, una „ cum Dominis Regii Consilii sanctæ Generalis Inquisitionis, viso & examinato „ Memoriali, quod præsentavit Religio „ Carmelitarum Discalceatorum, in defensionem quarumdam propositionum, contentarum in 1 Tomo Historiæ Propheticæ, compositæ per Fr. Franciscum à S. „ Maria, ejusdem Ordinis alumnum; ac „ simul visis, & examinatis qualificationibus, supra dictum Memoriale ex ejus „ mandato factis; dixerunt, quod primæ „ quinque propositiones . . . . dicti Defensorii, scilicet,

„ Quod in Lege scripta fuit votum castitatis & virginitatis perpetuæ.

„ Quod mulieres fecerunt votum virginitatis in Lege scripta.

„ Quod in Lege scripta fuit votum „ obedientiæ perpetuæ.

„ Quod in Lege scripta fuit votum paupertatis voluntariæ.

„ Quod in Lege scripta fuit verus Monachatus & Religio. Currant impressæ „ ut jacent, & de novo possint imprimi; „ dummodo declaretur, non fuisse Monachatum cum solennitate & perfectione, & cum potestate clavium, sicut in „ Lege gratiæ.

95 Obsecro te, Pater Rev. istud Hispanicum, *Corren impressas en la forma que estan*, id est, *Currant impressa in forma in qua sunt*; numquid non videtur simile ei, quod Angli vocant, *Habeas corpus*? quando scilicet reus, suspensis quibuscumque contra eum actis, liber abire sinitur, quoad propter novas in eadem causa instantias denuo advocetur in judicium? Quænam porro est ista limitatio, addita sententiæ provisionali

(ut

(ut Fora loquuntur) in vestrum favorem latæ? *Dummodo declaretur &c?* An ergo Jesuitæ (hos enim vis delatores fuisse) an, inquam, Jesuitæ per calumniam imposuerunt Auctori Historiæ Propheticæ, id docuisse quod numquam somniavit, torquentes in sensum tam perversum verba illius, sicut queror & demonstro, torsisse Paternitatem Tuam verba mea? Non existimo. Non enim credo, acquieturos vos fuisse, quin sacrum Officium ipsosmet adversarios declararet pœna dignos (sicut anno 1653 fecit in causa P. Didaci de Diana, cujus meminit Libellus Supplex, pro me oblatus Regi à Societate Toletana, num. 12) non credo, inquam, acquieturos tali casu fuisse vos, quin sacrum Officium declararet, pœna dignos *delatorem, conjuratores, æmulos ac falsos testes, minusque bene affectos ministros*; tantoque id magis, quanto graviorem passus injuriam erat Auctor vester, non solum accusatus falso, sed etiam damnatus. Atqui de calumnia questus est hactenus, quod sciam, nemo: satisque vobis fuit evasisse judicium.

96 Hic tamen me tenes, Reverende Pater, hic me reum agis apud Inquisitores Hispanos; Nam, inquis,,, juxta Hieronymum,, Garciam, opinio de vero Monachatu Eliæ,, adeo est probabilis secundum definitivam,, S. Inquisitionis Hispanicæ sententiam, ut,, qui eam nunc diceret esse improbabilem,,, puniretur per S. Officium tamquam contumax, ut dicetur art. 16 num. 157. Adeo articulum tuum & numerum designatum; illic autem citas hæc verba Garciæ truncata: *qui nunc diceret eam improbabilem esse* sententiam, *puniretur per S. Officium, tamquam contumax ac rebellis ejus decretis ac mandatis.* Nullum citas Garciæ librum, nullum locum, forte ne possim examinare citationis fidelitatem ac sensum. Testaris, agi de vero Eliæ Monachatu. Sit ita. Verum Monachatum, præsertim veteris Testamenti, à Religioso statu satis prolixe, & (ut puto) accurate distinxi. Non acquiescis, neque desinis me ad Tribunal S. Inquisitionis Hispanicæ rapere, tamquam contumacem ac rebellem ejus decretis, quod nolim S. Eliam, Eliseum, ac filios Prophetarum, agnoscere veros Religiosos, saltem præditos tribus votis Religiosorum essentialibus; atque adeo nec agnoscere Carmelitas fuisse illo titulo.

97 Parce, amabo, Reverende Pater. An sententiam istam usquam improbabilem dixerim, non memini: nunc tantum dico, salvo meliori, non videri mihi veram: & (pace vestra liceat) addam candore Belgico, nec probabilem mihi quidem videri. Ita enim de probabilitate cum Lovaniensibus nostris censeo, ut nulla sententia cuipiam probabilis sit, quæ eidem appareat falsa aut minus verisimilis, quam opposita. Quomodo autem possit sententia vestra non apparere mihi vel falsa, vel minus verosimilis, adversus quam tot rationes militant, & auctoritates, quæ nullis aliunde elidantur? Si tamen pergas quærere auctores, in quos, opinionem vestram ut improbabilem rejicientes, debaccheris, quosque propterea denunties Hispanicæ Inquisitioni; habes in primis Hispanum Eximium P. Bartholomæum de Los Rios, qui loco supra citato dicit, *Quod novum illud prima mortalium ipsa* Deipara *fecerit, ut statum virginitatis, nuncupato ad id peculiari voto, institueret, sanctorum Augustini, Bernardi, Ruperti & sexcentorum tum Patrum, tum Doctorum irrefragabilis est sententia.*

98 Nonne opinio apud Theologos sine scrupulo vocatur improbabilis, quæ sexcentorum Patrum & Doctorum sententiæ irrefragabili opponitur? Atqui tamen Eximius hic Hispanus & in Capella Burgundica Concionator Regius, librum suum dedicavit Philippo IV Hispaniarum Monar-

chæ, ſub cujus auſpiciis Antverpiæ eum edidit anno 1641, id eſt biennio poſt Decretum à te memoratum. Et licet illud confirmatum ab eadem Inquiſitione dicas anno 1673; non deſiere tamen propterea Theologi palam & impune opinionem veſtram rejicere, tamquam improbabilem. Exemplo ſit Eximius P. Chriſtianus Lupus, ex Ordine S. Auguſtini, in antiquitatibus non parum verſatus, & illuſtratione Conciliorum etiam Romæ notiſſimus atque æſtimatiſſimus. Sic igitur in ſuis Scholiis ad Tertullianum de præſcriptionibus contra Hæreticos, pag. 46, poſtquam de Prophetis & Patriarchis dixit, quod *in Matrimonium non fuerint ex libidine lapſi, neque ex hac in iſtud aſcenderint; ſed divinæ legis compellente præcepto, ex plena caſtitatis virtute in conjugale commercium deſcenderint, uti ex plena temperantia Timotheus in vinum; quia nempe erat tunc tempus ſpargendi lapides, ſeu filios generandi.*

99 Nunc aures arrige, R. Pater, ut audias quid dicat de voto caſtitatis: *Interim*, inquit, *eſt longe certiſſimum, quod perpetua, præſertim per votum Deo profeſſa virginitas, in antiquo Teſtamento nec prædicata fuerit, nec obſervata: & obſervari non poterat. ..... Hæc ſplendidiſſima ac eminentiſſima virtus, eſt gratia novi Teſtamenti, initiata per ſacratiſſimam Virginem, quæ hominum prima dixit: Quoniam virum non cognoſco. Quod omnium in toto humano genere prima perpetuam virginitatem voverit, eſt conſtans traditio Eccleſiæ.* Nunc tibi conſiderandum relinquo, an detur opinio probabilis contra ſententiam *certiſſimam*, & contra *conſtantem Eccleſiæ traditionem*. Quam longe etiam hodie in conſpectu Inquiſitionis Hiſpanicæ Franc. Galianus, Generalis Hieronymianorum, à ſententia veſtra probabilitatem omnem arceat, non eſt quod commemorem; liber ejus ſatis aperte loquitur. Nec ille tantum, quem jam in Belgio habemus Latine ſcriptum; ſed etiam idem Hiſpanice redditus, ac veroſimiliter auctior, & ſummo Pontifici dedicatus, nondum quidem hic viſus, celebris tamen, propter molimina veſtra contra eumdem exinanita omnia. Nam cum eum jam impreſſum, mediantibus Regiis quibuſdam Senatoribus, ſuſpendi feciſſetis, ne palam exponi poſſet venalis, licet omni requiſita facultate & approbatione munitus; tandem tamen die 13 Febr. nuperi evicit piorum ſententia ſanior, ut emi ac legi rectè poſſit; & jam palam de adverſariis toto non ſolum Madrito, ſed Hiſpania triumphat. Sed & Decretum tantopere à te jactatum quid aliud habet, quam quod permittatur ſententiæ veſtræ, ut *currat*. Jam ſupra dixi & iterum dico, me curſum ejus nolle impedire, modo veritas & certa Patrum traditio non detineatur vincta compedibus.

100 Interea *currant* propoſitiones veſtræ, quantum volent: ſtabit ſemper immota veritas. Sed an à Sede Apoſtolicâ permittetur, ut currant etiam Propoſitiones ſeptemdecim, à Reverendiſſimo Patre Generali Hieronymianorum, vobis imputatæ & denuntiatæ Cathedræ S. Petri, ut novæ, ab eaque dijudicandæ? Ad manum mihi non ſunt libri, quibus Propoſitiones illæ contineri & defendi dicuntur. Juvat interim legendas hic exponere ſeptem ultimas (nam priores decem ſpinoſæ magis ſunt, nec ita facile dijudicandæ à quolibet) & Paternitati Tuæ occaſionem præbere, lævigandi novitatem doctrinæ, ſi veſtra ſit; aut, ſi falſo vobis impingatur, calumniam diluendi. Sunt autem hæ.

101 „ XI Vocatio qua vocavit Elias „ Eliſeum, ad ſtatum religioſum & ſub„ ſtantialiter Evangelicum, fuit majoribus „ auxiliis & favoribus præventa, quam vo„ catio qua Chriſtus vocavit Apoſtolos ad „ ſuum diſcipulatum.

„ XII

„ XII In prædicto statu religioso, revelata fuit omnibus Monachis & Monialibus, & omnibus profitentibus in eo, exemplaritas Christi futuri, & voti virginitatis Deiparæ; ut vota emitterent ad exemplar vitæ Christi Domini, & voti B. Mariæ.

„ XIII In eodem statu revelabatur profitentibus præmium æternum, ut vota Euangelica emitterent propter regnum cælorum.

„ XIV Prædictus status religiosus ... ab Elia usque ad Christum Dominum; permansit in sua primitiva observantia, sine relaxatione aliqua & mitigatione sui primævi instituti.

„ XV Idem status, præter tria substantialia vota, fuit etiam in abstinentia, non solum carnium, sed piscium: & ex Regula Monachi & Moniales tantum herbis victitabant.

„ XVI In illo statu, per novena secula & amplius, ab Elia usque ad Christum, nullus à vocatione recessit: nullus in Monachis Elianis veteris Testamenti fuit lapsus.

„ XVII Ad illum statum Elianum Synagogæ nullus recipiebatur impurus: quia impuritas, etiam mentis, revelabatur Prælatis, ut ostium impuris clauderent.

102 O grandes Monachatus Judaici supra Christianum prærogativas! O feliciores tunc, quam nunc Carmelitas! Etenim traductus in Europam ex Syria, dimissis eremis suburbanis, penetravit in civitatum frequentiam, & vitæ contemplativæ studia quieta, activæ laboriosis exercitiis multipliciter interpolavit. Neque hoc tantum, sed diffluente singulis fere seculis disciplina, frequentes reformationes ultro subivit; divisus denique est in Calceatos, mitigata in nonnullis Regula utentes; & Discalceatos: eosdemque Calceatos vidimus nos juvenes insigniter reformari in Belgio, & gratulamur, nedum vitio vertimus; nam si collabi paulatim instituta etiam sanctissima humanæ est infirmitatis; divinæ potentiæ opus est collabentia restaurari.

103 Quantum autem hoc veteris Monachatus supra novum fuerit privilegium, quod crimen apostasiæ status ille prior exclusit, contra quam secundus Euangelicus, ipsomet Christo magistro utens! An hic isti, tam antiquo tamque singulari, eatenus inviolato privilegio renuntiaverat, cum permisit unum ex suis duodecim adeo graviter labi, ut magistrum ac dominum venderet triginta argenteis, & abiens laqueo se suspenderet? hunc autem secuti sunt tot alii infelices apostatæ Ordinum religiosorum quorumcumque, etiam Carmelitici. Ast forte, præter unum Andream, S. Joannis Baptistæ discipulum, Carmelitæ non erant ceteri Apostoli, adeoque nec Judas. Vereor, ut hoc æquis auribus audiatur de illis, qui tanto propius Beatam Virginem ejusque virginitatem habebant præ oculis, quam alii (ut fertur) tunc viventes in Carmelo, Joannis prædicatione ad Messiæ cognitionem dispositi, & Spiritum sanctum in Pentecoste suscipere digni.

104 Dicatur tamen etiam hoc: quid ergo de Giezi famulo Elisei, post Naamani munera suscepta dilapso ad seculum uxoremque ducendam? Vel igitur hic Elisei ipsius famulus non fuerit Carmlita; vel Eliseum, in eo ad suum famulatum, adeoque & discipulatum asciscendo, destituit spiritus, Prælatis omnibus Carmeliticis postea proprius tamdiu. Ut porro nec Giezi fuerit Carmelita, quomodo id negare audebitis de Jona, quem vultis Sareptanæ viduæ filium atque Eliæ ipsius discipulum fuisse? nec desunt ex vestris qui faciant successorem Elisei in regimine generali totius Ordinis. Atqui etiam hic in apostasiam lapsus contra suum obedien-

tiæ;

tiæ, quod adstruitis, votum, refractarius præcepto tam formali, quod ei Dominus fecerat de prædicando Ninivitis, fugit in Tharsis; utique non amplius rediturus ad monasterium suum, quod est ipsissimum apostasiæ monasticæ crimen committere. Sed de his mecum, Lector, suspende judicium, donec Apostolica Sedes judicaverit, an talia doceant Carmelitæ, & quatenus ea teneri possint vel debeant reprobari.

105 Ego quod mearum est partium historice egi, quando ostendi supra ex Hieronymo, usque ad Monachatum S. Hilarionis, ignotum fuisse in Syria & Palæstina nomen Monachi, nec ulla illic fuisse monasteria. Quid si autem pariter ostendam, ante Augustini Episcopatum, qui non fuit nisi seculo quinto, nullum in Italia, nullum in Africa, quæ præcipuæ fidei Catholicæ tunc erant regiones, fuisse seu virorum, seu mulierum cœnobium? Certè id asserit Christianus Lupus in suis ad Tertullianum Scholiis pag. 42. Opportune omnino. Nam objicis mihi hunc ipsum Tertullianum, qui & floruit seculo tertio, & librum scripsit *de velandis Virginibus*. Respondeo, nondum ex Tertulliano probari, quod Virgines illæ essent Religiosæ: nam & velum accipiunt hodiedum Begginæ: & castitatem in domo paterna profitentur multæ filiæ Deo devotæ, etiam perpetuam, quibus tamen desunt cetera ad Religionem requisita. Neque obest quod Virgines illæ *sacræ*, *sanctificatæ*, imo & *Sanctimoniales* vocarentur, de quibus sic S. Augustinus Sermone 23 de verbis Domini: *Illæ quæ propriâ & excellentiori sanctitate Virgines in Ecclesia nominantur, quas etiam usitatiori vocabulo Sanctimoniales appellare consuevimus.*

106 Ut autem de istius mei responsi soliditate minus dubites, opportune, ut dixi, offert se responsalem pro me prælaudatus Eximius, loco supra indicato notans, quod Tertullianus *nequaquam de solis cœnobitis, sed & de castitatem professis, in paterna aut alia privata domo, Virginibus agit: etenim usque ad S. Augustini Episcopatum Africana Ecclesia & virorum & virginum cœnobia penitus ignoravit. Nam & ipse Augustinus, dum in Italia doceret Rhetoricam, ignoravit vocem Monasterium. Ista tamen Ecclesia sacris semper abundavit Virginibus: & ipsas semper appellatas fuisse Sanctimoniales, habemus item ex aliis Scriptoribus. Idem titulus viguit apud antiquos Longobardos. Etenim apud eorum Leges, septimus & trigesimus secundi libri titulus est de* SANCTIMONIALIBUS: *& illic contentæ Leges istum titulum assidue donant etiam privatarum domorum virginibus.* Sic explicat Eximius hic Auctor Tertullianum, in quem ex professo commentatur, jungens mox etiam Toletanam I Synodum, S. Athanasium &c. Atque adeo non ubicumque *velatas* aut *sacras virgines*, quin & *Sanctimoniales*, apud antiquos reperis, statim cœnobiticas aut religiosas Virgines te invenisse probaveris.

107 Objectionem de Eunuchis absolvi paucis §. superiore; nec enim putaveram multum te in eis præsidii ponere. Cum tamen cetera, etiam minutissima, tam studiose discusserim; vereor ne fortè hic difficultatis aliquid me apprehendisse suspiceris, cujus metu potius quam contemptu, ad alia properaverim. Quare singulos etiam objectionis illius apices expendere est animus. Quoad votum castitatis, quod in Lege veteri fuerit; probatur, inquis, „ex „ Isa. 56, ubi de *Eunuchis* fit mentio. In „ quem locum Hieron. lib. 15 ait: *In Eu-„ nuchis illi intelligendi sunt, qui se ca-„ straverunt propter Regnum cælorum, qua-„ les erant Apostoli.* Et S. Anastasius Sinaita „ in qq. super Script. quæst. 66. *Eunuchi „ qui se castraverunt propter Regnum calo-„ rum, hi sunt*, in Lege nova *Apostoli &* „ *Mo-*

„ *Monachi*, in Lege veteri, *Elias, Daniel* „ *& alii multi.* Idem fere afferit S.Ephrem „ apud Salianum ad annum 3173. Et S. „ Epiphanius lib.2 hæresi 63 & 58. Tum subsumis, Atqui „per illos qui se castra- „ verunt propter Regnum cælorum non „ intelliguntur Eunuchi naturales, aut fa- „ cti ab hominibus; sed voluntarii, qui per „ votum castitatis ad voluptates venereas „ se reddiderunt moraliter impotentes, uti „ disertè indicat Bellarminus Lib.2 de „ Monachis, dicens cap.2: *Ipsa Eunucho-* „ *rum appellatio perspicuè votum indicat:non* „ *enim est Eunuchus, qui solum continet à se,* „ *sed qui continere se non potest*„ (voluisti dicere, *qui non potest non se continere*)„ & „ sic alii communiter, numeratque S.Epi- „ phanius hæresi 58 Apostolos,Monachos, „ & Eliam inter Eunuchos. Hoc sensu „ Tertullianus Lib.de Monogamia cap.8 „ Eliam Prophetam vocat *Spadonem.*

108 Respondeo ad Isaiam,ejus locum referendo & explicando,Cap. 56 ℣. 4. *Hæc dicit Dominus Eunuchis,qui custodierint Sabbata mea & elegerint quæ ego volui, & tenuerint fœdus meum;*(℣. 5) *dabo eis in domo mea & in muris meis locum.* In hæc verba sic commentatur Cornelius à Lapide: „ *Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui* „ *custodierint Sabbata mea*, id est, qui „ Deum sanctè coluerint, eruntque veri „ Dei cultores. Ad litteram loquitur „ (Propheta) de Eunuchis naturalibus & „ castratis; sed sub his symbolicè intelligit „ Eunuchos spontaneos & spiritales (ad „ eos enim eum assurgere, mox patebit) „ *qui seipsos*,proposito aut voto cælibatus, „ *castraverunt propter Regnum cælorum*, uti „ huc alludens Christus ait Matth.19, ℣. „ 12. Talibus enim hic promittit Deus, in „ Ecclesia & in cælo, nomen gloriosius & „ diuturnius, quam possent habere à filiis „ suis. Ita explicant S.Hieronymus; Cyril- „ lus; S.Augustinus Lib.de S. Virginitate „ cap.24,& Lib.contra Faustum cap.ulti- „ mo; S.Basilius Lib.de vera Virginitate; „ Ambrosius Exhort. ad Virg. Gregorius „ 3 parte Pastor.cap.29, Rupertus & alii.

109 Audis, Reverende Pater, illos hic intelligi,tum ab Isaia,tum à Christo, juxta interpretationem Sanctorum Patrum, *Eunuchos spirituales, qui seipsos proposito aut voto cœlibatus castraverunt propter Regnum cælorum?* Ergo,juxta sanctos Patres, non soli ab Isaia & Christo vocantur Eunuchi spirituales, qui votum cœlibatus emiserunt; sed etiam qui ex *proposito*,sine voto, se perpetuò continent. Ergo non ex eo præcise quod Elias,Daniel, & similes vocentur Eunuchi spirituales,sequitur, quod se perpetuò continuerint ex voto, cum ad eam appellationem, juxta SS. Patres, sufficiat perpetuæ continentiæ efficax *propositum.* Ergo coacervati à Paternitate vestra loci, ex Hieronymo, Anastasio Sinaita, S.Ephrem, S.Epiphanio, & Tertulliano, (ubi Elias, Daniel & alii vocantur Eunuchi vel Spadones) non probant, in eis absolutè fuisse votum, sed tantum sub disjunctione, *aut votum*, *aut propositum*: atque hoc,locis Patrum à te objectis, confirmatur potius, quam enervetur.

110 Incipio ab Epiphanio,qui hæresi 58 contra Valesios agens, eos reprehendit, quod ex perversa Scripturæ interpretatione, seipsos aliosque etiam invitos castrarent, ut ajebant, propter Regnum cælorum; cum post castrationem nihil libidinis relinquerent intentatum.Contra hos dicit:„ „ *Sunt Eunuchi qui se castraverunt propter* „ *Regnum cælorum.*Quinam illi esse possunt, „ nisi egregii illi, primum Apostoli, tum „ Monachi ac reliqui virginitatis culto- „ res? . . . qualem in veteri Testamento „ Eliam fuisse legimus ac deinceps Pau- „ lum,qui dixit Cor.7, *Dico autem viduis*

„ *& non nuptis, quoniam bonum est ipsis si* „ *sic permaneant, sicut & ego; quod si non se* „ *continent, nubant.* Quomodo igitur ipse „ permansit? Si enim exsectus est, & ad „ illius exemplum accommodati mansesrunt, qui ei similes essent, ut eam con„ silii partem implerent, *Sicut ego*; fierine „ potuit, ut exsectus quispiam, nisi conti„ nentiam servare posset, uxorem duceret? „ Illud vero, *Uxorem ducant & non urantur*, „ nonne ad continentiam pertinere, non „ ad membrorum mutilationem, anim„ advertis? „

112 Sic igitur argumentatur Epiphanius. Cuilibet servanda est continentia, statui suo proportionata: Apostoli, Monachi, & ante illos Elias in vita cœlibe nullam in se admiserunt voluptatem, nullum actum carnalem; ita vivebat Paulus; ita, exemplo suo, ut viduæ & non nuptæ permanerent, hortabatur. Ergo vel in vita cœlibe (quod laudabilius) ab omni voluptate & actu carnali abstinendum est; vel, si ea sit quorumdam infirmitas, ut libidini succumbant, ineundum est matrimonium, atque eo ita utendum, ut intra fidem matrimonii & honestatis limites consistatur. Quem in finem adducitur illud Apostoli, *Quod si non se continent, nubant:* & illud: *Uxores ducant & non urantur.* Atqui dum ejusmodi Eunuchos spirituales hortatur, ut sic permaneant; non hortatur solos qui voto perpetuæ castitatis obstricti sunt; quomodo enim diceret, *Quod si non se continent, nubant: uxores ducant & non urantur?* Simile etiam Epiphanii contra Valesios argumentum est. Agit Apostolus de talibus castratis, qui si non se contineant, remedium habent in matrimonio; atqui materialiter castrati matrimonium inire non possunt, uti nec castrati spiritualiter; ergo dum Eunuchos spirituales hortatur Apostolus ut sic permaneant, non agit de solis obstrictis voto perpetuæ castitatis, sed etiam de iis qui ita castitatem servant, ut matrimonio licite jungi possint ejusque actum exercere.

113 Similiter Hæresi 63, quæ est Origenianorum, multumque accedit ad hæresim præcedentem, sic loquitur Epiphanius: „ Abrahamum scimus liberis operam dedisse, „ & amicum interim Dei fuisse, perinde „ atque Isaacum, & Jacobum, ac deinceps „ ceteros, qui neque semetipsos execrandis „ flagitiis ac fœdissimis usurpandis rebus „ inquinarunt, neque rectè à Deo consti„ tutæ liberorum per nuptias procreationi „ refragati sunt. Neque porro, qui inter „ ipsos castimoniam ac virginitatem institue„ rant, certaminis leges violarunt, aut ve„ lut quibusdam præstigiis hanc virtutis ex„ ercitationem alio modo commutarunt. At„ que Elias sanè urbes ipsas propemodum „ ne ingrediebatur quidem, nec inter mu„ lieres versabatur; sed in desertis locis as„ sidue vivebat, quemamodum Eliseus, & „ Joannes, ac ceteri omnes; qui ut præcla„ rè, ex Euangelico Domini mandato, insi„ gnem illam imitationis Angelicæ notam „ atque formam exprimerent, *semet ipsos* „ *castraverunt propter Regnum cælorum.* „ Juxta hunc Epiphanii locum, castratio Eliæ in hoc consistebat, quod omnes libidinis occasiones studiosissime vitaret, ita ut *urbes ipsas propemodum ne ingrederetur quidem, nec inter mulieres versaretur; sed in desertis locis assidue viveret.* Atqui hic nulla, vel explicita, vel implicita mentio voti est, quæ tamen ad Origenianos, uti & supra ad Valesios convincendos, maxime fuisset opportuna. Ergo ad castrationem spiritualem non requirit Epiphanius votum, sed ei sufficit propositum efficax castitatis, & adhibitio mediorum ad eam servandam necessariorũ. Idem confirmatur ex eo, quod Epiphanius castrationem illam, in iis qui cœlibem vitam ducunt, appellet *mandatum Domini:* atqui

atqui non est *mandatum Domini* de vovenda ab innuptis castitate, sed de ea servanda quamdiu innupti sunt: ergo ad spiritualem castrationem non requirit Epiphanius necessario votum; sed ei sufficit propositum castitatis & accurata ejus observatio.

113 Clarius etiam nobis favet objectus Anastasius Sinaita; nam loco citato ad illa Christi verba, *Qui se castraverunt propter Regnum cœlorum*, adoptat hanc Chrysostomi sententiam: *Non membrorum dicit abscissionem* Christus, *absit; sed malarum cogitationum ablationem ... Tu ergo Deo age gratias, quod cum mercede & coronis tu illa sustines, quæ sustinent absque coronis ii qui sunt castrati ab hominibus*: neque in tota illa quæstione quidquam est ad rem præsentem faciens, nisi quod ad longum referatur locus S. Epiphanii supra explicatus. Atqui *ablatio malarum cogitationum*, quæ juxta Chrysostomum & Anastasium Sinaitam est *castratio propter Regnum cælorum*, potest consistere sine voto, ut est evidens. Ergo neque Chrysostomus, neque Anastasius Sinaita intelligit solum eum Eunuchum, qui votum Deo obtulit castitatis perpetuæ.

114 Ad locum Hieronymi non est opus respondere, cum aliud non habeat quam; *In Eunuchis nequaquam illi intelligendi sunt, quos ardens poëta describens, ait* &c. *Sed illi de quibus Dominus in Evangelio loquitur, qui se castraverunt propter Regnum cælorum, quales erant & Apostoli*. Quomodo castratio fieri possit, etiam sine voto, jam ex Patribus ostensum est. Cur autem ubi habetur, *Quales erant & Apostoli*, tantum dixeris, *Quales erant Apostoli*, omittendo particulam *&*, nolo studiosius indagare, aut suspicari id a te factum ideo, ut persuaderes, solos Eunuchos spirituales dici, qui sunt *quales erant Apostoli*; cum Apostoli tantum adferantur exempli causâ, & possint esse alterius quoque speciei, & quidem ignobilioris, sub genere spiritualium Eunuchorum. De S. Ephrem quod ais, apud Salianum ad annum 3173, non reperitur, neque quidquam toto isto anno refertur, ad Eunuchos, vel Eliam, vel castitatem spectans, nec quidquam simile vel affine. Quod Tertullianus Eliam vocet *Spadonem*, non plus est quam quod alii vocent Eunuchum.

115 Bellarminus, cum agens de Eunuchis spiritualibus, de quibus Christus Matth. 19, dicit, locum illum debere intelligi de iis, qui se voto obstrinxerunt; loquitur (ut patet) in subjecta materia de solis Eunuchis novi Testamenti, qui modo speciali & perfectiori Eunuchi sunt, quam qui fuere Testamenti veteris. Concedimus itaque Bellarmino, quod sine voto non intelligatur Eunuchus, modo perfectissimo & proprio novi Testamenti. Sed hoc non obest, quo minus in veteri Lege esse potuerit Eunuchus spiritualis modo imperfectiore, & statui istius Legis accommodato, quando solum *propositum* suffecisse, ex Scripturis, Interpretibus & Patribus demonstratum est supra ad locum Isaiæ. Sic dum Magister sententiarum & Hugo Victorinus, apud Cardinalem de Lugo de Sacr. disp. 1 sect. 1, definiunt, Sacramentum in genere, esse *visibilem formam invisibilis gratiæ, cujus causa existat*; certum est de solis id Sacramentis novæ Legis intelligi posse, quamvis loqui videantur universaliter de Sacramentis cujuscumque Legis. Ad rationem Bellarmini, quod non sint proprie Eunuchi, qui se continent tantum; sed requiratur, ut non possint non se continere; respondeo rursus, id verum esse de Eunuchis spiritualibus perfectissimo modo; non de iis qui tales sunt imperfectiore; quamquam & votum in rigore non tollit potentiam incontinentiæ physicam, sed moralem tantum, eamq; non nisi sensu valde limitato; & quotidie videmus qui lugeant, impotentiam il-

lam fallere, & contra votum gravissimè delinqui. Sed & Vitæ Patrum atq; Sanctorum commonstrant, in similibus, vitam adeo austeram in solitudine profitentibus, non minorem fuisse incontinentiæ impotentiam moralem, quam sit in plurimis voto obstrictis, qui tantam, tam solicitam castitatis custodiam, in media hominum turba & rerum temporalium affluentiâ, non adhibent, & tamen Sacerdotes sunt, neque contra castitatem graviter peccant: atque ita revera veniunt nomine Eunuchorum.

§. VI. ACCUSATIO.

Papebrochius, cum Magdeburgensibus aliisque hæreticis, contra sanctos Patres ac communem Ecclesiæ sensum, negat Monachatum incœpisse ante annum CCC.

RESPONSIO.

116 Possinus noster, in lucem daturus Codicem Regularum (de quo egi Art.13 n.72) sicut eum moriens reliquerat Lucas Holstenius, jam tum impressum & Alexandro VII dedicatum, collegit ex schedis defuncti, velut tabulis ex naufragio raptis, succinctam Præfationem pro amplo, quem ille meditabatur, commentario: & primis duobus Capitibus de origine & progressu Monachismi sic disserit: *Frustra sunt, qui verum & perfectum Monachismum Christianismo vetustiorem faciunt. Ejus in veteri Testamento, figura magis quam forma, præsagia potius quam exempla reperiuntur. Anachoresis Eliæ, hujus & Elisei discipulorum convictus, Nazaræorum & Recabitarum instituta, tum si quæ occurrunt alia ejus generis, videri possint quædam quasi rudimenta gratiæ, Monachos facere exordientis.*

117 Hæc ibi, satis conformia iis quæ supra dixi, per quæ tamen congruè liceat solitariæ vitæ initium ponere in Elia: deinde vero sic progreditur: *Indicat Metaphrastes initio Vitæ S. Pauli Eremitæ, non defuisse primis duobus Ecclesiæ seculis, multos vitæ monasticæ professores.* .... *Verum* (quidquid sit de eo, quod affirmanti scriptori seculi 10 non potest certo credi, absque certa probatione, in tanta vetustatis caligine) *ut alia multa ecclesiastica monumenta, sic memoria distinctior primævæ illius vitæ regularis, Diocletiani flammis, quibus Christiana tabularia conflagrarunt, ablata fuerit.* Hanc tu, Pater Reverende, quàm frustra coneris ex Vitis Sanctorum, diu post rem actam scriptis & licentius interpolatis restaurare, patebit ex Responsione ad §. 13; ubi mihi objicis S. Frontonium, quasi hic circa annum 150 fuerit septuaginta Monachorum Abbas seu Pater: ibi enim commodum erit scopas hujusmodi dissolutas colligere. Nunc audiamus, quid porro dicat Possinus, ex Holstenii mente, aut fortassis etiam verbis, sic progrediens:

119 „ Ex his quæ supersunt monumen-„tis, ætati Constantini Magni vitæ Regu-„laris initia imputanda sunt: tunc scilicet, „per Ecclesiæ pacem, ea perpetuari sine in-„terpellatione, dilatari sine obstaculo po-„tuit. Auctores porro ejus primi, Paulus & „Antonius fuere: quorum exemplis duo

„ genera

„ genera Monachorum informantur, alterum Eremitarum, seorsim sine arbitro degentium; Cœnobitarum alterum in domo communi conviventium: & miscebantur in illis principiis hæc duo genera plerumque, ut iidem ex eremo in cœnobium, ac vicissim è vita communi in solitariam transirent. Quamquam hæc cum multis experimentis esset deprehensa periculosior, cœpit præ illâ cœnobitica celebrari disciplina, præsertim post editam à Pachomio Regulam, exceptam dictante Angelo, quam Latine Hieronymus transtulit.

120 Idem autem Hieronymus viam ad ista sic scribenda monstravit ante Vitam S. Pauli præmemoratam; eos dimittens, qui initium Monachismi ad Eliam & Baptistam referunt, atque ad magis certum notumque principium transiens per hæc verba: *Alii autem (in quam etiam opinionem vulgus omne consentit) asserunt Antonium hujus propositi caput: quod ex parte verum est. Non enim tam ipse ante omnes, quam ab eo omnium incitata sunt studia. Amathus vero & Macarius, discipuli Antonii, quorum superior corpus magistri sepelivit, etiam nunc affirmant, Paulum quemdam Thebæum, principem istius rei fuisse, quod non tam nomine quam opinione nos quoque probamus.* Decio scilicet Ecclesiam persequente, post annum 250 secessit Paulus admodum juvenis, magisque ac magis ad interiorem eremum penetrans, ibi tandem consedit, ubi primus solusque Antonius vivum reperit ac mortuum sepelivit.

121 Simili occasione & Dei impulsu, non autem ignoti sibi Pauli exemplo, alii & alii hinc inde, in locis, minus ab urbium frequentia remotis, cœperunt vivere solitarii; ii scilicet, de quibus in Vita S. Antonii scribit S. Athanasius, quod *non longe a sua quique villula separatim instituebantur.* Talis fuit *senex, in agello vicino* ejus unde S. Antonius erat civitatis, *vitam solitariam à prima sectatus ætate*, atque adeo ante ipsius Pauli secessum: nam S. Antonius illum, quem dixi, jam senem annorum fortassis 60, accessit circa annum 270: idemque Antonius adhuc juvenis, *ab universis Fratribus puro diligebatur affectu, & omnibus, ad quos studio discendi pergebat, obediens, proprias singulorum gratias hauriebat.* Erant ergo jam pridem in Ægypto Monachi non pauci, & fortassis multo plures ante tempora Decii, sed per atrocitatem persecutionis istius ferme extincti. Quales autem? Explicet id ipsemet S. Antonius in Vita S. Pachomii, à coævo scripta, & à me edita 14 Maji num. 76, discipulum Pachomii Zacchæum sic alloquens: „ Quo ego primum tempore monachum cœpi agere, nullum usquam extabat cœnobium, in quo de aliorum salute cura aut metus cuiquam erat: sed quisque veterum Monachorum, persecutione jam finita, privatim exercebatur: postea vero Pater vester (Pachomius) tantum bonum Deo adjuvante effecit. Alius quidem ante, cui Aotæ nomen, voluit tale ministerium suscipere: verum quia non ex toto corde ei rei studuit, successu conatus ille caruit.

122 Hæc verba mihi occasionem dederunt scribendi §. tertium ante illius Pachomii Vitam, sub hoc titulo; *Cœnobialis vita seu perfectioris monastica initium & exemplum an à S. Pachomio acceptum?* Respondeo autem affirmativ. Dum vero prolixe atque ex proposito, ut loquimur, id probo, evidentem facio falsitatem accusationis hic mihi objectæ, quasi universim faciam Monachismum anno 300 posteriorem. Apparet enim quæstionem mihi esse & fuisse semper de cœnobitica seu monastica perfectiori, ad quam existimo non pervenisse ulla monasteria, vel in Ægypto vel alibi, ante Pachomium.

123 Hoc vero sicà me dictum ne perperam interpretaretur aliquis, ipse me explicui num.23 ibidem, & nomen *Monachi* dupliciter accipi debere dixi. Primò id quod ipsum importat nomen, ut intelligatur Monachus esse, vitæ à mundano strepitu rerumque temporalium cura reductæ sectator, hujusmodi vitæ propositum seu votum ext. rna aliqua habitationis, victus, vestitusque, à vulgari mundanoque discrepantis, singularitate professus. Secundò Monachus dicitur, & nunc fere solum intelligitur is, qui cum externarum abdicatione rerum p optiæ etiam voluntatis arbitrium abdicavit, ut fiat membrum alicujus religiosi cœtus, sub obedientia viventis, cum obligationis perpetuæ vinculo, quantum ex sua quidem est parte, insolubili. Quoniam autem utrumque hoc Monachorum genus, appellatione nominis non distinxerunt antiqui; infinitæ logomachiæ data nonnullis materia est: à qua qui subducere sese volet, poterit primos vocare Monachos simplices, quales etiam hodie multi sunt, & nunc passim vocantur Eremitæ; secundos, Monachos Religiosos, quales nunc sunt soli Claustrales, aut qui sub claustralis Superioris obedientia extra cœnobium solitariè vivunt, iisdem quibus cœnobitæ votis adstricti. Primis haud dubie, non item secundis, sic accensebuntur, non tantum S. Joannes Baptista, S. Paulus Eremita, & quotquot alii ante Antonium solitudinem incoluerunt, viventes in ea solitarii, aut cum uno alterove comite habitantes arbitratu proprio, à nemine, publicam ad hoc potestatem habente, suscepti, nec cujusquam obedientiæ insolubili nexu obligati; sed etiam ipse S. Antonius, usque dum, potestate ab Alexandrino Patriarcha tacite vel expresse accepta, ex discipulis à se institutis cœpit habere aliquos, sibi vel immediate vel mediate ut Superiori subjectos.

124 Sicut autem antiqui passim, ac fere etiam recentiores, indifferenter usurpaverunt nomen *Monachi*, sic etiam nomen *Monasterii*, dicti *ἀπὸ τοῦ μονάζω solus ago* (unde & *Μονάζοντες* Græcis iidem qui Monachi) quemadmodum & nomen *Cellæ*, nunc passim sumi solitum pro unius vel Eremitæ vel Religiosi claustralis habitaculo, medio ævo usurpabatur pro cœnobio, unde plurimæ apud Italos Francosque qua Abbatiæ, qua Prioratus, ita hodiedum appellantur; puta, *Cella-nova*, *Cella-Dei*, *Vallis-cellæ*, *Cella S. Gisleni* &c. Inter hæc distinguens ego, temporum ratione id exigente, cur tibi ridiculus magis videar, quam qui forte (ut aliquando nonnemo ex vestris apud me) vellet excusare enormitatem numeri, in ecclesia Lovaniensi vestra expressi, dicendo; quod istic, ubi Dux Saracenorum Humar Carmelitis *paucis, è 7 millibus cœnobiis residuis*, imperat gestamen vestis barratæ; *Cœnobium* sumatur pro *Monasterio*, & hoc sæpe pro *Cella*; atque ita dumtaxat significari, ipsos qui vestem mutarunt, fuisse reliquos ex septem millibus quorum monasteria Humar subverterit, plerosque interficiens.

125 Ut ut est, appareret falso me accusari, quasi negem *Monachatum incepisse ante annum* 300; cum tam manifeste declarem, me agere de perfecto, id est cœnobitico monachatu; & quidem tali, qui non solum multos Monachos in unum colligebat monasterium, sed uni monasterio ejusque Abbati plurima alia subjiciebat tamquam capiti, quemadmodum nunc fit in Religiosis Ordinibus; est enim hæc regiminis forma procul dubio optima & perfectissima. Nititur quidem Patern. vestra contrarium probare ex sanctis Patribus: sed hi omnes intelligi possunt de Solitariis simplicibus loqui, eorumque cellas

las appellare monasteria, ut ex prima vocum institutione aptius fit. An autem isti, quos ante Pachomium atque Antonium agnosco, Monachi, tria vulgo nuncupata Religionis vota explicite sint professi (ut nunc omnes faciunt) & quandonam ejusmodi Professioni accesserit notissima hodie solennitas, sic profitentem faciens incapacem dominii privatim retinendi vel acquirendi, & matrimonii contrahendi, vellem alius mihi explicaret distinctius.

126 Tria vota formaliter & in terminis nuncupata jam inde à principio nascentis Ecclesiæ, non probat primorum, quos mihi objicis, *credentium multitudo* Hierosolymis; quorum *nemo* (teste Luca, in Actis Apostolorum) *eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant illis omnia communia.* Licet enim in istis aliquod cœnobiticæ vitæ exemplum præluxerit posteritati; ejus tamen perfectionem nec tenebat multitudo illa, nec tenere poterat. Etenim collatis in commune agrorum fundorumque pretiis, familiam nihilominus quique suam cum uxoribus & liberis seorsim habebant, manibus laborantes & alia multa facientes, quæ cum vero Monachismo non conveniunt: imo nec illa ipsa in commune allatio, nec Ananiæ ac Sapphiræ punitio, propter fraudatum agri Apostolis oblati pretium, votum Religionis important; dicente Petro, *Nonne manens tibi manebat, & venumdatum erat in tua potestate?* unde etiam intelligitur, multos quidem, non tamen omnes, neque omnia & ex voto, in commune contulisse quæ possidebant: qualiscumque autem, inter eos qui id fecerant, vitæ fuerit communis ratio, non duravit ultra secundum à passione Christi annum; quando, post lapidatum Stephanum, gravis contra novellam Hierosolymis Ecclesiam suscitata persecutio, omnes dissipavit, præter Apostolos.

127 Illud ipsum tamen satis fuit Cassiano, ut diceret, Collat. 18 cap. 5, quod *Cœnobitarum disciplina à tempore Apostolicæ prædicationis sumpsit exordium.* In quem sensum accipio alios plures quos hic allegas, ac nominatim, Synodi Meldensis, anno 845 in Francia celebratæ, Episcopos. Denique Liturgiæ SS. Jacobi & Marci, jubentes etiam pro Monachis orare, non plus probant quam ætas codicis ex quo sumptæ sunt: sicuti non plus probaret Missale Ambrosianum aliquod, ante pauca seculo scriptum: cum constet, nullam veterum Liturgiarum esse, quæ non fuerit successive aucta aliis atque aliis precibus clausulisque, æque ac Missa Romana, quam à S. Petro fuisse ordinatam non dubitatur: sed puram, ut ille ordinavit, inveniendam, frustra quis speret: cum nequidem Gelasiana ac Gregoriana Sacramentaria, tanto posteriora, uspiam reperiantur absque interpolamentis. Sic in Missa S. Jacobi usurpatur verbum *Ὁμοούσιον*, millies in Nicæno allegandum, si eo usus S. Jacobus fuisset.

128 Nihil etiam ad quæstionem nostram facit propositum seu votum castitatis, quod concipiebant jam inde à temporibus Apostolicis Virgines ac Viduæ, & quod easdem Deo consecrabat, ad eum fere modum quo nunc eidem dicantur dictæ vulgo Devotæ, aut etiam sub uno tecto commorantes Begginæ; sive illæ propriis se sustentarent bonis, sive ex proventibus Ecclesiarum, quarum ministeriis se addixerant. Quamvis enim Baronius ad annum 57 & 301, illarum *collegia* censeat vocari potuisse *monasteria*; propter aliquam communis vitæ speciem; non tamen probat, his nostris illa fuisse in omnibus paria. Taceo interim, quod S. Ignatii Epistola ad Philippenses, ubi ille Apostolicæ ætatis Sanctus scripsisse creditur, *Saluto Collegium Virginum & Viduarum*; non sit ex septem illis Epistolis, quas omnes indubitanter tenent illius esse; sed ut summum

secundo

secundi generis, earum scilicet, quas tales esse, possit verosimiliter teneri, præ reliquis tribus certo suppositititiis; de qua Ignatianarum Epistolarum apud eruditos nunc receptissima distinctione, Baronio non observata, videri potest Henschenius 1 Februarii in Comm. prævio ad Acta S. Ignatii Martyris. §. 6.

129 Meldense supra citatum Concilium Carolo Calvo Imperatori commendans *Monasticum Ordinem, à Deo inspiratum, & ab ipsis Apostolis fundatum, seu a nominatissimis ac sanctissimis Patribus excultum*, non probat quod ex Suare assumis, id rigidissime, etiam quoad Apostolos, intelligendum de illo, *in specifica sua proprietate accepto*; si quidem per hæc verba indicare velit Suarez, cœnobiticam Ordinis perfectionem, ut contradistincti ab Eremitico instituto. Non etiam id probant *septem Monachi Martyres* in Ægypto sub Maximino, in Romano Martyrologio memorati ad 19 Octobris, quorum occasione Baronius in Notis meminit plurimorum aliorum, sub eodem tyranno ibidem passorum, indeque ad Monachismi vetustatem laudandam dilabitur. Nam non sequitur, cœnobitas fuisse: & Maximinus iste primum cœpit anno 310 in Ægypto regnare, quando istic fuisse cœnobia agnosco: adeoque illi nihil faciunt ad vestrum ex Baronio intentum; uti nec libri de Hierarchia, male attributi Areopagitæ; nec denique Philo de Essenis, de quibus me accusat §. sequens.

130 Quid de origine Monachatus scripserint Magdeburgenses, nec curo, nec curavi unquam discere; neque ad me pertinet examinare, qua in re Calvinus posuerit dissimilitudinem inter primos & novissimos Monachos. Habeat eos magistros qui volet, ego eos abominor, & calumniam jam sæpe iteratam contemno. Cum tamen objicias Bellarminum, accipe ex eo (cap. 5 de Monachis) tum Magdeburgensium, tum Calvini de primis Monachis errores. Primo docent Magdeburgenses Centuria 4, Cap. 6, col. 454: *Cœpit*, inquiunt, *hoc sæculo* (quarto) *Monastice*. Ego admitto eam, fuisse vel à tempore Eliæ; sed minus perfecte. Secundo docent iidem Centuriâ 5, cap. 6, col. 700: *Cœpit Monachatus, partim ex obscuratione doctrinæ de justificatione & veris cultibus Dei, partim ex prava æmulatione Essenorum*. Ego & instinctui Spiritus sancti, & vitæ perfectioris desiderio Monachismi ortum adscribo: quamquam & aliquos, sive ut causa accessoria, sive ut principalis, agere in solitudinem potuerit persecutio Tyrannorum. Tertio Calvinus lib. 4 Institut. cap. 13. §. 10 ait: „Fuisse quidem apud „veteres quarti & quinti seculi aliquos „Monachos; sed eos qui nunc sunt, nihil „cum illis habere commune; & ideo vere „dici posse, Monachatum qualis nunc est, „rem novam & recentem esse „. Ego Monachos illos fuisse vere Religiosos & quoad omnia Religionis substantialia plane similes Monachis religiosis hujus temporis, constanter assero, atque adeo nihil cum Calvino vel Magdeburgensibus commune habeo.

§. VII. AC-

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Sanctos Patres & universos scriptores Catholicos, negat, Essenos fuisse veros Monachos; asserens illos (fretus auctoritate solius Claudii Salmasii hæretici) fuisse hæreticos.

RESPONSIO.

131 NIsi verba quædam mea viderem, Rev. Pater, à Te allegata num. 132 & 134. dubitare poteram, an in eo, quem accusas, Tomo 3 Maji ipsemet legeris Parergon 2, insertum Historiæ Chronolog. Episcoporum Hierosolym. Hujus igitur initium, hic integrum placet ponere Lectori ob oculos, ut videat quam longe alios, minimeque suspectabiles auctores secutus sim, nihil meis, nihil Salmasii verbis definiens; sed fretus auctoritate Hegesippi scriptoris antiquissimi, utpote anno 150 florentis; & Eusebii, eumdem post duo secula allegantis, Historia Eccles. lib. 4 cap. 22. Ibi cum hic narrasset ex præfato Hegesippo, quomodo Hierosolymitanam Ecclesiam, eatenus (id est usque ad obitum Judæ, sive Justi Episcopi, circa annum CXI defuncti) adhuc virginem, Thebuthis quidam aggressus esset vitiare, indigne ferens, se non esse creatum Episcopum; *Fuit hic*, inquit Eusebius, *è septem illis sectis, in Judaico populo proseminatis . . . adversus tribum Judæ & adversus Christum*; quas idem Hegesippus recenset, nominans *Essæos*, *Galilæos*, *Hemerobaptistas*, *Masbothæos*, *Samaritas*, *Sadducæos*, *Pharisæos*.

132 Eusebio addere potuissem ætate proximum Epiphanium; sed nolui, tum quia iste senior videbatur sufficere, tum quia nolebam disputare, rectene Epiphanius distinxerit Essenos ab Ossinis, utrorumq; errores aliquot notans, fortassis veris graviores. Sed frustra hæc cautela fuit: dissimulasti enim Pater Rev. ipsum etiam, quem auctorem citavi, Eusebium, ex Hegesippo teste irrefragabili scribentem, & unde Parergon illud ordior, congrue ad Titulum, *de Essenis sive Essæis, per quos aliqui Monachismum ab Elia usque ad Christum continuatum volunt.* Post quem Titulum, & hic relata Eusebii verba, sic progredior. „ Videant ii, qui tanto strepitu Essenos, „ Josepho Solinoque descriptos, laudant „ ut Monastici status ab Elia instituti pro- „ pagatores conservatoresque in Lege nova, „ an eos satis verosimiliter ab *Essæis* jam di- „ ctis secernere possint. Mihi Ἐσσηνὸς & Ἐσ- „ σαῖος idem esse videtur, sicuti idem est „ Ἐδεσσηνὸς & Ἐδεσσαῖος, *civis Edessæ*, & „ alia hujusmodi infinita, invenienda apud „ Stephanum de Urbibus.]

133 Tu vero, Pater Rev. omissis istis omnibus, veluti nihil facientibus ad rem, assumis verba mox sequentia; non tamen integra, sed ad asteriscos mutilata istic, ubi nitor Salmasium excusare quadamtenus, itaque progredior. „ Videri possunt, quæ de Essenis eru- „ dite commentatus est, in Plinianis super „ Solinum Exercitationibus, Claudius Sal- „ masius, duobus prægrandibus Tomis, „ Parisiis anno 1629, cum adhuc optime „ Catholicus esset, postea in transversum „ actus

„ actus, non hæreticæ factionis studio, sed „ tædio patriæ, ubi dolebat se frustratum „ supremo Divionensis Parlamenti Præsi„ datu jam certa spe prehenso, neque po„ stea sic à Catholica Religione alienus, „ quin fateretur cuipiam mihi noto, hac „ sola cogitatione se retineri in Hollandia, „ quod bis mutare partes turpe nimium „ esset viro erudito, cui facile esset, ut in „ forensibus causis, sic & in quæstionibus „ de fide partem utramlibet tueri.] Pro quibus aliud nihil dixisti, Pater, quam Salmasium fugisse in Hollandiam, ibique permansisse, *eo quod bis mutare religionem turpe nimium esset viro erudito.* Ego, Rev. Pater, non temere præmissa scripseram, & postremum istud de cogitato ad Catholicos regressu, etiam nunc credo verissimum esse; tum fideli testimonio P. Henschenii, sæpius hoc mihi referentis, tum auctoritate Serenissimæ Suecorum Reginæ, quæ eidem Henschenio idem in nostro Museo retulit, Antverpia Romam transiens, ut similiter sibi à Salmasio dictum, cum ad ipsam, de mutanda religione cogitantem, venisset in Sueciam.

134 Quod attinet hominis sensum de fide, suos libros imprimentis Parisiis anno 1629, eosque dedicantis Senatui Veneto, à quo gloriatur grandis testimonii honore decoratum se, Reipublicæque obstrictum; & loci & patrocinii talis titulis deceptum me fateor, ut existimarem, *tunc adhuc optime Catholicum* fuisse, nec nisi postea defecisse. Defecerat ille, ut nunc certius didici, adhuc juvenis, post mortem sui Catholici patris, à tutoribus hæreticis ad Calvinismum traductus, in quo ingenii eruditionisque raræ titulo clarescens, fuit ab Hollandis, circa annum 1610 invitatus ad historicas in Lugdunensi Academia prælectiones, pro defuncto Scaligero continuandas: ex quo tempore varia commentatus; tandemque etiam duos illos in Solinum tomos, cum iisdem se Parisios contulit, eo pellectus à Cardinali Richelio impressionem adjuturo, qua de causa in illis studiose cavit, ne quid insperger et Catholicis displiciturum.

135 Tum vero de mutanda religione deliberans, eo pronius quod etiam Præsidentiam Divionensem, tunc forte vacantem, sibi conferendam putaret; cum hanc alteri collatam videret, seque tota Hollandia traduci audiret, quasi certo regressum ad partes Catholicorum; pudore ac dolore actus in transversum, rediit in Hollandiã; ubi de Cardinali ulturus sese, insanum prorsus librum & Romanæ Ecclesiæ injuriosum scripsit, factaq; sunt ejus novissima pejora prioribus; prout an. 1655 demonstravit noster Dionysius Petavius, per Miscellaneas contra eum Exercitationes, ex quibus mihi accepisse videtur Paternitas tua, quæ adfert n. 134, tam merito dicta contra istam turbati ingenii perturbatissimam scriptionem, quam immerito applicata prioribus libris, animo sedatiori & à controversiis de religione alienissimo compositis; eoque etiam puris magis, quo majora sibi tunc apud Catholicos, quam apud Hollandos pollicebatur studiorum suorum passim tunc laudatorum præmia.

136 Atque hæc non Tui redarguendi causa, Pater Rev. (qui prædicta dissimulare maluisti, quã examinare) sed amore veritatis deducere hic volui. Manent interim quæ consequenter sic scribo „ In Solini Commen„ tatore parum referre puto, quam ille „ multum vel parum solide Catholicus „ fuerit, ubi de causa religionis non agi„ tur, sed de sola auctoris mente, cum „ aliis coævis conferenda: juxta quam * à „ Salmasio Lector inveniet accurate ex„ plicatos Essenorum mores, ritus, religio„ nem, Græcanicis superstitionibus per„ mixtam; atque mirabitur, propter non„ nulla, quæ videntur cum Monachis, postea „ sub-

„ subortis, habuisse communia, cum ea „ fuerint quam benignissime sumpta, dignos „ esse visos [Essenos istos], quos monastici „ status zelatores aliqui vellent agnoscere „ pro majoribus suis. Hæc verba, omissis prioribus, ab asterisco incipiens, objicis mihi num. 113, ut ita videar contra Essenos definivisse aliquid, *fretus auctoritate solius Salmasii*; cum ego, examinatis quos citat auctoribus antiquissimis, dicam, quod juxta mentem illorum, Lector inventurus ea sit explicata apud Salmasium, quæ Tu arguis, velut ex illo solo accepta. Istas interim ejus Exercitationes in Solinum, nulla unquam censura notatas (nam *opera* ejusdem *in Decretum*, res diversissimæ sunt) si videre voluisses, aut saltem indicem subjunctum percurrere, Pater Rev. vidisses, non male meritum Auctorem de Essenis, quos in multis excusat, in nonnullis falso accusatos defendit, negatque *solem pro Deo coluisse* pag. 613, licet fateatur *superstitione Græcanica non caruisse cultum, quo solem & lucem venerabantur*; *aliquid etiam à Christiana doctrina hausisse, sed Christianos in totum non fuisse*: & quoniam *Essenos* ab *Ossenis* distinguit Epiphanius; hos quidem putat fuisse recentiores, illos autem veteres, quorum doctrina & mores puriores fuerint quam istorum.

137 Hæc apud Salmasium Legenda indicans, dico, Essenos „ dignos esse visos, „ quos Monastici status zelatores aliqui „ vellent agnoscere pro majoribus suis; „ tantum ne cogantur assentiri Hieronymo, „ sic scribenti de S. Hilarione: *Necdum tunc* „ *monasteria erant in Palæstina, nec quis-* „ *quam Monachum ante S. Hilarionem in* „ *Syria noverat. Ille fundator & institutor* „ *hujus conversationis & studii in hac Pro-* „ *vincia primum fuit*. Satis notus erat Hieronymo Josephus, nec fugisse eum poterant quæ de Essenis habet: non tamen „ ipsi, vel per somnium, incidit cogitare, „ illos Monachos fuisse. Quod sane si „ fuissent, non potuissent illi non magnam „ præbuisse materiam Eusebio, de Martyribus Palæstinæ scribenti; & tamẽ nec semel „ quidẽ unum vel Essenum vel Monachum „ Palæstinum in certamen adducit, toto „ quo persecutio, quam tractat, duravit de- „ cennio; cum de Ægyptiis Monachis il- „ lustrium aliquot Martyrum Passiones ex- „ tent, imprimis S. Cyri XXXI Januarii; „ cumque universim de omnibus testetur „ S. Athanasius, in Vita S. Antonii n. 61, „ tantam eorum fuisse alacritatem, una cum „ magistro suo palam se tyrannis objectan- „ tium, *ut motus judex ob Antonii sociorum-* „ *que constantiam, præceperit nullum peni-* „ *tus Monachorum aut observare judicium* „ *aut in civitate manere*: quo tamen non „ obstante, legimus in S. Petri Alexandrini „ Vita, *Monachos quoque religiosos viros*, cum „ suo Episcopo, *in custodia carceris perma-* „ *nere* voluisse.

138 „ Non equidem negaverim, horum „ disciplinam, in suis quæ habuit sub S. „ Marco principiis, occasionem dedisse „ Philoni, ut *quomodo Lucas narrat Hiero-* „ *solymis credentes omnia habuisse commu-* „ *nia, sic & ille Alexandriæ sub Marco fie-* „ *ri doctore cernens, quasi in laudem gen-* „ *tis suæ librum super eorum conversatione* „ *scripserit*, quin & *Essæos* eosdem nuncu- „ paverit. Sed hoc nomen in Ægypto fuis- „ se, vel hos originem suam à præmemo- „ rata inter Judæos hæresi sumpsisse, neque „ dicit Philo, nec si diceret, posset pro- „ bare: sed præsumi deberet eadem vani- „ tate ipsos sic appellasse, propter quam- „ dam institutorum similitudinem, qua vo- „ luit primos Alexandriæ Christianos, cre- „ di & appellari Judæos]. Hactenus meum istud Parergon, Accusationis totius objectum: quod qua fide dicatur procedere

contra Sanctos Patres, & pene omnes scriptores Catholicos, Tu videris, Hegesippum, Eusebium, Epiphanium prætermittens, & paucos quosdam ex utrisque allegans; sed magnos illos quidem ac venerabiles, sed Hieronymum (qui tamen non asserit fuisse Monachos) simpliciter secutos, quæstionem vero ipsam nusquam ex professo tractasse compertos. Hanc primum discutere Salmasius studuit, & hunc omnino secutus Holstenius, sive ex illius schedis Possinus, in Præfat. ad Cod. Regularum, satis habuit dicere; quod *Esseni, quorum meminerunt Hebræi, uti & quos Philo libro proprio describit (quamquam hos S. Hieronymus fuisse Christianos putat) multis, ut palam est, differentiis à Monachorum instituto discrepabant*. Atque hoc vel solum sufficit ad Te convincendum de aperta calumnia, cum dicis, me fretum auctoritate solius Salmasii; cum & Hegesippum illic citatum habeas, & Eusebium, & Epiphanium: plures etiam mox dabo.

139 Opponis Hieronymum, sed observationes eorum quasi Monasticas tantum referentem, tacentem autem de eorumdem fide. Addis Chrysostomum, Hom. 44 in Acta Apostolorum, *Essenos* vocare *sanctos*. Atqui dum totam Homiliam lego & relego, ne verbum quidem de Essenis vel Monachis occurrit; nullos illic Chrysostomus vocat *Sanctos*; denique nihil simile vel affine habet ei quod à Paternitate Vestra hic scribitur. An & qua ratione ab Eusebio Cæsareensi vocentur *viri sublimes*, & à Georgio Peccatore *Admirandi*, non est operæ pretium inquirere, cum periculo nihil inveniendi. In multis Esseni, sublimes & admirabiles esse potuerunt; & quæ in eorum instituto bona deprehenduntur, amplecti potuit Joannes Baptista, ut dicis velle Dominicum Soto; sed non inde sequitur quod recte inferas, *patere Essenos, de quibus Philo & Iosephus, fuisse Monachos orthodoxæ fidei & vita sanctissima*. Quod autem Esseni, ante & post Christum, per aliquot secula floruerint, & vitam duxerint vere monasticam & religiosam, probas ex P. Suarez, Tom. 4 de Religione Tr. 10 L. 1 cap. 9 n. 5 dicente: *Eusebius Lib. 9 de præparat. Evangel. Cap. 1 de Essenis loquens (quos Tr. 8 diximus cum Hieronymo, Epiphanio, & aliis in Ecclesia fuisse ex primis Religiosis, qui sub Marco Alexandriæ floruerunt) inter alias regulas instituti eorum in præsenti materia, hanc ait observasse* &c.

140 Tu vero, Reverende, ita Suarem citas, insigniter & fraudulenter mutilatum: *Essenos diximus Tract. 8 cum Hieronymo, Epiphanio & aliis, in Ecclesia fuisse ex primis Religiosis*. Prima fraus in hoc sita est, quod Suarem indefinite de Essenis loqui facias, ubi determinate agit de iis, qui sub Marco floruerint Alexandriæ. Secunda fraus est, quod cites Suarem, tamquam si censuisset, Essenos illos fuisse vere & proprie Religiosos; cum scias illum voce hac uti in significatione latiori, imo impropria. Tertia fraus est, quod altum taceas de distinctione Suarezii inter Essenos varios. Quarta fraus est, quod dissimules Suarezium expresse negare, de certo Essenorum genere, quod sint Religiosi. Quinta fraus & palmaris est, quod reticeas Suarezium asserere, genus istud Essenorum non fuisse orthodoxum. Sed adeundus est Tractatus 7, nam tractatu 8 nihil de Essenis reperio. Sic igitur Tr. 7 L. 6 C. 1 Suarezius pronuntiat: „ Eusebius L. 9 de „ præpar. Evangelica Cap. 1 institutionem „ Essenorum referens ex Porphyrio, inter „ alia, inquit, *qui in eam sectam veniunt non* „ *statim* &c. *Antequam comiter cum eis vescantur, jure-jurando confirmant primo, pios* „ *se erga Deum futuros* &c. ... Diximus „ autem supra ex eodem Eusebio Lib. 2 Hist. „ Cap. 16, hos Essenos fuisse Monachos „ qui

„ qui in Alexandria sub Marco Christianam „ perfectionem profitebantur, unde per illud jus-jurandum religiosa professio significari videtur.

141 Hic locus est, ut patet, ad quem nos supra Suarezius remittebat. Audi nunc cetera: „ Verum est, diversam videri narrationem Porphyrii, quam Eusebius priori „ loco refert; à narratione Philonis, quam „ refert posteriori loco. Unde licet Philo de „ Christianis loquatur ex Judæis conversis; „ Porphyrius autem multa narrat quæ ad „ Judaicos ritus ita pertinent, ut non possint commode Religiosis Christianis attribui. Unde in superioribus etiam advertimus, illud juramentum *non fuisse de observandis propriis consiliis Evangelicis*, sed de „ pietate erga Deum & similibus, quæ per „ se ad honestatem servandam, vel vitandum „ peccatum necessaria sunt. Nihilominus per „ se credibile est, Essenos Christianos, sicut „ antiquorum mores ad perfectionem Christianam transtulerunt, & sublevarunt, ita „ altiorem modum professionis juxta Ecclesiasticum morem observasse]. Quorum omnium hoc breve compendium conspicitur in margine: *Esseni non fuerunt proprie Religiosi professi*: ubi non tantum negatur solennis professio, qua carent etiam Scholastici Societatis; sed & negatur Essenis vera Religionis essentia, cum nec votum nec juramentum haberent *de observandis propriis consiliis Evangelicis*, ut mox fiet manifestius.

142 Sed ubinam, inquies, sunt hic Esseni non orthodoxi, sive, ut Papebrochius loquitur, ubi est *Essenorum religio græcanicis superstitionibus permixta*? ubinam ea sunt, propter quæ mirabile judicetur, *dignos esse visos quos status Monastici zelatores aliqui vellent agnoscere pro Majoribus suis*? Respondeo ad hoc non esse opus adire alium Suarezii tractatum: tantummodo inspiciendum est, libri 3 caput 1. Dabo locum integrum, quantumvis prolixum, quia complura scitu digna, atque inter ea insignes pro sententia mea rationes auctoresque continet. Sic ergo habet. „ Quamquam de Philone probabile sit loqui de Essenis Christianis, „ quia tractat de illis, qui novam perfectionis viam eo tempore profiteri cœperant. Josephus autem de Judæis videtur „ loqui; nam antiquiores inter Judæos illos esse significat, & à Pharisæis & Sadducæis illos distinguit, & *quædam eorum dogmata refert quæ cum Christiana religione non consonant*. Unde Epiphanius hæresi „ 19 ponit Essenos Judæos, qui ante Christum fuerunt, & hæresi 9 & sequentibus, „ alios *Essenos Samaritanos fuisse affirmat*. „ Cyrillus etiam, lib. 5 contra Julianum, ex „ Porphyrio eorum mentionem facit, dicitque in perscrutandis Prophetis fuisse diligentes, & ideo multi existimant non „ fuisse Christum persecutos, & ob eam causam non fieri eorum mentionem in Euangelio. Eorum etiam meminit Plinius lib. 5 „ Histor. cap. 17, & antiquissimos illos esse „ significat, & castitatem ac paupertatem „ dicit coluisse sine ulla femina, sine pecunia. B. Nilus in principio Asceticorum ait, „ illos habuisse mores *similes nostris Religiosis, non tamen credidisse in Christum*. „ Philastrius etiam contra Hæreses ait, *multos eorum in Iudaismo permansisse*. Verisimile ergo est, & ante & post Christum „ fuisse, & multos ex illis ad fidem conversos .... De his ergo Essenis, qui inter Judæos fuerunt, *licet constet modum religiosæ vitæ tenuisse; tamen quod non veri Religiosi fuerint ostendi potest: primo, quia etiam illo tempore non creduntur habuisse veram & sanam fidem, ut ex Iosepho colligitur, & ex Epiphanio*; sine vera autem fide, nec vera religio esse potest. Secundo ex Josepho libro 18 Antiquitatum

„ cap. 2. & ex Philone . . . eos non servasse veram paupertatem, sed habuisse divitias unde viverent. Tertio de observatione castitatis & obedientiæ nihil certò affirmare possumus. multoque magis incertum est, an vota emiserint, præsertim perpetua; nam de his omnibus qui castitatem servabant in Lege veteri, certius creditur, irregulariter solum pro aliquo tempore illam servasse.

143 Audis hic, præter alios ante à me memoratos, non tantum juxta P. Suarez, sed etiam juxta B. Nilum, juxta Philastrium, juxta Josephum, juxta S. Epiphanium; *Essenos, licet aliquem vitæ religiosæ modum tenuerint*, tamen *nec vere Religiosos fuisse, nec habuisse veram & sanam fidem*: &c. Hæc in gratiam objecti à te Suarezii. Quomodo hic malam fidem tuam excusabis, nisi dicendo, quod solum Tomum 4 inspexeris; non autem Tomum tertium? Sed vix credibile est te tuosque subsidiarios, tam avidos in percurrendis librorum saltem indicibus, non inspexisse indicem tomi tertii de religione, verbo *Esseni*. Illic indicatur satis sensus Auctoris, & plura adduntur de Essenis, ad præsentis quæstionis decisionem scitu maximè necessaria. Pergesne jactare quasi solus Salmasius mihi consentiat? Quo te recipies, nisi fortè dicas, ab Auctoribus memoratis non accusari Essenos prorsus omnes, me autem cum Salmasio agere *contra Essenos generaliter ac indefinite*? Ubinam autem in verbis meis, vel ex Salmasio citatis, invenisti hanc *generalitatem*?

144 Est, inquis, propositio hæc Salmasii à Papebrochio adoptata: *Essenorum religio fuit græcanicis superstitionibus permixta.* Atqui Esseni hic sumuntur *indefinite*, ergo *generaliter* seu universaliter. Respondeo negando consequentiam. Nam licet in propositionibus necessariis subjectum *indefinitum* supponat semper universaliter, hanc tamen de propositionibus contingentibus regulam numquam audivi, sed potius oppositam. Exempli gratiâ, etsi propositionem hanc, *Homo est animal*, quilibet accipiat, ita ut æquivaleat huic, *Omnis homo est animal*; nemo tamen propositionem hanc, *Carmelitæ sunt viri docti & sancti*, sic interpretabitur, acsi omnes, etiam Fratres laici & juniores, docti sint, ac omnes omnino sancti. Quin imo propositio communiter vera reputabitur, etiamsi numerus Fratrum laicorum, & juniorum Clericorum, accedentibus forte quibusdam Patribus minus peritis, numero doctorum non multum cederet. Nunc ex te quæro: Propositiones tuæ, quibus prædicas *mirabilem ac sanctam Essenorum vitam*, *Essenos ante & post Christum, vitam vere monasticam & religiosam duxisse* &c. quæro, inquam, an ejusmodi propositiones tuæ, non sint æque *indefinitæ* ac meæ? An & hæ tuæ debent sumi *generaliter*? Debent procul dubio, si idem sit *Indefinitum* & *Generale*, etiam in propositionibus contingentibus. Atqui jam ostendi Essenos, saltem multos, *non habuisse veram & sanam fidem*: ergo Paternitas vestra, *Essenos generaliter* numerans inter Majores suos, Ordini suo adsciscit multos *non veræ & sanæ fidei*. Locis à te citatis non pronunciavi *hæreticos*, sed *græcanicis superstitionibus* afflatos. Superstitionis aliquid suboriri potest etiam simplicioribus subinde Catholicis, absque eo quod ulla pertinacia tueantur errorem contra fidem.

145 Essenos cum Monachis Syrogræcis, qui illis posteriores erant, & Latinos per ludibrium vocabant *Azymitas*, non confundo; ideo, quod de Schismate ex me citas num. 135, ad rem non pertinet. Græcanicæ superstitiones, quibus Essenorum observationes quadamtenus inquinatas censet Salmasius, ad Hellenismum seu Græcismum pertinent, eo sensu, quo passim in Scriptu-

ris

ris utriusque Testamenti, *Hellênes*, id est Græci, sumuntur pro *Gentilibus* seu *Paganis*, quorum superstitiones, prævalente tandem Christianismo, in Syria & toto Romano Imperio omnino cessarunt. Syrogræcos autem Monachos appellamus, qui lingua Syriaca ritibus Græcis utebantur in Sacris, Græcisque Patriarchis Antiocheno & Hierosolymitano suberant. Tales ante Hilarionem in Syria ac Palæstina nullos novimus; post illum plurimos; bene Catholicos omnes, primis saltem seculis, usque ad suborta schismata Græcorum à Latinis, & quantum sinebant hæreses, subinde etiam irrepentes in monasteria, cum quibus multum luctandum fuit Sanctis Sabæ, Euthymio, Charitoni, ceterisque orthodoxis Cœnobiarchis; omnes tamen Syrogræcos à recta fide tandem defecisse seculo x atque xi, atque in schisma fuisse prolapsos, demonstro, ac proinde indignos, ut RR. PP. Carmelitæ ab iis se velint processisse, per eosque ascendere ad Eliam.

146 Sic Moschi sive Rutheno-Græci, lingua patria, Græcis ritibus utuntur, diuque subfuerunt Constantinopolitanis Patriarchis, cum quibus etiam declinaverunt in schisma. Sic Copti sive Ægyptii Monachi (quales S. Antonius ac passim in Thebaide plerique) lingua utebantur Coptica, ritibus Græcis, Græcisque Patriarchis atque Episcopis suberant, quoad in Melchitas & Jacobitas divisi fuerunt, ac demum omnes & schismate & varia hæresi ab Ecclesia Romana Catholica sejuncti. Ad Syro-Græcos tamen non magis spectant observationes Græcanicæ, id est Ethnicismum sapientes, de quibus Salmasius tom. 1 Pag. 610, notans reverentiam eorum erga lucem solis, usque ad superstitionem effusam, adeo ut polluendam illam à se timerent, nisi corporis eluviem studiose occultarent; nefas etiam arbitrantes ante solis ortum dicere aut facere quidpiam sermonis operisve non sacri; aliaque hujusmodi: quæ (ut dicere cœpi) non magis spectant ad Monachos Syro-Græcos, quam ad Coptos sive Ægyptios Christianos spectabant illa idolorum probra, de quibus Poëta,

--- *Quis nescit, qualia demens*
Ægyptus portenta colat? ---

147 Utrosque tamen, id est Essenos nondum Christianos (nam verisimile est ex his quoque non paucos, conversos ad Christum, avitas superstitiones dimisisse) & Monachos Syro-Græcos, supponis à me confundi, Rev. Pater; eodem jure quo Speculi novi editores, in pulchris suis ante tomum primum Prolegomenis, opinari voluerunt, quod tom. 1 Aprilis pag. 91 in margine indicaverim, Legislatorem Ordinis sui S. Albertum *cultum apud Coptos*; unde interrogant, in meorum errorum Elencho, *An non scomma? An idoli habet loco? Infamia Ægyptii Copti colebant idola, canum, felium, &c. Hoc vult?* Non hoc sane volo, Patres Reverendi; sed volo id quod contextus, in eadem columna appositus, probat; S. Prochorum, unum ex septem Diaconis, non solum in Menæis & Synaxariis Græcorum, sed etiam in Martyrologiis atque Calendariis Coptorum (utique Christianorum, quorum & verba allego) suum cultum habere. Errore quidem typothetico factum est, ut marginalia verba, altius quam par erat elevata, videantur aptari S. Alberto, immediate præcedenti: sed si eidem vere applicari potuissent, non fuisset id ei magis injuriosum, quam S. Prochoro, quin potius honorificum.

§. VIII.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius historiam S. Emerentianæ, à gravibus auctoribus traditam, asserit esse scandalosam novitatem ac nugas.

RESPONSIO.

148 A Deo nota passim est S. Emerentiana, Virgo Martyr, S. Agnetis collactanea, & Breviariis ac Legendariis omnibus etiam antiquissimis inserta, ut qui solum hunc titulum legent, aliam nullam Emerentianam repræsentaturus animo sit. Hoc ergo (ut cetera plura) subdole videtur egisse Paternitas tua, quo plus invidiæ & atrocitatis habeat prima fronte accusatio, multis risum motura, si addidisses, *quæ fuit mater S. Annæ, & proavia S. Ioannis Baptistæ*, nati ex Elisabeth, filia Ismeriæ, quam eadem Emerentiana viro suo Stolano Bethleemitæ pepererit; sic ut Maria Deipara & Elisabeth fuerint duarum sororum, ex Emerentiana & Stolano procreatarum filiæ, adeoque cognatæ germanæ inter se, atque harum filii Jesus & Joannes subgermani.

149 Auctorum gravium, contra quos me facere arguis, Pater Rev., primus censeri ab ætate debet Abbas Trithemius, in libro de scriptoribus, inter Cyrilli istius opera sexto loco numerans librum unum *de ortu & laude S. Mariæ*. In alio autem, quem scripsit de laudibus S. Annæ idem Trithemius, cap. 6 sic loquitur: *S. Cyrillus Episcopus Alexandrinus, cultor quondam Montis & Ordinis Carmeli* (quam fabulam procul facessere Baronius jubet) *cum de ortu sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, ad Cælestinum Papam scriberet, de vita & conversatione S. Annæ multa laudum præconia inseruit.* Ad Cælestinum Papam, cujus vice præsedebat in Ephesino Concilio, ubi contra Nestorium Deiparæ puritas definita fuit anno 618; ad Cælestinum, inquam, varias Epistolas quæ adhuc extant, scripsit Cyrillus: istius autem libri, de quo agimus, factum sibi à Trithemio indicium, adeo flocci fecerunt eruditi omnes, quotquot præcedenti ac præsenti seculo de scriptoribus ecclesiasticis egerunt, ut nec nominare eum quidem dignati sint, veluti aliquando extantem, & nunc desideratum.

150 Fuerit tamen libri auctor *cultor Montis & Ordinis Carmeli*; sed talis quales fuerunt Josephus Antiochenus, & Joannes Hierosolymitanus: quod puto facile ex ipso libro probatum iri, si aliquando in lucem redeat. Nunc sinamus pro eo stare Dorlandum Carthusianum & Palæonydorum Carmelitam, qui in declivio decimi quinti seculi floruerunt, quando absque ulla prorsus crisi recipiebatur ut genuinum, quidquid sub alicujus antiqui scriptoris nomine offerebatur; æque ac seculi sequentis initio, quando scribebat Trithemius, multo talium quisquiliarum furfure conspersus. Interim triumviros istos vestros contempsit Jacobus Polius, Minorita Belga, qui an. 1640 Exegeticon de S. Anna non ineruditum vulgavit, & cum Baronio Cardinali sequi maluit Græcos, in struenda Deiparæ Genealogia. Aliis plerisque S. Annæ encomiastis, laudandi argumentum quodcumque avidius arripientibus, quam tædioso & longo sæpe examine veritatem ejus inquirentibus, illu-

serit

ferit admiratio oraculi, ibidem adstructi, & speciosum nomen S. Cyrilli Alexandrini, quos inter etiam fuerit Guillelmus Pepinus à Te citatus, qui seculo superiori eamdem narrationem *ex quodam antiquo libro*, ut ais, Valencenis à se reperto ac lecto, deprompsit.

151 Ex isto ergo qualicumque antiquo libro (nec enim explicatur, fueritne impressus an manuscriptus) Pepinus transcribit, nescio an verbotenus (different enim ab eo in nonnullis Dorlandus & Palæonydorus, nec non vetus Breviarium Carmelitanum anni 1465) ex isto, inquam libro transcribit Pepinus, quem ab eo mutuatur Lezana tom. I pag. 595, sic exordiens: *Anno circiter 78 ante Christi nativitatem*, fuit quædam virgo nobilis, *de genere & tribu Juda .... cui nomen erat Emerentiana .... quæ de licentia parentum visitavit quosdam Fratres commorantes in monte Carmeli .... cumque illa attigisset annos nubiles, parentes illam voluerunt dare cuidam honesto juveni in uxorem: illa tamen consentire noluit, eo quod in occulto promisisset Domino se servaturam virginitatem* ... Sed accepto oraculo à dictis Fratribus, divinitus instructis, de sibi destinata felici posteritate (quæ visio ejusque explicatio fuse narrantur) animum induxit ad nuptias; rejectisque sex viris qui offerebantur, *propter corruptam eorum intentionem; quam Spiritu sancto revelante illa præcognoscebat*; consensit in septimum, dictum *Stollanum* (Breviarium vetus *Isaacum* nominat) quia solum *suscitandæ prolis causa eam quærebat habere in sponsam* ... *Facto ergo honesto matrimonio, illa concepit filiam, quam Annã vocavit*. Hæc Pepinus apud Lezanam, nonnihil diversa ab iis quæ feruntur ex fonte eodem accepisse Dorlandus & Palæonydorus: hic autem ipsam visionem non explicat, sed addit quæ supra notavi de Ismeria; atque, omnia referri *in libro*, quem *B. Cyrillus Patriarcha Alexandrinus* scripsit *de ortu Beatissimæ Mariæ Virginis*, misitque *post habitum concilium Ephesinum Cælestino Papæ primo*.

152 Quid interim Græci? Nihil illi scientes de tali libro Cyrilli (quem centies allegassent; si Græce, ut oporteret, scriptus fuisset ipsisque notus) alia prorsus narrant, recepta fortassis jam inde à temporibus S. Sabæ, Sophronii aut Damasceni, qui divinorum Officiorum libros pro Terræ sanctæ monasteriis restaurarunt, quemadmodũ iisnunc utuntur omnes Græcorum Ecclesiæ. Ea certe, quæ nunc habentur de hoc argumento, referuntur in omnium hactenus notorum Synaxariorum antiquissimo, quod ante septingentos hosce annos conscribi jussit Basilius Imperator Porphyrogenitus; estque credibile, eadem referri ex Syrorum traditione. Referuntur autem illa his verbis:
„ Anna venerabilis mater gloriosissimæ Dominæ nostræ Deiparæ semperque Virginis Mariæ, erat quidem ex tribu Levi, in Bethleem tamen Judææ nata, filia Mathan Sacerdotis, regnante Cleopatra, ante Regem Herodem Antipatri filium: iste vero habuit filias tres, Mariam, Sobam & Annam. Harum prima Bethleemi nupsit, & genuit Salomen obstetricem: secunda etiam nupsit Bethleemi, & genuit Elisabeth matrem Præcursoris; Anna autem nupsit in Galilæa, & genuit Mariam Deiparam: ita ut fuerint Salome, Elisabeth & Deipara, filiæ trium sororum ....

153 Offendet hic merito nomen Cleopatræ (sive Seniorem sive Juniorem accipias) non in Syria atque Judæa, verum in Ægypto regnantis: sed hujusmodi lapsus facile condonatur narrationibus ex traditione acceptis. Magis officit fidei adhibendæ, quod omnia videantur fere verbotenus sumpta ex libello de Apostolis & discipulis Domini, quem Hippolyto Martyri suppositum fuisse, omnes eruditi consentiunt; antiquum ta-

men agnoscant necesse est. Habemus autem libellum istum, saltem Græce scriptum, idque in Græcia vel etiam in Syria, unde aut ex vicina Arabia venisse Hippolytus Martyr dicitur. Malim tamen credere: verum scriptoris nomen esse, sed alicujus longe junioris Hippolyti, qui seculo 7 vel 8 floruerit; istaque bona fide, ut à Judæis didicerat, scripserit. Sed si hic nulla vel exigua dignus est fide, quanto minus est ea dignus liber, Cyrillo Patriarchę Alexandrino, & tempori alieno apud Latinos suppositus? quod vel ipsa Fratrum in Carmelo religiose commorantium mentio probabit iis, qui de Carmelitis, quasi tunc existentibus, putant cum Cardinalibus Baronio & Bellarmino certiorem notitiam requirendam ex probatioribus, quam talis liber sit, auctoribus. Illa tamen unica causa est, ob quam Carmelitæ Cyrillum magis quam Hippolytum sequi velint.

154 Lezana pag. 497 relatis aliis variisque variorum sententiis num. 10 sic ratiocinatur: *Cum neque sacro Evangelio, aut alia canonica Scriptura, Ecclesiæ traditione, Patrumve consensu, aliquid de S. Anna parentibus habeatur, procul dubio nihil certi de illis eorumque nomine affirmari potest*; ac proinde aliud nihil concludere intendit idem eodem loco Lezana, quam *inter dubia, incerta, & probabilia sustineri posse id quod ex relata revelatione adduxit*. Sed qua ratione probabile maneat, quod tam debilibus suspectisque fundamentis nititur? nisi probabile dicas quidquid non est evidenter convincibile de falsitate, si quis ipsum velit (ut Carmelitæ faciunt) præ alia quacumque etiam multo probabiliori sententia tenere, quo modo aliqui antehac sustinebant, triplex S. Annæ matrimonium, unde per sorores Deiparæ nati sint, in Evangelio dicti fratres & sorores Christi.

155 Interim in brevi ad Ephemerides Græcorum metricas annotatiuncula, ubi de Sancta Anna, nihil mihi videor commisisse, dignum coram Sede Apostolica accusari; scribendo ex Baronii & plurium prudentiorum sententia hoc quod sequitur. „Quid- „ quid sit de nominibus, placet Augustini & „ plurium Patrum sententia, Regii ac Sa- „ cerdotalis stirpis concursum in Deipara „ agnoscentium, adeoque S. Annam adscri- „ bentium Leviticæ tribui. Nec me movet „ liber de ortu Virginis, Cyrillo Episcopo „ Alexandrino imputatus à Trithemio, ex „ quo libro sumpti Stolanus & Emerentia- „ na, de tribu Juda, Annam Ismeriamque „ genuerint, hanc Prodromi, illam Christi „ aviam. Quanticumque enim magni fa- „ ciant librum, qui nuspiam nunc extat, „ quidam scriptores Carmelitani; puto me- „ liori antiquiorique auctore opus esse, „ quam sit Trithemius, ad prudenter cre- „ dendum, in totius vetustatis silentio, ta- „ lia à S. Cyrillo fuisse conscripta. Nec du- „ bito, quin si liber extaret, haud minus „ facile foret ostendere, opus esse scriptoris „ nec Græci nec antiqui; quam id osten- „ datur de similis farinæ libro, sub nomi- „ ne Joannis Patriarchæ Hierosolymitani „ ab iisdem scriptoribus Carmelitanis lau- „ dato. Non possum igitur Neapolitanos „ quosdam amicos probare, qui præ studio „ erga cultum S. Annæ nonnihil indiscreto, „ etiam conantur inducere in populo cul- „ tum aliquem annuum S. Emerentianæ, „ omnibus Græcorum ac Latinorum sacris „ fastis ignotæ.] Ita ego, sub annum 1676 scribens: postea autem apparuit conatum talem S. Annæ cultui ultra modum studentium, Romæ displicuisse; & deposita est penitus importunæ nec satis fundatæ devotionis promovendæ spes.

156 Ast gravius offendit Appendix, addita tomo 7 Maji pag. 519; ubi refero, quid mihi in eamdem rem scripserit Claudius Castellanus Canonicus Parisiensis, verbis

bis ex Gallico ſic Latine redditis. „ Cum in „ S.Mederici eccleſia , concionator qui„dam, in feſto S. Annæ , ſermonem intu„liſſet de prædictis Emerentiana iſmeria„que; pleriqne auditorum ſubito quodam „fremitu teſtati ſunt, ſcandalizari ſe iſtiuſ„ modi novitate; ita quod fuerit ipſi cathe„ dra interdicenda, niſi promiſiſſet deinceps „ ab ejuſmodi nugis, in concione proferen„dis, abſtinere. „ Non ignorabat quidem vir eruditiſſimus, cum iſta anno 1684 ſcribebat, auctores, qui præmiſſa tradunt de S.Annæ parentela, ſeculo integro ante ſe floruiſſe: novitatem tamen appellavit, reſpectu plus quam mille & ſeptingentorum annorum de quibus agebatur, & de quibus, utpote ad Euangelicam hiſtoriam pertinentibus, nihil ſuſtinet audire hoc tempore populus Pariſienſis, quod non ſit in ſacris Scripturis vel Patribus probe fundatum. Hinc illa in reformandis lectionibus hymniſque Breviarii Pariſienſis anno 1680 recuſi ſeveritas, per quam nihil ambiguæ fidei in iis relictum fuiſſe putant: hinc illa nunc Patrum Carmelitarum de ſua antiquitate in publicis congreſſibus & libris edendis apud Pariſienſes taciturnitas, quam prætergrediens theſium Biterrenſium auctor an. 1683, de ſe & Ordine ſuo riſum Pariſiis totis fecit, qui Romam uſque perſonuit, & prohibitorium decretum elicuit: & in hac tota apud nos Belgas controverſia, tot ubique libellis per annos fere triginta volitantibus, nullum audio Carmelitam Gallum prodire auſum, qui ſucceſſionem Eliæ, anno 1662 pleno volumine Gallico explicatam à P. Ludovico de S.Tereſia, contra meas poſt. allatas oppoſitiones protegeret.

157 Tu vero, Pater Rever. de judicio Pariſiis communi ſecurus, ac veluti neſcius quis quantuſq; ibidem apud ſuum Archiepiſcopum alioſque per Galliam Prælatos, pro eruditionis ſingularis fama, ſit Claudius Caſtellanus, contemptim reſpondes, meque accuſas num. 142 iſtæc protuliſſe, *abſque ullo auctore, ex ſola epiſtola, forte ficta aut per paßionem & exaggerationem ſcripta.* Quid dicam Rev. Pater? Nullam vobis fuiſſe curam, ut ſaltem per veſtros iſtic Patres inquireretis in perſonam & auctoritatem Dom. Caſtellani, ipſamque narratæ ab eo rei veritatem aut falſitatem? Ægre id poſſum credere, cum video quanto ambitu Florentiæ, Antverpiæ, & alibi, fruſtra quæſita ſint quæranturque teſtimonia contra me; adeo ut veſter Provincialis Gallobelga, poſt editum Leodii anno 1683 famoſum ad epiſtolam Regii Conſiliarii reſponſum, ſub nomine Antonii de Vyon Domini d'Herouval; intelligens nomen nequaquam confictum à me, ſed eſſe perſonæ Pariſiis honoratiſſimæ, illuc ſe contulerit, excuſaturus factum; &, ſi poſſet, approbationem eliciturus. Sed conatu tam erubeſcendo, quam publicum fuit teſtimonium, quo proteſtatus eſt Dominus iſte, ſe talis reſponſi neque auctorem neque conſcium ulla ratione fuiſſe. Ne tamen ſuſpectam habeas meam in reddenda latine epiſtola ſinceritatem; ecce tibi originalem contextum Gallicum, ipſo in autographo apud me reperiendum, & collatis pluribus ejuſdem manus atque characteris epiſtolis comprobandum: ſi vero interrogare auctorem libuerit, ipſe id à ſe ſcriptum paratus eſt confirmare quotidie. Verba epiſtolæ anno 1684, 12 Julii datæ hæc ſunt.

158 *Il y a quelques années, qu'un Predicateur, le jour S. Anne, dans S. Mery à Paris, ayant parlé de cette S. Emerentiane & S. Iſmerie, pluſieurs des auditeurs, par une commotion ſubite, témoignerent qu'ils eſtoyent ſcandaliſez de cette nouveauté: & la chaize luy eût eſté interdite, s'il n'eût promis de ne plus prêcher doreſenavant ſemblables fadaiſes.* De his rogatus à me auctor, numquid ea ſibi contigiſ-

ſet aut poſſet ad confirmationem adducere; ipſo quo hæc ſcribebam Januario, conteſtem appellavit Dominum de Gauloy; ſed quem exinde ad alias aliaſque ædes tranſgreſſum pridem non viderit, mox autem ut convaluerit (pedibus enim laborans, domi detinebatur, cum reſpondebat) requiſiturus ſit. Aliis deinde litteris circa medium menſis Martii datis ſignificavit, vanum ſibi cecidiſſe omnem in illo Domino requirendo laborem. Fruſtra etiam quæſitum à ſe eum, qui tum fuerat S. Mederici Parochus: hunc enim mortuum reperiſſe; ſucceſſorem autem interrogatum, numquid ea de re ſciat, reſpondere; audiviſſe quidem ſeſe ita rem actam, ut ſibi narratum dicebat D. Caſtellanus; ſed audiviſſe tantum, certioris vero diſtinctiorisque notitiæ habere nihil. Itaque veſtræ, non meæ negligentiæ imputa, Pater Rev. ſi plenius Tibi nequeo facere ſatis, tot jam annis decurſis poſt Tomi VII editionem, ubi ejus rei mentionem primam feci.

§. IX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, ſola Ethnicorum ac Hæreticorum fretus auctoritate, hiſtoriam de primo ſacello in honorem B. Virg. Mariæ in monte Carmelo, tempore Apoſtolorum à Carmelitis ædificato, explodit tamquam commentum & figmentum.

RESPONSIO.

159 SI ego, adm. Rev. Pater, meam ad prægreſſum tuum §.7. Reſponſionem ſic fuiſſem exorſus: *P. Sebaſtianus, ſola Ethnicorũ* (Solini & Plinii) & *Judæorum* (Philonis & Joſephi) *fretus auctoritate, Eſſenos*, ab Hegeſippo, Euſebio, Epiphanio, ſcriptoribus Chriſtianis, adnumeratos hæreticis, *voluit credi fuiſſe veros Carmelitas, tria ſubſtantialia vota religionis profeſſos, ante & poſt Chriſtum, ſtatuſque monaſtici per Syriam & Ægyptum propagatores*; rectène feciſſem ſi ea de cauſa Patern. Tuam detuliſſem ad Apoſtolicam Sedem, quaſi Ethnicis & Judæis plus fidei tribuas, quam Chriſtianis? Non exiſtimo id recte factum fuiſſe me, quia in rebus hiſtoricis non tam quæritur cujus religionis fuerit ſcriptor aliquis, ſed potius quam verax ſit, quamque certo ſcire potuerit atque ipſe ſciverit id, de quo ſcripſit, niſi ex aliis capitibus convincatur ſuppoſititius auctor, vel fœde corruptus interpolatuſve, vel denique manifeſtus impoſtor fuiſſe. Hanc regulam nec volui nec potui, contra Te agens, tranſgredi, eodẽ quo Tu contra me modo: ſed ex auctoritate potiori negavi, Eſſenos, de quibus Ethnici iſti Judæique agunt, fuiſſe veros Chriſtianos, nedum perfectos Religioſos; licet nonnulli Chriſtianos, à Philone deſcriptos, crediderint. Plinii etiam ac Solini loca expendi in Parergo 2 præcitato, tantum abeſt ut contemnendos mihi putaverim, quia Ethnici fuerunt.

160 Ferat ergo tua etiam Paternitas, ut credam Tacito, Carmelum deſcribenti, qualis erat cum illuc acceſſit Veſpaſianus, *Carmeli Dei oracula* conſulturus, dicentique, quod ibi tunc *nec ſimulacrum Deo aut templum fuerit (ſic tradidere Majores) ara tantum ac reverentia*; quæ ara vel ejus veſtigium

gium etiamnum in summo monte ostenditur, propter memoriam sacrificii, istic ab Elia per ignem cælitus devocatum oblati, Saracenis ac Turcis etiamnum venerabilis. Ita scriptis suis tradidere, qui montem illum accurate inspectum etiam delinearunt. Hic tibi apud eruditos, scientes quæ fides utrique scriptori habeatur à Cæsareæ historiæ illustratoribus, parum proderit clamare (ut facis num. 151) quod ratiocinari ex talium fide, *sibilis potius & risu, quam refutatione dignum videtur*. Interim, *gratis dato*, inquis, *& non concesso, quod Vespasianus in Carmeli monte per Gentilem Aruspicem exta consuluerit; inde non sequitur, templum illud à Carmelitis tempore Apostolorum non fuisse ædificatum.* Non sequitur certe. Sed ubinam ego sic argumentor? Tenebras amas, Pater Rev. tuoque te atramento velit sepia occulis.

161 Duæ mihi vobiscum quæstiones erant: prima atque præcipua, verine Dei oraculum in Carmelo consuluerit Vespasianus, per inventum ibi sanctum (si Superis placet) Basilidem, Carmelitarum Christianorum ac Religiosorum ibidem commorantium Priorem sive Præsidē: altera, utrum id factum sit in eo, quod Carmelitæ extruxerant Sacello. Primam quæstionem resolvi ex Suetonio Tacitoque, describentibus Basilidem eumdem, ut Ægyptium magum, Sacerdotem Serapidis, Vespasiani castra comitatum, extaque & sortes solitum pro eo consulere ubicumque res ferret. An hoc transire patitur Paternitas tua, mihique vis dare? Si das, finita quæstio est; si negas, lector discretus judicabit, utrum de Basilide magis credere debeam Palæonydoro ejusque sequacibus, licet adeo recentibus & sæpe fallentibus, tantum quia Christiani sunt; quam Tacito Suetonioque, tam vicinis rei gestæ, & in profana historia magnæ auctoritatis scriptoribus, quasi ipsi, quia Ethnici fuerunt, nusquam audiendi essent.

162 Alteram quæstionem resolvo ex Tacito, asserente, quod eo loci, ubi oraculum qualecumque & per quemcumque consuluit Vespasianus, *nec simulacrum erat aut templum*, sed *ara tantum & reverentia*, idque ab olim & ab omni retro memoria: *sic* enim *majores tradidere*, scilicet, numquam ibi templum aliquod fuisse; quæ traditio videtur posse etiam altius attolli. Nisi perturbata mente, Pater Rev. accessisses, respondere potueras, locum sacrificii Eliani, ubi *Ara*, distare à veteri, quod nunc prope Eliæ speluncam ac fontem ostenditur, Deiparæ sacello, quinque ut minimum aut sex horarum spatio; sicuti testatur qui ultimus nobis locum in suo Hierosolymitano itinere descripsit, & totius montis memorabilia æneis tabulis insculpta dedit, Antonius Gonzales Minorita pag. 808. Dixisses ergo (si quid rationabile respondere scivisses) in ista locorum distantia & testimoniorum discrepantia, nihil obstare, quo minus & in summo monte profanum oraculum consuluerit Vespasianus; & in ejus declivio versus mare, haud procul à fonte Eliæ, sacellum habuerint Carmelitæ, sacrum Deiparæ. Sed primum cavisti facere, ne Basilidem excommunicares; secundum Tibi nollem concedere, quia scriptores, quorum Tu auctoritatem magnifice extollis, ego suppositionis convici, Josephum scilicet Antiochenum, Joannem Hierosolymitanum, atque Cyrillum Priorem; quorum assertioni cum innitatur quidquid vel in Lectionibus vobis concessis, vel in aliis quantumcumque multis Auctoribus legitur; apparet quantopere hic Te deceat sibilos ac risum continere, quoad nodos istos mihi dissolveris.

163 Prætensæ apud vos traditioni, quod istud vestrum fuerit primum, Deiparæ toto orbe erectum sacellum; oppono Antaradensium traditionem (ciuitas hæc est Syriæ

 olim

olim Episcopalis inter Tyrum & Laodiceam leucis circiter sexaginta à Carmelo) apud quos (sicut scribit Willibroidus ab Oldenborg, Hildesheimensis Canonicus, ad loca sancta peregrinatus anno 1218) erat *ecclesia parva, maxima venerationis, quam beati Petrus & Paulus, cum Antiochiam properarent, ex Angelica admonitione propriis manibus, ex incultis lapidibus, S. Mariæ tunc composuerunt. Hæc erat prima Ecclesia, quæ in honorem Dominæ nostræ semperque Virginis Mariæ fuit ædificata.* Equidem non video cur hæc qualiscumque traditio, non debeat præferri Carmelitanæ, ipsi oppositæ, utpote certiori teste cognita velut antiqua, quam sint prænominati. Equidem Antaradense istud sacellum, puto seculis multis antiquius esse, quam quod inter veterum ædium ruinas ædificavit primus vester Latinus Prior, isticq[ue] per revelationem Prophetæ exorsus socios colligere: sed ægre credam, ipsum in individuo esse, quod ibi Apostoli ædificarunt; multoque minus quod illud dedicaverint Deiparæ, quæ ex communiori sententia tunc adhuc vivebat. Satis mihi videtur, quod eo loco, ubi Petrus olim oratorium dedicavit, nulli dedicatum Sancto, surrexerit quarto quintove seculo aliud, hactenus servatum, idque in honorem Deiparæ; quod tamen Apostolis ipsique Deiparæ adscribatur ex more communi, primorum conditorum tempora, & posterius adscitorum patronorum nomina confundente.

164 Dum ad hæc responsum molieris, Pater Rev. (si tamen moliturus es, post hunc secundum, parùm honorabilem Tibi Tuisque, conatum tuum) collige obsecro nomina *hæreticorum, quorum auctoritate fretus negaverim, tempore Apostolorum à Carmelitis ædificatum sacellum in honorem B. Virg. Mariæ.* Nisi fateri malis, id tibi, jam consueto me comparare hæreticis, ex calamo fluxisse per inadvertentiam. Certe toto Paragrapho nullum omnino hæreticum nominas, quem ego secutus fuerim, vel comitem sequacemve habuerim. Quod si quis illorum universim negat, ante ætatem Constantini ecclesias ædificatas in nomine Sanctorum, quæstionem & thesim universalem id spectat, ad quam §. sequenti me trahis.

165 Interim non possum ab illo prætenso Deiparæ sacello sic discedere, quin ex Paternitate Tua quæram, qua montis parte ipsum extructum fuisse putes. Nam, si cum Auctore, vobis irrefragabili, de institutione Monachorum, dixeris, *juxta fontem Eliæ, in situ illo in quo Elias orans viderat nubeculam illam, quasi vestigium hominis ascendere in Carmelum*; occurrit, quod idem ille Auctor id conditum dicat *anno Incarnationis filii Dei* 83; diu scilicet post mortem Deiparæ; cui tamen adhuc in vivis agenti, vultis dedicatum primum vestrum oratorium. Hic se torquet Lezana, & effugium invenire putat apud Poëtam Mantuanum, fuse describentem, quomodo Propheta Agabus, frustratus concepito Mariæ matrimonio (uti prolixe idem Lezana ex ipso aliisque scribit tomo 1, ad annum mundi 4061, ante Christum 1.)

Incola Carmeli vixit; tandemque voluto
Tempore, cum magno fidei mysteria Paulo
Edidicit; Mariæ primus cum Patribus ædem
Vertice Carmeli posuit, &c.

166 Hinc ergo Lezana duplex Sacellum comminiscitur; primum, fundatum in summo monte circa annum 36, quando Agabus, nascente Christo idoneus matrimonio, jam sexagenarius circiter erat, non facile ultra annum Christi 83 retinendus in vivis: alterum, sub annum modo dictum 83, constitutum in declivio montis ad fontem. Sed hæc tam gratis dicuntur omnia, quam cetera de eodem Agabo, quod vel dæmonem consuluerit super successu desiderii sui, acceptoque

ceptoque responso mœstus, solatium quæsierit inveniritque apud Carmelitas; vel quod unus eorum fuerit, qui cum Josepho virgam attulerunt, ea condicione, ut cujus virga floruisset, is sponsam haberet: quæ felix sors cum obtigisset Josepho, Agabus factus sit Monachus. Casus hic etiam hodie depictus cernitur in laqueari ecclesiæ vestræ Parisiensis, ubi à genuflexis coram Pontifice Judaico sponsis & benedictionem ab eo accipientibus, conspicitur recedere indignabundus juvenis, virgamque suam super genu contringere, atque in Carmelum ibidem expressum se recipere. Ne autem dubitaret spectator, Agabum designari, faciebat uncialibus litteris expressa nominis epigraphe, nunc à pudibundis erasa, manente reliqua pictura ut erat, & sicut mihi inde missa est; ego vero vobis parco, ne hic producam, quod adhuc omnibus conspicuum habetur, adeoque à nemine poterit in dubium revocari quin ita sit.

§. X. & XII. *ACCUSATIONES.*

Papebrochius, cum hæreticis Magdeburgensibus fingit, ante Constantini tempora, in honorem aut memoriam Deiparæ, aut quorumvis aliorum Sanctorum, nulla fuisse extructa templa.

Papebrochius, pro suo mero placito negat, S. Petrum, ante Constantini tempora, habuisse Romæ ædem sacram sibi extructam.

RESPONSIO.

167 Nescio, Rev. Pater, cur duos Paragraphos, vix dignos unum simul facere, interposito undecimo dispescueris, nisi forte ut me cogeres eadem iterum iterumque retexere; Lectoribus autem, solos forte titulos percursuris, imponeres, tamquam nova & intacta adduxisses. Ego autem nec simul quidem intendo hic replicare, quæ præcurrendo coëgisti dicere Art. 2 num. 11 & seqq. Illuc redi; & invenies solutionem theseos ipsius generalis: deinde recurre ad eos Articulos & Paragraphos, ubi me coëgisti agere de auctoritate quarumdam Vitarum, unde hic producis exempla ecclesiarum, jam inde à primo secundoque ac tertio seculo, Sanctis dedicatarum. Sic num. 154, 155 & 176, utere Actis Sanctorum trium Fratrum, unde plures Martyres Leontini sumuntur, quæ ego quam nullius sint fidei, integro demonstravi Commentario, & hic obiter Art. 11 §. 28 convici falsitatis, ex ipso Sanctorum Siculorum collectore Octavio Cajetano.

169 De Sanctorum Mariæ Magdalenæ, Marthæ & Lazari adventu in Galliam, quam incerta vacillet ibidem nunc fides, adeoque & traditio de ædificatis per eas ecclesiis, dixi Art. 3 §. 4. & Art. 11, §. 3. Similiter traditio Hispanorum, quoad ædem S. Mariæ de Columna, apud eos fundatam à Jacobo Apostolo Cæsaraugustæ, ubi apparuerit supra columnam, ipsis Hispanis modo non est ita certa, quin dubitent aliqui; licet, popularis invidiæ declinandæ causa, dissimulare sensum suum malint. Inter exteros vero multo plures dubitant; notumque

Romæ

Romæ fuit primis Urbani VIII annis quanto molimine actum sit, ut ibi expungerentur ex Breviario anni 1629 tria verba, nationi illi ingrata; quibus solum dicebatur, quod, *Ecclesiarum illius Provinciæ traditio est*, S. Jacobum, *Hispanias adiisse, ibique aliquos convertisse:* quæ non satis absolutam opinionis talis assertionem videbantur sonare zelatoribus patriarum suarum traditionum. Nunc eruditiores Hispani tam tenaces non sunt: & Franci, neminem habentes qui prohibeat libere sentire & scribere, in reformato apud se Breviario anni 1680, noluerunt pati professionem illam. Baronius quoque eam negavit, quia nullum tempus, quo facta esset, invenire potuit juxta suam Chronologiam; nec invenisset Henschenius, nisi Christi passionem affixisset anno vulgaris æræ 29: quod qui facere recusat, necesse erit cum Baronio neget, unquam in Hispania fuisse Jacobum, quamdiu vixit.

169 S. Maternum (quem mihi quoque objiciendum putas) Tungrorum, non Trevirensium Episcopum habitum antiquioribus fuisse, ostendit Henschenius in Diatriba sua reformata ante tomum 7 Maji num. 3. Eo certe tempore, quo ille Tungris Sedem habebat, Treviris fidem prædicabant S. Eucharius & Valerius Episcopi, ut his potius, quam illi adscribi debeat prima Trevirensis ecclesia; nullâ autem prædictorum trium Vitâ satis authenticâ extante, frustra talis ecclesia prætenditur S. Petro, etiamnum viventi, ab eorum aliquo consecrata. Exceptionibus prædictis nihil opus erit semel bene concipienti, quam facile homines & civitates in suis traditionibus confundant tempora & nomina, quibus ab immemorabili assueverunt, componendo ea cum principiis, multorum sæpe seculorum intervallo dissita. Hoc cum Romæ contigisse ostendero, de ceteris haud difficulter persuasurum me confido.

170 Loquatur ergo Alphonsus Ciacconius, Ordinis Prædicatorum, ante hos centum annos in Romanæ urbis antiquitatibus sacris apprime versatus, qui Pontificum Vitis primus cœpit adjicere Vitas & notitias Cardinalium. Hic, post Pontificatum S. Hygini (qui sub medium secundi seculi Clerum Romanum dicitur composuisse, seu divisisse per septem Urbis Regiones, ab incendio Neroniano reliquas) agens de origine Cardinalium, inter alia ad rem nostram facientia docet, quod primis temporibus Ecclesiæ Christianæ, sicut septem Curatores aut Capita Regionum erant, ad civilia; ita totidem iisdem Romæ instituti Diaconi, ad spiritualia curanda; & ab attributa sibi quisque Regione nuncupabantur. . . Deinde affirmat idem Ciacconius, & confirmant qui ipsum recognitum supplevere, Victorellus, Ughellus, Waddingus, Oldoinus, quod *succedentibus aliis post Euaristum & Hyginum temporibus, factum est*, ut prædicti Diaconi, *non amplius à Regionibus, quibus praerant; sed passim ab ædificiis & patrimoniis, Ecclesiæ à piis viris & matronis potentioribus in subsidium Presbyterorum & Diaconorum legatis, discriminis causa se nuncuparent .... Hinc tituli orti, Equitii, Vestinæ, Pammachii, Lucinæ, Iulii & Callisti &c, ... Hujusmodi autem forma*, inquit, *tamdiu observata est, quamdiu Christiani intra cœmeteria & occulta loca se abdebant, Sacramenta administraturi Baptismi & Eucharistiæ, ob metum Principum & Sacerdotum gentilium, qui eos inquirebant, & morte etiam multabant. Postquam autem Ecclesia, sub Principibus Christianis, cœpit libertate frui, & templa publica in suis titulis seu domibus ædificare, tunc primum Cardinales Tituli, etiam sanctorum Martyrum Confessorumque nomina adjecerunt, ita subscribentes; Laurentius, Presbyter Cardinalis S. Silvestri in Exquiliis, titulo Equitii .... Petrus, Presbyter*

lyter Cardinalis S. Mariæ in Trans-tiberim, titulo Iulii & Callisti.

171 Cum ergo primo secundoque seculo tantillum quietis dabatur Christianis, ut è cœmeteriis prodire & in privatis domibus, eum in finem Ecclesiæ donatis, habere conventus auderent; non aliunde ejusmodi loca nuncupabantur, quam à suis vel tunc vel olim possessoribus. Pulchre hoc confirmatur ex Actis SS. Pudentianæ & Praxedis, à teste oculato S. Pastore scriptis, quæ illustrata dedi 19 Maji: ubi ipso statim principio narrat auctor, quomodo S. Pudens Senator, Virginum pater, *à beato Pio domum suam, ecclesiam Christi consecrari cupiens,* per ipsummet Pastorem *id ad effectum perduxit; ubi & titulum,* inquit Pastor, *nomini nostro constituit ..... Eodem tempore Virgo Domini Praxedis, accepta potestate, rogavit beatum Pium Episcopum, ut thermas Novati, quæ jam tunc in usu non erant, ecclesiam consecraret ... quod & placuit sancto Pio Episcopo, Thermasque Novati dedicavit ecclesiam, sub nomine beatæ virginis Pudentianæ ..., dedicavit autem & aliam sub nomine sanctæ virginis Praxedis.* Ubi nota, titulos *Beati* ac *Sanctæ*, Pio atque Praxedi adhuc viventibus tributos, non aliud quam venerationem Christianam sonare, uti nunc Pontifex vocatur *Sanctissimus*, Virgines autem Deo devotæ in Italia atque Hispania nominantur *beatæ*. Imo ne quidem post dictarum Virginum mortem alio sensu ipsæ earum ecclesiæ appellatæ fuerunt *Sanctarũ Pudentianæ & Praxedis*; hæ enim mortuæ, suum non habebant cultum sacrum in ecclesiis illis, sed *in cœmeterio Priscillæ, viâ Salariâ, juxta patrem suum Pudentem,* ubi ipse S. Pastor eas sepelivisse se dicit, & *ubi*, inquit, *florent orationes eorum*, scilicet Pudentis, Pudentianæ atque Praxedis.

172 Ecclesiæ autem pro eo tempore concipi debent, quales in urbibus acatholicorum pluribus, habent ab annis plusquam centum Catholici, per conniventiam Magistratuum, intra domos, quoad speciem externam, profanas, in recessu autem aptatas in formam magis religiosam. Talium autem ecclesiarum ornamenta & vasa sub inde tam pretiosa erant Romæ & tam speciosa, ut Gentilibus quoque moverent invidiam; nomina vero sacra erant nulla; nisi forte temporis successu contingeret, uti in casu præmisso contigit, eas ipsas personas, sub quarum nominibus titulus institutus erat, post obitum suum coli ut Sanctas. Erant porro ecclesiæ istæ non valde magnæ, ne multitudo convenientium nimis incurreret in oculos Gentilium: sed eædem temporibus Constantini & postea, eodem vel vicino in loco sub iisdem titulis instauratæ magnificentius, variis ex caussis variorum etiam Sanctorum receperunt nomina, & quandoque successive diversa. Ita illa ecclesia quæ erat in Trans-tiberina regione, primum simpliciter dicebatur *Trans-tiberim*, postea *Iulii*, deinde *Iulii & Callisti* nuncupata fuit; denique accepit titulum *S. Mariæ Trans-tiberim.*

173 Quod Romæ factum explicui, alibi quoque factum credi debet; nec admitti ullius ibi Sancti, ut Sancti, nomen ante Constantinum; nullo suppetente genuino priorum temporum monumento, quo probetur contrarium. Nam quæ hic num. 178 objicis, habes soluta Art. 2 n. 11. Aram quoque *Virgini parituræ*, diu ante Christum natum erectam à Druidibus in Gallia, ad quam, veluti ad sacram anchoram, confugis, ad fabulas ablegant Galli qui sapiunt; nec magis id credunt, quam quod eidem sui Druides, æque ac Pythagoras cum suis in Græcia, fuerint Religiosi Carmelitæ, uti suadere conatur Auctor Thesium vestrarum Biterrensiũ, quibus pari jure potuisset adjungere Indorum Brachmanes, Regum ac Sa-

cerdotale ibidem genus, de quibus Eusebius, lib. 6 Præpar. Euang. Cap. 8, dicit, quod, *tam traditione Patrum quam legibus, nec simulacra colunt, nec animantium quid comedunt, vinum aut cerevisiam non bibunt, ab omni demum malignitate absum, soli Deo attendunt.*

174 Hos quia Strabo dicit etiam Astronomiam exercere, Crombachius noster, in Hist. trium Magorum, vel hinc Indorum traditionem confirmat, quod unus è tribus Magis, passim Melchior dictus fuerit Rex Cranganoris, ex Brachmanum genere; & regressus ad suos tertio demum anno, assumpserit nomen *Cheriper male*, quod, *Ex tribus unus*, linguâ istorum sonat. De hoc autem dicitur, quod *adem extruxit, quam Mariæ nomine consecravit; in qua Sanctissimæ Virginis imago, cum filio in ulnis, collocata fuit; sanxitque, ut quoties aditui, nomen hoc inclamarent, toties omnes qui adessent in terram se prosternerent.* Quin & unus è primariis comitibus ejus, Calecuti fundator, *sacellum struxit Sanctissimæ Virgini; & exemplum patroni secutus, statuit ad nomen Mariæ omnes se in terram prosternerent*; quod sacellum ingressus Lusitanus Gama, teste Osorio in Vitis Regum Lusitaniæ, omnia sic repererit, ut dictum est, nisi quod imaginem intus non viderit, propter malignum aut nullum potius lumen loci.

175 Hinc num. 160 argumentum formas, Pater Rev. omnino futile. Nam tota ista Indorum traditio non magis certa est, quam qua Habessinorum natio amplissima in Africa, Reges suos ex Salomone & Regina Saba processisse gloriatur; cum interim tam certum sit, Sabæam, unde Regina illa venit, esse in Arabia felice, quam Magorum disciplinam ad Persas proprie spectare; & fabulam sapiat quidquid longius protenditur. Ut tamen Rex Cranganoris unus ex tribus Magis fuerit, ipseque & assecla ejus fundaverint templa prædicta vero Deo in suo quisq; loco; num inde consequens statim est, ipsa à principio fuisse Deiparæ consecrata, simulque istic locatas ejusmodi statuas, & inductum Mariæ invocandi cultum? Quam multa longissime dissita, sæpissime confundit traditio popularis!

176 Novimus omnes, Lovanii haberi *Castrum Cæsaris*: id si à Julio Cæsare esse neges apud hominum vulgus, haud feres impugne: vulgo tamen sapientior Joannes Baptista Grammay, Præpositus Arnhemensis, Principumque ac Provinciarum Belgicarum Historiographus in suo Lovanio, telatis septem nationum nominibus quæ succesive, secundum aliquos, locum tenuerint desertumque restaurarint, *Nolim, quis putet*, ait, *ita me stolidum esse, ut ista credam: sed sunt quibus placeat antiquitatis quomodolibet quæsitæ umbra*; videlicet in illa ipsa arce: *quam*, ut postea narrat, *vulgus Cæsaris opus esse credit*: ipse vero tribuit Arnulfo Imperatori, *quem tradunt historiæ, Lovanium pulsis Normannis muniisse*, sub annum scilicet 896.

177 Idem dixerim de nomenclatura templorum, Cranganore & Calecuti ante omnem hominum memoriam erectorum, & de ætate ac veneratione collocatarum in eis statuarum Marianarum. Longe scilicet posteriora esse omnia ætate S. Thomæ Apostoli; cœpisse autem per Apostolicos Missionarios, ex Syria, ad restaurandam apud Indos Religionem collapsam, subinde missos; quales per ipsosmet Indos non semel in Sinas usque transiisse, ac nominatim anno 636 & 745, testatur lapis, ibidem Sinicis & Syriacis characteribus exaratus ac positus anno 782, atque repertus an. 1624: qui lapis, qua Sinicus erat, ab omnibus gentis litteratis intellectus; qua Syriacus, explicatus fuit à Patribus nostris; ad summam admirationem nationis totius, & novorum

Chri-

Christianorum solatium; de quo obiter, ex Kircheri nostri China, egi tomo 7 Maji pag. 698.

172 Num. 158 objicitur etiam Antaradensium traditio, apud quos *S. Petrus Apostolus dedicarit sacellum Virgini Deiparæ, nondum defunctæ; in quo primus ipse Apostolus Missæ sacrificium peregit, prout ex fideli incolarum traditione acceperunt illi, qui cum Godefrido Bullonio in memorabilem illam Terræ-sanctæ expeditionem profecti sunt*, teste, præter Marinum Sanutum an. 1321 scribentem, etiam Jacobo de Vitriaco, duobus seculis anteriore, qui est, inquis, *Auctor Papebrochio irrefragabilis*. Est sane irrefragabilis mihi & hic & iste, quatenus testantur, talem suo tempore viguisse ab olim Antaradi traditionem; neuter autem, quoad traditionis ipsius veritatem, quæ, post elapsa undecim vel tredecim secula, non debet sine discretione recipi; simpliciterque ab illis refertur ea, qua audiverunt, fide, sicut alia plurima, quorum ipsi nec participes neque conscii modo certiori fuerunt.

179 Cur autem, allegatis duobus istis Auctoribus, omittis, Pater Rev. eum quem suggerebam tom. 2 Aprilis pag. 783 n. 59, Willebrordum ab Oldenborg, Canonicum Hildesiensem, & anno 1211 Terræ-sanctæ peregrinum? Etiam hujus hæc verba sunt, tunc ex parte data, nunc integre proponenda. „Civitatem Tortost; Latini Taradensem „appellant. Est in eâ ecclesia parva maxi- „mæ venerationis, quam Beati Petrus & „Paulus, cum Antiochiam properarent, ex „Angelica admonitione, propriis manibus ex „incultis lapidibus, sanctæ Mariæ tunc pri- „mum composuerunt, ac si dicerent; „*Flebile principium melior fortuna sequetur.* „Hæc erat prima ecclesia, quæ in hono- „rem Dominæ nostræ semperque virginis „Mariæ fuit ædificata & dedicata, & est „in ea hodie Sedes Episcopalis; ubi Do- „mina nostra Dei genitrix semper virgo „Maria, etiam ipsis infidelibus Saracenis „multa præstat beneficia.

180 Hæc Willebrordus, nonnihil quam alii duo distinctius, sed non ideo certior testis rei tam antiquæ; cujus veritas utcumque salva sit, si traditioni credas, eo loci, ubi, Antiochiam tendens S. Petrus (nam de Paulo ejus tunc comite nihil habemus alibi) Missam celebraverit; post datam Ecclesiæ pacem, fuisse ædificatam publicam ædiculam, sub nomine Deiparæ; quam, transeunte illac, Petro in vivis fuisse, non facile quis demonstraverit, cum non desint revelationes quæ dicant, fitque verosimilius aliquibus, uno dumtaxat anno superfuisse Ascensioni filii sui in cælum: sed hoc tuum de tum vivente adhuc Deipara glossema est, non Vitriacensis aut Sanuti: quo dissimulato, iterum quæro, cur nolueris citare Willebrordum istum, ut apud me lectum. An quia volebas persuasum Lectori, afferre te instantiam novam, mihique incognitam? an potius, quia nolebas ipsum apud me invenire hæc sequentia verba: *Quam vere hæc traderentur, non examino: hoc solum infero, non esse verosimile, quod similis de Carmelitano oratorio tunc viguerit traditio, aut tale quid de eo fuerit Willebrordo narratum in Palæstina.*

181 Interim pergis instare, & num. 164 ex Vitis Apostolorum apud Abdiam Babylonium narras, quomodo Ephesii baptizati *fregerunt omnia simulacra, & fabricaverunt Basilicam in nomine S. Ioannis, ex qua ipse Apostolus assumptus postea est, hoc* (qui ibidem subjungitur) *ordine*. Sed, ut hic assumptionis ordo fabulam redolet, sic & nullius fidei totus est Auctor. Quare neque hili fecerim, quod apud eumdem, in Vita S. Matthæi, mox ab hujus passione, ab Iphigenia Regis filia, collatis omnibus *quæ habere potuit in auro, argento & gemmis*, dixit *sa-*

cerdotibus & omni Clero; Postquam dignam Apostolo Christi fabricaveritis Ecclesiam, quidquid superfuerit pauperibus erogabitis. Audi, Pater Rev. quid de Vitis illis, ex communi Eruditorum sententia, scribat Labbe, libro de scriptoribus pag. 3. *Hasce quisquilias ab otioso fabulatore, qui merito nunc Pseudo-Abdias dicitur, confictas interpolatasve, nullius fidei atque auctoritatis esse apud Eruditos, docuerunt jam pridem Catholici tractatores, Sixtus Senensis, Ioannes Molanus, Ioannes Hesselius, Card. Baronius, Possevinus, Salmeron, Miraus, ... ipseque etiam Paulus V, qui inter scripta à se damnata rejecit.* Et in Appendice tomi 1 pag. 677 rationem reddit, quia *recenset* Auctor *fabulas illas de SS. Thoma, Matthaeo caeterisque; quas S. Augustinus .... aliique post eum affirmant à Manichais confictas fuisse.*

182 Similis quoad historiam fidei, id est nullius, sunt libri Recognitionum, quos Patern. Tua tam indulgenter adscribit *Clementi Romano Pontifici*, Petri scilicet discipulo & successori, quasi nescires, cuiquam dubios esse. Hi, si sunt ipsi quos Rufinus, Hieronymi aequalis, sub titulo *Periodorum Petri*, Latinos se fecisse dicit, & ab Ebionitarum haereticorum fermento repurgasse speciose jactat; antiqui valde sunt; sed nec hoc certum est; & ut esset, non eximeret eos fictitiarum scriptionum catalogo, quatenus & à Clemente omnium teste oculato, & ad Jacobum fratrem Domini finguntur compositi: essent enim ut summum Philosophi alicujus Christiani, qui Poëtica omnino licentia commentus drama est ingeniosum, mirandis eventuum inopinatorum miraculorumque narrationibus contextum, & denique in laetissimos exitus desinens, eo fine, ut varietate ac delectabilitate fabulae delinitus lector, disputationes de fide rebusque utilissimis, quas inter S. Petrum & Simonem Magum habitas comminiscitur, avidius legat: quemadmodum expono tom. 2 Junii, die XI, ubi ago de S. Barnaba, eidem lusui admixto.

183 Sit tamen Auctor qualiscumque; quid tandem ille habet quod hic pro te faciat? Libro 10 cap. ult. lego: quod totius civitatis populo ad Christi fidem converso & baptizato, *Theophilus, qui erat cunctis potentibus in civitate sublimior, domus sua ingentem basilicam Ecclesia nomine consecravit, in qua Petro Apostolo constituta est ab omni populo Cathedra.* Estne hoc (ut Tu interpretaris, Pater Rev.) dicere, quod *Theophilus domum suam & ecclesiam in honorem Apostoli viventis consecrari fecit*? Per quem, obsecro, nisi per ipsummet Petrum? Ergo, si Tibi credimus, idem Petrus in suum ipsiusmet nomen consecravit Ecclesiam; & quidem non qualemqualem, sed maximam totaque urbe conspicuam Basilicam; qualem ex sui temporis usu comminiscitur Auctor, verosimiliter alius ab auctore Periodorum: harum enim quae supersunt hinc inde fragmenta, non inveniuntur in libris Recognitionum, ut hos illis multo etiam posteriores, liceat credere: utiles tamen sunt, si intelligas, non historiam, sed piam comoediam texi, sub nomine sancti & vetustissimi scriptoris.

184 Nihilo felicius quam Clementem, eodem num. 162 adduci video Gelasium Papam, quasi hic in Concilio Romano testetur, *S. Marcum, primum Alexandriae Episcopum, in eadem urbe ecclesiam nomine S. Petri sui Magistri, nondum defuncti, fundasse.* Gelasius enim agit, non de consecratione materialis alicujus ecclesiae, sed de formalis fundatione & institutione, quam nomine S. Petri, velut hujus Vicarius, regendam susceperit. Cum enim fusius narrasset Pontifex, in Concilio Episcoporum 70, quomodo Romana Ecclesia fuerit à S. Petro

coope-

cooperante S.Paulo constituta; *Est ergo*, inquit, *prima B.Petri Apostoli Sedes Romana Ecclesia: secunda autem Sedes apud Alexandriam B.Petri nomine, à Marco ejus & discipulo & Evangelista consecrata est: ipseque à Petro Apostolo in Ægyptum directus, verbum veritatis prædicavit, & gloriosum consummavit Martyrium: tertia vero Sedes apud Antiochiam, ejusdem beatissimi Apostoli Petri nomine habetur honorabilis, eo quod illic, priusquam Romam veniisset, habitavit, & illic primùm nomen Christianorum novellæ gentis exortum est.*

185 Patet, hæc omnia non alio spectare, quam ut intelligatur S.Petrus trium Apostolicarum Sedium esse fundator, primæ quidem ac tertiæ per seipsum, secundæ vero per discipulum, & quasi suo nomine agentem, Marcum. Atque hoc est quod S. Petrus Damiani, pariter à Tua Paternitate citatus, sed non bene lectus vel intellectus, disertissime docet Serm. 1 de S. Marco, dicens: *Episcopus factus, Alexandrinam fundavit Ecclesiam; eamque, postquam super petram, qui Christus est, insignis architectus erexit, glorioso magistri sui nomini fideliter dedicavit: unde factum est, ut eadem Ecclesia, non tam ex Marci, quam ex B.Petri vocabulo, Sedes Apostolica vocitetur, tamquam si Petrus ipse per se illic Episcopalem Cathedram tenuisset.* Atque in hunc sensum sequuntur alia, de trium Sedium inter se ordine, quæ brevitatis causa omitto.

186 Pater Reverende, si tam multa implicando paucis lineis, sicut hoc Paragrapho facis, citra ullam vel minimam applicationem animi ad auctores locosque citatos; si, inquam, hoc agebas, ut vel mihi voluntatem excuteres respondendi ad singula, vel me insigniter fatigares, atque ab Actis Sanctorum averteres, itaque ulcisceretis dolorem, ex meis scriptis immerito conceptum; alterutrum profectò consecutus fuisses, nisi me denique pertraxisses ad Hispanicæ ac Romanæ Inquisitionis suprema tribunalia, quibus negare responsum non poteram; neq; debebam dolere, eo nonnihil suspendi progressum operis de Sanctis, majorem ubique claritatem, ut confido, consecuturi ex eo ipso, unde sperabas illud omnibus contemptibile & odibile reddere. Pergam igitur, & veniam ad ultimum tuum atque palmare argumentum, toto §. 12 intortum, idque ex Baronio; *cujus*, inquis, *solius verba ad confutandum Papebrochium sufficiet hic producere*. Audiamus.

187 *Postquam Baronius* ad annum Christi 106 n.2 *retulisset*, inquis, *ex Dione, Columnam Trajanam isto anno cæptam, & post septennium absolutam; subdit, Petri Apostoli ædem, etiam hæc Trajani præcessisse tempora.* Tum verba profers, sed absque ulla mentione *ædis*, à S.Petro nuncupatæ, quod insignem vel cæcitatem vel socordiam arguit. Eccum ipsa, & quidem omnia Baronii verba. „ Antequam Columna Trajani consurgeret, „ erant Petri trophæa Romæ conspicua; „ ejusdem namque memoria nobilis in Vaticano fulgebat. Anacletus enim (ut antiquæ ecclesiasticæ tabulæ habent) cum „ adhuc Presbyter esset, construxit atque „ composuit desuper ejus corpus, velut trophæa victoriæ, insignem claramque memoriam; quam quidem, (quod admirationem omnem superat) non valuit turbo „ persecutionis aliquo modo prosternere; „ majoribusque indies accessionibus gloriæ „ auctam, affirmare videtur Cajus, antiquus „ Theologus, qui eodem seculo claruit, „ nempe Zephyrini Papæ temporibus; imo, „ non Petro tantum erectam memoriam „ fuisse celebrem, sed & Paulo, tradit, easque Trophæa Apostolorum appellat, sic „ dicens; (apud Eusebium Hist. Eccl. l.2 c. „ 24) *Ego Apostolorū trophæa perspicue possum „ ostendere: nam, si lubet in Vaticanum profi-*

„ *cisci*, *aut inviam*, *quæ Ostiensis dicitur,te* „ *conferre,trophæa Sanctorum*, *qui istam Ecclesiam suo sermone & virtute stabiliverunt*, „ *invenies*. Hæc Cajus. Quod igitur habet „ liber de Romanis Pontificibus in Anacleto, *Hic B.Petri memoriam construxit atque composuit*, per memoriam non nisi „ ædificii structuram designari constat, „ quam olim antiquitas usitatius dicere ecclesiam consuevit: nam & Augustinus, „ *Nos*, inquit, *Martyribus nostris,non templa, sicut diis; sed memorias, sicut hominibus mortuis*, *quorum apud Deum vivunt* „ *spiritus, fabricamus*; quas merito Cajus „ Trophæa appellat, quippe quæ victorias „ Sanctorum de subactis hostibus repræsentant.

188 Non est nobis opus interprete Baronio, Græci sermonis ignaro, ut sciamus, quales memorias Trophæorum nomine designaverit Cajus iste, antiquus & initio seculi 3 vivens. Mentem hujus explicat Eusebius. Nam primum dicit, quod Petri & Pauli Romæ passorum historiam confirmet, *τὶς δεῦρο κρατήσασα ἐπὶ τῶν αὐτόθι κοιμητηρίων πρόσρησις*, *eorum usque hodie perseverans in iis quæ ibidem sunt cœmeteriis appellatio*: deinde inducit loquentem Cajum, *περὶ τῶν τόπων ἔνθα τῶν εἰρημένων Ἀποστόλων τὰ ἱερὰ σκηνώματα κατατέθειται*, *de locis, in quibus dictorum Apostolorum tabernacula*, idest corpora, *sunt reposita*, scilicet subterraneis monumentis, quæ Augustinus recte *Memorias* appellat (nam à *monendo* quis ibi situs sit, *monumenta* sepulcralia dici, notum est) extructas illas quidem seu fabricatas splendidius, parvas tamen, obscuras, angustas, Sacerdotis atque paucorum ministrorum capaces; qui dum illic supra corpora ipsa Sanctorum tempore persecutionis sacrificabant; populus fidelis solitus erat congregari in amplis, quæ ibidem erant, cœmeteriis, veluti in ecclesiis; sic tamē, ut magis sacri quidam ibidem recessus, veluti adyta, conchæ, seu sacella interiora, sola nominarentur ab eorum, qui istic continebantur, sepulcris. *Memorias* ergo, idest *sepulcra* Sanctorum Petri & Pauli, quæ primum erant inornata, Anacletus in formam decentiorem composuerit, alii marmoreis quoque tabulis, vel etiam auro argentoque ornaverint; quasi Trophæa de tyrannis, sed occulta, solisque Christianis nota, nec passim referari solita, & subterranea tota.

189 Hæc quòd Baronius Columnæ Trajani comparavit, non eo fecit sensu, ut intelligeretur, quod, sicut columna illa, cochleatim educta ad altitudinem 128 pedum, turris instar assurgebat medio in foro, toti Urbi spectabilis; sit etiam palam & supra terram, quasi Mausolea quædam, assurgerent, Apostolorum sepulcris superexstructæ fabricæ splendidi ædificii, Gentilibus insultaturæ. Non etiam eo sensu illa Cajus appellavit *Trophæa*, vel quia istud nomen passim ferebant, sicut in eadem Urbe *Trophæa Marii* hodiedum nuncupata; superstitibus adhuc ruderibus vetustæ atque amplæ olim molis; & quo modo etiam alibi conspiciebantur, in montibus aut viis publicis; *Trophæa Pompeji*, *Augusti*, *Drusi*; sed per similitudinem quamdam, ac propter elucentem in iis memoriam victoriæ longe gloriosioris, privatim tamen & clam habendæ, non publica celebritate ostentandæ. Primum id licuit sub Constantino, qui non solum permisit Christianis memorias Martyrum exornare & apertas habere; sed etiam super ipsas exstruere ecclesiarum atque Basilicarum conspicua palam ædificia, quæ eisdem, quibus ipsæ olim memoriæ, vocata nominibus sint, ex quo tempore potuerunt etiam nomina confundi, sumendo partem pro toto, vel totum pro parte.

190 Quod si Baronius, non satis videatur distinguere inter *memorias* & *ecclesias*, ea-

eademque nomina permiscere, etiam pro seculis Constantinum prægressis; ipsius perlevis hallucinatio, non debet nobis esse pro regula, scientibus & demonstratum habentibus ex Vita SS. Praxedis & Pudentianæ aliisque paris antiquitatis & fidei Actis, terminos istos, pro tribus primis seculis, non esse convertibiles; cum dictarum Sanctarum memoriæ fuerint in iis, ubi corpora requiescebant, cœmeteriis; ecclesiarum autem ab ipsis titulatarum ac supra terram extantium, grandiores ædes majorisque populi capaces, alibi locorum starent, Deo, non ipsis consecratæ, eo ritu quem ista initia temporaque ferebant; persecutione autem fervente ut plurimum clausæ; utpote ipsis etiam Gentilibus notæ. Si quæras, ut soles, Pater Rev. quis ante me tam distincte docuerit *Memorias* & *Ecclesias* distinguere; respondeo, Quis ante Te Catholico scriptori lites coram Apostolica Sede movit tam male fundatas, movendoque coëgit tales minutias enucleare operosius, & præter suscepti operis scopum?

§. XI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Sedis Apostolicæ auctoritatem, tum Wicleffo hæresiarcha, explodit antiquissimum Carmelitarum titulum, Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo.

RESPONSIO.

191 Quam merito Jesu nomine nostra gloriatur SOCIETAS, tam ex animo gratulor Ordini Carmelitano titulum FRATRUM B. MARIÆ. Quid de eo Wicleff, quid hæretici alii garriverint aut garriant, nihil ad me puto pertinere. Solum cupio stabiliri Epocham, unde ductam istiusmodi appellationem cum solido possim credere fundamento. Tale esse non puto permissionem recitandi Officii, hoc seculo compositi, pro solenni apud Carmelitas Commemoratione ejusdem Virginis, nunc etiam ad omnes Catholici Regis ditiones extensi, in quo videtur ad Apostolica fere tempora istius nominis attolli principium, occasione sacelli, jam tunc, ut prætenditur, sub eo nomine extructi in Carmelo. Ista enim permissio nihil probat, si non supponatur historice probata talis sacelli veritas, quam ex prædictis non probari jam constat; uti nec probantur Indulgentiæ Leoni IV ejusque successoribus suppositæ, ut ostensum est. De Fundatione Florentina, aliisque ante seculum 13 prætensis, agendum erit Articulo sequenti, quibus quam merito negem justo antiquiorem seculo 13 originem, istic dilucide apparebit.

192 Istis igitur omnibus sepositis, quibus innititur toto hoc Paragrapho Accusator; restat ut sic appellatos credam RR. PP. Carmelitas, non à fictitio quodam sacello, quod nemo ullus cognovit eorum, qui ab ætate S. Hieronymi, usque ad Joannis Phocæ adventum in sanctum montem, sancta Palæstinæ loca adiverunt & descripserunt, per septem omnino secula. Puto autem appellationem tot titulis venerabilem, natam vel ab eo sacello, quod prædictus Joannes illic recenter extructum reperit, anno secundum Latinos 1193; vel potius ab ampliori ecclesia, quam ibidem con-

condiderunt Carmelitæ, mox à Regula accepta multiplicati valde: quæ ecclesia fuit per totam deinceps Syriam celeberrima; ejusque amplitudinem memini me alicubi legisse descriptam à quodam Terræ-sanctæ peregrino, qui, post expulsos inde Carmelitas, seculo 14 reliquias ingentes viderit.

193 Primum istud mihique indubitabile sacellum, fueritne Deiparæ Virginis, an Prophetæ Eliæ, aut alterius cujuslibet Sancti honori consecratum, non habeo unde definiam: hoc certum puto, eos qui Alberti Patriarchæ tempore illo utebantur Fratres, ab eodem necdum habuisse nomen; quandoquidem in suo ad dictum Patriarcham libello supplici (talem enim oblatum, pro certa vivendi formula impetranda, præsumi debet) non videntur alio titulo se nuncupasse, quam qui Regulæ consequenter datæ inscribitur, *Eremitarum juxta fontem in monte Carmeli*; quos vulgus, brevitati studens, maluerit dicere *Eremitas de monte Carmelo*: iis autem, jam in Europam transgressis, ibique in tres provincias partitis, anno 1247 scribentes Hugo tituli S. Sabinæ Presb. Card. & Fr. Willelmus Antaradensis Episcopus, inscribunt epistolam *Religiosis viris, Priori generali & Definitoribus Capituli generalis, Ordinis Fratrum gloriosissimæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ de Monte Carmeli*; prout scilicet ipsimet se nuncupaverant in libello supplici, pro definitione quorumdam circa Regulam dubiorum oblato. Hujus tamen prolixioris tituli amplitudine, nulli adhuc Concilio approbata, abstinens Pontifex, verba quidem prædictæ epistolæ inseruit suæ Bullæ, satis tamen habuit Bullam inscribere *Dilectis filiis, Priori & Fratribus Eremitis de Monte Carmeli.*

194 Hæc sunt quæ dixi hactenus, & quæ sola nunc passim ac velim historice sustinere circa originem & usum tituli B. MARIÆ, nihil circa usum ipsius explodendo, sicut facere dicitis Wiclefsum aliosque hæreticos, aut parum pios religiososque Catholicos. Quare tota, tam invidiosis terminis concepta accusatio, huc demum revolvitur, quod prætensum in Carmelo à temporibus Apostolorum sacellum vocaverim *commentum*; jure an injuria, discernat Apostolica Sedes. Hæc autem non commovebitur auctoritate prætensa Prioris Brocardi, quasi is ante Regulam obtentam Constitutiones scripserit, in iisque istius tituli fecerit mentionem, & ante mortem Fratribus valedicens dixerit; *Vocavit nos Deus ad ordinem & numerum Eremitarum suorum fidelium: insuper appellati sumus singulariter, Fratres Beatæ Mariæ Virginis; videte ergo, ne post meum decessum hoc nomen falsum inveniatur in vobis.*

195 Constitutiones, neque ante, neque verosimiliter post datam Regulam scriptas à B. Brocardo, satis ostendisse me puto Art. 13 §. 3. Saltem non nisi interpolatas haberi, si quas post Regulam scripsit Brocardus, fateantur necesse est Carmelitæ, nulla exempla antiquiora proferre valentes (quæ ipsi quidem indicent) quam impressa seculo 15: & hoc etiam palam fit ex allegatione Maris Magni privilegiorum, primum editi anno 1476. Ad verba quod attinet, quæ Brocardus moriens dixerit, sive obitus hic contigerit ante mortem Legislatoris, defuncti anno 1214, sive post eam anno 1230, potuit commemoratione talis Tituli, licet tunc recentissimi, adhortari Fratres, ut eo dignos se præstarent. Cur autem non dicis, unde hæc verba sumpseris, sed mihi imponis quærendi laborem? Quærens tamen, ut plenius valeam respondere, verba eadem pene reperio in Lectionibus novi Officii pro festo S. Brocardi 2 Septembris, *noviter concessi* à S. D. N. Clemente X, & post Breviarium anni 1672 impressi:

impressi. Fontes autem nullos invenio antiquiores, quam seculi 15 exeuntis scriptores duos; Thomam Scropum, aliàs Bradley, ex Carmelo Norvicensi in Anglia, Episcopum Dromorensem in Hibernia, Orationis cujusdam parænetic æ auctorem, defunctum 1491; & Arnoldum Bostium, collectorem Speculi Historialis vestri, mortuum anno 1499; ante quos Viridarium texens Generalis Grossus, nihil tale habet; ex istis vero duobus acceperit Balæus, id quod de Brocardo scripsit ante suam ab Ordine vestro apostasiam. Priores duo vocant *Ordinē Eremitarum & Sacerdotum*; quasi ex primo instituto fuerint omnes aut plerique sacris Ordinibus initiati vel initiandi, quod ut credibile fiat, opus est majori certitudine, quam peti possit ex Regula, mandante, ut *hi qui litteras noverunt & legere Psalmos, per singulas Horas eos dicant . . . . qui vero litteras non noverunt, viginti vicibus dicant Pater-noster in nocturnis Vigiliis &c*, inter illos autem, qui isto in principio legere norant, forte vix unus alterve Sacerdos erat præter Priorem. Saraceni Menologium anni 1628, sic loqui Brocardum facit: *Vocavit vos Deus ad Prophetarum Ordinem, ad Eremitarum suorum numerum, glorioso hoc titulo decoratum, Fratres B. Mariæ Virginis de monte Carmeli. Videte, oro, ne post decessum meum, vobis hunc titulum inepte concreditum esse, reprehendamini.*

194 Non hæc ideo dico, quasi ad quæstionem magnopere faciat, utrum, paulo ante vel post mortem Brocardi, titulum istum cœperit usurpare Ordo; sed ut appareat; nec consona sibi omnia, nec antiqua probari, quæ de vita S. Brocardi habentur; adeoque prædicta verba tam facile ei potuisse post duo secula decursa tribui, quam alia quædam. Nam & huic commune est, quod successori Cyrillo; & Legislatori Alberto itemque Simoni Stock, ut quorum nullæ scriptæ habebantur Vitæ, ex conjecturis potius quam certa scientia componerentur à posteris, parum de Orientali historia instructis; quædam tamen de unoquoque eorum asserentibus tam illustria, ut non potuerint ab eorumdem temporum scriptoribus coævis ignorari, si vera; nec prætermitti, si nota. Quæ ea sint, satis vidimus in Alberto, uti etiam quam male cohærentia de ipsomet deque Bertholdo primo Priore fuerint consarcinata: Brocardus vero dicitur Acconem, ad montis Carmeli radices, à Saracenis captam, Christianis restituisse precando; missusque Damascum ad Regem pro treuga cum eo componenda, eamdem impetravisse. Saladinum vocant Episcopus Dromorensis & Saracenus, qui Saphadinus dici debuerat; & uterque addit, curatum à lepra ac paralysi sua *Mamalucum*, ut vocat Episcopus; seu *Proregem Damasci*, ut asserit Saracenus.

195 De sancto quoque Cyrillo jam dixi Art. XI §. 30, quæ ille Constantinopoli, Iconii, & Romæ, ac denique in Armenia egisse narratur, omnino grandia ac memoratu dignissima, citra ullam asserti verisimilitudinem. Hæc autem qui utrique Sancto affinxerunt, facilius potuerunt commentisci verba extrema Brocardi morientis, si non vera, saltem similia veris, & ad titulum, tunc forte needum institutum, aptata; sicuti verba Deiparæ ad S. Simonem Stock de habitu Ordinis, qui tunc fuisset Carpita sive Chlamys barrata, *Ordinis* (ut capitulum Londinense anni 1281 appellat) *insigne*, intelligitur & explicatur passim de *Scapulari*, postea primum inducto cum reliqui habitus mutatione, anno 1287; adeoque annis 12 post obitum Simonis.

§. XIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, ex suo hæreticorum supposititio principio, impugnat Monachatum S.Frontonis Abbatis circa annum Christi 150.

RESPONSIO.

196 IMo Tu, Pater Rev. ex tuo me calumniandi injurioso principio, quod est, undecumque arripere ansam componendi me cum hæreticis, horum, quos numquam legi, principiis niti me fingis; cum tamen videris, Catholicos à me citari, eosq; nec leves, nec paucos: quod nescio an tibi posthac condonaturi sint lectores æqui, licet ego libenter condonem. Meam itaque sententiam, de perfectioris monasticæ seu cœnobiticæ vitæ initio, ad S. Pachomium referendo, sumpsi ex hujus Actis per coævum scriptis; ubi de cœnobiis in genere testantem habui S. Antonium: de Nitriensibus vero in particulari, in eorumdem Actorum Prologo, Auctorem ipsum, allegantem S.Athanasii scripta, de Vita S. Antonii, *quibus*, inquit, *etiam scriptis, sancti Patris nostri Ammon conversationem complexus est (ejus videlicet qui primus fuit Fratrum, in monte Nitria solitarie viventium) uti & Theodori, quem vita sua socium Ammon habuit.* Ad hunc ego locum, conscio & probante plurimum P. Henschenio, sic notavi & ipso etiamnum vivente publicavi.

197 „Quomodo primus in Nitria *S. Ammon*, si (quod breviter insinuavimus „ad 17 Januarii & 14 Aprilis) *S.Frontonius* „Abbas fuerit septuaginta Fratrum in mon„te Nitriæ, anno circiter Christi 150, in„tegro ante S.Antonium seculo; sanctus „vero Ammon Antonio fuerit coævus? „Uterque locus est Henschenii nostri, moti „Appendicula post Vitam, qua dicitur: *Hac „sub Antonio* (alias *Antonino*) *Imperatore ge„sta sunt, tertio decimo anno Imperii ejus:* „fatetur autem, numquam sine scrupulo „ipsam à se lectam, multumque dubita„tum in Aprili, an eâ neglectâ non esset „referendus *Fronto* ad ætatem *Ammonis*; „nunc vero, hoc loco considerato, quem „nolit violenta interpretatione torqueri, „in eamdem sententiam omnino transire, „ac velle S.Frontonii Vitam ab iis qui re„cogniturі Aprilem sunt, collocari post „Passiones Martyrum, die 14 Aprilis occur„rentium ante Vitam S. Abundii: in disquisi„tione autem prævia de ætate Sancti mu„tari numerum 2; & expunctis duabus li„neis, quibus in principio dubium relin„quit, *sive tunc mortuus fuerit S. Fronto, „sive ab eo anno cibi ad eum cœpti sunt defer„ri quod usque ad mortem factum est*; vult „pro duabus lineis ultimis ante num. 3 „hæc substitui: *His ita consideratis, videre„tur S.Fronto floruisse seculo Christi secun„do: sed quis jam tunc in Ægypto fuisse cre„dat monachos tam numerosos, Sanctorum „Pauli, Antonii, Pachomii Vitas legens, in „cujus postremi Vita honoratur S.Ammon ti„tulo* Ἀρχιμονάζοντος τῶν ἐν τῷ ὄρει τῆς „Νιτρίας ἀδελφῶν? Dixerim ego, aut „Appendiculam istam, merum esse impe„ritumque glossema; aut potius, non in„tegre transcriptam à librariis, misereque

„trun-

„ truncatam fuisse, & sic restituendam: „ *Hæc sub Ammone Nitriensium monasterio-„ rum Præfecto ac primo institutore, & Con-„ stantio Imperatore gesta sunt, tertio decimo „ anno Imperii ejus*, qui esset Christianæ æræ „ annus CCCL; sive tunc mortuus fuerit „ *S. Fronto*, sive ab eo anno cibi ad eum cœpti „ sint deferri, quod usque ad mortem factum „ est; quam sic liceret etiam ad plures an-„ nos differre. Huic autem dilationi fave-„ rent eæ omnes collectiones, ex quibus li-„ brum primum de Vitis Patrum Rosweidus „ noster edidit, ubi inter postremos cense-„ tur *S. Frontonius*, & saltem post Paulum, „ Antonium, Hilarionem, Malchum.

198 Hæc sic relata tomo 3 Maji pag. 296, si Paternitas tua integre dignata fuisset transcribere, frustra clamavisses (ut facis num. 184) quod *parum curans Papebrochius magistrorum suorum auctoritatem, ex meris argutiis nequit admittere, S. Frontonem floruisse seculo Christi secundo*. An rationes tam prægnantes, talique auctoritate fundatæ, sint meræ argutiæ, judicabit æquus lector; & decernet, utrum illæ sufficienter refutentur auctoritate unius alteriusve lineæ, à nescio quo appositæ ad Vitæ calcem, sicut crediderunt, rebus nondum plene examinatis Rosweidus & Bollandus, æque ac vester Lezana & quicumque alii, etiam ipse aliquando Henschenius, sed hic non sine scrupulo. Beda & Florus in suis genuinis Martyrologiis, quæ primus in lucem protuli ante 2 tomum Martii, Frontonis non meminerunt, quia ejus Vita necdum ad illorum notitiam pervenerat. Hanc nactus posterior aliquis, nomen inseruit suppleto à se Bedæ Martyrologio; quem continuo secuti Ado & Usuardus; ab hoc autem derivatus S. Fronto in hodiernum Martyrologium, laudatur quidem à sanctitate & miraculis, sed nusquam additur quod floruerit *sub Antonino Imperatore*. Quare frustra hic appellantur Martyrologia; & responsio recte à me absolvitur, salvis totis Actis; qualia primitus scripta fuisse & absque Appendicula ista, tam multa suadent credere.

199 Debitor tamen adhuc Tibi sum, Rev. Pater, pro aliorum Sanctorum Vitis contra me adductis §. 6; atque in hunc locum dilatis, propter argumenti & scopi similitudinem. Prima est ex 1 die Martii, Passio S. Eudociæ, quæ prætenditur sub Trajano floruisse: ibi enim capite 9 legitur, quod *B. Germanus Monachus, habebat suo regimini subjectos Monachos septuaginta; & in asceterio, non longe inde remoto, Virgines triginta; inter quas admissa S. Eudocia .... præposita gynæceo est, in defunctæ locum*. Vitam, fateor, Bollandus prælo aptavit, & quidem ex vetustissimo codice plusquam mille annorum, Latine redditã à Possino nostro: sed fecit id Bollandus Henschenio subinvito, qui saltem censuræ aliquid additum maluisset; ego vero de talibus necdum aptus eram judicare. Ast Bollandus, nolens beneficium Possini aliqua sua nota (ut ajebat) obfuscari, dicebat ab ipsomet Possino censuratam satis, in epistola pariter sibi transmissa, & ante Vitam in Commentario impressa; unde apparebat, eam Vitam à nobis dari sicut accepimus, nihil magnæ fidei ei dando, sed solum ostendendo ex quo fonte hausissent Græci, quæ de ista Sancta tradunt in Menæis aut Synaxariis, post seculum 9 cœptis formari ex Actis Sanctorum prolixioribus.

200 „ Profitebor, inquit in epistola „ Possinus, deprehendisse me ex stylis genere, nequaquam esse Vitæ scriptorem, S. „ Eudociæ æqualem. Usurpat enim vocem „ Ὁμουσίου, in Nicæna demum sancitam „ Synodo, nec ante usitatam. Prætorianorum Ducem *Comitem* appellat. Hæ res „ posteriorem Constantino ætatem sapiunt,

„Sic equidem crediderim. Acta Sanctæ „Martyris, quæ in Phœnice vixerit ac „passa sit, ibidem, Syro-phœnicum fortassis populari lingua, fuisse conscripta; quæ „nactus hic noster, quisquis est, ea, circa „Theodosiorum forsan tempora, Græcæ „Ecclesiæ communicaverit. Sane dictio „ipsa mihi, attentius exploranti, videbatur interdum aliquid olere peregrinitatis.

201 Hactenus Possinus, cujus judicium amplexus Bollandus est, etiam in eo quod ibi commemoratum Aurelianum, βασιλέα, non *Regem*, sed *Regulum* interpretari maluit. Ego vero eidem inhærens judicio, cogor hic, probata undequaque Sanctorum Acta secernere ab iis, quæ numquam à coævis scripta fuerunt, vel, loco priorum Diocletiani flammis absumptorum, pia posteritas licentios adornavit, multa addens pro loco ac tempore inconcinna, sicut dixi ex Baronio Art. 4 n. 31, & ex Ruinardo Art. 11 n. 74. Acta vero S. Eudociæ penitius inspiciens, post annos fere 30 in hoc studio actos; post multam item talis licentiæ, quinto sextoque seculis grassatæ, observationem; in eam venio opinionem, quod Eudociæ Imperatrici, Theodosii Junioris uxori, agenti in Palæstina, atque Palatii desiderium obeundis locis sacris monasteriisque visendis levanti, ab anno 450 ad 461, gratificaturus Monachorum aliquis, cognominis eidem Martyris memoriam, eatenus obscuratam, illustrare voluerit, reomminiscendo pium drama, cui auctoritatem conciliaret antiquitas martyrii gratis definita, & gratiam admirabilitas perplexorum concatenatorumque eventuum, ex ea quæ tunc obtinebat religionis forma aptatorum: non satis interim cavens, ut verosimilia (quod perdifficile est) fingeret omnia.

202 Etenim Eudociam, genere Samaritanam, professione meretricem, fingit fuisse tam opulentam, ut post baptismum totam suam substantiam in jus Ecclesiæ transcriptura, *vocatis dispensatoribus rei familiaris*, in medium proferri fecerit omnia. *Fuit autem summa prolatarum in medium rerum*, inquit auctor, *auri libra plena, vicies mille; ornamentorum eximiorum diversæ speciei, pondus immensum; gemmarum exquisiti pretii & regiarum margaritarum, innumerabilis copia; capsæ vestis sericæ, quinque ac septuaginta supra ducentas; vestis lineæ pretiosæ, capsæ decem & quadringentæ; vestis auro clavatæ, capsæ centum sexaginta; vestis alterius, pretiosis lapillis arte phrygionica intextis ornatæ, capsæ duæ ac quinquaginta supra centum; vestis variæ gravis, arcæ majores centum viginti tres; auri signati, myriades viginti quinque sive quinquaginta supra ducenta aureorum millia; moschi, capsæ duodecim; Storacis Indici sinceri, capsæ tres & triginta; argenteorum vasorum diversæ formæ, octo millia pondo; essedum, gemmis distinctum, librarum quingentarum; vela serica auro clavata, pondus simul æquantia librarum duum & triginta supra centum; vela bombycina, librarum septuaginta; alias exequi materias minus nobiles, quæ acervatim sunt congestæ, infinitum sit. Habuit & præter hæc mobilia in solo prædia & latifundia, quæ annuos fructus redderent pretii nummorum octingentorum & bis mille.*

203 Quid tibi videtur, Pater Rev. satisne magna hæc meretriculæ unius opulentia est, ut incredibilis videatur? Mihi sane æque creditu difficilia sunt illa, quam quæ de magnis opibus Phrynes Thespiæ, Thaidis Atheniensis, Laidis Corinthiæ, & Rhodopes Æsopi conservæ scripserunt Athenæus, Propertius, Plinius) est vero ipsum incredibile magis, quod tam opulentæ domus fuerit adeo male materiata, ut in quo dormiebat Domina conclave, *uno nec crasso pariete divisum à contigua vicini Christiani*

stiani domo, commoditatem præberet vigilanti Eudociæ, non solum psallentium in hac Monachorum cantus confusum percipiendi, sed etiam distinctè intelligendi *argumentum* ejus qui legebatur libri; *quod erat judicium extremum, eoque memorabatur, justos quidem splendori solaris æmulo fulgentes, omnium qui unquam erunt & fuerunt hominum oculis conspicuos, in præcellenti gloria futuros; peccatores contra, igni inextinguibili, sententia irrevocabili, addicendos in sempiterna secula, supplicio nec finem nec remissionem umquam ullam inventuro*: quibus auditis *commota* Eudocia, *in magno cogitationum æstu lucem expectavit*: atque hæc fuerit ei occasio ab accersito postridie Germano fidem Christi perdiscendi. Horum inter se colloquia, quinque Capitibus explicata, sequitur baptismus & ingressus in monasterium, in eoque profectus & præfectura; Philostrati, perciti juvenis, ad eam inde eliciendam irritus conatus, mors subitanea, vita reddita atque conversio; item *Aureliani Regis* seu Reguli, tunc *Imperium adepti*, & miraculo tanto moti conversio, nec non familiæ regiæ universæ; adventus Diogenis Præsidis illataque ab eo Martyri tormenta; Præsidis ipsius lictorumque interitus, per ignem erumpentem ab Eucharistia, quam intra sinum Martyris repertam illi flammis dederant; puer draconis afflatu necatus, & ab Eudocia vitæ redditus, dracone extincto; martyrium denique jussu novi Præsidis Vincentii abscissione capitis consummatum.

204 Hæc omnia quam apte implerent scenam theatri, tam parum habent verosimilitudinis simul in unam personam collata; singula autem possent quamcumque Martyrem celeberrimam reddere; & tamen nullam in Eusebii historia, nullam in antiquissimo copiosissimoque Hieronymiano Martyrologio, ex Eusebii collectaneis (ut creditur) sumpto, locum invenit ista tam mirabilis Eudocia; sed primum innotuit ipsa ex Actis, tam sero & tam licenter scriptis, atque Constantinopolim missis: quæ inter palatinas mulieres, novarum & mirabilium rerum cupidas, earum maxime quæ pietatem videntur excitare, obviis excepta ulnis, an non nimis facile fidem inter Græcos repererint, Sedi Apostolicæ dijudicandum relinquo. Nihil equidem detractum volo Sanctæ isti, quam primus Latinorum excepit Molanus, ex eoque alii & ipsum etiam Romanum Martyrologium; sed solum persuasum cupio, ejus Acta non esse talia, ob quæ debeamus credere in Phœnice jam tunc fuisse cœnobiticam vitam, prorsus talem, qualem media Christianitatis ætate conciperemus; cum in proxima Palæstina, Hieronymo teste, adhuc Monachum nemo norat, ubi nonnisi ab Ægypto disciplinæ istius forma accepta credebatur.

205 Secundus porro objicitur mihi S. Nicon Martyr, prope Tauromenium in Sicilia, cum 199 Monachis sociis, post annos 42 in deserto quodam balneo, velut in suo monasterio, tranquille traductos; idque sub Præside Quintiano, ex Actis S. Agathæ noto; adeoque martyrium ad persecutionem Decii & annum Christi 251 refertur. Arguor autem, ejus Acta improbando, contraire Magistris meis Bollando & Henschenio, ipsa ad 23 Martii probantibus: quia in Notis ad Ephemerides Græcomoschas sic scripsi. *Hujus & sociorum 199 martyrium utinam nobis certius constaret, quam ex Actis, quæ dedimus sub nomine Charemeni, eorum famuli atque discipuli. Severiori enim censura egisse ea judicamus; & ipsis, quoad omnes circumstantias, tam fabulosis, * nolumus credere Monachatus initia Diocletiani ætate vetustiora.* Ego, Pater Rev. non autem prædicti, Acta illa ex Græco Latina feci, & in luto (ut dicitur) figlinam docendus, primum

 mum

mum hoc ſpecimen illis dedi meæ, non tam peritiæ, quam capacitatis alicujus ad peritiam rerum hiſtoricarum acquirendam; & poſtquam ipſa Latinitati donavi, Commentarium prævium ac notas addidi; illi vero omnia, non valde ſevere diſcuſſa, imprimi permiſerunt. Non eram tamen adeo rudis tum, ut non viderem Acta, in quibus nominabatur *Conſtantinopolis*, uno fere ſeculo poſt Decii perſecutionem condita, non poſſe ſic ſcripta eſſe à famulo Sanctorum, diſcipuloque Chæromeno. Quia tamen num. 21 dicitur Sanctus oblatam ſibi viſionem indicaſſe *puero dicto Charomino, qui ipſi miniſtrabat & vitam ipſius ſcripto tradidit*; putavi hæc Acta ei poſſe adſcribi, ex cujus memoriis longe poſteriorem alium ea præſumebam compoſuiſſe; necdum adhuc experiendo edoctus, quod toto deinde decennio didici, quam caute tractanda eſſent Acta, medio ævo compoſita. Ideo autem hæc cavebam minus, quia nec ipſos Magiſtros meos, in prægreſſis Januario ac Februario, ſeverius moroſiuſque egiſſe in talibus videbam, eatenus diſſimulantes multa, quæ notare poterant, niſi probe noviſſent, principia rerum arduarum timide tractanda eſſe.

206 Hæc ignota fuiſſe Tibi, Rev. Pater, nec queror nec miror: ſed quod accuſaturus me, ex præcitatis verbis ſola ultima deſcripſeris *Nolumus credere &c*; quaſi mihi ad reprobandum quidlibet, ſola ſtaret pro ratione voluntas, ſoluſque præproperus Monachatus in illis Actis diſplicuiſſet. Etenim immediate prius dixeram, ea Acta eſſe *quoad omnes circumſtantias fabuloſa*. Circumſtantiæ, mihi olim vel diſſimulatæ vel non animadverſæ, nunc autem judicatæ fabuloſæ, ſunt hæ. Bellum circa annum 206 prope Neapolim, in quo militans Nicon, matre Chriſtiana natus, invocarit illius Deum, & *confidenter protendens haſtâ obarmatam dexteram, ipſa hora quaſi centum octoginta viros occidit*; tum dimiſſa militia, *ſumptaque ſecum pecunia non exigua, ad partes Conſtantinopoleos navigavit*: appulſo autem in Chium nocteque oranti apparens vir, *eo habitu inceſſuque, qui ſacrum Dei miniſtrum deceret, & eum ad ſe vocans, dixit: Accipe baculum iſtum, in cujus ſummitate ſignum Crucis vides, ille te deducet*: atque mox additur, quod tali indicio agnitus à nautis, appulerit in Montem *qui Ganos dicitur*, toti quidem antiquitati ſolum ſub nomine *Rhodopes* vel *Hæmi-montis* notus, primum autem inveniendus apud Suidam, Nicetam, Gregoram, medii ævi ſcriptores.

207 Ibi exceptus ab Epiſcopo Cyziceno Theodoſio, ſimul & Abbate degentium ibidem Monachorum, ab eodemque monaſtico habitu donatus, & tres annos ibi commoratus, atque à morituro ordinatus Epiſcopus ſimul & Abbas, propter imminentem barbarorum incurſionem, juſſus fuerit trajicere in Siciliam; Neapolimque applicans cum 190 Monachis, ſibi à defuncto Theodoſio relictis, à matre, in portu obvia, ex habitu agnitus ſit eſſe Monachus. Cum interim ex Thracia ituris in Siciliam nequaquam adeunda Neapolis ſit, centum & amplius leucis ultra Tauromenium, quo juſſus dicitur Sanctus tendere. Hic vero plantato juxta fluvium pomario hortiſque conſitis, in antiquo Hygiæ balneo cum habitaſſet annis 41, delatus ad Quintianum Præſidem, ſocios ipſo in balneo decollatos cælo tranſcripſiſſe dicitur; cumque jumenta, quibus poſt variam torturam alligatus erat, immobilia conſiſterent, eiſque Præſes nervos ſuccidi juſſiſſet, *illa humanâ voce accepta; Deus, inquiebant, noſter, in cælo & in terra, omnia quæcumque voluit fecit; & nos propter Niconem interficimur hodie*. Ipſe interim Nicon capite minutus biduum

jacuerit insepultus, donec illac transiens energumenus pastor liberatusque, corpus Sancti & corpora sociorum indicaverit Emesenorum Episcopo Theodosio (Messeniorum scribi debuerat) qui *assumpto secum Clero, cum cereis atque thuribulis* (quasi in plena Ecclesiæ pace) *sacras Reliquias requisivit & reperit*.

208 Hactenus tota illa tragœdia, post quam (ut num. 21 prædictum fuerat), Quintianus vitam finivit, expulsus in flumen quod transibat; adeoque post passionem S. Agathæ, 5 Februarii consummatam diebus omnino 46. Et tamen in ejusdem S. Agathæ Actis Græcis, antiquioribus & hactenus multo verosimilioribus, dicitur, quod *Quintianus, audiens mortuam esse sanctam Dei Martyrem ad res ejus occupandas abiit*; *iter* autem *vix erat ingressus, cum eum* (in transitu Pfimethi) *divinum judicium occupavit*: quæ eadem leguntur in Actis Metaphrasti adscriptis. An autem hæc S. Agathæ, quoad mortem Quintiani immediate secutam, debeamus rejicere vel torquere, interjectis diebus 46 inter illius & Niconis Martyrium, solum ut hujus Acta excusentur, & Cœnobiticæ vitæ sustineatur antiquitas major, quam nota erat SS. Antonio atque Hieronymo; judicet æquus lector; maxime post expensam epitomen præmissam; in qua evitari nullo modo potest, quin interpolata Acta fateamur, si non ficta, adeoque talia esse, ut ex iis certi nihil possit historice definiri. Licet autem in punctis singulis fortassis valere possit indulgentia, quam adhibui tiro; non potest ea quadrare simul omnibus; cum ipsa multorum sigillatim vix excusabilium collectio, universam faciat rem inexcusabilem apud bene compositum intellectum.

209 Restant objecta mihi etiam Acta SS. Juliani & Basilissæ; sed quia pro his peculiarem mihi litem moveri video §. 28. eo Lectorem differens, ad Accusationes prosequendas transeo. Si omnes qui nostra Acta Sanctorum legunt, bene legissent Præfationem generalem P. Bollandi ante Januarium; intelligerent, non omnia quæ in nostro referuntur opere, in eodem haberi certitudinis aut verosimilitudinis gradu, sed diversissimo; pro diversa auctoritate eorum qui allegantur auctorum, ætateque rebus gestis propiori vel ab eisdem remotiori. Tum vero Commentarios ad singula Acta prævia expendenti appareret ea diversitas, quam Bollandus in Januario & Februario noluit expressis verbis notare, semidoctorum (qui plures sunt) offensam metuens, tenero & incipienti primum operi periculosam; satisque habuit sensum suum relinquere eruditis cognoscendum, ex natura rerum tractatarum; contra quàm postea Henschenius faciendum censuit in bona parte Martii, totoque Aprili & Majo, quia ipsa docebat experientia, Bollandi cautelam pluries præjudicare veritati, non satis capiendæ quando se vultu aperto non prodit Auctoris sententia. Atque hinc diversus ille Patrum Carmelitarum erga Januarium ac Februarium, Bollandi nomen præferentes, & tres sequentes tomos affectus, eo etiam ad contranitendum incitatior, quod ego, Bollando succedens, & nomen meum in Aprili ac Majo aperte professus in iis quæ meo marte composui, minori cum invidia viderer posse solus impeti, tamquam omnium quæ nunc displicent vel auctor vel suasor; venerabilibus autem Magistris meis, longe inferior auctoritate, doctrina, prudentia.

§. XIV.

§. XIV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, pro suo mero beneplacito, contra Graecorum testimonium & traditionem, praefidenter asserit, numerum Innocentium Martyrum, esse fabulosum.

RESPONSIO.

210 CUr non statim, ipso in Titulo, exprimis, Rev. Pater, *millia quatuordecim*? An metuebas ne cuilibet aliquantula consideratione utenti occurreret cogitare, id quod ego ad Ephemerides die 30 Decembris, dixi, *Bethleem oppidum parvum fuit, non multo plus quam duabus leucis ab Hierusalem dissitum; & fines, in quibus omnibus occisi pueri, non admodum magni possunt concipi*: cui ergo credibile fiat istic numerari potuisse infantes masculos, à bimatu & infra, ad quatuordecim millia? Age tamen, & quam enormis ille numerus sit, demonstretur ad oculum.

211 Antverpia Belgicarum civitatum non est minima, imo inter magnas Europae urbes solet numerari. In hac praeterito anno 1696, ad baptismum delati fuere utriusque sexus infantes, calculo satis accurate per sex Parochias deducto (nam Mariana in duas dividitur) numero circiter 2650; quibus juncti 800 ex pomoerio suburbano, seu leuca bannali, vix creduntur impleturi numerum 3450, facturi intra biennium 8 millia infantum ut summum. Quantâ hic putas partem vindicabit sibi femineus sexus, virilem solitus una quinta ut minimû superare? Restabunt ergo ut summum tria millia masculorum: ex his autem tertiam partem intra biennium mors abstulerit, ut solet cum lenissime saevit: itáque in tota Antverpia & finibus ejus, sub finem anni 1696 infantes masculi à bimatu & infra, quos redivivus Herodes aliquis potuisset occidere, pauciores inventi fuissent quam bis mille; & Tu, Rev. Pater, voles me credere, in ea civitatula (quae passim censebatur *minima in principibus Juda*, & inter Jerusalem ac Thecue media non potuit nisi arctissimos fines habere, hinc unius, istinc mediae circiter leucae) fuisse ejusmodi masculos ad 14 millia? Fuerint illi ducenti vel trecenti, & numerum respective magnum haberi credendum erit.

212 Huc accedit, quod Infantes non fuerint subita militum irruptione necati, ut passim sibi imaginantur pictores; sed astu aliquo, ne vel unus evadere mortem posset, collecti sint, praetexente vg. Herode, quod una cum recens nato Judaeorum Rege vellet omnes honorifice simul educandos curare; quos etiam Bethleemo abductos, ne quid pro iis molirentur parentes, ferali decreto fortasse intellecto, Thecuam abduci jusserit; si vera est Thecuitarum traditio; cujus testis S. Willibaldus Eystettensis Episcopus, sub medium fere seculi 8 illuc peregrinatus, in Hodoeperico, per ejus cognatam Sanctimonialem descripto, inter antiquas Lectiones Canisii tomo 4 parte 2 pag. 501, dicitur, visitato Bethleem, venisse *in villam magnam, quae vocatur Thequa, ad illum locum, ubi infantes quondam occisi fuerant ab Herode*: quod iterum, meo quidem

dem judicio, non valde magnam multitudinem arguit. Quid quod tam occulte videatur res acta, ut ferme latuerit historicos, non solum exteros, sed etiam Judæos, qualis fuit Josephus; qui tam effusus in enarrandis tyranni crudelitatibus, hujus in Innocentes commissæ nec verbo quidem meminit; etsi aliàs non alienus à Christo laudando.

213 Sed offendit Te, nec tolerabile putas, quod præmissæ initio censuræ addiderim, *Itaque ad ceteras Græcorum fabulas istum quoque numerum (14000) adjicias licet.* Audi ergo & intellige, Pater Rev. Pertæsi Græci seculo 10, sicuti & Latini seculo 14, longarum de Sanctis Legendarum, quæ si totæ inter Sacra recitarentur, & quidem una die subinde plures, intolerabiliter producebatur divinum Officium; si solum delibarentur, nulla habebatur forma historiæ; utriq; incommodo provisuri, Latini quidem ex longis Actis contraxere Breviaria, Græci vero Synaxaria, in quibus per anni cursum descripta breviter Sanctorum historiæ, ordinatæque reperientur. Primum in hoc genere & antiquissimum est, quod diximus, Basilii Imperatoris Porphyrogennetæ (Latino-Græce Porphyrogeniti, id est, in purpura, patre jam Imperatore, nati) quod omnium ut primum, ita & sincerissimum, quotidie unius Sancti alteriusve vel tertii ut summum proponit historiam, delectu & successu nequaquam erubescendo. Hic ad diem 29 Decembris (alii 30 diem notant) præscribitur recolenda Ἡ ἀναίρεσις τῶν ἐν τῇ Βηθλεὲμ ἁγίων νηπίων, *Cædes eorum, qui in Bethleem erant, sanctorum puerorum;* & subjungitur lectio, conformis historiæ Euangelicæ, nullo expresso cæsorum numero, de quo nec apud sanctos Patres quidquam legitur.

214 Hoc an secuta sint omnia, quæ plurima deinde vidimus Synaxaria, in duplum vel etiam triplum & quadruplum variis locis ac temporibus aucta, nobis curæ non fuit observare: ubique certe eamdem & iisdem verbis historiam legimus, uti & in ipsis magnis Græcorum Menæis apud Venetos excusis anno 1595, sed mutatus ibi est titulus in hunc modum: *Μνήμη τῶν ἁγίων νηπίων, τῶν ὑπὸ Ἡρώδου ἀναιρεθέντων χιλιάδων δεκατεσσάρων, Memoria sanctorũ puerorum, sub Herode interfectorum quatuordecim millium.* Volo libenter credere, Pater Reverende, quod si scivisses, nullam extare hactenus antiquiorem istius numeri notitiam, non ita *præfidenter* scripsisses, quod *talis fuerit constans Græcorum traditio, cum in communibus & solennibus habeatur tabulis,* uti scribis num. 185; solo nixus Silveira Hispano scriptore recentissimo, simpliciter notante, quod *dicuntur fuisse tredecim aut quatuordecim millia.* Non etiam quæsivisses ab Apostolica Sede, ut facis num. 186, *An liceat Papebrochio, quasvis traditiones & antiquitates ecclesiasticas, sic pro suo placito ex meris conjecturis, omni sua spoliare probabilitate, & ablegare ad fabulas.*

215 Ego, Pater Rev. aliud mihi licere nec puto nec volo, quam (sicut instituti operis ratio exigit) examinare opiniones quascumque de Sanctis, etiam prætenso nomine traditionis speciosas; quam antiquæ scilicet, quam solidæ probatæque sint, Credo autem quod earum universim vindicandarum, non magna cura Patribus Carmelitis esset, nisi tales multas etiam ipsi haberent, quas mallent clausis oculis suscipi. Quam autem non *ex meo placito merisque conjecturis*, quasdam Græcorum traditiones (si tamen hoc nomine digna sunt inanissima multa creduli nimis vulgi commenta, etiam in sacras Græcorum relata tabulas) optime scire poterat Paternitas tua, si legere attente dignatus fuisses, quæ

omnibus ac singulis fere diebus Aprilis atque Maji (mihi enim potissimum hæc cura incubit annis fere 30) commentatus sum, ad Acta & Nomina Sanctorum, è collectis undique Synaxariis acceptorum: in quibus, præsertim recentioribus, & in Menæa Veneta translatis, multas esse patentissimas fabulas, nemo ignorare potest, nisi qui numquam illa legit.

216 Specimen accipe ex 17 Decembris, quando à Græcis colitur S. Daniel cum tribus Pueris, quorum historia ibi traditur ex Scripturis, omnino bene, & sic finitur: *Sancti autem tres Pueri post incomprehensibilem suam ab igne salvationem, iis quibus antea præfecti erant negotiis incumbentes, & vitam reliquam magna in gloria transigentes in pace quieverunt cum Daniele.* Hactenus bene: sed vide quid sequatur in excusis Menæis, nescio unde sumptum:

„ Dicunt autem aliqui, quod post Nabuchodonosoris mortem, & successorum Regum, qui Danielem cum tribus Pueris magno in honore habuerunt; surrexit Rex alius, nomine Atticus, qui Sanctos interrogans ab iisque reprehensus, jussit Misaëli caput abscindi, quod intra diffibulatum thoracem excipit Azarias; sicut etiam Ananias resectum caput Azariæ sibi impectoravit: sed Daniel thoracem suam explicans, excepit caput Ananiæ, atque postremus decollatus est etiam ipse. Dicunt autem, quod post decollationem, eorum corporibus agglutinata fuerunt capita; quodque Angelus Dei ipsa corpora tollens, avexit in montem Gebal, in quo posita sub petra annis jacuerunt quadringentis; resurgente vero Domino nostro Jesu Christo resurrexerunt etiam ipsi, & rursum obdormiverunt. Festum eorum agitur in magna Ecclesia, quod accepimus à Patribus recolendum septimo die ante dominicam & divinam in carne „ apparitionem; ea (ut remur) de causa, „ quia ipsi quoque fuerunt de tribu Juda, „ ex qua Salvator omnium Christus etiam „ genus duxit.

217 Puto pluribus opus non esse, ut ipse mihi assentiaris, Pater Rev. meram illam fabulam esse, etiamsi non advertas animum ad annos 400, quibus cædes illa præcessisset Christi resurrectionem; ubi debuissent ut minimum sexcenti numerari, cum miraculum fornacis Babylonicæ præcesserit ejusdem Christi nativitatem annis 598. Dico autem & affirmo, quod ista excusa Menæa, ex quibus solis notitia 13000 aut 14000 Innocentium occisorum potuit ad Silveiram pervenisse, maturo egeant examine, præsertim in historiis ibi dumtaxat relatis; ac nulli fere alteri rei servire, cum aliunde non confirmantur, quam ut testimonium dent præsentis inter Græcos cultus eorum, qui istic ut Sancti nominantur. Puto autem, quod quando fabulis quibusdam Græcorum, jam notatis aut adhuc notandis, annumerari permitto illum enormem Innocentium numerum, nihil detraham Græcorum melioribus & purioribus Synaxariis: quæ si sequi mallent Patres Carmelitæ, quam suum à solo Pepino ante annos forte 200 visum Pseudo-cyrillum de Ortu Virginis, non fecissent invalescere inter fideles æque speciosam fabulam de Emerentiana Deiparæ avia, Carmeliticum oraculum consulente, anno 70 ante Christum, de qua actum §. 8.

218 Est interim notatu dignum, tam varium quam incertum Patrum vestrorum judicium de scriptoribus Græcis. Cum ex itinerario Joannis Phocæ, in quo præter unicum de Carmelo ipsis ingratum locum hactenus verbum nullum potuerunt reperire quod carperent, exsibilatur fides Græca, nihilque eâ vilius ipsis est; prout etiam apparebit Art. seq. §. 3, ubi non vereris ex fide

fide Pseudo-Luitprandi, S. Elpidium sociosque Episcopos Apostolicos, facere Carmelitas & S. Jacobi in Hispania socios, quos legisti in nostro Martio die 7, & in Patriarchis Hierosol. ante tom. 3 Maji pag. xv, in Chersone prædicasse, missos illuc ab Hermone Hierosolymitano Episcopo, qui floruit in confinio seculi 3 & 4: prout fuse refertur in prædictis Synaxariis & hinc locupletatis Menæis, absque ulla cujusquam fabulositatis umbra, quæ in tota de illis narratione possit notari. Vos autem mavoltis, relatos inde in Romanum Martyrologium, sed absque nota temporis simpliciter adscriptos *Chersonesо*, à Chersoneso Taurica, ex Actis S. Clementis Martyris omnibus nota & hactenus intellecta, transferre ad nescio quam *Hispanicam Chersonesum*, nulli veterum Geographorum nominatam; sed solis Dextrinatum fabularum auctoribus notam.

§. XV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius historiam de visione Sabac, à SS. Epiphanio, Isidoro Hispalensi & aliis traditam, & à Sede Apostolica approbatam, explodit tamquam commentum.

RESPONSIO.

219 Mire tibi places, Pater Reverende, in recoquendis identidem igneis istis, & Sabaco per visum (ut prætenditur) oblatis pultibus; credo, quia eas Eliæ puero videbantur ingerere *viri, niveum quemdam præferentes habitum*; per quos Carmelitas velletis credi designatos, quorum Ordinem mirabilis pusio esset instituturus. Sed fortassis nova aliqua nactus argumenta, quibus Epiphanio vindices libellum, in quo refertur visio illa, jam tertium repetis eamdem arenam. Nihil minus invenio. Ergo nec ego tibi quidquam novi respondeo, nec vetera bis dicta iterare volo tertia etiam vice; sed Te remitto ad legendum Art 11 §. 1 & Art. 13 §. 9. Patres interim vestri viderint, quomodo sacræ Congregationi excusent, quod habentes indubitabile opus ejusdem S. Epiphanii, unde genealogiam Eliæ dare possent legendam (si tamen id erat operæ pretium, in tanta copia pulcherrimarum laudationū, quæ poterant ex aliis sanctis Patribus de Elia sumi) viderint, inquam, quomodo excusent, quod probandas obtulerint Lectiones, ex scripto ut minimum suspecto ac dubio; & quomodo, quod per ignorantiam simplicitatemq; peccatum sit, oblatis verioribus magisque convenientibus corrigant.

220 Si oculos vestros sic pellexit *niveus* apparentium *habitus*, ut in eo non possitis aliud quam Carmelitas agnoscere; & ubicumque hos vobis imaginamini, nihil putetis posse nisi verissimum inveniri: cogitate, obsecro, quod alii minus præoccupati, qui forte fidē habere visioni illi vellent, in niveo habitu potius imaginaturi sibi sint infantis majores, omnes *vestitos Ephod lineo*; nam hunc fuisse communem habitum Sacerdotalem, appareat ex 1 Regum c. 22, ubi Saul, ex Nobe accersita tota Achimelechi summi Sacerdotis familia, una cum ipso *trucidavit in die illa octoginta quinque viros, vestitos* (sicut advenerant) *Ephod lineo*. An autem adeo certum existimas, Pater Rev. vel Carmeliticum pallium, antequam barrata

 ipsis

ipsis cappa daretur, candidum fuisse; aut eo albo usum Eliam? Ego, si librum de Institutione monachorum & Epistolam Cyrillo suppositam non recepio; non video, unde mihi probare possitis alterutrum; imo contrarium longe existimo verosimilius. Nam melote Eliæ, quam ovinam pellem fuisse nomen ipsum persuadet, & candidam potius quam furvam extitisse, haud gravate concedam; non puto ipsi pro pallio fuisse, sed pro tunica, ut passim solet esse rusticis, melote utentibus. Pallium autem quo superinduebatur, potius ex lana contextum fuit, & quadratum æque ac cetera Judæorum pallia. Art. 16 §. 1 agetur de lite Basilianis mota super habitu Eliæ, quando iterum de ejus melote.

221 His in suo Deuteron. 22 præcipitur, *Funiculos in fimbriis facies per quatuor angulos pallii tui, quo operieris*; & noster à Lapide super Cap. 15 Numer. notat, etiam hodie perseverare apud Judæos appellationem, licet forma variaverit, qua vestem, in Synagogis solitam usurpari, nominant *Arba canphot*, id est *quadrangulam*. Et tale omnino erat Christi pallium, cujus fimbriam tangere, salutare ægris fuit, & ex quo *fecerunt* crucifixores ejus (Matth. 27) *quatuor partes, unicuique militi partem*; sic enim apte dividebatur, non item tunica, quæ (præterquam quod inconsutilis esset) non poterat commode in quatuor scindi. Sic Joannes Baptista apud Græcos, in omnibus eorum picturis, repræsentatur indutus tunicam pilosam, quasi ex pelle cameli, cum pallio colorato ac laneo. Pallium igitur, quod raptus Elias discipulo suo Eliseo demisit, non erat ipsius Melotes qua induebatur, sed Chlamys qua operiebatur, eaque verosimiliter lanea: alba an nigra, definit nemo; & sicut alba non fuit in usu Christo aut Apostolis, juxta Orientalium traditionem, pictis semper in pallio colorato; sic nihil habemus in Scriptura, Patribus, aut Historicis antiquis, unde Prophetas credamus usos palliis albis.

222 Neque ea videtur fuisse mens Pontificis, qui barratas cappas seu chlamydes Carmelitarum jussit mutari in albas, ut ipsos ad formam Eliæ reduceret; sed ut eorum nomini, quo vocantur *Fratres beatæ Mariæ virginis*, etiam vestis exterior responderet; dum inferior, rufa seu subnigra, notaret pœnitentiam. An autem, ante acceptam Regulam cappamque barratam, pallio usi sint primi sub initium Carmelitæ, & cujus coloris, malo ignotum mihi dicere, quam temere divinare. Satis est hoc loco ostendisse, nihil ipsis nunc causæ esse, cur tantopere satagant pro manutenendo pseudo-Epiphanio contra verum, propter visionem præfatam, in qua (ut vera foret) nihil esset præsidii, ad eam statuendam in præsagium Ordinis, à puero prophetico excitandi.

§. XVI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra antiquam Carmelitarum traditionem, absque ulla probatione negat, illos interfuisse Conciliis ab anno 448 & deinceps celebratis.

RESPONSIO.

223 DUm tu, Pater Rev. *antiquam traditionem* mihi objicis, ejusque neminem testem profers, ne quidem Carmelitam; numquid hoc non est opiniones suas eâ proponere confidentiâ, *quasi fidem extorquere debeat affirmandi temeritas.*

meritas, non probandi veri idoneà auctoritas? Hoc tamen quia de istis dixi, agens tomo I Aprilis de S. Alberto num. 60, ipsemet dignus dicor *temeritatis nota*. Exigis à me ut probem eos qui Conciliis, Constantinopoli anno 448 & an. 536 celebratis, interfuerunt, *Eusebius Archimandrita monasterii Eliæ, Silas Presbyter & Prior monasterii Eliæ, Babylas Presbyter & Archimandrita monasterii nominati Sanctæ memoriæ Eliæ, Theodorus miseratione divina Diaconus & monachus novæ lauræ, pro omnibus monasteriis Eremi Ierosolymorum*; & in Concilio Nicæno II anno 787, *Nicetas Hegumenus S. Eliæ, Theophylactus Hegumenus S. Eliæ*; Exigis, inquam, ut tibi probem, monasteria istæc & istos Abbates alteri Ordini quam Carmelitico posse adscribi. Quasi vero affirmanti tibi, adscribi debere, non incumbat potius onus probandi, quam mihi id neganti, & nominare valenti tot alios Ordines in Oriente, quot Regulas continet tomus primus Codicis Regularum atque imprimis S. Basilii, cujus Regulam ipsos vos olim tenuisse dicebatis, priusquam haberetis librum Joanni Episcopo Hierosolymitano 44 imputatum de institutione Monachorum, quem pariter pro Regula vobis fuisse dicitis.

224 Laura nova S. Euthymii erat, unde Constantinopolim unus pro omnibus Hierosolymitanæ eremi monasteriis venit, Theodorus præfatus. Hanc vero Euthymiacā lauram unde probabitis Carmelitani instituti fuisse potius quam ipsius Euthymii, etsi hic scriptam Regulam nullam reliquerit, & Basiliana istic observata fuerit, atque hodiedum observetur, absque ulla notitia Carmeliticæ. Lesana quidem vester ea monasteria Carmelo vult subjungere: sed ea ratione summum jus *Cœnobiarchæ*, in omnia prædicta monasteria datum S. Theodosio, cujus Vitā habes XI Januarii, valde restringeretur; quia is, ex mente Lezanæ, tunc solum fuisset quasi Provincialis aliquis majori cuipiam Abbati seu Generali subjectus; nullo talis subjectionis vestigio elucente in tot præclaris Sanctorum istic Abbatum Vitis. Demus autem quod Bollandus, ad Vitam S. Jacobi, circa Carmelum solitarii ac pœnitentis seculo 6, ipsum & vicina quædam monasteria adscripserit Carmelitis (cujus contrarium ostendi Art. 11 §. 8) unde probabis, obsecro, vel unum ex iis adfuisse Constantinopoli anno 448? An hoc probat nudum *Eliæ* nomen?

225 Ego, accusato à te loco num. 60, tibi respondi quod, „in pluribus Constantinopolitani Imperii regionibus suas ecclesias ac monasteria S. Elias Propheta habuit; & præter ipsum varii sancti Eliæ „fuere, monasteriaque & ecclesias à se „nominatas reliquere, quorum octo aut „decem possem vel ex nostris Catalogis „nominare. Deinde in ipsa Constantinopolitana urbe, aut saltem ejus vicinia, „quotannis 13 Januarii celebratur *Dedicatio sancti Prophetæ Eliæ in monasterio*, dicto *Βαθυῤῥύακος*, id est *Profundi lacus* „..... Quanto autem verosimilius est, ex „hoc monasterio fuisse, qui subscripsere „dictis Constantinopolitanis Conciliis, „quam ex Terra-sancta? Inde enim nec unus „quidem Episcopus interfuit, forte nec vocatus est ad Concilium anni 448, uti ex subscriptionibus patet. In altero autem anni „536, Actione 1 sub initium, cum Theodoro Tribuno ac Referendario & Mariano „Præposito monasterii S. Dalmatii atque „Primate, dicuntur intrasse *venerabiles* „*Presbyteri & Archimandritæ urbis Regiæ* „ultra quinquaginta, interque eos *Silas* „*monasterii Eliæ*. Deinde enumerantur qui „adfuere *de sanctis Christi veri Dei nostri* „*locis* ex Syria, absque mentione cujusquam è Carmelo aut Eliæ monasterio.

„ Idem fit Actione 3, 4, 5 „. Vide insuper Constantinopolim Christianam Cangii l.4 §.4 de sacris ædibus Prophetarum. Ibi invenies *Eliæ Prophetæ templum in Petrio à Zenone Imperatore extractum, post reditum è Persica expeditione, universo exercitu ad illius structuram pecunias ultro conferente, quod dum in castris essent, iis apparuisset S. Elias*. Huic vero templo adjunctum aliquod monasterium fuisse, persuadet ingens Basilii Macedonis, qui ipsum restauravit seculo 9, devotio erga locum & Sanctum.

§. XVII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius valde ignoranter, aut sciens & volens, contra veritatem, circa antiqua barrata Carmelitarum pallia, varias ridiculas effutit conjecturas & irreligiosas censuras.

RESPONSIO.

226 IGnosce, Pater Rev. si tua tibi verba reponens dicam, quod in proposito argumento, *non ignoranter, sed sciens & volens* me calumnieris, *contra veritatem*. Cum enim Artic. 13 §. 5 & 12 me accuses, quod *librum de institutione Monachorum negem conscriptum esse à Ioanne Patriarcha 44*, & *Epistolam de Processu & variis Regulis Ordinis Carmelitarum, esse genuinum fœtum S. Cyrilli Constantinopolitani*, quomodo mihi potes imputare, quod vel duo ista scripta ignoraverim, iisque quæ illic de habitu vestro antiquo dicuntur contradicendo, vel sciens & volens impegerim contra agnitam veritatem? Quid enim aliud facere poteram, maxime cum argumentum, quo refuto Epistolam, hinc potissimum sumatur, quod tertius in Carmelo Prior usque ad annum 1233 ignorare non potuerint, vel quo nomine ipsa, quam gestabat, propria Carmelitarum vestis suo tempore vocaretur, vel cujus esset formæ. Quod autem plurimi scriptores Carmelitæ pseudepigrapham istam Epistolam secuti sint, tamquam constantem Ordinis traditionem, equidem non ignoravi, sed merito non curavi.

227 Priscum ac genuinum vestis controversæ nomen, & servatum in ordine quamdiu ejusdem vestis usus fuit, anno primum 1283 mutatus, indicat Capitulum Londinense anni 1281, sic statuens, simul & formam, qua debeat contexi, definiens: *Frater professus habeat unam Carpitam (quod est nostra Religionis signum) non de petiis consutam, sed contextam, & habeat septem radios tantum, ut simus uniformes.* Quid autem Epistola? *Hoc pallium* (scilicet *Barratum*, ut ibi appellatur) *Professores hujus Religionis antiquitus appellabant Carpitam, postmodum consueverunt appellare Chlamydem sive Mantellum.* Poteratne auctor Epistolæ clarius indicare, jam antiquatum & exoletum fuisse nomen & usum Carpitæ, quando scribebat? adeoque se scribere annis minime paucis post illius mutationem, & seculo ut summum 14? Quid ergo mirum, si ii quibus ignota erat talis Epistola, multoque minus nota ut Epistola Cyrilli, ipsa Carpita usi quoad vixit, tam varie (ut mox videbimus) senserint ac locuti sint de origine & forma talis habitus? Horum autem ego sententias colligens, cur dicor *varias & ridiculas conjecturas effutire*,

quasi

quasi earum ego auctor sim, non ipsimet Carmelitæ, tam inter se discordes, quam ab Epistola illa diversi.

228 Ego, ut fundate procederem, primum docui ex Cruscano Florentinorum Vocabulario, *Carpitam* esse vocem Italicam, à verbo *carpire*, discriminare, lineis scilicet seu radiis: neque dubitabam quin in Terra-sancta (ubi, inter tot ex omni Europa collectos advenas, plurimus ac fere communis erat Italicæ linguæ usus, estque etiamnum) eodem solo nomine usi fuerint Carmelitæ, quamdiu ibi manserunt: quod ipsum inde transtulerint in Cyprum, Siciliam, Italiam, Angliam, ubi habitum fuit prætatum Capitulum. An etiam in Galliam? Vix equidem dubito; nam & ibi *Carpettes* dicuntur *panni quidam grossi & radiati, quorum usus in sarcinis conficiendis*. Ita Antonius Furetiere, in suo universali linguæ Francicæ vocum tam veterum quam hodiernarum Dictionario. Sed pannus vulgo tam vilis, & ad involvendas merces quam ad religiosos viros tegendos aptior, fortassis indignus erat qui nomen daret Carmelitis, quorum pallia ex Syrico panno confecta fuisse dicit Bergomensis; *Syrico*. inquam, non *Serico*, ut male habet posterior ejus editio. Magis ergo placuit vacare *Pallia Barrata*, de quibus Menagius, infra pluribus laudandus, in suo Etymologico ad vocem *Barrez* ita scribit. „ Quando S. Ludo-„ vicus fecit venire Carmelitas in Franciam, „ utebantur cappis fasciatim barratis (*Barrez* „ *en fasce*) albo & castraneo, atque hinc Pa-„ risiis *platea Barratorum*, nunc ab *Ave-Ma-* „ *ria* nuncupata, ubi erat *Crux Barratorum* „ & *Porta Barratorum*. Conventus eorum „ erat extra istam portam, ubi in præsenti „ sunt Cælestini, qui ipsis successerunt anno 1319. Postquam autem migraverant in-„ de ad forum Maubetti, ubi modo commo-„ rantur, & claustrum sui istic conventus „ curabant depingi, adeo obliti erant sui „ veteris habitus, ut in ea tabula, quæ repræ-„ sentat S. Ludovicum, ipsos è navi recipien-„ tem ad Portam S. Pauli, exprimantur, non „ fasciati, sed perpendiculariter virgati, *bar-* „ *rez en pal*. Francos imitati nostrates, quibus Carpitarum vocabulum peregrinum erat, tam in Gallo quam in Flandro-belgica, maluerunt etiam ipsi, à notiori sibi *Barra*, dicere *Cappas Barratas*, & *Fratres Barratos*: unde primus Valencenis conventus suburbanus, ei per quam illuc ibatur portæ nomen dedit, quod hodiedum retinet, Portæ Barratorum, *Porte des Barrez*, id est Carmelitarum. Dispiciat porro curiosus lector, an non hinc duci possit verosimilis conjectura, quod eodem nomine utens Epistola, dimisso antiquo ac primo Carpitæ nomine, velut exoleto, seculo 14 fuerit in Francia aut Belgio primùm composita.

229 Idem qui supra Fureterius, plus quam duodecim usus notat vocis *Barre*; non paucos etiam derivativorum, *Barreau*, *Barriere*, *Barricade*; & verborum, *Barrer* ac *Baricader*; omnes autem usus illi eo tendunt, ut appareat quod *Barra*, sit segmentum materiæ cujuscumque, longum ac latum, non erectum perpendiculariter, sed horizontaliter protensum; præterquam in arte Heraldica, ubi lineam notat transversim ductam, ab angulo supremo sinistro ad infimum angulum dexterum scuti tesserarii, qua bifariam ipsum totum dividitur. Nescio porro unde factum fit, ut mutato domicilio, mutaverint nomen & pro *les Barrez*, dicti fuerint *les Billettes*, eodemque nomine ipsimet etiam hodie se distinguant à Discalceatis. Docet autem prælaudatus Furreterius, inter alias istius vocis significationes, etiam hanc esse, qua designantur *segmenta pannorum oblonga, quæ per intervalla assuuntur vestibus ad earum ornamentum*. Transitq; hinc usus ejusdem vocis

ad

ad rem Heraldicam, in componendis scutis; quorum inde aliqua dicuntur *Billettata*, quia billettis seu segmentis ejusmodi distincta sunt, licet multo brevioribus quam quarum usus in re vestiaria est, prout idem Fureterius annotat. Atq; hinc cogitationem reflectens ad formam eorum scapularium, quæ suis Confratribus & Consororibus distribuunt Patres Carmelitæ, suntque ipsissimæ jam descriptæ *Billetta*; non absurda videtur conjectura, quod abolito unà cum barris *Barratorum* vocabulo, haud inviti susceperint novum à *Billettis* nomen: quod tamen ipsis porro definiendum relinquo, quia nolo ingratiis divinare.

230 Ad extremum idem Fureterius addit, *Barratos* in Francia Carmelitas, alibi & *radiatos* & *stragulatos* dictos, quia vestes stragulæ, ad usum lectorum mensarumque, eatenus referunt Carpitas sæpe dictas, quatenus iis intexuntur similes radii, horizontaliter ducti. Hoc autem postremum didicisse Fureterius potuit ex Henrico Knichton sub exitum seculi 14 Canonico Leycestrensi, lib. 3 de Eventibus Angliæ narrante, quomodo *Henricus IV mutavit Cappas Fratrum de Carmelo* in purum album, quæ prius erant *stragulatæ, radiatæ, & birratæ*, id est *barratæ*. Quid porro Germani, quorum idiomati similiter peregrina sunt *Carpitæ* ac *Barræ*, imo & *Radii*, in eadem qua *barræ* significatione sumpti? Ex Germanica voce *Strich*, lineam & virgam significante, & Latino-barbara, *petia*, pannum seu partem panni notante, fecerunt *Stripetias*; & his indutos, *Fratres Stripetitios* nuncupaverunt, ut constat ex instrumentis quibusdam Coloniensibus, Art. sequ. producendis.

231 Ceterum quia *Syricus pannus* ex lana caprina, non molli sed rudi, cum ejusmodi radiis intexi solitus, quo amicti venerant Carmelitæ, non uniformis, vel advehebatur ex Syria, vel texebatur in Europa, aut etiam sic textus difficulter inveniebatur, cum tam largis virgis quam opus erat; contigit quandoque adhiberi pannum, pluribus minus largis, ideoque densioribus radiis intextum; vel etiam ex diverso panno tam largas quam opus erat petias consui; unde nasci debebat ea difformitas, cui Capitulum Londinense voluit occurrere; sed remedio ad octennium duntaxat utili futuro, forsitan nec statim & ubique recepto, propter subsecutam mox coloris ac formæ mutationem. Hinc factum ut posteri, pristinum Ordinis habitum expressuri coloribus, ex confusa dumtaxat quam à majoribus retinebant memoria, tam varie eum expresserint, ut necesse sit dubitare de omnibus, an ulla earum plane sit vera; prout dubitat vester Pater Daniel à Virgine Maria, ideoque conatus est novam suo marte dare; quam unam veram esse putat, ceteras licentia quasi poëtica efformatas à pictoribus, quibus & Poëtis

Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.

232 Placeat ergo in adjuncta tabula videre diversitatem illam, quam solo arbitrio pictorum expressam, nefas putem credere; cum ratio exigat, ut illi id egerint dirigentibus Patribus Carmelitis, in quorum ecclesiis atque conventibus tales picturæ usque modo servantur. Figura tertia in veteri Cathedrali Salmanticensi ornat majoris altaris tabulam, in qua repræsentatur Transfigurationis mysterium, coram Moyse & Elia, jam inde ab anno 1430 (ut traditur aut forsan appingitur) quando vetus illa ecclesia, translatâ abinde in novam ecclesiam Cathedrâ, potuit cessisse usui Carmelitarum, ex suburbio (ut passim tunc fiebat) in urbem sese recipientium, donec propriam aliam sibi novam struerent à fundamentis. Tali ergo vel simili occasione placuit ibi Eliam pingi velut in habitu Carmelitico veteri, cum sex circulis albis totidemque griseis, idque cum manicis, forte veteri carpitæ propriis. Cetera

184-bis

tera facta sunt conformia habitui reformato, cum cappucio, epomide, ac scapulari, quorum trium nihil in veteri Carpita fuisse censuerunt, veluti ex traditione, auctores figuræ 2, 7, & 8.

233 Figura 2 sumpta est ex tabula ecclesiæ Carmeliticæ S. Catherinæ Lovanii, etiam cum manicis, & octo nigris, totidemque albis circulis, formâ non tam chlamydem quam togam referente, sine cappucio aut scapulari. Quamquam autem ea tabula hujus seculi opus esse videatur, potest credi ad normam vetustioris expressa, quæ tamen veræ certæque historiæ conformior fuisset, si repræsentasset mutationem habitus, de barrato in album, ut seculo 13 factam coram Pontifice aut ejus Legato vel Episcopo aliquo, quam repræsentando priorem ab auctore intentam mutationem seculi 8, de albo in barratum, ut infra dicetur. Cum istis figuris apte hic componitur figura 1, Patriarcham Græcum in eo habitu repræsentans, cum quo extra sacrorum solennia solet procedere privatim ac publice: additur autem, ut videas ac notes, Pallium seu Mandion Patriarchale, suis similiter ornatum circulis, sed assutis, & ter duplicatis: quod observasse mox usui erit. Hinc porro circularem formam, genuinam esse structuram Radiorum, Carpitæ Carmeliticæ intexendorum, crediderunt ii, ex quorum vel ore vel scriptis eam hauserunt Philippus Bergomensis & S. Antoninus, describentes nobis *cappam, largis quibusdam virgis, scilicet albis ac griseis, circulatam.*

234 Ex istis autem figuris duabus, prima scilicet & secunda, inter se collatis, videor mihi recte intelligere, sensum Capituli, *septem radios* definientis, procedere de septem radiis albi coloris, qui panno nigro vel griseo, quasi fundo intexti per paria intervalla, constituunt circulos alternis albos, greseosque vel nigros omnino quatuordecim, singulas circiter tres vel quatuor digitis latas; contra quam intellexit auctor Epistolæ, tres dumtaxat nigras, quatuor albas virgas numerans: sed quam parum apte mox videbimus. Ad formam tamen, in Epistola præscriptam, conatus est proxime accedere auctor earum picturarum, quibus Carmeli Coloniensis hospitalis camera, anno 1522 fuit ornata; unde sumptæ hic figuræ 6 & 9, exprimentes habitum transmigrantium in Europam Fratrum, plane similem ei, quem adhuc vidimus ipsos gestare ante annos 60 in Belgio, priusquam Ordo hic reformaretur, & solâ variegatione coloris dissimilem. Et in hoc quidem potuit pictor perpendiculariter ducere radios (sicut Epistola præscribit) sed non potuit ita eos circumducere, ut solæ tres nigræ partes concipi possint sufficere in eo pallio, quod sive antrorsum sive retrorsum aspicias, semper tres nigras conspectui offert, adeoque concipi debet universim sex aut saltem quinque nigras per circuitum habere.

235 Vidit hanc difficultatem memoratus P. Daniel à Virgine Maria, in tractatu quem ei placuit contra me scribere, & novo speculo inserendum relinquere. Ibi Tomo 1 pag. 768 conatus est exprimere aliquem Fratrem, absque epomide & scapulari, in cujus pallio lateraliter aspecto (sic ut vides in figura 4) duæ dumtaxat nigræ & duæ albæ appararent partes; cumque eo nec sibi nec aliis videret plene satisfieri, & opposuissem ego, nullam Barratum aut Radiorum formam posse remanere, in tanta singularum partium latitudine, quanta opus erat, ut quinque paris mensuræ partes implerent circulum unius pallii, inferne sex vel septem ulnas patentis; conatus est expandere in apposita tabella ipsummet pallium, ut vides fig. 5. Sed vel ego vehementer

menter fallor, vel ipsi sartorum pueri judicabunt, ibi non exprimi pallium, plus quam media parte expansum, adeoque inter latentes sinus dissimulari veram partium singularum latitudinem, atque oculos intuentium haud parum sic decipi.

236 Alii ergo Antverpiæ & Parisiis, nihil curantes Epistolam istam, tot virgis Carpitam veterem interstinxerunt, dimisso capputio & scapulari, quot capere poterat totius pallii amplitudo; & sic ex Conventus Antverpiensis hospitali camera, picturis similibus quibus Coloniensis ornata anno 1609, is qui assistit in pallio ante pectus deducto, spectabiles offert hinc quatuor, inde duas nigras; facile octo alias oblaturus conspectui, si tergum nobis obverteret: ejus vero in eadem pictura socius genuflexus, uno in latere monstrat nigras octo, quæ cum totidem latentibus in alio latere fierent sexdecim. Similibus, id est multipliciter striatis palliis indutos Carmelitas pluries cerni in claustro Billettarum Parisiis, perscriptum inde mihi est.

237 Nunc cum *Radii* possint horizontaliter duci, licet etiam perpendiculariter tendi queant; cumque *Circuli* vestiarii Italorum, quos Franci appellant *Fascias*, non nisi horizontalem processum habeant; nec alio fere significatu dicantur *Barra* & *Stricha*; considerandum Lectori relinquo, utrum tenere malit ex duobus, vel ipsosmet Carmelitas, varios in eo puncto fuisse, aliosque circulatis seu fasciatis, alios virgatis seu palatis chlamydibus usos, vel iisdē usos omnes. Mea id nihil magnopere refert: nam ad falsi convincendā Epistolam, de qua supra, & cujus causa hæc disputantur, alia non minus prægnans ratio suppetit ex oppositione cum definitione Capituli. Nempe docet illud, unam ex proprietatibus veræ Carpitæ esse, ut sit, *non de petiis consuta, sed contexta*: Epistola autem auctorem sic loqui facit ad Euscbium Montis Neroï Priorem: *Pallium Barratum (sicut scis) ex septem partibus duplicis coloris, ab invicem distinctis, sed consutis, ipsum totaliter integrantibus, perpendiculariter à collo usque ad talos descendentibus, constat.*

238 Porro tam varii in describendo depingendoque veteri ac proprio quondam suæ Religionis insigni; nihil mirum quod similiter variaverint in ejus auctore atque causa. De hoc requisiti illi, post mutationem factam seculo 13, dicebant seculo 14 sequenti, se illud gestasse *more Eliæ Prophetæ; ut tradunt*, inquit Bergomensis; *&* *asserebant*, ut testatur Antoninus, illum *habitum fuisse Eliæ Prophetæ habitantis in monte Carmeli.* Neque hoc in Europa primum excogitaverunt: sed in ipsa pridem Syria idem gaudebant credi à Saracenis, eos idcirco venerantes habentibus, uti testatur Heroldus; non minus hic fidelis præsumendus quam in historia belli sacri. Hic enim, cum narrasset, quomodo Albertus Eremitis, ad fontem Eliæ commorantibus *sine certo instituto, sine peculiari cultu, sine ceremoniis*, Regulam habitumque constituit, *Eliam ejusmodi cultu ornatum incessisse, Basilium ea vivendi forma usum fuisse asserens* (uti scilicet referebant qui ex Syria migrabant & in Europam veniebant Carmelitæ) continuo subjungit idem Heroldus, quod *erat tam gratus Propheticus Pallii habitus, non solum Christianis, sed etiam barbaris, ut magni Sultani eleemosynis familia tota sustentaretur locupletareturque. Sed Pontifici Romano Honorio IV non admodum probabatur, vel quod non Romano ingenio excogitatus aut confirmatus, vel quod Religioni circulatus versicolorque habitus convenire non videretur. Igitur album illis pallium datum; ita ut sub eo canusinati essent, uterque color retineretur: quod ubi factum resciit Melechsaites, tanta ira exarsit, ut congregatis copiis cœnobium in-*

invaderet; expulsisque omnibus, incendio & fanum & cœnobium destrueret.

239 Hæc ille, tam verosimiliter apteque omnia, ut nihil cuiquam merito displicere possit, nisi quod is, unde ista sua Heroldus sumpsit, auctorem opinionis illius, quæ Eliam sic incessisse tenebat, faciat ipsummet Albertum; quem libentius à tali errore excusarem, cum aliæ suppetant rationes, ob quas diversi coloris cultum regularis à se Eremitis præscripserit. Nonnihil etiam corrigendi hoc loco Bergomensis & Antoninus, eosdem jam antea auctores secuti, quatenus dicunt, ejusmodi pallium præscriptum *in Regula*, quod melius diceretur præscriptum cum Regula; nisi forte velimus suspicari, fuisse in Regula punctum unum de vestitu, sed illud mox post mutationem esse expunctum in antiquis, omissum in transcriptis deinde exemplaribus. Certe non facile ostendent Patres Carmelitæ ullum exemplar ipsa mutatione antiquius, quo certos nos reddant, nihil de vestitu in Regula scriptum primitus fuisse.

240 Ut ut est, non placuit omnibus seculi 14 Carmelitis ea de Eliæ vestitu versicolore persuasio; cum ipsis merito objiceretur, quod & objecit postea S. Antoninus, illud *neque in sacra, neque in authentica scriptura reperiri.* Ergo Joannes Hildesheimensis Carmelita, qui anno 1370 florebat, in suo Defensorio excogitavit aliquid, quo chlamys Eliæ bicolor facta sit: scripsitque, quod Pallium, ab illo *demissum de curru igneo, tactum ab igne, fuit modicum denigratum, seu discoloratum in partibus extrinsecis, sed pristinum retinuit colorem in partibus involutis.* Atqui hic est ille Hildesheimensis, cui credere jubemur, quod S. Petro Thomasio apparens in somnis Deipara, hæc verba dixerit: *Petre, ne timeas: quia durabit in finem Carmeli Religio: nam & pro ea supplicavit etiam filio meo primus Ordinis Patronus Elias in transfiguratione, & impetravit.*

241 Dices, Pater R. V. aliter credendum ei, qui narrat audita ex ejus, cui res contigit, ore; aliter eidem de rebus pridem gestis divinanti potius quam asserenti. Recte. Sed patere ut similiter distinguam aliquando, inter aliorum quorumdam à Te allegatorum asserta diversimodæ conditionis; & unis quandoque credam, ut ex scientia certa profectis; aliis, ut temere arreptis, diffidam. Non est tamen cur Hildesheimensis dicatur ex suo cerebro finxisse assertionem eam, quam Lezana vester explodit, ut *puerilem & nullo fundamento nixam*: fundamentum enim dare ei potuerunt, qui ex Carmelo transmigrantes narraverant Europæis Fratribus suis & hi successive suis posteris, ejusmodi pallium in Syria adhuc servari discoloratum, ostendique velut illud ipsum, quod raptus in Paradisum Elias dimisit.

242 Vos autem quod tandem habetis fundamentum, quo pallii bicoloris auctorem negetis fuisse Albertum Legislatorem? Aliud profecto nullum, quam librum de institutione Monachorum, dicentem, Eliæ posteris pallium fuisse totum album; & Epistolam de qua supra, in qua illud dicitur Eliani Ordinis professoribus injectum ab Humar tyranno, ne Carmelitæ pares viderentur Saracenorum Principibus, alba pallia gestare soliiis. Ast cum illud utrumque scriptum esse suppositititium demonstrem ac teneam; apparet nihil esse causæ, cur auctorem illius non credam Albertum; ante quem nemo docere potest, quemquam in Syria Monachum vel Eremitam, bicolori pallio usum fuisse: & Basiliani (quales erant in Syria omnes ante Latinorum adventum) unius coloris nigri seu fusci vestibus etiam nunc utantur.

243 Quod ad causam variegationis istius circularis præscribendæ attinet; si vera non est quam retuli ex Heroldo; uti ipsa puto

veram non esse, quæ potest alia verosimilior concipi, quam quod regulatos à se Eremitas probatosque, Legislator voluerit sic discerni à ceteris omnibus Terræ sanctæ Solitariis aut Religiosis, qui plurimi erant. Per simile conjecturam, fundatam in usu Græcorum Patriarcharum, liberandi monasteria quædam ab Ordinariorum jurisdictione, sibique servandi immediate subjecta (quod & Romanus Pontifex sæpe fecit ac facit) recte subintuli, Albertum Accone, non quidem ut in sede propria, sed ut in refugio stabili residentem, voluisse, ut illud tam carum sibi Carmeli monasterium, non Acconensi Episcopo, sed uni sibi atque immediate subjaceret. In tali sane conjectura nihil nisi honorificum Carmelitis video; sicut nec in altera, qua censeo circulos istos honoris causa Majoribus ipsorum datos, ad aliquam imitationem eorum quibus Patriarchalia & Episcopalia Mandya seu Mantella ornabantur, nec sine mysterio, à me ex Græcis scriptoribus declarato: esto quod in Europa, illa visa sit nimis secularis, atque in Ordine religioso singularis, ideoque eam abrogaverit Honorius IV, ut *minus decentem & displicentem quam plurimis.* Interim non video hactenus à Tua Paternitate probatam, quam adeo fidenter mihi objicis num. 211, *crassam & affectatam ignorantiam*; an autem talis non probata sit Vestra, quoad Regulam & vestem acceptas ab Alberto, judicet Lector, jam doctus contumeliosas tuas insultationes parvi facere.

§. XVIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius excusare molitur Ecclesiæ persecutionem, ab Humaro Arabiæ Rege inchoatam anno 639, & ab ejus successoribus continuatam usque ad annum 1099.

ESRPONSIO.

244 Eusebius Cæsarienses, quem primum Annalium suorum auctorem agnoscit Ecclesia, & sequuntur quotquot nunc simili studio se applicant, decem omnino persecutiones distinguit; pro numero Imperatorum, qui Christianos publicis edictis vetabant esse tales, eosq; per se, Præfectos Urbis, Provinciarum Præsides, aliosq; publicos Magistratus inquirendo, capiendo, mactando persequebantur, ut omnes cogerent sacrificare diis; ita tamen ut sub eodem nomine censeretur continuata persecutio, quando successor decessoris decretis insistens, pergebat ejus exemplo sævire. Sic persecutiones Decii, & Maximiani, nominantur etiam post mortem unius, & post abdicationem alterius. Nunc quæro, an, quia primus persecutorum fuit Nero, ideo recte quis dixerit, S. Sebastianum v. g. Diocletiani militem, passum in persecutione Neronis? Haud equidem existimo.

245 Sed demus id ita recte dici: quid hoc ad Humarum hujus nominis primum, quem Hierosolymam occupasse anno 639, & eodē anno inchoatam persecutionem dicit Paternitas vestra? nisi probaverit, hunc revera tormentis & cædibus usum in Christianos, ut eos à fide & religione ad superstitionem Mahometanam traduceret; aut saltem alio quocumque prætextu in eosdem sæviisse, per se aliosque, dato ab ipso imperio vel potestate usos. Hoc si non pro-

probaveris, quomodo persecutionem, quam fortassis ordiri poteras ab Humaro II, seculo fere uno posteriore, ordiris à primo? & quomodo non pateris duos istos distingui? sed cum afficta S. Cyrillo vestro Epistola, in unam personam conflas diversissimos Humaros; eum, qui an. 639 Hierosolymā occupaverit, tertius à Mahometo & eum; ex cujus persecutione fugientes anno 743 prætenti quidam Carmelitæ, in Tusciam venerint.

246 Si discretionis aliquid adhibere potuisses in tam manifesto Epistolæ illius errore, fassus esses, lapsum quidem auctorem epistolæ, sed errorem ejusmodi Chronologicum videri excusabilem in eo, qui scripserit annis fere quingentis post utrumque Humarum, eosque ex facili inter se confuderit. Sed maluisti hoc dissimulare, quia paratum ignorantiæ excusabilis azylum in prætenso Cyrillo, claudebat æque prætensus Thomas Florentinus Episcopus, eosdem similiter confundens anno 743, quando recentissima esse debebat memoria, & sanctæ urbis captæ à primo, & persecutionis cœptæ à secundo. Hujus autem persecutionis continuatio usque ad annum 1099, quam dicis molitum me excusare, rursus malam tuæ accusationis arguit fidem. Mihi vobiscum, seu potius cum Patre Bonæ-spei, solum fuit quæstio de annis illis paucis, qui fluxerunt inter Humari II mortem, & fugam exulum vestrorum in Tusciam, id est de annis 22, de quibus nego me quidquam legisse, unde probetur continuata persecutio, quæ Humaro II etiam post mortem suam imputari posset.

247 Quid nunc eo faciunt tria integra secula usque ad annum 1099? Necessarii scilicet tibi erant, ut nihil dicens multa dixisse viderere, & in totum illud tempus, quod à me in controversiam adductum fingis, extendere calumniam posses accusationis insulsissimæ, quasi ignoraverim ærumnas Christianorum, non solum in Palæstina Asiaque, sed etiam tota fere Europa toleratas, per excursiones Saracenorum, omnibus fere Romani Imperii provinciis infestorum. Ad populum phaleræ. Ego quidquid Pater Bonæ-spei parte 2 Armam. Pharetræ 2 Telo 3, dictis à me brevius, ideoque fortassis obscurius, opponere potuit, expendi & refutavi in Historia Patr. Hierosol. ante Tom. 3 Maji Parergo 8: quod cur nec attingere quidem dignatus sis toto hoc Paragrapho, facile intelliget, quisquis ipsum relegerit relecturus forte si ipsum indicasses. Quia tamen liber ille non est omnibus ad manum, cogor istic dicta hic quadamtenus iterare, palam exprimendo nomen Patris Bonæ-spei, quod istic solis vobis intelligendum dederam sub nomine *Triumphatoris*, quia hic titulus ei datur ab approbatorum suorum aliquo, relatam de me victoriam gratulante.

248 Placet autem ordiri à verbis S. Theophanis, scribentis Constantinopoli suam Chronographiam, perductam usque ad annum Christi 812; ab anno autem Heraclii 31, Christi 635, narrare incipiente, quæ spectant calamitatem prædictam: verba ejus, à Te etiam citata ex parte, integra sunt quæ sequuntur. „ Hoc anno Umarus in Palæstina „ suscepit expeditionem, & obsidione per an„ nos duos ad sanctam civitatem continuata, „ tandem fide data eā in potestatem accepit. „ Sophronius autem Hierosolymorum Anti„ stes, fidem ab eo pro totius Palæstinæ in„ columitate acceperat. Umarus itaque, cili„ cinis camelorum vestibus iisque laceris & „ sordidis opertus, & hypocrisim plane „ diabolicam pietatis velamine ostentans, „ sanctam civitatem ingreditur; & mox „ templum à Salomone constructum, in im„ pietatis & blasphemiæ oratorium illud „ conversurus, sibi ostendi postulavit. Hunc „ cum Sophronius vidisset: Hæc est vere, „ in-

„ inquit, abominatio desolationis, a Propheta Daniele prænuntiata, quæ modo „ stat in loco sancto; multaque simul lacrymarum copia insignis ille pietatis propugnator Christianam gentem deflebat. Intra templi igitur septa dum ille moraretur, „ precibus apud eum agebat Patriarcha, ut „ acceptam à se sindonem ac vestem indueret: quam cum assumere detrectasset; „ Episcopus vix exoravit, ut ista gestaret, „ donec solita indumenta lavarentur; & „ propriis resumptis statim ista Sophronio „ restituit. .....

249 Post mortem Sophronii, & anno octavo post occupatam Urbem (ut ait idem Theophanes) „ Umarus templum Hierosolymis restaurare est aggressus: ædificium „ vero firmo fundamento stare non valuit, „ sed in terram concidit. Causam sciscitanti „ responderunt Judæi; Nisi Crucem, in „ monte Olivarum elatam, sustuleritis, „ nusquam ædificium consistet. Hujus gratia Crux inde dejecta est, atque ita eorum „ ædificatio firma stetit: & ob causam eamdem innumeras Cruces suis locis Christi „ hostes deturbarunt.] Quod diu impune non fuit: nam (ut docet idem Theophanes) anno secundo pòst, *Umarus suorum dolis occisus fuit.* Super hoc fundamento (nec enim ullus Christianorum scriptorum, quos quidem nunc habeamus, plus aliquid ab Umaro gestum ait, aut fidelibus illatum molestiæ quidpiam) ego discurro Parergo 8 præcitato, n. 144, ut sequitur:

250 Grave fuisse Christianis Saracenorum jugum, æque ac hodie est Turcarum, nemo negaverit, cui humanus, nedum Christianus sit sensus: sed totum tempus dominationis eorum unam continuam persecutionem vocari, & singulos Principes persecutores nominari, non fert historiæ communis stylus. Sicut enim primis tribus Religionis nostræ seculis, varias distinguimus persecutiones; Imperatoresque gentiles eos tantum vocamus tyrannos, qui passim omnes suos subditos cogebant ad immolandum idolis Christumque negandum; sic inter Saracenos ii soli videntur hac infamia notandi, qui simili utebantur violentia. Et talem quidem inveni *Humarum* secundum, anno DCCXXI regnare exorsum, atque post duos annos & menses quatuor ereptum è vivis, non vero primum. Arguebam a item, quod utrumq; contudisse viderentur ii, qui Epistolam quamdam sub nomine Cyrilli, & Florentinam chartam sub nomine Thomæ comp osuerunt. Qui enim hic dicitur *Mahometi successor & discipulus*, ibi appellatur *discipulus perfidi Mahometi atque regni ejus successor tertius*: & qui in Florentina charta se *ab ejus iniquitate fugisse* protestantur, eum utique videntur formidavisse, de quo in Epistola dicitur, *alios ex Christianis necavisse, alios ad suam perfidiam traxisse*; qui etiam Barrati pallii auctor creditus, sub tabula Lovaniensi legitur, *Carmelitas, Christi & alba quam gerebant chlamydis odio trucidasse; igne, ferro eorum monasteria vastavisse; paucis è septem militibus cœnobiis residuis, si vivere velint, barratas ex griseo chlamydes gestare coactis.*

251 Ego vero de primo *Humaro* aliud nihil lego, nec invenit P. Bonæ-spei quidquam gravius apud Theophanem, quam quod ingressus urbem, *cilicinis camelorum vestibus, iisque laceris & sordidis opertus.... templum, à Salomone constructum, in impietatis & blasphemiæ oratorium illud conversurus, sibi ostendi postulavit.* Ast hoc contra pacta conventa erat. Fuerit sane (quamvis non erat quod eo nomine graviter quererentur Christiani, si victor barbarus, omnia alia ipsis relinquens integra, unum solum locum suæ superstitioni petierit, & quidem tam humili specie) fuerit hoc, inquam, contra pacta; non tamen erat Christianos persequ

ſequi, eoſque vel ad negandum Chriſtum vel ad patriam deſerendam tormentorum ac mortis metu adigere. Concludens idem Theophanes ſcribit, Sophronium Patriarcham *in ea rerum calamitate . . . defunctum eſſe*: ſcripſerat autem paulo ante, quod videns Humarum euntem ad templum, ingemuerit dicens; *Hæc eſt vere abominatio deſolationis, à Daniele prænuntiata, quæ modo ſtat in loco ſancto; multaque ſimul lacrymarum copia inſignis ille pietatis propugnator Chriſtianam gentem deflebat.* Habuit ſane quod fleret Sophronius fidelem populum, jugo infidelium ſubjectum, atque ſub oculis ſuis Saracenicas ſuperſtitiones, vel in unico urbis ſanctæ loco, publice exerceri: habuit quod gemeret, ſeque humiliaret ſub manu Domini, peccata ſuorum ſic caſtigantis, eamque calamitatem inducentis: ſed non habuit quod quereretur de *Humaro*, tamquam victoria ſua inſolenter atque crudeliter uſo. Numquid autem & humanum eum erga ſe eſt expertus, quando ægre exorari ſe paſſus à Patriarcha, *ut acceptam ab eo ſindonem ac veſtem indueret, eamque geſtaret donec ſolita indumenta lavarentur*; deinde vero *reſumptis propriis ſtatim ea reſtituit*?

252 Audiamus nunc Georgium Elmacinum, qui Saracenorum hiſtoriam Arabice ſcripſit initio ſeculi XII: *Cum Omar cepiſſet Hieroſolyma, ſcripſit civibus ejus libellum ſecuritatis, cujus eſt hoc exemplum. In nomine Dei miſeratoris. Ab Omare, filio Acbittabi, populo urbis Æliæ conceditur ſecuritas, tum perſonarum, tum liberorum, tum uxorum, tum facultatum, tum omnium templorum, ne deſtruantur aut otioſa ſint. Ingreſſus autem in urbem ſedit in medio penetralium templi Reſurrectionis, dixitque Patriarchæ, Volo orare. Reſpondit Patriarcha: O fidelium Imperator, ora in loco tuo. At ille ait, Non. Et egreſſus è templo foras, oravit ad portam templi ſolus. Deinde ſedens, dixit Patriarchæ: Si oraſſem in templo, cepiſſent id poſt me Muſlimi, & dixiſſent, Hic oravit Omar: ſcripſitque ei privilegium, ne oraret Muſlimorum quiſpiam ad gradum niſi ſolus, neque cogerentur in eo preces aut publicarentur ſuper eo.* Ecce, invitatus ad locum Imperatori proprium in templo, non modo eum non occupat; ſed ne libertati eccleſiæ tam ſanctæ præjudicet in medio penetralium orando, ultro egreditur ad gradus templi ante fores: & hoc ipſum ne noceat cavet, vetatque ne Saraceni audeant illuc turmatim accedere, ſed ſinguli; ac ne prætextu quidem precum pro ſe indicendarum, voluit quidquam ibi fieri, quod Chriſtianæ religioni præjudicaret. Quid autem poſtea?

253 *Hinc dixit Patriarchæ, Indica mihi locum in quo extruam delubrum. Unde Patriarcha ei dixit de lapide, ad quem locutus erat Deus cum Iacobo. Ut autem Omar ad eum venit, invenit ſuper eo ſordes multas, deque iis in veſtem ſuam accepit. Cumque Muſlimi viderent Omarem ferre ſordes, non diſtulit unuſquiſque eorum ferre veſte ſua ſordes, unde mundatus illico eſt lapis: juſſitque Omar ut delubrum illic ædificaretur. Abiit & Bethleemum, atque ingreſſus templum ejus oravit ad arcum, in quo natus eſt Dominus Chriſtus; ſcripſitque privilegium, ne orarent in eo Muſlimi, niſi ſinguli poſt ſingulos, neque preces ibi cogerentur aut publicarentur.* De anno quo capta Jeruſalem fuit, turpe ſit non credere auctori certo & antiquo, præ uno incerto, de cujus ætate & auctoritate diſputatur; quique, licet fuiſſet ipſe, qui dicitur, Cyrillus, fuiſſet Theophane totis ſex ſeculis recentior. Non tamen vel in re tam levi cedere novit P. Bonæ-ſpei, neque voluit auctorem prætenſum excuſare (ut facile poterat & feceram ego) ſed vult omnino recte ab eo ſcriptum, quod urbs ſit capta anno 639, quia, inquit, *duravit per biennium obſidio urbis, & Græci annum incipiunt numerare*

rare à Septembri. Quid ergo? an non potuit dici biennium curasse, quæ secundo anno primum finita est? Aut si biennium sumendum est integrum, numquid anno 635 ipso expeditionis initio cœpta, absolvi non potuit ante Septembrem anni 638, unde annum sequentem exorsuri erant Græci? Sed operæ pretium non est evasiunculas istas discutere.

254 Quod ad Principes seu Arnerumnas attinet, Humarum secutos, æquum non erat, allegato semel Theophane, qui P. Bonæ-spei æque ad manum erat ac mihi, quærere (uti is quærit num. 467) *unde successionem istam, annos, & nomina habeam.* Multo iniquius est, Theophani opponere Theatrum vitæ humanæ, à Laurentio Beyerlinck, hoc seculo compositum; aut Speculum Chronologicum Mathiæ Chesneuf Augustiniani, illo forte recentius, cum Genebrardi Chronico paulo antiquiori, aut denique Blondi Flavii Forliviensis Decades, seculo XV scriptas. Quod autem eos non curaverim inspicere, ad discendam ab iis continuationem persecutionis usque ad annum 713, nullo meo merito visum est num. 477, *redolere meram vindictæ passionem, aut magnum litteraturæ defectum.* At saltem Christianos persecutus est *Humar II*; persecutus est etiam successor *Izid*, imperii sui anno quarto & ultimo, Christianæ Æræ 724: cum eorum autem morte cessasse persecutionem, incumbit mihi probare. Non magis certe, quam quod Christiani à morte Neronis usque ad annum Domitiani 15 nullam memorabilem persecutionem sint passi à quinque successoribus ejus ipsoque Domitiano. Habendus enim tam diu est unusquisque probus, donec ostendatur fuisse improbus (sicut identidem, sed loco non suo, clamat Pater Bonæ-spei) adeoque ad excusandos Saracenorum Principes satis esse debet, quod nulla eorum insignis crudelitas legatur apud antiquos scriptores; haudquaquam eam prætermissuros notare, sicut notarunt eam, quam in captivos, non vero promiscue in quosvis Christianos, exercuit *Isam* anno 740, regni sui 17, sicut narrat Theophanes: qui etiam non omiserat narrare, quomodo *Valid*, ante annos triginta, *Christianis eripuerit Damasci ecclesiam, ob apparatum illius & amplitudinem*, licet excusari hoc ipsum potuisset, & culpa in Christianos quadamtenus referri, qui *oblatos pro eo 40 mille aureos noluerint acceptare*, sicuti scribit Elmacinus.

255 Juvat autem ex eodem Elmacino discere, quam non omnino factum hoc probarit idem ipse secundus *Humar*, quem inter tyrannos patimur nominari: sic autem habet. *Narrant Christianorum historia, ipsos instituisse querelam apud Omarem filium Abdulazizi, de templo S. Ioannis, quod destruxerat Walid, & adjunxerat delubro Cathedrali Damasceno, & attulisse libellum Chalidis filii Walidis, & pactum quod templa eorum neque destruerentur neque otiosa forent. Sed obtulit iis Omar, quam obtulerat eis Walid pecuniam, quadraginta nempe aureorum millia. At illi noluerunt, & obtinuerunt per querelam ut traderetur eis templum eorum in limitibus suis. Hoc cum agre ferrent Muslimi, dixit filius Idrisi Hulwanaus; Fœdus illud de templis eorum, alteram tantum Damasci partem, qua pacifice capta erat, respicere; partis vero alterius, qua gladio capta erat, templa omnia, tum in urbe tum extra urbem Damascenam, Muslimorum esse. Post multas tandem altercationes convenit inter eos, ut templum S. Ioannis relinqueretur Muslimis, neque hi pratenderent aliquid in reliqua. Et scripsit Omar Christianis tabulas, ut nempe secure possiderent omnia Damasci templa, tam partis illius qua gladio capta erat quam alterius, item & monasteria omnia & templa extra urbem, tum in viridario Gouta, tum in*

monte

monte & alia, neque ea destruerentur vel otiosa essent, aut ulli Muslimo in ea foret potestas. Idem Humar audita tyrannide, quam Præfectus Ægypti Asama exercebat in subditos præsertim Monachos, quorum omnium manus signari annulo jusserat, quemque sine eo signo deinceps conspexisset, manus amputatione puniri; *in Ægyptum misit & comprehendit eum, & collo ejus injecit torquem ferreum, manibus autem & pedibus compedes ligneas, atque ita cum portaretur sub tormento in via obiit.*

256 Quid deinde *Humarum* egerit in transversum, ut persequi inciperet Christianos, nescio: unum scio, cita morte impeditum ne sævire pergeret, & hoc ipso terreri successores potuisse ne similia auderent. Deinde cum *Isam*, anno 740, injuria aliqua Græcorum verosimiliter provocatus, eorum captivos per omnes sui imperii urbes trucidari jussit; si quibusdam in Syria Monachis eare tantum incusserit terrorem ut trans mare fugerint; non debuerunt illi dicere, uti prætenduntur dixisse Florentiæ, se fugisse ab *Humaro*, ante annos fere viginti mortuo, sed ab *Isamo* tunc regnante. Quando denique pro tuenda sententia sua placebat aliquid comminisci, tolerabilius dicere potuisset Pater Bonæ-spei, prætensos illos ex Carmelo fugitivos toto intermedio tempore erravisse, vagos, priusquam venirent in Tusciam, ibique stabilem obtinerent sedem. Utatur ea excusatione qui volet: hoc dumtaxat ostendere nunc debui, quanta cum injuria arguantur primi illius ævi Saracenorum Principes passim omnes, tamquam crudelissimi & sanguinarii planeque fœdifragi; esto quod unus alterve aliquando designaverit quidpiam contra promissam Christianis libertatem, quæ non tota simul, sed paulatim pessumdata fuit à barbaris, rerum suarum successu & imperii magnitudine magis magisque insolescentibus; quo factum, ut plane intolerabiles evaderent Christianis, quemadmodum in progressu historiæ hujus Patriarchalis videbimus.

257 Elmacinus porro, is, cujus auctoritate hactenus usi sumus, etsi non Christianus, Christianæ tamen historiæ studiosus valde fuit & Christianos auctores, ac forsan rebus ipsis coævos, secutus, ipsique Religioni nostræ non male affectus, & quod præcipuum est sincerus scriptor, magna cum libertate exponens singulorum Principum male ac bene gesta, præsertim circa Christianos. Hic autem de Isamo prænominato ait, quod succedens Izido, *qui Cruces fregerat & templa diruerat; cum Deum timeret, scripsit in Ægyptum, ut libertati suæ relinquerentur Christiani in ritibus suis & iis quæ habebant fœderibus; misitque in Ægyptum Abdallam, & commendavit ei Christianos ac subditos*: paulo tamen post *imperio eum dimovit, cum rescivisset, quod tyrannide etiam superans antecessorem* Asamam, *duplicavit tributum, & signavit Christianos nota quadam, figura scilicet leonis; ita ut quicumque invenirentur neque notam illam in manibus haberent, eorum manus amputarentur.* Tacet interim de captivorum cæde: quam videtur fama, atrocior vero, apud Græcos Constantinopoli auxisse supra modum. Adeo ut in his domestico scriptori, longe minores injurias Christianis factas exponere solito, major etiam haberi fides possit, quam externo Theophani [licet Christiano ac Sancto, sed non tam accuratos auctores nacto in Græcia, quam inter Christianos Arabibus permixtos vivens Elmacinus potuit apud illos invenisse. Magno hic mihi usui fuit, quod libens fateor, in deducenda non solum Patriarcharum Hierosolymitanorum historia, sed etiam in simili Alexandrinorum jam prælo parata] utpote præ aliis ejusdem nationis scriptoribus accuratus in componēdis Califarum Ægyptiorū & Imperatorū Græcorum

corum annis, Hegiræ item apud Saracenos & Æiæ Diocletianææ apud Christianos usitatæ numeris: multaque ad ædificationem fideliumque correptionem præclara adnotans; puta, quomodo anno Diocletiani CCCCLXVI Christi DCCXLIX, Christianorum hostis Merwan, Ægyptum invadens, delusus est à Sanctimoniali quadam captiva, quæ ne violaretur, unguentum ei promisit adversus vim cujuscumque gladii, idque in suo collo experiri jussit, prout fecit; sed eo successu, qui monstraret, maluisse eam mori quam pollui: ipse vero paulo post pœnas ultori Deo dedit, in eorumdem quos vexaverat Ægyptiorum manus incidens.

258 Hactenus meum istud Parergon, post quod aliis deinde atque aliis locis, prout historia Patriarchalis exigebat & permittebat, non prætermisi referre injurias à Principibus Saracenorum, ipsismet etiam Patriarchis, aut communiter Christianis illatas, nec apud auctores vulgo notos repertas; adeo nihil solicitus de excusandis earum auctoribus, ut diligentiæ modum & propositi scopum videar excessisse, minutissima quæque adnotando. Tu vero, Rev. Pater, qui totum illud Parergon, quasi tibi non lectum, hic dissimulasti; vide ut satisfacias conscientiæ tuæ, duplicem calumniam hic mihi impactam retractando, atque fatere, tuum Cyrillum (etiamsi vera esset illius unde me impugnas Epistola) nihil habere auctoritatis contra Theophanem & Elmacinum, tanto accuratiores, quam ipse, historicos, multo minus contra eosdem valere Palæonydorum, Bostium, Trithemium, Saracenum, Lezanam aliosque Carmelitas, sola illa fictitia Epistola nixos, unde etiam processit, quam jactas, *longæva traditio Carmelitarum.* Quid in Hispania ad an. 757 egerint crudeliores Saraceni, quid prædabundi in Italia an. 844, quid in ipsamet Syria & Cilicia an. 772 & 873 ac deinceps, nihil ad me pertinebat eo loco quærere.

259 Sed quid tandem ad Baronium, qui ad annum 713 claris terminis dicit, *Numquam majori ac diuturniori vexatam esse Ecclesiam persecutione, quam cum imperscrutabili Dei judicio permissa est conteri à perfidis Saracenis.* Respondeo, Baronium revera intelligere tempus illud, quo isti pene ubique prævalebant, incipiendo à capta Hierosolyma usque ad eamdem receptam; sed aliter sumere *persecutionis* vocabulum, ut quæ initio communis calamitas, ac fere politica fuerat, paulatim ingravata sit contra Ecclesiam ejusque ministros. Ingravata est autem illa præcipue contra Monachos, qui procul ab urbibus, procul à venturis alias in auxilium fidelibus, extraque conspectum ipsorum Principum Saracenorum, injuriam prohibiturorum, magis expositi erant libidini & crudelitati Arabum, sine legitima potestate, sine imperio excurrentium ad monasteria spolianda vel etiam incendenda.

261 Talium casuum graviores non prætereo in Actis Sanctorum, atque imprimis ad Acta Martyrum Sabaitarum, 20 Martii anno 797 crudeliter enectorum: ubi in commentario prævio (qui totus meus est, sicut & ipsa Latina versio) de ejusmodi insultibus haud indiligenter tractavi; neque cunctatus fuissem illis dare nomen *persecutionis Saracenicæ*, in eadem latiori qua Baronius utitur significatione; sed cavissem vocare *persecutionem Rumari*, vel ejus qui tunc imperabat Aaronis, legationibus ad Carolum Magnum missis noti, aut successoris Abimelechi, omnino talium, ut non modo non emissuri fuerint latrunculos istos, sed verosimiliter etiam punituri si ad exercitum rediissent. Quam multa, istis etiam atrociora, quandoque inter ipsos Christianos patrat militaris licentia in populos innocentes, in ipsasque subinde ecclesias & personas

nas sacras, præsertim procul à castris evagata, quod ipsi eorum Principes factum nolint, imo detestentur, puniantque cum possunt!

261 Denique n.231 remittitur lector ad *P. Valentinum à S. Amando, qui in Heroica Carmeli Regula Art. 3, pro hac materia exacte Orientalem evolvit historiam, solicite perscrutatus Græcos, Latinos & Saracenicos Annales & Auctores; omniumque coacervatis testimoniis demonstrat, inchoatam ab anno* 639 *persecutionem continuatam usque ad annum* 1099: qui scilicet num. 23 meam *vel in historiis miratur infantiam, vel ultroneum dolet errorem.* Lego Articulum totum, & præter duos, Theophanem atque Elmacinum, quos ego in meo Parergo ipsi legendos dederam, tertiumque Zonaram scriptorem seculi 12, nullum ex Græcis Saracenisque invenio; ex Latinis autem Guilielmum Tyrium, Tilpini sive Turpini fabulis, de Gestis Caroli Magni in Syria, nimis facile credulum, uti iisdem passim credebatur medio isto ævo, quibus & Bostius aliique plures credidere.

262 Quid autem ex omnibus istis conficitur aliud, quam quod negat nemo, Arabes Humaro duce ingressos Syriam, eamdem tenuisse usque Latinorum adventum; molestos dominos, ut barbari solent, eoque molestiores quo alieniores à fide Christi; sed non propterea tales credendos, quorum Principes omnes vim facerent Christianis, ad ejurandum Christum, aut ut Monachos passim trucidari fugarive, juberent vel paterentur. In hoc si convenimus Rev. Pater, non sit nobis quæstio de solo nomine *Persecutionis.* Interim miror, quomodo mihi crimini vertatur lectus *Elmacinus*, laudi autem Patri Valentino; nisi res eadem Carmelitis pulchra, Jesuitis erubescenda sit. Injusta profecto ea conditio est.

§. XIX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiquissima Carmelitarum Florentinorum Monumenta, meris conjecturis, cavillis & figmentis impugnat & antiquare molitur.

RESPONSIO.

263 Non me solum hæc Accusatio petit, sed partim inscitiæ vix excusabilis, partim nugacitatis atque mendacitatis insimulat quotquot Florentiæ fuerunt aut sunt antiquitatum patriarum studium aliquando professi. Etenim S. Antoninus, uterque Villanius Matthæus & Joannes, Scipio Ammiratus, ac ipse denique Carmelita Petrus Lucius de Bruxellis (qui Florentiæ scripsit Compendium Historicum Carmelitanum, quale postea Italice redditum, & anno 1595 impressum habetur) nullorum istic Carmelitarum meminerunt ante seculum 13. Ex aliis hactenus non potuit, à multum quærentibus & operose solicitantibus inveniri vel unus, qui ferre suffragium suum vellet, pro manutenendo eorumdem illuc adventu circa medietatem seculi 8; quin potius profitentur, monumenta ea, quibus ipsum probari volunt, hujus omnino seculi certissimum esse figmentum; eâdem scilicet fiducia subornatum, qua auctor picturarum, quibus claustri ambitus ornatur, in iis repræsentavit

sentavit Christum ejusque discipulos, nec non Virginem matrem & Josephum nutritium cum Scapulari, in habitu ferme Carmelitico: de quibus interrogans Priorem loci Magnus Dux Cosmas III, an eæ picturæ forsitan sumptæ essent ex antiquioribus aliis; responsum accepit, etiam illas post annos centum fore antiquas.

264 Et ego quidem Florentinos Carmelitas visens anno 1661, cum P. Henschenio, litterisque à Generali suo commendatitiis, quibus jubebamur benigne admitti ad quæcumque monumenta nostro instituto utilia, & Ordinis historiam spectantia; nec nominari quidem audivi prætensam pro anno 743 Thomæ Episcopi Florentini Attestationem, sed solam vidi inscriptionem, finientem cum memoria concessarum ibidem à Gregorio 13 Indulgentiarum, sub nota anni 1585: ubi etiam legebamus, quod *idem Antistes* Thomas *donavit pedem S. Agnetis Virg. & Mart., & caput S. Cordulæ itidem Virg. & Mart. S. Ursulæ Sociæ, quæ sunt adhuc in eadem ecclesia.* Si tunc ad manus fuisset Crombachii nostri ingens de S. Ursula tomus, potuissemus statim falsitatis convincere inscriptionem, docendo, inter ejus socias censeri duas tantum Cordulas, quarum unius corpus primo detectum sit an. 1156, alterius anno 1278, prout ille narrat pag. 498 & 499. Satis interim habuimus ex anno datarum Indulgentiarum intelligere, quam non vetus, adeoque nec certa esset notitia tantæ antiquitatis, quanta nobis Romæ fuerat laudata, nemine quidquam amplius ostendente.

265 Cum ergo in Belgium regressus P. Henschenius, amicis suis Carmelitis dixit & scripsit, Florentiæ se vidisse ea, ad quæ remissus fuerat, Carmelitanæ antiquitatis monumenta; nihil minus indicatum voluit, quam quod in sua Theologia Carmelitana anni 1665 notavit Discalceatorum Generalis, Philippus à sanctissima Trinitate; vidisse scilicet Henschenium monumenta, quæ ut indubitabilia inspicienda ei commendaverat ipse, quæque si invenisset vera, promiserat idem Henschenius, *se non amplius dubitaturum de successione hereditaria ab Elia sine interruptione.* Sed Patres Florentini, jam pridem experti, quod ille, qui nos deducebat Illustrissimus Andreas Cavalcantius, aliique passim Florentiæ eruditi, nullam fidem haberent ei, quam antea liberaliter ostentaverant, Attestationi Thomæ Episcopi Florentini; desierant illam aliis quam forte Carmelitis ostendere; & sic non meruimus ipsam videre, discessimusque; rati, præter inscriptionem jam dictam, nihil aliud haberi, quod ad rem faceret; & mansimus magis quam antea confirmati in nostra opinione.

266 Postquam autem illam Attestationem ex Theologia præfata legendam nobis dedit, P. Franciscus Bonæ-spei anno 1669 parte 1 sui Armamentarii num. 145; ab ipso provocatus ad ferendum de ea judicium, licet id mihi non e ambiguum esset, considerandi stylum nihil ab hodierno differentem, volui tamen explorare expressius Florentinorum ipsorum judicium. Hoc autem qualè tulerint priusquam expono, ipsamet scriptura proponenda est tota, juxta ecgraphum Patris Bonæ-spei, profitentis, eam aliquoties lectam sibi, Romam profecto ad tria Capitula generalia.

267 „ Nos Thomas, miseratione divina „ Florentiæ Episcopus, protestamur ex„ presse, ad perpetuam rei memoriam & „ posteris futuram fidem, quod ad hono„ rem Dei & B. Mariæ Virginis de monte „ Carmelo & omnium cælestium civium, „ in cælestibus triumphantium, præsenti„ bus Mauritio, Cionio, Cotterio, Ar„ dinghio à S. Geminiano, & Gottifredo „ Cuffa, omnibus Ecclesiæ Florentinæ Pres„ byteris; nec non & præsentibus Eremitis „ ejusdem

„ ejusdem Carmeli montis, Gennelio, „ Basilide, Cyrillo, Enoc, Phronto, Honuphrio, & Elpidio, ex eodem sancto „ monte ab Arabiæ iniquo Rege, Machometti successore & discipulo Humar, fugientibus & in hanc provinciam decursis, hac præsenti die infrascriptâ, primum „ lapidem parvæ ecclesiæ, in remotô loco „ pro eisdem Eremitis Carmeli, ad totius „ Florentini populi placitum & concursum, „ propriis nostris manibus, Deo dante, posuimus, prope civitatem, juxta Pisanam „ viam & fluvium Arni. Acta sunt hæc „ Florentiæ, in Palatio Episcopali, testibus „ ad omnia vocatis, Joseph à S. Vivaldo, „ Balduino Balduini de Colle vallis Elsæ, „ & Gualterio quodam Vicedomino Florentino, sub anno Domini 743, mense „ Majo, ejus vero die prima, Indictione „ decima tertia &c. Ego Raynerius Simeonis à Signa, Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius Florentinus, rogatus „ manu mea confeci, & signum mei Tabellionarus apposui &c. Locus † signi.

268 Primus quem mihi consulendum putavi, fuit Reverendiss. Abbas Ferdinandus Ughellius, jam inde ab anno circiter 1626 Romæ intentus Italiæ sacræ componendæ: nec enim de nihilo esse putabam, quod tomo suo 3, anno 1647 impresso, ex sola subscriptionum Concilii Romani fide (hanc ego Art. 5 §. 5 ostendo incertissimam esse) nomen Thomæ inter Episcopos Florentinos referens, ejusque tempori adscribens quidquid ab inde usque ad annum 800 gestum Florentiæ invenerat, licet alioqui incertum satis quoad nomen Episcopi; putabam, inquam, non esse de nihilo, quod loco tam apto nullam fecisset Attestationis prædictæ mentionem. Etenim cogitabam quod non potuisset ipsam ignoravisse, si ficta fuisset ante illius Florentia discessum; notam autem non omisisset: quia sciebam, quod non erat ita alienus à diplomatis suppositititiis, quin iis aliquando uteretur. Certe colum 45 ejusdem tomi, proponit unum fictum pro anno circiter 370; *& hoc ego instrumentum*, inquit, *in medium adduxi, non quod (ut ex meo dissensu colligo) verum illud arbitror, sed ut lectorum curiositatem expleam, qui inspicere delectantur aliquorum hominum artes, quibus vel ad suam illustrandam exornandamque patriam, vel ob alias utilitates aucupandas, fabulas non ineleganter adornant ac instruunt.* Verum hoc delicias nobis non facit; præcisa necessitas veri tuendi cogit protestre, quod charitas alioquin occultare suasisset.

269 Sed Ughellum, de re sibi tandem exhibita judicantem, attendamus, ex epistola quam mihi scripsit venerabilis annorum jam 72 senex, die 18 Octobris præfato anno 1669; ea scilicet sinceritate, qua poterat & debebat is qui de proximo obitu cogitabat: „ Attestationem Thomæ Episcopi pluribus de causis suppositiiam existimo: neque enim ejusmodi ecclesiæ, „ tunc ædificatæ, ulla extat memoria in archivo ecclesiæ Florentinæ, quod olim „ diligentissime perscrutatus sum, & stylus „ ab antiquis monumentis diversissimus est. „ Numquam aliquis veterum Episcoporum „ à nomine, Nos, auspicatus est: majorem illi humilitatem præseferebant. Miseratione divina Episcopi quidem erant, „ phrasis tamen ipsa moderna est, inter recentiores. Eo, quod prætenditur, tempore „ scripta instrumenta, si quando locum in „ quo condita notant; scribunt, Acta in „ atrio Episcopii S. Joannis: ipsique Episcopi, non se Florentinos, sed B. Joannis „ Episcopos dicebant, ut in pluribus eorum instrumentis observavi. Numquam „ etiam Florentinus ullus Notarius Apostolica & Imperiali auctoritate subscripsit, „ usque ad nostra tempora: sed bene; Ego „ N. Imperiali auctoritate Judex vel Nota-

„ rius. Denique ad totius Populi Flor. placitum & consensum, primus Carmeliticæ „ fundationis lapis positus dicitur, anno „ 743, quando Florentina civitas tota pe„ ne jacebat diruta, & populus omnis erat „ dispersus; donec post annos aliquot, id „ est circa finem illius seculi, Carolus Ma„ gnus hunc colligere, & illam reædificare „ cœpit; exindeque obtinuit ut Populus „ Florentinus per judices Imperiales rege„ retur. Et hanc formam servarunt ceteri „ Imperatores usque ad Henricum, qui Flo„ rentinis vendidit libertatem, qua ad Medi„ cæos usque Duces & Caroli V tempora „ fruiti sunt. Hæc erant quæ raptim & pri„ mo intuitu observata scribere volui, & „ eximiæ Paternitatis tuæ eruditioni per „ omnia submittere.

270 Hactenus ille, quem si tu, Pater Rev. *meris conjecturis & cavillis* usum velis sustinere, consule librum eruditissimum Joannis Mabilionis de re diplomatica, vel etiam ipsummet adhuc Parisiis viventem: ejus enim judicio totam hanc controversiam libenter subjiciam, ne tempus teram confutandis operose futilibus ejusmodi exceptiunculis, quas ex Armamentarii parte 2 mutuatus es, & ego Parergo 9 ad Episcopos Hierosolym. totas excussi. In illis tamen transcribendis hoc uno cautior quam ille fuisti, Pater Rev. quod non præsumpseris sustinere, Thomam, si quis tunc fuit, vel Notarium ejus, signavisse annos à Christi nativitate per zyfras Arabicas, non ante seculum 13 notas Europæ nostræ; ad publica autem instrumenta signanda vix ante hoc seculum usurpari cœptas à Notariis, quemadmodum evidentissime demonstravi ad Historiam Episcoporum præfatorum Parergo 12. Certus etiam in originali prætenso, litteras numerales Romanas nullas haberi, & formam characterum nihil sapere vetustatis, caute noluisti hanc producere æri incisam, quod nos ille fecerat sperare.

271 A Cisterciensi tantæ ætatis experientiæque & famæ Abbate (quem quin Tui Patres convenerint super epistola illa sua, & quale merebantur responsum tulerint, nullus dubito) transeo ad alterum, Florentiæ quam alibi notiorem, Tiberium Petracium, Ordinis Vallumbrosani Historicum, ac deinde Abbatem Pistoriensem, cujus an ea esset epistola quam dedi, potuerunt vestri Patres ex præsente scire; neque nunc post tot annos jure potes in dubium revocare, ex tua mala fide meam longe dissimilem metiens. Accipe igitur illam Epistolam, ultima saltem sui parte recipi dignissimam, quia nihil in hac ex alieno relatu, sed de visu certaque scientia scribit circa ipsam Attestationem originalem.

272 *Diploma*, inquit, *sub nota anni* 643 *& Thomæ Episcopi nomine compositum, post multam operam & industriam ad id positam, tandem oculis propriis vidi, ac manibus contrectavi.* Deinde addit, quod *à viris emunctæ naris* (statim scilicet ac produci ad externorum conspectum cœpit) *facile observata impostura fuit; cum neque loquendi, neque litterarum forma ea essent, quibus antiquitus assueverant Florentini: ideoque difficillimum est*, inquit, *originale illud apud Carmelitas conspicere, quod utique pridem de falsitate convictos pudeat ipsum amplius exhibere aliis, quam sui Ordinis opinionisque hominibus. Etenim omni ex parte novitatem redolet, uti optime notarunt Illustrissimus Senator Carolus Strozzi, & Capitaneus Cosmus della Rena.* Quia autem postulaveram ipsarum litterarum formam, pro certiori convictione æri incidendam, rescripsit, *videri superfluum fore laboris & pecuniæ impendium, cum illud Carmeliticum ante hac viderint complures; testarique possint, ipsum nec Romanis, nec Gothicis, nec Longobardicis litteris, sed prorsus barbaris esse exaratum.*

273 Præ-

273 Præmemoratos Strozzium & Renam cognovimus ipsimet Florentiæ, expertique sumus rei antiquariæ peritissimos arbitros non ex vano haberi; meri tamen fungi fuerint, si Patrem Bonæ-spei audias, pro Attestatione prædicta disputantem. Quid vero Petraccius? Fuerit hic, secundum vos, vel impudentissimus calumniator in priori Epistolæ suæ parte, de causa & auctore fictionis; falso testatus, ex D Antonio Contalberti ea se audivisse, quæ numquam hic ulli homini dixerit; vel fuerit in re tam gravi nimis facile credulus falsa narranti. Contalbertius denique si verum contra Petraccium tulit testimonium; tale tamen dedit, quod vobis parum admodum prodesse possit; ipsiusmet vero summam arguit fatuitatem, qui in conventu virorum gravium & de re seria deliberantium, aliud omnino, quam quod quærebatur & rogabatur, responderit. Ejus enim hujusmodi testimonium, Italice scriptum legitur apud Patrem Bonæ-spei parte 2 pag. 200, & sequenti pag. 301 Latine.

274 „ Ego Antonius d'Alberto, ex Antonio de Comitibus Albetti, dico & confiteor, quod cum his annis præteritis essem in conversatione quorumdam, qui „ profitentur & ambiunt antiquitatis intelligentiam habere; sermoque fuisset „ institutus de memoria collocata in Claustris Ecclesiæ Carmelitarum Florentiæ; „ me dixisse, quod videram quemdam Patrem Polonum, qui Romam iter agens „ aliquamdiu in præfato Conventu steterat, „ Bullam in dicta memoria specificatam conscribentem; & hæc dixi; quia ipsum videram, dum dictam bullam scriberet, sicut „ etiam nunc me ipsum vidisse scribere, dico „ & affirmo. Verum, non dixi, quod præfatus Pater Polonus dictam Bullam composuerit, quodque id factum fuerit, uti „ asserit is qui relationem facit ad auctorem Propylæi, dicens, quod lis erat inter „ Carmelitas Senarum & Florentiæ de primatu suorum Conventuum &c. & quod „ ob hanc rationem Florentini composuere „ Diploma; quia nunquam audivi à dictis „ Patribus, quod cum Patribus Senensibus „ de dicto ptim tu litigarent; neque unquam „ vidi ullum processum, prædictum primatum concernentem; & sic non poteram „ dicere, sicuti nullo modo dixi, quod Patres Florentini dictam Bullam occasione „ præfatæ litis composuerint; & in fide „ veritatis ego Antonius d'Alberto, ex Antonio de Comitibus Albetti, ista omnia „ scripsi, & subscripsi, die sexta Februarii, „ anni millesimi sexcentesimi septuagesimi „ quinti. Florentiæ manu propriâ. Signatum. „ Jo. Antonio d'Alberto, d'Antonio de' „ Cont' Alberti.] Vide, Pater Rev. an satis integre hoc contra Petraccium dederim testimonium; an subtraxerim aut mutaverim aliquid: si autem recte & fideliter omnia, ipse mihi coram Apostolica Sede ac mundo toto testis esto sinceritatis ejus, quam in procœmio mearum responsionum promisi.

275 Ego neque Contalbertium istum, neque Petraccium anno 1661 Florentiæ vidi; hunc, quia tunc nimis invenis erat, quam ut aliquod haberet inter eruditos nomen; illum, quia vel non aderat, vel non magni æstimabatur ab iis qui me circumducebant ad eorum ædes, à quibus aliquid utiliter docendum me credebant. Certe ex ipso retractationis modo apparet ingenium hominis, cui nihil magnæ rei credi potuerit; uterque vero nunc mortem obiit, ut pro se loqui amplius nequeant. Igitur, verène Contalbertius dixerit, quæ postea dixisse negavit; an Petraccius memoria lapsus, dixisse ipsum crediderit, quæ ab alio forte audiverat, mea non refert; modo verum maneat, id cujus contrarium nec leviter quidem probare conati sunt Patres Florentini, talem esse characterum

racterum formam, quam vidisse Petraccius asserit, & quam vidisse etiam debuit Contalbertius, si transcribi vidit, alias vobis non negaturus etiam testimonium vetustatis, quod apparet eum dare noluisse. Nam si character nequaquam novus est, sed antiquus, in promptu vobis est etiam nunc, omnes eos, qui se vidisse dixerunt & dicunt, arguere mendacii, exhibito palam originali, vel etiam ad externorum satisfactionem chalcographice proposito, prout pridem videtur pollicitus Pater Bonæ-spei; sed cum addito, *Forte*, an quia superfluum id esse credebat, in tam certa summæ antiquitatis (ut ipsi quidem videbatur) evidentia? an vero quia dubitabat, an expediret oculorum judicio talem rem subjici?

276 Ad litem inter Florentinos atque Senenses quod attinet; facile crediderim Provincialibus Carmelitis nullam fuisse hoc seculo litem, imo nec oppositionem aut controversiam, primas absque contradictione ulla tenente semper conventu Florentino supra Senensem, & nullâ motæ super præcedentiâ quæstionis memoriâ extante in alterutrius conventus archivis. Hoc tamen non continuo credere cogor de seculo superiori, propter solum scripturarum defectum. Quam enim multæ subinde accidunt, viris etiam religiosis controversiæ, quæ non referuntur in Acta, imo studiose subducuntur memoriæ posterorum. Mirabor certe, si apud Carmelitas, post annos centum, reperiatur distinctior notitia eorum, licet maxime publicorum, quæ nostra ætate Brugis & alibi gesta sunt occasione immutati apud Belgas regiminis, auctore potissimum Patre Bonæ-spei. Satis mihi ad causam principalem est, absque contradictione dici ac scribi potuisse & posse, id quod pro originali venditatur & jactatur instrumentum, neque externis ostenditur amplius; esse scripturæ recentioris, quam ut de re adeo antiqua facere testimonium indubitabile possit.

277 Nam etsi conciperetur hoc ipsum, quod imperite dicitur originale, solum ecgraphum esse ac forte sæpius renovatum antiquioris & pridem deperditi originalis, sicut dicitur de bulla Sabbatina; in eoque annum olim scriptum per litteras numerales, DCCXXXXIII, transiisse in zyfras 743; manebit firma eruditorum sententia circa stylum; atque adeo vana est omnis tergiversatio, sumpta ex dubia fide, vel etiam certa falsitate eorum quæ de occasione & auctore dicunt vel dixerunt aliqui; neque de his accusandus ego eram apud Apostolicam Sedem, sed committendi inter se Antonius Albertius atque Petraccius; & ab alterutro exigenda pœna, si quam commeruerant.

278 De conventus Florentini natalibus nihil uspiam dixi, quod sciam, nedum per meras conjecturas aliquid definivi: nam cum dixi, fieri potuisse ut Romano Concilio interfuerit vere aliquis *Thomas*, non *Florentinus* sed *Ferentinus*, sicuti aliorum ibidem perperam nominatorum titulos corrigi posse censui; non id ea causa feci, ut Attestationi fictitiæ darem auctorem verosimiliorem, mansisset enim antiqua illa, sive eam Florentinus seu Ferentinus signasset anno 743: sed ut detegerem fontem nominis, Florentiam traducti. De ipsius autem Conventus primordiis licetne per vos alicui conjectare quidpiã? Cur autẽ non liceat? cum nequeant certa ulla concipi ante definitionem illius Capituli, quo post S. Cyrilli obitum fuit definitum, quod liceret extra Terram sanctam conventus habere. Suspicabor ergo, eorum, qui tunc in Tuscia fundati fuerunt conventuum, primum fuisse Florentinum, secundum Senensem; atque hinc, non autem ab aliquo vetustiori principio, sumptam rationem ordinis & præcedentiæ inter conventus istos hodiedum durantis.

279 Si

279 Si quæ autem privata disceptatio inter utrumque fuit, hoc, vel superiori seculo; id dixerim ex eo processisse, quod Senensibus, originem suam à Carolo Magno repetentibus, ex causa inferius deducenda, sed male applicata Fratribus S. Mariæ de monte Carmeli, Florentini opposuerint memoriam ecclesiolę suburbanæ, quibusdam ex Oriente advectis eremitis quondam extructæ. Vacans enim hæc, ut opinari licet, per mortem veterum inquilinorum, aptissima erat recipiendis novis, seculo 13 advectis ex Carmelo, quorum plerique conventus vetustiores initia sua habuerunt per eremitoria suburbana, ut notum & in confesso est.

280 Nihil etiam prohibet opinari, quod in eadem ecclesiola repertus sit aliquis titulus lapideus, cum nominibus *Genesii Basilidis*, *Enoch*, *Phronti*, *Honuphrii*, *& Elpidii*, Basilianorum ex Syria Monachorum, illuc à Saracenorum vexationibus profugorum; sive potius Solitariorum, quos Calogeros Græci nominant etiam hodie; & quibus pridem extinctis, ut contingit, Carmelitæ successerint; atque inde occasionem sumpserint horum posteri, comminiscendæ antiquitatis & attestationis, de qua nobis quæstio. Neutiquam tamen verosimile videtur, quod adventus primorum istorum seu Monachorum seu Solitariorum contigerit ante Carolum Magnum circa medium seculi 8, quando pleræque civitates Tuscæ jacebant eversæ, absque populo, & absque Episcopis; utpote ante tempora Caroli Magni, multo pejora passæ à Longobardis vel aliis, quam Christiani à Persis vel Saracenis in Syria. Hanc enim tunc fortunam istic fuisse, docent Fæsulæ, Pistorium, Clusium, Grossettum, Populonium, Suana, Volaterræ; quarum Episcopos, pro isto tempore, quo desertia jacuit Florentia omnium veluti centrum, frustra requiras apud Ughellum, qui nullos potuit reperire.

281 Quænam autem ipse, post absolutam Italiam suam sacram, repererit monumenta, ex quibus asseruit, Episcopum (si quis tunc inter reliquias urbis desolatæ fuisset) scripturum se fuisse *Episcopum S. Ioannis*, non *Florentinum Episcopum*, equidem nescio: sed homini tam diuturnæ experientiæ multæque scientiæ, id asseveranti, puto me sine probro credere potuisse; licet non ignorarem etiam illo ipso seculo, æque ac præcedentibus & consequentibus passim aliis in usu fuisse, ut à suis civitatibus nominarentur. Et hoc ipsum satis noverat, totoque suo opere testatur Ughellus; patet autem ex ipsis subscriptionibus Romanæ Synodi sub Zacharia quantumcumq; mendosis. Nec minus noveramus Ughellus & ego, quod stante adhuc civitate dicti fuerint, ut vere erant, Episcopi Florentini.

282 Mera proinde cavillatio est, quæ non tam mihi quam Ughello hic objicitur à Patre Bonæ-spei, & a Te, Rev. Pater, ex illo, num. 242; sicut & ceteræ eodem allatæ: puta, quod ea ætate Episcoporum nullus incepisset publicum instrumentum aliquod à potestativo pronomine *Nos*, præponendo ipsum nomini suo: ut ex antiquioribus omnibus Pontificum Bullis & Epistolis constat. Quid enim contra talem assertionem facit usus pluralis numeri? quid pronominis, *Nos*, absque nomine positi per decursum instrumenti vel sermonis? hunc tamen quam operose tam impertinenter probandum sibi sumit Pater Bonæ-spei. Usus ille notissimus est & passim obvius: sed quæritur & non invenitur exemplum, quo legatur hoc initium, *Nos Gregorius*; *Nos Bonifacius*, pro seculo 8 aut alio præcedenti. Talia exempla cum inveneris, Pater Rev. & quidem obvia; tunc Ughellum argue, ut delirum senem, non prius; nisi velis ipse minus censeri sapiens, qui affirmas quod inveneris nusquam.

 283 Æque

283 Æque impertinens est, quod in Synodis Constantinopolitanis, post annum 869 celebratis, inveniantur subscripti Episcopi hoc modo; *Ioannes* v.g. *Dei miseratione Episcopus Casariensis.* Isti enim omnes Græci sunt, & quidem seculo uno posteriores Thoma prætenso; à Græcis autem ad Latinos transiisse potuit laudabilis ille loquendi modus, seculo primum decimo, aut etiam serius. Denique valde impertinens est, quod mihi, notanti, eodem tempore de quo hic agimus, necdum fuisse usitatam phrasim, *ad perpetuam rei memoriam*; fatentique, nescire me, utrum vel ante seculum 12 probari phrasis ejusmodi possit; respondet Pater Bonæ-spei, in Cherubini Bullario, ex 30 quot ibi ante 12 seculum datæ notantur, omnino undecim haberi, in quibus legatur, *In perpetuum*, seu (ut ipse explicat) *In perpetuam rei memoriam*: nam ista duo ut sensu non differant, differunt tamen phrasi: ego autem de phrasi loquebar.

284 Porro non hic sistit tota responsionis ineptia, quod unam phrasim pro altera valere velit in hujusmodi quæstione de stylo: sed etiam ex eo, quod cum Cherubini Bullariū quatuor tantum Bullas habeat antiquiores, supponat, in tam paucis fundasse me negativum argumentum contra antiquitatem prænotatæ phrasis; cum istam absolutè negandi fundamentum sumatur ex epistolarum Gregorianarum registro, tam prolixo, atque ex sex primis tomis Conciliorum Labbei, nec non ex novem tomis Ughelli: ex quibus omnibus habemus Bullas & epistolas Pontificum Episcoporumque ferme infinitas, nec tamen in earum ullis ante seculum 12 invenitur statutum factumque aliquod *ad perpetuam rei memoriam.* Quid quod illa alia paulo vetustior phrasis, *In perpetuū*, non inveniatur uspiam ante annum 1062, quo data invenitur prima ex undecim mihi objectis, quæ est Alexandri II; aliæ autem decem sunt ipsiusmet seculi 12, ante quod requirebam exempla, non in ipso vel post ipsum. Nisi forte Tibi aliter numerantur secula, quod sæpe faciunt stupidiores; & duodecimum seculum, inchoandum cum anno 1101, inchoari putes post annū 1200 quando incipimus 13 seculum numerare. De cognominibus familiarum, tunc etiam necdum usitatis, actum est satis Art.6 §.4; de titulo autem *Fratrum B. Mariæ de monte Carmelo*, non tam antiquo ac velletis credi; §.1 hic. Reliquas Bonæ-spei cavillationes, quas Tu, Rev. Pater, nec attingere quidem voluisti, nec ego hic attingo: sed lectori judicandum ex dictis relinquo, utri cavillis figmentisque nitantur, egóne & Ughellus in objectis nostris contra Attestationem, Thomæ Florentino suppositam; an vos in vestris retorsionibus atque exceptionibus, nihil ad illud seculum, in quo versatur quæstio, pertinentibus.

285 Finio cum insigni loco duorum præstantissimorum quos Florentia habuit historicorum; Senioris ac Junioris Scipionis Ammirati, per modum unius supra num. 263 nominatorum; ubi Conventûs Florentini exordium sic notatum invenio, ut, si res tota conficta non est, nihil prohibeat Carmelitas, paucis post suum adventum annis, aliquanto remotius ab urbe, ad ipsam de qua hactenus egimus ecclesiolam, tantisper fuisse hospitatos, donec amplior & civitati propinquior locus eis obtingeret: quod quomodo factum sit, illi indicant multo accuratius, quam Carmelitæ ipsi notarunt in claustro suo; in eo enim quod ibi legitur factum *Kalendis Iulii*, erratum esse, scribendumque fuisse *pridie kalendas*, patet ex concursu 30 Iunii cum *sabbato*, quia hic concursus notat litteram Dominicalem G, qui habetur ipso anno 1268. Sic autem illi narrant: *Anno 1268 bonus Episcopus Ioannes, die Sabbati 30 Iunii, posuit primum lapidem ecclesia*

ecclesia Carmelitarum, sub titulo S. B. V. Mariæ de monte Carmeli, quæ tunc erat extra civitatem, in angulo ejus viæ, per quam ibatur ad portam S. Frigidiani, estque hodie una ex pulchrioribus meliusque administratis totius civitatis: quod hujus ornamentum acceptum referri debet Ciomio Tuffa, filio Ranerii Vernaccii; qui testamento legavit uxori suæ Agneti multam substantiam, pro Dei amore dispensandam. Quapropter eadem matrona donavit Fratribus & conventui Carmelitanis fundum, in quo ecclesia construeretur, & pecuniam ad opus inchoandum; obligando Fratres ad conventum eidem ecclesiæ postea adjungendum, in eoque habitandum, & Officia divina intra ecclesiam curandum. Hæc omnia sic referuntur in editione anni 1647, signata commatis, ,, in margine positis, ad notandum quod ea sit additio Junioris Ammirati: qui omnia civitatis archivia curiosissime scrutatus, nihil eorum quæ Senior scripserat edi permisit, nedum ipse addidit, nisi singulorum fontes originales inspexisset; & collecta ab utroque ad Florentinam historiam monumenta, servantur pro majori parte apud P.P. Prædicatores ad S. Mariam Novellam, iisdem testamento legata; adeo ut moraliter certi esse possimus, ex eo, quod ad annum 743 nec unum quidem verbum legatur de Attestatione Thomæ, vel necdum eam compositam fuisse cum illa historia imprimebatur, vel ab utroque Auctore prorsus contemptam, si illa jam nota Florentiæ erat. Notum est autem civitati toti, quantæ auctoritatis apud omnes sint duo isti Historici.

§. XX. ACCUSATIO.

Papebrochius cum Launoyo, ab Ecclesia damnato, repudiat historiam S. Brunonis, quoad damnationem Doctoris Parisiensis.

RESPONSIO.

286 Quamquam in mense Martio, in quo minimam partem Bollandus piæ mem. & ego non valde magnam habeo, noluerit Henschenius usurpare distinctionem illam, quæ cœpta fuerit adhiberi in Februario, & deinde adhibita est in Aprili & Majo, nunc vero etiam solicitius adhibetur in Junio; indicarique per litteras, nominum nostrorum initiales. J. B., G. H., D. P., quis nostrum trium cujusque lucubrationis proprius Auctor fuerit; videns tamen in Propylæo Maji tam diserte meam, non quidem adhuc definitivam, sed quasi provisionalem, sententiam, in favorem historiæ prænotatæ; non debebas, R. Pater, tam absolute accusasse me, propter notulam repertam in Martio, ante tot annos à quocumque demum scriptam. Nam dictam historiam, nostrûm nemo, (uti Paterni. Tua calumniatur) *repudiat*; sed solum aliquis indicat, quod illam *in Carthusia didicimus non approbari*, rem indecisam relinquendo, usque dum ejus tractandæ proprium tempus esset. Istud autem non ideo probatur universim falsum, quia post annos 25 aut plures à nostra istic præsentia, interrogati à Tua Paternitate Reverendiss. P. Generalis aliique in historia Ordinis versati, rescripserint, Historiam illam apud se numquam fuisse dubiam, sed habitam pro certa constantique traditione. Hoc enim ut verum sit, non impedit quo minus unus aliquis (quem nos credebamus ex plurium istic sententia loqui) de illa, ut

non satis certa locutus sit; sicut quod aliquis ex Carmelitis, puta Jacobus à S. Ludovico confidenter dixerit, quidquid de vestris rebus narratur ante Legislatorem Albertum, esse fabulosum; non probat, de successione Eliana in Ordine Carmelitico dubitari.

287 Ad me quod attinet, ut appareat, quam non *frigide me conatus sim apud Carthusianos excusare*, sed aperte & plane asseruerim, Historiam istam apud illos *certam haberi*; juvat ab amica Expostulatione P. Janningi accipere excusationem, super eo puncto pridem impressam num. 21 seorsim, & 23 ante Junium. ,, Loco à Te citato ad vi-,, tam Dionysii Carthusiani tom. 2 Martii pag. ,, 255. à P. Henschenio piæ memoriæ illustra-,, tā, ubi mentio fit prodigii prætacti; legisti ,, hanc Notulam: *De hac historia, quam ipsi ,, in Carthusia didicimus non approbari, agen-,, dum erit 6 Octobris.* Scribit illic Hensche-,, nius, quæ coràm didicit in ipsa magna ,, Carthusia, ab ipso Reverendissimi P. ,, Generalis Secretario, qui Patrem illum & ,, Papebrochium, ex itinere Romano-bel-,, gico anno 1662 die 12 Junii Carthusiam ,, ingressos, & summa caritate exceptos, ,, jussu Reverendissimi prædicti per omnia ,, deduxit; juvit; &, quæ supra citantur ,, ab Henschenio, cum illa de re colloqui-,, um inciderat, pronuntiavit. Quodnam ,, hic peccatum Henschenii, qui dictum Se-,, cretarii refert, nihil ipse de quæstione ,, proposita definiens, sed ad 6 Octobris dif-,, ferens? Et tamen hoc peccatum tam gra-,, ve videtur Paternitati vestræ, ut non ,, contenta illud in *Exhibitione Errorum* ,, per integrum Articulum exaggerasse, idem ,, etiam reproducat in *Motivo*. Qua autem ,, verecundia & conscientia, ipse judicave-,, ris & æquus Lector.

288 ,, Jam vero innocens Notula illa, ,, scripta fuit à P. Henschenio, illa qua vi-,, dimus auctoritate, in tomis Martii, qui ,, prodierunt omnium primi post reditum ,, ejus in Belgium. Septennio autem post, ,, anno videlicet 1675 in lucem editur ty-,, pis Lugdunensibus tomus P. Joannis Co-,, lumbi Societatis nostræ, complexus O-,, puscula varia historica, & primo loco ,, Dissertationem de Carthusianorum ini-,, tiis, antiquitatem Historiæ prodigiosæ ,, ex vetustioribus Mss. probantem. Ut vi-,, dit illa Papebrochius, fere anticipat Hen-,, schenii mentem, ad 6 Octobris dicisio-,, nem differentis; & aperte favet senten-,, tiæ, à Columbo probatæ, in Conatu ,, Chronico-historico, part 1 pag. 32 num. ,, 16 & 17 his verbis: *Nec sane, quia ex ,, Lectionibus de S. Brunone, ad instantiam ,, Academiæ Parisiensis, expuncta est occasio ,, conversionis vulgo jactata, definit religio-,, sissimus Patrum Carthusianorum Ordo eam-,, dem adhuc ut veram tueri: & Ioannes Co-,, lumbi noster, in capite suorum opusculorum, ,, ponere non dubitavit Dissertationẽ de eo argu-,, mento; doctam sane.* Et post pauca, ostendens ,, vim *docti* ejus argumenti, annumerat an-,, nos, ætate Gersonis (qui diu putatus ,, fuit illud prodigium anno 1420 circiter ,, primus litteris prodidisse) longe anterio-,, res, à Columbo erutos ex Mss. inquiens, ,, *ipsum testes habere ab anno* 1391, 1383, ,, 1313, *imo* 1298 *&* 1150; *fit ut ulti-,, mus solum distet* 49 *annos à morte sancti ,, Fundatoris, obita anno* 1101.

289 Hactenus Janningus; de me quidem, ut nihil dubitante de Historia ipsa, sed potius eam confirmante; de Henschenio verò, ut simpliciter referente quid ex Secretarii ore audiverimus. Hujus fortasse unius privatam sententiam, nobis familiarius quam expediebat indicatam, quod tali loco notaverit Henschenius, majori quidem sinceritate quam prudentia fecit; abunde tamen compensavit & excusavit factum (quod acceptis è Carthusia litteris intellexerat mi-

nus

nus gratum accidisse) quando permisit, ut ego ea scriberem & imprimenda darem, quæ supra indicavit Janningus, quæque ego tanto libentius nunc confirmo, non solum quod sciam, Joannem Columbum ista quæ dixi demonstrasse; sed etiam, quod ex Paternitate tua num. 252 discam, biennio post editum Propylæum meum, id est anno 1687, prodiisse Annales Ordinis, in quibus eadem Historia pluribus confirmetur.

290 Quæ noster Theophilus Raynaudus pro eadem Historia, obiter dumtaxat & ex aliena fide, scripsit, hactenus non legeram; reperiuntur autem in ejus Antemurali contra fortia ingenia, pro actis S. Benedictuli & pontis Avenionensis per eum fabricatione; ubi illam Historiam requirere in mentem mihi hactenus non venerat: uti neque occasionem habui, qua legere deberem dissertationem Launoyi de causa secessus S. Brunonis. Nunc tuo admonitu requiro locum Theophili, & eo inspecto pergo ignorare, æque ac Tu, Rev. Pater, quis sit ille, quando, & ubi impressus Polycarpus de la Riviere, allegans tabulas fundationis Carthusianæ signatas anno 1084, & Codicem Grandimontensem exaratum an. 1115.

291 Hæc duo testimonia si subsisterent, nihil video quid ultra requiri possit ad summam certitudinem: sed silentium Columbi, triginta annis post Launoyum scribentis eumque refutantis, neque duo ista producentis, suspectam mihi facit Polycarpi fidem, & Theophili, si eum transcripsit, credulitatem. Igitur velim nolim cogor Launoyum inspicere, & pag. 135 lego, quod in allegata *charta ne unus quidem apex est de Doctore vel Canonico Parisiensi*, quod ipsum *ingenue professus est Prior Generalis requisitus*. Et pag. 137 *in Grandimontensi Chronico ad annum 1115, quo pagina vacabat, diverso charactere recentique manu, in loco non suo, scriptum est quod sequitur.* Parisius horribile factum contigit &c. *prout vidimus ipsi*. Hæc ille. Unde causa habetur, cur testimonia istæc contempserit Columbus, Polycarpi malam fidem tacite agnoscens; & cur ego nihil de illo, nihil de Theophilo sciens, contentus fuerim tantisper iis, quibus utitur Columbus; donec tempus exigat ex professo tractare argumentum istud, & Launoyi ad testimonia reliqua responsiones examinare. Interim fortassis alii quàm Polycarpus sinceriores, multo plura atque antiquiora, ipsique rei gestæ viciniora invenient, quam invenit Columbus, licet tota totius Ordinis diligentia adjutus; ut Launoyi contradictio (sicut optamus) penitus dissolvatur, & ex omnium animis aboleatur dubitatio de veritate istius Historiæ.

§. XXI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, ex crassa & affectata ignorantia, aut sciens & volens, contra evidentem veritatem negat, Carmelitas ex Terra-sancta transmigrasse in Europam ante seculum XIV.

RESPONSIO.

292 IMo ipsemet, Rev. Pater, ex cæca passione & tali qualem culpas ignorantia, istud mihi affingis, propter levem litteræ unius errorem, qui vel ex meo ita scribentis calamo, vel ex typothetæ male legentis manibus elapsus, fugit

 oculos

oculos corrigentium; tuos autem fugere non potuit ejusdem correctio, dum mea mox proferebas verba, unde apparebat, tam in textu, ubi numeralibus litteris utor, quam in margine, ubi cifras adhibeo, non XIII,13; sed XIV,14, poni & legi debuisse, eo quem accusabas loco. Etenim linea 6 post titulum tam injuriosum, ex tomo 2 Aprilis in Propylæo parte 2 num. 31, adducis hanc totius meæ disputationis clausulam; *Finio igitur, & rursum affirmo* (nota *rursum*, relative scilicet ad locum accusatum, totumque discursum istic prægressum) *Carmelitas ante annum* MCCXXXVIII *nulla in Occidente habuisse monasteria*, quod coincedit cum eo quod prius scribere volui & debui, *ante seculum* XIII & 13.

293 Agnosco hujusmodi sphalmata in Aprili ac media parte Maji sæpius excidisse mihi, needum ea adjutoria quæ nunc habenti; quia dum aliud componitur, aliud imprimitur eodem tempore, minus subinde ad typos corrigendos attento esse licuit, quam essem, omni alia cura liber. Hoc si Tu ignoscere, Rev. Pater, non volebas, debebas saltem indicare, primi loci qualecumq; mendū, fuisse in secundo correctum. Sed si hoc fecisses, frustra fuissent omnia quæ collegeras ad probandum, Carmelitas fuisse in Europa ante seculum 14 tota pagina 410. Quæ autem sequenti pagina 411, & toto reliquo §. congeris, incipiens à Florentinis, advectis anno (ut prætendis) 743, jam discussi; similiter discussurus Articulo sequenti 16 quoscumque alios in Europa prætensos conventus, ante datam ab Alberto Regulam. Nihil eorum prætereo, de singulis agam proprio loco & Chronologico ordine; ne istic cogar iterum tractare, quæ hic præpropere accumulasti.

§. XXII. ACCUSATIO.

Papebrochius convincitur turpiter errasse, asserens nullos Carmelitas, tempore S. Alberti Patriarchæ Hierosolymitani, habitasse extra montem Carmeli.

RESPONSIO.

294 Tota confidentia præsumptæ convictionis nititur Chronica Guilielmi de Sanvico, Sambuco vel Sammuco, quem Patern. vestra vult S. Alberto coævum credi; ego vero non facile assentiar natum fuisse, cum Albertus obiit anno 1214. Etenim, Accone capta anno 1291, transgressus (ut ait ipsemet) in Europam, ætate verosimiliter adhuc vegeta, rerum ante obitum Alberti gestarum non potuit tam certus testis esse, quam Capituli in Carmelo celebrati anno 1238, super tunc exorta quæstione, *an liceret extra terram sanctam mansiones hujus Religionis construere.*

295 Equidem non ausim affirmare, Sanvicum tunc vel novitium fuisse; puto tamen præsumi posse, cum eorum nonnullis vixisse, qui interfuerant Capitulo isti. Tu autem, Pater Rev. fidem eidem abrogans circa punctum tam capitale, in quo ego fundo negationem conventuum Europæorum ante dictum Capitulum; vis me ipsi fidem habere circa ætatem eorum, quos Ordo in Terra-sancta habebat conventuum, & hos fuisse data Regula anteriores, eo quo

quo ipse credi voluit sensu. Et tamen Regula inscribitur *Brocardo & ceteris Eremitis, qui sub ejus obedientia juxta fontem in monte Carmeli morabantur*. Hinc autem consequens esse puto, multa illa per Terram sanctam vicinasque provincias Eremitoria, quæ Sanvicus enumerat ut prius fundata, vere quidem prius extitisse; sed nulli Ordini, nulli Regulæ adstricta; prout cuique ex Europa venienti, & devotionis causa solitariam in Terra-sancta vitam ducere eligenti, visum fuerat capere & formare exercitationis Eremiticæ locum ac socios: quæ denique omnia Eremitoria, connivente Alberto, & aspirante Deo, Albertinam susceperint Regulam & vestem, Priorique Carmelitico se subjecerint. Hinc vero factum fit, ut facile illa credita fuerint à non satis distinguentibus tempora, fuisse Ordinis Carmelitani ab ipso suo exordio: quem errorem secutus sit etiam ipse Sanvicus.

296 Ego, ne, disceptantibus mecum super Sanvici auctoritate Carmelitis, dubiùs hæsitaret lector, sed ut possit ipsemet dijudicare, utri procedamus rationabilius; totam illius *Chronicam, de multiplicatione Religionis Carmelitarum per Provincias Syriæ & Europæ, & de perditione monasteriorum Terræ Sanctæ*; inserui Hist. Chronologicæ Patriarcharum Hierosolym. ante tomum 3 Maji, sub titulo Parergi 13 pag. xx & seqq. cui Parergo subjeci Annotata quædam, ante omnia observans & demonstrans num. 257, *ex Vita S. Angeli, quod intra sesquisæculum potuerint aliquæ fictiones in Ordine recipi*. Hinc porro intuli eodem numero 257, quod *cum Sanvicus pari temporis intervallo abfuerit à Bertholdi initiis, circa annum* MCCC *aut etiam serius scribens; nec mirum nec grave videri potest, quod Fratres, nihil certi scientes quod requirentibus de instituti sui Auctore respponderent, Eliam Prophetam peculiari quadam ratione ad se pertinere voluerint; neque hoc tantum, sed etiam persuaserint sibi, ab ejus ad sua usque tempora, in Carmelo viguisse aliquam religiosioris vitæ formam: quæ qualis medio illo spatio fuisset, continuáne an interpolata, non deberet exquiri scrupulosius.* Denique adjungitur pag. LXV *Apologia pro Sanvico, contra prætensam diffusionem in Europa, ante tempus ab eo notatum.*

297 Hæc Tu omnia, Pater Rev. sic præteris, ac si nusquam extarent; & simpliciter excerpis ea ipsa, quæ ego dico ex invalescente tum errore scripta, non autem ex vera scientia, quam ex Joanne Phocæ & titulo atque tenore Regulæ, certiorem puto haberi posse. Non convenit, nec lubet, totam illam Chronicam, cum suis Annotatis, hic recudendam dare; satis sit paucis exposuisse, quid & quatenus illi possit ac debeat omnino credi; maxime cum istic à me statuta, nec verbulo quidem Paternitas Tua attingere audeat toto hoc Paragrapho. Apologia vero mea pro Sanvico subserviet ad refutandum §. 32, ubi examinantur prætensæ vestræ in Germania antiquitates: quare hinc transitum ad alia facio.

§. XXIII. & XXIV.

§§. XXIII & XXIV. ACCUSATIONES.

Papebrochius cum Natale Alexandro asserit, fabulosum Constantini baptismum, à S. Silvestro susceptum.

Papebrochius, cum hæreticis, donationem Constantini repudiat, tamquam fictitiam.

RESPONSIO.

298 Ergo, Pater Rev. nulla te unquam satietas capiet eamdem crambem recoquendi, & Lectoribus ad nauseam ingerendi? Mihi non lubet in hoc te sequi, quando nec unicum quidem novum addis argumentum, quo confirmes aut defendas primos circa prædicta crassissimos errores, à me demonstratos, tum alibi fuse, tum in priori parte Responsionum harum Art. 2 §. 2, 3, 4.

§. XXV. ACCUSATIO.

Papebrochius mavult suum Magistrum Bollandum traducere tamquam nugatorem & fabulatorem, quam cum ipso admittere, seculo sexto fuisse Carmelitas.

RESPONSIO.

299 Parergo 7 ad Historiam Patriarch. Hierosol. num. 131 declaravi, quomodo Venerabilis Magister meus Bollandus, Henschenii socii sui Commentarium de S. Jacobo Pœnitente, interpolarit prolixa & auctori parum grata digressione de Carmelitis, quæ digressio simul esset honesta retractatio nimiæ suæ facilitatis, in recipiendis initio Januarii Actis S. Telesphori, à Zegero Pauli compositis; & sugillatio Alegræi, illum prætermittentis, quem certiori ratiocinio, quam tot alios, potuisset adscribere Carmelitis. Ibidem consequenter docui, ex ejusdem Bollandi hypothetica istic propositione, male inferri sententiam absolutam, ejusque intento plane contrariam. Idem hic demonstrari conveniebat ad Accusationem præsentem; sed hanc prævertens, ut sæpe alias, Patern. Tua, coëgit Art. x1 §. 8 respondere, quæ hic dicere debebam. Istuc ergo recurre, hic vero solum audi, non ex ingenio meo, sed ex suggestione P. Henschenii, dici in eodem Parergo, quod Bollandus ea istic *joco potius quam serio collocavit: dicebat enim, non sine risu, Qui ceteros omnes sibi arrogant, non debent pœnitentem peccatorem excludere.*

299 Neque propterea *Nugator & Ioculator* à me aut ab Henschenio (cujus testimonio usus sum) dictus est Bollandus. Longe enim aliud est semel joci aliquid proferre, aliud, *nugatorem & joculatorem* esse. Sic aliud est

est semel ludere, aliud, esse lusorem; aliud, semel currere vel semel quidpiam quantumvis exiguum scribere, aliud esse cursorem & scriptorem. Nugator, joculator, lusor, cursor, scriptor, habitum significant, qui non nisi ex frequentatis actibus nasci solet. *Nugator*, semper sonat vitium; neque ab illo liber est *joculator*, propter effusionem & excessum quem importat; unde utraque sunt prædicata, virum honestum gravem dedecentia. Nihil simile est in *joco* raro & moderato. Nemo vitio vertit Ciceroni, quod in quadam Epistola dicat: *jam cupio tecum coram jocari.* Multo minus propterea numeratur vir tam gravis & serius inter nugatores & joculatores.

300 Multum certe abfuit Laurentius Beyerlinck à vocando S. Francisco *nugatore & joculatore*, quamvis in Theatro Vitæ humanæ, titulo *Iocus*, inter jocos refert ex Navarro, quod *S. Franciscus, rogatus, quà perrexisset homidica, qui juxta eum transierat; manus per manicas emittens respondit, istbac non transivit: videlicet per manicas.* Saltem inter *nugatores & joculatores* non numerabit Paternitas Tua sanctissimum & maxime serium Patriarcham Isaac: atqui, eum *jocatum* semel esse testatur Scriptura gen. 26, 58 his verbis: *Cumq; pertransissent dies & ibidem moraretur* Isaac, *prospiciens Abimelech Rex Palæstinorum per fenestram, vidit eum jocantem cum Rebecca uxore sua.* Jocus nempe, juxta Aristotelem lib. 8 politic. Cap. 3 est, quædam *relaxatio animi, & velut requies à labore.* Jocum autem dividit Cicero Lib. 1 Officiorum, in illiberalem, petulantem, flagitiosum, obscœnum: alterum elegantem, urbanum, ingeniosum, facetum. Similiter S. Ambrosius Lib. 1 Offic. cap. 20., jubet, jocos esse ingenuos & facetos, atque in iis evitari nimiam effusionem, quam non evitant *nugatores & joculatores.*

301 Vides itaque, Reverende Pater, & accusationem tuam frivolam esse, & argumentationem ineptam; dum ex eo quod Bollando jocum aliquem facetum & ingenuum tribuam, infers, me Bollandum facere *Nugatorem & joculatorem.*

302 Jocus, quo usum illum dici nus, conveniebat argumento, de quo agebatur; vobis quidem sacerrimo, sed eruditis, inter se libere de eo conferentibus, haud solito tractari absq; risu aliquo. Id autem fecit tam verecunde Bollandus, ut vos ipsos latuerit; quin etiam vobis in laudem verteritis propositionem hypotheticam sic prolatam, licet hypothesi non admissa, sed ut summum in medio relicta. Nicolaus Antonius, quoties in hisce meis Responsis fit fietque mentio Pseudo-Dexteri & sequacium, laudatus & laudandus, nec unquam satis; super iisdem scribens P. Bollando anno 1656, sic exorditur epistolam: „In magni operis Prolegomenis „tuis ... tres quidem Syrtes evitare te, ais, „... Harum tertiam Hispani quidam, heri „aut nudius tertius inventi ... conficiunt; „nec tamen *inter alia Flavii Dexteri hoc* „*opus esse, quod ejus nomen præsefert, vel* „*asseverare audes, vel contentiose pernegare;* „*ne* (ut urbane magis, ais, quam sincere) *gra*„*tiâ hujus scriptoris, cum bellicosa gente in* „*certamen descendas.*

303 Hæc ille scribens animadvertit, quomodo in ipso opere *aliud fere agere* Bollandus videatur, *quam acturum se receperat.* Et, *Hæc tua, ingenua,* inquit, *& judicii plena inconstantia, quam non sis erga hos scriptores animatus planissime ostendit.* Similia scripsisset credo, si visa ad diem 5 Januarii S. Telesphori Vita, nullo verbo approbationem sonante, producta, oculos conjecisset in alterum de Jacobo locum, occulte quidem, sed prudenti lectori intelligibiliter satis, dubitationis alicujus indicium dantem. Laudasset utique *judicii plenam* Bollandi *circa argumentum* istud *inconstantiam*: &

sicuti non putarit se facere amico injuriam, dicendo, quod *urbane magis quam sincere* negaverit, velle se Dexteri causa cum bellicosa gente descendere in certamen; sic neque se fecisse crederet, si dixisset, *joco magis quam serio* concessisse Jacobum Carmelitis, ex ea quam dixi causa & tali modo. Tu, Pater Rev. qui Bollandum dicis à me fingi *nugatorem & joculatorem*; diceres consequenter, illum à D. Nicolao Antonio *simulatorem hypocritam*, ac datæ Hispanis *fidei violatorem* censeri: sed non crederet ipse, si viveret, Bollandus, læsum se; & uti de illius judicio gratulatus est sibi; sic neque de Henschenii dato sibi per me testimonio questus fuisset; videns non aliter excuti posse importunas consequentias, ex suis istis antecedentibus contra opus totum suamque intentionem deductas; nisi palam & aperte mentem suam aperiendo.

§. XXVI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius S. Theodori, Ducis ac Martyris, miraculosam de dracone victoriam deliris accenset narratiunculis.

RESPONSIO.

304 Nisi multiplicare inutiliter titulos Accusationum voluisses, Rev. Pater, poteras Draconi S. Georgii, hunc S. Theodori conjunxisse Art. XI. §. 9, & commune utrique habuisses responsum. Mihi hic non vacat eadem repetere, solum dico, quod qui *Georgii aliorumque similium Passiones, quæ ab hæreticis perhibentur composita, in Romana Ecclesia non legi*, testatur, atque inter apocrypha refert Gelasius Papa in Concilio Romano 70 Episcoporum; potuisset simili ratione etiam rejecisse Passionem Sancti istius Theodori Ducis, à quocumque scriptam, si ea tunc nota fuisset. Non fuisse notam Latinis, suadet antiquorum omnium Martyrologorum Hieronymi, Bedæ, Flori, Usuardi &c. de illo silentium. Sed neque Græcorum quisquam ejus meminit ante seculum 10. Etenim huc usque solus notus erat *S. Theodorus, Tiro* cognominatus, sub Galerio Maximiano Martyr inclitus, Græcis fastis 17 Februarii, Latinis 9 Novembris inscriptus, cujus apud Gregorium Nyssenum laus, memoria apud Anastasium Synaitam, miracula à Nectario Constantinopolitano Archidiacono scripta, sepulcrum & cultus apud Euchaitas, tam notus, ut ipsa civitas inde dicta Theodoropolis sit; templum denique Constantinopoli in Sporacio adeo antiquum, ut ab Helena Augusta conditum feratur, teste Codino.

305 Huc tamen decimo circiter seculo allatum corpus, sub nomine S. Theodori Martyris, ejusdem vel alterius, cum non satis probaretur illius notissimi atque antiquitus celeberrimi esse, cujus corpus adhuc in sua urbe credebatur haberi; & cum in ore Amasenorum esset fabula, de extincto per S. Theodorum dracone; placuit aliquibus hoc argumentum assumere ad exornanda nova Acta alterius Junioris Theodori, quem Ducem cognominabant; eaque edere sub nomine Augari Notarii, tamquam ipsimet passioni præsentis, qualia in compendium Græce contracta, à Lipomano & Surio Latine edita sunt. Bollandus noster ea dedit; & qua licuit illustravit tomo 2 Februarii:

bruarii: nihil adferens quo majorem probet vetustatem, sed addens prolixiorum Actorum metaphrasim, quam composuit seculo XI, *Bonitus, Subdiaconus Ecclesiæ Neapoleos, quintum ætatis percurrens lustrum.*

306 Ad hanc metaphrasim præfatur Bonitus ille, quod ipsam composuit ex ea Passione, quæ *rustico Achivorum stylo* in dicta Ecclesia legebatur: & num. 22, credens etiam ipse, à teste oculato scriptam Passionem (quam enim crisin huc afferret juvenis Rhetor, & necdum annum 25 vitæ egressus) *idiotam & imperitum eum fuisse* auctorem, censet, qui *Sancti passionem tam inculto famine ac rusticissimo sermone digessit*: quomodo scilicet *quidam inertes* (sicut habet præfatio) *Sanctorum Martyrum passiones describentes, tanta eas absurditate faminum, tantaque obscuritate sensuum replevere, ut nec tempora passionum, agonumque constantia, vel contra impios eorum victoria intelligi queant.*

307 Hæc si tunc, cum Acta illa prælo parabat Bollandus, suomet ipsius senioris judicio tiro in opere, nec adhuc eam rerum experientiam animique firmitatem adeptus, quam longior ætas eorumdemque studiorum tractatio attulit spatio annorum sequentium 30; vix equidem dubito, quin agnovisset, præter antiquas de S. Theodoro Tirone notitias, nihil certi haberi de Theodoro Duce, ut distincto; ac proinde, multa huic fuisse attributa, mutuo accepta à priore (nam & tormenta conveniunt, & in utriusque Actis eadem memoratur matrona Eusebia) mutuo accepta à priore; & communis utriusque in Euchaitarum urbe sepultura: pugnam vero cum Dracone credo sumptam ex imaginibus, quomodo accidit S. Georgio, sicuti satis superque declaravi.

308 Henschenio diuturnior sua per Germaniam, Italiam, Galliam peregrinatio, & in eis multa cum eruditioribus ubique viris tractatio, hunc imprimis fructum attulit, quod ad veterum Martyrum passiones severiorem, quàm Bollandus adhibuerat crisim, passim requiri cognoverit, ac deinceps adhibendam statuerit, ipsique Bollando persuaserit. Illo ergo adhortante, & vehementer probante, in S. Georgio cœpi experiri quid possem: deinde post annos ab inde non paucos, Ephemerides Græco-moschas Majo mensi præmissurus, eodem Henschenio approbante, ad 7 Febr. (tunc enim Ducem colunt Græci, quem 7 Latini) ita scripsi: *Acta dedimus, famulo ejus Augaro adscripta, sed ut talia non magis nunc credimus recipienda, quam quæ S. Georgio similiter sub nomine Pasicratis famuli sunt afficta; quin & certamen utriusque cum dracone, utrobique æqualiter fabulosum credimus.* Quia autem in Aprili ad diem 23 pugnam istam S. Georgii *commentum plebejum & deliram narratiunculam* appellaveram, idem huc trahit Accusator meus; neque magnopere refragabor quin faciat, modo meam de Georgiano dracone censuram recipiat, ut æquam ac justam. Ita nunc faceret Bollandus si viveret, extremis suis annis multo animatior ad severe cribrandas Sanctorum Vitas quàm fuerat primis. Hoc ergo circa Theodorum Ducem faciendum expectet Lector in Supplemento ad Februarium, vel in Novembri ad Acta S. Theodori Tironis.

§. XXVII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impugnat historiam, sanctitatem, cultum S. Alberti Patriarchæ Hierosolymitani.

RESPONSIO.

309 Historiam istius Sancti, quam in tabulario ecclesiæ Vercellensis repertam, ejusdem Episcopus Jo. Stephanus Ferrerius in lucem protulit; Philippus Ferrarius, in Catalogo Sanctorum Italiæ, secutus est; Lezana, Carmeliticorum Annalium conditor, unice æstimavit; non impugno ego, sed contra novitias Saraceni & sequacium fictiones propugno. Sanctitatem ejusdem quo verbo factove impugnem, neque tu dicis, Pater Rev. neque divinare possum, unde occasionem sumpseris de hoc me accusandi, qui non modo sancte obiisse eum teneo; sed cum Lezana, talem obiisse mortem dico, quæ Martyris cultum fundare possit, quandocumque Ecclesia hunc approbaverit; nec puto approbaret difficulter, si pro eo Carmelitæ instarent. Sed hoc illi cavebunt facere, ne patefaciant sacræ Congregationi, quam parum notus fuerit ipsis suus sanctus Legislator, quando petierunt sibi concedi ejus Officium proprium; de quo Officio, vide dicta Art. 9 §. 4 sicut ob eamdem causam non audent resumere veterem ac legitimum cultum sui S. Petri Thomasii, ut Confessoris; ne patescant figmenta, quibus inducti crediderunt, obiisse Martyrem, cum tali titulo eumdem nunc colentes. Denique vehementer probavi cultum illum (exemplo forsitan ab Acconensi, in qua tumulatus fuerit, ecclesia sumpto, nisi elegerit tumulari in Carmelo, quod nusquam lego) vehementer, inquam, probavi cultum, quem ei suo in Ordine servandum statuerunt Carmelitæ, multis, quos expendo, titulis obligari; & miror Ecclesiam Vercellensem, cujus Episcopus fuerat; Canonicos Regulares, quorum Regulam institutumque professus; adeo tardos fuisse in sequendo Carmelitarum exemplo, ut Vercellenses ne nunc quidem (nisi forte recentissime id cœperint facere) ipsum colant; Regulares vero, in nullis eorum Officiorum, quorum omnes mihi notas editiones enumeravi usque ad an. 1660.

310 Hoc agentem latebat libellus foliculorum quinque, Cæsenæ mihi datus ab Abbate Celso de Rosinis, Lycæi Lateranensis conditore; qui nec ipse libelli ejus habuerat notitiam cum suum librum ederet; ut mirum non sit, si Carmelitas quoque idem libellus latuerit. Est autem impressus Brixiæ an. 1536, ex libro qui dicitur Epilogus Chronicarum, edito (nescio quando) *a doctissimo & celeberrimo viro Ioanne de Nigravalle, Ordinis Præmonstratensis, & S. R. E. Bibliothecario integerrimo.* In hoc libello, cui titulus, *in laudem sacri Canonici Ordinis* fol. C 2, recitantur *nomina* plus quam 430 Sanctorum, *ex supradicto Ordine*, interque eos *S. Albertus Patriarcha Hierosolymitanus, Confessor.*

311 Hanc ego notitiam, qualem reperio, libenter communico; aliis indagandum relinquens, unde eam ipse Joannes acceperit; sed simul moneo, Constantinum Ghinium Senensem, Canon. Regul. S. Salvii, qui anno

no 1621 Venetiis edidit *Natales Sanctorum Canonicorum*, pagina 107 habetur *memoriam Sanctorum, quos Io. Nigravallis ponit; de quibus*, inquit, *nulla facta est à nobis recordatio, tum quia dies ignoramus, tum etiam eorum actus ut plurimum sunt ignoti.* Inter sic omissos, est etiam prædictus *S. Albertus.* Erat igitur hic ignotus Regularium Ordini, neque sciebatur quo fundamento Joannes illum retulisset in numerum Canonicorum Regularium, neque habebatur dies. Carmelitæ agendum de eo elegerant 8 Aprilis, aguntque, etiam postquam innotuit obiisse illum ex plaga inflicta 14 Septembris, quando eum refert Ferrarius in Catalogo, idque ex prædicto libro Ferrerii: qui cum editus fuerit an. 1602, poterat eum novisse jam pridem Ghinius, si unus homo omnia, quæ ad rem suam faciunt, nosse posset.

312 Hoc ideo noto, ut appareat quanto magis ignoscendum mihi fuerit, quod in Belgio scribens de S. Alberto, ignoraverim, Canonicos Lateranenses Mediolani edidisse an. 1666 Officia propria nova, quibus inseruerint proprium de S. Alberto; maxime cum id ipsum ignoraret, eodem tempore Romæ Canonicorum Regularium, sed Congregationi Gallicanæ atque à Lateranensi diversæ, Procurator generalis: ab hoc enim sumpta fuit informatio quæ me decepit, fecitque ut præfidentius quam par erat negarem, in ordine Lateranensium coli S. Albertum. Plura vide Art. 9 §. 4. Ibi, si demonstravi, quam infeliciter ex Saraceni Menologio Carmelitano sumptæ sint de illo Sancto Lectiones, quas nec ipsi postea Carmelitæ probarunt, alias fabricati; si scrupulum etiam movi super Indulto Pii V, quasi eo concessæ fuerint Lateranensibus ipsis tales Lectiones, tot annis post ipsius Pii mortem compositæ; ignoscant mihi Lateranenses, criminum, mihi ea causa imputatorum, atrocitate constricto; ipsisque Carmelitis imputent incommodum, si quod præter voluntatem meam sibi obveniat à S. Congregatione Rituum, querelam fortasse motura, pro mala informatione sibi facta, licet innocenter. Maneat interim purgata bona fides mea, per ignorantiam facti recentis & longinqui; nec non per sinceram erroris confessionem, loco tam proprio conspicuoque factam; & confundantur ora loquentium perversa, contra me meosque libros, ex causa tam levi, imo nulla.

§. XXVIII. ACCUSATIO.

Papebrochius, historiam SS. Juliani & Basilissæ, à coævis descriptam, & aliunde irrefragabiliter probatam, annumerat fabulis.

RESPONSIO.

313 Coepit R. P. Joannes Bollandus, socium nactus R. P. Godefridum Henschenium anno 1635, Acta Sanctorum Januarii componere fermè simul & imprimere; intraque octo annos diversissimis aliis occupationibus, morbo etiam diuturno interpolatos, opus vastissimorum duorum tomorum, cui totam utriusque vitam impensam fuisse quivis crederet, absolverunt ediderentque anno 1643. Totum hoc eum ea cum cautione factum esse, quam uterque adhibiturus fuisset, auctâ per continuam annorum 30 vel 40 exercitationem experientia & scientiâ, nescio quis sa-

pienter credere possit: ipsi tantum de se numquam præsumpserunt, sed procedente paulatim prælo & opere, non raro corrigebant aliquid ex iis, quæ antea citra hæsitationem definierant.

314 Sic cum ad hæc ipsa, de quibus nunc agendum, SS. Juliani & Basilissæ Acta credidissent num. 11, *eodem etiam tempore*, id est, *sub persecutione Diocletiani*, ad Mare rubrum extitisse monasteria cœnobitarum, idque probaturos se infra dixissent 14 Januarii *in Actis SS. Monachorum Martyrum in Sina Monte & in Raithu*; ubi ad rem ventum est, de Martyribus quidem 43 in Raithu ad mare rubrum per Blemmyas occisis, fatentur, illorum se *ignorare ætatem*; eosque collocant folio 966 post Sinaitas, occisos seculo Christi quinto; non ausi scribere seculi 6 initio, quod potuissent, si voluissent Cedrenum sequi, cædem istam referentis ad annum 10 Anastasii Imperatoris, Christi 601. Noluerunt tamen, quia verebantur historiæ istius scriptorem Nilum, discipulum S. Joannis Chrysostomi anno 407 defuncti, non solum facere centenario majorem, sed etiam ad itinera vegetum. Prudenter sane: nec minus prudenter dubitassent pag. 936 de aliis, qui in eodem monte Sina occisi similiter à Saracenis fuerunt, *multis ante temporibus*, quam scilicet descripta à Nilo cædes patraretur; satisne potuerint horum Martyrium referre ad tempora Diocletiani & S. Petri Alexandrini, Martyris Episcopi, ex sola ac prorsus gratuita conjectura ejus qui ipsorum memoriam in Menæa retulit.

315 Dubitassent autem illi vehementius, si tunc vidissent, quæ postea Henschenius mecum vidit, Synaxaria manuscripta vetustiora, in quorum plerisque nulla est priorum Martyrum notitia, quæ unice pendet à Nilo scriptore, indefinite dumtaxat loquente, ac dicente id factum *multis ante temporibus* quam posteriores occiderentur. Occasio certe per quam occisi priores dicuntur in Menæis, mors Tribuni scilicet, cui tot innocentium victimis parentaverint Saraceni, non exigebat alicujus Romani persecutoris mentionem, nullam in ea crudelitate partem habentis. Si Bollando necesse tunc fuisset penitius scrutari initia Ægyptiaci Monachatus, & legere contigisset, quæ ego eruderavi, S. Pachomii irrefragabilia Acta, in iisque testimonium ipsiusmet S. Antonii, de paucitate Monachorum sua ætate, & cœnobiis à Pachomio primum institutis; non fuisset cunctatus deponere præjudicium, sicus deposuit Henschenius, lecto & probato Commentario meo. Hic ego, postquam disserui de vestibus Monachorum Tabennesiotarum, à S. Pachomio fundatorum; confirmo, quod antea demonstraveram de cœnobialis vitæ initio per Pachomium, & quod in Prologo ad vitam S. Serapionis asseruerat Hieronymus, *Pachomium* saltem *primum* fuisse, *qui per Thebaidem cœnobiorum fundamenta jecit*. Tum loco à Paternitate Tua accusato, scilicet num. 27 ante illius Sancti Vitam, tomo 3 Maji pag. 293, hæc subjungo; quæ malim repetere integra, quam mutila legenda dimittere in Exhibitione Tua. Sic ergo loquor:

316 Hoc vitæ genus quo minus credatur, ex S. Antonii testimonio fuisse novum & antea ignotum, apud æquum rerum æstimatorem non efficient Acta SS. Juliani & Basilissæ ad 9 Januarii illustrata, & propter antiquissimorum scriptorum auctoritatem (erant enim in iis S. Aldelmus Scireburnensis, & S. Ado Viennensis, Episcopi, qui ante mille annos floruerunt) vehementer laudata, eoque fidentius tunc recepta quod in Prologo legerentur hæc verba: *Nos quæ vidimus oculis nostris Sanctorum gesta scripsimus*. Cum enim S. Antonius Monachus factus sit circa annum ætatis suæ 20, Christi 270, ignorare non potuisset *sancta monasteria*

ria à prædictis excitata, si ea fuerunt tam numerosa, ut fuerit *Iulianus, congregationis circiter decem millium Monachorum Pater*, quod ajunt Acta num. 10: qui omnes pro fide cremati dicuntur n. 19: & si *Basilissa* rexisset *chorum sanctarum Virginum, numero circiter mille*, ut habetur num, 15, sub sua obedientia regulariter viventium, quas omnes intra dimidii anni spatium felici morte præmiserit ad cælum, persequente Ecclesiam Diocletiano. Qui Januarium nostrum revocabunt ad incudem, alia haud dubie multa invenient, ob quæ non mereantur Acta ista censeri primæ fidei, idoneaque ut aliqua majoris consequentiæ assertio super ea fundetur.

317 Multum interim fecit Bollandus; primum, quod diligentissime collegit Auctores antiquos & Martyrologos omnes, qui tunc ad manum erant, de SS. Juliano & Basilissa locutos; ad confirmandum eorum veterem, saltem à seculo octavo notitiam, in eoque fundatam eorumdem annuam in multis Ecclesiis, etiam Mediolanensi, memoriam. Deinde, nullam inveniens in Ægypto Antiochiam, nullum Antiochum Regem qui illam condiderit, nedum Metropolim Ægypti constituerit; conatus est suadere, fieri posse, ut nihilominus fuerit ibidem aliqua grandis Antiochia, cujus memoria omnis perierit; sicut in Africa reperiebatur quædam *Antiochi Solen*: sed id nemini persuaserit, cui notum sit quam accurate Ptolomæus & alii Ægyptum antiquam descripserint. Tertio, ex Hieronymiani Martyrologii vetustissimo plus quam mille annorum ecgrapho Epternacensi, notavit, ibi non legi *In Antiochia*, sed *in Antiō*, quæ abbreviatura possit extensius legi *Antinous*; esse autem Antinoum, urbem primariam Thebaidos in Ægypto; in qua *sub persecutione Diocletiani & Maximiani fidelium terra Copta martyrio coronatos centum quadraginta quatuor millia, septingenta autem in exilium acta*, Scaligero scripsit Ignatius, Patriarcha Antiochenus in Syria. Fides penes auctorem.

318 Innumeros pene & passos & fugatos istic & alibi, equidem non dubito; definitio numeri tam destincta, in totius antiquitatis silentio, suspecta esse poterat; & vero debebat esse; fuissetque, si Januarium vivens recognovisset Bollandus. Cujus interim laudabilis iste pro tempore & facultate conatus, ipsimet nunc videretur conatus tironis. Allatis enim ex diversissimis regionibus, Italia, Gallia, Germaniaque Hieronymiani Martyrologii ecgraphis aliis tribus, quorum Corbejense unum erat, nihilo recentius primo Epternacensi, ad quæ ipsum exactum editumque fuit anno 1668 Lucæ in Hetruria, à Francisco Maria Florentinio, atque non nisi post Bollandi mortem allatum Antverpiam; ubique notavimus integre scriptum, *In Antiochia passio SS. Iuliani & Basilissæ. In India Celsii Iuliani.*

319 In his ultimis verbis, *non dubium à librarii oscitantia mendum* esse, minus confidenter Bollandus pronuntiasset, si consensum ceterorum vidisset; nec propter unius eorum ambiguam abbreviationem *Antiō*, substituisset pro *Antiochia Antinoum*, licet hæc etiam Ἀντινόεια dicatur Stephano de urbibus, in Ἀντιόχειαν facile convertibilis. Non etiam manuscriptis Actis, ubi legitur num. 17 *Antiochia, quæ est metropolis Syriæ*, prætulisset unum exemplar alterumve, ubi legitur *Metropolis Ægypti*; aut S. Aldelmi conjecturam, pro Antiochia substituendis, *municipium Alexandri, quæ est metropolis Ægyptii*: licet enim hoc omnino sit fueritque *Alexandria*, nunc *Damiata*; illa tamen ab alio quoquam; de SS. Juliano & Basilissa scribente, non nominatur. Denique his omnibus consideratis, non tam absolute definivisset Bollandus, præter S. Julianum Cilicem (cujus antiquissimus est in Antiochia Syriæ

Syriæ cultus ab ipsomet probatus, num. 7 & 8) apud Græcos relatum 21 Junii, apud Latinos 16, diversum esse à socio S. Basilissæ, supra relato ex Hieronymiani Martyrologii ecgraphis: qui Cilix ad 9 Januarii passus dicitur in Actis, quæ erant examinanda.

320 Sunt hæc (quantum ego quidem nunc possum dijudicare) merum commentum, seu pia parabola, ad commendandam virginitatem poëtice composita ab aliquo scriptore Latino, seculo forsan septimo; indeque, propter inventionis elegantiam rerumque admirabilium varietatem magis quam veritatem, cupide à S. Aldelmo suscepta, in libro de laudibus virginitatis seculo octavo. Seculo autem sequenti nono, eadem Juliani & Basilissæ passio transiit in Martyrologia Wandelberti, Adonis, Usuardi, Notkeri, & Rabani, nec non hodiernum Romanum. Auctorem Latinum probat phrasis tota, nihil Græcismi redolens, ut solent ea quæ habemus antiquitus è Græco versa in Latinum. Neque contrarium probat pars prior Actorum, ab Aloysio Lipomanno reperta Græce in Basilianorum monasterio quod Crypta ferrata dicitur: istius enim monasterii codices, in Bibliothecam denique Vaticanam translatos, ibi excussimus, invenimusque multas earum Vitarum quæ alibi non inveniuntur in collectionibus vulgò adscriptis Metaphrasti, ibidem fuisse ex Latino traductas in Græcum; quæ, vel alia similis translatio Græca (sicut Vitæ S. Alexii accidit) Constantinopolim delata, à Monachis hinc inde commeantibus, occasionem dederit Synaxariorum amplificatoribus post Basilium Porphyro-genitum (in cujus Synaxario nihil de Juliano & Basilissa legitur) horum quoque passionem commemorandi.

321 Ast controversæ hujus Legendæ Auctores sic præfantur: *Nos quæ vidimus oculis nostris Sanctorum gesta scripsimus*; idem Pasicrates de scriptis à se Actis S. Georgii, idem Augarus de gestis S. Theodori Ducis, præfati sunt: an ideo minus fabulosa illa? Vide autem an verosimile sit, in Ægypto aut Syria scriptum fuisse, quod num. 19 sic legitur, *In quo loco* (ubi scilicet concremata fuerat *multitudo Sacerdotum & Levitarum & omnium ministrorum ecclesiæ*, apud Julianum causa persecutionis collecta) *talis divina gratia collata est, ut usque in hodiernum diem omnes prætereuntes tempore psallendi Tertiam, Sextam, Nonam, Vespertinos, Nocturnos, Matutinosque hymnos, ità audiant multitudinem psallentium, sicut in corpore manentium: & si quis his temporibus æger adierit, quantacumque fuerit ægritudine oppressus, abscedit in nomine D. N. Iesu Christi sanus.*

322 Hæc si Joanni Mabilioni, in rebus Liturgicis versatissimo, dijudicanda quis offerat, cujus ætatis sint; respondebit, ex suo de Liturgia Gallicana opere anni 1685 pag. 382, Siquidem agatur de Ægypto, quinto seculo posteriora videri: illo enim Monachi *duabus tantum vicibus in oratorium conveniebant, vesperi scilicet ac media nocte, aliis horis Psalmos in cellula sua inter laborandum recitare soliti ..... & idem fere obtinebat in Palæstina & Mesopotamia cœnobiis omnibus; nisi quod ad singulas horas solennes* (puta Dominicis & festis) *oratorium frequentabant, ut in publico conventu ternos Deo psalmos persolverent*: quod & Antiochiæ, & in Cathedralibus omnibus, ratione convenientium istuc fidelium, credo obtinuisse: atque hæc ille ex Cassiano, præcipua duo Cursus ecclesiastici genera distinguente, sicut ipsemet viderat observari, & secum in Galliam traduxit, *unum eorum qui in Ægypto & Mesopotamia; alterū eorum, qui in Palæstina & Thebaide versabantur.* Noster vero, de quo agimus Auctor, hic. Nocturnos Matutinosque hymnos distinguit ex usu Ecclesiarum Occidentalium, atque imprimis Romanæ, quo

quod ante S. Benedicti tempora usitatum ægre probabitur.

323 Porro quis Paganicarum superstitionum gnarus, sciensque quam insolens iis fuerit, plus quam unam divinitatem quolibet in templo venerari (nam Pantheon Agrippæ, Diis omnibus sacrum, ad aliosusus factum erat, neque ab aliis Romani Imperii civitatibus sumptum inde exemplum scitur Pantheon extruendi) quis, inquam, gnarus Paganicarum superstitionum credet, Antiochiæ fuisse *templum, cujus est consuetudo* (sicut habetur num. 54) *semel in anno* [*natali Principum*] *patefieri, ubi dignoscuntur veneranda numina Iovis, Iunonis & Minervæ, ex electro puro imagines constructæ, quibus suavissimus Cupido delectamenta ministrat.* Fidem porro superant quæ sequuntur, dum causam reddit Auctor tam insolitæ diuturnæque clausuræ; *Tale enim*, inquit, *erat opus fabricæ, ut non marmore, sed tabulis argenteis parietes & pavimentum stratum splenderent, auro purissimo & margaritis vel lapidibus crisparent cameræ* .... sed ad S. Juliani illuc ingressi preces, *omnia sculptilia ad nihilum redacta sunt; templum vero ita submersum est, ut quid fuerit non pareret. Nam & multitudo confusa Sacerdotum circiter mille cum templo perierunt, & alia multa pars Paganorum simul interiit: ignis vero eructuans est in eodem loco usque in hodiernum diem.* Atqui nec hoc absque certiori teste credibile est; & hæc iterum phrasis, *usque in hodiernum diem*, usitatissima iis Sanctorum passionibus, quæ veterum non exstantium loco seculis 7 & 8 suppositæ sunt, seculorum aliquot intervallum notare solet, non annos pauculos quot effluxerunt inter Diocletiani persecutionem & pacem Ecclesiæ partam a Constantino.

324 Rursus cum tandem capite plexus esset Martyr, dicitur quod *statim terra motus factus est, ut prope pars tertia civitatis a fundamentis subverteretur; nec qualicumque permissum est stare, in quo idolum esse dignoscebatur. Fulgura & tonitrua & grando intolerabilis facta est, quæ maximam partem incredulam consumpsit*: quæ iterum sementiens superjectio est, & una ex characteristicis notis unde genuinæ Martyrum Passiones a suppositiis discernuntur. Recentius denique figmentum videtur, quod *nocte* Martyrum necem secuta, *venerunt populi Christiani & Sacerdotes, & præ multitudine cadaverum Reliquias Sanctorum non cognoscentes, positis genibus oraverunt; & oratione completa apparuerunt eis in specie virginum animæ Sanctorum, unaquaque supra corpoream thecam suam residens. Sic sanctæ Reliquiæ collectæ sunt, & Domini gratia ita ordinavit, ut Sanctorum sanguis, sicut panis lacteus, circa unumquemque eorum congelaretur, ut nec terra auderet os suum aperire, ad sanctum cruorem recipiendum, quæ scelerato sanguine fuerat satiata .... quorum sancta corpora auferentes Sacerdotes, sepelierunt in sancta matre ecclesia, sub sancto velamine altaris*: quale quid ante Constantini tempora factum, nusquam legimus: hic autem statim a cæde factum dicitur, uti & in aliis passim ejusdem generis, quæ vel inde probantur recentioris fabricæ esse.

325 His sic expositis non opus est prolixo commentario, ut persuadeam jam aliunde doctis, haud facile recipiendos ad testimonium eos, qui se præsentes dicunt fuisse rebus prorsus incredibilibus; cujusmodi plurima sunt totis hisce Actis sparsa: proinde nemo præter vestram Paternitatem ipsique similes posthac sentiet, credo, quod ex fide talium satis probetur, eo loco ac tempore insimul collecta fuisse in unum monasterium sub Juliano quidem 10 vel 12 millia Monachorum, sub Basilissa autem chorum sanctarum Virginum circiter mille. Merito proinde Theodoricus Ruinardus inter genui-

na ac certa Martyrum prisca rum Acta, quorum non pauca ex nostro collegit opere, noluit istis, apud tot antiquos scriptores Martyrologosque indicatis, advertere animum; ex eorum genere esse judicans, de quibus loquentem audivimus Art. x1 n. 174. Equidem vix possum credere, in his aliisque per Januarium sparsis Actis, Bollandum numquam, vel non nisi leviter hæsitasse: sed in istis novi operis principiis crediderit, multa dissimulanda esse, ambiguus de successu novi vastiq; conaminis, de quo sub initium docti pariter & indocti essent judicaturi; quorum hi (ut nunc etiam fit) nefas putarent dubitare de Legendis Sanctorum vulgo receptis. Judicavit, credo, vir sapiens, cavendum sibi solicitius esse, ne videretur plures improbare quam approbare: donec progressu temporis cresceret æstimatio operis apud omnes; sibique, paulatim etiam eruditiori & eruditorum judicia audituro, pariter etiam cresceret fiducia ad apertius declaranda sensa animi sui, & vulgi præjudicia minus minusque formidanda.)

326 Adhæc autem Juliani ac Basilissæ Acta cunctantius recipienda, morosiusque expendenda, neque eos Antinoo vel cuivis alteri Ægypti loco adscribendos, vehementer quoque movendum fuisse credo, quando cognovisset, nullam eorum mentionē fieri in Martyrologio Coptico Collegii Maronitarū Romæ; unde sperabat nancisci Sanctorū Orientalis Ecclesiæ Vitas, juxta dies mensium XII Copticorum descriptas, uti præfatur n. 11. Nos autem eas nunc inde habemus Latine redditas, sed brevissimas & absque Sanctis hic controversis. Quid autem de solo loquor Coptico illo Martyrologio? Nec Seldenus, in duplici aut triplici Kalendario; neque Habessini, Christianitatem à Coptis edocti, in suo metrico Hagiologio, nomina istæc noverunt; neque Eusebius Martyrum Palæstiniorum & Ægyptiorum illustriora Acta ac nomina haud indiligenter prosecutus; nec ullus denique antiquorum Græcorum, talis, & tot miraculis revelationibusque intextæ passionis SS. Juliani ac Basilissæ & tot Sociorum, uspiam recordatur. Idem dixerim de vetustioribus Latinis, in quibus Beda (Aldelmo posterior, cujus & Vitam scripsit) & Florus Lugdunensis, quorum genuina Martyrologia, Bollando numquam visa, ego ipso mortuo eruderavi ante tomum 2 Martii.

327 Hæc porro, plenius maturiusq; expendenda in Supplemento, non ideo hic anticipatò tractavi, ut Bollandiani operis laudatissimis apud omnes initiis quidquam detraham (merito enim universum orbem in stuporem rapuit conatus tam vastus, & spem cogitationemque unius hominis, quamvis eruditi & diligentis, excedere visus) sed ut appareat quam impossibile sit, tali in opere sic progredi quempiam, ut progrediens non multa improbet, multaque aliter scripturus sit, post annos triginta aut quadraginta in eodem argumento collocatos. Qui parum novit, parum dubitat: *qui addit scientiam*, inquit Sapiens, *addit laborem* indagandi plura, quæ se ignorare deprehendit, eodem quo proficit ad doctrinam passu. Quod hic juniorem Bollandum cum ipsomet seniore comparaverim, excusabit præcisa necessitas, qua cogor demonstrare, neque jactantiæ, neque invidiæ adscribendum, si Magistrorum meorum, præsertim incipientium, errata vel defectus æque ac proprios sine fuco agnoscam, eosq; studeam emendare & supplere; atque eorumdem ac propriis per annos sexaginta profectibus instructior, putem me tandem videre aliquid, quod ipsi primis studii hujus annis non viderant, viderent autem si nunc viverent, & super iisdem Vitis novum judicium ferre deberent.

328 Si porro jam ex me quærat aliquis, quid denique de Sanctis Juliano ac Basilis-

sa opinetur: dicam, quod (salvo ulteriori maturiorique posterorum examine) verosimillimum videatur, veros Sanctos esse *Julianum & Basilissam*, quorum *in Antiochia* passorum meminit Hieronymianum Martyrologium, atque hos ad Syriam pertinere: ad Indiam, *Celsum* ac *Julianum* alterum: & ab utroque diversum eum, qui refertur 21 Junii passus *Antiochiæ Syriæ*, cum Galgalo & aliis 879: quæ omnia in unius Passionis historiam contulerit auctor, Celsum faciens filium Præsidis Marciani & Marcionillæ, martyrio coronatum una cum matre, ad ipsius Marciani confusionem; iisdemque addens decem aut duodecim millia Monachorum Martyrum, cum plurimis Presbyteris & Clericis, 20 militibus, 7 fratribus, theatrum istud implentibus. An autem isti *Julianus & Basilissa* fuerint eodẽ an diversis diebus passi, sed propter corporum una in ecclesia depositionẽ, in, simul ibi culti; & ideo simul relati in Martyrologium Hieronymianum, non conabor divinando definire, multoque minus, sub quo præcise Imperatore, & utrum inter se conjuges fuerint, aut etiam virgines, postquam nunc tam certo cognitam habeo totius illius Passionis fraudem, quæ adeo multos & tamdiu decepit, bona fide credentes, quæ legebant, & quæ nemo curaverat ad eruditæ crітices examen vocare.

329 Proprius hic nostri operis scopus est, invidiæ quidem & molestiæ plenus, sed historiæ ecclesiasticæ, apocryphis incertisque repurgandæ, necessarius, totique proinde Ecclesiæ Catholicæ utilissimus; quidquid contra sentiunt, qui nollent priorum seculorum errores detegi, quia id fieri nequit absque aliquo eorum nota, quorum culpa vel fraude, sub specie pietatis, inducta tam multa figmenta fuerunt. Interim intelligit Lector, quam multum exantlandi laboris supersit, non solum pro sex reliquis anni mensibus, ut prodeant perfectiores prioribus, sed etiam in his ipsis ad limam revocandis, & ad eum saltẽ gradum perducendis, ad quem successive pervenerunt jam editi; præcipuum autem studium restare pro Januario, omnium minime elimato, & additis quæ desunt plurimis ad quinque vel sex tomorum molem adducendo.

§. XXIX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, varia in Historia S. Ferdinandi explodit tamquam commenta & figmenta.

RESPONSIO.

330 POstquam communibus Catholici Regis atque Capituli Hispalensis studiis ac sumptibus, Sancto hujus Fundatori, illius Progenitori, concessus ab Apostolica Sede is honor est, qui pridem debebatur insignibus ejus in Ecclesiam meritis grandibusque miraculis; & nova publicæ lætitiæ solennitas festivissime celebrata fuit an. 1671; prima Reverendissimo isti Collegio cura fuit, ut ejusdem Sancti historia omnis, ipsismet Hispanis vix adhuc nota, Christianitati toti manifesta fieret. Omnia autem circumspectantibus nihil occurrit factu expedientius, quam ut mihi, quẽ sciebant sub manibus habere idem argumentum; cum Actis Sanctorum Maji publicandum, submitterent quæcumque recentioris memoriæ acta, de veteribus minus soliciti; quia jam intellexerant penes me esse omnia, aut etiam plura quam ipsi pos-

ſent ſubminiſtrare.

331 Verum cupiditate ipſorum lentius progrediebatur vaſtæ molis opus, publicis etiam calamitatibus meiſque ac typographi morbis retardatum. Cum ergo viderunt anno 1680 primos tres menſis illius Tomos, alios autem ſupereſſe excudendos ut minimum tres (fuerunt autem quinque) quorum dumtaxat ultimus habiturus eſſet tantopere deſiderata Sancti Regis Acta; non deſierunt opportune importuneque inſtare, ut peculiari volumine ſuiſq; ſumptibus imprimendo, Acta illa præmitterem, ſicut feci annó 1684. Ibi prævio de rebus in eo tractandis Commentario ſubjunxi breviorem Vitam, à Luca Tudenſi Diacono; & prolixiorem, à Ruderico Archiepiſcopo Toletano deſcriptam, ipſo adhuc vivente Sancto: & quod præmortuis defuerat ad hiſtoriæ complementum, ſupplevi ex Hiſpanice ſcriptis antiquitus Legenda & Chronica. Deinde vero, ſub titulo GLORIÆ POSTUMÆ, ex variis auctoribus ac monumentis certiſſimis, collegi quidquid potui de Sancti Miraculis, incorrupti corporis Tranſlationibus, Proceſſibus ad Canonizationem, ejuſque tandem obtentæ celebrationem feſtiviſſimam.

332 Iſti tam ſingulariter excuſæ lucubrationi nequid deeſſet, quod facere ad Sancti gloriam poſſet, addita eſt Appendix DE CRUCE CARAVACANA, regnante S. Ferdinando divinitus conceſſa Hiſpanis. Omnia autem ſic placuerunt Reverendiſſimo Decano atque Capitulo, ut tota iſta impreſſione ad ſe evocata, librum ſparſerint commendaverintque, non ſolum per Hiſpaniam univerſam; ſed etiam Catholicis ubique Principibus miſerint: quorum duo, ſcilicet Auguſtiſſimus Cæſar Leopoldus & Sereniſſimus Rex Poloniæ Joannes, oblatum ſibi munus litteris tam honorificis proſecuti ſunt, ut eas publici juris fieri voluerint Domini Capitulares, una cum aliis pluribus eo ſpectantibus. Exhinc otium mihi datum ſemel iterumque omnia revocandi ad incudem: ex illa enim anticipata impreſſione hæc emerſit commoditas, quod dum omnia per manus meas alienaſque traiſierunt ſæpius, prius quam ad principalem inter ipſa Maji Acta impreſſionem venire-tur; opus ipſum evaſerit variis in locis politius ornatiuſque, correctis etiam erratis nonnullis, quæ priorem diligentiam noſtram fugerant; vel quæ nunc etiam me laterent, niſi ea didiciſſem amicâ ſuggeſtione Hiſpanorum eruditorum, & propiori rerum, locorum, ac perſonarum notitia imbutorum.

333 Talium judicio cenſuraque doceri ſicut ſincere petii, ſic æſtimavi in partem felicitatis; ingenue profitens, non eſſe me ex eorum numero, qui gloriantur, quaſi primo conatu omnia dederint perfectiſſima; & iſtud Pilati videntur aſſumpſiſſe pro teſſera, *Quod ſcripſi, ſcripſi.* *Πάντα κατορθῶν καὶ μηδὲν ἁμαρτᾶν Θεῶν ἐστι*: *Omnia quam rectiſſime facere, & in nullo deficere, Deorum eſt,* inquiebat ille, *non hominum.* Et libentius illud alterius Sapientis uſurpavero, *Γηράσκω ἀεὶ μανθάνων.*

Seneſco diſcens non nihil quovis die.

Si autem *αἱ δεύτεραι φροντίδες σοφώτεραι*, ut vulgatâ inter Græcos parœmiâ dicitur, ad docendum, quod *ſecundæ* quæque *curæ ſapientiores* prioribus ſint: quanto magis tertiæ quartæque addent aliquid perfectionis operi cui fuerint impenſæ?

334 Sic elimatum illud & innovatum varieq; auctum prodiit anno 1688, implens bonam partem tomi 7, à pag. 281 ad p. 145. Totis deinde 15 annis verſatum eſt per manus Hiſpanorum, Italorum, Germanorum, atque Gallorum cum tam ſingulari approbatione omnium, ut ipſimet Galli nihil mutatum vellent, quibus tamen potuiſſet placere minus, propter Sancti Regis jus in Caſtellam

stellam hereditarium prolixe vindicatum, contra prætensiones ipsorum, à quibusdam magni nominis Hispanis etiam approbatas; quasi Sancti sui Regis Ludovici mater Blanca jure potior fuerit, quam mater Ferdinandi Berengaria. Hoc enim ex publicis privatisque Actis & coævorum, etiam Gallorum scriptis, tam longe demonstravi abesse à vero, ut Berengaria, anno 1172 nata, mater esse per ætatem potuerit Blancæ, post annos abinde 17 in lucem editæ; atque anno ætatis 27 ex secundo sponso Alfonso Legionensi prius Mater Ferdinandi, quam Blanca adhuc virguncula nuberet Franciæ *Principi juveni Ludovico*; sicuti Ægidius Parisiensis scripsit, cum illa in itinere versus Galliam esset; ætate utrimque tam tenera, ut sponso suo primum parere liberos cœperit anno 5 sui felicis & fœcundi matrimonii.

335 His tamen omnibus nihil obstantibus, placuit P. Sebastiano etiam hisce Commentationibus meis, nullo Hispanorum, nullo Hispalensium quorum intererat in consilium adhibito, obelum figere, tamquam Sancto Regi, Hispalensi Ecclesiæ, Hispanicæ nationi injuriis; idque coram Sede Apostolica & Inquisitionis tribunali; & sequaces mox habuit Carmelitas suos. Quam multa autem, credis lector, in tam prolixo Commentario & Annotatis reperit quæ carperet, Hispalensibus & Hispanis omnibus oculatior, Accusator Belga? Pauca admodũ: quinque scilicet vel sex puncta: de quibus si me legas, non invenies illa, quæ ipse sustinet defendenda, à me explodi ut commenta & figmenta; sed solum referri ut non valde certa, & ex defectu congruorum atque antiquorum testium dubitabilia: quod valde diversum est ab intento Accusatoris.

336 Primum locum, sicut in edito Commentario prævio n. 14 legitur, hic integrum accipe, sicut ipsum ex quodam Martino Cusentino, scriptore (quantum ex cognomine divinare fas) Italo, incertæque ætatis, ducentis & amplius annis post rem gestam, acceperat Rudericus Sancius, & ego ex Sancio descripseram, his verbis: *Cum apud Toletum quidam Iudæus, gratia ampliandi vineam suam, rupem comminuisset; in medio saxi concavitas reperta est, ubi liber erat folia lignea habens, descriptus tribus linguis, Hebrais, Græcis, & Latinis; scriptura vero quasi unius psalterii videbatur. Hic liber de triplici mundo differebat, ab Abraham usque ad Antichristum; Principium vero tertii libri ita incipiebat, a Christo sic exordiens, In tertio mundo filius Dei nascetur in mundo ex virgine Maria, patieturque pro salute hominum. Quod cum Iudæus conspiceret, statim cum familia sua sacro fonte renatus est: In fine itaque libri dicebatur, quod tempore Fernandi Regis inveniri debebat [proprietates hominum uniuscujusque mundi exprimendo.]*

337 „ His sic relatis ego subjungo: Eadem leguntur in Chronico Nicolai Triverti Dominicani, sub annum 1307 scripto in Anglia, insertoque Spicilegiis Acherianis tom. 8, quasi acciderint anno MCCL, & interseruntur verba inter uncos [ ] relata. Multum autem ab Hispanis recentioribus ista ponderantur, ut etiam in Summario Processuum num. 17, tamquam singulare opus providentiæ divinæ, famuli sui nomen, quinque minimum seculis prius quam nasceretur, revelantis ei, qui ipsum librum ibi abscondisse præsumitur sub ingressum Maurorum in Hispaniam. Verum, ut ingenue fatear, dum considero, in illo tam mirabiliter, ut prætenditur, invento libro, velut auctoris Christo prioris, nihil repertum ob quod mereretur ad notitiam posterorum transmitti, nisi istum de Messia nasciturо locum, & notam temporis quo esset reperiendus; vehementer metuo, ne S. Fer-

„ dimidii ævo liber iste fuerit primo in abditus, & mox erutus a Judæo, aliud quam par est lucrum per Baptismi susceptionem captante; atque ita tota res mera fabula sit.

338 Hactenus ibi ego, verecunde ac timide; nihil definiendo, sed solum dubitando, an rem talem tuto possimus credere duobus externis, & seculo ut minimum uno posterioribus scriptoribus, Italo uni, Anglo alteri; cujus rei interim nulla mentio invenitur vel in Chronica vel in Legenda Sancti Regis, neque indicium tota Hispania ullum; abolito verosimiliter libro, siquis ita refossus fuit, ob eamdem, ut est credibile, causam, ob quam, Laminæ Granatenses, refossæ an. 1588, & 1600 eatenus approbatæ, quatenus attestabantur Reliquiis pariter inventis, tandem tamen anno 1641 prohibitæ sunt legi, ac denique 1682 absolutissime condemnatæ.

339 His quod comparaverim librum istum mysteriosum, magno mihi crimini vertitur. Itaque opere pretium fuerit explicare, quomodo hæ repertæ, quanto Hispaniæ totius studio receptæ, quot judiciis probatæ, quam impigre defensæ, & tandem tamen de impostura convictæ sint omnes. Gratulabatur scilicet sibi Hispania de invento thesauro inæstimabili, sed non sine prudentiorum quorumdam contradictione, turpiter suæ nationi illudi existimantium atque dolentium. Sed frustra: tacere demum coacti sunt, & prævalente indiscreto reliquiorum zelo, non defuerunt, qui libris editis propugnarent errorem, tanta cum auctoritate inductum ac stabilitum. Nam primo Licentiatus Franciscus de Bermudez de Pedraza, Regiorum Consiliorum Advocatus, editis de antiquitate & excellentia civitatis Granatensis libris tribus, anno 1607 adjunxit quartum de sancto Monte Illipulitano, quo putat dissolvisse se qualscumque objectabiles difficultates, eoque certitudinis rem adduxisse, ut impossibile videatur subesse ei falsitatem.

340 Non cessantibus interim dissentientium querelis, Romamq; non sine fructu delatis, Adamus Centurio, Estepæ Marchio, de eodem argumento librum vulgavit anno 1608 sub titulo Informationis, cujus novem puncta sic ordinantur. I. *De Reliquiis & prophetia, inventis in destructione veteris turris, dicta quondam Turpiana, apud ecclesiam majorem.* II. *Quomodo inventa sunt Reliquiæ, laminæ & libri plumbei sub monte Illipulitano.* III. *Luces, splendores, apparitiones, somnia, inventionem prægressa.* IV. *Miracula & prodigia, quibus manifestavit Deus veritatem reliquiarum, laminarum atque librorum.* V. *Stationes, processiones, devotio omnium generalis ad sacrum montem; & cruces in eo collocatæ.* VI. *Diligentia adhibita & comprobatio vera antiquitatis prædictorum.* VII. *Quomodo Archiepiscopus rem totam detulerit ad Regem, Consilium, Nuntium, aliasque personas publicas; obtinuitque licentiam à sua Sanctitate, omniumque consensum & approbationem ad ferendam sententiam.* VIII. *Sententia data Archiepiscopo à gravibus personis, circa doctrinam dictis libris contentam.* IX. *Archiepiscopus cum suis suffraganeis, nemine discrepante, approbat Reliquias:* nam librorum approbationem Sedi Apostolicæ reservaverat, qui pro Reliquiis facultatem concesserat, Clemens VIII: quamquam, ut in sua sententia satis indicat Archiepiscopus, eadem & Reliquiarum & Laminarum causa erat. Nam si hæ deprehendebantur falsæ, impossibile erat illas positive verificari, quarum notitia tota ab iis pendebat.

341 His tamen non obstantibus, damnatæ sunt omnes tam laminæ quam membranæ, sic, ut prædictum est, repertæ, tamquam *falso adscripta* (verba Decreti sunt) *Beatissima*

mæ virgini Mariæ, & sancto apostolo Iacobo Majori; aut ipso dictante, ejus discipulis Ibesiphenti & Cæciliæ; imo quæ sint pura figmenta humana, in perniciem Catholicæ fidei composita, & respectivè contineant hæreses atque errores, ab Ecclesia Catholica damnatos; ac adversentur litteræ sacræ Scripturæ, & expositioni sanctorum Patrum, & usui Ecclesiæ; quin etiam plura redoleant Mahometismum, nec parum inducere videantur fideles ad sectam Mahometi, è cujus Alcorano, & aliis Mahometanorum impurissimis libris, non modica illorum pars agnoscitur transcripta. Juvat ex eodem Romanæ condemnationis Decreto, dare hic notitiam librorum, tam graviter censuratorum, quos repertæ sunt continere *laminæ ac membranæ* prædictæ, *ex Arabico in Latinum fideliter versa*, sub hisce titulis:

Liber fundamentorum fidei.

Liber de essentia veneranda.

Liber ordinationis Missæ Iacobi Apostoli.

Oratio & defensivum Iacobi, filii Samechi Zebedæi, Apostoli, ad omnes adversitates.

Liber beatissimi Apostoli Iacobi, filii Samechi Zebedæi, de prædicatione Apostolorum.

Planctus Petri, Apostoli Vicarii.

Liber rerum præclare gestarum Domini nostri Iesu, & miraculorum ejus, & matris ejus Mariæ sanctæ Virginis.

Liber historiæ certificationis Evangelii.

Liber donorum præmii.

Liber mysteriorum magnorum.

Liber colloquii S. Mariæ Virginis.

Liber sententiarum circa fidem.

Liber historiæ sigilli Salomonis.

Liber assequibilium divinæ potentiæ.

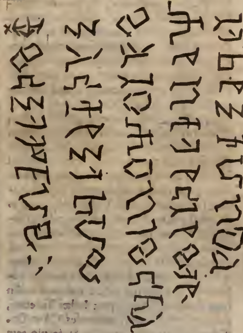
De natura Angeli & ejus potentia.

Liber relationis doni domus pacis, & tormenti domus vindictæ.

Liber rerum præclare gestarum Iacobi Apostoli, & miraculorum ejus.

Pars secunda libri rerum præclare gestarum Iacobi Apostoli.

342 Horum primus hic dictus *Fundamentorum fidei*, reperiebatur in suo operculo sic inscriptus. *Liber fundamenti Ecclesiæ, Salomonis characteribus conscriptus:* à cujus tituli litteratura cum nihil aut vix differat plurium aliarum laminarum characterismus, non abs re fuerit ipsum hic spectandum dare; ut oculis pateat fatuitas auctoris, sperantis apud omnes effecturum se, ut antiquissima crederetur littera, & Apostolico ævo, Hispanis jam Latine loquentibus usitata, quando Latinas litteras, quam posset maxime deformasset. Eccum specimen.

343 Eadem fere erat causa Reliquiarum pariter inventarum, ac verosimiliter eo fine adjunctarum laminis & membranis præfatis, ut his conciliarent æstimationem & fidem apud populum, de primorum Hispa-

niæ

niæ Apoſtolorum, Sanctorum ſcilicet Cæcilii, Cteſiphontis & Hiſchii, ut apud Granatam paſſorum ibidemque ſepultorum, pignoribus tandem repertis mirifice exultarunt. Sed cum ab his, quantumcumque mala fraude ſuppoſitæ fuiſſent, nullum veris immineret fidei periculum, quia cultus Sanctis exhibitus, etiam in falſis Reliquiis, in ipſos redit; noluit circa illas tunc quidem aliquid pronuntiare Apoſtolica Sedes; ſed media incedens via, populo pio permiſit innoxiæ ſuæ devotionis objectum; ſimul & Archiepiſcopalis judicii æſtimationi conſuluit, quo fuerant tam ſolenniter expoſitæ. Nam ſi certum erat, laminas & membranas eſſe falſas, non erat æque certum de Reliquiis; cum fieri potuerit ut impoſtores Mauri, inter eccleſiarum ſpolia veras nacti, falſis ſuis ſcripturis eas adjunxerint. Manet tamen eruditis viris juſta formido, ne in unis mendaces, etiam mendaces fuerint in aliis.

344 Nunc mihi animum adverte, lector, & tecum ipſe æſtima, an nationi tam piæ, quam credulæ, & à ſemel aſſumpta credulitate tam difficulter flexibili, grandem faciat injuriam qui timet, ne illo, cujus causâ hæc induximus, liber ſimili fraude fuerit ab aliquo Judæo tempore S. Ferdinandi defoſſus & refoſſus? Ita, ob honorem quem Regi facere videbatur, receptus liber Italiæ quoque & Angliæ innotuerit, quoad punctum iſtud; cum interim Hiſpani, detecta demum impoſturâ, illum aboleviſſent, ejuſque nullam voluiſſent in ſcriptis ſuis extare memoriam. An forte ſanctiores tunc erant Judæi Toletani, quam poſtea Mauri Granatenſes? Aut Caſtellani, ſub S. Ferdinando & ſeculo tam rudi, multo ſagaciores ad fidem nationi perfidæ detrahendam, quam Granatenſes ſub Philippo II? Et hi, non obſtante diligentia atque conſultatione tam diuturna, decipi potuerunt; illi non potuerint abſque illis?

345 Ego vero propoſitum habens, ut loquor num. 4, Sancti Regis Ferdinandi Acta tradere, *eâdem inveſtigandæ ac tenendæ antiquitatis curâ, eâdem methodo diſcutiendi ambigua & obſcura illuſtrandi, eâdem libertate ac ſinceritate diſcernendi falſa à veris, dubia à certis*; potuine vel omnino reticere, quod nunc in ore tam multorum eſt; vel abſque ulla cautione referre, quod videbam cum fundamento tam exiguo teneri? Non exiſtimo; nec puto quemquam potuiſſe modeſtius efficaciuſque ad propoſitum id facere, quam cauſam ſuſpectandi fidem veterum Judæorum, corroborare recenti exemplo perfidiæ Mauricæ, in re prorſus ſimili. Mea autem intererat, animos optimi populi diſponere ad excutiendum aliquando nimiæ credulitatis jugum, quod eorum humeris impoſuere pauci quidam figuli fabularum, quodque adſtringere magis magiſque conantur nonnulli, credentes obſequium ſe præſtare Deo, cum ſine examine credunt & recipiunt quidlibet, quod quomodocumque videtur facere ad Dei Sanctorumque honorem.

346 Ceterum ut inventionem iſtius qualiſcumque libri, numquam abſolute dixi eſſe impoſturam, commentum, & figmentum; ſic neque cetera quorum occaſione hic accuſor; quæque ut ſummum ſuſpecta habens, nolui certiori hiſtoriæ ea admiſcere; ne modicum fabuloſitatis ſuſpectabilis fermentum ſinceram reliquam maſſam corrumperet; præſertim apud ſciolos quoſdam cervicoſiores, ex diſſimulatione mea anſam ſumpturos opinandi, quod eodem modo diſſimulaverim in aliis. Hoc vero ne fieret, opus erat dubia ſecerni ab iis, de quibus nulla peculiaris cauſa dubitare ſuadebat. Exhibebo ſingulorum locorum textum integrum, ut ne opus ſit excuſatione prolixa.

347 Vitam Sancti Regis à Luca Tudenſi coævo cœptam ſcribi, continuavi ex Legenda

genda Hispanica veteri, cujus ætas quanta sit, nequimus divinare; miracula sub finem addita, ad exitum seculi 15 pertinent. Ibi num. 13 de Sancti morte aliud nihil dicitur, quam quod, post ultima ad suos verba, & conditum testamentum, ac recitatas Litanias, *totum ibi præsentem Clerum præcepit canere, Te Deum laudamus: sumptaque in manus Candela, & Cruce ante se posita, inclinavit caput, ac magna cum devotione animam tradidit Creatori in urbe Hispali die 30 Maji.* Ad hæc verba sic deinde noto: „ *Rodericus* „ *Sancius Palentinus Episcopus*, defunctus an. „ 1471, parte 3 Historiæ Hispanicæ cap. 40; „ *Habent*, inquit, *Hispanorũ Annalia* „ (nescio quæ: certe non illa quibus Sancti filius Alfonsus, vel sui Patris gesta seorsum, vel sua suorumque decessorum omnium, sub titulo Chronicæ generalis, describi mandavit) „ *Habent*, inquit Sancius, *Hispanorum Annalia*, quod, *quo die auditæ voces in cælo, En* „ *moritur justus, & nemo considerat*; [*Cuncti fi-* „ *deles ob ejus obitum ineffabiliter flebant, di-* „ *centes; Utinam talis Princeps aut non nasce-* „ *retur, aut non moreretur!*

349 Post ista sic relata, addo ego: „ Hoc „ quidem à Gentilibus de Gentili Imperatore „ dictũ tolerari poterat: inter Christianos au- „ tem explicationis eget, ut commode intel- „ ligatur: alioqui enim certum est, nullum „ regioni alicui majus bonum posse divini- „ tus obtingere, quam Regem sanctum; qui „ licet vel modico vivat tempore, suorum ta- „ mẽ Patronus perpetuus erit in cælis. Quod „ autem attinet ad voces auditas in cælo, ta- „ les occurrunt frequenter in Martyrum pas- „ sionibus, loco verorum Actorum, aut num- „ quam scriptorum, aut à tyrannis abolito- „ rum, post multa secula scriptis, ideoque su- „ spectis; in sincerioribus tamen & notariali- „ ter exceptis, cum ipsi Martyres paterentur, „ eas numquam invenias.] Quis autem citra „ hæsitationem credat, habuisse Palentinum „ testes idoneæ antiquitatis & fidei ad rem „ tam insolitam asserendam, quam tacuit au- „ ctor Chronicæ, satis aliàs proclivis ad mi- „ rabilia narranda, ut nihil de auctore Le- „ gendæ dicam.

350 Hunc locum ut carpas, assumis, Pater Rev. primam ultimasque tres lineas, omissisque ceteris quæ uncis [ ] inclusi, insurgis hoc modo: *Sic passim meris conjecturis & cavillis, insolita Sanctorum miracula & gesta, molitur suspecta reddere* Papebrochius, *prout hic patet: nam quod Auctor Chronicæ istas voces tacet, frivola est argutiuncula negativa & omnino stramineа; cum Chronologi non sit res tam accurate describere, prout ex professione facit Historicus; sed seculorum annorumque dumtaxat exactum reddere computum.* Si opus meum non vidisses, Pater Rev. in eoque quam voco *Chronicam S. Ferdinandi*, nihil minus quam Chronologice digestam (quod mihi denique faciendum non sine magno labore fuit) sed mere historice procedentem; excusabilis esset ignoranti Hispanicæ linguæ idiotismos cavillatio ista tua. Nunc cum eam Chronicam, id est, veram plenissimamque Historiam, totam apud me legeris, ex Hispanico justæ molis codice Latine redditam, & Capita omnino 38 explentem; quomodo ignorare potuisti, *Chronicam* dici quamcumque *Historiam*, quæ alicujus Regis gesta ab initio ad finem vitæ prosequitur; licet parva aut nulla ratione habita temporum per annos distinguendorum. Certe mortem sancti Regis, & quæ sub eam gesta sunt multa, prolixius exponit ejus Chronica, quam alius quispiam.

351 Brevior fuerat Chronica hæc circa ea quæ contigerant infanti; utpote pridem elapsa memoriæ minusque celebria; ideoque eidem duo Parerga interposui, quorum primo narratur *pueri Ferdinandi miraculosa curatio apud Deiparam Oniensem*,

ab Alfonso, sancti Regis filio & successore, rhythmice celebrata. In hac nihil pono difficultatis: sed cum notassem, quod duodennis tum Ferdinandus, *idoneus fuerit ad augendum insigniter, tali accepto beneficio, Deiparæ amorem, quem cum lacte materno hauserat*, prosequor ex Laureto, Italicæ vitæ anni 1680 scriptore, quæ sequuntur: „ Cum eodem lacte etiam traxisse censeri „ potest, propensissimum ad pauperes ju„ vandos affectum: de quo Lauretus „ pag. 77 ait, [infantem adhuc inter ma„ terna brachia, solitum illis ubicumque „ conspectis projicere, etiam de fenestra, „ quidquid ex collo gerebat bullarum: „ quod ne faceret, solitam ei matrem ma„ num impleri nummulis sic dispertiendis. „ Sed id aliaque similia mallem apud anti„ quos scriptores legere; nec placent no„ va, quamvis pia, de rebus antiquis, „ nullo teste allegato prolata. Tale impri„ mis est apud eumdem Lauretum lib. 2 „ pag. 99, quod Sanctus an. 1242 secutu„ tis post Regibus exemplum primus de„ derit lavandi duodecim pauperibus pedes „ in die Cœnæ Domini]: ubi admirationi „ imprimis mihi est annus, post tot secula „ primum proditus, nec tamen ullo teste „ firmatus, ab eo qui alibi non parce fontes „ citat unde aliquid hausit.

352 Ita sic ego, nec scio vel nunc quomodo prudentius potuerim asserta recentis ac pene hesterni scriptoris proponere, ut nec ea omittens, aliquid, fortasse verum, Sancti laudibus detraherem; neque nude referens, ab instituto desciscerem; quam optando, ut tam certo teste probari punctum utrumque posset, quam probatum habebam miraculum Deiparæ, in puero patratum. Tu autem, Pater Rev. ut speciem aliquam insolentis in conjectando licentiæ haberet locus, notam tibi ex me scriptoris novitatem dissimulare, primasque & ultimas lineas omittere maluisti, solas eas describens, quas unci [ ] includunt.

353 Parergo quinto, quod pag. 373 inserui Chronicæ, proponitur *Devotio sancti Regis, durante obsidione Hispalensi, comprobata miraculo insigni*, idque occasione Lectionum anno 1690 approbatarum, in quibus dicitur *Rex, ad eam expeditionem à S. Isidoro Hispalensi Episcopo per visionem excitatus; quod scilicet sanctissimus Præsul suam Ecclesiam, tot seculis jam ab infidelibus profanatam, Christo restituendam curaret.* Noto autem quod prudenti cautione additur in dictis Lectionibus, *Ut refertur*; quo nempe intelligatur, id non constare ex certis auctorum coævorum monumentis, sed solum *constanti traditione receptum esse*: uti etiam, quod *pius Rex, tum alias, tum in eo bello, Deiparæ Virginis (cujus sacram venerandæ majestatis imaginem quocumque iret in exercitu secum ducebat, ac mira devotione & honore prosequebatur) præsentem opem non semel sensit.*

354 Huic traditioni confirmandæ, ex Paulo Spinosa, qui anno 1627 edidit Historiam, Antiquitates, & Magnalia civitatis Hispalensis, colligo quidquid ille huc spectans habet; satis accurate indicans fontes, unde ea hausit quæ refert desiderata in Chronicis; & *prudentis lectoris judicio existimandum relinquo, quid fidei singulis dandum sit.* Imprimis autem ex allegata ab eo membrana veteri Ecclesiæ Hispalensis, & ex duobus auctoribus, à Zuniga allegatis, prolixe narro, quomodo *Deiparæ imaginem antiquam in urbe* obsessa *adoravit Rex sanctus, eodem ingressus in extasi; indeque regressus invenerit se inermem fuisse.* Tum vero adnoto id quod sequitur: „ Tripli„ cem hanc extaticæ illius peregrinationis „ narrationem, tam unam in substantia fa„ cti, quam in circumstantiis variam, ideo „ credo proposuisse Spinosam; ut plurali„ tate

„ tate testium, non omnino recentium, „ ejusmodi de sancto Rege creduIitati faceret fidem traditionis, saltem popularis: „ quæ licet raro aliquid integrum invariatumque transmittat ad memoriam posteritatis, non sit tamen contemnenda, quamdiu nulla gravior ratio in contrarium „ obsistit.

355 Prosequor deinde Annotationem prædictam; & „ hujusmodi sunt, inquam; „ quæ idem Auctor adjungit: solitum Regem ter in hebdomade, quamdiu duravit „ obsidio, seipsum noctu flagellare usque „ ad copiosam sanguinis effusionem; cum „ autem pugnandum esset, cilicinam crucem, ferreis aculeis asperam; supra nudam carnem gestare, quæ pectus & brachia complectebatur: habuisse etiam in „ exercitu Sacerdotes, qui militibus pœnitentiam & virtutum exercitium prædicarent, in quibus præcipui fuerint beatus „ Fr. Dominicus, vir sanctissimus, discipulus & socius gloriosi Patriarchæ Dominici, Confessarius Regis; eique adjunctus socius, thaumaturgus Pater Fr. „ Petrus Gonzalez, quem asserit Christophorus Nuñez, Capellæ Regiæ Sacellanus, in historia quadam à se scripta de „ singularibus rebus urbis Hispalensis, multa „ prædixisse sancto Regi obsidionis hujus „ tempore, quæ exitus vera demonstravit. „ Egimus xv Aprilis de S. Petro Gonzalez, „ ibique notavimus ad num. 15 Vitæ litteræ D, hunc mortuum esse septem annis „ citius, quam obsidio inchoaretur; nunc „ vero occurrit etiam alius error ejusdem „ Vitæ notandus, quo dicitur idem Petrus „ capta urbe comitatus Regem, ad urbem suam regiam regressum: neque „ enim amplius redivit in Castellam Ferdinandus, aut vivus aut mortuus. De Fr. „ Dominico, Petri Gonzalvii socio, nihilo „ minus dubitaverim, an unquam fuerit in „ Castella, nedum in Bætica.

356 Ita ego soleo eas de Sanctis narrationes colligere, quas neque asserere absolute possum, quia idoneæ antiquitatis teste destitutas; neque negare volo, quia fortassis veras; imo verosimiles reddere eas conor qua licet; detersis maculis, per meram rerum temporumque ignorantiam aspersis narrationi, alias non certo falsæ: uti falsam esse judico præsentiam S. Petri Gonzalvii; qua si aliquando fruitus sanctus Rex est, fuerit hoc alio loco ac tempore, quando ei potuit aliquid revelasse Petrus de obsidenda aliquando & capienda Hispali. Hæc sunt quibus impletur Parergi præcitati §. primus. Secundus agit *de imaginibus Marianis, Hispalim inductis à sancto Rege*: & in margine declarat, quid ibi tractetur, his paucis verbis: *Circumducere imaginem Deiparæ solitus Ferdinandus, eamdem triumphabundus inducit in urbem, multa per eam operatus miracula, ubi etiamnum in honore est.*

357 Porro collatis inter se omnibus, quæ de prædicta imagine, qualis nunc est, habent & narrant scriptores Hispani, præ externis majori circa talia fide digni; verosimile esse sentio, quod ab illis recedens Testis quidam Neapolitanus, in Processu pro Canonizatione auditus anno 1630, perquam confusâ usus memoria sit, quando dixit, quod *cum sancto Regi apparuisset imago quadam Deiparæ cum puerulo, promittens victoriam in conflictibus; ille similitudinem monstratæ sibi imaginis factam volens, plures pictores accersiverit: quorum nemo eum voto ejus posset facere satis, secundum ea quæ memoria habebat impressa lineamenta; demum oblati sint duo, qui opus susceperint, unumque in locum simul clausi absolverint intra dies aliquot: sed opere completo inventi amplius non sint, proinde crediti fuisse Angeli: & linis, ait, devote servari sub altari in capella Regia: atque ita & vidisse se sapius, & ex*

antiquæ parentum traditione accepisse. "

358 Hæc narrantem Neapolitanum testem, memoria prorsus confusa usum, sic probo „Non pictam, sed sculptam imaginem; non subtus, sed supra altare collocatam, extra controversiam videri debet. „Video tamen quid fefellerit hominem, „Hispaniæ advenam, & bona (quod præsumendum est) fide visa auditaque, ut „meminerat, referentem. Est in eadem „Hispalensi ecclesia imago alia supra memorata; non allata, sed inventa Hispali „à sancto Rege, maximaque in veneratione habita; Antiquam vocant, estque „(juxta Morgadum anno 1587 Hispalensis „historiæ conditorem lib. 4 cap. 10) depicta in pariete, statura sesqui major humana, forma speciosissima, ut miraculum „sit, inter majores pictorem fuisse tanta arte „præstantem: & quod ipso miro mirum magis „est, in hanc usq; diem & integra est, & vel „formæ vel colorum nullum omnino passa „damnum, quantumvis Mauri, quibus „antiquiorem esse fama celebrat, eidem „expungendæ ligones & malleos adhibuerint.

359 Ago deinde de hujus antiquæ imaginis translatione, facta anno 1578, prout eam narrat prælaudatus Morgadus, atque concludo dicens: *Hanc igitur imaginem bonus ille Neapolitanus testis, non distinxerit ab ea qua Regum dicitur; nec animadverterit haud esse in tabula, sed muro pictam. Ut vero ipsa statua, qua vere est & dicitur Regum, credi possit Angelicis manibus fabricata, videtur opus esse plurium concordi testimonio: quod cum desit, deest quoque idoneum argumentum fidei miraculo adhibendæ.* Sic ibi ego: ex quibus clausulam hanc maligne assumis, Pater Rev. probationibus omnibus, quæ antecesserant erroris manifesti [censuram] prætermissis: & quia declaro per conjecturā, unde Neapolitanus præfatus potuerit sic erravisse, contra me insurgis, quasi *ex meris conjecturis* arrodentem miracula sancti Regis: cum tamen ex dictis appareat, conjecturam meam non eo spectasse, ut evertam miraculum Angelicæ operæ, ad efformandam Deiparæ imaginem collatæ (cujus miraculi veritatem, quacumque in imagine subsistentem, non præsumo vocare in controversiam) sed ut ostenderem, cui potius ex duabus competere illud possit, si vere contigit, sicut iste audivit.

360 Cœperat autem urbs Hispalensis anno 1247, 15 Augusti, à sancto Rege obsideri tribus ex partibus cis Bætim: cum autem opus esset etiam trans flumen ad Occidentem castris locum capere; missus ad hoc fuit Magister Ordinis S. Jacobi, cum tam exiguis copiis, ut res incredibilis videri debeat, rem humanâ prudentiâ æstimantibus. Nam decimo sexto obsidionis mense, post deditionem 23 Novembris 1248 factam, ex Mauris qui remanere noluerunt, *egressi sunt*, bona parte remanente, *terrestri itinere trecenta hominum millia.* Quod ego non ita strictim prætereundum existimans, num. 231 sic scribo: *Obstupesco, cum num. 87 lego* hæc Regis verba, initio obsidionis prolata; *Non est æqua partitio inter nos & eos qui sunt trans flumen: hic enim sumus ad mille Equites, & illi trecentos non numerant*; ideoque mox addo; *Vereor ne quis existimet, fabulam id potius redolere quam veram historiam.*

361 Hic, quasi finem faciam, neque dubio moto occurrere satagam, vicissim num. 336 exclamas; *Obstupesco & ego, dum tam insolentem hic & passim, contra receptissimas historias, lego Papebrochii censuram, ex meris conjecturis absque auctore effutiri; an proinde hoc sit tolerandum, judicet Sancta Sedes.* Quid est apertis oculis plena meridie nihil videre, si hoc non est? aut deliberato consilio calumniari contra agni-

tam

tam veritatem? An ego in ista admiratione sisto, & non continuo subdo hæc formalia verba? „ Dubio huic occurret Petrus d'Outremannus noster, in sua Constantinopoli „ Belgica p.270, narrans, quomodo Balduinus Imperator Constantinopolitanus, copias educturus in hostem Murtzuphlum, „ Græcos omnes ad deficiendū solicitantem, „ *Henricum fratrem cum centum lectissimis* „ *Equitibus praire jussit, qui oppidatim fidem* „ *& sacramentū à singulis Imperatoris nomine* „ *excepturus discurreret*; uti & reapse fecit, „ partim minis, partim blanditiis urbes etiam „ maximas in officio continens.

362 „ Alia autem cum narrasset d'Outremannus: *Hic mihi*, inquit, *monendus lector* „ *videtur, ut cum centum hastatos equites, sive* „ *cataphractos, ad tam arduas expeditiones* „ *mitti, aut eos justas profligare copias, at-* „ *que urbes expugnare in hac narratione audie-* „ *rit; non continuò ibi animo fingat, centum* „ *duntaxat ejusmodi virorum manipulū, omni* „ *prorsus militum præsidio educi, ac millibus ali-* „ *quot hostium opponi. Verùm sciendum est, ex* „ *antiquo Gallorum instituto* (quod idem etiam „ Hispanorum, Longobardorum, ac Germanorum fuisse non dubito) *singulis ejus generis Equitibus alios tum milites, inferioris* „ *illos notæ quidem, sed tamen ex equis pugnantes* (Chronica nostra num.98 *Scutiferos* „ vocat, & ejusmodi unum Garciæ Perez „ apponit n.89) *in pedites adjungi solitos esse* „ *non paucos; ut cum centum equestris Ordi-* „ *nis viros dicimus, sexcentorum aut non mul-* „ *to secus capitum turma, ex consequentium* „ *ratione intelligenda veniat.*

363 Vides, Rev. Pater, futilitatem, aut potius malignitatem accusationum tuarum, cui tamen declarandæ noluissem in hoc §. tam esse prolixus, nisi operæ pretium existimassem, Lectori specimen dare mearum in sancti Regis Acta Commentationum; quas Tu sursum deorsum versans, nihil invenisses quod carperes, nisi, dissimulatis antecedentibus & consequentibus, Annotata mea mutilata exhibuisses: cujus tuæ infidelitatis judicium si velit suscipere Apostolica Sedes, & talionis pœnam juxta Canones exigere; vereor ut unus sis satis in tot calumniarum vindictam; eademque infamia redundet in Ordinem tuum sanctissimum, & meritissime ornatum tot magnificis titulis, quot jactat Auctor capriosæ Collationis inter Elogia Pontificia & Antilogia Pseudo-Papebrochiana, in Parallelis ad Art. 2. appetitis.

§. XXX. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, valde insolenter & injuriose censurat historicos, referentes apparitionem S. Crucis Caravacanæ; cujus historiæ fidem molitur diminuere.

RESPONSIO.

364 DUas habet partes Accusatio hæc, quarum posterior mera calumnia est, ut mox apparebit; prior si respiciat Joannem de Robles, Canonicum Caravacensem, qui anno 1616 Hispanice impressit *Historiam & miracula illius sancta Crucis*, falsissima etiam est. Omnem, quæ fideli ac diligenti Historico

dari potest, fidem ac laudem ei impendo; totum fere ex Hispanico Latine reddens, ejusdemque nomen inter auctores de ecclesiastica historia bene meritos celebre faciens. Solum doleo, quod communi, ejus quo scribebat temporis, Hispanis scriptoribus plerisque infelicitate, suffarcinari historiam eamdem passus sit figmentis Hieronymi Român de la Higuera; nec animadvertit, quantum ea dissonent à veris & antiquis Caravacensis oppidi monumentis. In Higuerâ solum eas stringo censuras, quas strinxerunt ante me quicumque prudentiores Hispani, aversati pseudo-Dextrina figmenta, quorum ipse auctor esse demonstratur.

365 Graves sane censuræ sunt, sed si fabulatoris, toti Christianæ antiquitati, quam excogitatis studiose figmentis deturpat, perniciosissimum facinus consideres, nec insolentes, nec injuriosæ. Detecta enim & producta in lucem fuit universa fictionis portentosæ genesis, per eos in quorum manus hæc scripta pervenere; deprehensumque est, qua ratione primum composita, atque identidem aucta, mutata, alterata fuerit; adeoque nequaquam uno tractu descripta ex iis, quæ apud Puldensem in Germania Abbatiam extitisse mentiebatur originalibus. Itáq; prævaluit tandem sapientissimum Joannis Marianæ & Petri Rabadineiræ judicium, eodem in Collegio Toletano, eodemq; tempore Historiam Hispaniæ & Sanctorum Vitas scribentium, quo Higuera iste (*Ficulneam* Hispanis ea vox notat) ficus suas venenatas, malas, malas valde, dispertiebat per provincias, ubicumque noverat scribi quidpiam; sed tam parum caute, ut cum ex eodem fictitio auctore eumdem quandoque locum scriptoribus diversissimis communicaret, nihil pensi haberet alia & alia phrasi id facere, substantia quoque subinde non parum alterata. Fictionem universam non solum externi multi, sed etiam illustres Hispani notaverunt, quos nominavi Art. 10 §. 7.

366 Primus, nominato citra ambages auctore, & quasi ex professo id fecit anno 1666 D. Gaspar Ibañez, Agropolitanus tunc solum Marchio, nunc etiam Comes de Mondexar, & plusquam uno titulo Hispaniæ Grandis, in Præfatione ad *Discursum historicum pro Patronatu S. Fructuosi, contra suppostitiam Cathedram S. Hierothei apud Segoviam*; rursumque anno 1671 inter *Dissertationes ecclesiasticas pro honore antiquorum Tutelarium contra modernas fictiones*, parte 1 Dissertat. 3 à pag. 185 ad 287, totis sex capitibus. Hujus discursum an viderit nescio, certe necdum viderat ejus Dissertationes, sæpe mihi laudatus laudandusque Illustriss. D. Nicolaus Antonii, emunctæ vir naris & eruditionis solidæ, quem Regiorum in Curia Romana negotiorum Procuratorem generalem per annos viginti probavit Italia Hispaniaque. Hic Tomo 2 Bibliothecæ Hisp. edito Romæ an. 1672 pag. 456, *Industriam*, inquit, *Hieronymi & diligentiam summis in cælum usque laudibus efferunt vulgo nostri homines, qui cum fallere nesciant, falli se ab aliis posse haud facile credunt; quia ditasse nos ille dicitur quibusdam veteribus Chronicis, atque aliis nusquam antea visis antiquitatum Hispanarum monumentis; quibus mirum valde est, quam obnoxii ac venerabundi hujus seculi homines, atque in iis non pauci ex nostratibus, nec non ex exteris, docti sagacesque, assurrexerint: quæ tamen alii (exterorum nempe eruditissimus quisque, nostrorum hi qui ratione magis quam præjudicatis ducuntur opinionibus) fuisse conficta, atque iis quorum nomina præseferunt supposita, luculentioribus indies argumentis convicti, liquido ipsi credunt; nec minus facilo persuadere sperant se posse aliis, ad rem qui adduxerint mentem doceri cupidam.*

367 Ejusmodi fictionum evictiones toto nostro

nostro opere adeo multas inveniet lector, ut facile agnoscere possit nihil nobis opus fuisse alieno indicio, ad cavendas hominis illius imposturas, qui quotidie ipsas propriis palpamus manibus. Prius tamen quam retegere inciperem, quæ Higuera de *Cruce Caravacana* vel confinxit ipse, vel ab aliis conficta commodavit Roblesio; placuit hujus nimium facilis Hispani credulitati, hominis item Hispani judicium opponere. Nunc vero etiam amplius cogor movere camarinam istam; quæ iis quos dixi primum moventibus, nonnullisque domesticis rem promoventibus, ceteris quoque Jesuitis sic paulatim tamque universaliter displicuit, ut cum antea nonnulli ex nostris Higueram sequerentur, in tractandis novo conatu historiis ecclesiasticis (unde etiam processit laus ipsi attributa in nova Bibliotheca Societatis anno 1676 Romæ edita) hisce tamen ultimis viginti annis nemo eorum, quod quidem sciam, verbum pro Hieronymo facere dignatus sit ullum; vel quoquomodo deprecari, ne traducatur tamquam *inventor fabularum infinitarum, quibus ecclesiasticam historiam integro jam seculo inquinari dolere cogor*. Non autem ego solus id facio, *Rarus hodie criticus est*, inquit p. 11 Auctor Collyrii, cæcutientibus Carmelitarum oculis nuper in Hispania applicati, *qui non censuerit ut scriptores nullius auctoritatis, suppositios, fabulosos, Dextrum, Luitprandum, Julianum, & Tamaji plurimas narrationes insertas Martyrologio Hispanico*, ex Higueræ lacunis derivata omnia. *Inter plurimos Eminentissimus Cardinalis de Aguirre & D. Nicolaus Antonii in sua Bibliotheca.*

368 Hæc Auctor Collyrii, quem licet Jesuitam esse non putem, à Jesuitis tamen Hispanis Lusitanisque probari scio. Tale autem exemplum utinam aliquando imitentur RR. PP. Carmelitæ Ordinis utriusque, & oculis tandem apertis tam multiplici convictione fallarum suarum antiquitatum, quibus successionem Elianam, diversam à vera omnibusque probanda, pertinaciter tuentur; agnoscere incipiant, quid vere ex Ordinis honore sit; velintque contemnere auctores tot fictionū, *quibus ipsorū historia scatet*, ut candide mihi scripsit unus ex paucis in eo Ordine Philalethis, qui clam mihi assentientes, palam non audent animi sensum prodere, propter metum Fratrum, diverso longe spiritu ductorum, ad me meosqꝫ libros per fas & nefas perdendos si possint. Nicolaum Antonii, quem citat Collyrium, hic & Art. 10 num. 40 loquentem audivimus, & porro audiemus alibi; multa etiam ex Eminentissimi Card. Aguirre ad ejusdem Bibliothecæ apparatum, ibidem legenda dedimus num. 37, directe contra ipsamet figmenta.

369 Neque novum hoc Eminentissimo illi, aut nuper formatum judicium fuit: nam & in eruditissimo illo opere, quo Auctoritas infallibilis & summa Cathedræ S. Petri extra supraque Concilia, quæ anno 1683 efficaciter vindicata, auctori libri Purpuram meruit, pag. 116 hoc argumentum delibans; *Multis abhinc annis*, inquit, *re mature expensa, judicare licuit Adversaria, Epistolas, & Diptychon Luitprandi, asserta ab Hieronymo dela Higuera & Laurentio Ramirez de Prado, sublestæ fidei esse, & quæ apud nullum hominem eruditum ingenuumque fidem aliquam mereretur, quidquid aliter multi, non solum è vulgo, sed ex iis qui inter Quæ torde(?) tim sedere censentur, magnis clamoribus loquantur: quod ipsum de Chronicis Dextri, Maximi, Helecæ, Iuliani, Auberti Hi alensis, & Liberati dictum esto. Quippe in iis omnibus plurimi insignes viri, apprime in rebus ad historiam & Chronologiam spectantibus versati, non in Gallia, Germania & Italia solum, sed & in nostra Hispania, tot paradoxa, antilogias, rapsodemata, perithematas,*

mata, ellcmata, & anacolutbia detexerunt, ut merito releganda videamur ad Utopiam Morboniamque insulam, cum libris Amedisii, Belianisii, Phœbei Equitis & simi'ium, ques jam diu lepidißimus Michael Cervantes exulare fecit. Neque in hac censura stabilienda oportet quidquam temporis insumere, postquam id ipsum abunde demonstrarunt, Matthæus Raderus, Cornelius à Lapide, Theophilus Raynaudus, Philippus Labbe, Ioannes Bollandus & Godefridus Henschenius (omnes ipsius Societatis scriptores, prius Auctori noti, quam me ipsos secutum legisset) *quibus adde Excellentißimum Principem Marchionem de Mondexar, qui ea Chronica & Adversaria multiplici nomine refellunt exibilantque, tamquam notha, suppositia, & infideli manu exarata.*

370 Et tunc quidem ille cavit indicare, *quibus tribuenda sint ejusmodi quisquiliæ, aut quo primum artifice in lucem prodierunt, præsertim cum nullius in singulari mala fides satis explorata* ipsi adhuc esset: sed cum interea temporis tam manifeste patefactus esset Auctor, ut nullus ultra esset tergiversationi locus, non amplius putavit parcendum nomini, liber eque ipsum traducere cœpit in tomis Conciliorum Hispaniæ; ex quorum secundo servo prolixum locum, ubi radicitus conatur extirpare persuasionem, necdum satis labefactatam. Hic mihi satis est, ex tomo primo pauca de multis loca indicare, ubi meum nominatim de Higuera judicium laudat vehementer. Et quidem Differt. 9 in Apparatu pag. 261 sic scribit: *Quod Concilium aliquod in Hispania, anno Christi 57 aut circiter, à discipulis S. Iacobi Apostoli celebratum fuerit, incertum est, cum tantum nitatur testimonio Dextri, suspecto aut subdititio. Legendus ea de re Papebrochius, post Bollandum & Henschenium, plurimis locis invectus adversus Hieronymum Román de la Higuera (quamvis Sodalem suum) tamquam fabulatorem & artificem infinitarum fictionum, quæ nomine Dextri, Maximi, Iuliani &c. circumferuntur. Lege illum, præcipue tomo 7 Maji pag. 393 & 294.*

371 Ecce Rev. Pater, ab Eminentissimo Viro laudatum hunc ipsum, quem nunc accusas, locum. Rursus eodem tomo idem Cardinalis pag. 301 & 302. *Circa annum,* inquit, 1590 *aut paulo post, illa pseudo-chronica & alia similia excogitata & evulgata fuerunt ab homine, inimico veritatis historicæ, & audacißimo siquis unquam fuit fabularum architecto. Ex eo fine delectu, nimia fide & crisi nulla, farragines & commenta plura de S. Melantio mutuantur recentiores Hispani ... quæ numquam in cogitationem hominum venerant, usque ad finem fere seculi præcedentis, & non absque rubore legunt eruditißimi quique Hispani, quibus honor nationis florentißima, & veritatis amor cordi est. Quin & Bollandus, Henschenius & Papebrochius (exteri licet) passim dolent, in vastißimo & celeberrimo opere, cui Epigraphe, Acta Sanctorum; ac sæpe nominatim traducunt & reprehendunt P. Hieronymum Román de la Higuera, quamvis Sodalem ejusdem instituti, veluti artificem omnium earum fictionum.* Et hic rursum allegat Eminentissimus Auctor præcitatum ex tomo 7 Maji locum; moxque ex pag. 344 laudat verba, quibus decerno inhærere Chronologico calculo *Ioannis Zurita, qui priores decem suorum Annalium Aragonicorum libros edidit, longe priusquam Higuera cogitaret de Historia Hispanica supposititiis suis antiquitatibus interpolanda.*

372 Præmissis addo ex præcitato tomo 1 (per reliquos enim si hoc modo procederem finis nullus foret) addo, inquam, quod idem Eminentissimus pag. 322, cum dixisset, de Flavio Eliberitano Episcopo nihil certi haberi, præter ea quæ Ferdinandus de Mendoza observat, sic progreditur: *Quæ cen-*

congerunt Puerta, Ordraza, Tamajus, desumpta sunt ex Pseudo-Luitprando, conficta pariter cum Pseudochronicis Dextri, Maximi, & Iuliani Perez, à P. Hieronymo Roman de la Higuera, perniciosissimo corruptore Historiæ Hispanæ, præsertim ecclesiasticæ: cujus figmenta optime novit, & semper sprevit doctissimus Ioannes Mariana, viginti annis convictor illius apud Toletum. Sane Bollandiani, potius curantes veritatem historiæ, quam timentes dedecus Sodalis Higueræ, passim illum respuunt, veluti nugatorem fabulatoremque. Ego infinitæ lectionis virum non aliter valeo excusare, quam dicendo, quod eum *multæ litteræ ad insaniam redegerunt*; atque optando, ut hoc citius patuisset, nullosque amentiæ suæ reliquisset heredes.

373 Tomo 2 Conciliorum totis quatuor paginis, à 64, idem Cardinalis hoc agit, ut gravissimorum virorum testimonia intra extraque Hispaniam, præsertim ex Societate Jesu, colligat; *ad revellendam*, inquit, *radicitus, si fieri possit, inanem credulitatem multorum, qui novis iis Chronicis quasi totidem oraculis fidem præstant: adeo enim apud nostrates experimento comprobatum illud eruditissimi Marianæ, lib. de Adv S. Iacobi cap. I Nescio quo pacto fictis sæpe fabulis & præposteris mendaciorum nugis, populus magis quam veritate & sinceritate capitur.* Denique post multa sic concludit Eminentissimus: *Atque hæc pauca è plurimis, quæ ad manum sunt, sufficiant, ad ea Chronica & commenta rejicienda, in quibus tot Concilia primis septem seculis celebrata finguntur in Hispania; tot ipsi Martyres, Episcopi, Confessores, Virgines & Scriptores tribuuntur, qui antea numquam iis classibus adscripti fuerunt, aut alibi terrarum nati sunt, & numquam Hispanas oras ingressi: quo quid perniciosius esse potest historiæ Hispanicæ, cultui ecclesiastico, & veritati rerum gestarum, imo & decori nobilissimæ nationis, tot veris titulis conspi-*

cuæ, ego non invenio. Utinam ii quorum interest, præsertim DD. Episcopi & regii Consiliarii Senatuum justitiæ & fidei, tam probrosas fictiones cum ipsis pseudochronicis exterminent, & similibus fabulatoribus frenum imponant.

374 Atque hæc dicta sunto, ut vel invitis appareat vanitas earum fictionum, quarum refutationum causa accusor; & ut nemo qui hæc legerit, valeat ignorare, ex quam lutulento fonte deprompta sint ea, quibus sanctæ Crucis Caravacanæ historiam hoc seculo obscurari cœptam queror. Ad hanc ipsam quod attinet, statim in principio illius mei Tractatus, seu Appendicis ad Vitam S. Ferdinandi Regis, censeo, *de substantia ipsius miraculi satis certo constare, per constantem Caravacensium civium traditionem, jam inde ab anno 1375, id est, à proximo post Sancti Regis ætatem seculo, publicis consignatam instrumentis, & continuis deinde prodigiis ad nostram usque ætatem hodiedum confirmatam.*] Mox Capitis I, hunc pono titulum, *Apparitio miraculosa sanctæ Crucis, descripta Caravacæ an. 1375, eique consona relatio Doctoris Oncalæ*, anno 1546 edita: *ex quibus verosimiliter dicetur, sub annum 1227, res accidisse.* Ipsam historiam, ex dicto publico instrumento (omissis præambulis, fidem facientibus ecgrapho, ex membrana originali sumpto) hic attexo.

375 *Cum Rex Zeyt Abuzeyt, suo tempore potens Rex Carabacæ, haberet captivum Clericum quemdam Presbyterum; accidit sciscitari ex eo Regem, quare Missam celebraret. Qui respondit: Scito, Rex, quod omnis Clericus ordinatus ad Missam, postquam sacris vestibus indutus est, & protulit sancta illa verba, quæ Christus dixit feria quinta in Cœna; hostia illa quam elevat, fiat caro; & vinum in calice, merus sanguis; & sic conficit Clericus corpus Dei, puri ac veri. Dixit Rex, quod hoc non crederet, nisi seipsum fa-*

ceret id videre. Reſpondit Clericus: Domine, ſi mihi facis afferri omnem apparatum neceſſarium ad faciendam Miſſam, faciam te videre quod cupis. Tum Rex mandavit, ut quidquid neceſſarium erat, referret in ſyllabum ad memoriam: & hoc fecit Clericus, niſi quod oblitus fuerit Crucis. Deinde miſit Rex nuntium ſuum; quo reverſo, die mane ſequenti ſurrexit Clericus, & recitavit Horas ſuas; unaque cum Rege ingreſſus turrim caſtri, ubi vera Crux eſt, veſtivit ſeſe, fecit confeſſionem devote, & accedens ad altare veneraturus Crucem, nullam reperit: quapropter animo conſternatus converſuſque ad Regem, dixit: Deficit una ex rebus maxime neceſſariis ad Miſſam dicendam. Quærenti vero, Quæ? reſpondit; Crux, Domine. Tum Rex, aſpiciens verſus altare, viſa ibi ſancta ac vera Cruce, dixit: Eſtne iſta, quæ ſtat ſupra altare? Accepitque illam Clericus cum magna devotione, & cœpit Miſſam dicere. Et quando elevabat Hoſtiam, animadvertit Rex inter manus Clerici puerum candidum & formoſum: ille autem Miſſam abſolvit. Eâdem horâ cognovit Rex Zeyt Abuzeyt, quod lex Chriſtianorum erat res ſancta: & liberavit Clericum, factuſque eſt Chriſtianus ipſe, & ſubditi ejus quotquot voluerunt: & dedit terram ſuam Chriſtianis: qui viciſſim ei dederunt turrim circa Concham, quæ vocatur turris Abuzeyt, ut illic vitam duceret.

376 Hactenus vetus inſtrumentum, abſque notitia temporis: quam ut nanciſceretur lector, deduxi ex Zurita, quomodo Rex Abuzeyt, in veteribus atque recentioribus Hiſpanorum hiſtoriis celebratiſſimus, ac primùm Chriſtianorum perſecutor, poſt annum 1225 amiſſa Murcia, adhuc manſerit Rex Valentiæ; anno autem 1229 etiam Valentia excluſus propter Chriſtianiſmum, dictuſque in baptiſmo Ferdinandus, obierit ante deditam Aragoniis Valentiam, ideſt ante annum 1248; cujus filio, ſub annum 1263 etiam baptizato, & Vincentio dicto, Urbanus Pāpa IV ſuam filiique & nepotum converſionem eſt gratulatus per litteras. Tum has produco; & mox ſubjungo Oncalæ narrationem, cui cap. 2 ſuccedunt, *Antiquiora miracula, & informatio ſumpta anno* 1598; Cap. 3, *vetuſta alia & probe teſtata*; Cap. 4, *Patrata ſub præcedentis ſeculi finem & per decurſum præſentis, etiam mediantibus Cruculis, veræ Cruci admotis*; omnia ex Hiſtoria Caravacana Robleſii, abſque ulla ſugillatione & multa cum laude collectoris; niſi quod Cap. 5 doleam, impegiſſe eum in *Higueræ figmenta, quibus ſanctæ Crucis apparitio differtur in annum* 1231, *& hiſtoriæ veritas obſcuratur.*

377 Poſtea doceo cap. 6, *quàm nihilo meliori fide alius, repertos Caravacæ characteres fictitios, ut Arabicos explicans, notaverit annum Arabum* 594, *qui eſſet Chriſti* 1198. Denique num. 61 revertor ad commendandam virtutem Crucularum, primariæ Caravacanæ admotarum: ſed moneo Lectorem „ ne cum illis credat pariter di„ſtribui facultatem lucrandi Indulgentias, „quales obtinent Fideles tenentes numi„ſmata aliaque id genus, eum in finem à „Romanis Pontificibus vel ex eorum ſpe„ciali commiſſione benedicta. Fuerit hic „aliquando error, in vulgus proſeminatus „ab hominibus, minime malis, ſed ni„mium credulis; quorum circumferuntur „Relationes, vario idiomate variiſque lo„cis & annis impreſſæ; cum addito ad cal„cem ſyllabo maximarum Indulgentiarum, „quas ejuſmodi Cruculas pie geſtantibus „Pius V conceſſiſſet, confirmaſſent au„tem Gregorius XV, & Urbanus VIII. „Nunc vero, poſtquam Decretum ſacræ „Inquiſitionis Romanæ prodiit anno MDC„LVII, XVIII Maji, ubi inter alias plu„res ſuppoſititias, penultimo loco recen„ſentur Indulgentiæ conceſſæ Crucibus

„ de

„ de Caravaca, par est, neminem inveniri „ amplius, qui (nisi Decreti talis ignarus) „ vendere aut donare præsumat Caravacanas Cruculas, velut ejusmodi Indulgentiis præditas.

378 Nescio an hæc tam utilis præcautio, Patri Sebastiano, melius forsitan quam ego scienti, quinam fuerint fictitiarum istarum Indulgentiarum propolæ per Belgium vicinasque provincias; nescio, inquam, an ista præcautio Patri Sebastiano stomachum moverit, ut, dissimulato puncto illo de Indulgentiis, crimen mihi affingeret ex rejectis Higueræ figmentis, unde gratiam laudemque apud alios merui; & simplices Caravacensium civium animos concitaret contra me ac meos libros. Hoc scio, nihil commisisse me ob quod accusari possim, voluisse ipsam miraculi sæpe dicti *substantiam suspectam* reddere; quodque adeo frustra contrarium sim protestatus n. 51 sic scribendo: „ Prius tamen quam porro pergam „ examinare, iterum iterumque protestor, de „ veritate allatæ Caravacam S. Crucis, & „ miraculi quo allata sit, nullatenus me dubitare; solùmque Historiam ejus expurgatam me cupere à novitiis additamentis „ circumstantiarum fabulosarum; sine quibus nisi res inveniretur antiquius sinceriusque testata, ipsam etiam miraculi substantiam merito quis haberet de fictione suspectam. Nec enim perniciosior ulla sacris „ historiis afferri labes potest, quam cum sic „ implicantur falsis circumstantiis rerum, „ temporum, ac personarum, ut his deprehensis statuere lector auditorve nequeat, „ quid demum eis veri subsit, nisi per conjecturam.

379 Nihilominus necesse est, ut videar contra miraculi substantiam molitus aliquid: quia scilicet non recipio testimonium Fr. Joannis Ægidii Zamora, ab Higuera submissum, quasi rei gestæ coævi: sic enim is concludere suum testimonium fingitur, *Ego dum hæc scriberem, aliquoties allocutus sum, scilicet Azebuteum, vel Dominum Vincentium Belvisium*: ubi nota, quod Rex pater, in Baptismo dictus Ferdinandus, confunditur cum filio, dicto Vincentio. Nequis autem dubitet certissimo comperta scribi, addit fictitius Fr. Ægidius: *Erat Azebuteus homo comis, humanus, prudens, justus, procero corpore, jure Regis, oculis pulcherrimis, facie decorâ, plenâ majestate, capillis dimissis in tegumento capitis serico, veste purpurea, semper multis famulis comitatus; filii eum sequuntur.* Simili autem fide, id est nulla, atque ex mera conjectura, idem ementitus auctor præmiserat, quod *Rex attollens oculos vidit duos Angelos, afferentes Crucem Patriarchalem, quam abstulerant ex collo sancti Roberti, tunc Patriarchæ Hierosolymitani, idque Angelis nuntiantibus scitum, & Carabacensibus misso nuntio est compertum.* Item, quod *hæc Crux erat ex sacro ligno Crucis ubi Christus pependit; & sunt qui dicant, Regem in Hostia vidisse puerum formosissimum* (prout etiam dicit antiquior relatio) & quod *Rex tantorum miraculorum magnitudine stupefactus (ut, quod Hierosolymis vulgo jactaretur, ante hanc Crucem disparuisse post annum 1184, invenit autem Patriarcha Dositheus), proponit se Christianum fieri. Vocatusque est Rex iste Dominus Vincentius, idque sub Rege Jacobo Aragonum Bellatore. Hoc miraculum accidit ipso die inventionis sanctæ Crucis mense Majo.*

380 Equidem fateor, quod istorum pleraque convinco falsitatis & evidentis repugnantiæ cum certiori historia Regum Hispanorum & Patriarcharum Hierosolymitanorum. Regum quidem, quia eorum uni, Jacobo Aragonio, istic nominato loco S. Ferdinandi Castellani, neque Conchæ, neque Caravacæ quidquam juris erat: Patriarcharum vero, quia Robertus Latinus Pa-

triarcha primum nominatus ad eam Sedem fuit anno 1240; neque Hierosolymis, pridem amissis, sed Accone residebat; Dositheus autem Schismaticus Græcus, qui sub annum 1192 Constantinopolitano Patriarchatui inhians, Hierosolymitanum quoque amiserat, credi non potest vel ipse vel aliquis successorum ejus pariter schismaticorum, ad invisos sibi Latinos pignus istud transmisisse. Repugnat etiam Higueræ figmento ipsa Crucis forma, quam ad oculum patet nullum habere indicium encolpii, seu crucis aliquando pendulæ ex collo; sed potius Crucis Liturgicæ, qualibus Græci utuntur ad Missam, manu eas subinde tenendo.

381 His omnibus notatis & evidenter probatis, sic denique concludo cap. 5; Unde „ Crux Caravacana allata sit, definire præsumat nemo, nemo etiam cum fundamento „ asseveraverit, formatam esse ex ligno ejus „ Crucis, ex qua pependit Dominus; quando, ante jam refutata commenta, nemini in „ mentem venit illud asseverare; nisi forte „ eo trahatur, quod in antiquis miraculis ho„ diernoque usu identidem appelletur San„ cta vera Crux, unde ad summum haberi „ potest vulgaris præsumptionis argumen„ tum. Talis vero præsumptio quam diffi„ culter convinceretur erroris, tam facile „ credetur esse incerta ac dubia, ab iis qui „ norunt, quam multis passim alicujus sacri „ ligni vel miraculosæ Crucis frustulis tra„ ditio popularis prærogativam eam tribuat, „ quod sint de ipsa Christi Cruce accepta. „ Caravacanam quod attinet, ad eam spe„ cialius venerandam abunde sufficit, quod „ Angelorum manibus credatur allata, sit„ que divinorum beneficiorum erga homi„ nes instrumentum præsentissimum.

382 Aliud prorsus, quam ego, ex prædictis deducit Paternitas vestra; quod scilicet ex tota sanctæ Crucis historia, licet tam fuse supra ex antiquioribus certioribusque scripturis deductam probaverim, recipiam nihil, quam, *quod Angelorum manibus credatur allata, sitque divinorum beneficiorum erga homines instrumentum præsentissimum: Quæ indubie*, inquis, *non parum fidelium erga sanctam Crucem Caravacanam imminuerent devotionem, nisi evidenter constaret, quod similia Papebrochius, ex meris dumtaxat conjecturis & argutiis stramineis, effutiat & garriat; exsibilatione proinde potius quam aliqua refutatione digna.* Neque contentus, Pater Rev. talia non minus injuste quam injuriose effutivisse & garrivisse (ignosce quod tua Tibi verba repono) *Insuper notandum*, inquis, *quod ne quidem indubitanter admittere & recipere videatur Papebrochius, dictam S. Crucem fuisse reipsa Angelorum manibus allatam: sed quod sic* CREDATUR ALLATA; *quasi id non nisi populari traditione & nuda fidelium fide, absque antiquis monumentis, sit firmatum & munitum.* Interim nullum Tu antiquum monumentum profers, sed solius Fr. Ægidii nuper confictí testimonium. Quamvis autem in ipsa relatione anni 1375 id assereretur, adhuc dici potuisset, *Ut creditur*, absque ullo præjudicio veritatis, humanitus indubitatæ; nisi suspicari quis Crucem vellet, illuc divino nutu immediate, citra ullius creaturæ ministerium, advectam; vel ipso in loco noviter creatam seu productam, quod utrumque præter Dei consuetudinem esse putatur.

383 Quando Ecclesia in Lectionibus de S. Ferdinando bis utitur tali phrasi, *Ut traditum est*, *Ut fertur*; an ipsa tunc jubet dubitare de substantia rei narratæ? Tu tuum, *Evidenter constat*, usurpa ut voles; nemo Caravacensium prudenter credet, meam lucubrationem, quam æque ac Hispalenses magni faciunt, eaque multum suam ecclesiam suamque sanctam Crucem illustratas existimant,

existimant, ad populi devotionem imminuendam spectare. Certe non ita sentiunt Conchæ, unde putatur venisse Clericus ille, pro cujus Missa Crux fuit allata, & cujus urbis Episcopo in spiritualibus Caravaca subjacet. Sensus autem Conchensium de me apparet ex Vita S. Juliani secundi Episcopi Conchensis, quam scripsit grandi volumine de mandato Illustriss. Alfonsi Antonii de S. Martino, itidem Conchensis Episcopi, & Madritensibus typis anno 1691 vulgavit Bartholomæus Alcazar. Hic enim Auctor libro 3 cap. 13 occasionem arripit totam hanc historiam strictim tractandi, propter prædictum Presbyterum, qui vulgo creditur dictus fuisse Genesius Perez, & ipsius S. Juliani discipulus, & Clericus Conchensis. Vixit enim Julianus iste, in ejus calculo, usque ad annum 1208. Auctor, omissis omnibus Higueræ figmentis, sola recenset ex Roblesio testimonia, quæ ego probo; & pag. 126 Oncalæ verba Latina, in manuscriptis depravata, Hispanice reddit juxta meam correctionem: tum pag. 127 sequitur meum (ut appellat) *meliorem calculum* in notando anno 1227, quo Crux allata sit: ac denique pag. 229, in definiendo anno, quo obiit Abuzeyt (quem ego statui 1248) mihi quoq; inhæret, contra illos, qui usque ad 1264 eam mortem differunt; itaq; facilius conciliat ætatem prædicti Sacerdotis Genesii, cum ætate S. Juliani, quo moriente iste potuerit fuisse quadragenarius, vel paulo major; minorq; octogenario esse defunctus.

§. XXXI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiquissimas fundationum, donationum ac privilegiorum litteras, fictionis ac suppositionis, totus gloriabundus, arguere audet ex meris conjecturis, quas, summa cum sui confusione, tamquam fictitias repudiat.

RESPONSIO.

384 ERras, Pater Rev. & vehementer erras, ubi totus gloriabundus arguere me audes sine ulla conjectura, viro ingenuo digna, quod *summa cum mei confusione* repudiem nonnulla, aliàs à me scripta: cum ego id mihi, ut veritatis amantem decet, laudabile & gloriosum existimem; optemque (quod sperare vix ausim) ut simili erratorum tuorum & falsarum accusationum repudio, veræ laudis & gloriæ particeps fias. Spectat Accusatio hæc præcipue Propylæum Antiquarium, Tomo secundo Aprilis præstructum, ac potissimum partem ejus primam *de Diplomatis discernendis*. Huic occasionem dedit disputatio quædam, inter me ac P. Jacobum Masenium nostrum, restauratorem Annalium Trevirensium, à Christophoro Browero compositorum, & postquam impressi essent a suspicaci Principe suppressorum ac pene abolitorum: qui Pater, nihil non paratus credere quod Browerus quomodocumque probaverat, quantumvis communi doctorum judicio nunc improbatum; mordicus tueri nitebatur, S. Irminam, Horreensis apud Treviros Parthenonis fundatricem, fuisse filiam Dagoberti I ex Nanthilde, quam P. Henschenius, in laudatissima apud Gallos Diatriba de tribus Dagobertis, demonstraverat, filiam potius fuisse

secundi, in paternum Austrasiæ regnum postliminio restituti, & ingrata annorum pene mille oblivione apud Historicos Francos sepulti, nunc vero communi plausu excepti ab omnibus.

385 Nitebatur Masenius membranâ quadam, quæ ut originalis ipsius Dagoberti I monstrabatur apud Sanctimoniales illas, quam etiam nos videre fecit: sed adeo multas præferentem suæ fictionis notas, ut nullam ei fidem possemus adhibere, & miraremur, bonum virum in eo etiam tunc cæcutire. Postea veniens Luxemburgum, reperi San-Maximianensis monasterii Annales, à nostro item P. Alexandro Wiltheimio diligentissime compilatos, ex pervetustis Imperialis illius Abbatiæ monumentis; qui Annales utinam non perierint injectis ante nuperam obsidionem ignibus, & aliquando possint lucem videre! Inter alia erat prædicti Dagoberti genuinum (ut mihi quidem ipsique videbatur) diploma, ad quod collatum Horreense prætensum, quasi cera liquescens ad faciem ignis, adeo facile dissolvebatur, ut crederemus ipsummet Masenium, quantumvis in præjudicio obfirmatum, posse mollescere.

386 Rem itaque aggressus, per exiguum quod imprimendus Aprilis dabat otium, & formulas formulis, characteres characteribus, sigillum sigillo, nominis chirographum Monogrammaticum cum chirographo componens, sex omnino Capitibus eo rem adduxi, ut neque Masenius, nec Trevirensium eruditorum in Electorali Palatio quisquam, nec alius alibi hiscere auditus sit, per annos 20, pro Horreensi figmento manutenendo; licet ad primum refutationis meæ nuntium moti aliqui, strenuam defensionem pollicerentur. Neque mirum: quia oculis arbitris res dijudicanda proponebatur per laminas æneas, nec quidquam decidebatur per conjecturam, nisi in uno illo Capite, ubi quæritur, *quomodo Horreense Diploma fabricatum, & errores Chronologici accepti videantur ex Reginonis* Abbatis Prumiensis *Chronico*, tribus fere seculis post Dagobertum I eadem in regione scripto. Quæ disquisitio cum nihil ad substantiam rei spectet (ubi enim de errore constat, parvi refert scire unde sumptus sit) nihil peccat conjectura, etiamsi ea minus postea placeat; neque si eam ego retractarem (quod ubi quis verosimiliora excogitaverit, paratus sum facere) quidquam afferre posset confusionis.

387 Ast illo successu animatus, cum viderem, à nemine adhuc quæsitam viam de aliis quibuscumque diplomatis judicandi; tentavi an ex notitiis, per illam Horreensem controversiam acquisitis, componi regula quædam certa posset, operi nostro deinceps servitura: ejusque rei cœpi facere experimentum in pluribus aliis ad examen reducendis, per Capita quatuor, sed successu valde dispari. Etenim illud ipsum San-Maximianense Dagoberti I diploma (quod aliis seculi Dagobertini putabam posse servire pro regula) aliudque Carolinum, ac tertium Lotharianum, à Joanne Mabilione, in Francicorum monasteriorum archivis quotidie versante, penitius inspecta, apparuerunt etiam ipsa non esse sincera usquequaque, ac singulariter Dagobertinum.

388 Considerans porro idem Mabilio, quanti ad Historiam momenti res diplomatica sit, argumentum, à me exiguo tractatu delibatum non satis feliciter, proprio prolixoque opere tractandum sibi ab ovo sumpsit; annoque post editum Aprilem sexto, Christi 1681, regiæ molis ac majestatis volumen edidit tabulisque grandibus & insignibus 70 instruxit; quo & causas exposuit vitiatorum sæpius Diplomatum, & certiores vias ipsa discernendi tradidit;

ac

ac denique lib. 3 cap. 1, ipsorum, ex quibus ego processeram, vitia, mihi inobservata, retexit; eoque rem adduxit, ut, præ gaudio & admiratione magna, invenire ab amico ad quam ego frustra adspiraveram veritatis, nihil jam pensi facerem Horreensis figmenti falsitatem detectam feliciter à me fuisse; multaque observata & plenæ luci exposita, quæ ego solum ex parte videram, & certius confirmari merebantur. Quare mox ut librum perlegi, vehementerque probavi; nulla interposita mora, Amico scripsi gratulabundus. Et quoniam San-Dionysiani archivii dignitati ac fidei nonnihil videbar detraxisse, ipsas meas litteras communicari eruditis ejus sociis volui, ut per eos omnibus innotesceret, quam minime cæcus essem mearum lucubrationum æstimator; quamque nihil carius haberem veritate, etiam cum aliquo honoris mei dispendio monstrata.

789 Aberat ille tunc Parisiis, Ordinis sui per Germaniam archivia perlustrans, unde & cœptum seculorum Benedictinorum opus locupletaret, & alia rei litterariæ profutura colligeret: mox autem atque rediit, ac meas litteras legit suisque prælegit sociis, hunc in modum rescripsit anno 1683, 12 Novembris:

„Nobis ex itinere Germanico re-
„versis reddita est Epistola tua, in
„qua quid de opere nostro Diplomati-
„co sentias, sincere exponis. Ego ve-
„ro satis mirari non possum tantam in
„insigni eruditione modestiam, cujus ex-
„emplum vix ullum illustrius reperire li-
„cet. Quotus enim quisque eruditorum
„est, qui in litterario conflictu victum se
„agnoscat, & agnita veritate priorem sen-
„tentiam incunctanter deponat, atque id
„palam omnibus testatum velit? Tu vero
„facis ultro, & tam amice, ut, si aliunde
„te non nossem, statim intimo amore com-
„plecterer. Sic non tibi sufficit doctrinæ
„& eruditioni primas tenere, nisi etiam
„primas adæquare modestiæ. Utramque
„tibi palmam deferimus, adm. Rev. Pater.
„Neque hæc mei solius sententia est, sed
„etiam eorum omnium, quibus litteras
„tuas tuo jussu ostendi. Alii nimirum tuam
„eximiam humanitatem, alii modestiam &
„humilitatem, omnes insignem eruditio-
„nem tuam deprædicabant. Sed vereor ne,
„dum hæc fusius persequor, mihi de tua
„confessione ingenuosissima abblandiri vi-
„dear. Absit hæc à mente mea cogitatio, ut
„de tua modestia ego ipse superbiam. Imo
„vero id ita animo reputo, si quid in
„opere nostro dignum tua publica æsti-
„matione inveniatur, non tam ex ingenii
„nostri conatu, quam ex monumentorum
„copia & facultate æstimandum esse. Ve-
„rum quidquid illud est, malim esse mode-
„stissimæ epistolæ auctor, quam cujusvis
„operis vanus ostentator. Tu vero, vir
„piissime, Deum precare, ut qui tui in
„Actis Sanctorum illustrandis imitatores
„sumus, etiam in consectanda Christiana
„humilitate socii esse mereamur.

390 Hactenus vir ille religiosissimus, aliis longe quam Paternitas vestra oculis nostra legere & æstimare solitus; cujus ego epistolam numquam in lucem protulissem, nisi tam opportuna fuisset reprimendæ petulantiæ illi, qua sincerissimum animi mei in suo cuique tribuendo affectum, pessimis interpretationibus corrumpere nititur Paternitas Tua. Equidem ejus quam Parisios tunc misi epistolæ nullum ipse mihi servavi exemplum, non solitus, propter nimiam talium multitudinem, id facere; sed haud absimilem reor fuisse protestationi illi, qua in mea ad Conatum Chronico-historicum de Pontificibus Præfatione part. 1 pag. 3 num. 12 usus sum, dicens: „In hoc (scilicet in statuendis cuique Pontificatus terminis,

„ minis justis, juxta vetere, Catalogos) in „ hoc, inquam, si scopum non attigero, „ alterque feliciori id faciens successu, meos „ errores corrigat; adeo non feram id ægre, „ ut cum animi gratulatione sincera cessurus ei palmam sim, eademque promptitu„ dine illi assurrecturus, qua eruditissimi „ Patris Joannis Mabillionis opus de re diplo„ matica excepi, & postquam legeram approbavi; licet in non paucis contrarium „ iis quæ, in argumento eatenus intacto, „ optima quidem voluntate, sed impari ad „ rem tantam instrumenti necessarii copia, „ obiter delibavi, occasione Trevirensis „ cujusdam figmenti. Quamvis enim istud „ satis eversum sit *lucubratiuncula prædicta*, „ assentiente ipsomet Mabillione; *ad lucem* „ tamen *dignioris istius justique operis, illa* „ *sic mihi ipsi viluit, ut in ea nihil fere am*„ *plius inveniam quod placeat, quam quod ex* „ *dubiis, istic à me fortuito motis, tam in*„ *signis Commentarius nasci potuerit, ab eo* „ *qui rem ex professo pertractavit.*

391 Has ultimas lineas speciali charactere hic notare placuit, ut Lector videat, Pater Rev. quomodo, omissis præcedentibus consequentibusque, soleas maligno ungue excerpere quædam, unde sinceritatem meam traducas. Reprehendis enim, quod istum meum Tractatum, utcumque operosum pro loco ac tempore, nec parum sumptuosum in laminis & ac figuris, appellaverim *lucubratiunculam*, & alibi, *tenuem conatum*. Nam quid aliud est ille, implens solum paginas 30, quam *lucubratiuncula* & *tenuis conatus*, habito ad grande istud paginarum fere 700 opus respectu? Quæ vero in hac proprii fœtus depressione astutia? Tu Tibi astutias Tuas habe, Pater Rev. Audi nihilominus, quid eodem loco progrediens dicam; *Equidem sic existimo, neminem turpiter vinci, ubi gloriosum fuit certare: si tamen certasse dici possim cum alio, quam cum ipsius argumenti obscuritate originaliumque diplomatum defectu, nemine tum adhuc invento, qui sperare aliquam methodum juveniri posse, ad veri falsique discrimen faciendum, inter diplomata vetera, ubi constabat multa esse suspecta fidei, saltem quoad historiam, pro qua sola satagebam.* Addere possum, & pro qua multa utilia reperi, quæ ipsa multipliciter deinde confirmavit illustravitque Mabilio; & quibus non infeliciter usus sum in discutiendis Carmelitarum prætensis scripturis. Harum causa nihil adhuc oportuit retractare earum, ex quibus contra illas processi, regularum; licet id maxime voluerim, & adhuc velim, si possim, facere; haud minores à vobis laudes, quam à Benedictinis relaturus. Interim ego sic sermonem prosequebar.

392 „ Libenter restituo San-Dionysiano „ Archivio, quam læsisse incautius videor, „ reverentiam; sub ea quam Mabilio offert „ cautela, ut quædam istic inveniri non „ negentur, *vel omnino falsa vel interpolata*, „ *vel dubia*, *tum prima tum secundæ stirpis*: „ quia *bonus ac simplex erat Doublerius*, (evulgans anno 1625 Historiam Abbatiæ præfatæ) *qui quodlibet incidit in* „ *manus, sine dolo malo in publicos oculos* „ *produxit*. Verba adducta sunt Mabilionis, Reverende Pater, lib. 3. cap. 2 num. 5, propter quæ aliave similia, *debacchari me*, inquis, *& aggredi Monachos Horreenses, San-Dionysianos, San-Maximinios & alios, ac si forent homines mendaciorum loquacissimi.* Monachos nullos noverunt Treviri; sed Monachas, à primo fundationis initio hodiedum ibi manentes, invenimus. Harum simplicitati quis illuserit, fingendo Diploma quod ostentant, non divino. Quamquam autem Monachus is fuisset, non vertissem in Monachos omnes culpam unius; sicuti non verto in Carmelitas omnes culpam illius, qui Albertinæ Regulæ Pontifici offerendæ falsum Datæ annum

primus

primus adscripsit, San-Maximiani obligatissimos mihi se fatentur, quod eorum Diplomata, velut præ ceteris certa indubitabiliaque laudaverim: quare eorumdem tunc Abbas, Philippus de la Neuve-forge, prolixas mihi gratias agi jussit per P. Alexandrum Wilthemium. San-Dionysianorum de me sensum jam supra legisti. Utinam tam bona quam horum, vestra quoque foret causa; & sicut hanc feliciter egit atque peregit Mabilio, simul & votum meum implevit; sic etiam facere potuisset Pater Bonæspei, per suum Armamentarium, aut P. Daniel à Virgine Mariæ cum adjutoribus, in suo novo Speculo Carmelitico! Sed nihil illi fecerunt aliud, quam malam causam facere patrocinando pejorem; meque invitissimum cogere (quod & Patern. Tua nunc facit) ad plurima in lucem proferenda fictionum in rebus vestris specimina, à quibus libentius manum abstinuissem, prout ex his meis Responsionibus patet.

393 Pergis nihilominus, & post illius ante Aprilem Propylæi partem primam invidiosissime traductam in titulo Accusationis hujus; ad secundam, tertiamque partem censurandam procedis. Est autem secunda, *De prætensa quorumdam Carmeliticorum Conventuum antiquitate*; tertia, *De Martyrologio Brixiensi, aucto ex Catalogis Ecclesiæ S. Afræ.* De istorum primo præcipuoque Florentino, ducto ex attestatione, Thomæ Episcopo falsò imputatâ, jam egi sæpius, ac novissime hujus ipsius Articuli §. 19; de aliis autem §. 21; mox satisfacturus pro duobus, quos in ultimum hujus Articuli paragr. maluisti reservare; plures forsitan objecturus Articulo sequenti. De Martyribus Brixiensibus, & S. Afræ Catalogis, nihil responsi debeo amplius, præter jam pluries dicta in prima Parte.

394 Quia tamen iterum placet insultare mihi, quasi convicto circa cognomina hodierni usus, quibus nunc Italicæ illustres familiæ insigniuntur, & qualia asserui, in publicis tabulis primum comparere cœpisse seculo decimo; adi, quæso, prælaudati Mabilionis lib. 2 caput 7, ibi ex Sirmondo notata invenies quædam de Cognominum ratione apud Romanos; cujus doctissimi viri observationibus prioribus tribus obiter indicatis; „ Quarta observatio, inquit „ Mabilio, maxime ad rem nostram facit; „ nempe, postremis Romanæ Reipublicæ „ temporibus, non certa & stata, ut olim, „ generis ac familiæ vocabula in usu fuisse, „ quæ & fratribus communia essent, & „ ad posteros transirent; sed omnia mox „ cum occasu Reipublicæ mutari sensim „ ac labi cœpisse. Et quamquam initio, „ antiqui moris aliqua hæserint vestigia, „ in gentilitiis nominibus, quæ à nonnullis „ familiis retinebantur; postmodum tamen hocipsum neglectum fuisse, adeo ut „ nullum tandem familiæ, nullum gentis „ certum nomen fuerit; filii etiam à patribus, „ & fratribus inter se, omnibus sæpe nominibus discreparent.....

395 „ Tandem sub finem seculi x, & „ maxime seculo xi ineunte, cognominum usus frequentari cœpit; quandoque ab „ arte eorum quibus imponebantur, ut *Petrus Pistor*, *Robertus Coquus*; nonnunquam à scommate, dicterio seu faceto „ dicto, unde *Richardus Insanus*, *Guillelmus Bastardus*, *Odo Mala-musca*, *Guarinus* „ *Sine-barba*, *Archembaldus Pejor-lupo* &c. „ Ad hæc derivata sunt cognomenta à Patribus, ut *Gradulfus filius Isembardi*; *Paulus* „ *Warnefridi*. Quidam à matre id traxerunt, „ ut *Paganus filius Mariæ* in Chartario Dunensi, & in alio S. Martini à Campis „ *Herluinus filius matris suæ*, forsan quod „ inter nothos haberetur, patre ignoto. „ Denique (ut alia prætermittam) cogno-

„ mina non raro desumpta sunt ex loco, „ urbe, ac regione .... Itaque ex his om„ nibus aliisque capitibus orta sunt varia fa„ miliarum nomina, quæ primo incerta „ cum fuissent, postmodum fixa ac propria „ esse cœperunt. Ita ille de cognominibus familiarum hodie usitatis; qualia cum sint ea omnia, quæ in fabulosa Cerreti Brixiensis, Chronica Brixiensium Martyrum, ac porro in tabulis ecclesiæ S. Afræ reperiuntur; non potuerunt illa, nisi per summam rerum ac temporum ignorantiam, attribui Martyribus, sub Hadriano Imperatore passis Brixiæ.

396 Neque ab hac sententia vel hilum hactenus me dimovit Abbatis Onuphrii Stellæ frustraneus, ipsisque suis Italis non probatus conatus. Videor tamen tibi, Rev. Pater, vacillare, cum tomo 7 Maji pag. 793 dico, *Agnomina ex eventu aliquo, alicui in particulari addita, omni tempore in usu fuerunt*; adeoque falsum censere me credis, quod parte 2 Propylæi ante Aprilem num. 18 dixi, *Universaliter insolens seculo* VIII *fuit aliqua usurpare cognomina.* Nil magis contrarium veritati dici poterat, Rev. Pater, quam quod tam inconsiderate scribis. Confirmo ego loco isto, quod deducere cœperam tomo 4 Maji pag. 12, de serius introducto nobilium cognominum usu; & ad istic enumeratos magni nominis auctores, in eam sententiam manibus pedibusque euntes, addo adhuc plures alios, tandemque concludo; ... *quæ in Gallia pro nono seculo P. Carolus Faber, in sua ad me epistola, adducit exempla; aut huc non faciunt, aut diversi prorsus generis agnomina sunt, ex eventu aliquo alicui in particulari addita (qualia omni tempore in usu fuerunt, sed locum non habebant in Actis Notarialibus) aut sunt denique patronymica, quorum haud paulo antiquius exordium fuit; non autem cognomina familiarum ex hereditaria vel usufructuaria successione.*

397 Hæc sunt, Pater Rev. integra mea verba: quæ si legisti, nescio qua fronte mihi potueris vacillationem in priori sententia exprobare, ex eo ipso loco, ubi priorem validissime confirmo. Cum autem inter *cognomina familiarum* & *agnomina personarum singularium*, manifestissimum discrimen posuerim; non potui clarius malam Tuam fidem declarare, quam recudendo, ut feci, locum quem sic temere accusasti. Cicero lib. 2 de Inventione 18; *Nomen*, inquit, *cum dicimus, Cognomen quoque & Agnomen intelligamus oportet.* Non utique *Cognomen* & *Agnomen* identificans, ut eum videtur intellexisse Nizolius; sed ut recte Beyerlinck, inter utrumque distinguens: quia à priscis Romanis *cognomen nomini subjiciebatur*, utique à familia sumptum ac stabile; *addebatur agnomen ab aliquo eventu*, ideoque cum ipsa persona cessabat, prout cessantibus ex toto cognominibus antiquis, semper fuerant & porro pergebant esse, non promiscue omnibus, sed aliquibus clarioribus agnomina adhærentia: prout apparet in historiis, dum dicitur *Pippinus Herstallius, Pippinus Rex; Ludovicus Pius, Transmarinus, Sanctus; Carolus Magnus, Calvus, Simplex.* Quin etiam posterioribus hisce seculis invaluit, ut ejusmodi aliqua, quæ patribus agnomina fuerant, transirent ad posteros fierentque cognomina: quod in plebejis sæpe usu venire videmus, quibus nullum ab antenatis cognomen fuit, & nuper primum in militia, in famulatu, in mercatura assumptum est aliquod.

§. XXXII.

§. XXXII. ACCUSATIO.

Papebrochius suis figmentis molitur evertere antiquam Carmelitarum Conventus Dinckelspulensis & Boppardiensis fundationem.

RESPONSIO.

398 Postquam in parte secunda Propylæi Antiquarii ante tomum 2 Aprilis pag. 37, æri incisum exhibui sepulcralem illum lapidem, qui instrumentum probandæ antiquitatis Boppardiensis unicum est, sicut eum à vestris ibi Patribus acceperam; eumdemque lapidem iterum accuratius delineatum in parte 2 Armamentarii exinde reproduxi ante tomum 3 Maji; & quidem eo fine, ut defenderem antiquissimum Carmeliticorum scriptorum Sanvicum, cujus ibi chronicam integram dederam; non putavi ad eumdem ipsum porro offensuros Carmelitas, eumque ulterius mihi objiciendum. Etenim ex Sanvici cap. 3 notaveram, Latinos in Carmelo Eremitas, mortuo sub annum 1234 Priore primo post Brocardum Cyrillo, electoque Bertholdo, passim credito hujus nominis secundo, respectu ejus qui putatur Brocardum antecessisse; notaveram, inquam, deliberatum fuisse, an liceret, sicut multi optabant, extra Terram sanctam habere Ordinis domicilia.

399 Id autem de quo dubitabatur an liceret, procul dubio supponi debet necdum factum: nam de præterito non datur deliberatio: &, si jam tum ac diu ante Ordo erat per Europam diffusus per varios (ut prætenditur) Conventus, imo & Provincias (de quibus infra Art. 16) in tanta periculorum imminentium formidine, nihil dubitandum erat, quin saltem infirmiores Fratres ad eas dimitterentur regiones, in quibus domos habebat Ordo, Priori Carmeli Montis, ut Generali, subjectas: neque enim hactenus cuiquam in mentem venit Ordinem scindere, & inter duos Generales partiri ante Teresianorum exordium. Frustratus ista mea opinione sum: quia vobis, assumptæ semel persuasionis nimium tenacibus, visum est, Sanvicum interpretari de totius Ordinis generali translatione, tunc primum in deliberationem adducta; non vero utrum jam facere liceret, quod jam pridem factum fuisse, per colonias in Europam ductas, volebatis constare ex tot antiquioribus ibidem Conventibus.

400 Ut ergo appareat, an hæc tolerabilis interpretatio sit; & an Sanvicus ista scribens habuerit aliquam talium conventuum in Europa præexistentium notitiam, ipsummet denuo loquentem audiamus, præfato capite suo 3. „Cum Joannes Rex ultimus Hierosolymitanus, unicam filiam suam, dicti Regni „heredem, dedisset, cum omni jure Regni „ipsius, in uxorem Imperatori Romanorum „Frederico II; mortuo dicto Joanne, Terra „sancta non habuit succursum consuetum „à Sede Apostolica, impediente dictum succursum Imperatore Frederico II, qui adversus Romanam Ecclesiam grassabatur; & „Concilium generale, quod Papa Gregorius nonus volebat inter cetera pro subsidio „Terræ sanctæ celebrare, conatus fuit modis omnibus impedire.

401 „Quamobrem cœperunt Pagani Terram sanctam efficacius solito invadere, plerosque milites, & aliquos Nobiles, multosq; alios Christianos, anno Domini mil-

„lesimo ducentesimo trigesimo septimo, pro-
„pe Gazam interfecerunt & ceperunt. Pro-
„pter quod aliqui infirmiores profes-
„sores hujus Religionis conturbati, & per-
„territi de frequentibus incursibus Pagano-
„rum quos patiebantur, maxime in mona-
„steriis quæ erant in eremis; optabant Ter-
„ram-sanctam deserere, & , si fieri posset li-
„cite, ad regiones proprias, unde venerant,
„redire: desiderabant enim in suis regioni-
„bus monasteria hujus Religionis construe-
„re, in quibus possent secure Domino Deo,
„& ejus Matri Virgini Mariæ jugiter deser-
„vire. Super qua re, an licita, congrega-
„tum fuit Capitulum in monasterio mon-
„tis Carmeli, & habitum concilium ibi. Et
„quamvis essent ex Fratribus qui dicerent,
„nullo modo illo tempore Terram sanctam
„fore ab aliquo Fratre deserendam, neq; ex-
„tra eam mansiones hujus Religionis esse
„construendas; oppositum tamen horum
„esse licitum, fuit tunc in Concilio osten-
„sum ...... Prior itaque monasterii mon-
„tis Carmeli, attentis rationibus istis, &
„considerata persecutione quam in Terra-
„sancta Pagani inferebant huic Religioni as-
„sidue, admonitus à Christo & à beata Ma-
„ria Virgine ejus genitrice in somnis, licen-
„tiam aliquibus Fratribus concessit Terram
„sanctam deserendi, & ad proprias regiones
„redeundi, illicque monasteria hujus Reli-
„gionis ædificandi.

402. Hactenus Sanvicus, scriptorum vestrorum, ut dixi, vetustissimus; cujus, utpote tempore proximi, auctoritatem hic posse ac debere prævalere existimavi, & mecum existimabunt (credo) omnes æqui arbitri historiarum. Itaq; contra prætendentes majorem antiquitatem in Europa, pro Sanvico scripsi Apologiam, in qua confirmavi dicta in Propylæo Aprilis, & reproduxi lapidem Boppardiensem, demonstrans (quod & antea feceram) neque in Epitaphio cir-

 cumscripto,

cumscripto, neque in lineamentis habitus quidquam esse quod Carmelitam probaret vel eminus. Tu nihilominus, Pater Rev. nec verbum unum quidem ad rationes meas respondens; sed Lectorem remittens ad Patrem Bonæ-spei, à me expressissime refutatum in Majo; pergis asseverare, quod Boppardiensium vestrorum de sua antiquitate traditionis *indubium & irrefragabile testimonium perhibet Epitaphium, ac lapidis sepulcralis cum effigie primi Prioris inscriptio, qui obiisse dicitur anno* 1113.

403 Erat Tibi ad manum à Patre Bonæ-spei sculpi curata lamella ænea, in ejusque Armamentario expressa. Cur hanc, quæso Te, noluisti reproducere? Verebaris scio, ne quicumque vidisset, Te Tuumque decessorem rideret, tamquam id ibi videntes quod videret nemo, Priorem scilicet Carmelitam in sua Carpita seu habitu barrato: qualem utcumque conati sint vestri modis variis exprimere; nihil tamen hactenus excogitarunt, quod accederet ad lineamenta hic expressa. Ipsum ergo tertiùm hic adduco in omnium oculos: ac primo lapidem conferendum relinquo cum tabula Carpitarum supra posita.

404 Deinde ex Antiquitatibus Fuldensibus Broweri exhibeo habitum Fuldensium Monachorum initio seculi 9, ut intelligat spectator, quanto propius vestis defuncti Henrici ad Cucullam Benedictinorum accedat; non quidem undequaq; clausam, uti Fuldenses illi habent, sed paulo infra cubitos deorsim lateraliter apertam, pro commodiori exertione brachiorum, quod magis etiam altiusque, cubitorum scilicet tenus, fiebat apud Cluniacenses sub finem seculi decimi, auctore S. Majolo; sicut apparet in effigie, proposita in seculo Benedictino 5 n. 63, ex ipsius S. Majoli Cuculla, quam Silviniacenses in Lugdunensi Gallia sibi à moriente Sancto relictam ostendunt ac venerantur. Talis Cuculla, sed minus alte quam apud Gallos fissa, ad Germanica quoque monasteria ac prioratus transisse potuit, atque ita seculo 12 adhuc haberi ad Rhenum ea forma, quam hic lapis videtur exprimere: & hoc facile mihi concedendum credo, quamdiu nullus alius invenitur Ordo, cujus vestitum veterem propius referat iste lapis.

405 Nibilo plus favet Carmelitis inscriptio, nullam faciens Carmeli mentionem. In hac ne lector laboret, rursus eam reddo ordinate descriptam & consequenter, incipiendo à capite, unde incipiendum esse monstrat eductum altius fastigium in formam Crucis. Alibi ad eumdem finem, id est ad initium indicandum, sæpe vidi expressam crucem †, aliquando etiam rosam vel simile quidpiam: ubi vero tale nihil est, exordium ducitur ab initio lineæ supremæ: ut videre licet in Romanorum Canonicorum Epitaphiis, quæ ego spectanda dedi in Paralipomenis ad Conatum pag. 96, omnibus eo loco sic incipientibus, HIC REQUIESCIT. Ast vester Zegerus Pauli, talis moris ignarus, exorsusque à media linea lateris dextri, ad verba ANNO MILLENO, (quamvis nullum appareret signum quod eo duceret) eosdem versus ordine perturbatissimo transmisit: Lezanæ, sicut hic eos Annalibus suis inseruit: idque secutus est auctor periphrasis elegantioris, quæ juxta lapidem ipsum sic legitur in tabula, ut dicatur, ultima Octobris rapuisse virum, quem

——— *rara virtute Priorem*
Ordinis agnosci it sacri sententia, nomen
Qui sibi Carmeli divino munere poscit.

406 Sed hoc facile indulgeo, & ignosco nimio stabiliendæ antiquitatis affectui; neque mala fraude factum credo, quod P. Daniel à Virgine Maria, in sua Vinea Carmeli, periphrasim istam pro genuino ac veteri Epitaphio dederit: cujus veram lectionem primo proposui, versibus secundum naturam

tei ſic ordinatis :

Floribus ornatum virtutum fac tibi gratum,
Rex pie, ſic ratum facies ejus famulatum.
Henricus, dictus Prior Hein, nõ crimine victus.
Horrens conſlictus fit, dum mitem necis ictus
Anno milleno cum vicenis nonageno
Et trino pleno, proſtravit corde ſereno,
Octobris fine: talis memor eſto ruinæ.

407 Equidem exiſtimabam huic tam concinnæ lectioni nihil oppoſitum iri; noluit tamen acquieſcere Pater Bonæ-ſpei; ſed ut eſt fuitque ſemper in omnibus ſuis obſcuriſſimus, atque myſteria etiam iſtic ſectari ſolitus, ubi aliis plana ſunt omnia; ſic etiam ænigmaticum ſibi finxit verborum ſepulcralium tum ordinem tum ſenſum, quem appoſitis in icone zifris neceſſe habuit indicare; atque exorſus ſub finem ſiniſtri lateris, neque metri neque rhythmi rationem ullam habens, ſic invertit:

Henricus decennis Prior hibi, non certamine victus,
Horrens conflictus fuit, dum mitem necis ictus,
Anno milleno cum Boppardiis viceno, nonageno
Ætatis terno pleno, proſtituit corde crucifixo:
Floribus ornatum virtutum fac tibi gratum,
Rex pie, Henrici Salvator; ratum facies ei famulatum:
Sereno Octobris fine, talis memor eſto ruinæ.

408 Uter melius legerit, alius quam Carmelita diſcernat: ego hic paraphraſim proſaicam ex Aprili addam, haud paulo fideliorem illâ, quam ſupra delibavi, quamque anno 1652 poni fecit Generalis Sylvius, quando prædictum *lapidem, in ambitu ad lævam ingreſſûs eccleſiæ poſitum, è terra elevari, & in altum erigi fecit:* mirum quod etiam oſſi refodi non juſſit, & velut Sancti alicujus collocari in altari: in ſua enim metaphraſi aſſerit, quod ipſum Henricum *urbs, fauſta colit ſancte Boppardia.* Paraphraſis quam ego dedi, hæc eſt: *Rex pie, Chriſte Domine, fac ut appareat, gratum eſſe tibi virum hic ſepultum, utpote ornatum floribus virtutum: ſic famulatum, quo tibi ſervivit, facies, ei ratum & probatum manere. Quis autem hic? Utique Henricus, vulgo dictus Prior vel Pater Hein: qui non aliquo ſuo crimine, ſed civili tumultu innoxius occubuit. Fuit enim horribilis conflictus hic Boppardiæ partium adverſarum, quando, anno milleſimo centeſimo decimo tertio fere exacto, virum mitem & ſereno nihilque conſcio corde inter nos verſantem, necis immeritæ crudelis ictus proſtravit; idque in fine menſis Octobris: quo recurrente, etiam tu, Viator, talis in hac urbe ruinæ factæ memor eſto, & pro defuncto precare.*

409 Commodiorem ſenſum ſi dederit alius, audiemus libenter, nec incunctanter probabimus; maxime circa initium verſus tertii, in quo fatemur conjectura fuiſſe opus, eo quod obſcuras & paſſim minus uſitatas contractiones P̄R H¹₁ contineat; & extremæ hæ ad angulum litteræ non appareant integræ. Litteras P̄R puto quidem aptius legendas PATER quam PRIOR; neque enim hoc, ſed iſtud, frequens in abbreviationibus eſt: nolo tamen ſuper hoc litem movere, cum credam fieri poſſe, ut ipſe *Henricus* fuerit revera Prior Boppardienſis. Litteras quoque H¹₁ commode per HIC explices; cum poſſint extremi apices in C extriti eſſe in lapide; atque ita legetur, *pater hîc*, id eſt *Boppardiæ.* Nempe *Henricus* iſte ob ſua in patriam merita vulgo *dictus* ſeu appellatus fuerit *Pater Boppardiæ.* Si hoc non placet, uti neque, quod Latino nomini *Henricus* additum ſit nomen vulgare HEIN, & ſenſum placeat integrare per cognomen HIL, id eſt *Collis*; nec hoc recuſabo: quia neque metri menſuram, neque rhythmi conſonantiam hoc tollet, & æque apte componetur cum præcedenti voce, *dictus.* Minus placere poteſt Patris Bonæ-ſpei HIBI: & DECENNIS, factum ex litteris DES; vel

(ut

(ut mihi descriptum fuit; DCS) plane videtur esse intolerabile, utpote quod simul & metrum & rhythmum aufert. Sed quid facias cum homine, vetustos characteres legere non assueto? Mihi altercari super unius litteræ forma non libet, ubi convenit de sensu; & quidem tali sensu, qui maxime ad meum argumentum facit, quod scilicet anno 1113 fuerit præfatus *Henricus*, vel *Prior* claustri, vel *Pater* oppidi Boppardiensis habitus: quodque ex vestitu defuncti, prout eum exprimunt lineamenta insculpta lapidi, ad oculum pateat non fuisse Carmelitam: unde sequitur evidenter, quod anno 1113 necdum habebant Carmelitæ claustrum istud, in quo nunc Boppardiæ habitant; sed alius aliquis Ordo.

410 Neque cogimur credere istum Henricum, alibi locorum Priorem fuisse, & Boppardiæ fortuito occisum, atque apud Carmelitas tumulatum: hoc enim nec loci traditio habet, neque ex ullis ibidem publicis privatisve scripturis probatur. Quomodo autem id probari posset pro anno 1113, quando nec ipse locus, licet satis antiquus, atque ex iis fortassis castellis unus, quibus utramque Rheni ripam olim munivit Drusus Cæsar (sunt qui *Bodebricam* fuisse putent) nusquam tamen reperitur nominatus ante annum 1311, quo una cum vicina Wesalia transiit in jus Archiepiscopi Trevirensis, sub Antistite Balduino, huic à fratre Henrico VII Imperatore oppignoratus: cui cum parêre detrectarent incolæ, obedientiæq; fidem præstare; idem *Balduinus anno 1319, auxilio Episcopi Moguntini, magna vi Boppardienses invasit; perruptisque portis & incensa oppidi parte cum suburbio, ipsos in ordinem redegit, ut gratiam ab eo postularent, & illi ejusque Ecclesiæ subjectionem & fidelitatem jurarent*, uti ex Trevirensium Annalibus refert Georgius Bruin, lib. 4 Theatri urbium fol. 24, & ex hoc Merianus aliique.

411 Hoc autem ideo noto, ut excusabiles appareant Patres Carmelitæ, si ablumptis eo casu scripturis vetustioribus, docere nequeant, quandonam & cujus beneficio obtinuerint vetus istud cum ecclesia claustrum, quod nunc incolunt; & cujus vetustatem quàm certo demonstrat Henrici præfati Epitaphium, tam verosimile facit Prioratum istic aliquem fuisse. Qualem vero potius, quam Benedictinorum, quorum habitum proxime referunt lineamenta, & quibus opportunus erat locus inter Treviros & Moguntiam medius? Quid quod, Bucelino teste, tomo 2 Germaniæ sacræ pag. 155, ibidem à tempore Gregorii VII adeoque ab anno circiter 1080, erat *Virginum Benedictinarum celebre cœnobium, à familia equestri Beyerorum de Boppardia conditum, & Abbatis S. Eucharii Trevirensis inspectioni creditum*, quibus conveniebat adesse sui Ordinis Religiosos, ad ministerium Sacramentorum. Aliuin Ordinem siquis meliori cum fundamento suggerat, nihil morabor; modo fateatur, Carmelitas, tunc cum Henricus obiit, ex ipsorummet assertione adhuc Barratos, partem isto in lapide, quem ad suammet confusionem incauti ostentant, habere nullàm.

412 Ubinam hic *figmenta* mea, Rev. Pater, quibus *molior evertere Boppardiensem fundationem*? Si in Propylæo Aprilis, vel per memoriæ lapsum, *Metz* pro *Mentz* suggerentis, pro *Moguntiæ Trevirisque* scripsi *Metis Trevirisque*; vel per Typographi incuriam omissa fuerunt verba aliqua, quibus integre scriptis legendum fuerat, quod videantur Carmelitæ, veteribus claustri Boppardiensis incolis (nescio quam pridem extinctis vel alio translatis) successisse, *postquam illi Metis Trevirisque, [Francofurti & Moguntiæ] suos jam constitutos Conventus habebant*: horum, inquam, alterum si evenit,

ac.

ac verosimiliter primum, quomodo in Majo obrepsit *Saxonia* pro *Franconia*; tantane hic erat insultandi materia, etiam post agnitum correctumque qualeumqualem errorem? Si commoditas oppidi, inter prædictorum locorum conventus medii, idonea Carmelitis causa non fuit capiendi apud Boppardiam Conventus; aliam finge aptiorem, mihi autem istam conjecturam relinque; &, si potes, doce conventibus istis antiquiorem Boppardiensem fuisse. Nihil repugnabo certiora docenti, tantum ne me coge, ob lapidem, nihil ad vos spectantem, Sanvico vestro fidem abrogare circa annum permissæ Europam migrationis, de qua an liceret eatenus dubitabatur.

413 *Dinckelspulensis Conventus* nomen, pro asserenda Carmelitarum in Europa antiquitate contra Sanvicum, nescio quis mihi primus objecit, neque in Indicibus auctorum Vineæ, Armamentarii, Speculi, ipsum reperio. Ignoravit illum locum etiam Lezana in Annalibus, tom. 4 pag. 16; recensens cœnobia seu eremitoria Ordinis, quæ credebat extitisse ante Bertholdum; quin potius scribit *ex relatione Bartholomai Eliselim Provincialis Germania, ad Reverendiss. Theodorum Stratium Generalem*, quod *Dinkelspulense monasterium, diœcesis Augustana in Germania, sub anno 1292 acceptum sit:* cui Provinciali certiorem fidem habendam, quam novæ majoris antiquitatis prætensioni, fallor si judicaturi non sint ipsimet Carmelitæ, si qui nunc apud eos sunt paulum moderatiores Patre Sebastiano & consortibus ejus. Equidem existimans vos ipsos non magnum in eo loco præsidium ponere, adeoque nihil opus esse disquisitione multa; consului raptim Matthæi Meriani Topographicum opus, ubi omnes Germaniæ civitates elegantissimo expressæ scalpro, accuratissima etiam descriptione Germanica explicantur: ibique *Dinckels-bubel* (id est *Spelta-collem*, ab hujus frugis ibidem proventu copioso nominatum) sic expressum descriptumque reperi in Topographia Sueviæ excusa an. 1643 pag. 24. Tum lectis quæ ibi prolixe narrantur, scripsi breviter in Propylæo ad tom. 2 Aprilis pag. 39 num. 29, ut sequitur: *Dunckelspulense prædium, quod Herbipolitanis Monachis, à S. Burchardo fundatis, ... opportunum præbebat hospitium, conversum primo in Prioratum est, deinde post varios casus in jus transiit Carmelitarum.*

414 Quamquam autem non poteram auctorem & annum postremæ mutationis indicare; satis tamen credebam in Sanvico præsidii esse, ut non cogeret credere, Conventum illic vestrum institutum fuisse ante annum 1282, quo Herbipolensem aliosque plures istis in partibus fundari cœptos, scribit ad istum annum Lezana. Si eo ubi puncta hic notavi loco ego scripsissem, *quoties in Sueviam, vel ad Augustanum S. Afræ monasterium eundum erat*; nihil habuisses quod carperes, Pater Rev. sed quia festinanti excidit pro veteri loci nomine, (ut sæpe fit) usurpare hodiernum, scribendo *Augustanam S. Udalrici Abbatiam*, visus Tibi es præclaram nactus occasionem mihi insultandi, eo quod Abbatia ista primum sic nominari cœpit anno 1012, post S. Udalrici obitum quadragesimo, cum ejus ibi sepulti corpus magnis miraculis clarescceret, & quando jam pridem Dinckelspuli stabat non solum monasterium, sed etiam adnatum ei oppidum, mœnibus cinctum anno 928, multis scilicet annis ante obitum S. Udalrici; quem tamen nescio unde acceperis vixisse usq; ad 1024 vel 28, quem apud Sigebertum in Chronico legere potuisti obiisse anno 976, seu potius 973, sicut notat Bernardus Hertfelder in descriptione Basilicæ Sanctorum Udalrici & Afræ pag. 16.

415 Hunc auctorem si vestrûm aliquis consuluisset, legisset ibidem, quod eccle-

sia

sia S. Afræ, olim Cathedralis, jam inde ab anno circiter 662 (imo forsitan ab ipso initio Augustani Episcopatus) adjunctum sibi habuerit claustrum Clericorum, cum suo Episcopo in commune viventium, de quo in Vita S. Magnoaldi seu Magni Abbatis, scripta ab ejus discipulo Theodoro, non diu post an. 770, cap. 25 legitur, quod S. Wicterpus, tempore Pippini Regis, illum, jam Patrem novi prope Augustam monasterii, adduxerit ad locum sanctæ Afræ, sibi & successoribus suis per eumdem Regem commendatum, *dans ei potestatem, ut* ibi, *ad supplendas B. Mariæ excubias & S. Afræ* (utroque enim nomine tunc ecclesia dicebatur) *omnem ordinem, [secundùm] Canonicam instituerer vitam. Ex illo autem tempore*, inquit posterior aliquis interpolator Vitæ seculo 9, *ipse locus, à beato viro Magno exordium sanctitatis accipiens, augmentatus autem & sublimatus à Pontificibus Augustensibus, Christi nomen usque hodie laudabiliter dilatare non desinit*; necdum scilicet priori Canonico Regulari ordine in monasticum Benedictinum mutato, quod factum esse anno 1012 asserit prælaudatus Bernardus Hertfelder.

416 Si tamen, propter diversitatem Ordinis, cunctaris credere, Pater Rev. Herbipolensibus Monachis multum commercii cum Augustanis illis fuisse; habes vicinum Augustæ S. Magni monasterium, ad quod aliaque ejusdem instituti in Suevia commeandum sæpius fuerit. Ego in istis nullam vim pono, sed in sola commeandi opportunitate, quam medium inter Franconiam & Sueviam Dinckelspulum habet. Quod autem prædium istud, *Herbipolitanis Monachis solitum præbere hospitium* fuerit, priusquam converteretur in monasterium; id ego, cur Tibi, Pater Rev. *ex meo pollice fingere, & voluntarie fingere videor*, ut loqueris n. 360? aut cur non *legerim aliquid simile apud ullum scriptorem*? Causam reddis; quia *neminem cito*. Ast jam tibi dixi, reque ipsa apparet, voluisse me absolvere paucis, quod non nisi levissime & citra ullas probationes objiciebatur; remque credebam vulgo notissimam esse in ista civitate.

417 Nunc tamen, quoniam Auctorem petis, accipe pro omnibus diligentissimum, & multos, qui mihi ad manum non sunt, allegantem; Merianum, inquam, prælaudatum, qui sic habet:

Civitas hæc nomen & originem suam sortita est à prædio, nominato der Dingelhoff, & à tribus collibus, Dinckelbuheln dictis, quietiam nunc illi cum tribus super eis spelta ceu farris spicis insignia faciunt, ad significandam loci originem ... Villicus autem prædium ipsum possidens, consueverat hospitio excipere Monachos Herbipolenses, illac iter habentes; atque ipsum tandem illis donavit, qui ibidem cœnobium extruxerunt: apud quod paulatim civitas accrevit. Cœnobium illud intelligi non potest Abbatia fuisse, quæ proprii juris esset; cum numquam prætenderint Dinckelspulenses Abbatiam habuisse, sed (ut infra mox explicabo) Prioratus, à suo præcipuo Herbipolensi monasterio & Abbate pendens.

418 Accrevit autem oppidum, ex familiis ipsius Prioratus ministerio obnoxiis ad agrorum cultum aliaque servitia, uti plurimis aliis locis factum: quod *oppidum deinde ab Henrico primo sub annũ 928, contra Hungarorũ aut aliorum quorumcumq; frequentes in Alemanniam incursiones, simplici muro cinctum; anno deinde 1126 munitum etiam fuit altero, præcipue structura turribus 24 ordinate interpolato, & fossa bene ampla circumdato .... Variavit postea conditio loci, ut modo Sueviæ, modo Franconiæ, adjudicaretur, donec anno 1351 idem oppidum à Cæsare oppignoratum est Dominis Ludovico & Friderico Comitibus Ottingensibus, pro summa*

septem mille & ducentarum librarum: quibus repræsentatis ipsi sese incola redemerunt. Hinc adeptos credo jus liberæ Civitatis Imperialis; simul etiam excussisse penitus subjectionem, erga Abbates Herbipolenses, siqua adhuc ... rat ratione monasterii unde originem acceperat: & vel idem Abbas, vel ipsa civitas locum, prioribus incolis vacuum, Carmelitis cesserit: qui quod de suo ingressu neque ex privatis neque ex publicis scripturis quidquam certi docere nunc possint, imputari debet tristi incendio, quo (sicut scribit Merianus pag. 26) *Claustrum Carmelitarum conflagravit ante ducentos annos* (id est ante an. 1440) *una cum omnibus ibidem magna vetustatis monumentis & insigni bibliotheca.*

419 Ad hæc omnia citantur Auctores *Munsterus*, *Crusius*, *Reusnerus*, *Dresserus*, *Lepra*, *à Seinzheim*, *Besoldus*, *Auctor Præfecturarum Imperii*, *Acta publica*, *Relationes*, *D. Georgius Bernardus Abelinus ac summaria hujus ipsius civitatis descriptio*; ut merito plus fidei debeatur Commentario, singula tam distincte referenti, quam nuperis quibusdam à Tua Patern. allegatis litteris Senatus, scribentis quod *Carmelitarum monasterii origo, juxta tenorem antiquorum Chronicorum, ante omnem urbis conditionem & murorum extructionem sese extendit.* In his enim, sicut apparet, monasterii materialis prima fundatio, ab ingressu Carmelitarum in illud, non satis distinguitur; studio an casu quæsita obscuritate, definiat qui potest. Narrat etiam Merianus, quomodo Dinckenspulensium politicum regimen successive fuerit constitutum, sub forma duplicis Senatus, majoris minorisque; & quomodo in majorem seculo superiori sint inducti aliqui Augustanæ Confessionis professores, salvo Catholicis ac puro remanente minori Senatu toto; qui tamen coacti fuerunt, illis, jam duos ibi Prædicantes habentibus, cedere ecclesiam Hospitalis: sed inde, *anno. 1567, de mandato Maximiliani Imperatoris expulsi sunt, eque ac ex parochiali* (quam scilicet solita sua violentia cœperant vel totam vel ex parte usurpare) *atque ita totis undecim annis biduo minus, Evangelici caruerunt sua religionis exercitio; donec, post nonnullam inter Senatores ac cives, bona tum parte Evangelicos, contentionem, res composita fuit anno 1578. per Dominum Ludovicum Georgium Comitem à Seinzheim, Franconici Circuli Archistrategum.*

420 Ex hac Meriani hominis acatholici, sed scriptoris sinceri & diligentis, ingenua confessione, de statu pseudo-Evangelicorum in illa civitate, liquido appare, & Magistratus & cives pro majori parte Catholicos esse: quod si horum auctoritas anno 1633, occupantibus urbem Suecis, nonnihil passa sit: attamen, quod in tam multis aliis Germaniæ civitatibus, tunc pariter occupatis, nusquam evenisse scitur, ut omnes Religiosi, antiqui pariter ac novi, expellerentur, id Dinckelspuli actum fuisse ut fieret, ægre induci possum ut credam: & majori quàm Tu de me jure, ego de Te ipso neminem citante vereri possem, ne *ex pollice tuo suxeris aut voluntarie finxeris* id, unde Accusationem exordiens dicis, quod vestram de sua istic antiquitate *traditionem, cives etiam Lutherani mordicus tenent; idque animis adeo obfirmatis, ut cum Sueci anno 1633 abdicato Catholico Magistratu expulsisque Patribus Cappucinis, etiam Carmelitas expulsos vellent, quidam ex primariis in pleno ac publico Senatu obtestatus sit eorum proscriptioni, asserens, Carmelitis injuriam inferri, eo quod non à civitate illorum monasterium, sed à monasterio civitas incrementum haberet: cui reliqui Senatores, licet Lutherani, cum assentirentur, Carmelitæ suum retinuerunt monasterium in hunc diem.*

421 Nolo

421 Nolo ego hic Tuam duritiem imitari, Rever. Pater; sed præsumere volo, iis ipsis terminis quibus uteris, nuper admodum post annos forte sexaginta ab illa irruptione, scriptam Tibi rem fuisse, cum aliis circumstantiis, quam scripta fuerat Generali Stratio immediate post; quando aliud nihil invenitur eidem renuntiatum, quàm quod per bella civilia, quasdam à fide Catholica defectiones civium, *depauperatum* quidem monasterium fuit; *non tamen Religiosi ex eo pulsi, quamvis civitas in potestatem Suecorum venerit.* Quidquid tamen scriptum postea fuisse credam, non idcirco consequens est ut credam, voluisse revera Suecos, ut Religiosi expellerentur. Potius credam, hæreticis civibus & Senatoribus quibusdam acatholicis postulantibus, exesse jussos Cappucinos; qui admodum nuper, id est anno 1622, ut scribit Merianus, illuc inducti fuerant, auctoritate fortassis Cæsarea, & verosimiliter non sine multa hæreticorum repugnantia. Contra Carmelitas si petulantior aliquis idem ausus fuit proponere, merito fuit cum indignatione rejectus etiam ab hæreticis; tum quia ab eorum monasterio, licet non ab eorum Ordine, civitas suum exordium sumpserat; tum quia Carmelitæ, indigenæ plerique erant, non advenæ ut Cappucini, & optimorum honestiorumque civium Catholicorum filii, cum acatholicis semper pacifice versati; uti etiam nunc cum iisdem Francofurti & alibi pacifice versantur Carmelitæ sub Magistratu toto Lutherano, & neque ipsis, neque Dominicanis, neque Canonicis quidquam ibi molestiæ scimus illatum olim fuisse à Suecis, vel post horum discessum nunc inferri à civibus, illud unum caventibus, ne intercessione cujusquam concedatur habitatio apud se aliis recentioribus Religiosorum institutis.

422 Ceterum, quid quove sensu iste, quem adducitis anonymum, Carmelitarum Patronus, sive Catholicus sive Acatholicus, in Senatu tali occasione dixerit, parvi puto referre; dum is supponi potest, ut passim tales sunt, juris quam historiarum fuisse peritior; certiusque informatum Merianum & eos quos auctores habuit, ex professo rem quam tractabant scrutatos. Proprium quodammodo Benedictinis fuit, ut ad ea, quæ vel liberali piorum donatione, vel emptione aut alio contractu obtinebant prædia, procul ab urbium frequentiâ matreque Abbatiâ sejuncta, destinarent Religiosos aliquot, cum Priore & bono numero Conversorum: qui circumquaque dilatantes fundum primo acquisitum, exscindendis silvis novalibusque parandis sic proficiebant, tantumque locupletabantur agrorum per eosdem Conversos cultorum proventibus, ut seculares multi illuc confluerent; sedem figentes circum ipsa monasteria, alliciente eos non tam commoditate divini apud Monachos servitii, segnius solitâ stimulare mortales curis temporalibus implicitos, quam spe lucri faciendi & operæ utiliter collocandæ. Horum autem sic multiplicatis domiciliis, cum tandem etiam muri & politia quædam civilis accederet, & vicinorum fructuosa commercia; fiebat, ut loca, raro aut nullo antea colono habitata, fierent oppida & civitates, quemadmodum innumeris Prioratuum Benedictinorum exemplis doceri posset, & Dinckelspuli creditur contigisse. Talia certe in Belgio sunt longeque notissima Sanctorum Amandi, Gisleni, Huberti, Trudonis oppida, ex istorum Sanctorum monasteriis nata, & temporali etiam ipsorum Abbatum dominio, olim tota, nunc saltem ex parte quadam subdita.

423 Apud Cistercienses, Præmonstratenses, & Regulares Canonicos, utpote post annum millesimum exortos, cum regiones quondam desertæ, minus vacuæ

essent ejusmodi fundationibus, rarius id contigit: apud Ordines vero Mendicantes, numquam; quippe qui in suis principiis nulla stabilia bona admittebant, sed quotidiano eleemosynarum quæstu vitam toleraturi, eligebant prope civitates, aut in ipsismet civitatibus habitare. Carmelitas certe non existimo ullum inventuros oppidum, quod à suo, prius fundato Eremitorio vel Conventu originem duxerit. Erat vero quædam ratio peculiaris quæ Carmelitas, ex Palæstina in Europam traductos, prohibere videbatur, ne agros & latifundia sibi multiplicarent, more Benedictinorum; cum omnibus Terræ sanctæ, imo totius Orientis monasteriis (qualia etiamnum supersunt aliqua, Sanctorum Sabæ, Charitonis, Euthymii &c.) sanctum esset, ne quidem in communi possidere quidquam, præter locum ad habitationem, & hortum ad olera, unde tota ipsis pendebat sui victus ratio; cetera ministrantibus ipsorummet manibus, aut fortuita fidelium caritate. Nescio igitur qua ratione Carmelitæ Dinckelspulenses animum induxerint ad credendum, quod qui illic primi sedem fixerunt Religiosi seculo Christi octavo, Ordinis ipsorum fuerint; cum à talibus nihil temporalis commodi possent seculares sperare. Atque ita soluta manet duplex hæc, quam ultimum in locum reservaveras, Pater Rev. machina; & quidem citra conjecturas; nec enim his opus fuit, dum pro seipsis res loquuntur.

423 Ad Herbipolense S.Burchardi monasterium quod attinet (ex cujùs vetustis is monumentis, si superessent, verosimiliter haberi potuissent complura documenta de illius antiquis in Dinckelspulense monasterium & oppidum juribus, causisque emancipationis præsentis) intelligo monasticum ordinem in eo jam ab aliquot seculis desiisse; & ecclesiam factam esse Collegiatam, tenentibus illam nobilibus Ordinis equestris Canonicis, apud quos frustra nunc requirantur, quæ per veterum incolarum socordiam, aliosve casus deperiere monumenta.

ART. XVI.

ARTICULUS XVI.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibetur brevis Carmelitarum Chronologia, in qua ex sacra Scriptura, Pontificum Bullis, Breviariis, Missalibus, Martyrologiis, Historiis ac Revelationibus à Sede Apostolica approbatis, aliisque monumentis, ostenditur, Carmelitarum Ordinem, à S. Elia Propheta in veteri Testamento institutum, & absque interruptione huc usque continuatum; contra Papebrochium, fingentem, illum dumtaxat seculo Christi XII *esse institutum.*

RESPONSIO.

APparet ex titulo, nihil Articulo hoc 16 expectandum esse, quam cramben, jam quidem coctam & recoctam sæpius, iterum tamen novo Chronologicæ deductionis sapore condiendam, ut recens videatur. Interim in ipsa Præfatione agnoscis, non exigere me, ut texas catenas ab Elia ad Christum, à Christo ad tempora plene constituti in Palæstina Monachatus religiosi, numerisque omnibus absoluti, de quibus nolebam in Aprili disputare, sed nec volui in Majo. Agnoscis autem, me solum connexionem quærere inter istic prius viventes Monachos Syro-Græcos, & eos quos ex Joanne Phoca scimus convenisse ad Carmelum religiosius colendum, seculo Christi XII, adeo nobis propinquo, sub quodam ex Europa venerabilis canitiei atque presbyteralis dignitatis Monacho, per apparitionem S. Prophetæ Eliæ illuc progresso. Istam enim connexionem si probasses historica certitudine, finita erat mea vobiscũ eatenus lis: si probare non poteras, frustra disputabatur de tot seculis antegressis, nec aliter ad vos pertinentibus, quam quod mons Carmelus, idem qui fuerat tempore Eliæ, in confinio Palæstinæ atque Phœniciæ, nunc quoque ibidem consistat, & usque ad finem mundi stabit, idem omnino qui ab initio mundi fuit.

2 Talem connexionem nullam inventam esse hactenus, nec porro inveniendam, com-

omnis nunc est sensus in Gallia, ut de aliis regionibus taceam. Postquam enim Joannis Phocæ Itinerarium innotuit per viros istic æstimatissimos, Cangium, Herovallium, Menagium, aliosque; ibidem obstrepere illis præsumpsit nemo, præter auctorem Thesium Biterrensium, Parisiis explosum, Romæ fulguratum. Ego tres illos Francicæ litteraturæ primicerios, ideo præ ceteris nominavi, quia sensum suum palam aperuerunt; Cangius, in ea quam Herovallio scripsit Epistola; Herovallius iu abdicando, quod sibi falsò adscriptum fuerat, responso ad illam Epistolam. Menagius vero, *quem* (sicut in ejus Epitaphio legitur) *totus orbis eruditus & consuluit & suspexit; quique vetustatis lux ac nostri seculi decus fuit, posteritatis etiam exemplar futurus*; Menagius, inquam, vere talis qualis hic describitur, legendus est in laudatissimo Dictionatio Etymologico linguę Francicæ, ad verbum, CARMES; ubi totam paginam 161 impendit exhibendo rerum Carmeliticarum summario, atque inter alia descendens ad enumeranda certiora & antiquiora monumenta, quibus de Historia istius Ordinis informari possit lector; sic scribit:

3 „ Antiquissimum, quod de Carmeli„tis invenitur, monumentum, est quod„dam Terræ-sanctæ itinerarium, quod Jo„annes Phocæ, in insula Pathmo se exer„centis, locis sanctis visitatis anno 1185 „(*Latini* 1193 *numerarent*) in insula Chio „reliquit, unde illud attulit Leo Allatius, „& Latine redditum misit Bertholdo Ni„husio Amstelodami imprimendum.... „Secundum monumentum, est primigenia „Carmelitarum Regula, ordinata per Al„bertum, ex Canonico Regulari S. Crucis „Mortariensis in Italia, Episcopum primo „Vercellensem, tum Patriarcham Hiero„solymitanum Latinum factum anno 1206, „defunctum 1214.... Tertium est, Ja„cobi de Vittiaco Episcopi Acconensis, ad „cujus diœcesim Carmelus spectabat, qui „scribens anno 1221, post enumerata „Latinorum Monasteria in Palæstina, quo„rum alia Regulam S. Benedicti, alia S. „Augustini tenebant, hæc subjungit: *Alii „ad imitationem & exemplum sancti viri & „solitarii Eliæ Prophetæ, ... juxta fontem, „qui Eliæ dicitur .... vitam solitariam „agentes, in alvearibus modicarum cellula„rum, tamquam apes Domini, dulcedinem „spiritualem mellificabant.*

4 „ Quartum, quintum, & sextum mo„numentum, sunt Bullæ Pontificum, Ho„norii III, anno 1226; Gregorii IX, 1230; „Innocentii IV, 1247 datæ: sub cujus „etiam tempus cœperunt aliqui Carmelitæ „in Europam transire; primumque in Sici„liam & Provinciam, ac porro in Angliam „transierunt. Quidquid in modernis scri„ptoribus apparet, (ex istis monumentis an„tiquius, confictum a Carmelitis est. &c. Ita vir ille sapientissimus, cujus in omni sciéntiarũ genere laudem invenire est, parte 3 Præfationis ad secundam editionem Dictionarii istius, curatam anno 1694, sicut ipse illud auctum recognitumque reliquerat biennio ante moriens, in ætate annorum octoginta; quod bene notandum, ne juvenili impetu quidquam scripsisse hic videatur, quod senior abolitum voluisset.

5 Similis eorum omnium in Hispania est sensus, qui bellum indixerunt Pseudodextrinis figmentis, quorum veritatem Carmelitæ frustra nituntur sustinere, magnum sibi in iis præsidium esse ratî. Istorum varia loca dedi suprà, plura daturus infrà: hic juvat attexere apologum cujusdam ex ea natione, facetum sane, & aptum declarare, quam facile posset aliquis, istic ubi minime arbitrareris, imaginari sibi antiquitatem summam, ad eum modum, quo suam deducunt & credi volunt Carmelitæ. Assumit ergo Auctor nomen & personam

Fr.

Fr. Pauli à S. Sebastiano, *Religiosi sacri Ordinis Hospitalitatis S. Joannis de Deo*, cum titulo *Definitoris & Infirmarii Majoris*, scribentis *ad suum Generalem*, *ex Hospitalitate Antiquariensi* (oppidum Bæticæ id est, vulgo *Antiguera*, cui synonymum aliud in Mexico) *die 3 Octobris 1696*; & pro themate assumentis hæc verba, *Omnis vallis implebitur*, *& omnis mons & collis humiliabitur*. Scopus autem Epistolæ est, ostendere, eo quo Carmelitas jure ab Elia, Hospitalarios ab Abrahamo, tanto seniore, posse exordia sua accersere. Præludit autem ea Epistola majori operi, quod sub titulo *Historia Patriarchalis* meditari se ait, producturumque in lucem, *Historia* scilicet *Propheticæ* opponendum. Hoc quomodo successurum ei sit, judicabit ex tali præambulo lector; ego cogitationes ejus primas hic dabo, Latine ex Hispanico redditas; sic tamen ut eas nolim censeri approbasse, quas video in eadem fere omnia incongrua ferri, ob quæ Carmelitanam antiquitatem suscipere & approbare recuso. Ipse sic procedit:

6 ,, Ordo noster principiũ habuit à Patriarcha Abraham, Patre Credentium; cujus ,, habitatio, juxta cap. 17 Geneseos, fuit ,, in convalle Mambre, nobilissimum pro- ,, fecto solum, unde illum sanctus Pater no- ,, ster Joannes de Deo Granatam transtulit. ,, Ipse enim Abraham, sicut Joannes Chry- ,, sostomus ait, *Cum à progenitoribus suis* ,, *nullum fidei semen accepisset, ex seipso tamen* ,, *valde religiosus atque pius mentem obtulit.* ,, Quapropter *admiratus olim Deus*, teste ,, Basilio Seleuciensi, *animum Abrahæ religio-* ,, *nis ergo, moras compensat nobilitate po-* ,, *steritatis, eidem concessæ.* Talis instituti ,, veritati addens auctoritatem S. Ambro- ,, sius; *Merito*, inquit, *apparuit illi ad* ,, *quercum Mambre, quia fructum Hospitali-* ,, *tatis studiosissime requirebat.* Nec refert ,, quod non dicat, *religiosissime requirebat*, ,, quia recte animadvertit S. Petrus Chrysologus, quod in isto instituto nihil nisi ,, pium sanctumque fuerit, dicens; *Hujus* ,, *humanitas sancta, sanctis est semper mani-* ,, *bus præparata, ut invitaret apud se Deum* ,, *& compelleret hospitari. Ille ad Abraham,* ,, *ille ad requiem pauperum, ille ad hospitum* ,, *receptaculum venit, qui se in hospite paupere* ,, *receptum fatebitur in futuro.*

7 ,, Quid hic apparet clarius, quam fundatio Hospitalitatis nostræ, approbatio ,, Dei, sanctitas Instituti, meritum ac præ- ,, mium sacri Ordinis nostri? Ideo haud du- ,, bie dixit Benedictus Fernandez, quod ,, noster Patriarcha Abraham *suas opes, suam* ,, *domum, seque totum in obsequium pauperum* ,, *dicarat*; vocante illum Deo ad Apostoli- ,, cam perfectionem, quando ei dixit (Ge- ,, neseos 12) *Egredere de terra tua*, *& de* ,, *cognatione tua, & de domo patris tui.* Quis ,, porro negabit ejus Paupertatem, quis ,, Obedientiam, quis Castitatem, qualem ,, status suus patiebatur? Adeo ut sub my- ,, stica illa arbore, quæ figura erat Crucis ,, Christi (nam quod dicitur, *stabat sub ar-* ,, *bore*, Ambrosius interpretatur, *ad Quer-* ,, *cum*) Pater noster Abraham initium dede- ,, rit sacro Ordini nostro; ejus perfectionis ,, exemplum sumens ab arbore Crucis, & ,, à Christo, ex sua familia nascituro, in ea- ,, que suspendendo.

8 ,, Hujus trunci nos filii legitimi, per ,, omnia exinde tempora ætatesque propa- ,, gati, absque interruptione descendimus. ,, Numquid enim istius Quercûs ramus ,, non fuit nostra in Pentapoli Hospitalitas, ,, quam Patriarcha noster Loth, jam tunc ,, ibidem habebat fundatam, ad exemplum ,, fratris ac patrui sui Abraham? Hinc certe ,, Procopius, *Vere sanguine junctus*, inquit, ,, *Loth fuit Abraham*, *eamque propinquitatem* ,, *comprobavit Hospitalitate.* Labani in Me- ,, sopotamia domus, quid aliud quam Ho- spitalitas;

„ spitalitas nostra fuit, ad quam receptus fuit „ Jacob; *duxit* enim *eum in domum suam*, in- „ quit textus facer. Domus Tobiæ, Jobi, „ Viduæ in Sarepta Sidoniorum, alteriusque Sunamitidis in Sunam oppido tri- „ bus Issachar, quid aliud fuerunt quam „ nostri Conventus? Quid aliud Probatica „ Piscina in Jerusalem, & domus Rahab in „ Jericho? Generalis etiam Ægypti Joseph „ *fecit* (ut Lira & Carthusianus sentiunt) „ *Hospitalitatis domum, ad recipiendos pere- „ grinos & pauperes transeuntes*, quod etiam „ Rabbini confirmant. Ipse autem Joseph „ numquid non fuit Religiosus Militaris „ nostri Ordinis?

9 „ Ut autem ab antiquioribus istis descen- „ damus ad tempora novæ Legis, ubi- „ nam Apostoli receptus habebant suos, nisi „ in nostris Conventibus & Hospitalibus? „ Hinc Apostolus Paulus, in sua ad Roma- „ nos Epistola, commendat hoc institutum, „ & ex eo *Hospitalitatem sectantes*. Ubi nota- „ tu est dignum, quod *Hospitalitatem* dicat „ *sectam*, quia tunc temporis sic nominaban- „ tur Religiosi Ordines, puta Rechabita- „ rum, Nazaræorum, & Carmelitarum: quos „ monens Apostolus ad Hebræos, ut memi- „ nerint veteris instituti nostri, concludit di- „ cens; *Hospitalitatem ergo nolite oblivisci*: „ quasi connectendo tempora Legis naturæ, in „ quo ab Abrahamo instituta illa fuit, cum „ tempore Legis scriptæ, quo insigniter flore- „ bat; indeque transiens ad Legem gratiæ, sub „ qua tam grande incrementum locorum & „ perfectionis accepit, consecratum ab ipso- „ met Christo in cœnaculo, qui, ut ait Ter- „ tullianus; *Abraham filiorum pedes, ad pro- „ bationem quod ipse esset, abluit; reddens in „ filiis jus hospitalitatis, quod illi aliquando „ fœnerabatur.* Ubinam Carmelitæ invenient „ magis expressam sui Ordinis confirmatio- „ nem, quã sit illa facta à Christo confirma- „ tio nostri instituti, quod ad hujus exemplũ „ tanto antea tempore fuerat auspicatus ma- „ gnus noster Pater Abraham? Ad extremum „ vero, quid, nomen Abram augens Deus, „ & Abraham vocari jubens (idest ex Magno „ Patre faciens Patrem multarum gentium) „ quid, nisi hieroglyph. cũ fecit Hospitalitatis, „ per omnia secula propagandæ, ad ipsum us- „ que limbum? nam & hic hospitalem do- „ mum excitavit primus Pater & Generalis „ totius nostri Ordinis Abraham, qua recipe- „ retur innocentia parvulorum, sine origina- „ lis peccati remedio morientium.

10 „ Quæ cum ita sint, (ut sunt procul „ dubio) & si est noster Patriarcha Abraham, „ sicut est Carmelitarum Elias; si Ordo noster „ originem habuit in convalle Mambre, sicut „ ipsorum in monte Carmelo; si convallem „ istam ipse consecravit hospitalitati, sicuti „ montem jam dictum contemplationi dedi- „ cavit Propheta; si cunctis seculis fuimus „ propagati per Hospitalitates & Conventus, „ sicut ipsi per suos; si instituti nostri fuit vi- „ dua Sareptana, licet gentilis ex regione Si- „ doniorum, sicut Carmelitani fuerunt Basi- „ lides & Pythagoras, licet ethnici atque „ idololatræ; si sumus rami istius benedictæ „ quercus Mambre, sicut ipsi sunt flores Car- „ meli; si Christus institutum nostrum confir- „ mavit in cœnaculo, sicut ipsorum in mon- „ te Thabor tempore gloriosæ suæ Transfi- „ gurationis; si habuimus Religiosos trium „ classium, monachorum atq; monacharum, „ conjugatorum & cœlibum, ac denique mi- „ litarium, sicut Carmelus habuit, quemad- „ modum in Historia mea probabo; si vota „ nuncupaverunt observaruntq; majores no- „ stri, æque ac majores ipsorum; si monstra- „ mus perpetuã à nostris Patriarchis succes- „ sionem, sicuti suam à Prophetis ostendunt „ Carmelitæ; si pro Elia atque Eliseo Gene- „ ralibus, ipsis possumus nominare Abraham, „ Loth, Laban, Tobiam, Duces nostros; si „ pro ipsorum Conventibus in Galaad, Carith, Horeb

„Horeb & Carmelo, habuimus conventus „nostros in convalle Mambre, Pentapoli, „Mesopotamia, Hierusalem, Hiericho, Sunam & Sarepta, ac cetera quibus mundus „plenus semper fuit Hospitalia; quo jure „prætendunt illi esse antiquiores nobis? & „qua veritate nobis se volunt anteponi? Si „enim illi per suos istos Patres, attollunt sese „ad nongentos annos ante Christum cum „Elia; nos ad alios nongentos annos ante „Eliam extendimus principium nostrum „cum Abrahamo Patre nostro.

11 „Quid ad hæc dicere poterit P. Sebastianus à S. Paulo; vel objicere P. Daniel „Papebrochius? An invenire poterunt per tot „seculorum decursum Auctorē, qui contradixerit isti nostræ, licet hactenus peregrinæ, descendentiæ? Omnino nullum. Nos „vero eis dabimus, qui illam confirment & „testificentur pro millibus annorū & centenaris seculorum. Nam quis de hoc dubitaverit? quando jam allegavimus Chrysostomos, Chrysologos, Basilios Seleucienses, „Tertullianos, Ambrosios, omnes magnæ & „auctoritatis & antiquitatis Patres. Quin & „modernos nostræque ætatis scriptores nominabo. In tomo, quem de Legis gratiæ „Abrahamo; sancto, inquam, Joanne de „Deo, composuit noster R. P. Fr. Joannes „Sanctos, invenitur propositio confirmata „& illustrata per plures doctissimos scriptores, qui apud exteros magnam fidem faciunt, P. Joannes Duque de Estrado, Societatis Jesu; P. Fr. Alfonsus Bastin, Dominicanus, in terminis asserens, quod *Abraham* „*fuit pater pauperū, & domus ejus hospitalia*; „P. Fr. Joannes Baptista Sicardus, Augustianus; P. Fr. Mencius Franciscus de Ulloa, „Carmelita, licet non tam clare, dicit tamen „quod *Carith fuit Hospitale Eliæ*; P. Fr. Manuel de Leon, Trinitarius, latissime; P. „Martinus de Cabrera, Clericus Minor, his „verbis, *Abraham primus hominum, in mundo* „*instituit & fundavit ministerium Hospitalitatis*; P. Fr. Joseph ab Incarnatione, Augustinianus Discalceatus, in istud Gen. 21, „*Abraham plantavit nemus in Bersabee*, dicit „quod ibi fundavit Hospitalitatem; citatque „Menochium ibidem cap. 21; Glossam, atque Hugonem à S. Caro ad c. 18 Geneseos. Fr. Petrus à S. Teresia, Carmelita „Discalceatus, confirmat nostram Hospitalitatem in Sunam; & P. Thomas de Salas, „referens dictum Angeli Raphaëlis ad S. Joannem de Deo, *Omnes sumus unius Ordinis*; „nam & iste cum aliis duobus Angelis præsens fuit in Mambre.

12 „Plures alios Auctores taceo, atque in „proprium tempus reservo; solum quæro, „quid præfati scriptores duo, Sebastianus & „Daniel, opponere his possint, aut ubi reperiri sint Bullas vel Concilia in contrarium? „Neque obstabit, si P. Fr. Franciscus à S. „Maria respondeat, Abrahamum totum spectasse ad Legem naturæ, atque fuisse Hebræum; sicut de Moyse dicit, quod fuit „Judæus; Elias autem plus habuit ex Christianismo, &c. Hoc enim absque fundamento dicitur, quia tam Christianus fuit „Moyses quam Elias, & Abraham tam Christianus, quam illi ambo. Sanctitas enim antiquorum Patrum sumpta fuit ab Euangelio, veluti ab exemplo, sicuti auctor Apologiæ pro Historia prophetica confirmat ad „singulas paginas; quomodo autem istam sic „à Christo sumpsit Elias, ut indidē ipsam non „sumpserint Moyses & Abrahā Pater noster?

13 Hactenus Apologus, *supposita citationum fidelitate* (uti loquitur Approbator quidam Exhibitionis errorom, quam pergimus refutare) haud adeo male procedens in assumpta similitudine; sed numquam inventurus, quomodo connectat suum S. Joannem de Deo, (primum hactenus creditum fundatorem ejus Hospitalitatis, quæ natum seculo superiori Ordinem distinguit

ab aliis, in Ecclesia prioribus habitis) connectat cum aliis ubique hospitalibus, seculi ejusdem, ut illis mediantibus sursum ascendat ad Abrahamum. Vitam istius S. Joannis duplicem dedi 8 Martii, atque in prævio Comm. docui, *Ordinem Hospitalitatis* sic fuisse ab eo institutum, ut nec ipse ullis Religiosis adstrictus votis esset, neque moriens an. 1558 discipulos relinqueret, talia professos: hoc enim eis primus concessit Pius V anno 1571. Ipse vero si saltem cum Ordine Hospitaliorum S. Joannis Hierosolymitani, nunc Equitum Melitensium, connecti potuisset, veluti qui in eo gradum tenuerit Servientis, quemadmodum tenuisse creditur B. Gerardus de Villa-magna in Hetruria, de quo ego 13 Maji; potuisset per eos citra contradictionem ascendere ad alium B. Gerardum, Hospitalis Hierosolymitani Rectorem anno 1099, quando Urbs sancta obsidebatur & capta fuit à Christianis (unde mox ortus est nobilis Equitum istorum Ordo) & saltem ad unum seculum ultra Bertholdi primi tempora attolleretur Ordo Hospitalitatis; tantoque altius, quanto altius attolletur dicti Hospitalis fundatio; cujus initium ignoratur, & cujus primam institutricem posset quis opinari S. Helenam aut S. Melaniam fuisse; indeque ascendere ad tempora Apostolorum.

14 Sed, ut dixi, non probatur connexio: sicuti nec Tu, Rever. Pater, hactenus potuisti invenire, unde probares, quod, uti vester nunc Generalis, successive & absque interruptione, ascendendo per suos decessores, pertingit usque ad primum Latinum in Carmelo Priorem seculo XII; ita Prior iste per propagationẽ spiritualem descenderit immediate ab alio aliquo Carmelitarum vetustiorum in Terrasancta vel extra eam Generali sive Cœnobiarcha, qui eum habitu donarit, atque ad tria Religionis vota nuncupanda susceperit, itáque copulaverit cum iis qui prætenduntur (vere an falso nunc nihil interest) sursum ad Joannem Baptistam, indeque ad Eliam adduci posse. Quando tamen, Rev. Pater, tibi placet, connexionem ejusmodi non probare, sed ut certam minimeque controvertibilem supponere, secula ab Eliæ temporibus singula percurrendo; sequar vel invitus, ut videam quid allegare possis pro adducendis illuc Monachis Syro-Græcis, quos ante Latinos credi jubes in Carmelo fuisse; & quibus sese Bertholdus vester adjunxerit, sicut & alii omnes ex Europa Peregrini, *qui ab Occidente supervenerant* post cœptam Terræ-sanctæ recuperationem.

15 Non es docendus à me, Pater Rev. quid de principiis istius vestri primi Bertholdi ejusque sociis, legatur in Epistola, S. Cyrillo Priori tertio à vobis attributa: sed Lectori meo, minus in istis versato, operæ pretium fuerit hic exponere verbotenus. Narrat illa Epistola, quod *Aymericus*, Antiochenus Patriarcha, *intelligens quosdam eorum* (scilicet Peregrinorum, qui ex Europa supervenerant) *spretis seniorum monitis, non recte ambulare ad veritatem religiosa vitæ, in Ioannis Hierosolymitani libro descripta; & perpendens hoc ideo maxime contingere, quia Græcas litteras ignorantes, nesciebant codicẽ illum legere; fecit codicem illum de Græco in Latinum transferri. Et ut illorũ improborum coërceretur audacia, tutaque apud eos esset seniorum Eremitarum hujus montis innocentia, ipsos omnes per obedientiæ vinculum colligavit: statuit enim, quod ex ipsis unus, qui diceretur Prior, deinceps eis ita præesset, ut quilibet aliorum obedientiam ei devoveret. Quibus etiam antea licet semper unus ex eis præesset, quem Abba, linguâ Syrâ, & Patrem, Latinâ appellabant, sub cujus regimine etiam tunc temporis manebant, & cui etiam tamquam Patri secundum institutionem obediebant; numquam tamen, ad obediendum alicui, se voto speciali prius*

prius obligaverant, donec prædictus Patriarcha Aymericus omnes primo ad hoc adstrinxit.

16 Eatenus ergo nondum erat, ſecundum hunc qualemcumq; Auctorem, formatus Ordo veſter in propriè dictam Religionem, cui tam eſſentialis eſt trium votorum profeſſio, ut abſque hac Religio perfecta haberi nequeat, etiam ſecundum vos, vel ideo tam pertinaciter contendentes pro iiſdem votis ſtabiliendis in Elia & Filiis Prophetarum, conatu (ut ſuperiori Articulo demonſtravimus) irrito. Verum iſtam qualemcumque cum Syro-græcis, Eremitis quidem, ſed non Religioſis, & (quod pejus eſt) tum vel maxime Schiſmaticis, connexionem, evertit demonſtrata epiſtolæ illius ſuppoſititiæ illegalitas, & Joannis Phocæ certius teſtimonium; Elianæ in Carmelo anachoreſeos, poſt tot intermediæ deſolationis ſecula, reſtauratorem illuc adducens ex Europa, jam Monachum & Sacerdotem, adeoque, Benedictinum, Cluniacenſem vel Ciſtercienſem: qui cum non prætendant Eliam habere Fundatorem eo quo vos modo, & fuerint ab initio ſuæ inſtitutionis perfecti ſub tribus vobis Religioſi, non poteſtis per hos invenire connexionem requiſitam. Sed hanc, ut dixi, inveniendam deſperantes dimittamus, & progrediamur ad proceſſionem ſtatus Monaſtici qualiſcumque ab Elia, cum votis vel abſque illis, in vita ſolitaria ſucceſſive continuandi, qui primorum ſaltem Paragraphorum ſcopus eſt, & contra quem me cogitis venire vel invitum.

PARAGRAPHUS I.

Carmelitarum Ordo ab Elia Propheta inſtituitur in monte Carmelo, & perſeverat uſque ad mortem Eliſei Prophetæ.

RESPONSIO.

17 NE non tibi ubique ſimilis eſſes, Pater Rev. exordiris à viſione jam toties decantata, ex Pſeudo-Epiphanio eique ſimilibus, licet ex vero certoque Epiphanio manifeſte refutatam; & dicis, quod *viri niveum quemdam ferentes habitum, puſionem ſalutabant; matriſque uberibus abſtractum, in igne abluebant, quin & flammam ignis cibi loco miniſtrabant.* Tum ſubdis, quod à Te *Art.* 15 §. 15 *oſtenſum fuit, per viſionem iſtam*, Sobaco pueri patri oblatam, *fuiſſe præſignatam Ordinis Eliani inſtitutionem futuram.* De ipſa viſione, cur eam recipere recuſem ut certam, ratione (ut puto) idonea iſtic declaravi: hic lubet mirari, quomodo ii, qui in nativitate, parvuli apparuerint, futuri ejus filii eſſe putentur; cum nihil propius eſſet ordini naturæ quàm opinari, quod viri iſti candidati atque igniferi, fuerint aut denotaverint ipſius puſionis majores, Moyſen, Aaronem, Eleazarũ, Phineen, zelo contra impios plane igneo ferventes, eumdemque zelum parvulo ſuo nepoti inſpirantes. Ob hanc ſane cauſam uſque adeo delirarunt Rabbinorum aliqui, ut Phineeſſum & Eliam in unam eamdemque conflarent perſonam, non obſtante enormi qua eum oporteret vixiſſe ætate.

18 Quoniam autem Scriptura narrat Numerorum cap. 11, qualiter *ſeptuaginta viri*, divinitus dignati participatione ſpiritus, qui antea in ſolo Moyſe fuerat, *prophetaverunt; nec ultra ceſſaverunt*; quod eorum prophetare, non aliud erat quam lau-

des Deo canere; & quia tale institutum adhuc durabat tempore Samuelis atque Saülis; non videtur diversum ab eo concipiendum istud esse, quod tempore Elisei in suis quasi conventibus tenebant *filii Prophetarum*. Quæro igitur, cur hos ab Elia potius institutos dicitis, quam à Moyse? Quod si ad Moysen usque evehere vobis liceat principia Ordinis Prophetici, & hic est idem qui Carmeliticus; quid ni etiam per ejusdem Moysis progenitores Levitici generis, ad Patriarchas omnes ascendere vobis liceat usque ad Enos, nepotem Adami? De ipso enim legitur Gen. 4, quod *cœpit invocare nomen Domini:* & hoc passim Interpretes explicant de singulari quadam, certisque ceremoniis & legibus adstricta ratione divini obsequii, puta per hymnos & cantica ad eum finem composita (nam sacrificium offerre Deo, novum non erat, sed ab ipso Adamo institutum) istud autem erat prophetare; & hoc incipiens Enos, poterat dici primus Ordinem Propheticum instituisse. In tali vero Ordine non magis vota requirentur, quam in Elia ejusque sequacibus: quos licet probare non possitis ulla vota nuncupasse; Monachorum Duces dici patimur, quia ad vetus prophetandi institutum addiderunt professionem seu exercitium vitæ solitariæ. Atque ita Hospitalitatis Ordo, qui ab Abrahamo fingitur inchoatus, tam longe cedere cogetur Ordini Prophetico, & per consequens Carmelitico, quantum senior Abrahamo fuit Enos, plus quam mille annis ipso prior.

19 Rides, credo, Lector, genealogiam tam interminatam, atque in mera circa nomen Ordinis Prophetici logomachia fundatam: sed doleo ego huc nos deduci per istam humanarum vocum confusionem, ex quarum institutione & usu quotidiano cum passim soleamus Religiosos Ordines inter se distinguere, secundum varietatem Regularum & Constitutionum, noluere Patres Carmelitæ sui Ordinis institutionem auspicari ab iis qui seculo XII convenerunt in Carmelo peregrinis, atque à Regula quam eis dedit Patriarcha Albertus: sed volunt eum procedere à Monachis Syro-Græcis. Ast hi erant suis Hegumenis sive Abbatibus per obedientiæ votum obstricti, quo voto isti Carmelitæ necdum adstringebantur, ut fateri dicitur ipse eorum tertius Generalis, aut sub hujus nomine Carmelita aliquis Epistolæ præcitatæ auctor. Vovebant autem Syro-Græci sub professione Regulæ Basilianæ, à qua non magis sumpta est Albertina, quam ab Augustiniana vel Benedictina.

20 Putant quidem hodierni Carmelitæ, magnam se videre inter Regulas Basilii & Alberti similitudinem; sed qui Carmelita non sit, neque præoccupatus, talem facile inveniet ejusdem Albertinæ Regulæ similitudinem cum Benedictina vel Augustiniana: omnes enim Religiosorum Ordinum Regulæ aliquid inter se commune habent, sicuti in sua Regularum Concordia aptedocuit S. Benedictus Anianæ Abbas. Quandoquidem tamen per Carmelitas non licet eos distinguere à Syro-Græcis Basilianis (quorum aliquos in Carmelo fuisse à quinto seculo ad duodecimum nullo idoneo teste probatur) ascendamus porro ad Eliam, & videamus quomodo P. Sebastianus ab hoc ad Syro-Græcos descensurus sit, per seriem temporum nusquam interruptam, semperque inventurus Monachos in Carmelo, tria Religionis substantialia vota, sicut ipsi nunc profitentur, professos.

21 *Elias*, inquit, *tam mirabiliter natus, postea recessit in solitudinem Carith, ubi vitam solitariam & vere religiosam duxit, secundum divinam ordinationem, ut explicat verba Scripturæ 3 Reg. 17. Ioannes Hierosolymitanus apud Lezanam. Unde variis hinc inde successu temporis ad eum accedentibus*,

bus, ob sanctitatem vitæ & mirabilia quæ faciebat, discipulis; eum eis Carmelum montem ascendens, Ordinem suum ibidem inchoavit & instituit; ubi regulariter permansit cum illis, qui ideo usque in hunc diem vocantur Carmelitæ. Probat hoc P. Sebastianus ex Abulensi in 4 Regum 1, quod *postquam accepit ignem pro sacrificio & occidit ibi prophetas Baal, semper manere voluit in monte illo, religiose vivens.* Ex Cornelio autem à Lapide, in cap. 7 Canticorum, addit, quod in monte illo *Religiosam familiam virorum Deo servientium, qui in libris Regum Filii Prophetarum vocantur, instituit; unde ab hoc monte Religiosi Carmelitæ, quasi Eliæ posteri, nomen acceperunt.* Similia fere sunt verba Sanchez, in 3 Reg. 17 (*Gasparem Sanctium* nominare oportuerat) & à Lapide porro, in ejusdem libri cap. 18, *Tempore*, inquit, *Eliæ & Elisei fuisse oratorium vel synagogam, ad quam festis diebus populus conveniret . . . satis significatur lib. 4 cap. 4; idque ibidem docent Liranus & Abulensis & alii.* Hieronymus denique Guevarra, Societatis Jesu etiam ipse, ut priores duo, tomo 1 in Matthæum fol. 159, *Non abnuam*, inquit, *dicere, Eliam, qui prior Religiosorum parens & vitæ monasticæ fuit institutor, nonnullas scripsisse Regulas, quibus vivendi formam uniformem illis Religiosorum conventibus, qui in Carmelo erecti fuerunt, præscripsit.*

22 Expectabam ego, Pater Rev. ut primam fundamentalemque conclusionem, de primo Carmelitarum conventu ab Elia fundato, probares, si non claris Scripturæ testimoniis, saltem communibus plurium Sanctorum Patrum suffragiis, quibus illud expressissime afferretur; ipsumque tam credibile redderes, ut citra temeritatem non posset in dubium revocari; & ecce nihil adfers præter Interpretum quorumdam, sic vestris placitis persuasorum, meras conjecturas, in re historica, & quidem ante annos 2500 gesta, parum valituras apud eruditos, ulla quam rationes probent quibus nituntur: nituntur autem illi omnes prætensa Carmelitarum traditione, quæ quam nullius hic ponderis sit, satis probat evictio suppositionis contra librum de institutione Monachorum, aliumque jam abolitum de militia primitivæ ecclesiæ, Joanni Hierosolymitano & Josepho Antiocheno, ut secundo quintoque seculo scribentibus, attributos. Videamus ergo quam parum fundamenti in Scripturis habeant conjecturæ præfatæ.

23 Vitam ab Elia *religiose* institutam, quatenus à virtute *Religionis* adverbium istud ducitur, & *religiosus* dicitur Dei cultor, nemo prudens dubitaverit: in significatione autem ejusdem vocis recentiori & secundaria, prout vitam significat votis tribus adstrictam, ostendi, veteri Testamento non congruere. Quod primum vivere solitarius Elias cœperit, postquam à Deo audivit 3 Reg. 17, *Recede hinc* (id est procul ab urbe regia Samaria, ubi residebat Rex Achab, cui superventuram siccitatem propter ejus peccata prædixerat) *& abscondere in torrente Carith, qui est contra Iordanem: & ibi de torrente bibes corvisque præcepi ut pascant te ibi*; quod, inquam, tunc primum cœperit vivere solitarius Elias, & quidē ut Religiosus, probari hic non video: nam quæ verba hic important vitam solitariam perpetuò ducendam? cum jam tum ætatem virilem ageret, & potuerit æque ac Joannes, usque ad diem apparitionis suæ vixisse solitarius, etiam in Carmelo; & hæc ei causa fuisse, cur certamen initurus cum prophetis Baal, pluviamque de cælo eliciturus, evocaverit eos in montem istum, longius positum à Samaria in qua Rex degebat.

24 Quod autem idem Elias ad torrentem Carith tam occultus, ut eum oportuerit ibi pasci à corvis, quod metus esset ne per homines ipsi ministrantes innotesceret ejus latebra offenso Regi; quod, inquam ibi

cœperit colligere discipulos, Ordinemque instituere, ut vult Lezana, præter omnem verisimilitudinem est. Sed neque tam longa illi istic mora fuit, ut de re tali credendus sit cogitasse Propheta, tunc, cum naturæ suæ relinquebatur, pavidus valde. Abulensis (quem contra me citasti, Pater Rev. ea quam infra notabo fide) in 3 Reg. cap. 17 qu. 21, quærit, *Elias quid egerit apud torrentem*, & respondet; *Non fuit illuc ire jussus, ut ibi aliquid faceret, sed ut ibi lateret, ne inveniret eum Achab; nihil ergo habebat agendum, nec tamen otiosus erat; ... & si dicas, Quid agebat? dicam, quod illud agebat quod nunc agit in Paradiso terrestri.*

25 Porro *post dies* (non quidem valde paucos, non tamen tam multos, ut etiam menses implerent) inde dimissus Propheta in Sareptam Sidoniorum est, à vidua pascendus; apud quam mansit reliquo tempore siccitatis, quæ duos annos menses sex duravit; & nec ibi quidquam agere circa Ordinem fundandum potuit. Regressus autem, & in Carmelum ascendens cum Rege, non unum diem istic mansit, quin statim, mortem sibi à Jezabele intentatam fugiens, *abiit quocumque eum ferebat voluntas, venitque in Bersabee Juda & dimisit ibi puerum suum*, nescitur quando & ubi assumptum; unicum tamen quem ei debeamus socium dare, usque ad eum diem, quo Eliseum assumpsit in discipulum & consortem Prophetici muneris; qui & ipse puerum scitur habuisse Giezi, alium vero, qui quidem à Scriptura indicetur, neminem. Nam filii Prophetarum, in quorum conventibus seu seminariis subinde hospitabantur ambo, cum per eos iter erat, sicuti ante illos fuerant instituti, sic non probantur illorum nova ac speciali disciplina fuisse informati, aut ipsorum obedientiæ specialiter sese subjecisse.

26 Hinc cum ab hominibus auferendus Elias esset, filii Prophetarum obviam egredientes ex Bethel & Jericho, non dixerunt, *Nosti quia hodie Dominus tollet Dominum nostrum*, vel *Patrem nostrum à te*; sed *Dominum tuum*: quia aliter Eliseus *suum* vocabat, aliter isti; ipse scilicet ut Magistrum, isti ut ætate & dignitate, non autem ut jurisdictione potiorem; nec enim plus importat honorifica appellatio *Patris*, qua passim à juvenibus seniores compellantur. Quidquid amplius intuleris, mera conjectura erit: uti etiam hæc qua præsumi volunt Carmelitæ, quod isti filii Prophetarum vitam agerent solitariam; cum eorum domicilia in Galgalis, Bethel, Jericho, ac monte Ephraim fuerint, omnia in civitatibus, procul à Carmelo & solitudine quam Elias & Eliseus sectabantur. Sicut tamen agnoscimus in propheticis istis convictibus rudimenta quædam gratiæ Cœnobitas facere incipientis, ut eatenus etiam ipsi possint Monachorum Duces vocari; sic & in ipsis duobus prædictis Prophetis agnoscimus aliquid excellentiæ superioris, ob quod vocari possint Patres, Magistri & Institutores Monachorum, sicut Paulus Thebæus fuit Eremitarum, & S. Guilielmus Eremita apud Stabulum Rodis in Hetruria, 10 Januarii colitur & dicitur Institutor ac Fundator Ordinis Guilielmitarum, ad suum sepulcrum collectorum; licet nec Religiosus ipse fuerit, nec nisi unicum discipulum quoad vixit admiserit.

27 Ast, inquies, Elia rapto, & redeunte trans Jordanem Eliseo, filii Prophetarum dixerunt; *Requievit spiritus Eliæ super Eliseum: & venientes in occursum ejus, adoraverunt eum proni in terram*, quod explicans Abulensis asserit, *Inter filios Prophetarum fuisse notorium, quod Eliseus succederet Eliæ quoad ipsorum regimen.* Quæro Abulensem, Rev. Pater, in 4. Reg. cap. 2 qu. 28 (nam quæst. 11 quam citas, nil huc spectans invenitur) & sic lego: *Quando viderunt quod Eliseus divisisset*

divisisset aquas Iordanis pallio Eliæ, cognoverunt quod spiritus Eliæ transisset in eo, scilicet quantum ad prophetiam & gratiam ad operationem miraculorum: & hoc cognoverunt per duo signa, primum erat, quia Eliseus portabat pallium Eliæ; & quod non dedisset ei Elias illud, nisi succederet ei in dignitate prophetandi & miraculorum. .... Postea autem explicans quomodo iidem Eliseum adoraverunt, inquit; *Humiliaverunt capita sua usque ad terram, incurvando se super illam;* & *illud pertinebat ad magnam reverentiam.* Hæccine, Pater Rev. significant agnitam in Eliseo successionem in regimen Ordinis alicujus?

28 Profecto vereri cogor, ne æque male intellexeris locum Abulensis prius a Te citatum. quamvis enim ibi legam, quod *Elias semper voluit manere in monte illo, religiose vivens;* video tamen consequenter hoc addi, *ut declaratum libro præcedenti:* ad cujus c.21 q.9 fuse id probatum invenio, sed de modo istic vivendi aliud nihil, quam quod *habuit devotionem manendi in eo; & semper ibi mansit usque ad tempus quo raptus est in curru igneo:* unde intelligitur, quod religio vivendi in Carmelo, aliud ex mente Abulensis non fuit, quam simplex devotio erga locum, tanto miraculo illustratum, quantum erat ignis cælitus immissus sacrificio.

29 An autem vel oratorio, quod in Carmelo extruxerit Elias, favet Abulensis, uti supponit à Lapide, prout à Patern. Tua citatur? Consulo eum: & aliud non video in cap. 4 libri 4, qu. 30, quam quod *in Sabbatis & Kalendis & aliis festivitatibus conveniebant Iudæi ad Synagogam, vel ad loca in quibus essent viri eruditi, qui possent docere de Lege*, qualis haud dubie Eliseus erat, ad quem talibus diebus itare solebat mulier Sunamitis: sed de oratorio vel synagoga, quæ esset in ipsomet Carmelo, verbum facit Abulensis nullum. Quis autem dubitat, quin ad Eliam vel Eliseum, sedentes in spelunca ad fontem, ire potuerit sacræ lectionis vel doctrinæ causa, absque peculiari istic oratorio: nam synagogam, magnæ turbæ capacem, ab illis ibi extructam, cogitare vetat studium solitudinis, cujus amore istic elegerant habitare. Quamvis autem credere possimus, saltem illam mulierem, post expleta officia quæ in synagoga ibi moris erat, idque in aliqua Carmelo vicina, solitam inde excurrere ad visitandum Prophetam; non sequitur id propterea alios fecisse, nedum eo in monte fuisse monasterium discipulorum Eliæ.

30 Hunc vero quod Guevarra dicat, *nonnullas illis scripsisse Regulas*; conatur ille quidem verosimile reddere, quia id *jugi tenore sacrarum familiarum fundatores, qui illius vestigiis sunt secuti, inviolabiliter observarunt*: sed Tu, Rev. Pater, hoc rejicis, ut *communi & constanti Carmelitarum traditioni* contrarium; ideoque Trithemium allegas dicentem, quod, *quamvis Carmelitis Regulam scriptam non dederit, eis tamen exemplo conversationis, vivendi forma fuit, quibus post se & locum & habitum concessit.* Verum ejusmodi recentiorum scriptorum conjecturæ potius quam solidæ auctoritates, movere nos non possunt, ut in illis fundemus certam institutionis Carmeliticæ, qualis prætenditur, fidem. Itaque in toto hoc primo Paragrapho, quem certissimis oportuisset probationibus niti, nihil est quod non possit tam facile negari, quam gratis asseritur.

31 Restat locus ille 4 Reg. cap. 6, quo *dixerunt Filii Prophetarum ad Eliseum*; *Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis*; unde sequi prætendis, Pater Rev. quod inter eos, tamquam Superior in monasterio, habitarit Propheta. Sed cur non ut hospes in transitu? Nam sic etiam lib. 4 cap. 2 dicitur, quod *habitabat in Iericho*, & cap. 6, *in Dothan*, locis utique minime solitariis,

litariis, sed civitatibus populosis; nec ita stabilis in Carmelo Elisæus fuit, sicut fuerat Elias, qui non nisi raro in civitatibus comparebat. Hic ego finem feceram, cum accepi Roma deductionem & exitum litis, quam anno 1670 super habitu Prophetæ, Basilianis moverunt Patres Carmelitæ, cujus deductionis visum est ecgraphum integrum proferre, quia docet, qua ratione soliti fuerint Basiliani Monachi (adeoque & ceteri tam Syri quam Græci, non soliti in talibus discrepare) consueverint S. Eliam exprimere, multo prius quam Carmelitæ acciperent suum hodiernum habitum, quem ei appingunt; imo prius quam ipsis initium daret apparitio Prophetæ, Monacho isti facta, de quo loquitur Joannes Phocæ. Eccum historiam.

32 Rogerius Primus, Siciliæ magnus Comes, Normannus, anno circiter 1080 ecclesiam divo Eliæ Prophetæ, in loco à civitate Troyna, Messanensis in Sicilia diœcesis, quinque millibus passuum dissito, ubi ei in auxilium stricto gladio contra Saracenos apparuerat, in grati animi memoriam, pro parta insigni victoria, ædificari jussit, adjuncto Basilianorum Monachorum cœnobio. Hoc cum anno 1670 evidentem ædificiorum ruinam, ob frequentes proximi montis Ethnæ terræ motus, minaretur; obtentis Apostolico ac Regio assensibus, in ecclesiam, divo Silvestro, civi Traynensi ac Basiliano Monacho Confessori dicatam, contra muros ejus civitatis, transmigrare coacti sunt Monachi, adducta secum S. Eliæ, Tutelaris veteris ecclesiæ, imaginis copia, extracta ab originali imagine 600 annorum, vetustate jam consumpta: quam in nova divi Silvestri ecclesia in quadam capella reposuerunt. Depictus ibi cernebatur S. Elias, rubeo pallio obvolutus, veste pellicea usque ad genua protensa, nudis pedibus, manu sinistra gladium tenens, in cujus cuspide accensus ignis eminebat, cooperto capite birreto quodam rubeo, aureo velo circumvoluto.

33 Hanc cum vidissent imaginem Patres Carmelitæ, qui in conventu ejusdem civitatis Troynensis degebant, incredibile est quos strepitus ac clamores emiserint. Nam conquesti primum sunt cum Patribus Basilianis de injuria, quam suæ Religioni asserebant inferri, publice Fundatoris sui imaginem exprimendo, absque cappa alba & habitu Carmelitano. Deinde commoverunt populum suosque devotos, ut præfata imago penitus à loco dimoveretur. Sed cum nihil se proficere adverterent, recursum habuerunt ad Archiepiscopum Messanensem, tunc D. Josephum Cicolam; instantes enixe, ut præfatam imaginem, ad evitandum scandalum, quod ex ea, in præjudicium Carmelitanæ Religionis, oriebatur, removeri mandaret. Econtra vero Basiliani Monachi asserebant, nihil per eos hac occasione innovatum fuisse, sed copiam pervetustæ imaginis, quæ in veteri S. Eliæ ecclesia, à sexcentis & amplius annis, fidelium venerationi publice extiterat exposita, in novam S. Silvestri ecclesiam simpliciter transtulisse; nec unquam assensuros, S. Eliæ imaginem, in habitu Carmelitano depictam, in sua Basilianorum ecclesia collocari. Quia præterquam quod grave præjudicium antiquitati ac prioritati Religionis S. Basilii ex tali pictura inferendum cognoscebant; falsi dogmatis ac periculosi erroris rudibus populis, juxta S. Concilii Tridentini decretum (*sess. 25 de Invocat. Sanctorum*) occasionem præbere poterat, falso putandi, S. Eliæ Regulam, veteri Legi conformem, adhuc sub Lege euangelica à Carmelitanis observari, si dictus Elias Propheta in habitu modernæ Religionis Carmelitanæ, tamquam Fundator ac Legislator ejusdem, depingi permitteretur.

34 His aliisque hinc inde adductis rationibus,

nibus, cum nihilominus Carmelitani non acquiescerent; eorum instantia, tamquam frivola & insubsistens, ab Archiepiscopo ejusque Curia fuit tandem rejecta. Sed ipsi ad sacram Rituum Congregationem recursum habuerunt, eidemque supplicem libellum cum copia prædictæ imaginis, in charta depicta, porrexerunt, exponentes, nimium eorum Religionem offendi à Basilianis Monachis, qui S. Eliam, eorum Patriarcham & Institutorem, pallio ac birreto rubro, tamquam Bassam Turcarum depictum, in eorum ecclesia publicæ venerationi exponerent. Lecto in Congregatione libello, ac visa copia imaginis, audientes Eminentissimi Patres, quamvis nihil sacrorum Rituum decretis obstare cognovissent; cum prædictus S. Elias passim omnibus in locis (extra tamen ecclesias & conventus Carmelitarum) in tabulis, parietibus, ac sacræ Bibliæ libris, in habitu simplici Prophetarum exhibeatur; nihilominus Eminentissimi Patres, instantiis supplicationibus, commendationibus, pro parte Carmelitarum suppliciter porrectis, commoti ac benigne inclinati, removeri mandarunt dictam S. Eliæ imaginem, aliamque reponi, absque tamen habitu Carmelitano; ut ita justæ ac rationabili Basilianorum instantiæ adhuc satisfacerent.

35 Sed hoc opus, hic labor fuit. Nam Carmelitani, etiam aliorum Conventuum, mutuo se adjuvantes, varias diversasque vestium formas excogitavere, quas, auctoritatibus scriptorum roboratas, in folio eidem sacræ Congregationi exhibuerunt. Sed omnibus (utpote ad Carmelitarum modernum habitum ac colorem accedentibus) rejectis; aliam, à Basilianis Patribus propositam; nempe S. Eliam veste pellicea ac consimili zona præcinctum, cum pallio crocei coloris, nudis pedibus ac brachiis, discooperto capite, sacra Congregatio approbavit, ac depingi & publice exponi concessit, mense Martio sub die 16, anno 1686; absque tamen speciali Decreto, justas ob causas sibi bene visas, sed oretenus, retenta copia in Actis ejusdem Congregationis, quæ videri potest. Hujus enim imaginis habitus conformior visus est Eliæ habitui, qui in sacra Scriptura, libro 4 Regum cap. 1, distincte describitur, ac cognitus fuit ab Ochozia; qui his verbis nuntios suos *interrogavit*; *Cujus figuræ & habitus est vir ille qui occurrit vobis, & locutus est verba hæc? At illi dixerunt, Vir pilosus; & zona pellicea accinctus renibus. Qui ait: Elias Thesbites est.* Adjunctum fuit & pallium, sed non album, de quo fit mentio in eodem l. 4 c. 2: cappam enim albā Carmelitæ ab Honorio Papa III *(imo IV)* acceperunt. Consimilis postea descriptæ S. Eliæ imagini, ab insigni pictore Maratta depicta cernitur inter alios Prophetas, in aula Regia ante capellam Pontificiam, in Palatio Apostolico montis Quirinalis.

36 Dantur hic denique adnexæ duæ

copiæ (*ego multo minori forma hic sculptas exhibeo*) una scilicet, ex antiquo exẽplari, à sexcentis & amplius annis expolito in ecclesia veteri S. Eliæ civitatis Troynensis Monachorum S. Basilii; quod vetustate consumptum Romæ in collegio ejusdem Religionis adhuc adservatur; altera, ex jam approbato (ut dictum est) à Congregatione sacrorum Rituum, absque tamen habitu Carmelitano, quod videri potest in supradicta ecclesia S. Silvestri civitatis Troynensis in Sicilia: ut ex his documentis vanitas antiquitatis Ordinis Carmelitarum à S. Elia Propheta, ante divini Verbi Incarnationem, magis elucescat.

37 Hactenus Relatio, unà cum aliis pluribus documentis, Basiliani Ordinis Sanctos spectantibus, nobis communicata à Reverendissimo Patre D. Petro Menniti, Abbate & Procuratore Generali dicti Ordinis Romæ. Ex hac autem Relatione non solum discimus, quo habitu passim soleat iste Ordo, ab immemorabili tempore, S. Eliam pingere; sed etiam quid idem totus sentiat de antiquitate & processione Carmelitana. Neque est quod rubrum colorem pallii miretur aliquis: is enim color in talibus communis est apud Græcos pictores, etiam pro S. Joanne Baptista; sicut possumus unicuique ostendere ex originalibus apud nos Diptychis, ex ritu Græco in Moscovia depictis, quorum ectypon dedimus ante tomum primum Maji pag. LXXI. Ex eadem Relatione deducitur, quam nihil præjudicatum voluerit S. Congregatio antiquitati & prioritati, à Basilianis ab iis supra Carmelitas prætensæ; atque adeo quàm nihil certitudinis inesse crediderit horum ab Elia similiter prætensæ processioni, quamvis allegantium Lectiones sibi ab eademmet Congregatione permissas; tantum abest ut hinc putaverit moraliter & historice certum argumentum pro illa processione duci. Non est autem opus ut moneam lectorem, advertere animum ad parum moderatum modum horum Religiosorũ in suis opinionibus sustinendis, contra quoscumque sibi vel in minimo adversantes; cum affectuum talium impotentia tam manifeste tantoque cum strepitu eruperit, non contra me tantum meaque scripta; sed contra totam Societatem nostram, quam cogere modis omnibus volunt, ut me jubeat retractare quidquid ab ipsis provocatus, veritatis solius studio, tractare compulsus fui.

38 In habitu, Prophetis omnibus apud Basilianos communi, ut hi asserunt, Bassam Turcicum exprimi, nemo, præter Troynenses Carmelitas nuper, sibi imaginatus fuerat tot annis seculisque currentibus; calumniam esse, temere Basilianis impactam, sine ullo ad habitum Turcarum respectu, quibus & superior vestis laxioris tunicæ seu togæ formam habet, & capitis tegumen, proceribus usitatum, globosæ est formæ, vulgo *Turbant* dictum; pedes autem cautissime tecti: & hæc non possunt cuiquam esse ignota, qui Turcicos Bassas aliosve primores saltem pictos viderit: quis autem non vidit sæpius? Itaque missum istud facio: sed puto imprimis notatu dignum esse, quod S. Congregatio Melotam Eliæ jusserit ex vellere albo pingi, non subrufo seu castaneo nigricante, qualis est color Ordini utrique in tunicis communis. Quod autem omnino jusserit pelliceam appingi, utrorumque consentienti opinioni datum potius crediderim, quam pleno firmoque judicio. Certe non video, quomodo aliter *Vir pilosus* dicatur Elias, quàm Esau Genes. 27 *Homo pilosus*, id est hirsutus; quod ad materiam habitus nihil facit, sed qualitatem corporis hirsuti capitisque intonsi ac bene barbati.

39 Multo minus video, cur nunc passim à Carmelitis pingi & sculpi curetur Elias, cum pellicea, non tunica, sed chlamyde, plane

plane contra quam docet ille, in cujus verba jurant, Liber de Inst. Monachorum. Dicit enim cap. 3, quod *quia Melota gestatio succedentibus temporibus derisum potius quam ædificationem eam videntibus comparabat*; ... *Professores hujus* Carmeliticæ *Religionis* .... *loco ejus tunicam lanæ, non pretiosa, sed mediocriter aspera, ejusdem coloris cujus existebat Melota, quam subtus scapulare gestant, assumpserunt*; ad quem locum P. Daniel à Virg. Maria annotat. *Erat autem Melota coloris cinerei-nigri, idest castanei, ostrini sive grisii, seu potius nigri naturalis non tincti*, qualis est nigrarum ovium. Capite autem quarto agit idem Liber de Pallio, quo desuper Elias usus fuerit & sui post eum, quod album fuisse dicit. Quamquam autem non addatur ex qua materia; res tamen ipsa loquitur, laneum illud Pallium concipi ab auctore. Nam si ipsum quoque pelliceum fuisse credidisset, non minus hic quam supra notasset mutationem illius in laneum. Quomodo igitur contrarium videmus in tot ubique per Belgium picturis & imaginibus impressis? Ego id hic notare debui, quia præcedenti Art. n. 220 asserui, quod Eliæ *Meloten non puto pro pallio fuisse* uti scilicet passim pictum videbam, non uti describebatur in libro de Institutione: huc enim nondum reflexeram animum de ista re scribens, alioquin etiam ibi notaturus inductam ab ipsismet mutationem; quam si ego faciendam suasissem, nullis clamoribus parcere potuissent in me, tamquam ex meris conjecturis subvertentem antiquam suam de Melote Eliæ traditionem, tam diserte expressam à Joanne, Hierosolymitano Patriarcha, ut credi volunt, quadragesimo quarto. Nempe qui nihil indulgent aliis, omnia sibi licere volunt.

PARAGRAPUS II.

Elianum institutum post mortem S. Elisei perseveravit usque ad Christi adventum.

RESPONSIO.

40 INitium Paragraphi hujus, Pater Rev. facit exhortatio valedictoria, quam Elias ante raptum habuit ad filios Prophetarum, qualem scilicet Salianus per meram conjecturam adinvenit: nec meliores video sequi probationes. Nam ad continuandam ex sacris Litteris notitiam Ordinis, alias pro isto tempore ignotissimi, adducis *Rechabitas* ex Jeremiæ cap. 38, *ubi*, inquis, *describuntur eorum solitudo, abstinentia, obedientia, aliaque virtutes monasticæ*. Mirum profecto, quòd nemo hactenus sanctorum Patrum inventus sit, qui easdem virtutes monasticas animadverterit in Rechabitis. Quod Jeremiæ 35 ipsi de se fatentur, hoc est: *Ionadab, filius Rechab, pater noster, præcepit nobis, dicens: Non bibetis vinum vos & filii vestri usque in sempiternum, & domum non ædificabitis, & sementem non seretis: in tabernaculis habitabitis cunctis diebus vestris* .... *& obedivimus voci patris nostri.*

41 Video hic obedientiam erga præceptum patris, non ex religione erga Deum, sed ex reverentia filiali profectum; non etiam *propter regnum cælorum*, propter quod eam ex voto profitentur Religiosi; sed pro benedictione temporali; his verbis expressa,

ut vivatis diebus multis super faciem terræ, in qua vos peregrinamini; video & abstinentiam à vino, communem omnibus Nazaræis, qualis fuit Sampson, uxoratus tamen, æque ac ipsi Rechabitæ. Reliqua vitæ ratio eadem ipsis erat, quæ primis gentis illius Patriarchis, Abraham scilicet, Isaac, & Jacob, qui in tabernaculis habitabant, absque propriis fundis aut agrorum cultu; quos si Religiosos fuisse, sicut nunc ea appellatio sumitur, dixerit aliquis Fr. Paulus à S. Sebastiano; non patietur, credo, Fr. Sebastianus à S. Paulo. Nec aliter, quam ego & ceteri, præter Carmelitas, Abulensis in 4 Reg. 10, quæst. 23, laudat prædictum Jonadab, filium Rechab, cum dicit quod *erat vir, religiosus valde inter Israëlitas, & habens magnum zelum ad Deum: nam ipse invenit quemdam modum segregationis à vita communi inter Israëlitas, scilicet quod jussit filiis suis, quod numquam biberent vinum ipsi & filii filiorum suorum, & uxores suæ, &c.*

42 Nunc judicet Lector, utrum hoc satis sit ad asserendum, ut facis Pater Rev. quod, *cum Ionadab institutum Elianum esset professus, & factus Elisei discipulus, & (ut aliqui volunt) ejus in regimine totius Prophetici Ordinis successor; hinc filii Prophetarum cœperunt promiscue vocari Rechabitæ, illudque nomen retinuerunt usque ad Christi & Apostolorum tempora.* Hæc ut credere cogar, remittor ad Lezanam in Apparatu Annalium cap. 7. *fuse & dilucide ex sacris Litteris* ista probantem. Sed caput istud legens, solum ibi probatum invenio (idque tenuiter valde & ex solis Litano & Boulduco, recentioribus scriptoribus) quod Rechabitæ processerint ex Cinæis, Cinæi autem ex Jethro, socero Moysis: Boulducus vero, mihi ignotus, insuper asserere dicitur, quod qui *filii Prophetarum nuncupati fuerant, deinceps Rechabitæ sunt appellati*. Mirum profecto: nam filios Prophetarum hactenus credimus Israëlitas ab origine fuisse; Cinæos autem constet habitasse inter Amalecitas gentiles; & si velimus credere, quod ex Jethro ipsi processerint; credemus pariter oriundos ex Ægypto, proselytos autem factos sub Saüle, Amalecitas exscindente.

43 Porro *nihil referre* putas, P. Reverende, ad continuandam successionem, *quod ex sacris Litteris non constet, quis in regimine Ordinis Prophetici successerit Eliseo.* An autem nec hoc ad historiam refert, quod neque ex aliis scriptoribus antiquis, aut iste Elisei successor doceri possit, aut alius quisquam usque ad Joannem Baptistam? Sed satis forsitan esse putas, quod Prophetas omnes aut fere omnes, quorum est in Scripturis notitia, velitis Carmelitas facere; atque præsumere, illos potissimum toti Ordini præfuisse (cum ea qua nunc Religiosarum Congregationum Generales titulo ac potestate) quorum successive habentur Prophetiæ, sive illi conjugati fuerint, sive non. Ast ego, neque nomen, neque officium *Generalis*, non modo non invenio inter qualescumque veteris Legis Monachos; sed nec inter Religiosos Monachos Legis novæ. Primus Pachomius, modum invenit regiminis Monarchici; uni primario sui Ordinis Tabennesiotarum monasterio Pabau, ejusque Abbati subjiciens cetera omnia ejusdem instituti ac regulæ monasteria. Sed hæc regiminis forma Ægyptum non videtur excessisse, nisi quod Hierosolymitani quidam Patriarchæ, pro commodiori Laurarum atque Cœnobiorum, in eremo Urbis sanctæ constitutorum ordinatione ac conservatione, unum subinde ex Hegumenis sive Archimandritis (Abbates vulgo dicimus) *Cœnobiarcham* creaverint, quemadmodum patet ex Vita S. Theodosii, seculo 5 tali munere functi, sicut illam Vitam

tam P. Henschenius ad XI Januarii illustravit.

44 Ast neque Antonianos neque Basilianos Monachos scimus ullum in Oriente habuisse Abbatem Generalem; sed proprium Abbates singuli regebant monasterium, sub obedientia sui quisque Episcopi; vel, si exemptum illud erat, Patriarchæ. Eadem regiminis monastici forma diu etiam viguit in Occidente, nisi quod S. Benedictus Anianæ Abbas, ab Ludovico Pio Imperatore jussus fuerit, omnibus per Imperium Francicum monasteriis ordinandis, atque ad unam S. Benedicti Regulam adducendis incumbere; quodque in Conciliis quibusdam, cum Episcopis collecti coram Imperatore Abbates, decreta quædam ordinationesque formaverint, in omnibus ubique monasteriis observandas. A Cluniacensibus, seculo 10. in unam Congregationem adducentibus monasteria vetera quotquot in suam reformatam disciplinam adducere poterant, & nova ubique simili lege construentibus, pulcherrimum & utilissimum institutum processit; quod deinde imitati sunt Cistercienses, Florenses, Camaldulenses, Vallumbrosani, aliaque Benedictini Ordinis germina: qui Ordines licet à Cassinensi archimonasterio suam originem peterent, nulla tamen in re subjiciebantur Abbati Cassinensi, uti multa hodiedum monasteria sunt sui juris, soli Romano Pontifici immediate subjecta.

45 Frustra igitur laborant Patres Carmelitæ, ut excusent defectum ordinatæ per Generales successionis ab Elia vel à Joanne Baptista; hanc enim ab eis nemo requirit; sed ut doceant, in Carmelo singulis successive seculis fuisse Solitarios, saltem aliquos, per quos continuata successio fuerit usque ad seculum XII, & eos qui tunc ibi in unum convenerunt Latinos Eremitas, à prioribus ibidem Syro-Græcis (Catholicis, an schismaticis, nihil nunc intereſt) processisse. Ego ab obitu Elisei nullum in Carmelo Monachum invenio, toto veteris Legis tempore; neque invenit ullus Sanctorum Patrum, imo nec ullus veterum Rabbinorum quod sciam. Invenit tamen auctor libri de institutione Monachorum; ex quo, veluti scriptore certissimo & indubitabili, Lezana ad annum mundi 33 num. 30 transcribit caput 26, ut probet, *Dei benignissima providentia factum, ut Carmeli montis Eremitæ*, in illa universali decem Israëliticarum tribuum per Teglatphalasar facta in Assyriam traductione, *ab hac & aliis deinde Hebræorum captivitatibus præservati fuerint*.

46 In hanc rem, si veram esse, possct historice comprobari, ingeniose satis applicat Auctor locum Isaiæ cap. 32; *Et erit desertum in Charmel, & Charmel in desertum reputabitur: & habitabit in solitudine judicium, & justitia in Charmel sedebit.* Item illud Michææ 7: *Pasce populum tuum in virga tua, gregem hereditatis tuæ, habitantes solos in saltu: in medio Carmeli pascentur Basan & Galaad, juxta dies antiquos.* Quid est Rev. Pater, cur hæc argumenta, tam apta ad assumptum probandum, hic nolueris proferre? An quia neminem, non dico antiquorum Patrum, sed nec recentiorum Interpretum, nisi forte vestrum Ægidium Camertum, repeziebas, qui illa (licet manifeste spectantia ad tempora translati Israëlis in Assyriam, & Judæ in Babylonem) intellexerit litteraliter dicta de materiali Carmelo, in eoque pacifice tunc habitaturis Carmelitis?

47 Ipse noster Cornelius à Lapide, quem tamen laudatis, ut approbatorem libri præfati, tamquam à Joanne Patriarcha compositi, super Isaiam scribens, atque incipiens à verbis immediate præcedentibus, *Donec effundatur super nos spiritus de excelso;*

excelso, sic commentatur. „ Qui hæc refe-„ runt ad captivitatem Babylonicam, sic ex-„ ponunt. In Babylone erimus in carcere, „ quasi mortui; donec spiritum vitæ, id „ est libertatis, nobis restituat Deus; nos-„ que quasi resuscitet, & in patriam redu-„ cat ... Verum referendo, cum S. Hie-„ ronymo, hæc ad excidium per Titum, „ hic est sensus. Duratura est hæc vastitas „ eritque Judæa deserta, tum corporaliter „ (ut patet) tum spiritualiter .... donec „ Deus Spiritum sanctum mittat: tunc „ enim restituetur Jerusalem, non terrena, „ sed vera & spiritualis, scilicet Ecclesia „ Dei. Ita Cyrillus, Procopius, Theodo-„ retus. *Et erit desertum in Charmel*, id est, „ Gentiles, hactenus deserti, in sortem & „ opes Israëlis & populi Dei intrabunt; è „ contrario Judæi in desolationem & cæci-„ tatem Gentibus succedent. *Et habitabit* „ *in solitudine*; quasi diceret; in gentili-„ tate, quæ ante fuerat deserta & sterilis, „ habitabit judicium, cum solitudo hæc „ fuerit facta Charmel, id est frugifera & „ fertilis per fidem Christi.

48 „ Aliter Sanchez ex S. Thoma; Ju-„ dæa, inquit, quæ tempore captivitatis „ Judæorum fuit inculta quasi saltus, post „ eorum reditum coletur, eritque fertilis „ instar Carmeli: ipse vero Carmelus, „ amœnus & fecundus antea, post redi-„ tum tam erit amœnus & frugifer, ut, si „ prioris temporis speciem spectes, vidisse „ te putes desertum vel silvam horridam. „ Aut potius quasi diceret: In Babylone „ Judæi divites & potentes, qui erant quasi „ Charmel, quique alios tenuiores oppri-„ mebant; ita atterentur, ut fiant quasi „ desertum; id est, animo æque ac pauper-„ tate & sorte, æquentur pauperibus; „ unde erit inter eos justitia, indeque pax, „ silentium, securitas & opes: hi enim „ sunt fructus afflictionis & paupertatis. Ita „ Sanchez. Verum prior sensus, augustior „ & germanior, nobis sequendus est.] Hactenus à Lapide, non quæsiturus tam retrusa & abdita, si credere potuisset, omnia litteraliter intelligenda de Carmelitis, in monte Carmelo tranquille habitaturis, dum cetera circùm omnia desolarentur; unde apparet quam non magni fecerit librum, quem tanti faciunt vestri Scriptores.

49 Similiter in Commentario supra Michæam, loco prænotato, inducit Prophetam supplicantem Deo, ut *populum suum, gregem hereditatis suæ*, id est Judæos, in media gentilitate *habitantes*, quasi *solos in saltu* immanium belluarum, *pascat* tam secure & largiter, ac si forent *in medio Carmeli*. Cui orationi respondentem Deum facit dicere, quod Judæi, tandem ad propria reversi ex Babylone, *pascentur*, sicut oves *in Basan & Galaad* pascuntur & pinguescunt; idque eis eveniet, *juxta dies antiquos*, *secundum dies egressionis de terra Ægypti*. Ita ibi à Lapide quoad substantiam, ex plurium Auctorum & Patrum sensu; quem satis habui in pauca contraxisse, ne Lectorem nimis diu retinerem in explicandis obscuris illis Prophetiis, futuris claris, si de Carmelitis (ut supra dixi) intelligi illæ potuissent ac debuissent; potuissent autem, si credibile fuisset, illos, toto populo transmigrante, in sedibus suis permansisse imperturbatos.

50 Sed, inquies, saltem cum Judæis à Babylonica captivitate reversis, reversi pariter Rechabitæ sunt; per hos autem vel alios Elianos iterum habitatum Carmelum, oratoriumque & monasterium restauratum, probat Pythagoræ Philosophi ibidem commoratio, annis ante Christum quingentis. De eo fuse tractat Lezana ad annum mundi 3515, 43, & 57, Jamblichum allegans, in ejus Vita narrantem, quomodo ille adhuc juvenis, ex Ægypto rediturus in Græciam, (ubi fuerat cum gentis illius Sacerdotibus con-

conversatus, eorumque mysteria edoctus, & ideo, ut ipsi, circumcisus) *à nautis in littora, quæ subjunt Carmelo monti Phœniciæ transvectus fuit, ubi solus in templo ut plurimum degebat, homines autem loci illius datis dexteris eum benigne exceperunt, & siquid contulissent rerum, summam hominis æstimationem pretiumque prævidentes, libenter conferebant. Ceterum cum inter navigandum, sese temperanter & honeste, imo vero congruenter convictui, in quem se dederat, disponeret; magis quidpiam pro humana natura in decoro pueri ornatu cernentes, recordati sunt, quemadmodum sibi continuo ad litus appellentibus, jam tum descendens a summis extremisque Carmeli collis jugis, visus fuerit.* Sic Latinus interpres Græcum ἐν τῷ ἱερῷ, in *sacro*, scilicet *monte* vel *loco*, vertit *in templo*, quod tamen ibi nullum fuisse, ex majorum traditione, reperit eodem accedens Vespasianus, ut supra dictum.

51 Divináne an potius diabolica virtute factum sit, ut Pythagoras ab appellentibus ad littora nautis, & necdum visus è navi exscendere, visus sit ex vertice Carmeli descendere ad ipsos; & utrum istic in boni an mali spiritus convictum se dederit, solus cum eo plerumque agens, ex reliqua vita, ordinatisque per eum superstitionibus definire licebit. Lezana, quantamcumque morum institutorumque similitudinem invenire sibi videatur inter Pythagoræos & Eliæ discipulos; ea tamen refert de istorum Magistro, quæ probant superstitiosissimum fuisse. Ad præ[...]itatum annum 3515 narrat ex Jamblicho, quomodo in Carmelo aliquamdiu moratus Pythagoras; etiam *cum Prophetis, qui à Mocho rerum naturalium conjectore oriundi erant, cumque aliis Phœniciæ Sacrificiis est congressus; cunctisque sacris cum in Byblo urbe, tum in Syro, initiatus fuit; quæque in multis Syriæ partibus ex instituto ac hæresi sacra peragi solent*, perfecit. Ex quo clare apparet, nullum profanæ consecrationis genus prætermissum à Pythagora fuisse, cui non voluerit initiari. Jamblichus quidem excusat, *non superstitionis causa tam multa sustinuisse, sed multo potius amore ac desiderio commentationis ac reverentia Numinis ductum*. Sed frustra: quin potius in Pythagoram dici posse videtur, quod in Romam ethnicam dixit S. Leo; *Magnam sibi videbatur assumpsisse religionem, quia nullam respuebat inanium sacrorum falsitatem*. Quapropter denique ipse Lezana ad an. 3557, ita sustinet, *eum potuisse ab Essenis plura dogmata didicisse, quæ cum discipulis communicaret*, ut tamen fateatur, quod *ethnico more id gesserit*.

52 Quantum igitur ad Lezanam attinet, manebat *Pythagoras* Ethnicus & superstitiosorum inter Ethnicos sacrorum institutor ac propagator potissimus; à Judæis æque ac Ægyptiis Phœnicibusque mutuatus multa, ut est egregia Dei simia diabolus; donec anno 1682 R. P. Philippus Tessiere, sacræ Theologiæ Doctor &c. Biterris in Provinciali sui Ordinis conventu, coram ejusdem urbis Episcopo ac Domino, D. Armando Joanne Rotundi de Biscaras, non dubitavit, inter alias *Historiæ Carmelitanæ Theologicè propugnanda Theses*, etiam hanc ponere; quod *valde sit probabile, Pythagoram Philosophum etiam fuisse Carmelitam . . . sicque discipulos suos instituisse, ut victu, conversatione & vestitu Eliæ discipulos omnino referrent*. Parum autem Theologico isti Doctori fuit Pythagoram fecisse Carmelitam, qui saltem in Carmelo aliquando fuerat; nisi etiam veterum Gallorum *Druidas* ad suum traheret Ordinem, *quorum*, inquit, *si vivendi genus & observantias regulares serio discusseris, reperies veros fuisse Carmelitas*; pari jure in eorumdem classem compulsurus Indorum Gymnosophistas, Brachmanum hodiernorum progenitores.

53 Non

53 Non longo opus fuit tempore, ut avidam novitatum Galliam pervaderet fama Thesium, ex ejusmodi paradoxis pluribus conflatarum: novellis autem primum Parisiensibus, deinde & Amstelodamensibus pervulgata, fecit ut mora curiositas plurium, tandem Biterris acceperit exemplum: quod cum iterato prælo subjecissent illi, & secunda hæc exempla rursum brevi defecissent, avide expetita distractaque; placuit Novorum litterariorum Collectori Gallo, durabiliori operi inserere totas; eodem fere tempore, quo Romæ sacra Congregatio Indicis ipsas Theses, totum Carmelitarum Ordinem natas exponere hominum otiosorum parumque religiosorum dicteriis & cachinnis, prohibendas censuit per Decretum anni 1684, 25 Jan. ut proinde mihi laborandum non sit in refutandis figmentis, quæ moderatiores Carmelitæ plerique abominantur. Oportuit tamen de Thesibus istis jam toties memoratis distinctius aliquid docere lectorem harum Responsionum. Cum enim cœpissent secundæ editionis exemplaria vulgari in Belgio, eodem ipso tempore quo vel maxime fervebat æstus libellorum certatim prodeuntium contra me meaque Sanctorum Acta; non defuerunt qui Antverpiæ audacter negarent, fieri potuisse, ut in suo Ordine ejusmodi Theses essent defensæ; & impudentis calumniæ reos affirmarent Jesuitas, qui eas Carmelitis affinxissent. Horum autem insulsissimis querelis compescendis aliter occurri non potuit, quam petito Biterris originali, quod etiamnum servatur, subsignatum à tribus non vulgaris meriti conditionisque viris, qui & disputationibus per triduum continuatis interfuerant, & partem in arguendo habuerant aliquam.

54 His obiter indicatis, occasione Pythagoræ Carmelitis male adscripti, redeo ad argumentum, ex ipsius in Carmelo præsentia petitum pro oratorio; quod istic etiam tunc fuisse prætenditur; & noto, quod locus ex quo ille conspectus fuit tam miraculose, ut supra dictum, descendisse, si erat summus montis vertex, non fuit is quem fere ad radicem montis prope fontem inhabitasse Elias creditur, & ubi Carmelitæ suum (de quo alias) fuisse oratorium volunt; sed erat ejusdem montis locus prorsus alius, ubi Propheta devocato cælitus igne, sacrificium obtulit; cujus loci *nuda religio* Vespasianum allexit, ut ibi sortes sortes extare consuleret. Quod autem eos attinet, qui, jam inde à tempore Teglatphasaris Israelitarumque translatione in Assyriam, montem illum incolebant, eos prudentius dixeris fuisse Syrophœnices gentiles, qui (sicuti & alii, in regionem Samariæ & sortem decem Tribuum habitandam traducti) profanis ac patriis superstitionibus suis miscuerint aliquid ex veri Dei cultu, & sic in veneratione qualicumque manserit Eliani sacrificii locus; sed hæc omnia optime intelligi possunt, absque eo quod istic concipias Religiosos Carmelitas & sinceros veri Dei cultores, qui tam benevole Pythagoram acceperint.

55 Nihil in juvene isto boni prævidissent veri filii Prophetarum, & prophetiæ spiritu præditi etiam ipsi (si vera est prærogativa quam Eliæ discipulis omnibus arrogare dicitur Historia prophetica) neminem in suum cœtum recepturi, qui esset à fide aut religione futurus apostata, qualis esset factus Pythagoras, si unquam fuit religiosus Carmelita; & si ea, quæ discipulos suos in Græcia docuit, in Carmelo bene religioseque didicit, Deo usus magistro, & non ab ejus simia diabolo, instituta divinitus per Moysen sacra & ceremonias, traducturo ad suum cultum in Græciam, eodem Pythagora mediante. Vide de hoc Parergon meum primum ad Hist. Hierosolym. & quem istic

istic sequor Marchionem Agropolitanum, in speciali de Deo Carmeli tractatu, ubi docetur mons ipse pro Deo habitus Gentilibus incolis accolisque fuisse, abolito qui ante fuerat veri Dei cultu; nec unquam postea (quod quidem sciatur) ante XI seculum Christi, restituto.

56 Tempus est veniendi ad Essenos, à quibus in Carmelo repertis multa didicisse Pythagoram, præsumit Patern. Tua. De his ego supra satis egi; hic tamen addo, neminem eorum qui de ipsis egerunt scriptorum, illos in Carmelo collocare. Plinius, postquam lib. 5 cap. 16 de lacu Asphaltite, aliàs Mari-mortuo egisset, capitis mox sequentis initio, ad littus ejus Occidentale *Essenos* collocat; eosdem utique quos Epiphanius hæresi 19 describens, *fertur*, inquit, *eos originem traxisse ex Nabathæa, Ituræa, Moabitide & Arcilitide, quæ regiones ultra . . . . Mare-mortuum posita sunt*: longe igitur à Carmelo. Quibus autem moribus & institutis? Olim, cum eos laudavit Philo, melioribus: sed *imperante Trajano*, inquit Epiphanius, *ad hos Elxai quidam se aggregavit: qui cum falso Prophetam se diceret, ... sectatores suos in transversum abduxit, ... quos etiam simulatores esse docuit; cum ullum negaret esse crimen, siquis persecutionis tempore idola veneretur, dummodo minime id ex animo faciat.*

57 Non tamen omnes sic abduxit impostor ille, quin multi ipsorum, contra quam ille præcipit, pergerent ex majorum instituto colere virginitatem & continentiam. Horum autem infelices reliquiæ adhuc superearant, cum seculo 13 jam staret Ordo Carmelitanus, sub Regula ab Alberto accepta: sic enim Jacobus de Vitriaco cap. 82 scribit: *Sunt & aliæ mistrabiles in partibus Orientis nationes, Deo edibiles & hominibus contemptibiles & abjecti: quorum quidam dicuntur Essei, de genere Iudæorum descendentes, quorum quidam vitam post mortem dogmatizant & recuperare sperant: matrimonia autem non contrahunt, ut caveant feminarum intemperantiam, quas numquam uni viro fidem credunt servare: alii matrimonia contrahunt, & cum pragnantibus non concumbunt, ut ostendant, quia non sola causa voluptatis, sed causa procreandæ prolis uxoribus commiscentur; animarum autem post mortem vel supplicia denegant vel honores: qui cum his festis sinistre incedunt, laborem suum infatuati perdunt.* Quid decoris ex communi cum talibus origine lucrari possint Carmelitæ, non video. Paternitas tua quo eos honestet magis, asserit, quod Esseni tempore Machabæorum, passim dicti fuerint *Asidæi*; adeoque sub illo nomine Carmelitæ floruerint. Istorum *Asidæorum synagoga, fortis viribus ex Israël* (quod elogium Militibus magis quam Monachis quadrat) convenisse legitur (l. 1 c. 2) ad Mathathiam & filios ejus, armis tueri libertatem certos: unde lib. 2 cap. 14 Alcimus pseudo-Pontifex, interrogatus à Nicanore, quibus rebus & consiliis Judæi niterentur, respondit: *Ipsi qui dicuntur Asidæi Iudæorum, quibus præest Iudas Machabæus, bella nutriunt, & seditiones movent, nec patiuntur regnum esse quietum.* Secundum hunc textum judicat Lezana, ad annum mundi 3887, quod idem Judas fuerit *unus ex Asidæis seu Essenis; quos*, inquit, *ad Ordinem Propheticum*, id est Carmeliticum *spectasse, dicta sub annum 3545 & 3547 sufficienter persuadent. Imo*, inquit, *Iudas erat Princeps, Caput, & veluti Generalis ipsorum.*

58 Interim idem ipse ad an. 3893, agnoscit, quod Judas uxorem duxit; ideoque se torquens, nodum solvere credit dicendo, Essenorum alios cœlibes, alios uxoratos vixisse; & nihilominus de utrisque asserit ex Saliano, quod ipsi erant *Religiosi illius temporis.* Cum autem ipse Judas sint ma amicitia junctus esset Nicanori, ejus consilio

filio *nuptias fecit, quiete vixit; communiterque vivebant*, ipse scilicet & Nicanor, ut prosequitur Caput 14 libri 2 præcitati. Sed & hoc ad Assidæos torquens Lezana, intelligit, quod Judas cum illis vitam in communi, id est cœnobiticam vixerit, *absque aliquo proprio usu facultatum, possessionum, & divitiarum, quemadmodum Essenorum institutum erat.* Verum quomodo talis paupertas, cum statu conjugali onereque sustentandæ suæ cujusque privatæ familiæ, subsistere possit, haud facile capio. Quia tamen Salianus dixit, *Assidæos fuisse Religiosos illius temporis*, satis hoc fuit, ut talis etiam censeretur eorum Dux Judas, & ut ipsi, iidem dicerentur cum Essenis.

59 Rectius Gaspar Sanctius, in libros Machab. pag. 435, ab Essenis Assidæos distinguit: cumque ex historia quam tractat, statuisset, fuisse *viros pios & præstantes robore; Addo*, inquit, *addictos sacramento aut sacra militia, ita ut etiam non evocati arma capere deberent, & rem sacram aut publicam tueri; quod sunt nostra ætate militares Ordines*; & hinc sumptam fuisse putat idem Sanctius sæpe memoratam *custodiam Templi*, unde & Pilatus sumi permiserit custodes sepulcri Dominici, dicens Pontificibus pro eo solicitis, *Habetis custodiam*, vestro scilicet & templi obsequiis deputatam; *ite & custodite, sicut scitis* & vultis. Quod autem Sanctius ad id etiam dicit sacramento obstrictos, non innuit vota, Religiosum Monachum apta constituere; sed juramentum fidelitatis, summis Pontificibus aut Magistratibus Templi præstandæ, atque adeo mere politicũ, licet cum aliquo ad Dei cultum respectu; quale sacramentum in Belgio concipiunt eæ sodalitates, quas vocamus *Ghildas*, quasi *Ghebilde* vel *Ghebulde*, id est fidelitatem juratos. Idem deinde Sanctius fuse probat, quantum discrepaverint ab Essenis, bello & armis ineptissima gente, Assidæi bellicosi & fortes robore.

60 Morerus, in magno suo Dictionario Historico, docet ab Hebraico *Chasidim* quod interpretatur *Iusti*, appellationem sumptam; opinaturque ab his deductos *Pharisæos*, severissimam Legis observantiam professos, & puritatis, etiam corporeæ, usque ad superstitionem cultores; qui (ut ait Epiphanius hæresi 16) *præcipiebant ad decennium aut octennium aut quadriennium virginitatis suæ continentiam*; ut de ceteris eorum mortificationibus taceam. Propterea de iisdem fuse etiam agit Lezana ad annum mundi 3807; non vult tamen eos Carmelitas facere, quamvis ab iis mutuari potuisset sanctos Nicodemum & Paulum, quorum hic de se palam asserit, *Ego Pharisæus sum, filius Pharisæorum* Act. 23, & ad Philipp. 3, *secundum Legem Pharisæus*; iste, Joan. 3, *erat homo ex Pharisæis princeps Iudæorum; discipulus* autem Jesu *occultus*, Joan. 19, ad ejusque sepulturam officiosus, & S. Stephano Protomartyri consepultus; in quo ipsummet verosimiliter tumulaverat loco, tumulari etiam ipse volens.

61 Omnibus interea consideratis, tandem tamen ipse Lezana ad an. mundi 3977, cum notasset nihil Essenos contra Christum molitos legi, sicuti fecisse constat Pharisæos; *colligi*, inquit, *datur; quod sicut Esseni præcursores fuerunt perfectorum Religiosorum Legis novæ, qui soli Deo vacantes sui instituti operibus assidue insistunt, sic Pharisæi imperfectorum, qui terrenis rebus & secularibus negotiis occupantur.* Recte, si de majori minorive perfectione agitur: nam si spectetur status religiosi essentia, non video, cur quædam bonorum terrenorum possessio & usus-fructus (qualem etiam obtinent Equites Melitenses, alias non minus quam Carmelitæ tria Religionis vota professi) non video, inquam, cur talis usus magis obfuerit Pharisæis, quo minus & ipsi fuerint

Legis veteris Carmelitæ; quam Assidæis; quos tales sine scrupulo facitis, ad continuandam Ordinis successionem. Exspectamus, ut nos ex sacris vel profanis litteris doceas, eos, de quibus hactenus egimus, Filios prophetarum, Rechabitas, Essenos, Assidæos, Pharisæos, ab Elia & ex Carmelo provenisse; aut aliquando, nedum continuata mutuo sese sequentium successione, istic habitasse. Hoc quam diu tacere non potestis, negabo, recte affirmari & dici Carmelitas, & ad vos aliqua ratione pertinere; nisi hac, qua vultis evidens haberi certoq; teneri, successionem talem esse tam claram ut probari non debeat; eo solo argumento, quod ea sit Ordinis vestri traditio; quam debeatis necessario tueri, & modis omnibus propugnare.

62 Misera profecto necessitas, quæ cogit homines, in aliis plerisque rebus sapientes & moderatos, undequaque arripere quidquid vel minimam speciem religiositatis alicujus habet, ut expleatur hiatus novem seculorum, quot ab Elia ad Christum effluxerunt. Hinc, exorsus ab insigni figmento, de viris, niveum habitum præferentibus, notumque Prophetam igni involventibus; desinis, Pater Rev. in alio, nihilo magis credibili, de Emerentiana Deiparæ avia, oraculum Carmeliticum consulente; cujus *historia*, inquis, *circiter septuaginta annis dumtaxat ante Christi nativitatem contigit; & ex qua patet, Eliæ ac Elisei imitatores & discipulos, in monte Carmelo floruisse*, usque ad illud tempus scilicet. Quidni etiam ex simili historia Agabi, ob desperatum Virginis connubium Carmelitis adjuncti, usque ad annum Christi nativitatem immediate prægressum; eadem dicatur patere successio? licet hanc adeo patentem veritatem nemo præter Te videat, Pater Rev. Consideremus porro an post Christum passum & resuscitatum, æque felix, clara, patens & indubitabilis futura processio sit.

PARAGRAPHUS III.

Notabiliora Carmelitarum gesta, tempore Christi & Apostolorum, usque ad annum Christi centesimum.

RESPONSIO.

63 Quam male, Pater Rever. assumis S. Bernardi verba, in serm. ad Fratres de monte, dicentis; quod *Vita monastica est antiqua hereditas Ecclesiæ Dei, à tempore Prophetarum præmonstrata; jamque novæ gratiæ sole exorto, in Ioanne Baptista instaurata & innovata!* Quod enim ille de vita solitaria in genere verissime dicit, id Tua Paternitas restringit (alias enim ageres nihil) ad eam, quæ trium votorum nuncupatione definita, hodie constituit perfectum statum cœnobiticæ vitæ: hæc autem votorum nuncupatio, si constitueret essentiã vitæ monasticæ, nec Elias, nec Joannes, licet Monachorum Duces atque Magistri, ex vero dici possent Monachi vel Eremitæ. Baptistam interim numquam probabis, vel in Carmelo fuisse, vel peculiarem curam gessisse Essenorum, ad Jordanem sic viventium, sicut Philo describit in libro *Quod omnis probus sit liber*, nedum amplexum eorum instituta; apud eosdem delituisse, usque ad tempus ostensionis suæ ad Israel; atque ipsorum regimen generale assumpsisse.

64 Gratis quidem concedam libenter, ex istis Essenis ad Joannis prædicationem baptismumque accurrisse tanto plures, quanto & loco viciniores & vita ac moribus aptiores erant ad eum audiendum. Sed quod vel hi, vel ex Carmeli accolis incolisve alii, intelligantur ad primam Apostolorum concionem in die Pentecostes credidisse, & Spiritum sanctum accepisse, sicut habent Lectiones, quarum auctoritate præsumis, Pater Rev, irrefragabiliter stabiliri antiquitatem vestram, nunquam mihi persuadebis: cum tam distincte & expresse dicat S. Lucas Act. 2, quod isti qui tunc crediderunt, erant *in Ierusalem habitantes Iudai*, ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες, *viri religiosi*, ἄνδρες εὐλαβεῖς, *ex omni natione qua sub cælo est*, Essæi autem, teste Philone, *circiter quatuor millia, vicatim habitabant; & urbes fugiebant, viventes ex agricultura & opificiis suis. Essæi dicti à sanctitate, quia summa religione Deo serviunt, non mactando victimas, sed suasmet ipsorum mentes componendo ad sanctimoniam.*

65 In ceteris eorum laudibus invenio quidem apud prædictum Philonem, eos ad morem primorum sub Apostolis Christianorum, aut etiam magis, omnia habuisse communia; nihil tamen unde affirmes, fub iis, quorum causa hæc tractantur, votis vixisse. Nam etiam *castitatem in tota vita perpetuam* servari posse absque voto, palam est; servatam autem ab Essæis fuisse, mirum; non tamen negandum, quandoquidem ejus testes etiam sunt Plinius & Solinus; de mulieribus autem, inter eos degentibus, prorsus tacet Philo: ex quo de ipsorum instituto etiam addere placet, quod fuerint *benefici erga suos & proximos, nullam condentes pecuniam, nec parantes ampli reditus latifundia, sed quotidianis necessitatibus quærentes remedium: nam pene soli hominum degunt sine prædiis, sine pecuniis; & propter vita institutum divites habentur magis, quamob rerum copiam; frugalitatem, non ex vana æstimatione, ducentes quæstum maximum. Tela, jacula, galeas, gladios, thoraces, scuta, nemo fabricat, sicut nec arma cetera, nec machinas, nec aliud quidquam bello utile: imo ne ea quidem studia reperias ibi, quibus in pace facile abutuntur homines. Negotiatores; institores, naucleros ne in somnis quidem viderunt, subtrahendo materiam avaritia.*

66 Hæc eo protuli, ut appareat, quantum ab Assidæis, viris fortibus ac bellicosis, de quibus supra, Essenorum discrepaverit institutum. Quam prope autem hi accesserint ad cœnobiticum, indicat idem Philo: *omnibus unum promptuarium, unde vestitus & mensa communis sumitur ... quidquid enim lucrantur è quotidianis opera mercedibus, non sibi quisque servat, sed in medium conferendo cuicumque volenti fruendi potestatem faciunt; tum si qui valetudinarii nequeunt victum quærere, non negliguntur, paratum habentes è publico infirmitati subsidium, quam sicure sustentant ex communi copia.* Inter hæc tam multa bona, quæ miscuerint superstitiosa minusque laudanda, maxime post cœptam promulgari perfectionem Evangelicam, ad cujus claram lucem isti velut umbra defecerunt, novimus ex Epiphanio & dictis Art. 15, §. 7: quare nec Eusebio, Christi Martyres in Palæstina describenti, ullam dederunt sese vel nominandi occasionem.

67 Ab *Essais activam vitam exercentibus*, quales in Judæa commorantes descripserat Philo, transit hic sequenti mox libro ad *eos, qui contemplativam sunt amplexi.* Ipse in titulo Ἱκέτας; id est, *orationi deditos* appellat: *vocantur autem*, inquit, *Therapeuta Therapeutrides que*, ἀπὸ τοῦ θεραπεύειν, id est curare, mederi, colere, *vel quia profitentur medicinam præstantiorem vulgata*, animarum scilicet, non corporum infirmitatibus succurrentem.

sentem; *vel quia didicerunt à natura & legibus, colere illud Ens, & bono verius, & vero sincerius, & unitate in generando antiquius.* Hi, inquit, *relictis facultatibus & avocamentis omnibus, fugiunt, sine respectu fratrum, liberorum, parentum, uxorumque, ipsas denique patrias in quibus geniti educatique sunt* .... atque *extra mœnia degunt, in hortis aut villis solitariis* .... & *hoc genus reperitur in multis orbis regionibus, meritò, ut absoluta probitatis, receptum à Græcis & Barbaris; maxime tamen in Ægypto frequentatur per Præfecturas singulas, præsertim circa Alexandriam. Ex omnibus autem locis optimus quisque Therapeutarum, tanquam in hujus generis patriam, colonus mittitur, in locum quemdam aptissimum, situm ad stagnum Mariam,* alii *Mareotim* vocant.

68 Hos an æque ac priores, *Essæos* quoque vocet Philo, non satis ex contextu liquet. Essæorum certe nomen nusquam usurpat, toto illo de vita contemplativa libro: quamvis loqui videatur cum respectu ad interpretationem nominis in priori libro sumptam à *sanctitate*; veluti si hanc profitentes *Essæos*, id est, *Sanctos*, divideret in *Activos* & *Contemplativos*. Ut ut est, apparet institutis diversissimos describi, etiam in hoc, quod postremi ad suum consortium reciperent etiam feminas, atque cum his die septima ad communem orationem & refectionem convenirent; per reliquam autem hebdomadem privatim unusquisque & unaquæque exerceretur in propria cella; quod vitæ genus multa habet affinia monastico illi statui, quem, jam fere extinctum, primus Pachomius perfectiorem reddidit, ex multis cœnobiis quemdam constituens Ordinem Tabennesiotarum, non solum monasticum, sed & monarchicum.

69 De votis, quibus Therapeutæ illi Therapeutridesque sese obstrinxerint, altum tacet Philo; quare recurrere cogeris, Pater Rever. ad Monachos, memoratos ab auctore librorum de Hierarchia, quasi is fuisset Dionysius Areopagita, quod constanter Tibi nego, & rationes negandi justas, puto, dedi. Ego Therapeutas ac Therapeutrides præfatos, Christianos omnes extitisse, & à S. Marco institutos, teneo cum S. Hieronymo; alios vero, quos in aliis regionibus, inter Græcos ac Barbaros, indicat Philo aliorum quoque Apostolorum vel Apostolicorum virorum fuisse discipulos, nequaquam ambigo; & veros omnino *Monachos* (licet hoc nomen necdum usurparetur) id est *Solitarios* agnosco, longeque præferendos *Essenis*, perfectè nec Judæis nec Christianis. Censeo quoque Philoni ignoscendum, quod studio gentis suæ laudandæ videatur appellationem Essæorum confudisse, & Ægyptios quoque ipsos Judæos facere voluisse, aut omnes aut plurimos; in hoc affectans obscuritatem, ne palam Christianos laudaret.

70 Interim sicut nihil certæ auctoritatis adducis, Pater Rev. qua Essenos & Assidæos pertrahas in Carmelum, aut descendere facias ab Elia & Eliseo, per spiritualis generationis successionem, numquam interruptam; sic neque profers pro Therapeutis Ordini vestro adscribendis certius aliquid: proinde hanc tibi successionem nego. Nego etiam *Viros religiosos*, Petri auditores in Pentecoste, vel Essenos, vel Carmelitas fuisse. Tu è contrario affirmare id niteris, ipsius S. Petri verbis, auditores suos alloquentis atque dicentis, *Vos estis filii Prophetarum*. Palam enim est omnes promiscue Israëlitas hic dici *Filios* Prophetarum, eodem nempe sensu, quo junior Tobias sponsæ suæ Saræ dixit, *Filii Sanctorum sumus*; & Apostolus ad Eph. 2, ad omnes Christianos, quod sint *superædificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum*. Nihilo plus eodem faciunt Legis novæ *Prophetæ*, *ab Hierosolymis*

Antiochiam venientes Act. xi; aut alii quicumque, ad probandum jam tunc fuisse Ordinem Carmelitarum.

71 Eusebius quoque, Hist. eccl. lib. 2 cap. 3, non dicit (ut asseris num. 29) quod in florentissima Antiochena Ecclesia erant *Prophetici Ordinis viri quam plurimi*; sed ἐν ταὐτῷ τε ἐπιπαρόντων πλείστων ὅσων τῶν τε ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφητῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Βαρνάβα καὶ Παύλου, dicit, inquam, Ecclesiam ibi floruisse, cum *permulti Propheta ab Hierosolymis profecti, illic eodem tempore versarentur, & cum iis Paulus & Barnabas.* Quamvis autem dixisset, fuisse *viros Prophetici Ordinis,* non intellexisset vocem *Ordinis,* eo quo nunc accipitur modo; sed quo tunc poterat usurpari, sicut si dixisset *viros Ordinis Apostolici.* Auctoritates Josephi Antiocheni, & Joannis Hierosolymitani supposititiæ, me hic non morantur magis, quam vestri Thomæ Waldensis, aut nescio quarum Romanarum Chronicarum: non etiam supposita Sigeberto Gemblacensi Hierosolymitana Historia, cujuscumque hæc auctoris sit; certe non valde antiqui, cum Sigebertini Chronici veri continuatores usque ad 1225, nihil tale habeant.

72 Vita S. Telesphori in Januario nostro, Zegeri Pauli vestri opus est, non Bollandi vel Henschenii; uti nec Vita Honorii IV, est Labbei vel Cossartii; sed Severini Binii Coloniensis, ante Conciliorum collectionem anno 1608 & 1618 præfati, quod *reliquorum Pontificum* (post Anastasium & Luitprandum) *Vitas ex scriptoribus illorum temporum quibus vixerunt, summatim à se descriptas, suis locis inseruit*: ad quas Vitas cum nec levissimam quidem annotatiunculam usquam addiderint isti nostri, editionis Parisinæ novissimi recognitores; apparet reliquisse, ut invenerant, omnes illas Vitas fidei ipsius Binii; quæ hic non major est, quam in tam multis, propius ad Concilia & operis scopum spectantibus, ubi fuit ab illis corrigendus, quantum brevitas temporis, à bibliopolis festinantissimis concessi, patiebatur. Antiquioribus & eruditioribus auctoribus, quam sit Binius, opus est, ut persuadeas, Pater Rev. quod *Carmelitarum Ordo ab ipsis Apostolorum temporibus in monte Carmelo inchoatus fuit*: sicut ille in dicta Vita ait, ita fortasse persuasus ab ipsis.

73 Igitur ad antiquiores quærendos Te accingis, & asseris n. 36 ex Luitprandi Ticinensis fragmentis, *S. Elpidium & reliquos Episcopos, quos traxerat S. Iacobus in Hispanias, fuisse de numero Carmelitarum; qui per Hispaniam & alias regiones Monachatum introduxerunt*: è quibus Elpdius *fundarit Toleti monasterium Virginum & Monachorum, ubi postea fuit monasterium Agaliense, quod fuerat B. Virgini sacrum, Monialium harum Matri*, uti legitur in dictis Fragmentis num. 101. Sic etiam num. 171 ibidem legitur, quod *magna pars eorum, qui dispersi sunt in persecutione S. Stephani, & ad varias partes transierunt, & ad Hispanias venerant, erant ex Monachis montis Carmeli.* Fragmenta illa, Luitprando supposita, mera figmenta Higueræ sunt, uti centies protestatur Cardinales d'Aguirre, aliique sapientiores Hispani. Quare frustra ex illis conatur Lezana ad an. 731. ut ais, Carmelitarum in Hispania antiquitatem, Maurorum adventu priorem probare; gratisque præsumit ecclesiam prædictam, Arabice cognominatam de Alfizen, ipsis restitutam fuisse ab Rege, civitatis vindice, sub annum 1085.

74 Frustra etiam idem Lezana ad an. 578 num. 7 conatur præsumptionem firmare per *imaginem Deiparæ*, quam *cum quodam Fratre Ordinis Carmelitani genuflexo repertam*, asserit, Hispali, *inter rudera cœnobii, quod Carmelitæ hoc tempore possident*: de qua imagine tu, Pater Rev. n. 38, dicis quod *creditur picta ante invasionem Hispaniarum ab Arabibus.*

bus. Ast Lezana solum scribit, *factam*: & infra n. 79 apparebit, statuam esse marmoream, non picturam. Hæ autem multum differunt, propter colorum diversitatem, quæ est propria picturis, non statuis: unde fit ut gratis supponatur statua Hispalensis repræsentare Monachum Ordinis Carmelitani. Ante irruptionem Maurorum in Hispaniam Monachos istic fuisse, testantur tum aliæ auctoritates irrefragabiles, tum eorumdem præclara sub Mauris martyria, à S. Eulogio, atque hinc in opere nostro sæpius relata. Eorum habitus qualis fuerit, necdum inveni aperte declaratum; similem fuisse huic vestro moderno, sine idoneo teste non credam; imo nec, talem apparere in statua illa; cujus ectypon non prodit in publicum.

75 Scimus enim promptissimos esse Carmelitas, ut antiquarum imaginum vestigia, aliquam speciem Monachalis vel Eremitici habitus præferentia, credant Carmelitam repræsentare. Exemplum habemus in lapide Boppardiensi; habemus & Huji ad Mosam in ecclesia Canonicorum Regularium S. Augustini, fundatam à Petro Eremita, primo sub an. 1100 sacrarum in Terram-sanctam expeditionum promotore, sicuti sibi anno 1651 inde scriptum à quodam Carmelita, ait Lezana, ad an. 1061: *Est*, inquit, *ibi antiquissima imago Crucifixi, ad cujus pedem depictus Petrus Eremita est cum cappa alba & tunica subnigra, manica etiam subnigra apparent; quæ quia est valdè elevata & obscura propter antiquitatem, adhibitus fuit tubus opticus, & apparuit, ad modum quo hic descripsit* Carmelita iste. Nulla tamen hæc auctoritas est, quia multis annis post Petri illius mortem Cappa alba fuit Carmelitis data. Inferioris vestis color subniger, Eremitam proculdubio notat. Unde ei addita sit cappa alba, nolo hic divinare: satis est, eam pro tempore quo ille vixit, & picturam istam (ut creditur) faciendam curavit, nihil minus notare potuisse, quam Carmelitam; qualis si fuisset Petrus, & jam tunc fuissent in Europa conventus istius Ordinis; huic potius, quam Augustinianis, monasterium Huji ille fundasset.

76 Hæc Tibi ex Lezana colligenti, Rev. Pater, miror quomodo ad eadem confirmanda non occurrerit memoriæ Vita Venerabilis Matris Isabellæ de Jesu, Ordinis vestri Tertiariæ, quam ipsamet ex obedientia scripsisse dicitur; edita enim Madriti an. 1685, missa mox est vestro P. Jacobo à Passione Domini, ut inde augeret numerum Radiorum Elianorum, anno immediate præcedenti Belgica nostra lingua sub tuo primo Provincialatu editorum Bruxellis; quibus per editam seorsim Appendicem, mox accessit nova ista & vestra (ut Hispanis placet appellare) Beata. Obierat hæc anno 1682 29 Junii, & veluti revelata sibi narraverat omnia, quæ de vestra antiquitate sibi à directoribus suis inculcata tenaci phantasiæ alte impresserat. Poteras ergo hunc insigniter inde augere: sed timuisti fortassis, ne Romanæ Curiæ oculos offenderent tam miræ, nec facile probandæ revelationes. Ego certe, si eas mihi objecisses, remisissem te ad Parergon, interjectum primæ ac secundæ Vitæ S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis ad xxv Maji, *de Sanctorum extaticorum dictis vel factis ad historicarum quæstionum definitionem non trahendis*.

77 Ejusmodi inter alia est; quod *S. Leocadiam*, Virginem ac Martyrem Toletanam, sub Diocletiano x Decembris passam, identidem sibi visam dicat Isabella in habitu Carmelitano, & (si Superis placet) cum Scapulari; auditamque asserere, quod suæ passionis tempore nihil tulerit molestius, quam illo privari; seque maxima injuria affectam à civibus Toletanis, quando in festo S. Ferdinandi recens canonizati, ipsam inter ceteros urbis Patronos speciose vestitos, repræsentarunt:

tarunt in habitu puellæ fecularis, ne quidem relicto Scapulari: fe enim omnino effe & fuiffe Ordinis Carmelitani. Atque hoc eft quod probatum volens is, qui Vitam illam apologeticis Annotationibus præmunivit, Manuel de Paredes; plurimum ponderat Annot. 21, quod *in Capella S. Leocadiæ fubterranea, quæ hodie eft in conventu RR. PP. Cappucinorum Toleti, invenitur imago Sanctæ, in habitu Religiofæ Carmelitanæ; cum ipfa imago fit fexcentis omnino annis antiquior. Eft autem eadem imago*, inquit Paredes, *nunc reftaurata in eodem habitu; quamvis non defuerit qui abolitum voluerit, ut hac veritas obfcuraretur: verum id Deus non permifit.* Quifquis anno 1685 ita precife imaginis illius ætatem definivit, videtur ad tempus refpexiffe, quo primum recepta civitas de Mauris fuit anno 1085; quafi inter prima reftaurandorum facrorum opera, curata fuerit illa imago. Si tunc diceretur capella ifta fubterranea fabricata, probatione indigeret affertum tale; & quidem tanto certiori, quanto major antiquitas prætenditur. Nunc autem cum agitur de imagine, quæ longo poft conditam capellam tempore iftic potuit fuiffe collocata, credemufne eam iftic fuiffe à principio, fine argumento, fine tefte, hac folum ratione, quia Cappucini, non adeo pridem illuc adducti, illam fe inveniffe teftantur, & audiviffe, antiquam valde effe.

78 Sit tamen quantumcumque voles antiqua; an putabat Manuel ille Paredes, neminem futurum tam curiofum, qui ipfius habitum propius vellet confiderare, an vere Carmeliticus fit. Mihi quidem, licet longius pofito, libuit & dubitare, & quærere. Rogavi ergo R. P. Antonium Pantoja, Rectorem noftri Toletani Collegii, locum adire, imaginem infpicere, mihique mittere dignaretur omnibus fuis coloribus ad vivum expreffam: quam ut accepi, ipfam continuo æri tradidi incidendam, fed ad ufum piorum Toletanorum congruis ornatam parergis, qualem hic tibi repræfento; & indico, coronam & crucem inauratas, togæ item atque pallii oras pariter inauratas recentiùs effe, eorumdem cura qui cæruleo colore tinxerunt tunicam, antea pariter candidam.

vetus hæc lapidea statua apud Capucinos Toleti. In subterranea Sanctæ ædicula antea nativo colore alba tota nuper infra chlamydem cæruleo tincta fuit, coronataque.

79 Imagini hic propofitæ addidit idem Rector epiftolam, quid invenerit, viderit, audiveritque clarius explicantem his verbis: *Adivi ipfe Cappucinos; atque cum uno ex Religiofis ac focio meo, ad fubterraneam S. Leocadiæ capellam defcendens, inveni imaginem Sanctæ, non pictam, ut fuppenis* (hoc autem fuppo-

supponebam, quia tam asseveranter scribitur inventa Sancta in habitu Carmelitano, qui colore potissimum distingui debebat (memini enim, me puero, nullam nisi coloris differentiam inter habitum Dominicanorum & Carmelitarum fuisse) *sed sculptam ex petra ad altitudinem sesqui ulnæ: quam statuam nonnulli eorum qui hodiedum in conventu vivunt Religiosorum, meminerunt se vidisse albam totam* (qui utique est color lapidis, & solus soletin statuis, præsertim antiquis, inveniri, absque alia ulla tinctura) *sed quidam ipsi Sanctæ devotus, ante non multos annos colorem vesti interiori sub alba chlamyde caruleum induxit; ut coloris hujus auctor videatur cælestem candidæ virginitatis decorem voluisse designare, quomodo in Deipara sæpe faciunt Pictores; aut si omnino Monacha ea effigies dici debeat, potius Conceptionistam quam Carmelitanam voluerit assimilare Sanctam: cavit interim ne nigrum ei velum faceret, purumque reliquit, non tantum capitis tegumentum & pallium, sed & zonam sive cingulum* (de *Scapulari* taceri credo, quia nullum in statua tota appareat). *Porro nemo est Cappucinorum, qui de ætate ipsius imaginis quidquam ausit positive testari; quippe qui in hujus loci possessionem primum venerunt anno 61 hujus seculi. Nulla illic memoria Carmelitarum, quasi eam Capellam aliquando tenuerint; econtrario dicunt Cappucini, ecclesiam ibi Collegiatam fuisse, ideoque in ipso Metropolitano Capitulo hodiedum dignitatem esse sub titulo S. Leocadiæ, qui titulus ab illa Capella desumitur: quod vel inde confirmatur, quia quotannis in ejus Sanctæ festo prædictum Capitulum procedit ab ecclesia sua ad eamdem Capellam, solennem Missam apud Cappucinos cantaturum.*

80 His ita compertis, non jam quæro, quod quærere aliàs voluissem, cur is qui prætenditur statuam reformasse, innovato qui jam pene exoleverat vestis interioris colore, non variegaverit etiam chlamydem inductis barris, cum quibus Religiosi isti, ætate S. Ferdinandi, in Europam transiverunt seculo XIII, quasque retinuerunt ubique usque ad annum 1287. Dum autem considero, quod nulla Carmelitarum, vel in Chronica S. Ferdinandi, vel filiorum ejus nepotumque Historia, fiat mentio; (ubi tamen Minorum ac Prædicatorum, à Regibus illis in Hispania fundatorum, haud pauca ostentantur documenta) dum etiam appendo, quod Castellani eorumque vicini Reges, in expugnandis Mauris domesticis hostibus occupati, nullam in sacro trans mare bello partem habuerunt; non miror quod inde Carmelitas non adduxerint, ut Angli, Franci, Germaniq; ac Siculi fecerunt; vehementerque suspicor, eos ante depositionem barrarum non produxisse in Hispaniam fundationes suorum Conventuum.

81 Horum interim ibi origines hactenus tam sunt ipsismet ignotæ, ut Lezana, homo Hispanus, & in Hispania exorsus studium historiæ Carmelitanæ explicandæ, nihil fere de illis repererit, præter Higueriana figmenta. His autem vir ille bonus fidem credidit irrefragabilem esse; eóque securus allegavit, tamquam à Luitprando Ticinensi seculo X scripta hæc verba, in Fragmentis relata num. 100: *Sunt qui putent* (*quod & ego credo*) *S. Leocadiam fuisse Ordinis Carmelitani; quem Ordinem Monachi Carmelitani, ad fidem Christi conversi, in Hispaniam intulerunt; ex quibus fuit Elpidius, primus Toletanus Præsul à S. Iacobo institutus.* Ne autem putaretur is Ordo à Saracenis extinctus, succurrit Petrus Sancius, S. Toletanæ Ecclesiæ Portionarius, ab Higuera verosimiliter suffarcinatus, ut in sua Historia Morali & Philsophica apud eumdem Lezanam sic scriberet: *Anno 719 Mauris traditur Toletum, hoc pacto cum Christianis inito, quod designaturi erant septem ecclesias,*

in quibus libere possent celebrare & assistere divinis Officiis, quæ fuerunt sex Parochiales intra urbem, & quoddam monasterium Carmelitanum quod erat extra. Suburbanum istud ab eodem Petro Sancio alibi vocatur monasterium SS. Servandi & Germani, ipsumque, sub tempus recuperatæ urbis, incolentibus Fratribus *Rex Alfonsus, qui Toletum liberavit, dedit ædem, appellatam S. Mariæ de Alfizen, ubi permanserunt usque ad annum* 1051.

82 Ne autem de hoc dubitetur, ipsius Alfonsi testamentum, Æra 1133 Idibus Februarii signatum, quo, præter alia dicto monasterio concessa, *pro augmento conservationis monasticæ, & pro hospitum receptione, testari* (id est donare) se dicit Rex *antiquam ecclesiam, quæ dicitur S. Maria de Alfizen, quæ numquam Christianitatis titulum perdidit, & quamvis sub potestate Paganorum, non desiit de Christianis incoli & venerari.* Ita scripsisse fingitur *Aldephonsus, Dei gratia Toletani Imperii Rex, & magnificus triumphator*; ut, ad convictionem falsitatis, perito Antiquario opus non sit ex contextu reliquo eruere alia, quæ plura possent adduci argumenta. Intelliget enim numquã commisisse *Alfonsum*, ut omissis titulis antiquiorum ac potiorum regnorum, à majoribus acceptorum, Castellæ, inquam, ac Legionis; novissime iis adjunctum titulum *Toleti* solum præscriberet suis diplomatis: nec solum, ut *Regni*, (quod ejus successoribus satis fuit semper) sed, ut *Imperii.*

83 Interim certiorem fidem, quàm meretur suppostitium istud instrumentum, eique consentiens Petrus Sancius, obtinebit Hispanicæ historiæ Parens Rudericus, Archiepiscopus Toletanus, cujus de occupato à Mauris Toleto, lib. 3 cap. 25, hæc sunt verba: *Cum Toletum* Taric Maurus *venisset, invenit eam fere habitatoribus destitutam: plures enim ad Amayeram, alii Asturias, alii confugerant ad montana: Taric autem ex Arabibus quos secum duxerat, & ex Iudæis quos Toleti invenerat, munivit Toletum.* Nulla hic pactarum à Christianis remanentibus conditionum mentio, ac ne Christianorum quidem, sed Judæorum dumtaxat; ut qui in deserta à Christianis urbe soli remanserint, & soli cum Arabibus eam perrexerint habitare. Ad hos si postea Christiani etiam accesserint aliqui, desiderio patriæ diuturniorisque exilii tædio retracti, quos Musarabes posteritas nuncupavit; carebant illi ecclesiis publicis, carebant Episcopis; suaque sacra sic ubi frequentabant, clam illud & furtim faciebant, raris quibusdam Clericis Presbyterisque ministrantibus: unde in sinceris ejus temporis monumentis, nec unum quidem Episcopum nominatum invenias, earum quas Mauri possidebant civitatum, nisi in commentis Higuerianis. Lezanam istis credidisse, cum necdum ita clare nota falsitas esset, haud equidem miror; esse autem qui etiam hodie illa ideo tueantur, quia præjudicatis apud se opinionibus favent, toleraremus patienter, si liberum nobis esse sinerent non esse tam credulis.

84 Nunc quæso, priusquam à S. Leocadiæ imagine abeas, Lector simul & Spectator; iterum iterumque considera, utrum in toto Sanctæ habitu, sanis oculis sese offerat, quod referat Sanctimonialem Carmelitanam. Qui in re omnibus patenti ita sibi patiuntur imponi, ut talia approbent imprimique permittant; quomodo non credemus fuisse delusos in tot visionibus, Isabellæ isti vel afflictis vel phantastice oblatis, quibus Carmelitanæ antiquitatis credulitas roboretur, quasi divinitus revelata. Ego ejus sanctitati nihil detractum volo; Vita qua fide scripta sit, Apostolicæ Sedi dispiciendum relinquo: quæ uti nonnullas alias similes in Hispania, auctoribus suis (ita mihi videtur) suppositas, reprobavit; istam quoque (si non

non desit qui accuset) fortassis reprobatura aliquando est.

85 Deniq; hoc Paragrapho objicitur mihi à Tua Patern. ex Joannis Grossi Viridario, Clavi 1 sub finem, quod (*ut dicitur in Chronicis Romanis*) *tempore prædicationis Apostolorum, anno a passione Domini* 47, *regnante Imperio Romano, tempore Titi & Vespasiani, apud Ierusalem in Porta aurea, ubi Ioachim & Anna, progenitores B. Mariæ sibi mutuo obviaverunt, religiose consederunt* Carmelitæ, *& ibi ad honorem Virginis, ubi concepta fuerat, ecclesiam fabricaverunt.* Annus iste esset Christi 77, post eversam funditus civitatem sextus; quando portam illam pariter totam fuisse destructam, persuadet vicinia templi tanta, ut inter ipsam & hanc portam, Speciosam dictam in Actis Apostolorum, sola publica via intercederet, & per unam recta veniretur ad alteram. Atqui de templo prædixerat Christus, futurum ut non maneret lapis super lapidem; idem ergo judicari debet de Porta Aurea; cum in istud latus urbis ipsumque templum, maxima vis oppugnationis machinarumque incumberet. Cum autem Ælius Adrianus Imperator an. 132 novam urbem condidit, montem Calvarium complexam; restaurata quidem Porta illa fuit, perstatque etiam hodie, sed nullum ibi vel tunc vel postea conditum fuisse monasterium legitur, nec etiam prope illam habitasse putantur Joachim & Anna, quos traditio dumtaxat habet, istic *sibi mutuo occurrisse, de habenda prole latos*, ut ait Adrichomius, auctor tam recens.

86 Docet hic etiam, sanctos Deiparæ genitores habitasse Virginemque genuisse istic, ubi nunc quoque est ecclesia S. Annæ, satis longe à templo, ad partem borealem civitatis; de qua Jacobus de Vitriaco sic loquitur: *Ejusdem* (Benedictini) *Ordinis & professionis est Abbatia S. Anna, genitricis Matris Domini, juxta portam quæ dicitur Iosaphat, juxta Probaticam piscinam sita; in quo loco beata Virgo nata fuisse perbibetur, in qua est Abbatissa cum Monialibus nigris.* Quid videtur tibi, Pater Rev. satisne certus hic testis est, ut credas, & Grossum & ceteros omnes, in monasterio illo Carmelitis adscribendo, deceptos à pseudo-Enocho Vitæ S. Angeli Auctore? & hunc nequaquam esse quem fingit Hierosolymitanum Patriarcham? Qui sic erraruntin seculo 12 ac 13, quomodo possunt circa rem eamdem facere fidem, pro tempore Apostolico, atque pro eo anno, quo ipsemet locus dirutus desertusq; jacebat?

PARAGRAPHUS IV.

Antiqua Carmelitarum monumenta, quibus Elianum institutum ostenditur continuasse usque ad annum 200.

RESPONSIO.

87 SUnt hæc, liber de perfecta militia primitivæ Ecclesiæ, Josepho Antiocheno adscriptus pro anno 130: Epistola cujusdam Balbini, ad Antoninum, ut præfertur, Imperatorem, pro anno 140: S. Telesphorus Papa, juxta Vitam editam à Bollando, compositam à Zegero Pauli: S. Frontonius Abbas in Ægypto: S. Eugenia, Virgo Martyr: *S. Serapion, ex Eremita & Anachoreta Carmelitica Religionis, octavus Episcopus Antiochenus;* teste Palæonydoro: *quin imo omnes & singuli Monachi & Anacho-*

reta post Christum, ante Basilii praesertim institutum viventes. De Josepho Antiocheno respondi, tum alibi, tum ex professo Art. 19. §. 3: de Epistola Balbini, Art. 6. num. 16: de S. Frontonio, Art. 15 §. 13: de S. Telesphori Papae Vita egi Art. 11 §. 8; & quomodo ille vobis sit coli permissus, explicui.

88. Pridem argumentum hoc delibaveram ad 26. Maji, agens de S. Quadrato, Apostolorum discipulo & Atheniensi Episcopo. Hunc enim cum Palaeonydorus & Didacus de Coria Eliano seu Prophetico Ordini adscripsissent, eo quod antiquus scriptor Melchiades contra Montanistas, apud Eusebium lib. 5 cap. 16, numeret illum inter novi Testamenti Prophetas; ibi notavi, quod Lezana ad an. 128 n. 2 Palaeonydorum Coriamque transcribens, fateatur ea *non esse certa*, sed ab illo *pie praemeditata.* Notavi deinde, quod alii, non contenti pro pia meditatione istud habere, suprameditati plusculum, consequentias inde deduxerunt concatenatas, per quas ad Telesphorum usque venirent.

89. Inistis autem vester Philippus à Visitatione, in Manuscriptis Notis ad Aciem bene ordinatam Sanctorum ac Beatorum Ordinis; *Quadratus*, inquit, *ex Philosopho & Eliotarum Magistro, factus Atheniensis Episcopus, totam Ecclesiam firmavit cum S. Telesphoro, suo primum discipulo.* Ita in floccos nivium bene magnos coagmentantur delapsae altius per inane guttulae. *Telesphorus* factus Romanus Episcopus est *ex Anachoreta* (sic habet Catalogus Pontificius) ergo Carmelita. *Natione Graecus*; ergo *Atheniensis*, *Quadrati discipulus*. *Quadratus* ille *Propheta* fuit, ergo etiam *Carmelita*: omnes enim numerati ab Eusebio dicuntur *Prophetae*, inquit Zegerus Pauli, *non tam quia erant gratia prophetica praediti, quam quia erant Ordinis Prophetici sectatores*: hic autem erat Ordo Carmelitarum. Estne in toto hoc progressu, Rev. Pater, vel unica propositio, quae cum altera nexum congruum habeat? Si non est, quis nobis jure succenseat; quod, non speculantes phantasmata, sed antiquorum scriptorum colligentes testimonia, nec ultra quam haec evincant asserentes quidpiam, cautius nobis progrediendum credamus, quoties ea nobis offeruntur, quae vix per multas inconsequentes praemissas elici potuerunt à meditabundis Palaeonydoro & Coria, & post hos ab aliis, praegressos sine discussione secutis, atque hoc solum agentibus, ut majorum qualecumque dictum aliqua verisimilitudine vestiant, quamdiu affertur nemo qui contrarium positive dixerit: quasi scriptores veteres in terminis refutare potuerint, quod multis post seculis excogitaturi erant recentiores.

90. Restant ex objectis Sancti Eugenia & Serapion. De hoc jam obiter egi Art. 10 n. 48; nec video quid addere hoc loco possim, cum in silentio totius antiquitatis de ejus ante Episcopatum monachatu, fidem nullam mereatur simplex unius Palaeonydori assertio; etsi petentibus, ejus cultum sibi concedi, Carmelitis annuerit sacra Rituum Congregatio, non admodum solicita quam certo probarent illi, ipsum ad se pertinere. De S. Eugenia operae pretium fuerit paulo prolixius agere. Haec ut Carmelitana fuisse demonstretur, allegantur Baronii verba, dicentis ad an. 188; quod *nuptias aversata, unaque cum fidelibus eunuchis Proto & Hyacintho secedens, delituit inter Monachos, quos,* inquit, *Essenos à Philone dictos, demonstravimus.* Sed numquid etiam demonstraverat Baronius, aut vobis unquam assensus est, Essenos illos fuisse Carmelitas, ab Elia traductos? Contrarium me puto demonstrasse, & ipse processionem vestram satis crude explodit. Quod autem ad Acta S. Eugeniae

attinet, unde objectio petitur; ea quam fint exiguæ fidei agnoſcit ipſe Baronius, in Notis ſuper Romano Martyrologio ad diem 25 Decembris.

91 *Acta*, inquit Baronius, *à Metaphraſte deſcripta extant apud Lipomanum & Surium* (addo ego antiquiora & ſinceriora Latina extare in Vitis Patrum, editis à Roſweydo). *Habent tamen aliqua, quæ cenſura indigeant: veluti quod ibi legitur de Philippo Eugeniæ patre, facto (ut ait Auctor) Epiſcopo Alexandrino: quod plane commentitium eſſe, tabula Epiſcoporum, quæ ab Euſebio in Chronico, & Nicephoro Epiſcopo Conſtantinopolitano & aliis deſcribuntur, manifeſte declarant.* Addere potuiſſet ex Originibus Eccleſiæ Alexandrinæ, ab hujus Patriarcha Eutychio deſcriptis (ſi eas ille habuiſſet, ut eas an. 1642 Arabice ac Latine vulgavit Seldenus) nihil magis contrarium fingi potuiſſe proprio iſtius Eccleſiæ inſtituto, quam ut ſic aliquis ibi advena, & ex perſecutore neophytus, eveheretur ad Cathedram S. Marci Evangeliſtæ.

92 Marcus enim, teſte Eutychio, *conſtituit Patriarchā Alexandriæ Ananiam*, (aliis Anianum) *& duodecim Presbyteros cum eo; adeo ut cum vacaret Patriarchatus, eligerent unum de illis, cujus capiti reliqui undecim manum imponerent, eumque benedicerent & Patriarcham crearent; & dein virum aliquem inſignem eligerent, eumque Presbyterum ſecum conſtituerent, loco ejus qui ſic factus eſt Patriarcha; ut ita ſemper extarent duodecim. Neque deſiit Alexandriæ inſtitutum hoc*, inquit idem Eutychius, *uſque ad tempora Alexandri Patriarchæ, qui fuit ex numero illo trecentorum octodecim*, ſcilicet Epiſcoporum, ſub Conſtantino Magno præſentium primo Niceno Concilio. Si placuiſſet Baronio plura à ſe animadverſa indicare, non dubito quin inter ea etiam fuiſſet, quod ibidem cap. 4 apud Roſweydum dicitur *mos fuiſſe apud Ægyptios, ut quando circumeunt monaſteria Epiſcopi, pſallentium eos ſequatur exercitus;* & ſic *cum Heleno, Heliopoleos Epiſcopo*, ituro ad monaſterium, ubi Eugenia occurrit, *erant amplius quam decem millia virorum pſallentium.* Item quod Eugeniam *tertio converſionis anno*, adeoque ætatis 18, Fratres, inter quos ipſa ſub habitu virili latebat, Abbatem conſtituerint; quodque eâdem ad Præſidem patrem ſuum adductâ, ab eoque unà cum ſociis damnatâ mortis, *Sacerdotes & Epiſcopi, cum multo populo Chriſtiano, ante Amphitheatrum erant; ut, dum fuiſſent interfecti hi qui accuſabantur, ab eiſdem ſepelirentur.*

93 Quam autem alienum erat à moribus Commodi Imperatoris; ut qui, Dione teſte, tam facilis erat ad conſtitutos à ſe magiſtratus commutandos, *ut in annum viginti quinque Conſules deſignaret*, alios aliis identidem ſufficiens; Philippum tamen, S. Eugeniæ patrem præfatum, *non ut Præfectum, ſed ut Regem Alexandriæ ordinaverit atque conſtituerit, ut dum in vita maneret ſucceſſorem nullum ſuſciperet*? Hoc tamen illi ſcribere fingitur, anno jam decimo Præfecturæ currente, filius & ſucceſſor Commodi Severus; mandans, *ut diis omnipotentibus ſolitam culturam exhibeat; vel depoſita dignitate etiam propriis facultatibus cedat.* Idque, non obſtante eo, quod idem Severus paulo antea, accepta à Philippo jam converſo relatione de Chriſtianis, edoctus, eos *ſatis prodeſſe reipublicæ, ideoque debere abſque perſecutione aliqua in urbibus habitare*, petitioni annuerat; & ſic facta erat *tota Alexandrina civitas quaſi una Eccleſia; eratque omnibus civitatibus gaudium.*

94 Hæc omnia aliaque plura conſiderans; non ſolum cunctabitur ex fide Actorum talium credere præpropera illa & numeroſa in Ægypto cœnobia, in Actis commemorata; ſed etiam intelliget, tota Acta aliud non eſſe

quam pium drama, ad ejusque ornatum gratis confictam Philippi protectionem cum filia in Ægyptum, hujus Monachatum in eoque Prælaturam; Melanthiæ curationem, amotem, calumniam; confessionem Eugeniæ agnitionemque, & totius familiæ conversionem, atque Martyrium Philippi in Ægypto toleratum, ac denique reditum Romam Eugeniæ cum matre, fratribus atque eunuchis suis; ubi Claudia mater cœnobio viduarum; ipsa Virginibus præerat tempore S. Cornelii Papæ, id est annis fere 70 post Virginis ab Urbe Roma discessum. Quare cavebit, credo, de his monitus jam lector aliud suscipere, quam quod (sicut ex genuino Bedæ Martyrologio aliisque antiquioribus indubitatum habemus) S. Eugenia, virgo nobilissima, Romæ Martyrium insigne peregerat, nec non Eunuchi ejus duo SS. Protus & Hyacinthus: de quibus agendum successoribus meis ex professo erit, ad diem 11 Septemb. & 25 Dec. Sane cum dicta martyria acciderint tempore Gallieni Imperatoris, vel sola temporis diuturnitas decursi ab anno 7 Commodi, qui fuerit Christi annus 186, ad initium solius Gallieni an. 250, sufficit ad convictionem imposturæ; atque ad suspicandum, Philippi Imperatoris vel conversionem vel magnum affectum erga fidem Christi, indulgentiamque erga Christianos ac necem, dedisse occasionem fabulæ; quæ cum esset bonæ ædificationis plena, eodem modo suscepta fuerit ab antiquis virginitatis laudatoribus, quos Baronius allegat, quo acta SS. Juliani & Basilissæ, de quibus actum Art. 15 §. 8.

PARAGRAPHUS V, VI, VII, VIII, IX.

Antiqua Carmelitarum monumenta, quibus Elianum institutum ostenditur continuatum usque ad annum 300, 400, 500, 600, 700.

RESPONSIO.

95 Floruit tertio seculo, qui primus nominatur à Tua Patern. *S. Dionysius Papa*, cujus nomini addit secundus apud Henschenium Catalogus, scriptus post annum 530, quod fuit assumptus ad Cathedram *ex Monacho, cujus generationem deprehendere non potuimus.* Expecto, Pater Rev. ut eum ex Carmelo processisse, nos doceas distinctius, quàm seculo sexto, quo scriptus Catalogus ille est, docere quisquam potuit. Si divinandum sit; ex Ægypto, ubi solitariam vitam Monachus egerit, venisse Romam, sicut illi, quos incipiens Antonius Monachos invenisse se ait, indeque occasione aliqua missum Romam, ibique detentum, opinarer potius quam ex Palæstina, ubi ante Hilarionem ignotum erat ipsum quoque nomen Monachi.

96 *S. Spiridionem* Trimethuntis Episcopum in Cypro, quem objicis n. 53, Monachum numquam fuisse, nedum Carmelitam, ostensum est Art. 10 n. 48. Quando idem fuit ab Eusebio (Rufinum nominare debuisti) dictus *vir unus ex ordine Prophetico*; nihil minus intellexisti quam quod nunc sonat nomen *Ordinis*, acceptum pro Congregatione regulariter viventium, sub uno Capite unaque Regula. *S. Hilarion* à S. Antonio sumpsit normam solitariæ vitæ, quam reversus in patriam alios suo docuit exemplo; adeoque per eum inepte probatur successio Eliana, qui in Palæstina non reperit fundatum,

tum pridem Monachatum, sed eo intuitu. Quod autem istorum cultus vobis indultus fuerit, hoc vel superiori seculo, quanti faciendum sit, ex dictis jam sæpius patet satis.

97 Seculo quarto, Constantini mater Helena, cum Crucem Dominicam reperisset, ædificavit S. Resurrectionis ecclesiam, & alia nonnulla loca pia, rite expurgata sacris ædificiis ornavit. In his an fuerit. S. Annæ ecclesia ad probaticam piscinam, non video unde affirmari possit, vel efficaciter negari: sed bene, quod nullam struxerit ad Portam Auream, nedum quod eadem Carmelitis cesserit, post urbis destructionem: hoc enim cum omni ratione negatur, contra Pseudo-Enochum auctorem vitæ S. Angeli. Non etiam negaverim, quod Nicephorus Callistus primus asseruit, lib. 8. cap. 30, eamdem Helenam matrem, erexisse *ad sacrum Iordanem Ioanni Baptistæ perpulcram ædem, aliamque ad acclivitatem montis Eliæ Thesbitæ.* Verum nescio cur de Carmelo id intelligatur, potius quam de eo monte, ex quo in vicinum Jordanem profluit torrens Carith, ad quem sedisse & delituisse idem Elias dicitur 3 Reg. 17. Certe idem Nicephorus Reginæ iter, secundum Jordanis ripam à loco baptismi usque ad Tiberiadem videtur ducere, idque ex toto ejus contextu suadetur, & ex his mox sequentibus verbis. *Inde quatuor dierum itinere Tiberiadem venit;* quantum præcise est spatium à Carith illuc. A Tiberiade autem ivit in Thabor; atque hinc, flexo versus Occidentem itinere, ad Nazareth atque in Cana pervenit; unde in vicinum Carmelum ire cœptâ viâ potuisset, si hunc adire ei fuisset propositum; & non, eo prætereito, maluisset flectere Hierosolymam. Hæc considerasse oportuerat, priusquam mihi objiceretur templum Eliæ exstructum ab Helena. Quin etiam considerasse debueras, Pater Rev. in re tam antiqua non magnam censeri posse istius Nicephori auctoritatem, seculo 14 scribentis, quæ apud neminem priorum legun. ur, & ab ipso sine teste referuntur, sicut & alia multa fidei valde incertæ.

98 Multo minus valere debet Hispanus Villegas, in Vitis Sanctorum an. 1591 editis Toleti, Venetiis autem Italice an. 1611; dum ex Petro de Natalibus edens Vitam S. Romani, Monachi & Martyris Antiocheni sub Maximiano, examinandam mense Novembris, de suo addit, quod fuit *Romanus* iste *Religiosus montis Carmeli.* Multoque minus id credi debet fuisse *S. Macarius*, Antonii discipulus, cui vulgo adscribuntur 50 Sermones, qui an hujus alteriusve tam antiqui sint, merito dubitatur; cum teste Labbeo nostro iisdem *inserta & deprehensa, sint aliquot aliorum auctorum homiliæ:* ut taceam quod idem ait ibidem, *nonnulla admixta haberi, gravi censurâ digna.* Quidquid tamen sit de auctore Sermonum istorum, hæc à Tua Patern. n. 59 allegata verba, ex eo qui ad Monachos inscribitur, *Eliam & Elisæum ac filios Prophetarum, quos constat veraciter veteris testamenti fuisse Monachos, imitari curate:* hæc, inquam verba, cujuscumque scriptoris & auctoritatis demum sint, non faciunt quidquam ad probandum, quod ii ad quos sermo est Monachi, in Elia plus habuerint quam exemplum vitæ solitariæ, quale jam sæpe descripsimus; & monachatûs talis, qualis capax erat status veteris Testamenti.

99 Seculo quinto egregie floruisse Monachismum, tam in Oriente quam Occidente, non erat operose probandum, Rev. Pater; sed quod omnes sint habendi Carmelitæ, ad eorumque pertineant Ordinem. Ad hoc autem probandum, nihil prodest liber de Institutione Monachorum, seculo quinto perperam adscriptus; ut dixi; nihil etiam *SS. Euphrasia & Euphrosyna* Sanctimoniales, licet cultus earũ vobis permissus sit, ea ratio-

ne quam explicui Art. 11 §. 8. Item intellige de *S. Cyrillo Alexandrino Episcopo*, cujus monachatum adeo explodit Baronius. Ego affictum eidem de ortu Virginis librum, cum fictitia S. Annæ genealogia, refutavi Art. 15 §. 8. De *S. Iacobo Pœnitente* juxta Carmelum, egi Art. 11 n. 40. *Eusebius Archimandrita monasterii Eliæ*, nec non *Silas Presbyter & Prior monasterii Eliæ*, atque *Babylas Presbyter & Archimandrita monasterii nominati sanctæ memoriæ Eliæ*, ostensi etiam sunt non venisse ex Carmelo ad Constantinopolitana concilia, annorum 448 & 536; sed ex ipsiusmet urbis regiæ monasterio aliquo; proinde non magis huc faciunt, quam pro seculo XI in Sicilia faceret ecclesia & monasterium S. Eliæ prope Troynam, Monachis Basilianis extructum à Rogerio Comite: Basilianorum vero institutum vetus, siquis cum Carmelitico hodierno comparaverit; multo rationabilius hoc ab illo processisse dicet, quam è converso; cum S. Basilii Regulam à suis in Syria majoribus ante Albertum fuisse observatam, ipsimet Carmelitæ scribant teneantque.

100 Porro si num. 38 allegati à Patern. Tua *Palamydorus* & *Bostius*, cum *Sanctio*, *Gelenio* atque *Silveyra*, considerari hic non merentur; multo minus locus hic dabitur, ad ferendum de antiquitate Carmelitana testimonium, Tractatui de Eremitoriis antiquis Hispaniæ, nuper fabricato sub nomine *Iuliani Perez*, in quo fingitur Recaredus Princeps, circa annum 573 reparasse antiquissima Toleti templa, *quo venerant olim Monachi Carmelitæ*. Suppositititius iste Julianus est, æque ac Dexter, de quorum recenti fictione satis audivimus Eminentissimi Aguirre & aliorum Hispanorum prudentiorum judicia.

101 Quæ sequuntur §. 10 persecutiones, à Christianis, præsertim Monachis, toleratæ sub potestate Saracenorum, toti Terræ sanctæ graviter incumbentium; potius ad Basilianos, quam Carmelitas spectare creduntur: quia illorum Regula illuc recepta fuisse à seculis minimum octo, rationabilius præsumitur, Carmelitarum vero ne nomen quidem uspiam apparet. Colunt interim *S. Anastasium Persam*, sub illa persecutione passum, utrique ut suum, dum neutris vult præjudicatum Apostolica Sedes, hujusmodi disceptationes non solita decidere definitive: quare nec Benedictinos, Trithemium, Vionem, Dorganium, Menardum damnat, eumdem S. Anastasium sibi quoque attrahentes, etsi non doceant jam tum in Palæstina fuisse aliqua Regulæ Benedictinæ cœnobia. Quin etiam toleratur Ghinius, ipsum quoque inscribens Natalibus Canonicorum Regularium.

102 Sed eccum insigne & irrefragabile antiquitatis Carmelitanæ monumentum, scilicet instrumentum pacis, conclusæ *in monasterio montis Carmeli prope montem Libani*, inter Mahometum utque & Christianos: *in quo* monasterio *originale concordatum repertum dicitur, & postea perlatum ad bibliothecam Regis Franciæ, cujus copiam ad longum producit Rigaut Anglus in sua historia, à Briot correcta, & Amstelodami 1677 impressa, lib. 2 cap. 2 fol. 240, subdens illud à fide dignis auctoribus recipi*. Hæc tu, Pater Rev. num. 84 allegas tam fidenter, quasi oblitus esses omnium quæ contra Joannis Phocæ Itinerarium causantur Vestri, quia apud typographum acatholicum Amstelodami impressum fuit: licet Catholicis optimis curantibus; cum isti Rigaut & Briot quales sint, nequidem curaveris indagare. Mea quidem id parvi refert, qui non soleo fidem etiam acatholicorum hominum, in antiquis historiarum monumentis publice luci dandis, repudiare, sed potius laudare: Tibi, Pater Rev. imprimis curandum erat, ut quæreres quinam sint isti *fide digni auctores*, allegati

allegati à Rigaut, priusquam concluderes, uti concludis, dicens: *Ex quo patet quod probati auctores admittant, Carmelitas ibi circa illa tempora habuisse sua monasteria.* Hoc ego hactenus non magis credo, quam montem Carmelum ex omnium Geographorum sententia, totius Phœniciæ interjectu, & olim & nunc diremptum à Libano, per intervallum horarum circiter 40 seu 120 milliarium Italicorum, seculo Christ. sep. imo quo vivebat Mahometh, stetisse *prope montem Libani. Numquid propter Te* (ut cum Baldad Suhite apud Jobum loquar) *derelinquetur terra, & transferentur rupes de loco suo?* Sed neque credere possum, Rigautium vel Briotum, cujuscumque sint aut fuerint professionis, ad eum impudentiæ gradum ascendere potuisse, ut typis publicarent tale suum vel alterius cujuscumque somnium. Impostor aliquis, notam habens vestram credulitatem, nihil non recepturam, cui quomodocumque insereretur Carmeli mentio, commentus sit illa, Tibique fecerit indicari, unde sibi aliisque risum de Carmelitis faceret, satis securus, quod non essetis ad Regiam bibliothecam recursuri pro veritate indaganda, quia nesciretis dubitare in argumento tali.

103 Fecit hoc rogatu meo noster Joannes Harduinus, Orientalium linguarum & historiarum scientissimus, ac variis editis libris notissimus Parisiis, mihique rescripsit 23 Aprilis in hæc verba: „ Est sane manu„scriptum in bibliotheca Regia, est & edi„tum Arabice ac Latine, & Latine qui„dem prius, anno 1638 Rostochii sub hoc „titulo, *Mahamedis Testamentum; sive pacta „cum Christianis in Oriente inita .... „edita à Ioanne Fabritio Dantiscano:* sed de „monte Carmelo ne littera quidem ibi „unica. In bibliotheca Regia titulus hic est: „*Testamentum & pactiones initæ inter Ma„humadum, legatum Dei, & Christianæ fidei „cultores. Mahumadus, à Deo missus, &c.* Pro„lixum sane instrumentum est, in cujus „fine sic legitur: *Secretarius autem fuit „Muavia Ben-Abi Sofian, Miles Nuntii „Dei, die Lunæ ultima mensis quarti, anni „quarti Hegiræ, in Medina.* In Arabico „plane idem est, nec quidquam aliud. An „Medina, Arabiæ felicis civitas, ubi cor„pus pseudo-prophetæ habetur, vicina „Carmelo? Imo distat pluribus quam du„centis leucis. An Medinæ simul & in „Carmelo Mahumadus? An Hegiræ quar„to anno? an omnino in vita sua Syriam „vidit Mahumadus? Non sunt igitur *fide „digni Auctores*, qui tam falsa & ridicula as„serunt vel recipiunt.] Verumne, an suppositium sit Testamentum præfatum, & unde in bibliothecam Regiam allatum, non quæro, nec an omnino Medinæ scriptum: solum ex Elmacino noto, quod Mahometum, agentem Mechæ urbe sua natali, & suæ dominationis fundamenta ponentem per emissos alios pseudo-prophetas, *accesserunt Christiani, tum Arabes, tum alii; eosque in fidem suam recepit, scripto illis securitatis symbolo: ita & Iudæi & Magi & Pagani, aliique qui fidelitatis ei juramentum præstiterunt, fidem ab eo liberam sunt consecuti, ea tamen lege, ut tributum & censum penderent .... approbavitque Euangelium & Legem Mosaicam.* Hæc ille, reliqua Mahometi gesta sic prosequens, ut eum extra Arabiam posuisse pedem, belli vel pacis causa, prorsus taceat.

104 Claudat hanc Responsionem parvulus Monachus, ut putatur, Carmelita, ad pedem Marianæ statuæ repertus, inter jacienda fundamenta Carmelitani apud Hispalim monasterii. Annum, quo illuc venerunt Carmelitæ, utcumque scire possumus ex lib. 5. cap. 13 Historiæ Hispalensis, ab Alfonso Morgado editæ an. 1587. Dicit enim, quod in archivio istius Conventus inveniantur scripturæ conditæ infra quadra-

gesimum ab urbe recuperata annum, id est infra annum 1288. Ejusdemne ætatis sit monasterium cum ecclesia qua nunc utuntur Carmelitæ, atque adeo an tunc vel diu postea refossa imago prædicta sit, nolim scrutari. Nolim etiam præjudicium facere veræ ejusdem imaginis antiquitati, ex genio nationis, nimis faciles (ut vidimus) ad fidem habendam refossis in speciem antiquitatibus.

105 Posito tamen, quod imago, qualem describit Morgadus, *effecta sit ex solido alabastro, statura puellæ quindennis; quæ nunc collocata est supra altare majus Dominæ nostræ perquam bene sculpta, repertaque* (ut ait) *intra quamdam foveam, occasione fundandi monasterii reseratam.* Posito, inquam, quod hæc omnia vere sic acta sunt & inventa, sicut narratur; qua ratione nobis persuadebit Morgadus, vel potius instructores ejus Carmelitæ, quod statunculus, ad illius pedem *ex eodem alabastro effictus, sit talis ut ejus habitus aliaq; insignia clare demonstrent Ordinem Carmeli*? Subdit autem his dictis Morgadus quod sequitur: *Quis illam imaginem istuc attulerit defoderitque, non satis certo definiri potest. Licet enim verum foret, quod Ordo sit antiquissimus, sicuti revera est* (nota, *sicuti revera est*, quasi postea adjectum, forte petentibus iis quorum intererat) *certo tamen constat non fuisse ipsum in Hispania antequam ultimum recuperaretur Hispalis*, id est ante annum 1248. *Dicitur autem per traditionem, fundatam in bona conjectura, quod quidam divini istius Ordinis devotus, volens tempore Gothorum in hac civitate fundare Conventum Fratrum Ordinis Dominæ nostræ de Carmelo, elaboravit imaginem istam devotissimam talem in finem; verum cum eodem tempore* (circa annum 713) *supervenisset ruina & destructio Hispaniarum, fundator futurus defodit istam imaginem simul cum campana: ubi defossa mansit, quamdiu Hispalis fuit sub potestate Maurorum, tam splendida & formosa, sicut eam hodie cum admiratione videmus.*

106 Hactenus Morgadus, recte censens, traditionem præfatam in conjectura fundari: hæc vero soli illi poterit videri verosimilis, qui sibi potuerit persuadere, notum fuisse in Hispania Ordinem Carmelitarum, septingentis annis prius quam sciatur illuc fuisse inductus. Scilicet necdum prodierant Hieronymi Higueræ figmenta, ad fundandam ejusmodi traditionem: cui quam parum fidendum putaverint tum ipse Lezana, tum alii qui ejusdem statuæ ex Morgado meminerunt; apparet ex eorumdem de tali traditione silentio. Interim libenter assentior Morgado, *occulta Dei providentia factum esse, ut eodem loco conderetur Carmelitarum monasterium*, ubi Mariana effigies pridem defossa latebat. Optimi enim ominis fuit inventio ejus, undecumque vel quomodocumque istic depositæ; licet adgeniculatus eidem vel Monachus vel Clericus nihil pertinuerit ad Carmelitas; repræsentans, uti in similibus consuevit fieri, illum ipsum qui statuam fabricandam curavit, ut possem pluribus exemplis probare, si illa forent tam antiqua quam sunt Gothorum Regum tempora. Talis tamen fortassis est pictura vetus, in subterranea Romæ ecclesia ad Thermas Trajani, ubi primum secundumque Romanum Concilium celebratum putatur à S. Silvestro, ejusque opus esse, expicta ibidem Deiparæ effigies, statura multo grandiori quam sit Pontificis, qui à Deipara benedictionem accipit, junctis manibus & genibus in terra flexis.

PARA-

PARAGRAPHUS X, XI, XII.

Quædam Carmelitarum monumenta, & Conventuum fundationes in Europa post annum 700: quibus demonstratur eorum institutum monasticum Elianum continuasse usque ad annum 800, 900, 1000.

RESPONSIO.

107 LEgenti positum superius titulum Articuli totius, pollicentem documenta successionis Elianæ, demonstrata *ex sacra Scriptura, Pontificum Bullis; Breviariis, Missalibus, Martyrologiis, Historiis ac Revelationibus*, subibat animo istud Poëtæ,

Quid dignum tanto dabit hic promissor hiatu?

Ecce autem, per septem prima æræ Christianæ secula, nihil tale produxisti hactenus, Rev. Pater: & vereor, ne æque sterilia & solidæ probationis vacua decurrant secula sequentia quatuor. Certe Italica monasteria, quæ fugientes Humari persecutionem Carmelitæ, hoc seculo condiderint Florentiæ, Senis, atque Pisis, attestatione Ægidii Gelenii & Lezanæ vestri nequeunt fulciri, quando illi aliud non proferunt quam Florentini Thomæ attestationem fictitiam, aliasque nihilo certiores probationes.

108 De Attestatione Thomæ jam actum est tertio: de Senensi fundatione etiam egi in Apologia pro Sanvico sæpe citata, ad num. 260 Patriarchalis historiæ; ubi dico, quod
,, Senensis Conventus probationem aliam
,, pro se non allegat, quam transsumptum
,, quoddam Notariale, anno 1573 acceptum
,, *ex quibusdam antiquis Chronicarum libris*
,, *& codicibus*, qui tunc reperiebantur *pe-*
,, *nes & in manibus magnificorum virorum D.*
,, *Francisci de Thomasiis, D. Orlandi de*
,, *Malavoltis, D. Alexandri de Biringuc-*
,, *ziis, & D. Pyrrhi de Landucciis, nobi-*
,, *lium civium Senensium, collectarum per se*
,, *& coram antenatos*: idque vulgari Italica
,, lingua: in quibus, tamquam ex uno ali-
,, quo communi fonte, iisdem ubique Ita-
,, licis verbis, nec nisi ætatem seculi 15
,, referentibus, scribitur, quod *anno* 797,
,, *redierunt omnes Fratres S. Mariæ de monte*
,, *Carmelo prima vice ad ecclesiam S. Nicolai,*
,, *ubi antea habitaverant Eremitæ*: item, quo-
,, modo iidem *Fratres, anno* 1187 *Senis*
,, *laborantes penuria aquæ*, puteum foderint
,, eo successu, qui fuse narratur. Cum produ-
,, cti fuerint istorum temporum annorumque
,, scriptores, ex quibus Magnifici isti Do-
,, mini talia acceperunt; tum licebit exami-
,, nare, an æque certum, ipsos scriptores tales
,, revera esse quales prætenduntur, quam
,, certum est in Chronica Sanvici nihil inve-
,, niri, ob quod contrarium asserens debeat
,, esse suspectus. Si vero suspectum eum
,, non habent Carmelitæ, de illis non pos-
,, sunt non merito dubitare; cum palam sit
,, pro illis non adferri testimonia seculum
,, 16 excedentia; fieri autem facillime po-
,, tuerit fiatque centies, ut cum locus ali-
,, quis inquilinos mutavit (ut nihil perpe-
,, tuum est sub sole) traditio vulgi, qua nihil
,, incertius, postremis notisque sibi incolis
,, applicet, quæ olim contigerunt aliis alte-
,, rius conditionis ordinisque.

109 De Pisani Conventus antiquitate, prætensis Florentinæ ac Senensis fundationibus fere pari, transcribit Pat. Tua verba Le-

zanæ, ita conjectantis, quia vicinæ sunt civitates, eoque trahitur *memoria* quædam *sepulchralis, qua dicitur ibi jacere quemdam devotum Beatæ Virginis, qui anno* 800 *ex hac vita cesserat.* Addit Lezana, quod *eam* memoriam *habet Coria*; sed dum recitare eamdem ipse non audet, neque Tua Patern. eam profert; nescio quomodo Lectorem paulo morosiorem velit assentiri præmissis, adeo dubiis & incertis. Talis etiam ea est, quam Patern. Tua petit ex *Niceta* & *Theophylacto*, *Hegumenis S.Eliæ*, Nicæno II subscribentibus; & quod in Art. 1 Constantinopolitani quinti *supplicavit* & *subscripsit, Theodorus, miseratione divina Diaconus & Monachus novæ Lauræ, pro omnibus monasteriis Eremi Hierosolymorum.* Nec enim hæc probantur, Carmelitas potius quam Basilianos spectare, ut supra vidimus; & ad prædictam Eremum nihil spectat Carmelus, procul inde remotus.

110 Nihilo plus ad intentam conclusionem facit imago Conventus Drepanitati in Sicilia, quæ in fimbria vestimenti dicitur inscriptum habere, *ex Chaldaicis litteris aureis Italice redditis*, lemma, sic Latine sonans: *Salutate Dominum &c. sculpta in Enditbet Cypri, anno* 730 *mense Augusti, &c.* Quidquid enim de tali inscriptione sit, quam consequentiam ex ea facere homo sensatus possit, sic argumentando: Drepani apud Carmelitas habetur imago sculpta in Cypro an. 730, ergo illi jam tunc Drepani Conventum habuerunt? An non potuit imago, vetustissima quamvis, à Fratribus, ex Terrasancta in Cyprum seculo 13 appulsis, inde in Siciliam transportari? Itaque nolo tempus conterere circa examen litterarum Chaldaicarum in Italicas translatarum, annum Christi, aliaque similia.

111 Pro seculo nono allegatas Indulgentias Leonis IV sic excussi, ut fidem amplius inventuras non credam; uti nec invenient apud eruditos quæ Carolus Magnus fingitur gessisse in Terrasancta, quã pedibus suis adivit numquam, sed eleemosynis juvit, ab Elia Patriarcha rogatus. Turpini fabulas nemo nunc recipit, licet iis multum delatum fuerit seculo 14, quando etiam viri docti, qualis Jacobus de Vitriaco, ab iisdem non abhorruerunt: nec tamen ibi quidquam de Carmelitis, diu post fabulas istas vulgatas nominari cœptis.

112 Sergium II scio restaurasse ecclesiam SS. Martini & Silvestri, hodie dictam in Montibus, & *juxta latus ipsius à fundamentis* construxisse *monasterium, in quo Monachorum Deo famulantium congregationem, pro quotidianis laudibus in prædicta ecclesia, die noctuque Domino Deo nostro deprecantes, constituit*, teste Anastasio Bibliothecario: sed quod illi fuerint Carmelitæ nec dicit Anastasius, nec probat Lezana ex instrumento anni 1652, quo narratur, quomodo ab excavantibus terram sub altari ibidem majori, apparuit *lateritius paries, in cujus medio erat forulus vacuus, & ad cujus latera utrimque conspiciebantur imagines duæ depictæ; quæ, etsi aliquatenus deletæ erant, satis tamen apparebat duos ibi Sanctos ex Ordine Carmelitarum repræsentari*; Patrum scilicet Carmelitarum hoc sibi imaginantium judicio, cujus ne rationem reddere certiorem cogerentur, prudenter caverunt ne ipsas effigies coloribus exciperent, aut ex ære spectandas darent, sicut alia ibidem inventa vulgaverunt, puta imaginem supramemoratam *S. Mariæ* cognominatæ *Gaudium Christianorum*, benedicentis Pontifici, coram se genuflexo, vere antiquam; imo & aliam recenter pictam indidem vulgaverunt, repræsentantẽ synodũ Romanã I, licet à vera alienissimam.

113 Multo minus ad probationem sufficit trabs vetusta, in Conventu Leontino talibus litteris inscripta, DIE DECIMA QUINTA FEBRUARII, UNDECIMA INDICTIO-

NE

NE, quibus, nescio à quo vel quando, additæ zifræ 837. Zifrarum enim ut usus recentior est, & in talibus ægre repetiendus ante annos ducentos; sic arguitur imperitia scriptoris (siquidem eum annum putavit posse componi cum *indictione undecima*, quæ tunc numerabatur *decima quinta*) & nimia credulitas inde colligentium antiquitatem Conventus, quasi ea trabs non potuerit ibi fuisse collocata diu ante adventum Carmelitarum; sicuti in nostra professa domo Antverpiæ, multis annis prius quam hæc cederet Societati, sub scalis lapideis fuit sculpta nota anni 1539, quo necdum confirmata Societas erat. Rem deductam inveniet Lector, expensamque totius argumentationis vanitatem tom.3 Maji pag. 841 Append. 2 ad Vitam S.Angeli, ubi *de quibusdam in Sicilia Conventibus, qui ante solennem migrationem Ordinis ibidem extitisse dicuntur.*

114 Tu, Pater Rev. eam Appendicem totam sic dissimulas, acsi vidisses numquam, ne respondere cogeteris; & fracta Patris Bonæ-spei tela incassum, more tuo colligis regerisque mihi. Quæ porro ex Baronio allegas num. 98 de Eliæ oratorio, Basilii versibus celebrato, deque ecclesia à Basilio Macedone restaurata, nihil ad Carmelum Carmelitasque spectare demonstravi Art.6 n.14. Ita me video expeditum, Rev. Pater, à Tuis, pro seculo nono, certissimis (ut opinaris) evictionibus; atque ad seculum decimum transeo: in quo magnopere laborandum mihi non erit. Ordinis enim ab Indulgentiis, Joanni XI circa annum 913, Adriano II, & Stephano V affictis & alibi satis excussis: horum vero nominibus nescio cur addas nomina Sixti IV, & Gregorii XIII, an etiam hi videntur tibi ad seculum 10. pertinere?

115 Dinckelspulensem quoque antiquitatem reducis in scenam, eique ex Lezana addis Perusini Conventus fundationem pro anno 950; pro quo ad alium locum transferendo, Benedictus IX, sub annum 1034, licentiam concesserit die 2 Augusti. Testes laudantur, Cæsar Crispolti & Ludovicus Jacobillus, hujus nostræ ætatis scriptores ambo: à quibus si Bullæ prætensæ ecgraphum obtinere potuisset Lezana, haud utique omisisset Annalibus suis inserere; sed apparuisset, credo, Eremitas eos, quibus aliò migrandi facultas dabatur, istic non nominari Carmelitas; solum autem præsumi tales fuisse, quia hi ad ecclesiam suburbanam S. Mariæ de Valle, veterem istorum Eremitarum sedem, recepti fuerint post suam ex Palæstina migrationem, antequam & ipsi migrarent in civitatem, ad ecclesiam SS. Simonis & Judæ. Istic enim se primitus habitasse probant ipsi in et ibi picti in habitu Barrato, digno qui sub oculos veniat æri incisus, sicut & alia imago Deiparæ quam ab antiquo adhuc servari ait, cum Fratribus ante se genuflexis: cui qui appinxit notam anni 1109, præsumi potest eadem libertate id fecisse, qua alius annum 1171 addidit Regulæ; neque ea de re dubitari poterit, si Lezana recte annum expressit per zifras, tunc necdum Europæ nostræ notas: imo si Fratres ibidem picti sint in habitu Carmelitico albo, certum enim erit nec ipsam picturam antiquiorem esse seculo 14.

116 De Benedicti V Pontificatu, exilio, sepultura, peculiari dissertatione egi in Paralipomenis ad Conatum, multo quam alius quisquam accuratius; nec quidquam in tota ejus historia reperi, unde ansam arripiant Carmelitæ ipsum adscribendi suis; uti nec in eo Epitaphio quod Possevinus reperisse in Vaticano se ait; neque etiam, quo fundamento vel ipsi vel Benedicto XII illud adscribant Carmelitæ: hic enim certissime fuit Cisterciensis, ille nec Religiosus quidem. Epitaphium vero nec antiquum

 esse.

eſſe, nec Romani Pontificis, perſuadet ſilentium Romani Canonici, ſeculo 12 colligentis antiquas omnes inſcriptiones, quæ ſuo tempore extabant in Baſilica Vaticana, & quomodocumque ſpectabant ad hiſtoriam Pontificiam. Recentioris ergo ætatis & perſonæ eſt hoc; *Hic jacet Benedictus, quem Carmelus protulit, Caſinus aluit, Vaticanus coronavit.* Quid trium iſtorum montium concurſus hic ſignificet, liberum eſt cuilibet divinare: mihi non diſplicet conjectura, qua intelligeretur Carmelita quiſpiam, Poetica vel alia liberalioris artis laurea donatus à Romano Pontifice, cum antea eodem merito donatus fuiſſet ad vitam annua penſione ſupra Caſſinenſe monaſterium. Sed hanc divinationem meam libenter cedam felici magis conjectori.

117 Interim nihil moveor auctoritate Prioris Antverpienſis, dicentis, ſe imaginem antiquam vidiſſe, *ubi idem Pontifex in habitu Carmelitano & gladio transfoſſus conſpicitur*, quem conſtat *in pace quieviſſe Hamburgi* in exilio. Nihil etiam moveor auctoritate Gelenii, ipſum adſcribentis vobis. Diligens hic quidem collector fuit, ſed ad veri falſique diſcrimen parum perſpicax; ſicut fui coactus demonſtrare ad 21 Maji, agens de B. Richeza Poloniæ Regina, ex monumentis ab eo eruderatis. Quam facile autem ſibi perſuaderi à Carmelitis ſivit, Benedictum V fuiſſe Ordinis ipſorum; tam facile eidem adjunxit *SS. Clementem &, Silverium Pontifices, necnon Zachariam.* Primum rejicit ipſemet Lezana ad an. 102, n. 2. Secundum, quia abdicare Pontificia inſignia & cum habitu monaſtico mutare fuit coactus, libenter adſcriberet monaſtico Ordini, adeoque & Carmelitico, nam *Trithemius expreſſis verbis fatetur, Benedictinum Ordinem non fuiſſe profeſſum, quia ipſius inſtitutione anterior fuit.* Ita Lezana ad an. 537 n. 2. Pulchra enimvero argumenta. Baſiliani ſaltem ante Benedictum fuere. Quid vero de Zacharia? *Monachum Græcum*, inquit idem Lezana ad an. 742, eum fecit Onuphrius Panvinius; & Benedictinum non fecit Trithemius, ergo &c.

118 Quod num. 102 aſſeris, Rev. Pater, circa annum 986 floruiſſe S. Gerardum Epiſcopum Canadinenſem in Hungaria, & Protomartyrem, verum eſſe poteſt; licet primum obierit, ab impiis de monte præcipitatus an. 1030: ſed quod fuerit Carmelita, licet pro tali colendum eum petiveritis & impetraveritis, credi non poteſt. Hinc Melchior Inchoffer, in Annalibus Eccleſiaſticis Hungariæ, Romæ impreſſis anno 1644, tali cultu non obſtante, haud veritus eſt ſcribere pag. 357, „Gerardus Patricius Venetus, ex familia Sagredorum, „Epiſcopus, Martyr, & Hungarorum „Apoſtolus nominatus, & qui *primus patriam*, ut loquitur Romanum Martyrologium, *nobili Martyrio conſecravit.* Hic, „inquam, Gerardus, non Carmelitarum, „ſed S. Benedicti inſtitutum profeſſus eſt; „non Hieroſolymis, ſed Venetiis, ad S. „Georgii majoris, ſub B. Mauroceno, primo ejuſdem monaſterii Abbate. Sed neque Hieroſolymis unquam fuiſſe veroſimilius eſt; quandoquidem Hieroſolymam iturus, dum per Hungariam iter „faceret, à Rege Stephano detentus, reliquum vitæ ibi tranſegit. Id adeo certum eſt „apud cordatos & graves auctores, ut dubitare, nedum contrarium aſſerere, proterrum videri poſſit.

119 Torquet hic ſe omnem in partem Lezana veſter, tertium ſuum Tomum anno 1657 editurus; & agnoſcit, veteres ſui Ordinis auctores, huic *S. Gerardum* adſcribentes, eum facere *Epiſcopum vel Patriarcam Antiochenum*; utique in Syria, non Canadinenſem in Hungaria; *in Hungaria* tamen martyrizatum; atque adeo duas in unam

unam personam conflasse, quemadmodum is qui scripsit Fasciculum temporum ad an. 1004, Gerardum Venetum confudit cum synonymo Episcopo Cameracensi, *dum idem mortis genus ab Hungaris illatum suo Cameracensi tribuit.* Hinc exclamando subjungit: *O tenebræ historiarum hujus ævi!* (Addo ego) ab iis auctæ, qui ut suorum decessorum errores quomodocumque excusent, licitum sibi volunt inducere in historiam antiquam personas nemini notas, sicut hic fingitur alius *Gerardus, ex Carmelicola Patriarcha Antiochenus*, ad pallianda Palæonydori atque Saraceni figmenta, de aliis similibus pridem convictorum. Fuerunt & alii eodem nomine ac simili sanctitate viri, puta Hospitalariorum Hierosolymis fundator, & Templariorum quidam Minister, à Villa magna cognominatus in Tuscia; sed nihil hi pertinent vel ad seculum 10, vel ad Carmelitas: qui nescio quomodo sibi persuadere potuerint, hominem Latinum & Catholicum (ut nomen & sanctitas eidem attributa exigunt) Antiochiæ in Syria factum fuisse Patriarcham, tenentibus totam regionem Turcis, Syrisque nullos alios Patriarchas habentibus, quam quos ex barbarorum conniventia ipsis dabat Constantinopolitanus Imperator, schismaticus, scilicet schismaticos. Quisquis tamen fuit Antiochenus Patriarcha seculo 9 vel 10, ex Monachis assumptus recte dicetur, juxta communem Orientalium tunc usum; sed non ex Carmelitis, qui neque Venetiis adhuc ulli erant, neque in Syria, nisi forte schismatici.

PARAGRAPHUS XIII.

Quædam monasteriorum Carmelitarum fundationes & monumenta ab anno 1000 *ad* 1100, *quibus demonstratur Carmelitas hoc seculo floruisse.*

RESPONSIO.

120 Seculum XI ordiris, ab Indulgentiis, quas vobis dederit Gregorius VII, anno 1073 factus Pontifex: sed ex eadem Sixti IV bulla, ex qua obtruduntur æque fictitiæ aliæ, adscriptæ Honorio IX & Honorio X, qui numquam in rerum natura fuerunt. Tum, ex Lezanæ conjectura, præsumitur S. Gerardus Hungariæ Apostolus (de quo § præced) suasisse S. Henrico Imperatori, ut in Germaniam Carmelitas advocaret; ibique Boppardiæ extructum Conventum, cujus Prior Carmelita obierit anno 1113; item per eumdem Gerardum adductos illos fuisse Venetias, teste Leonardo Priuli, Procuratore Carmelitarum, tum credo quando Lezana scribebat. Sed quam inutile pro tanta antiquitate asserenda est testimonium novi hominis, causam scientiæ nullam dantis; tam nihil ad rem facit (ut jam prolixe demonstratum est) Boppardiensis Prior Henricus. Jam dictis tamen etiam hoc addatur.

121 Anno 1690 mense Octobri, bis fuit Boppardiæ, causa videndi istius lapidis, totiusque loci considerandi, vir Clarissimus D. Jacobus Baro le Roy, S. R. I. & S. Lamberti Dominus, eruditis circa Belgicas nostras vicinasque antiquitates libris nobilis. Huic

Huic loci Prior cum dolenter quereretur de nostro circa illius Conventus origine*m* judicio in Actis Sanctorum; mirari imprimis sese ajebat, quomodo potuerimus opinari, locum illum aliquando Benedictinorum fuisse, in cujus ædificiis non minus paupertas quam antiquitas relucebat. Et paupertas quidem magna apparebat, collata cum splendidis hujus temporis Abbatiarum præcipuarum structuris, non tamen major quam multorum veterum Prioratuum, quos Ordo ille aut possedit olim aut etiam nunc possidet: fieri autem posse dicebat D. Baro, ut ædes istæ, utcumque nunc appareant veteres, ante annos non plures quam trecentos fuerint novæ, & substitutæ firmioribus aliis, quas casu aliquo flamma absumpserit; haud sane ex vano conjectans, id quod facit verosimillimum anni 1319 incendium supramemoratum. Prior certe, licet obfirmatus in sententia sua, antiquius ostendere nihil poterat, quam fenestram, quæ ingredienti occurrit prima ad sinistram, in eaque Carmelitas habitu fere hodierno. In ea fenestra, cum bonus ille Prior magnum probandæ vetustatis præsidium esse crederet; docere illum voluit Dominus Baro, ex forma gentilitiorum scutorum ibidem pariter expressorum, ad designandos illius fenestræ donatores, ipsam vix habere annorum 200 ætatem, cum ante id tempus ejusmodi scuta oblique inclinari solerent, istic autem erecta stent omnia. Sed homini, notissimæ alias inter nobiles rei prorsus ignaro, frustra istæc occinebantur.

122 Idem, credo, accidisset Huji, Leodiensis diœcesis ad Mosam oppido, si istic fuisset D. Baro prælaudatus, & videns pictam effigiem Petri Eremitæ (cujus hic iterum, velut Carmelitæ, meminit Patern. Tua) docere vestrûm aliquem voluisset, nihil ibi Carmelitanum cerni. Non majori cum fundamento etiam hic asseris, quod sub finem seculi XI Bertholdus Lemovicensis, primus Prior futurus Latinorum in Carmelo Eremitarum, comitem se junxerit eunti in Terram-sanctam Godefrido Bullonio: *ex quo* tamen concludit Paternitas Tua, *evidenter constare, Religionem Carmelitanam ante annum 1100 fuisse perfecte formatam.* Nulla extat Bertholdi illius Vita antiqua, & ipsa pseudo-Cyrilli epistola de processu Ordinis aliud non dicit, quam fuisse *Religiosum sanctumque Presbyterum*; tacet de modo & causa ascendendi in Carmelum. Verum tamen credimus esse, quod Bertholdus (uti scribit Palæonydorus l. 3 c. 1) *Votum, quod in totius Christiani exercitus angustia vovit Antiochiæ, fideliter implevit; ascenditque montem Carmeli, & Religionis habitum, quem postulavit, digne suscepit.* An hinc continuo sequitur, ipsum invenisse Ordinem plene formatum? Quid si, ut verosimile est, habitum Eremiticum à Patriarcha Antiocheno simpliciter petiit & accepit, ut passim solent Eremitæ; tum vero *per revelationem Prophetæ* persuasus fuerit ascendere in Carmelum, adhuc desolatum; numquid tunc jecisse potuit ea Ordinis futuri principia, quæ describit Joannes Phocæ, absque eo quod ibi invenerit Religionem formatam?

123 Ad hoc idem seculum refert Paternitas Tua initia Conventus Burdegalensis in Aquitania, nulla habita ratione eorum, quibus prætensionis hujus vanitatem luculenter demonstraveram in Apologia pro Sanvico, ante tomum 3 Maji num. 265 & seqq. Patere igitur, ut istic impressa hic recudi faciam, & addam quæ postea sum commentatus, ad demonstrandam novitatem earum, quas, ut antiquissimas, ibidem ostentatis, inscriptionum. Res erit quidem paulo prolixior, sed propter rerum varietatem non ingrata futura (ut confido) lectori, antiquitatum etiam in linguis peregrinis amanti;

ti; quas tamen prætèrire poterit cui hactenus impressa sufficient, & ad sequentem Paragraphum progredi. Priora ego sic deduxeram.

124 Superest, ex quatuor locis Sanvico objectis, Burdegala: pro qua Lezana in Annalibus, *ex Archivis Conventus Burdegalensis Carmelitarum, nec non ex monumentis lapideis ecclesiæ dicti Conventus*, indicat extracta sequentia. *Conventus Burdegalensis Carmelitarum tribus vicibus constructus est, in diversis locis civitatis Burdegalensis, intra tamen ambitum ejusdem Parochiæ, quæ dicitur S. Eulaliæ Virginis & Martyris. Primo fundatus fuit anno Domini* 1100, *vi voti, facti in honorem B. M. Virginis de monte Carmelo, per Illustrem D. de la Lande, eo fine ut victoriam obtineret contra gigantem seu hominem proceræ staturæ, qui ex parte inimicorum Burdegalam obsidentium, ad singulare certamen cum aliquo Burdegalensi ineundum, destinatus erat, ut de summa belli disceptaret. Obtentâ victoriâ ope Deiparæ, Conventum Carmelitarum extruxit: quem deinde alius ejusdem familiæ Gagliardus de la Lande reædificavit in alio loco, anno Domini* 1217. *Tandem tertio extructus fuit dictus Conventus anno Domini* 1497, *liberalitate D. Catharinæ de la Lande.* Postremæ fundationis tempus ex dictis monumentis probari efficaciter posse, facile credam, etsi ea non exhibeantur. Landensi quoque familiæ deberi principium istius conventus, admittam libenter. Potuit etiam Gagliardus de la Lande, ipso quo dicitur anno, sacellum aliquod intra urbem condidisse: cujus administratio successu temporis Fratribus Carmelitis cesserit, ad Missas ibidem fundatas, statis diebus temporibusque dicendas. Verum debellatus ille gigas *ex vi voti, facti B. M. Virgini de monte Carmelo*, tanto prius quam hoc nomine nosci ac coli cœpit Deipara, cumque adhuc desolatus sine incola mons sacer squalebat, nec nisi *structurarum, quæ eo loci antiquitus fuerant, vestigia commonstraret*, ut scribit Joannes Phocas: ille, inquam, ab Anonymo Landensi debellatus anno 1100 Gigas, si est ex Annalibus Burdegalensibus haustus, eodem Annales isti apud me loco sunt, quo Romani de Ænea & Turno, sive (ut aliquid notitiæ nostræ vicinius dicam) quo Clivenses illi, à Teschenmakero memorati, descripti autem à Theodorico Pauli in Chronico universali, ubi Ducum & Comitum istius nominis historia inchoatur hoc modo: *Elias de Paradiso veniens, ut fertur, in naviculа (trahente illam cygno, aureâ catenâ navi connexâ colloque cygni circumdatâ, per Rheni fluenta sic ducente) ad castrum appulit Noviomagium, in quo virgo unigenita, Beatrix nomine, residebat; quam duxit in conjugem, & ex ea genuit tres filios &c.*

125 *Datur hæc venia antiquitati*, inquit Livius, Annales ab Urbe condita exorsurus, *ut miscendo humana divinis, primordia urbium augustiora faciant.* Eam licentiam Romani à Græcis, à Romanis provinciæ passim & civitates atque familiæ illustriores mutuatæ sic sunt, ut multas reperire sit, de quibus nonnulla traduntur *poëticis magis decora fabulis, quam incorruptis rerum gestarum monumentis.* Atque utinam id ipsum in rebus sacris, ad suas origines revocandis, non etiam sæpe locum haberet! Nobis ea, si affirmare jubeat nemo, refellere in animo plerumque non est; ne scilicet imperitæ multitudinis clamores contra nos opusque nostrum, gratis suscitemus. Sed cum viri, opinione hominum prudentes ac graves, temeritatis impietatisque nos arguunt, quia similibus non credimus, neque ea recipimus ut solidas Carmelitanæ antiquitatis probationes, uti facit auctor Armamentarii parte 1., num. 160; quomodo possumus iis non respondere candide, patentemque

temque fictionem vanitatis, non redarguere? Quod igitur gigantomachiam prædictam attinet, nihilo veriorem ea, quæ nostræ Antverpiensi urbi nomenclaturam dedisse narratur; quæro, quæ sit illa urbis Burdegalensis obsidio, antiquis & modernis Francorum historicis ignota? ipsi etiam, qui Burdegalense Chronicon compilavit, Joanni Darnal, & historiæ Aquitanicæ scriptoribus ejusdem nominis Beslyo & Bucheto? Tantis eo tempore, quo urbs sic dicitur fuisse obsessa, pollebat Aquitania viribus, ut (teste Oderico Vitale ad annum 1101) *vexillum Guilielmi Ducis secuta ferantur trecenta armatorum millia.* Malmesburiensis lib. 4 cap. 2 *sexaginta millia militum*, id est equitum, *& multo plura peditum* numerat. Vetus auctor apud Urspergensem Abbatem pag. 237, *Aquitanos quibus Guilielmus Pictaviensis praerat*, ait fuisse *prater vulgus ad triginta millia loricatos.* Nisi hic mea me vehementer fallit conjectura, fabulator aliquis, volens familiæ Landensis Romanciam verius quam Historiam texere, cum aliquid intellexisset de Normannica invasione, qua constat anno Dom. 848 captam concrematamque Burdegalam, similem aliam posteriorem commentus est, quæ fuerit à Landensis familiæ progenitore per miraculum coërcita: quod quidem miraculum ideo retulerit ad B. M. Virginem de monte Carmelo, quoniam sciebat ab hujus familiæ Heroë aliquo, ex Terra-sancta regresso, fortassis anno Domini 1267, non anno 1217, adductos Burdegalam Carmelitas.

126 Hactenus ego ante tomum 3 Maji: ad cujus deinde supplementum colligenti plures notitias tomo 7 subjiciendas, in mentem venit recurrere ab librum Hieronymi Lopez, subinde acceptum, cui titulus *Ecclesia Metropolitana & Primatialis S. Andreæ Burdegalæ.* Ibi inveni parte 1 cap. 4, quod in quadam Ecclesiæ Lemovicensis Chronica dicatur, *anno 1206 obsessa à Rege Castellæ Burdegala*; haberi etiam vetus Breviarium, sedecim annis post istam obsidionem manuscriptum, ad usum ecclesiæ S. Columbæ Burdegalæ, ubi dicitur *Anno 1206 obsessa civitas Burdegala à Rege Hispano.* Huc facit quod præcitatus Joannes Darnal, in supplemento Chronicæ Burdegalensis à Gabriele Lurbæo editæ, & ex Latina in Gallicam ab eo versæ p. 29, ex authentico instrumento docet, quod *anno 1208 Petrus Lamberti, Major civitatis Burdegalensis, Domini Iurati, & Communitas dictæ civitatis, dederunt Prioribus S. Iacobi, in compensationem quarumdam domuum destructarum occasione obsidionis Burdegalensis, minores fossas civitatis, à porta S. Iacobi usque ad portam Carfanaam, sub certis conditionibus: quæ donatio fuit ex devotione publicata in claustris S. Andreæ, coram universo populo.* Hactenus Burdegalensium ejus ævi monumenta, quorum circa annum concordia videtur præferenda recentium scriptorum Hispanicorum sententiæ, differentium expeditionem Aquitanicam Regis Castellæ Alphonsi usque ad annum 1209; quasi ei an. 1206 adhuc fuerit cum Sancio Vasconiæ Rege bellum, nec illa nisi post datas Mauris anno 1207 inducias quinquennales sit suscepta.

127 Istius ergo obsidionis tempore, factum sit à Landensi Toparcha aliquid, quod ædificando sacello occasionem dederit, sed seculo 13 inchoato: & hoc sacellum postea cesserit Carmelitis, hodie clausum intra muros monasterii Annuntiatarum, sed nomen adhuc retinens *Carmelitarum veterum.* Verum sicuti in hunc locum male inducti dicuntur illi, uno & amplius seculo prius, quam ipsi condendo data occasio fuit; sic nihilo melius inde translati dicuntur ad hunc, quem modo possident à Gagliardo de Landis, multo citius quam par erat, & quam Sanvicus docet ipsos migrare

re ex Palæstina cœpisse. Gabriel de Lurbe, qui (ut jam indicavi) Chronicam Burdegalensem Latine edidit anno 1589, Conventuum Religiosorum initia accurate suis quæque annis notans; *Anno*, inquit, 1264. *Carmelitarum monasterium ædificari cœptum Burdegalæ extra urbem, sicut & tunc temporis erant reliqua cœnobia, procurante Domino de la Lande & de Lisle*; anno deinde 1444; *Redeunte*, inquit, *Carolo. Rege Franciæ, ejus nominis Octavo, Neapoli; dum diversatur apud Astam Insubriæ urbem, certamen fuit inter duos milites, Zerbelonem Genuensem & Landam Burdigalensem.*

128 Nolo ego excusare Lurbæum, quod ex usu sui temporis titulo *de la Lande* præmature adjunxerit titulum *de Lisle*: quæ duæ familiæ primum coaluisse dicuntur anno 1450; quamquam nihil vetet, unam olim familiam, partis postea toparchiis, bipartitam fuisse, ac rursus coaluisse seculo xv. Nolo etiam dubitare de veritate duelli, ad Burdegalam commissi seculo XIII, propter duellum, quod apud Insubres in Italia tanto diu postea commissum fuit: nihil enim vetat, utrumque factum diversis locis ac temporibus fuisse: & Fronto Ducæus Burdegalensis, Joanni Darnalio, Lurbæi Chronicon Gallice, ut dixi, recusuro sub an. 1619, Notas quasdam misit; ubi *meminit vidisse in ecclesiam Carmelitarum collare ferreum, appensum ad columnam, cum inscriptione, mentionem faciente duelli alicujus, cujus duelli scriptores & circumstantias optat diligentius examinari.* Fecit hoc noster P. Leonardus Frizon, variis libris, versu ac prosa editis, clarus; invenitque mentionem talis duelli factam à P. Joanne de la Lande. ejus nominis tertio, toparcha de Laubrede: qui anno 1460 & 62, ad asserendum jus asyli, addictum ab olim suæ cuidam domui, antiquæ possessionis testes septem produxit.

129 Privilegium istud datum fuisset, *in memoriam & recognitionem gratam, quod urbe à Comite Armeniaco, Hispani Regis partes tenente, obsessâ, & fame ad deditionem cogendâ, sed Comitis exercitu pari inopiâ laborante, proposita ab eo fuerit conditio duelli, urbem soluturi aut dedituri, quam quidam Dominus de la Lande susceperit, & urbem victor liberaverit.* Hoc autem posito, datur ansa suspicandi, quod iste qui nunc apud Carmelitos ex catena suspensus cernitur annulus ferreus prægrandis, in forma collaris, prædictæ domui appensus olim fuerit; eo modo, quo in porta oppidi S. Goaris ad Rhenum, talem unum videre est; cui transeuntes peregrini collum inserunt, eoque absolvi se credunt à periculo, quod illac prætereuntibus ac præternavigantibus certum imminere putant, nisi ea ceremonia S. Goari se manciparint, libertatemque stipe data redemerint. Sic & moris fuerit, ut qui asylum quærebat, in domo illa, millo isti ferreo collum immitteret, eoque se in clientela familiæ istius esse protestaretur: unde apud vulgus opinio invaluerit, collare istud grandius, & magno cuivis giganti idoneum, esse spolium vero giganti detractum.

130 Sed sive hoc, sive illud sit, neutiquam tamen ex eo probatur, monasterium Carmelitarum, vel à duellante illo fuisse fundatum primitus, vel ante annum 1264. Nam quod Fr. Michael de la Forcade, Carmelitarum per Vasconiam Provincialis, in dissertatiuncula, contra Lurbæum scripta, ait, anno 1250 istic obiisse & sepultum esse, *B. Simonem Stok*, Generalem VI Ordinis; id nec ipsi quidem Carmelitæ nunc credent, scientes illum obiisse anno 1265, verosimiliter tunc existentem Burdegalæ, propter fundandum conventum, superiori anno illuc adductum; sicuti paulo antea dicitur adfuisse Conventui Tolosæ in ea-

dein Aquitania fundando sub annum 1263. Neque etiam huc valet, quod Petrus de Æmiliano, Generalis IX anno 1287, *Galiardum de Landis* agnovisse dicatur Carmeli Burdegalensis *reædificatorem*, & pro eo ut talij preces instituisse. Quomodocumque enim textus decreti se habeat (qui, nescio qua de causa, non profertur) aliud non probat, quam *Carmelitis* angustios cito fuisse primum illud quod invenerant facellū; pro quo novam ampliorem que eodem in loco ecclesiam Galiardus iste ipsis extruxerit: eoque in statu iisdem res mansere, usque ad annum 1497, quando Catharina de la Lande, (uti ad annum 1099 n. 18 ait Lezana) *intra ambitum ejusdem Parochiæ S. Eulaliæ*, olim suburbanæ, sed tunc temporis, producto sub annum 1454 pomœrio, veteri urbi adjunctæ, novus alio in loco conventus surrexit.

131 Prætensæ ergo ab illis, & à me negatæ Chronologiæ fides tota pendet ex titulis, usque hodie legendis supra frontem pilæ unius lapideæ, sic insculptis, ut superius positus sit hujusmodi Octonarius, à Frontone Ducæo, ut supra vidimus, indicatus:

L'an de Grace environ mil & cent,
Funda premier un Seigneur de la Lande,
Au Carme viel, cett' eglise & convent;
Pour ce qu'au bien obtint victoire grande,
Contre un Geant, qui conduisoit la bande
Des Espagnols, pour Bourdeaux assaillir.
Le dessus dit luy fit payer l'amande,
Car il luy fit la teste bas saillir.

Qui versus Latine redditi hunc sensum faciunt: *Anno gratiæ millesimo circiter & centesimo, quidam Toparcha Landensis, primum fundavit ad locum, veteris Carmeli nunc dictum, hanc ecclesiam & conventum: quia ipso in loco obtinuit grandem victoriam, contra Gigantem, qui ducebat agmen Hispanorum, ad obsidendam Burdegalam; cujus conatus pœnam fecit eum solvere prædictus Dominus, quia caput ejus fecit in humum desilire.*

132 Subtus, simili prorsus charactere, absque ulla quæ quidem notari possit sculpturæ differentia, sic ut omnino judicari debeant eodem tempore eâdemque manu sculpta esse omnia, alius Octonarius sic decurrit:

L'an onze cens, avec six vins moins trois,
Messire Galliard, de la Lande Seigneur,
L'edifia pour la seconde fois
Tout de nouveau, fut reedificateur
En ce lieu-cy: outre il fut fondateur
De la Messe, qu'on dit de nostre Dame
Un chacun jour. Prions le Createur
Qu'il veuille avoir en Paradis son ame.

Quisquis intelligit Francicam linguam hodiernam, non dico Vasconicam seculi XI & XII, facile mecum videt, compositionem, nec pervetustam esse, nec auctorum diversorum: sed primam cum secunda continuari hoc sensu:

133 *Anno undecies centeno, cum sexies vigesimo, minus terno; Dominus Galiardus, Landæ Toparcha, ipsum pro secunda vice ædificavit; fuitque ejus reædificator hoc loco. Præterea fuit fundator Missæ quotidianæ de nostra Domina. Oremus Creatorem, ut animam ejus velit habere in Paradiso.* Hæc ibi, *grandi ac veteri Gothico* (ut dicitur) *charactere sculpta ad instantiā adm. R. P. Angeli de S. Theresia Provincialis Vasconiæ, die tertia Aprilis anni 1682, viderunt, legerunt, examinarunt, & transcripserunt, Iacobus de S. Marco, & Menaldus Richardi, cives & magistri scriptores jurati civitatis Burdegalensis; declarantes, notasse & agnovisse, pro ea quam regula artis ac professionis suæ suggerere sibi possunt certitudine, primum quidem octonarium sciptum esse circa initium seculi duodecimi; secundum verò, circa annum 25 seculi 13, id est, anno gratiæ præter propter 1225.* Rursum vero, *die 15 Aprilis iidem* com-

comparentes, coram Notario Regio Hel, ez, testibusque ad id vocatis, Ludovico Labe & Bernardo Cœuture, Clericis Burdegala habitantibus, eadem jurarunt signaveruntque, ne qua ex parte minus authenticus & legalis Actus esset.

134 Hinc apparet, quod etiam alibi vidimus, nulli sumptui parcere Patres Carmelitas, quoties aliquid invenisse se putant, quod videntur opponere mihi posse; etsi sæpe aut nihil aut parum faciat eò quò oportet. Debeo ego eis magnas gratias pro diligentia tam singulari; hæc enim securum me reddit, nihil porro occultandum, quod non in lucem efferent, cum illud credent profuturum sibi. Hic autem, quod permagni refert, ad ipsum prætensæ antiquitatis fontem me ducunt; & qui forte, absque illis originalibus versibus, poteram commoveri nudo juratorum Magistrorum scriptorum testimonio, rei substantiam aliis verbis referente; ac subvereri, ne plus minusve recipiendo, reprehensionem incurrerem Burdegalensium eruditorum, & ipsam, de qua agitur, rem sub oculis habentium; nunc fidenter contemnere audeo judicium hominum (ut apparet) ignorantissimorum, quales plerumque esse tales tota Gallia audio Alphabetarios istos pædotribas, præter prima litterarum elementa doctos & docentes nihil: ex quorum numero lecti quidam juramento adstringuntur, ad dijudicanda usus quotidiani chirographa, dum verum aliquod esse, ait vel negat quispiam; idque probare vel infirmare intendit, productis indubitabilibus aliis scriptis illius manûs, quæ negatur vel affirmatur scripsisse. Eorumdem etiam est judicare, fitne scriptura aliqua rasa vel interpolata manu diversâ, neque omnino quemquam talis professionis esse Burdegalæ, cujus scientia ulterius se extendat, fassus est an. 1686 primus inter illos prælaudato nostro P. Leonardo Frison; cui subscribens P. Claudius Menestrier, antiquarius peritissimus, negat haud satis mirari se posse eorum simplicitatem, qui tales judices dignoscendæ antiquitati adhibuerunt.

135 *Ne Sutor ultra crepidam* dicebat Apelles. Sed simpliciter ac bona fide asserenti aliquid sibi visum lectumque, eam soleo habere fidem, quam mihi in talibus dari volo; non assuetus Sanctorum Acta Notariali fide munita poscere ex iis unde habenda sunt locis. Sed uti mihi, de antiquitate vel auctoritate scriptorum judicium danti, non peto fidem cæcam, liberum unicuique relinquens examen rationum, quibus judicium tale nititur; ita prohiberi nolo, quo minus de re sub oculis posita judicem, veterisne, an hodierni, vel medii ævi sit; bona vel mala fide tradita ab eo, qui primus ipsam litteris prodidit. Ergo, rem ipsam intueamur. Dico ego, versus istos, non diu ante finem seculi decimi sexti compositos sculptosque fuisse; ac verosimiliter nondum extitisse cum Chronicam suam Lurbæus scriberet, sed solum vetus collare ferreum: quod cum crederetur esse monumentum duelli, ad Burdegalam commissi à Landensi Domino, sacelli suburbani conditore; voluerint Carmelitæ Burdegalenses distinctius explicare origines suas, istis, quos nunc legimus, versibus columnæ eidem, ex qua collare pendebat, insculptis; ipsosque opponere assertioni Lurbæi, vetusta urbis registra, quæ initio allegat, in notandis Conventuum initiis verosimiliter secuti. Dum tamen ea registra non indicantur verbotenus, nolo quidquam ex tali præsumptione definire; sed producere malo gennina veteris, non solum Aquitanicæ linguæ, qua solâ Burdegalæ omnia scribebantur; sed etiam cultioris Francicæ atque in Curia usitatæ monumenta; quæ doceant, quã longe alia utrobiq; tunc fuerit lingua.

136 Ac primum cum Menestrerio no-

stro noto styli novitatem, non solum in vocibus *Reedificateur* & *Amande* plane recentibus; sed etiam in appellatione Hispanorum *des Espagnols*. Divisis enim illis in plura regna, insolens omnino Francis fuisse, ait ille, ut ea voce uterentur in exponendis rebus gestis; sed moris erat dist nctim nominare *Castellanos*, *Arragones*, *Lusitanos*, vel *Navarraos*, propriis quosque auspiciis & Regibus belligerantes. Cave autem, ne te moveat quod Magistri scriptores præfati asserunt, se legisse versus illos, *veteri Gothico charactere* sculptos. *Gothicum* enim *characterem* hoc tempore, non solum vulgus, ex quo illi; sed etiam Eruditiores, tota Gallia Hispaniaque, appellant eum, quo nos Belgæ hodieque utimur, vero nomine dicendum Teutonicum; quique non solum imprimendis libris serviebat, fere usque ad finem superioris seculi in Gallia atque Hispania, ut probant ejus temporis impressa; sed etiam titulis & inscriptionibus publicis pingendis sculpendisve. Et tunc quidem vel litteras formabant mere Teutonicas, easque in magnam porrigebant altitudinem, latitudine exigua; vel, si rotundior magisque ad Latinam accedens placebat, ut plerumque Regibus Francorum placuit in cudenda moneta, litteras tamen C, E, F, G H, K M, N &c. ad formam Teutonicam deflexas intermiscebant: qua forma primum exemplum subjungere libet: quamvis & typi Teutonici à forma litterarum discrepet nunc.

137 Mihi non est operæ pretium Carmeliticarum inscriptionum characteres Burdegala petere, incidendos æri, atque cum indubitatis seculi superioris Epitaphiis (quod facile alias foret) conferendi; rem enim totam certius definit idioma quo sunt conceptæ. Scito ergo, quisquis Aquitanicarum rerum ignarus, hæc leges, linguam, Aquitania tota usitatam usque ad hæc ultima fere secula, quando Francicæ linguæ usus cœpit inter honestiores prævalere, fuisse publice ac privatim diversissimam ab ea, qua S. Ludovici ætate, de qua agimus, utebantur Franci; & ipsam Francicam istius temporis, multum abfuisse ab hodierna lingua, qua versus isti sunt manifeste compositi. Exemplorum affatim suggerit Catellii Historia Occitaniæ, & ejusdem Historia Comitum Tolosanorum. Hinc aliqua delibentur. Primum prodeat Raymundus de Castellaú, Poëta Vasco seculo 13, ante annos circiter 460, de Velaunorum Comitatu, posterioribus Velagia dicto, sic scribens, in Occitania prædicti Catellii pag. 311:

En Velais si fan joglar
Del soler de Ganelo.
Per co es dit / qu'en signor
(Si quel proverbi despo)
Que nos fis es en Velay/
Ny en Clergue ni en Lay. Hoc est.

In Velagia faciunt ludicrum de Calceo Ganelonis. (*Fuit hic celebris illis partibus Capitaneus*). Propterea dicitur, quod in partiendo, (sicut postea in proverbium abiit) numquam fides fuit in Velagia, neque in Clerico, neque in Laico.

138 Eodem seculo 13 valde provecto, obiit Amalricus II, Comes Narbonensis, cui insignes duo sui temporis Poëtæ, Joannes Esteve & Giraldus Riquier, anno 1270 planctum composuerunt, reperiendum in præcitata Occitania pag. 610 & seqq. Giraldi planctus ita incipit:

Ples de tristos mairrits e doloiros,
Comens est planch, per lo dan remembrar,
E per lo dol que tard deu oblidar,
Que Narbones foste tan angoissos,
Per la greu mort del Senhor de Narbona,
Del Vescumte Namalric mo Senhor,
Don deu aver trabalh tota gens bona
E la sua, pus long temps e major. Hoc est, Plenus tristibus lamentis & luctibus incipit

pit planctus, ad damnum rememorandum & propter dolorem, qui sero debet oblivioni dari, quod Narbonenses fuerunt tantum angustiati, per gravem mortem Domini Narbonæ, Vicecomitis Amalrici, Domini mei: unde debet molestiam sentire omnis gens bona & sua, quandoquidem dolor est longo tempore major.

139 Iisdem P. ë.is suppar tempore Bertrandus de Born, urbis Tolosanæ vicum quemdam, *le Peyrou* dictum, sic describit pag. 233

A Tolosa part Montagut,
Fermeal Coms son gonfaino
Al prat Comtal costal Peyro,
Quand lay aura son trap tendut,
Nos le peurem tot enviro,
Si què tres nueigs ly j.yrem nut.

Id est

Tolosam discedit Montacutius: plantabit Comes suum vexillum in Prato Comitili prope Petrosum. Quando istic tetenderit suum labarum, nos circum circa eum metabimur, ita ut tribus noctibus ibi non jaculemur.

140 Ad hæc specimina metrica præter propter Latine reddita (indulgendum enim aliquid conjecturæ fuit, in tanta linguæ obsoletæ scabritie) addamus aliqua linguâ solutâ. Primum suggeret vetus Chronicon Comitum Tolosanorum, in Philippo S. Ludovici Regis filio desinens, post Historiam Tolosanam à Catellio productum; ubi supra singulorum imagines, rudi penicillo seculi 13 depictas, singulorum initia finesque scribuntur; Philippi autem solus ingressus notatur, ut nihil dubites sub eo scriptum librum. Notatur autem sic: *Philippi, filh de Sant Loys Rey de Fransa, morta la Contessa & Conte sans enfans, pres la senhoria de tot lo Contat, per vigor del testament del dit Ramon mort, lo dit Rey intret à Tholoz al an* MCCLXXII. Id est. „Philippus, „filius Sanct Ludovici Regis Franciæ, mortua Comitissa & Comite sine liberis, suscepit dominationem in toto Comitatu, „vigore testamenti dicti Raymundi mortui. Dictus Rex ingrediebatur Tolosam „anno MCCLXXII.

141 Ibidem Tolosæ, pag. 463 apud prædictum Catellium in Conventu sanctæ Crucis, intra capellam S. Orentii Auscienfis Episcopi, translatarum illuc Reliquiarum jus tale invenitur testimonium: *L'an mille tres cens cinquante quatre, & le douxiesme Juillet, fon baillados las reliquas de Sainct Orens, au conven de sancta Crox à Tolose, & fon baillados en la maniere que se conteng, & es en cartamen deu monastèri.* Id est. „Anno 1354, & 12 Julii, fuerunt traditæ reliquiæ S. Orientii Conventui sanctæ Crucis Tolosæ: fuerunt autem traditæ eo modo, qui continetur & extat in „chartulario monasterii. Hospitali quoque S. Jacobi in Burgo, aliunde illuc translato, supra portam capellæ, sub insignibus Abbatialibus, talis præfixus titulus legitur, à Catellio relatus pag. 270. *L'an* MCCCCXXI *foc mudat aques Hospital de S. Iamme aici, de voler de Mosser Folc de Royera, de la diocese de Limoties, Abat de S. Serni.* Id est „Anno 1421 fuit mutatum istud Hospitale S. „Jacobi huc, ex voluntate Domni Fulconis „de Royera, Lemovicensis diœcesis, Abba„tis S. Saturnini.

142 Abest ab urbe Tolosana Burdegala leucis Gallicanis circiter quadraginta, ob quam, licet non magnam distantiam, ne quis forte existimet valde diversum fuisse Burdegalensium idioma, accipiat ex supplemento Darnalii ad Chronicon Lurbæi pag. 16, memoriam renovati Magistratus anno 1402; ubi nominatis decem antiquis Juratis, id est Senatoribus, totidemque novis, ipsa renovationis ceremonia sic describitur, *Lou lendeman* XXIII *deu dit mes* (Juillet)

(Juillet) *lous dits Seignors salirent de lot conclavi, lou sen sonat, aussi comme & toussieurs estat accostumat a far, sen aneren enver sainct Andrieu per publicar los Seignors Iurats nocts : & a qui me dis lo Clerc de la ville, qui pourtave lou empast, cu los noms deu dits Seignors eren inclus, lo quau lera estat baillat à Saint Elegi, par les dits Seignors jurats ancient; oubrit lou empastas; & aqui, dejtas aucunes bonnes paraules, lo legit, & a quest publicet.* Quæ sic latine reddes. *Postero die*, 23 *dicti mensis* (Julii) *dicti Domini egressi sunt ex suo conclavi, signo seu campana sonante, itaque (sicut semper est solitum fieri) iverunt ad S. Andream, ad publicandum Dominos Iuratos novos, & ibi in medio, Clericus civitatis, qui portabat Impastatum* (fasciculus chartaceus est, complicatus, & viridi cera undique obductus) *cui erant inclusa nomina dictorum Dominorum: quod erat ipsi traditum apud S. Eligium à dictis Dominis Iuratis antiquis; aperuitque Impastatum, & dictis ibidem bonis aliquot verbis, legit & ipsum publicavit.*

143 Plura & vetustiora proferre liceret, si, quemadmodum pro Occitanis & Tolosatibus fecit Catellius, ita pro Burdegalensibus antiquitatibus illustrandis aliquis curavisset describere veteres prosa ac versu inscriptiones. Ego ad specimina Francicæ veteris linguæ transeo; ut appareat idioma, quo Carmelitæ Burdegalenses uti maluerunt, quando jam Francicæ linguæ major usus etiam Burdegalæ erat, ab illo veteri valde discrepare. Plura habet Catellius pag. 549 & seqq. ex Vita S. Guilielmi de Desertis, primi sub Carolo Magno Aquitaniæ Ducis, ubi liber, agens de occupatione Nemausi, tale sumit exordium:

Oies Seignor Dex vos croisse bonté,
Li glorieux, li Roys de majesté,
Bone chanson est vous a escouter,
Del meillor hom qui ains creust en Dé
C'est de Guillaume le Marquis à Cort-nés,
Comme il print Nismes par le charroy monté,
Apres conquist Orange la cité.

Id est. Audiat, Domine Deus, vestra magna bonitas, ô gloriose, ô Rex majestatis: audienda est tibi bona cantio, de meliori viro, qui unquam in Deum credidit. Is est Guilielmus Marchio, Curtinaris dictus, quomodo cepit Nemausum, per carrucas quas instruxit *(doliis milite fartis)* post quam conquisivit civitatem Arausionensem.

144 Sed fortassis superat Romanciæ istius antiquitas ætatem, qua prætenduntur conscripti versus Carmelitarum. Legatur ergo historia S. Ludovici, scripta prosaice ab expeditionum sacrarum comite, Campaniæ Marescallo, Joanne, Joinvillæ Domino: legatur quoque eadem, versibus descripta, à Guilielmo Guiardo æque coævo; edita utraque, & doctissimis Commentariis illustrata ab eruditissimo Cangio. Mihi placet specimen accipere ex sermone, quem ipso quo Sanctus Rex obiit mense conscripsisse se ait, apud eumdem Cangium, Robertus quidam, Sainceriax, sive à S. Cyriaco cognominatus; ubi post breve de morte exordium, & invectivam in ipsam, quæ, nullo discrimine personarum habito, etiam talem tamque bonum Regem de medio sustulit; ejusdem laudes sic prosequitur, Stropha sexta & deinceps:

145 *Mort, dou siecle seurastes le meillor chevalier,*
Le plus proudome Roi, & le plus droiturier,
Qui onques fust sacrés; moult fu bien enrichiés,
Plains de toutes bontés, n' & gure de pechiés.
De net cuer amoit Dieu, doucement le servoit,
Tous ses commãdemens moult volentiers faisoit,
La Crois prest il pour lui, durement l'ennoroit,
Et la povre gent volenters bien faisoit .....
Proudom estoit & larges, & plains de grãsenor:
Moult ot en lui proesce, bone amour & douçor ...

Il

Il n'est om, qui Dex croie, qui moult n'on soit dolent,
Qu'assés fesist ce bien s'il vesshist longuement.
Sens, mesure, & resons en lui fu herbergée,
Petit i sejourna; sa gens en fut iriée,
Et la bone Roine durement esmajée:
Or li envoie Dex joie de sa bele maniée.

146 Injurius sancto Regi sim; & nil nisi Francicam hodiernam scientibus, aut ne hanc quidem intelligentibus, ridiculas fecisse laudes ejus videar, nisi earum sensum Latine reddidero. Sic ergo Poëta iste canit, mortem alloquens: „ Abstulisti, „ Mors, seculo optimum Equitem præclaris„ simumque Regem, quo nullus unquam „ consecratus est tenacior justitiæ. Mul„ tum bene fuit dotatus, plenus omnis bo„ nitatis, & fere peccati expers: qui Deum „ puro amabat corde, mandata ejus omnia „ perquam libenter faciebat, pro quo & Cru„ cem sumpsit & fortiter ipsum honoravit, „ ac pauperibus prompto animo, bene facie„ bat. ..... Prudens erat & largus, & „ plenus magno honore: multa in eo dis„ cretio, amor, & dulcedo. Nullus homo „ est, qui in Deum credit, & de eo non „ multum dolet. Sensus, mensura, ratio „ in illo hospitabantur, sed parum diu per„ stiterunt: quare ejus populus indignatus „ fuit, & bona Regina graviter commota: „ sed Deus huic mittat lætitiam in sua pul„ chra sobole.

147 Vereor ne hac exemplorum prolixitate fastidium creaverim, non modo non intelligentibus linguam, sed etiam intelligentibus. Verum quid agam? retundendam habens pertinaciam hominum, nihil dubitare volentium aut scientium, quoties proponitur ipsis aliquid, quo prætensa sua antiquitas videtur confirmari. Anni necdum triginta verosimiliter effluxerant, ex quo Burdegalenses Carmelitæ versus suos sculpi fecerant; cum eorum Provincialis asserit, Joannem de la Lande, ante annos 240, iis nixum fuisse (*sicut præsumere*, inquit, *licet*) in asserenda domus suæ prærogativa. Ipsi viderint, qui tot exemplis à me probati sunt, in gravissimos errores ista sua credulitate inducti fuisse: ego manum à tabula removeo; alii alias conclusiones hinc deducant.

148 Pene mihi exciderat Anglia & Scotia, quarum Patern. Tua meminit num. 108, tamquam §. 6 aut 7 earum oblitus, & saltem hic persuasum cupiens, quod Carmelitæ fuerint ii Monachi, quos constat ante S. Augustini junioris adventum, istis in regionibus fuisse; it..., & ante adventũ Anglosaxonum, quorum nationibus convertendis ille à S. Gregorio missus est. Hoc enim *nervose ac luculenter probat*, inquis, *Clemens* Reynerus, in libro cui titulus *Apostolatus Benedictinus in Anglia, unde pauca excerpta referuntur in Vinea Carmeli num.* 479. Adeo Vineam, & allegatum in ea Apostolatum, anno 1626 impressum Duaci, ubi vivebat Auctor: & invenio, quod hic Monachismi primatum in Anglia & Scotia inter Britones ac Pictos, à Nigris, id est Benedictinis, apud Anglo-saxones Monachis, in observatione Paschatis & tonsuræ ratione dissidentes, cedat Carmelitis, contra Crusenium Augustianum: *qui sine ullo prorsus fundamento*, inquit, *ubicumque invenit Eremitas, eos transformat in Augustinianos; acsi nulli alii fuissent Eremitæ præter eos, quibus multis post seculis post Augustinum, Regulam Augustini servandam Pontifices tradiderunt.*

149 Idem cum proportione poterat de Carmelitis dixisse; sed contentus, ab Augustinianis, quibuscum solis disputabat, veteres Britones removisse; non si nihil habuit examinare, quam solido fundamento ipsimet Carmelitæ ad se trahere nitantur totum Ægypti Palæstinæque monachatum, atque

hinc profectam Lerinensium & consequenter Britonum disciplinam. Cautius usurum eo libro fuisse, credo, Vineæ auctorem, P. Danielem à Virgine Maria, si consideraisset, Reyneri argumentationem totam in eo consistere, quod *nullo modo potuerunt esse Augustiniani, qui tam longe ab Augustini mente & spiritu, in consensu cum orbe Christiano circa Paschatis observantiam, exorbitabant.* Sed vehementer errat, cum putat, schismaticam illam Paschatis observantiam ab Ægypto vel Palæstina illatam Britanniæ & Scotiæ; cum in hac omnino nata sit inter Monachos, pios magis quam peritos calculorum Paschalium, sicut ostendetur tomo 2 Junii ad Vitam S. Columbæ Abbatis. Interim non sequitur; Eremitas, qui nec Augustiniani, nec Benedictini fuerint, fuisse Carmelitas; uti ex Reynero, velut irrefragabilis auctoritatis scriptore, licet adeo recenti, prætendit Paternitas Vestra.

PARAGRAPHUS XIV.

Quædam monumenta, ab anno 1100 *ad* 1200, *convincentia, Ordinem Carmelitarum, ab Elia institutum, etiam hoc seculo floruisse.*

RESPONSIO.

150 Libenter Te sequor, Pater Rev. paulatim procedentem ad viciniora, nobisque notiora secula & tempus recuperatæ Terræ-sanctæ; cujus recuperationis Historiam tot illustres, rebusque agendis præsentes viri descripserunt iis in operibus, quæ continentur in duplici volumine, sub annum 1611 Hanoviæ impresso, cui titulus *Gesta Dei per Francos*; ut non potuerint istic invenisse Religiosos, dictos *Fratres S. Mariæ de monte Carmelo*, & nec semel quidẽ meminisse vel unius eorũ.

151 Expectandus nempe erat Jacobus de Vitriaco, qui Historiam Orientalem scribens sec. 13, non quidem, ut eos sic nominaret; sed tamen ut indicaret cap. 51, fuisse suo tempore peregrinos ex Europa nonnullos, qui *ad imitationem & exemplum sancti viri & solitarii Eliæ Prophetæ, in monte Carmelo & maxime in parte illa quæ supereminet civitati Porphyriæ, quæ hodie Cayphas appellatur, juxta fontem qui fons Eliæ dicitur, non longe à monasterio B. Margaritæ vitam solitariam agebant*: quando autem & quomodo illuc adducti, ita clare nos docet Joannes Phocæ, ut non nisi per quæsitas longe tenebras num. 124 videaris ex eo velle probare, quod istic invenerit Ordinem plene formatum, quem ille vix leviter inchoatum describit. Eodem astu num. 111 inceperas à verbis Jacobi de Vitriaco, quasi ad exordia seculi 12 referenda, quæ potius intelligenda erant de ejus fine; nec animadvertis, ex eo quod plane sileat de nomine Fratrum S. Mariæ, verosimiliter colligi, hoc notum necdum fuisse quando Jacobus agebat in Oriente.

152 Hoc animadverso, venio ad Tua, mihi hoc Paragrapho objecta monumenta, in quibus primum est, nominatum à Vitriaco monasterium S. Margaritæ, quod ex Latino *Margaritæ* nomine (nam Græci *Marinam* appellant) credimus à Latinis habitatum fuisse; sed cujus illi Ordinis fuerint non definio, neque quis illud primus fundarit; antiquis scriptoribus de

eo

eo tacentibus, ipsisque Carmelitis antiquioribus, excepto forsitan pseudo-Cyrillo, in cujus epistola, juxta editionem Venetam, illud quidem nominatur, sed in aliis exemplaribus legitur *S. Mariæ*. Hinc Lezana putat, monasterium istud utroque nomine dictum fuisse; & pro certo supponit, ipsum ab Aymerico tertio Patriarcha Antiocheno fundari cœptum pro Carmelitis, atque ab Alberto Legislatore perfectum. Nihil tale persuadent verba Vitriacensis: & cum Aymericus iste primum factus sit Patriarcha an. 1137, post urbem à Christianis captam 30, ipse *homo absque litteris & conversationis non satis honesta* (ut eum describit Guilielmus Tyrius lib. 15 cap. 18) mallem laudem fundati monasterii S. Margaritæ adscribere primo ejus urbis Latino Patriarchæ Bernardo, per annos 36 Sede illa maxima cum laude potito; interimq; diversissimum monasterium credere ab eo, quod, aliquammultis post Bernardi obitum annis, ad fontem Eliæ exurgere tenuissimis initiis cœpit, sub Aymerico præfato. Malim etiam opinari, quòd prædictum S. Margaritæ monasterium nomen ac primum suum Ordinem tenuerit usque ad tempora Vitriacensis, licet postea in jus transierit Carmelitarum, ipsum forte in quo habetur horum novus (ut vocant) Conventus; dimissis primis, quæ sub Brocardo habebantur, muro non magno cinctis cellulis, quarum adhuc vestigia supersunt, muri scilicet aulæ amplæ & oratorii ejus, cujus meminit Joannes Phocæ. Nihil tamen horum assero, satis habens ostendisse, de S. Margaritæ monasterio nihil habere Vitriacum, quod prætensionibus vestris faveat.

153 Ut autem gratis asseritur, Patriarcham Aymericum fundasse ipsum pro Carmelitis; ita multo inverosimilius ille fingitur, librum de institutione Monachorum de Græco in Latinum transtulisse; cum hunc ab auctore Latino, & quidem recentiori scriptū, eruditi consentiant; & Aymericus fuerit *homo absque litteris*, adeoque Latinæ fermè linguæ, ac magis Græcæ ignarus. Joannes Wastelius, libri istius infelix vindex, in principio variarum lectionum ingenue fatetur, *non esse dißimile veri, quod Græcus quispiam, Gallice melius peritus quam Latine, librum verterit in sermonem Gallicum, & alius deinde in Latinum*. Quasi vero Aymerico Patriarchæ deesse isto tempore potuerit aliquis, Græce simul & Latine peritus satis, qui immediate verteret ex Græco in Latinum.

154 Exemplar illud Gallicum, quod Namurci manuscriptum inveniri, ait Wastelius; & idiotismi, Gallici potius quam Græci, quos ille in Latino textu deprehendere sibi visus est (unde enim alias verosimile fuisset librum ex Gallico factum Latinum?) juncti cum totali exemplarium Græcorum defectu, justam mihi creant suspicionem, quod liber ille ab aliquo Gallo-Belga seu Walone primum fuerit compositus seculo 14, ac deinde ad aliarum quoque nationum usum traductus Latine; idque sub nomine *Joannis Hierosolymitani*, quale potuit auctori obtigisse, ex Gallo-belgis Cruciatis nato Hierosolymis; quod occasionem dederit majoris antiquitatis cupidis, addendi titulum *Patriarchæ*, quem deinde cum Trithemio aliqui attribuerunt seculo 8, sed sic aliis non satis antiquus visus, translatus est ad seculum 5 & S. Hieronymi ætatem.

155 Si voluisses, Rev. Pater, vacillantem historiæ vestræ chronologiam, qualis à Lezana traditur, vel stabilire contra me, vel ex meis inventis illustrare; ostendisses, Aymericum istum (cui, quatenus Antiochenus Patriarcha fuit, nihil juris erat in Carmelum, Acconensis diœcesis locum & Hierosolymitani Patriarchatus) vel fuisse revera Legatum Apostolicum pro tota Terra-sancta, uti asserit vester pseudo-Cyrillus; vel, si scriptores vestros mecum excusasses, tamquam si-

militudine nominum deceptos, neque satis in historia Orientali versatos, ut distinguerent Amalricum, Patriarcham Antiochenum, de Malasayda cognominatum, ab Aymerico de Sainiliato post annum 1120 Legato ibidem Apostolico. Hac, inquam, si mecum excusasses, nec tamen fateri velles errasse tuos, quando præcipuum præstiti auxilii honorem dederunt Aymerico Antiocheno; poteras id facere ex Aprili meo, ubi nodum eatenus insolutum vobis ita solvi ex Guilielmo Tyrio ad Vitam S. Alberti num. 66, ut putem haud displiciturum Lectori, Aprilem non habenti, istic deductam principii vestri ipsiusque Aymerici historiam, hic reproductam legere, quæ sic habet:

156 Narrat Tyrius, lib. 18 cap. 1, quod *Aymericus* præfatus, anno 1154, intercessione Regis Hierosolymitani liberatus à custodia, in quam fuerat à Raynaldo Antiocheno Principe indignissime conjectus; receptis quæ pari violentia amiserat bonis, insaniæ potentis adversarii cessit; & ***Antiochenam deserens diœcesim, in Regnum se contulit Hierosolymitanum, ubi à Domino Rege,*** Balduino III, ***& ejus matre discretissima,*** Domina Melisende, ***& Regni universi Episcopis benigne habitus, per aliquot mansit annos;*** & 1157 (quoniam ***Amalricus*** Hierosolymitanus Patriarcha, post Fulcherium ***electus consecrationis munus nondum obtinuerat)... ascisscitur de mandato regio, ut & Regina*** Theodoræ, ***regiæ unctionis conferret gratiam, & conjugii usitata solennia celebraret:*** nec videtur Antiochiam revertisse, nisi metu solutus per Raynaldi Principis captivitetem, quæ sub finem anni 1160 contigit. Igitur cum in Hierosolymitano Patriarchatu Aymericus Antiochenus, quamvis exul, maxima gratia & auctoritate apud Regem & Patriarcham valeret; prudentissime Bertholdus egit, quod ab Elia Propheta admonitus de habitando Carmelo, ad ipsum accesserit, consilii & auxilii causa, imo & necessariæ facultatis.

157 Suberat Carmelus, uti diximus, Acconensi Episcopo: erat autem is tunc Fredericus quidam, & fuit usque ad annum 1167. Ab hoc Aymericus perquam facile potuit impetrasse, ut inter quædam montis istius rudera habitare Bertholdus sineretur, & pauculos sodales colligere, qui usque ad annũ 1193 ultra decem non excrevere. Idẽ vero Aymericus, cum esset opulentissimus, cur non credatur suppeditasse Bertholdo sumptus necessarios ad opus non magnum, primumque oratorium per seipsum consecrasse, Acconensi Episcopo id permittente? Denique, si credere volumus, novellum Eremitarum cœtum, ipsis statim principiis suis, ceterorum Religiosorum Ordinum more, jus obtinuisse Professionis; idque si concedi per ordinariam simplicis Episcopi auctoritatem non potuit, nec ab ipso Aymerico in aliena diœcesi sanciri; credemus, etiam jus illud per eum impetratum fuisse à Patriarcha Hierosolymitano Amalrico: atque ita uni Antiocheno Patriarchæ meritò adscribetur tota laus fundati vel restituti Carmelitici Ordinis, absque eo quod eidem affingatur gratis potestas aliqua extraordinaria, qua fuerit in hoc negotio usus. Ceterum quod eodem Aymerico Antiocheno agente & procurante, omnia aut pleraque Terræ-sanctæ eremitoria Latina (hoc enim ut minimum prætendunt Carmelitæ) fuerint subjecta Bertholdo *Priori Generali*, nemo persuaserit: tum quia res illa maximi fuisset strepitus atque moliminis, & extra Episcoporum omnium Orientalium Synodum nequaquam solide constituenda, sic autem constituta à scriptoribus minime prætereunda; tum quia in Bullis Apostolicis, usque ad annum 1230, unicus dumtaxat locus Priori Carmelitico subjectus nominatur; tum denique quia Albertus

bertus Patriarcha, rogatus Regulam Carmelitis scribere, non tantum ipsam scripsit solis *Eremitis, juxta fontem in monte Carmeli morantibus*; sed talem scripsit, quæ in solo Carmelo subsistentibus, sufficiens; per plura autem diversarum diœceseon eremitoria sparso Ordini insufficiens & improportionata fuisset.

158 Hæc ego in Aprili docere tuos volui, Rev. Pater, pro seculo Christi 12, eoque primo Ordinis vestri, si cum Benedictinis aliisque passim Religiosis Ordinibus voluissetis à proprio illius principio numerare secula, dimissis anterioribus omnibus, alio jure ad vos non spectantibus, quam quod Eliam, in ipsomet Carmeli monte Solitarium, ibidem imitandum sibi ex ejus revelatione sumpserint majores vestri. Sed his non contentus, etiam in Europa pergis perquirere fundationes conventuum antiquiores, si non ipso vestro in Terra-sancta principio, saltem migratione inde facta sequenti primum seculo.

159 Igitur n. 119 producis Dantiscanam fundationem, veluti factam anno 1136, quamvis Lezana vester ad annum 1348 n. 8 expresse ita scribat: *Monasterium nostrum Gedanense seu Dantiscanum .... pro hoc tempore vel annis sequentibus inchoatum fuisse, Alexander Koskinski Provincialis Poloniæ, in relatione monasteriorum ejus Provinciæ ad me transmissa, testatur: eo quod illud fundatum fuerit ab Henrico Ruipero, Magistro Generali Crucigerorum, qui ad annum* 1382 *Generalatum illum gessit*. Sic Lezana, sub annum 1656 imprimens suum 4 tomum, ex ipsis verosimiliter fundationis primæ documentis. Nunc vero Patern. Tua dicit, *de* illo, ut *fundato sub annum* 1136 *per Sobeslaum, primum Pomeraniæ Ducem Christianum, constare ex authentico fundationis instrumento, quod anno demum* 1677 *ex Polonia accepimus, & ad longum exhibetur in Speculo Ordinis tomo* 1 *num*. 2919. Legi ego illud, mox ut Speculum prodiit, & in Apologia pro Sanvico num. 271 Chronologiæ Hierosol. notavi; ecgraphum, quod accepistis, dici *secundùm verum originale privilegium, ex protocollo de verbo ad verbum transcriptum Stetini, anno* 1556 *die* 26 *Septembris*. Hic addo, id factum etiam dici subsignante Philippo Duce Pomeraniæ ejusque tribus Secretariis; *transumptum* vero *concordare cum vero suo originali Germanico, & fideliter ex Teutonico in Latinum sermonem translatum esse*, sub attestatione Notarii Regii; ipsum denique *Originale* servari *in arce Butboriensi, in registro in quo omnia Acta spiritualia continentur; & inde cum omnibus solennitatibus juris desumptum est apographum, Romamque & in Belgium missum*.

160 Laudo diligentiam, sed noto ignorantiam, illud tam fidenter allegantium, neque animadvertentium, quod originale prædictum suam in fronte damnationem præfert, si fidele est vestrum apographum, & anni 1556 protocollon: istud enim, & consequenter protocollon, ipsumque anni 1187 originale præsumi debent habere annū notatum per zifras, sicut notatum habet apographum. Zifræ autem pro seculo 12, sunt una è certioribus quæ possunt haberi suppositionis notis, sicuti integro Parergo 12 demonstravi. Sciunt enim omnes eruditi, quod zifras, id est numeros hodie usitatissimos, Arabes ab Indis acceperint anno 900 Christi, à Mauris deinde Saracenis Rex Castellæ Alphonsus, anno an. 1240, tabulas suas Astronomicas componens: sic affirmantibus, quos ex Kircheri Arithmologia cito, quotquot hoc argumentum attigere. Quod autem publica instrumenta attinet, hactenus præter Carmelitas inveni neminem, qui nollet senioribus & versatioribus Notariis credere, easdem zifras longe serius recipi cœpisse in usum fori vel eccle-

ſtaltici vel ſecularis,ubi etiam hodie frequentior uſus eſt litterarum numeralium Latinarum in annis diebuſque notandis.

161 Parergon iſtud cum lectum à Patribus Carmelitis eſſet, fuerunt pauci aliqui ſatis ingenui, ut faterentur, neque Atteſtationem Thomæ Florentini, neque aliam ſcripturam poſſe recipi pro legitimo ac vero antiquioris ætatis, nedum ſeculi 8 aut 9 inſtrumento, quæ per zifras tales notata inveniretur. P. Franciſcus Bonæ-ſpei confugit ad argumenta, viro gravi ac litterato indigna, quæ obiter refutata Lector inveniet tomo 2 Maji pag. 713 n. 20. Quid enim puerile magis, quam ex impreſſis hoc ſeculo libris argumentari ad uſum primorum Eccleſiæ ſeculorum; quaſi res vetuſtiſſimæ non poſſint & ſæpe ſoleant notis recentiſſimis & nunc uſitatioribus exprimi? P. Franciſco ſuccedens P. Valentinus à S. Amando, velut deficienti Atlanti, ad ſuſtinendum antiquitatis Carmeliticæ cælum, ſuffectus Hercules; ſeipſum alioſque fruſtra fatigavit, ut inveniret antiquiora zifrarum ante ſeculum prægreſſum uſitatarū veſtigia. Profectus etiam in Germaniam Adrhenanam ea cauſa, verſavit & curioſe abluit plurima vetera ſepulcreta; unde reverſus, cum conſuluiſſet Ordinis ſui amantiſſimum, eundemque antiquitatum patriarum ſcientiſſimum, Antverpienſis civitatis Secretarium Valckeniſſe; iſque fateretur nihil ſe pro illo, ſed contra, multa teſtari circa zifras poſſe; haſtam in deceſſoris ſui manu infeliciter confractam abjecit, & in tot libellis ſuo alienoque nomine, nunc vero, nunc fictitio contra me editis, numquam fuit auſus de uſu zifrarum, verbum ullum facere.

162 Præſentire hoc viſus P. Franciſcus, neque facile ſe, quod intendebat, perſuaſurum ratus; *Forte*, inquit parte 2, n. 640 Armamentarii, *oſtendam originales numerarias diplomatis Florentini Latinas, à noſtro Lezana mutatas in zifras Arabicas.* Sed iſtud *Forte* numquam in tactum tranſiit. Nemo etiam Carmelitarum Bononienſium, qui nobis ſcribi fecerant per Reverendiſſ. P. Mag. Ludovicum Torellum Ord. Eremitarum S. Auguſtini, oſtenſuros ſe ſuæ fundationis autographum pro anno 1201; nemo, inquam, eorum fuit qui illud examini auderet ſubjicere nobiſque mittere; cum idem qui ipſum mihi pro genuino & indubitabili laudaverat Torellus, ingenue fateretur, vidiſſe ſe *numerum milleſimi, non litteralem, ſed arithmeticum eſſe.* Adeant nunc arcem Buthorienſem Poloni Carmelitæ, rurſumque inſpiciant protocollon anni 1556, noſque certores faciant, litteris non arithmeticis, quibus apographum ipſorum utitur, ſed numeralibus ſcripta eſſe omnia. Deinde quærant, an eo quod allegatur regiſtro inveniantur plura ſeculi 12 inſtrumenta Germanica. His vero non repertis (ut credo nulla invenienda, ſed Latina omnia, vel ſaltem linguæ valde diverſæ à Teutonico ſeculi 16) agnoſcant non eſſe verum originale quod prætenditur, tandemque excuſent mecum tres illos Philippi Ducis Secretarios, quòd vitiatum apographum in anni numero, originale eſſe affirmaverint.

163 Iidem etiam oſtenderunt, ſe parum admodum in ſuæ patriæ hiſtoriis verſatos, ſi pro anno 1136 agnoverunt aliquem Pomeraniæ *Ducem Subiſlaum*, eumque *primum Chriſtianum*. Habemus nos Ducatus iſtius hiſtoriam, grandi volumine ab origine ductam, Germanica lingua, & Stetini impreſſam anno 1639, auctore Joanne Micrælio. Hic nos docet, jam inde à tempore Ottonis primi & annis 980, totâ Pomeraniâ receptam Chriſti fidem fuiſſe: quod etiam tradit Eilhardus Lubinus, in deſcriptione illius inſerta Atlanti Blaviano: *ſed cum*, inquit Eilhardus, *ſæpius deficerent, atque anno 1066, occiſis Chriſtianis omnibus; redirent*

redirent ad Paganismum; tandem ab Ottone Episcopo Bambergensi, flagitatione Boleslai Polonia Ducis & Danorum Regis, iterum Euangelium salutis in Pomerania prædicari cœptum eo successu, ut Iulini viginti duo millia civium ab illo baptizata esse scribantur.

164 Tum incipit Eilhardus Ducum seriem texere, quorum caput censetur Suantiborus, in stemmate genealogico apud Micrælium, dictus filius Mestiborii apostatæ, annoque 1107 miserabiliter extincti; cujus nepotes ex prædicto Suantiboro Wartislaus & Casimirus, circa annum 1124 fuerunt baptizati. Wartislao succedens anno 1136 *Bugislaus I* fundavit Episcopatum Julinensem 1175. Exinde ab eodem Eilhardo successive nominantur reliqui omnes Pomeraniæ Duces, usque ad annum 1637, in iisque omnino quindecim *Bogislai*, nullus *Subislaus*. Ast apud Micrælium, in genealogica Arbore, etiam ad collaterales sese extendente, invenitur Bogislai primi filius alter, *Subislaus*, qui inferiorem Pomeraniam, adeoq; & Gedanum, forte habuerit, ab anno 1150 ad 1187; ejusque nepos Subislaus II paulo post annum 1207 defunctus, nec istius nominis quisquam ibi occurrit alius. Hinc apparet, quam imperite & infeliciter confictum sit istud Carmeliticæ apud Gedanenses fundationis instrumentum, quantoque certius credi possit asserenti, ipsam post annum 1348 primùm factam esse.

165 Gedanensi figmento sic everso, succedat simile Viennense: cujus quidem instrumentum nullum profertur, quin tamen fuerit aliquid pro initio seculi 12, in quo versamur, dubitari non vult Patern. Tua num. 113, quia pro eo *testatur Ioannes Cuspinianus, vir secundùm Papebrochium eruditus, asserens Carmelitas fundatos fuisse ab Henrico primo Duce Austriæ, qui obiit anno 1172, vel ut alii 1177.* Fuit pro sua ætate & ea, quæ tunc erat, penuria vetetum monumentorum, necdum tam studiose eruderatorum & examinatorum, eruditus jure merito habitus Cuspinianus; eruditior certe, quam ut tecum, Pater Rev. diceret, initio seculi 12 factum esse, quod ipse adscribit tempori Henrici, primi Ducis, creati à Friderico Ænobarbo an. 1156. Quid autem scribit Cuspinianus? Quod *Fratres de monte Carmeli Henricus Divi Leopoldi filius fundavit, & suum eis Burgum donavit.* Leguntur hæc sub finem opusculi, quod Austriam nuncupavit, cujus historiam deducturum se pollicitus erat, *è receptis annalibus, & vetustissimis antiquitatibus ac diplomatis, quæ oculata fide perspexit:* & eatenus summam fidem meretur. Ast non ex illis solis scripsit; sed ex aliis non ita firmis, *quibus*, inquit, *fidem lector habeat, quoad certiora intelliget; &, si frivola, quæ temeritate quadam nonnulli sibi usurpant scriptores, nulla auctoritate suffulti, attulerimus, id liberum sit cuique vel damnare vel rejicere.*

166 Utor ego ea, quam vir modestus, prudens, ac sincerus concedit, libertate: & certiorem migrationis Carmelitanæ ducem habens Sanvicum, inter *frivola & nullâ auctoritate suffulta*, reputo contrariam illi assertionem Viennensium Carmelitarum: qui gratis & nullo idoneo instrumento producto affirmaverunt Cuspiniano, fuisse se ab Henrico I fundatos: nec ullam me puto facere Cuspiniano injuriam. Habuerit Henricus iste *arcem suam in eo civitatis loco, ubi Fratres habitabant*, quando scribebat Cuspinianus circa an. 1527: sequiturne hinc, eosdem ibi tanto prius habitasse, quàm extra Palæstinam id licere, definitum esset in Carmelo? Non credidisset hoc Cuspinianus, si ei ex veteri Riboti Speculo Sanvici chronicam legendam dedissent Patres Carmelitæ: neque credam ego; sed libentius fatebor

tebor nescire me, quisnam Henricianam arcem Carmelitis inhabitandam dederit; cetera Cuspiniani de illis asserta, nihilq; rationabilis contradictionis patientia, libenter suscipiam: puta, quod circa annum 1360, qua Collegium Canonicorum S. Stephani fundatum fuit, tanta floruerint gratia apud Rudolfum, tunc Ducem, primi Rudolfi pronepotem, ut voluerit eos *pari numero*, id est viginta quatuor, *in medio Canonicorum* chlamyde purpurea ornatorum *incedere, & gentilitium Austriæ scutum repræsentare, scutum scilicet rubeum cum albo inserto per medium*. Si quis vero his non contentus, velit omnino fundatorem Carmelitarum dictum fuisse *Henricum*; per me licet, accipiat ex Habspurgicis primum & unicum hujus nominis, qui ab anno 1303 usque ad annum 27 Ducatum Austriæ tenuit, teste jam sæpe dicto Cuspiniano. Tam facile enim in *Henricis* errare potuit Carmelitarum Viennensium memoria, quam in *Honoriis* Romanis Pontificibus errarunt *multi, quando* mutationem cappæ barratæ in albam, *quæ sub Honorio IV contigit, sub Honorio III accidisse autumarunt* apud Lezanam ad an. 1216 n. 4.

PARAGRAPHUS XV.

Monumenta quædam ab anno 1200 *ad* 1300, *quibus monstratur Elianum institutum monasticum etiam hoc seculo floruisse.*

RESPONSIO.

167 Floruisse insigniter hoc seculo Ordinem Carmelitanum, nemo Tibi non libens concesserit, Pater Rev. Sed hujus floris initium libentius deducet à Regula, intra primos 10 vel 12 annos hujus seculi ab Alberto tradita. Hanc Regulam quod majores vestri falsificaverint, anticipando datam multis annis prius, quam in Palæstinam veniret Albertus iste, primũ eò appulsus an. 1206; condonabimus studio nimiæ antiquitatis super Minores ac Prædicatores usurpandæ; modo velitis agnoscere, simili studio alia quoque apud vos plura potuisse corrumpi, maxime circa annos fundationum antiquiorum.

168 Post Patriarchæ Alberti Regulam, quæ verum est & indubitabile hujus seculi 13 monumentum; allegat Patern. tua Epistolam Cyrillo tertio Priori adscriptam, quam nosti à me non recipiendam. Allegas deinde Sanvici Chronicam; sed cum ei fidem habere ipsemet recuses in tempore decretæ cœptæque migrationis, quod certius poterat cognovisse; cur exigis, ut ei credam de rebus ab ejus cognitione remotioribus. Pro istis igitur, contra me nihil probantibus, rursum Tibi produco Jacobum de Vitriaco Ordinis vestri in Oriente principia, post datam ab Alberto Regulam, suis oculis contemplatum, neque adhuc scientem nominare *Fratres S. Mariæ de monte Carmelo*, non nisi post ejus ex Terra-sancta discessum ita cœptos appellari.

169 Ejusdem de eisdem silentium in Historia Occidentali, scripta circa annum 1220, nihil minus efficax est, contra prætensos ante id tempus in Europa Conventus. Siquidem in Præfatione generali istorum suorum librorum, quam in editione Duacena desideratam, Henricus Canisius protulit tom. 6 antiqu. Lectionum pag. 1313; Jacobus ipse sic loquitur: *In secundo libro modernã Occidentalium*

lium historiam sub compendio perstransiens, de Pradicatoribus egerit Vitriacus. Ego, Rev. *bis qua Dominus in partibus Occidentis, diebus* Pater, sciens S. Dominicum fuisse Canoni- *istis novissimis operatus est, & pracipue de di-* cum Uxamensem, & instituto à se Ordini *versis, tam regularium quam secularium Ordi-* tradidisse observandam Canonicorum, id *nibus, perstractavi.* Sunt autem illi, à cap. est, S. Augustini Regulam; habitum quo- 14 ad 28 deducti, omnino quatuordecim, que adeo illis similem, ut si videas imagi- tunc recentes plerique. Itaque in fine par- nem S. Norberti, fundatoris Præmonstra- tis 2 Propylæi antiquarii, ante tomum 2 tensis, in eo, quem illi in Germania adhuc Aprilis pag. XL, non dubitavi assumere pro gestant, habitu; ipsum non nisi colore di- irrefragibili argumento, quod sigillatim stinguas à S. Dominico, qualem exhibent describens, *Cistercienses, Calatravenses,* imagines ejus paulo vetustiores (ut appa- *Valli-callienses, Carthusienses, Grandimon-* ret ex imagine Coloniæ sculpta hoc ipso- *tenses, Tironenses, Pramonstratenses, Aroa-* met seculo, & posita tom. 1 Junii pag. 984) *sienses, Sanvictorinos, Pradicatores, Mi-* hæc, inquam, sciens de S. Dominico & *nores, & alios quotquot noverat generum di-* ejus Ordine; sciens insuper ipsum accepto *versorum cænobitas,* nullam facit mentionem Bononiæ Conventu, ab anno 1219 ad fi- eorum, quos in Oriente descripserat, *ad imi-* nem vitæ, id est annum 1221, constanter ibi- *tationem Elia in Carmelo solitariam vitam* dem commoratum; nihil debui dubitare, *agentes.* quin, *nova Religio & Pradicatio Bononien-* *sium Canonicorum*, esset *Ordo Pradicato-* *rum.*

170 Ita tunc ego, nequaquam ratus me obligari ad titulos singulorum capitum ver- botenus tradendos; & brevitati studens, pro titulo capitis 27, *de nova Religione & Pradicatione Bononiensium Canonicorum,* scri- psi *Pradicatores.* Horum Ordinem isto ca- pite describi non animadvertens Andreas Hoyus, in synopsi utriusque libri ad calcem impressa pag. 471, cum inter ceteros ejus- dem temporis Ordines, ibi recensitos, etiam notasset, quod *Ordo Pradicatorum, inchoa- tus à B. Dominico, in Tolosatibus an.* 1203 *sub Innocentio III, confirmatus est ab Honorio III an.* 1216; mox addit, *cujus nullam fieri mentionem ab Auctore synchrono, est cur mi- remur.* Hæc verba, tali loco à me non ob- servata neque correcta, magnos exciverunt clamores eorum, qui bonum Andream, in unius (ut ipse præfatur) *diecula opella ex- cutientem* secuti, ipsimet sua passione ex- cæcati toti, libellos famosos contra me im- pleverunt convitiis, *impostorem & falsa- rium* appellantes, qui finxerim, quod de

171 Sane Honorius III, in prima Bulla sua, novi Ordinis confirmatoria, anni 1216, scribens *Dominico, Priori S. Romani Tolosa- nensis, ejusque Fratribus*, necdum eo nomi- ne utitur; sed statuit, *ut Ordo Canonicus, qui secundùm Deum & B. Augustini Regulam in eadem* (S. Romani) *ecclesia institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus in- violabiliter observetur.* Thomas Malvenda, Ordinis istius Annalista, ad annum præno- tatum quærit, *unde illustre Pradicatorum nomen Ordini factum sit*; ac tandem, post varia undique accersita, concludit; *satis constare, in Honorii III litteris anni* 1219 *& aliis sequentis temporis ..... item multo- rum sequentium Pontificum, semper Pradica- torum Ordinem appellari.* Nobis autem in- didem constat, ejusmodi appellationem necdum vulgarem fuisse cum Vitriacensis scripsit, & *Canonicos* appellavit, qui sub titulo Canonici instituti fuerant à Sede

Apostolica confirmati. Existimo Religiosissimos illos Patres non dolituros, quod eos ego docuerim invenire Ordinis sui notitiam in coævo Vitriacensi, qui Concilio Lateranensi, adeoque & confirmationi illius interfuit, simulq; ostenderim, honorificam Canonicorum appellationem ipsi prius tributam, quam vulgo invalesceret nomen *Prædicatorum*. An autem æque gratum futurum ipsis sit, quod eo titulo imposturæ arguar à Patribus Carmelitis, viderint hi qui tantopere cupiunt me meosque libros Dominicanis reddere odiosos.

172 Ast contra loquentem Sanvicum, & tacentem Vitriacensem, objicitur fundatio Coloniensis, veluti ad finem præcedentis seculi referenda. Sed hoc ne fieri secure posset, videtur cavisse ipsemet Sanvicus, ultimâ capitis sui 6 clausulâ dicens, quod Fratres, à S. Ludovico Rege Parisiis fundati, (utique anno 1256) *alios ad suam Religionem recipientes, in diversis Franciæ & Alemanniæ partibus monasteria sui Ordinis constituerunt.* Ad tempus etiam redeuntis ex Syria sancti Regis, Conventus sui originem videntur retulisse ipsimet Colonienses Patres, qui totam Historiæ Carmelitanæ seriem, novemdecim distichis in camera Hospitum descriptis intexuerunt, hoc modo concludentes poëma:

Victores Asiæ, patriam plerique petentes,
E sacro secum monte tulere viros:
Miles, Agrippinam deductis, Bruno reversus
Atria fundavit, auspice, nostra, Deo.
Sicque Palæstinis remeans Ludowicbus ab oris,
Gallica nostrates regna per usque locat.

173 Cur ultimum distichon or[...]rint omnes, qui priora duo ubique efferunt, non est difficile judicatu: credebant enim Brunonis istius & Ludovici tempora nimium enormiter distare ab invicem, neque ex re sua erat composita legi. Unde autem probatur tanto senior fuisse Bruno, Carmelitarum Coloniæ fundator? Ex quodam, inquiunt, libro Germanico, cujus initium Latine versum fol. 4 pag. 1 est hujusmodi: *Liber Provisorum pauperum domesticorum S. Iacobi, Originis Parochialis ecclesiæ S. Iacobi pariter & fundationum ac duorum monasteriorum conventuumque in ea situatorum.* Immediate autem post in eadem pagina sequitur: *In anno post Nativitatem Iesu Christi, cum in Romano regno inscriberetur sexcentesimus quadragesimus primus, tempore Dagoberti Christianissimi Regis Franciæ & Austriæ, qui tunc temporis civitatem & Coloniensem districtum obtinebat.* Tum eodem folio 4 pagina 2 continetur hæc clausula: *Cum inscriberetur annus 1220 Carmelitarum Ordo, civium ope & cujusdam Equitis dicti Bonnerhoff, ædificavit domum unam Dei & cœnobium: ac Ordinis Fratres cœperunt in eodem variegatas, albas & nigras cappas aut pallia deferre: fueruntque nuncupati Variegati Fratres, B. V. Frauwen-Bruder.*

174 Licetne videre librum ejusque auctoritatem ex antiquitate æstimare? Toto biennio post editum Apilem, hoc egerunt Coloniensis urbis Notarii quidam ex senioribus, jam sæpe antea ab Apostolico Nuntio ad similia judicia in transumptis ejusmodi Romam mittendis adhibiti: sed quidquid per se aliosve egerint, orando, suadendo, numquam potuerunt ab iis, qui archivium istud servant, obtinere, ut librum exhiberent, aut etiam faterentur eum ibi esse. Habent ergo ipsi suspectam rem totam; censentque, ex grandi illo chronologico saltu ab anno 641 ad annum 1220 in eodem folio, verosimile reddi, quod alius iterum fiat in sequenti, annorum ducentorum aut trecentorum; nihilque dubitant, quin reliqua quæ librum complent instrumenta ac documenta finem habeant post annum 1500, & tunc primum conscriptus sit liber. Sic enim argumentatur per epistolam

is

is qui illos pro me consuluit, talium etiam ipse probe peritus, dicens: *Erhardus Winheim, in suo Sacrario Agrippina, sacellum S. Iacobi erectum fuisse, ait, à S. Annone post annum 1004. Ut illud in ecclesiam Parochialem excresceret, quæ suos jam Provisores haberet, videtur fieri non potuisse, nisi multorum annorũ decursu. Quam multa interim scriptu digna debuerunt occurrisse, quorum causa mutatum est sacellum in Parochiam, circa fundationem dotationemque illius & circa contractus varios, ea causa initos, legata, obligationes, anniversaria & similia alia? Qui igitur omnia ista paucis lineis decurrere potuit, ut veniret ad Carmelitanæ ecclesiæ fundationem, nihil magnopere ad ecclesiam S. Iacobi pertinentem, profecto debuit scripsisse ea ætate, qua ista omnia, multas alioqui paginas impletura, abolita erant à memoria hominum. Fortasse nec mysterio vacat, quod cum aliorum extracta appareant apud auctorem Armamentarii in sua originali Italica lingua; non etiam hoc producatur in sua Germanica, unde facillimum fuisset de ætate scribentis judicium ferre. Recentioris enim elegantiæ est τὸ* Frawen-Brüder, *& superioribus seculis, quibus lingua nostra plurimum Westphalismi habebat, scriptum aliter fuisset.*

175 Hactenus vir, ut dixi, eruditus, insignis postea monasterii in eadem Archidiœcesi Coloniensi Prior, nunc pro reformandis quibusdam sui Ordinis cœnobiis in Poloniam missus. Scripsit autem ista, non ex suo tantum, sed senis etiam patris sui, expertissimi quoque in talibus viri, judicio: quibus addiderim, quod ipsismet Carmelitis testimonium illud, ex S. Jacobi libro petitum, adeo ignotum fuit ante annos quinquaginta, cum Admiranda Coloniæ suæ scriberet Ægidius Gelenius; ut eidem suggesserint, quod *Bruno de Bonnerhoff an. 1198 Religiosos, Carmelitani montis incolas, secum in Agrippinensem Coloniam duduxit*, quodque anno 1219, *temporibus S. Engelberti Archiepiscopi, extructa est eis ecclesia.* Factum id fuerit tempore *Engelberti* alicujus, sed non *Sancti*, verum *Falkenbergici*, anno 1261 ordinati: & consueta infirmitas hominum, ex pluribus synonymis consuetorum ordinarie accipere famosiorem, quem plerumque solum noverunt, occasionem dederit opinioni, fundationem Carmeli Coloniensis justo antiquiorem faciendi. Sed quid agimus? *Frater Ioannes de Lennia, Prior Generalis Fratrum Ordinis Beatæ Mariæ de monte Carmeli, universis Prioribus & Fratribus ejusdem Ordinis in Provincia Alemania existentibus .... longe lateque diffusis* .... pro *Br: Brunone ejusdem Ordinis Professo, necnon & ejus uxore D. Iutta, Ordinis matre & filia*; propter collata in Ordinem beneficia, indicit Collectam, *Deus qui caritatis dona*, quoad vivent; & post mortem, *Inclina, Domine*, aliasque preces & sacrificia; per litteras, datas *in Domo nostra Coloniensi, anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo, in die Trinitatis.*

176 Est hic Bruno diversus à priori, sicuti ex proprio ejus scripto patet, in quo se appellat *Brunonem de Bunregassen*: sed nullo apposito anno, ut prætensi Vicarii Generalis epistola nequeat hinc vel confirmari vel infirmari. Objectioni tamen contra Sanvicum hinc sumptæ facilis datur solutio, ex illo communi scholarum effato, *Quod nimium probat, nihil probat.* Erat tempore Honorii Papæ III, ad Pontificatum Romanum evecti sub annum 1216, *ignotus Ordo in Europa, & ob id apud eum non pauci pro illius extinctione instabant*, uti legitur in Officio Commemorationis solennis B. Mariæ de monte Carmelo; in Officio, inquam reformato; cum antea legeretur nomen *Honorii quarti*, primum creati anno 1285. Nunc mihi animum advertere, Pater Rever. Tempore Innocentii Papæ IV, anno 1246,

 Car-

Carmelitarum è Syria transmigrantium adhuc eò aspirabat affectio, *ut per Apostolicæ pietatis auxilium statum consequi valeret*; sicut habet Bulla, ex ipsorummet supplicantium verbis de more formata atque ad hoc petita, ut haberent quod responderent Prælatis, dicentibus; *quod, cum hæc Religio esset eis ignota, gratiam postulatam Fratribus non concederent, donec super præmissis intentionem summi Pontificis scirent*: & Tu mihi dicis, fuisse eum *longe lateque diffusum per Alemanniam*, divisum in *Provincias*, *Capitula Provincialia* celebrasse &c? Nimium hoc esse, adeoque nihil, fatearis necesse est. Non est, mihi crede; nec potest esse ejusmodi epistola Joannis autographa, sed apographa, in qua *ducentesimus* annus pro *trecentesimo*, vel suppositus sit per fraudem, vel (quod malim) obrepserit per errorem.

177 Lassus sum, fateor, his aliisque, jam pridem pro Sanvico disputatis, iterum recoquendis; sed coëgit Tua, Rev. Pater (nescio quo mitissimo nomine appellem) dissimulatio, qua omnia istæc præteris, quasi numquam à me scripta editaque fuissent. Hoc autem §. laudans Sanvici Chronicon, quatenus ad tuum facere intentum videtur, nec verbum quidem dicis, de modo ac tempore descriptæ ab eo transmigrationis; sed à Regula data sub initium seculi, transilis ad finem, commemorando successum Capituli Montis-pessulani, *in quo, anno 1287 auctoritate Apostolica dimiserunt Carmelitæ pallia sua barrata.* Hæc autem scribis, de forma quidem eorum nihil solicitus, sed absque ulteriori probatione inculcans, quod ea (quorum auctorem S. Antoninus & alii faciunt S. Albertum Patriarcham, initio seculi 13 mortuum) gestaverant per annos 648.

178 Reduco igitur te vel invitum ad annum decretæ transmigrationis, quem Sanvicus numerat 1237. Tum vero progrediens hic auctor, inquit; „Anno ergo Domini, „millesimo ducentesimo trigesimo octavo, „aliqui ex dictis Fratribus, natione Cyprii, „transfretaverunt; alii vero, natione Siculi, „ad insulam Siciliæ navigaverunt: quidam „autem, natione Provinciales, apud Massiliam civitatem Provinciæ applicuerunt. „Qui omnes, & post eos alii, hac intentione Terram-sanctam deserebant, & ad „illas ac varias regiones accedebant, ut Religioné istam in illis regionibus ☞ noviter „plantarent. Igitur qui ad Cyprum transfretaverant, mansionem huic Religioni „congruam in Eremo Frontaine construxerunt. Qui vero ad Siciliam navigaverant, „habitationem huic Religioni commodam in suburbanis Messanæ erexerunt. „Sed illi, qui apud Massiliam applicuerant, „domum isti Religioni opportunam in „Eremo Aquælatarum, distanti per unam „leucam à Massilia, ædificaverunt. Denique anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo, Christianissimi milites Dominus Joannes Vesci, & Dominus Richardus Grey, natione Anglici, „cum Richardo Comite Cornubiæ, Fratre „Henrici Regis Angliæ, ad Terram-sanctam transfretaverant; post multos vero „actus bellicos, in Palæstina contra infideles strenue peractos, de Terra-sancta ad „Angliam remeantes, quosdam hujus Religionis Fratres Anglicos; de licentia Prioris monasterii montis Carmeli, secum ex „devotione ad Angliam duxerunt. Quibus „Fratribus Dominus Joannes Vesci in Silva de Holne juxta Alnewicum, & Dominus Richardus Grey apud Eylesfordiam in „Cantia, mansiones huic Religioni commodas ædificaverunt.

179 „Considerantes autem Fratres „prædicti, regiones ad quas pervenerant, „esse aptas & idoneas ad multiplicandum „in ipsis sacram hanc Religionem; plures „viros ad eam receperunt. Sed priusquam „præ-

„ præsumerent eam quoad monasteria in di-„ ctis regionibus ☞ notabiliter multiplica-„ re, prudente ducti consilio, ad summū Pon-„ tificem Innocentium quartum, tunc Lug-„ duni commorantem, accesserunt: cui „ rationem fugæ eorum de transmarinis „ partibus, & causam adventus eorum ad „ prædictas varias regiones & remotas, ex-„ posuerunt: eique supplicaverunt, ut di-„ gnaretur eis impendere favorem, quo „ possent in dictis regionibus multiplicare „ suam Religionem. Pontifex autem præ-„ dictus, adversitatibus eorum compatiens, „ & de multiplicatione hujus Religionis „ per cunctas fidelium partes gaudens, litte-„ ras eis duodecimo Kalendas Julii anno Do-„ mini millesimo ducentesimo quadragesimo „ quinto concessit, per quas universis Chri-„ sti fidelibus scripsit, ut dictos Fratres beni-„ gne reciperent, & eis de opportunis lo-„ cis, in quibus possent secure Domino fa-„ mulari, liberaliter & caritative provide-„ rent.

181 „ Obtentis itaque à summo Ponti-„ fice Innocentio quarto litteris præmissis, „ cœperunt dicti Fratres per regiones ad „ quas pervenerant, juvantibus eos Christi „ fidelibus, loca Religioni eorum oppor-„ tuna in diversis civitatibus & villis per in-„ crementa temporum construere, in qui-„ bus possent Domino Deo & ejus „ Matri Virgini, sicut desiderabant, secure „ deservire. Qui enim ex eis ad Cyprum „ accesserant, in quibusdam civitatibus & „ locis Cypri monasteria huic Religioni „ commoda ædificaverunt. Qui vero ad Si-„ ciliam perrexerant, non solum per civi-„ tates Siciliæ hanc Religionem plantave-„ runt, sed inde per Apuliam, & per cete-„ ras regiones Italiæ sensim in diversis ci-„ vitatibus, & locis eam auxerunt. Qui au-„ tem ad Provinciam profecti fuerant, nec-„ dum per civitates & loca illius regionis, „ sed per Narbonensem provinciam & Aqui-„ taniam atque Hispaniam, in diversis ci-„ vitatibus & villis ac locis, Religionem „ istam paulatim multiplicaverunt. Illi vero „ qui ad Angliam secesserant, non tantum „ per insulam Angliæ, sed per Scotiam & „ per Hiberniam, in multis civitatibus & „ villis ac locis, Religionem pedetentim „ dilataverunt.

182 Habes hic, lector, sinceram & undequaque credibilem transmigrantis & in Europa multiplicari ac florere egregie incipientis, Ordinis Carmelitani historiam; præ qua merito contemnere possis quamcumque antiquiorum fundationum prætensionem. Nolim tamen negare, quin prædictorum Fratrum aliqui, pro sublevandis Christianorum in Syria angustiis, eleemosynisque conquirendis, sæpius trajecerint in Europam post mortem S. Brocardi, vivente adhuc S. Cyrillo. Hic vero quoniam prædixerat, fore ut, se mortuo, transmigrare Ordo inciperet; nihil est conceptu facilius, quam quod sic præmoniti, captaverint subinde occasionem acquirendi aliquid stabilis possessionis in Europa; quod ultro citroque commeantibus receptum præberet, & congruo tempore exordium daret perpetuandarum commorationum. Ita Valencenis in Belgio contigisse asserit R. P. Daniel à Virgine Maria, Parte 1 Speculi num. 1493 in Vita B. Simonis Stock: *Quantum*, inquiens, *ad Valencenensem Conventum, qui quidem, una cum ceteris Conventibus Flandriæ sub Provincia Franciæ unitus, in Capitulo Provinciali locum habuit post Ipreusem, & Brugensem*, anno 1264 fundatos; *ejus tamen fundatio in vetustis urbis monumentis refertur ad annum* 1235; *quo quidem per modum hospitii, nondum autem per modum formati Conventus; aut ut talis in Capitulo aliquo Provinciali acceptati, ibi esse cœperunt, & perstiterunt usque post fundatos præfatos Conventus, qui ideo*

Rr 3 præce-

præcedentiam habuerunt.

183 Sincerum undequaque & indubitabile ejus rei monumentum, primus legendum nobis dedit R.P. Gregorius à S.Martino, Gallo-Belgicæ Definitor: cui, ipsum in quadam Apologia objicienti, gaudeo me potuisse respondere verbis præmissis dicti Patris Danielis, itaque repressisse grandes illos de me triumphos, quos ad conspectum istius Apologiæ perstrepere fecerunt Carmelitæ hic nostri, variisque etiam libellis inseruerunt. Placet autem in tanta verorum instrumentorum seculo 13 confectorum raritate, illud exhibere, ut appareat nihil libentius facturum fuisse me, quam multa similia producere, etiam contra me ipsum; si aliqua suggerere potuissent Patres, adversarii & accusatores mei, quod esset fidei nequaquam subiectæ. Ipsum accipe, & simul specimen veteris Walonicæ linguæ, ad quod conferre possis post hac, si quod ex his nostris partibus offeratur, quod videatur facere pro majori antiquitate suadenda. Tenor hic est:

184 *L'an de l'Incarnation mil* CC. XXXV, *ou mois Marche, Paske entrant, les Frieres Pierart del Corbie & son compaignon, del Ordene de Notre Deme dou Carme, avec manteaux berés, son venus al presence d'Eskievin, & requiet & presiste li Eskievins, ke de leur boine volenté il voet, loet, & greet li premision, ke Medeme Jienes, li Contiesse del Flande & Hanaut, avoit donnet loaument à li dis Friere, cy pooire de demeurer & faire un monnastere & eglize à Vallenchiennes, si li premision fu donnet laz nuit de l' Annontiacion. Ouci li Friere Pierart fi conoitre a lis dis Eskievins, ke un nomet Iokin Tuepain li Bourgois avoiet donnet un liux & maison, ki siet al Tainerie pour pooire faire eglize & monnaster, a honneur del benoit Vierge Marie; li dis Eskievins on tout ci coze vau & oy, & par apries portiet ensennement d'un li al l'autre. Ore est a savoir, ke lis Eskievins, par leur bonne volenté, on greet & loet cil premision, donnet par la Contiesse, ke li Friere Pierart del Corbie, del Ordene dou Carme, fais pooire batire eglize & monnastere, pour demeuser en cili Vallenchiennes, as liux a chil donnes par li Ioakin Tuepain. Tout chou fu fait ad present li dis Eskievins, en Avril le Samedis suivan Paske, del an en grace mil* CC XXXV.

Tiemoin F. del Honi li Iocunnes.

185 „ Addo Latinam veteris Walonismi versionem:

„ *Anno Incarnationis millesimo* CC. XXXV, „ *mense Martio, intrante Paschate, Fratres* „ *Perardus de Corbeia & Socius suus, Ordinis Dominæ nostræ de Carmelo, venerunt* „ *cum suis mantellis barratis, in præsentiam* „ *Scabinorum; requisiveruntque & persliterunt apud Scabinos, ut ex bona sua voluntate vellent, approbarent, & ratam haberent licentiam, quam Domina Ioanna, Comitissa Flandriæ & Hannoniæ, legaliter* „ *dederat dicto Fratri, cum facultate manendi, & struere faciendi ecclesiam atque* „ *monasterium Valencenis. Licentia illa fuit* „ *data in Vigilia Annuntiationis. Præterea* „ *prædictus Fr. Perardus notum fecit, quod* „ *quidam, dictus Ioachimus Tuepain, dederat* „ *locum quemdam & domum, sitam in Vico* „ *Coriariorum, ut posset ibi facere ecclesiam &* „ *monasterium in honorem benedictæ Virginis* „ *Mariæ. Prædicti Scabini hæc omnia viderunt* „ *& audiverunt, atque exinde unus cum altero* „ *desuper inter se contulerunt. Itaque sciendum est, quod Scabini, ex bona sua voluntate,* „ *ratã habuerunt & approbaverunt permissionem datam per Comitissam; ut Fr. Perardus de Corbeia, Ordinis Carmeli, haberet* „ *potestatem ædificandi ecclesiam & monasterium, ad habitandum Valencenis, in loco* „ *sibi donato per Ioachimum Tuepain. Totum* „ *hoc factum fuit in præsentia Scabinorum, in* „ *Aprili,*

„ *Aprili, die Sabbati post Pascha anni Gra-*
„ *tiæ millesimi* CC.XXXV.

Testis F. del Honi Iunior.

186 Tres hic habentur chronotacticæ notæ. Prima designat diem 24 Martii Vigiliam Annuntiationis, quæ anno 1235, sub cursu litteræ Dominicalis G, & circuli Paschalis ipsum referentis ad 8 Aprilis, fuit Sabbatum ante Dominicam Passionis; & hujus causa festum ipsum differendum fuit in 26 sequentem. Secunda nota, est dies aliqua *intrantis Paschatis*, durante adhuc mense Martio, quo Fratres Magistratui supplicarunt; tertia dies probatæ licentiæ, *mense Aprilis* & *sabbato post Pascha*. Prima & ultima difficultatem nullam habent; habet aliquam secunda. Si enim Pascha definias vulgari nunc more à Dominica Palmarum ad Dominicam in albis, nullum in eo locum habebit mensis Martius, eo quod Dominica Palmarum fuerit prima Aprilis. Hinc aliquando subveritus fui, ne fraude aliqua vel casu extritis vel erasis tribus litteris ex numero VIII, notante annum 1238, quo Pascha fuit 4 Aprilis; remanserit V annusque 1235.

187 Sed scrupulum deposui ex sententia Patris Henschenii, ad 21 Martii ante Vitam S. Benedicti, docentis Paschale tempus censeri posse inchoatum, & primum Pascha dici ipsam Dominicam Passionis: eâdem autem ratione, qua diviso bifariam mense prima pars dicitur *Mensis intrantis*, secunda *exeuntis*, videtur Paschale tempus posse dividi, sic ut dies Pascha præcedentes incipiendo à Dominica Passionis, dicantur *Paschatis intrantis*; sequentes, Paschatis *exeuntis*. Solutioni huic affinis illa est quam suggerit Pignorius, Senator Parisiensis, in Notis ad Poëma de anno Romano: ubi observato antiquo usu Gallorum & Belgarum incipiendi annum à Paschate; *Quia*, inquit, *neque dies neque mensis Paschalis fixus erat, uti nec hodie est, propter mobilem ejus sedem; atque de his quæ circa id tempus gesta vel contracta erant dubitari potuisset, quo anno gesta essent; in more positum erat, in omnibus quibuscumque Actis, sive publicis sive privatis, à* XXI *Martii ad* XXVI *Aprilis celebratis, hanc clausulam apponere*, ANTE PASCHA, *vel* POST PASCHA; *quam etiam Epocham Belgæ habuerunt usque ad annum* MDLXVII. Quibus verbis vir ille eruditissimus docere mihi videtur, quod inde à die XXI Martii nominari incipiebat annus proximo Paschate inchoandus; atque ita prædicta verba *Anno* MCCXXXV, *mense Martio Paschale intrante*, idem valent, acsi scriberetur, *mense Martio ante Pascha, quo incipiemus annum* MCCXXXV numerare. Poterunt hæc à peritis Valencenensium Actuariis, qui vetera registra sæpius volutarunt, confirmari exemplis, si opus sit: mihi satis est ostendisse, quod nihil causæ sit, ex parte chronologicorum principiorum, quæ suspectam alicui faciat sinceritatem instrumenti producti.

188 Tale quid si haberent Leodienses, qui anno 1229 suam fundationem nituntur adscribere, non dubito quin jampridem & magno cum strepitu istud fecissent: sed non æque facile rem suam potuissent cum Sanvico conciliare, nimis palam dicente, quod post digressum Friderici Imperatoris ex Syria, & Gregorii IX conatus, pro subsidio Terræ-sanctæ accelerando, modis omnibus impeditos; primùm sit tractari cœptum de construendis in Europa monasteriis. Iste enim reditus, illatumque Pontifici bellum, ad ipsum annum 1229 ac sequentem pertinet; ut nihil de S. Cyrillo dicam, tunc adhuc vivente. Ignoscant igitur mihi Patres Leodienses, quod Valencenensibus credens, ipsis credere recusem, etiam sub ea modificatione quam suggerit R. P. Daniel à Virgine Maria; donec æque certum

tum ac illi protulerint suæ antiquitatis testimonium. In hoc autem proferendo laudans bonam fidem præfati P. Georgii à S. Martino, non possum non etiam laudare sinceritatem, qua sub finem libelli istius num. 90, nominavit nobis *P. Hyacinthum à S. Carolo, Carmeli Leodiensis Suppriorem*, ut auctorem Responsionis ad epistolam Consiliarii Regii, quæ per indignissimam fictionem Gallice ac Latine circumfertur, sub nomine Clarissimi viri, Domini Vionis Herovallii, tamquam impressa & approbata Parisiis. Quamquam enim deprehensus Leodii primum clandestinus Bibliopegus, deinde & nocturnus Typographus, fassi essent, se conductos à Carmelitis; latere tamen volentem auctorem infamis facti, protrahendum in lucem non putavi invitum: nunc vero cogor credere ipsum id sibi gloriæ ducere, saltem inter suos, ideoque celandum diutius non esse.

189 Estne adhuc aliquid ad hoc 13 seculum, vestramque intra & ante illud antiquitatem pertinens, Rev. Pater? Est, inquis, quod *Georgius Colvenerius in kalendario Mariano, pro die* 10 *Decembris, refert ex Pancirolio, quod ædicula B. Virginis, quæ nunc est Laureti, per annos plus quam mille fuerit sub cura Carmelitarum in Galilæa, donec inde in Dalmatiam, & hinc in Italiam .... transportata est circa annum* 1291. Hæc quidem apud Colvenerium lego, virum (sicut adolescens Duaci ex fama & judicio communi eum novi) magis pium ac sedulum, quam eruditum & historico-criticum: simul etiam apud eumdem lego, ideo ipsis attributam illam esse ab Innocentio VIII (factum id anno 1489) eamdemque per multos annos tenuisse. Ultimum reperio apud Pancirolium, in thesauris absconditis Urbis Romæ pag. 171, aliquid etiam de primo: sed de *mille annis* verbum omnino nullum: solum autem *quòd demonstraverint Papæ, se ipsam tenuisse quando adhuc erat Nazarethi*, scilicet seculo 13. Atqui etiam de hoc dubitari facit Sanvicus, qui enumerans *nobiliora monasteriorum* in Terra-sancta à Carmelitis, post acceptam Regulam, possessorum, tacet de Nazarethano: qui sane locus post Hierusalem & Bethleem omnium judicio nobilissimus, ubiq; ut talis à Vitriacensi laudatur, nec potuisset à Sanvico sine gravis negligentiæ nota prætermitti, si vere ad jus Carmelitarum unquam pertinuisset, nedum usque ad ipsorum discessum ex Palæstina.

190 Mantuanus vester, qui gloriatur, sua potissimum cura factum, ut Innocentius prædictus vobis concederet Lauretanam mansionem, in illius Domus historia, Cardinali de Rovere dicata, præfatur, quód ejus avunculus Sixtus IV, *audiens* multa de Carmelitani Ordinis antiquitate (quæ satis excussi & discussi) eosque *omnia fere loca Terra-sancta (inter quæ fuit hujus sacra Virginis domiciliū), priusquā Dei judicio darentur Saracenis in prædam, tenuisse; operæ pretium existimavit ipsos in antiquam restitui possessionem.* Ubi quàm gratis & citra probationem dictum Pontifici intelligitur, Carmelitas omnia fere loca Terræ-sanctæ tenuisse; tam etiam gratis præsumitur (solam enim præsumptionem notat parenthesis qua utitur Mantuanus) inter ea pauca loca, quæ ante suum ex Palæstina discessum tenuerunt Carmelitæ, Nazarethum fuisse. Etenim de omnibus cujusvis conditionis & Ordinis Religiosis ex Europa advectis, dicit Jacobus à Vitriaco, cap. 54, quod eorum multi *maluerunt inter turbas populorum corporaliter habitare, quam à sanctarum civitatum Hierusalem, Bethleem & Nazareth ... habitatione privari*: Eliæ vero & Elisei imitatores nusquam extra Carmelum notat. Idem variis locis de ipsa civitate Nazareth agens, nihil habet quod favere Carmelitis possit;

tam

tam multa autem loca specialiter assignat Canonicis Regularibus, Cistercienfibus, Præmonstratensibus, Benedictinis; ut lector facillime concludere possit, istam Carmelitarum apud Sixtum IV & Innocentium VIII gloriationem plus confidentiæ quam veritatis habuisse.

191 Concludis hunc Paragraphum, Rev. Pater, gravi ex ipsa Terra-sancta testimonio de anno 1282, ex quo *constat*, inquis, *Ordinem ibi tot seculis viguisse, ut illius initium ob antiquitatem assignari non potuerit.* Si supplementa, quæ Majum concernunt, parata pro tertio tomo illius, placuisset ad finem tomi 7 dare inter Appendices; jam haberet ibi Lector addendum aliis, post Eliæ, Patriarchæ Latini XXI, historiam Parergon novum, *de quibusdam litteris, ejus tempore Accone datis, & de commendatione Carmelitarum eisdem inserta.* Nunc ergo placet illud hic producere: continet enim haud inutilem doctrinam, unde intelligas non multis seculis opus esse, ut *aliquid factum dicatur à tempore, cujus non extat memoria*: teque imprimis, Pater Rev. tanto confutabit luculentius, quanto validiora habenda ubique contendis, qualiacumque Pontificum dicta vel scripta. Non enim quæstio est puri facti, sed ad jus referibilis, in quacumque materia possessionis immemorabilis, valiturum apud quoslibet judices, donec positive probetur, revera olim non fuisse, quod asseritur fuisse ab immemorabili. Audi igitur me nunc, differentem ut sequitur.

192 Anno 1282 oportet Eliam, prælmemoratum Patriarcham, quem anno 1276 creatum usque ad 1287 vixisse ostendimus, aut ægrum aut absentem fuisse; nam ante litteras, pro petendo Terræ-sanctæ subsidio datas *Accone, anno Domini prædicto, die vigesima tertia mensis Septembris*, post R. Nicosiensem in Cypro Archiepiscopum, primus nomen suum ponit G. *Episcopus Ebronensis, Venerabilis Patris Domini Patriarchæ Hierosolymitani Vicarius*, deinde G. *Tyberiadensis Episcopus*: ubi nomina, pro usu istius seculi, per litteras initiales dumtaxat expressa, sic integrant aliqui, ut *R. Richardum, G. Guilielmum* legant. Similem omnino Epistolam quoad sensum, sed quoad tenorem verborum diversissimam, anno sequenti 1283, 12 *die mensis Iulii*, indidem & eodem miserunt *Fr. Nicolaus Lorginus, Domus Hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani Magister & pauperum Christi Custos; & Fr. Guilielmus de Bello-loco, pauperis Militiæ templi Magister humilis.* Prior, Episcoporum incipit: *Gustato frequenter amaritudinis calice super dilatatis oppressionibus Terræ-sanctæ*; posterior Magistrorum, *Sedentes super flumina Babylonis flere amare, prô dolor! compellimur.*

193 Epistolæ utrique, jam jam finiendæ, sic ut sola subscriptio Datæ requiri videatur, eodem utrobique tenore pene de verbo ad verbum, annectitur prolixa & nervosa commendatio *Carmelitarum*, querentium se, cum non exiguo Terræ-sanctæ incommodo, gravari, prætextu Constitutionis cujusdam in Lugdunensi Consilio editæ. Miranti mihi quomodo epistolarum duarum, quoad priorem partem tam diversarum, pars altera omnino ejusdem tenoris sit; varia in mentem veniunt, quæ hoc loco exponere nihil attinet: malo enim ipsismet Patribus *Carmelitis* relinquere curam verisimilis alicujus causæ comminiscendæ, qua contigerit, eumdem textum sic iterari; paratus ipse admittere quamcumque attulerint; modo vicissim excusatum me habeant, quod expertus infelicitatem Ordinis in primis ac præcipuis suis monumentis sincere ad posteros transmittendis, formidem ne hic etiam factum sit aliquid fide forte non satis bona; maxime cum fateatur Lezana, Romanum Pontificem (quem ex tempore Datæ

oporteret fuisse *Martinum*, scilicet *Quartum*) à Riboto in Speculo Ordinis, atque a Waldensi contra Wicleffum, nominari *Bonifacium*, utique *Octavum*; *qui* (ut agnoscit Lezana) *primum assumptus fuit* anno 1294, *tribus annis post Acconem & totam Palaestinā eversam, & à Barbaris subjugatam*, quando etiam jam obierant Magistri praenominati: nam unus est mortuus anno 1282, alter 1291 in ipsa urbis Acconensis obsidione occisus. *Martinum* quidem legit Arnoldus Bostius, in Speculo Histor. lib. 3 cap. 1: sed quis me certum faciet, Arnoldum id ex fide originalium antiquiorum fecisse, & non ex consilio proprio; cauto illo quidem, sed parum fideli; quali jam saepe deprehendimus scriptores illius Ordinis saeculos jam olim, & etiam nunc uti. Accedit, quod argumentum postremae totius partis, quae utriq; epistolae communis est, ejusmodi sit, ut nihil vetet eam esse scriptam ad *Bonifacium*, per eos qui in Carmelo subjectisque ei eremitoriis remanserant, intenti juvandis miseris Christianorum sub barbarica servitute residuorum reliquiis per eleemosynas submissas ab aliis in Europam transgressis. Eo certe facit, quod Lezana aliique post ipsum, supponunt, dictum *Bonifacium*, talium litterarum occasione esse interpretatum Concilii Lugdunensis decretum, cujus causa Ordo vexabatur: interpretatum autem, si non per Bullam, certe in suo sexto] Decretalium, cum ait: *Ceterum Eremitarum S. Augustini & Carmelitarum Ordines, quorum institutio dictum Concilium Generale praecessit, in solido*, seu *solito*, vel *suo statu volumus permanere*. Clarius id apparebit si totam posteriorem partem integram ob oculos hic ponamus.

295 Cum ergo utriusque epistolae pars prima lamentabiliter exposuisset miserabilem statum Terrae-sanctae, quam pene totam recuperaverant Barbari, auxilium festinum implorando, utrobique legitur formula quaedam, partem alteram cum prima connectens, & in priori quidem Epistola hoc tenore: *Ad cujus auxilii consecutionem celerem & felicem, licet nova sint adhibenda studia; illorum tamen non sunt antiqua praetermittenda subsidia, quae à priscis Patribus fuere approbata.* Formula haec in posteriori Epistola fere eadem est. Deinde sic videtur Auctor in priori Epistola Pontificem alloqui: *Credimus enim vos non ignorare, Pater Sanctissime, qualiter Ordo Fratrum B. Mariae de monte Carmeli, qui inter ceteras sacras Religiones, sacrae Sedi devotas, claret devotione conspicua; fuit in cismarinis partibus à tempore, cujus non extat memoria, à praedictis Patribus, in ejusdem Terra-sancta solatium institutus: cujus aiis, longe lateque postmodum opitulatione divina extensis, Fratres ejusdem Ordinis subventioni ejusdem Terrae-Sanctae, devotione pene ineffabili, se devoventes; quae manus pietatis subministrabat eisdem (tenui particula pro suis necessitatibus sustentandis retenta) Fratribus domorum suarum praemissarum partium ministrabant devotius, in saepe dicta Terra subsidium convertenda.*

296 *Verum praetextu Constitutionis, in Lugdunensi Concilio edita, Fratres in aliquo contingentis eosdem, in eorumdem horto occulta persecutionis succrescentibus spinis, ac per ipsas solita caritatis evacuato humore, passim ipsorum gramina exarescunt, in grave dispendium subsidii memorati. Quia, licet iidem Fratres libenter sibi egeant, ut necessitatibus ejusdem Terrae abundent; nihilominus tamen extremae necessitati, ne pereant, deesse non potuerunt, quae nullius legis imperio est adstricta. Cum ergo pro firmo teneamus, quod in Apostolicae Sedis desideriis, super aurum & topazion, hoc existit praecipuum, ut Terra praefata, multiplicatis subsidiis educta de servitutis Aegyptiacae foeditate, & ipsa Christiana*

stiana devotio votivâ potiatur lætitiâ, quæ diu languit sub dolore; Sedis ejusdem gratiam & Sanctitatis vestræ misericordiam humiliter & instanter flagitamus, quatenus obtentu illius, qui (ut præmittitur) crucifixionis opprobria in prædicta Terra patienter toleravit, dictorum Fratrum, qui relictis omnibus sequuntur Dominum & obsequuntur, eorumdem inopiam relevantes, prædictam Constitutionem sic dignemini moderari, quo notâ vacillationis, quæ adversus dictum Ordinem consurgit, ex ipso omnino sublatâ, idem Ordo robur prioris status resumat; & per consequens prædicti Fratres, ad pristinam devotionem populi restituti, dona uberius suscipiant solitæ caritatis, participanda denuo more solito subsidiis memoratis: communibus enim auxiliis sunt juvandi, qui publicum interesse laudabiliter prosequuntur. Eadem (si paucula verba, brevitatis causâ omissa, excipias) inseruntur Epistolæ Magistrorum præfatorum, sub hac dumtaxat principii varietate: *Invenimus siquidem in nostra memoria tabula exaratum, quod Ordo Fratrum B. Mariæ de monte Carmelo, in Cismarinis partibus, à tempore quo memoria non existit, à prædictis Patribus in ejusdem Terra solatium extitit institutus, &c.*

197 Hæc sive seorsim, atque per modum libelli supplicis, ex parte Carmelitarum scripta, & oblata *Bonifacio* Papæ fuerint (quæ à Riboto post annos circiter octoginta, vel alio quopiam fuerint descripta, simul cum, & in epistolis Episcoporum & Magistrorum, sub levi aliqua ad faciendam connexionem mutatione, ac nomine Pontificis *Martini*, quem pro seculi more per initialem litteram M. ipsi Episcopi Magistrique scripsisse debuerunt, in *Bonifacium* converso, non considerando quam parum hujus tempora cum Data Epistolarum convenirent) Hæc inquam, sive seorsim atque per modum libelli supplicis ex parte Carmelitarum scripta & Bonifacio oblata fuerint; sive revera, suggerentibus ipsis id quod pro se scribi volebant, eadem sic fuerint una cum, & in ipsis litteris Accone ab Episcopis & Magistris scripta ad *Martinum*, ut vult Bostius, Lezana, aliique; non video quid conferre possint, ad bis mille & amplius annorum successionem stabiliendam. Etenim *antiqui illi Patres*, à quibus *Ordo* dicitur *in Terra-sancta subsidium institutus*, non sunt alii, quam de quibus in formula transitionis legitur, quod ab iis sunt *approbata antiqua subsidia*, quæ judicantur *non prætermittenda*. Scilicet prisci Latinorum in Terra-sancta Episcopi, ante annos plusquam centum; sub quibus collecti à *Bertholdo* Eremitæ cœperunt, iisdem Episcopis approbantibus, ex suo numero mittere quotannis aliquem vel aliquos in Europam, eleemosynarum subsidia corrogaturos; maxime post acceptam ab *Alberto* Regulam.

198 Hac autem occasione etiam contingere potuit, ut eumdem in finem fundos nonnullos domosque acquirerent, si forte id probent emptionum locationumve instrumenta; quomodo Ecclesiis in Terra-sancta constitutis varias donationes factas esse in Europa, probari potest exemplo Ubaldi Pisani Archiepiscopi, anno 1186 donantis Ecclesiæ S. Mariæ in Bethleem (recipiente quidem ejusdem Ecclesiæ Subdiacono tunc Pisis præsente) *ecclesiam S. Martini prope civitatem Pisanam, in loco qui dicitur Vetula, cum suis bonis & rationibus, ut ipse Episcopus* Bethleemiticus *& ejus successores* (negotiorum scilicet & subsidiorum causa quandoque ex Syria in Europam transfretantes, sicuti etiam Carmelitæ postea facere inceperunt) *possint in eadem* S. Martini ecclesia *cum suis Clericis habitare, & ecclesiam illam & res ac bona ejus regere*

ac custodire, & ea & bonis atque rebus ejus, ad utilitatem ipsius Ecclesiæ de Bethleem, uti &c, quemadmodum legere est in ipsius donationis instrumento apud Ughellum tom. 3 col. 485.

199 Nihilo magis prodest Carmeliticæ antiquitati, quod in istis, sub Bonifacio VIII vel (si mavis) Martino IV scriptis, dicatur *Ordo institutus à tempore, cujus* (vel *quo*) *non extat memoria*: cum Urbanus VIII anno 1634 declaraverit, quod *longissimum tempus illiusve immemorabilis cursus*, debeat intelligi *tempus, centum annorum metam excedens.* Tale enim omnino haberet is, qui nobiscum volet primi in Carmelo Prioris, *Sancti*, inquam, *Bertholdi* initia ad annum 1155 figere: à quo tempore usque ad tempus scriptarum Epistolarum, facile potuit obliterari distinctior talium initiorum notitia, propter horribilem istam publicarum rerum turbationem, quæ, post amissas ab annis circiter centum Hierosolymas, Terram omnem sanctam involvit. Certe multo minus tempus effluxerat ab adventu *Alberti* Patriarchæ in Syriam, & anno datæ Carmelitis Regulæ, quando Chronicon suum, quod totum recudi feci, scripsit Sanvicus, & annum datæ Regulæ notavit 1199, à quo mox longius abierunt alii notantes annum 1171. Porro ex his sic deductis, adjunctaque consideratione perpetuæ in Terra-sancta confusionis inter fideles, mutuis inter se discordiis & Asiatico luxu magis quam viribus Saracenorum fractos; facile intelligit Lector, quam parum vel nihil scientiæ rerum, ante amissam Hierosolymam gestarum, vel paulo antiquiorum, fuerit penes Prælatos Orientales seculi 13, armis tractandis ad sui tuitionem, magis quam calamis ad posterorum instructionem attentos; qui nec illa quidem ipsa scripta ad manum habebant, ex quibus in Occidente compositis per eos qui redierant, conflatum est corpus Historicorum ejus temporis, nuncupatum *Gesta Dei per Francos*, in quibus, ante annum 1200 exaratis, nec minima quidem mentio fit, non dico Carmelitarum; sed nec Carmeli quidem.

200 Inanis igitur est, Rev. Pater, ex immemorabili tempore in epistolis notato, sic deducta consequentia: *Cum in Episcoporum & Ecclesiarum archivis nulla de Carmelitarum Ordinis institutione*, *tum* (id est anno 1282 quando Epistola à Prælatis Terræsanctæ data scribitur) *scirentur monumenta (qualia indubie fuissent, si Ordo demum post recuperatam Terram-sanctam, circa annum 1100 fuisset incohatus per Aymericum, & per Albertum Patriarcham circa annum 1205 plene formatus, prout garrit Papebrochius) & aliunde, cum nequidem per aliquam traditionem, etiam popularem, constaret, Ordinem tunc fuisse incohatum, & sub Alberto plene formatum, cum varii potuerint cum Alberto vixisse; omnino moraliter certum videtur, Ordinem Carmelitarum multis ante seculis ibi fuisse institutum & plene formatum.*

201 Expendamus, Rev. Pater, hanc prædictæ consequentiæ moralem certitudinem. Venit Albertus in Terram-sanctam provectæ vir ætatis, anno 1205, jam inde ab anno 1180 Mortariensis sui monasterii Prior, & obiit 1214. Tres Episcopi cum duobus Magistris, anno 1282 vel 1283 subscripti Epistolis præmissis, adhuc ætate florentes, & rebus in Syria gerendis idonei, si illuc advenerint anno circiter 1260, quomodo præsumuntur in Palæstina vixisse cum Alberto, ut essent rerum sub eo gestarum conscii, nedum sub Aymerico Antiocheno patratarum annis circiter 50 citius? Quæ vero tunc, cum Epistolæ scribebantur, & in potestate Christianorum sola fere remanserat Accon, quo tres illi Episcopi cum duobus Equestrium Ordinum Magistris se receperant: quæ, inquam, tunc erant *Episcoporum*,

porum, quænam *Ecclesiarum* jam prorsus desolatarum *archiva*? quæ denique necessitas paucis illis Prælatis, scrutandi chaos coacervatarum temere chartarum, si quæ fuerant Acconem subductæ, ad perquirendam originem Carmelitarum, ut scriberetur officiosa una pro iis epistola? quæ denique in vulgo sic consternato, interque se intra eadem mœnia male concordi, traditio haberi poterat, de principio eorum hominum, qui ante annum datæ Regulæ, incertum quamdiu, cœperant habitare in Carmelo, soli fere cælo noti, non plures quam decem?

202 Profecto si tali tempore, ac tali loco, talesque Prælati scripsissent, Ordinem in Terræ-sanctæ subsidium esse natum *à tempore, cujus non extat memoria*; idque cum respectu ad ejus sub Alberto formationem aliquam, quando jam forte 30 aut paulo plures convenerant; nihil absonum à talibus circumstantiis scripsissent illi; quibus etiam præsumi possunt ipsimet Carmelitæ, jam tunc ignari originis suæ, & justo majorem antiquitatem affectantes, dictasse formulam commendationis pro se scribendæ, per libellum supplicem pro ea impetranda oblatum, sicut in talibus usuvenit, & contigit Sixto IV, permittenti scribi quod Carmelitæ essent *Sanctorum Prophetarum Eliæ, Elisei & Enoch . . . hereditariam successionē tenentes*, quemadmodum ex tenore supplicum libellorum solet apostillarū narrativa formari. Quod autem ad archiva attinet, non debet ex hujus seculi diligentia, æstimari cura, quæ non nisi exigua fuit & esse potuit in Palæstina seculo 12 & 13. Talis etiam cura vix ulla concipi potest inter primos sub Alberto Carmelitas, homines maxima parte magis pios quam litteratos, qui præter Regulam non monstrantur secum vel unicam schedam attulisse in Europam, de suis in Syria rebus aut juribus; neque enim eis concedimus, genuina esse scripta, quæ sub Joannis Hierosolymitani & Cyrilli Prioris nominibus venditantur.

203 Ast ii chartarum vel scribendarum ad posterorum memoriam, vel excidio monasteriorum subtrahendarum, cura aut facultas nulla fuit; fuit tamen, ut num. 132 dicis, *de Pallio Eliæ, quod Eliseo contigit; dum ille curru igneo raptus est in cælum, semperque instar magni thesauri . . . usque ad annum circiter 1291 à Carmelitis in Carmelo reservatum, in captione urbis Accon incendio periisse, refert Joannes Hildesheimensis.* Hic scilicet idem qui refert (plane ac si pallium ipsum vidisset) quod illud, cum de curru igneo dimitteretur, *modicum denigratum fuit in partibus extrinsecis, sed retinuit colorem pristinum in partibus involutis*; & quod hac de causa assumpserint Carmelitæ cappas bicolores seu barratas. Gravis certe & egregius auctor, cui cum in hac re non credant ipsimet Carmelitæ, sed opinionem ejus explodant ut puerilē; alios tamē volunt credere, verum Eliæ pallium totis bis mille atque ducentis annis fuisse apud ipsos servatum. Ne tamen dubitemus, *constat*, inquis, *ex Sebastiano, Salmanticensi Episcopo vetustissimo, in sua historia, hujus Pallii partem in arca Ovetensi in Hispania, operâ S. Fulgentii conservatam reservari.* Floruit Sebastianus iste seculo 9: quæ autem sub ejus nomine prodiit historia, an. 1615 interpolata fuit à Pelagio Episcopo Ovetensi seculo 12, sub cujus nomine, & titulo *Additionis*, sequitur prolixa enumeratio Reliquiarum in arca prædicta, tempore Chosroæ, ab Hierosolymis in Hispaniam translatarum, & sic finitur; *Huc usque Pelagius*. Inter illas Reliquias multæ sunt ex iis, quæ passim seculo 10, 11, 12. è Terra-sanctâ referebantur, majori cum devotionis simplicitate, quam veritatis certitudine, puta, *De pane quo satiavit Dominus quinque millia hominum: de pane cœnæ*

na Domini: de manna quam pluit Dominus filiis Israel: una sex hydriarum: de capillis Innocentium: de capillis quibus Maria pedes Domini tersit: de pallio Eliæ : pars piscis assi & favi mellis, &c. de quibus judicium Lectori relinquitur, simile formaturo de toto pallio quod Accone putatur periisse.

204 Ut ut est, libet quærere, cur pallium, quod illi æque ac vetustiores scriptores vestri laneum faciunt, supra melotem gestandum; successores hoc seculo commutaverint in pelliceam, velintque melotem Eliæ censeri? Necdum in vestris libris legi, quod Congregatio Rituum, quæ noluit alicujus certæ Religionis habitu Prophetam indui, quando de hoc fuit mota quæstio, indulgeat vobis, ut contra ipsammet vestram traditionem immutetis omnia, & ubique nunc vestrum Patronum ac prætensum Fundatorem sculpatis ac pingatis, sicut eum habet Speculum vestrum novum pag. 50, atque deinceps eodem libro centies? Videat ergo Congregatio hic expressũ ectypon, & quod voluerit statuat: mihi satis est id notasse; ut appareat, quam varii sitis in vestris circa res antiquas conceptibus, quando id vobis commodius est; sicuti est hoc, ut simplici popello persuadeatis, habitum nunc vestrum proxime accedere ad Elianum, nisi quod pro pelliceo pallio assumpseritis laneum; quam mutationem majores vestri non in pallio, sed in tunica factā dicebant; ideoq; asserebant, fuisse meloté Eliæ ex furvis pellibus.

PARAGRAPHUS XVI, XVII, XVIII.

Monumenta quædam, ab anno 1300 *ad* 1400, 1500, 1600, *quibus demonstratur, Carmelitarum Ordinem esse ab Elia Propheta institutum.*

RESPONSIO.

205 Omnis, pro tribus hisce seculis, probatio petitur à revelationibus nonnullis, in Titulo proœmiali promissis; & à suffragiis scriptorum, partim domesticorum, partim externorum, bona fide sequentium vestigia priorum. Quia autem multa hisce Paragraphis in cumulum congesta, nusquam inhærendo, &

fere

fere jam dicta iterando, ego quoque cursim respondebo Tibi.

206 Prima revelatio facta putatur an. 1316 Joanni XXII. cui (ut ipse scribere dicitur in Bulla Sabbatina) apparuit *Virgo Carmelitana*, quod sic intelligi vis, Pater Rev. acsi diceretur, *in habitu Carmelitano*. Nolim de hoc disputare, quia totam Bullam, adeoque & contentam in revelationem, jam produxi expendique Art. 3 §. 15. Secunda revelatio, circa annum 1351 facta S. Petro Thomæ, & ex ejus ore descripta à Joanne Hildesio, fidelissime ab Henschenio relata est, inter Analecta ad Vitam editionis secundæ vobisque dedicatæ pag. 210. Solum ibi dicitur Sancto asseruisse Deipara, quod pro Carmelitanæ religionis conservatione, *primus Ordinis Patronus Elias supplicavit.* Qua autem fide verba Deiparæ mutaveritis, mutataque inserueritis Officio Sancti, ac legi volueritis, *Elias ejus Institutor*, viderit sacra Congregatio & Apostolica Sedes: mihi *Patronus* & *Institutor* diversum quid significant, & significabant Henschenio locum transcribenti & assumenti, sicut satis vobis compertum est, exinde suspectum habere incipientibus.

207 Richardus Armacanus, quem mihi num. 136 objicis, transcripsit, (ut dixi Art. 13 num. 64) Auctorem libri de institutione Monachorum, qualem à vestris accepit, proinde aliud nihil addit ad fidem; quam ipsi Auctori nullam deberi, satis ostensum est. Nihilo plus hic evincunt Thomas Waldensis aliique Carmelitæ, dum nihil antiquioris testimonii afferunt. Quod in controversia vobis Oxonii mota an. 1374 deputati judices definiverunt (ut ais num. 138) *Ordinem in jure civili ac speciali confirmatum, tituloque gloriosa Virginis B. Mariæ Dei genitricis specialiter fore insignitum, ac Fratres dicti Ordinis imitatores ac successores esse sanctorum Prophetarum Eliæ & Elisei*, numquam ego negavi, neque negabo: sed solum successionem immediatam, & continuatam per annos bis mille, dixi & ostendi probari non posse; imitationem vero solitariæ vitæ, à vobis assumptam vehementer laudo, & gratulor auctam haberi eâ, quam Christus induxit & docuit, ipsi vero ignorarunt, votorum Religiosorum Euangelica perfectione, cum obligatione servandi propter regnum cælorum suscepta. Atque hæc dicta sunto ad monumenta adducta pro seculo 14.

208 Bullæ Sixti IV, datæ anno 1476 & 1477, expensæ fuerunt Art. 3 §. 10; & ostensus vobis est ex utraque *sanctus Patriarcha Enoch*, Eliæ & Eliseo conjunctus; quod tamen nunc abominamini, tamquam Ordini vestro injuriosum. Posterioris quoque Bullæ vitia talia demonstravi, ut nulla secutorum Pontificum auctoritas verificare eam possit, quia nulla efficere potest, ut in rerum natura fuerint Pontifices qui fuerunt numquam; licet confirmando Indulgentias illis suppositas, validas esse fecerint, quæ ante confirmationem nullæ erant. Wernerus Rollevinck & Dorlandus Carthusiani, num. 141 & 143 testes adducti; eàdem qua alii bona fide excusantur in iis, quæ vobis asserentibus crediderunt; uti & Trithemius Abbas, non magnæ quidem in historiis antiquioribus fidei, minoris tamen in Carmelitici Ordinis laude, quam Provinciali & Capitulo Coloniensi mittens, sicuti rogatus à duobus Carmelitis eam scripserat; *Si quid*, inquit, *emendatione dignum duxeritis, ut libet, corrigite*; *vel si placet, mihi emendandum demandate*; qua licentia quomodo usi illi sint, ex iis quæ libello suo facta queritur P. Theophilus Raynaudus, æstimare licet.

209 Omnia quæ in Wicleffo damnavit Ecclesia seculo hoc 15, in Constantiensi Synodo congregata, æque. ac Waldensis vester

vester damno. Restitutam à Venerabili Generali vestro Joanne Soretho sub annum 1451 disciplinam, gratulor; Constitutionesque ab eo editas laudo: sed quod Præfationem antiquam retinuerit, ratus fortassis, à Brocardo esse atque veracem per omnia, ignosco affectui ejus erga prætensam antiquitatem: quem affectum Baptistæ Mantuano quoque, Poëtæ quam Historico meliori, censeo condonandum: de ipsa autem illa Præfatione, cujus summarium hic texis num. 146, prolixius egi Art. 13, occasione Josephi Antiocheni istic allegati; & negavi ex ulla certa auctoritate constare, quod Constitutiones aliquas scripserit Brocardus, ante vel post acceptam Regulam, nedum cum tali Præfatione.

210 Denique, ab anno 1500 ad 1600 & deinceps, producis Pontificum ejus ætatis bullas & rescripta, approbationesque Officiorum, compositorum à vobis: quæ, legi quidem permissa, an & quatenus obligent ad fidem factis ibi narratis habendam, declaravi Art. 3 & Art. 4, ac passim definitur per decursum responsionum, non ex meo, sed ex communi Theologorum & Historicorum judicio. Quæ porro ex S. Theresiæ dictis scriptisve objicis, aut objicere ex similibus posses; satis omnia enervavi eo Parergo, quod interposui Vitis S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis; idque ex mente ipsiusmet vestri Lezanæ, in Apologetico pro immaculata Conceptione, refellentis objecta sibi S. Catherinæ Senensis verba quædam ad Deum Patrem; sic enim ille scribit; *Non ea, quæ in orationibus Sanctarum habentur, ipsis factas revelationes indicant; sed ea quæ vel ipsæ credunt vel existimant ita esse. Quod idem de B. Catharina dici potest; nimirum, quod ab aliquibus edocta, Virginem Sanctissimam originalem maculam contraxisse existimarit.* Plura si opus est addere, fiet ad Art. 20, qui totus (ut video) de hoc argumento est.

211 Inquisitionis Hispanæ judicium contra Historiam Propheticam, an. 1639 retractatum; & prius prohibitas, dein currere permissas, non autem (ut falso jactatis) approbatas propositiones vestras, pro vero Legis veteris Monachatu, produxi Art. 15 num. 92 & seqq. & omnia ibi dicta valere volo etiam adversus ea, quæ *Hispali in Portugallia* (*in Bætica*, credo scribere, voluisti) eodem anno acta dicis, *in duabus congregationibus, loco & tempore diversis, per Qualificatores ejusdem Tribunalis.* Tu his omnibus motum processisse te, ais, Rev. Pater, ad scribendum *Libellum S. D. N. Innocentio XI*; *supplicem* in specie, reipsa famosam contra me meaque scripta invectivam, calumniis scatentem; idque contra expressum, ut ipsemet profiteris; mandatum suæ Sanctitatis, vobis, qui nullum justæ defensionis modum multiplicandis infamibus libellis tenebatis, per Eminentiss. Cardinalem Cybo intimatum. Scriptum autem sic qualemcumque Libellum, ei cui inscribebatur oblatum numquam, in publicam lucem protrusisti, ut sub ementito Francofurtensis typographiæ nomine; quasi *Libelli supplicis* titulus jus daret ad quodlibet in vulgus spargendum, & sub specie appellandi Pontificis, nomen adversarii æstimationemque proscindendum, nulla juris forma servata; contra quam simili modo edidisti postea *Motivum juris.*

PARA-

PARAGRAPHUS XIX.

Eximiorum virorum Academicorum, ex diversis Universitatibus, approbationes & judicia, circa Libellum supplicem Carmelitarum, exhibitum SS. D. Innocentio XI, pro eorum ab Elia Propheta origine & successione, adversus Papebrochium Iesuitam, illam explodentem.

RESPONSIO.

212 Liber ille tuus, Rev. Pater, quem titulo *Libelli supplicis* scriptum sto, sed Innocentio XI (quod hic falso prætendis) *exhibitum* numquam, affirmant ii qui scire debebant, intimi tunc ejus ministri; Liber, inquam anno 1683 Francofurtensis typographi nomen mutuatus, orditur quidem ab allocutione ad Pontificem, & eatenus primo suo folio speciem aliquam nominis præfert; deinceps vero per folia 25 prosequitur *Rationes, pro origine & antiquitate Ordinis Carmelitarum, adversus P. Papebrochium, Societatis Iesu.*

213 Has *rationes, cum responsionibus ad objectiones auctoris in titulo memorati,* idem qui Majum nostrum approbaverat Censor Ordinarius Antverpiæ, post multam tergiversationem ex sua, & multam correctionem ex vestra parte, annuit *videri probabiles adeo, ut movere queant ad assensum prudentem amatorem veritatis qualemcumque.* Sed idem, visa deinde & accurate lecta *Brevi instructione*, quam noster Conradus Janningus opposuerat, adeo non perstitit in isto priori judicio, ut hoc tuum grandius opus noluerit ulla ratione probare, & oppositam ei mox familiarem ejusdem Janningi epistolam, una cum prædicta Instructione permiserit imprimi, velut quæ esset *modeste scripta pro justa defensione*. Sed nihil Tibi opus illo erat, in promptu habenti decem Doctores Lovaniensis Universitatis, qui eadem facilitate subscriberent formulis sibi ad hoc præparatis, qua obsecuti fuerant Patern. vestræ, quinto post editum supplicem Libellum anno, circumcursanti, ad emendicandas approbationes eorum, qui nostra scripta (sicut postea ingenue fassi sunt) numquam legerant, nedum accusata loca cum antegressis subsequentibusque expenderant.

214 Malo equidem excusando levare, quam expostulando gravare conscientias eorum, quos credo fide optima, licet prudentia non maxima, existimasse, sibi nihil dubitandum, an Auctor tam gravis (qualem conveniebat censeri Professorem S. Theologiæ emeritum & religiosissimi unius Ordinis Provincialem, atque tam amplis suffragationibus præcipuorum in Provincia Theologorum subnixum) aliter quam sincere veraciterque processerit in causa tam gravi, quam est accusatio librorum adeo multorum ac grandium, passim ab eruditis laudatorum. Censores isti, cum ex hisce Responsionibus meis viderint se fuisse deceptos; audeo ab omnium & singulorum æquitate sperare, quod ultro sint daturi testimoniũ veritati, & quos ex aliena fide damnaverant Commentarios, ex propria certaq; scientia absoluturi ab acribus illis injuriosisque censuris, quibus eos plus sibi quam mihi nocuisse, multi

ex eâdē Lovanienſi Univerſitate exiſtimant.

215 Univerſitatum aliarum judicia, quæ initio hujus §. prætendis, Pater Rev. carent nota temporis definiti; &, ſi bene conſiderentur, aut parum aut nihil pro te faciunt. Allegas illa ex tomo Conſiliorum Franciſci Cardinalis Zabatellæ, ſeculo 15 florentiſſimi & æſtimatiſſimi; non hiſtoricarum rerum tractatione & diſcuſſione ſtudioſa, ſed Pontificii Cæſareique juris peritia; quæ tunc fere unice ſpectabatur, cum iſtæ vix attingerentur à quoquam, ſed quidlibet quomodocumque traditum, ſine diſcrimine credebatur verum. Quid eſt autem, Pater Rev. quod dicunt Collegia Academicorum, apud prædictum Zabarellam? Bononienſe, inquis, de antiquitate Monachatus conſultum; reſpondit hoc modo: *Ordo monaſticus eſt antiquior cæteris.* Quibus tandem? Velim id mihi explices, R.P. Profeſſor. An forte Ordinibus eccleſiaſticis Epiſcoporum, Presbyterorum, Diaconorum &c? Verum hi ab initio Eccleſiæ fuerunt. Et his poſteriorem eſſe monaſticam Ordinem innuunt ipſi Bononienſes, cauſam antiquitatis addentes, quia *Paulus, Antonius, Hilarion & alii multi habuerunt vitam monaſticam.* Hi autem illis à Chriſto inſtitutis poſteriores ſunt.

216 Addunt quidem etiam Bononienſes Academici, quod prænominati Sancti habuerunt vitam illam (*ut dicitur*) *ab Eliſeo in veteri Teſtamento formatam.* Sed ſuam quoque inſtitutionē habuerunt Ordines eccleſiaſtici in veteri Teſtamento, à Deo & à Moyſe, tamquam in figura; ſicut perfectus Legis novæ Monachatus, præfiguratus fuit in Eliſeo. Quod ſi monaſticum Ordinem voluerint Bononienſes antiquiorem intelligi Ordinibus Fratrum Mendicantium, quorum, ut à Monachis diſtinctorum appellatio primum cœpit ſeculo 13, jam ipſimet Carmelitæ excluduntur, ab Ordine Monachorum qui illos recuſant ut antiquiores agnoſcere; ſicut vidimus Baſilianos vetuſtatis prærogativam ipſis non cedere, atque potiori jure Elianos haberi velle.

217 Utut hæc intelligantur de Ordinis Monaſtici majori ceteris antiquitate, quo tandem fundamento nititur tota Bononienſium Conſultorum definitio? Uno miſero, *Ut dicitur*; qua phraſi ſi utar ego, dicar antiquum Legis veteris Monachatum totum explodere. Ita eadem verba, ex calamo meo aliud ſignificare ſolent Patribus Carmelitis, aliud in ſcriptis eorum quos in ſuas trahere partes volunt. Eādem ferme phraſi utitur *Collegium Academiæ Ferrarienſis*, ex eodem Zabarella allegatum, dum ait: *Cœnobitæ ſub Eliſeo videntur exorti, & à Chriſto renovati.* Antea autem dixerat; *Legitur in hiſtoria Tripartita* (eſt hæc trium primorum ſcriptorum Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ epitome, à Caſſiodoro compilata) *Legitur*, inquiunt, *Monaſticam vitam habuiſſe originem in veteri Teſtamento, ab Elia & Eliſeo; & à Ioanne Baptiſta, in novo.*

218 Numquid non clare apparet, Monaſticæ vitæ nomine iſtic intelligi aliud nihil quàm ſolitariam; cujus initium in Elia, velut exemplo, fundatum, in Joanne baptiſta renovatum fuerit, abſque ſucceſſione continua, & abſque votis, aut alia Ordinis Religioſi apparentia. Cur autem origo Cœnobiticæ vitæ, quæ altera Monaſticæ ſpecies eſt, petitur iſtic ab Eliſeo potius quam ab Elia? Credo, quia non hic, ſed iſte, legitur inter Filios Prophetarum commoratus, quando habitabat in aliqua civitate. Nec plus habetur ex reſolutione Collegii Paduani, dicentis, quod *Antiquitas Monaſtica Religionis; etiam apud cœnobitas, & in eodem monaſterio ſive cœnobio habitantes, ante adventum Chriſti ... fuiſſe adinvenitur.* Utique figurata & adumbrata in Filiis Prophetarum, quos neque tribus eſſentialibus Religionis votis adſtrictos, neque tam ve-

tos perfectosque Monachos fuisse, quam nunc sint sub novo Testamento nostri, ostendimus supra.

219 Tribus istis Collegiis Academicis, ubi de Carmelitis nec cogitatum quidem fuisse puto, nedum definitum, eos esse *ceteris Ordinibus* monasticis *antiquiores*, (quos tamen nisi respexerint, in vanum allegantur) tribus, inquam, istis in Italia Collegiis, addis, Rev. Pater, *Iudicium Universitatis Coloniensis*; & sub tam universali ac magnifico titulo aliud non profers, quam simplicem approbationem Libelli supplicis tui, velut continentis *Genealogiam Ordinis, juste ac Religiose defensam* (uti scilicet videbatur iis, qui partem contrariam non audierant) subsignatam vero à tribus Augustinianis, duobusque Pastoribus, sacræ Theologiæ in ea Universitate Doctoribus, nihil specialis auctoritatis habentibus, ad agendum nomine Universitatis, nedum illam totam repræsentantibus: unde etiam multi cum nostris, eadem in Universitate Doctoribus, ubi factum intellexere, indignati sunt, improbantes temeritatem scriptoris, arrogare sibi ausi *Universitatis Iudicium*, cujus nemo ex supremis ejus capitibus conscius fuerit.

220 Si mihi luberet producere epistolas magnorum Prælatorum, & virorum toto orbe eruditorum judicia, ad me aliosque perscripta de Apologeticis Janningi opusculis, primum sigillatim emissis, deinde ante Junii initium collectis; nec non de Responsionibus hisce meis, ex quo prodire cœperunt; non solùm unum alterumve folium implerent, Rev. Pater, sed librum integrum. Ast vobis, plurimorum, qui & Exhibitionem tuã & Responsiones meas legerunt, sensum satis notum habentibus (nec enim dissimulant illi, sed palam, etiam tibi ipsi, Rev. Pater, improbant contumeliarum & calumniarum tuarum evidentiam) vobis, inquam, talia scientibus & dolentibus, sensum illum explicare diffusius, parum foret urbanum ac modestum; nec defensioni huic meæ magnopere serviret; cum ex seipso quilibet dijudicare inter me ac te possit, cui modo sanum cerebrum sit, atque à præjudiciis & partium affectibus liberum. *Vino vendibili non est opus hedera*.

221 Porro Lovaniensium paucorum, pauciorum Coloniensium suffragiis sic collectis; ex Barcinonensi Universitate duos, totidem ex Cæsaraugustana producis, Libelli supplicis laudatores: quos eodem jure licet contemnere, quo alios plurimos longeque clariores: qui Dextrina figmenta atque horum vindicias à variis editas; Granatenses item laminas librosque, nec non Argaizii volumina, ac nuper insulsissimam Gaditanam historiam tantis exornaverunt encomiis, acsi certissima promererent temporis vetustissimi monumenta. Sed ut istis infamia satis magna est, suas ipsorum tam splendidas approbationes, ejusmodi operibus præfixas legi, licet ipsorum nomina alibi non exponantur contemnenda: sic neque convenire existimo, hic à me nominari ex Barcinonensi & Cæsaraugustana Universitatibus duos illos, quos videri cupis totum Academiæ sensum nomini suo inhærentem ferre: sed malo ab illis idem sperare quod à Lovaniensibus spero, postquam hæc legerint. Salmanticenses nullos fuisse rogatos, ut calculũ quoque suum adderent, vix possum credere; hoc scio, eos si nunc rogarentur, recusaturos. Nam cùm principio hujus anni Carmelitæ vestri ex more composuissent Theses, sub uno ex laureatis istius Academiæ Doctoribus propugnandas, contrarias autem quibusdam tum meis tum Reverendiss. Hieronymianorum Generalis propositionibus, successive rogati præcipui decem, exemplo post hominum memoriam ista in Universitate non audito, excusaverunt se omnes; uti inde mihi scriptum est 26 Januarii, additis singulorum no-

nominibus, ordine, Cathedra, dignitate. Cur autem non etiam ex Sorbona Parisiensi approbationem quæsiisti, Pater Rev. Nihil scilicet favoris inde poteras sperare, ubi modo nihil contemptibilius est antiquitate vestra. Notissima scribo. Experire, si placet: & libros tuos, necdum Parisiis notos; ubi sunt notissimi mei, æstimandos committe Facultati isti eruditissimæ, non tantum in disciplinis altioribus, sed etiam in historiis discutiendis; & intelliges, non esse sine causa, cur ibi nemo verbum mutire audeat ab annis 35, cujus nomen meruerit per Te mihi objici.

ARTICULUS XVII.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, effutit contra Breviariorum & Missalium auctoritatem, reverentiam & observantiam.

RESPONSIO.

Quamquam, inquis, Pater Rev. *Art. 9 & alibi producta sint fere omnia ... aliquid tamen hic, breviter dumtaxat & remissivè; dicam .... alia nonnulla superaddendo ... ut simul conjuncta, Sedi Apostolicæ exhibeantur.* Hinc Lector intelliget, non esse quod operose refutem eadem, quibus jam abunde respondi. Restat ergo solum, ut videam, numquid novi additum hic sit, in genere aut particulari. Et de Missalibus quidem titulum video; accusationem vero horum causa intentatam ne tenui quidem conatu probatam invenio. De Breviariis vero pauca loqueris, veluti de coloribus cæcus: atque in primis videris ignorare, quandónam, qua forma, qua auctoritate, ea primum haberi ac nominari cœperint; quando cœptæ pariter cum iis per anni cursum describi breves de Sanctis Lectiones, de quibus solis Tecum mihi quæstio est.

2 Interim in genere duo à Te video accusari. Primum, in Conatu parte 2 fol. 52., dici à me, quod *ætate Urbani IV*, id est circa an. 1261, *Ecclesia singula arbitratu suo fingebant & refingebant Breviaria*; alterum, quod dixerim tomo 5 Maji fol. 354, *Breviaria non dare fidem historiis antiquis, sed ab his accipere; atque ad has recurrendum esse, statuere volenti, quo in gradu aut certitudinis aut verosimilitudinis collocari quodque debeat.* Utrumque dico etiam nunc, nec video quid contra dici possit, nisi per summam imperitiam. Nam, ut ab ultimo incipiam, quid Breviarii Lectionibus, hoc vel superiori seculo concinnatis, aliud debemus aut possumus credere, quam, iis à quibus Lectiones concinnatæ sunt, probabiles vel etiam certas visas esse antiquiores, unde ipsas decerpsere, historias? Hæ autem an revera tales sint,

sint, non ex Breviariis, sed ex ipsismet discerni debet, atque ex auctorum rebus gestis propiorum consensu vel dissensu. Aliud tamen est fides, factis narratis adhibenda; aliud auctoritas, qua quid factum traditur. Hæc enim Breviariis, quoad obligationem iis utendi, tanto major est, quanto is qui usum præcipit eminentior: fides historiis vix major debetur, quam circumstantiæ illæ exigunt, circa quarum considerationem exercet se critica.

3 Ad hanc quod attinet, si carpere velis Rev. Pater, quod dixerim, singulas Ecclesias *arbitratu suo* sua sibi formasse ac reformasse Breviaria; da mihi vel unum, etiam Romanum ante Pium V, cui addatur Romani Pontificis auctoritas; ego ostendam, absque illâ plurima & ante & post Pium excusa, sub nomine & auctoritate diœcesanorum Episcoporum, imo & solius unius Capituli. Ita seculo superiori ad usum *insignis Ecclesiæ collegiatæ Divæ Gudulæ oppidi Bruxellensis, Cameracensis diœcesis*, solus *Decanus Canonicique* auctoritatem præstant, *Clero suo salutem* apprecantes, sub hac forma: *Eccum diu desideratum, & quotidianis ferme conviciis efflagitatum, usus nostri, Sacerdotes venerandi, Breviarium, diligenter ordinatum, & non negligenter impressum &c.* Si displicent verba *fingendi, refingendique*, quibus istic utor, ubi uti potueram, sicut hic utor, verbis *formandi, reformandique*; adi Apparatum Latinæ locutionis, à Mario Nizolio ex Ciceronis operibus colligi cœptum sub medium seculi 16, sub finem vero ejusdem absolutum ab Alexandro Schotto, excusumque Lugduni in Gallia anno 1596, ubi Nizolius verbum FINGO explicat per verba, *Formo, Informo, Creo.* Schottus autem addit: *Significat hoc verbum, non* MENTIOR, *ut putant multi, sed ingeniose aliquid excogito & formo, ut recte annotavit Sthorus.* Ita Cicero ait, Alexandrum Magnum noluisse nisi *ab Apelle pingi, à Lysippo fingi*; &, quod *apum examina fingunt favos.*

4 Igitur aut ignorantia aut malevolentia peccas, Pater Rev. cum verba, ex natura sua aut bonum, aut indifferentem sensum facientia (quomodo ab ipso verbo *fingo*, derivantur *figulus*, & *figura*) trahis in partem pessimam, de qua numquam cogitaveram; neque num. 3. accusas *de antiquis particularium Ecclesiarum Breviariis sic loqui, acsi non nisi mera continerent commenta & figmenta.* Ubinam ego sic indefinite loquor de Breviariis, etiam quando aliquid in illis contentum fictionis aut fabulositatis arguo? Aliud est *figmenta* aliqua contineri in illorum quopiam, aliud *non nisi mera figmenta.* Fictionis culpa si qua est, eam non soleo in talis Breviarii Collectorem vel Approbatorem conjicere. Absit; sed in primum auctorem, unde bona fide uterque id exceperit, de quo necdum fuerat eorum mentibus injecta dubitatio.

5 His præmissis addo, nomen Breviarii, eo quo Ecclesia ipsum sumit sensu, antiquissimum non esse; quatenus vero eodem continentur Lectiones de Sanctis pro Officio nocturno, multo etiam recentius: adeo ut à grandi Breviariorum antiquitate, nequeat pro vetustissimi alicujus facti veritate grande præjudicium formari. Etenim omnium, hactenus sub eo titulo repertorum, antiquissimum, seculo XI scriptum, Casino Parisios attulit Joannes Mabilio; apud quem illud vidit Cangius, ejusque mentionem faciens in Glossario, sic inscribi ait: *Incipit Breviarium sive Ordo divinorum Officiorum per totam anni decursionem.* Et addit Cangius, *Quod quidem Breviarium totius ecclesiastici Officii rubricas, ritus etiam & ceremonias continet, tam Officii recitandi quam Missæ celebrandæ, nec non peculiares præcipuarum solemnitatum observationes.* Ex quo

quo satis colligitur ejusmodi Breviaria, pro describentium voluntate aut commoditate, pluribus aut paucioribus partibus constitisse. In illo autem vetustissimo Casinensi nullæ apparent (sicut Mabilio mihi scripsit) Lectiones, pro nocturno Officio sive de Tempore sive de Sanctis. Nam ad Lectiones recitandas habebantur codices chorales grandes, generali appellatione dicti *Legenda*, seu *Legendaria*; unde, quid quovis die legendum esset, Præfectus chori designabat, & signo dato finem imponebat cuilibet Lectioni, sive de Scripturæ sacræ libris, sive de Passionibus Martyrum Vitisque Sanctorum, sive de Patrum Homiliis, unde & *Passionalia* & *Homiliaria* etiam nuncupata.

6 Tales libri cum non haberentur nisi in Collegiatis vel Abbatialibus ecclesiis, nihil de illis extra ipsas recitabatur, usque ad seculum 14; quando accuratiores nonnulli, volentes certum definitumque aliquid etiam privatim de istis habere, ac nominatim de Sanctis, cœperunt ex ipsis sæpe prolixissimis Legendis decerpere paucula, modo tam vario, ut qui pertractare hoc argumentum vellet, collatis inter se peculiaribus cujusque diœcesis vel Ordinis Breviariis, libro integro opus haberet. Hæc autem varietas major facta est per commoditatem typographicæ artis, seculo 15 inventæ; qua usæ singulæ, non solum diœceses, sed pene etiam ecclesiæ in Francia, Germania, Belgio, propria sibi Breviaria cuderunt.

8 *Gesta Sanctorum Martyrum* (inquit S. Gelasius Papa in decreto anni 494; & idem intelligendum de Vitis aliorum Sanctorum) *secundum antiquam consuetudinem, singulari cautela in Romana Ecclesia non leguntur, quia eorum qui conscripsere nomina penitus ignorantur, & ab infidelibus aut idiotis superflua aut minus apta, quam rei ordo fuerit, scripta esse putantur.* Quia tamen non prohibuit eadem Ecclesia talium lectionem, multæ ejusmodi Passiones & Vitæ remanserunt, & multæ novæ prioribus accesserunt, in usu aliarum Ecclesiarum: quarum saltem unaquæque habere curabat sibi privatim propriorum Sanctorum Legendas. Et harum quidem variæ & valde antiquæ collectiones inveniuntur; per ordinem tamen anni digestæ nullæ, ante seculum 10 aut etiam 12; quando Canonici Regulares & Cistercienses Monachi, in suis quique ecclesiis & Abbatiis, ejusmodi Legendaria pluribus ac grandibus tomis cœperunt describere, etiam Romæ; ut colligitur ex iis quæ adhuc inveniuntur in Lateranensis Basilicæ, olim à Regularibus possessæ archivo, & mos talis etiam ad metropolitanas aliasque nonnullas nobiliores ecclesias transiit. Atque ex hoc tempore credi potest, ceteras quoque Romanas Basilicas idem fuisse imitat as, ac deníque Pontificii Sacelli Præfectos pro ejusdem sacelli Clero instituisse, ut ad pauca quædam ipsi propria festa breves Lectiones historicæ componerentur, vel ab aliis compositæ reciperentur: quarum numerus paulatim crevit, pro numero crescentium festorum; bona semper (ut dixi) fide, etsi rerum præteritarum scientia discernendique facultate non semper pari. Defectu autem isto identidem animadverso, cordi esse cœpit Pio V, & aliis aliarum Ecclesiarum Prælatis, Breviariorum correctio, ista etiam in parte; atque resumpta est deinde aliquoties, & pro modo crescentis indies magis magisq; scientiæ sæpius resumenda credi potest.

§. I.

§. I, II, III. ACCUSATIONES.

I. *Papebrochius invadit ac dilacerat Gallorum, Hispanorum, Venetorum, ac Leontinorum Breviaria.*

II. *Sacras Breviariorum historias tam audacter passim repudiat, & tamquam fabulas explodit, acsi inter Æsopi fabulas dumtaxat referrentur.*

III. *Non pluris facit auctoritatem Missalis, etiam Romani, quam Breviarii.*

RESPONSIO.

9 SI quis Te diceret, Rev. Pater, *Sanctorum Acta*, saltem ut habentur meis Commentariis atque Annotationibus aucta, indefinite omnia *invadere ac dilacerare*, nihil à vero alienum diceret: cum hoc propositum unice Tibi fuisse, non solum testetur generalis libri titulus, sed singulæ ferme paginæ, & clausulæ omnium Paragraphorum Apostolicam Sedem appellantes. Sed qua conscientia ac veritate scribere potuisti de me (qui prædicta Breviaria infiniti es laudo ac sequor) quod illa *invadam* atque *dilacerem*? An id merebar propter pauca, quę in eorum aliquibus minus probo, aut etiam manifestæ fictionis convinco? An numquam hoc facit in suis Annalibus Baronius, & quotquot ante vel post eum examinaverunt Acta Sanctorum eorum, quorum epitomæ extant in Breviariis?

10 Ex Gallorum Breviariis nec unicum quidem exemplum notas, reprobatum à me; solum arguis, quod verbis hisce; *Ætate* Urbani IV, *Ecclesiæ singulæ arbitratu suo sua fingebant & refingebant*, id est formabant & reformabant, *Breviaria* (de quo dubitare nequit, qui aliquando viderit impressa seculo 15 & 16) arguis, inquam, quod istis verbis continuo subjungam, *Quali libertate Gallicana Ecclesia, etiam post Tridentinum Concilium, adhuc utuntur.* Si dubitas, Rev. Pater, ipsosmet tuos Carmelitas Gallos consule, & respondebunt tibi, Romanum Breviarium plerisque in Ecclesiis necdum esse receptum à Clero seculari; ac singulas fere Diœceses semel iterumque aut tertio reimprimenda curasse vetera sua, ante Tridentinum usurpata Breviaria, auctoritate Episcopi sui absque ullo ad Sedem Romanam recursu; additis suo loco Officiis recentiorum Sanctorum, sed alio sæpe ritu ac forma, quam Romæ servari ab iis voluit qui ad recitationem Romani Breviarii tenentur.

11 Exemplo sit novissimum Parisiense, anni 1680, idemque diversissimum ab antiquo; in quo sic præfatur Archiepiscopus. *Cum in Breviarium Parisiense postremis temporibus nonnulla irrepsissent, & ea quidem Regulis ab Ecclesia constitutis non bene convenientia; omni cura & qua oportuit prudentia effectum est, ut quæ forent Ecclesiæ splendori, aut dignitati Religionis minus consona; quæ in Homiliis Patrum spuria vel supposititia; quæ in Actis Sanctorum falsa aut incerta, in omnibus denuum quæ pietati essent mi-*

nus

nus consentanea, ad legem & regulam componerentur: atque adeo necesse visum est quadam omnino expungere, nonnulla pridem omissa adjicere, ordine convenientiori multa disponere, Hymnos meliori stylo elaboratos in rudiorum locum substituere, pleraque obsoleta nec accurata satis instaurare. Numquid hoc non est, Rev. Pater, *arbitratu suo fingere & refingere Breviarium?* Sed eo quo Cicero loqueretur sensu; non, quem tua mihi affingit Accusatio. Etenim Breviarium istud sic laudo, ut putem aliis omnibus Ecclesiis, posse pro exemplo esse integræ accuratissimæque correctionis.

12 Multa Hispaniæ Breviaria nova, agnosco & doleo plurimum furfuris attraxisse, ex figmentis Dextrinis, seu potius Higueræ, Tamaji & Argaizii commentis; idque per nimiam Superiorum facilitatem ad recipiendas novitates, specioso antiquitatis pallio obtectas, atque censum patriorum Sanctorum undequaque augendum. Idem merito queritur Cardinalis de Aguirre, & prudentiores Hispani alii; quorum consortium mihi non puto erubescendum; quidquid erroris semel inducti propugnatores pertinaces contra clamitent. Attamen verum non est, quod ais num. 4, quod *propter unum futile* VEREOR, *præsidenter audet Papebrochius Breviaria figmenti insimulare.*

13 De S. Orientio Episcopo Auſciorum in Novempopulania, Galliæ provincia, acturus Henschenius 1 Maji pag. 61, & gemina ejus Acta ex antiquis manuscriptis & Breviariis daturus; *tertia*, inquit in margine, *omittuntur ut fabulosa*, utpote consarcinata à Tamajo allegante Flavium Dextrum, Julianum Petri, atque Oscense Breviarium, *cujus*, inquit Henschenius num. 6, *auctoritatem multo potiorem duceremus, si ex similibus fabulosis auctoribus deprompta non fuerint Lectiones.* Nempe hoc dijudicare non poterat, qui non habebat ipsum Oscense Breviarium, vel Lectionum inde transcriptarum fidele ecgraphum, unde sciret quid inde, & quid ex aliis acceperit Tamajus. Interim optabat certius probari assertam istic S. Orientii cum S. Laurentio, ex iisdem parentibus germanitatem, ipsiusque corporis ab Auſciorum civitate in Oscanam translationem. Ego vero in Append. post tomum 7 addidi; *Vereor profecto ne sola affinitas nominum inter Oscam & Auſcium, toti isti commento occasionem Hispanis dederit.* Numquid non merito? Sed an id vereor propter solam nominum affinitatem, & non propter certissimo compertam fabulositatem Tamaji & eorum, quos allegat sequiturque auctorum? Conjecturæ ejusmodi non præcedunt nostrum de talibus judicium, sed eidem jam formato stabilitoque subduntur, pro cujusque arbitrio tenendæ vel rejiciendæ.

14 Venetorum Breviarium nullum novi. In eorum diœcesi, & ecclesia S. Laurentii coli S. Barbarum scio, Lectionibus sumptis ex Petro de Natalibus: de quo Petro Henschenius quidem asserit, tom. 3 Maji p. 286, ipsum *optime assequi potuisse quæ in basilica S. Laurentii de S. Barbaro aliisque Martyribus asservabantur monumenta, eaque edidisse*: sed non asserit, quod ea Acta quæ Petrus assecutus edidit, certa debeant atque indubitata haberi; quin potius ea ipse Henschenius appellavit *Apocrypha*, suumque de iis judicium additâ prolixâ censurâ probavit. Ego vero censuræ isti inhærens tomo 7 pag. 769 ajo, quod dicti Officii *Lectiones sola phrasi cultiori* (utpote recentius compositæ) *differunt à contextu fabuloso Petri de Natalibus*, prout conferenti est evidens. Addo etiam, contra clausulam novo Officio additam, de miraculis, quibus clarum sit corpus Sancti, illuc Methone ex Peloponneso allatum an. 1204, *nullum scriptum aut memoria traditum narrari*; scilicet quod

proprium

proprium fuerit S.Barbati; neque in hoc mihimet contradico, cum immediate post narro unum, de Sacerdote cæco illuminato, sed SS.Ligorio Barbaroque commune post corporum conjunctionem, uti legenti patet.

15 Nullum similiter novi Leontinorum Breviarium. Officia quædam propria, ex apocryphis trium Sanctorum Fratrum Actis sumpta sunt: de quorũ Actorum fabulositate, non obstante dictorum Officiorum approbatione sibi nota, cum ipse Sanctorum Siculorum collector Cajetanus non dubitet sententiam ferre; istorumque, de quibus Officia illa agunt Sanctorum, nullum aliunde proferatur indicium; non ecclesiæ veteres vel altaria, non reliquiæ, non scriptor aliquis; nihil me puto peccasse, cum scripsi tom.2 Maji pag. 503, quod ejusmodi Officia, *si nunc primum offerrentur approbanda, haud ita facile suscipienda, credo*. Idem enim mecum procul dubio credent omnes, *nota jam melius Actorum incertitudine*, quam erat cum primum offerebantur Officia prædicta. Sed neque dubitari posse existimo, quin ejusmodi Officiorum Approbatio, si illam obtineri contingat (ut in casibus præmissis & S.Venantio contigit) *magnum prejudicium veritati causent in vulgo*, existimante nihil nisi undequaque certissimum contineri in Officiis talibus, præsertim approbatis Romæ. Hæc enim causa est, cur Episcopi passim, atque imprimis Romani, tam solicite curaverint aliquoties recognosci Breviariorum Lectiones, multa corrigentes, quædam dissimulantes, donec veritas aut falsitas certius appareat; ad quod nostra circa res tales studia unice dirigenda putamus; non autem (ut videris exigere) ad mordaciter tenenda etiam ea, quæ saniori ratione vel auctoritate fuerint falsa comperta.

16 Restabat ut aliis Breviariis, à me (sicut censes) laceratis, saltem Carmelitanum adjungeres; sed maluisti ipsum reservare ad sequentem § verificandum, itáque purgandam calumniosam Breviariorum comparationem, à Te excogitatam, cum *fabulis Æsopi*, quam ex verbis meis elicies numquam. Aliud est enim, simpliciter narrationi vel historiæ non credere; aliud eam explodere acsi in fabulis Æsopi referretur; alioquin eadem accusatio in Baronium caderet, qui multo planioribus minusque levigatis terminis S.Cyrilli Alexandrini Monachatum, vestramque repudiat antiquitatem; ut de aliis multis, eamdem & nunc & olim non probantibus, taceam. Rationes, cur ipsam probare ego nequeam, satis multis deduxi. Acta etiam S.Silvestri, Marcellini lapsum, & Visionem parenti Eliæ affictam ostendi, suo cujusque loco, haud sine gravibus argumentis rejici: quemadmodum etiam deduxi rationes, ob quas censeo, verosimiliter teneri posse, quod Symbolum QUICUMQUE, non sit S. Athanasii, licet sub ejus nomine soleat ex Breviario ad Primam recitari. Cur enim id intolerabilius videatur, quam quod nonnullæ Homiliæ, eidem Breviario insertæ, habeantur sub aliorum Patrum, quam qui eas vere composuere, nominibus.

17 Si aliud nihil hoc Paragrapho exhibendum habebas, P. Rev. non erat quod chartam & operam perderes; nedum unde me iterum argueres de *Pontificiæ Majestatis, atque adeo divina humanaque contemptu*; ac denique exclamares: *Capere non possum, quomodo ejusmodi effutire potuerit Papebrochius, absque violatione atque transgressione sui juramenti*; ejus scilicet, qua tomo 1 Aprilis in Præfatione una cum Henschenio me obstrinxi, dicens: *Cælites omnes Deumque ipsum testamur, nos Sanctam Sedem ut veritatis Magistram revereri, neque ab ejus scitis jussisque vel latum unguem declinare velle.* Calumniam mihi hinc impactam efficaciter repuli Art. 2 §. 14; ostendique, Veritatis Magi-

Magistram illam à me etiam tunc agnosci, cum in meri facti quæstionibus erratum aliquid fuisse demonstro, eâdem qua Baronius aliique critici submissione ac reverentia, conjuncta cum libertate veri tuendi.

18 Missalia eodem loco, quo Breviaria, habeo, etiam Romanum; sed utrisque puto subinde obrepsisse & obrepere adhuc posse, quod corrigi debeat. Quia tamen ad historiam illa faciunt perparum, ipsis rarius utor, nisi ad plenius dilucidandum veterum quorumdam Sanctorum cultum, subinde notabiliter auctum variatumque in vetustis Sacramentariis; hoc enim ad eruditionem antiquariam facit. Illis autem Sacramentariis non puto adnumerandum Missale Mediolanense, ex ritu quidem Ambrosiano excusum seculo superiori, sed multimodis auctum immutatumq; præ eo quod S. Ambrosius tradidit, & quod nusquam genuinum invenitur. Itaque tam mihi licuit, cum eruditis aliis multis, de Veronica dubitare, an fuerit in rerum natura; quam S. Carolo Borromæo licuit Missam de eadem ex prædicto Missali, sua cura reformato, expungere; uti etiam ejus nomen, propter eamdem causam, è Romano Martyrologio Baronius sustulit.

19 Sequentiam de S. Simone Stock, in ejus Missa legi à vobis solitam, nusquam attigisse me memini; sed neque eamdem legi hactenus, qui vestrum proprium Missale vidi numquam, neque scivi in eo contineri aliquid ad historiam faciens, quod non contineatur in Breviario. Ipse certe P. Daniel à Virgine Maria tanti eam Sequentiam non fecit, ut eam ante vel post Vitam Sancti in novo Speculo excudi faceret. Sequentia ad Missam de Nomine Jesu nusquam in Actis meis nominata, nedum contempta vel reprobata, gratis huc adducitur; palamque facit, quam nihil habeas, unde justifices Accusationem de Missalium contemptu in titulo propositam; nisi forte culpæ mihi vertendum putas, quod ubi censui Christo *parum apte* tribui illuminationem cæci Tobiæ, non cogitaverim fore ut aliquid ex illa sequentia mihi objiceres. Hoc quam inepte feceris, ostendi Art. 6 num. 71; ubi etiam dixi, sequentiam istam à Metropolitana Mechliniensi, nuper admodum traductam fuisse ad usum Antverpiensis diœcesis. Quomodo autem dicas, quod *Missali Romano* fuerit *authentice inserta*, equidem non capio. An quia hic Antverpiæ, ad nostri Cleri usum impressæ Missæ propriæ, religari solent à bibliopegis post Missale Romanum?

20 De Romano Missali quid cavilleris, non satis capio. *In hujus Canone habetur nomen Cletus, non autem Anacletus.* Ita est: sed non capio, quomodo hoc *realem denotat distinctionem Cleti ab Anacleto:* imo quomodo non potius eorumdem denotat identitatem, quæ etiam ex S. Irenæo, Eusebio, Augustino, aliisque, alterutro dumtaxat nomine utentibus, stabilitur. Ast distinxerunt illos Catalogi veteres, ideoque ut distinctos colere maluit Ecclesia. Idem maluit in Aprili Henschenius, idem secutus sum in meo ad prædictos Catalogos Conatu: non tamen debui aut potui dissimulare, quo in statu ea quæstio nunc esset apud eruditos, & quam commode historiæ Pontificiæ Chronologia absque illa distinctione ordinari possit, solutis quæ pro hac stare videntur argumentis. Itaq; ad finem partis 1 pag. 217 posui propriam pro recentiori sententia Dissertationem sub titulo *Anamnesis*, id est recogitationis seu considerationis, *de Cleto & Anacleto, in multorum sententia eodem; & de tertio post S. Petrum loco, dando S. Clementi.* Quid autem intenderim, facile intelligetur ex synopsi marginali, quam eo fine hic subjiciam: sic enim procedit:

21 „ Receptior hodie in Gallia opinio, „ unam

,, unam perſonam duobus iſtis nominibus ,, intelligens, Clementem facit tertium ,, à Petro: quod ita videtur poſſe cum ve- ,, teri hiſtoria conciliari, ut Lino ſucceſſe- ,, rit Cletus: qui anno 73 cum Philoſophis ,, coactus exulare, ſe abdicarit Pontificatu; ,, hunc Clemens ſuſcepetit, geſſeritque ,, uſque ad annum 83; quando, cæſo Flavio ,, Sabino iterum Conſule deſignato, patruo ,, SS. Clementis & Domitillæ, ipſe Cle- ,, mens compulſus fugere, etiam ſe abdi- ,, carit, & Sedem reſumpſerit Cletus, jam ,, Anacletus (*id eſt, iterum Cletus*) Martyr ,, primum factus initio perſecutionis exci- ,, tatæ à Domitiano an. 95. Ordinato autem ,, Evariſto, Clemens (jam non amplius Pon- ,, tifex, ſed ſolum Epiſcopus Apoſtolicus ,, Pontificiſque Evariſti adjutor) iterum ,, Roma ſit pulſus ob velatam Domitillam, ,, tandemque Martyr in Cherſoneſo obierit ,, ſub Trajano anno 107. Solvuntur por- ,, ro objectiones pro diſtinctione Cleti & ,, Anacleti, ſumptæ ex Epiſtolis S. Ignatii, ,, ex auctore Carminum contra Marcio- ,, nem, ex diverſimode nominatis in ſecundo ,, Catalogo patre ac patria, atque etiam ex ,, diverſo ſepulturæ die apud Anaſtaſium.

22 His, non abſolute aſſertis, ſed pro probatiore nunc in Galliâ ſententia veroſi- militer deductis, contra communem, Hen- ſcheniique ſententiam, veroſimilem etiam ipſam; ſed veroſimilem dumtaxat, ac mi- nime certam; Chronologicam ſynopſim, iſti quoque ſententiæ aptam, ſic trado: ,, Reformatis juxta prædicta elogiis, fuiſ- ,, ſent, Cletus ab an. 67 ad 73 Romanus ,, Epiſcopus, annos 6, menſes 2, dies 7: Cle- ,, mens ab anno 73 ad 83, annos 9; m. 2, ,, d. 12: iterum Cletus jam Anacletus, ab ,, anno 83 ad 96, ac denique Evariſtus ab ,, anno 96 ad 108]. Poſtea concludens di- co, quod ,, ad iſta ſic mutanda, & quatenus ,, veroſimiliora videbuntur etiam probanda, ,, magis poterit moveri lector, ſi conſideret, ,, vetuſtiſſima optimaque Acta S. Alexandri ,, Papæ, in quibus paſſus ſub Trajano dicitur, ,, adeoq; ante menſē Auguſtū anni 117 quo ,, is obiit: videbit enim, per aſſignata eidem ,, Alexandro & Evariſto deceſſori tempora, ,, aſcendi uſque ad annos noviſſimos Do- ,, mitiani; ac proinde nullatenus fieri poſ- ,, ſe, ut Clemens in ſummo Pontificatu ,, perſeveraverit uſque ad tempora Trajani]. Atque hinc porro infero, quod in iſta ſen- tentia, ſeu potius hypotheſi (quam ego non aſſero, ſed ulteriori examini expono) ,, Abdi- ,, catio Clementis non ponitur gratis, ad ,, ſalvandam Cleti & Anacleti diſtinctio- ,, nem; ſed eſt aliunde omnimodis neceſ- ,, ſaria.] Sicut in margine per compendium legitur.

23 Sed quid tota ea quæſtio facit ad Miſ- ſale (contra cujus Canonē peccare me arguis) cum in eo ſolus *Cletus* nominetur? Quid etiam facit ſpatium vacantis poſt Cletum Sedis, quod ego pono dierum 12, in Bullario autem notatur fuiſſe dierum 20? Tantum- ne ſtudii in ordinanda Chronologia Pon- tificia poſuit Cherubinus Laërtius, Bullarii collector; aut Pontificalis quem tranſcripſit liber tantæ eſt auctoritatis, ut eos non ſe- quens cenſeatur peccare *contra communem Eccleſiæ ſenſum*, uti me facere accuſas n. 19? Apage cum cavillationibus tam ineruditis, Pater Rev. vel potius accuſa Baronium, Schelſtratium, Pagium alioſque Chronolo- giæ Pontificiæ ſtudioſos, qui iſtas inter- pontificiorum antiquorum determinatio- nes, in veteribus Catalogis repertas, cum rectificare non poſſent, contempſerunt: ego vero pleraſque ſic ſervavi, ut partim ex va- ria lectione codicum eas aſſumerem, quæ eſ- ſent ad rem aptiores; partim levi mutatione adhibita per conjecturam, corrigerem defe- ctum, alias immedicabilem; eaque ratione, haud male, ut puto, de Chronologia me- ritus fui.

ARTICULUS XVIII.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ Papebrochius Actis Sanctorum inseruit contra Martyrologia & Kalendaria.

RESPONSIO.

VIdeo, Rev. Pater familiare tibi esse, ut Accusationes Tuas ordiaris ab insigni alicujus gravis scriptoris loco, qui affinitatem nonnullam habere videatur cum titulo, reipsa nihil faciat ad quæstionem tractandam. Theophilus Raynaudus, probaturus ex Romano Martyrologio, vero ac sano quodam sensu Martyres appellari, qui mortem oppetunt in ministerio peste laborantium, ex charitate suscepto, quia de iis ad 28 Febr. legitur, quod eos *velut Martyres religiosa piorum fides venerari consuevit*: hoc, inquam, probaturus inde Theophilus, multis extollit auctoritatem ecclesiasticarum Tabularum; quas dicit, *eo ipso quod Ecclesiastica sunt, hoc est communiter in Ecclesia usurpata atque recepta, ipsa Ecclesiæ auctoritate, quæ homini Catholico summa est, perfundi.*

2 Lego locum Tom. 18 pag. 479, & mox addi video: *Nolo eas cujusvis omnino mendi immunes præstare: quis enim adeo rerum sacrarum rudis est, ut ignoret, quoad loca vel mortis obitæ annum, aut eos per quos mors irrogata, peccari interdum quadam in sacris Tabulis, & salva Ecclesiæ auctoritate corrigi in eis nonnulla indies.* Cur hisce ultimis verbis omissis, priora dumtaxat allegasti, Pater Rev.? Accusationem scilicet totam, quam struere volebas, eversura hæc erant, & pro me responsura Tibi, non ferenti quod ejusmodi vel menda vel labeculas, *in dies*, prout res fert, notare non prætermiserim, idque profitear locis à Te invidiose accusatis. Idem Theophilus multis eorum speciminis causa indicatis; *Has*, inquit, *& si quæ sunt alia sacrarum Tabularum labeculæ, ita non inficior irrepere potuisse; ut tamen* (& hic resumis verba Theophili, Tuo fallendi proposito aptiora) *quod ad earumdem Tabularum veluti substantiam attinet, itemque quoad doctrinam iis quandoque admixtam, non patiar earum certitudinem & puritatem in dubium verti quoquo modo.*

3 Equidem haud magnopere curandum mihi puto, quid patiatur vel non patiatur Theophilus, in suis sensis proferendis nec tam moderatus, nec tam certus semper, ut aliis pro regula esse debeat; & quæ ipse hic censet substantialia atque in dubium vocari vetat, ea cum disputari patitur Romana Ecclesia, ut sæpe ostendi; propter ipsius censuram, non desinent inter eruditos ventilari. Sed missum hoc facio, & quæro, quonam tandem spectet ista tantopere exaggerata sacrarum (ut appellas) Tabularum

auctoritas? Ipse Theophilus indicat scopum suum hac inscriptione Parag. 7: *Titulus Martyrum, datus Sanctis Alexandrinis, spectat ad substantialia Sacrarum Tabularum.* Quid autem ad doctrinam? *Quod mors, in eo ministerio obita, sufficiat ad martyrium.* Quales porro sint Tabulæ, pro quibus tam obstinate stare vult Theophilus, ipsemet explicat, dicens §. 6: *Ago de solis Romanis Tabulis; quia reliquas Latinas bene multas, quas Ioannes Molanus tractatione de Martyrologiis late excutit, ut Bedæ, Wandelberti, Adonis, Usuardi, aliasque, non est animus, indemnes, & ab omni labe puras, etiam quoad substantialia, præstare.*

4 Tu, Pater Rev. si pro antiquis illis, quarum usus publicus aliquando in ecclesiis variis fuit, esses solicitus, & earum auctoritatem tuendam hoc nomine susceperes, tolerabile foret: nunc vero de illis nihil curans, post breves pro Romano Martyrologio querelas, quarum injustitiam mox excutiam, litem mihi moves, pro Gallicano Saussayi, Brixiensi Fayni, Franciscano Arturi à monasterio, vocatis quidem *Martyrologiis*; sed valde improprie, & in sensu valde alieno ab eo quem concipiunt fideles, cum audiunt citari *Tabulas Martyrologiorum sacrorum*; ea scilicet sola Martyrologia intelligentes, quæ sola ante hoc seculum 17 nota erant, quorum scilicet vel olim fuit, vel nunc est publicus inter divina Officia usus, adeoque & auctoritas ecclesiastica aliqua. Talis autem tribus istis suprà nominatis omnino nulla est, nequidem apud eos quorum honori illa scripta sunt, privatâ duntaxat auctoritate. Cur autem non etiam suscepisti hic causam Martyrologii Hispanici? Est quidem hæc causa præ ceteris desperata & pessima: sed quid non possit Paternitas Tua defendendum suscipere coram Apostolica Sede eâdem illâ fiduciâ, qua soles sustinere, quidquid Tibi undecumque offertur à me accusatum vel quomodolibet reprehensum.

5 Martyrologiis junguntur in titulo Tuo *Kalendaria*, ad solam (ut apparet) pompam invidiamque augendam; cum in toto deinceps contextu nullum, in genere aut individuo, nomines; ac ne verbo quidem *Kalendarii* utaris vel semel. Quid autem Martyrologio commune cum Kalendario sit, non capio. Nam si de Ecclesiastico Kalendario agitur, quo totius anni notantur festa, & quo quodque ritu faciendum sit; solet hoc cum Breviario imprimi, inter prolegomena; nec usquam scio illud à me verbo ullo taxatum. Vulgaria autem & singulis annis renovanda, quæ vulgo *Almanach* nuncupantur, præter Sanctorum nomina, cuique diei singula aut bina pro arbitrio collectoris adscripta; notant etiam phases lunares & solis ingressus in signa Zodiaci, aliaque similia, quæ cur corrigere ego vellem nulla causa fuit, nedum (ut persuadere niteris) lacerare. In primo, nec mihi nec alteri cuiquam mutare quidquam licet, de eo v. g. Sancto ritu simplici faciendo, cui honorem Duplicis impendi præcepit Pontifex. Ego certe Kalendarium sequi religiosissime soleo, & ad ejus præscriptum recitare Canonicas horas, idemque ab omnibus eo obligatis censeo faciendum.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius dilacerat & undiquaque suspectum reddere molitur Martyrologium Romanum.

RESPONSIO.

6 POstquam Romana Ecclesia, inter sacra Missarum solemnia, uti desiit codice illo, quem Martyrologii Hieronymiani nomine indigitamus; & quem S. Gregorius in Epistola ad Eulogium Alexandrinum pateinter describit, ut in quo *per dies singulos, non quis qualiter passus sit indicatur; sed tantummodo nomen, locus, & dies passionis ponitur*; successit aliud Martyrologii genus, in quo selectiores pauci, cum brevi eorum, quorum passiones descriptæ habebantur, elogio, celebrantur. Tale primus cum inchoasset Beda, & sicut illud ante tom. 2 Martii edidi (nam quod antea habebatur, supposititium erat) imperfectum dimisisset, Florus autem Lugdunensis aliquatenus supplevisset vacantes in eo complures dies, varii quidem diversimode conati sunt anni circulum complere; sed nemini id felicius cessit quam Usuardo, Benedictino ad S. Germani de Pratis apud Parisios Monacho; cujus sub annum 875 (ut Bollandus demonstrat) editum Martyrologium, Caroloque, non Magno, sed Calvo dedicatum, ita placuit, delectu, claritate ac brevitate, ut in omnibus passim Benedictinorum monasteriis reciperetur recitandum in choro ad Primam ante Versiculum *Pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus*: ad hunc enim locum à Canone transierat (nescitur præcise quando) Martyrologii recitatio.

7 Porro à Benedictinis ad omnes fere Ecclesias alias hic usus transiit, etiam Romanas: sic ut ad finem seculi 15, aliud jam nullum quam Usuardi Martyrologium legeretur; cui in novissima ejus editione anni 1498 *secundum morem Romanæ Curiæ* Venetiis curata per Mag. Bellinum de Padua Ordinis Eremitarum S. Augustini, testimonium dans Pontificii Sacelli ex eodem Ordine Præfectus, ita præfatur: *Usuardi Opus magis habetur in usu apud multas Ecclesias, quæ etiam creduntur aliqua ejus Operi in locis variis addidisse, præcipue de Sanctis & festis pertinentibus ad easdem. Et hujus est Martyrologium scriptum, quod nos pro majori parte duximus eligendum, & præ aliis tenendum.* Bellino autem Bernardinus Scardeonius, lib. 2 Antiqu. Patavinarum classe 7, præcipuæ laudi dat editionem & correctionem Martyrologii: *quod olim*, inquit, *cum pro sua raritate in choro tantum & in conventibus publicis legeretur, nunc ejus opera factum fuit, ut ab omnibus legatur.* Quidquid igitur de hodiernis Romani Martyrologii tabulis dicit Theophilus, etiam Usuardi Martyrologio quadrat: neque enim hujus per tot secula minor fuit olim, quam illius nunc sit auctoritas: & tamen hoc à Maurolyco, Galesinio, Molano multipliciter corrigi tulit Ecclesia, ac denique penitus abrogavit totum, alio substituto, quod à Baronio aliisque nonnullis eruditis Romanæ Curiæ Ministris, jussu Gregorii XIII curatum editumque anno 1584, mox anno 1591 visum fuit variæ corre-

correctionis egere; quam porro sub Urbano VIII adhibitam novimus, nec deesse multa, quæ adhuc corrigi possint, notavit eruditissimus Lucas Holstenius in epistola, mox infra ad hujus Articuli calcem producenda.

8 Tale autem, ex Bollandi instituto nostroque proposito, hactenus & passim laudato, opus nostrum est, ut præcipua parte aliud censeri non debeat, quam perpetuus in hodiernum illud Martyrologium Commentarius, pleraque istic asserta validissimis auctoritatibus confirmans, plurima illustrans & explanans, infinita suggerens quæ possint addi ad complementum novi, si quando condendum videbitur Martyrologii; quædam autem (ubi res exigit) corrigenda notans. Hæc ut multa sint seorsim numerata, pauca tamen videri & dici debent respectu multitudinis incomparabiliter majoris eorum, quæ laudamus & confirmamus, multo diligentius & operosius, quam facere Baronius potuit in Notis, per menses forsitan pauciores elucubratis, quam annos uni Januario impendit Bollandus; quod de aliis consequenter mensibus sine jactantia dici à me posse, nemo, quamvis invidus, negare ausit.

9 Interim tu, Pater Rev. me, Bollandi Henscheniique vestigiis insistentem in Martio, Aprili ac Majo, tomis omnino quatuordecim, accusas & dicis, quod *moliar dilacerare & undequaque suspectum reddere Martyrologium Romanum.* Tam atrox, & per particulam *Undequaque* tam universalis criminatio, ut saltem in speciem probari videretur, oportebat à Te adferri dies aliquot consequenter, ex uno v.g. Majo, & demonstrari, quod de omnibus istic nominatis Sanctis, aut saltem de plerisque, dubitari fecerim, an revera fuerint in rerum natura, an jure & ab antiquo Sanctis annumerati, an iis quæ indicantur locis, modis, temporibus passi; imo quod mediis omnibus id egerim, ut Romano Martyrologio nulla fides esset, etiam in iis rebus, quibus subesse errorem, non cogimur aliunde vereri. Tale quid ne conatus quidem, Pater Rev. falsa quædam aut levicula, paucaque, objicis, quæ si vere omnia accusasses, necdum vel eminus probatum maneret, quod Romanum Martyrologium *undequaque moliar dilacerare atque suspectum reddere.*

10 *Tabulas Brixienses,* inquis, *citat sæpe Baronius in Notis: at Papebrochius dicit esse fabulosas, & Baronium in Notis suis sæpius errasse pronuntiat, imprimis tomo* I *Maji pag.* 228 *num.* 265. Mirum paucis in verbis multamque hic video confusionem. Citatus enim à Tua Patern. locus de Martyribus, non Brixiensibus in Italia, sed Alexandrinis in Ægypto agit; idque, non inter Notas, sed in ipso contextu. Quomodo autem ibi dico *sæpius* errasse Baronium? Unicum dumtaxat errorem noto *circa genus supplicii*, quod gladio illatum dicitur; cum S. Athanasius, unde tota illorum notitia habetur, id non dicat, sed diversa alia. Dico etiam mensi Aprili potius adscribendum Martyrium istud; quia tamen Romanum Martyrologium de eo agit 26 Martii; ibi quoque nos de eodem egisse. Tanta scilicet nobis est fuitque reverentia erga ipsum, in eo quem præscribit dierum ordine observando, licet is non semper aptissimus sit; quia liberum Ecclesiæ esse scio commemorandis Sanctis, quos voluerit dies eligere. Si me accusare volebas ex eo, quod Tabulas ecclesiæ S. Afræ fabulosas esse demonstraverim, non debebas dicere, quod eas sæpe citat Baronius, qui illarum notitiam nullam habuit, nec vel unius Martyris inde eruti meminit, 48 annis prius mortuus, quam Bernardinus Faynus suum Brixiense Martyrologium ex Tabulis illis augeret. Denique multum differunt Martyrologium Romanum à Notis in ipsum: quas sicut Baronius ipse paulo ante

ante mortem paravit, pro secunda earum editione anno demum 1630 ex defuncti schedis curata; sic pluribus aliis locis castigasset ultro vir candidissimus, si diutior ei vita obtigisset, multaque videre potuisset tunc adhuc latentia.

11 Eumdem *Baronium & alios passim circa tempus vitæ Pontificum turpiter errasse*, nusquam dico; erravisse fateor & demonstro; non sua culpa, sed ipsa rei, infinitis difficultatibus implexæ, obscuritate. Itaque tuum istud *Turpiter*, tibi serva, Rev. Pater, ne quis Te dicat *turpiter calumniari*. Neque cum dico, nos *fere quotidie complures Romani Martyrologii errores observare*; dico, illud *scatere erroribus*: contemptum sonat verbum hoc, istud non item. Quid autem ad Martyrologium facit, recte an secus tempora Pontificum subduxerit Baronius? An quia Pontifices sancti in martyrologio referuntur iis diebus, quibus depositos illos dicit Anastasius; non autem semper iis, quibus obiisse existimo? Nihil hoc ad Martyrologii auctoritatem suspectam reddendam facit, quia nobis illud indicat, tali saltem die cujusque anniversarium solitum in Vaticana vel Lateranensi celebrari. De quibusdam Leontinis Martyribus, non valde feliciter in Fastos Romanos illatis, prius quam Actorum unde accepti sunt fabulositas detegeretur, temporum illorum infelicitas fuit, non eorum culpanda facilitas, quibus nulla offerebatur causa dubitandi.

12 Denique male arguor num. 7 in fine, *Concilium Nicænum & Martyrologium Romanum* FICTIONIS *insimulare*; & quidem vocabulum *fictionis* speciali charactere, tamquam meum foret, signas. Nec enim fictionis insimulatur, vel Concilium, recitans aliquid ex Actis S. Procopii; vel Martyrologium, ibidem relatos Sanctos *Nicostratum & Antiochum Tribunos* referens pro die quo istic passi leguntur; sed Actorum ipsorum Auctor. *Nullum esse Ianuarii ac Februarii diem . . . ubi non unus aut plures ejusdem Martyrologii errores arguantur, tacito tamen sæpius illius nomine*, dixi ego in Conatu parte 1 fol. 135; quia id sæpius ex ore Henschenii audivi, qui scire optime poterat: nec tamen video quod inde mendax reddatur Bollandus in Præf. generali folio 36 dicens, *nullas esse hoc in opere Vitas, quas omnino commentitias esse, possit quis vel levissime suspicari*: ipse enim mox explicat quid vocet *omnino commentitias*, cum dicti sui causam addit, inquiens, Vitas Sanctorum nullas à se referri, nisi *aliquo semper attestante Martyrologio aliave certa auctoritate*, unde constet, ipsos revera suum in Ecclesia Catholica cultum habuisse, adeoque creditos in rerum natura fuisse; licet eæ quæ de ipsis habentur Vitæ (qualis v. g. est Passio S. Procopii) commentitiæ sint, quoad circumstantias, quibus adornatæ prodeunt. Nam Cæsareæ in Palæstina vere passum esse S. Procopium, constat ex Eusebio & Hieronymiani Martyrologio. Christianos sub & à Juliano Apostata fidei causa, licet alio titulo, interfectos, vere ac recte Martyres haberi ac dici, ostendi Art. 11 §. 17; adeoque frustra hic me calumniaris, Patet Rev. ut contrarium Romano Martyrologio.

§. II. III. IV.

§. II, III, IV. *ACCUSATIONES.*

II. *Papebrochius molitur convellere Martyrologium Gallicanum Andreæ Saussayi.*

III. *Martyrologium Brixiense, auctum ex Tabulis ecclesiæ S. Afræ, funditus evertere molitur.*

IV. *Undique invadit & funditus evertere molitur Martyrologium Franciscanum Arturi du Monstier.*

RESPONSIO.

13 Credo, Rev. Pater, lectores cordatos, qui jam assueverint phrasi isti tuæ, qua *funditus* me dicis *evertere* Auctores eos, quibus aliquid correctionis adhibeo, maxime si frequentiores illæ sint, uti necesse est fieri in iis qui per Kalendarii ordinem, quem & nos sequimur, conantur tractare de omnibus alicujus regni, civitatis, vel Ordinis Sanctis; Credo, inquam, phrasi isti jam assuetos lectores, doctos etiam quomodo idem me dixeris facere Romano Martyrologio, non multum movendos hac tua triplici accusatione: item satis intelligere, quantum intersit inter proprie dicta Martyrologia, & hæc privati dumtaxat usûs opera; licet specioso ac late patenti titulo præfulgentia.

14 Andreæ Saussayi Gallicanum Martyrologium, ut primum lucem vidit an. 1637, magno cum plausu exceptum ubique fuit. Joannes Launoyus (quem hic à me nominari, credo, non invitus feres, P. Reverende) scriptâ ad Auctorem Epistolâ, ante Apparatum impressa; *Non tam vidimus, quam mirati sumus*, inquit, *opus tuum quod unius seculi studio & diligentia videbatur egere. Tu*, vero *paucis abhinc annis immensum absolvisti. Qui hoc profecto ita brevi temporis intercapedine conficeret, unum Te novi, præterea neminem. . . , Ecquid porro usquam est in rerum natura dives ac pretiosum, sive in auro, sive in gemmis numeretur, quod operi tuo componatur? Omnia sunt infra quamlibet similitudinem posita: nemo sit homo qui vel tantisper addubitet.* Eodem tempore quo ista de juniore adhuc Saussayo, ejusque Martyrologio Parisiis scribebat Launoyus, junior etiam ipse; utrique suppar Theophilus Raynaudus, ejusdem operis obiter visi admiratione captus, scripsit in suo adversus fortia ingenia Antemurali, nunc legendo tom. 8 operum ejus pag. 143, quod ipsius Auctori *Gallia opes Sanctorum suorum, pari nitore, eruditione, & diligentia expositas dedit.* Bollandus quoque noster, jam ultra quintum diem versantis sub prælo Januarii progressus, cum opus è Gallia nactus est, in Præfat. Gener. pag. LIII, *illustre & magnificum* appellat; *quo plurimum usus sum*, inquit, *utarque*, *ut spero*, *deinceps.*

15 Nulla quidem toto opere apparebat prolixorum de quolibet Sancto elogiorum comprobatio, unde de fide, eruditione, & accuratione Auctoris certum ferri judicium posset, aut sciri quibus fundamentis niterentur singula, tam floride, tamque fidenter

rer deducta, nuſquam hæſitante ſtylo, nuſquam pendente judicio, ſed fere omnia aſſeverantiſſime definiente Auctore. Quis tamen ei cunctaretur credere, ad calcem Elenchi prævii legens hæc formalia verba? COMMENTARII APODICTICI, *qui Martyrologium hoc Gallicanum undequaque dilucidabunt ac fulcient, in tomos quatuor digeſti, quorum unuſquiſque tres anni menſes decurrit, tam rarâ quam diverſâ eccleſiaſticæ antiquitatis ſupellectile inſtructi, mox è typis publicum in conſpectum, Chriſto auſpice, progreſſuri ſunt.*

16 Hæc tam magnifica, nullamque moram (ut jactabatur) paſſura pollicitatio, quaſi ipſi tomi jam fere impreſſi haberentur, tam facilem quàm vidimus, tamque ſpecioſam approbationem elicuit etiam à Launoyo, Raynaudo & Bollando. Verum cum menſes & anni laberentur, & nullæ amicorum preces, curioſorum querelæ, æmulorum irriſiones, extorquerent illam ſplendide promiſſam *eccleſiaſticæ antiquitatis ſupellectilem*, unde ſolverentur quæſtiones innumeræ undiquaque allatæ; cœpta fuerunt mutari judicia; Sanctorum hiſtoriæ in Martyrologio delibatæ, & laudes abſque veteri teſte cumulatæ, curioſius expendi; & quod admirationi fuerat, ſic paſſim contemni, præſertim Pariſiis, ut inter eruditos appellaretur, *Plauſtrum mendaciorum*; quemadmodum mihi ſcribit, de hoc nuperrime interrogatus, Claudius Caſtellanus; addens, *Angelum tamen videri Sauſſayum præ Tamayo, qui ejus ineptias infinitis paraſangis in ſuo Hiſpanico Martyrologio ſuperavit.* Etenim Apodicticos Commentarios, quos ille promiſſos temere, caute ſuppreſſerat; Hiſpanis ſuis æque ac Gallis legendos Tamayus promens, palam omnibus aliquem eruditionis ſenſum habentibus fecit, totam illam ſex tomorum machinam (nam & in hoc ſuperare Sauſſayum voluit) meris niti commentis figmentiſque, quoad Sanctos antea Hiſpaniæ ignotos, & alia multa antiquorum Patronorum memoriæ afficta.

17 Ad Sauſſayum quod attinet, poſtquam cognoſci penitius Pariſiis cœpit, non eſt inventus quiſquam ex tot claris in Gallia ſcriptoribus, qui Martyrologii Gallicani auctoritate ſuam fulciret ſententiam; non Launoyus atque Raynaudus, in tot poſtea editis ſuis libris libelliſque. Nullus etiam fuit inventus typographus, qui recuderet opus, intra annos ſexaginta ſæpius recudendum, ſi primam commendationem ſecuta fuiſſet conſtantior approbatio. Atqui Richelii Cardinalis, omnia tunc moderantis in Gallia, patrocinium potens; & ipſius auctoris, ad Tullenſem in Lotharingia Epiſcopatum promoti, major quam Parochi Pariſienſis dignitas, perſuadere illud facile potuiſſent, ſi operæ pretium viſum fuiſſet.

18 Nempe diſſipato primarum gratulationum aut etiam adulationum fumo, videntem Sauſſayum, ſe imparem fore præſtandæ probationi undique poſtulatæ, & quam eſſet ſibi curta ſupellex monumentorũ ſolidorum certorumque, pœnituit temerariæ ſcriptionis pollicitationiſque; & ad graviora certioraque ſcribenda appulit animum; quibus & imminutam ex juvenili illo fœtu repararet famam, ac nomen inter eruditos retineret aliquod. Et primum quidem haud ægre obtinuit, ſatis habentibus Pariſinis abſtinere libro ſibi non probato; quod & Mabilio cum ſociis Benedictinis fecit, inter Sanctorum Benedictinorum Vitas illuſtrandas infinities Sauſſayum nominaturus, ſi cum honore id facere potuiſſet: poſterius autem non obtinuit ab auctoribus Hiſtorici Dictionarii, jam ſexies recuſi, & omnium fere hujus ætatis eruditorum defunctorum nomina complexi, in quibus & præcitati Launoyus, Raynaudus, atque Bollandus.

19 Hic vero ultimus, neſcio quam caute uſus

usus Saussayo sit inter Acta Sanctorum Januarii, quæ non vacat hac de causa scrutari operosius: ast in Actis Februarii reperio manifeste, quod eum suspectum habuerit. Nam primo die, cum pag. 93 indicasset Martyrologiorum discrepantiam, circa S. Paulum Episcopum, Trecensisne, an Tricastinus fuerit; *Saussayus*, inquit, *duos Paulos Episcopos facit; opportune quidem ad litem hanc dirimendam, si veteribus nititur testimoniis.* In utroque interim erratum aliquid ab illo indicat. Henschenius vero, qui Saussayi in asseverando temeritatem atque exiguam fidem jam cœperat penitius inspicere, & Bollando detegere, agens eodem 1 die de S. Sigeberto Austrasiorum Francorum Rege, deque Monasteriis ab eo fundatis fol. 233, *duodecim* ea fuisse refert ex Auctore Vitæ; Saussayum vero, ad *viginti* ea multiplicantem, nec nominare quidem dignatur.

20 Interim tam ipse quam Bollandus utuntur eo illis in rebus, quorum recentior notitia ac memoria videbatur ipsi credi posse, quando nulla in contrarium occurreret dissentiendi vel dubitandi occasio: quamquam ne tunc quidem secure illi credi, apparuerit ex variis erroribus ejus circa ecclesias & res Parisienses, quas sub oculis habentem mirum est potuisse sic errare. Id mihi sæpe questum Henschenium memini, & ipsum me scio observasse aliquoties, sed otium deest loca ipsa perquirendi, ultro se oblatura prosequenti impressionem Junii. Laudavit tamen in Saussayo Bollandus, & ego laudo, quod charactere & titulis distinxerit Sanctos atque Beatos, quibus jus esse ad eam appellationem putabat; ab aliis, cum minime vulgari sanctitatis opinione mortuis, quos minori charactere laudatos ad finem cujusque diei, appellavit Pios. Denique magno nobis usui fuit ille, multos suggerendo Sanctos, quos in vetustis nonnullis Martyrologiis, nobis ignotis, reperit, puta in Codice Monasterii S. Savini de Levitania, aliisque ad calcem integre productis documentis, in quibus ipsi non credere, tamquam à Benedictinis istius monasterii decepto, nefas duxerim.

21 Quid vero pro Saussayo tantopere zelaris, Pater Rev.? Præsens adtui, & fortassis adhuc vivit qui pariter præsens aderat anno 1665 Conventus Antverpiensis Prior, quando Pater Henschenius, post exequias Bollando à vobis celebratas, religioso exceptus epulo, legit R. P. Danieli à Virgine Maria, quem prælo paraverat de vestro S. Bertholdo commentariolum; in quo de ejus ætate ac cultu agens distinctius, res vero gestas, utpote non satis certas, perstringens paucis, & dissimulans Saraceni aliorumque vestrorum circa ipsum errores antiquos; modeste corrigebat novos aliquot, nimiumque patentes, veteribus superadditos à Saussayo. Precati autem vestri sunt, quod & impetraverunt facile, Saussayi locus totus expungeretur; ne ille errores suos videretur ex vestris scriptoribus hausisse, & hi per illius latus peti. Adeo parva ipsis erat cura de Saussayo: quem cum dicis num. 17, ideo *me insolenter clamare suspectum ... quia conformiter ad receptas in Ecclesia traditiones varia scribat de S. Dionysio Areopagita*; fingis *insolenter*. Majores gravioresque scriptores eadem sentiunt, nec ideo mihi suspecti habentur; & si in ceteris quæ promisit fidem suam liberasset Saussayus, fidenterque asserta fideliter probare potuisset; nullus esset tota Gallia scriptor magis commodus operi nostro, & (quod consequens est) sæpius impensiusque laudandus. Laudatur tamen vel sic identidem, quoties aliquid suggerit aliunde etiam verosimile; & quoties ab eo moniti de quopiam Sancto, nobis haud satis noto, ad ejus suggestionem scrutati certiora, ex ipso quem indicat loco, non

raro accipimus ea monumenta, quæ in Commentariis apodicticis proferre ipſe voluiſſet, ſi habuiſſet ea ipſoſque commentarios edere auſus fuiſſet.

22 Brixienſe Martyrologium antiquum, ſi quod eſt vel fuit; & quod ſolum citaſſe & laudaſſe Baronius potuit, veneror æque ac cetera exempla Uſuardi, propriis cujuſque diœceſeos Sanctis aucta. Novum à Bernardino Payno compilatum, nec recepit Eccleſia Brixienſis inter ſacra legendum; nec, ſi reciperet, majorem auctoritatem haberet quam Romanum, erroribus (ut Romani ipſimet agnoſcunt) obnoxium. Ago ego contra illud novum, quod habemus anno 1665 editum, neque recipiendum (ut par eſt credere) niſi ſevere recognitum, expurgatumque ab additamentis novitiis, in illud derivatis ex fide tabularum eccleſiæ S. Afræ: quibus, quatenus ex Cerreti vel alia ſimili chronica ſumptæ ſunt, nullam fidem dandam, irrefragabiliter demonſtravi. Vide Art. 3 §. 8, & Art. 11 §. 11 &c. Eatenus igitur voluiſſe me fidem novo iſti Martyrologio detrahere, fateor; & confido à me effectum, ut error bona fide ſuſceptus, non agat radices altiores, & à ſimplici privati ſcriptoris taliumque Tabularum auctoritate, non conmitatur aſcendere ad gradum altiorem, ut ab Eccleſia Brixienſi approbatus cenſeri velit.

23 De Franciſcani Arturi du Monſtier Martyrologio, non ego primus queſtus ſum: queri cœpit, prius quam ego Acta Sanctorum nominare ſcirem, P. Bollandus in Præfat. ad Januarium, anno 1643 editum, pag. LIII ſic ſcribens: *Cum jam prior Ianuarii tomus eſſet excuſus, prodiit Martyrologium Franciſcanum, cum amplis Commentariis, cura ac labore Arturi à Monaſterio: ſed illud in eo opere haud probo, quod nullus inter eos, quibus ab Eccleſia olim decreti permiſſive ſacri honores ſunt; & ceteros, ſola adhuc hominum opinione, nullo Eccleſiæ judicio confirmata, claros, differentia ſtatuatur: quo fit, ut his quidem honoris nihil accedat, de illorum autem veneratione plurimum detrahatur, dum uno omnes gradu habentur.* Nec vero ullam iſtius Martyrologii habendam ſibi rationem, putavit Bollandus, aut ſequenti tomo 2, aut tribus tomis proximi Februarii; ne contra expreſſiſſimum Urbani VIII decretum peccaret, ſi quos Arturus *Beatos* aut *Martyres* vocat, cum ejuſmodi titulo nuncuparet; aut pariter eum omnibus detrahendo, inſcius offenderet alios, quibus id forte competeret jure bono.

24 Erat Arturus, quemadmodum ex poſt ſecutis apparuit, & nobis etiam retulerunt qui viventem noverunt familiarius, minus patiens alieni conſilii. Itaq; modeſtum monitum velut injuriam accipiens, ante ejuſdẽ ſui Martyrologii editionem ſecundam anni 1653, nec niſi jam fere impreſſo Februario huc delatam, inventus eſt ſcripſiſſe Art. 2 §. 11: *Redeat ad ſe Ioannes Bollandus, iterumque abſtergat calamum velociter ſcribentis, haud ſibi probatum eſſe, quod nullam poſuerim differentiam inter Beatos noſtros Minoritas. Utique illi dixiſſem eam apud Salvatorem ſimilitudinem; Medice, cura teipſum. Legat, ſi velit, Annotationes noſtras, & clare certoque ſciet, quo titulo, quave de cauſa quiſque apud Martyrologium Franciſcanum Beati nomen jure ſit adeptus, licet diverſo gradu, varioque modo id evenerit.*

25 His lectis obligatum ſe credidit Bollandus cap. 6 ſuæ ad Februarium Præfationis, quæ ſola tunc imprimenda reſtabat, dicteriis tam inſulſis modeſte pro ſe reſpondere, quàm ſincera id mente candidaque ſcripſiſſet ipſe, in eodem qui carpebatur Januario optime meritus de Ordine Franciſcano; atque poſt alia; *Annotationes*, inquit, *omnes legimus, ſed & Auctores citatos accurate pervolvimus . . . . ac præcipue Lucam Waddin-*

Waddingum, quibus locis agunt de Sanctis quos Arturus commemorat; neque ex illis Auctoribus illiusve Annotationibus intelligere potuimus, Martyrologio illi insertos esse diverso gradu varioque modo, *ut jam videtur profiteri: denique, quod ibi scripsimus, scimus pluribus probari ....* Antea autem dixerat Bollandus quod ipse Arturus in hac 2 editione Art. 22, *differentiam constituere videtur, sed verbis sæpe implexis atque obscuris, at nihil tale indicarat in prima editione.* Excusabat tamen Bollandus, quod videretur Arturus ipsummet Januarium non vidisse, sed solum ab aliis intellexisse quid improbaret Bollandus; si enim legisset, non omisisset exinde locupletare suum Gynæceum sacrum, interim compositum editumque an. 1657, nisi forte noluit videri quidpiam ex Bollando didicisse.

26 Annis paucis pòst, Romam mecum Henschenius adiit, atque (sicut scribit, tomo Martii pag. 4) *Romæ in Ara-cæli & alibi, ab ipsis Franciscanis moniti sumus, ne Auctori isti nimium fideremus.* Intelleximus tamen, & Ordini rem gratam, & operi nostro haud inutilem facturos nos, si eorum quorum legitimum ac verum cultum necdum haberemus probatum, rationem vellemus inter Prætermissos cujusque diei habere; quod libenter in se suscepit Henschenius, atque pro totis Martio, Aprili, Majo, imo & Junio (sicuti in necdum impressis monstrare possum) omnes ac singulos inscripsit; subinde monens, *solius Arturi auctoritate* appellari *Beatos*, quia tali titulo aliorum de iis scriptorum nullus usus sit, aut quia ipsi intra proximos ab Urbani Bulla annos centum obierunt, quos nefas est, citra expressam sanctæ Sedis licentiam, sacro aliquo cultu prosequi.

27 Itaque in tota illa per quatuor menses serie prætermissorum Franciscanorum, omnino nihil meum est. Id autem quod est Henschenii, adeo nemini improbatum fuit (quod sciam) aut ulli creditum videri conjunctum cum aliqua injuria Ordinis; ut eamdem gratiam suis quoque, non absolute dicendis Beatis, fieri petierint alii nonnulli; ac nominatim is qui anno 1676 Valencenis edidit *Aciem bene ordinatam plurium Sanctorum ac Beatorum utriusque sexus Ordinis Carmelitarum;* sua ipse manu, primo ante titulum vacanti folio, sic inscribens: *Rogitatur R. P. Daniel Papebrochius, ut dignetur assumere aliquos Sanctos aut Beatos ex illa Acie bene ordinata, & saltem adscribere inter ipsos* INTERMISSOS *aut* PRÆTERITOS *suorum Actorum. Sic toti Carmelo placebit, & favebit singulariter P. Philippo Visitantino, istius Ordinis Historiographo.* Quod autem tam enixe *rogatus*, imo *rogitatus* fui, amanter ac fideliter præstiti & præstare pergam, nihil penti habens, quomodo id nunc interpretatura sit Patern. Tua.

28 Qui porro leget tom. 2 Maji p. 834 & 835 n. 9, à me scripta: Nicolaus Auximanus, per cujus *ignita verba corde compunctus* Dominicus Leonessus ad 20 Aprilis relatus, *seculo valedixit & Minorum subivit institutum;* mirabitur, quomodo Patern. Tua n. 31 dicat: *Præterire non possum, quod in derisum Arturi effutit Papebrochius:* hoc enim legebas non a me, sed à Waddingo dictum. Totum ergo relege locum, & vide quomodo non obstante illa ejus, quam nequeo probare, licentia, diligentiam hominis & operam etiam mihi utilem laudem, sic scribens „ Nicolaus, cujus „ concionibus motus fuit Dominicus ad in- „ eundam Religionem, vir sane & à scriptis „ & à prædicandi fervore laudatissimus, „ Romæ in Ara-cæli sepultus jacet, absq; ul- „ lo vel minimo venerationis publicæ signo. „ Vitam ejus inter Vitas Sanctorum atque „ Illustrium Auximatium dandam à se ulti- „ mo loco promittit Joannes Baldi, ipsius „ Nicolai ex sorore Bernardina de Romanis

 „ pro-

„ pronepos: sed abstinet titulo, qui cultum „ ecclesiasticum denotet. Nescimus igitur „ quo jure à Waddingo vocetur Beatus, „ nedum quo fundamento eum Arturus ad „ 23 Februarii inscripserit suo Martyr lo- „ gio Franciscano; quod etiam fecit de Ju- „ liano Fabrianensi ad 26 Julii, & de Venantio „ itidem Fabrianensi ad 6 Maji; ob hanc li- „ centiam distribuendorum arbitratu suo per „ fastos nominum, quibus aliquam virtutis „ laudem aut sanctæ mortis cum mendatio- „ nem additam apud Auctores inveniebat, „ dictus à Waddingo, haud me; te jocante, „ Magnus Ordinis Minoritici Papa.

29 „ Utilis tamen nobis, quod citatis di- „ ligenter auctoribus, materiam præbeat & „ occasionem indagandi de multis, & in da- „ gando inveniendi de variis: qui; licet non „ inveniantur Sanctorum adscripti catalogis, „ nihilominus obtinent cultum ecclesiasticũ „ aliquem publicum, nullis sanctæ Sedis de- „ cretis vel abrogatum vel contrarium, ob „ quem eis locum in nostro opere concedere „ debeamus. Idem faciemus de pluribus aliis, „ quos solius Arturi testimonio non audemus „ aggregare Beatis, vel diei per ipsũ designa- „ to adscribere, quosq; ideo nunc inter Præ- „ termissos referimus; si vel ultro mittantur „ nobis requisitæ instructionis præsidia, vel „ petentibus respondeatur aliquid, quo nobis „ lectoribusque nostris putemus fieri satis; „ sicut hic in Dominico fecimus, contenti ta- „ men titulo Venerabilis, quo & contentus „ Waddingus fuit: cum neque Gonzaga di- „ xerit absolute *Beatum*, sed *Beatum Patrem*; „ quod vix aliud sonat quã quomodo passim „ dicimus, *Beatæ memoriæ*, de quibusvis pia, „ ut confidimus, morte in Domino defunctis.

30 Sic etiam in Junio aliquoties eumdem Arturũ laudo; quin opto ut illius opus extra reprehensionem ponat aliquis, mutato leviter ordine: ipsum bifariam dividendo, ita ut prima pars ex forma Hagiologici kalendarii, digesta habeat eorum elogia, quorum certus dies vel mortis vel cultûs habetur; altera, ordine Alphabetico ceteros, eo quo Saussayus fecit modo in Appendice ad Martyrologium Gallicanum tomo 2 à pag. 1217 ad 1244: tantum utrobique caveatur observantiæ Urbanianæ Constitutionis, distinguendo Sanctos Beatosque proprie dictos, ab aliis quibus ejus appellationis honorem necdum indulget Ecclesia Romana. Eis porro quibus ipsa illum honorem indulget, cum vago per totum annũ cultu; deest autem certæ diei definitio; defectum hunc puto facile suppleri posse, à Ministris Capitulisve Generalibus aut Provincialibus, cum licentia Ordinariorum, curando aliquam sacrorum corporum in novas arcas translationem, cujus actionis deinde anniversaria servetur memoria; vel etiam simpliciter approbando diem ab Arturo delectum; ut, quod privata unius hominis auctoritate factum toleratur hactenus, id tandem publica Ordinis approbatione firmetur. Hoc vero si fiat, adeo non sum reprehensurus, ut jam aliquoties ipsam Ordinis tolerantiam, vim approbationis habere interpretatus, de talibus egerim; ac specialiter tomo 4 Maji pag. 43, ubi de B. Francisco Dyrrachino diffusius tracto, quam omnes simul Ordinis Auctores, parcè de eo locuti, idq; ex Oratione Q. Marii Corradi, ad Archiepiscopum Brundusinum & Populum Vretanum, pro restaurando veteri illius cultu.

31 Commentarium istum num. 15 sic finio: *Cum de antiquo & sufficienti ad Beati appellationẽ cultu constet, ex præmissis (puta, de corpore supra terram ad venerationem aspectabili, & processionaliter pro siccitate avertenda circumlato) credimus nos posse exemplum sequi privatæ quamvis auctoritatis* (in tenendo die XVII, quem Arturus designavit) *donec aliunde constiterit de alio magis proprio die; de quo doceri cupientes, scripsimus Colle-* gii

gii noſtri Tarentini, Uretano oppido viciniotis, Rectori. Et hic quidem, diem nullum definitum etiamnum haberi, accepit; miſit tamen pro Supplemento materiam, unde facerem, addendum duobus iſtius Commentarii Capitibus, Caput tertium. *De præſenti cultu B. Franciſci recentioribuſque miraculis:* quod Caput legere potuiſti, Pater Rev. tom. 7 Maji pag. pag. 803, & liquido cognoſcere, quantum faveam, non ſolum ipſi Ordini in eruderandis undecumque Sanctorum ac Beatorum Franciſcanorum memoriis, multo quam Arturus ipſeque Waddingus diligentior; ſed illius ipſiuſmet Martyrologio; quod tantum abeſt ut laceratum aut abolitum velim, ut perfectum cupiam exculpatumque videre.

32 Hujus mei ſtudii teſtes ſimul ac laudatores habeo, in eadem arena mecum deſudantes, Romæ quidem Franciſcum Haroldum, Waddingi continuatorem; Florentiæ vero & in Belgio, Antonium Tertincam & Benignum Fremaut, qui non ceſſant pro eo mihi gratias agere, & auxilium ferre qua poſſunt, ac viciſſim accipere. Quod ſi aliquos Minoritas, non ex lectione librorum noſtrorum, ſed novi Iſmaëlis ſimiliumque quiſquiliarum à Carmelitis ſibi obtruſarum, vel Exhibitionis tuæ, exaſperari quandoque contingat, & de me queri; id ferendum puto patienter, donec ipſiſmet veritas innoteſcat. Mihi nihil facilius eſſet, quam inter Prætermiſſos, non meminiſſe eorum, quos ſola ſua auctoritate Martyrologio Franciſcano adſcripſit Arturus, ſi ita Ordini placere intelligerem ex ejus Superioribus: quamdiu autem iſtam illis gratiam facere permittor, æquum eſt ut eodem modo eademque libertate de ipſis agere ſinar atque de aliis aliorum Ordinum, ſimiliter Prætermiſſis; ſcilicet indicando cauſas cur ita faciam, eiſque cunctis locum honoratiorem dare in opere noſtro, donec certius pleniuſque edoctus fuero de cultu vel cultus die.

33 Porro commiſerationem mihi moves, R. P. Profeſſor, cum, veluti reſumpturus, in meque retorſurus male Bollando impactum ab Arturo proverbium, *Medice cura te ipſum*, me vocas *ineptum Ordinis Ieſuitici Papam*, quia ante tomum 7 Maji, finiens Vitam Magiſtri mei Godefridi Henſchenii, dico, quod mihi ſociiſque *oranda* ſit *benedicta illius anima, ut coram Deo Sanctiſque aſſiſtens* (quod ſcilicet futurum aliquando, confidere ſuadet caritas Chriſtiana de omnibus, poſt vitam laudabilem pie defunctis) *virtutum internarum* (quarum notitiam Deo Confeſſariiſque relinquebam) *partem aliquam conſequi faciat ſucceſſores ſuos, ſimulque gratiam impetret non indigne gerendi quod nobis decedens relinquit onus.* Hoc ſi Tibi eſt, Rev. Pater, *Beatificare* & *Beatum vocare*, quomodo Beati cenſentur dici, quotquot Faſtis Sanctorum ac Beatorum inſcribuntur, per me licet ut me etiam voces *Ordinis Carmelitici Papam*; quia alicubi optavi *animas RR. PP. Franciſci Bonæ-ſpei & Danielis à Virgine Maria mihi apud Deum propitias eſſe.*

34 *Ioſephum Anchietam Nierembergius*, inquis, *non tantum Sanctum vocat, ſed etiam Sanctiſſimum; & Bollandus, Caniſium.* Fallis, aut falleris, Pater Rev. Caniſius à Bollando non dicitur aut ſcribitur abſolute *Sanctus*, aut *Sanctiſſimus* (quod tamen ſuperlativum etiam vivis tribuitur) ſed *Sanctiſſimus vir Petrus Caniſius*, quomodo & de Anchieta loqui puto Nierembergium: ſed [illegible]ſſent illi, in aliquo Jeſuitarum, nedum in Beatorum Catalogo ſcribere *B. Petrus Caniſius*, ſicuti ſcripſiſſent *S. Ignatius de Loyola*; & ſicuti ubique Beatos ſuos ſcribit Arturus. Intereſt modi, intereſt loci: & ſic excuſari poteſt quod dicis num. 23, *Nihil ſcriptoribus communius quam illos vocare Beatos, qui cum odore ſanctitatis vixerunt & obierunt, vel ob virtutem ali-*

quam

quam Christianam ab hæreticis occisos, *aut etiam post mortem miraculis claros*, *licet à Sede Apostolica necdum sint beatificati.* Hoc autem scientes nos, hujusmodi titulum, ab aliquo scriptore simpliciter usurpatum, maxime ante Urbani VIII constitutiones, non censemus sufficere, ad cujusquam nomen vel Acta operi nostro inserenda, si non accesserint aliqua alia venerationis ecclesiasticæ, publicitus indultæ vel toleratæ, indicia. Hagiologis tamen & obligatis vere ac proprie *Beatos* manifestius distinguere ab aliis, ut obligabatur Arturus, puto non tam facile id ignoscendum, quantumvis initio operis protestentur, se Urbanianis Decretis morem gestum velle, nec aliter intelligi, quam id permittat illis debita observantia. An autem in hoc tam religiosi ac scrupulosi sint Carmelitæ, quam Jesuitæ, Apostolica Sedes dijudicare poterit, si res rebus, & scriptores scriptoribus conferat. Ego manum ab hac tabula retraho, certus multos aliorum Ordinum in hoc opere referri, quorum non ita publicus & conspicuus, permittente expressius eadem sancta Sede, cultus est fueritve, quam est *Venerabilis Petri Canisii*, *Friburgi in Helvetia Patroni appellati*; aliorumque ex nostra Societate plurium, qui suo quique loco Patroni habentur & honorantur; de quorum interim causa deque publicando latius ac solennius cultu, agitur secundum leges Pontificias in Rota Romana: malumus enim indulgentiæ erga externos, morositatis erga domesticos accusari, quam è contrario argui.

35 Atque hæc satis sint pro iis, quæ *dilacerare* me quereris, Martyrologiis. Ut autem magis appareat, quam non imprudenter tacueris de Hispanico, dabo hic loca quædam Cardinalis de Aguirre, sicut ea ex primo Hispanicorum Conciliorum Tomo raptim excerpsit amicus ipsius ac meus; ad hoc servitura, ut & tu, Rev. Pater, intelligas, quo modo ipse sentiat, non solum de aliis jam sæpe nominatis Higueræ figmentis, sed etiam de istis quæ Argaizius Benedictinus protraxit in lucem. Ignoravit illa quidem Lezana, quia eo vivente & scribente necdum prodierant: sed P. Bonæ-spei aliique post eum, ambabus, ut dicitur, ulnis amplexi eadem sunt; quia scilicet istic reperiebant, jam inde à primo atque secundo seculo, honoratum Ordinem titulis *Carmelitarum* & *Fratrum B. Mariæ de monte Carmelo*; Hispaniam vero impletam eorumdem Monasteriis atque Eremitoriis, plurium utriusque sexus Sanctorum feracibus, unde insigniter augeri posthac possint Carmelitici Fasti, & nova multa Officia condi, si sacræ Rituum Congregationi valeatis persuadere, verum ac genuinum ac fide dignum esse *Chronicon*, quod nuper sub nomine *Hauberti Hispalensis* protrusit præfatus Gregorius de Argaiz, operosissimeque propugnandum suscepit. Aguirrium audiamus, pag. 154 sic loquentem.

36 „Plurima alia, spectantia ad Prædi-„cationem S. Jacobi & Discipulorum, præ-„sertim Toleti, & ad conversionem He-„bræorum ejus nobilissimæ urbis, præter-„mitto, per otium legenda apud Chronica „& Adversaria, à centum annis usque modo „evulgata, nomine Dextri, Maximi, Hele-„cæ, Luitprandi; Juliani Perez, & Hauberti „Hispalensis; atque apud illorum defenso-„res, Hieronymum Higuera, Laurentium „Ramirez de Prado, Rodericum Caro, „Thomam Tamajum, Franciscum Biva-„rium, Joannem Tamajum toto ferè Mar-„tyrologio Hispano, Antonium Quinta-„nadueñas, Gregorium Argaiz, & alios simi-„les. Nobis, patriæ ac nationis florentissi-„mæ amor, cum ipso lacte haustus, non „magis cordi est aut esse debet, quam stu-„dium veritatis; cujus leges vetant dubia

„pro

„ pro certis, aut spuria pro germanis obtrudere aut venditare.

37 Tum pag. 301 & 302, scribit eodem in Tomo idem D. Card. de Aguirre. „ Mira sunt & speciosa, quæ de Melantio „ Præsule Toletano, subscribente Eliberitanæ Synodo, leguntur in Pseudo-„ chronicis Dextri, ad annum 286; Juliani, ad „ 281 & 283; Luitprandi fragmento IX & „ XII, ad annos 302, 305, ac 310, à nullo „ prorsus veterum memorata vel audita, „ quotquot scripserunt de rebus Hispaniæ vel magnæ Ecclesiæ Toletanæ, usque ad annum millesimum quingentesimum nonagesimum. Inde quippe, aut „ paulò post, illa Pseudo-chronica & alia „ similia, excogitata fuerunt & evulgata, „ ab homine inimico veritatis historicæ, & „ & audacissimo, si quis unquam fuit, fabularum architecto. Ex eo, sine delectu, „ nimiâ fide, & crisi nullâ, farragines & „ commenta plura de Melantio mutuarunt „ plerique recentiores Hispani, ac præsertim Quintanadueñas lib. 2 Urbis Toletanæ seculo IV pag. 227, & seqq. Jo. Tamayus in Martyrologio Hispano, Tom. V „ ad diem 22 Octobris, confundentes illum „ cum S. Melanio Episcopo Rothomagensi, qui in Martyrologio Romano eâ die „ colitur; & plurima alia addentes, quæ „ numquam in cogitationem hominum venerant, usque ad finem ferè seculi præcedentis, & non absque rubore legunt „ eruditissimi quique Hispani, quibus honor „ nationis florentissimæ & veritatis amor „ cordi est.

38 Postea ad pag. 313, idem suum judicium confirmans: „Hæc fuit origo, inquit, „ tot fictionum & fabulosissimarum narrationum, quibus pleni sunt plerique „ libri Historiæ Hispanicæ, ab initio fere „ hujus seculi, scripti: præsertim sex vasta „ volumina Martyrologii Hispani, edita à „ Jo. Tamayo de Salazar, qui commentis „ Higueræ plurima alia, eâque insulsissima „ addidit, & ubique sparsit; magno quidem „ vulgarium & semidoctorum hominum „ plausu; sed ingenti dolore ac rubore eruditissimorum quorumlibet, intra & extra „ Hispaniam. Itaque pariter fabulosa sunt „ quæ ii scribunt de Flavio Episcopo Eliberitano.] Sic insignis ille & eruditissimus Purpuratus tractat, ac vere meritoque dilacerat Hispanicum Tamayi Martyrologium, non paucis illis locis tantùm, sed aliis plurimis quoties occasio sese dat, nullo habito confratris sui Arguizii respectu. Prolixiùs autem idem facit eodem tomo pag. 323 & seqq. quare unus iste locus, pro centum aliis futurus, mereretur hic legi.

39 „ Ex iis, inquit, turbidis & fæculentis „ lacunis Joannes Tamayus de Salazar, nimia credulitate, & crisi nullâ, delibavit, „ aut potius coacervavit figmenta innumera, iisque implevit sex illos tomos sui „ Martyrologii Hispani, à vulgo & semidoctis receptos cum ingenti plausu; sed „ stomachum ac bilem moventes eruditissimis quibusque Hispanis & exteris. Nec „ contentus Tamayus aliena commenta „ suis scriptis inserere, adjecit de suo plurima tertio quôque verbo, ac præsertim carmina insulsissima, & nec Grammatices, „ nec Poëseos leges servantia, tamquam „ olim à Maximo, aliisque viris gravissimis „ scripta; quæ tamen partim ab ipso Tamayo, partim ab aliis conjectoribus ejus, „ in domo illustrissimi D. Didaci de Arce-„ Reynoso, Inquisitoris Generalis Hispaniarum, absque ullo genio aut sale composita fuerunt.

40 „ Verum inter omnia absurda ab Higuera, Tamayo, & aliis similis farinæ „ hominibus inducta, illud imprimis intolerandum est, quod sanctitatis titulo donare ausi fuerint, sive in numero San-

„ ctorum Hispaniæ, vel ad Hispanias spe- „ ctantium recensere, ac certis illarum Ec- „ clesiis, Urbibus, vel Populis assignare „ plurimos homines (idemque est de femi- „ nis) quos nec Ecclesia universalis, nec „ ulla particularis venerata fuerat seu cog- „ noverat, usque ad annum circiter 1593, „ quo Higuera cœpit vulgare ea figmenta. „ Inveniuntur quidem in Martyrologiis aut „ Menologiis, Sancti plurimi ejusdem no- „ minis, cujus fuerunt alii innumeri non „ Sancti. Immanis vero ausus eorum vete- „ ratorum fuit, ubi inveniebant in Conci- „ liis vel aliis monumentis exploratis Hispa- „ niæ, quosdam Episcopos, Presbyteros, „ Diaconos, vel alterius conditionis homi- „ nes, confundere illos cum aliis Sanctis „ viris aut mulieribus ejusdem nominis, „ extantibus in Martyrologiis, Menologiis- „ ve; aut cum iis, qui peculiari traditione „ cujuspiam provinciæ vel urbis, censentur „ & coluntur ut Sancti. Quâ fictione quæ- „ nam alia in rebus adeo sacris perniciosior „ esse possit, ego non video.

41 „ Et hoc ipsum plane accidit circa „ Patres illos, sive Episcopos sive Pres- „ byteros, sive Diaconos, qui intervene- „ runt præsenti [Illiberitano] Concilio. Felix „ enim Episcopus Accitanus, qui subscribit „ primo loco, ponitur ab iis veteratoribus „ inter Sanctos, & confunditur cum Felice „ illo Episcopo, qui in Martyrologio Ro- „ mano memoratur ex Usuardo 18 Maji, & „ fuit Episcopus Spoletinus in Italia, aut „ Spalatensis in Dalmatia, ut habet Petrus „ de Natal. in Catalogo Lib. 5 Cap. 13. Si- „ militer Melantius, Præsul Toletanus, „ septimo loco subscribens, novâ meta- „ morphosi mutatur in S. Melanium Epi- „ scopum Rothomagensem, cujus festum „ ponitur ad diem 22 Octobris in Martyrol. „ Romano. Patricius quoque Episcopus Ma- „ lacitanus, decimo loco subscribens, trans- „ formatur in S. Patricium Hiberniæ Apo- „ stolum & Primatem, qui colitur 17 Martii. „ Hæc omnia supra indicavimus suis locis, „ & rejecimus, omittentes plura alia similis „ farinæ seu potius furfuris.

42 „ Sed & hoc ipso loco similes fabulæ „ eorumdem Higueræ & Tamayi occur- „ runt, circa alios huic Concilio interve- „ nientes, veluti Luxurium de Drona, & „ Camerinum; quos Martyribus accensent „ ad diem 21 Augusti in Martyrologio Hi- „ spano, eo quod illorum eâdem die in Ro- „ mano fiat commemoratio. Sed nulla vel „ levissima umbra fundamenti est, non dico „ ad censendum, sed ne ad suspicandum „ quidem, Luxurium Presbyterum hoc loco „ memoratum, esse illum Luxorium (ita „ nominatur non autem Luxurius) Marty- „ rem, qui colitur ab Ecclesia universali „ die 21 Augusti. Quia vero ii duo Pseu- „ do-historici legerunt ibidem Camerinum „ Luxorio adjungi comitem martyrii; ne „ dolus detegeretur, sive potius, ut dolus „ duplicaretur; addiderunt, Camerinum Epi- „ scopum Tuccitanum, qui huic Concilio „ subscribit quarto loco, esse ipsissimum „ illum Camerinum, qui comes Luxorii in „ martyrio fuit apud Sardiniam: cum tamen „ neuter eorum reipsâ fuerit Presbyter aut „ Episcopus, nec id memoretur à Mom- „ britio tomo 2 de Vitis sanctorum, vel à „ S. Gregorio Papa libro 7 Registri in „ Epist. ad Januarium Calaritanum, unde „ eorum commemoratio in Martyrologium „ Romanum emanavit. Immo & Mom- „ britii Acta testantur, Camerinum illum „ apud Sardiniam passum fuisse ac corona- „ tum martyrio cum puerulus esset, *adeo ut* „ *verba nesciret accommodare Præsidi*. Quo- „ modo ergo is tenerâ ætate occisus, potuit „ esse postea Episcopus Tuccitanus, ac „ tandem (quod novum figmentum est) „ Toletanus. Tot hæc commenta circa Ca- merinum

„ merinum adeo aperta & probrosa sunt, „ ut postquam ad diem 21 Augusti pag. „ 529 ea Tamayus protulerat literâ I, po- „ stea quasi religione perculsus pag. 541, „ agnoverit, narrationes, Juliani nomine edi- „ tas, in ea parte erroribus scatere: sed me- „ lius diceret, plenas fabulis & probrosis „ mendaciis ubique fere esse.

44 „ Porro ex iis, aliisque plurimis, in- „ ter alia damna, id malum secutum vereor „ ut in multis Ecclesiis & Populis Hispaniæ, „ nimiâ simplicitate ac credulitate delusis, „ celebrentur plura festa eorum Sanctorum, „ qui nullo prorsus titulo ad illas spectant, „ nisi fictitio; immo & eorum, qui Hispa- „ ni quidem fuerunt, verum nunquam ab „ Ecclesia inter Sanctos relati. Dignum cen- „ seo supremâ illâ Hispaniarum Inquisitio- „ ne, immo & hac Sancta Sede, in ea om- „ nia inquirere; & gravissimis quibusdam le- „ ctissimisque viris injungere onus exami- „ nandi, omni studio atque ingenuitate, sex „ illa volumina Martyrologii Hispani; & „ resecandi innumeras fabulas similes, quibus „ scatent in materia adeo gravi & sacra. Ite- „ rum præterea, ut radix tanti mali extir- „ petur, nec illud postea revocetur ex or- „ co; oportet idem examen adhiberi om- „ nium Pseudo-Chronicorum, Dextri, „ Maximi, Helecæ, Luitprandi, ac Ju- „ liani nomine evulgatorum à P. Higuera, „ eorumdem architecto, & propterea irriso „ semper ab ipsius doctissimo contubernali „ Jo. Mariana, ac toties gravissimè repre- „ henso, nominatim à Bollandianis ejusdem „ instituti. Pleraque enim figmenta in eo „ Martyrologio sparsa, ex iis Higueræ „ fabulis desumpta sunt; licet Tamayus mul- „ ta alia de suo addiderit, & ex magisterio „ illius in arte mentiendi aut fingendi pro- „ fecerit.

44 „ Id ipsum moneo circa Pseudo- „ Aubertum Hispalensem, obtrusum post „ medium hujus seculi labentis ab Antonio „ Lupian Zapata, in quo similes fictiones „ occurrunt, præsertim circa Sanctos, Ec- „ clesias, & alias res sacras Hispaniæ. Eas „ omnes fere tuendas recepit, immo & „ vindicandas vastis voluminibus, Grego- „ rius Argaiz, præsertim ex testimoniis „ illorum Pseudo-Chronicorum, quasi ea „ essent exploratæ fidei. Majori simpli- „ citate quam judicio scribens, id solum „ obtinere potuit, ne prudens & sciens men- „ tiri censeretur, dum tot aliorum fabulas, „ non tam malâ fide, quam nimiâ tuebatur. „ Cum eo, dum viveret inter nostrates, „ perinde fere me gessi, ac Jo. Mariana cum „ sodali Higuera; ægre ferens tot bonas „ horas ab illo in tam mala causa defenden- „ da collocari. Verum is, ut erat præjudi- „ ciis occupatus, & jam plurimos annos „ assuetus iis næniis credendis ac protegen- „ dis, nihil moratus opinionem meam, „ & plurium doctorum ac prudentium vi- „ rorum, perstitit immotus: &, quemad- „ modum *tenet insanabile multos scribendi* „ *cacoëthes*, sic in eo prævaluit inveteratus „ scripturiendi genius, & tuendi commen- „ ta illa à Lupiano intrusa.

45 „ Quapropter jam à multis annis „ censui, & quotidie in ea sententia confir- „ mor, è re boni publici & Ecclesiæ, præ- „ sertim Hispanicæ esse, ut, quemadmodum „ libri illi de Monte Granatensi, & laminis „ ac reliquiis in eo repertis, accurate exami- „ nati fuerunt, & postea prohibiti; ita etiam „ omnes libri supra indicati, & subinde „ scripta quæque in eorum defensionem „ edita, accuratissime examinentur. Quod „ si inventa fuerint fabulosa, & præsertim „ in rebus adeo sacris (ut mecum sentiunt „ gravissimi & eruditissimi viri intra & ex- „ tra Hispaniam) supremus Fidei in ea Se- „ natus, aut hæc Sedes Apostolica, decer- „ nat opportunum tanti mali remedium.

Yy 2 Hæc

„Hæc citra invidiam aut præjudicium ul- „lum, vel ſtudium partium ab utraque „parte decertantium, mihi ſemel hoc loco, „& occaſione datâ, conſuluiſſe licuerit. „Unde quoties in decurſu prolixi hujus „operis quiſquiliæ ejuſmodi occurrerint, „aut illas ſilentio obvolvam, veluti memo- „ratu indignas; aut levi manu rejiciam, ne „quis impudens, vel nimium credulus, ul- „lam iis accomodet fidem.

APPENDIX.

Judicium Illuſtriſſ. Lucæ Holſtenii, Canonici & Bibliothecarii Vaticani, de correctionibus Romano Martyrologio adhibendis, uti cœperat Joannes Bollandus inter Acta Sanctorum Januarii.

46 Exorſus Articulum hunc ab ipſa, ut ita loquar, Martyrologiorum geneſi, dixi, Martyrologium, quod Hieronymianum appellamus, unice in uſu Romanæ Eccleſiæ fuiſſe, uſque ad Uſuardicum in ea receptum, id eſt uſque ad ſeculum 9. Erat iſtud vere ac propriiſſime merumque Martyrologium, utpote aliud non continens quoque die, quàm qui & quo loco Martyres facti eſſent. Quia autem inter manus librariorum, ſæpe ineruditorum atq; oſcitantium, nihil facilius corrumpitur variaturque quam ordo ac forma nominum propriorum, nude atque extra contextum Hiſtoriæ poſitorum, ſicut illa iſtic ponuntur; fieri non potuit, quin tali in Martyrologio, ſæpius deſcripto atque reſcripto, obrepetent menda fere innumera, quæ non poſſint ad veram lectionem adduci, niſi ex collatione plurium veterum exemplarium. Interim Uſuardus quotidie aliquot inde ſumpſerat Sanctos Martyres: Baronius vero, cum ſuis ad hodiernum Martyrologium formandum collegis, ſervato qua poterat Uſuardi contextu, non tam huic corrigendo, nullis ad hoc inſtructus ſubſidiis, quam undique augendo intendit.

47 Et ſic neceſſe fuit remanere etiam in hodierno novoque Martyrologio antiquos, ſi qui obrepſerant Uſuardo, errores; deinde & novos obrepere in iis, qui novi adderentur, Sanctis; quia hi ſumendi erant, partim ex Menologio Græcorum, levi valde manu per Guilielmum Sirletum Latine reddito, partim ex Joannis Molani ad Uſuardum Additionibus, partim ex aliis undequaque ſubmiſſis adminiculis recentioribus; quæ ſigillatim omnia examinare & corrigere, majoris longe moliminis erat, quam confici poſſet brevi illo tempore, quod permittebatur à cupidis quam primum videndi Martyrologii novi, quo deinceps Eccleſia uteretur, veteris pertæſa, ob vulgo jactatam illius imperfectionem. Atqui primum ac vetuſtiſſimum illud Hieronymianum, quod pro fundamento eſſe debuerat, Romæ nec habebatur, neque ſciebatur extare uſpiam. Primus illud ex Monaſterio Epternacenſi S. Willebrordi, illuc ab ipſo Sancto ex Anglia allatum, ejuſque propria manu hinc inde notatum, extraxit Bollandus: quo cùm in Januario uti cœpiſſet, is qui tunc præcipua eruditionis laude florebat Romæ Lucas Holſtenius, in ſpem venit videndi tandem expurgatum reſiduis adhuc erroribus non paucis Romanum Martyrologium; maxime ſi plura reperirentur exempla, ex mutua inter ſe collatione datura & acceptura lucem, fortaſſis tantâ quantam quoad veteres integra Martyrologii reformatio poſtulat.

48 Tale

48 Tale ergo unum esse Lucæ intelligens, virumque ibi eruditissimum, Franciscum Mariam Florentinium eidem elucidando incumbere; officii sui esse duxit, eumdem conscium facere thesauri Antverpiæ latentis, prout fecit anno 1658 ea Epistola, cujus memini num. 7 supra. Hac ille animatus, ac primo à nobis nactus ecgraphum codicis Epternacensis, tum aliud codicis Corbeiensis ex Gallia, tertiumque Baronis Blumii ex Germania, tandem anno 1668 vulgavit, Italiæ toti desideratissimum opus, sub hoc titulo: *Vetustius Occidentalis Ecclesiæ Martyrologium, D. Hieronymo à Cassiodoro, Beda, Walefrido, Notkero, aliisque Scriptoribus tributum; quod nuncupandum esse Romanum, à Magno Gregorio descriptum, ab Adone laudatum, proximioribus seculis prateritum & expetitum, non leviora argumenta suadent;* quodque *Franciscus Maria Florentinius, Nobilis Lucensis, ex suo præsertim, ac patriæ majoris Ecclesiæ, pluribusque aliis probata fidei codicibus, qua Notis, qua Exercitationibus explicatum, integre vulgavit.* Huic præclaro ac grandi operi, inter Admonitiones prævias pag. 4 præmittitur supra dicta Holstenii Epistola, cujus partem aliquam hic recudi operæ pretium fuerit, ne post hac ego tibi magis quam iste videar *auctoritatem Ecclesiæ convellere & hæreticorum ludibrio exponere* scribendo, quod *fere quotidie observamus complures Romani Martyrologii errores.*

49 Ergo à laude Bollandiani operis, cujus solum adhuc viderat Januarium, exorsus Holstenius, moxque ad codicem Epternacensem transgressus (Trevirensem ille vocat, quia ad diœcesim Trevirensem pertinet Epternacus) „ *Fidem, inquit, hujus Martyrologii unum præ ceteris illustre exemplar* „ *mihi comprobavit.* Ad v Idus Januarias „ Martyrologium Baronianum commemo- „ rat in Africa *Natalem SS. Martyrũ Epicteti,* „ *Iucundi, Secundi, Vitalis Felicis, & aliorum* „ *septem.* Vetustissimum S. Hieronymi apud „ Bollandũ Tom. 1 p. 567. *In Africa, Epicteti,* „ *Quincti, Secundi, Iocundi, Saturnini, Vitalis,* „ *Quincti, Vincentii, & Felicitatis. Item* „ *Quincti, Felicis, Artaxis, Fortunati, Rustici,* „ *Silli, Quincti, & aliorum sex.*

50 „ Baronius in Notis, *Epictetum* ante- „ signanum, *Assuritanum Episcopum*, ex sola „ nominis similitudine, quod apud Cypria- „ num extat, ☞ conjicit, adeoque sub „ Decio passum. Sed mihi, Hieronymiani „ illius Martyrologii beneficio, certo con- „ stat, Martyres hosce Severi persecutione „ periisse, quæ anno Christi 205 ponitur. „ Nam Acta passionis SS. Martyrum Per- „ petuæ & Felicitatis, quæ Tertullianus „ libro de Paradiso laudat ..... hosce „ Martyres in visione Paradisi (ut ille „ vocat) ita commemorant: *Quatuor illi* „ *Angeli, qui gestabant nos, deposuerunt nos;* „ *& pedibus nostris transivimus stadium via* „ *lata, ubi invenimus Iocundum & Saturni-* „ *ninum & Artaxium, qui eadem persecutione* „ *vivi arserant; & Quinctum, qui & ipse* „ *Martyr in carcere exierat.* Sic Acta ve- „ tustissima. Itaque eâdem persecutione „ Jucundus cum sociis, mense Januario; & „ Perpetua atque Felicitas, cum Revocato, „ Saturnino, Secundulo & Saturo sociis, „ Nonis Martii passi fuerunt. Et quia „ priores illos vivicomburio periisse con- „ stat, rectius de ipsis accipi puto verba Ter- „ tulliani Apolog. cap. 50, quæ Baronius „ aliis minus certis tribuit ad diem 6 Janua- „ rii. Hilarianus enim, qui hanc persecutio- „ nem exercuit, primus exeruit gladium in „ Christianos Afros, teste Tertulliano ad „ Scapulam. Sed multa minus recte à Baro- „ nio scripta, Actorum istorum fide corrigi „ posse, alibi ostendam. ....

51 „ Qui in Martyrologio, quo nunc „ utimur, concinnando, varios diversorum

„ codicum lectiones non ſatis accurate di-„ ſpexerunt, pro veris ☞ falſos, & pro „ uno plures Sanctos ☞ effinxerunt. Exem-„ plum in ipſo limine oſtendes. Qui enim „ die 2 Januarii tamquam diverſi ponuntur, „ *B. Iſidorus Epiſcopus*, & paulo pòſt, *S. Spiri-„ don Epiſcopus*; pro uno vero duo falſi ſub-„ ſtituuntur, vitio ambo creati ex veræ le-„ ctionis ignoratione, ut ex vetuſtiſſimis ma-„ nuſcriptis deprehendi, in quibus ſemel ſim-„ pliciterq; legitur; *Antiochiæ. Syro-Doni Epi-„ ſcopi ejuſdẽ loci*; unde & veram lectionem „ & erroris originem facile perſpexi. Quis „ enim non videt, legendum *Antiochiæ Syriæ. „ Domni Epiſcopi ejuſdem loci*. Atque ita, vero „ illius loci poſſeſſore in integrum reſtituto, „ duos hypobolimæos expungendos. .....

52 „ Simili errore ad diem 7 Januarii, „ invitis omnibus antiquorum Martyrolo-„ giorum exemplaribus, inſeritur: *in Dacia. „ S. Nicetæ Epiſcopi, qui feras ac barbaras „ gentes &c.* cum eumdem alibi ſuo loco, „ hoc eſt 22 Junii, & Romanum ipſum & „ alia probatæ fidei Martyrologia comme-„ morent. Quo loco Baronius neque ipſius „ Nicetæ, neque civitatis Epiſcopalis verum „ nomen perſpexit: unde ex uno eodemque „ Niceta duos conſtituit. Fuit autem *Ni-„ cetas, Romitianæ Epiſcopus*, olim S. Pau-„ lini Nolani hoſpitio & carminibus cele-„ berrimus; ideoque, cum de certo exitus „ ejus die non conſtaret, Eccleſia ejus com-„ memorationem cum S. Paulini memoria „ conjunxit, quod Romano Martyrologio „ conſuetum eſſe nemo ignorat: neque „ aliam ob cauſam Joannes Neapolitanus „ Epiſcopus, itidem Paulino, eodem 22 Junii „ die ſubjungitur, quam quod idem Pauli-„ nus eum ad cæleſtia regna vocavit. Ita-„ que Baronius gemino errore hic ☞ ha-„ riolatur, dum *Niceam* Nicetæ præfert; „ & Sedem ejus ex *Dacia* ad Aquilejam „ transfert. Fuit enim *Romatiana* Daciæ „ mediterranea civitas ſub metropoli Sar-„ dicenſi, inter Naiſſum, Conſtantini Ma-„ gni patriam, & ipſam Sardicam poſita; & „ Antonini Itinerario, *Remiſiana*; Hierocli & „ Conſtantino Porphyrogenito, *Remigiana*; „ Tabulæ autem Auguſtanæ, *Romeſiana* dici-„ tur. ...... Hæc non eo animo ad te „ ſcribo, ut magni viri ☞ hallucinationes „ ſugillem; ſed ut te commoneam quantum „ referat, veram genuinam antiquitatem non „ interpolari, ſed religioſe produci ad vete-„ rum librorum fidem; ita ubi & Lucenſi „ Eccleſiæ laudem, & gratiam conciliabis „ apud eos, qui ex merito ſacra iſta cimelia „ æſtimant.

53 Ita ad Florentinium Lucas Holſte-nius, non ſolum totius Romanæ Curiæ ip-ſiuſque imprimis Alexandri VII Papæ ju-dicio eruditiſſimus; ſed etiam omnium, qui cum eo agere ac loqui meruerunt, teſtimo-nio modeſtiſſimus, de ſuo in Bibliothecæ Vaticanæ Præfecturâ deceſſore Baronio, de-que elucidato per eum Romano Martyro-logio; nullam ſe vel illi contumeliam dicere, vel ſibi immodeſtiæ notam inducere cre-dens, cum eum dicit, in illo *conjicere* quid-piam (quod facere in rebus ambiguis ſub-inde me, maximo crimini ducit Patern. Tua) vel etiam *hariolari* (quod minus commode accipi poteſt) ſed etiam conjiciendo & ha-riolando, *hallucinari*, atque *pro veris falſos* Sanctos *effingere*. Non tã delicatæ ſunt aures eruditorum & criticorum, ut ad ejuſmodi minus blandas & minus ſcrupuloſe cribratas voces commoveantur; ſed conſiderant ſo-lummodo, quam vere ſolideque notatus er-ror judicetur. Quibus autem verbis Holſte-nius in fine Epiſtolæ utitur, ne inſultare Ba-ronio videatur; iis nos uti crede, quoties eum corrigimus, p... quam de eo ejuſque operi-bus præfati ea ſumus, quæ Art. 8 §. 2 ite-rum legenda dedi.

54 Porro quam digna fuit Holſtenii Epi-ſtola

ſtola quæ hic delibaretur, & ad propoſitam criminationem diluendam apta; tam efficacia etiam ſunt, quæ habet ipſe Florentinius variis locis Admonitionum præviarum, ex quarum undecima, pag. 51, juvat delibare hæc pauca: „ Notiſſimus in Romano Martyrologio error fuit ad diem 24 Januarii, „ *Antiochiæ nova Martyr Xynorides*, quæ tam „ in edito anno 1580, quam in primo etiam „ à Baronio emendato, ac notis illuſtrato „ irrepſit, & non niſi graviſſimorum eſt virorum monitis expuncta, quod nimis ſupine pro proprio Martyris nomine inductum appellativum fuerit. Dolent pariter „ aliqui inter Galliæ ſcriptores, quod ex duplici in antiquis Martyrologiis memoria „ Dionyſii, nempe Pariſini VII Idus Octobris, & Athenienſis V Nonas Octobris, Galeſinus unum conflaverit, Pariſinum ſimul „ & Athenienſem, minus ſincera Hilduini „ Areopagitica ſecutus; & nuper Henricus „ Valeſius, in diſſertatione de Martyrologio „ Romano, animadvertit, ad diem 2 Novembris Theodoſium Laodiceum Epiſcopum „ memorari, qui poſt Nicænum Concilium „ Arianorum ſectator, in Euſtathium Catholicum Epiſcopum Antiochenum conſpiraverit, ut teſtis eſt Theodoretus lib. 2 „ Hiſt. cap. 14; quamvis id ex Uſuardo & Adone videatur deſumptum. Nec „ Combefiſius, in Notis ad Anonymum de „ Actis Nicæni Concilii, Baronio acquieſcit, quod ad diem 12 Septembris Paphnutium Ægyptium addiderit, Meletianum „ illum quidem non ſpernendis rationibus „ aſtruens, cujus Epiphanius & Athanaſius „ meminerint.

55 „ Probarunt quidem Pontifices ſapientiſſimi Romanum Martyrologium, & „ de eorum, qui emendationi præerant, „ prudentia & eruditione confiſi, quam „ emendatum prodire ſategerunt; ſed adhuc „ nævos aliquos irrepſiſſe, ſunt qui conqueruntur. Ferrarius ad calcem novæ Topographiæ Romani Martyrologii aliqua „ emendanda in ſubjuncto indice proponit, „ præſertim quantum attinet ad Hiſtoriam. „ Quæ ſane (addit Sauſſayus in apparatu „ ad Gallicanum Martyrologium cap. 18) „ *digniſſima notatu ſunt & propera vindicatione*. Novo-vetera quotidie ex cimeliis „ proferuntur, quæ anteactis ſeculis lucem „ non minimam afferre poſſint. Equidem ſi „ Baronius oculatiſſimus, Martyrologium „ Adoni præfixum, & à ſe toties expetitum „ vidiſſet, ditaſſet utique Romanas Tabulas „ Martyribus plurimis, & obſcuris adhuc „ atque incertis lucem doctiſſimus intuliſſet. Sed dies erit, cum in lucem prolatis, „ quæ de Martyrologiis Bollandus ejuſque „ Socii meditantur, ſapientiſſimus alius „ Pontifex iterum Romanum Martyrologium emendari & locupletari mandabit; „ cui ſi aliquid conferre Martyrologium „ noſtrum contigerit, de maximo in me Dei „ beneficio, in idipſum me lætaturum confido. Non equidem Gregorius decimus „ tertius, multa laude alioquin dignus, poſtremam Eccleſiaſticis Tabulis emendationem decrevit: ſed quantum potuit, „ emendatas prodire curavit; nec omnem „ exhaurire potuit, quam habet Romana „ Sedes examinandis Eccleſiaſticis libris „ auctoritatem.

56 Tali cum Florentinius ſentiebat atque ſcribebat de Actis Sanctorum, ſoli Januarius Februariuſque prodierant: ad hos autem præluxerat Bollando Henſchenioque Hieronymiani Martyrologii unicum duntaxat ecgraphum, vetuſtius quidem Corbejenſi, Lucenſi, ac Blumiano, ſed tamen mendoſius. Genuinum Bedæ Martyrologium, cum Flori Supplementis (nam quod ſub ejus nomine impreſſum circumferebatur, & à Baronio allegatur identidem, primum ſeculo 14 aut 15 collectum ex Adone fuit),

tui) genuinum, inquam, Bedæ ac Flori Martyrologium, quod ante tomum 2 Martii primus protuli, necdum erat inventum. Quamquam autem Usuardum habebamus, à Moiano & Rosweydo cum variis tam nostris quam alienis manuscriptis collatum; alia tamen fere centum, cum quibus ipsum in Italia Galliaque contulimus, necdum Bollando attuleramus. Quoad Græcos vero codices, necdum aliud habebat ille, quam Menologium, à Sirleto perquam det ctuose traductum; & Venetiis anno 1595 excusa Menæa; quorum infinitos errores defectusque postea corrigere atque supplere nobis contigit, ex codicibus inventis descriptisque Romæ, Florentiæ, Mediolani, Parisiis. Adde, post editos primos duos Menses, iisdem aliisque in locis reperta Sanctorum illuc spectantium Acta, jam editis antiquiora sincerioraque; item Vitas memorialq; antea nobis penitus ignotorum; nec non eruditorum lucubrationes interea vulgatas longe plurimas, unde & notitia rerum major nobis accessit, ad Menses secuturos plenius accuratiusque pertractandos; & suppellex ecclesiasticæ antiquitatis, huic operi tam necessaria, vehementer aucta fuit.

57 Igitur Florentinius, qui tam magnifice sentiebat de primis (ut sic loquar) rudimentis operis; quanti, putas, illud æstimaturus fuisset, quamque ad universalem Martyrologii Romani correctionem instituendam utile judicaturus; si illud cognoscere licuisset ex Martio, Aprili, Majo, successive perfectioribus, & (ut speramus) perficiendis tanto magis, quanto longius procedet annus sacer; & quando hic denique totus novo studio recognitus fuerit, semper seipso perfectior, post centum aut centum quinquaginta annos, quam fuerat, anno 1630 inchoatus. Et Tu, Rev. Pater, hunc tam felicem, & toti eruditorum nationi tam probatum progressum, ut sistat Romanus Pontifex, supplicare præsumis; quia desperas fieri posse, ut in eo probata aliquando inveniatur vestra tot figmentis fulta sententia?

58 Deus & Sancti avertant malum; atque utinam in tuum caput non vertant, quod machinatus es, meo tot annorum silentio inductus in spem fiduciamque impune calumniandi quæcumque libuisset: apud eos scilicet, qui de tua, hominis Religiosi, totque titulis ornati fide securi, solam tuam Exhibitionem lecturi essent, vel obiter cum meis voluminibus collaturi accusata à te loca, quia non satis vel otii vel patientiæ haberent ad antegressa consequentiaque expendenda. Equidem de horum etiam æquitate confido, quod has Responsiones similiter legere dignabuntur; facile deposituri quæcumque suscepta præjudicia, si Exhibitionem tuam ad ipsas articulatim conferant: simul etiam cognituri, quam non conveniat dissimulari errores, tolerantiæ quantumcumque diuturnæ publicæque favore subnixos, præsertim in rebus & historiis sacris; sed liberrime discuti excutique, non coram vulgo, sed coram eruditis, quorum duntaxat oculis subjiciuntur & manibus versantur Commentarii nostri. Hos vero passim ac populariter accusando, quid aliud efficitis, quam ut ipsum quoque rude vulgus cognoscere faciatis, quæ sint prudentiorum sententiæ de opinionibus vestris, tanta cum acrimonia vehementiaque inculcatis, quasi tota salus vestri Ordinis in eo versetur, si de illis nemo vel tacitus dubitet.

ART. XIX.

ARTICULUS XIX.

ACCVSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, habet contra receptas in Ecclesia Traditiones.

RESPONSIO.

LEcto titulo, Rev. Pater, timebam, ne percurrens sigillatim Traditiones populares quascumque, ad Historiam vel ecclesiasticam vel secularem pertinentes, Iliadem mihi texeres Accusationum, propter singulas earum, quas ego vel obiter attingere minorisque facere visus sum totis meis 14 tomis: quibus ego si responderem, sicuti sigillatim respondi Art. XI & XV de Vitis Sanctorum & Historiis sacris, in grandius multo, quam expectat Lector, opus excresceret. Sed metum posui. cùm lectis Paragraphorum tuorum quatuor titulis, omnem conatum tuum eo tendere vidi, ut persuadeas, hinc quidem me nihil credi velle, nisi quod inveniatur coævorum auctorum scriptis affirmatum; inde, traditiones vestras esse tales, quibus aliud nihil ad fidem deesse possit quam ejusmodi testimonia, ut eas recipere cogantur omnes.

2 Ante omnia tamen, ut judicio quasi domestico convictum me teneas, tum Præambulo 4, tum Articulo hoc toto, varia loca colligis ex Hercule Commodiano nostri Theophili Raynaudi, veluti in Joannem Launoyum: quadrantia: de quo credi vis, quod mihi dux & auctor fuerit ejus sententiæ, quæ nec mihi neque ipsi unquam venit in mentem; imo quam positive refutavi. Hoc autem feci Dissertat. 5 parte 1 Conatus pag. 29 & 30: & Patern. Tua ex eadem Dissertatione assumit materiam accusationum suarum. Quamvis enim ibi solum intendam ostendere, quantam vim habeat argumentum istud contra prætensum à Coloniensibus S. Cyriacum Papam, Ursulanæ Societatis comitem; Tua tamen conscientia Tibi dictabat, ipsum parem vim habere contra prætensum à vobis Elianæ successionis modum. Quod ut hic quoque intelligat Lector, describo ex margine Dissertationis prædictæ synopsim primæ partis, sic deducta n.

3 *Ex revelationibus, B. Elisabethæ Schonaugiensi attributis, sub annum 1156 innotuit S. Cyriacus, ut Pontiani Papæ successor, & fuit passim receptus à scriptoribus 12 & 13 seculi, ac tandem a Glossa Ordinaria in 6 Decretalium, Scholisque omnibus, nec non in Breviariis etiam Romanis; sed ab his deinde expunctus fuit, relicta sola commemoratione S. Ursulæ & Sociarum; expunctus denique etiam ex Glossa, nec ipsismet Coloniensibus omnibus creditus. Sic & prætensa successio vestra, sub nomine Fratrum B. Mariæ de Monte Carmelo, primùm audiri cœpit seculo 13,*

passim

passim deinde & magno studio recepta à plerisque, non vestris tantum, sed etiam externis, seculo 14, 15, 16; dubitantibus tamen semper aliquibus; tandemque Breviariis Carmeliticis ac pene etiam Romanis inserta, an autem numquam expungenda, quis dicet ? Inter utramque tamen traditionem est discrimen notabile, quod contenti Colonienses primo Ursulanæ Historiæ figmento, de quo vulgus nescit dubitare, eidem confirmando non addiderunt successive alia multa; neque velut grandi affecti injuria insurgunt in aliter sentientes, neq; eos ad judicia ac tribunalia trahunt, tamquam ecclesiæ suæ inimicos juratos, & invidos decorum ejus, atque sacrarum reliquiarum contemptores; sed pergunt simpliciter colere S. Cyriacum Papam, ut apud se occisum; ejusque caput, Pontificia tiara coronatum ostentant, nemine magnopere obsistente; sicuti nec Carmelitas quisquam curaret à sua opinione abducere, si ferre possent aliter sentientes.

4 Est tamen operæ pretium videre quomodo contra tam antiquam seculorum quinque Coloniensium possessionem, tantoque olim assensu firmatam traditionem, argumento negativo utatur Baronius; & quomodo, & quando ego atque Launoyus doceamus, ipsum usui esse posse contra plures similes; longe scilicet aliter, nec tam universaliter quam nos facere arguit Patern. Tua. Ego ibi sic dissero: Baronius, licet in sua chronotaxi, citra Consulare filum ducta, *Pontiani* mortem differat usque in annum 237; *Cyriacum* tamen velut monstrum eliminat ab Historia Ecclesiastica, hisce verbis: *Non audiendi penitus recentiores quidam, qui post Pontianum introducunt Cyriacum quemdam Pontificem, cujus nulla prorsus extat mentio in serie Romanorum Pontificum, vel apud Optatum Milevitanum, vel Augustinum, vel Crescenium, aliosve Indices Vaticanos; nec apud Græcos, ut Eusebium, Nicephorum, vel alios; adeo ut ne digna quidem sit, quæ pluribus confutetur, sententia; quippe quæ nulla penitus nitatur ratione vel testimonio antiquorum.* [Hoc modo cùm aliis infinitis locis argumentetur eruditissimus Annalium parens,] velim scire quibus oculis ista legerint, qui quoties eo ratiocinationis genere cominus urgeri se sentiunt, difficultatem omnem se devorasse putant, si per contemptum dixerint, *Argumenta* istæc *negativa* esse, quibus concludatur nihil, *stramineа, sagittas parvulorum*, idque sine delectu, sine discrimine, quocumque casu; præcipiendo eruditis hominibus [certissimum quod haberi potest ratiocinium, ad veritatem secernendam à falsitate in rebus antiquis, ubi de facto vel traditione quæritur.]

5 Stramineus ergo secundum istos argumentator Baronius, infantes Patres, Concilia, Doctores, quotquot, etiam in causis fidei, nedum in historicis quæstionibus, sic fuerunt ratiocinati. Specimen ex infinitis unum detur alterumve. Gregorius Nyssenus Orat. 1 contra Eunomium: *Unde hanc affirmandi audaciam quis habet ut dicat, ipsum Dominum, qui est omnis creaturа opifex & conditor, non esse increatum ? Ex qua divinitus inspirata voce ? Quis Apostolus, quis Euangelista talem emisit vocem ? Quis Propheta, quis Legislator, vel Patriarcha, vel quis alius eorum qui à Spiritu sancto afflati & instructi fuerunt ?* Catholici Præsules, in Collatione cum Severianis & Acephalis, Constantinopoli habita anno 532, oppositos sibi ab illis Dionysii Areopagitæ nomine codices hoc repudiant argumento: *Illa testimonia, quæ vos Dionysii Areopagitæ dicitis, unde potestis ostendere vera esse, sicut suspicamini ? Si enim ejus erant, non potuissent latere B. Cyrillum. Quid autem de B. Cyrillo dicimus ? quando & B. Athanasius, si pro certo*

certo scivisset ejus fuisse, ante omnia in Niceno Concilio de consubstantiali Trinitate, eadem testimonia protulisset adversus Arii diversæ substantiæ blasphemiam? Si autem nullus ex antiquis recordatus est ea, unde nunc potestis ostendere, quia illius sint, nescimus.

6 Plura exempla qui volet collecta videre, adeat Joannis Launoyi Parisiensis Theologi Dissertationem *de vi negantis argumenti*; si tamen Dissertatio dici debet, in qua nihil disputatur, concluditur nihil, nisi quod ex sola coacervatione scriptorum omnis generis, in quæstionibus fidei vel historiæ ecclesiasticæ sic ratiocinantium, ultro fluat id quod in Dedicatoria præfatus erat, *Eos qui sine ullo discrimine rejiciunt abnutivum omne argumentum, tamquam si nihil difficultatis in eo possit esse; non intelligere quomodo intelligendus sit canon ille, quo ex negativis nihil concludi statuitur.* Id quod adeo certum atque evidens est sensato cuivis, ut is qui istam Launoyi scriptiunculam excutiendam susceperit magistellus Carnotensis, ipso statim initio & ante omnia observet, *rejiciendas non esse quaslibet argumentationes negativas; neque temere, cùm aliqua opponitur, exclamandum, ex negativis nihil concludi: quia Scriptores sacros, ipsa Concilia, & Ecclesiæ Doctores bene multos, quæ antiquioris, quæ recentioris ætatis, inficialibus argumentis usos fuisse, satis superque compertum habemus, cum ea præsertim res agitantur, quæ in facto, usu, & traditione consistunt.* Itaque Cyriaci Pontificatum etiam ipse inter fabulas reputat, juxta regulam quam statuit sibi his verbis: *Tunc in rebus historicis alicujus erit momenti negativa ratio, cum ex generali gravium, litteratorum, diligentiumque scriptorum, qui ingenii severitati quamdam prudentiam adjunxerint & ad eligendum & ad judicandum, quique sese invicem per multa secula (si de rebus valde antiquis agatur) subsecuti sunt, reticentiâ formatur.* Et alibi: *Tunc in materia fidei firmissimum est inficiale argumentum, quando ex generali Scripturæ sacræ, Divinæ aut Apostolicæ traditionis, sacrorum Conciliorum & Ecclesiæ Doctorum silentio depromitur.* Non existimo hominem, haud satis alioqui constantem sibi nec raro contrarium, adeo excidisse mente, ut voluerit negativo argumento plus roboris in quæstione fidei quam historiæ inesse. Nihil ergo in hoc discrepat à Launoyo, mentem suam brevius illo, nec minus clare sic explicantem in Dedicatoria: *Ut res ex seipsa spectetur, nec admittenda, nec rejicienda est quævis abnutiva ratiocinatio: in iis autem quæ ex conditione facti, ex usu & traditione pendent, si quadret in omnem penitus subjectam materiam, firmissima judicari debet; si non quadret (quia potest magis & minus quadrare) aliquando probabilitatis habet aliquid, aliquando nihil, idque sæpius: quo in discrimine regula nulla possit certa constitui, sed quidquid est totum viri sapientis & æquanimi judicio relinquatur, ex quo recte & apposite ratiocinandi leges omnes manarunt.*

7 [Quamvis enim in rigore dialectico non sequatur: *Non est scriptum vel dictum, ergo non est factum*: (nec enim minus fuisset à Christo suscitatus Lazarus, licet hoc Joannes æque ac alii tres Euangelistæ tacuissent, tacuissent etiam Apostolorum discipuli, & his ætate proximi omnes) recte tamen sequitur: *Hoc vel illud caret congrua antiquitatis & auctoritatis testimonio, ergo factum esse non est prudenter credibile*; sicut non esset credibilis resuscitatio Lazari in universali omnium eorum silentio, qui rei gestæ vel interfuissent ipsi, vel ex præsentibus accepissent, post septingentos aut mille annos simpliciter asserta], tunc enim locum habet illud effatum Baronii: *Quod à recentiori auctore de rebus antiquis sine alicujus vetustioris auctoritate profertur, contemnitur.* [Tanto autem fit certior & evidentior ex

ex argumento negativo demonstratio; quanto notitia facti, de cujus credibilitate controvertitur, ad plures pertingere & à pluribus scripto consignari debuisset, propter insignem sui claritatem]: qualis est Romani Pontificatus assumptio, resignatio, vel mutatio; ut est in casu nostro, ubi & scriptor habetur, ipso quo *Pontianus* discinctus est *Anterusque* ordinatus anno, Catalogum ab alio collectum prosequi incipiens pro proximis quadraginta annis; eumque secuti tot alii; quos non est credibile nihil rescituros de *Cyriaco* fuisse, etiam illo tacente, si unquam in rerum natura extitisset. Accedit, quod qui eum primi extulerunt in lucem, eas junxerint circumstantias, quæ faciendæ fidei adeo nihil prosunt, ut potius obsint vehementer.

8 Hactenus istic ego, ubi pluribus deinde expono adjunctas fictitio isti Cyriaco circumstantias, quæ vel solæ possent fictionem prodere. Præmissa autem opus fuit integre huc transcribere, ut paucula illa quæ sola placuit Paternitati Tuæ, inde excerpere, quæque ideo inclusi [ ] prægressis sequentibusque connexa, appareant innocentissime dicta, nullam justam occasionem præbere, me sic (uti facis) criminandi. Semel autem hoc, quod istic clarissime dico, bene intellecto; quod scilicet, neque semper, neque numquam premat argumentum negativum, sæpe etiam magis ac minus, pro materia subjecta & circumstantia temporum ac personarum, quibus silentium tale animadvertitur; evanescunt accusationes omnes sequentes, ut mox apparebit.

9 Apparet etiam ex jam reproductis, quam nihil ad quæstionem faciant plura, ex Baronio allata loca, quibus ille rejicit negativum argumentum: & quod sensum Baronii, de argumenti ejusdem usu, expressum verbis numero 7 hic à me relatis, ad tuam phantasiam gratis restringas, cum num. 20 tuo dicis, quod *Baronius intelligendus* est loqui *de illis, quæ recentiores, omni legitima traditione ac fide dignis auctoribus destituti, ex meris conjecturis ac proprio suo ex cerebro, audent effutire & asserere.* Nam si *recentiores* intelligis, solos hujus superiorisve seculi scriptores, vehementer falleris; cum ii Cyriacum Ursulanum commenti sint, qui seculo 12 vixerunt, fortassis etiam alios paulò vetustiores secuti; & tamen ipsum argumento negativo explodit Baronius: quamvis 500 annorum traditione, & hodiedum usitata capitis ostensione, veterum quoque Breviariorum & Glossæ ordinariæ testimoniis confirmatum. Sed videamus in verbis meis à te excerptis fundatas Accusationes tuas.

§. I, II, III, IV. ACCUSATIONES.

I. *Traditiones omnes, non tantum Divinæ & Apostolicæ, verum etiam inferiores, à synchronis vel coævis non scriptæ, omnino admittendæ sunt.*

II. *Papebrochius cum hæreticis molitur evertere omnes traditiones Ecclesiasticas, à synchronis & coævis non descriptas.*

III. *Pa-*

III. *Papebrochius receptissimam traditionem de Carmelitarum ab Elia Propheta origine, & quasi hereditaria successione, ob defectum coævorum scriptorum, repudiat.*

IV. *Papebrochius traditiones & historias omnes, à coævis non scriptas, cum Launoyo ablegat ad fabulas, adeoque, non secus ac ipse Launoyus, egregiam videtur navasse operam Calvino, ad omnes traditiones non scriptas excutiendas Catholicis.*

RESPONSIO.

10 IAm dixi, neque nullas, neque omnes, recipiendas aut rejiciendas: argumentum autem negativum quandoque nullam, quandoque mediocrem, sæpe maximam vim habere: quam definitive discernere Critici eruditi officium est; postquam, non obiter ac levi manu, sed ex professo cuncta expenderit, quod non debent credi ordinarie fecisse Theologi, Concionatores, ac similes alterius professionis auctores. Contingit etiam sæpe traditionis substantiam talem esse, ut licet non nisi temere possit in dubium revocari, etiam coævorum testimoniis destituta; puta quod aliqua S. Ursula, cum plurima turba Sociarum, a Barbaris fuerit ante urbis Coloniensis ab iis obsessæ muros interfecta &c: quod S. Dionysius Episcopus, Roma missus in Galliam, Parisiis fidem prædicaverit, & suo sanguine consignarit, aliaque similia: contingit, inquam, sæpe, ut ea, quæ primæ traditionis substantiæ postea accesserunt, tamquam ex traditione aut revelatione (ut factum per compositiones Legendarum, puta, Legendæ Dionysianæ, seculo 9, Ursulanæ seculo 11) merito rejiciantur, ut recentiorum somnia commentaque, toti retro antiquitati ignota: recentiorum, inquam, non respective ad nos hodie viventes, sed respective ad rem, ipsos seculis multis prægressam.

11 Quod num. 5 assumis ac dicis; eamdem fore conditionem traditionum etiam Divinarum & Apostolicarum, quæ aliarum Humanarum; respondeo, tam has temere, quam illas impie rejici, si ideo solum rejiciantur, quod unæ in Scripturis sacris, aliæ in coævo auctore non reperiantur. Sed, quemadmodum nihil pro Divina & Apostolica traditione recipitur, quod ex Sanctis Patribus non probatur ipsorum ætate fuisse observatum in Ecclesia universali, tamquam ab initio sic traditum; ita nec humanas, prætensas ut tales, prudenter admittimus, quæ vel cum certioribus auctoritatibus pugnant, vel nequivissent ab antiquioribus non attingi aliquando, si veræ forent.

12 Addis quod ea ratione *poterunt omnes fere Reliquiæ, quæ sola traditione absque scripturis ejusdem ævi se tuentur, omni prorsus honore privari, imo ad sterquilinium damnari.* Non video qualiter sit consequens, ubi nulla adest justa ac positiva causa dubitandi de earum veritate. In hac autem materia potius quam alibi procedendum magis ex piæ credulitatis affectu, quam ex notitia certa eorum, per quorum manus transierunt illæ: & Episcopi, qui ex prudenti judicio procedere jubentur à Tridentino in illis recognoscendis & publico exponendis, acquiescere

cere debent, cùm scripta vel oculatâ fide eis probatur, Reliquiam aliquam bona fide acceptam à loco, ubi fuerat in honore; vel cum verosimilibus antiqui cultus indiciis repertam alicubi, velut talis vel talis Sancti; licet ejusmodi probatio & fallere possit, & fallat sæpe. Æquum enim est, ut ibi subsistat humanæ inquisitionis diligentia, ubi ulterior labor esset frustraneus; & à superstitionis periculo tuta sit Reliquias venerantium religio, quatenus ea tendit in primarium suum objectum, id est Sanctorum honorem, etsi fortassis eorum ipsæ non essent, quæ ut tales proponuntur.

13 Conscribentibus gesta ab origine mundi (nam ad hos me provocas num. 12) ante diluvium quidem nulla fides debetur, si quid ultra præsumpserint nobis narrare, quam quod in Genesi scriptum legitur aut in illa fundatur: quia non apparet quæ de talibus potuerit extra Scripturam haberi post diluvium scientia, nisi per revelationem, quæ præsumi non debet. *Iosepho Hebræo*, quem mihi objicis eodem num. 12, *scribenti priorum ætatum historias ac gesta à Moyse prætermissa*, neque magna neque nulla fides datur. Non datur nulla; quando aliunde apparet nihil, quod rem ab eo narratam incredibilem videri faciat, aut ægre conciliabilem cum relatis à Moyse; cum variæ notitiæ potuerint inter Hebræos traditione simplici conservari: non datur magna; quia gens illa infinitis scatet fabulis mendaciisque, & ipse Josephus in historia primi ante & post Christum seculi sæpe errat tam turpiter & evidenter, ut Critici omnes viciatum in multis, quidam etiam ex toto supposititium esse censeant. Eadem est ratio de traditionibus popularibus, sacris vel profanis; quibus plerumque veritatis aliquid quoad substantiam subest, sed multum furfuris successive aspersum, à quo difficile sit eas sic repurgari, ut hominis prudentis intellectus iis, tamquam eatenus certis, citra formidinem acquiescat.

14 Launoyi, quam laudo, Dissertatio de argumento negativo, prodiit quidem prima vice anno 1650, sed editione 2 in duplum *auctior & correctior* anno 1662, quando eam nec vidit nec refutare potuit Theophilus Raynaudus, paucis pòst mensibus mortuus, nemo autem eamdem postea improbavit, quod sciam. Scripsit quidem Raynaudus, consueta sibi acrimonia, contra Launoyum vehementem Satyram, sub titulo Herculis Commodiani: sed non puto obligatum me ad illam legendam, ut sciam an prima Launoyi Dissertatio ibi refutetur: cum possim de Tua diligentia, Pater Rev. præsumere, quod tam multas spinas ex illa Herculea arena colligens, non fueris omissurus, si vel unum locum invenisses, isti Dissertationi sigillatim oppositum: ego vero nolo pro Launoyo contra Raynaudum certare, ultra quam illo usus sum. Interim ex secunda, quam habeo & laudo, editione, puto me posse dicere, neminem prudenter judicaturum, quod Launoyus dicta Dissertatione intenderit omnes ecclesiasticas traditiones cum hæreticis evertere.

15 Spero etiam fore, ut qui volumina nostra quatuordecim legerit, animo à calumniis non præoccupato, & innumeras Sanctorum Vitas, memorias, revelationes, miracula nullis coævorum testimoniis roborari invenerit (hæc enim in multis rebus requirere stultum foret) sed referri sub nuda notitia ætatis, qua quisque scriptor vixerit, etiamsi longius ab re gesta, judicabit, non esse me passim tam severum censorem, quam videri me vis, Pater Rev. solùmque distinguere varios verosimilitudinis, atque adeo fidei illis tribuendæ gradus. Ipsas autem Traditiones licet nudas, nitor modis omnibus, etiam per conjecturas verosimiles, stabilire, cum possum; multas etiam, prima fronte absonas, ita

ita sæpe dilucido, ut lævigata scabritie illa, receptibiles denique videantur, seclusis additamentis manifeste falsis. Vide sis Paralipomena mea ad Conatum pag. 38, ubi *quærentibus de Ursulano martyrio quid sentiam*, respondeo, idque feliciter satis & conformiter ad Historiam (ut multis videtur); *placere annum*, quo cædes patrata sit, 385, *Hunnica irruptione notum, sub Maximo tyranno & Siricio Papa ... Hunni autem* Tartaris similes *omnino fuerunt, feminas & virgines captivas abducere ad quæstum, non stuprare soliti: qui earum XI millia facile collegerint, Alemanniam Belgicamque populantes; & instante post recedentium terga Maximo, prope Coloniam trucidarunt, quas fuga accelerandæ sentiebant esse impedimento, idque (ut solent barbari) ex odio fidei.* Ad vulgarem porro Legendam propius accedere cupientem, doceo, quomodo intelligi possint omnes libenter excepisse mortem, intuitu castitatis, quam non ignorabant in Hunniam perductis & venumdatis periclitaturam. Addo etiam, quod *potest S. Ursula vere Reguli alicujus Britanni fuisse filia, Romamque cum paucis puellis peregrinata, in reditu incidisse in Hunnos, ingens agmen captivarum secum trahentes, simulque cum iis, bene ad martyrium ab ipsa animatis, fuisse occisa prope Coloniam, cum barbari illas secum trahere ultra non possent, instante, ut dixi, propius Maximo.* Ita fere synopsis marginalis hic descripta, Lectore curioso ad totam illam Dissertationem remisso: quem porro, facile inducendum propria experientia confido, ut judicet totum opus nostrum eo tendere, ut illibatus Sanctorum cultus undequaque maneat illustratus, fabulis figmentisq; rejectis.

16 Exemplum, quo num. 7 hic utor, de resuscitatione Lazari, & ex quo potissimum procedit quarti Paragraphi accusatio, tamquam evidenter demonstrativo mei hæreticis faventis spiritûs; eatenus adducitur ut ostendam, minime in rigore dialectico sequi: *Non est scriptum, ergo factum non est.* Narratur à Joanne miraculum istud cum tot illustribus circumstantiis, ut appareat, intendisse Christum illo, velut omnium miraculorum suorum evidentissimo atque incontestabili signaculo, probare Judæis etiam obstinatissimis divinitatem suam: quare si ipsum Euangelistæ simul omnes tacuissent, & post septingentos aut mille annos primùm narrasset aliquis, pluresque cæco impetu susciperent; fidem nunc apud prudentes non obtineret, ut puto: sicut non obtinent miracula, infantiæ Christi Domini attributa in quibusdam scriptis, ideo apocryphis ab Ecclesia judicatis: & sicut nunc etiam repudiatur id quod *referunt Hispanorum historiæ*, ab Higuera scilicet & Argaizio productæ, *pro maximo S. Jacobi miraculo, quod Granatæ suscitaverit Judæum, non quatriduanum, sicuti Christus Lazarum, sed quasi sexcentorum annorum: tot enim effluxerant à transmigratione illorum sub Nabuchodenosore, cujus occasione ille cum ceteris in Hispaniam venit.* Ita narrat & pro indubitabili traditione in prædictis historiis consignatū haberi vult, vester Fr. Hieronymus à Conceptione, in Orbis, id est, urbis Gaditanæ Emporio, de quo egi in Append. ad Art. 2 Parallelo 5.

17 *Carmelitarum ab Elia propheta originem & quasi hereditariam successionem*, quomodo majores eorum ipsis potuerint tradidisse, in substantia veram, posteri vero cito alterasse, satis etiam declaravi. Hic iterum dico, quod primus fuit Elias Propheta, qui vitæ solitariæ exemplum in Carmelo posuit, ideoque merito dictus est Dux & Institutor Monachorum, etiam novi Testamenti, licet nulla vota religiosa professus, nullos præter Eliseum sibi sciatur adlegisse ejusdem vitæ socios, nedum perpetuos successores instituisse, & data vitæ regula habituque speciali formasse. Primam autem propositionis hu-

jus partem certius probari posse censeo, non ex traditione vestra, sed ex generali silentio Scripturarum, de aliis qui ante Eliam in dicto Carmelo solitarii vixerint, idest ex argumento negativo: & eum qui diceret Enochum quoque ibi sic vixisse ante Diluvium, ideoque in Sixti IV Bulla adjunctum Eliæ atque Eliseo, vos quoque & merito explodetis, atque iis indignabimini qui nomen istud Pontifici sug efferunt, sicut Lezana indignatur iis qui falsam Datam appinxerunt Regulæ.

18 Altero deinde ac magis proprio vobis titulo teneo & probo ex Joanne Phocæ (auctore principiis vestris coævo, & quo verisimiliora hactenus de illis scripsit nemo) altero, inquam, magisque proprio titulo teneo Carmelitarum ab Elia originem; quia primo eorum istic futuro Priori apparens, dux & auctor eidem fuit sacrum montem incolendi, eo ipso in loco, ubi *Fons & Spelunca*, quam Elias aliquando incoluit, monstrantur, ibique socios colligendi, conservaturos acceptam eo modo possessionem, quasi hereditariæ successionis jure. Vestræ quoque traditioni citra difficultatem credo, Aymericum Patriarcham Antiochenum non parum contulisse, ad qualiacumque ibi Ordinis principia, sub invocatione & imitatione Eliæ & Elisei Prophetarum, licet de primo istic Latino Priore tam multa incongrua finxerit in sua Epistola Pseudo-cyrillus. Credo etiam eidem traditioni, Albertum Hierosolymitanum, post datam Regulam, Eremitis ad fontem sub Brocardo multum favisse; ac denique pro primo seculi 12 sacello, grandiorem excitatam ecclesiam sub titulo B. Mariæ Virginis, unde vobis nomen tunc natum; licet horum nihil scripserint tot illustres ejus temporis Auctores; quia res erant initiis istis parum considerabiles, & absque magno molimine gestæ. Tales vero è contrario cum non sint conversio Soldani Iconiensis, ac Armeniæ totius ad Romanæ Ecclesiæ unionem reductio, per omnium mox ora & calamos volitaturæ, si veræ fuissent; non possum ea credere vera esse, efficacià negativi argumenti rationabiliter prohibitus.

19 Cetera quæ ad prætensæ altioris magisque continuæ successionis traditionem confirmandam adducitis, toto Artic. 16 sic expendi, ut ipsosmet vos, si verum fateri velitis, convicisse opiner, traditionem istam, secula omnino sex & viginti complexam (licet nunc inter vos *receptissima* sit) commonstrari non posse ex auctore ullo fide digno, qui seculis abhinc quatuor aut quinque scripserit, tunc vel *receptam* fuisse, vel omnino fuisse ullam. Imo affer, si possis, fide dignum auctorem, etiam qui postea vixerit aut nunc vivat, probantem seculo Christi duodecimo viguisse traditionem ullam inter vos de prætensa Ordinis institutione & aliis per secula viginti gestis, qualem nunc vigere dicitis receptissimam. Nostin', eadem propemodum accidere traditionibus ejusmodi popularibus, atque Famæ? Fama, principio plerumque minimo & sæpè non vero orta,

Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.
Parva metu primò, mox sese attollit in auras;
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.

Eodem ferè modo se habet traditio popularis. Principium ejus plerumque est, factum aliquod memorabile, vel quod re ipsa contigit aliquando; sed cursu temporis talibus ornamentis atque additamentis induitur, ut se ipsum postea miretur & vix agnoscat: vel quod ab otioso ingenio, priscas rerum origines in sui suorumve commendationem indagantis, fingitur contigisse; & à levi vulgo, avide quod optat credente, adoptatur pro vero & colitur

pro

pro tali, per multa ſæpe ſecula. Exempla tam in ſacra quam profana Hiſtoria occurrunt.

20 Receptiſſima traditio eſt apud vulgus Antverpiæ, neſcio cujus ſcriptoris levitate nixa, quod nominis ſui originem celeberrima civitas nacta ſit per quemdam generoſum militem, Braboneum dictum; qui homini giganteæ molis (Antigonum vocant) vectigal à præternavigantibus extorquere ſolito, manum abſciderit, eamque projecerit quanto potuit conatu in præterlabentem Schaldim, & eo uſque locum appellaverit *Hantwerpen*, videlicet ab *hant*, quod eſt manus; & *werpen*, quod eſt projicere. Hujus traditionis pleniſſimam olim in mentibus civium firmitatem demonſtrat teſſerarum civitatis ſcutum, à quinque vel ſex ſeculis ita ſemper effictum, ut ſupra caſtri ſeu burgi ſimulacrum emineant manus præciſæ duæ: quales etiam ſuper haſtilia deferuntur in amburbalibus feſtis, ante ipſius Gigantis immanem ſtatuam, adeo excelſam, ut ſi in pedes erigeretur, domuum æquaret faſtigia: quin & Brabonis, manum in Schaldim projicientis, marmorea effigies, quæ ſuperiori ſeculo ſtabat in frontiſpicio Curiæ, inde amota, ut locum tutelari Deiparæ faceret; etiamnum ſtat ſupra portam burgi ad ripam Schaldis: & nomen urbis per H ſcribere, adeo religioſum fuit medio ævo majoribus noſtris, ut contra orthographiam graviter peccaſſe cenſeretur qui aliter ſcriberet: nunc vero ipſimet ferme pueri iſtæc omnia rident. Quam tenax & receptiſſima fuit traditio, S. Dionyſium Areopagitam Gallis Evangelium prædicaſſe, & Pariſiis Martyrem occubuiſſe; ex quo Hilduinus Abbas ſeculo 9 id ſcripto conſignavit? nunc vero id rejicitur paſſim ab ipſis Gallis ut fictitium.

21 An ulla traditionum veſtrarum, Pater Rev. tam certo, tam docto, & tam antiquo ſcriptore nititur; atque traditio illa Dionyſiana? Pateriſne delibari de iſtis quidpiam? Dic, amabo, traditio veſtra etiam quoad ſubſtantiam, de habitu Eliæ; item de cappa barrata, quæ receptiſſimæ vobis ſunt, à quo tempore eſſe cœperunt? qua firmitate duraverunt huc uſque? & quam unanimi veſtrorũ conſenſu? Tunicam Eliæ meloten fuiſſe ex ovina vel caprina pelle, coloris furvi, tenebatis olim cum Baſilianis. At hoc noſtro & ſuperiori ſeculo, quotquot in templis veſtris paſſim & alibi ſpectamus imagines Meloten eidem pro pallio dant, eamque ex pelle candida, ne diſſimiles ipſi nunc ſitis. Quæ omnia videre licet Art 16 num. 36 & 304. De cappa veſtra barrata ejuſque initio; ea legimus apud Bergomenſem & S. Antoninum, ut ſeculo 15 à veſtris tradi ſolita, quæ nunc vos ipſi exploditis. Illis tamen ex ſimili traditione aliquid, magis abſonum Hildesheimenſis veſter præmiſerat, eâdem opera confirmans, ſuo ſeculo, id eſt 14, viguiſſe traditionem, quod pallium Barratum geſtaveritis *more Eliæ Prophetæ*. Ad Barrati autem pallii ſubſtantiam (ſi non fallor) pertinet ipſarum barrarum forma, perpendiculariterne an circulariter ducerentur; paucæne an multo numero. In hoc autem quantum variaverit traditio veſtra, quis non intelligit ex imagine, poſita Art. 15 §. 17. Interim ad veram traditionem probandam imprimis requiritur, ut ea continua aliquot ſeculis, conſtans & invariata perſeveraverit. Plura nihil attinet exempla congerere. Unum mirari non ſatis poſſum, quomodo putes, eodem modo traditiones Societatis noſtræ de ejus ortu, aliiſque adjunctis, peſſumdari poſſe, quo doles peſſumdari veſtras. Has quidem nolim ego totas peſſumdari: ut tamen diſcrimen inter utraſque clare videas, tantummodo conſideres, oportet, diſcrimen grande inter ſecula 26 traditionum veſtrarum, ſine ſcriptore idoneo; & traditiones, ſi quæ ſunt, Societatis, vix totidem luſtrorum.

ARTICULUS XX.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ Papebrochius habet contra receptas in Ecclesia revelationes, visiones, apparitiones &c.

RESPONSIO.

QUia præcedentis Articuli Accusationes fundatæ omnes ferme erant in Dissertatione quadam mea, circa S. Cyriacum, cum titulo Romani Pontificis insertum Martyrio Ursulano; quasi is, dimisso Pontificatu, Coloniam usque Ursulam secutus, idcoque ex Catalogo Pontificum Romanorum expunctus fuerit (quod totum esse merum figmentum sustinebam cum Baronio, eaque occasione docebam vim & usum argumenti negativi, pari omnino modo contra prætensas Carmelitarum traditiones militantis). Hinc ad retundendas criminationes ex illa Dissertatione sumptas, bona ejus pars istic fuit utiliter reproducta ad Procemium. Idem quoque hic faciendum suadet Accusatio sexta præsentis Articuli; quam si solam, Pater Rev. produxisses (uti debueras, nihil novi habens, quod antea non produxeras iterum ac tertio) ridicula apparuisset criminatio tam generalibus concepta terminis, & hic ad unicum crimen reducta.

Generalitatem tamen istam poteras excusare, si Parergon, interpositum geminæ Vitæ S. Mariæ de Pazzis, quam sexta Accusatio spectat, vel totum proposuisses Lectori, vel saltem istius Titulum, qui Tom. 6 Maji pag. 246 talis est: *De Sanctarum ecstaticarum, secundum species naturaliter probabitas durante raptu quandoque notatum, dictis factisque ad Historicarum quæstionum decisiones non transferendis.* Sed callide cavisti, Rev. Pater, ne alterutrum faceres. Si enim vel Titulum protulisses; primum quidem lector intellexisset, id quod num. 10 in margine, *non magni faciendum*, dico, sumendum dumtaxat cum respectu ad quæstiones Historicas, & sic injustitiam indefinitæ accusationis agnovisset. Deinde motus curiositate argumenti, ab asceticis quidem scriptoribus, & imprimis à nostro P. Nicolao Lancicio, sed theologice ac speculative dumtaxat, tractati, quod speraret practice atque historice à me deductum invenire; voluisset fortassis totum contextum legere. Hunc igitur ne cogatur in magno opere requirere, utque minori impendio faciat curiositati suæ satis, simul & doctrinæ istic meæ innocentiam intelligat distinctius, totum hic reproduco; & quidem servatis iisdem numeris, quibus in Majo distinguitur,

stinguitur, ut hinc illuc, & contra, facile sit recursus.

1 Modus, quo se habuit sancta Maria Magdalena de Pazzis, circa crucifixionis formam, expressam in raptu viginti sex horarum, juxta narrata num. 184 Vitæ primæ, quam est conformis nostri ævi picturis, tam est contrarius illis, quæ, velut à Deipara divæ Birgittæ revelata, leguntur in libris Revelationum ejus, totius Ecclesiæ judicio approbatis, post severum examen gravissimorum Theologorum. Explicandum igitur hoc loco mihi existimo, quomodo raptus utriusque Sanctæ, vere supernaturales ac divini in substantia fuerint; & tamen, secundum species naturaliter præhabitas in suis circumstantiis regulati, potuerint involvisse, non solum incertitudinis aliquid, sed etiam erroris; quem amoliri quoniam nihil intererat finis à Spiritu sancto intenti, siverit Sanctas sic agi & agere, sicut extra raptum per se actæ fuissent: hoc enim facturum me promisi die xx Maji, ad Vitam B. Columbæ Reatinæ, cui adhuc decenni legitur num. 11 apparuisse, *cum leone S. Hieronymus, & leo, qui cum S. Hieronymo fuerat, apud ipsam tota nocte mansisse.* Concludam ergo hoc Parergo, in talibus nihil esse præsidii ad quæstiones pure Historicas, seu sacræ illæ seu profanæ sint, prudenter dirimendas: proinde nihil ipsis Sanctis detrahi, cum talium veritas, citra ullum ad ipsas respectum, vocatur in controversiam, aliunde probanda vel infirmanda.

2 Tales autem quæstiones procul dubio sunt eæ, quibus inter Auctores disceptatur, crucemne jam ante humi fixam probeque firmatam ascenderit Christus, ut ei affigeretur; an eidem super humum stratæ affixus prius, pariter deinde cum ipsa fuerit à militibus elevatus: item, uno clavo pes simul uterque, an seorsim singuli singulis clavis confixi fuerint; aliaque similia, quæ libens prætereo, ut non egrediar circumstantias, in præfato Sanctæ nostræ raptu notandas; ubi clare dicitur, quod ipsa *se extendit in terra, & brachia sic porrexit, ut appareret quod se aptaret supra crucem; & quod configeretur ei pes uterque; deinde sinistra, ac denique dextera, & sic postea mirabiliter erecta, velut crucifixa, ad parietem stetit.* De pedibus autem, quod insimul clavo uno figi eos sibi fuerit in eodem raptu imaginata, clarius apparet ex alio raptu, relato in Vita, per Ceparium scripta, num. 219; ubi Christi plagas, totidem ait esse fornaces; & pedum plagam (tamquam unicam, quia unico clavo factam) primam appellat; secundam, sinistræ manus; tertiam, dexteræ; & quartam, sacri lateris.

3 In eamdem sententiam placet spectandum dare cor illud admirabile B. Claræ à Cruce, sive notiori nunc vocabulo à Monte Falconis, mortuæ anno 1308, id est annis

Cum Clara pectus explicat.
Fulget Crucis mysterium.

pluribus quam sexaginta ante S. Birgittam; nam in ejus corde disciso sic apparuerunt expressa Dominicæ Passionis instrumenta (divino, procul dubio, miraculo) ut soluti numerentur tres clavi: & huic repræsentationi expressius consonat id quod B. Baptista Verana (cujus revelationes explicavimus

plicavimus 31 Maji) ex Christi sibi loquentis ore, num. 58 sic exprimunt: *Fui confixus tribus clavis in cruce, ut tu etiam totidem crucifigereris, videlicet paupertate, obedientia, & castitate.* Et B. Gerardeschæ Pisanæ, cujus Vitam dedi 29 Maji, num. 56, spectandi exhibentur pedes Christi, unico clavo perforati.

4 Interim ex lib. 4 Revelationum S. Birgittæ cap. 70, audi verba Deiparæ, passionem sui exponentis per ordinem, crucifixionem autem hoc tenore: *Ecce malleus & quatuor clavi acuti in promptu sunt .... erat autem crux fixa, & brachia ejus elevata, ita ut nodus crucis inter scapulas esset, nec ullum capiti reclinatorium crux præbebat, & tabula tituli utrique brachio super caput eminenti affixa erat. Ad crucem igitur jussus dorsum vertit; & manum postulatus, primo dexteram extendit; & inde alia manus, ad reliquum cornu non attingens, distenditur; & pedes similiter ad foramina sua distenduntur; cancellatique, & quasi infra à tibiis distincti, duobus clavis ad crucis stipitem, per solidum os, sicut & manus erant, configuntur.*

5 Libro autem 7, c. 15, de visione passionis Domini, quam vidit in Jerusalem, in ecclesia sancti sepulcri, in capella Montis Calvariæ; *Dominus*, inquit Sancta, *ad me conversus, dixit: Attende tu, quia in isto foramine petræ infixus fuit pes Crucis meæ, tempore passionis: Et statim vidi, qualiter ibi crux ejus à Iudæis figebatur, & firmabatur fortiter in foramine petræ montis cum lignis, confixis cum malleo validissime circumquaque, ut crux solidius staret. Cum igitur crux ita solide confirmata esset ibidem, statim adaptabantur tabulæ ligneæ in circuitu stipitis crucis, per modum graduum, usque ad locum ubi pedes ejus crucifigi debebant; ut possent per illos gradus tabularum, tam ipse quam crucifixores, ascendere, & super tabulas illas aptiori modo stare ad crucifigendum eum. Post hoc autem ascenderunt illi per illos gradus, ducentes eum cum irrisione & vituperio maximo. Qui gratanter ascendens ..... cum esset jam super tabulas illas, non coactus, sed statim voluntarie, extendit brachium suum, & aperta sua dextra manu posuit eam in cruce; quam illi sævi tortores immaniter crucifixerunt, perforantes eam clavo per illam partem qua os solidius erat. Tunc etiam trahentes cum fune vehementer manum ejus sinistram, cruci affixerunt eam simili modo. Deinde extenso corpore ultra modum, junctos pedes affixerunt in cruce duobus clavis: & in tantum extenderunt illa gloriosa membra in cruce tamque vehementer, quod quasi omnes venæ & nervi ejus rumpebantur.*

6 His consonant quæ habentur, ut à Deipara dicta S. Birgittæ, lib. 1 cap. 10: in quem locum Consalvus Durantus, Episcopus Ferentanus, erudite probat, quatuor omnino clavis crucifixum Dominum fuisse: quam sententiam pluribus expendit Jacobus Bosius in opere de Triumphanti Cruce lib. 1 cap. 15: sed de tibiarum vel pedum supra se invicem decussatione superius asserta, fatetur rem sibi perquam difficilem esse conceptu. De modo, quo crucifixus est Dominus, nullum alterutrer verbum habet, quo confirmet Birgittæ sententiam; secundum se quidem & secluso vulgaris opinionis præjudicio perquam verosimilem, eo tamen mirandam magis, quod à nemine tam distincte antea traditus, non videatur Sanctæ fuisse objectus per præhabitas communiter species. Idem dixerim de forma crucis, non quadrata ✚ (id enim ex perpetua Ecclesiæ traditione videtur constare) non etiam simpliciter commissa, ut T; sed furcata, ut Y; quod licet commodum sit pro affigenda superne tabula longa atque ut minimum quadrupedali, quali an inscriptus fuerit titulus, sciri potest ex eo quod Romæ superest illius fragmento; nemini tamen eatenus in mentem

mentem venerat talem affirmare, neque ullus postea sequi voluit.

7 Ego in istis omnibus nullam partem probare aut reprobare præ aliis intendo: unum dico, si utraque fuerint acta, dicta, visa in verâ ac supernaturali extasi (uti absque alterutrius partis gravi injuria nequit dubitari) profectò jam constat, ex ipsa sententiarum tam contrariarum incompatibilitate, quod etiam talibus multum interveniat à natura, divinitus non impedita quo minus secundum præhabitas species agat. Et hoc Virgilius Ceparius noster, in Vita à se scripta num. 48, distinctè sic exponit: *Excessus amoris*, in quibus talia acta per Sanctam ipse dixerat, *perquam diversi erant ab extasibus matutinis. In his enim manebat quieta & immobilis, nihil videns, nihil sentiens* ..... *sed quando loquebatur aut respondebat in raptu, signum erat animam non esse totam retroactam; & quod concurrentibus speciebus præhabitis movebatur phantasia, per quam sic loquebatur & discurrebat: phantasia enim est quæ linguam ad loquendum movet. Amor etiam divinus cor ejus inflammans, & accensos spiritus ad caput mittens, faciebat ipsam habere eas vires, quibus velut bene robusta ac sana surgebat de lecto, discurrebat per cellam, aliasque actiones faciebat, ad quas ejusmodi vires requiruntur; licet nec tunc quidem, cum movebatur & loquebatur, sentiebat & respondebat, distraheretur à suo dilecto amore.*

8 Et hæc cum quadam proportione applicari debent etiam illi miraculosæ efformationi instrumentorum passionis Christi in corde S. Claræ; de qua Cornelius Curtius Augustinianus, in libello de Clavis Dominicis (quatuor autem fuisse, & rationibus, & auctoritatibus, & imaginibus multis probat.) *Illa*, inquit, *Passionis totius imago, ex pio sanctæ Virginis phantàsmate generata est; itaut in corde, quasi tabula; venis quasi lineamentis, omnia hæc simulacra cogitatio artificiosa deduceret; & sanguine pro colorum requisita varietate temperato, hoc miraculum depingeret.* Tum subjungit qui suis oculis omnia inspexisse testatur, ejusdem, cujus Clara Ordinis, scriptor præfatus: *An, quia Diva illa talem de Crucifixo meditationem instituit, statues talem quoque crucifixionem fuisse? Non arbitror, si sensu tantum communi non cares. Hæc instrumenta, non ad Christi Passionem demonstrandam, sed ad ferventem Claræ amorem posteris declarandum celata sunt.* Cur autem illa Claræ phantasmata, idem qui iis ad miraculum uti dignatus est Deus, non etiam curavit aptare & corrigere ad normam sibi notæ veritatis? Credo, quia id nihil ad spiritualem fructum, miraculo illo intentum, faciebat. Quinimo in Vita S. Coletæ 6 Martii num. 68 observasse memini; Deum, humanæ curiositatis inutilia scrutinia declinantem, quandoque nolle natos ex eis errores tollere, nisi quatenus forte incommodant potiori, quod à sic errantibus requirit, bono. Cum enim illa, eorum qui virginitatem coluerant Sanctorum amantior, S. Annam Deiparæ matrem vix aut numquam invocaret, quod pluribus successive viris nupsisse crederet; talem opinionem non modo non exemit Deus; sed permittendo ut illi appareret S. Anna in glorioso comitatu earum, quas ex priori marito filias fuisse, multi præsertim ex Franciscanis docebant; satis habuit, eam ad ipsius, quam coli volebat venerationem, incitare ejusmodi visione; etsi id Coleta aliter posset accipere, sicut de facto accepit; dedocta quidem errorem suum, quatenus devotioni oberat; in eodem tamen, quatenus ad bonum animæ erat indifferens, potius confirmata. Simili modo *S. Hieronymus*, B. Columbæ, ut supra dixi, non nisi *cum leone* adstitit; licet hic acceptus sit à S. Gerasimo, propter aliquam nominis affinitatem. Adeo

enim invaluit vulgaris iste error, ut S. Hieronymus jam non aliter pingi consueverit; opusque habeat eidem se aptare Sanctus, si velit absque alio sui indicio ex habitu comitatuque cognosci. Et credo quod S. Jacobus, Hispaniarum Patronus, sine peregrinationis manto, burdone, cucurbita, conchiliisque per visionem conspectus alicui, non agnosceretur citra novam revelationem. Nec tamen sic apparentes Sancti dicendi sunt approbare errorem ejus, qui sibi persuaderet, vel Hieronymum cum viveret, sic comitatum, vel Jacobum, sic indutum processisse. Gratis autem se torqueret, qui inveterato isti, licet in errore fundato, usui reformando vellet importune insistere, dum citra noxam pietatis tolerari potest: sed præstat explicationem aliquam non incongruam comminisci, quæ, quod aliàs per errorem est cœptum, faciat cum veritate consistere: uti fit cum dicimus, S. Hieronymo Leonem appingi, quia tamquam Leo contra hæreticos rugiat in scriptis suis; S. Jacobo, sua conchilia &c. ut intelligatur is, qui in Callaico littore, istis frequenti, colitur peregrinatione celeberrimâ, ceteris adjunctis indicatâ.

9 Majoris momenti, &, in re, quæ fidei proxima nunc esse pie creditur, præjudicii haud levis, est famosa illa Appendicula, inter Orationes, sub nomine S. Catharinæ Senensis editas, subjuncta Orationi 16: quam Appendiculam licet magna argumenta suadeant ipsius Sanctæ non esse, præ reverentia tamen religiosissimorum virorum eam pro legitima sustinentium, ita recipiunt alii, ut negent quidquam ea effici posse contra fidem immaculatæ Conceptionis. Inter hos Joannes Baptista de Lezana, Carmelitarum auctorum ex recentioribus facile primus, in Apologetico ejusdem mysterii cap. 14, sic loquitur: *Non ea, quæ in revelationibus Sanctarum habentur, ipsis factas revelationes indicant; sed ea quæ vel ipsæ credunt, vel existimant ita esse: quod idem de B. Catharina dici potest: nimirum, quod ab aliquibus edocta, Virginem sanctissimam originalem labem contraxisse existimaret.* Illuminatissimus autem circa ejusmodi P. Nicolaus Lancicius noster, planius respondet, Tom. 2 Opusculorum suorum pag. 49: *Si vere oratio illa fuit facta à S. Catharina, ideam dixisse, non Deo revelante, sed ex proprio spiritu & sensu, tamquam quæ fuit filia spiritualis Patrum Dominicanorum, à quibus hanc sententiam edocta fuerat. Sciendum autem est*, inquit, *quando personæ aliqua pia, abstractæ à sensibus, aliquid loquuntur, sæpe eas loqui ex proprio sensu, & aliquando hallucinari. Hoc nimis certum est, & sciunt talium rerum periti, & constat ex historiis ecclesiasticis authenticis; & ego possem nominare quasdam, ex Sedis Apostolicæ decretis relatas in numerum Sanctarum, quarum dicta & scripta in raptibus & ex raptibus derivata legi, magnis hallucinationibus respersa, ideoque non permissa imprimi.* Exempla deinde idem auctor ponit ex ipsis jam impressis S. Catharinæ prædictæ Orationibus variis, quæ videri apud ipsum possunt. Certe non aliud desperatam ferme hoc seculo Romæ fecit causam Venerab. Joannæ à Cruce, cujus inter Prætermissas meminimus 3 Maji, quam quod severioribus quibusdam Theologis omnino improbentur aliqua, in iis scriptis notata, quæ tamen habentur excepta ab ejus discipula quadam, ad hoc ipsum officium litteras edocta divinitus, cum eas aliàs ignoraret.

10 In iis quæ ex S. Mariæ Magdalenæ revelationibus Puccinus edidit, nihil hactenus notatum scio, quod displiceret Theologis: historicis tamen consultum hic oportuit, ne quis eos cogere velit, ut pari certitudine ac illa quæ mores & fidem spectant, suntque omni acceptione dignissima, etiam alia

alia amplectantur, quomodocumque istic invenienda, & certioris probationis egentia, quam sit persuasio & apprehensio vehemens quarumdam præjudicatarum opinionem. Tale est, quod dicitur Magdalena in Vigilia S. Augustini, rapta cum esset, sic allocuta Verbum æternum: *Tuus servus & meus advocatus Augustinus te vocat antiquam & novam Veritatem. Id ipse dicit de te: sed ita dicam de ipsa .... mea sancta Regula. Est quippe mihi Veritas, quia præscribit mihi modum perveniendi ad te, veritatem infallibilem. Est Antiqua, quia fuit facta & ordinata sub lege antiqua ante tuam incarnationem: & quamvis nondum veneras in mundum, nihilominus isti antiqui Patres vivebant in magna perfectione, illam magna cum exactudine servantes. Id faciebant in tuo lumine, ô Verbum, expectantes cum ardentissimo desiderio tuum adventum in carne. Etiam est Nova, quia post tuum adventum fuit observata cum perfectione & rigore, & adhuc in hoc seculo reperiuntur, qui eam magna cum rectitudine & simplicitate custodiunt.*

11 Libenter præsumpsero, hæc, apud Puccinum aliosque hactenus à me visos Vitæ scriptores non exstantia, uti asseruntur, ita legi in magnis illis quatuor voluminibus, quibus plerique raptus Sanctæ describuntur, & ex Italico Latine reddita fideliter esse; quamvis ejusmodi præsumptioni non multum faveat illa libertas, qua Zelatores ardentiores prætensæ antiquitatis usos dolemus in principalioribus quibusdam sui Ordinis monumentis; quæ jam alias docuimus, nec prorsus diffiteri defensores eorum possunt, nonnullis locis studiose alterata interpolataque fuisse, si non integre supposita aliqua. Sed nolo exceptione istiusmodi uti; nolo quærere cur auctores Vitæ, satis solicite colligentes loca, quibus suam Religiosi status æstimationem explicuit Sancta, istum adeo opportunum notare prætermiserint; nolo denique suspicari, loqui Sanctam de Regula scripta. Error is quidem fuisset crassus & patens nobis, quibus constat hanc ab Alberto datam seculo 13; sed qui æque facile cadere in Magdalenam potuit, seniorum suarum traditione qualicumque sic informatam, quasi ipse Elias talem Regulam discipulis suis dictaverit; quam potuit Carmelitis Italis persuaderi tempore S. Antonini, eoque senioris Philippi Bergomensis, *cappam ex Syrico, cum quibusdam largis virgis, scilicet albis & griseis, circulatam*, ab ipsis gestatam fuisse, *more Eliæ Prophetæ*. Fuerit Magdalena (quando sic vis) imaginata sibi antiquissimam Regulam aliquam, non scripto, sed simplici institutione vel exemplo traditam, quæ ab Elia ad Christum, & inde usque ad tempora Alberti jugiter perseverans in Carmelo, ac demum in compendium scripto redacta sit. Numquam tamen, apud prudentem historicum, talis imaginatio personæ quantumcumque sanctæ, præsertim muliebris & historiarum ignaræ, efficere poterit, ut ista credat esse revelata divinitus; magis quam quæ de maculata Deiparæ Conceptione elocuta fertur æque sancta, Catharina Senensis: quamvis hæc verbis suis dicatur pondus addidisse hac clausula, *Tu scis, Domine, quia hæc est veritas*; cum Magdalena simpliciter in suo locuta sit sensu, nihil addens quod sublimioris notitiæ fidem exigat.

12 Nihilo plus apud peritos rerum æstimatores valebit, sicubi forte sancta Mater Teresia suos hortatur, *semper oculos conjicere in stirpem & progeniem Sanctorum illorum Prophetarum* vel *Patrum*, *à qua* vel *à quibus descendisse* Carmelitas, antiqua ipsorum persuasio fuit, propiorem verioremque originem ignotam habentium; & de eo ipso, à quo Regulam acceperant, incertis sententiis ad hoc usque seculum fluctuantium,

suus

iuusne, an extraneus; Bethleemitanusne Episcopus, an Hierosolymitanus Patriarcha; Gallus, an Italus fuerit; seculo 12, an 13 floruerit; sicca, an cruenta morte obierit; sicut alibi ostensum est, & ex parte agnoscit ipsemet Generalis Stratius in sua ad Aubertum Miræum epistola. Frustra quærunt illi, in suis quibusdam Antverpiæ defensis Thesibus, *cur dilectus Teresiæ Sponsus, cujus toties visionibus ei licuit frui, & a quo tot divinis illustrationibus meruit honorari, verum ab ejus oculis non amovit?* aut, *numquid infelix foret, quæ fabulosam successionem hereditariam suis inculcaret?* Ad veram felicitatem infelicitatemve cujusquam ista non facit, seu vera seu falsa; sicuti nec ad majorem minoremve sanctitatem Ordinis, cujus solius apud Deum Sanctosque in cælis æstimatio est, fuerit-ne Elias ejus Institutor atque Fundator, tot seculis ante Christum, eo modo quo Sancti Dominicus & Franciscus suorum Ordinum Institutores ac Fundatores adhuc in terris viventes fuerunt; an solum 13 seculo Christianæ æræ, per revelationem factam cuidam Monacho Calabro, jusso in montem Carmelum se conferre, ibique in sancto illo Propheticæ habitationis loco socios quosdam colligere aggresso; sicuti ob similem revelationem Deipara Virgo Ordinis Servitarum Institutrix atque Fundatrix sola agnoscitur. Quod autem in causa immaculatæ Conceptionis responderent Patres Carmelitæ, de duobus Christo Virgini dilectissimis Sanctis, Bernardo Clara-vallensi & Catharina Senensi, illius veritatem nunquam clare eductis, id sibi de S. Teresia responsum accipiant, absque ulla vel minima ejus injuria, circa Ordinis originem.

13 *Habeatis hoc pro conclusione verissima, Pater mi* (inquiebat Confessario suo Senensis in Vita num. 84) *quod nihil, quod pertinet ad viam salutis, docuit me unquam aliquis homo vel mulier; sed præcise ipse Dominus & Magister, Sponsus pretiosus & superdulcissimus animæ meæ, Dominus Jesus Christus, vel per suam inspirationem, vel per claram apparitionem loquens mihi, sicut ego modo loquor vobiscum.* Non sic præcise loqui potuerunt Sanctæ Teresia ac Magdalena: contra libenter professæ sunt, quantum a initio sua deberet magisterio nostræ minime Societatis, ex qua designati eisdem divinitus Patres, cur non fuerint moti vel suopte ingenio vel superiori instinctu ut scrupulum eis suscitarent, circa creditam vulgo antiquitatem Ordinis, non magis rationabiliter à me quæsieris; quam alius tibi, de Magistro Raymundo Capuano ejusque spirituali filia S. Catharina Senensi, similem moveret quæstionem. Quod si homini licet ad divini secreta consilii per conjecturam eniti; optima cum ratione possumus suspicari, Deum prædictas Sanctas in suis illis undecumque acceptis opinionibus voluisse relinqui, quia contraria iis scientia, clam quidem habita, profuisset nihil; palam autem enuntiata, gravissime conturbasset utrumque Ordinem; unde plurimum impeditus fuisset fructus spiritualis, quem per ipsas Deus faciebat ac porro facere intendebat.

14 Turpiter quidem is Prædicator adularetur imperitæ plebeculæ, qui, ad captandam illius gratiam, magnifice pro concione extolleret & studiose inculcaret vulgares quasdam traditiunculas de antiquitatibus patriis, profanis aut sacris, quibus nec ipsemet fidem revera haberet, nec haberi à viris cordatis & eruditis sciret. Meo tamen judicio longe ineptior deque majori indiscretione notandus foret, qui à Virginibus Sanctimonialibus, sive Carmelitanis sive aliis, invitatus, ad earum vel confessiones audiendas vel panegyres sermone exornandas, inciperet iis movere quæstiones litigiosas & ingratas, de receptis in Ordine suo

suo opinionibus, apud alios non ità probatis; ex importuno ejusmodi zelo nullum alium fructum relaturus, quam alienationem animorum à se, conturbationem conventus religiosi, & quandoque integræ civitatis scandalum; improbaturis factum etiam illis, qui alioqui vera dicere & sentire crederent. Multa non solum innoxie, sed etiam utiliter disputantur in scholis aut ventilantur in libris, quæ non convenit coram mulieribus agitari, aut venditari popello, ad talia nimis facile scandalizabili.

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius visionem Sabach, à Sede Apostolica iterato approbatam, & à S. Epiphanio & aliis traditam, explodit tamquam commentum.

RESPONSIO.

15 Jam sæpius de hac visione respondi, eam nec vere à S. Epiphanio traditam, sed indubitabili ejus scripto contrariam esse; neque aliter approbatam, quam quod eam vobis liceat recitare, fide penes auctorem manente: quæ quam nulla ei debeatur, demonstravi Art. XI num. 7, & Art. XIII §. 9.

§. II. ACCUSATIO.

Papebrochius apparitionem S. Simonis Stock (in qua S. Scapulare accepit à D. Virgine) à Sede Apostolica approbatam, ex opusculo Ioannis Launoyi ab Ecclesia damnato, molitur reddere suspectam.

RESPONSIO.

16 Quàm longe à vero absit hæc accusatio, ostendi Art. 10 §. 3: nec enim idem est, rem aliquam habere suspectam, & dicere, Launoyo suspectam esse. Ultimum dixi, & vere, nec sine causa dixi; primum nequaquam: quin imo paratus sum & fui eam visionem contra Launoyum tueri, si per vos licuisset, & quando licebit, pleniorem de S. Simone tractatum edere, cum ea qua soleo in aliis libertate, certum ab incerto discernendo. *Apparuit mihi* (inquit ille, Swaningtono oblatam sibi visionem narrans) *tenendo habitum Ordinis.* Hic habitus, quoad vixit Simon, mortuus an. 1265; necdum erat Scapulare, sed usque ad an. 1287 Carmelitanæ *Religionis signum* adhuc erat *Carpita*: quomodo autem, mutato priori habitu, Privilegium Simoni appromissum transtuleritis à Carpita ad Scapulare, vos videritis. Videritis etiam, qua fide obtuleritis in Officio solennis Commemorationis recitanda hæc verba: *Insigne sacri Scapularis B. Simoni Anglico prabuit* (Deipara); *ut cælesti hac veste Ordo ille facet dignosceretur*: & in Proprio ipsius Sancti; *tenens præ manibus Scapulare Ordinis.* Subreptitiumne hoc sit, an alio nomine appellandum, judicet Sedes sancta: doleo ego, quod in quamcumque vestræ Historiæ partem manus adjicio, semper offendam aliquod fidei non

non bonæ argumentum.

17 Scapulare, una cum reliquo hodierni usus habitu, vobis ab Apostolica Sede concessum anno 1287, veneror, ut par est; sed non video, quomodo per illud, commune omnibus fere Monachis indumentum, vobisque ad imitationem aliorum datum, Ordo vester discerni possit ab aliis, quam ab Eremitis Augustinianis & Minoribus Franciscanis, qui eo non utuntur: quique cum suis Tertiariis gestandum darent Cingulum vel Cordulam, tamquam sui Ordinis insigne; elegistis vos quoque vestris Tertiariis commendare Scapulare parvum, ad formam Billettarum (ita Franci nominant segmenta panni quadrata & oblonga, ut supra dixi) atque inde nomen vobis, non discideatis, etiamnunc in communi usu manet Parisiis.

18 Porro ut demonstrem clarius, quàm eam visionem minime suspectam nunc habeam, nec habuissem unquam, si ab initio fateri voluissetis, Vitam B. Simonis, à Swaningtono scriptam (ut tunc prætendebatur) extare nullam; sed tantum simplicem illius visionis narrationem in archivo Burdegalensi servari; non gravabor ejus contextum hic legendum dare, qualem ex originali transcripsisse se, ait Joannes Cheron, non ita pridem Conventus Burdegalensis Prior, in Vindiciis Scapularis p. 156 & sequentibus:

19 „ Beatus Simon, grandævâ senectute „ gravatus & rigorosâ pœnitentiâ fractus, „ omnium Fratrum dolores in corde suo „ sustinendo, assiduè pernoctabat in ora„tione usque ad auroram. Dum autem sic „ oraret, venit ei consolatio de cælo, quam „ nobis insimul congregatis narrabat sic: „ Fratres carissimi, benedictus Deus, qui „ non dereliquit sperantes in se, & non „ sprevit preces servorum suorum: bene„dicta in id ipsum sanctissima Mater Do„mini nostri Jesu Christi, quæ memor eo„rum antiquorum, & tribulationum (quæ „ multos vestrûm invenerunt nimis, non „ attendentes, quod omnes qui piè volunt „ vivere in Christo Jesu persecutiones pa„tientur) mittit vobis verbum, quod susci„pietis cum gaudio Spiritus sancti: ipse „ me regat, ut manifestem illud, ita ut opor„tet me loqui.

20 „ Cum effunderem animam meam „ in conspectu Domini, quamvis sim pul„vis & cinis; & in omni fiduciâ Dominam „ meam Virginem Mariam deprecarer, quod „ sicut volebat nos appellari Fratres suos, „ monstraret se matrem, eripiendo nos de „ casu tentationum, & aliquo signo gratiæ „ nos commendando erga ipsos qui nos per„sequebantur, dicendo illi cum suspiriis;

„ Flos Carmeli, vitis florigera,
„ Splendor cæli, virgo puerpera
„ Singularis:
„ Mater mitis, sed viri nescia,
„ Carmelitis da privilegia;
„ Stella maris.

„ Apparuit mihi cum grandi comitatu, & „ tenendo habitum Ordinis, dixit: Hoc erit „ tibi & cunctis Carmelitis privilegium: in „ hoc moriens æternum non patietur in„cendium. Et quia suâ gloriosâ præsentiâ „ me lætificabat ultra captum, nec ego „ miser majestatem ejus sustinere poteram, „ disparendo dixit; quod mitterem ad Do„minum Innocentium, benedicti Filii sui „ Vicarium, qui de gravaminibus remedium „ præstaret.

21 „ Fratres, conservando verbum istud „ in cordibus vestris, satagite electionem „ vestram certam facere per bona opera, „ & numquam deficere. Vigilate in gra„tiarum actione pro tantâ misericordiâ, „ orantes sine intermissione, ut sermo mihi „ factus clarificetur ad laudem sanctissimæ „ Trinitatis, Patris, Jesu Christi, Spiritus „ sancti, & Virginis Mariæ semper bene„dictæ.

„ dictæ. Idem verbum mittebat ad Fratres, „ qui erant in aliis locis valdè tristes, per „ consolatoriam, quam ego immeritus, „ homine Dei dictante, scribebam, ut similiter gratias agerent, orando & perseverando. Cantabrigiæ in crastinum Divisionis Apostolorum MCCLI, decimo septimo „ Kalendas Augusti.

22 „ Dum prædictus B. Simon pergeret „ Wintoniam, me itineris comite, ad impetrandum formatas pro D. Innocentio IV „ Pontifice à D Præsule Wintoniensi, qui „ Religioni nostræ favorabilis erat; occurrit „ nobis celeri vecturâ D. Petrus, de Lhyntoniâ, Decanus ecclesiæ S. Helenæ Wintoniæ, obsecrando beatum Patrem, ut „ festinaret adjuvare germanum suum, qui „ moriebatur desperatus. Erat ille, Walterus nomine, homo inverecundus ad ausus „ improbos, rixosus & magicis sacrilegiis „ deditus, Sacramentorum contemptor & „ vicinorum fatigator: qui rixando cum alio „ nobili, fuerat lætaliter vulneratus ab illo, „ & videndo se citari ad divinum judicium, diabolo commissa crimina ante „ oculos ponente, nolebat audire loqui de „ Deo nec de Sacramentis, sed blasphemando, quamdiu potuit loqui, vociferabat, „ Sum damnatus. Diabole, vindica me de „ interfectore meo.

23 „ Venientes in domum, invenimus „ hominem, spumosum, stridentem dentibus, & rotantem oculos, tamquam canem „ rabiosum. Cumque videretur mori, nec „ haberet usum sensuum corporis sui; beatus Pater Simon, facto Crucis signo, & „ injecto habitu super languentem, elevatis „ oculis petebat inducias à Deo, ut pretium Christi non esset præda diaboli. Et „ repente ægrotus qui moriebatur, resumptis viribus, bono sensu & loquela, „ signando se signo salutari, objurgabat „ dæmones, & cum questu lacrymabili dicebat: Heu me miserum! quantus mihi „ tremor damnationis æternæ! Iniquitates „ meæ creverunt super numerum arenæ „ maris. Miserere mei Deus, cujus misericordia superexaltat justitiam. Pater, adjuva me volo confiteri.

24 „ Recedente me in angulo domus, „ narrabat mihi dictus D. Petrus Decanus, „ quod videndo impœnitens cor fratris, „ orabat solitarius in cubiculo, & facta erat „ ad eum vox: Surge, Petre, quære dilectum „ servum meum Simonem, qui est in viâ „ ut veniat in hunc locum. Et circumspiciendo ubi esset qui hæc verba effunderet, „ secundo & tertio eadem vox insonuit. „ Quare prudenter credens quod cæleste „ oraculũ erat, festinans ascenderat equum, „ ut venerandum Patrem interciperet itinere, & agebat gratias quod tam opportunum inveniret. Post confessionem, Walterus ille publicè renuntiavit diabolicis „ pactis, & recepit Sacramenta Ecclesiæ, „ edendo signa magna pœnitentiæ: fecit „ Testamentum, & accepta juratoria cautione fratris sui Decani, ordinavit restitui „ malè ablata, & reparari injurias quas fecerat: & circa horam octavam noctis „ pacificè exhalavit animam; quæ fratri „ suo, hæsitanti de salute ejus, apparuit, „ significando bene secum agi; & quod per „ potentissimam Reginam Angelorum, „ per habitum beati viri, tamquam per clypeum, evaserat insidias dæmonum.

25 „ Fama istius facti volavit per totam urbem. Dictus D. Petrus de Lhyntoniâ confestim venerabili Episcopo „ Wintoniensi cuncta per ordinem scripto „ insinuans, ejus in re tam inusitata sententiam expectabat. Domino vero Episcopo „ stupente super hoc, & habente tractatum „ cum suis, judicatum est, B. Simonem debere interrogari de virtute habitus. Qui „ coram Domino Episcopo comparens, &

„ mandatis ejus obtemperando nihil celavit, „ Domino Episcopo mandante cuncta scribi „ sub sigillo authentico. Et prædictus D. „ Petrus Decanus, propter miraculum sibi „ per gloriosam Virginem Mariam in fratre „ suo ostensum, Fratres Wintoniæ fundavit; dando eis locum, & ædificando „ monasterium nostræ religioni, valde commodum & amplum. Sermone verò per „ Angliam & extrà currente, multæ civitates offerebant nobis loca ad inhabitandum; & multi Proceres petebant affiliari „ huic sacræ Religioni, pro participio gratiarum desiderantes mori in habitu sancto „ Ordinis, ut per merita gloriosæ Virginis „ Mariæ haberent exitum vitæ bonum. Atque ita paulatim Religio Beatæ Virginis „ Mariæ de monte Carmelo cœpit, præstante Domino nostro Jesu Christo & „ Maria matre ejus, in partibus Occidentalibus multiplicari in multas provincias, „ provinciasq; in domos, domos in personas „ sufficientes & idoneas, quæ multum fructum afferunt ad augmentum fidei Catholicæ.

26 Hactenus Swaningtonus, *Socius & Secretarius Sancti* à Carmelitis nuncupatus, cujus verba transcribens in Viridario Joannes Grossus, sub annum 1400 Generalis Ordinis, primus (quem quidem noverim) præsumpsit hoc loco uti verbo *Scapulare*, Swaningtoni contextum hoc modo prosequens: *Ratione ergo hujus magni Privilegii, diversi Proceres regni Angliæ, utpote Eduardus Rex Angliæ secundus post conquestum, qui fratres prædictos fundavit Oxonii, dans ipsis proprium palatium pro conventu; similiter D. Henricus Dux Lancastriæ, qui miraculis multis dicitur claruisse; & alii Nobiles illius regni prædicti, Scapulare Ordinis clam portaverunt, in quo postea obierunt.* Regnavit Eduardus iste ab anno 1273 ad 1307, atque adeo post habitus barrati depositionem gestasse potuit Scapulare; potuit & Henricus, Dux Lancastriæ, Eduardi prædicti, non frater, sed ex fratre Edmundo Lancastriæ Duce nepos; ita nominatus ab altero suo patruo, & Eduardi Regis fratre, Henrico Cornubiæ Comite, quem Wido Monfortii Comes occidit Viterbii, anno 1271, uti videre est in Principum Christianorum Stemmatis, ab Antonio Albizio Florentino compositis, atque mortuo editis Argentorati anno 1627.

27 Longius aberravit Grossus, si voluit, uti eum intellexit Zegerus Pauli, sacri Scapularis gestatoribus adnumerare S. Ludovicum Francorum Regem: hic enim obiit an. 1270, ante mutationem habitus annis 17. Sed neque de priori Ordinis habitu, scilicet Carpita, verificari potest quod huc trahit Grossus, cum ait, quod *sacro illo habitu indutum* Regem *deridens quidam, miraculose punitus est*. Nihil enim de Carpita, & multo minus de Scapulari legitur in Vita Ludovici apud Surium n.20; sed blasphemi hominis hæc formalia verba; *Vidi miserum illum papillardum Regem, ad scapulas capitium gestantem*, more scilicet Monachorum. Invitus sane hæc Carmeliticorum scriptorum errata noto; sed debeo subinde id facere, quo monstrem, quam non agam irrationabiliter (licet ita præsumar agere) quod nihil ipsis citra examen credam. Imo hæc ipsa Swaningtoni relatio non caret aliqua difficultate, dum B. Simonem inducit *grandæva senectute gravatum* tempore Innocentii IV, qui anno 1243 creatus, vivere desiit anno 1254, quando plenus adhuc vigore Sanctus, primum (ut ego calculos subduco) electus fuerat ordinis Generalis. Scribit quidem Balæus, *quod fere octogenarius* fuerit Simon, *quando Carmelitarum Societati se adjunxit*; sed quod vitam protraxerit, prout consequens foret & passim censent scriptores Carmelitæ, ultra annum centesimum, ægre me patiuntur credere

dere longinquæ & crebræ illius peregrinationes & discursus, pro ordinandis provinciis & conventibus erigendis, usque ad mortem, anno 1265 Burdegalæ obitam.

28 Quod ad Deiparæ verba attinet, de qualicumque Ordinis habitu, *in quo moriens æternum non patietur incendium*; ego in illis nullam video difficultatem. Ea enim Patres Carmelitæ tam commode exponunt, ut facile evadant omnem justam reprehensionem; neque nata sint (sicut calumniantur nonnulli) stolidam fiduciam ingerere peccantibus adipiscendæ salutis, quomodocumque ducatur vita. Improbus porro sit qui neget, multis Romanorum Pontificum gratiis ac privilegiis ornatam, multis etiam divinis beneficiis comprobatam fuisse, istam Scapularis Mariani devote gestandi religionem; sed non minus importunus est, qui mihi vitio vertendum putat, quod de B. Simone breviter agens in Majo, maluerim tacere de Scapulari. Scilicet judicabam, ipsum à Simone neque unquam gestatum, neque Confratribus & Consororibus traditum fuisse, & hoc volebam silentio involvere. Importunissimus porro est, quisquis putat debuisse me late excurrere in commendationem prædictæ devotionis, cum id alienum sit ab operis nostri instituto, à quo Deiparæ Virginis miracula, par aliud opus requisitura, censuimus excludenda, æque ac ea quæ Venerabilem Eucharistiam aut Crucis Dominicæ particulas concernunt, ne opus in molem excrescat infinitam.

§. III. ACCUSATIO.

Papebrochius apparitionem B. Virginis Mariæ, factam Joanni XXII, ac hujus Bullam, cui est inserta, ac proprio motu & ex certa scientia ab ejus successoribus confirmata, repudiat tamquam nullius fidei.

RESPONSIO.

29 EGo nec nominare quidem Bullam Sabbatinam volui, in Conatu agens de istius Joannis Pontificatu, sed dissimulanter & tacito nomine scripsi, quod *qui Bullarum ejus vel paucas legerit, scriptas eo stylo, qui eruditissimum Pontificem decebat, gravi, concinno, & magis ferme, quam ea tempora ferebant, Latino; nequaquam hæsitabit in repudiandis quibusdam barbara omnino stribliginis scriptis, quæ magno cum strepitu jactantur defensanturque à certis hominibus, promovendæ pietatis zelo motis fortasse, nonnihil tamen etiam spectantibus, ut quasdam præjudicatas apud se opiniones sublimioris cujusdam auctoritatis testimonio fulciant.* Amplius porro dicturus non eram, nisi tu, Pater Rev. ad Apostolicæ Sedis judicium me traxisses; cui fuissem inexcusabilis, nisi hæsitationis meæ, imo & dissensionis absolutæ causas, palam exponerem, sicuti feci Art. 3 §. 15. Huc vero Lectorem remitto.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius revelationem, S. Petro Thomæ factam, de institutione Ordinis Carmelitarum per Eliam Prophetam, hactenus omnino indubitatam, & à Sede Apostolica iterato approbatam, explodit tamquam commentum.

RESPONSIO.

30 Visionem istam, sicut ab Patribus vestris accepit, à Joanne Hildeshemiensi socio Sancti scriptam, fide optima dedit imprimendam Henschenius; ejusdem autem jam impressæ verba & sensum vos, fide non pari, mutata voluistis, & pro voce *Patronus* substituere *Fundator*, quod ille non permisit. Ego insuper dolui, quod scriptoris nimiam credulitatem, in asserendo, quod variegationem vestræ antiquæ vestis induxerit variegatio ipsiusmet pallii Eliani, in raptu per ignem modice ad partes exteriores adusti; dixi tamen superius, aliter credendum homini religioso, dicenti, se aliquid propriis auribus accepisse ab ejus ore, cui res contigit; quam referenti quidpiam ex vulgi rumore. Eum vero rumorem, tunc pro certa traditione à vestris habitum fuisse, tanto debetis incunctantius credere, quanto firmiorem ei vultis fidem haberi in iis, quæ ex ore S. Petri habuisse se scripsit.

31 Sed nihil istic de *Institutione Ordinis*; solum dicitur Propheta pro illo, aliquando scilicet sub ejus tutela excitando, Christum orasse, tamquam futurus illius *primus Patronus*; quod non debet à Propheta alienum censeri. Fidem ergo tuam hic requiro, & requiro eamdem in illis, qui in Officio proprio, loco *Patronus*, substituerunt *Institutor*: ad quam corruptionem advertens animum inter scribendum de S. Alberto, num. 135; ipsumque Hildeshemiensem de suo illo quondam magistro dicere, quod *in expugnatione Alexandriæ Paganorum telis vulneratus, & ad Cyprum eductus, interiit*; tam merito cœpi suspectum habere, quam certus eram nihil corporalis vulneris relatum inde à Sancto fuisse, sed dolorem tantum ex gloriosissimi cœpti infelicissimo exitu.

32 Igitur reprobaturus riduculam illius temporis de variegato pallio traditionem, scripsi, quod auctor esset *tam in hoc verax, quam in asserto S. Petri Thomæ martyrio*: quod autem addidi, *& nescio qua illius visione*, eo solum spectare volui, ut intellegeretur, etiam huic à tali relatore plus decedere quam accedere fidei. Sane si scriptoris istius levitatem melius cognitam habuisset S. Congregatio, & simul vestram ad mutandum quidlibet facilitatem; credo, non ita prompte probaturam fuisse oblatas sibi Lectiones, una cum titulo Martyrii, contra priorem ac meliorem Ordinis ipsius usum. Ex isto tamen quem citavi loco libenter expungi jubebo verba, *& nescio qua illius visione*, ne hanc videar in eodem, quo fictitium martyrium, gradu collocare; & puto quod vobis hoc debeat, ad sistendam super eis querelam, sufficere.

§. V.

§. V. ACCUSATIO.

Papebrochius molitur suspectas reddere revelationes & apparitiones, factas S. Angelo Carmelitæ.

RESPONSIO.

33 TAcere de Vita S. Angeli volens, prout ea à Thoma Bellorosio descripta habetur, & tandem multa vestrorum Patrum provocatione coactus eamdem pene verbatim expendere, nec ullam ejus partem à figmentis patentissimis puram inveniens, non potui non habere suspectas revelationes & apparitiones, eadem Vita contentas, donec aliunde de iis certior reddar, quam ex Lectionibus inde formatis. Quanto autem id jure fecerim, si non satis liquet ex dictis Art. 11 §. 3, legantur prolixissimæ meæ Annotationes ad Vitam istam tom. 1 Maji in Appendice.

§. VI. ACCUSATIO.

Papebrochius asserit non magni faciendum esse, quod S. Maria Magdalena de Pazzis in raptu dixit de antiqua Carmelitarum regula, aut etiam S. Mater Teresia.

RESPONSIO.

34 QUid & quatenus asseruerim, *non magni faciendum*, & quidem ex ipsiusmet vestri Lezanæ judicio, patet ex Dissertatione mea ad hunc Articulum prooemiali, neque quidquam respondi tui hic video ad istic solide atque evidenter demonstrata. Solum dicis, sed parum apte, quod *omnia quæ asserent Sancta se in raptu à Deo didicisse, facile in dubium quivis poterit, imo & ludibrio exponere, dicendo, illa dumtaxat asseri, secundum species erroneas antea prababitas; atque imprimis illud quod Vita Sanctæ illius refert tom. 6 Maji pag. 214, illam in raptu à Deo didicisse, & coram adstantibus proclamasse, quantam Aloysius Gonzaga, S. Ignatii filius, in cælo obtineret gloriam; & quanto in terris Dei flagraverit amore; & juxta allatum Papebrochii principium poterit quis replicare, similia Magdalenam proclamasse in raptu, ex speciebus relictis ex discursu antea cum Patribus Societatis aut aliis habito de cælesti Aloysii gloria ejusque in Deum affectu & amore.*

35 Responde hæc, Rev. Pater, Lezanæ tuo, eadem quæ ego censenti & scribenti; & vide an tibi responsurus non sit, quod respondi ego; nihil ad quietem, profectum solatiumque S. Catharinæ Senensis spirituale attinuisse, dedoceri errorem suum circa Deiparæ conceptionem: & hoc responsum transfer ad Magdalenam circa Regulæ vetustatem: imo multum utrique obfuturum

obfuturum fuisse. At vero de Sanctorum gloria easdem veraciter informari, non solum attinebat ad augendos in eis multos pios affectus, sed etiam ad Canonizationum causas vehementer promovendas. Sic ad causam Venerabilis Patris Ignatii Azebedii, cum 40 sociis in mari Indico ab hæreticis Calvinistis occisi, magnopere creditum est pertinere, quod Didacus de Yepez, Archiepiscopus Tarraconensis & Philippi II Confessarius, in Vita S. Teresiæ lib. 13 cap. 17 scripsit his verbis: *Scimus etiam mortem quadraginta Patrum ac Fratrum Societatis Iesu, euntium in Brasiliam, quos hæretici occiderunt. Ibat inter eos unus consanguineus sanctæ Matris: quæ statim ab ipsa eorum nece, dixit Patri Balthasari Alvarez suo Confessario, se illos vidisse cum coronis Martyrum in cælo. Venit postea Hispaniam nuntius martyrii & sortis felicis istorum Religiosorum.*

36 Ast quod prædicta S. Maria Magdalena de Pazzis, conata ipsamet manu sua vivis coloribus exprimere vultum & habitum B. Aloysii, qualem in ista visione conspexerat (extat hodiedum prototypon ipsum Romæ apud Moniales Sanctæ, cujus ectypon, ibidem depingi curatum, inde secum attulit Janningus noster) quod, inquam, pinxerit ipsa capillitium Aloysii totum flavum; id non potest referri ad colorem qui viventis fuerit; cum ex picturis Castilione & alibi ad vivum expressis, certo sciamus, comam ei castanei coloris fuisse; sed præsumimus cum tali capillitio Beatum apparuisse ad designandam auream ejus caritatem, per quam omnes cogitationes ejus, per capillos in Cantico Canticorum notatæ, ferebantur in Deum. Talem igitur comam Aloysii, permisit aut etiam voluit, Magdalenæ repræsentari Deus, qualem intelligi volebat Beati adolescentis mentem fuisse; permittens vero loqui eam de Regula, velut etiam in veteri Testamento nota, intendebat sub nomine Regulæ magnificari vitæ solitariæ exemplum ab Elia sumptum, quod antiquis solitariis, sive ante sive post Christum, pro Regula fuit; cum aliam nullam Propheta sanctus tradidisse sciatur suis posteris, sub novo Testamento vitam solitariam amplexuris.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius nonnullas alias receptas revelationes & visiones explodit.

RESPONSIO.

37 ECquas tandem? „ Dum in Vita „ S. Huberti, à Pisone Monacho „ descripta narrantur visiones An„ gelicæ ipsi factæ, has illas explodit tom. „ 7 Maji fol. 272 num. 7 dicens: *De Ange„ licis visionibus suspicabimur, quod ea possint „ ad internas inspirationes reduci salva histo„ riæ substantia: fatendum est enim, amplifi„ catione plusquam rhetorica ac ferme puerili „ usum Auctorem.*] Si dubitas, Pater Rev. lege ipsammet Vitam, & judicatum quàm merito dicatur, *licentius amplificata.* Quid enim aliud præstare poterat seculi 16 scriptor, de Sancto ad seculi 7 & 8 confinia spectante, cujus monasterium desertum squalebat, solo Divi corpore ipsum utcumque sustentante, ne ex memoria hominum prorsus efflueret? nihil autem habens quam breves.

breves, nec valde antiquas Lectiones, easque in longam orationem extendere volens?

38 Mabilio indignam judicavit, quam Actis Sanctorum Benedictinorum insereret; sed breviter solum de loco Bretiniacensi ejusque Patrono dicturus; *Legi*, inquit, *quæ de illo quotannis recitantur in ecclesiastico ipsius officio; legi & Epistolam quamdam sat prolixam de ejusdem Sancti gestis, ... à Fr. Benedicto Pisone Theologo scriptam anno 1539 è Calmensi monasterio. In utraque narratione nihil fere certum aut memoria dignum.* Ita de Benedictini Sancti Vita, quam Tu excusatam velles, scriptor Benedictinus: & tu, Rev. Pater, me vis credere, apparitiones allocutionesque Angelicas tam varias, per intervallum tot seculorum, certo satis relatu ad Pisonem istum fuisse perlatas? ipsasque preces Deo supplicantis, *ut quisquis nominis ejus patrocinium implorasset; continuo* Deus *ab eo rabiem vesanam averteret.* Atqui prærogativa & laus specialis curandi rabidos vel à rabidis canibus admorsos, est S. Huberti, primi Leodiensis Episcopi apud Arduennates; unde translata ea fuit, propter similitudinem nominis, ad istum simplicem Monachum, una cum titulo Episcopali; rusticis scilicet accolis utrumque in unam personam conflantibus. Hanc ego confusionem discussi; & ipsam qualemcumque Vitam utcumque correxi atque illustravi, bene de Sancto ejusque laudatore & loco meritus, & plusquam Mabilio pro utroque conatus.

39 Idem dictum intellige de Vita S. Canionis, unde tertiam & ultimam, priorique similem instantiam sumis: & adde quæ dixi Art. 11 §. 38. Si putas, nulla ejusmodi Acta debere in opere nostro collocari, sed Mabilionis exemplo relinquenda in tenebris; modum omnem tollis de talibus Sanctis quidquam rationabiliter conjectandi. Hoc enim fieri non potest, nisi viso conjecturæ producæ fundamento: neque eadem nostra, quæ Mabilionis conditio est scribendi. Nobis non est liberum prætermittere quemquam, qui modo probetur cultum publicum habere; & profitemur, dare omnia, ipsis qualiumcumque scriptorum verbis ac phrasi; quod Mabilioni, in solis antiquis scriptis ferme sistenti, non est æque utile. Intellige ergo, in opere nostro, dari Vitas, primo quidem ac præcipuo studio eas, quas synchroni coævique scripserunt; his vero deficientibus, alias mediæ & ætatis & auctoritatis; ac denique, si etiam hæ deficiant, postremæ notæ atque fidei qualiscumque; sed cum eo quod prævii Commentarii notant discrimine, expensis circumquaque omnibus, tam contentis in Vita, quam alibi repertis congruentiis, pro suo cujusque gradu.

39 Secunda instantia, quam sumis ex Analectis de S. Ferdinando Rege, suam pridem solutionem accepit Art. 15 §29: nititur autem fide externorum duorum scriptorum, narrantium rem Hispanis paulo antiquioribus ignotam, & nunc demum assumi ac ponderari cœptam ab iis, quibus major cura fuit prætermittere nihil, quam certiora ad suadendam canonizationem producere; cum essent homines ad criticam minime exercitati, idonei tamen ad fideliter referendum quæ audierant noverantque, quod solum ab ipsis exigebatur. Ipsis vero talium testimoniorum exceptoribus atque judicibus ab Apostolica Sede designatis, non semper suppetit omnis illa rerum antiquarum scientia, quam subinde exigerent instidentia quædam ex vetustis producta scriptoribus, quos ætas major videtur extra aleam examinis subeundi ponere.

ARTICULUS XXI.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibetur, quam leviter & proterve Papebrochius invadat antiqua Monumenta, Historias, & Traditiones Regnorum & Civitatum.

RESPONSIO.

Malæ causæ signum evidens dat Patronus, qui à rationibus frivolis, apud judices expertos causæque ventilatæ gnaros parum efficacibus, confugit ad tumultum ciendum in populo, multa incondite vociferando. Ita & tu, Pater Rev. totum si possis mundum in me concitare niteris, bono ad hoc magistro usus, infrunito scilicet Anonymo illo, cui placuit me tradi ære sub titulo Novi Ismaelis, *cujus scilicet manus contra omnes & omnium contra eum.* Sed mirum, quomodo id primi senserint agnoverintque Carmelitæ, Regnis, Regionibus ac Civitatibus, quarum jura & decora à me proterve violata queritaris, tanto suo periculo damnoque indormiscentibus, quoad ipsi suscitarent torpentes: Videamus, quo successu.

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius Donationem Constantinianam, aliaque Romanorum Monumenta, Historias sacras, & receptas Traditiones valde insolenter repudiat & explodit.

RESPONSIO.

a Hic iterum prodeunt Baptismus & Donatio Constantini, Columna Christi, Scalæ sanctæ, corpora sanctorum Stephani & Monicæ; ac denique resumitur quæstio de S. Alexio, Romane veteris an novæ alumnus fuerit; sicut in Januario Bollandus & Henschenius demonstraverant S. Joannem Cabylitam, novæ Romæ, id est Constantinopolis civem fuisse; corpore autem in Veterem ex Nova translato, per vulgi errorem credi obiisse istic ubi nunc colitur. Cur autem ultimum hoc mihi imputas, Pater Rev.? Non enim ignoras, eam esse meorum Magistrorum sententiam.

annis.

annis jam quinquaginta Romæ lectam fine cujusquam querela; primum verò nequaquam definiri à me, sed solummodo considerandum eruditis proponi, an verosimile sit. Atque in his hæret tota tam atrox accusatio, nec unum quidem punctum addens ad alibi dicta & refutata: dum in titulo plebem Romanam suscitas, quasi ad portas staret Annibal, vel Brennus scanderet Capitolium, vel mœnia teneret hostis barbarus.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiqua invadit Hispanorum Monumenta, Historias sacras, & Traditiones; eorum Hagiologos vocat mendaces, fabulatores, fatuos, aliisque scurrilibus infestat probris; nec non Sanctos illorum de cælo dejicit, & tollit è rerum natura.

RESPONSIO.

3 SI pro nomine meo, Tibi exectato, supponas nomen Cardinalis Aguirrii, cum omnibus, quos ipse secum facientes allegat, prudentioribus Hispanis; & palam nomines Dextri, Maximi, Luitprandi, Hauberti, aliorumque similium pseudochronica; apparebit Lectori, quo jure horum sequaces ego reprehenderim, & quanto mitius clementiusque eos tractem quam illi. Multa equidem ex ejus tomo 1 jam produxi Art, 15 n. 370: & n. 373 etiam delibo ex tomo 2, quæ ille collegit pag. 64 & seqq: *ad revellendam*, ut ait, *radicitus inanem credulitatem multorum, qui novis istis chronicis, quasi totidem oraculis fidem præstant.* Hic vero dabo quæ in hunc locum reservaveram, & dicta ab Eminentissimo invenio, sub hac prævia Excursûs VII Synopsi: *Defensores eorumdem pseudo-chronicorum admonentur & dedocentur testimoniis virorum gravissimorum, intra & extra Hispaniam, præsertim è Societate Iesu, qui detexerunt eorum fabulosam inventionem, commenta, fictiones, parachronismos, & absurditates, ut proinde nulla iis fides adhibenda sit, neque circa Concilia Hispaniæ, neque circa innumera alia paradoxa, nisi aliunde certo aliquo testimonio antiquorum, aut veteri & recepta traditione confirmentur.* Sub hac rerum, eo Excursu dedocendarum, Synopsi, sic ad materiam assumptam ingreditur Cardinalis.

4 „Quamvis plura de his præmiserimus, „præsertim Excursu I & II; oportet ut non„nulla alia superaddamus. .... Ut pluri„mis hominibus, magis credulis quam eru„ditis, adhuc magnos clamores edentibus „in defensionem Pseudo-Dextri Higueria„ni, tamquam è Fuldensi Bibliotheca de„lati in Hispaniam, mutis esse liceat; placet „hoc loco exscribere nonnulla ex testimo„niis gravium ac doctissimorum Virorum, „immo & celebriorum Scriptorum Socie„tatis, præter illa, quæ supra indicavi aut „protuli. Ex iis palam constabit, quali & „quàm probrosa fictione invectum fuerit „ab Higuera, Dextri nomine, illud pseudo„chronicon, in quo tot inaudita Concilia, „& tam innumeræ fabulæ obtruduntur. „Servabo autem plus minus ordinem tem„poris quo floruerunt, & indicabo solum „ipsorum verba, latius exscripta ab Excel-

„len-

„ lentissimo Marchione Mondexarensi in „ suis Dissertationibus Ecclesiasticis III & „ IV, quarum hoc loco, brevitatis causâ, „ solas paginas designabo.

5 „ Vix Higuera anno 1594 mussitare „ cœpit, & vulgare quædam paradoxa & „ folia novitatum plena, veluti desumpta „ ex Dextro Fuldensi; cum U.Cl. Jo. Ba- „ ptista Perez, tunc Canonicus & Biblio- „ thecarius Toletanus, postea Episcopus „ Segobricensis, emunctiori quo pollebat „ naso, odoratus fuit suppositionem & fi- „ ctionem earum farraginum, easque sibilo „ excepit. Id ipsum contigit duobus Socie- „ tatis celebribus viris atque insignibus scri- „ ptoribus, Joanni Marianæ, ac Petro de Ri- „ badeneyra, qui Toleti tunc cum eodem „ Higuera intra idem Collegium habita- „ bant. Rem totam enarrat & confirmat „ Thomas de Leone, pariter Jesuita, in do- „ ctissima Epistola ad laudatum Marchio- „ nem, scripta anno 1668. Ideoque nec „ prior in toto eximio opere *De rebus Hi-* „ *spania*, aut in Libro *De Prædicatione S.* „ *Iacobi in Hispania*; nec posterior in *Vita* „ *ejusdem Apostoli*, uti voluit testimonio „ aliquo ex pluribus, quæ tunc circa id no- „ mine Dextri circumferebantur. Quin „ & Dux de Alcalà testatus fuit, se ab ore „ ipsius Marianæ audivisse, *ejusmodi Libros* „ *fuisse confictos, suppositios, & nullius fi-* „ *dei.* Pag 239 & 240.

6 „ Prudentius de Sandoval Benedicti- „ nus, Episcopus Pampelonensis, tot Hi- „ storiæ voluminibus ubique notus, & val- „ de versatus in evolvendis ac discernendis „ manuscriptis veteribus, agens *De rebus* „ *Silonis Hispania Regis*, pag. 107, & de „ quadam Epistola (numquam eatenus visa, „ neque unquam detecto ejus originali) „ quam vulgaverat P. Higuera circa S. Thyr- „ sum Martyrem, quasi Toleti inventum; „ refert controversias & discordias vario- „ rum excitatas circa auctoritatem aut sup- „ positionem ejus Epistolæ, & concludit: „ *Plerique censuerunt, illam fictam fuisse à* „ *quodam Patre Societatis studioso anti-* „ *quitatum, & amico meo.* Imo quia il- „ lum amici nomine dignabatur, pepercit „ tunc ejus nomini. Verum illud aliis locis „ detexit: veluti in Libro *Antiquitatum Tu-* „ *densium*, pag. 11. & præterea in Notis „ ad scripta quinque Episcoporum fol. 190. „ ubi impugnans D. Maurum Castela-Fer- „ rer, ob quamdam opinionem, fundamen- „ to carentem, ait de illo: *Allegat quem-* „ *dam auctorem, qui Dexter nominatur. Ve-* „ *rum hujus fides parum juvat in re adeo gra-* „ *vi: nec de ejus scriptis aliud scimus, quam* „ *quod voluit dicere Higuera.* Qua phrasi „ satis expressit Sandovallius, nullam fidem „ iis scriptis adhibendam.

7 „ Petrus Salazar de Mendoza, Cano- „ nicus Toletanus, & accuratissimus ve- „ stigator monumentorum veterum ejus „ gravissimæ Ecclesiæ atque Urbis, sub „ idem tempus elaborabat scripta sua ea de „ re, quorum partem prælo commisit. „ Quamvis vero sciret ac videret vulgari „ quotidie ea folia ficus, & ubique fere re- „ cipi cum plausu, & admiratione plurium; „ nullam eorum rationem habuit, veluti „ sublestæ fidei & fictionis manifestæ. Pag. „ 250. Cornelius à Lapide, in Chronotaxi „ ad Acta Apostolorum, non solum censet „ nullius fidei Chronicon, Dextri nomine „ vulgatum, sed etiam testatur Librum „ illum Fuldæ nullatenus inveniri. *Non-* „ *nulli tamen eruditi* (inquit) *quibus acris* „ *est crisis, spurium censent, vel certe alio-* „ *rum laciniis assutum & vitiatum, tum quia* „ *stylus subrudior Dextri stylum non aquat:* „ *tum quia paradoxis & parachronismis in-* „ *spersum videtur: tum quia ubi, & quando,* „ *& à quo post tot secula repertum sit, igno-* „ *ratur. Bene illud Fulda studiose perquisivi,* „ *& non inveni.*

8 „ Lam-

8 „ Lambertus Stravius Rector Societatis in Collegio Fuldensi, sæpius requisitus, an liber Dextri evulgatus ab Higuera esset in Bibliotheca monasterii Fuldensis, prout ipse asserebat; respondit litteris extantibus apud P. Inchofer scriptorem Societatis ejusdem Cap. 44 : *De scriptis Flavii Dextri sæpius à me quæritur per litteras. Idem respondere omnibus cogor, in hac Bibliotheca non superesse auctorem, sed neque constare, fueritne aliquando: multo minus an Toletum in Hispania missus sit.* Addit Stravius, se consuluisse ea de re Christophorum Brouwerum scriptorem *Antiquitatum Fuldensium*, quas edidit Antverpiæ anno 1612; & pariter hunc respondisse, de tali Libro nullam sibi unquam fuisse notitiam. Quin & ipse Brouwerus cum testetur, à tempore Caroli Magni (qui fingitur dono dedisse Chronicon illud Monasterio) totum id vastissimum ædificium ter conflagrâsse, & monumenta quæque, ac Libros, & ipsa Diplomata Pontificum atque Imperatorum, flammis absumpta fuisse, debuit consequenter negare, Librum ejusmodi Fuldæ conservatum fuisse, adhuc supposita donatione Caroli Magni. Vide Mondexarensem pag. 266 & seqq. P. Paulus de Rajas, quem D. Thomas Tamayo citat inter defensores Dextri, potius illum rejicit. Consultus enim ea de re à P. Thoma de Leone supra laudato, ipsi dixit; *sibi semper Librum illum videri intrusum & subdititium : præsertim postquam fuit apud Belgium cum Marchione de Aytona Gubernatore illorum Statuum. Facta enim exquisita diligentia, inventum fuit, fabulosam extitisse missionem ejus Libri e Bibliotheca Fuldensi.* Ita Thomas ipse testatur in Epistola anni 1668. Mondexar. p. 262.

9 „ Sed & cum Higuera, pressus variorum objectionibus, quibus detegebatur commentum inventionis Dextri apud Fuldam, dixisset, sibi missum fuisse à P. Thoma Torralva, ex Wormacia Germaniæ Urbe, exemplar quoddam ejusdem Dextri; inquisivit P. Melchior Inchofer à P. Joanne Geleno Wormaciensis Collegii Rectore, an ita esset. Is verò respondit: *Sperabam nos certò aliquid de Chronicis manuscriptis Flavii Lucii Dextri, & Marci Maximi, quæ à P. Thoma Torralva Wormaciâ missa dicuntur, & illius rogatu ad P. Hieronymum de la Higuera transmissa, cognituros. Quæsivimus ubi potuimus : sed nihil invenimus, neque P. Thomæ, neque Chronici memoriam. Fuit hic Prædicantis Wormaciensis filius, antiquitatis studiosissimus, qui nunc alio migravit. Tamen egimus, ut ex eo aliquid intelligeremus: sed negat, se unquam quidquam audivisse.* Mondexar. pag. 265. Itaque tam procul à veritate fuit dicere, exemplar cujuspiam Chronici fuisse à Patre Torralva missum, quam è Fuldensi Bibliotheca erutum. P. Matthæus Raderus S. J. in *Præfatione ad Analecta sua* in Martialem, loquens de Chronico eodem, Dextri nomine inscripto, liberrimè ait : *Hoc Chronicon nihil aliud est, quàm farrago fabularum, partim recenter excogitatarum, partim fama aliquot seculis continuatæ mendacio comprobatarum.* Aubertus Miræus in Scholiis ad Librum S. Hieronymi *de scriptoribus Ecclesiast.* pariter inquit: *Eruditis hæc fragmenta videntur similis farinæ cum Beroso Annii Viterbiensis*, qui porro quot fabulis plenus sit, omnes nôrunt.

10 „ Philippus Labbe S. J. in Dissertatione amplissima & eruditissima de scriptoribus Eccles. Tom. 2 pag. 36 generatim de omnibus Chronicis, Fragmentis & Adversariis editis, aut consarcinatis ab Higuera, nomine diversorum, ait: *Verum,*

„ *ut dicam quod res est, quodque omnes per* „ *Europam eruditione ac judicio eximii cen-* „ *sent: omnia illa Luitprandorum, Dextro-* „ *rum, Maximorum, Helecarum, Iulianorum-* „ *que, Hispano-Gotthica Chronica, cum quis-* „ *quiliis Io. Viterbiensis, & fabulis anilibus,* „ *aut Amadisiorum nugis, sunt in Utopiam* „ *Morbonlamque insulam releganda.* Ac præ- „ terea miratur, homines notæ eruditionis, „ Franciscum Bivarium, Thomam Ta- „ mayum, ac Laurentium Ramirez de Pra- „ do, in animum induxisse, ut ea Pseudo- „ chronica tuerentur; ac subdit; *Quæ obiter* „ *dicta velim: ne imperita multitudini fu-* „ *cum facere pergant homines, aut opipare* „ *creduli, aut certè (quod avertat Deus) plus* „ *mendacis cujusdam gloriosa, quam inge-* „ *nua veritatis amantes.* Quod ipsum ferè „ antea censuerat de eisdem Bivario ac „ Ramirez David Blondellus in *Genealogia* „ *Francica,* Tomo II pag. 438, loquens „ de Luitprando pariter Higueriano: *Quid* „ *ad nos, si Adversaria Luitprandi (mali* „ *corvi Bivarii malum ovum, cui fovendo,* „ *bonas horas malè collocavit Laurentius* „ *Ramirez de Prado) exosculere?* Quin & „ pagina præcedenti 437, pariter invectus „ fuerat contra politissimum D. Didacum „ Saavedram, quod Coronam suam Got- „ thicam fœdasset multis ejusmodi quis- „ quiliis. *Didaci Saavedra* (inquit) *non* „ *stipulis, quibus (ceu radiis stramineis) dis-* „ *criminaretur, sed putri limo, exhalantibus-* „ *que mephitim Francisci Bivarii, Hieronymi* „ *Higuera, & consimilium fabulatorum fo-* „ *liis Coronam suam deturpare ausi judicium* „ *probare nequaquam possumus.*

11 „ Præter tam multos scriptores ha- „ ctenus laudatos tota Dissertatione, alle- „ gat Marchio Mondexarensis, ubi supra, „ præsertim pag. 274 (& fideliter quidem, „ quantum mihi examinare licuit, neque „ aliter de tanto viro & eximio principe „ cogitari poterat) plurimos alios, pariter „ rejicientes illa *Chronica, Adversaria, &* „ *Fragmenta*, veluti subdititia, notha, ac „ ficta. Nimirum Petrum de Marca Ar- „ chiepiscopum Parisiensem, P. Isidorum „ Aliagam Inquisitorem Generalem Hispa- „ niæ, & Archiepiscopum Valentinum, „ Joannem Briz Martinez Abbatem Pin- „ natensem, Martinum Carrillo Abbatem „ Montis-Aragonii, Joannem de la Puente, „ Alphonsum Maldonado, Martinum de „ Anaya Maldonado, Franciscum de Rioxa „ Ahumada, Joannem de Arruego, Lu- „ pum de la Casa, Gabrielem Pennottum, „ Ludovicum Nonium, Lucam Holste- „ nium, Leonem Allatium, Jacobum „ Userium, Rocchum Pyrrhum, Ferdi- „ nandum Ughellium, Joannem Zuerium „ Boxhornium, Arnaldum Oihenart, Fran- „ ciscum Mariam Florentinium, Gasparem „ Estazum, Antonium Brandaon; & ex „ Societate Jesu Ferdinandum Quirinum „ de Salazar, nominatum ad Archiepisco- „ patum Charquensem in Peruvia, Heri- „ bertum Rosweydum, Dionysium Peta- „ vium, Theophilum Raynaudum, Jaco- „ bum Tirinum, ac Joannem Baptistam „ Pozam.

12 „ Quibus si adjungas plures alios „ Episcopos, Historicos, & scriptores ce- „ lebres, tam ab ipso Excellentissimo Mar- „ chione, quam à nobis decursu totius Dis- „ sertationis in eumdem scopum laudatos; „ invenies profecto, commune judicium „ eruditorum cujuslibet nationis, & ordi- „ nis, & gradûs, quotquot ea *Chronica,* „ *Adversaria, & Fragmenta* examinârunt, „ in eo convenire, ut à centum circiter an- „ nis excogitata fuerint Toleti, partim ex „ verosimilibus conjecturis eorum, quæ „ olim contingere potuerunt; partim ex „ fabulosis narrationibus, aut aëreis tradi- „ tionibus; partim ex libidine fingendi plu-

ra

„ ta in decus nationis, patriæ, aut hujus vel
„ illius Ecclesiæ, cui architectus earum
„ farraginum adulatur; partim ex cenodo-
„ xia, sive pruritu captandæ alicujus glo-
„ riolæ apud præsentes & posteros. Quod
„ ipsum de inventoribus fabulosorum Hau-
„ berti Hispalensis, Liberati, &cet. di-
„ ctum accipe. Unde Antonius Macedo in
„ *Lusitania Purpurata* pag. 21 dixit: *Viri*
„ *docti, Itali, Germani, Galli, Hispani*
„ *Lusitani, Belgæ, Flavii Dextri Chronicon*
„ *integræ fidei esse negant: utpote quod ab*
„ *aliis auctoribus Dextri nomine obtento con-*
„ *scriptum sit: qui, ut dictis fidem concilia-*
„ *rent, illud sibi affinxerunt: ac proinde parvi*
„ *momenti est quodcumque illud sit desum-*
„ *ptum à Dextro testimonium.*

13. „ Nec locus est excipiendi adversus
„ laudatos scriptores, quasi nonnulli eorum,
„ æmulatione aliqua aut præpostero af-
„ fectu, vel circa decus Hispaniæ, vel erga
„ Hieronymum Roman de la Higuera, sty-
„ lum contra nova Chronica exacuerint
„ & stinxerint. Nam, præter plura alia, iis
„ exceptionibus præcludendis satis super-
„ que est, quod non modo omnes fere ex-
„ teri eruditiores, sed & præstantissimi
„ quique inter Hispanos, & nationis suæ
„ amantissimi, illa rejecerint ab initio us-
„ que modo; potius rationem veritatis ha-
„ bentes, quam amoris patrii: præsertim
„ cum Hispania, tot titulis certis & explo-
„ ratis longe ac late splendidissima, non
„ egeat ejusmodi quisquiliis & fabulosis
„ laudibus. Similiter nec tot scriptores in-
„ signes Societatis olim & nunc ea com-
„ menta sibilo excipere, aut nominatim
„ Higueram traducere censendi sunt, iniquo
„ erga illum affectu; sed potius obstricti
„ veritatis amore, qui in quolibet homine
„ ingenuo ac gravi præponderare debet
„ cuilibet utilitati privatæ, aut famæ unius
„ vel alterius scriptoris. Denique, ut late
„ ostendit Marchio Mondexatensis locis
„ allegatis, commenta iis Libris prolata;
„ sunt adeo probrosa, ut vel ipsis eorum
„ defensoribus, præsertim Roderico Caro
„ & Thomæ Tamayo, tandem ut mini-
„ mum interpolata & suspecta apparuerint,
„ ob ineluctabilia argumenta quæ postea
„ occurrerunt.

14. „ Credo equidem, Higueram facile
„ le adductum fuisse nimio affectu rerum
„ Hispaniæ, aut Toleti, aut nominis sibi
„ faciendi ex tot paradoxis inventis, ut
„ obtruderet pseudo-chronica illa. Fortas-
„ sis etiam non duxit religioni fingere non-
„ nulla, modo in nationis aut patriæ deco-
„ rem cederent; quod aliqui errones licere
„ putarunt: ut patet ex Bodino in *Methodo*
„ *Histor.* Cap. 4. & Cicarello in Libello
„ supplice edito à Leone Allatio..... Un-
„ decumque vero insederit animis ipsorum
„ tam absurda cogitatio, & infelix cona-
„ tus, id certum est, & invictis argumen-
„ tis comprobatum ab insignibus viris
„ omnium nationum superius laudatis,
„ contineri in iis pseudo-Chronicis, non
„ solum innumera paradoxa, sed subditicia,
„ intrusa, falsa, conficta, & ut Græci
„ loquuntur, ἄπιστα, ὑποβολιμαῖα, &
„ ἀσύστατα; ac proinde nullam fidem me-
„ reri quidquam in iis contentum, quatenus
„ ibidem habetur. Nam si in scriptis pro-
„ batis & exploratis veterum, vel in tradi-
„ tionibus antiquis & venerandis, sufficiens
„ aliunde fundamentum habeat narratio
„ aliqua, non propterea rejicienda erit, quod
„ etiam in iis pseudo-chronicis legatur.

His ita deductis, concludit suam istam
evictionem Eminentissimus Cardinalis ver-
bis supra legendis Art. 15 num. 373. *At-*
que hæc pauca de plurimis &c. finitque cum
obtestatione ad fidei ac status Consiliarios
regios, ut gliscenti malo opponant reme-
dium, eodem fere modo quo Tomo 2 si-
milem

nullum locum finitum dedi Art. 18 num. 46. Ego vero omnia ista transcripta huc contuli, non tam tibi tuisque ab errore deducendis, Pater Rev. (nimium enim amatis talia, & cariora habetis, quam ut à me deduceri ipsa velitis, tametsi fabulosissima falsissimaque esse meridianâ luce clarius ostendero) quam bonis illis in Hispania Censoribus, qui libros nostros, non nisi in tua Exhibitione lectos, vel saltem non nisi ex illa intellectos, crediderunt nationi Hispanicæ universim & intolerabiliter esse injurios. Facio quod est officii mei, veras & certas de Sanctis notitias discernendo à falsis atque incertis: hoc autem fieri nequit, nisi passim & ubique, dum se dat occasio, refutando Hispanicum Tamayi Martyrologium, quod non ad augendum decus, sed ad infamiam catholicissimæ ac laudatissimæ genti apud exteros conflandam esse consarcinatum, tam eruditus Cardinalis, totque alii eruditissimi prudentissimique Hispani sentiunt.

15 Et ille quidem istis in locis figmenta imprimis Huigueriana prosequitur, alibi (ut vidimus) minime parcit Argaizio suo, propter Pseudo-chronicon Huberti Hispalensis, cujus germanissimus frater Gregorius æque suppositititius Episcopus Granatensis, ab eodem Argaizio ex eadem figlina Lupiani Zapatæ productus est, non alio fere fine, quam ut copiosiori Sanctorum novorum & nemini antea notorum proventu ditarentur tum alii Religiosi, tum maxime Carmelitæ, qui in Dextro & sociis nimis parce nominati videbantur, cum prætenderent omnium istic primi fuisse, jam inde à temporibus non solum Apostolorum, sed etiam Nabuchodonosoris. Unde bonus noster P. Joseph Andres, persuasus, ut vel componeret ipse, vel à vobis compositum adoptaret librum, qui *Decor Carmeli* inscriptus, anno 1665 ex Cæsaraugustana editione in Belgio quidem (ut certa produnt indicia) recusus, Coloniæ tamen titulum præfert; pag. 130, omnes Anachoretas & Monachôs quatuor primorum seculorum Carmelo adscribit. Ibidemque additur *nova & ulterior confirmatio ex Gregorio Episcopo Granatensi & ex Hauberto Benedictino*, quos scilicet Argaiz evulgavit; *de tota equidem Hispania*, ut P. Andrez sentit, *præsertim tamen de Carmelitano Ordine optime meritus .... Ibi enim cum antiquissimis hisce Chronologis, quotquot ex utriusque sexus Monachismo, aut sanctitatis splendore aut martyrii laurea conspicui per Hispania Provincias floruere, revocat ad Elianum institutum, utpote in ea tempestate in Ecclesia solum; ut tertio quoque verbo supponit.* Synopsim inde eorum profert, quam & P. Bonæspei transtulit in part. 2 Armamentarii sui, talem, ut aliud in ea desiderari nil possit, quam definitio diei Natalis quo quisque debeat fastis Carmeliticis inseri: quod quare à fabulatore Lupiano curatum non sit, aliis divinandum relinquo; dum quod de ipso ejusque defensoribus sentiat Eminentiss. Aguirre repræsento ex ejus Tomo 1 pag. 160: ubi post refutata quædam de Illiberitano Concilio figmenta, delibata superius Art. 18 num. 42, sic procedit:

16 „ Eâdem suspicione laborant plura „ alia Concilia secundi ac tertii seculi in „ Dextri Pseudo-Chronico, aliisque simi„ libus Marci Maximi, Helecæ, Luitpran„ di, ac Juliani Perez indicata, & recentiùs „ adhuc sub nomine Hauberti Hispalen„ sis, id est, novæ alterius Chimæræ, qua„ draginta circiter retro annis ortæ è ce„ rebro cujusdam Antonii Lupian de Za„ pata (ita appellari amabat) insignis (ut „ multi scriptores eruditi sibi persuadent) „ veteratoris, quem anno 1653 vidi, & „ sæpius allocutus fui in regio meo monasterio

„ nasterio S. Æmiliani, totâ Hispaniâ celeberrimo; ubi tunc ille ad tempus morabatur, evolvens pretiosam illam manuscriptorum antiquissimorum supellectilem, & utinam non corrumpens mangonio aliquo. Neque audiendi sunt quicumque recentiorum, credulitate nimiâ, aut crisi non exactâ, aut cæco patriæ amore, aut pruritu novitatum abducti, tot illas malè feriatorum hominum quisquilias in se recepêre tuendas, multis & vastis voluminibus. Et licet plurima vera in iis legantur, quæ aliàs in scriptoribus probatæ auctoritatis habentur; adeò tamen figmentis variis mista & interpolata sunt, ut nullam mereantur fidem, nisi quatenus inventa fuerint alioqui solidis fundamentis innixa. Tertium Concilium refertur Hispalense juxta Pseudo-Chronicon Hauberti ad annum Christi CLIX hisce verbis: *Hispali Synodus contracta est XXXVI Episcopor ü, qui in agro congregati, in puteo profundo necati sunt. Animæ sanctæ eorum evolare ad cælos visæ sunt à circumstantibus. Corpora eorum à Christianis* ..... *sunt*. Penultimam dictionem non expressit Antonius Lupian, ejus farraginis architectus, sed punctis implevit, ut suaderet antiquitatem manuscripti autographi, quasi litteræ longissimo temporis cursu detritæ essent. Sed enim recentiora erant omnia, uti postea constitit, deprehensis schedis & mangonio detecto. Sane Hauberti defensorem satis notum, dum viveret, sæpè voce & scripto monui, ne fideret veteratori illi, nec illineret tot paginas illius figmentis. Verum is, nihil moratus judicium meum, & plurium doctissimorum hominum, veras Hispaniæ laudes amantium & respuentium fabulosas, perstitit in antiquo præjudicio.

17 Hactenus Aguirrius, Lupianum palam redarguens, cujus alia plura hoc in genere flagitia, contestata lite publicam in lucem protraxerunt Religiosi Ordinis S. Mariæ de mercede redemptionis captivorum, Sanctos suos varios aliaque decora in alterum similis fere propositi Ordinem per ejus figmenta traduci querentes, de quibus & mihi forsitan agendum erit in Supplemento Januarii ad Vitam S. Petri Nolasci. Ad defensorem Lupiani quod attinet, eum præcitatis Notis innominatum transilit Cardinalis: sed tomo 2 pag. 57 eamdem iterum chordam tangens, nomen denique ejus sic prodit: „Cum juxta vetus dictum, experimentumque commune, nulla sit fatuitas absque patrono; inventus fuit in Hispania, qui Pseudo-Haubertum protegeret, ac multis & grandibus voluminibus tuendum atque illustrandum reciperet: nimirum Gregorius Argaiz, Professione Benedictinus. Quod ipsum, licèt videatur non nimis decorum dilectissimæ Religioni meæ, cui tot nominibus obstrictus sum; censui minimè dissimulandum hoc loco; ne quis existimet me sinistro quopiam genio, aut præpostero affectu abductum, strinxisse calamum adversus Higueram, alterius instituti hominum. Ingenuus veritatis & utilitatis publicæ amor, qui compulit Bollandum, Henschenium, Papebrochium, & tot alios Societatis claros scriptores, suprà indicatos, ad traducendum nominatim illum, quamvis suum sodalem; impulit etiam me ad ferendum palam judicium de ipso, & pariter de Lupiano, & Argaizio: verum mitius de hoc, quod non mala fide, dolo, aut fraude, sed ab eo seductus, per nimiam simplicitatem peccaverit.

18 Ac rursum pag. 60: „Sicuti non defuêre Pseudo-chronici Higueræ Commentatores, qui in ejus gratiam verò-similia

„ similia pro veris, possibilia pro factis, & „ notha pro germanis haberi vellent, nimia „ potius, quam mala fide: ita nec Lu- „ piano hyperaspiste. Illum diu ac mul- „ tum scripturientem, & libros edentem „ pro Hauberto (mediocri Historiæ no- „ titia, verum majori simplicitate aut per- „ vicacia) monuimus multis, ne iis næniis „ vacaret, aut operam luderet. Reveren- „ dissimus Magister Jo. de la Riba, Catho- „ licæ Majestatis Theologus & Conciona- „ tor (qui antea fuerat Generalis Benedi- „ ctinæ Congregationis Hispanicæ) vir „ sanè doctus, justitiæ ac veritatis aman- „ tissimus, illum nonnumquam propterea „ increpavit, & mihi idipsum exequendum „ injunxit; Sed nec ipsius monita, nec mea, „ nec clarissimi viri & celeberrimi scripto- „ ris D. Emmanuelis Gonzalez Tellez, qui „ in eadem sententia jam tandem nobiscum „ erat, nec aliorum plurium, quidquam „ profecerunt. Novaturienti enim genio „ præditus, & præoccupatus insanabili illo „ cacoëthe scripturiendi mira ac rara, un- „ decumque ea accepisset, numquam sibi „ temperavit in ea parte. Denique editis „ quatuordecim plus minus voluminibus, „ avidissimè receptis, & tantum non præ „ auro caris apud minus peritos, atq; ingen- „ ti pretio venditis in America; tandem „ plenus triumphis, ut sibi videbatur, re- „ portatis ex Pellizerio & aliis viris erudi- „ tis, à quibus refellebatur, in extrema se- „ nectute diem Matriti obiit, anno circi- „ ter 1685.]

19 Hactenus Cardinalis, viris eruditis illis, de quibus triumphare sibi visus est Argaizius haud dubie adnumeratum volens Fr. Hermenegildum à S. Paulo, Apologiæ Hieronymianæ anno 1672 Hispanice vulgatæ auctorem, cujus primus titulus appellatur *Impugnatio Hauberti, Dextri, Maximi & cæterorum*. Præcedit eum titulum prolixa Epistola Doctoris Petri Ferdinandi de Pulgar, Canonici Pœnitentiarii ecclesiæ Palentinæ & in Archiepiscopatu Burgensi Visitatoris, responsoria ad prædictum Hermenegildum, quæ totam Haubertini Chronici texturam, sibi propriis oculis manibusque compertam, retexuit, impressa cum manuscriptis conferendo, & quid hinc inde prælo currente omissum, additum, mutatum ab auctore vel editore sit, minutim proponendo. Quod ideo hic notatum volui, quia Delationis Hispanicæ contra me auctores, hinc quoque causam meam aggravatam voluerunt, quod prædictus Fr. Hermenegildus, in iis quæ contra Carmelitas postea scripsit & hactenus ego nondum vidi, Aprili nostro usus videatur. Libri enim ejus, prævalente Argaizii factione & Dextrinorum partiariorum, confixi in sacra Inquisitione dicuntur; aliquando (ut fas est sperare) restituendi in integrum, cum, ex voto prælaudati Cardinalis totque eruditorum Hispanorum, palam omnibus ipsique sacræ Inquisitioni innotuerit, mala des dictorum Pseudo-chronicorum; & eorum quibus Carmelitana antiquitas nititur figmentorum, in quorum gratiam eruditi scriptoris libri haud multo mitius tractati fuerunt quam mei. Sed istos præproperos de Hieronymianis triumphos, tandem repressit eorum nunc Reverendiss. Generalis Franciscus Gallianus, per suum de Legis veteris Monachatu librum, laudatum Art. 15 n. 99. & magis etiam per ejusdem Latini libri Apologiam Hispanicam, quam intelligo ubique cum plausu legi. Det porro Deus, ut communem mecum causam istic evincat, & Hermenegildi sui libros à nota illis inusta liberet.

20 Sic interfatus pro Fr. Hermenegildo, redeo ad Aguirrium, quem nequeo dimittere, quin unam adhuc clausulam apposuero, quæ talis est: „ Quarto loco suc-

cedit

„ cedit Bracarense Concilium; cum aliis „ multis & frequentibus Hispaniæ, apud „ pseudo-chronicon, Juliani Perez nomine „ vulgatum, nothum quidem, sed ger- „ manum fratrem aliorum similium ab uno „ Higuera editorum: in quo ad annum „ CCLII, num. 105 dicitur: *In causa* „ *Novati habentur in Hispania crebra Conci-* „ *lia: scilicet, Bracara, Emerita, Tarra-* „ *cone, Hispali, & alibi.* Voluit artifex „ earum farraginum demereri omnes Hi- „ spaniæ Ecclesias, & Urbes, ac Sodalita- „ tes Regularium veterum: ideoque nulli „ earum non dedit aliquid eximium, veluti „ Concilia, Sanctos, Præsules, Martyres, „ &c. Sic etiam Argaizius se gessit postea „ in suo Hauberto illustrando: ut propterea „ Magister Gregorius Quintanilla, pariter „ Benedictinus & in Salmanticensi Univer- „ sitate Primarius linguæ sacræ Professor, „ libro edito in Tabernaculum Fœderis, „ facete illum incusaverit, quod se gessisset „ in suis libris evulgandis instar Mahometi „ in Alchorano diffundendo. Ut enim id „ plausibile ubique redderet, cuilibet Re- „ ligioni vere aut false aliquid contulit ne- „ bulo ille. Fidem aliquam exhibuit, partim „ doctrinæ Mosaicæ, partim Ethnicæ, partim „ Nestorianæ: ut ex omni conditione homi- „ num sectatores haberet innumeros, & lau- „ datores. Nemo enim facile id reprehendit „ aut respuit, in quo aliquid honoris aut gra- „ tiæ sibi concedi agnoscit.] Hoc scilicet, hoc ipsum est, quod P. Danieli à Virgine Maria commendabile fecit ac fide dignissimum, Itinerarium, nomini S. Antonini Martyris Placentini suppositum, licet ipsi verosimiliter numquam visum, sed ex locis, ab alio communicatis, dumtaxat notum. Si enim vidisset integrum legissetque, sicut ipsum legendum ex manuscripto dedi ante tomum 2 Maji, & vero Joannis Phocæ Itinerario opposui; cavisset, credo, ipsum allegare, prout illud postea allegare caverunt quotquot ex vestris contra me scripserunt ab anno 1680; & prout cavit Paternitas tua, licet tam generosa sit ad scripta suppositia defendenda; adeo nempe patens adeoque absurda fictio tota est.

21 Volo autem credere, quod si contigisset, Pulgarii epistolam citius prodire cum libro Fr. Hermenegildi, quam P. Josephus Andres prodire sivit librum suum præfatũ; expuncturus hic fuerit totum illum ex Argaizii Hauberto articulum, quem tam studiose recudi fecit P. Bonæ-spei. Etenim, opere jam excuso pauca quædam, ut moris est, cum Lectore tractaturus P. Andres, ad extremum significat, quod *prodiit nuper Apologeticus liber, magna contentione enitens Gregorii Granatensis Episcopi Martyrologium, & Hauberti Benedictini Chronicon, apocrypha, atque adeo omnì auctoritate destituta, monstrare;* cui licet speret ab Argaizio faciendam satis; tamen, inquit, *si demum, re utrimque accurate discussa, Martyrologium & Chronicon auctoritatis reperiantur expertia; facile, acsi excusa non essent, præteribis.* Simili candore, paulo ante medium, sic protestatus erat: *Sicubi in hac opella quod non eveniet nullibi, Eliam Monachorum vocavi Principem; Monachos, illius alumnos; Religionemve, ab ipso collectum Prophetarum cætum; & Ordinem, institutum; aut id genus alia offenderis; amabo, mi Lector, ne excandescas. Neque enim veram Religionem in Lege scripta extitisse contendo .... omnes vero citra veram tunc Religionem verumque Monachatum intelligo.*

22 His adde ex Nicolai Antonii sæpe laudati Bibliotheca, de Luitprando & Hauberto sequentia lib. 6 cap. 16: „ Luitprandus, Diaconus Ticinensis Ecclesiæ, & „ qui postea fuit Cremonensis in Italia Episcopus; unus ex illis est, quorum auctoritatis & nominis velamento plus

 „ Pro-

„ Proteus multiformis Toletanus, fictitiam historiam nostræ gentis, sinceræ ac veræ locum occupaturam, conficere se posse in animum induxit. Sed cum ex divino proloquio, ante oculos pennatorum frustra rete ja iatur, quantumvis bonæ fidei nonnullis, & patriæ amantibus lenocinioque rerum allectis, dolosum aucupium, non sine quadam Hispanæ gravitatis jactura, quondam imposuerit; accenso jam hoc tempore defæcati judicii lumine, proposito ac spe sua cadere cœpit; monitique tensarum insidiarum prudentiores, avertunt se aliò; & Sirenarum illi (sic dicam) cantus, veritatis malo alligati, surda aure prætereunt.] De Hauberto autem sic prosequitur idem D. Nicolaus: „ Altera fabula est Luitprandianæ simillima, quam lusit ætate nostra, famæ gentis suæ Hispanæ sibique inimicus homo. Atque ea quidem digna visa est, cujus inventionem & promulgationem solicite atque adeo plene referamus, simulque falsitatis documenta aliqua (siquidem omnia velle, Augiæ esset stabulum purgatum velle) in medio producamus.]

23 Vides Lector, prolixiorem fore convictionem reliquam: quare satis fuerit locum hic indicasse, dum librum ipsum legere vacet; tantum hic animadverte, „ Auctorem Hispanum, patriæ amantissimum, eruditione toti Romæ notissimum, per manus Eminentissimi Aguirre, æque Hispani, prodire in lucem, sub auspiciis Innocentii XII; nec quemquam esse qui sibi audeat imaginari, alterutrum, tam qui scripsit quam qui Pontifici offert, & publice legendum exhibet, eversas patrias traditiones velle, aut bellum indictum Hispanæ gloriæ: quin potius judicarit quotquot legunt, quod D. Nicolaus Antonii viriliter decertaverit, & ut vere sapiens, calamo suo tamquam acuta falce discrete usus, in tam spissâ historicorum silvâ, intacta reliquerit folia quibus vestitur fructus veritatis, & solummodo decusserit otiosas frondes, aliam nullam utilitatem ferentes, quam quod oblectent sub apparentia veritatis.] Ita Auctor Hispanicæ pro Veritate Apologiæ sub finem operis, de quo infra.

24 Interim (ut eò redeat oratio unde divertetat) vide, Pater Rev. an velis Cardinalem Aguirrium & tot illustres quà Hispanos quà exteros, eum in damnandis Higuerianis Lupianinisque figmentis prægressos, accusare Apostolicæ Sedi, veluti convictum *antiqua invadere Hispanorum Monumenta, Historias sacras & Traditiones; eorumque Hagiologos vocare Mendaces, Fabulatores, Fatuos; nec non Sanctos eorumdem cælo dejicere & tollere è rerum natura.* Tamayum, ut talis vocetur, commeritum dico: Auctorem tamen Hagiologii Lusitani Georgium Cardosum excusatum cupio; ut qui de suo nihil finxerit sicut Tamayus, sed una cum infinitis aliis, minime malis hominibus, credidit vera esse, quæ ut talia acceperat, & Lusitanis suis honorifica esse videbantur; alias haud impigre solitus ab illis recedere; in eoque demonstrans humanum affectum, quo discrimen istud facit, potius quam ex solidæ rationis critica. Talis autem mea de Hagiologio Lusitano sententia, adeo non displicuit eruditis in ea natione viris, ut cum Inquisitor apud eos Generalis, ex Ordine Carmelitarum, motus atrocitate Toletani contra libros meos Decreti, ipsos sequestrari tantisper jussisset, donec causam cognovisset, rite examinatos innocentesque censoribus visos, restitui dominis suis jusserit, definitivum de iis judicium Apostolicæ Sedi, ut par erat, reservans.

25 Ab ista generali accusatione operis mei

pro

pro Hispanis instituta descensurus ad quædam particularia, Pater Rev. revolvis lapideum de sancti Regis Ferdinandi Actis & Cruce Caravacana: in quibus quam utiliter, & tam huic quam illi honorifice laboraverim; nihilque minus quam quod mihi impingis commiserim, ostendi Art. 15. §. 29. & 30. Ediscat lector, si quid dubitet; & ignoscat Accusatori, titulis augere librum volenti, cum rebus non potest.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius antiqua Mediolanensium invadit Monumenta, Historias, ipsosque Historicos, ac Nobilium antiquitatem.

RESPONSIO.

26 Occasione S. Dionysii, Mediolanensis Episcopi, cujus Acta & tempora illustraveram 25 Maji, placuit in lucem producere veteres Episcoporum & Archiepiscoporum illius Sedis Catalogos, sicut eos ex manuscriptis Ambrosianæ Bibliothecæ transcripserat Henschenius. Habebam enim hujus ecgrapha ex fide originalium membranarum recognita atque suppleta, benevolentiâ ac diligentia Præfectorum istius Bibliothecæ, Petri Pauli Boscæ, Nicolai Rubini, & Andreæ Pusterlæ, insignis doctrinæ merito ad id munus successive assumptorum ex Sodalitio Sacerdotum Oblatorum SS. Ambrosii atque Caroli. Primus horum nunc Modoetiensis Archidiaconus; alter, prædictorum Sacerdotum Præpositus Generalis postea factus est: tertius, eruditionis suæ fructus aliquos publico dedit, nec quidquam fere prius curavit quam ut eos mecum communicaret: omnes autem meam, ad Catalogos istos inter se cum aliis monumentis conferendos, collatam operam gratissimam & probatissimam habuerunt, neque vel minimam querelam hactenus contra me intulerunt.

27 Primus etiam anno 1695 *Martyrologium Mediolanensis Ecclesiæ, cum Notationibus prolixis*, vulgavit, Bernardinum Faynum in Brixiensi, & Aloysium de Tattis in Comensi æmulatus, perquam felici successu. Hoc obiter pervolvens, nusquam adhuc reperi positæ à me Chronologiæ contrarium. In epistola autem ad me data ipsis kal. Decembris; *Opera pretium*, inquit, *me facturum putavi, si illius exemplum ad te mitterem .... ut, cum ad manus tuas pervenerit, pretium aliquod inde accipiat*: plura transcribere erubescit calamus, ne virum gravissimum adulari judices, haud patienter ea lecturus, quæ Patern. Tuæ confusionem parerent, tam diversa de me meisque rebus judicanti.

28 Iste autem Reverendissimus Archipresbyter, mentem suam in Præfatione explicans lectori, ne quis fortassis arguat, corrigere præsumentem Acta Mediolanensis Ecclesiæ, à S. Carolo Borromæo edita; *Tabulam*, inquit, *Archiepiscoporum Mediolanensium, in iis contentam, non esse scriptam ab eodem sancto Antistite; sed ab alio quopiam auctore, viri docti arbitrantur; eamque tribuunt Petro Galesinio.* Hic si fuit superiori seculo (ut num. 21 dicit Patern. Tua) *Mediolanensibus fere pro oraculo habitus*; pro tali cum nunc illi non habent, cum ab ejus sensis libere discedunt. Ego multæ lectionis

ac scriptionis virum, in iis quæ conatus est laudo; non tamen pro oraculo habendum mihi puto, neque pro tali habuit Apostolica Sedes, quæ *Martyrologium* ejus, quod anno 1588 ediderat, *Romanæ Ecclesiæ usui in singulos anni dies accommodatum*, cùm viris Romæ eruditis examinandum tradidisset, recipiendum non censuit; Baronius vero multos ejus errores merito & graviter castigavit, ut in hujus ad Romanum Notis videre est.

29 Porro non solum Tabulam Episcopalem, à Galesinio compositam, à S. Carolo Borromæo non improbatam, sequendam sibi semper non putavit Modœtiensis Archiepresbyter prælaudatus, sed in ipsis etiam primorum Episcoporum antiquissimis Actis agnoscit perturbatum temporis atque successionis ordinem. Nam 18 Septembris agens de S. Eustorgio primo, quem illa postponunt SS. Materno, Mirocleti & Protasio, ipsum statuit Materno quidem posteriorem, Mirocleti vero atque Protasio priorem; idque *Chronologiæ causa*, ut putat, sic exigente. In hac quoque quod ego judico, habendam rationem, si possit, Dominicæ, tamquam diei Ordinationibus Episcopalibus præfixæ, Mediolanensium nemini adhuc scio displicuisse. De nonnullis vero à Puricello Mediolanensi relatis Indulgentiis, cur non omnes subsistere crediderim & credam, hic mihi iterum non est danda ratio, cum hanc reddere me jam pridem supra coëgeris Art. 14 §. 6.

30 Quæ de nobilium familiarum cognominibus hodiernis serius institutis dixi, ea recte me dixisse, satis in prima parte Responsionum demonstravi. Sed neque ex mea solius sententia ea dixi, neque adversus Mediolanenses unice faciunt: quare non debebat ista quæstio huc reduci, nec potuit illis specialiter displicuisse. Sed merito displiceret, si verum foret, unde hunc §. exordiris, quod *molitur Papebrochius argutia negativa negare, Mediolani olim fuisse corpora Sanctorum Magorum.* Hoc negare, ne per somnium quidem mihi venit in mentem: unde enim ea habentur Coloniæ, si Mediolani antea non fuerunt? Quid ergo? De translatione illorum ex Oriente Constantinopolim, atque hinc Mediolanum ad ecclesiam S. Eustorgii, nihil dicentibus congruæ antiquitatis scriptoribus, variis autem recentioribus varia comminiscentibus, quæ nequeant cum historia veteri certiorique conciliari; conor per verosimiliorem conjecturam, de modo ac tempore atque auctoribus prædictarum duarum translationum statuere aliquid, cui acquiescere possit animus, salva traditionis antiquæ substantia, in eo sita, quod ea corpora ablata Constantinopoli Mediolanum revera fuerint: quam tamen conjecturam meam libenter cedam alteri certiora docturo. Interim censeo, *tolerabiliori figmento* adscribi translationem istam Eustorgio II, Eustorgianæ Basilicæ conditori, quam Eustorgio I: quia non potuerunt in dicta ecclesia fuisse antequam conderetur, non possunt autem sine teste credi fuisse Mediolani alio quocumq; loco ante S. Ambrosium, qui nusquam eorum inter suæ civitatis Patronos meminit, in suis ad populum sermonibus vel aliis scriptis.

§. IV.

§. IV, V, VI. ACCUSATIONES.

IV. *Papebrochius impugnat varia totius Franciæ diplomata, monumenta, historias sacras, ac laudabilissimum Andreæ Saussayi Martyrologium.*

V. *Papebrochius impugnat antiquum Capituli Antverpiensis monumentum, de Præputio Christi Domini, olim Antverpiæ quiescente.*

VI. *Papebrochius explodit antiqua Neapolitanorum monumenta.*

RESPONSIO.

31 NUlla ego novi, nulla novit Mabilio, rem hanc speciali opere ex professo tractans, *totius Franciæ diplomata*; neque capere possum, quo vero sensu aliqua sic nominarentur, nisi forte publicis Regni totius comitiis (*Parlamentum* nos dicimus, antiqui *Placitum* aut *Synodum* vocabant) expedita & omnium communi auctoritate roborata. Hujusmodi si qua sint, cum viderim numquam, impugnare non potui. Si dixisses, impugnare me *omnia totius Franciæ diplomata*, id est, quotquot tota Francia privatim aut publice servantur inveniunturve, mendacium quidem patentissimum id foret; cum dumtaxat aliqua, ecclesiis vel monasteriis quibusdam privatis data, dubiæ veritatis aut sinceritatis esse, conatus fuerim ostendere; dixisses tamen aliquid communi auditui intelligibile. Quod autem, inter multa vera atque sincera, habeantur quoque non pauca aut suppostitia tota aut depravata vel interpolata, non negat Mabilio, sed ostendit, quomodo talia sæpe in locum verorum, sed amissorum, scribi potuirent, ac reipsa scripta sint permissu Principum, nemini ad culpam imputabilia, licet ad Historicam veritatem non satis exacta, mendosaque. Quod si non omnia ea principia sum assecutus, ad discernendum vera à falsis, sincera ab interpolatis, quæ ille felicius adinvenit; & hinc aliquibus, in Propylæo ad tom. 2 Aprilis, intuli censuram justo graviorem; id abunde compensavi in conatu Chronico-hist. ad Catal. Pontiff. sicut ostendi Art. 4 §. 3, & Art. 15 §. 3; ubi & San-Dionysianis (pro quibus num. 30 hic queritur Accusator) satisfactum fuisse declarat, quam num. 389 recito, Mabilionis epistola.

32 Quod *de ecclesiis Gallicanis sic garrit Papebrochius quasi sua Breviaria replerem fabulis & figmentis*; ipsemet, R. P. Sebastiane, garris more tuo, sicut ostendi Art. 17 §. 1. Fruuntur Ecclesiæ Gallicanæ antiqua libertate, *suo arbitratu fingendi ac refingendi*, id est, formandi ac reformandi *Breviaria sua*: quod ita fecit Parisiensis, ut ea de sacris historiis expunxerit omnia, pro quibus me, veluti Francis injurium, num. 29 reum citas; videlicet de S. Dionysio, S. Magdalena, S. Martha, S. Clemente, aliisque, ut suis locis notavi. Idem antea & postea plures Ecclesiæ aliæ in Gallia fecerunt, nescio an libertate non subinde nimia; dum aliquæ, Religiosorum Ordininum quorumdem Fundatores, quos Romana Ecclesia Officii Dupli-

plicis honete dignatur, aut prætermiserunt omnino, aut ad infimum Officii simplicis gradum demiserunt. Denique *Sanctissimi Martyrologium* non censeri Parisiis nunc *laudatissimum*, quantumcumque initio plausum habuerit, declaravi Art. 18 §. 2. Transeo igitur ad Accusationem §. V.

33 Capituli Antverpiensis monumentum seu testimonium de sacro Præputio, quamvis in substantia verissimum sit, in nomine tamen vel titulo donatoris exprimendo memoria lapsum esse auctorem, ex sola traditione seniorum post annos 300 ea de re aliquid scribentem, non ego primus, sed annis ab hinc 60 notavit R. P. Bollandus; idque ipso operis sui initio ad Kalendas Januarii p. 6 c. 1 sub finem, ubi ad verba, quibus dicitur *Henricus Noese ... deinde Hierosolymorum factus Episcopus*: posuit in margine, *Non consentit hoc cum historia belli sacri*. Hanc dissonantiam dum ego per verosimilem conjecturam nitor componere, & suadeo *Episcopum Vicarium* intelligere, quem in Historia belli sacri nusquam nominari, mirum non sit; optime de se suisque majoribus mereri me censent Domini Capitulares; ad quos iterum te provoco, ut probes vel retractes impactam mihi calumniam, quasi de ipsa sacri Præputii apud illos olim existentia unquam dubitaverim, qui è contrario asserui, eam haberi *indubitabilem*; tantum abest, ut quæ sunt de ea litteræ, propter sphalma unum memoriale vel obscuram vocem *juxta Papebrochianam Dialecticam* fiant *de suppositione suspecta, cum omnibus, quæ de sacrosancto Christi Præputio Antverpiam transmisso referunt*, ubi placet Paternitati tuæ in fine §. hujus arguari, per veræ dialecticæ ignorantiam, vel potius oblivionem.

34 De Neapolitano marmore, inscriptisque ei Indulgentiis, veluti à Joanne I Papa concessis, (quæ est sexta tua contra me hic illata Accusatio) rationem dedi Art. 14 n. 91. Nulla autem extante S. Pomponii Vita, vel alio quopiam veteri monumento, sed sola consuetudine quorumdam ad ecclesiam ab illo constructam ludorum, (Perculæ vocant, ajuntque institutos in memoriam pulsi inde Mariana ope apri, qui aream illam infestabat) quid aliud dicere potui aut debui, quam quod dixi, *popularem* esse *traditionem*, de qua liberum cuique sit sentire quod volet? Mihi operæ pretium non videtur tam levi de causa huc rem totam transcribere ex tomo 3 Maji pag. 373, ubi eam qui fuerit curiosus reperiet.

35 Si tomo 1 Maji ad Ephemer. prævias pag. 35 dixi, quod *non possum probare quosdam Neapolitanos amicos* (erant hi unus alterve ex nostris, quos nihil attinet nominare; postea satis graviter ea causa afflictos) *qui præ studio erga cultum S. Annæ, nonnihil indiscrete, etiam conantur inducere in populo cultum aliquem annuum S. Emerentianæ*; pessime facis, Rev. Pater, quod indiscretionem paucorum fingis à me adscribi cunctis; accusans me, quasi indefinite scripserim, *Neapolitanos id conari*. Istorum autem paucorum studium, quale judicatum Romæ fuerit, patuit ex successu, hic non manifestando; judicium autem suum de Emerentiana, quod ego alienis verbis simpliciter exposui tom. 7 pag. 519, satis tuebuntur Parisienses, si à Te fuerint propterea accusati apud Apostolicam Sedem.

§. VII.

§. VII. ACCUSATIO.

Papebrochius impugnat fere omnium nationum ac regionum totius Orbis christiani Monumenta, Historias sacras ac Traditiones.

RESPONSIO.

36 Mirum est, si possit totus alicubi consistere Papebrochius, aut ejus libri uspiam tolerari, quibus tibi tantũ tamque universaleChristianorum passim odium concitavit. Securus tamen ille adhuc agit, infinitam adversariorum in se concitatorum multitudinem, in tuo unius cerebro tumultuari, intelligens. Ecqua enim, ex omnibus illis quas nominas nationibus, (nominas autem paucas,) publico vel privatò nomine sic questa est de Papebrochio vel voce vel scripto? ecqua gens libros ejus proscripsit, nisi nuper, ex paucorum judicio, Hispanica: cujus reformationem cum me sperare jubeat sacri istius Tribunalis æquitas, si ad objecta crimina congrue satisfecero; sperare audeo fore, ut eam satisfactionem accipiat in hac mea Responsione. Huic si quod desit, propter novas quasdam accusationes, post Exhibitionem errorum hic refutatam allatas; id etiam confido ita me suppleturum, ut libri mei in libertatem restituendi, & doctrina declaranda sit pura à maculis, eidem, te præcipuo auctore, Pater Reverende, per calumniam meram invidiamque aspersis.

37 Ii quibus dolet repudiari à me Dextrina figmenta, propterea quod non sinantur pacifice frui tot novis & antea incognitis Sanctis, annos jam fere centum toleratis; ulciscantur se de suismet Hispanis, atque imprimis de Cardinali Aguirrio, cujus tam multa loca contra fabulosas novitates tamque nervosa, superius legenda jam dedi. Unum hic addiderim, etiam P. Bollandum, in Præfatione ad Februarium cap. 5. sub finem (optat ibi, ut Tamajus & Cardosus aevici sui, *minus adhæsissent Chronicis, quæ Dextri, Maximi, Luitprandi, Iuliani dicuntur*) observare, quod Cardosus undecimâ Februarii pag. 327 fateatur, Dextrum & Luitprandum *invicem* quandoque *pugnantia tradere, propterea quod manuscripta exemplaria, priusquam prælo committerentur, per variorum manus iêre; & quisque quod ad patriæ suæ honorem facere videbatur, inseruit.* Quibus ex Cardoso sic relatis, merito addit Bollandus; *Miramur, virum doctissimum velle unquam Auctorum istorum testimoniis stare. Unde enim constat, non etiam, ubi minime diffident, esse adulteratos? Nihil sane ad enervandam eorum auctoritatem afferri efficacius potest.*

38 Sed missos oportet Hispanos faciam, hoc loco mihi non objectos, transeamque ad nominatos à Te, *Brixienses, Leontinos, Fossanenses Calaritanos.* Mirus Geographus es, Pater Sebastiane. Nationes ac Regiones pollicitus in titulo, pro iis supponis civitates quatuor *Brixiam, Leontinam* (vulgo *Lentini* dictam) *Fossanum & Calarim.* Brixiensibus civibus, circa reliquias in S. Afræ ultimò refossas, indeque auctum Fayni Martyrologium, nihil habeo quod ultra dicam. Leontinis subtraxi nihil, quod non detraxerit Cajetanus Siculus, quando Sanctorum trium Fratrum Acta fabulosa esse demonstravit, multo prius quam ego de illis

lis ægrem; neque hic additum quidquam velim, nisi ut redeat lector ad Art. 11 §. 28.

39 De sancti alicujus Juvenalis Reliquiis apud Follanum, creditis esse S. Juvenalis Episcopi Narniensis, sic egi ad diem 3 Maji, & hic Art. 11. §. 22, ut modis omnibus conatus sim excusare bonam fidem, in qua eatenus fuerunt; quam tamen utrum deposituri sint, postquam viderint contraria Narniensium ac pene demonstrativa argumenta, neque scio, nihil inde responsi accipiens; neque magnopere curo indagare, cum intelligam, ægre passim homines, etiam pios, avelli ab insolitis quibusdam opinionibus, quibus venerationem conciliat aliqua religionis species, quomodocumque fundata.

40 Calaritanos sub communi Sardorum nomine Bollandus comprehendit, in præcitata ad Februarium Præfat. eodem cap. 5 agens *de sepulcris ac lipsanis, nuper in Sardinia inventis*, & quærens, *an omnia Sanctorum sint*; atque respondens & demonstrans evidenter, non esse; ex ipsa Epitaphiorum lectione erronea errores manifestos notans, qui illorum vindici Bonfanto obrepserunt; concludens autem hisce verbis: *Præcipuum apud nos momentum, ne Sardoa illa scripta sequeremur, habuit Eminentissimi Cardinalis Francisci Barberini, sapientissimi humanissimique Principis, auctoritas; qui moneri nos jussit, quorum Sardi recens exuvias reperissent venditarentque ut Sanctos, eos ne temere in opus nostrum referamus, donec constet qua Ecclesia Romana de his sententia sit, aut nisi eorum martyrium publicaque ab antiquo veneratio satis sit aliunde explorata.* Hanc ergo regulam dum mihi, Bollandi opus continuanti, sequendam statuo, erroresque ex contraria præsumptione natos subinde detego, non minus bene de Calaritanis mereri me sentio, atque de Brixiensibus; licet eis forsitan ægre faciat, natus ex pudore dolor: qui dolor, modo ad veritatem tenendam, falsitatem eliminandam ducat, bonus erit: si fin minus, utcumque gravis sit, justus videri non debebit.

41 Quam differentiam Paternitas Tua concipiat inter *Sicilianos scriptores*, pro quibus me accusas num. 42 (licet eo nomine nusquam usus sim, nec usum ante hac aliquem noverim) & *Siculos*, quorum, veluti à prioribus diversorum causa mihi irasceris num. 48, equidem nescio: gentem, quocumque nomine eam dicere velis, amo & veneror, ut pietatis non minus quam artium bonarum cultricem; nec puto dedecori ei vertendum, quod dixerim tom. 2 Maji pag. 506 n. 17, *Siciliam, ut frugum, sic & poëticorum ingeniorum fuisse feracem.* Sed neque puto, injuriam me illi facere, frequenti doctum experimento, ex tractatione Vitarum, licentius in Sicilia amplificatarum, cum addo, videri *persuasum fuisse nonnullis* ibidem, *ad Religionem Sanctorumque cultum facere; si, cùm alii, per armorum amorumque ludibria contextis fabulis, instillant animis exempla præceptaque, moribus non tam formandis quam deformandis accommodata, eo nocentius, quo delectabilius; ipsi Sanctorum celebriorum Vitas, simili concatenatorum interse eventuum mirabilium amœnitate variegarent, ad inculcanda virtutum præcepta & vitiorum remedia.* Nihil in hoc magnopere peccatum video, quod etiam hodiedum cum laude usurpari, exempla satis obvia docent. Sed optandum fuerat, ut simplices sinceræque Sanctorum Vitæ, quæ compositionibus illis fundamentum dabant, non periissent; sic enim possemus id quod historicum est, ab eo quod poëtica juventio addidit, discernere citra difficultatem; illis autem nunc deficientibus, & solis remanentibus postremis, cogimur ad aliquam certioris veri similitudinem conjectando & quasi palpando conniti, quod in talibus (quas nec

nec paucas nec breves nominare possum,& ex parte nominavi loco jam allegato)cogitur etiam facere Octavius Cajetanus, uti ex ipsius ad Acta trium Fratrum notis demonstro, & ex Actis S.Angeli vestri sic consarcinatis tam evidens est, ut exemplis longe petitis opus non sit.

42 Cur autem me arguis dixisse, cum res ita ferebat, ut mihi in Actis Joachimi Abbatis agendum esset de Siciliæ Regina Constantia, Henrici Imperatoris uxore, quod *plurima de illa mentiti sunt Siculi*? Ecce enim Baronius, eadem operose refutans, falsissimaque ostendens esse, quæ de ejusdem monachatu & senectute grandi, ab illis dicuntur, contra certissimam veterum historicorum totiusque Chronologiæ fidem. Habentur Messanæ Epitaphia utriusque, utique non ab aliis quam à Siculis efformata, in quorum altero dicitur, quod Henricus *Monacham sacris uxorem duxit ab aris*, *Pontificis scriptis* id facere permissus; in altero, quod *Undeno lustro*, id est anno ætatis 55 Constantia *Platea* (urbs Siciliæ est) *rugosa sacerdos* (id est, Monialis vetula,) *fœta dedit partu Fredericum Augusta secundum.* Oportebat te, Pater Rev. prius quærere in mendacii à me notati evidentiam, quam accusares censuram, veluti iniquam & Siculis universim injuriam. Nam ubi res evidens est, quis injuriam dixerit esse si ligonem ligonem vocem; schapham, scapham? Quis vero etiam ab Historico exigat, ut in brevicula aliqua notatione ejusmodi falsitatis, operosa circumlocutione caveat propriis uti vocabulis, quæ gravius accipi possint seorsim sumpta à circumstantiis ea justificantibus?

43 Hibernos, quos tantis Bollandus beneficiis obstrinxit sibi, ut mortuo apud Minores suos Lovanii parentare voluerint, etiam contra me niteris suscitare, quia non omnem fidem adhibeo Vitis per ipsos traditis. Scias ergo, quod P.Bollandus, de nimia erga tales indulgentia ab eruditis amicis monitus post Januarii editionem, necesse habuerit de ea se purgare in Februario, prout fecit cap. 3 Præfationis, explicans, *Sanctorum Hibernorum & Scotorum Vitæ quatenus relatæ* sint à se, ac porro referendæ. Ibi, inducta earum Vitarum mentione, quas Joannes Colganus Minorita Hibernus, pro Januario, Februario ac Martio edidit, post explicatam aliquam etiam istarum utilitatem, ita loquitur Bollandus: *Transcribimus ex eo opere in nostrum quandoque Vitas aliquas; sed eorum duntaxat Sanctorum, quorum in aliis Vitis, vulgo notis minimeque suspectæ fidei, mentio fit: quorum vero incompersa alibi memoria, eorum non temere Acta, ab eo* (Colgano) *licet vulgata, proferimus ..... Eo autem solicitius ab iis calamum abstinemus, quod fere contexta sunt ex portentosis miraculis, quæ vere fortaßis olim acciderunt, ob sinceram piißimæ gentis simplicitatem; tamen ita imperite nonnumquam congesta sunt, omißis iis quæ ad virtutum officia spectabant, ut risum potius movere lectoribus queant, quam Sanctos illos venerandi imitandique affectum. Neque queri quisquam merito potest, nos Sanctis illis injuriam facere; si .....ea quæ de ipsis in solis illius gentis monumentis extare dicuntur, atque eorum non pauca, Scoticâ aliâve barbarâ linguâ conscripta, operi nostro non inferamus.*

44 Ego tam scrupulosus non fui, quam se futurum proposuerat Bollandus; sed ex imperio Henschenii assumens Acta Sanctorum Hibernicorum illustranda, ut proprium mihi pensum, ejusdem suasu non solum S. Patricii Hiberniæ Apostoli Vitam dedi, qualem ex istiusmodi vel scriptis vel traditionibus Jocelinus colligit (hanc enim etiam dedisset Bollandus.. de ejus vera existentia, prædicatione & cultu ac miraculorum magnitudine aliunde certus) sed etiam plurium

aliorum, de quibus non ita certo constabat; ratus, me posse credere notitiæ ex solis Hibernicis Martyrologiis acceptæ; simulque, per verisimilem saltem conjecturam ipsa gesta reducere ad quamdam Chronologicam rationem. Cum ea tamen cautela & libertate id faciendum putavi, ut de singulis indicarem sensum meum, fundatum in circumstantiis istic observatis; nec parcerem notis aut censuris, congruis ad vitandum operis nostri contemptum, aliàs apud eruditos incurrendum.

45 Venerabilis Beda, excusans schismaticam Paschatis non satis canonice celebrandi apud Scotos & Pictos formam (sunt autem Bedæ, Scoti & Hiberni iidem) *Sciebant*, inquit, *ut Christiani, resurrectionem Dominicam, quæ prima Sabbati facta est, prima Sabbati semper celebrandam; sed, ut barbari & rustici, quando eadem prima Sabbati, quæ nunc Dominica dies dicitur, veniret, minime didicerant.* Digna vero lectu sunt quæ de poëtarum ea in gente multitudine, auctoritate, & quidlibet asseverandi præfidentia scribit Magnus Odonellus Tyrconalliæ Princeps, & descripta inveniuntur tom. 2 Martii ante Acta S. Patricii pag. 517 col. 1. Ea, tamen omnia non impediunt, quo minus gens illa, non solum Sanctos, sed etiam doctos viros habuerit & habeat multos: sed hi de repurganda patriæ suæ historia videntur desperasse pridem, & adhuc ferme desperare, adeo vel nulli vel pauci aliquid studii eo contulerunt; & Colgani successores desistunt ab opere prosequendo, haud sane levi cum damno reipublicæ litterariæ, nostrique hujus operis incommodo, cui multa utilia inde suggerebantur.

46 Sed quid? An Itali, Angli, Germani, Belgæ, inter hominum nationes non censentur; ideoque non quæris aut invenis, Pater Rev. in quo eos læserit Papebrochius? Respondebis, credo, quod eos quidem hic non nomines: sed qui num. 49 quereris, *taxare Papebrochium omnes fere totius Europæ illustres familias*, omnium haud dubie *nationum* susceperis tuendam causam. Id si ita est, susceptam misere deponis Patronus infidelis; cum aliud non proferas quam verba mea, quibus dicitur in Propylæo ad tom. 2 Aprilis parte 3 n. 54, quod *notum apud omnes est* (qui scilicet aliquem talium usum habent, & vera malunt quam placentia dicere) *vix ullam esse illustrem familiam*, quales Regum ac Principum supremorum sunt, *cujus primordia, vero antiquiora & augustiora, non fecerit adulatio; heroes fingendo, qui numquam fuerint; facinora comminiscendo, quæ nemo viderit; quinetiam hujusmodi fictionibus scatere vulgatas urbium quarumcumque Chronicas, ante duo vel tria secula scriptas.* Si aliud de me nihil habeant queri, Itali, Angli, Germani, Belgæ; non est quod ipsis me purgare laborem, apud singulos inventurus sat multos qui me tueantur, & verum dicere, libere pronuntiant.

47 Falleris interim, Pater Rev. si putas hac objectione cogendum me, ad id, quod notissimum eruditis est, exemplis undecumque petitis confirmandum. Integrum ea volumen implerent, invidiæ multum, utilitatis nihil habiturum. Satis est aliud agenti excidisse Antverpienses origines nostras, & Clivensium ab Elia vestro deductam propaginem. Adde tamen, si vis, infinitos fere populos, olim saltem gloriatos, alios quidem verosimiliter, plerosque falsò, se ex Trojanæ urbis cineribus progressos, Venetos, ab Antenore; ab Ænea, Latinos; ab Ulysse, Ulyssipponenses in Lusitania & Vlissinganos in Zelandia. Adde etiam Forestarios Flandriæ, theatris tragicis, non historicis natos; & Brabantiæ Duces, Lovanii Comitibus antiquiores; aliaque sexcenta.

48 Sed heus! pene exciderat id, unde §. hunc 7 ordiris: dum enim fateor, *quod erant primis*

primis Ecclesiæ seculis Christiani, qui fingere & mentiri pro religione pium crederent; qui multos libros, magnis veterum nominibus à se suppositos, sparserunt: tua tibi Dialectica, Rev. P. Professor, consequens videri facit, quod *omnes imprimis pias Ecclesiæ historias universaliter moliar de fabulositate reddere suspectas*. Hoc mea me non docuit Dialectica consequens esse; Tu vide ubi tuam didiceris, & hinc recurre ad Art. 2. num. 29. Si istic productis credere nolis; dic, qua alia ratione, non quidem excusabiles, sed tamen minus culpabiles videri possint illi tam multi, qui pro tuenda imaginaria quadam vestri Ordinis prærogativa, finxerunt libros sæpe dictos, falsificarunt bullas, commenti sunt historias seculis prioribus inauditas. Mitte etiam manum tuam in sinum tuum (hunc, inquam, Exhibitionis tuæ librum) & vide, an eam inde prolaturus non sis leprosam instar nivis, tutamque (ut sic loquar) infarinatam mendaciis, non qualibuscumque nec *pro religione* (qualia illi sibi licere falso arbitrabantur) sed undequaque perniciosissimis, unde excusare Te nemo possit ab onere retractationis tam publicæ, quam est diffamatio publica; nisi forte ab isto onere Te liberet communis vox & fama, quod illis omnibus jam parenter convictis, nemo amplius eis fidem adhibeat; adeoque cesset malum, cui mederi tenebaris, etiam per tui ipsius diffamationem publicam.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius historiam de nece Caroli Boni Comitis Flandriæ, & constantem civitatis Brugensis in Flandria traditionem, præfidenter clamat, esse fabellam; & Brugenses traducit, tanquam comicos & publicos histriones.

RESPONSIO.

49 Nimio & immerito honore me afficis, Pater Rev. quando me auctorem facis præclarissimi, & ab eruditis Brugensibus æstimatissimi, toto Martio Commentarii, de B. Carolo, Comite Flandriæ, ad secundum illius mensis diem. In hoc die, uti & in aliis tribus sequentibus, nullam ego nec minimam partem habeo, exorsus figlinam discere in luto (ut fert adagium) in Sanctis Cadroë Metensi Abbate, Oldegario Archiepiscopo Tarraconensi, Coleta Reformatrice Clarissarum, ad diem sextum pertinentibus; unde progressus ad diem octavum; collegi Acta S. Joannis de Deo, quæ ad illius nuper factam canonizationem haud parvo adjumento fuerunt. Aliud, quod quidem momenti cujusquam sit, toto illo tomo habeo nihil, præter Vitam Magistri nostri Bollandi, cujus istic sunt Commentarii de Sanctis Eudocia Martyre, Casimiro Confessore, Suiberto Episcopo. Cetera omnia adscribenda erant nomini P. Henschenii, nisi hujus modestia illud occultari maluisset, ne obfuscaret nomen Bollandi, minimam eo in mense partem habentis.

50 Interim, sicut ægre ferre non possum quod Patern. Tua, nullum notatum discrimen inveniens, Henschenio Bollandoque adscripserit, quando commodum videbatur,

tur, lucubrationes, mei unius studio digestas, ut est ille de S. Josepho, cujus facta mentio Art. 10 §. 5; sic, quando reprehendere aliquid vis, libenter patiar vice magistri, quamcunque inferre voles, contumeliam. Itaque respondeo, Brugas me socium ivisse Henschenio, quando Commentarium suum, jamjam prælo adducendum, illuc detulit, omnia subjecturus judicio Illustrissimi tunc istic Episcopi, & historiarum præ cunctis Belgii Antistitibus scientissimi, Caroli van den Bosch: qui mox ut legere cœpit, adeo captus est eruditione rara atque multiplici illustratione rerum ad suam diœcesim spectantium; ut professus nobis sit, noctibus continuis tribus vix se potuisse indulgere somno, quin totum perlegeret, atque expenderet; omnia autem & singula, authenticis probata actis atque instrumentis publicis, vehementissime sibi probari. Idem judicium erat D. Officialis Cortewile, & aliorum nonnullorum Canonicorum ac Jurisperitorum (quorum notare nomina non curavimus) qui eumdem Commentarium, ab Illustrissimo sibi laudatum, similiter legerunt.

51 Nec alius esse poterat Brugensis Nobilitatis sensus, si requisitus fuisset. Quomodo enim illi non placuisset, illustriorem unam apud se Stratensium quondam Toparcharum familiam, cujus adhuc aliqua posteritas superest, ab aspersa per vulgi ignorantiam infamia necis, optimo Principi illatæ, declarari liberam; totamque facinoris nefandi invidiam derivari in fæcem servilis conditionis? Hæc siquidem per avi sui Erembaldi adulterium, Castellanique Brugensis Domini sui cædem, ad tantas evecta opes, ut non timeret nomen sibi facere ex nobilium vicinorum vexatione injusta; ideoque à Comite, non minus justo quam bono, punita demolitione cujusdam munitæ domus, quam habebant in Stratis, & unde in ipsas Dominorum Stratensium villas crebro incurrebant; versa in judicem suum ira, conspirationem conflavit, qua totius posteritatis execrationem commeruit, quotannis solenniter innovandam. Hæc autem omnia patebant irrefragabili concordique relatione duorum coævorum atque in plurimis oculatorum testium; quorum Commentarios, eatenus obscuratos, in lucem producebat Henschenius.

52 Et primum quidem proferebatur vitæ mortisque Historia, jussu B. Joannis, tunc Morinorum sive Teruanensium Episcopi, scripta ab ejus Archidiacono Gualterio: qui tertio ante Comitis mortem die cum eo loquens, intellexerat, quanto ferretur desiderio mortis pro Deo & justitia obeundæ. Quia tamen Brugis non adfuerat, cum cædes patraretur, Gualterius iste, *Deum testatur*, num. 45, *se quæ de morte Comitis & miraculis retulit, viri religiosi Domini Heliæ Brugensis Decani, Frumoldi Furnensis Præpositi, & aliorum Clericorum & Laicorum, qui se ea vidisse affirmabant, cognovisse testimonio*: scripsisse autem ea, *quæ infra duos fere post mortem Comitis menses consummata sunt*; ut verosimile sit, scriptioni isti finem posuisse proximo abinde Majo.

53 Alter Scriptor isque multo copiosior, & ulterius progressus *per distinctiones dierum & gestorum, quæ in ipsis facta sunt diebus, usque ad vindictam*, de parricidis divinitus & humanitus sumptam, id est usque ad Augustum anni sequentis 1128; alter, inquam, Scriptor exhibebatur Galbertus, ipsius suæ Urbis publicus Notarius (primæ tunc dignitatis & auctoritatis officium id erat) quem summa cum accuratione coram omnia observasse apparet ex n. 59, ubi ait: *Inter tot noctium pericula & tot dierum certamina, cum locum scribendi ego Galbertus non haberem, summam rerum in tabulis notavi, donec aliqua noctis vel diei expectata pace,*

pace, ordinarem secundum rerum eventum descriptionem præsentem; & sic, secundum quod videtis & legitis, in arcto positus, fideliter transcripsi: neque quid singuli agerent, præ confusione & infinitatione, notavi; sed hoc solum intenta mente notavi, quod in obsidione (ecclesiæ S. Donatiani, ubi cædes facta erat, & unde parricidæ veluti ex arce se tuebantur) *communi edicto & facto, ad pugnam & ejus caussam congestum est: atque ad hoc quasi me invitum, ut scriptura commendarem, coëgi.*

54 Non credo quod in totis Sanctorum Actis ulla sit aut erit certior aliqua invenienda historia, (quæ quidem non sit ipsiusmet Sancti manu conscripta) quam sit illa Boni Comitis, sic à duobus illis edita; ut unus de altero sciret nihil, Gualterio Teruanæ & Brugis cuncta examinante, interim dum Galbertus partim in ecclesia, partim domi suæ continebatur, singulis pene horis de vita periclitans. Sed illis ista clam scribentibus, populus, amissi Domini dolore, & præsentium turbarum sensu fere actus in rabiem, non minus quam auctores cædis abominabatur eos, quorum causa irritati illi cædem patrarant; neque satis distinguens Stratenses toparchas, ab iis qui domum in Stratis habuerant, licet genere ignobiles; communi utrosque invidiæ involvebat; ita ut abiret in proverbium, necdum abolitum è memoria, ut quoties mali grandioris aliquid patratum volunt significare Brugenses, dicant; *Hoc* vel *istud illi de Stratis fecerunt.*

55 Crevit autem magis invidia popularis contra Stratenses, quando abdicato Gulielmo Normanno, receptus à civibus in urbem fuit Theodoricus Alsatius, & contra hunc illosque stabant Toparchæ Stratenses; ex quibus denique Brugas captivus adductus est *Walterus, nepos Thancmari, per quem occasio & causa seditionis & pugnæ originem habuit inter Borsiardum* (Erembaldi ex filio, Bertholdi vero Præpositi ex fratre nepotem) *Comitis Caroli traditorem.* Tunc scilicet, ut Galbertus ait num. 174. *Brugenses manus præ gaudio complosas conferebant; quod captus esset Walterus, qui caput & principium fuit totius mali terræ nostræ, pro cujus dolis Carolus Consul traditus est; non quod ipse tradidisset, sed hostes suos Borsiardum & suos ad tradendum compulisset.* Ita Galbertus; atque mox addit: *Hæc quoque dico secundum sensum vulgi, & secundum furorem animi illorum, qui modo captivum Walterum præfatum suspendissent, aut novo & inaudito mortis fine dissipassent, si Comes* (Theodoricus) *permisisset.*

56 Ab animis, sic commotis & turbatis, ecqua verax distinctaque rerum gestarum cognitio manare ad posteros potuit, etiam post amnistiam promulgatam? Cum ergo historia genuina lateret cives, Stratensibus exinde numquam benevolos, propter altius jam radicatum odium quam ut facile aboleri totum posset; quid mirum, si non nisi confusa notitia rerum ac personarum fuerit per os vulgi ad posteros tradita, ac denique etiam scripto mandata? Factum hoc fuerit post annos centum vel ducentos, aut etiam serius, cum sacra sancti Comitis ossa, novis forte miraculis clarescentia, transferrentur ab ecclesia media in portatilem arcam, annuæ commemorationis die super altari exponendam. Tunc ad consuetam cornuum inflationem, pro parricidarum execratione ab olim institutam, placuerit addere narrationem aliquam rei gestæ, & composita sit ea quam Henschenius appellat fabellam, cujus nec caput nec cauda (ut dicitur) cohæret, vera falsis commiscens, & vivos mortuis, pleráque anachronismis & contradictionibus. Prolixe hoc ostendit Henschenius, & proponit fabulæ synopsim §.2 & 3; sicut ea in vernaculis Flandriæ Annalibus, & hinc in posteriorum scriptorum historiis

historiis inseritur, conformis ipsi proclamationi. Hujus & ego authenticam copiam Brugis nactus, possem ex Flandrico Latinam dare, nisi scirem id, ipsis etiam qui illam improbant, displiciturum. Est autem talis, ut non absurde conjectaverit Henschenius, initium habuisse ab aliqua de hoc argumento tragicomœdia; ita initio ludicra sunt omnia, quæ deinde in tristem vertuntur catastrophen, & majora veris reorum supplicia: quorum aliqui, istic quasi in scena necati, inveniuntur adhuc postea in honore fuisse, & actis publicis subscripsisse.

57 Optabat prælaudatus Carolus Antistes, formulam proclamationis istius, cui ipsummet cum suis Canonicis oportebat ex fundatione intervenire, si non aboleri totam, saltem ad normam veritatis, & absque nominis Stratensis traductione injusta, reformari. Sed cum ejus rei arbitrium penderet à Cameræ Feudalis magistratu, cujus impensis & sacrum de Trinitate, & prædicta cornuum inflatio proclamatioque curatur, ex quodam ad id apud ipsum constituto reditu; non placuit Capitulo commovere homines, aliis prorsus curis & negotiis quam historiis intentos, fortassis nec commode satis laturos consuetudines suas à Clero censurari; sed potius expectare, donec ipse ille Magistratus, lecto forsitan probatoque ab eorum aliquibus Henschenii Commentario, ultro commoverentur id facere. Sed ut pauci grandia nostra volumina legunt; pauciores, quæ legerint, integre apteque referunt, paucissimi curant aboleri errores sibi minime graves; & quia Stratenses, jam ferme extinctos, leviter urgebat nota tam vetus, quam à se removebant, dicentes, ex alio Stratensium ramo sese procedere; quin etiam metus suberat ne illâ contradictione commota plebs in novas effervesceret iras; omnia hactenus manent ut erant; neque de mutatione cogitatum est amplius, maxime postquam Episcopus Carolus à Brugensi ad Gandensem Cathedram fuit translatus.

58 Si ultimis annis, suscitati à Te Patres Carmelitæ ad conflandam mihi undequaque invidiam, quiritari inter sibi devotos cœperunt; ut quiritaris in titulo; factum id est cum exiguo vel nullo civium Brugensium motu; ut patet ex eo, quod tali causa nullus privatim aut publice adhuc à nostris auditus est queri, vel retractationem aliquam postulare. Ego tamen censui, officii mei esse, non omnino negligere jactam in me, vel potius in Henschenium calumniam; & eorum quos nunc quoque credebam aliqua istic doctrinæ æstimatione pollere, curavi denuo exquirenda judicia, mox infra proferenda. Interim noto quam plane res similis vobis contigerit cum vestro S. Petro Thomasio.

59 Dederat Henschenius (ut dictum Art. 11 §. 34) Vitam ejus, eatenus Ordini ignotam, prout eamdem scripserat individuus itinerum comes ac morti præsens, Philippus Mazerius Cancellarius Cypri; & ego, annis 23 post, Vitam alteram, inter ejusdem Philippi codices ipsiusmet manu scriptos repertam, addideram, auctore Joanne Carmessonio, Minorum Terræ-sanctæ Ministro; commode in Cyprum advecto, ad panegyrim defuncto dicendam, formandumque de ejus virtutibus miraculisque processum. His duobus tam certis testibus concurrentibus, & Carmelitas certos reddentibus, quod Sancto isti viro, neque Alexandriæ, neque in itinere quidpiam læsionis corporeæ fuerit illatum; numquid par non erat dimitti Martyrii titulum, temere ex Hildesiensi & Saraceno assumptum? Numquid non conveniebat fateri, quam facile in vestro Ordine fieri potuerit, ut veris etiam Sanctis vestris affingerentur falsæ

falsæ Legendæ? Pergitis nihilominus more vestro, mihique indignamini, quia idem accidisse queror in Vita S. Angeli; hoc etiam infelicioris (si qua Sanctis in cælo beatissimis possit adscribi infelicitas) quod non solum non habuerit vitæ martyriique auctorem coævum; sed hunc etiam titulum arrogaverit sibi alius, de infinitis impostutis, velitis nolitis, convictissimus.

60 Cardinalis Baronius, ultimo suorum Annalium Tomo ad annum 1177, inter duas diversissimas relationes de Alexandri Papæ III & Friderici Imperatoris apud Venetos congressu, *tamquam in bivio constitutus*: ,, Nos, inquit, illud divinæ Scripturæ ,, imprimis mente versamus, ita monente ,, Deo, Jerem. 6: *State super vias, & videte,* ,, *& interrogate de semitis antiquis, quæ sit* ,, *via bona, & ambulate in ea.* Et illi utique ,, interrogandi, qui viam triverint ambu- ,, lando, non autem inexperti, qui tantum ,, audita retulerint, eademque fucatâ colo- ,, ribus pictuiâ monstrasse, satis esse ad ,, probationem existimant, non conside- ,, derantes, quod

,, --- *Pictoribus atque Poëtis*
,, *Quidlibet audendi semper fuit æqua po-* ,, *testas.*

61 ,, Quamobrem nos non aliunde, ,, quam ab auctoribus ejus temporis, & iis- ,, dem plane ipsis, qui rebus tunc gestis ,, interfuerunt, videruntque, atque præ- ,, sentes manibus contrectarunt, cuncta ,, descripturi sumus. Addemus insuper, ad ,, confirmationem eorum quæ ex dictis ,, auctoribus narraturi sumus, cum plures ,, ipsius Alexandri Papæ tunc ad diversos ,, Venetiis scriptas epistolas, de iis quæ ibi- ,, dem in eadem causa fieri contigerunt; ,, adeo ut nulla de his vel levis dubitatio re- ,, liqua esse possit, trahique necesse sit sum- ,, mâ potentiâ veritatis in ejus consensum, ,, non dubitantes tantum, sed ipsos, si quos ,, esse contigerit, obstinatos & refractarios; ,, qui ei, quam semel imbiberunt opinio- ,, nem, inhærent immobiles, persistunt sta- ,, biles firmique, nec pati possunt ab eadem ,, quavis ratione divelli.

62 ,, Accidit in iis (quod vitari posse ,, perdifficile esse discimus experimento) ut ,, quo præclarior de rebus præclarissime ,, gestis sit historia conscribenda, sæpe ir- ,, repat in auctorem, quod sine auctore ,, vulgatum fertur, quidpiam fabulosum, ,, quod ipse scriptor prætermittere expa- ,, vescat, ne contradicentium grandine densa ,, pulsetur: sicque fiat, ut falsa admixta ,, veris eodem decore tituloque gloriæ ful- ,, geant; atque mendacium veritatis, ut ,, gemmæ vitrum, nomen obtineat, & ,, pari pretio æstimetur, atque cupientibus ,, distrahatur; & quo nomine semel acce- ,, ptum, eodem ad posteros, tamquam ,, paterna hereditas, transmittatur; tena- ,, ciusque possessum non libenter admittat, ,, quod face veritatis admota veritati con- ,, trarium deforme esse mendaciũ arguatur. ,, Quorũ occasione, ut delectu habito (quod ,, muneris nostri est) segregaremus pretiosũ ,, à vili, falsum à vero, immensi sunt nobis ,, parti labores; sed feliciter actum, nisi ex ,, more pareret odium veritas, ut secundum ,, divinum oraculum Isaiæ 30, *dicant vi-* ,, *dentibus; Nolite videre: & aspicientibus;* ,, *Nolite aspicere nobis ea quæ sunt recta: lo-* ,, *quimini nobis placentia; videte nobis er-* ,, *rores.* ,,

63 Ita Purpuratus ille, nec minus canis quam crebris de falsitate expugnata laureis coronatus historiographus; expectans, *ut inclinata in vesperam die* (sicut in peroratione finali loquitur) *mercedem accipiat à Patre-familias denarium diurnum. . . . Ab hora namque prima, inquit, conductus, indefesso studio laboravi, ut puteos illos, quos antiquiores patres nostri fodère, impii vero Palæstini* obstru-

obſtruxerunt implentes humo, exhaurirem, purgaremque ab immenſa ſuperinjecta mendaciorum congerie; ipſoſque puriſſimos interceptos latices revocarem ad uſum priſtinum ovium atque paſtorum. Hæc ille ſe ſcribere, ait, *pulſante jam oſtium morte*, in fine ejus tomi, quem Paulo Papæ V obtulit anno 1607 *nono kal. Iunii*, uno tunc ſolum anno minor me, nunc ſeptuagenario; atque haud ex vano præſagiens ultimam imminere horam. Hunc exeunte eodem Junio obiit, propter ea quæ alias ſumma fide ſcripſerat, tomi ſui ſexti vivi comburium paſſus; quid autem paſſurus fuerit, ob ea quæ de Ordinis Carmelitani initio ſcripſit, cito didiciſſet, ſi longior ſibi vita fuiſſet.

64 Non potuit neque voluit hoc diſſimulare Lezana veſter, vir alioquin optimus; ſed poſt annos 25 leonem mortuum allatrans, occaſione eorum, quibus ille S. Cyrilli Carmelitanum monachatum exploſerat aliquanto acerbius, repoſuit tomo ſuo 3 amaram unius è ſuis ſatyram, cujus ſupra memini Art. 8 n. 28. Conatur quidem iſtic ſuadere Lezana, Baronium ſe voluiſſe ſuper hoc excuſatum Ordini; ſed cum fateatur, doluiſſe quidquam, in aliquo poſt edendorum tomorum retractandum polliceri; ſatis indicat eum, ad ſummum excuſaſſe (ut nonnumquam alias) quamdam acerbitatem phraſeos, in ſententia tamen perſtitiſſe. Hoc vero etiam demonſtravit in ſupra laudato ultimo tomo, ea de Ordinis origine ſub Alexandro III ſcribens, quæ quia in Martio ſimpliciter tranſcripſit Henſchenius, ad declarandum tempus, quo videbatur in Carmelum veniſſe primus ibi creditus Prior Bertholdus, tota hæc tempeſtas in ipſum meque eſt concitata, quæ plus furoris quam rationis habens, diu diſſimulantem me tacentemque, ad has demum Reſponſiones elucubrandas coëgit. Quanto felicior illo fuit Baronii continuator poſt annos 30, Odoricus Raynaldus, cui abſque litigio ſummo ceſſit ſilentium de rebus Carmeliticis, uſque ad Pontificiam Confirmationem Ordini datam & ultra; atque ita tacere ei licuit de Regula Albertina, primiſque Prioribus & tranſmigratione in Europam, de adventu S. Angeli & Martyrio, de Simonis Stockii ætate, viſione, ſcapulari, de Bulla Sabbatina, aliiſque omnibus utcumque controverſis; adeo ut fateri poſſit de Hiſtoria Carmelitica, quod in alia cauſa Baronius, *Refugit animus tam denſum ſpinetum adire, quod horret vel è longe ſpectare.* Idem ut nobis liceret, quid non egi?

65 Sed redeo Brugas, quæſiturus quis iſtic hodie ſit de Henſcheniano Commentario ſenſus, eorum ſaltem qui legerunt; & quam parum *ad me evidentis falſitatis convincendum* faciat, *quod* (ut objicis num. 53) *ſingulis annis uſque ad hunc diem, ſolitæ Proclamationes Brugis factæ fuerint: à quibus,* inquis; *indubie abſtinuiſſent & abſtinerent Brugenſes; ſi ea quæ in iſta annua Proclamatione circa S. Caroli necem ejuſque cauſam & conſpiratores leguntur, indicaſſent fabuloſa & familiæ Stratianæ injurioſa, prout illis Papebrochius molitur imponere.* Unde enim, niſi ex digito tuo, ſugis, Pater Rev. in Camera feudali (ad cujus obligationes, ut dixi, Proclamatio illa pertinet) quæſtionem illam propoſitam unquam, nedum deciſam fuiſſe? aut alicui Dominorum cauſis ibi agendis intervenientium, cognitum, nedum lectum, accurateque expenſum fuiſſe prædictum Commentarium? An quia Fratres tui (qui nec ipſi videntur legiſſe quidpiam) nonnullis civibus, cæteros omnium ignaris aliquid inſuſurrarunt, obmurmurantes, quod eos traduxerimus *tanquam comicos & publicos hiſtriones* (quibus verbis nuſquam eſt uſus Henſchenius) idque illi cum indignatione audierint; ſuccenſere nobis putas etiam prudentiores meliuſque informatos?

66 Inter

66 Inter hos cum esset rogatu meo instituta consultatio, omnes facile conveniebant, sequeid ex Aldenburgensibus aliisque monumentis demonstraturos dicebant, distinguendas omnino familias duas; prænobilem unam, Stratensium Dominorum; alteram, plebejam: quarum hæc, non illa, rea fuisset: sed quod hæc plebeja unquam cognominata fuerit van ter straten, id est *de stratis* (qua viâ videbatur utcumque excusari posse usus ambas confundendi) probari non æque poterat iis qui sciebant, plebejis eo seculo nulla fuisse ita cognomina, sive (ut tunc loquebantur) supranomina: contrarium enim apparebat ex ipsis Bertulfi Præpositi fratribus, *Lamberto Nappin, Desiderio Haket, Wulfrico Knop*, aliis alio cognomine dictis. Quin etiam Dunensis Abbas monstrabat Privilegium anni 1139, & 12 post cædem, quo *Theodoricus Flandriæ Comes, Furnis constitutus*, dedit *Fratribus S. Mariæ de Dunis terram, quam Bertulfus Præpositus Brugensis in parochia de Ramscappel possedit, cum terra Erembaldi Cromminck ultra & citra fossatum.* Idem eodem verborum tenore confirmantibus, Sampsone Remorum Archiepiscopo, & Milone Morinorum Episcopo: quorum singularia diplomata, sub nota anni 1153, monstrabat idem Abbas, ex iis docens, prædictorum fratrum ipsiusque Bertulfi patenti Erembaldo cognomen personale ac proprium, non vero gentilitium, neque ad posteros transiturum, fuisse *Cromminck*.

67 Erant ergo qui non probabant, Erembaldi istius posteros ab Henschenio dici *Erembaldinos*, quasi commune familiæ parricidalis supranomen, à progenitore sumptum derivatumque ad posteros, fuisset Erembaulys toti Brugensi civitati ignotum. Sed in promptu responsio erat, id ab Henschenio fieri, non adstruendi talis cognominis causâ, sed solius distinctionis gratia, ut apparet ex num. 13 ubi ait, *Homicidas hosce, quos Erembaldinos appellamus, scribit coævus Abbas Sugerius fuisse genere humiles, & de fæce conditionis servilis*: quin & hanc *primam fuisse visam interfectionis causam*, ait Galbertus, quod, cum constaret, illos *secundum lineas cognationis suæ de servili conditione fuisse . . . Comes ipsos suæ servituti vendicabat, cui illi se modis omnibus subtrahere nitebantur.*

68 Hinc veniebatur ad quæstionem, an esset abolenda vel corrigenda Proclamationis formula: atque in hoc vel maxime variabant sententiæ; aliis dicentibus, tam certis rerum gestarum testibus omnino inhærendum, liberandosque infamia Stratenses; aliis econtra nihil movendum sustinentibus, atque Erembaldi posteros credi posse, à commorationis loco Stratenses dici voluisse, adeoque non male sic compellari ab historicis recentioribus atque in ipsa Proclamatione, de qua reformanda ipsimet Stratenses non laborent: reliquos vero qui ceteræ narrationi irrepsissent errores, dissimulandos potius fuisse, quam excutiendos scrupulosius. Tales enim, inquiebant, vulgi errores nulla non civitas habet, quibus omnibus se velle opponere omnesque corrigere, infinitus ac ferme frustraneus sit labor. His aliisque rationibus, imprimis autem quia cum Feudali curia difficile apparebat negotium, ceteri quoque inducti sunt, ut censerent movendum esse nihil: plerique tamen ab injustis Carmelitarum querelis, sparsaque in populum invidiosa fama exemptum volebant haberi Henschenium; cum quippe solis eruditis scripsisse, quæ nulla possint ratione convelli; male autem facturum fuisse, si duos tam præstantes historiæ celeberrimæ scriptores (quorum notitia fere omnis Burgensibus exciderat, & unius dumtaxat ecgraphum unicum idque recentius & non integrum diuque quæsitum

 nunc

nunc erat repertum) invidisset posteris, & tenebris æternis damnasset. Ex horum ultimorum, numero rationeque prævalentium sententia, præcipuus eorumdem unus Abbas Dunensis, officii sui esse putavit, hoc veritatis testimonium dare.

69 „ Rogatus meum qualecumque judicium proferre, circa ea quæ typis evulgavit R. P. Godefridus Henschenius S. J. Historiographus in Actis Sanctorum, ad diem 2 Martii, de vita & nece B. Caroli Comitis Flandriæ: censeo, Auctorem hunc præclaram, succinctam, & laudabilem operam præstitisse in Historiæ veteris elucidatione, quâ sustinet, Erembaldi posteros, tum consilio, tum facto interfectores fuisse pii Comitis Caroli. Moveor vel maxime, quod neglectis neotericorum fabellis, suam hanc opinionem stabiliat, productis, qui latebant, scriptoribus synchronis; qui asserunt, se historiam hanc tractare, secundum ea, quæ ipsimet præsentes, vel viderunt, vel audiverunt à viris fide dignis. Et quamvis scriptores moderni indistincte velint, auctores necis prædictæ fuisse Stratenses; si tamen historiæ veritas funditus examinetur, recedendum non est à P. Henschenii opinione, dum culpam omnem perpetrati facinoris conjicit in Erembaldinos: esto & hi non incongrue Stratenses appellari possint. Nam non solum Gualterius & Galbertus scriptores coævi, sed & moderni ferme omnes tradunt, quemdam Erembaldum, ex infima fæce populi procreatum, ad Castelaniam Brugensem evectum esse; à quo filii quinque generati sunt. Inter hos Lambertus secundo-genitus prolem masculam procreavit, nomine Borsiardum; qui possessiunculam sibi comparavit in Straten (nempe in dominio Nobilium Stratianorum, sito Brugas inter & monasterium S. Andreæ) atque in ea domum construxit. Cumque eo sæpius confluerent istius Erembaldi posteri, divitiis suis injuste conquisitis jam facti præpotentes, & Nobilibus Stratianis aliisque valde formidabiles, à vulgo sæpius inde vexato appellati etiam ipsi sunt Stratenses; sed male, & per abusum; cum ipsi non essent de nobili familia Stratianorum oriundi, sed potius Erembaldini vocandi, à suo progenitore Erembaldo.

70 „ Hinc cum Hagiographus memoratus, primus distinxerit Erembaldinos, abusive dictos Stratenses, à prænobilibus Stratianis, qui semper fideles fuerunt Comiti suo Carolo, ejusque, tum in vita, tum post mortem strenui defensores; non est cur doctissimus, & historiarum peritissimus hic Auctor sibilum, vel censuram mereatur; cum id solum intenderit, ut prænobilis familia de Stratis parricidii notâ liberaretur. Nec me commovet Proclamatio annua, quæ in Burgo Brugensi contra Stratenses, per sonitum cornuum postmodum instituta est à Flandriæ Comitibus, Caroli pii successoribus, utique in detestationem facinoris prætacti; cum hæc sit simplex enarratio facti, perpetrati à Borsiardo, ceterisque Erembaldi posteris: qui propter domum quam, ut dixi, habebant in dominio ter Straten, instar arcis munitam, & à pio Comite propter causas justas eversam, Stratenses quoque dicti, facti sunt jurati inimici, tum Comitis, tum familiæ Stratianæ. Quapropter præsentibus fidem facio, nihil unquam hic Brugis commotionis aut scandali subortum esse ex Henschenii opinione: quod idem plures viri graves, desuper à me consulti, mecum asserere parati sunt. Dabam Brugis Flandrorum 2 Maji 1697.

MARTINUS ABBAS DUNENSIS.

71 Eo-

71 Eodem mense die 15 dignatus etiam est suam super his sententiam mihi scribere Amplissi. D. J. de Baillencourt, Brugensis Archidiaconus, vir nihilo minoris, quam prælaudatus Abbas eruditionis & lectionis, præsertim historicæ & antiquariæ. Tenor epistolæ ejus hic est.

Reverende in Christo Pater.

72 NUllis umquam encomiis satis laudari „ poterit ingens animi magnitudo „ Patris Bollandi, Acta Sanctorum tam „ operose illustrare aggressi; Patris Hen„ schenii, tam vastæ molis operi humeros „ substituentis; & demum vestræ Paternitatis, tam difficilis provinciæ onus exci„ pientis: vigebitque apud litteratos omnes „ numquam interitura tam amplæ eruditio„ nis virorum memoria. Sane P. Henschenium, de Flandria nostrâ & civitate „ Brugensi optimè meritum censeo, qui „ vitæ & necis Caroli Comitis, filii S. Ca„ nuti Regis, ab auctoribus synchronis con„ scriptam evulgavit. Quamvis enim lau„ datus Pater in quibusdam recedat à Pro„ clamatione historicâ, quæ quotannis in „ Burgo Brugensi ad valvas ecclesiæ cathe„ dralis, diebus Veneris in mense Martio, „ circa vesperam, à Feudatorio quodam „ legi solet; & præsertim in eo, quod Stra„ tianos neget cædem præfati Comitis pa„ trasse; nullam hac in civitate inde turbam „ obortam intellexi, nec timendam fuisse „ autumo; cum adhæreat scriptoribus co„ ævis, qui res quas ipsi viderunt, aut „ publice notas recentissimeque factas, char„ tis commiserunt. Scribit Gualterius, Ar„ chidiaconus Morinensis, valde judiciose „ & sincerè vitæ & mortis seriem Caroli „ sancti Comitis, ad sanctum Præsulem, „ ipsiusque Comitis amicissimum & fami„ liarissimum, Joannem Episcopum Mori„ nensem, dum adhuc tota Flandria ardebat „ in vindictam facinoris tam immanis: scri„ bit de mandato ipsius Episcopi ad postero„ rum instructionem, & sui peractæ me„ moriam: scribit tam ea quæ ipse vidit, „ quibusque præsens adfuit, quam quæ „ audivit ab iis, qui viderunt, rebus factis „ interfuerunt, iisque primariis, selectis, „ & fide dignissimis. Narrat Galbertus, „ Notarius Brugensis, vir, ut ex scriptis pa„ tet, candidus & ingenuus, quæ dietim „ contingunt tempore perpetratæ cædis, „ quæque ipse propriis oculis curiosus in„ spectat, visaque à se successive in tabulas „ refert, nec ulla parricidarum flagitia aut „ familiæ dedecora dissimulat. Quis non „ potius adhæreat ejusmodi testibus, quam „ malè consutæ narrationi, quæ posterius „ ævum ubique redolet, erroresque palpa„ biles contra fidem historiæ complectitur?

73 „ In antiquis diplomatibus, quæ ve„ ritatis historicæ lapis lydius sunt, nullibi „ confunduntur ii, qui se de Stratis inscri„ bunt, cum Erembaldo Castellano aut ejus „ progenie, quorum nemo Stratianorum „ nomen assumpsisse deprehenditur: imo „ frequentiores rixæ inter utramque fami„ liam, ob prædiorum viciniam obortæ, „ aliæque plures circumstantiæ satis in„ nuunt, nullo eas inter se necessitudinis „ aut consanguinitatis vinculo junctas fuis„ se. Qui autem postmodum satis inepte „ Proclamationem illam concinnarunt, qui„ buslibet personis gentilitia superno„ mina (ut infimæ Latinitatis voce utar) „ studiose assignantes, etiam ipsi Ca„ rolo Comiti, quem Lauwardum indi„ gitant; familiæ parricidalis nomen non in„ venientes (quod seculo isto rariora adhuc „ essent, quæ ad posteros transmitterentur, „ & quæ demum seculo decimo tertio pas„ sim invaluêre); perspicientes etiam nemi„ nem liberorum Erembaldi eodem super„ nomine appellatum; ipsosque proinde,

„ nec Erembaldinos à patre, nomine vide-
„ licet personæ notigentis (cum & eodem
„ tempore viverent aliarum familiarum
„ etiam Erembaldi) nec Hakettios, Cnop-
„ picos, vel Nappinios, utpote diversis
„ nominibus, quæ isti fratres sigillation sibi
„ unis appropriaverant, totam familiam
„ indigitari posse; arbitrati sunt fortassis,
„ nullum aptius ei assignari posse, quam
„ à loco de Stratis, in quo domicilium aut
„ saltem domum suburbanam non ignobi-
„ lem Botfiardus, ex eadem stirpe partici-
„ darum antesignanus, possidebat, à qui-
„ bus domibus solebant ista ætate sæpius
„ primores nomina desumere. Addi potest,
„ quod populus, tantum non in furorem
„ ob necem amantissimi Principis actus,
„ proclivisque ad funestos flagrantis ira-
„ cundiæ impetus effundendos in quemli-
„ bet, quomodocumque sceleris partici-
„ pem; ipsos Stratenses infamis patibuli
„ supplicio addixerant, eo quod caput &
„ principium totius mali haberentur, ob
„ rixas cum Erembaldi progenie exortas,
„ indeque animum Comitis exacerbatum;
„ nec, nisi furori populi modeste se subdu-
„ centes, mortem evaserunt. Ex dissidiis
„ ergo cum Stratensibus, populique in eos
„ exasperatione; ex domicilio & prædiis
„ Botfiardi in Stratis, unde non minima
„ malorum materia profluxerat, & quòd
„ hujus familiæ nomen aliud non esset pro-
„ num fuit, casuum permixtione & vul-
„ gari errore, patricidas quoque appellari
„ Stratenses.

74 „ Quando vero Proclamatio illa cœ-
„ perit, non satis compertum est. Non
„ crediderim illam à tempore Guilielmi
„ Normanni decretam: nec enim Gualber-
„ tus, qui usque ad mortem ejusdem Co-
„ mitis minuta quæque, præsertim quæ
„ Brugis contigêre, descripsit, rem ita
„ notabilem, & quæ defuncti Caroli me-
„ moriæ non parum decoris adfert, tam alto
„ silentio pressisset. Si mihi conjicere liceret,
„ in hoc propenderem; Proclamationem
„ istam, quæ ut præ se fert, à Comitibus
„ successoribus imperata est, tum primum
„ edictam esse, cum frequentiores seditiones
„ in Flandria excitari cœpissent. Populus
„ enim tumultum suscitans, audaciores sæpe
„ profert, qui in caput Principum conju-
„ rant, & ad perpetranda quæque flagitia
„ fæcem plebejam stimulant, propositis ma-
„ jorum ejusmodi ausis. Igitur, ne, quod
„ in Carolum Comitem immane facinus, ac
„ in Flandria hactenus inauditum patra-
„ tum fuerat, perniciosum præberet exem-
„ plum; atque ut perdisceret posteritas, ne-
„ minem impune Principibus necem ma-
„ chinari, non improbabile forte videbitur,
„ quod terroris incutiendi nomine, Pro-
„ clamatio illa, quæ ex vulgaribus traditio-
„ nibus non satis expensis compilata fuit,
„ enarratque supplicia sceleratis illata, (non
„ juxta rei peractæ seriem, sed criminis
„ admissi meritum adinventa) jussa fuerit
„ publicari.

75 „ Verum, ut dixi, mera conjectura
„ hæc mea est, quam verosimiliori libens
„ submitto. Regesta enim Capituli nostri
„ quæ supersunt, ad ætatem istam non
„ perveniunt: unde, quantum mihi videre
„ licuit, aliud nihil reperi, quam quod 6.
„ Junii anni 1403, occasione devotionis
„ quarumdam honorabilium personarum
„ erga Capellam SS. Trinitatis, in templi
„ solario ab ipsis nuper exornatam, duæ
„ Capellaniæ cum Custodia illic fundantur,
„ assignatis quibusdam reditibus, nullâ om-
„ nino Caroli Comitis coram isto altari ma-
„ ctati factâ mentione. Anno vero 1606,
„ die 23 Februarii, dictam Capellam, de-
„ turpatam forte à tumultibus ob reli-
„ gionem seculo superiori exortis, nitori
„ nondum restitutam reperio, pietate Re-
„ verendiss.

„ verendiss. Domini Caroli de Rodoan, „ Episcopi Brugensis id procurante, eundemque 1 Martii 1610 effecisse, ut Missa „ annua, quæ ad ista usque tempora de Requiem pro dicto Comite cantari consueverat, imposterum in ejusdem memoriam „ celebraretur de S.S. Trinitate. Elevationem sacrorum ossium factam jam à pluribus seculis non dubito; determinatum „ vero tempus me latet; ac præter Gualteri „ Archidiaconi narrationem, in membranis „ exaratam veteri charactere & structurâ, „ & Galberti Notarii, recenter tamen & „ temporibus nostris scriptam; nihil apud „ nos scio de Caroli Boni Actis asservari.

76 „ Optarem tam indefesso Paternitatis Vestræ studio majorem elucidationem „ subministrasse, quod fieri forsitan potuisset, nisi aut decessorum incuria obstitisset, „ aut tempus rerum & imprimis chartarum „ edax, documenta substraxisset: non impediet tamen quin perenni venerationis „ cultu subscribar. Brugis 25 Maji 1697.

Reverende admodum Pater,

Paternitatis vestræ humillimus & devotissimus famulus,

I. DE BAILLENCOURT.
Archidiaconus Brugensis.

77 Ex hac epistola intelligitur, auctorem existimare, quod Proclamatio sæpe dicta, neque tam vetusta sit, ut possit à primis post S. Carolum Comitibus instituta credi; neque tam nova, ut ad hujus seculi initium vel superioris dimidium referatur. Sed medio aliquo tempore, cum civiles motus in Flandria frequentes, ipsis quoque Comitibus exitiales futuri formidarentur. Talis conjectura, verosimilis sane, reducit mihi in memoriam Comitem Ludovicum Cresciacum, qui anno 1323, tertia Flandrorum rebellione, ab ipsis captus, Brugisque carceri mancipatus, indigna multa in se suisque pertulit; unde liberatus, & anno 1327 victoria de quartum rebellantibus potitus, sequenti mox anno, memorabili plusquam quingentorum reorum supplicio aliisque populo impositis mulctis, eumdem compescuit; quare non absurde cogitare quis possit, inter alia ad terrorem instituta, etiam fuisse Proclamationem aliquam.

73 Supra hanc tamen sapuit vir Brugis Consularis D. Nicolaus d'Espars, cujus in nostri Collegii Bibliotheca extat Chronica [illegible], minutissimo ac difficillimo charactere autographa. Hic enim, fortassis ex sibi lecta Galberti vel Gualterii historia, narrat præmemorati Erembaldi cum Domina sua impudicum commercium, quo mediante Dominum suum Boldrannium Castellanum necavit, & ipsam adulteram uxorem habuit unà cum Castellania: cujus etiam filius Lambertus, ob campestrem suam domum in Stratis obtinuerit supranomen van ter Straten. Sed cum ipse hoc nomine non inveniatur uspiam usus, verosimilius est, non ipsum, sed filium Bursiardum cognomen tale, non tam arripuisse vulgari errore inditum, quam unà cum suis tenuisse, sic tamen ut eo in publicis Actis numquam uterentur; an autem eo usi sint ex posteris aliqui, unde divinabimus?

79 Interim defensus undequaque manet Commentarius Henschenianus, & ego cum eo Brugensibus purgatus ab impacta calumnia: quam tamen sic non possum dimittere, quin Lectori indicem, quod hanc exorsus fuerit Accusator ab insigni mendacio, n. 50 allegans Gualterium & Galbertum, quasi in narranda causa necis consentientes Chronicis & Proclamationi vulgatæ; sic enim

con-

concludi. *Certam igitur videtur, inordinatam nonnullorum divitum ac prapotentum, sive mercatorum sive nobilium, cupiditatem & avaritiam (quam piissimus Comes illa famelica tempestate conabatur coërcere ac refrenare) conspirationis in necem Caroli fuisse causam & originem.* Ambo quidem illi, Gualterius scilicet num. 18, & Galbertus n. 115, describunt famem & inediam, quæ duobus ante necem Caroli annis grassabatur in Flandria; commendantque illius singularem erga pauperes liberalitatem, providasque ordinationes pro laxanda annonæ angustia: sed neuter meminit ullius ex ea causa querelæ, inter mercatores vel nobiles, aut quemquam avaritiæ vel monopolii reum facit, qui fuerit à Comite coërcendus.

80 Imo Galbertus, qui de fame illa egerat Cap. 1, non nisi post prolixe narratam recusationem Romani Imperii Regnique Hierosolymitani, accedit Cap. 2 ad occasionem odii in ipsum concitati, n. 11 sic scribens: *Postquam igitur clementia Dei flagella subtraxerat .... volens Comes pius iterum revocare honestatem Regni, perquisivit qui fuissent de pertinentia sui proprii, qui liberi in regno .... & quos de pertinentia sua perquirere poterat, sibi vendicare laborabat. Unus autem Præpositus Bertulfus Brugensis, & frater ejus Castellanus in Brugis, cum nepotibus suis Borsiardo, Roberto, & Alberto, & ceteris de illa cognatione præcipuis, elaborabat omni astutia & ingenio, quomodo à servitute & pertinentia Comitis sese absentaret & subterfugeret: nam & ipsi de Comitis pertinentia erant conditione servili.* Ecce solam & unicam originem & occasionem mali, multis deinde causis ex parte Stratiaoorum nobilium, à Comite vindicatorum & defensorum, auctam. Et tu, P. Sebastiane, audes allegare Gualterium & Galbertum, ut testes causæ prorsus diversæ, & à neutro uspiam vel leviter indicatæ?

81 Quomodo autem etiam non vidisti in Commentario Henscheniano n. 14, quam inepte inducantur a fabulatoribus refutandis, Bertulfus Præpositus ejusque frater Lambertus, ab Hanseaticis sive Osterlinganis mercatoribus frumenta navibus è septentrione advecta coëmentes, decimas item omnes vicinorum monasteriorum comparantes, & inde horrea sua complentes, quod scilicet frumentum Comes auferri justo pretio, & pauperibus distribui jusserit? Atqui jam debueras legisse n. 12, Hanseaticam Osterlingorum Societatem primum coaluisse circa an. 1270, sesqui seculo post mortem Boni Comitis; Brugenses vero in eamdem Societatem convenisse (teste Sandero lib. 1 rerum Brugen. cap. 2) anno 1392, cum scilicet jam cœpissent Brugæ excrescere in Emporium totius Flandriæ, quod antea non sciuntur sic fuisse.

82 Hinc porro primum quidem apparet insulsitas male consutæ fabellæ, tempora tam diversa connectentis; inde vero Chronicarum & Proclamationis istius ætas, tam exigua, ut ægre possint conscriptæ credi ante an. 1300, aut forte etiam 1400. Posset etiam ineptia Proclamationis probari ex cognomento *Lauwardi*, Bono Comiti addito, ut notavit D. Archidiaconus. Hujus enim figmenti occasio inde sumpta videtur, quod ille fuerit filius S. Canuti, Regis Daniæ ac Martyris; hujus autem ex Erico fratre, dicto Bono, nepos Canutus alius, etiam Sanctus & Rex Obotritorum atque Dux Sleswicensium, cujus Acta habentur 7 Februarii; qui cum personali cognomento diceretur *Lauwardus*, id est *Legum custos*, (sicuti Ericus parens simili cognomento à suis Bonus vocabatur) confusis in unum duobus Canutis patre ac patruele B. Caroli, videntur hunc aliqui fecisse filium Canuti *Lauwardi*; quod fabulatores acceperint, ac-

si Lantward fuisset cognomentum gentilitium regii in Dania stemmatis. Id vero hic addere placuit, ad roborandum argumentum D. Archidiaconi.

83 Sic refutatâ primâ calumniâ, unde huic Paragrapho initium dederas, Pater Rev. venio denique ad eam, qua ipsum concludis num. 53; & cujus non meminit Titulus præmissus. Sumitur autem hæc ex eo, quod *alumnus Societatis, quæ tot tantaque beneficia a civitate Brugensi accepit, (prout sumptuosum templum & solenne collegium, Brugensium liberalitate extructum, testatur) .... de sanctissimo Cruore Domini, pretioso illo thesauro, miraculis claro, & populi devotione undequaque confluentis celeberrimo, ne vel verbum scribo, sed lectorem pro eo remitto ad scriptores Brugenses; quasi non mereatur in istis crassis voluminibus locum habere, sicut alia quævis antiqua ecclesiæ monumenta & miracula, ad perpetuam rei memoriam.* Pro responso sit, Pater Rev. Monitum 5 quod post Notitias breves triplicis Status, una cum Martio editas, sic legitur in Notitia 4 Operis reliqui & auxilii ad illud postulati: „ Ad Deiparam Virginem Mariam quod „ attinet, & miracula per eam ejusque „ imagines, per Dominicæ Crucis similiumque „ Reliquiarum particulas, toto orbe „ patrata; item ad Christi servatoris nostri „ icones, vel Eucharisticas species, prodigiis extraordinariis famosas (quæ, simili „ quo opus hoc texitur modo, collecta, digesta, illustrata, multis magnisque voluminibus conficiendis sola sufficerent) ea „ nunc prætermittuntur omnia, ne in immensum opus excrescat.

84 Est quidem locus, quem accusas Rev. Pater, non meus, sed Patris Henschenii, qui ad usque Junium inclusive seriem Prætermissorum ordinavit; non tamen queror eum mihi imputatum; sed quod non consideralti, quam multa alia istiusmodi tertia die Maji, occasione repertæ tunc Crucis, potuissemus proponere, nihilo minus illustria quam sacer Cruor apud Brugenses (puta Clavus unus, fræno Constantiniano insertus ab Helena, quem ipsimet vidimus Mediolani circumgestari à Cardinali Archiepiscopo, ubi non solum Collegium habet Societas, sed & Domum professam & Domum probationis) queror, inquam, quod istud non considerasti, simulque non cognovisti, specialis omnino erga Brugenses affectûs fuisse, verba pauca, ibi, præter consuetudinem, toto opere priori servatam, atque adeo Tibi non ignorabilem, sic posita: *Memoria sacri Sanguinis Christi colitur Brugis in Flandria. De hac solemnitate videri possunt Molanus in Natalibus Belgii, & scriptores de rebus Brugensibus & Flandricis.*

85 Studióne an casu abstinueris à nominando Molano, nescio. Si eum legisti, vidisti etiam, de Cruore illo non multa folia, imo nec dimidium unum impleri potuisse. Vidisti pariter ex ea quam ibidem Molanus subdit Annotatione, tamquam doctrinâ à S. Thoma traditâ, & ab omnibus veris Catholicis indubitanter tenendâ; magna discretione usos nos, quod prætermiserimus quæstionem ab eo tactam. minimeque gratam futuram Brugensibus, nisi eam potuissemus decidere contra receptissimam Theologorum sententiam ipsiusque D. Thomæ. Hoc autem an Tu auderes facere, P. Professor emerite, vehementer dubito; nam in quamcumque partem te verteres, incurreres vel in plebis offensam, vel in Scholasticorum invidiam, quod utrumque non aliter quam silendo cavetur.

ARTICULUS XXII.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur ea, quæ Papebrochius, inter Acta Sanctorum, effutit contra omnium fere Ordinum historias, traditiones, monumenta, Sanctos & Scriptores.

RESPONSIO.

SI in Titulo posuisses, *Nonnullos*, tuo saltem conatui, Rev. Pater, utcumque is respondisset; nominas enim sequentibus septem Paragraphis, ex omnibus Ordinibus (quos Silvester Maurolycus, in Oceano Religionum, plures quam octoginta recenset) ut summum decem, & inter hos, aliquos omnino gratis. Sed novum Tibi non est, imo ordinarium, grandi & indefinito ac pene universali termino uti in Titulis, brevissimo numero coarctandis, cum ad rem venietur. Nunc vero quid aliud probas de paucis illis, quam quod eorum paucula quædam, vel suspecta habuerim, vel erronea demonstraverim? Paucula, inquam, respectu infinitorum quæ laudo, probo, & magnifice illustro, ultra quam ipsimet Ordinum eorumdem scriptores unquam fecerunt, aut etiam facere tentaverunt.

2 Et quis demum est Ordo, qui præsumere ausit, in historiis, traditionibus, monumentis, Sanctis ac Scriptoribus suis, omnino non aliquid inveniendum, quod eruditiores ipsorum nunc non censeant aut confictum ex toto, aut licenter & ignoranter interpolatum, aut saltem de alterutro vitio suspectum? Hoc vero quomodo dissimulabit & intactum præteribit is, cui ex professo incumbit tractare de singulis; nec tantum ea indicare quæ observaverint ipsimet, sed quidquid etiam observaverunt alii (nam in propriis multa non videri philautia facit) & quæ denique, discussis expensisque omnibus, notavit ipse post ceteros omnes? *Horum* quidem *occasione immensi* (ut expertus in se, Baronius loquitur) *sunt parti labores*, in quibus tamen *feliciter actum censeri deberet, nisi ex more pareret odium veritas.*

3 Hanc scilicet omnes, stantem ad ostium alienum, laudant & amant; à suo longius abesse cupiunt. Acta Sanctorum Januarii ac Februarii, in quibus eadem veritas plurium pulsabat ostia, Carmelitarum vero vix eminus aspiciebat, extollebant hi laudibus propemodum infinitis; emenda, legenda commendabant omnibus: dicebant cum Patre Bonæ-spei, parte 2 Armament. n. 767, opus

opus futurum, super omnia alia hominum opera, quasi gigas inter pigmæos commendatissimum. Quid vero P. Daniel à Virgine Maria? Auctores Prolegomenorum satyricorum ad Speculum ejus novum, eum inducunt, gaudentem ac jubilantem, quia videbat

Sanctorum decus, acta sanctitatis
Auferri tineis malisque blattis.

Quin & plaudere auctoribus ipsis sic faciunt:

Felices calami, laborque felix!
Beati calami, laborque sanctus!
Felix Henschenius, comesque felix!

4 Ast quam cito versa istæc omnia! Ubi singula videbantur aurea, viluerunt ut stercora, imo visa sunt carcinomata, igne ferroque curanda. Ac primum quidem, propter tria verba, ex Baronii sensu prolata ab Henschenio, & propter ejus constans de prætensa antiquitate silentium, (cui tamen acquiescere Ordinem toties protestatus fuerat idem P. Daniel) digni sumus visi, contra quos, (æque ac contra Baronium, Suarezium, & ceteros apertius locutos) bonam sui Armamentarii partem instrueret P. Bonæ-spei; quò nos, nominatim provocati, manifestaremus palam sententiam nostram, solis ipsis eatenus cognitam. Quo facto tota mox in nos effusa est Armamentarii pars secunda; quam quasi denuntiatio palam bello, secuti sunt famosi libelli plurimi, nullo modo ordineque servato. Omnibus deniq; palmam præripere voluisti in hac tua Exhibitione, Pater Rev. ita opus accusans ipsimet Apostolicæ Sedi, quasi totum, ex quo ei nomen meũ accessit, diversum ab eo quod ante fuerat, aliud jam non foret quam farrago merissimarum ineptiarum, ipsissimumque Augiæ stabulum, flammis exurendum potius quam flumine eluendum. Pater autem Daniel, cui Januarius ac Februarius innocentes toti, videbantur

Favere omnibus, invidere nulli,
Adesse omnibus, nocere nulli;

aliis repente oculis aspicere incipiens Martium & Aprilem, licet simili studio nec impari successu secernentes pretiosum à vili, verum à falso, certum à dubio,

Ipsos rodere vidit ille Sanctos,
Et vidit titulos negare Sanctis,
Et Pseudi titulo vocare Sanctos;
Et dixit: Studium laborque pseudus,
Vindicta labor est, & invidentis.

5 Optandum est quidem, sed neutiquam sperandum, ut omnes & singuli tam simus in propriis, quam in alienis defectibus lyncei; optandum item, ut quod ipsi non videmus in nobis primi, id ab aliis animadversum accipiamus, si non gratanter (ut soleo ego) patienter saltem. Optandum denique, ut omnes Religiosi Ordines, ab ipsis suis initiis tam fuerint & sint memoriarum veterum scribendarum servandarumque studiosi, quam sunt aliqui: quos inter numerari mereatur nostra minima Societas, inter ipsas litteras nata, educata & adulta. Tunc enimvero plures eorum, neque tam multa haberent incerta, & nonnumquam falsa; neque res ipsorum tractantibus tantum laboris invidiæque succresceret. Sed neque sic præsumere deberent, non aliquando futurum, ut in aliquo possint ac debeant corrigi, proprio vel alieno admonitu.

6 Etenim, ut in nostra Societate exemplum ponam, quid in hac, post S. Ignatium Fundatorem, illustrius est quam S. Franciscus Xaverius, Indiarum Japoniæque Apostolus? Et tamen non admodum multis post ejus obitum annis, certe non dimidio seculo integro, obrepsit in nostras historias error circa annum ejus in mundo natalem; quo factum est ut qui fuit omnium Sociorum Ignatii ferme natu minimus, creditus sit pene senior omnibus ad Societatem venisse, quasi natus fuisset annó 1497. Et hæc opinio tenuit apud nos usque ad annum 1677, quando primus eum errorem

 anim-

animadvertit, Historiæ nostræ post Orlandinum & Sacchinum continuator, Petrus Possinus; scriptaq; , admo. Rev. P. Generali Oliva approbante, propria de eo argumento Dissertatione docuit, *ex Iassi patris, & Azpilcuetæ fratris majoris arcanis scriptis, in unam assertionem conspirantibus*, luce meridiana clarius, quod sit *natus S. Franciscus Xaverius die septimo Aprilis anni millesimi quingentesimi sexti.*

7 Ea Dissertatio, per Provincias sparsa, varios (ut in re nova fit) judiciorum excitavit fluctus; aliis evidenti demonstrationi manus mox dantibus, aliis ægre deponentibus inveteratum præjudicium, multoque ægrius persuaderi se patientibus, quod primos accuratissimosque alioquin historicos nostros, ipsumque Vitæ scriptorem Tursellinum, latuisset vera ætas viri talis. Tandem tamen omnes (ut quibus præ quovis affectu respectuque est veritas, proprius nostræ Societatis character, quod etiam ex refutatis P. Higueræ scriptis apparet) manus Possino gratanter dederunt; permiseruntque ut eadem Dissertatio, quæ primum Tolosæ in Gallia prodierat, quamvis Romæ etiam à sacri Palatii Magistro probata, biennio post recuderetur Romæ, auctior & novis argumentis robustior, post Vitam & mortem P. Ignatii Azevedii & Sociorum ejus, libris quatuor ab eodem Possino explicatam, quod mox secutus est Parisiis noster Dominicus Bouhours, novissimus Vitæ Xaverianæ scriptor.

8 Hæc ideo hic dixerim, ne quis nobis succenseat, quod vel necessitate coacti ab ultro provocantibus, vel rerum ac temporum ordine id exigente, conemur ad veritatem historiæ reducere quæcumque inde exerrantia de Sanctis monumenta; atq; non mirentur in iis quæ ad ipsos pertinent, neque tam certis auctoribus fidisque habentur, multis post res actas seculis, hac curiosiori & ad criticam instructiori exercitatiorique ætate, deprehendi errores; quando talis aliquis obrepere potuit nostris, ex tempore tam propinquo tamque certa materiæ præparatione scribentibus. De me non est opus præfari, quam promptus sim ad errata, si qua obrepserint, agnoscenda corrigendaque; cum illa ipsa promptitudo constituat Accusationem 5 & 6 Articuli 23. Itaque sigillatim incipio satisfacere paucis illis, quos in me conaris frustra suscitare, Ordinibus: & quanto nostro labore ac sumptu eosdem nobis habeamus obstrictos demonstrare: non quasi gloriando vel exprobrando tamquam ingratis, quorum erga nos summam experimur benevolentiam; sed ad instructionem aliorum, qui quid cuique præstiterimus nesciunt, & tuis Accusationibus induci possunt ad credendum, non tam laudabiliter à nobis actum cum Religiosis Ordinibus, quin merito nobis possint succensere propter nonnulla quæ non æque omnes vellent scripta fuisse, & putant potuisse prætermitti.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius impugnat undequaque Antiquitatem Carmelitarum.

RESPONSIO.

9 NEgo assumptum, Rev. Pater Professor: neque enim *impugnat undequaque*, qui bonam illius partem tuetur & illustrat, sicut tueor & illustro veras & antiquas Vitas SS. Alberti Legislatoris vestri & Petri Thomasii, quas

omnino reor ad vestram antiquitatem pertinere, potius quam aliorum de ipsis recentiora figmenta. Cujusnam vero antiquitatis partem *impugnat Papebrochius*? Veræne, & à seculo 12 inchoatæ? Hanc adeo ego non impugno, ut firmem ac stabiliam undequaque, abstersis iis quibus fuerat obscurata figmentis; & ex auctore synchrono ac teste oculato docens, cujus conditionis fuerit, quando vixerit, qua occasione venerit in Carmelum, qui primos istic Majores vestros collegit. Simul etiam detego fundamentum totius traditionis, quæ primùm simpliciter docebat, Ordinem esse ab Elia Propheta institutum, ipso quo dixi seculo 12; qua vera omnibusque credibili institutione & à nemine vobis neganda, si velitis esse contenti, cessabit omnis cum Basilianis, Hieronymianis, Benedictinis & aliis quibuscumque Ordinibus religiosis altercatio; & optata tantopere quies, tamq; necessaria vitæ solitariæ atq; contemplativæ, quam affectare vos jactatis, redibit Carmeliticis toto orbe conventibus; qui toti & ubique nunc frustra se commovent, pro tuenda chimerica quadam antiquitate & indeficienti successione, per annos plusquam bis mille ante verum initium, Ordini seculo Christi duodecimo datum per Eliam.

10 Quid? quod ne hanc quidem tam incredibilem successionem impugnaverim nisi coactus? primum quidem in Aprili, ad justificandum Magistri mei de illa silentium, rationes longe alias efficacioresque reddens, quam sibi imaginatus fuerat in 1 parte Armam. Pater Bonæ-spei, gratis nos annumerans, primum ÆMULIS quibus reddebat HOSTIMENTUM, deinde blandiori titulo AMICIS DISSIDENTIBUS. Hoc tamen ne fieret unis alterisve litteris suppliciter deprecabar P. Danielem vestrum; qui parum amice easdem litteras adversario tradidit, jam certo pugnare, & causam duntaxat occasionemque capiando illas ipsas convertendi in tela & sagittas, quibus nos diceret prætensam antiquitatem impugnasse. Sed de talibus meis justissimis querelis erit fortasse alibi locus dicendi plusculа.

11 Ad Accusationem porro, cùm nullo illam particulari argumento probes, nihil est quod respondeam aliud quam responsum est. Interim tamen dum sic provocatus ac lacessitus fui, & dum nunc accusor impugnare Ordinem; conatum me fuisse de sic mecum agentibus mereri bene, ostendit prolixus ille de cultu & translationibus atque miraculis S. Angeli vestri, aliusque minor de B. Aloysio Rabatá Commentarii, implentes folia circiter quinquaginta; & duplex Vita S. Mariæ Magdalenæ de Pazzis, à duobus Confessariis Italice scripta, magnoque meo labore reddita Latine, cum undique collecta Gloria postuma, per folia plusquam 170; sic ut justum & huic meo parem tomum factura sint utraque, seorsim à tomis Maji excusa; futurum etiam majorem, si addantur, quæ dedit Henschenius, S. Petri Thomasii, S. Avertani, & S. Andreæ Fesulani Acta. An & hoc impugnare est Ordinem vestrum?

12 Quid refers gratiæ totâ hac tuâ Exhibitione? Nempe ut cum his ipsis, quæ de Sanctis vestris dedimus, præclaris monumentis, pessumdes tota Sanctorum Acta; quia non potes refellere scripta mea de ortu vestri Ordinis; tanto vobis displicentia magis, quanto magis placentia Historiarum peritis. Quorsum enim moves innumeras fere quæstiones, excogitatas quidem in interitum librorum nostrorum, ad vestram vero antiquitatem stabiliendam aut propugnandam facientes nihil? Scilicet de paupertate, meritis, ætate, præputio, colomna, sudario Christi, de Petri Pontificatu & Pauli Episcopatu Romano; de Constantini Baptismo, Silvestri atque Marcelli Actis,

'urium

plurium Sanctorum historiis & scriptis, nationum, ordinumque singulorum contra me querelis imaginariis, aliisque sexcentis, impertinentibus ad defensorem aut defensionem Carmelitanæ antiquitatis, quæ nihil inde certior firmiorque redditur.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, valde insolenter, & successu plane erubescendo, antiqua variorum Monachorum invadit diplomata & monumenta.

RESPONSIO.

13 Sola phrasi differt hæc Accusatio ab ea quæ ponitur Articulo 15, §. 31; neque hoc dissimulas, Pater Rev. cum illuc Lectorem remitras, ut videat, *qua*, inquis, *puderet referre, nisi ipse Papebrochius omnia retractasset.* Quid ergo ea reproducere attinebat, si retractata sunt omnia? An non acquiescerent Patres Carmelitæ, si quæ de ipsis in Aprili & Majo scripsi, retractassem omnia? Frustra igitur disputamus. Ast profecto circa diploma Horreense, à quo hic ordiris, quodque unicus & præcipuus scopus fuit eorum omnium quæ ante tomum 2 Aprilis de diplomatis disputavi, ego omnino retractavi nihil; sed judicio ipsiusmet P. Mabilionis, nonnulla mea, non insolenter, sed erudite refutantis, confirmatus in sententia fui, qua reprobavi diploma illud, uti contrarium receptissimæ nunc tota Gallia doctrinæ, de epocha annorum Dagobertinorum, certissimoque supposititium ex multis capitibus, quæ Patern. Tua nec attingere quidem audet, nedum valet excusare. Non fuit ergo mihi erubescendus conatus, quo manifeste evici, quod primario intendebam; docere scilicet, S. Irminam, Horreensis apud Treviros monasterii Fundatricem, Dagoberti, non primi, sed secundi, ab Henschenio è tenebris oblivionis educti, filiam fuisse; quod mihi erat, pro tuenda Magistri sententia, demonstrandum, collatis undique rationibus.

14 Simili modo pleraque eorum diplomatum, quæ sigillatim suscepi expendenda, non jam ex ibi positis principiis meis, haud ubique solidis, sed ex principiis prælaudati Mabilionis, paratus sum, quando opus erit, corruptionis vel suppositionis arguere. Quare ergo fassus sum, quod in eo tractatu *nihil fere amplius inveniam quod placeat*, quam natam inde occasionem scribendi tam insignis operis quale est Mabilionis de re diplomatica? Tantum scilicet oblectabar opere jam consummato, quod ego solum delibaveram; ut quamvis non admodum multa retractata vellem, plurima tamen fuerim aliter tractaturus, si illud opus antea prodiisset; imo ultra Horreensis diplomatis discussionem non progressurus. Aliud, Rev. Pater, est, non amplius fere invenire quod placeat, tamquam undequaque perfectum: aliud, totum reprobare, ut falsum temereque consutum. Hoc facere, salva conscientia & veritate, non potui; istud ut vere sentirem, fecit animus philautia vacuus, atque in seipsum magis quam in alios severus censor.

15 Werthinensia de S. Suiberto figmenta, non soli Baronius & Mabilio damnant, æque ac ego; sed quicumque Criticam nunc exercent: & qui Ursulanam historiam, sicuti circumfertur atque Elisabethæ Schonaugiensis

naugiensi revelata fingitur, jure maximo reprobant, non possunt Tuitiensium Monachorum studia, in iisdem dilatandis, probare. Eorum utrimque posteri si excusare majores suos velint, quasi eorum nemo partem in fictione habuerit; vereor ne frustra laborent: cum præsumptio soleat stare contra eos, qui figmentum aliquod studiosius sparserunt, & carius amplexi sunt; donec alius inveniatur suspicioni propior.

16 Amandinos & Lobienses Monachos sic obstrictos sibi habet P. Henschenius (primos quidem, præclarissimo de rebus S. Amandi tractatu, ad diem 6 Februarii; posteriores vero, ob Sanctos Ursmarum & Erminum Abbates suos, tomo 2 ac 3 Aprilis insigniter illustratos) ut propter unius alteriusve diplomatis detecta vitia, non sint illius reprobaturi sententiam, cui ego inhæsi. Idem San-Maximinianensium de me sensus est, ut pro honore, monumentis suis à me habito, obstrictissimos mihi se fateantur. San-Dionysianos adeo non habeo mihi infensos, ut etiam conciliaverim valde; neque enim volunt sustinere, omnia quæ ipsi servant diplomata, esse paris firmitatis. Quod Præmonstratenses Canonicos adnumeres hic Monachis, nescio quam gratum habituri illi sint; hoc scio, risisse illos Antverpiæ cum suo Abbate, quando legerunt moneri se à Patern. Tua n. 18, ut sibi à me caveant, contra ipsos aliquid moliente; eo quod cœpissem alicubi dicere, ipsos *in principio suo distinctos fuisse à secularibus Canonicis solo colore*; hoc enim & ipsi libenter recipiunt, & quam certum id sit, ex eorum constitutionibus atque aliunde docui ad Acta S. Norberti Tomo 1 Junii pag. 861: quæ Acta, ut à me illustrata nunc sunt, quantum eis placeant, nec vos ipsi quidem ignoratis, quorum aliqui primæ notæ id audire potuerunt ex ore Abbatis.

17 Casinensibus non debeo me excusare, propter primum sui Bullarii instrumentum, fictitiis annumeratum; nisi enim tale habuisset ipse eorum Abbas, Romæ nobis familiariter notus, D. Angelus de Nuce, non potuisset ejus non meminisse in Notis ad num. 2 & num. 394 Vitæ S. Benedicti, ante Chronicon Casinense, sua opera insigniter illustratum, ubi ipsemet S. Gregorius, dicens quid & quomodo de Sancto scripserit, ejusque Regulam valde laudans, omnino videbatur exigere, ut sua Bulla, si quam super istis duobus punctis dedisset, non negligenter adnotaretur. Idem Abbas in Præfatione ad Chronicon prædictum, de ejus secundo editore sic conquetitur: „ Matthæus Lauretus, Abbas „ S. Salvatoris de Castellis, hospes olim „ sacri cœnobii Casinensis (rogatune Ca„ sinensium, an sua sponte, obscurum) „ hanc ipsam Historiam Neapoli edendam „ curavit an. 1616; sed ita, ut omnia se fi„ delissime ex archetypis expressisse testa„ retur; illudque jactaret, vindicatam ab „ sese à probris & repurgatam fuisse, ad „ fidem originalis, Venetam editionem „ anni 1513.]

18 Tum pergit Angelus hoc tenore verborum, longe graviorum quam ego unquam protuli in quemquam, textus alicujus vitiati reum: „ Est hic sane, lector, „ quod plus satis mireris, Nemo suam „ fidem plus venditat, quam qui fide suble„ sta est & infirma. Qua fronte scilicet „ homo iste fuit, ut de suæ editionis fide„ tam impudenter ementiretur? Quam „ sæpe ab eo, quam multarum rerum ordo „ perturbatus! annorum ac temporum „ quam depravata ratio! quam temere in„ farta & inculcata multa è suo! Quid „ quod Matthæi somniis, nomen prætexit „ & auctoritatem Leonis & Petri (*aucto„ rum ipsius Chronici*) eaque his tribuit, „ quæ ipsis dicere numquam venit in mentem?

„ tem ? Alicubi securim, alicubi spongiam, ubique scilicet temere ac ineptissime, adhibet. Multis narrationem periodis multisque capitibus diminutam & decurtatam ac mancam exhibet, & in extremo integram Historiam proscribit. Verba innumera, quæ minus intelligit, non putat irreligiosum esse immutare; multarumque proinde rerum & eruditionum notitiam lectoribus invidet, subducit, ac detrahit. Quid verbis opus? Vix unum sine flagitio mendoque versum deprehendas, ut non tam Leonis Historiam, quam errorum Odysseam edidisse videatur. Et tamen, quasi Fidei & Veritati thura quotidie adoleret, nihil magnificentius quam clarum lucem ac vibrantes radios loquitur. Ita plane falsitas non deciperet, nisi sub larva fidei & veritatis delitesceret.

19 Hactenus de Coabbate suo Laureto Abbas Casinensis Angelus, quibus nolim addere, quæ de ejusdem Laureti fide, in allegandis circa aliud argumentum Bullis, sentiunt Benedictini Galli, contrarias eorumdemmet Pontificum, quorum ille, Bullas habere se prætendentes. Nolo etiam suspicari, quod de Lupiano suspicatur Aguirrius, ipsamet originalia quædam ejus *aliquo mangonio* corrupta fuisse. Satis mihi est ostendisse, etiam in illo Ordine deprehensos nonnullos, tali usos fr ude, quæ non nisi sero sit deprehensa, postquam multos seduxisset: quod annotasse mihi vitio verti non debet magis, quam Mabilioni vel Angelo de Nuce. Cur enim mihi id non liceat in externos etiam cum aliquanto majori libertate, quod ipsis licet in domesticos, sine justa cujusquam querela. Quod si præfidentiùs aliquid dictum eo loco, ubi animos faciebat apparentia certæ veritatis; cur id non condonetur Historico-critico, non obligato ad periodos singulas præfari honorem, quem semper vult delatum censeri iis quibuscum disputat; & professo promptitudinem ad suscipiendam instructionem, si quis eam bene fundatam attulerit in contrarium?

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, contra Ordinem S. Augustini impugnat illius Regulam & libros, nec non Reliquias S. Monicæ.

RESPONSIO.

20 AD utrumque in titulo propositum caput nihil ultra responsi debeo; satis id dedi plusquam uno loco, ac præcipue circa Regulam & libros Art 9 num. 33, atque Art. 13 §. 6 & 7; circa Reliquias vero S. Monicæ Art. 3 §. 7. Ne tamen nihil novi dicere videaris, addis aliquid de S. Maxima Forojuliensi in Gallia; pro qua ego, hic me appellandum haud prævidens, anticipate videor respondisse, occasione S. Angelæ Sciattensis in Sicilia, cum Bohemâ quadam, verâ aut fictâ, confusæ à vestris pari licentia, qua nuper contigit Maximam illam, confundi à Forojuliensibus Augustinianis, cum quadam Maxima Afrâ. Hanc enim exilium quidem pertulisse scimus à Wandalis; in Galliam venisse vel vivam vel mortuam, nemo probatur vel somniasse, antequam ejus corpus cum ecclesia Augustinianis obtingeret; quos

quos ipsos aliunde accitos, sustinebo libenter judices in hac causa, contra Forojulienses.

21 Multo minus illi improbare poterunt, quod ego, non habens Vitam B. Gregorii Veruculensis, nisi ex defectuosissimo originali descriptam, ne lectori fastidium intolerabile parerem tomo 1 Maji fol. 534, cum n. 4 sic legeretur ——— *ubi sciebat adesse concursus per vestigia pauperis beatissimi Francisci vestigia sequi*: cum, inquam, sic legeretur sensu nullo; eumdem conatus fui verbo uno mutato, & verbis quibusdam, sed intra hæc signa [ ] additis, integrare sic: *ubi sciebat adesse Conventum [Fratrum, quos fama erat] per vestigia pauperis [Christi] beatissimi Francisci vestigia sequi.* Ut autem certius sciret lector, neque putaret ex alio forsan manuscripto suppleta quæ sic inclusa videret; expresse cavi Annotatione *b* dicens, habere *Ecgraphum nostrum* concursus: *quod correxi, & quæ deesse censebam hic & deinde, verba supplevi*: nempe singulas correctiones & suppletiones accurate & fideliter notando; primo, ut si quid alteri commodius occurreret, id libere substituere posset; deinde ut, si aliud inveniretur exemplum, genuinam inde correctionem acciperem mererer. Poteramne fidelius & prudentius casu tali agere, & tædio lectoris interim consulere quam feci? Tu interim summæ infidelitatis ac temeritatis me arguis, quasi ausum Vitam illam *propria auctoritate alterare, addendo quæ placet.*

22 An simili fide me accuses, quod *Eximium P. Mag. Lupum temeritatis ac præfidentiæ arguam* tom. 7 Maji pag. 70, non possum divinare, quia tali tomo ac pagina nusquam nominatur aut etiam nominari potuit P. Lupus. Ergo, si respondere me vis, melius locum designes oportet. Interim expecto quid responsurus sis ad tot loca, quot tibi ex ejusdem Patris scriptis pro me objeci. Vereor profecto ut iis lectis, eum tam reverenter tractes quam tracto ego, esto alicubi aliquid in eo notaverim non satis considerate dictum factumve. Quis enim ea est prudentia vel scientia, ut numquam erret, Πάντα κατορθοῦν, καὶ μηδὲν ἁμαρτεῖν, θεῶν ἐστι, inquiebat ille. *Omnia recte agere, & peccare nihil, deorum est*, non hominum.

23 Quoniam autem B. Gregorii Augustiniani incidit mentio, hic addiderim, ipsum Ordini illi raptum ab Arturo, Martyrologii Franciscani auctore, eidem à me ex authenticis instrumentis restitutum, producta etiam Vitæ Epitome & Miraculis ex Notariali ecgrapho: restitutum quoque ex iisdem Beato verum suum annum mortis, qui scriptores Ordinis, tali præsidio destitutos, hactenus latuerat. Sic eisdem in Martio dedi die 21 B. Ugolinum Cortonensem, & die 23 B. Petrum Eugubinum, extra loca sui cultus vix notos Ordini. Sic in Aprili illustravi Beatos ejusdem Ordinis, pariter vix notos; Simonem Tudertinum, ex manuscriptis Processibus eatenus latentibus, 20 die; nec non diebus aliis Beatos Andream de Monteregali, Clementem Ordinis Generalem, & Antonium in Hetruria honoratum. Dedi etiam duplicem Vitam B. Helenæ Utinensis, ipsius Ordinis Tertiariæ; & primam quidem ex Italico ejus, qui ipsam scripserat intra primum ab obitu sanctæ viduæ annum, magno molimine per nostros Goritiæ Patres quæsitam inventamque.

24 In Majo, præter Gregorium prænominatum, per me idem Ordo habet Beatos Philippum Placentinum & Guilielmum Tolosanum ex antiquissimo impresso; imprimis autem B. Augustini Novelli Generalis præclaram Vitam, ex manuscriptis vetustis: item ex antiquis manuscriptis duplicem Vitam,

tam, Magdalenæ Albritiæ, cum Analectis ex Vita Italica, Beatæque Prudentiæ, amborum extra Comum patriam suam ægre notarum, ac B.Ritæ de Cascia. In eo autem qui sub prælo versatur Junii tomo 2, quique jam editus haberetur (nisi necessitas harum Responsionum deproperandarum obvenisset) invenient Augustiniani non solum Beatum Bonaventuram S. R. E. Cardinalem, Romæ ab impiis sagitta trajectum; sed etiam suum nuper canonizatum S. Joannem de Sahagum, sive à S.Facundo; cujus antiquam Vitam, ad Albanum Ducem ab utriusque familiari Joanne Hispalensi scriptam, legendam ex Hispanico dabo; tum prolixiorem aliam ex scriptoribus posterioribus, antiquioribus ac recentioribus, Hispanis & Italis, luculenter collectam, cum omnibus, quæ ad postumam ejus gloriam usque in hunc diem gesta novimus, deducta foliis circiter 50. Quapropter confido non facile futurum, ut Ordo, tam insigniter per me honoratus, queri velit aut merito possit de me; qui nec propter Acta S.Guilielmi, ad cujus apud Stabulum Rodis in Hetruria sepulcrum originem suam habuit Ordo Guilielmitarum, aliter quam sui Historici ea tractant, deducta in Februario, questi unquam fuerunt de Bollando & Henschenio, licet in horum sententiam necdum plene cesserint.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra Ordinem Prædicatorum, irreverenter ac temere, in variis arguere audet Doctorem Angelicum S.Thomam Aquinatem.

RESPONSIO.

25 Nescio candorine an hypocrisi adscribam verba, quibus Tua Patern. hunc Paragraphū sic incipit: *Hactenus non deprehendi Papebrochium aliquid notatu dignum effutivisse circa historiam Prædicatorum, nisi quod* reprehendat aliquid in eorum *caputio, tamquam degenerante à forma primavi Instituti*: & addis nonnulla de D.Thoma Angelico Doctore, non magni momenti, quæ sæpius jam objecisti & responsum suum habent in præcedentibus, quibus æqui Arbitri ipsorum Prædicatorum acquiescunt. Interea dum fateris, me nihil notatu dignum circa historiam Ordinis peccasse, instituis præmissam in titulo Accusationem, quæ, si quid ego latine intelligo, sonat gravem eidem historiæ & quidem multiplicem illatam injuriam. Quid enim? An nihil ad historiam Prædicatorum pertinet S.Thomas? Multo certe magis eo pertinet, quam caputium, quod hodie laxius esse quam fuerit, monstrant omnes imagines S.Dominici paulo antiquiores, & exemplo suo docent eorumdem quos vocant Observantiæ strictioris professores; quod à me obiter & sine reprehensione simpliciter, ut ferebat occasio, indicatum, non omittis sugillare. Pertinet, inquam, S.Thomas ad Historiam Prædicatoriam vel maxime: & ideo tam studiose Henschenius, tomo 1 Martii, ex meris & numquam impressis manuscriptis (quod fieri potuisse merito mirantur omnes, qui zelum Ordinis pro Sancto suo Doctore noverunt) ex meris, inquam, nec unquam editis manuscriptis, iisque ipsis unde posteri omnes scriptores tamquam ex fontibus Sancti vitam laudesque hauserunt, dedit Acta primigenia, Vitæ, Canonizationis Trans-

Translationis, Miraculorum, quibus ego, cum grata Ordinis approbatione, addidi minime contemnenda Analecta: itaque implevimus folia ferme centum, id est partem nonam istius Tomi.

26 Ast, eumdem Sanctum *in variis arguo*, & quidem *irreverenter ac temere*. ARGUO apud Ciceronem, teste Nizolio, idem est quod, *Accuso, Insimulo, Incuso*; nec unquam ab illo Latinitatis patre usurpatur istud verbum nisi cum de culpa, crimine, scelere alicujus agit, uti probant omnia quæ Nizolius citat loca. Igitur, ostende Pater Rev. ubi ego S. Thomam culpæ, criminis, aut sceleris arguerim, non dico *irreverenter ac temere*, sed vel modestissime optimaque cum ratione. Si tale quid ostendere nequeas (ut certe nequis) verbum, hoc loco tam incongruum, muta, atque aliud mollioris notionis substitue, tum hic tum alibi: nimis enim frequens, & fere semper injuriosus mihi, hujus verbi tibi usus est. Nec minus molestum verecundis auribus accidit illud, Tibi ad singulos fere Titulos, crebriusque per contextum, profluens ex calamo, verbum EFFUTIO; semper quidem grave, quia semper connotat loquentis levitatem ac garrulitatem; gravius tamen intelligentibus originem ejus à verbo prorsus obscœno ductam.

27 Sed hæc Tibi, emerito Theologiæ Professori, & jam pridem Grammaticalibus Scholis egresso, liceat ignorasse. Dimissis verbis eorumque significatione nativa, benignius interpretemur mentem accusantis me; veluti significatum volentis, non quod criminis aliquid sancto Doctori impegerim; verum quod aliquando in eo notaverim alicujus rei inscitiam; sed talis, quam ignorasse turpe non sit ei, qui non profitetur ejusmodi scientiam, sed longe diversissimam; item, quasi dixerim, in aliqua facti quæstione, abductum ex communi sui temporis opinione, aliquid supposuisse potius quam asseruisse. Numquid Cajetanus, Canus, aliique magni nominis Dominicani, cum in talia incidunt, id citra irreverentiam libere agnoscunt? Ecquod igitur hic dignum reperisti, quod Apostolicæ Sedi judicandum puniendumque proponatur?

28 Libellum Bernardi Guyard. S. T. Doctoris Parisiis, quem mihi indicas n. 30, fateor nunc primum mihi innotescere per Te. Quando is mihi in manum venerit, videbo quam ille *graphice ostendat D. Thomam linguæ Græcæ non imperitum* fuisse: & si quid eum tam graphice, quam Tua Patern. ait, id ostenderit; prius meum non temere dictum, sed magna cum ratione; majori & certiori ratione ductus retractabo; sicut retractavi scrupulum circa Officium Venerabilis in Aprili jactum, de quo & aliis, hic mihi objectis, vide Art. 13 §. 12: & simul quam magnifice hujus Provinciæ Flandro-belgicæ Patres de nostris erga Ordinem suum meritis sentiant. Plura istiusmodi gravissimorum Virorum ac Magistrorum, etiam S. R. E. Cardinalium testimonia exhibere tibi possem, ex eorumdem ad me ab Italia, Germania, Gallia frequentibus & perquam honorificis litteris, sed nolo abuti officiosa humanitate eorum, ad eliciendum ab aliis elogia meritis meis majora; maloque simpliciter ac paucis, quid Ordini præstiterim ac porro præstare velim, declarare iis, qui opus hoc nostrum titulo tenus duntaxat noverunt, quales & istic & alibi plures sunt, præsertim studiis diversis intenti.

29 De Januario tamen ac Februario nihil dicam, licet in eis magnam partem occupent Sancti, Raymundus de Peñafort, Gonzalvus Amaranthus, Jordanus successor S. Dominici, Henricus Suso, Margarita Hungarica. Nullam ego in his partem habeo, magnam P. Henschenius; qui tamen mecum à Carmelitis accusatur, quatenus

in reliquis mensibus, ea quæ culpant, vel scripsit ipse, vel à me scripta approbavit. Mei laboris sunt, post D. Thomam Henschenio adscriptum, omnes istius Ordinis Sancti Sanctæque, quorum deinde Acta tractanda fuerunt. Nam, ut hoc semel obiter dicam, Henschenio veteres Sanctos potissimum curante, jussus ego eram recentiores post seculum 12 illustrare; pro quibus eruditionis minus, laboris amplius requiritur, propter prolixitatem actorum, & idioma sæpe diversum à Latino, mihique notius ex frequentiori vernacularum linguarum tractatione.

30 Sic in Martio dedi Patribus Prædicatoribus Acta Beatorum Ambrosii Senensis, ex manuscriptis Latinis & impressis Italicis, per folia 70; Mauritii Hungari & Sibyllinæ Papiensis ex manuscriptis, cum notitia pariter Beatorum Thomaselli Perusini, Nicolai de Juvenatio, Petri Hieremiæ; nec non, ex manuscripto auctoris coævi Vitam B. Andreæ de Galeranis, qui Senis fuit fundator Societatis, dictæ à Misericordia, & à Dominicanis in communionem admissæ, apud quos ideo ille habet sepulturam & cultum. In Aprili SS. Petrus Martyr & Vincentius Ferrerius, cum Beatis Petro Gonzalvio, Antonio Pavone, Bartholomæo de Cervariis; Sanctæ item Catharina Senensis & Agnes de Monte-politiano, cum Margarita Tifernate & Clara Pisana, dimidium fere tomum constituerent, ex tribus, in quos ille mensis dividitur: & tamen pleraque istic deducta, aut primum ex manuscriptis à me sunt edita, aut Latinitati ex impressis donata.

31 De Majo quid dicam? Hic eisdem expandit Henschenius Pium V sanctissimum Papam, per folia 100; ego Analecta adjunxi: deinde Ægidium & Bernardum Lusitanos, Andream de Pischeria Italum; & Jacobum Venetum Forolivii quiescentem. Illustriores autem ejusdem Ordinis & mensis Sanctæ ac Beatæ, Elisabetha Regis Hungariæ filia in Helvetia, & Columba Reatina, cum Æmilia Bicheria Vercellensi, Maria Bagnesia Florentina, Beatrice Leytoa Lusitana, simul plura quam 100 folia sibi vendicant. Infanta vero Lusitaniæ Joanna, ex Ms. Portugallico familiaris sociæ, latine legi cœpta Romæ, inter Appendices post tomum 7, ita placuit, accedentibus quæ veterem ejus cultum probabant argumentis, & iis quibus istius Vitæ stabiliebatur auctoritas; ut ea re maxime promotam Canonizationem, de qua vix antea cogitabatur, nostris asseruerit S. D. N. Innocentii XII Confessarius, ex ipso Ordine, cui ea causa fuerat commendata. Non eguit hujusmodi auxilio Osanna Mantuana, Joannæ associata in prædicto honore; haud parum tamen lucis accipiet in Junio, ex gemina Vita, ab ejus familiarissimis duobus prolixe conscripta. Nec parum placebit Patribus Dominicanis, una cum aliis nonnullis, eodem in Junio mox proferendus, B. Joannes Dominici, Archiepiscopus Ragusinus S. R. E. Cardinalis & Legatus Apostolicus in Hungaria, ubi abolitum sub Turcis, Budam tenentibus, cultum, utinam revelatis ejus ossibus instauret Deus! sicut Vitam ejus Florentiæ descriptam, licet prolixam valde, ego lubens dedi.

32 Denique mihi Ordinique gratulor, quod potuerim Art. 16 n. 170 primus observare notitiam ejus apud Jacobum Vitriacensem, sub honorifico Canonicorum Bononiensium titulo, prius usurpato quam ipsa Prædicatorum appellatio Pontificis Romani nutu stabiliretur. Hoc autem ne gratis videar asseruisse, licet fundatum in ipsis Pontificum Bullis, ab Ordinis Annalista productis; eccum tibi ipsum Vitriacensis contextum, ubi post consequenter descriptos cap. 21 *Canonicos Regulares sub Regula*

S. Au-

S. Augustini viventes; tum speciatim Præmonstratenses, Aroasienses, S. Victoris, S. Trinitatis, atque de Spatha; Caput 27 proponit sub hoc titulo, *De nova Religione & prædicatione Canonicorum Bononiensium*, quod sic exequitur.

33 „ Est alia Regularium Canonicorum, Deo grata & hominibus gratiosa „ Congregatio, extra civitatem Bononiæ „ non longe ab ea, in castris æterni Regis „ militantium, & eidem sub unius Majoris „ obedientia, in fervore spiritus & mentis „ excessu tam devote quam humiliter ser„ vientium. Hi siquidem adeo expedite post „ Dominum currunt & nudi nudum se„ quuntur, quod omnem exteriorum cu„ ram & temporalium possessionem à se „ penitus rejecerunt, omnia transitoria tam„ quam stercora reputantes, ut Christum „ lucrifaciant. Sapienter enim pensantes & „ prudenter attendentes, quod sufficit diei „ malitia sua, in tantum de crastino non „ cogitant, quod eleemosynas aliquas à fi„ delibus non recipiunt, nisi quantum so„ briæ vitæ suæ ad arctam necessitatem „ possit sufficere. Tribus in hebdomade „ diebus carnes, si eis apponantur, non „ recusant; in refectorio manducantes, & „ in domitorio quiescentes, & Horas ca„ nonicas, secundum B. Augustini Regu„ lam, pariter in ecclesia, in voce exulta„ tionis & confessionis, Domino concinen„ tes, immolantes Deo sacrificium, laudis „ & reddentes Altissimo vota sua.

34 „ Ipsi autem ex numero Scholarium, „ Bononiæ causa studii commorantium, in „ unum Domino inspirante congregati, di„ vinarum scripturarum lectiones, uno eo„ rum docente, singulis diebus audiunt: „ quæ autem diligenter audierint, summi „ Pontificis auctoritate, & sanctæ Roma„ næ Ecclesiæ institutione, Christi fideli„ bus diebus festis in prædicationis & „ doctrinæ gratia decorantes, (*fortasse* „ declarantes *legendum*) & Prædicatorum „ ordinem Canonicorum ordini conjun„ gentes. Hæc igitur dulcis mixtura bono„ rum multos ad imitandum allicit, provocat „ & accendit; & diebus singulis sancta & ho„ nesta Christi scholarium Congregatio & „ numero ampliatur & charitate dilatatur. „ Attendentes enim sapienter fortes athletæ „ Jesu Christi, quod nullum sacrificium „ magis placitum sit Deo quam zelus & sa„ lus animarum, & quod anima, quæ im„ pinguat, impinguabitur; sumentes in vasis „ suis de optimis terræ fructibus, & ferentes „ viro munera, aquas suas in plateis dividunt, „ & fontes eorum derivantur foras; in „ agro Domini, fructum centesimum re„ cepturi, unanimiter laborantes; ut ani„ mas peccatorum de faucibus Leviathan „ extrahentes, postquam ad scientiam „ erudierint multos, fulgeant tamquam „ stellæ in perpetuas æternitates.]

35 Ita Jacobus, more suo crebra ad sacras Scripturas allusione texens elogium, rhetoricum magis quam historicum, sicuti & in prægressis fecerat; ideoque facilius postea latuit ista legentes, *Prædicatorum Ordinem*, vix semel obiter nominatum, istic intelligi, ubi nec *Dominicus* institutor, nec *Albigenses* in Gallia, nec omnino *heretici* nominantur, unde distinctius cognosci potuissent. Et hinc quidem mihi mirum non est, id quasi ænigma visum externis, qui libros Vitriaci obiter percurrentes, de illius solutione & explicatione quærenda non fuerunt soliciti, nec ipse librorum commentator Hojus; sed mirum valde est, quod Bononiensium scriptorum nemo huc adverterit animum, ante Justum Faleonium Canonicum Lateranensem; qui in Memoriis Historicis suæ patriæ, editis an. 1649 pag. 201, locum quidem ex Vitriaco allegat, & ex conjectura refert ad ætatem Gerardi

Areosti Episcopi ab an. 1199 ad 1240; sed fatetur, Canonicorum tantopere laudatorum adeo *incertam esse memoriam, ut neque locus, in quo habitaverint; neque Pontifex, qui institutum probaverit; aut quem denique finem habuerint, rescire potuerit, quantumcumque laborem eò ipse contulerit.*

36 Malvenda ad annum 1218 ex antiquis Ordinis historiis scribit, quod eo anno, missis illuc à S. Dominico quatuor Fratribus, *datus fuit ad inhabitandum locus ad ædem D. Mariæ cognomento Mascarellæ, ubi præter labores, in summa egestate, magna sunt incommoda passi: nondum enim erat mos inductus mendicandi victum.* Bene hoc cum dictis Vitriaci convenit; sed scrupulus aliunde nascitur, quod ecclesia prædicta sit intra civitatem, à porta Mascarellæ uno sagittæ jactu distans, ubi & mensam ostendi Faleonius ait, in qua S. Dominicus Angelum hospitem excepit; Jacobus autem *extra civitatem* collocat Canonicos istos suos. Ex eo tamen quod frequentissime contigit, ut suburbanæ ecclesiæ per bella vel alios casus destructæ, sub eodem titulo locoque vicino translatæ fuerint receptæque intra muros, facilis datur dubio isti solutio; nisi credere quis malit, quod nihilo minus frequenter accidit, muros hodiernos cum portis ætatis esse recentioris, majorisque circuitus quam fuerint ætate S. Dominici, & eo quo Vitriacensis Historiam suam Occidentalem scribebat tempore circa an. 1219 aut 1220.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra Ordinem Franciscanum varia molitur.

RESPONSIO.

37 Frigidam præter solitum accusationem frigidior sequitur probatio criminis; videlicet, quod *si omnes & singulos hic referres,* Pater Rev. *quos Papebrochius sacro Franciscanorum Ordini rapere, & titulo* Beati *ac* Sancti *spoliare molitur, tomus integer vix sufficeret.* Tantum ego non requiro; sed opto ut vel unum proferas, vere ac certo Franciscanum probatum, quem alio transtulerim; aliquos deinde, ex tanto numero Beatorum, quos hoc titulo indiscriminatim appellat Arturus, ostendi mihi velim, quorum ab Henschenio prætermissorum (nam hic Prætermissos ordinavit) cultus publicus ab Ecclesia Romana probatus vel toleratus sit. Quod autem Arturus inter hos, & alios cum aliqua opinione sanctitatis defunctos, ideoque à nonnullis ante Urbani VIII decreta dictos Beatos, non distinxerit; non ego primus, sed Bollandus multo prius quam Acta Sanctorum nominare ego scirem, improbavit; questus insuper cum Henschenio sum, quod idem Arturus, quamplurimis, quorum nullum certum vel mortis vel cultus diem inveniebat, arbitrio suo & auctoritate privata, aliquem elegisse; in utroque etiam redargutus à Vener. P. Luca Waddingo & successoribus. Interim opus laudo, eoque utor quoties cum honore possum, & ex syllabo nominatorum ab eo, à nobis autem prætermissorum, hunc fructum colligo; quod ea admonitione excitati quidam, subinde nos doceant, aliquorum ex iis verum cultum aut diem, quos diligenter servamus notatos pro Supplemento.

38 Quam

38 Quam eo titulo nobis non indignentur illi Patres, qui aliquam operis nostri notitiam sibi compararunt legendo, apparet ex singulari studio, quo præ ceteris Ordinibus omnibus nituntur labores nostros juvare, promptius quam alii passim suggerentes quas ab iis requirimus notitias. Quod autem minime approbaverint se quoque in scenam novi Elenchi inductos; & quod improbent violentum vestrum contra me agendi modum, ipsimet experimini, quoties apud ipsos Lovanii, Bruxellis, Antverpiæ, & alibi vestros de me triumphos jactatis. Sciunt enim quantus Ordini suo honor ex opere nostro proveniat, per quod sui Sancti Beatique, vix una in regione aut civitate noti, innotescunt orbi Christiano toti; & Acta, vel tineis blattisque damnata, vel intra angustias unius provincialis linguæ constricta, in lucem publicam linguamque Latinam traducuntur. Hæc quoniam mea solius cura fuerunt, ita volentibus Magistris meis, ex solis Martio, Aprili, Majo nominabo Franciscani Ordinis alumnos, quorum à me illustrata Acta, in unum collecta tomum, plus quam 900 folia numerarent; accedentibus autem ex Junio S. Antonii Patavini Actis, copiosissimisque in vita atque post mortem Miraculis, hactenus fere ineditis, & iis quæ ad Januarium Februariumque pertinentia decessores mei antea ediderunt, non caperet omnia tomi unius, quamvis spissi mensura.

39 Sunt ergo à me pluribus foliis descripti in Martio B. Joannes Parmensis, Generalis ante S. Bonaventuram; Petrus Regalatus Aquileriæ in Hispania, & Salvator de Horta Calari in Sardinia: quibus ex muliebri sexu accedunt Agnes Bohemica, Catharina Bononiensis, atque Coleta Clarissarum reformatrix, cum Venerabili Maria Malleacensi, præter nonnullos alios. In Aprili prodeunt S. Ægidius, S. Francisci socius; Jacobus de Bitetis; Luchesius, primus Ordinis Tertiarius, ex ejusque sequacibus Guilielmus Cuffitella in Sardinia. In Majo Bernardinus Senensis, Paschalis Baylon, Ladislaus Polonus, Franciscus Dyrrachinus, Joannes Bonvisius: quibus adde Humilianam Florentinam viduam, & nobilissimam Virginem Camerinensem Baptistam de Varanis; ac denique B. Felicem Cappucinum, cujus solius Acta & Miracula, pleraque ex manuscriptis Italicis, fere 100 folia æquarent. Nec multo pauciora sunt quibus continentur Acta & Miracula S. Yvonis Presbyteri, quem inter suos Tertiarios Ordo Seraphicus impensius colit; omnia fere collecta ex Processibus pro canonizatione formatis. Quorum vero breviora & paucorum foliorum Acta, dictis tribus mensibus edita habentur, ac porro habebuntur in Junio, parata prælo, multo majori numero sunt. In iis tamen, cultus publici celebritate, præcellunt, Guido Cortonensis, Andreas Hispellas, & Benvenutus Eugubinus; inter feminas vero, Angelina Spoletina, & Mattia de Nazaræis, Virgines; Michelina Pisaurensis & Castora Eugubina, Viduæ.

40 Hi omnes aliique ex primo nostro semestri noscendi, licet quinquagenarium non excedant, adeoque vix tertio aut quarto quoque die unum vel alterum Franciscani Ordinis Sanctum aut Beatum ex suo numero suggerant, quos diebus singulis complures Arturus nominat; tanto tamen satisfaciunt magis, nostrum illiusque scopum discernentibus, quanto illis gloriosius est in eorum censeri Catalogo, quos certius probatusque cultus conspicuos reddit; quam quasi obscurari in turba illa confusa plurium aliorum, ordinis & sanctitatis longe inferioris, quibus eos Arturus immiscuit. Sed cur pro nullo omnium, quos Arturus collegit nosque dimittimus, litem mihi in particulari moves, Rev. Pater?

ter? cur de nullo talium probas, ipsum ab immemorabili tempore venerationem publicam & cultum ecclesiasticum apud Minoritas obtinuisse? Illud cum Arturus non probet; tuum erat ostendere, antequam nos neglecti officii erga sacrum Ordinem Franciscanum accusares. Imo cur saltem non transcribis ex Arturo nuda aliquorum nomina: quod utique facillimum tibi, ingens mihi attulisset negotium ad singula respondendi? Verum talis responsio mea, tanto cum dedecore tuo, quanto cum tædio lectoris conjuncta fuisset; cum identidem Te vidisset vel erroris vel malæ fidei convictum.

41 Exemplo sit unus S. Mirus, quem ideo solum nominasse videris, quia ipsimet Arturo ignotus fuit. Sed cum neque tibi notus fuerit nisi ex mea de ipso lucubratiuncula, undenam, quæso, accepisti fiduciam scribendi num. 34, quod, *contra Franciscanorum traditionem ac monumenta, ipsis eum rapere audeo*? Quis eam traditionem te docuit? Quis tibi monumenta monstravit? Si nemo: ipse ea tibi vigilansne an somnians finxeris, nescio; finxisse fatearis necesse est. Quando natus vel denatus Sanctus iste fuerit, nulla hominum memoria prodit: corpus anno 1452 inventum est sub altari, ad quod ab immemorabili tempore ipsum venerabantur Suricenses, lacûs Comensis accolæ: latuit autem denuo corpus illud sacrum, una cum instrumento dictæ inventionis, usque ad annum 1637. Interim fuit ex vulgi traditione Vita quædam istic, tum Italice scripta, qualem Latine dedi; tum picturis expressa, cum epigraphis etiam Italicis, sed talibus, ut ætatem uno vel sesqui seculo majorem non sapiant, nusquam vero appareat indicium aliquod Tertiarii Franciscani.

42 Talem primus ante hos 60 annos sibi finxit Andreas Ferrarius, Vitam novam componens, Tertiarius ipse; sed hujus levissimam conjecturam omnino sibi contemnendam putavit, eâdem in Lombardiâ, decimo post Andream anno, Legendarium tertii Ordinis Italice texens, Adm. R. P. Fr. Hieronymus Comboni Salodiensis, Prædicator & Theologus Ordinis Minorum Observantium provinciæ Brixiensis, olim in Lateranensi Basilica Urbani VIII Pœnitentiarius; & suum istud Legendarium imprimens an. 1648 Bergomi, quæ urbs vix septem horis Como, & octo distat Surico; ut neque ignorasse Auctor S. Mirum potuerit, neque Vitam adeo recenter editam à Ferrario. Ego quidem Legendarium istud vel nondum habebam quando Commentarium de isto S. Miro composui, primam ejus notitiam nactus ex Aloysii de Tattis Comensi Martyrologio; vel memoriæ non satis tenaciter impresseram, ut ipsum consulerem; satis tamen argumentorum me habere credebam, ut à recenti auctore de re antiqua sine teste assertum pro nihil ducerem.

43 Voluit tamen quærere, unde scriptori illi talis cogitatio venisset in mentem; & epigraphas picturarum, de quibus supra, sic concludens, *Supra ipsum etiam vetus altare pictus in fornice S. Mirus conspiciebatur radiato capite*; adjunxi quæ sequuntur, quæque in argumentum accusationis trahit Paternitas Tua „ Conspiciebatur, inquam, in habitu procul dubio coloris rufi aut cinerei, ut passim eremitæ & peregrini solent: & hinc sumpsisse Andream Ferrarium credo, quod eumdem Tertii sui Ordinis Professis tam asseveranter adscripserit, uti de aliis similibus multis fecit Franciscani Martyrologii auctor Arturus, qui pro consueta sibi in hoc genere levitate, non omisisset B. Mirum, si Ferrarii libellus venisset in ejus notitiam. Ego vero non tantum existimo nul-

„ li

„ li certo Ordini adscribendum Beatum il„ lum, sed vehementer etiam suspicor, senio„ rem esse quam ut nolle potuerit tertium „ Ordinem, quem anno primum 1221 insti„ tuit S. Franciscus.

45 Hæc tu, Rev. Pater, ut ita me scripsisse persuadeas *per meram & quidem levem ac infundatam conjecturam, contra Franciscanorum traditionem & monumenta*, nusquam visa, nusquam videnda, abrumpis contextum meum; quem si prosequi voluisses, statim habuisses conjecturæ meæ fundamentum non leve, his verbis deductum: „ Etenim considero, quod instrumentum „ inventionis, conditum anno 1452, & ab „ Episcopo Carafino anno 1653 protra„ ctum in lucem, dicat, quod *jam multo* „ *tempore elapso, corpus beatissimi Miri in* „ *tumulo requievit, unde multissimis claruit* „ *miraculis, & claret in partibus istis; nunc* „ *vero Deus, sua pietate & misericordia, osten*„ *dere thesaurum absconditum dignatus est.* „ Sane hic loquendi modus non exiguum „ temporis spatium, & plusquam unius „ alteriusve seculi videtur requirere, quod „ à morte Sancti usque ad elevationem „ corporis repositionemque sub altari, & „ ab hac ad inventionem, intercesserit.] Hactenus conjectura mea, sed conjectura tantum; quam dum indico velut conjecturum proponi, simul cum aliquo licet non certo fundamento; apparet, non inde concludere me, quod Mirus non fuerit Ordinis Franciscani; sed cuique libertatem relinquere sic ipsam conjecturam reprobandi, ut tamen certum manere velim, professionem Sancti Franciscani nullo argumento probari; atque adeo gratis confictum censeri posse, etiamsi fieri possit, ut revera, siquidem ætas id tulerit, tertium Ordinem fuerit sectatus. Quis autem me in hoc juste possit reprehendere, non video.

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius nonnullorum aliorum Ordinum impugnat Historias.

RESPONSIO.

45 Amphora, inquit Horatius, *cœpit institui, currente rota cur urceus exit?* Pollicitus *omnes fere Ordines* mihi opponere, post quinque obiter adductos incassum, recidis ad *nonnullos*, & satis habes tres alios addere, campoque excedere, miles gloriosus. Ac primum Carthusienses objicis, hactenus mihi constanter amicos; eoque magis, quod dubiolum in ipsa majori Carthusia injectum P. Henschenio, ego ejus socius, ipsomet approbante, penitus detersérim in Conatu; nunc autem & calumniam inde mihi à Tua Paterni. constructam Art. 15 §. 20 funditus everti. Gaudeo tamen hic mihi occasionem datam indicandi, quid primum Magister meus Henschenius, quid deinde ego pro illis fecerimus; gratissimosque vicissim eosdem repertos pergo mihi demereri in Junio, ubi ad diem XI repetient suam S. Roselinam, prolixo satis Commentario illustratam; quam utrum multi eorum noverint, nescio: in Belgio certe, Germania, Italia atque Hispania noverunt eam vel nulli vel pauci admodum. Nec magis notus plerisque est Joannes Hispanus in Sabaudia, cujus Vitam, corporis elevationem, & miracula paravi in diem ejusdem vigesimum quintum.

46 S. Odonis Taliacurtii, in Gallia quiescentis, vitam & miracula in Januario dederat Bollandus; Henschenius in Martio addidit Venerabilem Dionysium, Ruremundæ in Belgio reverenter elevatum. Si Aprilis solum Hugonem Gratianopolitanum dedit, cum Vita à Guigone Carthusiæ majoris Priore scripta; plures dedit fœcundior Majus; scilicet Nicolaum Albergatum, S.R.E. Cardinalem & Bononiensem Episcopum, recusa duplici ac prolixa ejus Vita, quarum alteram coævus & amicus Jacobus Zenus, alteram Carolus Sigonius ex antiquis monumentis collegerat. Ego Petrum Petronium ex Italico addidi, optavique nancisci antiquiorem Latinam, quam B. Joannes Columbinus Jesuatorum Fundator scripsisse scitur. Plures haud dubie sequerentur, nisi Ordo ille, quam amans solitudinis, tam alienus esset à concursatione, quam solent adducere crebra ad corpora Sanctorum miracula, & hæc quæ alii optant apud se multa fieri, deprecaretur à Deo ut fiant pauca. Quidquid tamen nancisci poterimus tanto dabimus libentius, quanto minus id Ordo iste affectat, Deo sanctitatis suæ teste contentus.

47 A Carthusianis transit Patern. Tua ad Minimos. Hi quid de nostro in suum Ordinem affectu sentiant, non meis verbis credas, velim; sed adm. Rev. P. Francisci Giry Provincialis Franciæ, qui de ætate Sancti mecum disputatutus, sic exorditur: „Prodiere nuper, opera ac studio „Godefridi Henschenii & Danielis Papebrochii, eruditissimorum è Societate Jesu scriptorum, Acta Sanctorum Aprilis, „tribus tomis distributa. In primo tomo, „qui decem ejusdem mensis dies complectitur, occurit ad secundam diem Vita & „Historia S. Patris Francisci de Paula, Ordinis Minimorum Institutoris, ab uno „ex illis, videlicet Daniele Papebrochio, „qui sibi hanc provinciam (partito inter „utrumque immenso illo opere seu onere) „assumpserat, digesta & concinnata. Nihil omisit studiosissimum Collector quod „ad rem propositam conferre posset. Neque enim ea omnia solummodo Acta collegit, quæ ad præfatam historiam pertinere videbantur, ut sunt, Philippi Cominei testimonium de Sancto quod lib. 6 „Commentariorum ejus cap. 8 reperitur; „Vita ipsius Sancti, à quodam ex ejus discipulis, eo adhuc vivente composita, quæ „nondum edita erat; & tres ad ipsius Canonizationem processus, Consentinus videlicet, Turonensis & Calabricus, ubi innumeræ de ejusdem miraculis testium „depositiones continentur: quæ etiam „omnia, sibi à nostris communicata, Notis litteralibus, historicis, geographicis, „& chronologicis doctissime, pro more, „illustravit: verum speciali quo in Sanctum Patriarcham ferebatur affectu, ex „eisdem Actis novam Vitam seu Historiam „composuit, per annos secundum ordinem „Chronologicum, singulari labore deductam; pro quo non possumus quin viro „religiosissimo & imprimis erudito tota „mente gratulemur.

48 Labor sane integri anni fuit, manu mea propria descriptus totus, adeoque vastus, ut ipso in libro impleat folia 130: quem ipsi quoque Sancto gratum fuisse duplici comprobasse videtur argumento, cum sub illo P. Godefridum Henschenium, ad mortem ægrum & capitis intolerabili dolore cruciatum, supposito miraculorum libro, nobis salvavit; ipsumque illum Commentarium totum mirabiliter præservavit ab incendio, quo arsit an. 1673 typographia Blaviana, in qua jam imprimendus periisset cum aliis secundæ diei Actis, eodem infortunio consumptis, sed facilius reparatis. Fuit tamen in eodem aliquid, quod

quod non placeret omnibus: quæstio videlicet mota super Sancti ætate, quem nonagenario majorem obiisse creditum eatenus fuerat; ego vero viginti annos inde detrahendos censebam, motus tum aliis argumentis multis, in speciem convincentibus; tum maxime auctoritate Philippi Comminei, qui *jam nuper ante duos menses* cum eo locutus erat, quando scribebat elogium ejus, asserens, quod *in ætate annorum duodecim rupem quamdam subivit, ibique manserat usque ad ætatem annorum circiter quadraginta trium, usque ad eam videlicet horam, qua Rex* (Ludovicus XI is erat) *eum accersivit*, id est usque ad annum 1481. Hoc anno si ille agebat solum ætatis annum 43, moriens anno 1507 (de quo dubitat nemo) potuit tantum vixisse annis 71, quem tamen in Officio proprio ad 91 pervenisse legimus.

49 Scribebat Commineus anno 1498, quem toto vicennio aberrasse in definienda ætate hominis, adeo recenter sibi visi, ægre apparebat credibile: quis enim non continuo distinguat sexagenarium ab octogenario? Sed nihilo facilius creditu erat, Cardinalem Simonetam, anno 1518 coram Pontifice referentem de illo, fuisse ab instructoribus causæ, qui & ipsi Sancto convixerant, adeo male informatum, ut ad 20 annos exerraret? Quia tamen in totis Processibus nulla fiebat anni natalis mentio, neque ætatis quam habuit, quando ex Calabria in Franciam venit Sanctus; & quia alia multa accedebant argumenta, minorem ætatem suadentia; elegi tunc hanc partem, velut ordinandæ Chronologiæ aptiorem. Pater autem Gery, alteram partem sustinere aggressus, plerisque fundamentis à me adductis satisfecit tam commode, ut in hujus denique sententiam, id est, in communem redire me posse crediderim, saltem ut magis verisimilem. Interim, sicuti non puto me arguendum temeritatis, in eo quod prius statui; sic nec levitatis in eo quod postea elegi; in utroque autem functum officio scriptoris sinceri, nulloque affectu in hanc vel illam sententiam ducti, sed solius veritatis amore. Nempe ex tali amore etiam non dissimulavi errorem primorum nostræ Societatis scriptorum, in definienda ætate S. Francisci Xaverii: qui sane non minus mirabilis est in hominibus tam accuratis simul & litteratis, quam ille fuisset in Patribus Minimis, iisque Francis, nec valde senibus, adeoque facilius excusabilibus.

50 Nulla interim inde orta est Ordinis conturbatio contra nos, nemo injuriam sibi aut sancto Fundatori factam voce aut scripto questus est per annos quinque post editum Aprilem. Sed neque post editam Dissertationem prælaudatam auditæ sunt insultationes immodice triumphantium; quin potius expectabant quid ego illa lecta decreturus essem; nihil de meo erga se affectu dubii, & in sua ista de me fiducia nequaquam falsi. Vix enim Dissertationem ipsam anno 1680, quo prima pars Maji edita fuit, accepi, legi, & expendi, cum inclinavi mox animum in illorum sententiam; & circumspicere cœpi, quo potissimum loco id testari possem; & de hoc mox etiam certiores feci Patres Antverpienses. Quin & ad eruditissimum Dissertationis illius auctorem litteras idem significantes dedi anno 1681: ad quas humanissimum, ut par erat, responsum accepi, die 10 Junii sic exaratum:

51 „ Sæpius proposueram mittere ad „ tuam Reverentiam Dissertationem no„ stram, de ætate qua vixit B. Franciscus de „ Paula, Institutor noster; sed modo hoc, „ modo illo promittente se laturum, aut fi„ deliter directurum, subinde vero variis „ ex causis impedito, hactenus res incas„ sum abiit. Interim gaudeo maxime, quod „ in manus V. Reverentiæ pervenerit: ne-

„ que enim eo modo composita est, ut ejus „ conspectum erubescere debuerit: sed amice omnino, & cum ea reverentia quæ „ tanto viro, tantumque de Ecclesia, de „ Sanctorum societate, & de omnibus veritatis amatoribus bene merito, debebatur. „ Jucundissimum vero fuit, nostram & „ antiquam de illa ætate sententiam tuo jam „ calculo, tuoque judicio roborari. Nec „ enim quisquam est, cujus judicium, in „ hoc maxime genere, pluris æstimari debeat: sed neque teipsum unquam ut judicem detrectavi. Novi enim, & ex frequenti operum tuorum lectione comperi, „ tantum tibi inesse veritatis amorem, ut eâ „ sive proprio studio, sive per alterius disputationem illucescente, præconceptas „ opiniones deserere, & alias amplecti sis „ paratus: unde non parum securum esse „ puto apud Te, contra teipsum, causam „ agere. Rem vero mihi totique Ordini „ nostro pergratam facies, si in quarto Maji „ volumine, quamprimum, ut arbitror, „ edendo, occasione aliunde arrepta, significes, Te in veterem Ordinis sententiam „ jam inclinare, quemadmodum in tuis „ litteris promittere dignatus es.

52 Hæc & alia plura, quæ modestiæ causa prætereo, Dissertator, non minus placidus quam eruditus; idemque haud ex vano jactans frequentem operum nostrorum lectionem, quippe cui sub manu erant Vitæ Sanctorum, Gallica lingua recudendæ; ad quod per eamdem epistolam petebat auxilio consilioque juvari, quando ei non licebat præstolari exitum Mensium nostrorum reliquorum. Sed non æque liberum mihi erat multum operæ istuc conferre, perficiendo Majo intendenti, cujus secundam partem, in tres ut primam tomos divisam, simili modo edere properabam. Et jam locum opportunum designaveram retractationi promissæ, in ea scilicet disputatione, quam inter Appendices Maji daturus eram circa ætatem S. Gregorii Nazianzeni: nam & in hac definienda videbar mihi defecisse, quantum excesserant alii; volebamque inire mediam viam. *Tali ergo occasione*, sicuti in Synopsi ultimi Tomi legitur, *satisfeci etiam iis, qui rationabiliter evicisse videmur, S. Francisci Paulani ætatem non esse necessario minorem statuendam, quam usque ad Aprilem nostrum fuerat credita.* Nec minus feci quam pollicitus eram: &, licet varia corporum temporumque incommoda, nobis typographoque oblata, sæpius interruperint progressum operis, vix demum anno 1688 finiti; toto tamen illo tempore nulla à Patribus Minimis audita querela est, vel moræ impatientia; ut omnino nesciam, Pater Rev. qua spe conatus fueris, etiam post impletum promissum, suscitare quiescentes. Ea scilicet bonæ causæ fiducia est; inquies vero & violentia, quali vos utimini, certissimum malæ causæ indicium.

53 Æque securi sunt Patres Crucigeri. Quod si eis possem Fundatorem dare S. Cletum Papam, vel S. Cyriacum, Dominicæ Crucis quondam indicem, sicuti habet fabulosa illius Legenda, non essem ipsis hos negaturus: sed satis persuasi de nostro affectu, nihil isto, quem Patern. Tua excitat strepitu, commoventur, perguntque nobiscum colere amicitiam; hoc solum soliciti, ut congrue nos instruant de S. Odilia, Ordinis sui Patrona & Tutrice in Belgio, in primaria eorum domo Huyensi quiescentis; & de B. Theodorico Cellesio, quem vocant Ordinis restitutorem, impetrata ejus confirmatione anno 1215, & Huyi sepultum anno 1236. Quod eorum desiderium æque prompte implebimus, atque alteri ejusdem tituli Congregationi, non adeo pridem extinctæ in Italia, dedimus Beatos, in Martio Moricum Picenum, in Aprili Venturam Hispellatem (cum Bollandus in Januario egisset

egisset de B. Raynaldo etiam Piceno) nusquam soliciti de altiori eorumdem origine perquirenda. Etenim de hac scripturus Sabellicus Æneade 9 libro 6: *Sunt*, inquit *Crucigeri Lateranensi conventu probati, supremo Innocentii anno qui fuit 1215 salutis humanæ, . . . sed res multo antiquior est, si vera sunt quæ homines ejusdem Religionis ad me, primordia requirentem, longiore sermone scripserunt.* Ea interim sic strictim indicat, ut eis, nulla cogente necessitate, noluerit operosius se opponere. Sic & nos satis habemus indicasse, ad tantas antiquitates credendas, & quidem nulla visibili ac nota successione mediante, validiori & antiquiori opus esse assertione, quam sint nonnullæ Pontificum Bullæ, eas non affirmantium, sed simpliciter testantium, ita Crucigeros ipsos prætendere, sicut & alia alii narrant in fide ea referentium.

§. VII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra suam Societatem, passim repudiat & exautorizare molitur suos Magistros Bollandum & Henschenium, aliosque suæ Societatis viros insigniores.

RESPONSIO.

54 Vellim credere, Societatis nostræ prudentiam, & sedulam vigilantiam pro conservatione boni nominis sui, ad fructum in vinea Domini faciendum necessarii, notiorem passim esse, quam ut persuadere possis hominibus, communis sensus aliquid habentibus; adeo ipsam circa me meosque libros fuisse socordem, ut annis jam triginta legens Vitam venerabilis Magistri P. Bollandi, à me compositam, totque deinde editos tomos, non animadverterit, illum quidem exauctorizari & velut *imperitum* atque *inexpertum* traduci, sua vero privilegia juraque, Pontificiis firmata Bullis labefactari posse eadem via, qua nonnullæ à vobis prætensæ ab annis 800 Indulgentiæ sub certis formulis tunc minime usitatis, similesque aliæ antiquitates vestræ, in dubium revocantur. Vide ergo Art. 2 n. 103 & Art. 3 n. 21. Sed neque credere quisquam poterit, Societatis incolumitatem & honorem Tibi magis curæ esse quam ipsi sit, ut quod ipsa non viderit, id videat Patern. Tua, suis erga ipsam tam benevolis oculis, quam scripta factaque Tua & Tuorum indicant.

55 In quæstionibus ab Ecclesia non definitis, sed liberæ disputantium ventilationi permissis, non solet suos habere Societas *Unius obstrictos jurare in verba Magistri.* In Scholasticis tamen paucas aliquas excipit, justas ob causas; in historicis vero nihil simile statuit, sciens quod facti quæstiones pendeant à documentis allegatis & allegandis; nec putat alterum alteri facere injuriam, qui novis certioribusque repertis, prius verisimilia habita putat sustineri ulterius non debere. Nemo apud nos dixerit, à Bellarmino, Raynaudo, Labbeo aliisque, tenentibus, librum de institutione Monachorum esse suppositititium Latinique & recentioris scriptoris, exauctorizari Salianum, Suaresium, Cornelium à Lapide, aliosque nonnullos insignes Societatis nostræ auctores, qui eum ut legitimum, sicut à vobis afferebatur, exceperunt cum bona parte vestræ antiqui-

taris: cur igitur in eadem causa ego id facere arguor? Cur propter alios nonnullos ex nostris, figmenta Higueriana secutos, viros alioqui doctos ac graves, calumniam patiar, tamquam Societati toti injuriosus?

56 Mallet hæc quidem pacis causa ab iis controversiis, licet mere historicis, abstineri, unde prospicit plus contentiouis quam ædificationis proventurum, qualis est Antiquitas vestra: quam nisi multipliciter provocatus Henschenius, numquam mihi discutiendam commisisset, nec ego suscepissem. Idem, de honore Bollandi sui si quis alius solicitus, ad unum jota probavit omnia, quæ usque ad annum 1680 in eo mutavi, pleraque ex ipsiusmet instructione, etiam in ultima parte Maji, licet post mortem ejus impressa. Nec illa tantum quæ subinde in Bollandi Comentariis notavi, sed etiam quæ notavi in suis; ingenue agnoscens, non omnia simul & semel penetrari posse, & novis quandoque monumentis prolatis, nova formari judicia.

57 Memini illum mihi sæpe narrare, quantopere gavisus Bollandus fuerit, quod discipulus & socius suus in ordinanda Francica Dagobertorum Regum Chronologia, novam invenisset & iniisset rationem, de qua ipse cogitaverat numquam; atque ex ejus judicio multa mutarit in Januario; & plura mutaturum fuisse, præsertim in primis diebus, si integra adhuc res fuisset. Hinc tam libere idem Henschenius postea reprobavit in Aprili Vitam S. Telesphori, de qua mihi hic præcipue litem renovas, satis discussam Art. 11 §. 8. Sicut autem idem Bollandus Henschenio deinde commisit Sanctos, cum Francica historia connexos, in qua nullum peculiare studium ipse posuerat (quis enim unus possit omnia?) sic idem mihi auctor fuit, ut à Vita S. Patricii exordirer, quæsiturus certiora, quam quæ sibi aliis distenro occurrerant, Chronologiæ Hibernicæ, ab illa Vita fere pendentis, fundamenta: & specimen sibi ostensum probavit.

58 Incredibile autem est, quanto ipse Henschenius exultaret gaudio, quoties ego inveneram aliquid, à se vel Bollando necdum repertum; vel obiter dumtaxat delibatum, funditus excusseram. Quid autem criminaris subjunctam Tomo 7 Maji grandem illam pro prægressis tomis Appendicem, quasi in ea voluerim ostentare majorem præ magistris meis vel scientiam vel diligentiam? Hæc quam maligna sit interpretatio, satis intelliget, qui illam Appendicem evolverit. Inveniet enim pleraque esse ex monumentis & libris, partim ipso mortuo primo allatis, partim à me recentius detectis: sunt autem Acta integra ac bene longa, ut Vitæ B. Æmiliæ & Joannæ Ordinis Prædicatorum, B. Juttæ solitariæ in Prussia, B. Zachariæ Ordinis Minorum, B. Stanislai Canonici Regularis in Polonia, libri tres de miraculis S. Gibriani Remis, & alia aliorum, eatenus intacta. Cetera vero non sunt nisi additamenta vel correctiones ad meas ipsius lucubrationes, paucæ admodum ad Henschenianas, quarum nullam Tu arguis aut arguere potes temere factam. Quid igitur in genere tam altum clamas, quasi Appendix illa tota spectaret Henschenium? Additiones istic factæ, sunt fructus annorum duodecim, quibus sub prælo sudavit mensis iste; correctiones, effectus sinceritatis meæ, nolentis dissimulare quidquam magis in me ipso quam in alio; aut successoribus emendandum relinquere, quod ante mortem corrigere ipse possem.

ART. XXIII.

ARTICULUS XXIII.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibentur conjecturæ, argutiæ negativæ, futela, errores, fallaces protestationes, nec non injuriosa satyra, quibus Papebrochius passim invadit & dilacerat Acta Sanctorum.

RESPONSIO.

Titulum hunc, sola terminorum atrocitate differentem à Titulis Articulorum undecimi & decimi quinti, facile mihi esset, Rev. Pater, applicare huic tuæ Exhibitioni, indifferenter & passim invadenti omnes meos Commentarios & Annotationes in Acta Sanctorum. Sed nolo tempus terere. Cum autem te video in hunc Articulum colligere velle quidquid toto libro sparsim in me conjecisti injuriarum atque calumniarum; volo è contrario quam mansuetissime possum ostendere, nihil ferme hic à Te dici, quod in prægressis non plene confutaverim. Quamquam etiam hoc superfluum videri posset, nisi proposuissem vestigiis Tuis presse insistere ad extremum; & suspicarer hinc inde latere fraudes, alibi necdum tam clare proditas.

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius, passim Sanctorum Acta non nisi meris conjecturis invadit & dilacerat.

RESPONSIO.

2 Videamus quæ. *Librum de institutione Monachorum*, inquis; *Græce conscriptum circa annum* 412, *præcipuum Carmelitarum monumentum* (monumenta nulla habet pro antiquitate sua Carmelus, si non alia habet) *per meram conjecturam invadit, adscribens illum* alicui *Franco aut Walloni*. Hincne ego vestrâ impugno opinionem de libri illius præsumpto auctore, & non potius ex eruditorũ plerorumque consensu? Si non id satis in Aprili feci, vide id factum h c copiosius Art. 13 §. 5. Postquam autem satis probavi non fuisse librum Græce scriptum; conjectanti Wastelio vestro, prius inventum esse Gallice quam Latine loquentem, non invitus assentior; & qualem ipse vult fuisse interpretem, talem patior videri auctorem, donec

aliunde certius innotescat cujas ille fuerit. Sed unde liber iste, primus hic nominatur inter Acta Sanctorum? Tu videris. Ut autem hoc semel in genere dicam, in quo continuò laberis, fallus aut fallens: aliud est, ostendere solidis rationibus quidpiam non fuisse seculo 5, v.g. in rerum natura, aut non fuisse ab eo, cui adscribitur, auctore; & per conjecturam deinde quærere, vel etiam tantisper statuere, quis, qualis, & cujus ævi auctor fuerit: aliud, per conjecturam talem, ipsammet illius prætensam antiquitatem vel auctoritatem impugnare. Primum feci, neque etiam nunc pudet, nisi vos Wastelii pudeat, in cujus conjectura fundatur mea: secundum numquam facere intendi, neque recte fieri posse censeo.

3 Conjectura prolata ut conjectura, nemini vertitur vitio vel culpæ, nisi ea aliunde demonstretur omnino puerilis esse; sicut fuit illa vestri Hildeshemii de Pallio Eliæ, in partibus extrinsecis decolorato ex tactu ignei currûs: estq; ea conjectura tanto minus toleranda, quod ipse id non dicat quasi per conjecturam, sed simpliciter affirmet. Cavet hoc sæpius Lezana vester, & ideo pluris tunc à me fit, salva tamen libertate, ejus conjecturas reprobandi. Sic quærenti tomo 4 pag. 80, unde factum fit, ut majores vestri dubitaverint, utrum Albertus, Regulæ vestræ auctor, fuerit Episcopus Bethleemiticus prius, quam Patriarcha Hierosolymitanus; & suspicanti id inde factum, quia Bethleemiticum crediderint dixerintque vestrum aliqui, fuisse antea Carmelitam; indignatur nemo, quia fatetur eam rem valde incertam esse. Nemo etiam indignatur eidem, pag. 84 quærenti, unde dicant aliqui, ab Alexandro Papa III confirmatum Ordinem vestrum, in Synodo anni 1179. & sic conjectanti: *Si dicamus cum nonnullis, Albertum Bethleemitanum Antistitem, ex nostris Eremitis primùm fuisse .... id solum satis esse potuisset, ut institutum nostrum Papa approbasset, quod ab Episcopo, qui id genus vitæ experimento noverat, commendatum viderat.*

4 Infinita hujusmodi habet Lezana, sed habet ut conjecturas: sic autem habentem, an recte ego nominarem *Historicum conjecturalem*? Cur ergo hunc titulum, pro singulari affectu tuo, appingis mihi? Scrutare Baronium, scrutare alios quoscumq; Historicos, & invenies passim conjecturas, alias magis, alias minus fundatas. Quam multa passim occurrunt Criticis, quæ ipsis quidem facillimum est evidentis falsitatis convincere; quid autem sub ipsis falsis veri lateat discernere, difficillimum, aut etiam penitus impossibile, nisi per conjecturas, eatenus dumtaxat valituras, quoad meliores verosimilioresque occurrant. Ita actum à me circa eos quos mihi hic objicis, ac toties objecisti, Martyres Brixienses, acceptos ex Chronica Cerreti; & Leontinos, ex gestis Trium fratrum.

5 De Tiara Papali, ad modum Pilei formata, adeoque libertatis à Constantino datæ symbolum habere mihi visâ; fateor, me per conjecturam statuisse, primum in ea usurpanda fuisse S. Silvestrum: hoc enim suadet usque huc perseverans Romanorum traditio, in pingendis suis Pontificibus, omnibus, usque ad Silvestrum, nudo capite; primum autem Silvestrum, tecto. Quamquam autem non inveniebam aliquod usus tam antiqui testimonium, dubitare tamen non potui, quin is multo esset antiquior seculo 8; quandoquidem tunc compositum Donationis Constantinianæ instrumentum, indulgent ipsi quasi privilegium *Phrygium, id est Mitram*, quo nomine intelligo Pileum auro-phrygiatum, sive tiaram diademate præcinctam. Quid est porro quod in ea conjectura reprehendas, R. Pater? Profer tu meliorem si potes. Ego vero etiam nunc ad ejus confirmationem, ex vestris ad SS. Sil-

vestri

vestri & Martini monumentis, libenter adderem imaginem Virginis, in operis musivi tabulâ, benedicentis flexo coram se Pontifici; si certus essem ibi Silvestrum repræsentari, potius quam Hadrianum I, vel Sergium II, ejusdem ecclesiæ restauratores sub annum 772 & 844. De hoc siquidem dubitare me facit rasa, ad morem Carolinæ ætatis, barba, quam usque ad S. Gregorium & ultra videntur Pontifices honeste promissam aluisse, exemplo S. Petri. Est autem cur Sergii potius esse opiner quam Hadriani. Fortassis interim non erit ingratum, istam, cujuscumque ætatis & Pontificis imaginem, hic expressam videre.

6 Num, 6 accusatur Papebrochius & quidem allegatis expresse ex Conatu *part. I fol. 118 n. 6*, quod *fidenter asseruit, Cletum & Anacletum unam eamdemque fuisse personam*, ac deinde arguitur inconstantis conjecturæ, cum dicat in Paralipomenis pag. 135, quod *nolit pro ejusmodi conjectura pertinaciter contendere*. Primum, falsissimum est: solum enim ostendo, quomodo, posità probabiori nunc multis sententia, unum eumdemque statuente Cletum & Anacletum, commode possit Chronologia Pontificia ordinari; nihil ipse in alterutram partem definio, cum pars utraque auctores graves, antiquos, & sanctos habeat. Secundum, male à Te intellectum est; quod enim in hypothesi ego dico de nomine, quasi primo scriptum simpliciter *Cletus*, post restitutionem cœperit dici & scribi *Anacletus*, hoc est pro quo pugnare nolim; displicere enim videbam ipsis illis, qui unam eamdemque personam sic affecunt Cletum & Anacletum, ut malint ab initio utroque modo indifferenter & dictum & scriptum nomen fuisse. Quamvis autem pro conjectura mea nolim pertinaciter contendere, necdum tamen illa mihi displicet.

7 De Juda-Quiriaco sive Cyriaco, Crucis Dominicæ indice, constanter firmiterque asserui semper, & adhuc assero, eum esse fictitium totum; neque de eo dubium me indicat capitis 4 hic titulus, *Verosimilior de Episcopatu, ætate, & martyrio S. Iudæ Quiriaci conjectura*. Hæc non spectat fictitium istum, sed omnino alium verum Judam, Hierosolymorum Episcopum ex circumcisione ultimum: de quo hanc accipe ex margine Synopsim. *Hierosolymorũ Episcopus 15 Iudas, præsumi potest à Christianis nominatus Cyriacus. & dicitur Martyr obiisse sub Hadriano; credi autem is potest à rebellium Iudæorum duce Catchocheba, multos Christianos necante, necatus, etiam ipse anno* 134. Hæc conjectura eo magis placuit, quod Anconitanos, aliquem S. Cyriacum Hierosolymorum Episcopum venerantes Patronum, eximere possit ea solici-

 tudine,

tudine, quam ipsis merito ingerere potest demonstrata evidenter fictio ejus, cujus se corpus habere credebant. Huc enim semper connitor, ut Ecclesiarum traditiones, si usquequaque salvari non possim, ostendam non omni carere fundamento; sed habere quod sufficiat, ad inductum semel alicujus Sancti cultum continuandum.

8 Nihilo levior est hallucinatio tua ac immodestia, num. 10 sic loquentis: „ Non „ possum ridiculam quamdam, & exsibilatio„ ne dignissimam, præterire conjecturam, „ ex qua infert Papebrochius, Sanctos Ba„ silium & Emmeliam conjuges, tres ha„ buisse filias virgines; nimirum ex eo quod „ habuerint tres filios Episcopos, dicens „ tomo 7 Maji pag. 243 num. 4: *Felix* „ *ille numerus, meo quidem judicio, ternarius* „ *est: quare sicut invenio tres Episcopos, Ba*„ *silium Cæsareæ, Gregorium Nyssæ, & Pe*„ *trum Sebastes; sic etiam existimo, censeri* „ *debere tres Virgines, licet nomen solius* „ *primogenitæ Macrinæ nobis cognotum sit,* „ *duabus fortassis in flore ætatis mortuis.* Quis „ enim nisi mente captus, aut merus fabula„ tor inferet, conjuges aliquos habuisse tres „ filias virgines, ex eo quod habuerint tres „ filios Episcopos? „ Non ego inde id infero, Pater Professor, ne quidem conjectando: sed inferre me fingis, ut conjecturam meam facias *ridiculam & exsibilatione dignissimam; meque mente captum & merum fabulatorem.* Nonne ego scripsi, nonne tu legisti & citasti hæc mea verba, *Felix ille numerus*? An ego illa scripsi otiose, aut tu legisti sine intellectu? Produxeram, loco à te indicato, Sermonem Gregorii Nazianzeni in funere Basilii Magni, notissimi ipsi ac familiarissimi; quo postquam parentum ejus Basilii atque Emmeliæ & felicis ipsorum matrimonii plura bona alia exposuisset; *Mihi*, inquit, *maximum & clarissimum esse videtur, felicitas in liberis. Nam qui simul & multos, & probos atque honestos filios habuerint, in fabulis fortasse reperias; hos autem res ipsa nobis exhibuit; ut qui tales quidem ipsi fuerint, ut, etiamsi talium liberorum parentes haudquaquam extitissent, sibi ipsis tamen ad nominis claritatem sufficere potuissent; rursus autem ejusmodi filios in lucem extulerint, ut, etiamsi ipsi non tanta virtute fuissent, omnes tamen sobolis felicitate superaturi erant. Nam cùm unus aut duo cum laude vivunt, id tale est, ut naturæ adscribi queat; at undique perfecta & ad summum provecta omnium virtus, iis plane, à quibus editi & educati sunt, assignari debet. Quod quidem liquido demonstrat ille felicitatis nomine prædicandus Sacerdotum ac Virginum numerus, eorumque qui in matrimonio eam vim sibi adhibuerunt, ut matrimonium nihil ipsis nocumenti afferret, quo minus ad parem virtutis gloriam aspirarent.*

9 Ad hunc Nazianzeni locũ, de statu vitæ, quem liberi, à Basilio & Emmelia procreati, amplexi sint, illustrandum, suppono ex Gregorio Nysseno filiorum uno, universim ipsos genuisse decem, ex iisque Naucratium, juvenem obiisse. Tum hîc reflectens oculos in *illum felicitatis nomine prædicandũ Sacerdotum ac Virginum numerũ*, continuo subjungo, *Felix ille numerus*, & reliqua à te jam allegata: putoq; etiam nunc, felicem illum numerum rectissime resolvi in ternarium, tum ob alias alibi à Patribus adductas causas, tum præcipue hic: quia hic resolvi necessario in ternarium debet quoad numerũ Sacerdotum, quos ternos fuisse constat. Si igitur numerus Virginum paris felicitatis est cum numero Sacerdotum, ut innuit Nazianzenus, cur non & ipsæ censeantur ternæ? Cumque eodem ex capite merito inferas, eos quoque, qui matrimonium inierunt, ternos fuisse; exurgit numerus liberorum, præter Naucratium, qui ad statum non pervenit; ter ternarius, utique felicissimus. Si interea tibi, Rev. Pater, conjectura-

ctura displicet, quia mea est, tu alium numerum, aliamque conjecturam magis plausibilem, argumentoque proposito aptiorem fuggere. Certe in Sanctis Patribus multa invenies circa numeros dicta, non tam congrue apteque ad captum cujuscumque.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius argumentis negativis, seu ob defectum testimonii coævorum auctorum, cum Joanne Launoyo, passim impugnat historias ac traditiones communiter receptas.

RESPONSIO.

10 Launoyi librum de Argumento negativo nulla hactenus censura perstrinxit, refutavit nemo, præter quemdam Jo. Baptistam Thiers, cujus Exercitationem Dissertationi Launoyanæ oppositam nusquam reperi, sed secum ipsam magis quam Launoyo pugnare hic monstrare conatur, in Appendice post Dissertationem impressa. Ego parte altera inaudita nil judico: fateor tamen non videre me, quomodo aut censurari aut refutari possit liber, qui meris constat locis Scripturarum, Patrum, Theologorum, & Historicorum sacrorum centum & quinquaginta: quorum sic argumentatorum exemplo probatur, *argumentum negativum in quæstionibus ex facto, usu, & traditione pendentibus, multum habere roboris*, ut legitur ipso Dissertationis titulo: quem in Dedicatoria epistola dum explicare nititur, & ostendere quod in omni fere materia *quæstio semper de novitate vel antiquitate rei movetur. Tum*, inquit, *in quolibet ferme genere, si antiquitas desit, abnutiva in medium producuntur: Sed rectène semper, an secus producantur, hic Rhodus, hic saltus.* Est autem operæ pretium legere suam de re tota sententiam paucis sic proponentem.

11 „ Sunt tamen qui difficultatem in „ abnutivis nullam esse volunt; eamque, „ dum cominus urgentem sentiunt, devorare „ se putent, si per contemptum dixerint. „ Negativa sunt argumenta, quibus nihil „ concluditur. Sed, ut verum fatear, illud „ sine ullo discrimine vel delectu qui fa- „ ciunt, eos esse in Dialectica mediocriter „ institutos, quotidie experimur. Neque „ enim canonem illum, quo ex negativis ni- „ hil concludi statuitur, aliter quam de me- „ moria recitant, neque quo intelligendus „ sit modo uspiam attenderunt. At enim, ut „ res spectetur ex seipsa, nec admittenda, „ nec rejicienda est quævis abnutiva ratio- „ cinatio. In iis autem quæ ex conditione „ facti, ex usu & traditione pendent, si „ quadret in omnem penitus subjectam ma- „ teriam, firmissima judicari debet; si non „ quadret, quia potest magis aut minus „ quadrare, aliquando probabilitatis habet „ aliquid, aliquando nihil, idque sæpius. „ Quo in discrimine regula nulla potest cer- „ ta constitui, sed quidquid est totum viri „ sapientis & æquanimis judicio relinqui- „ tur, ex quo recte & apposite ratiocinan- „ di leges manarunt.]

12 Hoc ego, nec amplius ex Launoyo teneo; laudo referentem *Scripturæ loca* atque ex ordine distribuentem *suffragia Patrum, qui diversis vixerunt temporibus, Conciliorum, & quorundam illustrium è Scholæ*

Doctorum. Ad hæc, quæ neque Tu velis aut possis negare, non ad aliqua ipsi Launoyo propria exempla, lectorem meum remitto, accusato à te loco Conatus mei parte 1 pag. 28. Illis bene an male usus Launoyus, in hoc vel illo casu sit, ad me non pertinet respondere: an iisdem aliter quam prudenter usus sim ego, circa historiã vestrã, sive circa Sanctorum Vitas, statuet lector ex præmissis Responsionibus meis; quas nihil hic opus est sigillatim revolvere, cum suis locis singula hic à te indicata capita prætensorum errorum fuerint ex professo tractata & discussa.

§. III ET IV. *ACCUSATIONES.*

Papebrochius technis, sutelis, & cavillis passim Sanctorum Acta impugnat.

Papebrochius auctores synchronos & coævos, quos passim requirit, dum offeruntur, futiliter rejicit.

RESPONSIO.

13 SYnonymáne Tibi sint vocabula, Pater Rev. *Techna*, *Sutela*, *Cavilli*, nescio: ex iis quæ adfers exemplis tribus aut quatuor, nullam possum notare significationis differentiam, ac ne hoc quidem satis distincte intelligo, quid velis significatum. omnibus simul tribus: dum autem expecto, juxta titulum, Sanctorum Acta, nihil invenio nisi generales querelas, pro Carmelitana successione, historia, indulgentiis, cum iterata mentione Martyrum Brixiensium ac Leontinorum: quibus omnibus abunde respondi. Quod autem primo loco, veluti palmare specimen technarum mearum, assumis n. 22 quasi *in Dedicatoria Aprilis astute Clementi X imponat Papebrochius, se Carmelitarum exordium deducere ex scriptorum vetustissimorum fide, ubi tandem convincitur ne vel unum in tribus tomis ejusdem mensis produxisse, imo nec postea,* nescio qua fronte potueris scribere. Numquid non ex Joanne Phocæ oculato teste deduxi, qua occasione, tempore, numero cœperit à majoribus vestris habitari Carmelus, antea seculis saltem sex continuis, si non & quatuordecim, desolatus, quemadmodum per singulas ætates discurrendo monstravi ex auctoribus, unoquoque seculo in Syria peregrinatis? Numquid non docui; ex Regula Albertina, quis tunc fuerit Ordinis adhuc teneri & modici status? Ex Sanwico, qualiter & quando transferri cœptus sit Ordo in Europam? Ex Pontificum bullis, quomodo & quando mutatus habitus? Et ex ipsis Capituli Londinensis ante mutationem Actis, Barrarum in habitu veteri definitum numerum? formam vero, ex ipsamet vestrorum hominum apud S. Antoninum traditione monstravi, aliaque similia?

14 Quinam porro sunt *Auctores coævi, quos passim expetit* (ut dicis §. 4) & *dum offeruntur, futiliter rejicit Papebrochius?* Sanvicus, inquis, *auctor S. Alberto coævus, enumerans monasteria, quæ Carmelita extra Carmelum tempore dicti Alberti habebant.* Verum Albertus obiit anno 1214; Sanvicus anno 1292 transgressus in Europam, verosimiliter necdum decrepitus; si natus fuerit

Alberto

Alberto moriente, agebat annum ætatis 78, & potuit ex iis, qui interfuerant decernendæ anno 1237 migrationi, ejus modum ac tempus certius cognovisse, quam statum Ordinis ante acceptam Regulam; atque ita in eremitoriis, quæ, citra dependentiam à Carmeli Priore, fuerant ante Albertum erecta, & eodem agente illi subjuncta, æque facile potuit errasse, existimando quod ipsa à sui exordio fuerint Ordinis Carmelitici, quam erravit in anno fundati per eumdem Albertum in Carmelo novi monasterii, dicendo fuisse 1199, cum tamen constet prædictum Albertum non ante 1206 appulisse in Syriam, multumque fore si fundare monasterium illud cœperit anno 1209.

15 Joannes Phocæ, qui mihi secundo loco objicitur, vidit primas Carmelitarum intra rudera istic reperta cellulas, parvumque oratorium, & numerum incolarum: de his ergo certissimus testis est: cujusnam autem & qualis ædificii fuerint ea rudera, de quibus loquitur, tanto minus discernere potuit, quanto ruina loci antiquior fuit, & fortassis à tempore S. Hieronymi: atque ita per meram, vel suam vel ipsorum Carmelicolarum, à quibus informabatur, conjecturam, scripsit, *Fabricarum vestigia* istic reperta, fuisse *magni antiquitus monasterii.* Demus enim civitatem Romanam sex septemve seculis sic jacuisse desolatam, ut nec à peregrinis quidem fuerit visitata; quis illius ruinas nunc intuens discernere valeat, quæ profana, quæ sacra ædificia fuerint? Ego tamen non absolute nego fuisse vestigia alicujus monasterii, cum id fuisse potuerint; sed solum dico, de hoc posse dubitari: & quamvis non dubitaretur, ex istis nequaquam posse probari continuationem religionis in Monte Carmelo, nullo grandiori spatio temporis interruptam, ab Elia usque ad Bertholdum vel Brocardum.

16 Swaningtoni testimonium de visione S. Simonis Stock, numquam rejeci, sed semper statui retinendum; solum noto, parum fideliter citari ejus textum, dum pro nomine *Habitus*, quem barratum gestabat Sanctus, substituitur nomen *Scapularis*, eo mortuo primum assumpti. *Enochum*, S. Angeli Carmelitæ comitem; *Visbium*, S. Dionysii Areopagitæ discipulum; *Faustum*, S. Mauri socium; Christianos, SS. Basilissæ & Juliani concives; & Monachos, S. Frontonio coævos; qui testes oculati Vitas illorum Sanctorum scripserint, nullos agnosco nisi fictitios: quam autem minime *futiliter* eos rejiciam, proprio cujusque loco demonstravi.

§. V. ACCUSATIO.

Papebrochius proprio motu retractat ultra bis mille errores, quos ipse inter Acta Sanctorum ex ignorantia commiserat.

RESPONSIO.

17 Mirus es Protheus, P. Sebastiane. *Appendicem Addendorum, Mutandorum, Corrigendorum, ad omnes Tomos Maji*, tomo 7 additam, cum tibi commodum est, calumniaris ut P. Henschenio injuriosam, cujus jam mortui defectus adeo multi, tam prolixa foliorum omnino 350 accessione, debuerint suppleri & corrigi, acsi omnia & singula istic deducta Acta, ipsius forent, cum ea initialibus nominum nostrorum litteris distinguantur: nunc vero mihi soli omnia totius Maji Acta

culis subducendis, vel ex rei alicujus ignorantia, in veros errores aliquos subinde lapsus sim, quos alii fortassis occultarent excusarentque studiosius; ego vero animadversos neque volo neque possum dissimulare.

21 Non tamen, quod mihi exprobras, Pater Rev. integri multi prolixique tractatus sunt, quos abolitos velim. In Propylæo Antiquario ante Aprilem, pars ejus prima, quatenus tentat Regulas universales dare discernendis Diplomatis, mihi quidem displicere cœpit, cum vidi rem eamdem multo uberius solidiusque tractatam à Mabilione; non tamen sic, ut in primis, quæ Horreense diploma spectant capitibus, aliquid retractandum censeam; sed potius glorier evicisse totum, quod intendebam; & in ceteris quæ censuravi Diplomatis, plurima recte censurata esse. In secunda vero parte quæ Carmelitas spectat, quam nihil retractare debuerim ad substantiam pertinens, docebit sequens Paragraphus: in tertia de Brixiensi Martyrio, per Ceretum de scripto, nihil est quod mutatum velim, quam lineas duas, cavillationi obnoxias.

22 Conatus meus Chronico-historicus in Catalogos Romanorum Pontificum, quem alii vocant Propylæum Maji, tractat rem, Baronio aliisque hactenus desperatam, quoad ingressus exitusque singulorum Pontificatuum, atque adeo ipsa Interpontificiorum spatia; procedit autem ex principiis, satis solide à me probatis, de initio, à die, non electionis, sed ordinationis sumendo, eaque Dominica; cui ex more ecclesiastico adnecti posse præcedens Sabbatum, velut unum cum ipsa diem ecclesiasticum constituens, postea didici ex S. Leone, Regulam à me positam irrefragabiliter confirmante, sicut ostendi Art. 2 § 15. Annorum, mensium, ac dierum numeros suggerebant ipsi veteres Catalogi, quibus subinde variantibus, eum elegi numerum, qui Chronologiæ, juxta principia prædicta ordinandæ, commodior videbatur; adeo ut appareat (quod etiam ubique profiteor) totum istum Conatum non nisi ex parte demonstrativum esse, ex alia vero parte conjecturalem; ideoque rem adhuc imperfectam, Conatum vocare malui, quam Chronologiam, utpote non nisi longo sæpiusque iterato examine & collatis plurium eruditorum studiis perficiendam, quæ tamen valere interim possit.

23 Cum autem Chronologia sit veluti catena, cujus si unum annulum loco moveas, moveri vicinos utrimque necesse est; hinc contigit, ut mihi, subinde meliora certioraque observanti, in iis quæ ex sola conjectura pendebant, necesse fuerit sic mutare aliquid etiam in proximis. Et quia postmodum prodierunt iidem Catalogi, ex antiquissimis scriptoribus & Mss. Codicibus, accuratius quam eos ego habui inter se collatis, ab Illustriss. Schelstratio, post ejus opus Chronologicum Romæ editum anno 1692; Critica vero Antonii Pagii ad Annales Baronianos edita anno 1689, non pauca suggerunt consideratione digna, & forte efficaciter probatura quod non æque felix ubique fuerim; existimo fore, ut in altera ordinatiorique ejusdem Conatus (si Superis & Superioribus placet) editione, cui Paralipomena omnia suis quæque locis inserentur, denuo mihi se offerant non pauca, quibus Conatus meus magis promoveatur ad desideratam perfectionem.

24 Hoc cum fiet, necesse erit ut Kalendarium seu Fasti Pontificales, Indicesque eorum tam Chronologicus quam Alphabeticus, tot, imo bis totidem subeant mutationes singuli, quoties vel leviter in uno aliquo Pontifice mutari debet numerus aliquis; eo quod ejusdem Pontificis nomen, idemque numerus, in singulis feriebus bis tertiove occur-

occurrat. Atque hæc est quod dictum volui, ante correctionem Kalendarii in Paralipom. pag. 158, his verbis: *Correctiones & Mutationes, in hisce Paralipomenis digestæ, non solum totidem correctiones hic*, id est in Kalendario, *exigunt, sed etiam duplo plures*. Ego hic non fisto, verum clare rem explico, sequentibus verbis; *Dum punctum, ab una in alteram diem transferendum, hic adscribi, istic expungi debet*. Hæc verba si addidisses, Pater Rev. nihil miri dixisses rem bene intelligenti; nec mutationum aut correctionum numerum fecisses pene infinitum videri toto in opere; cum ibi solum agatur de pauculis illis paginis corrigendis, quibus constat prædictum Kalendarium, cum iis, quos dixi, Chronologico & Alphabetico nominum Pontificalium Indicibus.

25 Lubet porro hic quærere, qua ratione potuerim ego paucorum annorum spatio in propriis scriptis, proprio motu, tot, quot dicis, etsi male numeraveris, errores observare (solent autem homines in propriis defectibus non valde esse lyncei impediente plerosque Philautia. à qua me vacuum penitus esse vellem equidem, sed jactare non ausim) quæro, inquam, qua ratione ego potuerim decennii spatio observare tam multos meos errores; Tu vero, Pater Rev. (quem ex nimio erga me amore in iisdem cæcutivisse nemo facile credat) nec unum quidem alicujus momenti verum errorem, qui quidem consideratione viri honesti & accusatoris ingenui dignus esset, potueris observare simili spatio annorum decem, quot tuæ Exhibitioni librisque meis excutiendis impendisti, sed necesse habueris tot imaginarios errores producere coram Apostolica Sede? An forte inter utrumque nostrûm eadem est differentia, quæ fuit olim inter Israëlitas & Ægyptios; ut mihi quidem, in unicam veritatem intendenti, facile apparerent quicumque nævi mei; Tibi vero densissimis septo tenebris, ex studio vindictæ capiendæ offusis, non appareant, nisi figuræ tristes atque terrificæ, eæque prorsus imaginariæ?

§. VI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius nonnullos retractat errores, quos ex crassa ignorantia commiserat in historia Carmelitana.

RESPONSIO.

26 Quanto plures magisque erubescendi erunt errores, quos ex ignorantia crassa, imo crassissima, commissos retractaverim; tanto evidentiora proferes, Pater Rev. testimonia sinceritatis meæ & promptitudinis ad corrigendum quidquid quacumque ex causa peccavi. O si omnia & singula, quæcumque vobis in opere nostro displicent, sic potuissem retractare! quam alta in pace, & quanto cum vestri Ordinis totius applausu procederent cetera! quam cito evanescerent tam multi hic objecti errores! Iterum dicerentur Acta Sanctorum, ab Henschenio & Papebrochio illustrata (sicut dicebantur cum Bollandi & Henschenii titulum præferebant) Opus sanctum, Opus incomparabile, Opus Ecclesiæ toti utilissimum, imo necessarium; omnibus regnis, ordinibus, statibus perquam honorificum, grave nemini.

27 Ut quid ergo tantam felicitatem mihi, tantam approbationem operi cunctor acquirere? Utique respondebunt omnes, qui aliquid humani sensus habent; Veritas

patens

patens ac manifesta, quæ fecit ista circa historiam Carmeliticam tam prompte tamque candide retractari, non est inventa in aliis ejusdem historiæ punctis, hactenus controversis; imo per hæc Responsa demonstrata est palpabilis falsitas, & calumnia evidens in ceteris omnibus accusationibus. Ego certe hisce componendis eo usque profeci, ut de insufficientia, ne quid gravius dicam, probationum vestrarum convictissimus, spem omnem amiserim melioris probationis majorisque satisfactionis aliquando accipiendæ; licet semper paratissimus eam recipere quandocumque offeretur, & tam ardenti vestro desiderio facere quam plenissime satis. Sed videamus, quænam sint illa, & quam parum ad substantiam historiæ vestræ nostræque controversiæ pertinentia, quæ ego retractavi; quam etiam male ex illis inferat Patern. Tua n. 36, *merito videri præsumendum, quod errores nonnullos sciens & volens contra veritatem evidentem effutiverim, ad explodendum Carmelitarum ab Elia Propheta originem & successionem.*

28 Num. 37 ais, quod Papebrochius *debacchetur in Carmelitas, quia tres Lectiones & Orationem proprias de S. Alberto, à Pio V approbatas & concessas Canonicis Regularibus, sacra Rituum Congregatio approbavit pro Carmelitis id supplicantibus*: quodque deinde *à veritate convictus, quam injuriose & calumniose Carmelitas aggressus fuerit* in Hist. Patr. Hierosol. *injuriam reparatam omni modo cupit... & in prædicto Commentario expunctam vel mutatam bonam partem numeri* 58. Quid æquius, quam reparare injuriam, quomodocumque illatam, mox ubi agnoveris? quid etiam rectæ rationis congruum magis, quam præsumere, nec scienter nec volenter illatã, quæ tam prompte ac plene reparatur? Obierat Pius anno 1572; Canonicorum Regularium ab illo probata Officia sexies aut decies recusa habebantur usque ad annum 1650 & ultra, nullam autem ea faciebant Alberti mentionem; quorumdam ex ipsis Generalis Procurator Romæ, interrogatus 1667 aliquoties, numquid de talis Officii per Pium V approbatione sciret, nec nomen quidem Sancti agnoscit. Quis hic cogitaret Lateranenses usurpare Romæ Officia alia, Mediolani excusa, inconsulta Rituum Congregatione, anno 1660 velut approbata à Pio V, & in his Lectiones aliquas de S. Alberto? Profecto quam temerarium fuisset factum suspicari, quod prima fronte videri debebat omnino incredibile; tam inculpabiliter ignorabatur ab aliquo Antverpiæ constituto, & ut sciret operam aliquam, sed frustra dante.

29 Postquam tamen constitit, ita reipsa actum esse & agi à Lateranensibus, adeoque eatenus vacare culpa qui id Congregationi proposuerant; numquid plene eis fiebat satis, ipsos excusando; Lateranensibus autem relinquendo onus Romæ probandi factum suum? Cum vero jam appareat, petitas à Carmelitis, & à Congregatione concessas Lectiones, ab illis non usurpari, sed alias, de quarum approbatione nihil uspiam legitur; numquid non iterum redit suspicio fraudis & subreptionis alicujus, ab eo commissæ, qui petiit illas sibi concedi, quas sciebat aut scire debebat multis esse erroribus inquinatas; sed sciri id nolebat, quia ipsi errores erant ex Saraceno Carmelita accepti? Quid vero ista qualiscumque probatio, petitio & concessio tam sero facta faciebat ad meum argumentum? Nam ibi Carmelitas laudabam, quod S. Alberto multis titulis obstricti jam pridem, cum inter sui Ordinis Sanctos colendum susceperint, quando de ejus cultu neque Canonici Regulares, quorum fuerat institutum professus; neque Ecclesia Vercellensis, cujus fuerat Episcopus, adhuc cœperant cogitare. Numquid non hoc totum manebat verissimum, & cum Carmelitarum laude conjun-

Simile est quod in Epitaphio Venerabilis Yolandis, filiæ Comitis Vianensis & fundatricis parthenonis sui in Arduenna, notatam animulam supra caput defunctæ, quam incensantes Angeli in cælum efferunt, crediderim esse signum sanctitatis singularis, & opinionis de ea in vulgus fusæ; postea didici ejusmodi animulas angelosque frequentes in Franciscis Epitaphiis conspici, idque indicavi tom. 7 Maji pag. 705; eoque retractavi præjudicium ex talis signi defectu sumptum, contra interpretationem eorum, qui scripserant, præfatum Henricum coli à Boppardiensibus ut Sanctum. Sed talis retractatio, quam probat meam sinceritatem, tam inutilis est probandæ sanctitati prætensæ; quæ cum nullum vel ex epitaphio, vel in alio quocumque testimonio veteri habeat fundamentum, gratis præsumitur ex sola epitaphii, vulgaribus speciosioris, positione. Ad historiam autem Carmelitanam omnino facit nihil, Sanctusne creditus vulgo fuerit, an non, is de quo agitur, quamdiu ille manifeste ostenditur, non fuisse Carmelita.

33 In eodem 2 Tomo Aprilis, contra existentiam Carmelitarum in Europa ante annum notæ migrationis; putavi irrefragabile argumentum duci ex silentio Vitriacensis, in historia Occidentali describentis omnes sui temporis Religiosos, etiam *Prædicatores*; idque recte ac merito putavi, sicut hic ostendi Art. 16 n. 170 & 22 n. 33. Cum autem in eo diceret falsificasse auctorem, nominando Prædicatores, quos ille asseverabatur omnino non nominare; animadverti Andream Hojum, in suis ad illam Historiam notis pag. 471 *breviter notare tempora, quibus religiosorum Ordines, quorum meminit Auctor, vel exorti sunt vel floruerunt*; ipsumque Hojum istic nominare quidem *Prædicatores*, sed pagina versa mirari, *hujus Ordinis nullam ab Auctore synchrono fieri mentionem*; atque hoc animadverso, citra novum recursum ad textum Vitriacensis, neque suspicans ipsummet Hojum hallucinari, credidi Vitriacensem revera nusquam meminisse Prædicatorum, meque processisse ex ultima pagellæ linea, non procedendo ad primam pagellæ sequentis: ideoque in Hist. Patr. n. 228 infelicem dixi fuisse casum, quod ibi hæserim: *nam si*, inquiebam, *tantillum ultra legissem, totum eum paragraphum abolevissem.*

34 Ita est. Sed eum errorem, qui nullus erat, Accusatores tamen mei pro certo notaverant, retractatum volens, incidi in errorem verum, damnans meipsum, ubi non debebam; ut patet ex dictis. Sed cum hoc ipsum indicet promptitudinem meam ad retractandum, etiam nimiam; ipse hic excessus mihi pro excusatione est, aperteque demonstrat, quam longe à pertinacia absim; qui in retractando facilis usque ad excessum, nunc cogor ipsam retractationem retractare; ne ea Prædicatoribus noceat, revera à Vitriacensi laudatis, sicuti initio dixeram; sed cur dixissem, non recordabar, cum ejus dicti reddenda ratio & probatio erat. Homo sum; &, inter varia ac multa studia, non semper omnium & singulorum recordor, quibus ad hoc vel illud scribendum adductus fui. Id hic mihi accidisse si quis vitio vertat, opto ut ipsummet nunquam memoria sua destituat, in aliis majoris momenti rebus: & hoc tibi, Rev. Pater, sæpius obvenisse præsumere volo, ut in multis possim Te habere excusatum, quem ex animo cuperem excusabilem videri omnibus & in omnibus.

35 Talis etiam fuit lapsus calami mei exerrantis vel typothetæ hallucinantis, per quem in præcitato Propylæo Aprilis parte 2 p. 1 legitur *nemini in mentē venisse, ut ante sec. XIV translatos in Europam Carmelitas diceret*, cum ibidem in margine legatur, eos *sec. 14 primum migrasse*. Quis enim non videat ex Inn. Papæ,

mox ad probationem allegatis litteris,ut anno MCCXLVI datis, poni istic debuisse & legi debere, *seculo* XIII,& 13 ? Idem probat deinde allegatus Sanwicus; tamquam eodem seculo 13 vivens; & mox infra n.3, agitur de Conventibus circiter triginta, de quibus Lezana, velut fundatis ante annum MCCXXXVIII,& ex quibus nec unum quidem reperiam, cujus probationem esset difficile manifestæ vanitatis aut etiam falsitatis convincere. Nam etiam is qui ex Doutremanni Historia Valencenensi nominabatur, veluti fundari cœptus an. 1135, absque ullo certo documento,eo magis suspectus erat, quod eodem Doutremanno teste, primus ei loco Prior datus fuerit anno 1245; & nominato ante hunc Vicario, solum dabatur biennium regiminis, quod proinde poterat cœptum videri an.1243. Postquam vero prolatum fuit instrumentum anni 1235,de quo egi Art. 16 n. 184, neque causa magna apparebat cur haberi suspectum deberet. Nolens ego litem pro duorum triumve annorum differentia sustinere, mutari unum verbum jussi, num. 204: & deinde ad num.271, quo ostenderam ex iis quæ antea fuisse dicuntur Conventibus nullius antiquitatem probari, jussi prolixiorem additiunculam hanc apponi:

36 „Ex hactenus dictis apparet, annum 1238, tamquam annum cœptæ „in Europam migrationis, eatenus solum „à me defendi, quatenus nullus fide di„gnior Sanvico auctor profertur, aut rei „gestæ vicinior, & prolata in contrarium „exempla satis commode refutantur. Aliàs, „cum S. Cyrillus faciendam migrationem „prædixerit ante obitum suum, qui juxta „meum calculum contigit 6 Martii 1233, „congruentius videtur futurum fuisse, si ea „res tractata sit ipso eo anno, congregatis „ad novi Prioris electionem Fratribus; & „sic nullam difficultatem faciet Valence„nensis in Belgio fundationis tractatio, de „qua dicuntur fidelia satis instrumenta ha„beri pro anno 1235 mense Martio. Ne„que gravis hic error fuerit in Sanvico, an„nis 70 aut pluribus post rem factam scri„bente] In hoc loco supprimendo Tune magis *astute* egeris,ut cavillaris de me n.46; an ego in scribendo, æstimet æquus lector:qui notans Art. 16 n. 182 P. Danielis à Virgine Maria sententiam de vera Conventus Valencenensis origine, ut multis annis posteriore,cujus solummodo præludium quoddam fuerit donatio Carmelitis facta an 1235,hospitium aliquod tunc ibi nactis,non fixum domicilium,judicabit rursus, me nimis promptum ad retractandum fuisse, qui salva Sanwici & mea auctoritate, ipsum ab errore etiam levissimo excusare poteram, & me ab onere retractationis liberare. Sed,ut dixi, malo liberalis nimis quam tenax judicari, præsertim in causis Carmelitarum, aliunde tam profligatis, ut exiguo lenimento nequeant sublevari.

37 De *Cognominibus* familiarum nobilium,stabilibus & hereditariis,nihil vel retractavi vel retractandum habui; sed notavi hallucinationem eorum,qui Agnomina personalia, nec altius ducta, nec ad posteros transitura,cum prioribus confundentes,ex posterioribus me putabant argui manifesti erroris, errantes ipsimet manifestissime, sicut & Paternitas Tua eos secuta. Denique quod locum de Discalceatorum Gallobelgarum Provinciali, tamquam in rebus fidei non satis sano, licet verum & publicis instrumentis demonstrabile sit; optaverim abolitum, veluti minime necessarium,quantumvis opportunum causæ; non debebat mihi hic & alibi exprobrari à Tua Patern. nisi velles inquietari mortuum, meque cogere ad reddendam dicti mei rationem, sicuti invitissimus feci Art. 4, n. 36.

§.VII.

§. VII, VIII, IX. *ACCUSATIONES.*

Papebrochius promissiones suas, protestationes, & juramentum non servat.

Papebrochius, non rationibus vel auctoritatibus, sed injuriosis satyris, sarcasmis, opprobriis & convitiis passim sacras impugnat historias.

Papebrochius astute Auctorum textus falsificat, alterat; & prosuis conjecturis, contra evidentem veritatem, sic citat vitiatos.

RESPONSIO.

38 HÆc tam gravia crimina, tumultuatio in chartam conjiciens, Rev. Pater, neque ad ea probanda quidquam allegans, nisi nunc refutata; cogis me brevitatis causa in unam omnia conferre Responsionem. Nam promissam, juratam & debitam Sedi Apostolicæ obedientiam ac reverentiam, nihil à me imminutam demonstravi toto Art. 2. De nominato semel iterumque Natale Alexandro in ultimis tomis Maji, contra quam faciendum proposueram in Conatu, rationem & excusationem dedi Art. 3 n. 50. Præcitato quoque Art. 2 §. 14 probavi, Apostolicam Sedem esse & reipsa haberi *Veritatis Magistram*, etiam tunc, cum ostenditur Pontifex aliquis, referendo quidpiam ex alieno relatu vel communi sui temporis opinione, erravisse quoad factum quodpiam particulare, non revelatum; quia ille in talibus non plus fidei exigit, quam auctoritas id referentis vel vulgi sic opinantis probare possit.

39 Hæc tantummodo dicens ego, quantum distο ab Alphonso Tostato, Episcopo Abulensi! Quin tamen is agnoverit Apostolicam Sedem pro *Veritatis Magistra*, non auderes, credo, dubitare Tu, Pater Professor. Quod ego de puri facti quæstionibus dico, extendit ille etiam ad Juris Canonici decisiones, & super cap. 8 libri 2 Regum, à quæst. 184 ad 202 quærit, *an probationes & argumenta Innocentii III in cap. Gaudemus de verbis Gen.* Propter hoc relinquet homo patrem & matrem & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una; *probent unitatem uxoris in matrimonio semper fuisse necessariam .... & quid veritatis ac falsitatis contineant octo dicta seu rationes præfata sua Decretalis.* Cumque multis eas impugnasset, tandem sic instituit quæstionem 202: *Quid est respondendum ad auctoritatem tanti viri, sicut fuit Innocentius, qui fuit Papa & Doctor summus?* & suscipit ostendendum, *quod assertioni Papæ, circa veritatem quamlibet, non tenemur stare; quia potest Papa decipi & errare, & alius verius ipso intelligere; & hoc est quod communiter dicitur, Statuta Pontificum tenenda sunt, non assertationes.* Scio quam hæc sint cum grano salis, & quidem bene multi, intelligenda; allego tamen, ut ostendam, Catholicissimorum etiam Doctorum sensa in hac materia, quandoque multo crudius exprimi, quam ego expresserim mea, cautissime ea circumcidens & limitans; & quod ipsos tamen propterea nemo accusat quasi suspectos de hæresi.

40 Idem Tostatus, in Defensorio cap. 75, docet, *quod non solum de pertinentibus ad fidem Concilium judicat de Papa, sed etiam in pertinentibus ad mores & crimina.* Hujusmodi propositionem aliquando censuratam fuisse, non scio; nolim tamen eam tenere, quia rationibus ibi allatis non convincor ad assentiendum Tostato; & exempla Sanctorum Damasi atque Symmachi aliorumque Pontificum, in causa adulterii ac similium criminum, judicio Concilii sese subjicientium, existimo fuisse argumentum animi, de sua sibi innocentia conscii, ideoque ultro sese istuc demittentis; non vero juris alicujus, quod, extra casum erroris in fide, Concilium supra Pontificem habeat. Magis ad rem meam, quæ historica est, facit, quod idem Tostatus, cum istic cap. 16 posuisset, *quod Christus non sit mortuus 25 Martii,* sed 3 Aprilis, *& quod possibile non erat Christum passum fuisse die illo, nisi viveret 175 annis,* rejicit totam hac in parte auctoritatem Kalendariorum & Martyrologiorum, negatque ex iis constare de sensu universalis Ecclesiæ. Objicientibus autem etiam sibi Augustinum, cujus libri sunt ab Ecclesia approbati, cap. 81 *inducit multas rationes evidentes, ad probandum, quod cum Ecclesia approbat aliquem librum, non facit quod detur fides ei necessaria, velut si contenta in eo forent definitiones Ecclesiæ;* imo nec quidem sic, ut summa ei debeatur deferentia in linea auctoritatis humanæ, quod in Præambulo tuo 1, Pater Rev. tantopere urges. Hanc enim, in quæstione prædicta de die mortis Christi, Augustino, ab Ecclesia probato, non defert Tostatus; sed libere ac fortiter contradicit omnibus argumentis, quæ non solum ex parte S. Augustini aliorumque nonnullorum Patrum, sed ex parte Ecclesiæ totius, in eam sententiam olim fermè concedere visæ, objiciebantur; usque adeo, ut putet demonstrare se, quod impossibile sit, eam esse veram. Et tamen habet ille Ecclesiam, æque ac ego, pro Magistra veritatis; neque solum qua scriptor vel Jesuita, ut ego; sed qua Episcopus, juraverat ei obedientiam specialem.

41 Expostulatio §. 7, pro Historiis sacris, tam indigne (ut prætert titulus) à me tractatis, cum ad probationem venitur tandem resolvitur in Acta S. Silvestri, Donationis Constantinianæ, aliaque ejusmodi figmenta, ac denique in Martyrologii Hispanici contemptum, ejusque auctorem Tamayum ac præcentorem Higueram; cum quibus multo mitius agi à me quam meruerint, docebunt Eminentiss. Card. Aguirrii contra eosdem invectivæ acerbæ, ad quas lectorem remitto; ubi etiam cognoscendum dedi, quis de ipso Tamayi Martyrologio sensus sit Clarissimi Auctoris Bibliothecæ Hispanicæ, quem hic, parte sua 2 multo prius edita de Tamayo juvat loquentem audire; minus acerbe quidem, sed non minus efficaciter ad omnem fidem ei abrogandam. *Ioannes,* inquit ille. *Tamayus de Salazar .... nomen suum variis scriptis operibus, piis quidem omnibus & multiplici eruditione ornatis, posteritati commendavit; de Historia vero Hispanica non optime meritus fuit; utpote Pseudodextri & similium spuriorum historicorum assecla & propugnator: ex quorum fere scriniis parum feliciter compilavit* Martyrologium Hispanum &c. *Protulit in lucem ex manuscripto codice, ut jactat, antiquo Gothico* Aubi Hali, civis Burdigalensis, Poëtæ Toletani, carmen heroicum de adventu D. Jacobi in Hispaniam, notis illustratum Madriti an. 1648. *Hoc autem magna ex parte, nescio cujus damnanda opera, ex Alvari Gomezii, Poëtæ seculo superiore celebris, Talichristia male consutum esse, nos docebimus alicubi ex proposito* (prout factum intelligo in nunc demum edita, sed necdum huc perlata parte 1 ejusdem Hispanicæ Bibliothecæ.) *Inconsutosque*

cautosque lectores hujus absurditatis & fallendi impotentia monebimus. Atque hæc ideo addo, quia prænotati Martyrologii præcipua fere lumina (si placet Superis) ex ejusdem Auli Hali Epigrammatis, eâdem fraude confictis, sumuntur; quæ ipsa, ut merentur, sæpe cogor explodere.

42 Quod ad falsificatos, alteratos & vitiatos Auctores attinet, primus allegatur §.8 Jacobus de Vitriaco. Quam vero nihil ei temere addiderim; sed ejus de Prædicatoribus locum, nemini hactenus bene intellectum primus explicaverim, ad ipsius Ordinis laudem minime vulgarem, ex antedictis patet. De Sixtina Bulla, apud Lesanam primùm à me frustra quæsita, deinde ejus reperta apud eumdem mentione, Art. 3 §.10 reddidi rationem; nihil autem illi, ut sincera credatur, profuturus fueram sive illius mentionem in Lezana statim reperissem, sive non; mansisset enim verum, quod non fuerit ausus ipsam Bullam proferre; sed satis habuit de ea dixisse, quod confirmet antiquas omnes priorum Pontificum, etiam Leonis IV, Indulgentias; conscius verosimiliter sibi, inveniendos istic Honorios Pontifices nonum & decimum, qui numquam in rerum natura fuerunt, aliaque similia, naris emunctæ lectorem statim monitura, ne tali Bullæ temere crederet quidquam.

43 Nicæno Concilio nihil à me fuisse affictum, sicuti iterum hic mihi impingitur, ostendi Art. 5 §.7. In Basilide vero non contradixi Magistris meis Bollando atque Henschenio (quod ultimo loco mihi exprobras, Rev. Pater) quando gentilem Aruspicem reliqui, qualem apud Tacitum Suetoniumque repereram: ac mirum est hoc tam fidenter & toties assumi à Patribus Carmelitis, qui omnes sciunt, Vitam S. Telesphori 5 Januarii non esse opus P. Bollandi, sed vestri Zegeri Pauli; per nimiam, nec satis prudentem Henschenioque improbatam indulgentiam istic admissam; quæquè sublata inde fuisset, si eo tempore id fieri commode potuisset, absque certa totius vestri Ordinis offensione.

§. X. ACCUSATIO.

Papebrochius, haud sibi constans, in multis varias habet contradictiones.

RESPONSIO.

44 Libros scribentium primum votum esse debet, ut ubique teneant veritatem; proximum, ut, sicubi ab ea deviaverint, quam primum illuc revertantur: stultus autem sui amator fit, qui præsumeret, cavere se posse (præsertim in longo annorum 37 & voluminum 14 opere) ne erret unquam; superbus & pervicax, qui agnoscere cum erraverit & corrigere nolit. Tu, Pater Rev. elige quorum in numero censeri velis: jam enim ipsum Te convictum credo multiplicis in tua Exhibitione, non solum erroris, sed etiam peccati, necà retractatione præstanda excusabilis. Me non pudet discere quotidie, quod antea ignorabam; multaque nunc intelligere melius in re historica, quàm intelligebam cum manus primum admovi operi; imo quod tunc sciebam, quasi nihilum fuisse præ eo quod nunc scio; & tamen in his ipsis quæ scire me puto, multa credo esse mihi adhuc ignota, quæ possint vel à me ipso, vita comite, vel à successoribus plurimum perfici, atque etiam emendari.

dari. Videamus interim quæ illa sint, in quibus varians mihi ipse contradixerim.

45 Prima quam allegas contradictio (quasi in Aprili absolute negaverim aliquam Ordinis processionem ab Elia; deinde vero agnoverim) ostensa est hic paulo superius n.30 mere esse imaginaria. Commentariolos de SS. Cyrillo & Bertholdo (hunc primum, illum tertiũ numeratis inter Priores vestros) 6 & 29 Martii, nosti non esse meos, sed P. Henschenii, tunc necdum ingressi in examen vestrarum historiarum; sed solum soliciti, ut breviter de singulis diceret aliquid, quo nec displiceret vobis, nec traheretur in odiosam de vestra antiquitate contentionem. Quid autem ille de Bertholdo dixisset, necdum lecto Joanne Phocæ, certiori auctore, ipsum ex Calabria in Carmelum adducente? Utique non poterat dicere aliud, quam quod dicebant omnes vestri, licet cum plurium errorum admixtione, fuisse patria Lemovicensem. Quomodo vero, nulla ad id necessitate cogente, negasset ei cultum & titulum Sancti, atque adeo extitisse ipsum in rerum natura, quem omnes vestri auctores nominabant, & totus Ordo colebat ut Sanctum?

46 Sed nec ego absolute dixi, dubitari posse, an umquam in rerum natura fuerit. Hoc mihi affingis, Rev. Pater. Dixi, & iterum dico, tam inconcinna & male compaginata esse quæ de isto Bertholdo narrant vester Saracenus & alii; ut, si ea solum extarent, nec aliquid hic dandum putarem Ordinis traditioni, quoad nomina successionemque primorum in Carmelo Priorum, dubitare possem an unquam extiterit. Nunc etiam in hisce Responsis addidi, dubitari posse, an, sicuti à vobis unicus tantum S. Bertholdus colitur, cui nonnulla tribuuntur aptius intelligenda de auctore vestræ transmigrationis; ita satis certum sit, revera fuisse Bertholdos duos; unum, qui S. Cyrillo successit, & de quo certa extant documenta; alium, qui Brocardum præcesserit, postetque videri gratis assumptus, ad explendum quod desiderabatur annorum spatium.

47 De historia damnati Doctoris Parisiensis, fuisse in Carthusia qui dubitaret anno 1662, notavit Henschenius, necdum allato qui rem certius probat P. Columbi libro: ego ex hoc persuasus veram esse, id satis diserte, & cum plena illius Ordinis satisfactione, declaravi loco à Te citato. Quæ hic, obsecro, contradictio, si quod uno anno dubium alicui videbatur, productis post plures annos probationibus, extra dubium collocetur?

48 Dixi, ut objicis num. 65, certissimum quod haberi potest *ratiocinium, ad veritatem secernendam à falsitate, in rebus antiquis*, esse silentium synchronorum ac coævorum scriptorum. *Illud tamen*, inquis, *argumentum passim spernit aut non curat Papebrochius, dum ubique centenas Sanctorum Vitas, tamquam fide dignissimas, refert & approbat, nullam de synchronis auctoribus faciendo mentionem*. Male me intellexisti, Pater Rev. Ut melius intelligas, redi ad dicta de usu & efficacia argumenti negativi, Art. 2 n. 19, Art. 3, n. 155, & hoc ipso Art. 42, atque ex Melchiore Cano disce, tum maxime silentium istud valere, cum est universale plurium qui ista ætate scripserunt, *non omissuri si scivissent; scituri autem, si fuisset*; aliàs valere parum, aliàs & sæpius omnino nihil, quod prudenti judicio sit æstimandum.

49 Nullam in eo esse contradictionem, ut sub Juliano Apostata multi veri Martyres facti sint, & tanquam tales colantur, quamvis *nullum extet indiciũ apud Catholicos scriptores crudelitatis à Iuliano palam exercitæ in Christianos* præcise ut tales; ostendi Art. 11 §. 17: neq; hoc evertitur, ut putas n. 66, exemplo

exemplo *S. Eupsychii, Martyris Cæsareæ in Cappadocia sub Iuliano*, de quo Henschenius ad 9 Aprilis. Hujus Commentariolum si legere totum non vacabat, legisses synopsim marginalem, sic deductam: *Iulianus Imperator Cæsaream venit: ob delubra Deorum diruta iratus, ecclesiarum opes diripit. Clericos migrare cogit; Christianos tributo gravat; S. Eupsychium Patricium, qui fanum Fortunæ dejecerat, morte mulctat.* Vides vexatos Christianos, præcipuum inter eos unum morte mulctatum. Si spectes animum Juliani, factum dices odio Christianæ religionis & zelo ulciscendæ injuriæ diis illatæ: sed uterque affectus palliabatur studio justitiæ, contra publicos (ut ipse censebat) grassatores: quasi jus non esset civitati, toti jam ferme Catholicæ, utendi libertate sibi à Magno Constantino concessa, ad idolorum fana, à majoribus extructa, vel destruenda, vel in suos usus convertenda. Accedit, ad titulum Martyrii magis commendandum, quod S. Theodorus Studita, in hymno ad S. Eupsychii laudem composito, & ipsius Natali solito decantari, expendat oblatam ei vitæ gratiam, si voluisset à religione deficere; quod tamen non obstat, quo minus voluerit Julianus credi, mortem eum commeruisse propter Fortunæ fanum eversum.

50 Quo loco habeam *eruditissimum Annalium ecclesiasticorum parentem Baronium*, in quo me mihi vis contradicere n. 67, etiam cum cogor calculos ab ejus calculo diversos ponere, æque ac Pagius Auctor Criticorum in illius Annales, ostendi Art. 8 §. 2. Bollandi in Acta Sanctorum labores, non minoris quam Henschenius facio; sed cum eodem censeo, non potuisse ab eo omnia tam perfecta dari, quin subinde locum reliquerit correctioni & additioni; in aliquibus etiam recipiendis, veluti fide dignis, quæ talia non esse nunc deprehenduntur, erraverit aliquando; quod etiam mihi ipsi evenisse in aliquibus, omnino credo; neque ægre feram si successores id observent & emendent, proficientes exemplo meo, & ultra atque ultra conpitentes ad vera discernenda à falsis: imo puto quod, quantumcumque id sæpe fiat, nunquam desinet abundare materia eorum quæ corrigenda & castiganda supersint. *In multâ sapientiâ, multa est indignatio*, inquit Ecclesiastes. Cum enim sapientia (dicam ego, scientia historica) versetur in multa prætensarum rerum investigatione, longe à præsentis temporis usu oculisque remotarum; mens, veri studiosa, quotidie aut fallaci relatu auctorum, vulgi famam temere secutorum, vel certo consilio mentientium, hallucinatur; aut inani verosimilitudinis umbra deluditur; deprehensis autem postliminio erroribus, indignatur, quod videat in historiis humanis tantum inesse caliginis; nec partem ullam capere quietis potest, donec sive in se sive in aliis agnitam falsitatem, quocumque meliori potest modo, correxerit.

51 Ad extremum contradicere me mihi fingis, Pater Rev. in eo, quod Anastasium Bibliothecarium laudans ac sequens sæpissime, sæpe nihilominus corrigo & desero. Hoc si vitium est, non minus Baronii omniumque ecclesiasticorum scriptorum est vitium; qui eodem, quo ego, modo utuntur Vitis Pontificum, ab illo collectis, incipiendo à Petro. Nec enim ipse unus omnium tam Auctorum quam codicum errores & discrepantias corrigere & conciliare sic potuit, ut non sæpe erraret vel erravisse videatur. Ast in postremis Pontificibus, quorum ipse vidit & prolixissime descripsit Acta, & in quibus ipsius de Indulgentiis silentium adduco in argumentum, nemo negaverit summam ei fidem deberi.

52 Eodem num. 60 etiam dixeras, quod *Luitprandum Ticinensem Diaconum, postea* Cre-

Cremonensem Episcopum laudat, & citat Papebrochius, quasi scriptorem insignem & fide dignissimum, dum aliquid habet quod ipsi placet: dum vero asserit Carmelitas fuisse in primitiva Ecclesia, aut alia ejusmodi; vituperat tamquam fide indignum, ejusque fragmenta, à Bollando & Henschenio in Ianuarii Prolegomenis pag. 31 laudata, asserit esse mendaciorum farraginem. Egone Te credam, Rev. Pater, tuis oculis legisse quos citas auctores? Certe pag. 31 præcitata lego Bollandum sic laudare editum sub nomine dicti Luitprandi *Chronicon & Adversaria, cum eruditis* Notis *Laurentii Ramirii de Prado, & Hieronymi de la Higuera,* necdum ita sibi tunc ut postea examinatis; ut tamen addat: *Audio, dubitare viros doctos, an Luitprandi esse videantur, quamque mereantur fidem. Ego id examinare nolui.* Hoc tamen coactus in progressu facere, & ante Februarium pag. 18 col. 2 in margine, *Luitprandi historiam probari* sibi dicit, *non Chronicon aut Adversaria*: & prolixe ostendit, quod in his alia omnia de se ipso scribere fingatur Luitprandus, quam scripsit in suâ certâ neminique dubitata historiâ: ac tandem concludit, rationem se reddidisse Lectori, *cur testimonia, ex eo Chronico Adversariisque deprompta, arbitremur ejusmodi non esse, ut necessario iis acquiescere debeamus.*

53 Ita tunc ille, quam potuit modestissime sese excusans, ab usu eorum, quæ probare nec volebat nec poterat; quando scilicet adhuc multum reverebatur eos, quorum auctoritate figmenta ista prodierant & defensabantur; & timebat totam fere nationem Hispanicam, quæ pro iis stare videbatur, contra se opusque suum concitare, eadem repudiando confidentius ut absolute spuria; sicut postea fieri passus est, imo voluit, ipseque fecit in Martio; jam scilicet certus, contra ineruditam & falli gaudentem turbam, stare prudentiores quosque & sapientiores atque doctiores Hispanos, quemadmodum ex Cardinali Aguirrio docui. Si Bollandum in reprobando primum timidissime, deinde subtimide, ac denique confidenter Pseudo-Luitprando, velis arguere inconstantiæ; respondebit pro eo Nicolaus Antonii, *laudabilem* istam *inconstantiam* esse. Meam circa prædicta inconstantiam, Tu nec laudabilẽ, nec vituperabilẽ, poteris invenire; nisi ostenderis, quod circa ista aliquando hæsitaverim, vel dubitaverim an suppositititia essent tota, atque indigna quæ tam illustre nomen præferrent; sed neque vel verbo uno conaris probare, eumdem ipsum qui Historiam scripsit, mihi omnibusque eruditis probatam, etiam scripsisse Chronicon & Adversaria, eaque immerito ut fictitia rejici. Vis verbo absolvam? Duo diversissimi scriptores sunt, Luitprandus & Pseudo-Luitprandus. Primus, omni fide dignissimus, seculo 10 vixit & scripsit; alter hoc seculo 17 ineunte primum in lucem prodiit, exeunte superiori fabricatus, totus futilis ineptissimusque.

54 Sic Venerabilis Bedæ genuinum Martyrologium, à multis pridem quæsitum, à nemine inventum usque ad annum 1668, à me vero tunc erutum ex octo antiquis manuscriptis, & productum cum tomo 2 Martii, Henschenius & ego in Aprili ac Majo passim laudamus; aliud vero, quod sub ejusdem Bedæ nomine fuit Plantinianis typis excusum Antverpiæ an. 1564, minoris longe facimus, quia ostendi in Præfatione ad genuinum n. 14, illud fuisse ex Adonis Martyrologio non ita pridem compilatum, additis ex Rabani Martyrologio Sanctis quibusdam recentioribus. Vocamus quidem ipsum etiam nunc *Martyrologium Bedæ*, sed cum addito *suppositititium*; nec enim liberum erat omittere nomen Bedæ, licet falsum, quia in Notis ad Romanum & alibi passim sic invenitur citatum. Post hoc discrimen, tali tamque conspicuo loco tam clare positum,

tum, quis crederet futurum, ut aliquis accusaret, inconsequenter nos loqui in uno tomorum Maji, dum Martyrologium Bedæ, nunc allegamus ut maxima fide dignum (quod tamen non solemus facere nisi cum addito titulo *Genuini*) nunc postponimus aliis, ut *Suppostitium*?

55 An ergo obligantur scriptores tomorum, qui jam 20 numerantur, per annos 70 successive elaboratorum, rem in uno aliquo tomo suo operose explicatam & demonstratam, toties recantare, quoties vocibus semel recte institutis utuntur? Sit profundus Theologus, sit peritus Canonista, sit linguarum, non solum Latinæ, sed & Græcæ aliarumque peritus, sit denique in historiis novis antiquisque versatus Censor aliquis; quid ille potest, si non sit imbutus propria operis totius notitia, judicare de duobus ita sibi objectis, & in speciem contrariis, uti prima ipsi fronte videbitur, locis? Et hac ego conditione cogor à Te, Pater Rev. coram judicibus, per iniquam Exhibitionem tuam præoccupatis, nec alia operis mei notitia antecedente instructis, tueri ipsum, accusantibus vestris, & ex parte etiam suffragium ferentibus, reo inaudito, tam graviter censuratũ. *Absit* tamen (cum justo Job loquor) *Absit*, inquam, *à me, ut justum* hoc *esse judicem. Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea: justificationem meam quam cœpi tenere, non deseram: neq; enim reprehendit me cor meum in omni vita mea*, quin omne quod scripsi, bona fide scripserim, semper paratus, recte scriptorum reddere rationem, minus recta corrigere, & veritatem undecumque oblatam amplecti.

§. XI. *ACCUSATIO.*

Papebrochius injuste conqueritur de Carmelitis.

RESPONSIO.

56 QUerelas feminis, convitia plebi dimitto: neutris utor loco à Te accusato, tomo 7 Maji pag. 540 litt. c. Tu vero quantum ab utroque vitio stes, Exhibitionis tuæ lectores judicabunt. Si queri vellem, aut convitiis convitia reddere, copiosam illa materiam & continuas occasiones præberet. *Animadverto* ego illo loco, & merito noto *protervam hominum nonnullorum insolentiam, qui Majum nostrum necdum sibi lectum esse simulant, ne cogantur aut tuas convictiones, aut meas, ubi opus fuit, retractationes agnoscere.* Retractaveram scilicet pagina illa Annotationem quamdam ad Vitam S. Berthæ, prout eadem hic iterum proponitur retractata Art. 13 §. 10; quia autem notaveram, in aliquibus famosorum plurium libellorum, post editos primos tres tomos Maji expositorum sub nullo vel ementito auctorum nomine, quædam mihi exprobari errata, vel quasi errata in Aprili, de Contalberto Florentino, deque Officio S. Alberti Patriarchæ Hierosolymitani; plane ac si dicti primi tres tomi Maji non extarent; novam Annotationem istam adjeci. Operæ tamen pretium tunc visum non fuit, libellos, quorum ipsos suos auctores pudebat, distinctius indicare: nunc vero; post annos ab ea Annotatione impressa novem elapsos, distinctior eorumdem memoria mihi effluxit; neque lubet hac causa excutere totam illam famosarum scriptionum farraginem, ut ipsos inveniam.

57 Quod ii, quos mihi n. 7 indicas, auctores Libelli supplicis, Prodromi Carmelitici, Regulæ Heroicæ, Appendicis consultatoriæ, *Majum legerint*, ipsis illum citantibus nemo credere cunctabitur, qui omnes in uno Te se

credet videre & audire; quia ut id recte æstimet aliquis, opus non est ipsos legisse aut legere: quibus enim oculis Majum legerint, in hac Tua Exhibitione velut in speculo intuebitur. Nemo etiam testari poterit, *quam solide & quanta cum confusione Papebrochius sit ab illis refutatus*, ut jactas n. 72: quia si quid solidi in iis foret, id Tua Patern. illis ipsis adjutoribus usa, haud dubie in hunc tuum extremum contra me conatum explicuisset. Eum non Tui unius, neque paucorum, sed collato Ordinis totius studio coaluisse, dicunt ex vestris aliqui; sed ægre impetrabunt apud me fidem, toti Ordini injuriosam futuram; esto librũ tuum pleriq; approbarint approbentque, ex sua bonitate tuam metientes fidem accusationum tuarum: in qua sua de Te bona opinione, quam fuerint decepti, tunc incipient nosse, cum legerint hasce Responsiones, si tamen legere unquam velint, præoccupati; aut possint, prohibiti.

58 Quod *omnes librorum meorum angulos* excusseritis, nusquam queror: sed quod excutientes, non abstuleritis, sed intuleritis pulverem multum, quo obtenebrati ipsi patentem ubique veritatem non cerneretis, sed falsa ac fæda omnia, vobis compatior: istud enim faciendo, necessitatem mihi imposuistis pulverem ipsum colligendi ac regerendi in auctores, utinam inde salubriter confundendos. Ad justam certe confusionem non Tuam tantum, sed omnium etiam adjutorum Tuorum facere puto; primùm, quod deflectentes ad alia tam multiplicia, & à meâ vobiscum controversiâ aliena argumenta, signum detis certum animi causæ propriæ diffidentis; secundo, quod fatearis totum id fieri, ut *fides & auctoritas mea funditus evertatur*. Bona enim causa, mea fide stante, non corruet; nec mala consurget, fide mea labente, nisi apud imperitos fortassis. Quid fides & auctoritas mea addat demat ve argumentis, aliorum auctoritate ac testimonio probatis validaque ratione stabilitis? Argumenta isthæc enervanda tibi sunt, non evertenda per fas & nefas mea fides; quæ sic cum argumentis meis connexa est, ut illis dissolutis, deficere ipsa debeat sponte sua; illis vero non dissolutis, firma maneat. Cum autem eamdem nitimini evertere accusationibus tam injustis, quas jam excussimus fere omnes, manifestum facitis, mero vindictæ studio vos divertere ad subruenda aliena, quando desperatis tueri vestra. Ego nullam historiæ vestræ partem attigi, ad quam à vobis, ipsam contra me allegantibus, non fueram provocatus: quæ autem vobis objeci numquam, neque cum vestra antiquitate prætensa connexionem habebant ullam, meo quidem judicio melius præteriissetis omnia; neque vos obnoxios fecissetis reddendæ tam multiplici rationi, unde ad vos poterat fructus provenire nullus, plurimus autem ad me ex tam multiplici Exhibitione errorum tuorum.

ART. XXIV.

ARTICULUS XXIV.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Exhibetur Elenchus Ethnicorum, Saracenorum, Judaorum, Haresiarcharum, Hareticorum, aliorumque ab Ecclesia damnatorum Auctorum, quos Papebrochius Jesuita, in refutandis Historiis sacris, à Sede Apostolica approbatis vel communiter receptis, pro se citat, sequitur, aut laudat.

RESPONSIO.

Ultimus hic Paragraphus pulchre respondet primo libri totius titulo, quo promittitur **Exhibitio errorum, quos Daniel Papebrochius Societatis Iesu commisit, contra Christi Domini Paupertatem, ætatem, &c. .... cum Ethnicis, Haresiarchis, Hareticis, aliisque auctoribus ab Ecclesia damnatis.** Dignum scilicet patella operculum, & cauda conformis capiti. Ex istis autem fontibus quid aliud expectes, quam Propositiones, quales per calumniam impositæ mihi multæ sunt, meritoque (si meæ revera forent, à suprema Inquisitione in Hispania damnatæ) *erroneas, hæreticas, sapientes hæresim, periculosas in fide, scandalosas, impias, piarum aurium offensivas, schismaticas, seditiosas, temerarias, audaces, præsumptuosas*, &c. Sed an vel unam talem hactenus probare potuisti, Rev. Pater, meam esse? An unam, quam reproborum auctorum istorum aliquis ita teneat, ut eamdem non teneant graves ac probe Catholici scriptores? Inanis est ergo gloriatio tua.

60 In hoc tamen ultimo Articulo tuo istud mihi imprimis mirabile accidit, quod titulum scribens non recordatus fueris spurcissimi & impiissimi Mahometi, quem à me contra historiam vestram citatum testem, reperire nusquam potuisti: Tu vero ipsum Art. 16 n. 84 adducis antiquitatis vestræ assertorem, utpote qui cum Christianis pacem inire coactus, ei subscripserit *in monasterio Religiosorum montis Carmeli, prope montem Libani*. Atque utinam istic vere Concordatum suum dictasset is, quantumvis abominabilis pseudo-prophetes! utinam vel in ejus Alcorano possetis citra fictionem ostendere, si non in ipso Carmelo, saltem prope montem Libani, vel alibi uspiam, *Religiosorum montis Carmeli monasterium aliquod*! Quid enim? An potuisset ille, quantumvis mendax, quantumvis sathanico dictatu scribens, *Religiosos montis Carmeli* comminisci, tamquam seculo 7 existentes, si nulli

si nulli sic dicti tunc extitissent, & solum ita dici seculo 13 cœpissent? Evinceret profecto causam vestram, apud æquos æstimatores, etiam talis testis, contra silentium universale omnium per sex deinde secula scribentium auctorum; sed non evinceret, nisi tam certo constaret, illum istud scripsisse, quam certo constat, non scripsisse alios; & quam certo constat, istam clausulam, quæ Edicto Mahometico adjecta dicitur, abesse ab eo, quod allegatur, originali; imo alium omnino locum, Mahometi præsentia execrabilem, subnotari; Medinam scilicet, Arabiæ felicis civitatem, Meccæ propinquam, sicut ostendi eodem Art. 26 n. 103. Sed venio ad Auctores mihi objectos.

§. I. ACCUSATIO.

Papebrochius, sola Ethnicorum, Saracenorum, ac Judæorum fretus auctoritate, antiquas repudiat Ecclesiæ historias, etiamsi à Sede Apostolica sint approbatæ.

RESPONSIO.

61 Ethnici procul dubio fuerunt *Tacitus, Suetonius, Dion*; *Elmacinus*, Saracenus; Judæus, *Ioseph.* Sed quis Baronius, vel alius quisquam Catholicus scriptor, nisi forte Carmelita, qualis est *Zegerus Pauli apud Bollandum* in Januario (sic enim citasse auctorem oportuerat, non nude *Bollandum*, nedum & *Henschenium*) quis, inquam, Catholicus scriptor ipsis fidem negat, in iis quæ soli sic scripserunt, ut nemo coævorum, nemo etiam veterum, vel Christianorum vel Ethnicorum, eis contradicat, aut ex locorum temporumve pugnantibus inter se circumstantiis, dubii suspective notantur in eo, de quo an vere acciderit, quæritur. Quid Baronius, Salianus, Tirinus, Spondanus, Torniellus, & alii recentiores Annalium ecclesiasticorum auctores, crebrius in talibus citant, quam istos, quos Tu mihi objicis? Imo ipse vester Annalista Lezana, quomodo non nititur Philone Judæo, Solino & Plinio, ipsoque Josepho, cum de Essenis est quæstio, etiam contra sanctos Patres, qui hæreticos omnino fuisse docent? Quin etiam illi ipsi gloriantur Josephi testimoniis de Christo; & S. Basilius, in Homilia habita tempore famis & siccitatis, allegat *Historiam Iudaicam*, *à Iosepho gravi auctore conscriptam* ἣν Ἰώσηπος ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο.

62 Ast Josephum, digerentem Herodis Magni tempora, flocci facit Possinus noster, omnesque illi qui tenent, institutam à Dionysio Exiguo Æram, & usitatam tot seculis, recte procedere; imo in hanc sententiam, dimissa Henscheniana, dimissis etiam Josepho ac Dione, ego quoque nunc propendeo magis, idque in Conatu palam declaravi. Ita est. Vis amplius? Harduinus noster, olim æque ac Natalis Alexander, Henschenianæ sententiæ assecla, nunc agnoscit, Josephum, non solum locis aliquot vitiatum interpolatumve, sed contendit prorsus esse suppositium, cui propositum fuerit, Herodem, veluti in scena tragica, per varios prosperos atque infaustos casus ad horrendam totius familiæ catastrophen perducere, fictis in eam rem uxorum, filiorum, fratrum nominibus; quamvis ille tam antiquus sit, ut nullus veterum Patrum de eo dubitaverit. Ego vero ipse, acturus ad 24 Junii de tempore, loco, causa & auctore cædis S. Joanni Baptistæ illatæ,

illatæ, adhuc dubius hæreo, quid de Josepho statuere debeam, Evangelicæ veritati haud leviter contrario; quemque facilius possim abjicere totum, quam reducere in viam.

5 Hæc omnia aliaque plura scio posse Josepho opponi, ideoque delibero de ipso deserendo, & redeundo in antiquam sententiam de anno crucifixionis, trigesimo tertio; & consequenter de tenendo die, quem tenet Tostatus, & plerique nunc Galli. Verum, sicut prædictorum nihil me, Josepho accedentem, contrarium fecit alicui ab Ecclesia probatæ historiæ; ita nec ab illo recedentem huic me admovebit: quia de quæstione hactenus controversissima nusquam aliquid Ecclesia definivit. Similiter à Josepho recedens vel ad eum accedens, nihil conferam Historiæ Carmeliticæ; accedendo tamen prodessem magis, quia sic ei relinquam, quæ ille de Essenis tam laudabiliter scribit, ut mirum sit ipsum mihi à Tua Patern. objici. Eâdem ratione Tacitus & Suetonius, describentes Basilidem ut Aruspicem Gentilem, nulli ab Ecclesia probatæ vel receptæ historiæ contradicunt; quæ nullam historiam pro Basilide Christianis vindicando recepit; neque magnopere adversatur Carmelitanæ, si Vespasiano Gentili, in Carmelo sortes petenti, eas consuluerit magus aliquis; si modo istic eodem tempore, sed diversa forsitan montis parte, probari possunt fuisse alii veri Dei cultores, juxta fontem Eliæ, ad quos possitis genealogizando ascendere.

6 Epistola S. Cyrillo adscripta de vario statu ac Regulis Ordinis Carmelitani, quatenus asserit, Humarum fuisse in Monachos crudelissimum, posset dubiam reddere Elmacini Saraceni fidem, de ejusdem erga Christianos mansuetudine; si tam certo constaret, eam esse vere seculo 13 scriptam à Cyrillo, quam constat Elmacinum historiam suam Saracenicam scripsisse seculo 12: sed cùm eadem epistola aliunde convincatur esse suppofititia, & tam contraria sit S. Theophani, scribenti seculo 9 ineunte, quam hic bene convenit cum Elmacino, antiquiores scriptores Christianos sequi professo, nec Saracenorum contra eos injurias dissimulare solito; merito præfertur auctoritas, contraria auctoritati tam vacillanti: maxime cum huic innitens fundationis Florentinæ instrumentum, tot tamque evidentibus argumentis probetur esse fictitium totum.

§. II. *ACCUSATIO.*

Papebrochius cum Wicleffo, Abailiardo, Calvino, Luthero, aliisque hæresiarchis & hæreticis, varias Ecclesiæ historias & monumenta impugnat.

RESPONSIO.

7 Nomina eorum, quibuscum me comparas, hæreticorum novi (quis enim ignoret?) libros nunquam legi, plerosque nec vidi quidem unquam: sed neque quæ mihi fingis cum eis communia, ipsorum verbis usquam citata reperi, ut insistere illorum vestigiis sciens volensque potuerim. Quæ dixi de Christi paupertate & mendicitate, de fictitio Donationis Constantinianæ instrumento, de matrona Veronica, de primis ecclesiis sub titulo Sanctorũ erectis, de veterum Pontificũ ante Siricium Decretalibus suppositiis, attributis S. Lucæ picturis, supremo S. Petri primatu, Pauli

Pauli Apostolatu, Euangelici Monachismi initio & progressu, Dionysii Parisiensis ætate ac missione, adscriptis Atheniensi libris, Indulgentiarum quarumdam ætate & formulis, Silvestri Actis, Marcelli lapsu commentitio, & æque commentitiis Actis Synodi Sinuessanæ, Eliæ & Joannis Baptistæ vestitu, & si qua alia hoc Paragrapho quam invidiosissime à te congesta; suis quæque locis sic explicui singula, ut appareat, quantum ab erroribus Hæresiarcharum prædictorum, plerumque gravioribus quam eos facis, alienus sim; neque cum illis me docuisse quidpiam (si quid cum illis docui) quod mihi non sit cum multis insignibusque doctoribus & scriptoribus Catholicis commune; ex illis autem didicisse nihil.

8 Frustra etiam hic allegas eorum nomina, qui Hæresiarchas prædictos aut secuti sunt aut supergressi, Melanthonis, Chytræi, & Magdeburgensium. An Petrus Romæ sederit, dubitavi numquam. Quid ergo mihi objicis Guilielmum quemdam, eo usque insanientem? Quod Patres vestri, saltem 13 seculo, habuerint ecclesiam, S. Mariæ dedicatam in Carmelo, unde acceperint nomen Fratrum B. Mariæ, indubitatum quoque habeo, & ipsum nomen (ut par est) veneror. Si illud pro ridiculo habuit Wicleffus, & habeant moderni hæretici, merito de iis querimini. De ætate illius ecclesiæ curam fuisse Wicleffo, apud Waldensem vestrum non invenio; nihil deniq; vel ibi vel alibi, quod me cum prænominatis conjungat, ubique Catholice & cum optimis Catholicis sentientem, loquentem, ac scribentem, prout porro me sensurum semper, locuturum ac scripturum confido.

§. III. ACCUSATIO

Papebrochius citat, sequitur & laudat Joannem Heroldum, hæreticum ac infestissimum Sedis Apostolicæ hostem, cum Machiavello, Luthero, aliisque primæ classis damnatis hæreticis.

RESPONSIO.

9 Unde tibi, Rev. Pater, tam certo constat, quam asseveranter id dicis, Joannem Heroldum fuisse *hæreticum*, imo *infestissimum hostem Apostolicæ Sedis*? Ubinam in suis libris tale odium indicat? quem auctorem aut testem habes accusationis tam fœdæ? Visne, dum nullum nominas, credere me, quod eam ex tuo suxisti pollice? sicuti passim solent nonnulli quoscumque sibi non faventes convitiis onerare; & sicut vester Joannes Gerbrandus de Leydis, vir & scriptor alioquin minime malus, inter alia reperitur scripsisse *librum contra mendacia Antonini*, id est, contra Sanctum Florentinum Episcopum, Ordinis Prædicatorum decus, de initiis Carmelitarum eadem narrantem, quæ antea Villanius & postea distinctius aliquanto Heroldus.

28 Nominatur, inquies, in Indice prohibitorum à Tridentino, & quidem inter prohibitos *primæ classis*. Fateor; sed nominatur cum cognomento *Acropolitæ*, quod Continuatio Belli sacri, qua sola utor, nusquam præfert; & in hac cognominatur *Hochstettensis*, à patria Hochstetten / quod Græce quidem verti potest *Acropolis*; apparet tamen eum solum libellum esse censuratum, quem solum sub titulo *Acropolita* nobis indicat

dicat Bibliotheca Gesneri primæ editionis, factæ anno 1545; id est quatuor annis prius quam vulgaretur Continuatio sub titulo *Hoochstettensis*. Et sane relati in primam classem libri, censentur ex professo scripti in defensionem hæreseos vel laudem hæreticorum: talisque omnino, videtur esse, quem solum ibidem Gesnerus nominat, *Philopseudes sive Declamatio pro Erasmo Roterdamo, contra Dialogum famosum anonymi cujusdam Medici, in qua omnem vitam Erasmi absolutissime describit.* Non est Oedipo opus, ut quis intelligat, quid tantopere hic peccasse potuerit *Ioannes Herold Acropolita*, ut sic prohiberetur: nec tamen inde consequens est, tunc *hæreticum* fuisse illum, nedum *Sedis Apostolicæ infestissimum hostem.*

10 Sub nomine *Heroldi Hoochstettensis* edita opera, nullis Ecclesiæ censuris vel levissime perstricta sunt: quod tu, Rev. Pater vel nescivisti, vel non curavisti distinguere, quia in universum Heroldi nomen cæco impetu rapiebaris. Quæ usque ad annum 1541 enumerat Gesnerianæ Bibliothecæ locupletator Josias Semlerus (cetera enim, si qua postea scripsit, me latent) nihil nisi Historicum vel Philologicum continent, nihil quod possis in suspicionem hæresis trahere. Ne tamen quidquam dissimulem eorum quæ in his quoque obiter lustrandis notavi; non te celabo, Reverende Pater, quod ex Præfatione ad libros sex Continuationis belli sacri, inscriptâ *Philippo Pio Pontifici ceterisque ad ædes magnæ Matris Mariæ apud Basileam Rauracorum Flaminibus*, licet colligere, laborasse etiam ipsum communi tunc litteratulis omnibus fastidio vocabulorum ecclesiasticorum, quæ aureæ Latinitatis saporem non haberent; ut sunt *Episcopus, Presbyter, Monachus, Ordo, Religio, Monialis, Prior* &c. quibus frequenter substituit alia ex antiquitate Romanâ, magis Latina, sed non æqualiter nunc probanda, *Pontificis, Flaminis, Vestalis, Collegii, Factionis, Secta* &c.

11 Colligo etiam, ex eadem Præfatione seu Dedicatoria, quod in materia Religionis sive Sacramentorum usu, nonnihil diversum sentiebat ab ipsis quos colebat Mecænatibus. His enim quos dixi libros suos offerens, id *à bonorum nemine reprehendendum* præsumit, *quamquam non defuturi sint, qui, quod hunc laborem*, inquit, *Tibi, Philippe Pio, Collegioque tuo Canonicorum Basileensium ceterisque clarissimis, probatissimis, inque republica primariis aliquot ac probatissimis viris dedicaverim ..... assentationis & arrogantiæ condemnabunt. Seducit enim nonnullos superstitio quadam, ex levicula ceremoniarum diversarum persuasiuncula concepta, ut melius arbitrentur, omnem amicitiam, omnem societatem humanam abolere, quam accipere aut referre beneficium inter eos, quibuscum opinionibus variis certatur. Quapropter semper illud, tamquam ex tripode profectum oraculum deosculari soleo:*

Non eadem sentire bonos de rebus iisdem,
Incolumi licuit semper amicitia.

12 Sic animo comparatus pergit dedicare libros suos; Secundum quidem, *Ioanni Rudolfo Tranquillo, Murbacensis ac Lutrensis Collegiorum Abbati*; Tertium, *Ioanni Laustenio Frugis Murbacensi, Collegii Primori*; Quartum, *Materno Bybero Abstemio, Decurioni, ceterisque Luttenbacensis Collegii Sodalibus*; Quintum, *Casparo Comi, ad fanum D. Blasii in silva Hercinia Abbati*; Sextum denique, *Bonaventuræ Fausto, Insulæ inter Rheni catarrhactas, quam Rhinau vocant, Abbati*. Libri hi simul omnes Basileæ prodierunt anno 1549, *cura & diligentia Philiberti Poyssenoti, ad Fanum D. Morantii sacris Præpositi*, & in dicta Præfatione impensè

laudati; ut solos fere Catholicos Antistites ipse, qualiscumque demum Religionis, coluisse & patronos habuisse videatur. Nam etiam tales sunt, quibus Appendiculas ejusdem Historiæ tres inscribit; scilicet librum Monachi Florentini, Acconensis Episcopi, & postea Hierosolymitani Patriarchæ, de recuperata anno 1191 Ptolemaide, inscribit *Conrado Wescher Hospitali, sacrarum adium in Benwiler Curatori*; Epistolam Alphonsi VIII de bello inter Hispanos & Saracenos; & aliam de Albigensium hæresi anno 1213 extincta, *Ioanni Fabri Sollicito, Philippo Pio Episcopo Basileensi à sacris & cubiculo.*

13 In hac autem dedicatoria manifestissime declarat, quam non sit à Catholicorum miraculis & Religiosorum Ordinibus alieno animo. Nam ultra relata à Rege Alfonso, *Unum hoc addam*, inquit: *Ferunt hoc in prælio Alfonso Crucem, quemadmodum olim Constantino, è cælo apparuisse.* Deinde ad extinguendas Humilium & Pauperum de Lugduno perniciosissimas sectas, *sacros duos Ordines* exortos docet, Prædicatorum Minorumque; quorum *Prædicatores, litteris se excolerent, concionibus edocerent* [*alios*], *jus alienum minime usurparent*: & *Dominicus*, inquit, *auctor extitit, & doctus, & sanctus vir, & acerrimus hæresum insectator. Minores Fratres, conditore Ordinis Divo Francisco, paupertatem professi sunt.* De Carmelitis autem agens lib. 5 cap. 3, nihil per contemptum scribit. Eccum tibi ipsa ejus verba:

14 *Anno 1285 Carmelitarum familia Syria expellitur à Melechsaita levissimam ob causam, si spectes venerationem, qua antea eam factionem coluerat barbarus. Est Carmelus mons in Syria, mora tam aliquorum prophetarum, quam Eliæ & Elisei, nobilis. Hunc locum sub Almerico Hierosolymitano Patriarcha insederant Anachoretæ; ac cum sparsim circa montem agitarent, tandem coivere ad fontem, qui Eliæ dicitur, in cacumine montis, & phanum & cænobium construxerunt, uni qui honesta præcipiebat, humiliter parendo, sine tamen certo instituto, sine peculiari cultu, sine ceremoniis. Albertus postea, Hierosolymitanus sub Innocentio tertio Patriarcha & Legatus, certas observationum regulas illis præscripsit; addidit & vestitui normam, pallium scilicet versicolorem, ex albo & canusino circulatum, Eliam ejusmodi cultu ornatum incessisse, Basilium ea vivendi forma usum fuisse, asserens. Erat tam gratus propheticus pallii habitus, non solum Christianis, sed etiam barbaris, ut magnis Sultani eleemosynis familia tota sustentaretur locupletareturque. Sed Pontifici Romano Honorio quarto non admodum probabatur, vel quod non Romano ingenio excogitatus aut confirmatus, vel quod Religioni circulatus versicolorque habitus convenire non videretur. Igitur album illis pallium datum, ita ut sub eo canusiati essent, uterque color illis retineretur. Quod ubi factum rescilit Melechsaites, ita tanta exarsit, ut congregatis copiis cænobium invaderet, expulsisque omnibus, incendio & phanum & cænobium destrueret.*] Hactenus Heroldus, & graviter quidem omnia; licet vobis aliter videatur. Jam vero Romanorum Pontificum Episcoporumque Latinorum, qui aliquid auxilii consiliive ad bella istæc sacra contulerunt, per totam Continuationem invenies laudatum zelum, liberalitatē, fortitudinem, æque ac in Tyrio: nec apparet in quo cedere illi debeat, nisi quoad ætatem & locum, quibus non fuit vestrarum rerum proximus aut præsens testis, ut ille. Non tamen profiteor ego, Continuationem prædictam à me verbotenus lectam totam. Tu si melius ipsum legisti, Pater Rev. indica libros & capita, quibus probes dictum tuum.

15 Ast in Elencho Auctorum, plus quam centum, operi præfixo, enumerantur non tantum Catholici, sed & Gentiles, imo & hæ-

hæretici, *Lutherus*, *Munsterus*, *Machiavellus*, aliique in Indicem primæ classis relati. Fateor, sed relati in eam plerique sunt post Concilium Tridentinum; quod futurum, non potuit divinare Heroldus, tamdiu antea scribens. An si Exhibitio Tua, Rev. Pater, tamquam calumniosa & mendax, (ut certissimo est) à Romana vel Hispana Inquisitione aliquando damnetur, crimini recte vertatur, & quidem coram Apostolica Sede, Carmelitis, ea nunc bona fide utentibus eamque defendentibus, quod de tua fide nesciant aut nolint dubitare.

16 Deinde posuerit in elencho auctorum etiam hæreticos istos; hoccine est *citare*, quod ais, & *sequi* hæreticos? Numquam inde monstraveris, Heroldum illorum doctrinam secutum potius esse quam reprobasse? Certe quivis bene Catholicus, hæreticos refutans, debet non raro eorum doctrinam referre in scriptis suis; & si auctorum, ex quibus sua deprompsit, catalogum attexere velit; nonne pariter hæreticorum atque Catholicorum nomina inserere ei debebit? Quam maxime, inquies; at per illud factum ex scriptore Catholico aut fide digno fiet hæreticus aut fide indignus. Ita Tu quidem argumentari debes, siquid concludere velis contra auctoritatem Heroldi; sed quam irrationabiliter, nemo non videt.

17 Habes hic fere, Pater Rev. quæ pro vel contra Heroldum dici possunt. Carpis tamen insuper eum num. 7, quod illos, quorum tam magnifice præfixit Catalogum, de Carmelitis agens, ideo *callide non audet nominare*, *& multo minus illorum textum citare*, *quia ne vel unus quidem illorum vel mu vel gry habet*, *in suo respective libro*, *de Carmelitarum initio*. Hoc enimvero contra Te potius, quam ipsum facit: probat enim, non ex illis, quos exprobras, sed ex aliis (& quidni ex ipsismet Carmelitis? sicut Villanins & S. Antoninus) accepisse, quæ de illis scripsit. Mirum autem est, Te exigere ut fecerit in Carmelitis, quod in tota historia fecit nusquam; quodque nec vestri, nec alii ulli passim faciunt, qui historias stylo proprio & continuo scribunt: non enim nisi rarissime auctorum & monumentorum, quæ præ oculis habuerunt, textus verbatim exprimunt, aut citato libro ac capite indicant. Hujus nostri ævi hæc diligentia est, auctore imprimis Baronio: qui non tam historiam scribens, quam Annales colligens, similia opera post se facturos docuit invariatos textus referre, & implere margines citationibus: optimo quidem exemplo, sed cui adstringendos se non omnes putant historiarum sacrarum profanarumq; conditores.

18 Exemplum, nonnihil ad Carmelitas pertinens, accipe ex veteri Chronica Mechliniensi, quam antiquitus & successive continuatam, ab honoratissimis heredibus adm. R. D. Jo. Baptistæ Snyets apud S. Rumoldum Canonici, commodatam habui; vulgari quidem lingua descriptam totam, sed ita ut post explicatum initium Begginagiorum, velut an. 1207 apud nos cœptorum, de Mendicantium initiis intexatur Latine brevis hæc notitia: *Instituitur Ordo Prædicatorum per S. Dominicum, anno* 1210, *confirmatur verò anno* 1216; *Ordo Minorum per S. Franciscum, anno* 1209, *confirmatur vero anno* 1223. *Moritur S. Dominicus* 1221, *S. Franciscus* 1226. *Ordo Carmelitarum in Syria apud montem Carmelum, ab Alberto Episcopo Iersalem, sub Regula certa & Habitu Eliæ, sub Innocentio III, circa annum Domini* 1210: *postea per Honorium III approbatur Regula, circa annum* 1220: *mutatur habitus in albam chlamydem, in S. Mariæ honorem, circa annum* 1290.

19 Hæc tam minutim descripta in loco, ubi primus Brabanticorum Conven-

tuum fundatus fuit, credibile faciunt, hujusmodi schedam Auctori Chronicæ ab ipsismet Carmelitis commodatam fuisse: de quibus post alia, juxta annorum seriem, lingua patria additur; *Fratres Beatæ Mariæ, à Saracenis ex monte Carmelo fugati, venerunt in basce partes anno* 1254, obtento suburbano ad Neckerspuliam portam eremitorio; & *anno* 1303 *Fratres isti monasterium construxerunt Mechliniæ*, id est intra civitatem, *per consensum & per litteras sigillatas Joannis Berthaut, Domini Mechliniæ*. Placet hic mihi annus datæ Regulæ, idem fere quem ego pridem definivi per conjecturam, non valens credere id factum primo statim Alberti ingressu in Syriam. Placet etiam, quod quæcumque ante Regulam principia, veluti informia, pro nihilo habeantur. Tibi Pater Rev. hoc displicebit, scio: sed maxime displicebit *Habitus Eliæ*, id est Barratus, ab eodem Alberto datus. Sed enim quid agas? Ita antiquitus tradebatur etiam à multis vestrum, necdum per pseudoepistolam Cyrilli deceptis.

20 Quod autem demum inculcas n. 26, velut patens Heroldi mendacium, & confutatione non egens; *Albertum Carmelitis præscripsisse cappas barratas, cum nec mu nec gry de illis in eorum Regula habeatur*, parum me commovet; quamdiu docere nequis, articulum illum de cappis barratis post harum mutationem non fuisse expunctum, manente nihilominus memoria earum, ut aliquando in Regula præscriptarum: Deinde parvus hic error fuerit vacillantis traditionis de illis, tamquam in Regula præscriptis, quæ solum cum Regula datæ fuerint. Interim vero, quod earum antea nullus usus fuerit, confirmari potest ex silentio Joannis Phocæ, de istiusmodi novitate habitûs, toti Orientali Monachatui sub S. Basilii Regula tunc agenti peregrini, qui non potuisset non in oculos incurrisse, & visus fuisse memoratu dignus imprimis describenti novos in Carmelo repertos à se incolas.

§. IV. ACCUSATIO.

Papebrochius citat, sequitur & laudat, Claudium Salmasium, infamissimum hæreticum.

RESPONSIO.

21 CAji Julii Solini scriptoris ethnici Polyhistora, non solum Servius & Priscianus, Grammatici veteres, sed etiam Sancti Patres Hieronymus, Ambrosius, Augustinus laudant; laudant etiam eoque libenter utuntur Patres Carmelitæ. Editiones ejus variæ extant, quarum optima censetur ab Auctore magni Dictionarii historici Morerio ea, quam Parisiis curavit pronominatus Claudius Salmasius an. 1629, tunc (ut alibi dixi) de suscipienda Catholica religione deliberans, & Senatus Veneti gratiam demereri satagens, adeoque sat cautus ne quid Plinianis suis super Solinum Exercitationibus insereret, quod Catholicos offenderet. Harum Exercitationum tomos grandes duos, sine quibus adhuc incultus & tenebris obsitus Solinus maneret, Museo nostro emit extremo vitæ suæ anno Heribertus Rosweydus, talium Commentationum studiosissimus collector, eisque sine scrupulo usi sunt decessores mei Bollandus atque Henschenius; neque ipsos ulla censura unquam notavit Roma, ubi tamen

passim

passim extabant in celebrioribus bibliothecis, & (nisi fallor) extant etiamnum. Extant certe in Barberina, quam eruditorum omnium æstimator Franciscus Card. Barberinus, eruditissimus etiam ipse, studio impendioque maximo instruxit familiæ suæ, ut patet ex tomo 2 Indicis ejus, impressi anno 1681, ubi paginam 337 integram occupat copiosus elenchus Salmasianarum lucubrationum, quas inter eminent Exercitationes prædictæ, opus omnium ab eo editorum fortassis eruditissimum, saltem operosissimum, quo nemo carere possit, cui necesse sit Solino uti.

22 Regulæ Indicis & Instructio Clementis VIII ad easdem, nonnulla continent in usum deducta numquam. Promittunt enim illæ *Expurgatorium Codicem*, quo omnium & singulorum auctorum undecumque suspectorum libri castigarentur, & sic castigati typo vel manu, tractari à quolibet libere possent, *addita in principio libri, tum veteris prohibitionis, tum recentis emendationis ac permissionis mentione: exempli gratia. Bibliotheca, à Conrado Gesnero Tigurino, damnato auctore olim edita ac prohibita, nunc jussu Superiorum expurgata ac permissa.* Hæc sunt ultima Clementinæ Instructionis verba, manifeste indicantia, Bibliothecam Gesneri, licet sit primæ classis prohibitorum, propter elogia etiam hæresiarchis data, unam esse ex primis quos Clemens optavit voluitque expurgatos, propter summam ejus inter scriptores utilitatem ac pene necessitatem.

23 *Expurgatorius* tamen ille *Codex* prodiit numquam, imo cum ederetur *Fr. Io. Maria Brasichellensis, sacri Palatii Apostolici Magistri, ejusdem Codicis sive Indicis, in gratiam studiosorum confecti Tomus primus, in quo quinquaginta Auctorum libri, præ ceteris desiderati, emendantur* (erat in his etiam liber de institutione Monachorum, acrius quam Carmelitæ voluissent censuratus) cum, inquam talis Indicis Tomus primus prodiisset *Romæ, ex Typographia Rev. Cameræ Apostolicæ* 1607, *Superiorum permissu*; suppressus modeste fuit & recudi prohibitus: nec porro processum in opere reliquo, quod mox apparuit futurum seminarium litium infinitarum, quibus sustinendis nec unus nec plures forent pares, quantavis auctoritate subnixi; ut de labore nihil dicam numquam finiendo, licet omnes curiæ Romanæ ministri fuissent Brasichellensi pares, eruditione, solertia, assiduitate, & fastidiosissimi studii tolerantia. Interim sicut illi 50 Auctores manserunt inexpurgati, & nihilominus versantur passim in manibus omnium; sic etiam ceteri, extra materiam Religionis quocumque auctore & loco impressi, ab Episcopis, in Germania, Gallia, Belgio Inquisitorum personam sustinentibus & per institutos à se librorum Censores exercentibus, nullo discrimine tolerantur, passimque inferuntur & exponuntur venales. In quo ipso tamen, ne quod periculum sit incurrendæ cujuscumque censuræ; solent bibliophili timorati petere & facile obtinere prænotatam libros prohibitos legendi licentiam.

24 Ad Salmasium quod attinet, agnosco eum in Dissertatione, quam *de Episcopis & Presbyteris, sub nomine Walonis Massalini;* scripsit, aliisque nonnullis ad praxim mercatoriam periculosis, præter errores graves, etiam hæreses incurrisse, quas Petavius in libro de Hierarchia ad tredecim capita reducit; & ob quas si non singula, saltem simul omnia ejus opera meruerint suspendi. Agnosco, propter prædictas hæreses, ad Hierarchiæ ecclesiasticæ subversionem & Presbyterianismi in Anglia confirmationem tendentes gravissimoque censura dignissimas, esse *hæreticum infamissimum*; non tamen insulsissimum Solini commentatorem, Ostendi quoque Art. 15 §. 7, Essenis

(quorum causa potissimum Salmasio irascitur Patern. Tua) adeo non injuriosum fuisse, ut eos etiam excuset à gravioribus, ex S. Epiphanio erroribus.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius citat, sequitur, & laudat Joannem Marshamum, & Gerardum Vossium, haereticos.

RESPONSIO.

25 IOannes Marshamus, quem primum mihi hic objicis, laudatur à me, non quidem ut *heterodoxus*, *sed ut à Monachis reque monastica minime alienus.* Pater Rev. quid hic in me aut illo carpis? Veram laudem esse, probat totum Propylæum, ab ipso præfixum Monastico Anglicano, quo nescio an ullum opus, etiam florentissima sub Regibus Normannis religione, apud Anglos prodiit Statui monastico utilius ac gloriosius. Hic ille *miratur triginta Reges & Reginas Anglo-saxones, intra ducentos annos, contemptis mundi illecebris, religiosam obiisse solitudinem, & magnificam in condendis monasteriis profusionem suspicit.* Et infra; *In Anglia*, inquit (sic Insulam appellans ex quo in illa cœperunt Anglo-saxones dominari, nam de Britannia, susceptæque in ea Religionis initiis atque progressibus antea egerat) *In Anglia* ergo sic intellecta, *idem*, inquit Marshamus, *fuit Monachismi atque Christianismi initium, idem incrementum, Augustinus, monasterii legibus eruditus, ex praescripto Gregorii, instituit conversationem, quæ initio nascentis Ecclesiæ fuit patribus nostris, quibus omnia erant communia. Monasterium fecit non longe à Dorovernensi civitate. Sicut Augustinus Cantianos, ita Aidanus Northanhumbros instituit, & in Lindisfarnensi insula cœnobium habuit: ille è Romana, hic ex schola Columbani: ille Austrum, hic Septemtrionem sua doctrina imbuit.*

26 Hinc aggreditur recensere *tres celebres* apud Anglos *Monachismi veteris reformationes*; deinde illius usq; ad 10 seculum indivisi, in varios Ordines scissionem à Cluniacensibus cœptam explicat; ac denique bene graviterque expendit, quanti ad Historiam ecclesiasticam gentis Anglicanæ sit veterum cœnobiorum notitia, illam negans præ dignitate digeri posse absque monasteriologia. *Monachatus enim*, inquit, *olim maxima pars fuit gentis ecclesiasticæ; & parietes cœnobiales, diu sanctitatis & melioris litteraturæ fuerunt sepes. Ex illo seminario prodierunt ingentia illa Christiani orbis lumina, Beda, Alcuinus, Willibrordus, Bonifacius, alii, ob doctrinam & propagatam fidem impensa colendi*: Potestne Romano-catholicis quispiam de monasteriis magnificentius loqui?

27 Vide autem quid de eorumdem eversione sentiat: *Jam dudum*, inquit, *diem fatalem obierunt monasteria nostra, nec præter semirutos parietes & deploranda rudera, supersunt nobis avitæ pietatis indicia ... Videmus nos, heu! videmus augustissima templa, & stupenda æterno Deo dicata monumenta (quibus nihil hodie spoliatius) sub specioso eruendæ superstitionis obtentu, sordidissimo conspurcari vituperio, extremamque manere internecionem. Ad altaria Christi stabulatè*

stabulati equi, Martyrum effossa reliquia. Sunt quidam zelatores, adeo religiose delirantes, ut religiosos veterum Ordines ex abyssi puteo prognatos ajant: ita licenter sibi indulget praeconcepta passio. Quin & Monasteriorum monumentis antiquis ac veris summam habens reverentiam Marshamus; *de Monachorum*, inquit, *fide non est quod ambigamus, cum illi res tantum suas tractent sibique notissimas; nisi forsitan uni aut alteri vitio demus, illos in illustrandis monasteriorum suorum natalibus, antiquitati plus quam veritati incubuisse. Verum hoc illis facile condonemus, cum praestantissimos populos subobscuras rerum origines etiam à diis suis deduxisse videamus.*

28 Quid tibi videtur, Pater Rev. an non satis Philomonachus est Marshamus, ut eum legisse, citasse, laudasse, non debeat mihi vitio verti? Laudat in Monachis quæ laudanda sunt, excusat quæ laudari non possunt. Idem cur mihi in Carmelitico Monachatu, ad veras suas origines deducendo, non liceat? Cur omnia æqualiter laudari & probari volentes, cogitis sigillatim reddere rationem, cur hoc illudve Historiæ vestræ caput, altius quam par est assumptum, non recipiam? *Mirum est*, inquis, *quod* Papebrochius, Marshami judicium, circa vetustas aliquas Anglorum Monachorum chartas, ante Bedæ ætatem non recipiendas, vehementer laudans, *non æque vehementer laudet vetustissimum ex Bibliotheca Cottoniana depromptum scriptum, in quo Monachatus initia ab Elia, veterisque Testamenti filiis Prophetarum deducuntur, & approbantur, quod ibidem subdit Marshamus.*

29 Legistin' bene scriptum illud, Rev. Pater? Non credo. Si enim legisses bone; legisses sub finem allegari *Ianuensem, in libro quæstionum de Antichristo*, qui Januensis, scilicet Jacobus de Voragine, non ante annum 1292, *Ianuensis* cœpit ab Episcopatu illo suo vocari. Non est ergo *antiquissimum* scriptum istud, forte nec antiquum, cum de ejus ætate aliunde nihil constet: Auctor certe non valde severa Criticâ usus est, qui potuit persuaderi, verum esse quod *Abbas Cariotb*, ex perfectissima Essæorum ante Christum secta, *unus erat eorum qui cum Christo surrexerunt: quo mortuo, quidam Monachi, mortem ejus inconsolabiliter lugentes, mortui sunt, & adhuc compaginati videntur.* Sed & hic quam parum sententiæ tuæ faveat, meæque consentiat, disce ex mox sequentibus verbis. *Quia de origine Monachatus, & quemadmodum ejus typus in Patribus veteris Testamenti præcesserit, ostensum est; qualiter in Patribus novi Testamenti, quod in antiquis præfiguratum est, compleatur, restat ut pariter videamus.* Numquid hoc est, quod ex Holstenii Præfatione dixi, quodque Holstenii dici non pateris? *Frustra sunt, qui verum & perfectum Monachismum Christianismo vetustiorem faciunt: Ejus in veteri Testamento figura magis quam forma, præsagia potius quam exempla reperiuntur. Anachoresis Eliæ, hujus & Elisæi discipulorum convictus, Nazaræorum & Recabitarum instituta, tum si qua occurrunt alia ejus generis, videri possunt quædam quasi rudimenta gratiæ, Monachos facere exordientis. Esseni quoque, quorum Hebræi meminerunt, uti & quos Philo libro proprio describit, multis (ut palam est) differentiis à Monachorum instituto discrepabant.*

30 Nunc quoniam ad Cottonianam Bibliothecam me provocasti, Pater Rev. perge porro ad eamdem, & consequenter in ipso Marshami Propylæo lege immediate sequens scriptum aliud, ætatis nequaquam dubiæ, ut est istud prius; auctoris vero æque ac illud Anonymi, sed certo Benedictini, & in hoc intenti, ut Monachos in Ecclesia Dei priores esse ostendat omnibus tum Cle-

Clericorum tum Mendicantium Ordinibus; quorum aliorum pro majori antiquitate prætensionibus refutatis, & laudatis Franciscanis, qui *cautius incedentes, aliorum Fratrum mendacia prudenter devitant, de prioritate nequaquam certantes*; sic progreditur: *Superest ut Carmelitis respondeamus, qui se ab Elia Propheta jactitant institutos. Quod si ita est, dicant utrum Elias verus zelator Legis Judaicæ erat, an non? Si verus sectator veteris Testamenti fuit, quod negare non possunt; quomodo dicunt, eum Ordinem instituisse mendicantem, qui ex Lege præceptum habuit, Non sines quemquam de genere tuo publicæ mendicitati subjacere? Quiescant ergo Carmelitæ mendacia inflectere in virum justum, qui nihil dilexisse cognoscitur nisi justum.*

31 Pergit porro idem Monachus Benedictinus anonymus, sub finem seculi 13 aut initio seculi 14 scribens, originem Carmelitici Ordinis sic expendere, ut si quid forte peccet in aliquo, id non tam ipsi debeat imputari, quam rei obscuritati. Etenim apparet vel hinc, quod etiam primo illo Ordinis novi seculo talis ea fuerit, in illa transmigrantium confusione, ut non nisi perturbate scribi quidquam potuerit; dum vestri, de summa dumtaxat antiquitate solliciti, negligebant sibi comparare & aliis communicare distinctam notitiam actorum seculo 12 ac 13. Sic ergo scribit Benedictinus Anonymus. *Et ne legentes lateat origo Fratrum, de quibus nunc agitur; dicamus à quo tempore vel sumpserunt exordium, vel nomen & habitum mutaverunt. Anno siquidem Christi Mxlv* (evidens, non auctoris, sed librarii sphalma, puto corrigendum, & *MCCV* substituendum) *Albertus Patriarcha fecit Regulam Fratribus, qui Stragulati, Radiati, vel Birrati vocabantur. Et ex post, anno MCC septuagesimo nono, Martinus Papa ad instantiam dictorum Fratrum, & nomen eorum mutavit & habitum, convertens vestes stragulatas in capas albas, dans eis nomen novum, vocans eos videlicet Carmelitas. Et hæc ita tarde gesta sunt, ut plures adhuc supersint, qui viderint eos & Birratis uti vestibus, & Birratos Fratres ab omnibus appellatos.*

32 Vide, Pater, ad quam egregia antiquitatis vestræ documenta me remiseris; & quid responsurus sis quærenti, cur *non æque vehementer* postremum hoc scriptum, ex eadem sumptum Bibliotheca, laudes ac primum. Mihi modo non vacat corrigere errores, si qui ultimo obrepserunt, uti obrepsit in anno Martini Papæ, qui primum creatus fuit 1281, & 1285 successorem accepit Honorium IV, mutati habitus auctorem præcipuum: qui etiam an vetuerit dici *Birratos* seu *Barratos*, solumque *Carmelitas* vocari jusserit; vos videritis. Etenim revocas me, Pater Rev. à longiori digressione, de Marshami erga Monachos affectu, ad hoc ejus de antiquis chartis axioma, quo me niti vis, *tanto minus eis adhibendum fidei, quanto plus præferunt antiquitatis*: Ita Tu quidem, Pater Rev. Marshamo imponis atque etiam mihi. Non enim ille mensuram incredibilitatis ipsam facit esse antiquitatem; sed hanc, cum prætenditur, vult esse mensuram cautelæ sapientis & discretæ. Cum enim chartis aliquibus, in speciem vetustissimis, ex evidenter demonstrata falsitate vel corruptela, justam intulisset censuram, cui nec Mabilio nec alius quisquam prudens antiquarius contradixerit; subjungit effatum, quod & ego laudo & sequendum propono: *Cautè itaque intuendæ sunt istiusmodi cartæ, quæ fidem habent eo minorem*, id est, apud peritos & fraudes sæpe expertos fidem eo inveniunt difficilius, *quo majorem præferunt antiquitatem.*

33 Ita plane etiam in re nummaria usu venit, ut ibi numquam requiratur circumspectio

ſpectio major, profundior eruditio, & tractatio ſolicitior, quam cum nummi offeruntur, tam rari vel tam antiqui, ut vix uſpiam ſimiles inveniantur, aut ne vix quidem. Quanto enim illis pretium majus facit ſumma antiquitas ſimul & raritas; tanto magis incenditur mangonum & pſeudo-antiquariorum avara induſtria, ad falſos nummos ſupponendos pro veris: ad quod etiam multum ſæpe confert fœcunda mendaciis adulatio, qua nobilium familiarum captatur gratia. Contigit hoc ſancto Legiſlatori veſtro, cujus patriam genuſque ignorari cum turpe videretur, cogitaverint aliqui, qua ratione poſſent perſuadere, ipſum (qui à nonnullis creditus fuit Ambianenſis; fuit autem Parmenſis diœceſis) fuiſſe Petri Eremitæ pronepotem, ejus qui Urbano II belli ſacri auctor fuit, & Huji ad Moſam ſepultus requieſcit. Hoc vero crediderunt obtenturos ſe, ſi poſſent exhibere aliquem iſtius temporis nummum, velut à peregrinis è terra Sancta redeuntibus allatum: & fortaſſis revera moris erat tales ibi cudi atque diſtribui, futurum teſtimonium civibus ſuis expleti voti.

34 Nummum porro illum ſic cudendum putarunt, ut altera ſui facie inſcriberetur ✠ HIEROS. A. SARA. CAP. SED. ACC.TRAN.NUMUS PEREGRINOR. id eſt, *Hieroſolyma à Saracenis capta, Sede Acconem tranſlata, nummus Peregrinorum*; quæ poteſt vera alicujus poſteriorum Alberto Patriarcharum, Sede jam reipſa Acconem tranſlata, inſcriptio fuiſſe, Alberti temporibus minime quadrans, ut mox videbimus. Nihilominus in alia nummi facie expreſſerunt dictæ Eremitanæ gentis inſignia, Hieroſolymitani regni inſignibus aucta, & circùm legi curarunt ✠ ALBERTUS: PATRIA: HIEROSO. Iidem porro ſic fabricatum fecerint inferri in Bibliothecam Philippi II Hiſpaniarum Regis, vel ſaltem, ut inde allatum, venire in manus Auberti Miræi, tunc incipientis clareſcere libris edendis: quem Saracenus dicit eo mox uſum, atque ſub Alberti effigie, inter Belli ſacri Duces expreſſa, compoſuiſſe elogium, quod ipſe recitat, plenum erroribus, ab aliquo, magis cupido laudari quoquo modo Albertum, quam geſtorum ejus perito, ſuggeſtis, quibus etiam fingitur fuiſſe ante Patriarchatum *Bethleemicus atque Aſcalonitanus Epiſcopus*.

35 Miræus certe nummi iſtius, veluti pridem à ſe poſſeſſi, tandemque donati R. P. Thomæ à Jeſu, Carmelitarum Diſcalceatorum per Belgium Præfecto, mentionem facit in Faſtis Belgicis atque Burgundicis, Antverpiæ excuſis an. 1609 pag. 692: ipſumque numiſma prædictus Saracenus miſſum ſibi Bononiam ait, atque Martyrologio ſuo Carmelitico pag. 264 inſeruit ectypon, quale hic vides.

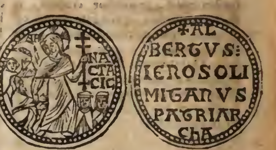

36 Studioſi rei teſſerariæ (Armorialem vocant noſtri) habent hic abunde quo probent, in re nummaria medii ævi, æque ac in teſſeraria (quæ ſuum initium primum accepit ſeculo XI) eo majori opus eſſe cautela, majuſque periculum fraudis ſubeſſe, quo quid antiquius eſſe dicitur. Hic certe fictionis plena ſunt omnia. Nam parmularum nobilium ornamenta, Mitræ, Coronæ, Galeæ, Tenentes (qui hic ſunt decuſſatæ Cruces Legati Apoſtolici & Patriarchæ dignitatem notantes) ſeculo 14 primum addi

cœpisse, docet noster Claudius Meneftrier, rei tesseratiæ originem & progressum à fundo scrutatus.

37 Seculi 13 & 14 insignia perquam simplicia fuere, neque composita ex tam variis partibus; vetustiora autem seculi XI, quo vixit Petrus Eremita, non fuere stata, uti postea esse cœperunt; & prædictis quatuor seculis non solebant illis uti Patriarchæ, Episcopi, aliive Ecclesiastici. Inter Romanos Pontifices primus, Martinus V invenitur gentis suæ Columnâ in scuto usus. Constat etiam, nullum zyfrarum usum seculo 13 Christianis fuisse; & eas in ejusmodi publica monumenta vix ante seculum 16 receptas fuisse. Et tamen ex Miræi judicio invenitur sic expressa nota, AN. 1206, qui fuit Alberti in Syriam venientis primus. Ego in ipso sigillo nihil minus video, quam, quod Miræus istic se videre credidit, AN. 1206; sed hinc quidem clare intueor A M, ad dextrum scuti cornu; ad sinistrum vero, confusum quid, & à sculptore, quo Saracenus est usus, imperfecte expressum: de quo si conjectare licet, ex intentione illorum, qui Albertum patriâ Ambianensem constanter opinati sunt, dixerim, sculptum aut sculpendum fuisse BIAN; ut utraq; pars conjuncta, fit AMBIAN; atq; collectio tota formet hunc sensum: *Albertus Patriarcha Hierosolymitanus, Ambianensis*; itaque habetur nova audacis figmenti convictio, dum constat ex Vita, in monumentis Ecclesiæ repertâ, & edita ab Episcopo Ferrerio, indeq; transcriptâ apud Lezanam, fuisse Albertũ *de Castro Gualterii Parmensis diœcesis.*

38 Interim accipe ex Ughelli Italia sacra tomo 4 col. 1100, verum Alberti sigillum, quali omnes decessores sui tam Latini quam Græci usi fuerant; & quali etiamnum Græcos Hierosolymis Patriarchas uti; vidi an. 1680 sub litteris ipsorum patentibus. Diploma, cui sigillum istud Alberti, cum alio sigillo Acconensis Episcopi appenditur, loco præcitato legi potest, hunc

præferens titulum: *Albertus, Dei gratia Patriarcha Ierosolymitanus; Gualterius, Episcopus Acconensis; & Andreas, Vicecomes Venetorum, in perpetuum.* Finitur: *Ut autem hac perpetua memoria obtineant firmamentum, Nos, Patriarcha & Episcopus, huic pagina fecimus nostras plumbeas bullas apponi; & ego Andreas Vicecomes eamdem sigillo meo cera impresso munivi.* Deinde locus & & tempus subscribuntur hoc modo: *Datum Accon in Palatio Episcopali, anno Incarnationis Domini* MCCXII, II *Idus Aprilis, Indictione* XV. Ubi vides per Latinas numerales litteras notari omnia, nihil per Arabicas zyfras.

39 Porro rem actam dici *in Palatio*, non *Patriarchali*, sed *Episcopali*, in memoriam mihi revocat tempus, quo primum Acconensis Ecclesia, proprio carere cœpit Episcopo; & Patriarchæ, eatenus apud Acconem velut in hospitio, non autem domi suæ versanti, commissa est. Factum id tandem fuit anno 1263; quo videlicet *Urbanus Papa IV* (prout Nicolaus etiam IV post 15 annos testatur) *de Fratrum suorum consilio Ecclesiam Acconensem .... tunc vacantem, Patriarcha Hierosolymitano, qui erit pro tempore, decrevit committendam, & ab eo una cum dicta Hierosolymitana Ecclesia, tamdiu in spiritualibus & temporalibus gubernandam, donec eadem Hierosolymitana Ecclesia, bonis suis recuperatis, possessionem habuerit eorumdem.* Atque hinc novo argumento con-

convincitur prioris figmenti impostura, quia non potest nummus, *sede translatâ* cusus, pertinuisse ad tempus Alberti, quadraginta annis prius mortui, quam illa translatio per Romanum Pontificem fieret. Quare, si verum aliquod talis nummi exemplum expressit fictitii istius fusor, spectaverit is ad tempus unius ex postremis, qui usque ad Acconem amissam, id est usque ad annum 1291, ibidem sederunt.

40 Atque hæc dicta sunto, occasione Moniti, à Mershamo dati, à me laudati. Mershamo Accusator jungit Gerardum Vossium, acatholicum etiam ipsum: quia ego eum in quæstione de auctore Martyrii S. Andreæ Chii, tom. 7 Maji pag. 184 n. 2, laudo, ut *idoneum judicem* inter scripta Georgii Trapezuntii, hisne annumerandum sit Martyrium istud, sicut habebat titulus ejus manuscripti, unde ipsum edidit Surius, an non; scrupulum contra moventibus Curatoribus secundæ editionis Surianæ, eo quod nullus eorum, qui scripta Trapezuntii recensent, Martyrii talis ab eo scripti meminerit. Quasi vero mirum sit Trapezuntium, virum multiplicis lucubrationis, cujus opera multa ac magna habentur, epistolam unam scripsisse, quæ passi n latuerit, numquam antea impressa, & Surio ab Urbe missa: nec enim epistolæ modum excedit narratio, apud nos non plures quam quinque columnas implens, & apud Surium paginas duas. Poteram addidisse, Curatores Surianæ editionis postremæ, factæ anno 1618, annis decem prius quam Vossius scriberet, eumdem scrupulum deposuisse; adhuc scilicet in suum autographum, vel ejus fidele ectypum, quo Surius usus fuerat, habentes præ oculis, in eoque scriptum Auctoris nomen. Sed mihi præ omnibus placuit adducere judicium Vossii; quia de eo solo probare poteram, ipsum aliquid operæ posuisse in legendis & æstimandis Trapezuntii scriptis; non poteram id probare, de Carthusianis Coloniensibus, qui scrupulum removerant & alia Trapezuntii scripta nulla fortassis unquam viderant. Ecqua hic, obsecro, injuria Revisoribus Surianis illata, quæ meruerit apud Sedem Apostolicam accusari?

41 Eruditionis philologicæ laudem tribuere homini, etiam hæretico, qui totius vitæ studia eo intenderit, non repugnat Clementinæ instructioni vel Regulis Indicis, ut probari potest infinitis exemplis Catholicorum, omnis generis & conditionis. Imo Gerardi Joannis Vossii libri, de Historicis Latinis & Græcis tanti sunt usus apud eruditos, ut nullus non iis utatur plurimum, quoties de alicujus antiqui ætate ac scriptis quæstio est. Idem Vossius alia plurima in lucem dedit, quorum nihil hactenus censuram vel levissimam tulit, præter Dissertationem ejus *de tribus symbolis, Apostolico, Athanasiano & Constantinopolitano.* Ast, inquies, non laudatur solum Vossius ut *acutus ad talia*, id est ad vera à suppositiis discernenda, sed etiam ut *sincerus*. Ita est: & sinceritatem ejus probat, quod cum Vitam S. Antonii, à S. Athanasio scriptam aliquando suspectam habuisset, ex suorum scilicet gregalium præjudicio, propter adeo crebro inculcatam virtutem Crucis; lecto Henschenii de Vita illa Commentario, non solum deposuerit qualecumque dubium, sed etiam ultro promiserit eo, quod sub manibus habebat de Historicis Græcis scripto, palam facturum se, quam indubitanter nunc crederet, Athanasium Vitæ illius auctorem verum esse; quod & fecit, nihil moratus sectariorum suorum latratus, ea causa sibi paratos.

42 Idem etiam de Actis Sanctorum, ut ea Bollandus colligere atque illustrare cœperat, censuit, sic demum placitura ipsismet heterodoxis, quæ antea ignoranter

contemnebant; nec paucas promovendo operi Vitas suggessit, ex antiquis codicibus à se descriptas; quin & membraneum Codicem unum alterumve talibus plenum donavit, quod iis utens Bollandus gratanter agnoscit. Catholicæ Religionis professio, quæ nos ab heterodoxis in Ecclesia separat, non facit homines inhumanos; neque ingratos, oblivioseque beneficiorum acceptorum; quin potius tanto promptiores reddit ad istiusmodi officia, quanto hæc magis serviunt leniendis animis, præparandisque ad veritatem, æternæ salutis conciliatricem, citius agnoscendam, agnitamque tenendam, detersa priore alienatione animi ab Ecclesia Romana.

§. VI, VII, VIII. *ACCUSATIONES.*

Papebrochius presse insistit vestigiis Erasmi Roterodamensis, in censurandis libris.

Papebrochius sequitur Marcum Antonium de Dominis, fœdum & relapsum apostatam.

Papebrochius citat, sequitur & laudat opuscula Petri de Marca, ab Ecclesia damnata.

RESPONSIO.

43 FAlsum est primum. Nam prius quam nossem sensum Erasmi, de Areopagiticis & Regula S. Augustini, eidemque vulgo adscriptum librum de unitate Trinitatis contra Manichæos, didiceram ex Catholicis scriptoribus, quos criminari nemo ausit, quid mihi esset sentiendum. Vide Art. 13. §. 2, 6, & 7. Secundum, fœda calumnia est, ad quam detestandam satis est legere verba mea, Apostatæ istius blasphemiis è diametro opposita: sicut demonstravi Art. 7 § 1 & 5. Tertium denique, sub universali titulo *opusculorum* acceptum, falsum est. Nam præter grande opus *de concordia Sacerdotii & Imperii*, tam laudatum Gallis, quam ingratum Romanis, & nescio quam, eodem fortassis spectantem epistolam, *D. Hyacintho Mesades, Archidiacono Emporitano Ecclesiæ Gerundensis* inscriptam; haud facile, puto, invenies aliud quodpiam, Rev. Pater, *Petri de Marca* scriptū, quod sit Apostolicæ Sedis judicio reprobatum: ipsum vero opusculum, quod sequi & laudare arguor, scilicet *de singulari Primatu Petri*, contra bicipitis Ecclesiæ inventores, eidem sanctæ Sedi vehementer probatum fuisse, demonstravi eodem Art. 7 §. 5 sub finem: similemque laudem merentur alia postuma opuscula illius, edita à Baluzio an. 1681, quorum unum, *de theca Reliquiarum S. Ioannis Baptistæ, quæ servatur Perpiniani*, usui magno mihi erit 24 Junii. Sed cur mihi identidem objicis, ut hoc semel dicam, quod utar Auctoribus ab Ecclesia damnatis (sic honoras passim, quorum vel unus tantum liber censuram passus est, licet scripserint plures) si non utar damnatis eorum libris, aut si non utar nisi contra Auctores suos, in bonum Ecclesiæ & utilitatem Religionis Catholicæ? Nonne quotidie conceditur viris eruditis facultas legendi vel ipsos etiam hæresiarcharum libros, ex professo de Religione contra veram Ecclesiam scriptos, iisque utendi in hujus defensionem?

§. IX. ACCUSATIO.

Papebrochius in multis adeo presse sequitur & imitatur Joannem Launoyum, cujus omnia fere opuscula sunt ab Ecclesia damnata, ut ei in variis sit similis sicut ovum ovo.

RESPONSIO.

44 JOannes Launoyus, Doctor Theologus Parisiensis, opera & opuscula circiter 70 elucubravit, criticus ubique acer, & multis invisus, quorum traditiones opinionesque labefactavit; ut sunt illi, qui S. Dionysii Parisiensis & aliorum sex Episcoporum in Gallias missionem, non patiuntur differri ad Decii tempora ex SS. Gregorii Turonensis & Severi Sulpitii sententia. Joannes Moretius, Doctor item Parisiensis, in magno suo Dictionario historico, præcipuas illius lucubrationes enumerat, & asserit, quod *ad criticam plurimum profecit ex familiari conversatione cum P. Sirmondo*, qui idem cum illo de prædicta missione sentiebat, consummatæ eruditionis senex. Sirmundo longe mavelim quam Launoyo assimilari, huic in multis contrarius, ac nominatim circa visionem B. Simonis Stock, quam omnino retinendam puto. Quod autem de Bulla Sabbatina scribere me inviti ssimum coëgisti, sicut ex ejus auctoritate non didici, sic nec dimittam propter damnationem ejus libelli, quem super eo argumento scripsit.

45 Obiit ille an. 1678, & sequenti mox anno meruit censurari in opusculo suo de *Explicata*, ut prætendebat an. 1672, *traditione Ecclesiæ circa Canonem, Omnis utriusque sexus*. Huic vulneri, non sanando, sed exasperando grande post paucos annos momentum attulit Antonius Reiferius Augustanus, Launoyi sensa circa præcepta Ecclesiæ, quo totus ille Canon spectat, æque ac Tu, Pater Rev. mea, trahens in favorem hæreseos suæ, omnia Ecclesiæ præcepta abjicientis; & librum scripsit sub hoc titulo, *Ioannes Launoyus, testis & confessor veritatis Euangelico-Catholicæ, in potioribus fidei capitibus controversis, adversus Robertum Bellarminum &c.* Editum anno 1685 pestilentissimum librum mox sacra Congregatio damnavit anno sequenti; sed Decreti sui promulgatione non sic potuit Launoyum vindicare ab impacta per Reiferium calumnia, quin titulus libri ejus damnati ingereret etiam præjudicium contra Launoyum, quasi revera hæreticis faverit in prædamnato Opusculo, circa materiam eamdem infeliciter scripto. Præjudicium istud auxerunt, similiter damnata anno 1687 Dissertatio, *de Niceni Canonis 6, ut à Rufino explicatur, vera intelligentia*; nec non Epistolæ ejus, in octo partes distributæ; iterum anno 1688 Opuscula duo, alterum *de Regia in matrimonium potestate, sive de jure secularium Principum Christianorum in sanciendis impedimentis, matrimonium dirimentibus.* Alterum similiter de matrimonio agit & Ecclesiastica in illud potestate.

46 Exhinc, quasi signo dato, erexere se confertim, qui aliquid justæ querelæ contra Launoyum habere se putabant; iisdemque agentibus damnata, suspensa ac respective prohibita sunt, anno 1690, decretis tribus, alia ejus opuscula omnino octodecim; universim opuscula circiter 25, ac tertia fere pars ex 70, quæ scripsisse dicitur; tantum

abest, ut *fere omnia* sint damnata ab Ecclesia, sicut Patern. Tua, suo more ad multiplicandas damnationes liberalis, effatur. Eorũ vix quintam partem vidi hactenus, paucos obiter pervolvi, perlegi nullum; solum libellum de negativi argumenti quibusdam in casibus efficacia laudavi, nulla hactenus censurâ perstrictum; quem tamen pro duce nunquam mihi habendum statui, imo, sicut Launoyum in Stochiana visione refutare decrevi, sic forsitan etiam refutabo in aliis multis scrupulis, quos contra varios Sanctos ac Religiosos movit;

Nullius addictus jurare in verba Magistri, nedum talis totiesque fulminati. Nihil mihi cum eo commune, quod non pariter aliis, optime Catholicis, commune esse, docuerim.

47 Quomodo igitur eum tam presse sequi & imitari dicor? quomodo *in variis ipsi tam similis* esse *quam ovum ovo*? Ego, Pater Rev. neminem invenio, cui Te comparem, præter teipsum; & dico de hujus tuæ Exhibitionis partibus omnibus, quod eis sit

—— *Facies non omnibus una*,
Nec diversa tamen, qualem decet esse sororũ.

Aliæ apertius, aliæ tectius calumniantur, criminantur omnes: quo in genere nescio an parem habueris aliquando, aut habiturus sis unquam. Hanc tibi laudem libens cedo.

§. X. ACCUSATIO.

Papebrochius citat, sequitur & laudat Natalem Alexandrum, Paschalem Quenellium, Joachimum Abbatem, Gregorium de Lauro, Æneam Silvium &c.

RESPONSIO.

48 Recte facis, Pater Rev. quod maledicendo lassus, reliquos mihi objiciendos in unum colligas Paragraphum; ego fatigatus magis, gaudeo quod paucioribus etiam absolvere possim Responsiones hasce. Nam S. Joachimi certa & indubitata opera, quæ sola laudo, satis defendi Art. 5 §. 11. Dialogos Æneæ Silvii, quos senior & Papatui proximus scripsit, calumniæ exemi Art. 3 §. 6. Paradoxam Natalis Alexandri sententiam à me repuli Art. 1 §. 2. De ceteris, quæ cum ipso, sed non ex ipso doceo, si non satisfeci plene, satisfaciet ipse fortassis plenius, in altera ampliori operis sui editione: quam audio esse sub prælo, utinam feliciori quam prior exitu! Ecce autem, dum hoc folium venit à prælo emendandum, adest amicus, indicans causam, cur tantopere in Natalem Alexandrum exacerbati sint Patres Carmelitæ: illum nempe in Parte 2 seculi 13 & 14 habere totam originis vestri Historiam simili prorsus modo deductam, quo ego illam censui deducendã, incipiendo ab iis quæ viderat Joannes Phocæ. Hoc enim vero peccatum ejus originale est. Quenellii suspicionem, de non recta ubique fide ejus qui libros Areopagitæ adscriptos composuit, eo ipso quo accusor loco, rejeci; & pro Symbolo QUICUNQUE, eam reddidi rationem, quam deserere non debeam, sive damnetur sive absolvatur Quenellius; in iis ubi peccasse dicitur, à me refutatus Art. 5 § 8, Art. 13 §. 5.

49 Ex Gregorio de Lauro, leviter dumtaxat perſtricto donec corrigatur, in iis ſolum uſus ſum, quibus cultus B. Joachimi probari & archicœnobii Florenſis Hiſtoria debebat illuſtrari, alibi non inveniendis; idque cum ea, quam Te quoque habere puto, libros prohibitos legendi facultate. In vindicandis autem prophetiis, Joachimo paſſim adſcriptis, non ſine illuſtrium aliquot familiarum injuria; adeo illi non conſenſi, ut omnes ſuppoſititias eſſe manifeſte demonſtraverim, atque ita deleverim notam Pſeudoprophetæ, ſancto viro nimis temere ab aliquibus magni nominis ſcriptoribus impactam. Prædictis Tu quidem Joannem Phocæ libenter adjungeres, ſed hactenus nihil potuiſti reperire quo vel leviſſime ſuſpectum faceres, ut oſtendi Art. 3 §. 14. Atque adeo, ſi non Tibi, æquo tamen Lectori ſpero me feciſſe ſatis quoad Exhibitionem errorum, mihi à Te tam temere, quã præfidenter imputatorũ. Deo gratias.

ARTICULUS XXV.

Alii Errores ex Appendice P. Sebaſtiani.

ACCUSATIO PROOEMIALIS.

Vix unquam P. Papebrochii Notas ad Acta Sanctorum attente revolvere poſſum, quin ſemper propoſitiones exoticas aliquas & peregrinas deprehendam.

RESPONSIO.

QUam parum *attente* mea legeris, Rev. Pater, & quo animo, ſatis ex antedictis patet. Quia tamen Appendici tuæ ad Motivum Juris (quo fruſtra conatus es, contra familiarem P. Janningi Epiſtolam excuſare ineptias Exhibitionis tuæ) novam addidiſti Appendiculam, ac veluti racemationem, poſt adeo copioſam vindemiam, à num. 140 per alios 15 numeros deductam; viſum eſt nonnullis etiam huic reſpondendũ aliquid. Etenim in illa tanguntur puncta quædam, apta haud parvam concitare populi fidelis admirationem, imo & indignationem, quæ puncta P. Janningus, neque in juſta Expoſtulatione, Motivo oppoſita; neque in Poſt-ſcripto ad Appendicem dato, attigit. Igitur non removebo ab hac tabula Reſponſionum mearum manum, quin ſaltem ad præcipua quædam fecerim ſatis; cetera ſervaturus tertiæ Parti; qua forſitan opus erit, ut ſatisfaciam libro Delationum Hiſpanicarum, ea quæ male digeſſeras, recoquenti coram ſacræ Inquiſitionis Tribunali anno 1693, poſtquam ſcilicet, viſa Exhibitione Tua, Hiſpani veſtri, qui anno 1691 ſolum Propylæum, ſed fruſtra, accuſaverant, mortuo deinde, qui librum intactum remiſerat, Inquiſitore Generali, ſpem conceperunt eliciendi Decretum contra omnes pariter meos libros.

§. I. AC-

§. I. *ACCUSATIO.*

Papebrochius videtur sustinere velle, cum Calvino & Magdeburgensibus, quod SS. Maria & Joseph contraxerint matrimonium cum animo illud consummandi.

RESPONSIO.

2 INcipio ab ultima dicti loci Accusatione tua: quia hæc toti Hispaniæ, ac deinde etiam aliis gentibus, horrorem incussit, non minorem quam mihimet ipsi: illis quidem, propter gravitatem delicti, si verum foret; mihi, propter gravitatem calumniæ, quæ vera est. Postquam enim ex mea de S. Josepho Deiparæ Sponso lucubratione ad 19. Martii (quam aliàs adscriptam P. Henschenio, cum tibi probabatur; nunc accusaturus, mihi relinquis, pro affectu varius) postquam, dico, aliqua loca mea alia, ad invidiam ciendam aptata, proposuisses; tandem num. 112 ita loqueris: „Quorsum hæc omnia „ effutiat Papebrochius, assequi non pos„ sum, nisi ut B. Virginem Mariam & S. „ Josephum indicet habuisse animum, sal„ tem tacitum (quod absit) ad copulam ma„ trimonialem: quod Calvinus cap. 2 in „ Lucam, & Centuriatores Centuria 1, lib. 1 „ cap. 10 docent, dicentes, *B. Virginem cum* „ *Iosepho conjugium contraxisse animo consum*„ *mandi matrimonium.* An autem id ipsum „ etiam non intenderit Papebrochius, Sedi „ Apostolicæ relinquo.] Tibi vero ego relinquo considerandum, qua fronte mihi exprobraveris usum aliquot suspectorum vel prohibitorum auctorum, in rebus nil ad religionem spectantibus; dum contra me uteris libris hæresiarcharum, idque in rebus quam maxime sacris.

3 Porro legenti vel solam synopsim marginem accusati à Te Paragraphi 7. apparet quam longe absim à cogitatione istiusmodi: sic enim ibi habetur: *Iosepb & Maria, ante nuptias virgines, idque ex voto: quod quidem, per necessitatem ineundi matrimonii poterat solutum videri, vel dubitari an obligaret, cum prajudicio juris alieni; sed in hoc dispensante Deo, votum fuerit renovatum. Quid S. Birgitta fuerit de hoc revelatum, deque Iosephi perplexitate discussa, & utriusque sponsi honestissimo convictu.* Satin' attente hæc legeris, judicet æquus Lector; &, si pleniorem velit satisfactionem, consulat ipsum qui accusatur contextum: nam vere Parthenophilis Hispanis, quorum varias pro me Apologias legere potuisti, Pater Rev. sic placet iste meus de S. Josepho Commentarius, ut Auctor, nescio quis, qui Thesibus, anno superiori Hispali pro Defensione publica impressis contra me, sed ab Inquisitione mox prohibitis defendi, opposuit *veras Papebrochii Assertiones*: sic, inquam, placet istic Commentarius meus de S. Josepho, ut Auctor iste non dubitaverit scribere, quod, *amandatis procul inanibus glossematis, nemo hactenus honorificentius, religiosius nemo, de B. Maria virginitatis voto locutus est, quam P. Papebrochius, Tom. 3 Martii pag. 14 à num. 24. & in Propylæo Maji pag. 31 à num. 22, ut graviter & perspicue demonstrat apologetica Doctoris Ignatii Iordi, Canonici Perpinianensis, Epistola.*

4 Veræ istæ Assertiones meæ, fuerunt oppositæ, ut dixi, quibusdam Thesibus, Hispali excusis, *& propugnandis in* Col-

Collegio Majori D. Thomæ Aquinatis Hispalensi, die 19 *Octobris, anno Domini* 1696. Scribo *Propugnandis*, quia pro more aliud non lego impressum, quam *Propugnabuntur*: qui autem ipsas Theses fecerunt recudi Lovanii, die 30 Januarii 1697, scripseruntque, *Propugnatæ*, præpropere cecinerunt triumphum ante pugnam. Intercedente enim mandato sacræ Inquisitionis, monitæ de calumniis ibidem coacervatis, *Propugnatæ* illæ fuerunt numquam; sparsæ nihilominus, ex Lovaniensi prælo, per totum Belgium Germaniamque non tamen æquali omnium probatione. Ego, nisi has Responsiones absolvere festinarem, totum illum 7 §. de S. Josepho hic reproducerem, cum ampla discussione calumniarum in eo fundatarum; sed hoc commodius forsitan fiet alia occasione: nunc satis fuerit Latine reddere partem huc spectantem, ex præcitata Doctoris Jordi Epistola, Hispanice ad quemdam Barcinonensem Canonicum scripta, contra famosum libellum, cui titulus VOX VERITATIS. Cum enim huic respondisset Auctor §. 1, circa punctum de Paupertate Christi; conclusissetque, *Vocem* istam, *sub larva Veritatis*, *formam habere veri splendidique mendacii*, secundum Paragraphum sic instituit:

5 Non minus mentitur, quando accusat Papebrochium, velut injuriosum puritati Deiparæ, hisce verbis: *An censura dignum non est? quod Papebrochius dicat, sanctissimam Dei Matrem ejusque sanctissimum sponsum Iosephum iniisse matrimonium, cum animo procreandi & habendi liberos? quod dicat, Mariam sanctissimam sanctissimumque ejus sponsum peccaturos fuisse gravissime, nisi conjungi voluissent cum animo consummandi matrimonii? quod dicat, Mariam sanctissimam & sanctissimum sponsum ex mutuo convictu subiisse periculum incontinentiæ; & propterea ipsis fuisse difficile observatu votum virginitatis; & rationabiliter judicari, quod Maria & Iosephum non inierint catenus obligare se, quando votum nuncupabant?* Magnæ molis videtur esse accusatio hæc, sed mera bulla est. Id quod Papebrochius dicit pag. 10 num. 25, ita formaliter sonat: *Qui* (Josephus) *non nisi duplici necessitate & officio, tum obedientiæ, tum caritatis, vim attulit quamdam concepto prius, ac religione voti formato, proposito virginitatis, ad extremum spiritum non solum servanda, sed etiam profitendæ; eatenus scilicet, ut Virginem in domum suam susciperet accipere, sponsaliaque & nuptias cum ea celebrare; sed* (uti se explicans addit) *ad conjunctionem carnalem, nisi expressius juberet Deus, numquam processurus.* Cur autem hoc? *Ob simile B. Virginis votum* (nota benè τὸ *simile votum*, scilicet *servandæ virginitatis usque ad ultimum spiritum*) *eidem fortassis divinitus revelatum.* Porro his non contentus Papebrochius, infert, quod *eadem ratio*, necessitas scilicet matrimonii contrahendi à Lege inducta, *majorem Iosephi catenus cœlibis ætatem, ab omni creditam antiquitate, ponit extra suspicionem quamcumque incontinentiæ.* Hoc est quod sentit & dicit Papebrochius isto num. 25, de puritate & voto Mariæ sanctissimæ ejusque sanctissimi Sponsi, expressissime contrarium ei de quo accusatur. O quam longe extendit se calumniæ sphæra!

6 Si dicit Papebrochius, quod etiam ad consensum matrimonialem & ad parendum divino præcepto, opus Josepho fuit violentia quadam sibi ipsi inferenda, contra animi repugnantiam; si dicit Papebrochius, quod etiam cognito præcepto, ad statum matrimonii ineundum obligante, se non statim credidit obligari ad ipsum consummandum, imo eumdem non iniit, nisi cum firmo proposito semper abstinendi ab usu conjugali, nisi eum expressius mandaret Deus; si di-

si dicit Papebrochius, quod votum à castissimis sponsis emissum, erat de virginitate, non solum servanda, sed etiam profitenda usque ad ultimum spiritum; ubi est illud, quod *non intenderunt eatenus obligare se, quando votum nuncupabant*? Si dicit Papebrochius, quod ineuntibus illis matrimonium, sicut iniverunt, non sua, sed Dei voluntate, cessabat suspicio & periculum incontinentiæ; ubinam dicit, quod *ex mutuo convictu subibant periculum incontinentiæ*? Potestne manifestius mentiri quisquam? Dixitne de puritate Mariæ amplius aliquid S. Leocadia, vel S. Hildephonsus? Cui igitur bono tantæ exclamationes, Hispaniam, imo Ecclesiam totam personantes? Profectò cum Cassiano lib. 7 de Incarn. cap. 24 mihi majori jure exclamare licet, *O stulta amentia; quæ dum ipsa non videt quid sequi debeat; etiam illud non sapuit, quid legi posset! Quasi vero, quia auferebat sibi intelligentiam, auferre posset omnibus lectionem; aut ideo perdituri omnes ad legendum oculos, quia ipse jam mentis oculos perdidisset*, &c.

7 Progreditur exhinc Papebrochius, & ait: *Dici certe nihil plausibilius potest ad conjugium tali voto posterius, quam ut, ex tempore emissi voti, necessitas occurrerit improvisa conjugii ineundi, quæ ex æquo utrumque obstringeret.* Hæc definitio tria supponit. Primo, quod Maria Josepho nupsit, aliquo præcepto ad id obstricta. Secundo, quod ejusmodi obligatio non fuerit ab eis prævisa, quando votum nuncuparunt. Tertio, quod istud præceptum eos excusabat à culpa, quam ineundo post tale votum conjugio poterant incurrere. Nihil tamen horum explicat Papebrochius, quia id modo non intendebat, sed reservabat id numero 45 & duobus sequentibus, quos ipsa Vox citat. Ibi scilicet explicat Papebrochius, quibus in casibus Lex vetus obligabat ad nuptias contrahendas, his verbis: *Credebatur æstimatione communi, in Legem & publicam honestatem peccaturum graviter, qui vel mortuo fratri suscitare semen, viduâ illius ductâ; vel heredem parentibus unicam agnatus proximus ducere noluisset uxorem; vicissimque talis vel vidua vel puella, si qua noluisset ejusmodi nuptiis consentire, vel nuptiis sic legitime contractis uti ad liberos ex se gignendos.* Ratio dicti hujus additur: *Propter spem certam nasci turi ex ea gente Messiæ, & maximum bonum quod unusquisque ex eo sibi obventurum consideret, si per procreatos ex se liberos, quantum fieri posset, immediatius eidem jungeretur.*

8 Hoc solum dixit num. 45 P. Papebrochius, totum bene fundatum in sacris Scripturis, ac sigillatim Deuteronomii 25 ℣. 5 & Numer. 36 ℣. 6, uti norunt Interpretes; non dixit autem tantum, quantum Angelicus Doctor S. Thomas, 3 parte, quæst. 28, art. 4 in corpore: *Tempore Legis oportebat generationi insistere tam mulieres quam viros; quia secundum carnis originem cultus Dei propagabatur, antequam ex illo populo Christus nasceretur.* Clarius vero idem præceptum explicat sanctus Doctor, eodem Articulo ad primum; ubi cum sibi objecisset ex Deuteronomii septimo hæc verba; *Non erit apud te sterilis utriusque sexus*; respondet: *Videbatur esse Lege prohibitum, non dare operam ad relinquendum semen.* Loquitur Sanctus universaliter, absque Tribus ullius distinctione, de toto populo Israelitico: Papebrochius autem restringit obligationem illam ad viduam sine liberis à marito relictam, de qua est casus capitis 25 Deuteron. & de puella, quæ sit unica suorum parentum heres, de qua Numeror. 36. Si ergo S. Thomæ doctrina suscipitur ab omnibus, idque jure merito, velut Angelica; quare propositio Papebrochiana, subalterna Thomisticæ, & tamquam particularis contenta in sua universali, debebit censurari ut temeraria?

9 Sed

9 Sed dimittamus argumenta, ut vocant, *ad hominem*, & transeamus ad propositum casum. Num.45, quem solum Vox citat, nec unum quidem verbum habet Papebrochius de Maria: solum enim proponit universaliter obligationem, qua aliqui in Lege veteri *tenebantur*, *aestimatione communi*, matrimonium inire & procreare liberos, propter spem Messiae. Si autem non loquitur ibi de Maria Papebrochius, quo clamores isti? Dices, propterea quae porro scripsit. Videamus. Num.46 expresse dicit Papebrochius, quod Maria erat una earum puellarum, quae communi aestimatione credebantur Lege ista teneri. Respondeo, non praevidit hujusmodi obligationem sibi obventuram Maria, quando votum Virginitatis nuncupavit, sicut expresse asserit Papebrochius num.25; & recte. Quamvis enim supponamus, ut supponimus, Mariam superasse Cherubinos scientia, & Prophetas omnes intelligentia; non tamen praevidere debuit obligationem, à multis futuris contingentibus pendentem. Ut enim haec in ipsam caderet, oportebat ipsam esse *parentibus unicã & heredem*. Cùm autem voto praedicto se obstrinxerit, secundum communiorem opinionem, à prima infantia, superstitibus adhuc parentibus; si illis praemoreretur, numquam erat futura ipsorum heres. Poterat etiam contingere, sicut Annae Samuelis matri contigit, ut ipsius quoque mater Anna, post istum benedictionis fructum plures conciperet pareretque, & sic non erat futura unica. Nullo autem fundamento asseverabitur, ejusmodi futura contingentia cognovisse Mariam; atque ita facta duodennis vel quatuordennis, potuit inveniri adstricta, secundum aestimationem communem, duabus obligationibus improvisis, nubendi & liberos gignendi, propter spem Messiae.

10 Quomodo porro eadem obligatio ipsam Virginem tangeret propiùs, quam alias puellas, ad nubendum Josepho agnato suo proximo, explicat Papebrochius hisce verbis: *Hac omnia* (obligationes scilicet jam indicatae) *in Ioseph atque Maria tanto fuerunt majora, quanto propius illi per rectam tam natura quam Legis regulam ad illam spem* (Messiae ex se nasciturі) *admovebantur*; sicuti Paragraphis 4, 5 & 6 praegressis demonstratum fuit. Sed videor mihi audire exclamantem Vocem; Quae consequentia! Quae consequentia! Quanta absurda! *Ergo Maria sanctissima & ejus sanctissimus Sponsus gravissime peccavissent, nisi conjungi voluissent cum animo consummandi matrimonii.* (Ubinam Papebrochius tam inverecundam format consequentiam?) Nam quid, inquis, respondebit ad hunc syllogismum? *Communiter credebatur quod puella orphana & unica heres parentum suorum gravissime peccaret, nisi nuberet proximo suo agnato: sed sic est quod Maria erat puella orphana & unica heres suorum parentum; & sanctissimus ejus Sponsus erat ipsius proximus agnatus: Ergo.* Quid, inquis, respondebit Papebrochius, quando praemissas admiserit?

11 Primo audiamus quid dicant alii, & ante omnes audiamus S.Thomam, 3 p.qu. 28. a. 4, c. ponentem & admittentem easdem praemissas, atque dicentem: *Quia tempore Legis oportebat generationi insistere tam mulieres quam viros. . . . Mater Dei non creditur, antequam desponsaretur Ioseph, absolute virginitatem vovisse; sed, licet eam in desiderio habuerit, super hoc tamen voluntatem suam divino commisit arbitrio.* Veniat nunc Vox, & arguat S. Thomam: *Omnes mulieres antiqua Legis oportebat generationi insistere: sed sic est quod Maria sanctissima erat mulier antiqua Legis: ergo Maria sanctissima debuit contrahere nuptias cum animo insistendi generationi.* Mala consecutio: quae tamen sequitur ex admissione praemissarum. Audi

vero. Ex præmissis istis, ut summū sequitur obligatio ad copulam, non item consensus in eamdem. Sed neque certo sequitur obligatio: quia obligatio sobolis procreandæ, secundum communem Theologorum sententiam, solum admitti debet juxta legem communem, præscindendo à particulari privilegio & dispensatione. Quia autem in beatissima Virgine, præsertim quoad punctum puritatis, dispensatum fuit in lege ordinaria tam gratiæ quam naturæ, alia consequentia nulla ex præmissis istis deducenda est ab ea quam ducit S. Thomas: *Sed, licet virginitatem in desiderio habuerit, super hoc tamen voluntatem suam divino commisit arbitrio.* Sciat ergo Vox, & sciant omnes per eam decepti, quod hæc & non alia est consequentia Papebrochii.

12 Audiant porro etiam, quam pie ac religiose prosequatur suam istam consequentiam. *Cur ego*, inquit, *hic verear cogitationem quamdam meam, utriusque honori haud parum forsitan conducturam, aperire?* Cogitatio illa tendit ad demonstrandum, quomodo possint excusari Joseph & Maria, contrahendo post votum absolutum virginitatis perpetuæ. Iterum dico, audiant quanta cum moderatione ipse se explicet, fatendo, *suspicari* se, *rebus sic constitutis, revera & ex ipsa natura obligationis, simul cum tali voto vix aut ne vix quidem consistentis, potiorique debito prævalente, solutum fuisse ea religione utrumque, aut saltem merito dubitasse num adhuc obligarentur.* Primam conjecturam fundat in natura ipsiusmet obligationis, hoc modo: *Dixi, ex ipsa natura obligationis. Quia adimplendæ legis à Deo lata necessitas, in quam aliquis nulla sua voluntate inducitur, quacumque arbitrariâ (qualis est voti) potior est antiquiorque: concipi autem ea vix potest sic, ut ad solas nuptias contrahendas, non item ad consummandas haberet obnoxios: cum finis legis, secundum naturæ ordinarium cursum, non potuerit absque corporum commixtione obtineri. Et quamvis non nisi ad contractum nuptialem obligasset: hoc ipso propter periculum incontinentiæ, quod* (nota bene) *subesse ordinarie solet in tam familiari, quàm iste contractus afferebat, usu, prioris voti observatio tam difficilis reddebatur, ut merito censeri possit, ad ejusmodi casum nemo voluisse se obstringere, cum simpliciter castitatem vovebat.*

13 Hic iterum Vox insultabunda assurgit: *Ergo insimul viventes Maria sanctissima ejusque sanctissimus sponsus sustinebant periculum incontinentiæ. Ergo erat difficilis propterea custodia virginitatis. Ergo noluissent obligare se ad eam servandam, quando fecerunt votum.* His ego merito possem reponere, Tace, Tace, Tace, Vox. Mensuram excedis. An tibi idem esse videtur discurrere generaliter de obligationibus in communi, cum præcisione scholastica, solum spectatâ *ipsâ obligationis utriusque naturâ*, & (ut Scholæ dicunt) *per se loquendo*; atque ratiocinari de ipsis in casu particulari & extraordinario, ubi epiikiæ & dispensationi locus datur? Quod ergo Papebrochius dicit cum tanta præcisione & abstractione, loquendo de obligationibus, secundum suam naturam spectatis, in genere; qua impudentia id tu audes applicare sanctissimæ Virgini, in qua, quantum quidem ad puritatem attinet, plus per dispensationem divinam quam ex legibus actum est? Quis unquam dubitavit, quin regulariter periclitetur virginitas, in tam familiari usu quàm conjugium permittit? Quis unquam potuit in controversiam adducere, quin difficilius conjugatis sit virginitatem servare, quam liberis? Quid aliud probant exaggeratæ laudes, quas Ecclesia & Mundus tribuunt Sanctis, in conjugali statu virginitatem servasse compertis; nisi quòd, cum

ratione

ratione status periculosior ipsis esset conflictus, multo magis fuit gloriosa victoria? Hoc vero, nec aliud, est quod ait Papebrochius, *Propter periculum incontinentiæ, quod ordinarie subesse solet.* Quis in aliquo, aut etiam multis particularibus casibus, per extraordinariam gratiam vincens communem fragilitatem, inter conjugatos castitatem servat, absque ullo vel minimo periculo, aut periculi umbra, exemplo plane Angelico?

14 His tamen omnibus ita positis, exclamet Vox, Papebrochium, ipsis illis verbis suis, maximas proferre blasphemias? Audacia enimvero mentientis effrons! Id quod ex illis verbis inferri potest, hoc dumtaxat est, *quod votum absolutum virginitatis, quo se obstringebat Maria sanctissima, non se extendebat ad casum matrimonii, etiam quando Lex, ipsam obligans ad contractum, non etiam obligasset ad consummationem.* Hæc est legitima consequentia, atque tam vera quam digna eâ, quæ ipsos Seraphinos præcellens puritate, creaturas omnes præcedebat humilitate. Quomodo enim voluisset obligare se ad servandam virginitatem in conjugio, quæ de se ipsa tam humiliter sentiebat; & ut cauta, fugiebat occasiones? sciens quod tali in statu ordinarie periclitetur voti observantia, specialiter cum tunc adhuc ignoraret, qualem sponsum esset habitura. Quam igitur censuram commeruit Papebrochius, dicendo, quod votum virginitatis non extendebatur ad casum matrimonii? Numquid non idem dicit S. Thomas? Imo amplius dicit, 3 p. q. 28 a. 4. corp. quod illuc non poterat se extendere: neque hoc tantum, sed etiam quod Maria non potuit absolutum virginitatis votum concipere ante nuptias; *postmodum vero, accepto sponso, secundum quod mores illius temporis exigebant, simul cum eo votum virginitatis emisit.* Obmutesce igitur & sile, ô Vox, nisi malis per scholas omnes vapulare.

15 Papebrochius autem mox exorditur in num. 47 sic scribens: *Præterea, ut expedito sibi per ejusmodi dispensationem utendi matrimonii jure sponsi nostri cedere & vellent & possent, quantum quidem erat ex parte sua; non tamen videntur absque gravi scelere potuisse majores suos incomparabili illa & inæstimabili fraudare gloria, quam erant æternam inter Beatos consecuturi, si repromissionis series per ipsos esset propagata.* Quomodo autem hoc colligit Papebrochius? Sicut ait, *ex ipsa obligationis utriusque natura*, & spectato ordinario ac communi more quo solent leges obligare. Atque hinc infertur secunda conjectura; *Vel saltem merito dubitasse, num adhuc obligarentur*; & utrum Dominus ille, solitus dispensare in Maria gratias, communibus legibus majores, dispensaret etiam cum ipsa in lege procreandi sobolem, ad dandum locum voto, per cujus obligationem puritas ejus magis exaltaretur. Atque hanc conjecturam corroborat Papebrochius his immediate sequentibus verbis. *Nec tamen eadem ratio qua illos ad contrahendas obligabat nuptias, continuo obligare debebat ad illas carnali copula consummandas: quia, sicut protoplasti parentes, accepto de propaganda prole mandato, virgines tamen permanserunt in Paradiso, expectantes quomodo & in quale tempus, vellet Deus impleri mandatum; ita illi poterant tantisper dubitare, num qui prioris obligationem voti, improvisa illa necessitate injecta, videbatur solvisse Deus; hanc quoque, qua suis majoribus obstringebantur, obligationem non esset soluturus, eosque fineret arbitratu suo castimoniam colere.*

16 Dic, amabo, Lector, utrum in omni ista periodo, ad quam ita graviter Vox impegit, sit vel una vocula, quæ indicet in Maria sanctissima ejusque sanctissimo sponso animum vel intentionem, quæ supre-

mam puritatem dedeceat. Audiamus ergo, etiam verba ultima, quibus cogitationis suæ expositionem concludit Papebrochius. *Cumque interim moram non ferret consuetudo jam inolita, & honestatis publica ratio, hoc quoque addiderim, non tantum domum deductam fuisse à Iosepho Virginem; sed in amicorum consanguineorumque conventu, celebratum per verba de præsenti contractum, ea mente, ut ipso illius usu tantisper abstinerent, donec, propitiato per bona opera ac preces Deo, certius aliquod divinæ voluntatis indicium obtinere mererentur.* Poteftne efformari mente cogitatio magis casta, in materia tam ancipiti, ubi ex una parte videbantur conjuges lege procreationis teneri, & ex altera stabat votum virginitatis? Num in clausulam aut verbum ullum impegit Papebrochius, minus condecens puritati Josephi & Mariæ sanctissimæ? Observa, Lector, suspensionem, præcisionem, abstractionem, & verecundiam, quibus ubique explicat animum ac mentem contrahentium sponsorum castissimorum.

17 Quid diceret Vox, si audiret Papam Eugenium, 24, *qu.2 cap. Beata*, dicentem? *Committens ergo virginitatem suam divinæ dispositioni, consensit in carnalem copulam, non illam appetendo, sed divinæ inspirationi in utroque obediendo.* An ideo dicet, quod Maria & Joseph contraxerunt cum intentione consummandi matrimonium? An vero, diceret cum S. Thoma 3 p.q.28 a.2: *Uterq; consensit in copulam conjugalem, non autem expresse in copulam carnalem, nisi sub conditione, si Deo placeret?* Hoc utique diceret Vox, si pie loqui sciret. Quid verò de Papebrochio, qui nec tantillum quidem ausus fuit scribere, & nusquā meminit talis consensus, dicam ego? Solū dicam, esse infelicem quia scripsit sponsos castissimos contraxisse matrimonium *ea mente, ut ipso illius usu tantisper abstinerent, dum propitiato per bona opera & preces Deo, certius aliquod divinæ voluntatis indicium mererentur accipere.*

18 Et adhuc dicitur ille puritatem Mariæ commaculare? Numquid illud ipsum est quod dixit S. Thomas 3 p.q.28 a.2.c. *Super hoc tamen voluntatem suam divino commisit arbitrio?* Numquid hoc totum idem est quod jam jam dixit Eugenius Papa, *Committens ergo virginitatem suam divinæ dispositioni?* Porro quod in S. Thoma habetur pro sententia maxime plausibili; in Eugenio Papa pro decisione canonica; non tolerabitur in Papebrochio, id ipsum, imo etiam minus aliquid, proferente per meram conjecturam *suspicor*? aut proponente *cogitationem quamdā* suam per modum simplicis suggestionis? Id vero non solum ei interdicetur; sed audebit etiam Vox (non propter alias clausulas quam nunc transcripsi) censuram illi tam acrem infligere, qualis vix infligeretur *Martino Luthero, Bucero, Bezæ, aliisque Hæresiarchis*? Talisque & tam solennis impostura, tot mendaciis farta, permittetur ac tolerabitur in Ecclesia Dei? Crede, Lector, Veritati, sed non crede Voci.

19 Hactenus egregius ille Doctor ac subtilis Theologus, assertiones meas earumque fundamenta & munimina, quæ ego meo, id est, historico stylo deduxeram, more scholastico distinguens atque evolvens, clarius longe quam nunc facere possim? Idem multoque prolixius integro libro faciet, *Apologia Veritatis*, cum reddita Latine fuerit, *contra varias imposturas & accusationes publicas, composita per P. Antonium Xaramillum, è Societate Iesu, Cathedraticum Theologiæ, & in præsentiarum Procuratorem generalem Provinciarū Indicarum*, eumdem qui Supplicem libellum composuit, à P. Antonio Beltran, Procuratore generali Provinciæ Toletanæ, oblatum Regi contra silentium, quod Patres Carmelitæ mihi volebant imponi. Est autem Apologia

logia ista *dedicata supremo sacræ Inquisitionis generalis Concilio*: Dedicatoriam autem sequitur *Approbatio, quam ex Commissione D. Licentiati Alfonsi Portilii & Cardos, Dignitatis & Cantoris insignis ecclesiæ Collegiatæ Talaveranæ, Inquisitoris ordinarii, Vicariique Madritensis, dedit adm. R. P. Fr. Raphael à S. Ioanne, antehac Magister Generalis Ordinis Discalceatorum sanctissimæ Trinitatis de Redemptione captivorum, 24 Ianuarii* 1697; ubi apte adfertur istud S. Hilarii lib. 7 de Trinit. *Magna est veritatis vis, quæ cum per se intelligi non possit, per ea tamen quæ ei adversantur elucet; ut in natura immobilis manens, firmitatem naturæ suæ quotidie, dum atteritur, acquirat*. Huic autem amplissimæ approbationi subjungitur postridie signata *Licentia* ejusdem *Ordinarii*.

20 Similiter præfigitur Apologiæ eidem *Approbatio Doctoris Don Petri Fernandez del Pulgar, Canonici Pœnitentiarii sanctæ Ecclesiæ Palentinæ, Examinatoris & Iudicis Synodalis dicti Palentini Episcopatus, ejusdemque Visitatoris generalis, sicut & antea fuerat in Archiepiscopatu Burgensi, nec non Chronologi majoris Indiarum &c.* Est vir hic, amplissimus simul ac eruditissimus, tota Hispania æstimatus inter vere litteratos, atque inter pseudo-dextrinarum fabularum expugnatores hoc tempore nominatissimus, cui munus ipsam Apologiam recognoscendi fuerat à Senatu status regii consignatum, per decretum 22 *Aprilis* 1697, & executioni mandatum 28 ejusdem: jussio enim Regis urgebat: consensus tamen regius in ipsius jam excusi libri publicationem, non fuit ante 10 *Maji* expeditus. Stimulos autem admovebat necessitas occurrendi tot infamibus libellis & chartis, quæ sine numero, ex parte Carmelitarum, nullo aut ficto auctore vulgabantur, non sine ipsiusmet Regiæ ac Pontificiæ personæ injuria, dum per summum scelus eis affingebantur litteræ tantis Majestatibus indignissimæ.

21 Declarat autem Censor iste Regius, quod „omni cum solicitudine legit ipsam „Apologiam, utpote continentem varias „materias Theologicas, Dogmaticas, Scholasticas, & ad ecclesiasticam historiam „spectantes; cumque hæ adeo graves ac „difficiles sint, nihil tamen in ea reperi „(inquit) quod repugnet nostræ sanctæ „Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vel „sanctæ ac generalis Inquisitionis decretis: „quamvis autem stylus apologeticus sit, „non excedit religiosam modestiam; solumque hoc agit, ut defendat P. Danielem Papebrochium à delationibus & contradictionibus, factis contra libros ejus, „opponendo verba Papebrochii verbis adversariorum, aut negando quæ ipsi adscribuntur, donec ea demonstraverint; „aut satisfaciendo ipsorum argumentis, aut „comparando ea sententiis Doctorũ classicorum, idem cum Papebrochio sentientium, & liberorum ab ea collatione, sub „qua ipsum adversarii accusant, faciuntque „complicem hæreticorum contra Romanos „Pontifices. Atque hoc unicum est argumentum hujus Apologiæ, quæ suum „propositum insequitur magna cum modestia; quia non ad vincendum, sed ad defendendum intenta; assequitur autem, „quia (sicut dixit Tertullianus) *quod tanto „impendio absconditur, etiam solummodo „demonstrasse, destruere est.*

22 „Cedit hæc Apologia ad gloriam D. „N. Jesu Christi ejusque sanctissimæ Matris; quandoquidem in ea declaratur paupertas unius Evangelica, & illustratur „genealogia; alterius vero puritas, in virginali cum Josepho conjugio, efficaciter defenditur, & in voto virginitatis nuncupando præeminentia, plane ex mente & „doctrinis prædicti Papebrochii. Servit „etiam hæc Apologia ad penetrandas &

decla-

„ declarandas quæstiones varias ad Ecclesiæ „ Catholicæ gloriam conducentes. Et licet „ solum utilis foret Danieli Papebrochio „ liberando ab accusationibus & delationi- „ bus, publicatis contra auctorem, qui studuit „ & studet utilitati Ecclesiæ, quemadmo- „ dum hæc Apologia demonstrat; deberet in „ publicam lucem emitti, ad restituendam ei „ auctoritatem quam habebat ante delatio- „ nes & accusationes, denigrativas famæ ejus „ atque laboris in obsequium Ecclesiæ susce- „ pti. Equidem non ignoro, quod licet ad- „ versarios minime lædat hæc Apologia, „ dolorem tamen ipsis adferet: verum hæc „ est veritatis energia & consequentia in- „ evitabilis, ideoque Tertullianus in Scor- „ piaco dixit: *Nec quia tantum modo contri- „ stat, recusabitur; sed quia necessario con- „ tristat, adhibebitur. Horrorem operis, fru- „ ctus excusat. Vlulans ille, & gemens, & „ mugiens inter manus medici, postmodum „ easdem mercede cumulabit, & artifices opti- „ mos prædicabit, & savas jam negabit.* Ita „ præsumo eventurum delatoribus & adver- „ sariis Papebrochii, quia existimo esse „ cupidos veritatis, quam in Apologia ag- „ noscent.]

23 Utinam ita omnes saperent, qui me persequuntur, oculosque post multorum annorum luctam aperiant tandem veritati, non euntes qua præcedit P. Sebastianus à S. Paulo; sed qua eundum est & qua præcessit adm. R. P. Fr. Josephus Ignatius à S. Antonio Carmelita Discalceatus, ex illustrissima familia Toparcharum de Robec oriundus laudatusque in Præfatione ad tom. 2 Spicilegii Acheriani, velut *longe eruditissimus & antiquarum rerum peritissimus.* Is, dum vivebat, amicus mihi fidelis, sed clam, & gnavus in suppeditandis veteribus monumentis adjutor, nunc demum, cum vitâ functus eo transiit, ubi non amplius debet sibi timere à persecutionibus, libere & palam nominandus; is, inquam, est istius Epistolæ auctor, quam sine nomine tunc adhuc viventis dedi tomo 2 Maji pag. 712, quamque hic denuo libenter producam, plus efficaciæ fortassis nunc habituram apud eos qui æquioribus oculis legerint hasce Responsiones. Est autem epistola data anno 1675, post quædam alio spectantia tenore continuo sic progrediens:

24 „ Quid sentiam de iis, quæ in Aprili „ suo scripsit Rever. vestra de nostro Or- „ dine, latius aperiam occasione commo- „ diori. Dicam interim, quod in plurimis „ non recedo à vestris assertis; eoque mi- „ nus, quo plus studii & laboris per multos „ jam annos insumpsi in iis ad fundum dis- „ quirendis. Veritatem amo, non com- „ menta, quibus undique repleta est histo- „ ria Ordinis: à quibus utinam semel be- „ ne repurgetur! Saraceni in Menologio „ absurditates sæpius demiratus sum: ten- „ tavi aliqua conciliare: sed frustra, præ- „ sertim in Alberto Legislatore. De aliis „ nunc taceo. Meam mentem circa illas „ materias sæpe discretioribus quibusdam è „ nostris aperui: & plura, de quibus agit „ Rev. V. antequam illa vidissem, jam olim „ judicavi: unde non difficile erit excusare „ Rev. V. (quod etiam præstiti, & quan- „ tum prudentia patietur præstare pergam) „ quasi ad hæc scribenda alienâ aggressio- „ ne impulsam. Utinam ille Armamenta- „ rii Auctor tacuisset, nec vobis occasio- „ nem dedisset discedendi à proposito olim „ facto! Utinam & imposterum taceat! „ quod vix crediderim. Sed de his modo sa- „ tis, alias data opportunitate, pluribus. In- „ terim . . . . . apprecor felicia Rev. ve- „ stræ festa Pentecostalia, rogoque Domi- „ num, ut ipsam divinis sancti Spiritus cha- „ rismatibus replere dignetur, ut Ecclesiam „ doctissimis suis lucubrationibus ditare fe- „ stinet. Hoc voveo: hoc opto.

§. II.

§. II. ACCUSATIO.

Papebrochius, in ordinanda Christi Genealogia, Euangelistas fallaces, Patres temerarios, facere præsumit.

RESPONSIO.

25 Quia non lubuit Tibi, Pater Rev. Appendiculam istam dividere in Paragraphos, & cuique Paragrapho Titulum ponere, ipso qui subjicitur textu atrociorem, ut facis in Exhibitione; cogor, quam proxime ad mentem Tuam, formare Titulum, ut uniformi passu etiam hic in fine procedat opus. Si quod minus scripsi quam voluisti, monitus corrigam: sed existimo, quod hisce lectis multum de supercilio isto censorio depones, & mitius potius quam acerbius voles fuisse locutus. Substantia accusationis hujus continetur num. 151, 152, 153, ex quibus hasce Positiones collegit infelix Thesista Hispalensis. Thesis 26 „ Messiam „ ex Abrahami stirpe descensurum, no„ ta erat passim & ubique prædictio; sed „ quomodo subsisteret veritas, tunc maxi„ me obscurum fecerunt Euangelistæ Mat„ thæus & Lucas, cum expansa generatio„ num serie & quasi tabularum fide, eam„ dem videbantur clare demonstratam vo„ luisse. *Hoc assertum Hæreticum est*; 27. „ Ex modo, quo sacri Euangelistæ Christi „ genealogiam descripserunt, occasionem „ præberi adversariis veritatis, aut Euan„ gelistas mendacii, aut fidem nostram fal„ sitatis arguendi; *Hæreticum est*. 28. Ple„ rique sanctorum Patrum, temere Afri„ canum secuti, nec rationi nec Scripturis „ satis convenienter, videntur adscripsisse „ Matthæo, ejus quæ secundum carnem „ est generationis seriem, Lucæ vero alte„ rius quæ secundum Legem successionis. „ *Hoc dictum blasphemum, impium, ac erro„ neum est*. 29 Nec dicere audemus omni„ no, neutrum Euangelistam carnalem „ Christi genealogiam texuisse; non Mat„ thæum, sæpius ab illa deflectentem; non „ Lucam, quia hic in contrario nobis sensu „ statim ab ipso principio exerrat, generum „ substituens loco filii. *Et hoc erroneum est*.

26 Qua auctoritate Thesista ille assumpserit sibi potestatem Inquisitionis generalis, aut unde acceperit censuras istiusmodi salvo sacri istius Tribunalis secreto, viderint illi quorum interest. Nunc præmissis oppono Assertiones, menti meæ ac veritati consentaneas magis, quæ hujusmodi sunt. Thesis 26 „Nullus, nisi plane Scripturarum „ indoctus, dubitare potest, quin uterque „ Euangelista, Matthæus & Lucas, ex di„ versa quam prosecuti sunt generationum „ serie, maxime obscuram reddiderint ge„ nealogiam Christi. Quod si quis hujus „ rei experimentum capere velit, inveniet, „ post doctissimas sanctorum Patrum lucu„ brationes, copiosam adhuc restare diffi„ cultatum messem. 27. Hæreticos tam „ ex genealogia Christi, quam ex aliis Scri„ pturæ locis, occasionem arripuisse bla„ sterandi multa contra infallibilitatem Scri„ pturarum, demonstrabit, ut ceteros præ„ teream, S. Augustini Concordia; nisi „ forte & huic hæresim affingere libet. 28. „ Deducere, ad augendam ejus opinionis „ difficultatem, plerosque Patres temere „ Africanum secutos, seu, quod idem est, „ in Africani sententiam conspirantes, non „ satis conformiter rationi aut Scripturis „ fuisse locutos, nec blasphemum, neque „ im-

„ impium aut erroneum est: aut easdem „ omnino censuras merentur Scholastici „ omnes, quotquot gravissimas absurditates „ ex contrariis opinionibus deducere so- „ lent. 19. Etsi non tantum erroneum, sed „ etiam impium & blasphemum esset, ne- „ gare, alterutrum Euangelistarum carna- „ lem Christi genealogiam texuisse; ab his „ solum hæc absurditas devoranda erit, qui „ statuere volent, Joachimum, patrem „ beatæ Virginis, eumdem esse cum Heli, „ ut recte argumentatur Papebrochius To- „ mo 3 Martii pag. 78 §.2 num.8.

27 His præmissis, tamquam præambulis, exhibeo distinctiorem discussionem prætitulatæ Accusationis, ex epistola Doctoris Jordi, Vocem, non Veritatis, sed Mendacitatis sic redarguente: Accusat Vox illa Papebrochium, ut injuriosum Euangelistis, sic clamans: *Numquid censura dignum est, quod Papebrochius dicat, Sanctos Euangelistas Matthæum & Lucam confudisse, veluti ignorantes, in suo Euangelio genealogiam Christi; quodque ab ipso principio erraverint in eadem exponenda?* In margine autem citat tomum 3 Martii pag.9 col. 2,& Vitam S.Joachimi pag.78 n. 8. Verum, ad difflandam calumniam hanc, sufficit adducere ipsamet Papebrochii verba, pag. 9 col. 2, ubi de Euangelistis loquitur num. 22, sic exordiens: *Spiritus sancti œconomia est, inspergere res credendas dubitandi causis, ut trans obtentum velum nitens penetransque credulitas, non ignavâ victoriâ præmium auferat.* Hanc tam universalem & catholicam propositionem exemplo illustrans idem Papebrochius, mox adjungit; *Id cum in loco ac tempore nati ex divina promissione Meßia, tum maxime in ejus genealogia licet cernere: quem quidem ex Abrahami semine, & Davidis stirpe descensurum, nota erat passim & ubique traditio; sed huic quomodo sua subsisteret veritas, tum maxime obscurum* (huc animum adverte) *fecerunt Euangelistæ Lucas atque Matthæus, cum expansa generationum serie & quasi tabularum fide, eamdem* (& hic attentus esto) *videbantur claro demonstratam voluisse.*

28 Hic sine dubio cespitare Vocem necesse erat, adscribendo ignorantiæ Euangelistarum, id quod erat mysterium. Dicit Papebrochius, quod *Euangelistæ Lucas & Matthæus obscuram fecerunt genealogiam Christi*: & idem dicunt de Spiritu sancto, qui eos dirigebat, quotquot Catholici scriptores agunt de obscuritate sacrarum Scripturarum, contra Lutheranos & Calvinistas, qui pro sua à Theologis Scholasticis aversione asserunt, Scripturam esse tam claram, ut ad ejus intellectum nullo studio opus sit. Legatur S. Thomas 2 p. q. 1 a.9, ad 2: & inter alias rationes invenientur deductæ duæ, quod scilicet talis obscuritas conducat, ad *exercitium studiosorum*, & *contra irrisiones infidelium*. S.Gregorius hom.10 in Ezech. *Plerumque*, inquit, *in sacro eloquio obscure aliquid dicitur, ut, dispensante multipliciter Deo, multipliciter exponatur.* Relegatur attente prima clausula Papebrochii; & intelligetur, quanta cum ratione potuerint Euangelistæ, dirigente ipsos Spiritu sancto, ad majorem gloriam nostræ sanctæ fidei, obscuram reddere genealogiam Christi, *ut trans obtentum velum nitens penetransque credulitas, non ignavâ victoriâ præmium auferat.* In quo igitur culpatur Papebrochius? In hoc dicet Vox, quod affirmet, Euangelistas *tum maxime obscuram fecisse genealogiam Christi, cum eamdem videbantur claro demonstratam voluisse.* Hoccine est dicere, quod *eam confuderunt veluti ignorantes*? Aliquam rem declaratam velle, & illam

confundere, veriſſima ignorantia eſt; aſt hoc non dicit Papebrochius: non dicit quod ipſam *voluerunt declaratam*; ſed quod *tum maxime obſcuram fecerunt, cum eam videbantur clare demonſtratam voluiſſe*. Meliori cum fundamento dicam ego, Vocem alloquens, quod confundere velle id quod clarum eſt, malitia ſit. Ex illis Papebrochii verbis non colligitur ignorantia Euangeliſtarum, ſed aliæ duæ res longe diverſæ: prima, exiguitas noſtri intellectus, qui ſinit ſe decipi eo, quod prima fronte apparet eſſe; ſecunda, eaque momenti majoris, ſacræ Scripturæ profunditas, non tam facile penetrabilis. Atque hinc apparet, quomodo Vox iſta exerret, etiam in cantu faciliori.

29 Exorbitat autem eadem Vox turpiſſime in numero 8, quem allegat pag. 78. Defendit iſtic Papebrochius communem Interpretum ſententiam, quæ negat quod Heli, quem Lucas nominat patrem Joſephi cap. 3 ℣. 23, dicendo, *Ioſeph qui fuit Heli*, ſit eadem perſona cum Joachimo, quem traditio Eccleſiaſtica facit patrem Mariæ; eamque ſententiam probat *ex inconvenienti*: quia ſic nullus Euangeliſtarum referret integre generationem Chriſti naturalem; *non Matthaus, ſapius ab ipſa deficiens; non etiam Lucas, quia in contrario nobis ſenſu* (nota bene) *ſtatim ab ipſo limine* (nota etiam hoc) *exerraret, generum ſubſtituens loco filii*. Ubinam hic eſt enormis iſta blaſphemia, quod *Euangeliſta erravunt jam inde à principio deſcribendo genealogiam Chriſti*? Aſt numquid in textu Papebrochii legitur vox *exerraret*? Legitur omnino: non tamen vox *erravit*. Idem eſt, inquies, *exerrare*, & *errare*; nec aliter intelligit Papebrochius. Id quidem verum non eſt, ſed utitur ea voce pro *Deficere*; tranſeat tamen iſtud. Dicere quod Euangeliſtæ *erraverint*, ſi iſtud fuiſſet, de quo an fuerit quæritur, ad probandum iſtud non fuiſſe, eſtne dicere quod reipſa *erraverunt*? Dicere quod *Lucas erraverit ab ipſo limine*, ſi vera eſſet ſententia quæ impugnatur, eſtne fateri quod ſic *erravit*? Iſtud vero, nec amplius, dicit Papebrochius; *In contrario nobis ſenſu ſtatim ab ipſo limine exerraret*. Hoccine forſan tibi eſt *velle corrigere id quod dictavit Spiritus ſanctus*? *Quid eſt, quod dixiſti infelix aſtutia?* (ſit mihi fas uti verbis Auguſtini in Pſalm. 65, alloquendo Vocem) *vere tu ipſa obdormiſti, qua ſcrutando talia, defeciſti*. Scito Lector, quod Vox iſta non ſolum nihil habet de ſubſtantia Veritatis, ſed neque de apparentia.

30 Nihilo juſtior eſt accuſatio, quæ formatur contra Papebrochium, velut injurioſum ſanctis Patribus, cum quæritur, *Numquid non eſt cenſura dignum, quod dicat Papebrochius, ſanctos Patres eſſe quoſdam temerarios, abſque fundamento in ratione aut Scriptura firmato, quando ſoluturi dubia, in Chriſti genealogia occurrentia, ſequuntur Iulium Africanum*? Citatur in margine ejuſdem tomi 3 Martii pag. 10 n. 29. Ibi ſic ſcribit Papebrochius: *Alter hic nodus eſt, etiam Poſſino noſtro non infeliciter ſolutus: cui quidem plurimi ſanctorum Patrum praivere, dicentes, ab Euangeliſtarum altero carnalis generationis ſervari ordinem; ab altero legalis ſucceſſionis rationem haberi. Sed plerique eorum, temere* (nota verbum, in quod totâ vi Accuſatores incumbunt) *temere*, inquam, *Africanum ſecuti* (*à quo alioquin in utriuſque lineæ conjunctione deſciſcunt*) *nec rationi nec Scripturis* (huc quoque animum advertat Lector) *ſatis conformiter videntur adſcripſiſſe, Matthao ejus, qua ſecundum carnem eſt, generationis ſeriem; Luca vero alterius, qua ſecundum Legem, ſucceſſionis*. Hic eſt locus quem accuſandum ſuſcipit Vox: ſed, amabo lector, numeremus mendacia inter

accusandum admissa.

31 Hic non loquitur tantum Papebrochius *de Sanctis Patribus*, tam indifferenter, quin simul etiam intelligat Patres interpretesque non sanctos, quales fuerunt Eusebius Cæsareensis, Nicephorus, aliique. Insuper non loquitur *de omnibus sanctis Ecclesiæ Patribus*, sed solum de *plerisque eorum*: & hos quoque non dicit, esse *sine fundamento ex ratione aut scriptura*, uti supponit Accusatio; sed quod eorum sententia videatur *nec rationi nec Scripturæ satis conformiter* procedere. Non etiam loquitur de omnibus dubiis, quæ circa genealogiam prædictam moveri possunt; sed de uno solo; quomodo videlicet demonstrari possit, uter duorum Euangelistarum, Matthæus an Lucas, tenuerit seriem naturalem. An ergo dicere ex occasione, quod sententia aliquorum Patrum, in quæstione particulari, problematicâ, & accessoriâ ad aliam principalem, in qua ipsimet inter se discrepant, videatur non satis conformis rationi & Scripturæ, censuram meretur? Quid autem, si Papebrochius istud non dixerit absolute, sed maxima cum moderatione usus est verbo *Videntur*? Ita tamen loquitur, *Nec rationi, nec Scripturæ satis conformiter videntur adscripsisse*. Poteratne sensum suum explicare modestius? Ubi est ergo præsumpta *temeritas*?

32 In adverbio TEMERE, dicet Vox; dum Papebrochius asserit, Sanctos Patres *temere Africanum secutos*. Ecqua major magisque formidabilis possit excogitari præsumptio? Numquid enim hoc non est dicere, quod *sancti Patres Ecclesiæ sunt quidam temerarii*? Hic primum invenio laudem quam solam Voci reddere possit Papebrochius, scilicet quod auctor ejus sit *male doctus Grammaticus*. Ita profecto, Latinitas ejus adhuc cruda est. Poterat legisse quod de Adverbio TEMERE scribit Laurentius Valla, Elegantiarum linguæ latinæ lib. 2 cap. 49. *Pro* FERE *accipitur* TEMERE, *apud omnes post Ciceronem nator*. Similiter Nicolaus Perottus, in Cornucopiæ linguæ latinæ, col. 651, TEMERE, *omnes qui post Ciceronem fuere, pro* FERE *usi sunt*. In hac significatione usurparunt illud Quintilianus, lib. 4 institut. cap. 4; Plinius, lib. 16 cap. 42; Suetonius, in Augusto cap. 16, aliique præcipui Latinitatis magistri. Nescio an Vox legerit istos auctores, quando accusavit Papebrochium; cum autem Vox intendat agere Grammaticum; suam hoc in genere fateatur insufficientiam oportet. Intelligat ergo. Quando Papebrochius dixit de aliquibus sanctis Patribus, quod *temere Africanum secuti* sunt; non dixit, quod eum sint secuti *temerario*, sed quod fere omnes aut major eorum pars secuti sint.

32 Hoc ego colligo, non solum ex magna Papebrochii Latinitate, sed ex ipso ejus contextu, & ex contrapositione hujus clausulæ cum sequenti parenthesi, *Plerique eorum temere Africanum secuti sunt (à quo alioqui in utriusque lineæ conjunctione desciscunt)* ubi adverbium *Alioqui*, idem significans quod *Præter hoc*, est particula exceptiva aut limitiva ejus quod antea dictum fuerat: itáque non opponitur nisi iis adverbiis quæ significant pluralitatem aut extensionem. Cum ergo certum sit, quod TEMERE solum significet pluralitatem, quando sumitur pro FERE, adverbio idem significante quod significat *ut plurimum*; & non significet pluralitatem, quando accipitur pro *Audacter*, *Sine causa*, *Facile*, *Fortuito*; hinc fit, ut adverbium istud, quamvis secundum se & ex sua natura æquivocum foret aut male sonans; tamen non retinet sua in æquivocationem aut malesonantiam ratione contextus, cui insertum legitur. Taceat igitur Vox, & priusquam discedat audiat veritatem quam dicit Vigilius Papa lib.

lib. 4 contra Eutychen in defensionem S. Leonis. *Qua cum ita sint, inhonesto uteris officio, religiosis calcide insidians, ut superiora demendo, & sequentia non addendo, ita media erigas, ut verba sententiis exuens, de eorum nuditate pro arbitrio ludas.* Audiat eadem Vox etiam consilium, quod ipsi idem Vigilius dat. *Redde igitur suis omnia locis, & propria sententiis indumenta restituas & noli insidiosis fraudibus calumniari.*] Hactenus Doctor Jerdi, cui per omnia consonat P. Xaramilius, qui cap. 6 Apologiæ (quod totum à num. 241 ad 341 est de Christi Genealogia) antequam ad punctum principale veniat, de quo mox, in Accusatione hac secunda, detegit imposturas Delatorum & P. Sebastiani omnino decem, partim ex verbis male truncatis, partim ex aliis perperam Hispanice redditis procedentes, quas convictiones aliàs licebit Latine expositas dare.

§. III. *ACCUSATIO.*

Papebrochius improbabilem plane, & cunctis retro seculis inauditam opinionem secutus, scripsit S. Josephum Deiparæ patruum fuisse, Lucamque Josephi naturales, Matthæum legales progenitores recensuisse.

RESPONSIO.

34 Quam illa opinio non plane nova sit, sed fundata in Scriptura & Patribus; quodque illa pro eo quod naturalem Josephi patrem à Luca, non à Matthæo nominatum attinet, habeat auctorem S. Ambrosium; pro altero, quod attinet gradum consanguinitatis inter Mariam & Joseph à me propositum, firmissimis nitatur rationibus, nolo meis verbis declarare, sed patiar pro me loqui P. Xaramilium, ut hic accipiat Lector specimen supra laudatæ Apologiæ, donec integram vacet Latine reddere. Interim ne quis erret, existimans eam sententiam, in specie tam novam, reipsa tam veterem, à me primo expositam publicæ luci & eruditorum examini; iterum profiteor, quod & in Martio & in Apparatu ad Conatum, & quidem distinctius in Apparatu, professus sum; illustrationem difficillimæ & implicatissimæ per tot secula quæstionis deberi Joanni Bessono, Gallo, in Academia Tholosana per annos sex sacrarum Litterarum Professori, qui ipsam inseruit lucubrationibus suis super Canticum Canticorum, ad versum 13 capitis 1. Hujus meditationes latius deinde deduxit discipulus ejus, & in eadem Cathedra successor, Petrus Possinus, multis & ipse libris Tholosæ ac Romæ editis clarus, in Dialectico Theogenealogico, quod anno 1646 vulgavit. Hunc mox secutus fuit Joannes Baptista Cancellottus, Alexandri Papæ VII Confessarius, in suo ad Annales Marianos Apparatu; quorum Annalium primus Tomus Romæ prodiit an. 1661, summa cum approbatione exceptus. Aliud ego illuc non contuli, quam brevitatem; quæ si non satisfaciebat omnibus, non debebat sigillari mea synopsis, quin ad fontem rediret is qui penitius excutere Possini lucubrationem voluisset; maxime cum intelligeret,

geret, omnes fere, ex nostra Societate, qui argumentum hoc postea attigerunt, in Possini sententiam concedere; homines utique minime fungos, & qui saltem tam sedulo feliciterque incumbunt studio sacræ Scripturæ, quam ipsi qui nunc sibi gloriæ ducunt, iis in aliquo contradicere. Sed Xaramilium audiamus, num. 307 & deinceps respondentem libro Delationum Hispanicarum anni 1691, hactenus à me non tactarum, quia ipsas nolui cum Exhibitione miscere sic loquitur:

35 Sustinet Papebrochius, Evangelistam Matthæum describere genealogiam legalem, Lucam naturalem Christi. *Hoc*, inquiunt Delatores fol. 14 *est contra totum id quod sentit Ecclesia*: ergo Papebrochius Ecclesiæ se opponit. Respondeo, Patres Delatores nimis præcipitasse sententiam: neque tam facile credi debuisse, quod Papebrochius vel alius quiscumque Catholicus, sentiat *contra totum id quod sentit Ecclesia*. Scire autem convenit, hanc quæstionem in eo potissimum versari, uter Evangelistarum nominaverit naturalem Josephi genitorem, sicut ostendit Abulensis qu. 27 in cap. 1 Matthæi. Videamus igitur causam ipsam, & notemus quam despotice arguatur Papebrochius sustinere aliquid, *contra totum id quod sentit Ecclesia*. S. Ambrosius, unus ex quatuor Ecclesiæ Doctoribus, lib. 3 in Lucam. *Heli*, inquit, *fratre sine liberis decedente, copulatus est fratris uxori, & generavit filium Ioseph, qui juxta legem filius Iacobi dicitur.* Non potuit clarius Sanctus exprimere, quod Heli fuerit naturalis pater S. Josephi: cujus etiam patrem S. Lucas nominat Heli, & sic sursum ascendit usque ad Adam: nec est in iis vel unum assignare, qui pertineat ad lineam legalem: ergo, secundum hoc, Lucas exponit lineam naturalem. Quæro nunc, utrum sententia S. Ambrosii damnata sit? utrum sanctus Doctor *sentiat contra totum id quod sentit Ecclesia*? Quæro ulterius, an S. Ambrosius non habuerit notitiam ejus Epistolæ, quam super eo argumento scripsit Aristidi Africanus? & tamen tenet sententiam ei oppositam.

36 P. Adamus Contzem, non solum in Scripturis interpretandis, sed etiam in controversis de fide quæstionibus exercitatissimus, multumque ab hæreticis passus, in Matthæum qu. 1 §. 4: *Nondum convenit*, inquit, inter Expositores, *an Ioseph vir Mariæ, sit Iacobi filius naturalis, Heli legalis; an contrario: utrique enim sententiæ sunt auctores. Verum plures & præstantiores in Matthæo, naturæ; in Luca, Legis rationem habitam asserunt.* Atqui in eo quod tota Ecclesia universim sentit, non est varietas opinionum; & omnes, tam plures quam pauciores, tam præstantiores quam minus præstantes, ad eamdem pertinent: ergo in hac quæstione, illi qui numero & celebritate inferiores sunt, non sentiunt *contra totum id quod sentit Ecclesia*. Canus lib. 11 cap. 5; *Catholici quidam*, inquit, *omni vi & ratione contendunt, id quod de duobus patribus Ioseph, naturali & legali, refertur, commentum. portentum, monstrum, somnium esse.* Et Auctor quæstionum novi ac veteris Testamenti, ab eodem Cano allegatus, dicit, illam *ad nullam rem proficere.* Non probo talis censuræ rigorem: quia tamen Catholicorum est, ipsam refero, ut appareat, talis censuræ auctores non existimare, quod ea sententia sit concordi Ecclesiæ sensu recepta, quemadmodum Delatores volunt receptam esse sententiam Africani.

37 Doctissimus Barradas censura quidem omni abstinet, modeste tamen discedit ab historia Africani, dicens; *Aliter quoque per Patres sanctissimos licebit nobis argumentum illud, quod initio quæstionis propositum est, facile solvere: si enim viverent, hanc*

hanc diluendi rationem etiam ipsi probarent; illam enim alteram (quam scilicet ex Africano sumpserunt) *ut verosimilem, non ut omnino certam, secuti sunt.* Citat autem contra Africanum Barradas Galatinum, Lucidum, Canum, Annium, Sotum, Jansenium, Genebrardum & Canisium. Non possum ego hic prætermittere, quin ex præfato Cano, in Resp. ad arg. cap. 3 describam sequentia: *Illud fortasse movere potest, quod in tertia conclusione Capitis superioris differuimus, communem scriptorum omnium traditionem, certò, nedum probabiliter, pro vera historia habendam esse: huic autem Africani traditioni Historici omnes Ecclesiastici testimonium perhibent. Igitur non modo probabilis, sed certa illa doctrina erit, qua duos patres Ioseph, legalem & naturalem, infert. Minime vero: multum enim refert, res gestas qua Historici asseveratione narrent. Si enim is ipse, qui primus auctor historiæ fuit, rem, non ut visam ac certam, sed ut auditam & incertam, scripserit; tunc qui simili temperamento rem ceu probabilem referunt, quamvis consentiant omnes, non faciunt tamen historiæ firmitudinem. Africanus, unde ceteri historiam hanc acceperunt, nihil præter auditum habuit, nec referentibus certam habuit fidem. Nam postquam rem perinde ut à Iudæis acceperat, ad Aristidem retulisset; ejusmodi verba, Musculo interprete, adjecit; Sive itaque ad hunc modum, sive aliter habet res illa, non poterit quisquam meo judicio clariorem, illius scilicet quæ objecta erat, Evangelistarum discrepantiæ, expositionem reperire. Quisquis autem æquo animo præditus est, idem quod nos curabit, etiamsi certum desit testimonium; ob id videlicet, quod meliorem ac veriorem expositionem proferre non poterit. Evangelium sane per omnia, quæ vera sunt, tradit. Hactenus Africanus.*

38 Eximius Doctor Suarez, tomo 2 in 3 p. disp. 2 sect. 3. dicit, *illam Patrum interpretationem esse quidem probabilem, non tamen certam, nec ab iis simpliciter affirmari. Itaque non sunt fundati in certa aliqua historia vel traditione. Imo historia, quam Eusebius & Damascenus referunt, non consonat cum Evangelio Lucæ: ipsi enim dicunt, Melchi genuisse Heli. Lucas vero, inter Melchi & Heli, ponit Levi & Mathat, ita ut Melchi genuerit Levi, Levi Mathat: ergo illa historia stare non potest. Imo in codice Damasceni alius est apertus error: ibi enim Melchi dicitur filius Levi, cum tamen Lucas è contrario dicat, Levi esse filium Melchi . . . . Redditur autem dubia & incerta, tum quia probabile est oportuisse fratres esse germanos, & ejusdem patris, familiæ ac hereditatis, ut unus posset alteri semen suscitare, ut recte ponderat Cornelius Iansenius: tum etiam, quia ipsimet illius defensores inter se non consentiunt. Nam præter dicta, plures Iosephum faciunt naturalem filium Iacob, legalem autem Heli: Ambrosius vero è contrario fecit illum naturalem filium Heli, & legalem Iacob. Hieronymus rem, ut dubiam & controversam, reliquit. Solum ergo videtur illa responsio probabiliter tradita. Nihil autem obstat, ut aliqua expositio à posterioribus tradita, si facilior & expeditior appareat, teneatur.*

39 Videamus nunc, quid potuerit movisse Papebrochium, ut non adhæreret firmiter Africano, sed adscriberet naturalem genealogiam Lucæ; atque ut existimaret, Sanctos Joachimum & Josephum fratres faciendo, facilius se dissoluturum difficultates hic occurrentes. Prima ratio est. Quia, sicut Evangelium de Josepho dicit, *Qui fuit Heli*, ita tertio & septuagies utitur eadem phrasi, *Qui fuit*, ab Heli usq; ad Adam, quasi unis ab aliis successive procedentibus. Atqui in his septuaginta tribus vicibus, terminus *Qui fuit*, semper significat generationem proprie dictã, seu processionem veram filiorum à patribus. Ergo istud *Qui fuit*, eodem modo debet accipi, quando dicitur de Jo-

Josepho, *Qui fuit Heli*. De Adamo etiam dicit Euangelista, *Qui fuit Dei*: ubi licet τὸ *Fuit* non significet ejusdem modi generationem, cujus fuerunt priores septuaginta tres; significat tamen processionem physicam & realem, per quam Deus, tamquam creator, dedit Adamo primum esse. Atque hoc modo inter septuaginta quinque vices, quibus notatur vox *Fuit*, invenimus septuaginta tribus vicibus notari descensum naturalem filiorum à patribus; septuagesima autem quarta vice; originem physicam & realem per viam creationis. Quid ergo inconveniens vel absurdi, vel quæ definitio Ecclesiæ prohibet, quo minus eodem modo intelligatur, quod *Josepho fuit Heli*, quomodo intelligitur ab Heli usque ad Adam, id est proprie filius; quando etiam in Adamo respectu Dei vox eadem significat causalitatem physicam & immediatam?

40 Secundo, cum essent tam multæ rationes, propter quas Christus poterat dici filius Josephi; putavit Euangelista, cautissime procedendum sibi esse; ideoque non est usus eo quem toties iteraturus erat termino *Qui fuit*, sed valde alia phrasi scripsit, *filius, ut putabatur, Ioseph, qui fuit &c.* plane acsi expresse dixisset, quod *Christus non fuit filius naturalis Iosephi, quemadmodum vulgo credebatur*. Et quia talis conceptus non aliunde nascebatur, quam ex eo quod homines sibi imaginabantur, Christum habere talem originem, qualem ceteri habent à parentibus suis; & quia hic conceptus erat plane falsus, noluit uti verbo *fuit*, sed alio prorsus opposito, *ut putabatur*, quo verum intellectum à falsa imaginatione discerneret.

41 Tertio. Si Lucas secutus fuisset ordinem legalem, certum est quod nominaturus etiam fuisset patres legales, quando perveniebat ad eas personas, quæ tales habuerunt: hoc autem videmus eum fecisse numquam: ergo propositum ei fuit naturalem, non legalem ordinem sequi. Hujus syllogismi minor probatur. Booz conjugem accepit Ruth, viduam Mahalonis, ut defuncti nomen in sua familia & hereditate suscitaret: ex hoc matrimonio natus est Obed, secundum legem adscribendus Mahaloni, tamquam patri legali: & tamen Lucas non dicit, *Obed qui fuit Mahalonis*; sed, *Obed qui fuit Booz*, à quo revera genitus erat. Ergo Lucas non intendit in genealogia notare patres legales, supposito quod naturalibus relinquat filios ab iis genitos.

42 Quarto. Patres naturales, quos habemus ex scripturis alibi, ab Adam usque ad Abraham, & ii quos ab hoc usque ad David numerat S. Matthæus sub termino *Genuit*, referuntur etiam à Luca sub termino *Fuit*, absque ulla uspiam discrepantia: ergo absque argumento prorsus convincenti non debet verbo *Fuit*, propter respectum Heli ad Joseph, auferri significatio generationis, proprie & in rigore sumptæ, quam habet in ceteris ejusdem genealogiæ capitibus; multoque minus debet ea significatio accusari, velut contraria ex toto ei quod sentit Ecclesia: undenam autem habebitur tale argumentum?

43 Quinto S. Matthæus scripsit suum Euangelium Judæis, omnia sua ordinantibus ex præscripto Legis: & quia benedictiones atque prosperitates, ipsis à Deo promissæ, fundabantur in Abrahamo & Davide, tamquam capitibus atque principibus, ordiatur genealogiam suam Matthæus ab his verbis, *Liber generationis Iesu Christi, filii David, filii Abraham*; nec ultra hunc Patriarcham progreditur; sed ostendit quod eisdem postea numquam defuerit successor legitimus, qui tam insignes patres repræsentaret, tamquam promissionum divinarum heres. Lucas vero, scribens Gentilibus, qui dispositiones Legis Judaicæ parum curabant, non contentus

tentus ed David & Abraham venisse, pergit porro usque ad Adam, & hinc ad Deum; ut doceat, quomodo tam illustris series progenitorum Christi in mundo esse & numerari cœperit.

44 Sexto. Papebrochius, faciendo fratres S.Josephum atque S. Joachimum, & veros ac naturales filios Heli,format genealogicam lineam, prorsus rectam & continuam, avorum ac proavorum usque ad Adamum; nec opus habet ullo uspiam collaterali. Si enim Heli fuit pater naturalis Josephi & Joachimi, fuit idem Heli avus Mariæ, & consequenter proavus Christi, itáque ex ordine continuantur ceteri, absque eo quod in genealogia tota opus quis habeat aliquo solum legali patre Christi. Cum autem tota difficultas consistat in probando, per lineam rectam progenitorum Josephi, genealogiam Christi; difficultas ista vehementer lævigatur per istam Papebrochii opinionem.

45 Septimo. Alius quiscumque gradus consanguinitatis inter Dominam nostram & Josephum, si illa non fuerit hujus neptis ex fratre, & Joseph non fuerit filius naturalis Heli, necessario subinducet in genealogiam Christi unam aut plures personas, nihil ad Christum pertinentes, id est quæ non fuerint avi vel proavi ejus; quod multum detraheret perfectioni ipsius genealogiæ, quæ perfectio ex adverso summa erit, si per Josephum ascendendo rectà, nullus inveniatur in tota linea, qui etiam non fuerit ex avis proavisque Mariæ, atque adeo ipsius Christi. Itáque Euangelistæ manebunt liberi ab illo grandi defectu, quem alioqui videntur incurrisse inserendo Josephum in genealogia Messiæ, si illum Mattheus per naturalem, Lucas per legalem seriem deduxerunt: sicut in schemate genealogico Possinus & Papebrochius monstrant. Partem ergo ejus vide initio proximæ columnæ deductam.

DAVID

Salomon — Nathan

Ex hinc Reges 12 medii usque ad — *Ex hinc Alii 18 medii usque ad*

Iechonias — Neri

Salathiel

Zorobabel

Abiud — Resàs

Atque post alios 8 — *Atque post alios 16*

Jacob — Heli

JOSEPH, Joachim

MARIA

JESUS

filius (ut putabatur) Josephi.

46 Octavo. Cum videatur absonum, dicere, quod neuter Euangelistarum scripserit genealogiam Christi integre naturalem; videtur necessario dicendum, quod hanc scripserit eorum alteruter. Non S.Matthæus, qui aliquando sequitur dispositionem legis, deficiente ordine naturæ, ut mox videbimus: ergo S.Lucas, in quo usque ad Adamum, nec semel quidem notatus invenitur aliquis pater legalis.

47 Nono. In toto modo opinandi hactenus relato, nihil invenitur adversum ei, quod fide docemur. Per ipsum autem verificatur, quod Christus fuerit *filius David*, quia per rectam lineam venitur ad Nathan fratrem Salomonis, ambos filios naturales Davidis. Verificatur etiam quod Christus fuerit

fuerit de Tribu Juda, & quod in ipſo fuerit completa promiſſio facta Abrahamo: prout clariſſime monſtrat generationum ſeries, expanſa apud Lucam. Quinam eſt igitur aſſertum aliquid *contra totum id quod ſentit Eccleſia?*

48 Decimo. Præter iſtum tam commodum modum conciliandi inter ſe ſanctos Matthæum & Lucam; iidem Euangeliſtæ conciliantur etiam cum Jeremia Propheta, per quem cap. 22 ℣. 30 fulminavit Deus terribilem iſtam comminationem contra Jechoniam: *Scribe virum iſtum ſterilem, qui in diebus ſuis non proſperabitur: nec enim erit de ſemine ejus vir, qui ſedeat ſuper ſolium David, & poteſtatem habeat ultra in Iuda.* Si autem Matthæus, dicens quod *Iechonias genuit Salathiel*, loquebatur de generatione naturali, & non de filio dumtaxat legali; quomodocumque Salathiel genuerit Zorobabelem, qui populum Dei rexit per iter ex Babylone in patriam, & per quem reædificata fuit civitas cum templo; habuerit procul dubio Jechonias nepotem, glorioſum auctoritate & potentia, in regimine publico. Quomodo igitur verificabitur in tali caſu comminatio veraciſſimi Dei, per quam affirmat, non futurum ex Jechonia, qui habeat ejuſmodi poteſtatem? Neque dixeris, Zorobabelem non fuiſſe Regem, atque completas in eo minas Jeremiæ. Non enim ſolum dixit, quod nullus de ſemine Jechoniæ *ſedebit ſuper ſolium David*, id eſt, quod Rex erit; ſed neque *qui poteſtatem habeat ultra in Iuda.* Quamvis autem Zorobabel non fuit Rex, fuit tamen Dux, & cum tali poteſtate gubernavit Judæos notabili tempore: igitur eatenus non fuerit ſufficienter impleta prophetia.

49 Sed & reſpectu Chriſti, quem Matthæus in ſerie ſua facit deſcendere ex Jechonia, difficultas tam grandis eſt, ut eam Ambroſius appellaverit *Veritatis naufragium*; nec aliam invenerit ſolutionem, quam ut diceret, Chriſtum non fuiſſe Regem temporalem, quo ſenſu loquitur Jeremias; ſed ſpiritualem dumtaxat, itaque etiam quoad Chriſtum completam fuiſſe Prophetiam, quamvis ex Jechonia Chriſtus proceſſerit. Verum hujuſmodi difficultas ſolum offertur iis, qui ſuſtinent, in Jechonia defeciſſe ſtirpem Salomonis. Sicut enim Mariæ per Angelum promiſit abſolute Deus, quod filio ejus *dabit ſedem David Patris ejus*; ſic abſolute comminatus eſt Jechoniæ, quod nemo foret ex ſemine ejus, *qui ſedeat ſuper ſolium David.* Quare, ſi in primo caſu non loquitur Scriptura de ſede temporali, videtur quod nec in ſecundo loquatur de ſede temporali. Tali ſententiæ multum favet totus Pſalmus LXXXVIII, ubi promiſſiones de Meſſia aliter afficiunt Davidem, aliter filios ejus. In iis enim quæ ſpectant ipſiuſmet Davidis perſonam, utitur particula, *In æternum*, aliiſque ſimilibus, & ipſas proponit velut abſolutas & irrevocabiles; *Iuravi David ſervo meo, uſque in æternum præparabo ſemen tuum*, ℣. 5; & ℣. 29, *In æternum ſervabo illi miſericordiam meam*, &c. quando autem loquitur de poſteris ejus, loquitur ſub conditione; neque uni eorum alicui abſolute & ſigillatim appromittit deſcenſurum ex ipſo Meſſiam: ſed ℣. 31, *Si autem dereliquerint*, inquit, *filii ejus legem meam, & in judiciis meis non ambulaverint; ſi juſtitias meas profanaverint, & mandata mea non cuſtodierint; viſitabo in virga iniquitates eorum; miſericordiam autem meam non diſpergam ab eo, neque nocebo in veritate mea.*

50 Hic vero bene notandum eſt, nequaquam dici, *non diſpergam ab eis*, ſed, *ab eo*, idque per particulam adverſativam *Autem.* Per quæ omnia Deus voluit indicatum, non acturum ſe cum Davide, ſicuti cum quo-

cumque

cumque alio filiorum ejus; scilicet, futurum semper ut ex Davide nascatur Messias; non tamen ut per hunc vel istum ejus filium determinate continuetur felix illa descendentia. Pergit autem Psalmista, & exponens dicteria atque irrisiones Gentilium contra Judæos, palam exprobrantium, quod, mortuo Jechonia cum eoque extincta Salomonidarum stirpe, nullum amplius haberent expectandum Messiam, subinfert mentionem de commutando Christo; dicitque; *Memor esto, Domine, opprobrii servorum tuorum (quod continui in sinu meo) multarum gentium; quod exprobraverunt inimici tui, Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.* Quænam est illa commutatio, quam fecit Deus? quænam illa translatio Christi ejus? An forte de domo in domum, de Davidin personam aliam? Non. Manebit, & erit Christus *de domo & familia David*: sed intra hanc manendo, transibit ab una linea ad aliam, à Salomonidis culpa sua rejectis, ad Nathanitas quos Lucas enumerat. *Nec facile*, inquit Possinus, *reperiant Interpretes aliam commodam istius Commutationis Christi expositionem*; certe nullam magis litteralem.

51 Porro Delatores fol. 16 non solum sequuntur historiam Africani, sed etiam volunt quod Heli fuerit idem qui Joachim, pater Dominæ nostræ: unde gravia incommoda multa, & intolerabiles sequuntur absurditates. Etenim historia Africani asserit, quod Jacob & Heli fuerint fratres, & quod Jacob, mortuo Heli duxerit ejus viduam; unde genuit Josephum. Si ergo Heli & Joachim sunt una eademque persona, sequitur quod Jacob duxerit S. Annam viduam Heli Joachim: & porro, si, uti ex S. Anna Heli Joachim genuit Virginem, sic eadem, isto mortuo, peperit Jacobo Josephum; fratres uterini fuerint Maria & Joseph; imo sequitur, quod Domina nostra, nata ex priori S. Annæ matrimonio, grandior natu fuerit quam Joseph, natus ex secundo: quod totum à nemine potest admitti. Ad hoc evitandum si dicere velint, fuisse duos viros, nominatos Heli, quorum unus fuerit frater Jacobi, alius pater Deiparæ; fuerit hæc conjectura mere gratuita, nec absque fide dignis historiis recipienda.

52 Papebrochius opinionem suam stabilit super capite 36 Numerorum, Sanctosque Patres & Doctores præcitatos, qui dicunt, quod Domina nostra Josepho nupsit ex necessitate per legem inducta, velut proximo agnato: rursumque eamdem stabilit super Euangelio, & dicit; Posito quod genealogia Christi describatur per patres, avos, proavos; quodque ea sit ducenda per lineam rectam exclusis collateralibus; illa proxima agnatio vel consanguinitas non potest alia concipi, quam patrui & neptis: sic enim pater Josephi fuerit avus Mariæ, & proavus Christi, atque ita porro usque ad Adam. Si hoc Papebrochius colligit ex sacra Scriptura, Interpretibus & Patribus, quid huc faciunt toties inculcati Lutherus & Brencius? Ubi ille contemptus Patrum, & Euangelicæ doctrinæ neglectus, quos in Papebrochio culpant Delatores?

53 Ast Euangelista Matthæus utitur voce *Genuit*, quæ significat generationem naturalem: ergo describit genealogiam naturalem, & Lucas legalem, posito quod usus sit voce, naturalem non significante. Ad hanc objectionem priusquam respondeam, suppono, ad hoc ut aliquis Euangelista dicatur referre genealogiam legalem, non requiri ut omnes ab eo relati solum sint patres legales; sic enim neque Matthæus neque Lucas ejusmodi genealogiam haberent; posito quod à David usque ad Abraham iidem Euangelistæ concurrant in eosdem patres naturales; in Luca vero, ut jam indicavi, non est facile invenire vel unicum, qui naturalis

turalis non sit, sed solum legalis.

54 Porro difficultas præcipua est circa patrem S. Josephi, sicuti notavit Abulensis: quamquam Fr. Didacus Stella, Ordinis S. Francisci, enarrans caput 3 Lucæ, non multum fit solicitus, ut difficultatem eam discutiat; quandoquidem negans quod S. Joseph fuerit filius naturalis Heli, Lucæ tamen adscribit genealogiam naturalem Christi. Dicit enim fol. 272: *Adverte, quod Lucas scribit generationem Christi naturalem, per viam Nathan*: & paulo post; *Nec oportet dicere, quod Lucas filios posuit legales & adoptivos, ut multi falso dixerunt*. In principio autem ibidem dixerat: *Lucas ergo Euangelista prosequitur generationes omnes, juxta naturam procedentes, directe secundum lineam Nathan.* His interim non obstantibus, ad finem Capitis, Josephum dumtaxat facit generum Heli. Itaque consentit Papebrochio in tota prima parte, adscribens ordinem naturalem Lucæ; non item in secunda, licet nullum ostendat fundamentum, quare ceteræ generationes naturales sint, non item illa qua dicitur, quod Joseph *fuit Heli*, idque sub eadem phrasi, subnixâ judicio S. Ambrosii.

55 Isto supposito, quod scilicet, ut ordo habeatur legalis, necesse non sit patres omnes esse legales; respondeo ad quæstionem propositam, quod S. Augustinus lib. 2 de consensu Euangelistarum cap. 3, eamdem tractet ac solvat difficultatem. Nam primo sententiam illam, quæ per verbum *Genuit* in Matthæo vult generationem naturalem intelligi, solum dicit esse magis probabilem, ipsique Latino vocabulo magis aptam: *Quem probabilius*, inquit, *intelligimus adoptantis originem tenuisse, quam eum, qui noluit Ioseph genitum dicere ab illo, cujus filium esse narrabat? Commodius enim filius ejus dictus est &c.* Ubi animum adverte ad moderationem Augustini, utentis adverbiis *Probabilius* & *Commodius*, Pergit autem, & ait: *Quamquam, si etiam Lucas genitum diceret Ioseph ab Heli, nec sic nos hoc verbum perturbare deberet, ut aliud crederemus, quam ab uno Euangelista gignentem, ab altero adoptantem patrem fuisse commemoratum. Neque enim absurde quisque dicitur, non carne, sed caritate genuisse, quem filium sibi adoptaverit.* Tum varia loca ex SS. Paulo, Joanne, & Jacobo citat, atque ex omnibus hanc tandem elicit consequentiam; *Non ergo alienum esset à veritate, etiamsi Lucas, ab illo esse Ioseph genitum diceret, à quo fuerat adoptatus: etiam sic quippe genuit eum, non ut homo esset, sed ut filius esset.*

56 Mira profecto verba, quibus Augustinus clarissime docet, vocem *Genuit* per seipsam non probare generationem naturalem, nisi aliæ circumstantiæ idem suadeant; itaque concludit: *Sed plane si hoc verbo etiam Lucas uteretur, omni modo esset ambiguum, quis eorum adoptantem, quis ex propria carne gignentem patrem commemorasset: quomodo, etsi neuter eorum diceret, Genuit; sed & si ille illius diceret, nihilominus esset ambiguum, quis eorum illum de quo natus, quis illum à quo adoptatus erat, commemorasset. Nunc vero, cum alter dicat, Iacob genuit Ioseph; alter, Ioseph qui fuit filius Heli, etiam ipsâ verborum differentiâ, quod singuli suscepissent, eleganter intimaverunt. Sed hoc facile, ut dixi, posset occurrere homini religioso, qui quidlibet aliud quærendum potius judicaret, quam Euangelistam crederet esse mentitum.*

57 In toto hoc contextu apparet, quod S. Augustinus, ex una quidem parte tenet, Jacob esse patrem naturalem Josephi; ex altera vero, quod verbum *Genuit*, indifferens sit ad significandum, quod is qui genuisse dicitur, possit non esse pater naturalis, qui dederit ut homo esset; modo acquisiverit sibi filium cum jure successionis; eo quod ipsa vox *Genuit* ambigua sit & dubia

bia ad significationes ejusmodi, quando fundamenta nulla suppetunt, ad unam earum determinandam. Ex hac igitur doctrina, & propter rationes jam allegatas, atque auctoritatem S. Ambrosii, non solum dicentis quod, *Heli generavit filium Ioseph*; sed quod hic idem *secundum Legem filius Iacob dicitur*; procedit Papebrochius, ut vocem *Genuit* apud Matthæum, non accipiat in toto suo rigore, pro generatione naturali, respectu omnium eorum quos nominat; sed aliter respectu quorumdam, de quibus cum Augustino dicit, *Sic quippe genuit eum, non ut homo esset, sed ut filius esset*, subinducendo collaterales in jus alicui succedendi; & de talibus dicendo, quod fuerint geniti, quantum ad participandum jus hereditatis, non autem naturam humanitatis, per lineam rectam & physicam descendentiam.

58 Hâc ratione lib. 1 Paralip. cap. 3 ℣. 16 dicitur, *De Ioachim natus est Iechonias & Sedecias*; ubi Hebraicus textus & Septuaginta legunt: *Et filii Ioachim, Iechonias filius ejus, Sedecias filius ejus*; ubi particula ejus refertur ad immediate præcedentem, quemadmodum fit in toto catalogo Regum Juda, mediorum inter Davidem & Jechoniam; unde septuaginta Interpretes dicunt, *Et filii Salomon, Roboam filius ejus, Abia filius ejus, Asa filius ejus, Iosaphat filius ejus, &c.* Secundum istum ergo loquendi modum, in præcitato capite Paralipomenorum, quod totum genealogicum est, nominatur Sedecias filius Jechoniæ, eodem stylo quo alii nati ex patribus suis: & tamen Sedecias non fuit filius naturalis Jechoniæ, sed patruus ejus, quemadmodum constat ex lib. 4 Regum cap. 24 ℣. 17, ubi dicitur: *Et constituit Mathaniam patruum ejus pro eo, imposuitque nomen ei Sedecias*: idemque legitur lib. 2 Paralip. cap. 36 ℣. 10. Patet autem ex hactenus deductis, quod qui in historia est patruus Jechoniæ, in arbore genealogica ponatur ut ejus filius, non quia ab ipso accepit esse, sed quia ipsi successit in officio ac jure. Hoc ipsum est, quod Papebrochius dicit aliquibus in casibus usuvenisse Matthæo, insistens fundamentis ac rationibus jam expensis, ad tribuendam Lucæ genealogiam naturalem.

59 Restat nunc ut Delatores ostendant, unde relata hactenus fiant improbabilia omnia, & prorsus destituta rationibus atque auctoritatibus; ostendant, inquam, quod sancti Patres pro certo affirment, quod ipsemet Africanus dumtaxat tamquam dubium retulit: quod non liceat sequi S. Ambrosium, qui Josephum facit filium naturalem Heli; quod termini, quibuscum ipse Sanctus aliique supra relati appendunt obscuritatem genealogiæ Christi, à veritate dissonent; ac denique, quod conjugia patruorum cum neptibus in veteri Lege fuerint illicita, adeo ut non licuerit S. Josepho ducere Dominam nostram, neptem suam, etiam posito quod Scriptura nullum ejusmodi matrimonium referret. Quamdiu dictorum nihil demonstrare poterunt esse destitutum auctoritate ac ratione, videant qua ratione possint probabilitatem omnem detrahere opinioni Papebrochianæ. Videtur enim quod, juxta Sanctos aliosque Auctores, nequeat dubitari, quin genealogia Christi sit punctum perquam obscurum. Sacris autem libris scribendis nemo manum apposuit nisi Deus, tamquam principalis eorum auctor; Evangelistæ, quorum scribentium manus regebat, fuerunt ejus instrumenta. Si *obscurum facere*, idem est quod *errare* (sicuti vult P. Sebastianus à S. Paulo) videat quid debeat dicere, & utrum sit æquius, eum, qui obscuritatem induxit accusare erroris; an eum, qui talem obscuritatem, errorem appellavit.

§. IV. *ACCUSATIO.*

Papebrochius contra Sanctos Patres, & legem, decernentem nefarium esse patruorum cum neptibus matrimonium, SS. Mariam & Josephum incestui illigat.

RESPONSIO.

60 Elicitur hæc accusatio ex Appendiculæ num. 147, & verbis cujusdam Theseos Lovanii defensæ, ubi tale *matrimonium nefarium* esse dicitur, *juxta Hieronymum, Ambrosium, aliosque, nullo (quod scimus) Sanctorum Patrum eis repugnante:* unde fidenter asserit Pater Sebastianus, quod *Papebrochius in his aliisque turpiter erravit.* Mallem ipsa Sanctorum Patrum, qui allegantur, verba legere. Interim pro me, imo pro se suoque Magistro respondeat Possinus ex cujus cap. 57 & 60 describo eam partem, qua *conjugia inter patruos & fratrum filias, Iudæis usitata demonstrantur exemplis.* Sic ille loquitur :

61 Occurrendum hic semel admirationi Lectorum, ex receptis hodie moribus res tam antiquas æstimantium; quos fortassis offendat conjugii mentio inter patruum & fratris filiam. Et quidem hodieque apud Judæos, sine ulla religione aut scrupulo, frequentari conjugia ejusmodi tradunt, qui res eorum exploratas habent, & de suis temporibus testatum reliquerunt, Lyranus, Paulus Burgensis, Arboreus, Cajetanus : iidemque censent, nihil eos in hoc contra naturale jus audere; sed ex fideli traditione, instituta majorum, magnis exemplis & divinis institutionibus comprobata, inculpatis in hoc quidem usurpare moribus.] Sic Possinus, cujus verbis interponere liceat, quod hac 2 Julii, dum hoc folium adfertur à mendis expurgandum, veniens ad me D. Baro de Roy asserat, adesse se ab insigni Rabino, qui desuper consultus asseveret, nihil hodieque inter ipsos esse usitatius; quin etiam addebat D. Baro, semet Amstelodami aliquoties interfuisse nonnullorum nuptiis, tali in gradu conjunctorum, idque sine ulla dispensatione, qua ad easdem opus est Catholicis. Nunc pergat Possinus :

62 Sane magna opinio est doctissimorum hominum, Abrahamum, illum credentium patrem, non fidei solum, sed etiam religionis omnis ac sanctimoniæ absolutissimum exemplum, fratris sui Arani filiam, in matrimonio habuisse; Jescham nimirum, quæ alio nomine Sarai aliquamdiu dicta est, ad extremum Sara. Ita docent Josephus lib. 1 Antiqu. cap. 7, Hieronymus in quæst. Hebr. Augustinus lib. 16 de civ. Dei cap. 12; & ex iis plerique recentiorum Chronographorum atque Interpretum. His ut potius assentiar quam aliis, qui censent Sarai fuisse veram Abrahami sororem, ex ipso ejus patre Thare, sed ex alia uxore genitam quam quæ Abrahamum peperit, suadet Scripturæ locus Gen. 11, 27: ubi census familiæ Thare describitur in hunc modum : *Hæ sunt generationes Thare. Thare genuit Abram, Nachor & Aran. Porro Aran genuit Loth, mortuusque est Aran ante Thare patrem suum in Ur Chaldæorum. Duxerunt autem Abraham & Nachor uxores. Nomen uxoris Nachor, Melcha, filia Aran patris Melchæ & patris Iescha.*

63 In his verbis videor mihi animadvertere indicia idonea, quæ adstruant, Jescham & Sarai eamdem unam mulierem binomiam fuisse. Cur enim, si Sarai ex alio genere fuit, non id ipsum exprimendum putavit

tavit Moyses, diligentissimus in talibus? Et si ista Jescha non fuit Sarai, quid tandem causæ est, cur deinde, Jeschâ quid factum sit, cuique enupserit, altissimo silentio fuerit obrutum? Sed & cum dicuntur duxisse, Abraham & Nachor uxores, videtur indicari, communi consilio similique exemplo duxisse. Atqui de Nachore dubium nullum est, quin Melcham, Arani fratris filiam, duxerit, Jeschæ sororem. Ergo similiter Abraham, Arani ejusdem fratris quoque sui filiam, in matrimonio habuerit, Jescham scilicet, quæ & Sarai: non enim quomodolibet uxorem duxisse; sed cum Nachore, eodem, inquam, ex genere eodemque consanguinitatis gradu contingentem sese, uxorem duxisse dicitur: atque ita fraterna utriusque providentia, patrisque Tharæi fortassis imperio, desolatæ Arani familiæ consuluisse; pupillis ab eo relictis filiabus ducendis; simulque cavisse, ne elocandis iis earumve altera, in externos, domus Tharææ hereditas carperetur.

64 Et videmus passim in Historia sacra, id egisse summa cura Tharæi posteros, ne connubiorum causa domo egrederentur, sed consanguinitatem affinitatis necessitudine arctius stringerent, & surculos è stirpe dimanantes in truncum recolligerent communione nuptiarum: quæ videtur quasi Salica lex familiæ istius fuisse. Unde sunt illæ adjurationes, tam seriæ tamque solicitæ, vel Abrahami Gen. 24, vel Isaaci, 28. Denique hujus sententiæ quamdam emphasim in illis quoque verbis sentio, ex cap. 12 Gen. ℣. 5. *Tulitque* (Abraham) *Sarai uxorem suam, & Lot filium fratris sui*; utrumque videlicet pari consanguinitatis sibi admotum gradu, tametsi in altera, neptis appellationem, conjugis familiarius nomen obruerit.

65 Manifestum enimvero est, inquies, ex Tharæi domo fuisse Sarai, Abrahamique cognatam; sed interiori conjunctione quam dicis: fuit enim ejus soror, ex patre dumtaxat. Id ipse, qui optime scire potuit, testatur Abraham Gen. 20, his verbis de Sarai loquens: *Alias autem & vere soror mea est, filia patris mei, & non filia matris meæ, & duxi eam in uxorem.* Respondeo: res ita se habuit. Tharæus duas habuit uxores, ex quarum altera Aranum, ex altera Abram suscepit. Aran, procreato Loto filio, & duabus puellis Melcha & Jescha sive Sarai, mature decessit. Iis curandis educandisque, in patris immediati curam ac locum, avus (ut fit) successit, ex quo ejus filiæ dici potuerunt peculiari jure. Sic Jochabed, mater Moysi, Numeror. 26, ℣. 59, Levi Patriarchæ filia dicitur: quæ tamen cum dicatur Exodi 6, ℣ 20 Amrami filii Caath *patruelis*; *filia fratris patris ejus*, necessario debuit alicujus filiorum Levi filia fuisse; avo tamen peculiari adoptione dicata, propter præmaturam fortassis patris mortem.

66 Absolvam quod agere cœpi, reddamque alterum adversariorum argumentum, quod ipsi palmare putant, contra hanc nostram de Sara Arani filia sententiam. Sic enim inquiunt. Gen. 17, annus ætatis Abrahami centesimus, cum nonagesimo Saræ componitur, ex quo constat decennio fuisse illum uxore sua Sara seniorem. Rursus Gen. 11, dum scribitur vixisse Thare septuaginta annis, & genuisse Abram, Nachor, & Aran, indicatur Abrahamus Arano senior. Ergo cum decennis Abrahamus erat, quo tempore Saram natam oportuit, vix novennis esse Aranus potuit; qua ætatula quis putet filiam generare potuisse? Hæc illi: quibus sic occurro. Aliis quoque indiciis intelligi, nuper allato Genesis loco, non temporis, sed dignitatis, aut alterius rationis ordinem inter Tharæi liberos poni; adeo ut Aranus revera primogenitus, tamen, vel quod cito mortuus nihil magnopere historia dignum habuerit, vel quod igno-

ignobiliori matre natus, Nachori Abrahamoque postponatur. Quod ne pluribus persequamur hoc loco, institutæ disputationis cogitatio revocat, à qua jam licentius evagati sumus. Sed recipimus nos, hunc digressionis fructum ad causam reportantes, ut nuptiarum, patruum inter ac fratris filiam, Abrahamus ipse Hebræis auctor atq; exemplum fuerit, sicuti & frater ejus Nachor.

67 Atque hoc ne quis ante promulgatam Legem factum excipiat, repetat memoria, quod Judicum cap. 1 traditur; Calebum, divinæ legis utique observantem virum, sine ulla aut dubitatione sua aut reprehensione cujusquam, filiam suam Axam, fratri suo minori Othonieli in matrimonio collocasse; manifesto argumento, id conjunctionis genus licitum per divinam Legem semper fuisse visum. Naturalem vero, gentibus communem omnibus (utcumque positiva & privata quarumdam jura sanxerint) nihil contra istæc connubia præscriptum habuisse, intelligi ex eo potest, quod apud gentes plurimas usitata memorantur: ut minus ex eo causæ Tacitus habuerit Judæos infamandi, quasi conjugiis inter se miscendis nihil illicitum haberent: cum tamen nihil ultra hunc gradum in hoc genere progressos, satis constet.

68 In qua eadem probanda frequentandaque conjugii specie, similes ipsis fuerunt Phæaces, ex Homero Odyss. 7; Æthiopes, ex Ovidio Metam. lib. 5; Tyrii, ex Justino lib. 2; 8 Macedones, ex Diodoro, lib. 16; Lacedæmoniique, ex Herodoto lib. 5; Siculi, ex Plutarcho & Æmilio Probo in Dionis vita. Quin etiam, licet essent hæ nuptiæ prohibitæ Romanis legibus, quarum prima ejus argumenti Nervam Augustum auctorem habuit, ex Dione; tamen Claudium Augustum habuisse in matrimonio fratris filiam, Suetonius & Tacitus narrant: de quo etsi à Seneca aliisque reprehensus est (more jam tum invalescente abominandi hasce nuptias, quem deinde Lex Nervæ sancivit) antiquissimum tamen ejus facti exemplum Claudius habuit in Servio Tullio, Romanorum Rege alioqui laudato, quid duas filias nuptui tradidit fratribus matris earum, ut Dionysius Halicarnassæus lib. 4. Livius, aliiq; Romanarum rerum scriptores docent.

69 Porro (ut de Judæis pertexam, quod orsus sum) posset ex Lege eorum objici, ad probandum apud eos licitas non fuisse has, quas diximus, nuptias, illa verba ex Levitici cap. 18 ℣. 14. *Turpitudinem patrui tui non revelabis, nec accedes ad uxorem ejus.* Verum solis viris hæc præcipiuntur: nec unquam (ut opinor) revelare turpitudinem viri mulier dicitur. Vetatur igitur isto loco, nequis uxorem patrui sui, etiam postquam is obierit, ducat; ut recte intellexit Augustinus quæst. 60 in Levit. ubi hunc locum sic exponit, ut turpitudinem patrui non aliam intelligendam putet, quam turpitudinem uxoris patrui; adeo ut conjunctio *Nec*, expositive usurpanda hoc loco sit, ut significet. *Id est, Non accedes &c.* quæ certissima est omnium fere Interpretum expositio.

70 Quod siquis pergat quærere cur ex eodem Levitici Capite ℣ 12 & 13, nec amitæ, nec materteræ liceat filio fratris aut sororis mariti sui nubere, cum patruus aut avunculus filiam fratris sui aut sororis ducere possit? Primum, licebit dicere, arbitrii divini rem esse; locumque hic habere quod dici solet, parum valere, in juribus ac voluntatibus Regum, argumentum à simili. Deinde non improbabile discrimen Cajetanus ad eum locum adfert: Quod enim, inquit, naturali jure uxor subesse viro debeat; indecens est, amitam aut materteram ei subjici, in quem auctoritatem quasi maternam habuerit: quæ ratio in filia fratris, respectu patrui, nulla est .....

71 Porro ex attenta meditatione Scripturarum, & perscrutatione antiquæ politiæ

litiæ Judaici populi, compertisse mihi videor, fuisse in usu Hebræorum genus quoddam tutelæ legitimæ aut adoptionis conjugalis, qua, vinculo officii cujusdam, æstimatione communi constituti, adstringebatur quisque patruus, pupillam neptem, prætmatura morte fratris orbam relictam, domum suam ducere sibique despondere, interim dum adulta postmodum ætate celebrari possent nuptiæ. Longe repeti moris hujus exempla poterant, inde usque ab Abrahamo Hebræorum generis auctore, fratreque ejus Nachore, qui pupillas virgines, à fratre eorum Arano relictas, curandas susceperint: verum habemus recentius efficaciusque argumentum instituti hujus, libro Estheris perscriptum cap. 2. his verbis: *Erat vir Iudæus in Susan civitate, vocabulo Mardochæus ..... qui fuit nutritius filiæ fratris sui Edissæ, quæ altero nomine vocabatur Esther, & utrumque parentem amiserat; pulchra nimis & decorâ facie. Mortuisque patre ejus ac matre, Mardochæus sibi eam adoptavit in filiam.* Estque valde notandum scholion Rabbinorum in eum locum, de quo audiendus Rabbi Jarchi: *Magistri nostri*, inquit, *interpretantur quod dictum est, Estherem à Mardochæo sumptam in filiam, ut ducta domum ab eo & desponsata, ipsi in uxorem fit.* Desponsata, inquam, non autem in uxorem adhuc per verba de præsenti ducta: non enim, si hoc esset, ea deinde potuisset Assuero nubere. Nec quemquam moveat, quod filiæ nomen longe abest à conjuge: potest enim facile intelligi similitudinis nota, quæ sæpe latet in Hebræis, & à Lectore supplenda relinquitur; ut jam sensus sit, curatam & educatam Estherem à Mardochæo sicut filiam, in conjugii tamen spem. Sic enim 2 Reg. 12 Bethsabea, Uriæ viro fuisse dicitur *sicut filia, & de pane illius comedens, & de calice ejus bibens.*

72 Videre videor renuentes aliquos, & ad Rabbinicarum nugarum quisquilias hanc interpretationem amandantes. Sed repriment, sat scio, præjudicata ex invidiâ Rabbinicæ levitatis, at hoc quidem loco injuste delicata fastidia; cum acceperint, LXXII Interpretes, venerabilis ac sacrosanctæ auctoritatis, expositionis hujus plane auctores sese ferre ac profiteri. Sic enim locum illum reddunt, ἐν δὲ τῷ μεταλλάξαι αὐτῆς (τῆς Ἐσθὴρ) τοὺς γονεῖς, ἐπαίδευσεν (ὁ Μαρδοχαῖος) αὐτὴν ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. Hoc est, *Defunctis autem ejus* (Estheris) *parentibus, erudivit* (Mardochæus) *eam sibi in uxorem.* Ex quibus obiter potest intelligi, quam eximia & singulari ratione fuerit Esther figura B. Mariæ, Mardochæus Josephi. Sed hæc exsequenda ornandaque aliis relinquimus, collegisse hinc contenti, Josephum non nisi duplici necessitate atque officio, tum obedientiæ, tum caritatis adductum, vim attulisse quamdam concepto prius ac religione voti firmato, proposito virginitatis ad extremum spiritum, non servandæ solum, sed etiam profitendæ: vim autem attulisse eatenus tantum, ut Virginem in domum suam sustineret accipere, sponsaliaque cum ea celebrare, numquam ad nuptias processura.

73 Nec est quod quisquam, ex modo adducta Historia Estheris, contra ea quæ superius constituimus excipiat, non videri obstrictos patruos, ad ducendas pupillas fratrum filias; nam alioqui peccasset Mardochæus, cum Estherem Assuero dari uxorem voluit: nec vero in eo ipsa Esther culpâ immunis esset, siquidem & ipsam reciproca obligatio cogebat se servare Mardochæo. Respondeo enim, in casu tam singulari, tantoque in periculo servientis universi populi, ac necessitate regii favoris, quem spes esset istis nuptiis conciliari posse;

posse; interpretatum esse Mardochæum, nec se, nec neptem suam teneri tunc ista lege: id quod etiam fortassis occulto divini Spiritus instinctu intellexit, Estherique dixit: quæ ut cap. 2 dicitur, quidquid ille præcepisset, observabat. Equidem & alia in eâdem Historiâ video, quæ vix aliter licita fuisse videri possunt, quam Deo, pro sua summa potestate rerum omnium, legis suæ faciente gratiam, privilegio singulari. An non enim, ut alia taceam, Deuteronomii 7 severe cautum erat, ne puellæ Israëlitides viris alienigenis & ethnicis nuberent, qualis sine dubio Assuerus fuit? Nupsit tamen ei Esther, patruo volente; &, ut sine culpa nupsit, ita sine præjudicio ullo adversus Legem, semel hic dumtaxat relaxatam, ceterum sicut eatenus antea, sic deinceps in pleno robore futuram: quæ si ad casum quoque nostrum applicentur, nihil difficultatis superfuerit.]

74 Hactenus Possinus, eruditissimum suum Diallacticon Theogenealogicum de translata à Salomonidis ad Nathanitas Christi nasciturі gratia finiens pulcherrima illa ex libro Estheris figura eorum, quæ in Maria & Josepho futura erant in ordine ad redemptionem humani generis. Verbotenus autem transcribere ea volui, ut ipso in fonte agnoscat lector, non mea sed Possini esse verba, quæ Accusatores mei satis habuerunt obiter legisse redacta in compendium, nihil de ipsomet auctore legendo & agnoscendo soliciti: quod si fecisset Theseos Lovaniensis auctor, non ita contemptim locutus fuisset de sententia, ad honorem utriusque castissimi Sponsi, & Euangelicæ Historiæ claritatem tantopere conducente. Ego ex isto transcribendi ultimi loci labore hunc novum fructum capio, quod distinctius mihi cognoscere nunc videar summam Euangelistæ Matthæi accurationem in exponenda divinæ circa Christum œconomiæ mysteria per hæc verba: *Cum autem desponsata esset mater Iesu Maria Ioseph, antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu sancto.*

75 Hieronymus, quem sequitur Erasmus, τὸ *convenirent* intelligit de consummatione matrimonii. Locum enim eum explicans addit: *Non sequitur, quod postea convenerint, sed Scriptura quod factum non sit ostendit:* ad quem sensum si referas ejusdem sequentia verba de Josepho, quod *futuræ uxoris omnia noverat*; videbitur appellationem uxoris restrinxisse ad eam, qua cum initum matrimonium ipso ejus usu consummatum jam sit. Sed aliter accipit Euangelista eodem capite 1 ℣. 20, dicente Angelo, *Noli timere, accipere Mariam conjugem tuam*; id est, ut ego quidem interpretor, eam, quam tibi virginem desponsasti per verba de futuro, adhuc virginem, licet divinitus prægnantem, accipere conjugem per verba de præsenti, & per consuetas Judæis in contrahendo matrimonio ceremonias; eoque sic contracto filium tuum legalem, cum pleno successionis hereditariæ jure, facere, *quod in ea natum est de Spiritu sancto.* Atque ita *Exurgens Ioseph fecit sicut præcepit ei Angelus & accepit conjugem suam.*

76 Hoc autem totum factum esse videtur, cum à domo Zachariæ reversa esset Maria, tertio jam elapso mense post divini Verbi incarnationem, cumq; ab eo qui toto trimestri ipsam non viderat, facile notari potuit exterior habitudo corporis à priori diversa, concepti fœtus indicium præbente tumore uteri. Moram illam in domo Zachariæ absque ulla mentione Josephi describit Lucas, nec minori accuratione quam Matthæus utrumque Virginis statum, primo sponsæ, deinde uxoris videtur distinguere, quando Cap. 1 missum ait Gabrielem Angelum *ad Virginem desponsatam viro*: deinde Cap. 2 Josephum ait in Bethleem

thleem profectum, *cum Maria desponsata sibi uxore pragnante*, ut scilicet quod ex ea nasciturum erat describi faceret in libros census, tamquam suum, sicuti revera erat; non quidem natura, secundum quam Christus erat sine patre, sed legali adoptione, secundum quam Messias erat Judæis promissus. Atque ita patet quam necessario fuerit texenda genealogia per Josephum, non per Joachimum: qui licet fuerit carnalis pater Mariæ & avus Christi, ad hujus tamen genealogiam texendam nihil omnino spectabat, quia in tali serie nulla solet haberi ratio avorum aut proavorum maternorum: ex quibus si aliqui ante Heli forsitan non fuissent de domo & familia David, vel etiam tribu Juda, non ideo minus fuisset Christus per Mariam & Joseph filius David, saltem legalis, id quod unice incumbebat Matthæo demonstrandum.

§. V. *ACCUSATIO.*

Papebrochius affirmat, quod Joseph erga Christum, solius Mariæ filium, sese habuerit sicut vitricus ad privignum.

RESPONSIO.

77 EX longiori contextu meo, omissis prægressis & sequentibus, paucula excipiens verba, & (sicut Vigilius Papa in Eutyche sugillat) *verba sententiis exuens, ut de earum nuditate pro arbitrio ludas*; cogis me, Rev. Pater, producere locum integrum à te accusatum, ex meo ad diem S. Josephi Commentario, Tomo 3 Martii. Ibi enim num. 22, quæro, *Quid est hoc quod* Euangelistæ, polliciti explicare genealogiam Christi, *genus nobis Iosephi explicent?* quæstionis autem & admirationis causam addo hanc; *Cum Iosephus abstrahendo à Lege* (nota bene) *& præcise spectatus ut Sponsus Mariæ, erga Christum, solius Mariæ filium, habuerit se sicut vitricus ad privignum.* Quid est calumniari si hoc non est? quid imponere Lectori, nihil nisi absolutam propositionem in te agnituro, ubi ego solum hypotheticam posui, *abstrahendo à lege*, & spectato Josepho *præcise* ut sponso Mariæ? Nam quo spectat, quæso, totus ille meus §. 4, quam ut ostendat, alio longe modo considerari debere Josephum; aliterque ad Christi genealogiam pertinere, quam sub illa præcisione? Doceo certè illic, non posse Genealogiam Christi haberi perfectam & claram, nisi ratio inveniatur, qua iidem omnes Christi majores fuerint, qui fuerunt Josephi; nec hujus aliqui, qui non & illius; nec alium excogitari posse consanguinitatis gradum, (qualem tamen inter Josephum & Mariam fuisse, omnes Patres supponunt) quam qui est inter patruum & neptem. Ut tamen evidentius, & impostura Tua, Rev. Pater, & mea sinceritas pateat, non gravabor etiam hic integre transcribere locum Possini, ad conclusionem, toto opere illo suo intentam, cap. 57 sic progredientis.

78 „ Ut genealogia Josephi sit vere ac „ proprie genealogia Christi, necesse est „ eam esse vere ac proprie genealogiam „ Mariæ. Quia cum Maria mater Christi, „ sine patre concepti, virgo fuerit, una „ utriusque parentis vim ac vicem præ„ stans; consanguinitas cum Davide non „ potuit aliunde Christo communicari, quàm „ à Maria sola. Ergo, si genealogia utraque „ (*apud Matthæum & Lucam*) quod pollice„ tur efficit, pro certo atque indubitato te-

 „ nendum

„ nendum est, omnes illos qui in utraque „ serie progenitores recensentur, ex æquo „ Mariam ac Josephum respicere; & tam „ illam quam hunc pari jure ab omnibus „ pendere. Alioqui manifestum est, si qui „ essent in utravis serie, à quibus Josephus „ solum, non autem Maria propagaretur, „ eos falso inter Christi progenitores nume- „ ratum iri. Cum enim Josephus (id quod „ non semel dixi) erga Christum se habuerit „ ut vitricus ad privignum, quam evidens „ est, avos proavosque vitricorum nullo „ prorsus modo ad genealogiam privigno- „ rum pertinere, tam certum atque extra „ omnem aleam dubitationis esse debet, „ eos, qui vel à Luca vel à Matthæo nu- „ merantur, Josephi solius, non etiam „ Mariæ progenitores, ad propositum Eu- „ angelistarum facturos admodum nihil, at- „ que adeo tales nullos esse: cum fides & „ sanctitas Auctorum, quos divinitus in- „ structos accessisse ad opus, divinitus „ quoque in eo perficiendo adjutos fuisse „ constat, non patiatur nos suspicari de ip- „ sis, ut vel imprudentes aberraverint, vel „ scientes fefellerint; & , cum periculo „ æstimationis suæ, cum pernicie creduli- „ tatis nostræ, Christi genealogiam polli- „ citi, otiosam seriem nominum, nihil ad „ Christum pertinentium, induxerint.]

79 Ostendit deinde sigillatim Possinus, in aliis quibuscumque sententiis, alios plus, alios minus, omnes in aliquo deficere; atque adeo rectam & perfectam utrimque lineam non haberi, nisi in hac sententia: in qua, inquit cap. 58, *R.P. Ioannes Bessonus, in suis eruditissimis, quæ nunc (an. 1649) eduntur, lucubrationibus ad Canticum Canticorum, Iosephum Mariæ fuisse patruum primus (quod sciam) affirmavit. Sed unus ille instar mille mihi sit, hoc præsertim loco, ubi argumenti Theologici necessitas, ex præmissis revelatis evidenti consequentia concludentis, fateri nos cogit, verum esse, quod ille, qua valet mentis acie, suspicatus ante omnes est.* Quinam secuti illum ejusque discipulum Possinum sint, jam supra dixi; qui illis contradixerit inventus est nemo per annos 29, quibus utriusque opera per Gallias lecta probataque fuerunt, certe quoad controversum nunc punctum. Sed neque in Italia Germaniaque contradixit aliquis, donec in Belgio cœperunt quidpiam carpere Patres Carmelitæ; non quia sperabant posse se melius aliquid certiusque adducere, sed quia extinctum cupiebant exiguum illud lumen, quod Martio ac deinde Majo dare videbatur aliena doctrina, citra cujusquam injuriam apte illic inserta.

80 Nec esset tamen vel in hoc quod quererer; si nude & candide prolata & oppugnata fuisset illa, sive aliena, sive mea sententia; nisi etiam in pravum sensum detortæ forent singulæ partes, seu potius singula verba. Quod hic Patern. Tua fecit ad verbum *Vitricus*, jam ab anno 1691 fecerant Hispani Delatores, quorum hanc tertiam imposturam notat P. Xaramilius pag. 199, dum pag. 14 fingunt, quod nominaverim Josephum Christi vitricum; contraque opponunt, quod *non invenietur unus aliquis sanctus Pater vel Expositor Catholicus, qui S. Iosepho dederit titulum vitrici respectu Christi.* Hic porro dissimulantes statum præcisionis, à me hypothetice positæ, & quidem solum similitudinarie, prout indicat comparativum adverbium *Sicut*; pergunt Chartam consumere probando; quod Maria, virgo fuerit, adeoque non habuerit priorem maritum, ex quo ante secundas nuptias natus filius Josephum appellaret Vitricum; rursumque ex Augustino, quod Josephus possit appellari pater Christi, meliori jure, quam si eum carnaliter genuisset. Mihi non vacat tricari de vocibus: quæro à Te, Pater Rev. Si Josephus non habuisset com-

communes cum Maria progenitores, sed plane alterius non solum familiæ, verum etiam tribus, imo nationis fuisset; daretur-ne ei patris titulus ex solo cum Virgine matrimonio, sic ut is aliquid conferre potuisset ad declarandam genealogiam Christi, juxta intentum Euangelistarum?

81 Interim Delatores ipsos merito perstrinxit Xaramilius num. 261 & seqq. notatque, eosdem Latina mea verba non recte intellexisse. Evidentius autem id apparet ex Impostura quarta, ubi quod ego scripsi relative ad antecedentia, dicendo, *Quam certum est autem*, idque in modo conjunctivo; id referunt ipsi absolute quasi novam Periodum, *Quam certum est*, absque conjunctione, idque in præsenti indicativo; quod, sicut Vitrici nihil faciunt ad genealogiam privignorum, sic progenitores, quos enumerassent Lucas & Matthæus, *sunt solum* (sono solamente) *progenitores S. Iosephi, non Mariæ:* ubi oportuerat scripsisse *essent* (serian solamente). Eâdem nempe operâ sese ostendunt & interpretes imperitos, si non infideles, & malos grammaticos, etiam in sua Castellana lingua. Scribentes enim, *aquellos progenitores que fuissen nombrados*, non poterant apte continuare periodum, nisi per verbum conjunctivi modi & temporis præteriti saltem imperfecti, *serian*. Deinde verba hæc, *Solius Iosephi, non etiam Mariæ genitores*, ponunt Delatores post verbum *Sunt*, quasi tales aliquos re vera enumeratos dixerim; qui solum dixi, quod tales si fuissent ab Euangelistis numerati, ad Christi genealogiam certissimo non spectarent, ut clarum est.

82 Notabilior est Impostura quinta, ab eodem Xaramilio notata, & in hoc consistens, quod ubi ego solum hypothetice dico; nisi iidem omnes doceantur fuisse Mariæ & Josephi progenitores, non explicari difficultatem & obscuritatem occurrentem in Christi genealogia: *adeoq; occasionem præberi adversariis veritatis, aut Euangelistas mendacii, aut Fidem nostram falsitatis arguendi*, prout constat Julianum Apostatam aliosque fecisse; ibi Delatores, in sua Hispanica traductione, me faciunt dicere absolute, quod *sequendo communem explicationem, qua datur Euangelistis, datur etiã occasio inimicis veritatis, aut Euangelistas mendacii, aut fidem nostram falsitatis arguendi*. Ad hanc traductionem merito stomachatur Xaramilius; &, Si hac ratione liceat accusare, inquit, nemo in mundo securus à calumnia erit. Pergit deinde varias accusationis hujus imposturas detegere; quod agentem operæ pretium fuerit transcribere, licet paulo prolixior futura oratio sit.

83 Gravissima, inquit, ea materia est; & sicut Papebrochius quamcumque pœnam meruisset; si dixisset id quod ei imponunt Delarores sui; sic merito potest exclamare, contra perversores sui Latini contextus, tamquam contra falsos testes. In toto enim tractatu de genealogia Christi non invenietur vestigium, nedum propositio absoluta, qua dicat aliquis Jesuita, quod sequendo communem explicationem, quæ solet Euangelistis aptari, detur occasio ipsos mendacii, aut fidem falsitatis accusandi. Occasionem illam ponit Papebrochius tantummodo in casu conditionato, si Progenitores ab Euangelistis nominati, fuissent solum progenitores Josephi, non autem & Mariæ. An forte communis explicatio, quæ Euangelistis aptatur, est, quod progenitores ab iis nominati solius Josephi sunt, non etiam Mariæ? Profecto, non. Omnino nullus Catholicus hoc dicit. Quo ergo vel Grammatico, vel Scholastico stylo (secundum quem, ut vulgo dicitur, *conditio nihil ponit in esse*) ac denique qua fiducia, Hispanice dicitur id, quod Papebrochius non scripsit Latine?

84 Interim triumphant Delatores, & chat-

chartam in plene exaggerandc, quod, *S. Iosephum esse vitricum Christi;* progenitores *Iosephi nihil facere ad genealogiam Christi; Euangelistas non satisfacere obligationi suæ; Dari occasionem adversariis veritatis Euangelistas mendacii & fidem nostram falsitatis arguendi;* *propositiones sunt, necessario consequentes ex singulari opinione Papebrochii,* quod scilicet S. Josephus fuerit patruus Mariæ. Sunt ista formalia Delatorum verba, & omnia negantur. Negatur de vitrico; negatur de progenitoribus: quia cum ponitur Josephus patruus Virginis, omnes ejus progenitores asseruntur esse avi proavique Mariæ & Christi. Negatur horribilis illa blasphemia, quod Euangelistæ non compleverint officium suum: eos enim defendit Papebrochius, tam in eo quod dixerunt, quam quod tacuerunt, dirigente ipsorum scribentium calamos Spiritu sancto. Ac deniq; negatur, eosdem Euangelistas, quantum ex sua parte fuit, dare occasionem se arguendi de mendacio aut falsitate. Si propter conditionem positam à Papebrochio, ad melius proponendam & mox enodandam difficultatem; sive, quia dicit quod occasio talis improperii daretur, si Euangelistæ enumerassent progenitores solius Josephi & non etiam Mariæ; judicant Delatores, quod Papebrochius absolute affirmet, id eos fecisse, & propterea mereatur tamquam hæreticus accusari, vehementer falluntur. Quia autem causa tanti momenti agitur, non debent Patres Delatores indignari, quod sibi respondeatur, oblitos ipsos videri interrogationum & conditionum, quas Sancti Patres Interpretesque, tam in hoc ipso quam aliis Scripturæ locis, solent usurpare.

85 Canus lib. 2 de locis Theol. *Quid ergo facturi sumus*, inquit, *qui, ut in proverbio est, lupum utraque aure tenemus? Si enim veteris instrumenti versionem qua Ecclesia utitur, asserere & vindicare nitimur; arguimus non solum septuaginta Interpretes commenti frigidissimi, sed apertissimi etiam erroris Euangelistam: sin Lucam defendere tuerique volumus, versionem Scripturæ sacræ, Ecclesiæ usu decretisque probatam, improbamus.*

Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim. S. Ambrosius, in Cap. 3 Lucæ, occasione Jechoniæ, ex cujus semine neminem regnaturum comminatus erat Deus, & tamen processisse Christum plerique volunt; *Quomodo*, inquit, *regnare promittitur ab Angelo ad Mariam loquente, nec ostenditur? aut quomodo ex semine Iechoniæ nullus regnaturus dicitur per Prophetam?* Hæc est Ambrosii interrogatio. Videamus conditionem sub qua exaggerat difficultatem, ita sermonem prosequens: *Si autem Christus regnavit, ex semine autem Iechoniæ Christus est; Propheta mentitus est, mentita sunt & Oracula.* Et paulo post: *Numquid ergo & ipse mentitus est, qui regnare se dixit, quia non regnavit in terris? Quomodo est Scriptura, quæ & regnare eum dicit, & adstruit non regnare?* Hic, inquit, *in abruptum disputationis venimus, hæremus in vado, & quodam veritatis naufragio fluctuamus.*

86 Augustinus lib. 2 de Consen. Euang. cap. 5, ubi de miraculo duplici panum multiplicatorum; *Si aliquis eorum*, inquit, *id dixisset* (de septem) *qui de illis quinque panibus non dixisset, contrarius ceteris putaretur. Quis enim non existimaret, unum idemque factum esse; non autem integre & veraciter, sive ab illo, sive ab aliis, sive ab omnibus fuisse narratum: sed aut illum pro quinque panibus septem, dum falleretur, commemorasse; aut illos pro septem quinque; aut utrosque mentitos, vel oblivione deceptos? Hoc & de duodecim cophinis & de septem sportis, opinaretur quasi contrarium: hoc de quinque millibus & quatuor millibus eorum qui pascerentur.* Deinde vero solvit

solvit difficultatem, destruendo hypothesim, & respondendo, esse diversos duos casus. Venerabilis Beda lib. 4 cap. 49 in 2 Lucæ, *Sed, si caro Verbi Dei, secundum carnem nascentis, à carne Virginis matris pronuntiatur extranea; sine causa venter qui eam portasset, ubera quæ lactassent, beatificarentur.* Conditio ista adeo longe abest ad probandum errorem in Beda, ut è contrario erroris convincat Eutychem. Excellentiss. D. Thomas de Rocaberti, nunc Generalis Inquisitor; tom. 2 lib. 4 Apologiæ num. 711, agens contra quosdam, ex Scripturis conantes Christo dominium temporale adimere: *Id adeo verum est*, inquit, scilicet Christum tale dominium habuisse, *ut jure optimo dicere valeamus, negare Christi dominium in temporalibus, esse contra sacram Scripturam, mendacesque reddere tot Prophetas, Angelum & Apostolos, imo & ipsum Dominum, qui tamen veritas est & vita, id apertissime testantes.*

87 Verum quid me fatigo, referendis similibus conditionatis particularium Doctorum propositionibus; cum ipsas toties reperiamus in sacris Scripturis? Hinc nempe proponitur difficultas, & ratio dubitandi, cum ea omni qua potest energia; inde, solutio ejus sive inconvenientia quæ inde ducitur, atque ita efficacius probatur intentum. E. G. Intendit Euangelista Joannes, Epist. 1 cap. 1, persuadere nobis, ut credamus peccatores nos esse, & ait: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et mox infra: *Si dixerimus, quoniam non peccavimus, mendacem facimus eum* (Deum) *& verbum ejus non est in nobis.* Et ipse Christus Joannis 8: *Si ego glorifico meipsum, gloria mea nulla est.* Et infra: *Si dixero, quia non scio eum; ero similis vobis, mendax.*

87 Estne porro aliquis tam amens, ut ausit S. Ambrosium, S. Augustinum, Interpretes fere omnes, & S. Joannem Euangelistam, imo Christum ipsum arguere, dum transeunt ad sensum absolutum ab eo quod solum sub conditione dixerunt? Minime vero. Atqui hic est casus Papebrochii, & solum in sensu sic conditionato loquitur. Quando enim dicit, quod progenitores relati ab Euangelistis, si fuissent solius Josephi & non etiam Mariæ, nihil facerent ad genealogiam Christi, dareturque occasio arguendi Euangelistas falsitatis; magnam unam veritatem pronuntiat, quam nemo Catholicus unquam negaverit. Quia autem iidem progenitores sunt consanguinei Josephi & Mariæ, & in sententia Papebrochii tam arcte utrique junguntur, quantum deducitur ex necessitudine patrui atque nepris inter sponsos, de quibus agitur; genealogia Christi per genealogiam Josephi manet solidissime comprobata, nec minori cum efficacia, quam id præstet opinio, quæ illos inter se facit cognatos patrueles; conditio autem atque difficultas, quæ in verificanda genealogia prædicta offerebatur, omnino evanescit.

88 Atque hic notandum est gratiosum quid; videlicet, quod cum Papebrochius, loquens de inconvenienti, quod sequeretur, & de occasione quæ daretur, si verum foret id, quod ibidem sub conditione præmiserat; dicens, *Adeoque occasionem præberi*; ipsum *Adeoque*, in linguam Castellanam sic traducunt: *Ei siguiendo communem explicationem, qua datur Euangelistis.* Hæc enimvero transferentium licentia maxima est: quia conjunctio *Adeoque*, deberet exponi Hispanicè, *y consiguiente (& consequenter)* vel *y con esto (& cum hoc)*, atque in tali significatione refertur ad aliquid immediate præcedens. Cum autem id quod apud Papebrochium immediate præcedit, non sit *communis explicatio, qua datur Euangelistis*

(de

(de hac enim nullum omnino fit verbum) sed sola conditio, si fuissent progenitores solius Josephi & non etiam Mariæ; hinc fit, ut Papebrochius, inde ductam inconvenientiam atque occasionem, non referat ad explicationem communiter solitam Euangelistis dari, sed ad solam conditionem, quæ numquam fuit completa, & qua dumtaxat usus fuit ad imitationem ipsius Christi, Joannis Euangelistæ, aliorumque supra relatorum Auctorum, ad probandum id quod dicunt Euangelistæ. Ostendant nunc porro Delatores, qua facultate usi sint ad Latinum Papebrochii contextum sic Hispanice reddendum; & unde didicerint particulam *Adeoque*, significare *communem explicationem, quæ datur Euangelistis.*

90 Insuper ad verba, *Occasionem præberi &c.* Hispanice reddenda, utuntur Delatores hac constructione, *Datur etiam occasio inimicis &c.* Non hoc dicit Papebrochius, sed quod *daretur etiam occasio &c.* Dicere, *Datur occasio*, est dicere id quod actu fit, transeat. Sed dicere, *Daretur occasio*, est solùm dicere id quod fieret, si conditio impleretur, sub qua quid ponitur. Ergo si Papebrochius loquitur sub conditione prædicta, utiturque præterito conjunctivi imperfecto, quo modo dicit *Numerarentur*; &, si oratio ejus Latina sic disposita sit, ut exigat infinitivum *Præberi*; per quam regulam Grammaticæ sic construunt traductionem, ut dicant *Datur*, & non *Daretur*? Cum tali interpretationis genere, saliendo à conditionato ad absolutum; & ponendo Hispanicas voces, quibus Latina nulla respondeat; neque sancti Doctores, neque ipsamet Scriptura sacra manebit ab accusationibus secura. Judicet igitur Lector, an æquum sit, ut alienos contra Grammaticam errores luat Papebrochius, cum suæ circa fidem famæ dispendio.

91 Nova quoque impostura præmissis accedit fol. 15, ubi Delatores contra Papebrochium adstruunt, quod *præsumit dicere, per istam Responsionem, quod Joseph & Maria erant ejusdem Tribus, adeoque sufficiat genealogia unius, ut utriusque genealogia intelligatur, nihil effecerunt sancti Patres.* Tum accusationem suam prosequendo dicunt, quod sola Grammatices Poëticesque scientia instructus absque Theologia, *nihil omnino curavit discere, quid senserint Euangelista, Apostoli & sancti Patres: sed omnibus illis contemptis, suum unius sensum certiorem esse duxit, depravando sententias.* Neque hoc contenti Delatores, etiam in caput Papebrochii jactant, quod *Sancti Patres omnes unanimes, omnes idem sentientes, omnes iisdem verbis usi, nihil effecere: nullaque eorum habita ratione ipse eos deserit, eorumque doctrinam impugnat, & conatur fundare contrariam, atque inducere nos, ut sequamur omnes errorem unum particularem, dimissis sanctis Patribus.* Concludunt denique: *Itaque poterit quivis dicere, quod Papebrochius sic scribendo, procedat cum periculo salvationis æternæ, secundum morem sacrilegum hæreticorum & schismaticorum.* Non potest vehementius intorqueri accusatio, neque horribiliora crimina concipi, quam sint ea, quorum reus agitur Papebrochius, propter hæc ejus verba, ab antecedentibus consequentibusque revulsa, *Nihil hac responsione sancti Patres effecere.*

92 Respondeo hanc esse unam ex solennioribus imposturis, quæ contra scriptorem Catholicum fuerunt unquam fabricatæ. Mutilatur Papebrochii oratio membris suis omnibus, de medio præscinduntur verba paucula, & horum tota significatio sic pervertitur, ut ubi ille sequitur doctrinam & expositionem sanctorum Patrum, per ipsos solvendo difficultatem propositam, eorumque doctrinam quam maxime

xime illustrando; ibi fingatur prorsus contrarium facere, quàm hactenus facere eum vidimus. Ipsum audiamus. Tom. 3 Martii fol. 9, & in Apparatu ad Conatum fol. 31; utrobique num. 22, incipit tractare de genealogia Christi; appendit obscuritatem sub qua Spiritus sanctus eam tradi voluit, ad gloriam suam nostramq; utilitatem: exponit, sicut omnes Interpretes faciunt, difficultatem in eo sitam, quod Euangelistæ nobis tradant genealogiam Josephi, cujus naturalis filius Christus non fuit. Difficultatem exaggerat per hanc conditionatam, quod, si progenitores Josephi non fuerunt etiam progenitores Mariæ, nihil illi faciant ad declarandam genealogiam Christi; quemadmodum genealogia vitrici nihil facit ad genealogiam privigni; quodq; tali casu daretur occasio arguendi Euangelistas. Hæc est difficultas, quam proponit Papebrochius; tum vero ad ejus solutionē sic procedit loco præcitato:

93 *Occurrere quidem sanctos Patres, una fere oratione omnes; ex eadem Tribu Mariam cum Iosepho fuisse, indeque constare communem esse genealogiam amborum: à justitia enim laudari Iosephum, quam minime tenuisset, si, contra præceptum Legis, aliunde quamè Tribu patris sui uxorem duxisset. Hic autem non alia lex potest afferri, quam quæ occasione filiarum Salphaad lata, intelligenda est de solis puellis, hereditatem paternam in solidum cernentibus; & reciproce ad eos solos viros se intendit, qui talibus puellis proxima agnatione jungebantur, ut Scripturarum historiis pluribus manifestum est.* Hinc porro sequitur accusationis argumentum, eoque majori attentione opus est ad ea quæ præcessere; Papebrochio discursum suum sic prosequente: *Quare nihil ea responsione sancti Patres effecere, nisi velut res ex veteri traditione certa haberetur; casum legis prædictæ in B. Maria contigisse, quæ unica Ioachimi proles atque heres, debita fuerit Iosepho, agnoto tam propinquo, ut idem omnino esset, & esse intelligeretur; Mariæ vel Iosephi genealogiam texere.*

94 Nunc quæro. Is qui sic loquitur, impugnatne sanctos Patres, an sequitur? Qui dicit, quod sancti Patres per suam responsionem fecerunt, ut antiqua traditio esse existimetur, habeaturque res certa, quod in matrimonio Josephi cum Maria observatum perfecte fuerit id quod mandavit Deus; contradicitne sanctis Patribus, an vero eosdem interpretatur, illustrat, & defendit? Sancti Patres ponunt difficultatem in deducenda genealogia Josephi: ponit etiam Papebrochius. Sancti Patres illam solvunt: solvit etiam Papebrochius. Modus quo eam solvunt sancti Patres est dicere, quod Joseph & Maria fuerint ejusdem Tribus: idem dicit Papebrochius; atque intra eamdem Tribum transit ad eamdem utriusque familiam, per quod consanguinitas vehementer crescit. Ad hoc, etiam probandum, citat legem latam Numerorum 36, & dicit, quod vi legis hujus Domina nostra, quia erat unica filia & heres sui patris, obligabatur nubere Josepho, tamquam proximo agnato; & quidem in tali gradu, ut referre genealogiam ejus sit referre genealogiam Mariæ, & consequenter ipsius Christi. Totum hoc Papebrochii est: & nihilominus eum, qui tantum dicit in favorem sanctorum Patrum atque Euangelii, volunt Delatores sui loqui contemptim de sanctis Patribus atque Euangelistis, more hæreticorum & schismaticorum.

95 Dicunt etiam de illo, quod *depravat sententias*: cum tamen tota hæc accusatio non aliunde procedat, quàm ex Papebrochiana per ipsos truncata sententia. Vere deprehensi tenemur necessitate præcisa, ponendi ob oculos industriam Delatorum. Verba Papebrochii sunt quæ retulimus supra: *Quare nihil ea responsione effecerunt sancti*

ßi Patres, nisi velut res ex veteri traditione certa haberetur, casum legis prædicta in Beata Maria contigisse &c. Quid hic agent Delatores, ut aliquid accusent? Non aliud, quam ut referant primam lineam verborum Papebrochii, & quatuor lineas sequentes omittant. Referunt solam hanc vocem *Nihil*, quæ tamen est connexa particulæ *Nisi*, tam per se, quam per adjuncta cetera in reliquo contextu, determinantesignificationem istius *Nihil*; sic ut per ipsum aliud non dicatur, quam quod dixerunt sancti Patres; Delatores autem sustulerunt ista omnia, adhæseruntque soli *Nihil*.

96 Si talis accusandi ratio tolerabilis est, nullius unquam innocentia ponetur extra periculum calumniæ. Major est auctoritas unius Euangelistæ, quam sit omnium sanctorum Patrum; & tamen S. Augustinus lib. 2 de consensu cap. 6 dicit: *Lucas autem, nisi illud de parvulo, quem constituit ante discipulos imitandum, cum sua magnitudine cogitarent, nihil hoc ordine servato commemorat.* His verbis non contemnit Lucam Augustinus, neque dicit quod efficiat nihil: nemo interim hunc stylum Augustini carpsit. Numquid tamen dicit, *Nihil commemorat*? Maxime. Sed addidit particulam *Nisi*, per eamque id explicat, quod Euangelista narravit. Applicetur hæc solutio Papebrochianis *Nihil* & *Nisi*: nec unum adducatur sine altero.

97 Idem Augustinus ubi supra cap. 3, ad verbum *Gignere*, sic loquitur: *Quo verbo Apostolus sæpe uti non ad aliud intelligitur, nisi ad discernendum unigenitum ante omnem creaturam.* Si auferatur hinc istud *Nisi* cum verbis sequentibus, imputabitur Sancto absurdissima sententia, respectu ejus quod immediate præcessit. Apostolus 1 Cor. 8 ait; *Nullus est Deus, nisi unus.* Si Apostolo tollat impietas suum *Nisi unus*, imponeretur ei gravissima hæresis, negans Deum esse. Hujus formæ possem ex Scripturis & sanctis Patribus exempla adducere infinita, & periodos integras, ubi voces *Nihil*. & *Nisi* faciunt verissimum sensum, falsissimum si separentur. Considerent igitur Delatores, quisnam depravet sententias, & scribat cum summo animæ suæ periculo; & utrum Papebrochius, qui Latine conjungit *Nihil* & *Nisi*; dum tali conjunctione, adeo usitata in Scripturis & Patribus, utitur, insistat vestigiis hæreticorum & schismaticorum.

98 Legatur Photius Codice 225, & invenietur quomodo Sancti Eulogius Alexandrinus & Basilius exclament contra Severianos, Tritheitas, Valentinum atque Nestorium, propter ejusmodi formam accusandi per sententias mutilas. Legatur Origenes lib. 2 contra Celsum, qui accusaverat ipsiusmet Christi verba, non simul, sed divisim accepta. Legatur S. Hilarius paulo post initium libri de Synodis, ubi queritur, accusatum se ex solo suæ orationis principio, absque respectu ad reliquam dictionem. Legatur denique Apologia Apuleji sub finem fol. 232, ubi accusatorem suum & mutilatorem suarum sententiarum sic aggreditur: *Si littera, ita ut passim vocales dicuntur, etiam propriam vocem usurparent; si verba, ita ut Poëta ajunt, pennis apta vulgo volarent; nonne cum primam epistolam illam Ruffinus mala fide excipiens, pauca legeret, multa & meliora sciens reticeret, nonne tunc cetera littera, scelesté se retineri, proclamassent? Totum forum tumultu complessent: se quoque à Pudentilla missas, sibi etiam quæ dicerent mandata. Improbo ac nefario homini, per alienas litteras falsum facere tentanti, ne auscultarent; sibi potius audirent: Apulejum magica, non accusante Pudentilla, sed accusante Ruffino, absolutum.*

99 Iidem Delatores fol. 16 verso, expendunt hæc Papebrochii verba. *Etsi id*

nemo explicaverit; accuſantque eum arrogantiæ, qua Luthero aſſimiletur: & fol. 17. ei adſcribunt, quod dixerit *Sanctorum Patrum neminem iſtam Chriſti genealogiam explicuiſſe.* Reſpondeo, hanc eſſe alteram impoſturam, continuativam priorum. Diverſas res duas tractat Papebrochius. Prima eſt, quod genealogia Joſephi eadem ſit quæ Mariæ, idque probatum relinquit ex Lege in libro Numerorum, ex juſtitia Joſephi, & ex eo quod auctoritate Sanctorum atque vetuſta traditione pro certo teneatur, matrimonium fuiſſe contractum in eadem Tribu inter proximos agnatos. Secunda, in quo conſanguinitatis gradu idem ſit, genealogiam unius atque alterius retuliſſe. *Qua autem ratione idem?* & reſpondet, præcitato ſæpius num. 22, quod *hoc, tamquam vulgo notum, in populari conſcientia relinquentes, ſcriptis ſuis intexere divinitus prohibiti Euangeliſtæ ſunt, in quo ſcrutando poſterorum conflictaretur diligentia, fides exerceretur credendo.* Tum ſubjungit diverſitatem opinionum; ex omnibus autem eam ſibi maxime arridere profitetur, quæ omnes progenitores Joſephi tenet etiam eſſe progenitores Mariæ: quia ſic declaratur, quam legitime Patres intulerint genealogiam Mariæ, & per conſequens Chriſti, ex genealogia Joſephi. Hinc procedit Papebrochius, & ait, non potuiſſe eoſdem eſſe omnes utriuſque progenitores, niſi virgines ſponſi fuerint inter ſe, vel germani frater ac ſoror (quod dici nequit) vel patruus & neptis: alias enim in genealogiam eſſent inducendæ perſonæ, ad Chriſtum, ſecundùm carnem ex ſola Virgine Maria natum nihil pertinentes: ac denique concludens; *Ex quo, inquit, juſtiſſime elicit Poſſinus, Sanctos Patres, ea quam diximus reſponſione, ſibi praiviſſe ad dicendum, B. Mariam ex Ioſephi fratre natam eſſe, etſi id nemo explicaverit:* id eſt, etſi eorum nemo individualiter expreſſerit iſtum conſanguinitatis gradum.

100 Hæc ſunt formaliſſima Papebrochii verba. Ubinam vero arrogantia Lutheri? ubi illud, *Nemo Patrum explicuit Chriſti genealogiam?* Tantùm dicere quod parentela patrui ac neptis, non inveniatur ab aliquo Sanctorum Patrum expreſſe ſignata, ſed quod ex eorumdem doctrina & forma concludendi id ſequatur, eſtne hoc contemnere illos, & parvi facere quidquid ſuper Euangelio commentati ſunt? Neutiquam profecto: ſed ita accuſare, eſt torquere & pro arbitrio applicare expoſitioni Euangelii abſolute, quod Papebrochius limitat & reſtringit ad omiſſam ſpecificationem determinati gradus, probando *ex Ioſephi fratre natam eſſe Mariam, etſi id nemo explicaverit.* Dicere, ut dicunt Patres, Joſephum & Mariam fuiſſe ex eadem Tribu & ideo unius genealogiam eſſe genealogiam alterius, eſt loqui ſub aliqua generalitate terminorum. Ex iſta univerſalitate educere gradum conſanguinitatis determinatum & ſingularem, cujus cauſâ habeatur, quod patrui & neptis eadem ſit genealogia, non eſt deſtruere vel contemnere terminum univerſalem; ſed hoc uti, ad determinandum ſingularem qui defenditur. Hoc facit Papebrochius: & hoc volent Delatores eſſe crimen Lutheri?]

101 Hactenus P. Xaramilius, qui porro pergit excutere accuſationem temeritatis, à me (ut volunt) ſanctis Patribus impactæ, aliaque jam ſatis ex epiſtola Doctoris Jordi refutata § 2, neq; hic iteranda à me, qui nec hic quidem voluiſſem tranſcribere evictionem tot impoſturarum, in uno alterove Delationum foliculo circa unum punctum inductarum, niſi hoc exemplo debuiſſem patefacere, quanto volumine opus foret, ſi neceſſe mihi eſſet, vel Tuas, Rev. Pater, coram Apoſtolica Sede Accuſationes contra me illatas, vel Hiſpanorũ tuorum Delationes coram S. Inquiſitionis tribunali expoſitas

minutim executere singulas. Simul etiam ostendere volui, non esse de libris, Latine scriptis, audiendos Delatores, alia quam Latina lingua loquentes; nimis enim quam facile talibus contingere, ut pro suo criminandi studio aliud pro alio, vel aliter quam originaliter scriptum est, efferant; & Qualificatoribus Judicibusque, etiam non imperitis neque parum attentis, imponant, culpantes quæ fuerant imprimis laudanda. Utinam sacri istius Tribunalis Præsides persuaderi sibi patiantur, ut his exemplis compertam habentes Accusationis totius vanitatem, ne dicam malignitatem; atroci quod illa elicuit Decreto, si non abolito, saltem suspenso, libros nostros restitui jubeant, atque tantisper versari inter eruditorum manus (vulgo enim indiscreto & facile scandalisabili impressi non sunt) donec omnia fuerint discussa maturius, & cum ea temporis atque judicii mora, quam meretur causæ gravitas, librorum magnitudo, eorumque hactenus toto Christiano orbe æstimata utilitas, atque ipsimet nunc summo Inquisitori D. Roccaberti, in sua Apologia pro auctoritate Pontificis, sæpe probata.

§. VI. ACCUSATIO.

Papebrochius multa alia contra communem Ecclesiæ sensum, & Evangelicam historiam, absque ulla veri specie aut apparentia, pro suo captu, asseveranter asserit: ac primo, baptizatum Christum anno 30 ætatis completo.

RESPONSIO.

102 Accusationis titulum sumo ex verbis, sparsis per primos quinque numeros Appendiculæ; quos equidem utpote momenti levioris proposueram differre in aliam occasionem, à postremis gravioribusque refutandis exorsus; ne tamen me inter Reliquatarios scribas, placet dimittere nihil à Te accusatum, Rev. Pater, sed quantumvis obiter indicata, breviter saltem refutare.

103 Primum quod hic accusas est, me in *Epistola consultatoria ad Possinum*, in Apparatu ad Conatum num. 1 dicere, quod *baptisma Christi contigerit anno ætatis ejus trigesimo expleto*: cui assertioni repugnet Augustinus, lib. 2 de doctr. Christ. c. 128, dicens, *Annorum quidem fere triginta baptizatum esse, retinemus auctoritate Evangelica.* Epistola illa tota (ut præfert Titulus) consultatoria est, nec definit quidquam, sed solum considerandum proponit; sicut etiam probant hæc synopsis marginalis verba: *Quæritur, an sustineri nequeat, Christo annum 30 fuisse completum, cum baptizaretur, textu Græco Lucæ id non vetante, sed potius suadente.* Tum ordior ab eo Lucæ loco, *qui solus, vel nullus* (ut ibi loquor) *definire poterat*, id de quo dubitabam: *Et ipse Iesus* (cujus baptismum jam retulerat Evangelista) *erat incipiens quasi annorum triginta*, Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος: ubi id quod Evangelista dixerat ὡσεὶ, vulgata reddit *Quasi*, & Augustinus reddidit per adverbium *Fere*. Habesne aliquid amplius, Rev. Pater, ex Patribus vel Scriptura? Omnino nihil. Audi ergo, & disce aliquid supra Grammatices tirones sapere. Docebit hoc Te Henschenius

tius, minime Tibi erubescendus Magister, utpote à puero etiam supra Magistros suos Græca intelligens, ex disciplina Bollandi, primi sui institutoris antequam Societati nomen daret.

104 Is jam quinque annis septuagenario major, ante Tomum 1 Aprilis pag. 38, agens de die & anno mortis S. Ambrosii, quem Paulinus in ejus Vita ait, post Theodosii Imperatoris obitum, *fere triennium* supervixisse; ostendit, quod particula Latina FERE, & Græca ὡσεὶ, passim apud omnes istius temporis scriptores idem significat, quod *Circiter* & *Quasi*; adeoque indifferens est, æque ad excessum, quam ad defectum definiti temporis significandum. „ Hoc ut probetur, inquit, evidenter, „ vel unicus sufficit, qui tum vivebat, S. „ Hieronymus (Augustino senior) scilicet „ in translatione Euangelii S. Lucæ & „ Actuum Apostolorum ex Græco in Latinum, ubi indifferenter particulam ὡσεὶ „ reddidit, *Fere*, *Quasi*, *Circiter*. Lucæ 3. *Iesus* „ *erat incipiens* QUASI *annorum triginta*. „ Lucæ 5, saturati sunt panibus *viri* FERE „ *quinque millia*. Lucæ 23 in passione Christi, *erat hora* FERE *sexta*, *& tenebræ factæ sunt*. Actorum 2 post acceptum Spiritum sanctum & sermonem Petri, disci- „ pulis sunt *appositæ animæ* CIRCITER *tria* „ *millia*. Act. 5 [consensit Theodæ *numerus virorum* CIRCITER *quadringentorum*. „ Act. 19, à Paulo baptizati sunt Ephesi, „ *omnes viri* FERE *duodecim*. Omittimus „ plura recensere, cum hinc satis liqueat, „ eamdem particulam Græcam ὡσεὶ, pro „ libitu à S. Hieronymo Latine redditam, „ *Quasi*, *Fere*, *Circiter*: quod idem est ac „ si alia phrasi diceretur; *Plus minus*, aut „ *Prater propter*.

105 Nollem equidem eam significationem sic ampliare, ut, in proposito de Christi ætate casu, extendere se possit ad tres quatuorve annos ultra trigesimum, sicut fecit Natalis Alexander, in sua, quam paradoxam censui censeoque sententia. Quin tamen ad menses pauculos extendi τὸ ὡσεὶ possit, quando ita melius procederet Chronologia, nullus dubito. Ego hæc de re nihil adhuc certi definivi, neque forte definiam etiam tunc cum Conatum meum recudendum dabo. Accusatores Hispani hic non hæserunt, quando in primo Delationum suarum libro (quem, licet anno 1692 excusum & Inquisitioni oblatum, Paternitati Tuæ, anno 1694 istam Appendiculam edenti, necdum visum fuisse, vel hinc intelligo) veluti errorem hæreticum vel hæresi proximum traducunt, à fol 6 & deinceps, quod ad prædicta verba Lucæ, *Erat Iesus incipiens quasi annorum triginta*, illos annos dicam respicere initium prædicationis. Ad hoc autem pridem respondit P. Xaramilius prælaudatus num. 32 libelli supplicis quem Regi Catholico oblatum à P. Antonio Beltran Provinciæ Procuratori dixi, ubi sic discurrit:

106 „ Id tantum videtur illis piaculum, „ ut asserant, Papebrochium non admit- „ tere Euangelium S. Lucæ, prout legi „ solet ab Ecclesia; nec esse textum, ver- „ sionem, vel sanctorum Patrum aliquem, „ qui placeat Papebrochio. Multum falluntur Delatores isti, & eâdem quâ quidlibet asserunt, facilitate, convincuntur „ de falsitate. Fr. Ferdinandus Orius, Ordi- „ nis Mercenariorum Divæ Virginis, de „ Tertulliano cap. 5, discursu 17 §. 3 fol. 72, „ textum interpretatur eodem modo quo „ Papebrochius: *Iesus* (inquit) *erat incipiens, hoc est, operari & docere & Ecclesiam* „ *congregare*, *quasi annorum triginta*, citat- „ que eamdem in rem Calixtum Placentinum. Cardinalis Toletus hæc habet: *In* „ *hujus loci intelligentiâ magna est controversia inter antiquos etiam Patres*. Et in

fieri Ecclesia; sed maluit interpunctionis veteris, licet ambiguæ, formam retinere; quia noluit alterutri sic vel sic exponentium sententiæ præjudicare: quo tamen non obstante, quilibet Sacerdos Missam celebrans, non solum mentaliter sibi proponit eam quam magis probat interpunctionem, sed etiam pronuntiando exprimit.

109 Rursum Geneseos 13 ℣ 10, *Vidit* (Lot) *omnem circum regionem Iordanis, qua universa irrigabatur, antequam Dominus subverteret Sodomam & Gomorrham, sicut Paradisus Domini & sicut Ægyptus venientibus in Segor.* In hunc autem locum scribens noster Cornelus à Lapide, dimissa obvia & communiori acceptione, quasi dicatur regio Jordanis irrigari, *sicut ea pars Ægypti qua itur in Segor*; aliam valde diversam affert & præfert, velut *magis aptam ac genuinam*, qua τὸ *venientibus in Segor* referatur, non ad τὸ *sicut Ægyptus*, sed superius ad τὸ *regionem Iordanis*; quasi sic porro legeretur, *quæ universa irrigabatur venientibus in Segor*, mente scilicet transferendo verba istæc ultima ad priorem ipsius versus partem, & separando ab iis quibus aliàs videretur cohærere. *Quasi dicatur*, inquit ille, totum versum paraphrastice exponens, *Tota Pentapolis ante subversionem, maxime à loco in quo tunc erat Abraham, eundo versus Segor, irrigua erat & fertilissima; sicut Paradisus & sicut Ægyptus, quam Nilus fœcundat.* Et ne talis expositio singularis ipsiusque Cornelii propria videatur, citantur, *S. Augustinus*, *Cajetanus*, *Pererius*.

110 Ad illam opus fuisse novo commate, saltem mente concepto, post nomen *Ægypti*, palam est: an autem propterea quisquam velit Cornelium, cum suo Augustino aliisque, comparare hæreticis; reumque sistere Tribunalibus sacris, ut corruptorem Scripturarum; qualiter me comparant & sistunt Delatores? Tu quidem hic brevior mitiorque, Pater Rev. satis habes concludendo scribere, quod *Papebrochius reprehendit Euangelistam, dicens; Mihi nec Latine sic loqui placeret, nedum scribere, Incipiens annorum triginta.* Non reprehendo, sed defendo Euangelistam Græce, & Interpretem Latine sic loquentes, ut neutra in lingua agnosci debeat solœcismus, si bene comprehendatur verborum textura; quæ in alio sensu non tam commoda, & prorsus barbara est. Quare Xaramilius præcitatum discursum suum merito claudit his verbis, quæ & Tu Tibi applices velim, Rev. Pater:

111 „ Videant nunc Delatores, quâ ratione affirment tamquam certum id, quod „ omnino dubium est & controversum. „ Quomodo negent textum Græcum, qui „ reverà exstat, quemque citant alii. Quo- „ modo graves adeo Doctores eamdem „ sequantur divisionem, eumdemque interpretandi modum, quam & quem sequi- „ tur Papebrochius. Hunc ergo dum accu- „ sant quòd non insistat Euangelio S. Lu- „ cæ, prout Ecclesia solet; cur non pariter „ ejusdem delicti reos faciunt reliquos, at- „ que inter eos præfatum Orium? Vel illi „ erant accusandi, vel non accusandus Pa- „ pebrochius: quia zelus pro fide non est ac- „ ceptor personarum. Aut si, dum accusa- „ bant Papebrochium, nondum viderant „ legerantve præfatos Auctores; cur adeo „ in divulgandis propositionibus tam crimi- „ natricibus fuère præcipites?

§. VII.

§. VII. ACCUSATIO.

Papebrochius contra Euangelium & communem, negat Josephum & Mariam fuisse pauperes.

RESPONSIO.

112 NUm. 164 Appendicis arguor, in Consultatoria ad nostrum P. Possinum, dixisse, quod *non persuadeo mihi, tam pauperem fuisse Mariam, ut passim concionatores meditantur*; opponunturque mihi S. Bonaventura & Cardinalis Toletus, quorum hic dicat, quod causa, cur B. Virgo ad stabulum duceretur, fuit ipsius paupertas, *non habentis hospitii pretium*; iste, *quia pauperes erant .... hospitium invenire non potuerunt*. Lucas simpliciter dicit, *quia non erat eis locus in diversorio*, causam cuique pro suo affectu considerandam relinquens; quam libenter cum plerisque retulero in tenuitatem oppiduli, multitudinemque hospitum potentiorum ac ditiorum, qui domos præoccupaverant; maxime autem divinæ dispositioni, ita providentis, ut quam pauperrime filius suus nasceretur, jam inde à prima nativitatis suæ hora daturus exemplum contemnendi commoditates, in rem sibi forte tunc propositam. De iis autem quæ pii Catholicique scriptores, imo ipsimet sancti Patres, subinde per conjecturam dixerunt (uti fecerunt objecti mihi Bonaventura & Toletus) liberum cuique puto tantum recipere, quantum expensis aliis circumstantiis, quas illi non semper præsumi debent expendisse omnes, verosimilius & consequentiæ Euangelicæ aptius judicaverit, modo conjecturæ rationabilis lineam non excedat. Nam si singulorum pias meditationes omnes oporteret recipere, impingeremus in contradictorias propositiones & consequentias sæpe absurdissimas.

113 Joannes Silveira Carmelita apud Xaramillum num. 24 tom. 1 lib. 2 qu. 15 num. 58, *Amplam*, inquit, *Virgo ex suis parentibus hereditatem habuit*. Ea certe ex libro de ortu Virginis sub nomine Hieronymi, aut historia ejusdem ab Epiphanio allegata apud Canisium infra citandum, & aliis passim, dicitur fuisse tanta, ut tertiâ redditiuum & fructuum parte sustentare familiam honestâ potuerint, aliam distribuerint in pauperes, aliam in usus templi erogarint. Sed & hoc piæ mediationis potius quam certæ ecclesiasticæque traditionis, vel auctoritatis bene fundatæ esse puto: quare ab utroque extremo recedens, quam moderatissime hac de re sentio, & lectorem rogo in Apparatu fol. 27 num. 7, ut ei *non absonum videatur, quod familia Christi facultatulas aliquas (licet non magnas, nec tanto generi pares) præsumam fuisse*. Nemo certe Virginem in mendicitate natam & educatam dixit. Illud autem quantumcumque, quod ei ex parentibus obvenit, non debet præsumi ipsis mortuis totum amisisse, vel aliena fraude vel infortunio aliquo; multo minus ipsam (quæ necdum sui juris erat cum eam sibi desponsavit Josephus, imo ex communi sententia quindecim dumtaxat annorum puella cum Christum peperit) omnibus divenditis, cuncta in pauperes distribuisse, sicut eam fecisse puto, filio ejus Euangelicam paupertatem prædicare

dicare & commendare exorso. Ut autem ipsa id facere ante legitimam ætatem voluisset, non poterat id permisisse Josephus, tutor, sponsus, & maritus illius; neque hoc tantum, sed etiam filii ex ea nati pater legalis. Quin & ipse Josephus, cohæres fratri Joachimo in ercifcunda hæreditate ab Heli communi utriusque patre relicta, & heres Jacobi patris sui legalis, non potest concipi adeo tenuis fortunæ fuisse, ut nec ipse saltem Nazarethi domum aliquam possideret cum supellectili modica: unde Capisuccus apud Xaximilium num. 15 dicit de Christo, quod *ante baptismum vixit ex bonis parentum.*

114 S.P.N. Ignatius, in libello Exercitiorum (quem libellum, *quoad omnia & singula in iis contenta*, post vere rigidissimum examen, ut probatur ex bulla censurisque Cardinalium, Paulus Papa III approbavit) in Exerc. de Nativ. præludio 1, *ex Historia* jubet mentis oculis objici, *quomodo B. Virgo, jam nono mense gravida, & insidens asinæ (ut pie meditari licet) ac Ioseph comes, cum ancillula & bove, profecti sunt Bethleem.* Ad quæ verba Suarez noster Tom. 4 de Relig. lib. 9 cap. 5 dub. 8, *ubi aliqua in specie apocrypha complanantur*, notat, in eo libello *interdum aliquid addi Historiæ Evangelicæ, vel ex pia consideratione, vel ex observatione sacrorum locorum, numquam tamen sine sufficienti auctoritate.* Cumque pro asina & bove aliquos auctores, minime tamen antiquos; congruentiasque nonnullas adduxisset, non aliter quam in verosimili conjectura fundatas omnes; *de ancillula*, inquit, *nullo alio in loco legisse me recolo*; ideoque operosius contendit probare, quam congruum fuerit S. Josephum, qui ne Nazarethi quidem præsumi debeat Virginem habuisse absque obsequio tali, tum ad necessitatem tum ad honestatem, absque eodem illam non commisisse itineri, jam proximam partui; in quo partu qualiter eadem habitura se esset, ipse præsumitur nescivisse; esto S. Chrysostomus, vel quisquis est auctor Homiliæ de Nativitate Tomo 2 operum ejus, dicat, quod *Ioseph & Maria mater Domini, non habentes servulum, non ancillam, non jumentum, de Galilæa, de Nazareth soli veniunt, ipsi domini & famuli.* Pergit autem Suarez, inter causas cur istis verbis non admodum cogi se putet, hanc secundam reddere; quia *ille famulatus non excedit statum & paupertatem Iosephi, ut ex munere etiam ejus* (fabrili) *conjectare possumus, & ex his qua de statu illius & parentum Virginis tractat Canisius lib. 1 de B. Virgine cap. 4.*

115 Hic, contra Lutherum disputans, qui miseram prorsus atque infimam fuisse conditionem Virginis contendebat; agnoscit quidem quod *Mater & filius Vitam minime lautam & opulentam, sed plebejam potius traduxerunt*, citra egestatem tamen; nisi quod in stabulo passi sunt aliquam, nihil ibi præter præsepe habentes in quo infantem reclinarent, eamque divinæ adscribit dispositioni. De fortuna autem, in qua nata ipsa Virgo est ac porro vixit, idem Canisius, ita loquitur: „ Quid quod Eusebius, „ sive ille sit Emissenus sive alius, manifeste tradit nobilissimos parentes, Mariam „ filiam heredem instituisse; quæ cum nullos fratres haberet, in bonis parentum „ unice successerit, suamque possederit hereditatem; præsertim cum lege cautum esset, ut parentum possessiones ad „ alienos non transferrentur, sed in eadem „ familia heredibus proximis obvenirent. „ Meminit præterea Nicephorus, Josephi „ & Mariæ in Nazareth, non domicilium „ modo, sed & substantiam & possessionem propriam fuisse; & quoniam utroque loco, apud Bethleemitas & Nazaræos,

„ os, proventum aliquem habuerint, utro-
„ bique eos habitasse. Neque tacet Epi-
„ phanius, cum adversus Nazaraeos dis-
„ putat, Joseph Mariae sponso fuisse do-
„ mum in Nazareth civitate, in qua à Be-
„ thleem digressus habitavit: in eaque do-
„ mo Christum puerum à Joseph educatum
„ esse. Id quod Euangelicae Historiae non
„ male respondet.] Ita Canisius.

116 Viden'quam longe haec absint à Lutheri & sequacium opinamentis; cum quibus tamen me facere vis, Rev. Pater? Erat quidem locus ille, in quo annuntiante Angelo Dei filium Virgo concepit, parvus & humilis, qualis hodiedum Laureti conspicitur, illuc translatâ aediculâ ab Angelis: sed quis hanc totam Josephi domum fuisse dixerit, in qua & suam ille officinam habuerit, & cubiculum à Virginis ancillulaeque cubiculis diversum, & culinam & cetera necessaria omnia? quantoque & decori & rationi verosimilius cogitabimus, illam quasi appendicem majoris domûs, sive (ut vulgo loquimur) aedes domûs posteriores, ubi (more gentis, solitae mulierum habitationem seorsim habere) Virgo degeret, orationi, contemplationi, ac muliebri operi vacans, procul à strepitu officinae & concurrentis illuc multitudinis, prandiumque ac coenam Josepho & filio praepararet?

117 Nihil horum considerare voluisti, Rev. Pater: sed *debet*, inquis, *Papebrochius admittere, D. Virginem fuisse revera pauperem . . . vel (quod absit) fuisse hypocritam, & finxisse se pauperem, ut in Purificatione offerret hostiam pauperum.* Scio in Lege fuisse praescriptum, ut offerretur agnus cum columba seu turture; *quod si non invenerit manus* puerperae, *nec potuerit offerre agnum, sumet duos turtures vel duos pullos columbarum;* sed ex verbis Lucae, ultimam dumtaxat Legis partem allegantis, videor mihi posse colligere, usu ac more obtinuisse aetate illa, ut praedictâ impotentia latissime sumeretur, & saltem omnes eas matres comprehenderet quae plebejae minimeque opulentae conditionis censebantur; ita ut singularis videri debuisset Virgo, si agnum obtulisset, quem soli primores potentioresque offerebant; si tamen hunc offerebant etiam hi, consuetudine jam obtinente, ut sola turturum oblatio sufficeret. Contrariam praxim nullis hactenus exemplis probatam legi; cessantibus autem una cum templo sacrificiis, non est facile, de ritu apud Judaeos jam exolito definire aliquid certius, pro eo tempore quo Christus est natus.

118 Abulensis in Levitici caput 12 qu. 29, *Sciendum* inquit, *quod Domina nostra in Purificatione sua, quando obtulit Redemptorem in templo, obtulit par turturum, ut habetur Luca 2. Hoc autem factum dicitur à Doctoribus sanctis, quia Domina nostra erat pauper, & non habebat unde offerret agnum anniculum. Sed hoc non videtur stare.* O quomodo vapularet Papebrochius, si hoc scriberet contra Doctorum sanctorum communem sententiam! Aestimare id licet ex iis quae Delatores congerunt pag. 9, contra me tamquam adversarium Euangelicae paupertatis, & partiarium haereticorum. Cur autem *hoc non videtur stare* Abulensi? *Nam,* inquit, *etsi B. Virgo propter paupertatem fecerat, non est dicendum quod fecerat pro paupertate, tamquam ad istam oblationem impotens esset; sed fecit propter paupertatem, id est ut demonstraret se diligere paupertatem &c. nam quod ipsa potuerit offerre agnum anniculum satis constat, quia dedit quinque siclos in redemptionem pro Salvatore nostro, sicut pro aliis primogenitis dabatur.*

119 Melchior Canus ex Ordine Praedicatorum, lib. 11 de locis cap. 5, supponens cum communi ac vulgata opinione, Magos venisse, & sua munera obtulisse, decimo

cimo tertio à Christi nativitate die; & agens de oblatis in Purificatione turturibus; *Quidam*, inquit, *liberalitatem ac beneficentiam Virginis animadvertunt, qua brevi aurum acceptum in pauperes erogarit; alii prudentiam, quod viaticum paraverit in Ægyptum... Sunt qui modestiam advertant. Atque hac ratio mihi videtur sanctissime & prudentissime constituta. Non decebat enim, ut, qua pauper erat, ea divitum oblationem subito inferret. Ab omni fastu & ostentatione erat Virgo aliena, nec mutare conditionem illi erat animus, quam sciebat Dei filio placuisse.*
„ Eat nunc Anonymus, inquit Xaramilius „ n. 13. & stentorea, quantùm potest, voce „ populum concitet, contra Silveiram, „ Abulensem, Canum, aliosque qui plures citari possent; dicantque illos negare „ præsepe, & paleas, & oblationem columbarum. Hoc si non audeat, dicatque, „ auctores istos non ita diserte affirmare, „ quod Virgo potuerit sibi comparare agnum; interroget conscientiam suam, quo„ modo id fuerit ausus contra Papebrochium, qui præsepe & paleas expressissime agnoscit, de columbis autem nec „ verbum quidem facit usquam.

120 Quid autem Delatores? Fol.8 col. 4 ajunt, Papebrochium *nauseare & fastidire paupertatem Iesu, Maria & Iosepb.* Fol.9 col. 4, prætendere eum, quod si *hospitium pretio quocumque* (costasse lo que costasse) *haberi potuisset, non defuisse Iosepho copiosos nummos, quibus ipsum compararet.* Folio autem 11 col. 2, allegatis sanctis Patribus, qui Jesum dicunt fabrilem artem exercuisse, ne argueretur parentum paupertatem non sublevare cum posset, *non potest*, inquiunt, *Papebrochius tantam in Iosepho, Maria ac Iesu paupertatem tolerare; sed modis omnibus, omnique possibili violentia conatur illam subvertere, inducendo in familiam istam divitias, Domino nostro indignas.* Omnia hæc scilicet meruit audire Papebrochius, qua illi familiæ concessit *facultatulas aliquas.*

121 Nec levior turbo concitatus fuerat fol.10, ubi inducitur Papebrochius fingere parvulum, adorantibus ipsum Magis, *oblectantem se tractando auro nummosque joculariter jactando cum matre* (jugetones con el oro) *quin etiam hilariter ac blande, tamquam aurum amans, illi arridendo:* atque hoc totum, quia Papebrochius, probaturus, Christum, ex opinione apud Græcos communiori, fuisse fere bimulum cum adoraretur à Magis; ex eorumdem Menæis expressam dedit imaginem mysterii, fol. 27 in Apparatu, (quomodo etiam Romana Ecclesia solet ad majores festivitates imaginem mysterii apponere Officio atque Missę) in qua imagine, uti vides, exprimitur Jesus,

non jam pannis involutus infantulus, sed tunicella indutus puerulus, *in gremio matris ludens, adeoque pro captu illius ætatulæ aptus ad hospites blando risu excipiendos, oblataque munera, parvularum manuum injectu jucunde palpanda.* Si Græcos ferre non possunt Delatores, quia sic mysterium istud exprimunt, ad significandum internum affectum gratitudinis, quo, sicut olim Deus *respexit ad Abel & munera ejus*, sic & ad Magos respexerit parvulus Jesus (miror autem si nec in Hispania sæpe viderint picturas ejusmodi) veniant Antverpiam, & ostendemus eis non una in ecclesia idem mysterium, sic pictum, ut infantis adhuc nudi aut pannis involuti & supra præsepium elevati, tenellam manum arripiens mater, immittat eam auro acceptando, ipsa blande, sed graviter, Magos intuens, & quasi gratias agens pro honore quem filio habent: & hoc, quia ætas dierum tredecim, qua mysterium peractum nostri concipiunt, non patiebatur aliter exprimi, quem pictura exprimere jubebatur, affectum.

121 Arguunt præterea fol. 9 col. 1, quod, si Papebrochii sententia vera esset, *sequeretur, nullo modo laudabilem fore consiliorum Evangelicorum observantiam ante annum ætatis trigesimum .... & quod amplectentes ea anno ætatis decimo sexto, ut minimum perfectiores in istis virtutibus fuerint, quam Christus suaque sanctissima Mater.* Respondet Xaramilius num. 33 & deinceps: Non crederem sic argumentatos fuisse Reverendissimos Patres Magistros, nisi impressa verba meis oculis legerem. Opera Dei, Patres Reverendissimi, non tantum sunt in seipsis admirabilia, sed etiam in tempore quo illa exequitur. Hinc Paulus animadvertit, quod Deus non nisi *quando venit plenitudo temporis, misit filium suum &c.* An autem, antequam veniret plenitudo illa, ignorabat Deus quanti esset momenti istud divinissimum opus? non cognoscebat mala, quibus involvebatur & unde redimendum erat genus humanum? Certum est quod & hæc cognoscebat, & istud non ignorabat. An ergo deficiebat illum amor, atque voluntas, ad largiendum nobis bonum tantum? Neque in cælo, neque in terra invenietur, qui ipsum hoc ausit interrogare. Nostri officii est venerari divitias, & investigabiles vias sapientiæ ejus, quemadmodum nos docet Apostolus.

122 Nunc ego interrogo, quare Christus hortatur nos, ut simus perfecti, sicut & Pater noster perfectus est, benefaciendo nobis mutuo? Si hinc inferret aliquis, quod, oblata occasione grande aliquod obsequium Deo vel beneficium proximo faciendi citra rigorosam obligationem id complendi statim, is, qui statim id faceret ne minima quidem interposita mora, non fit futurus laude dignus, ideo tantum quia Deus tot seculis distulit Incarnationem filii sui; clarum est nullam hanc fore consequentiam. Idem ergo dico de ea quæ objicitur.

123 Filius Dei post suam Incarnationẽ definitos habebat annos, menses, dies exequendis operibus sibi à Patre commissis: & quamvis à primo suæ conceptionis instanti paratissimus fuerit ad ea continuo exequenda, & patiendum quidquid deinde passus est pro gloria Patris sui æterni nostraque salute; tamen unicuique operi suum erat destinatum tempus. Mutaturus aquam in vinum ad nuptias; *Nondum*, inquit, *venit hora mea*: & facturus miraculorum omnium maximum, in sui corporis ac sanguinis Sacramento, *Desiderio desideravi*; de passione vero sua, *Baptismo habeo baptizari; & quomodo coarctor usque dum perficiatur?* Denique interrogatio & auditio Doctorum, exterior interiorque vocatio hominum ad pœnitentiam vel statum perfectionis, aliaque opera ejus omnia, definito tempori affixa fuerunt.]

124 Ha-

124 Hactenus Xaramilius, qui mox assumit aliud Delatorum contra me argumentum, hoc modo: Catholicus aliquis sic poterit argutari. Petrus, annorum dumtaxat quatuordecim adolescens, quacumque oblata occasione non desinit publice atque privatim exhortari homines ad virtutem, in aliis jurandi ac pejerandi consuetudinem corrigit, alios educit ex cœno luxuriæ, multis persuadet Religionem ingredi; ac denique, quia caritas nulla major est quam ut animam quis det pro proximo suo, in ætate tam tenera iisque circumstantiis, quibus non obligabatur exponere vitam suam, addicit se ministerio peste infectorum; atque ita natus annos quindecim, postquam plurimas animas perduxit ad cælum, ipsemet obit victima caritatis. Talis tamque juvenis Petrus, in istarum virtutum exercitio fuerit Christo major, qui illas usque ad trigesimum vitæ annum occultas habuit & distulit mundo publicare. Pessima enimvero (respondet Xaramilius) consequentia, & in fide erronea, atque ejusdem omnino formæ syllogismo confecta; quo paulo ante impugnatus fuit Papebrochius. Exterioribus operibus sua perfectio & meritum venit ab actibus internis, illaque auget dignitas quam coram oculis divinæ majestatis habet persona operans. Cum igitur quovis tempore interior status Christi ejusque dignitas ea fuerit, qualem numquam assecuti sunt, assequentur vel assequi poterunt ceteri homines, quantumvis Sancti, & quantumcumque mature ingressi stadium virtutum, nullus poterit perfectionem virtutum ejus, etiam extrema dumtaxat vita exercitatum, æquare, nedum superare.

§. VIII. *ACCUSATIO.*

Papebrochius citra ullam veri speciem aut apparentiam, negat Magos incomitatos dimissos ab Herode, aut per iram occisos infantes, utrumque contra Euangelium.

RESPONSIO.

125 Ubinam ego nego iratum Herodem, quem lego *iratum valde* fuisse, cum se elusum vidit à Magis? Omnino nusquam. Publica & militari irruptione occisos infantes, nego, & nitor traditione vicinorum Thecuitarum, apud se Bethleemiticos infantes occisos dicentium: dico, astu aliquo, ne quis elaberetur, collectos in unum, necatosque non tantum eos, qui erant in Bethleem, sed & in omnibus finibus ejus. Adeone parum Tibi nota est, Pater Rev. Herodis Magni (uti eum Politici appellant) vita omnis, qualis à Josepho describitur, tota consuta ex fraudibus & machinationibus occultis, in cruentas denique cædes etiam domesticorum prorumpentibus? Si dubitas, vel ipsum Euangelium consule, & leges quam simulate cum Magis egerit, mittens eos in Bethleem, & jubens diligenter quærere de puero, *Ut & ego veniens*, inquit, *adorem eum.* Quid autem prius debebat cogitare versutus Rex, quam (quod in tali casu cogitaret simplicissimus quisque unius oppiduli gubernator) euntium gressus & actiones explorare, neque vel promittentibus reditum Magis confidere rem, tanti ad suam securitatem momenti?

 126 Quod

126 Quod ad iram attinet; quæro, an Joab Abnerem, propter fratrem necatum Absalon Ammonem, propter sororem violatam, occiderint irati? Affirmabis utique: & tamen iram dissimulavit uterque, imo amicitiam & injuriæ oblivionem finxit, hic convivium regium fratri instruens, ille in dolo revocans abeuntem ut loqueretur ei: quin & tu, Pater Rev. quando simulasti te pacem mecum atque cum Societate velle, modo faterer ego, licere vobis processionem ab Elia velut probabilem tenere, quod ego numquam prohibere volui, modo liceret mihi eamdem non tenere; numquid non habebas jam pridem impressam Exhibitionem tuam, miserasque in Hispaniam confecturis inde posteriores Delationum libros, sequenti anno 1694 oblatos Inquisitioni, postquam de tuo ictu jam certus, hic publicaras illam, & tota Europa divulgaras, paucis mensibus post insidiosum istud Fr. Isidori vestri coram nostro tunc Provinciali Philippo Regaus colloquium, de quo Janningus tecum expostulavit? Utinam politicus ille spiritus, cujus insigne magisterium in Herode infanticida posteritas habuit, in solis Regum palatiis dominaretur!

127 Ast saltem contra Euangelium est dicere, honoris & ducatus præbendi specie comites ab Herode additos Magis, quos constat ducem stellam habuisse. An ut Bethleem eundū sibi esse scirent? Nequaquam; hoc enim jam Hierosolymis didicerant, & ipse Herodes eos in Bethleem mittebat, veluti locum in quo nasciturus Rex novus certo sciebatur. Quò igitur stella? Primum, ut anxios, ex iis quæ Hierosolymis & in palatio experti erant, consolaretur, certosque redderet inveniendi pueri; deinde ut ostenderet, quam designare Herodes non poterat, *domum, in qua erat puer*. Qui juxta vulgarem opinionem, cum S. Vincentio Ferrerio, persuadent sibi, tertio decimo post nativitatem die venisse, & Herode eluso abiisse Magos; horum discessui & interfectioni infantium integrum mensem interjiciant oportet, propter Purificationem in templo, non nisi 40 die peractam; nec animadvertunt, inde in Nazareth itum, teste Luca, ubi puerum nec quæsivit nec quæsiturus Herodes erat, ut propterea non debuerit abduci in Ægyptum.

128 De Euangelii utriusque à Matthæo & Luca descriptis Capitibus primis, nemo dubitat, quin unus sit supplendus ex altero, ut ex iis inter se collatis consequens una Historia habeatur; nec injucundum erit legere, quo modo eam conceperit supra laudatus S. Vincentius Serm. de Innoc. „Ter proposuit Herodes occidere puerum, „sed Deus impedivit. Primo in ejus nati„vitate, quando auditis miraculis de cla„ritate noctis, de pastoribus, de animali„bus, & de Angelis in aëre cantantibus, „cogitavit ipsum occidere; sed non fuit „ausus, timens insultum, quia erat * no„vus. Secundo in adventu Regum Orien„tis, quærentium & dicentium; ubi est „qui natus est Rex Judæorum? tunc etiam „proposuit eum occidere; sed non potuit, „quia * filii sui insurrexerunt contra eum, „& in illis occupatus &c. Tertio, quando „fuit quadragesimo die præsentatus in tem„plo in Hierusalem, ubi erat Herodes, „& S. Simeon & Anna prophetissa omni„bus prophetabant, quod ille erat Rex „Messias. Cogitate, quod illa verba vene„runt ad aures Herodis; & tunc Herodes „voluit illum occidere; sed Angelus ap„paruit in somnis Joseph dicens; Accipe „puerum & matrem ejus, & fuge in Ægy„ptum. Tunc alii pueri fuerunt occisi, & „Christus evasit per fugam.] Ita meditabatur Vincentius, pie magis quam erudite: nec enim Rex *novus* erat Herodes,

qui

qui ex Epiphanii calculo jam annum 35. agebat in regno: filii autem ejus Alexander & Aristobulus pridem necati erant, & Antipater vel necdum suspectus erat, vel ex suis litteris convictus & conjectus in vincula, timeri desierat; uti ex Historia Josephi discimus. Verum quam illa facile; condonantur, non Historico, sed concionatori Sancto, tam probant, non juste reprehendi eos, qui circumstantiis per Euangelistas non expressis, addunt quas ipsi, ad eos inter se conciliandos, bona fide excogitant ut verosimiles, atque ut tales proponunt.

129 Plus etiam meditationi suæ ille idem Sanctus induiget, describendo modum, quo processerit Herodes in scelere patrando, formans sibi affectus & verba personarum, locorum &c. prout etiam S.P.N. Ignatius meditantem instruit. *Dicatur*, inquit, *practice, secundum quod rationabiliter potest cogitari, quomodo factum sit*; hoc scilicet modo. „Herodes vocavit gentes armorum, quas „tenebat, quia nondum reputabat se secu-„rum; dicens eis: Jam audistis de isto puero „nato, & murmuratur quod est Rex Is-„rael: timeo quod una die populus insur-„get contra me, & contra vos &c. Malus „Rex & mali ministri dicunt; Ergo mo-„riatur puer iste. Dixit Herodes: Non pos-„sum scire ubi est; bene tamen scio quod „est in Bethleem natus: ideo ibi est, vel „in locis vicinis: ideo cogitavi ut omnes „pueri illius patriæ interficiantur. Et mi-„nistri; Bonum est. Sed quomodo fiet, ne „populus se aviset, ne abscondant pueros „filios? Dixit Herodes; Modo oportet „quod hoc sit secretum; & ordinavit ta-„liter, quod eodem die & hora interfice-„rentur. Cogitate quod sub aliquo colo-„re. Et dixit Herodes: Non invenio alium „modum, nisi quod, sicut Octavianus Im-„perator mandavit describi omnes mascu-„los, ut solverent unum denarium de „argento; sic & ego ordinabo, quasi vo-„lens scire quot pueri sunt in terra, nolens „quod aliquid solvant, ne forte abscon-„dantur: imo dicetur, quod dabo eis stre-„nas. Et sic fuit ordinatum. Ita fuit præ-„conizatum in terra Bethleem, quod tali „die & tali hora omnes pueri fuissent con-„gregati in platea: & ita fuit: & homi-„nes armorum posuerunt se in angulis „platearum, ne aliquis pater aut mater „cum filiis posset fugere; vel, si vellent se „defendere, quod interficerentur. Et quæ-„libet mater læta portabat, vel mittebat „per nutricem suum filium, sperans stre-„nas habere, etiam forte clenodia. Dicatur „de crudeli strage & occisione innocentum. „Dicebant aliquæ; Non est filius, sed fi-„lia, volentes filium servare à morte: aliæ „abscondebant, ne etiam perderent. Dein-„de perquirebant per domos, si invenirent „per thecas, & interficiebant pueros. Tot „innocentes occiderunt, quod innumera-„biles quasi fuerunt. Parentes vero, viden-„tes tot gentes armorum, non poterant re-„sistere. Aliqui volentes defendere filios, „mortui fuerunt una cum ipsis.

130 Huic Meditationi S. Vincentii, tot annis citra cujusquam offensionem vel scandalum lectæ; & olim maximo cum fructu, ut cetera ejus omnia, prædicatæ, licet viris eruditis nunc parum probandæ; cur non possit opponere aliquis scriptor aliud, atque ad hujus seculi genium aptius, & Euangelico textui magis conformiter ordinare historiam; quod autem meditando conceperit publice dijudicandum exponere? Feci id ego prolixe in Apparatu, faciam hic breviter, nihil veluti certum definiens, & paratus majorem verisimilitudinem sequi, undecumque ea mihi afferatur. Ut autem melius intelligatur res tota, exordiar ab ipsa Incarnatione.

131 Die

131 Die 25 Martii incipit apparere nova ſtella in Oriente, & à Magis aſtronomice obſervari, poſtquam eodem die miſſus Angelus ad Mariam, virgunculam quindennem & patruo Joſepho deſponſatam, annuntiaſſet filium, ex Spiritu ſancto concipiendum, atque de cognata Eliſabetha indicaſſet, eam ſexto menſe uterum ferre. Primum occultum habet humilis Virgo; ſecundum Joſepho indicat, eumque exorat ut pariter proficiſci ſibi Hieroſolymam liceat ad proximum Paſcha; indeq; excurrere per montana ad Zachariæ domum. Peracto feſto redit cum aliis Galilæis Nazarethum Joſeph, denuo venturus ad Pentecoſten, & tunc aditurus etiam ipſe domum Zachariæ, ut ſponſam reducat in Galilæam. It illa cum ancillula comite, ſalutat Eliſabetham, & ut mater Dei reſalutatur; ancilla quidem audiente, ſed non capiente myſterium: quod deinde ſanctæ illæ cognatæ ſecretum habent. Venit poſt Pentecoſten Joſeph, cum ceteris cognatis gratulaturus Eliſabethæ, celebrat circumciſionem Baptiſtæ: intelligit ex ancilla, quomodo illuc veniens Maria fuerit reſalutata ab Eliſabeth. Hinc in rem attentior Joſephus, & ipſam quoque uterum ferre cognoſcens, cogitat occulte eam iſtic dimittere: ſed in ſomno monitus ab Angelo, in eadem forſitan Zachariæ domo, ducit uxorem, nuptias celebrat coram collectis ibi conſanguineis, & Nazarethum cum illa lætus revertitur, naſciturum ex eadem filium habiturus pro ſuo.

132 Exit edictum à Cæſare Auguſto, ſolos fortaſſe viros obſtringens; divino tamen monitu etiam uxor prægnans in Bethleem ducitur; aditur diverſorium, proximum portæ, ſub quo erat ſpelunca uſum ſtabuli præbens; & quia in eo, hoſpitibus tumultuantibus pleno, non erat locus, puerperio jam jam inſtanti aptus, itur in prædictam ſpeluncam, quæ hodiedum ſupereſt, non autem in malo materiatum tuguriolum, ita ut vento imbribuſque excludendis opus habuerit Joſephus fabrili ſua arte uti, ſicut concipiunt aliqui. Ibi parit Virgo; & pannis quos attulerat involutum infantem reclinat in præſepi. Adſunt ſummo mane, nocturno Angelorum monitu, excitati paſtores; quæ viderant & audiverant nuntiant accurrentibus; recipitur in alicujus conſanguinei domum cum puerpera Joſephus, ubi circumciditur octavo die infans; quadrageſimo purificatur Maria Hieroſolymis in templo, Simeon & Anna prophetant, reditur in Nazareth juxta Lucam. Compoſitis ibi rebus migrat in Bethleem familiola ſancta, rata iſtic educandum puerum, ubi naſci eum Deus voluerat, & Templo eſſent futuri propinquiores.

133 Dant ſe in viam Magi, cum nullo aut modico comitatu; Hieroſolymam perveniunt; & interrogantibus illis ubique, ubi eſſet qui natus erat Rex Judæorum, turbatur Herodes, qui geſta in nativitate & purificatione vel ignoraverat vel contempſerat ut deliria; & turbatur omnis Hieroſolyma cum illo. Acceſſuntur Magi, interrogantur curioſe; conſuluntur Sacerdotes omnes & Scribæ populi (quibus agendis facile potuerunt dies aliquot inſumi) tandem dimittuntur ab Herode in Bethleem; quod qui aliter quam adjunctis quocumque prætextu exploratoribus factum putant, næ illi parum politici ſunt, & Herodem zelantiſſimum potentiæ ſuæ, in hoc tam prægnanti negotio, incurium ſui fuiſſe credunt. Sed non eſt conſilium contra Dominum. Urbe egreſſis apparuit ſtella, quam viderant in Oriente, & Magos præcedens ſtat ſupra ubi erat puer. Ingrediuntur illi, agnoſcunt, adorant, munera offerunt, ad hoſpitium aliquod ſe recipiunt: & moniti

eadem nocte per aliam viam revertuntur in regionem suam. Orto autem sole, deprehendi ab Herodianis insecuturis metuentes, recipiunt se in sacrum istud, quod hodiedum insigni monasterio ornatur, spelæum. Exurgunt pariter Herodiani; Magos disparuisse inveniunt; insequuntur ea, quam institisse didicerant, via; & ultra spelæum provecti ubi illi latebant, nemineque reperientes, vacui revertuntur ad Herodem: Magis post actum in spelæo diem, resumentibus iter.

134 Herodes Bethleemi quæri puerum jubet, in ea, ubi ipsum Magi adoraverant, domo; sed & hic Angelico monitu, proxima post Magorum discessum nocte, ablatus fuerat in Ægyptum, inscîis etiam consanguineis; ubi Joseph auro à Magis opportune allato & manuum suarum labore, inter infideles sustentat se ac suos usque ad obitum tyranni. Haciterum spe frustratus Herodes, infanticidium decernit, iratus plus quam antea, sed iram pariter atque consilium occulit. Infantes Bethleemitici oppidi atque districtus, à bimatu & infra, secundum tempus exortæ primùm stellæ quod docuerant Magi, specioso prætextu aliquo & parentibus grato, conscribuntur primum, tum colligi jubentur ac Thecuam abduci, nihil dubitante Herode, quin inter eos lateret is, quem unice requirebat, puer. Ibique jubentur clam omnes interfici, unoque in loco sepeliri: & eodem vel sequentium proxime annorum aliquo, moritur Herodes, die 25 Novembris, uti ex volumine Judaicorum Jejuniorum nos docet Schelstratius.

135 Succedit in Judæa sola Archelaüs: reliquum regnum in tetrarchias deviditur à Romanis. Monitus de reditu Josephus, & intelligens Archelaum regnare in Judæa, timuit redire in Bethleem (ubi jam habebat domum & supellectilem aliquam, divinæ providentiæ derelictam) abiitque Nazarethum, ad alteram suam ibi domum; unde tamen mortuo Archelao, & Judæa in Præfecturam redacta atque Præsidibus commissa, veniebat statis diebus ad Templum, cum uxore & puero: qui anno ætatis suæ duodecimo istic manens, solicitudinem incussit parentibus, & primum inter Doctores edidit sui specimen: post triduum autem repertus à quærentibus, cum iisque reversus Nazarethum, privatam in opificio fabrili vitam duxit, etiam post mortem Josephi, cum matre manens usque in diem ostensionis suæ, post baptismum, Joannis ministerio susceptum.

136 Quid videtur, Pater Rev. estne in tota hac meditatione aliquid (neque enim aliter ipsam propono) quod contrarietur Euangelio, & non potius apte conciliet utrumque scriptorem sacrum, ita ut unus nusquam impingat in alterum? Si ideo contemnenda, quia mea; quanto potius Vincentiana de qua supra, tot incommodis implicita, & circumstantiis, pene dixerim puerilibus ornata? Quomodo Bethleemi à pueri matre excepti sint Magi, qui istic sermones habiti, nolui divinare, quia hi ad continuationem narrandæ rei faciebant nihil: si eos ex S. Vincentio serm. 1 de Epiphania describerem ego, suppresso auctoris nomine, vereor valde, ne me probris omnibus Carmelitæ onerarent, velut sacrorum mysteriorum irrisorem; ita diversa sunt pro affectu judicia. Dices forsitan, ut hæc omnia recte se habere videantur, non potest non displicere nova & à communi prorsus aliena sententia, de tardantibus usque ad annum Christi secundum Magis, quorum adventum Græci antiquitus agebant ipsa, qua natum & baptizatum credebant illi, die 6 Januarii. Scito ergo non novam, nec meam, sed antiquissimi Epiphanii esse sententiam; neque solum in transitu perstrictam, uti est in

in Panario, Hæresi 30 num. 29 pag. 154 in editione Petavii, sed expressissime Hær. 51 num. 9 pag. 430, deductam & probatam.

137 Hic ille, convicturus Porphyrium, Celsum & Philosabbatium Judæos, qui mentiti Euangelistas blasphemabant, quasi eodem die natum, adoratum, & in Ægyptum abductum Matthæus diceret, quem Lucas octavo die circumcisum asserit, & quadragesimo ostendit in templo; sic eis respondet: „Unicuique Euangelistarum concessum est, ut quæ singulis & temporibus & opportunitatibus gesta erant, verissime perscriberet. Itaque Matthæus, cum id unum exposuisset, de Spiritu sancto susceptum illum ac genitum; de circumcisione tacuit: nec ullam earum rerum attigit, quæ ante biennium acciderunt; sed Magorum demum enarravit adventum, quemadmodum verissimus Dei sermo testatur, cum scilicet *tempus à Magis exquisivit Herodes*, ac de stella quæ apparuerat accurate sciscitatus est. Ad hæc Magorum commemorata responsio, de *duobus annis & infra*, ut diversum ab eo tempus esse constet, quod Lucas narratione sua complexus est. Hic enim, quæ ante biennium istud gesta sint, exponit. At Matthæus à nativitate statim ad secundum annum se contulit, & quæ post biennium acciderint declarat. Quod Herodes animo reputans, postquam Magi alia via discesserunt, in illa infantium turba deprehendi puerulum illum atque interfici posse crediderat. Infantes enim omnes, quotquot in agro Bethleemitico forent, à bimatu & infra, jussit occidi, ad illum usque diem quo apud se Magi fuissent. Ex quo quis non videat, tum cum Magi venerunt, bimulum fuisse puerum? Siquidem ea rei gestæ narratio veritatem ipsam accuratissime demonstrat.

138 „Etenim Lucas puerum, simul ac natus est, fasciis involutum esse scribit & in præsepi ac spelunca jacuisse, quod nullus in diversorio locus esset. Tum enim census habebatur: & qui bellorum temporibus, quæ sub Machabæis extiterant, dispersi fuerant, quovis terrarum pervalerant; adeo ut pauci omnino Bethleemi remanerent. Quare in quodam Euangelistarum exemplari Davidis urbs dicitur, in alio vero vicus appellatur, quod agrum haberet angustissimum. Cum igitur Augusti Imperatoris edictum esset allatum, qui huc illucque dissipati erant, cum familiis suis ad illum locum censendi gratia venire coacti, facile eum compleverunt, ut propter hominum frequentiam nihil esset in diversorio loci relictum. Post censum vero unusquisque eò, ubi domum suam collocarat, reversus est; unde laxius ad habitandum spatium fuit.

139 „Itaque priore jam anno finito, & altero insuper; ob eorum, quæ gesta illic erant, memoriam, eò se parentes Nazaretho, velut ad eamdem celebritatem, contulerunt: quo tempore Magorum adventus, ejusmodi quadam opportunitate, contigit: tametsi non in eodem illo fortassis diversorio versabantur, in quo Mariam ac Josephum descriptionis tempore mansisse, Lucas testatus est. Neque enim Mariam in spelunca, ubi pepererat, reperierunt; sed, ut Euangelium narrat, stella illos ad eum locum perduxit; *ubi erat puer; & intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria*, non in præsepi, vel in spelunca, sed in domo scilicet; ut accurata rei veritas ac biennii intervallum exprimeretur, quod ab ejus natali ad Magorum adventum effluxerat. Eâdem vero illa nocte, duobus à nativitate annis elapsis, Angelus apparuit, ac puerum cum matre in terram Ægypti jussit abducere. Idcirco non jam Nazarethum

„ Josephus regreditur, sed cum puero ac „ matre fugit in Ægyptum, ubi biennio „ altero commoratus est: atque ita rur- „ sum post Herodis obitum, Angelus eum- „ dem, ut in Judæam rediret, admonuit. „ Quippe XXXIII Herodis anno natus est „ Dominus, ejusdemque anno XXXV Ma- „ gi venerunt; deinde XXXVII imperii anno „ moritur Herodes, cui successit Archelaüs, „ ut alio à me dictum loco memini. Qua- „ re cum de Archelao accepisset, recessit „ Josephus, ac se Nazarethum habitandi „ caussâ contulit; unde quotannis Hiero- „ solymam proficisci consueverat. Vides „ quanta sit in sacris Euangeliis cujuslibet „ rei enarrandæ, quamque accurata dili- „ gentia?]

140 Hactenus Epiphanius, ex professo, quod Patres alii nulli fecerunt, & propinquo loco ac tempore scrutatus Judæorum de Herode historias atque traditiones, ac verosimiliter etiam ex Josepho, qui tamen Herodi annos 40 adscribit. Porro ante hujus mortem non facile est invenire quadriennium, nisi cum antiquissimo Catalogo Pontificio, S. Augustino ac Patribus plerisque (quorum sententiam nuper resuscitavit Henschenius) mortuum Christum statuas *duobus Geminis Consulibus*, qui notant annũ 29 nostræ vulgaris æræ. Quia tamen plures nunc eruditi, rebus denuo examinatis, non obstante antiquitatis penetotius consensu, communem hodie calculum retinendum putant; ob eas rationes quæ me quoque illuc trahunt; conatus sum ortum stellæ retro trahere ad diem incarnati in utero virgineo Verbi; ut possem, inter Magorum adventum & obitum Herodis, novem saltem menses invenire, quibus ille, morborum agmine circumseptus, inter horribiles cruciatus inchoavit pœnas sceleribus suis debitas, jusso ante mortem interfici etiam filio Antipatro, quem sibi destinaverat successorem; nisi hic fuisset compertus regnum paternum præripere potius quam expectare voluisse; & ex vinculis quoque, cum animam agere Regem audisset, nova molitus fuisset contra fratres, quos tres solum reliquos per machinationes & accusationes suas fecerat.

141 Porro *Herodis Regis*, Græce *Βασιλέως*, toties hic repetita mentió, memoriam mihi renovat ingentis strepitus, aliquando contra me moti, nescio quibus suggerentibus, propter titulum *Βασιλεὺς*, quem Interpres noster in Actis S. Meletii Latine reddiderat per vocem *Imperator*. Cum enim ego Acta illa examinans, & ut apocrypha, imo ut fabulosa tota rejiciens, etiam hoc assumpsissem, quod multa, quæ Antonino Imperatori convenire non poterant, de ipso ibi dicerentur; imo quod ei dabatur successor Leo, toti Cæsareæ historiæ ignotus: quorum hic tamen, solum *Princeps*; iste, *Rex* dumtaxat in Græco nominabantur, adeoque diversissimus esse poterat ab Antonino Imperatore; arguebar ego ut falsus interpres, aut interpretationem falsam secutus, in re tanti momenti, quanti videbatur esse martyrium Meletii, ipsi Romano Martyrologio cum sociis adscripti die 25 Maji. Gravitas & dignitas amicorum, ea denuntiatione conturbatorum, ipsisque suis oculis videntium in Græco revera titulum *Βασιλέως*, non *Αὐτοκράτορος*, quo nunc passim solent Imperatores à Regibus distingui; permoverunt me, ut illico deproperarem aliquid, quo suspicio infidelitatis tantæ extingueretur: quod hic publicum facere non gravabor.

142 Actorum præfatorum hoc est principium. *Κατ' ἐκεῖνον καιρὸν ἐδιώκοντο οἱ χριστιανοὶ ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀντωνίνου, ἐθνικοῦ ὑπάρχοντος, διὰ Μαξίμου τοῦ Δουκὸς Αἰγύπτου, ἀποσταλέντος ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ἀντωνίνου ἐν τῇ τῶν Γαλατῶν χώ-*

ϱα. .... ἐξεπέμφθη δὲ ἀυτὸς ὑπὸ τοῦ βασιλέως εἰς τὴν Ταβιανῶν μητρόπολιν. Quæ ſic verbotenus redduntur Latine. *Circa illud tempus* (quæ ſonant relationem ad aliquod exordium præcedens) *perſecutionem patiebantur Chriſtiani ſub Antonino Rege, qui Ethnicus erat, à Maximo Duce Ægypti, miſſo ab Antonino Rege in Galatarum regionem, ... emiſſus eſt autem hic à Rege in Tabianenſium metropolim*, ſcilicet metropolim Galatiæ primæ.

143 Interpres Daniel Cardon Societatis Jeſu, meus olim in hoc labore collega, cujus mortui anno 1678 elogium dedimus ante Tomum 2 Maji pag. XXXIII, maluit ſenſum auctoris quam verba reddere; & diſſimulato prologi defectu, ſic abſolute inchoare verſionem, his verbis: *Quibus temporibus Romanum Imperium adminiſtrabatur ab Antonino Principe, adhuc Gentili, magnam in Chriſtianos perſecutionis procellam excitavit Maximus Ægypti Præfectus, ab eodem Antonino in Galatarum regionem ... immiſſus .... Metropolim Tabienſium etiam, mandato Imperatoris, ferox perſecutor eſt ingreſſus.* Accuſabatur verſio hæc ut infidelis, idque eo confidentius, quod in Græco nuſquam nominabatur *Romanum Imperium.*

144 Reſpondi nihilominus & adhuc reſpondeo, fideliſſimam eſſe. Primo, Quia pag. 440 num. 11 lin. 4 Maximus dicit ſe accepiſſe litteras *τοῦ Αὐτοκράτορος Ἀντωνίνου, Imperatoris Antonini*; & num. 13 lin. 6, idem appellatur *ὁ βασιλεὺς ὁ κατέχων τὴν οἰκουμένην, Rex orbem univerſum ſua continens poteſtate*: & in ipſo principio dicitur, Ducem Ægypti in Galatiam miſiſſe, ad perſequendos Chriſtianos; quæ poteſtas nemini convenire poteſt quam Imperatori Romano, Ægyptum & Aſiam poſſidenti. Denique quia τὸ *βασιλεὺς*, ſine addito, pro ſeculo 2, 3, 4, & ſequentibus, fere ſemper dicitur de ſolo Romano Imperatore, cui loquentes dicunt, *ἡ βασιλεία σου, Imperialis tua majeſtas*; nec anni aliter numerantur, quam *τῆς βασιλείας*, *Imperii*, numquam *αὐτοκρατορίας*; & plurima Sanctorum Acta, quorum indicem habet Leo Allatius, in Diatriba de Simeonum ſcriptis, ſic incipiunt: *Βασιλευόντων Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, Imperantibus Diocletiano & Maximiano*, vel *ἐν τοῖς καιροῖς Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν ἀσεβεστάτων βασιλέων, Temporibus Diocletiani & Maximiani impiiſſimorum Imperatorum*, vel *ἐπὶ τῆς βασιλείας Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, ſub imperio Diocletiani & Maximiani.*

145 Porro apud Auctores Græcos, poſt primum ſeculum, millies invenies *βασιλεὺς*, *βασιλεία*, *βασιλεύειν*, ab interpretibus Latine redditum, *Imperator*, *imperium*, *imperare*. Quia licet Octavianus Auguſtus, ſciens quam odioſum Romanis eſſet nomen *Regis*, noluerit aliter appellari quam *Imperator*, titulo omnibus exercituum Romanorum Ducibus communi; uſu tamen ſupremæ in Republica poteſtatis illi appellationi ſic conjuncto, cœpit Imperatoris titulus multo dignior cenſeri quam Regis. Græci autem perſeverarunt *βασιλεῖς* appellare ipſos *Imperatores*: & hoc uſu ubique obtinente, volentes ab iis diſtinguere barbararum nationum *Reges*, puta Francorum, Gothorum &c. aſſumpſerunt pro iis mutuatum à lingua Latina nomen *Ῥῆξ*: & *Ῥῆγας* dixere. Hoc ipſum egregio exemplo confirmat Maimbourgius in Hiſtoria Iconoclaſtarum, ſub finem, ſic ſcribens: *Epiſcopus* (legatus Nicephori Imp. Græci ad Carolum magnum) *panegyricam orationem Græce recitavit in laudem hujus magni Principis: ſemper appellans Αὔγουστος & βασιλεύς, eo ſcilicet nomine, quo unice ſolent appellare ſuum Imperatorem ad excluſionem omnium Regum,*

quos

quos solo nomine Ῥῆξ, à Latinis mutuato, indigitant.

146 Nomen Αὐτοκράτωρ Eusebius quidem in sua Historia usurpat frequentius: Αὐτοκρατορία tamen numquam, sed Βασιλεία: veniens autem ad Constantinum, in 4 libris de Vita ipsius, nullo fere alio titulo eum appellat quam βασιλεύς: ut appareat, eumdem qui Imperii Sedem in Græciam transtulit, apud Græcos maluisse digniori titulo βασιλέα quam Αὐτοκράτορα dici: atque ideo ipsam Constantinopolim numquam aliter dictam invenias quam τὴν Βασιλίδα, vel βασιλεύουσαν πόλιν, *Regiam civitatem*. Imo adjectivum nullum habent Græci, quod respondeat Latino *Imperialis*, quam βασιλικός. Suprà n. 138 vidimus etiam ex Epiphanio, *Augusti Imperatoris edictum* allatum fuisse in Palæstinam: quomodo id expressit ipse lingua sibi vernacula? Κέλευσμα τοῦ Βασιλέως Αὐγούστου. Similia habet alibi.

147 Porro quod Antoninum Imperatorem attinet, cum non constat quidquam mandasse contra Christianos; nedum emisisse Duces aut Præfectos in Provincias ad eos persequendos; imo semel aut iterum pro iis non inquietandis rescripsit: ita ut martyria sub eo facta Præfectorum privatæ crudelitati, priorum Imperatorum edictis inhærenti, adscribi debeant. Obiit idem Antoninus (teste in Vita ejus Capitolino) Lorii, in villa sua natali in Tuscia, 22 M. P. ab urbe Roma, & in mole Hadriani sepultus est ad Tiberim. Acta vero num. 8 dicunt, quod κατελθοῦσα ἡ νεφέλη πυρὰ ἔκαυσεν τὸν βασιλέα Ἀντωνῖνον ἐν τῇ Αἰγύπτῳ. *Descendens nubes ignea combusßit Imperatorem Antoninum in Ægypto.* Sunt igitur etiam ex eo capite (ut alia multa prætercam) fabulosa Acta illa.

148 Quod ad *Leonem Principem*, Græce Ἄρχοντα, attinet, de quo in Actis Meletii num. 82, dubitari posset, utrum is fingatur successisse Antonino in Imperio, vel solum Maximio in Galatia ad persequendum Christianos. Primum sequi videtur ex eo, quod idem Leo, Christianus (ut fingitur) effectus, cœpit Gentiles persequi. Τότε ἐδιώκοντο οἱ Ἕλληνες ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἄρχοντος, δικαιοτάτου ὄντος. *Tunc Gentiles persecutionem patiebantur sub Leone Principe, qui justißimus erat*: quod sub Imperatore adhuc Gentili & Christianorum persecutore, Præsidum Provincialium nullus ausus fuisset, aut permisisset fieri. Adeo ut auctor impingat in totam Historiam Cæsaream, annumerando Imperatoribus Leonem: vel agat contra omnem crisim, si simplici Præfecto dederit potestatem, & fiduciam in Gentiles sæviendi, quod nec Constantinus quidem Magnus fecit, neque Christianis permisit. Sunt ergo hæc Acta merissima fabula: & ut fabula deberent æstimari, etiamsi prædicta non essent certa, ut sunt certissima. Etenim tam patens est per totum decursum fictio, ut appareat Auctorem accusationis præmissæ ultra primas lineas nihil legisse; an autem ultra primas litteras aliquid Græce noverit, merito dubitatur. S. Dicasium Episcopum Tabianensem, Concilio Nicæno interfuisse, non ideo notavi, ut inde probarem Acta fabulosa esse; sed ut eorum dem fabulositate jam probata, intelligeret Lector, unde sumptum esset nomen *Dicasii*, sicut fabulatores solent vera nomina Principum Præsulumque admiscere figmentis suis, sed semper alieno vel loco vel tempore.

§. IX. ACCUSATIO.

Papebrochius historiam de virga S. Josephi florescente, habet pro fabula.

RESPONSIO.

149 Postquam sufficienter probavi, & (nisi fallor) evici, primò, perfectam Christi genealogiam haberi non posse per Josephum, nisi iidem omnes, qui Josephi, etiam Mariæ fuerint progenitores, nullo extraneo aliunde adducto: secundò, genealogiam talem non haberi, nisi ille patruus, hæc neptis ejus fuerit: tertiò, ejusmodi matrimonia Judæis ab origine gentis usque modo usitata fuisse; imò in casu unigenitæ orphanæ necessaria: postquam, dico, tria ista probavi, superfluum videbatur velle probare, quod neque Sacerdotibus, Virginis templo oblatæ curam habentibus, neque ipsimet Virgini liberum fuerit, alium quam proximiorem (nisi hic abnueret) etiam ex eadem familia & tribu, virum eligere; sicut constat exemplo Booz, à Mahalonis vidua Ruth acceptanda se excusantis, donec proximior ad illam hereditatem alius, fuisset requisitus, suoque jure cessisset. Hoc autem posito non erat ad sortes aut oracula recurrendum, ut unus aliquis eligeretur de multis, qui Virginis matrimonium narrantur ambiisse: quod nescio an satis congrue dicatur de virgine extra virorum conspectum educata in templo, & fortassis ante pubertatis annos in domo patrui sui Joseph recepta, parentibus mortuis.

150. Itaque post ipsius S. Josephi Vitam, ex Euangelistis collectam, in iisdemque fundatas illius excellentias, sic exordior num. 8. *Porro ut hæc omnia ex Euangeliis deducta; certissima sunt, sic incertissima prorsus æstimari debent, quæcumque præter jam dicta habent nonnulli, ex apocryphis Orientalium scriptis. Talia autem si Sanctorum Patrum aliqui visi sunt non omnino rejicere, non propterea fuerunt à me referenda, maxime cùm Euangelico textui non usquequaque sint conformia. Quale est illud de S. Josephi virga, præ ceterorum omnium cognatorum virgis, instar Aaronicæ illius, frondente, quæ prodigio cognoverint Sacerdotes templi, Virginis beatissimæ conjugio ipsum esse præ omnibus divinitus destinatum.* Equidem existimo, Josephum, adeo non solum corpore, sed etiam mente, & quidem voto perpetuæ castitatis firmatâ virginem fuisse, ut, si liberum ei fuisset etiam Mariam recusare alterique cedere, facturus id fuerit. Sed non ita religiosi fuerunt Delatores mei, anni 1694 à P. Sebastiano instructi: quia toti in accusationem intenti, non considerarunt, quantò id esset gloriosius Josepho, quam qualecumque miraculum; atque hoc, ut me criminarentur, sustinere voluerunt; velut certam receptissimamque in Ecclesia traditionem; & quidem talem, qualem in Præambulo 3 laudat Origenes, in 2 ad Titum cap. 5, & quam qui neget *hæreticum pronuntiare non dubitet.*

151 Respondet ad hanc Accusationem Xaramilius pag. 118 n. 146 & deinceps, quod tantum peccat qui nimium, quam qui minus absolute affirmat. In veritatibus fidei, sicut nec apex unus tolli potest, *ita* nec addi ei quod Ecclesia credendum proponit. Unum alterumque vetat Joannes, Apocalyps. 22. Quod autem ad historiam Virge

gæ pertinet, primum probatos audiamus scriptores, tum inspiciamus rationem. D. Joannes Molanus, sacræ Theologiæ Doctor Lovanii & Pontificius atque Regius librorum censor, lib. 2 cap. 29 *de historia sacra imaginum & picturarum, pro vero earum usu contra abusus*, sic loquitur: „ Aliquando in picturis corrigendæ sunt, non „ ipsæ picturæ, sed earum significatio. Sic „ quod S. Josephus pingatur, cum virente „ ramusculo in manu, sumpserunt pictores ex tractatu de nativitate B. Mariæ, qui „ est in operibus Hieronymi, ex quo & alia „ quædam habent. Sed cum docti sciant, „ fabulosum esse hunc tractatum, & Hieronymo indignum (prout Scriptores quidam eruditissimi annotarunt, & res ipsa „ loquitur) dici potest, per hunc ramusculum non esse intelligendum id, quod pictores ex prædicta fabula intendunt; sed, „ referendum eum esse, ut significet virginitatem Joseph. Nam ut ex virginali conjugio virgo filius nasceretur, etiam ipsum „ Joseph semper virginem fuisse, verisimile est, de quo beatissimus Hieronymus „ contra Helvidium. Neque ego unquam „ aliter intellexi hunc ramum, juxta illud „ quod de S. Brigida scribit Beda.

152 P. Theophilus Raynaudus, tomo 7 parte 1 puncto 4 tractat, de Magnalibus S. Josephi, & à fol. 46, incipit crisim, qua falsa à veris discernat, impugnans quidquid solidum fundamentum non habet, licet teneat speciem pietatis; ac folio 49 hunc titulum proponit, *Electio in sponsum per virgam floridam, eique incubantem columbam*. Postquam autem retulit historiam totam, quam PP. Carmelitæ volunt pro certa & ecclesiastica traditione haberi; „Nihil ex „ his, inquit, quæ Auctor libri de nativitate Virginis retulit, est impossibile: reipsa „ tamen contigisse quæ refert, ægre persuadetur, in tanto Scripturarum & Patrum „ silentio; & quia auctor aliqua admiscet „ figmentum sapientia, quæ toti narrationi fidem abrogent eamque succutiant. „ Imprimis .... quod dicat, palam votum „ suum enuntiasse Deiparam, & inde ad rem „ insoliti in ea gente moris, miracula fuisse „ exquirenda. Sensus certe Judæorum de „ Christo Mariæ filio ex Josepho fabro, non „ videtur ferre, quod beata Virgo illius sacrilegii infamia apud eos flagraverit. Interpretatio autem loci Isaiæ, de virga Josephi florente, & requiescente super eam „ Spiritu Domini, in columbæ specie, temeritate non vacat; cum torrens Sanctorum sit in contrarium; & nemine dissentiente, locus ille ad Christum, vel ad Deiparam ratione Christi, pertineat. Adducit in eam rem plerosque Patres Leo Castrius Isaiæ x1. Quod autem virga Josephi, primum refractarii, postea vero divinitus revicti floruerit; imitatio est narrationis de virga Aaron florulenta; sicut „ descensus Spiritus sancti super eam virgam specie columbæ, imitatio est apparitionis Spiritus sancti in baptismo Christi. „ Nihil tamen eorum fundamentum habet „ vel in Scriptura, vel in traditione Ecclesiæ, aut unanimi Patrum assertione. Itaque qua facilitate invehitur, eâdem negari „ potest. Pientissimus ac sapientissimus Evangeliorum commentator P. Sebastianus Barradas, tom. 1 lib. 6 cap. 7 eamdem historiam refert, deque relatis universim dicit, *Quæ non habent magnum auctoritatis pondus.*

153 Atque hic Reverendissimos Delatores convenit animadvertere quædam. Primo, quod traditiones Apostolicas, & in rigore ecclesiasticas, receptasque ut tales consensu Ecclesiæ totius, nemo Catholicus negat vel etiam in dubium vocat: atqui traditionem de Virga, negant scriptores Catholici doctissimique, citra ullam vel Papæ vel sacri ullius Tribunalis indignationem contra

contra libros, alioqui prohibendos aut castigandos, expunctis ejusmodi clausulis; ergo traditionem istam negare vel affirmare, non est causa pertinens ad fidem Catholicam. Cum vero Delatores dicant, citato Praeambulo 3, traditionem praedictam esse talem, ut qui eam neget, debeat *pronuntiari haereticus*; quando iidem dicunt, quod Papebrochius, per negationem praefatae virgae, Euangelium neget, & occasionem praebeat Ecclesiam blasphemandi, exigunt & affirmant nimium, adeoque excedunt limites Christianae moderationis. Secundo, praedicti Auctores non tantum negant historiam istam, sed unus dicit, non habere pondus magnae auctoritatis; alius licentiae pictoriae adscribit, ac fabulam appellat eum tractatum unde sumpta est: denique alius dicit, interpolamentum id esse, aeque facile negatu atque affirmatu. Talium terminorum nullo unquam utuntur scriptores Catholici, ubi agitur de Apostolica vel universalis Ecclesiae traditione. Ergo dum sic loquuntur de Virga saepe dicta, manifeste declarant, se de ea nullam agnoscere traditionem in ea forma, quam Delatores & P. Sebastianus requirunt.

154 Tertio, nullus praefatorum Auctorum negat, possibilem fuisse casum, ut virga frondesceret; nec quisquam dubitat de meritis Josephi & Mariae, quin tali miraculo multoque majoribus digni fuerint: sed bene distinguunt in historiis, id quod solum est piae meditationis, nec verum nisi in sensu figurativo, ab eo quod reipsa vere atque actu fuit aut est: ultimum in casu praemisso negant, admittunt primum. Igitur negantes historiam quasi realiter veram, est negare eam habere fundamentum solidum aliquod in libris. Quarto, Auctor historiae, non solum dicit refloruisse virgam, sed etiam super eam requievisse columbam: hoc vero aut verum est, aut falsum. Si falsum, cur Delatores haereticum faciunt eum qui negat? si verum, cur non faciunt mentionem columbae? aut cur non potero ego ipsosmet in quaestionem adducere propter illam circumstantiam columbae, pari jure, quo ipsi reum faciunt Papebrochium propter florem negatum? Quid eis nocuit Spiritus sanctus supra virgam in specie columbae, ut eum illic negent? si autem non negant, cur columbam in facto Josephi non exprimunt? & quare statuarii atque pictores utuntur flore, & omittunt columbam? Aliud certe nihil occurrit quam istud Horatii,

——— *Pictoribus atque Poëtis*
Quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.

157 Quinto, Delatores citant Theophilum Raynaudum ubi Launoyum, traditiones aliquas negantem, impugnat eo quod multae veritates ad fidem spectantes scriptae non sint: in quem sensū possent citare omnes scriptores Catholicos. Verū hi, ubi discrimen faciendum est inter ea quae habentur scripta de S. Josepho cum aut sine fundamento bono, ponunt Historiam Virgae inter alienas à veritate. Sexto, Auctor Historiae dicit, quod secundùm ratiocinium Isaiae, *Egredietur virga de radice Iesse, & flos de radice ejus ascendet, & requiescet super eum Spiritus Domini.* Secundùm hoc vaticinium, inquit, Pontifex jussit convenire omnes quotquot coelibes erant & matrimonio apti in domo & familia David, qui cum suas virgas ad altare tulissent, ut aliqua earum florente, & requiescente super eam spiritu, cognosceretur sponsus, Mariae divinitus destinatus; sed quia suam eo non tulerat etiam Joseph, floruisse nullam. Cumque Pontifex iterum consuleret Deum, oraculo accepisse quod esset electus à Deo is qui virgam suam ad altare non tulerat; jussum ergo adesse Josephum, & contigisse quod petebatur miraculum. Veniat ergo Theophilus & dicat, quod *interpretatio*

loci Isaiæ de Virga Iosephi .... temeritate non vacat. Hoc autem dicit ille, quia id est niti contra torrentem ſanctorum Patrum in explicando loco uno Scripturæ: & videri vobis poteſt, Reverendiſſ. Patres, quod negare veritatem libro alicui apocrypho, aliter ipſum interpretando ex eorumdem Patrum mente, ſit dare occaſionem blaſphemandi Eccleſiam, negare Euangelium, contemnere traditiones, hæreſim incurrere? Prô Deum immortalem! quantum valet imperium præoccupatæ voluntatis!

156 Audiviſti, Lector, quomodo Patres Carmelitæ accuſent aliquos ſcriptores Catholicos, cum ſex ſuper eaſdem accuſationes obſervationibus: quibus licet videamur ſolide ſatisfeciſſe ex ratione; oportet tamen, ut diſtinctius reſpondeamus quærentibus, ecquæ ſint illa, de quibus hoc loco Papebrochius dicit, quod *Euangelico textui non uſquequaque conformia* videantur. Delatores anni 1694 ſic loquuntur: *Fatemur ignorantiam noſtram, neque poſſumus comprehendere, quomodo opponatur Euangelio veritas miraculi, in virga florente oſtenſi.* Petunt ergo ut ſacrum Officium definiat, utrum talis aliqua contradictio iſtic reperiatur, an non; & ſupplices accidunt S. Joſepho, ut ſuam cenſoriam virgam ſtringat in Papebrochium, ipſam deflorare nitentem. Idem potérant Delatores petere contra Auctores ſupra relatos, quamvis S. Joſepho devotiſſimos, prout etiam eſt Papebrochius; & contra S. Bonaventuram alioſque Doctores graviſſimos, qui tractatum de hiſtoria Virgæ apocryphum reputant. Nolo hic animadvertere, quod P. Sebaſtianus Hiſpanice redditus, num. 77 Latina verba Papebrochii, *Non uſquequaque conformia Euangelico textui*, faciat Hiſpanice dicere, *contraria al Euangelio*, y pro eodem habens contrarietatem per totum, cum non maxima conformitate.

157 Dico igitur, iſtam non conformitatem ex ſequentibus capitibus veroſimilem reddi. Primo quod videatur non parum favere monachatui, & votis abſolutis caſtitatis atque virginitatis perpetuæ, quæ Patres Carmelitæ nituntur in veteri Lege ſtabilire; ſic tamen illis ea favet, ut in modo narrandi eidem moveat difficultatem non levem. Etenim Hiſtoria virgæ illius dicit, quod Maria ſanctiſſima publice manifeſtavit votum ſuum ſervandæ virginitatis, id quod Pontifici omnibuſque Primatibus Hieroſolymæ ac vicinorum locorum, pro novitate magnam attulit admirationem; ſui qui propterea edixerunt publicas ſupplicationes ad Deum, pro impetrando lumine in caſu tam ancipiti. Verum, ſi in veteri Lege ante Chriſtum erat ſpiritus Chriſtianus, & ante Euangelium perfectio euangelica, cum qua venit S. Joannes in ſpiritu Eliæ, ſicut legitur; ſi Euangelico iſto ſpiritu pleni erant Conventus Religioſorum, utriuſque ſexus Carmelitarum, ſub voto caſtitatis; utquid dubitabat Pontifex, aliique in conſilium vocati?

158 Admiratio eſt filia novitatis. Ergo ſi mirabantur votum virginitatis, ideo mirabantur, quia res nova erat & tempore iſto ignota mundo. Si autem idem paſſim faciebant virgines aliæ, addictæ miniſterio templi, quomodo id in nulla reperitur hiſtoria? Quod ſi in ſimilibus caſibus ejuſmodi conſultationem inſtituebat Pontifex; neceſſe fuerit, ut ad reſolvendum dubium inſtrueretur ille vicibus ſingulis peculiari revelatione aut miraculo, quo indicaret Deus; velle ſe ut talis vel talis virgo collocaretur in monaſterio aliquo; vel in parentum domo ſervaret caſtitatem voto promiſſam, vel ipſo voto non obſtante nuptui daretur. Adeone facile videtur Paternitatibus veſtris credibilia reddere tot oracula divina, ſolum per conjecturam

asserta? Profecto admiratio viri, in lege tam instructi, qualis erat Pontifex, probare videtur, quod Virgo vel prima fuit, non minus tempore quam dignitate, quæ tale votum veræ Evangelicum concepit; aut quod admiratio ipsa nullum habuerit fundamentum, dum votum de quo agitur nullam habebat novitatem.

159 Alterum quod ista ex historia quæro, est, qua ratione concipiant RR. PP. Delatores, egisse Pontificem, audito tali voto, in desponsatione Virginis cum Josepho? Si dicant, Pontificem tradidisse Josepho Virginem, sub eadem intentione, sub qua sponsas alias suis sponsis tradebat; mendaces faciunt historias, Nicephori lib. 1 cap. 7, Gregorii Nysseni Orat. de nativit. ex arcana historia, & S. Joannis Damasceni Orat. 1 de Dormit. Virg. in quibus dicitur quod Virginem Josepho tradiderunt, tamquam custodituro ejus virginitatem, absque ulla mentione miraculi aut virgæ. Si dicant, ideo solum tradidisse, ut esset perpetuus testis virginitatis ejus; sequitur exigua conformitas cum Evangelio, in quo nobis dicit Deus, filium suum habitum fuisse pro filio Josephi; quia talis opinio non poterat subsistere cum voto & miraculo tam publice notis. Sequeretur præterea, quod Deus non satis providerit bonæ famæ ipsius Virginis & filii ejus, quando totus Israël existimasset, Mariam infractricem voti, & Christum natum ex sacrilegio, sanctum quoque Josephum cum fama parum decora se vocare illius patrem.

160 Ratio horum omnium inconvenientium non tantum est gravissima, sed etiam clara: quia paulo post miraculum patratum & matrimonium initum, palam apparuerunt signa fœcunditatis in Virgine, & voto existente tam publico & notorio, necesse omnino erat nasci ejusmodi suspiciones. Quin etiam debuisset Sacerdos castigare sponsos pro voto infracto; nisi forte dixeris, ipsi Pontifici revelatum fuisse Incarnationis mysterium, quod, inquit Barradas, non est verosimile. Neque hoc sufficeret, sed extendenda esset istiusmodi revelatio ad infinitam populi multitudinem, voti conscium & miraculi: quo casu, quomodo verificabitur istud Evangelii, *Nonne hic est filius fabri?* Lucæ 4; & cap. 3 *putabatur filius Ioseph?* Videnturne vobis, Reverendiss. Patres, incongrua hæc omnia, procedentia ex historia de ortu Virginis, valde conformia Evangelio?

161 Tertio, Evangelium laudat S. Josephum, quod fuerit Justus; & hinc passim probant sancti Patres & Interpteres fere innumerabiles, quod Joseph & Maria fuerint ex eadem tribu & familia; quin etiam multi ex illis positive affirmant, initum fuisse matrimonium Lege cogente, tamquam inter proximos agnatos; & quidem in gradu tam propinquo, ut Abulensis in caput 1 Matthei quæst. 28 dicat, *si erat Ioseph de familia vel domo David, necesse erat Mariam esse de illa. Imo si esset sub familia David alia domus magis particularis, & esset de illa Ioseph, esset quoque de illâ Maria.* Ratio autem tam necessariæ consequentiæ non est alia, quam quod ita melius probetur genealogia Christi; concedendo Mariæ matri ejus tantum de domo & familia David & de tribu Juda, quantum istorum conceditur Josepho, per cujus descendentiam Evangelistæ descripserunt genealogiam Christi, sicuti bene expendit Abulensis. Quare, cum ex una parte consanguinitas proxima inter Mariam & Josephum, itam erat publice nota ex archivis publicis; ex altera vero nota obligatio Legis ad matrimonium ineundum; poterantne dubitare Sacerdotes, cujusnam futura virgo erat, si Lex ipsa rescindebat dubium? Quid opus erat manifestare multis per miraculum, quod erat

per

per se notorium. Hanc proximitatem sanguinis, necessitatemque inductam à Lege, multi iique gravissimi Doctores usurpant, tamquam certissimum argumentum, in favorem genealogiæ Christi, ductæ ab Euangelista per Josephum: & omnes illos contrarios sibi habet historia Virgæ, quia nec debent affirmare miraculum citra necessitatem; neque arbitrium sorti dare in casu, quo præscribebat Lex, quid esset agendum.

162 Quarto atque ultimo, cum decisum ab Euangelio habeatur, quod Christus reputatus fuerit filius Josephi; conforme etiam Euangelio est, ut detur S. Josepho ætas, verosimiliter apta liberis procreandis; alioqui non fuisset Christus reputatus ejus filius, & periclitabatur fama tam filii quam matris. Præterea non potuisset Josephus par esse laboribus & oneribus sacræ istius familiæ; quin potius huic gravis fuisset & impedimentum ingens; contra quam credere suadet Euangelium, ex mandatis cælitus ei datis de itu & reditu ad & ex Ægypto, post iter Bethleemiticum ad Edictum Cæsaris. Omnia hæc officia requirebant ætatem minime decrepitam: *contrarium* autem, inquit Abulensis qu. 32 in cap. 1 Matth. fuisset *valde irrationabile, ... quia hoc modo esset male consultum Virgini, & deterius Christo per Deum.* Interea historia Virgæ repræsentat nobis Josephum valde annosum, adeoque etiam ex hoc capite non videtur valde conformis Euangelio historia illa.

163 Viderit hic Pater n. Tua, quid allegare Papebrochius possit pro illis suis verbis, *Euangelico textui non usquequaque conformia.* Quanto illi conformior est opinio, quæ S. Josepho tempore initi matrimonii dat annos circiter quinquaginta, uti dat Papebrochius fol. 7, n. 10 dicens, *Ætas, quinquagenariâ major aliquantulum, in eo qui cælibem semper vitam duxerit, & continentia ac sobrietate vires corporis ad quosvis labores, per annos plures adhuc tolerandos servarit, nihil habet incommodi.* Concludo igitur atque dico, quod Virgam sæpe dictam recipit Papebrochius, veluti picturam mysticam, & significativam candoris virginalis, qui numquam maculatus, sed magis proficiens quotidie, floruit semper in animo Josephi: quodque ex hoc modo loquendi & pingendi *data est occasio locutionem figuratam pro re facta accipiendi.*

164 Nunc ergo necesse est, ut Patres Carmelitæ, tamquam veri Historici & Theologi, tractatum unde refertur historia Virgæ, liberent à nota apocryphiæ, eamque probent tanta niti soliditate, quantam requirunt veritates spectantes ad fidem, ad hoc ut Præambulum 3, quo nos remittunt Delatores, & ubi loquuntur de traditionibus tam certis quam sunt articuli fidei, aliquid faciat ad prædictam historiam comprobandam. Alioqui casus valde periculosus est, & legitimorum Judicum animadversione dignus, quod tres vel quatuor Patres Carmelitæ, cum chartis impressis sparsisque per mundum, prædicent nobis, velut traditionem quæ spectet ad fidem, & velut occasionem blasphemiæ contra Ecclesiam, historiam unam, quam ipsa Ecclesia non habet pro articulo fidei, & quæ multa apocrypha habet admixta.

§. X. ACCUSATIO.

Papebrochius conatur sustinere, Christum esse mortuum 3 die Aprilis, contra communem Ecclesiæ sensum ac sanctos Patres, unanimiter asserentes Christum mortuum esse 25 Martii.

RESPONSIO.

165 Allegatur *Propyl. Maji, p. 1. Conatus, fol, 7 num. 3 in marg.* Videamus qua fide. Acturus de singulari Natalis Alexandri sententia, Christo adscribente annos vitæ 37, quam in Paralipomenis fol. 17 col. 1 appello *Paradoxon* (tantum abest ut eam probem) Synopsim marginalem Dissertationis istic primæ sic deduco. *Non obstantibus Henschenianis argumentis*, fundatis in Augustini aliorumque Patrum auctoritate, pro anticipanda Christi morte, adeoque & nativitate ad annos quatuor; *pergunt homines eruditi plures sustinere, passum esse Christum anno 33 æra vulgaris, 3 Aprilis.* Quis dixerit me hoc ita referendo quidpiam asserere? Quid autem ad num. 3? *Utramque sententiam nititur quidam conciliare* (scilicet Natalis Alexander) *asserendo, natum quidem quadriennio ante æram vulgarem Christum, sed anno 33 mortuum. 3 Aprilis*, in Parasceve Paschæ, *qua Parasceve proxime sequenti anno fuerit* celebrata ab Apostolis 23 *Martii, pro quo alii assumpserint 25 ejusdem.* Soles quidem, Rev. Pater, libenter me componere cum Natali Alexandro; sed necdum tibi in mentem venerat, ut ejus personam confunderes cum mea: hæc metamorphosis debebatur Appendiculæ tuæ, cui si plures similes habeas reservatas in tempus recoquendæ, ut minaris, crambes, poteris cum Ovidio certare de præmio.

166 Interim non potes dicere, ad excusatione aliquã peccati tam patentis, festinanti Tibi, nec satis ad locum, quem accusabas attento, accidisse, ut sic errares; & quæ Natalis Alexandri sunt, putares esse mea. Etenim immediate pòst sequens num. 4 sic incipit: *Ceterum non fuit mens Henschenii (nec porro mea est) in hanc quæstionum multiplicium perplexitatem altius se inferre: satis habuit magnam primi Catalogi* Pontificii, sub Antero Papa verosimiliter scribi cœpti, *auctoritatem & antiquitatem lectoribus suis proponere, & ostendere quam apte sibi ipsi cohæreat proposita istic Chronologia; quæ si forte à vero deviet in primo anno Petri, per Consules Geminis proximos designando, non potuerit tamen errasse in ultimo, aliunde certius demonstrabili.* His sub annũ 1683 impressis, contigit post biennium (mutata operis præconcepti forma, quod secundum primam ideam debebat bifariam dividi ante 4 ac 5 tomos Maji) contigit, inquam, meo Conatui in Catalogos Pontificum Romanorum, eidem seorsim habendo accedere Apparatum prævium, eique inseri Epistolas Possini, communem æram sustinentis ut veram.

167 Vehementer me moverant Epistolæ illæ, & vacillare fecerant circa sententiam Henschenii. Prius ergo quam sic auctum Propylæum mitteretur in lucem, feci recudi 5 folium Conatus prædicti (de quo folio alias mihi litem movit Patern. Tua, volens dolo malo id factum fuisse) & in Elogio Christi Domini, quod ex sola Henschenii sententia procedebat, addidi sequentia;

tia : *Alii volunt, immediate ante communem æram natum* (Christum) *ipso autem ætatis suæ anno 33 per tres menses inchoato mortuum tertio Aprilis ..... quod præ priori veterum plurium sententia, nobis quoque verosimilius est* : non tamen pro certo & absolute definitum, sed ulteriori disquisitioni relictum.

168 Alii isti, Auctores sententiæ nunc communissimæ, quos non potuisti ignorare, Rev. Pater, lectis Henschenii ante Aprilem prolegomenis & meis in Apparatu epistolis ultra citroque datis; alii, inquam Auctores erant, post Alphonsum Tostatum Abulensem Episcopum, omnes fere eruditi in Gallia, quorum nemo inducere animum potuit, ut transiret in sententiam Deckerii nostri, communem æram prævenientis; ne tunc quidem, cum eam Henschenius mirifice illustratam dedit, in eumque totum traxit Schelstratium cum Italis nonnullis. Neque istos à præconcepta opinione absterrebat, quod inter quinque conclusiones Episcopi Abulensis, de mandato Papæ damnatas, prima hæc erat, *Dominum Iesum passum anno ætatis trigesimo tertio currente*; secunda, *nequaquam vigesimo quinto Martii, sed tertio Aprilis mortuum*. Nempe præ manibus habebatur Apologeticum Abulensis, quod ultimum est operum ejus in tomos 12 divisorũ; sciebatur etiam, virum illum doctissimum totaq; non modo Hispania, sed Europa celeberrimum, diu à sui defensione quã offerebat, prohibitũ, vocẽ extulisse in eum clamorẽ qui Romam usque pervenit ad aures Eugenii IV; cumque mandasset Sanctitas sua, ut ipse Abulensis publice in curia Apostolica suas antea confixas propositiones defenderet, velut earum auctor; fecisse hoc ea eruditione & efficacia tanta, ut illas ab omni censura liberas victor retulerit, ad insignem suorum æmulorum confusionem.

169 Non possunt scilicet isti, quos dixi, Auctores persuadere tibi (uti apparet ex utraque Possini Epistola) Lucam Euangelistam, quando Christi Baptismum signavit *anno decimo quinto Imperii Tiberii Cæsaris*, usum esse alia annorum Tiberii Epocha, quam ea quæ ab Augusti morte initium sumit, atque apud omnes tam Latinos quam Græcos notata invenitur; pro eaque cunctis intelligenda, secutum aliam, obscuram hactenus & nulli, quem sciamus, antiquorum notam, sumptam ab eo tempore, quo adhuc vivens Augustus communicavit cum Tiberio regimen Provinciarum. Quod autem ad 25 Martii attinet, videbant eum diem, secundum astronomicos calculos, teneri non posse : nam ipso anno communis æræ 29, quem in Fastis signant Gemini Consules, passim ab antiquis nominati, debebat *Pascha Iudaicum, sive 15 mensis Hebraici Nisan, quali oportuit pati Christum ex Euangeliis, fuisse dies 16 mensis Romani Aprilis; feria autem non sexta, sed septima hoc est sabbatum.*

170 Dicere autem (ut dicunt omnes, quos duces vel assectas Henschenius habet) Judæos illo tempore cyclo lunari depravato usos, non satisfacit donec etiam pro Christi ætate probetur : non probatur autem ex eo quod hoc Agnum comedente vespere feriæ 5, Judæi id facturi erant feria 6; cum hujus diversitatis alii aliam reddant rationem, sed optimam is de quo infra P. Harduinus : & confusio quam S. Epiphanius atque antea Imperator Constantinus Judæis exprobrasse videntur, sed videntur tantum, non debet censeri excidio Hierosolymitano antiquior; hanc vero confusionem ipsimet paulatim correxerunt, improbo studio scrutati antiquissimorum Rabinorum suorum libros, ita ut nunc cyclos optime habeant ordinatos; quales Philo & Josephus laudant. Henschenii argumentis omnibus satis apte respondet Possinus

Epistola sua secunda: nitenti autem variis locis Josephi & Dionis, juxta quæ non potuisset natus fuisse Christus *in diebus Herodis Regis*, nisi id accidisset aliquot annis citius quam vulgo tenemus; respondebant æræ communis assertores, Josephum & Dionem, in ejusdem Regis chronologia sic vacillare, ut merito dici posset quod eis credi res tanta non debeat, contra calculum Dionysii Exigui, toti deinceps Christianitati probatum, & Euangelico textui patenter innixum, juxta usitatam verborum acceptionem intellecto; imo ex ipsomet Josepho conficit Possinus, Herodis mortem anno Juliano 46 accidisse, quam Christi ortus sub anni Juliani 45 exitum præcesserit.

171 Talibus ego motus, non quidem ab Henschenii sententia recessi penitus, fassus sum tamen, contrariam mihi verosimiliorem videri. Et hoc nunc quoque mihi magis videtur, postquam noster Joannes Harduinus scripsit de supremo Christi Domini Paschate, & solvit nodum (quem nemo hactenus videtur solvisse) in eo positum, quod Christus suum Pascha inchoarit agnumq; comederit vespere Feriæ quintæ, quando Judæi id facturi erant vespere Feriæ sextæ. Siquidem Judæorum monumenta & Machabæorum libros diligentissime scrutatus Harduinus prælaudatus, reperit Regulam Badu, secundum quam Pascha tunc celebratum fuerit, diu ante Herodis tempora inductam; cum jam scilicet à captivitate Babylonica regressi Judæi simul & Israelitæ, in unam conspirabant religionem; nec ministri templi una die satisfacere possent omnibus, Hierosolymam undique confluentibus, ad festum Paschatis 15 Nisan celebrandum.

172 Tunc scilicet, invenit Harduinus, ordinatum fuisse, ut proxima dies adjungeretur priori, & simul ambæ pro uno festo acciperentur; ea tamen conditione; ut *si in Feriam secundam, quartam vel sextam Pascha incideret sive XV dies Nisan, tunc priore loco Israelitæ Pascha peragerent, postridie Iudæi; si in ceteras quatuor Ferias, tunc illis ipsis Iudæi Paschate defungerentur, Galilæi postera die.* Hac autem ratione factum esse ostendit, ut cum anno 32 Judæi priores Agnum mactassent in Sabbato vespere diei 12 Aprilis, & Galilæi Feria 1 vespere diei 13, sequenti anno 33, priores Galilæi id facerent, quomodo fecit Christus cum Apostolis suis, tamquam Galilæus cum Galilæis, Feria 5; Judæis Feria 6 idem facientibus; sicque Christus moreretur in cruce, quando Hierosolymitani Judæi Pascha suum comedere debebant. Et quia talis concursus Feriæ 5 pro Galilæis & Feriæ 6 pro Judæis non evenerat anno 29 duobus Geminis Consulibus, non item anno 31, sed præcise cecidit in annum 33, quando eædem Feriæ cadebant in 2 & 3 Aprilis; consequens videbatur, ut isto anno, & non alio quocumque ex proxime prioribus vel posterioribus Christus fuerit crucifixus.

173 Interim adhuc definio nihil, nullâdum eo cogente necessitate, nisi eam ad 24 Junii faciat Joannes Baptista, quod non puto. An autem de anno, quo mortuus est Herodes Infanticida, aliquid reperturus sim, quod cogat Joannis Christique nativitatem uno saltem anno anticipare, ac proinde Christum mortuum dicere anno ætatis 33 expleto, & 34 inchoato (sicuti mihi aliquando visum verosimilius) poterit denuo examinari: neq; illud ad aliorum Sanctorum, etiam Apostolorum Acta magnopere facit: & si id ex uno alterove Josephi loco sequi videtur refutatur ex alio, ut supra notavi. Quamvis autem absolute constituissem, imo jam pridem definivissem, crucifixum Christum 3 Aprilis: eratne ea definitio Sedi Apostolicæ deferenda, tamquam

quam inventum meum & periculosum in fide, quod tam multi ante ac post me tenuerunt; in Abulensi autem prædamnatum eadem Apostolica Sedes absolvit ante annos 260? Historiam vestram Propheticam, quam semel damnatam magnis multisque protestationibus, quod solum probabilem haberi velletis, victa Inquisitio, post novem annos tandem *currere* seu legi permisit: illam, inquam, Historiam Propheticam nunc vultis Vos, eo ipso ita censeri approbatam, ut si quis denuo tentet demonstrare subsistere non posse cum veritate, sacro Officio debeat videri injuriosus; & sententia, solennissimo Apostolicæ Sedis judicio post publicam hodieque extantem defensionem absoluta, manebit tam periculosa, ut eam tenere, imo vel propendere in illam, crimen sit? Non probo tam iniquam bilancem; nec puto quod probaturus sit aliquis, quem præconcepta passio non excæcaverit.

174 Instas tamen, & imaginarium crimen aggravas, quia in Apparatu fol. 29 n. 16 dixi, *Quod sancti Patres nusquam ex professo in curam explicandæ Chronologiæ intenti; solumque, ut casus ferebat, oblata Euangelii loca, ut poterant, sed perfunctorio prorsus ratiocinio, conciliantes, in ejusmodi cogitationes, quales protuli, numquam venerunt.* Hoc, inquis, est *contemnere sanctos Patres.* Contemptum ego nullum hic video: quam multa enim nunc tractantur & elucidantur, de quibus explicandis numquam soliciti fuerunt sancti Patres, quod quidem ex eorum scriptis appareat? Africanum audisti, exposita sicut à Judæis acceperat Josephi cognatione cum Maria, expedientem se, dicendo, *sive itaque ad hunc modum sive aliter habeat res, non poterit quisquam meo judicio .... clariorem .. .. expositionem reperire*: quasi dicat; clariorem si quis attulerit, eam se recepturum. Hieronymus ubi de Zacharia filio Barachiæ quærit quis fuerit; variorum varias refert sententias, & nullam determinate tenet. Eusebius & Epiphanius plus ceteris studii collocarunt in digerendis temporibus, atque imprimis Eusebius, uti & Prosper Aquitanus, qui etiam Chronica scripserunt: sed raro admodum nodos Chronologicos proponunt, multo minus solvunt, ad alia attentiores. Tu vero ut jure hic me argueres, numquid ostendere deberes eorum complures super quæstionibus Chronologicis tractatus?

§. XI. ACCUSATIO.

Papebrochius destruit & prosternit Sacramenta Ecclesiæ.

RESPONSIO.

175 ISta Vox, falso Veritatis dicta fol. 2 quod cum aliquis mihi scripsisset, prius quam ipsum famiosum libellum vacaret perlegere; exhorrui fateor, & cogitare cœpi, num forte alicubi scripsissem quidpiam, non quidem contra substantiam Sacramentorum, sed contra aliquas ceremonias, arbitrario fortassis alicubi adjectas, quas Carmelitæ velint communi Ecclesiæ usu receptas haberi. Nam contra ipsa Sacramenta, quomodo possum, inquiebam mihi, vel suspectus esse moliri aliquid, quin simul suspectus reddar, quod eversam velim totam Christi Ecclesiam? siquidem de ea accipitur istud Prov. 9, 1 *Sapientia ædificavit sibi domum, excidit in ea columnas septem*, Sacramenta scilicet totidem, ut in Officio Venerabilis intellexit D. Thomas. Sic fluctuanti offertur indicium gravis & inexpectatæ Accusationis, qua arguebar ad Vitam B. Gerardeschæ Pisanæ tomo 7 Maji, de ipso omnium sacerrimo venerabilis Eucharistiæ sacramento finxisse, ejus adhuc in cælo perseverantē usum; quod

quod Sacramenti, qua talis, naturæ repugnat; cum ipsum sit, *Signum visibile invisibilis gratiæ, ad nostram sanctificationem divinitus institutum.* Atqui nec gratia nova acquiritur in cælo, nec sanctificatur amplius is, qui definitæ sibi beatitudinis statum jam habet.

176 Ergo dimissa transitive Voce, à quâ nihil nisi vanum clamorem expectare poteram; converti me ad cognoscendum accusationis talis occasionem, & amico qui monuerat petebatque illustrationis aliquid, in hæc verba rescripsi. Ego ante Vitam istam die 29 fol. 164, in Commentario prævio num. 5, sic notavi.
„ Vita ista, sic abundat revelationibus ex-
„ taticisque visionibus, subinde talibus, ut,
„ attento seculi hujus malignioris genio,
„ dubitaverim an expediret plures earum
„ efferre in lucem; eas potissimum, in
„ quibus situs & forma cælestis Hierusa-
„ lem, ejusque arces, montes, palatia, pla-
„ teæ, fluvii, ornatus, festa, & gaudia ex-
„ primuntur, tam materialiter, ut delica-
„ tæ quorumdam aures offendendæ vi-
„ deantur potius, quam ad supernarum
„ rerum desiderium salubriter excitandæ.
„ Sed cum S. Joannis Evangelistæ, cujus
„ hic frequentissima mentio, Apocalypsim
„ considero, divinis haud dubie plenam
„ mysteriis, simili tamen stylo ac modo ex-
„ plicatam; futurum existimo, ut in vera
„ humilitate fundatæ animæ, deque San-
„ ctorum atque Sanctarum dictis factisque
„ sentire solitæ in bonitate ac spiritus sim-
„ plicitate, ædificentur fideliter. Velim
„ tamen in istis legendis meminisse lecto-
„ rem ejus Parergi, quod Vitis S. Mariæ
„ Magdalenæ de Pazzis interposui: quia
„ eo satis præmuniendum credo lectorem,
„ quantumvis criticum & fastidiosum.

177 Parergon istud habetur Tomo 6 Maji pag. 246 sub hoc titulo: De Sancta-
„ rum extaticarum, secundum species na-
„ turaliter præhabitas durante raptu quan-
„ doque motarum, dictis factisque, ad Hi-
„ storicarum quæstionum decisiones non
„ transferendis. „ Hoc solum scilicet ibi spectabatur, aliàs de visis & auditis similis institui posset dissertatio. Interim conor aliquid ad Vitam B. Gerardescæ, ubi pag. 271 num. 34, sic legitur: *Dominicis diebus B. Ioanne Missæ mysteria celebrante, omnibus sanctis Clericis in unoquoque ordine adstantibus Officiis Missæ, B. Maria Virgo Eucharistiam Domini pro peccatoribus omnibus septem vicibus sumit; & miro modo, cum Dominus vobiscum, & Pax semper vobiscum, dicitur, reverenter, unanimiter, atque uniformiter ab omnibus respondetur. Nullusque audet ibi canere Missam, nisi B. Ioannes: nec aliquis communicare est ausus, nisi beata Virgo: quod utique fit tantum in festo Natalis Domini, in Epiphania, in Resurrectione, in Ascensione, in Pentecoste, in Annuntiatione, & Assumptione B. Mariæ.*

178 Ad hunc Vitæ textum, de Missa à S. Joanne dicta, & Communione Deiparæ; subjungo pag. 272 litt. c Annotationem prolixam, in qua cum Amicus ille nonnulla notet, veluti non satis fundata, abhorrentia à sensu communi, & ex parte contraria D. Thomæ, hic ipsam judico proferendam denuo, speciali charactere exprimendo verba, quæ Amico videntur sub censuram cadere. Sic habet. „ Cum nul-
„ lus, quod sciam, Sanctorum Pa-
„ trum, vel horum doctrinæ innitenti-
„ um Scholasticorum Theologorum, af-
„ firmet, Missæ sacrificium, vel à Chri-
„ sto, vel à Sacerdotibus Sanctis, ejus vi-
„ ce fungentibus, continuari & continuan-
„ dum in cælo; *nolim ego sustinere, quod*
„ *ea quæ hic de Ioanne sacrificante & Deipa-*
„ *ra communicante dicuntur, litteraliter sine*
„ *intelligenda: puto tamen eum qui hoc opinaretur*

„ *retur, nihil opinaturum Scriptura sacra* „ *vel statui beato Sanctorum repugnans.* Nam „ Christum post resurrectionem suam, glo- „ rificato jam corpore, & comedisse cum „ Apostolis legimus, & in Emaus Eu- „ charistiam præbuisse descipulis, commu- „ nior sententia est. Sicut autem infra num. „ 57 *dicitur in ecclesia S. Savini conspectus* „ *à Sancta Missam celebrare*; ita in aliorum „ quoque Sanctorum Vitis, visum subinde „ idem facere, invenimus.

179 „ *Tali vero opinione admissa, non esset* „ *difficile intelligere, quomodo in cœna Apo-* „ *stolis suis dixerit; Non bibam amodo de* „ *hoc genimine vitis, donec illud bibam vo-* „ *biscum novum in regno Patris mei; & ma-* „ *gis ad litteram impleretur, quod dicitur,* „ *Sacerdos in æternum, secundum ordinem* „ *Melchisedech.* Quia vero Deipara credi- „ tur corpore jam glorificato esse in cælis, „ cur in eo nequiret Eucharistiæ participa- „ re; non quidem eodem prorsus modo „ quo nos, sed simili fere, & eo quo Chri- „ stus post resurrectionem comedebat; *quo-* „ *modo etiam post resurrectionem corporum* „ *ad litteram impleri poterit promissum Chri-* „ *sti, ut edamus & bibamus super mensam* „ *ejus in regno ejus. Etenim cum ceteri om-* „ *nes corporei sensus in beatitudine fruituri* „ *sine deliciis sibi congruis, cur non etiam gu-* „ *stus, mira, sed vera, nobisque haud satis* „ *intelligibili ratione?*

180 „ Ad Joannem Euangelistam quod „ attinet, eum post mortem assumptum quo- „ que cum corpore in cælum: nihil prohibet „ opinari; quandoquidem multorum est sen- „ tentia, eorum omnium Sanctorum corpo- „ ra, quæ moriente Christo surrexisse dicun- „ tur, numquam ad suos tumulos rediisse, „ sed cum Christo pariter assumpta in cælos. „ Legimus quoq; ad 19 Maji in Supplemen- „ to Vitæ S. Petri Cælestini n, 17 *S. Joannem* „ *Euangelistam* conspectum in visione cele- „ brare Missam de Dedicatione, cum eccle- „ siam S. Spiritus de Magella à Petro con- „ structam, Christus ipse esset consecraturus. „ Sed quid in ea sententia tenebitur, quam „ ad caput 25 de Vita B. Andreæ Sali, 28 „ Maji diximus, multorum veterum atque „ omnium fere Orientalium esse, nec dum „ scilicet mortuum esse Joannem, sed cum „ Elia & Enoch secundū Christi adventum „ & Antichristi persecutionem præstolari? „ An dicetur, quod, sicut Christi corpus in „ transfiguratione glorificatum ad tempus, „ postea rediit in statum possibilitatis prioris; „ ita & ipse nunc quidem corpore glorifica- „ to cælesti fruatur beatitudine, postmodum „ ad exiguū tempus priori humanitatis com- „ munis statui restituendus sit, ac in eo de- „ mū moriturus? Nihil equidem affirmo: sed „ si affirmaret aliquis, puto quod idem pos- „ set de Elia & Enoch cum proportione „ affirmare: itáq; cessaret ei multiplex quæ- „ stio, de statu illorum in Paradiso; qui sine „ scrupulo tunc diceretur esse, non terrestris „ ille in quo conditus est Adam, quemque „ etiam nunc superesse, nulla verosimili ra- „ tione creditur à nonnullis; sed cælestis, „ qualis & in Apocalypsi & variis in Vitis „ Sanctorum, præsertim S. Lidwinæ descri- „ bitur, quatenus quidem humanis verbis de- „ scribi potest. Multo forsitan verosimiliora „ hæc fuerint, quā quæ de eodē Elia miratus „ est orbis, in Biterrensibus quibusdam The- „ sibus an. 1682 mense Aprilis coram Epi- „ scopo loci publice per triduū propugnatis, „ & quidem ut Theologice demonstrabilia, „ imo tamquam proxime accedentia ad fidē.

181 Hic non puto reprehendi prima ver- ba, *Nolim ego sustinere*; sed secundam partem, *Puto tamen.* Verum quis non videt ex ipso verbo *puto*, nolle me quidquam vel opinando asserere, sed sapientioribus æstimandum relinquere, & discere velle qua optima ratione explicari & salvari possint, quæ in vita

Vita narrantur. Poterat tamen mens ista mea clarius explicata fuisse his sequentibus verbis. *Perpendat interim prudens lector; utrum is qui hac opinaretur, aliquomodo litteraliter intelligi posse, cum proportione ad statum corporis beati, opinaturus esset aliquid sacra Scriptura omnino repugnans. Nam &c.* Sed quod ibi requiri potest, ut addatur, *cum proportione ad statum corporis beati:* satis videtur contineri in sequentibus verbis de perceptione Eucharistiæ in cælo, *Non quidem eodem prorsus modo quo nos*, (qui sumimus Christum sub speciebus panis & vini, per Consecrationem transsubstantiatorum, quæ panis & vinum fuerunt scilicet, & non amplius sunt; post sumptionem autem corruptis speciebus, vere fruimur substantiâ eâdem reproductâ vel aliâ simili de novo productâ, quæ in nostram substantiam per digestionem transeunte nutrimur &c.) *Non*, inquam, *eodem prorsus modo quo nos, sed simili fere modo, & eo quo Christus comedebat post resurrectionem*, introsumens quidem cibum & potum, eum tamen non digerens, neque in sui alimentum convertens, sed vel annihilans, vel insensibili hominibus modo à se dimittens.

182 Quia autem supponitur in cælo nec panem nec vinum fore (hæc enim vel de terra transferri deberent, vel in cælo creari, quorum neutrum commode diceretur) videat lector ille, an possit in præindicata hypothesi, Consecratio sic facienda concipi, ut præexistente istic aliqua panis ac vini apparentia, in substantia aëris cælestis, Christi corpus incipiat esse sub speciebus, per consecrationem spoliatis eâ, cui inhærebant panis & vini apparentium substantiâ; & eodem modo afficiat sensus Beati, quo afficerent verus panis & verum vinum: quod cum desinet fieri, cessabunt panis ac vini species, nec tamen succedet aliqua substantia nutritiva, sed idem qui antea, aër cælestis. Non puto tam minutim hæc explicanda in libro historico, quin potius arbitrio cujusque id sustinere volentis relinquendam libertatem conjectandi, in re prorsus incerta & captum nostrum excedente.

183 Quod notat Amicus, primo, ea quæ dicuntur de qualicumque Missa, variis locis ac temporibus per Christum celebrari visa, non esse *satis fundata*; durius est quam Historico conveniat, estque omnem talibus visionibus abrogare fidem; quare magis convenit eas commodo aliquo sensu explicari. Secundo, *esse abhorrentia à communi opione*. Respondeo tales casus & hypotheses, non fuisse communi opinione expensas, adeoque frustra quæri quid pro iis habeat communis opinio. Tertio, quod *ultimum* de deliciis gustus, dicatur esse contra D. Thomam, non videtur esse verum; præsertim si addatur limitatio à me addita, *mira, sed vera, nobisque non satis intelligibili ratione*. Index operum D. Thomæ, verbo GUSTUS, hæc habet: *Gustus in actu proprio erit in Beatis post resurrectionem: & judicat de saporibus per immutationem spiritualem ab objecto exteriori: nisi forte dicatur, quod erit ibi gustus in actu, per immutationem lingua ab aliqua humiditate adjuncta, ut est sensus alimenti.* 4. d. 44, q. 2, art. 1, q. 3, e fin. q. 4. c. fin. 2. Qui ultimus modus gustandi, indicatus à S. Thoma, proxime videtur accedere ad id, quod lectori isti displicet, excusandum. Quid? quod in iis quæ S. Thomas ex proprio ratiocinio & conjecturando tradit, non debeat omnibus esse regula universalis.

184 Si tamen omnino displicet Annotatio tota, sic ut abolenda videatur, nolim ego pro ea tenenda contendere; patiarque ut ejus loco substituatur hæc: „ Cum nullus, „ quod sciam, Sanctorum Patrum, vel horum doctrinæ innitentium Scholasticorum Theologorum, affirmet Missæ Sacrificium vel à Christo vel à Sacerdotibus „ san-

„ sanctis,ejus vice fungentibus, continuari „ & continuandum in cælis; nolim ego sustinere, ac ne quidem problematice disputare, an, quæ hic de Joanne sacrificante „ & Deipara communicante referuntur, „ possint quadamtenus sustineri; sic ut extaticæ illæ visiones credantur, non fuisse „ diabolicæ aut phantasticæ illusiones; sed „ divinæ vel angelicæ suggestiones, quibus „ per species corporales repræsentatur literaliter id, quod vere, sed mystice, agitur „ in cælis, nec tamen aliter quam per phrases nobis usitatas potest explicari. Ego „ simpliciter refero, quod scriptum antiquitus reperi; quid veritatis relationi huic „ & similibus multis subsit, judicent alii, ad „ quos propius spectat. Talis modus aliquid corrigendi, satis frequens nobis est in tanto & tam prolixo opere de Actis Sanctorum; nihilque derogat illius æstimationi, sed potius eam auget, etiam tum, cum ex aliena suggestione correctio fit.

185 O quam vellem, ut lector quiscumque, Tomorum nostrorum aliquem perlustrans, non crederet, tametsi optimus Theologus sit, suum esse de punctis singulis ferre sententiam ex proprio suo vel communi sensu; imo nec definire quid probabilius sit; sed utrum in istis facti controversiis aliquid contineatur fidei aut bonis moribus contrariū, propter quod debeat liber aliquis reprobari: sibique persuadeat, eos, qui tota vita per annos jam 60 aliud nihil egerunt, quam Acta Sanctorum & Historias ecclesiasticas expendere, melius & solidius processisse, quam possit procedere, is, licet cetera doctus, qui unum aliquem Tomum sibi sumit perlustrandum, nesciens quæ fundamenta in aliis Tomis jam posita sint, vel quæ explicatio in sequentibus adhibeatur. Alias major pars operum Baronii damnanda esset, præsertim tomus primus, ubi ponit Chronologiam, qualem ante ipsum nemo, nemo post ipsum.

186 Hactenus illa mea responsio, quam ex occasione hic censui proponendam. Redeo ad Vocem, non Veritatis, sed falsitatis appellandam; hic vero falsissimam, dum sic loquitur: *Verum quid multum queror, quod Papebrochius per suam doctrinam destruat magnalia Hispaniæ, si per eamdem destruit & prosternit Sacramenta Ecclesiæ, quorum multa fundantur in traditionibus Apostolicis & Ecclesiasticis, quas ille in suis operibus negat.* R.P. Antonius Xaramillius ad ea verba, instituit Apologiæ caput XI, & ait: „ Ad singulos passus præceps magis „ Anonymus (ita appellat auctorem Vocis, „ quæ nullum vultum habens, noluit etiam „ nomen habere) ad graviores imposturas „ fertur: neque quidquam curans earum „ convinci, indicat duritiem frontis suæ, „ non recipientis sigillum verecundiæ. Qui „ audet Catholico scriptori affingere, quod „ neget Sacramenta, responso est indignus. „ Insulsissimum vero est dicere, quod aliquis destruat Sacramenra, quia in historia Crucis Caravacanæ, solidis cum rationibus negat puncta quædam Higueræ „ vel Lunæ.

187 „ Sacramentorum veritas infallibilis est, divina est, inconcussa est; neque „ pendet à relationibus, quas isti duo Auctores accumulant: sed esse merissima „ somnia affirmant adeo multi, aliàs parati „ pro defensione Sacramentorum sanguinem vitamque profundere. Quem ergo conceptum sibi format Anonymus de „ Historiis divinis & humanis? aut quid „ discriminis ponit inter traditiones & traditiones? inter eas quæ derivantur à Christo „ atque Apostolis; & alias, conceptas in cerebro istorum duorum Hispanorum? Negat aliquis Amaryllim fuisse Reginam „ Hispaniarum, & in Italia fundasse civitates „ multas, prius quam Romulus Romam „ conderet. Negat alius, inter captivos Ju-

„ dæos,translatos in Hiſpaniam,fuiſſe filiū
„ Uriæ Prophetæ,quem multos poſt annos
„ S.Jacobus ſuſcitaverit à mortuis, baptiza-
„ tumque & Petrum dictum ordinarit Epi-
„ ſcopum. Eſt qui recuſet recipere mulie-
„ rem Gaditanam, inſertam genealogiæ
„ Chriſti, atque ita etiam Chriſti Domini
„ progenitricem. Eſt cui ridiculum videa-
„ tur affirmare, quod Magi per naves Ga-
„ ditanas pervecti fuerint in Judæam, per
„ eaſdemque revecti in patriam.

188 „ Hæc & alia hujus generis innu-
„ mera negantur à multis:hi ergo multi, de-
„ ſtruuntne Sacramenta Eccleſiæ & magna-
„ lia Hiſpaniæ ? Ridicula profecto conſe-
„ quentia. Numquid tamen Fr. Hierony-
„ mus à Conceptione Carmelita, in ſua
„ Hiſtoria Gaditana, hauſit iſta omnia ex
„ Dextro, Juliano, & Auberto ? Fatetur
„ id ipſe : nec dubito quin ex lectoribus
„ ejus hiſtoriæ multi eadem crediderint &
„ narrarint aliis;alii contempſerint,ex aliorū
„ meliorum ſcriptorum monumentis certi
„ de falſitate & vanitate figmentorum iſto-
„ rum ; inter utroſque autem extiterint
„ contentiones ac diſputationes. Verum
„ nullum credo inventum, donec Vox ve-
„ ritatis inſonuit, qui auſus ſit affirmare,
„ quaſi per legitimam conſequentiā,eos qui
„ talia negant ſubvertere Sacramenta,& fidei
„ divinæ traditiones.] Hactenus P. Xaramillius cap. xi præcitato:qui deinde ex Nicolao Antonii,Philippo Labbe,atque Joanne Bollando producit breves ſententias contra prædictorum pſeudo-chronicorum auctores, nec omittit notare quomodo ipſa Vox virum iſtum laudet fol. 3], & Delatio anni 1691 part. 2 fol. 1 primis ſtatim verbis, ut *ſcriptorem venerabilem atque illuſtrem, & totius Eccleſiæ per omnia ſecula veneratione digniſſimū.*

189 Ego, dimiſſis mortuis, unum alterumve locum hic addam ex etiamnum viventis Card. Aguirre, tomo 2 Conciliorum. Primum folio 63, ubi occaſione Melantii Toletani, novis Hiſpaniarum Patronis liberaliter adſcripti. „ Mitto, inquit, plurima alia,
„ non minus decretoria adverſus id figmentū;
„ & ſolum addo, pariter nutare fidem ver-
„ borum illorum, quibus Melantius Præſul
„ Toletanus decoratur elogio *ſanctiſſimi*
„ *Confeſſoris*. Licet enim nullatenus dubi-
„ tem, ſed potius pie credam, Melantium
„ eo felici ſeculo fuiſſe virum pium, & bo-
„ num Præſulem, inſtar aliorum qui in-
„ tervenerant Synodo Eliberitanæ cum ipſo;
„ nullum tamen fundamentum invenio in
„ SS. Iſidoro, Ildefonſo, aut aliis antiquis
„ ſcriptoribus, vel in aliqua veteri tradi-
„ tione, ut Melantius habeatur aut com-
„ puteturinter Sanctos, qualiter illum col-
„ locant Dexter ad annum 286, Julianus
„ ad 281 & 288, Luitprandus in Fragmen-
„ tis ad annos 302 & 305, invicem ſe mu-
„ nientes, ut aſſolent, ad quamlibet fabu-
„ lam ſtabiliendam, & confundentes Me-
„ lantium hunc cum S. Melanio Epiſcopo
„ Rhotomagenſi, qui in Martyrologio Ro-
„ mano laudatur ad diem 22 Octobris. Plu-
„ ra de hac fictione præmiſi Tomo 1 pag.
„ 301, in Notis ad ſubſcriptionem Melantii
„ apud Concilium Eliberitanum, & monui
„ quam temere Tamayus illum Martyrolo-
„ gio Hiſpano inſeruerit Tomo v ad eam-
„ dem diem.

190 „ Nimirum, hæc & alia commenta
„ ſimilia, quæ notavi ibidem pag. 303 &
„ 312 & 322 circa Patritium, Flavium, &
„ Camerinum, quos pariter Tamayus in-
„ truſit Martyrologio Hiſpano (ſicut &
„ alios plures ſine ullo ſolido fundamento,
„ in toto illo vaſtiſſimo opere) nullo in
„ pretio eſſe debent ; & doctiſſimorum
„ hominum judicio merentur indignatio-
„ nem omnium eorum, qui verum deco-
„ rem Hiſpaniæ, imo & Eccleſiæ amant;
„ inanem autem, ſeu pro libito fictum, de-
„ teſtan-

„ testantur. Præsertim quoniam pernicio- „ sum est & execrandum, quod quipiam „ male feriati homines audeant donare Re- „ gno alicui, Ecclesiæ, Urbi, aut Populo, „ Sanctos aliquos, numquam Fastis Divo- „ rum adscriptos, nec antiquissima vene- „ ratione certis locis usque adhuc cultos; „ aut non natos vel versatos ibidem, sed „ longe alibi. Atque hoc ipsum jam diu ex- „ horrui, tam in illis pseudo-chronicis, quam „ in eo Martyrologio, magna sui parte iis „ farraginibus constante. Unde ortum fuis- „ se vereor, ut in aliquibus Ecclesiis, & „ Populis celebrentur, tamquam Sancti pro- „ prii & ipsarum Episcopi, qui aut nec „ Sancti nec Episcopi fuerunt; aut, si San- „ cti & Episcopi, certe in aliis Ecclesiis & „ Populis exterarum nationum orti sunt, „ aut Sedes suas habuerunt.

191 „ Sed parum proderit hæc animad- „ versio ac lamentatio mea & aliorum, im- „ pense amantium verum Hispaniæ deco- „ rem, si Domini Episcopi, quorum id „ maxime interest, non exquisierint omni „ zelo veritatis, ac religionis solidæ studio, „ examinare novitates ejusmodi, a centum „ circiter annis introductas in ipsorum „ dioecesibus, occasione eorum pseudo- „ chronicorum, & Martyrologii Hispani, „ præsertim circa cultum Sanctorum. Si „ autem invenerint solum innixas ejusmodi „ fundamento, plane aëreo, nec alteri so- „ lidiori & securo; poterunt, ac debebunt „ ejusmodi vanitates, immo & superstitio- „ nes, omnino abscindere, cum magna sui „ nominis laude, & Ecclesiarum fructu.] Nihilo minus energiæ habet locus alius ejusdem Tomi 2. fol. 419 & 420, in uno male Sanctis adscripto Maximo Cæsaraugustano multas nobis imposturas detegens hoc modo:

192 „ Ab eo tempore, quo pseudo- „ chronica illa famosa Toleti excogitata „ fuerunt, sub finem seculi præcedentis, „ Ficulneo auctore (qui Hispanice Higuera „ cognominabatur) prodigiosa mendacia „ de hoc Maximo scripta & ubique divul- „ gata sunt, in Chronico illo edito sub no- „ mine *Marci Maximi, Episcopi Cæsaraugu- „ stani*. Et licet Bivarius, in Commentariis „ illius longe postea editis, exeruerit omnes „ ingenii atque eruditionis minime vulga- „ ris nervos, ad illud tuendum & explanan- „ dum; nullatenus obtinere potuit ab eru- „ ditissimis viris, intra aut extra Hispaniam, „ ne irriderent Chronicon ipsum, veluti „ meram congeriem farraginum & fictio- „ num; qualia pariter fuisse censent, & in- „ victis rationibus demonstrant illa alia, no- „ mine Dextri, Luitprandi, Helecæ, ac „ Juliani Perez, ab eodem fabularum archi- „ tecto obtrusa, quibus foedavit apud im- „ peritos Historiam, antea germanam & pu- „ ram, rerum Hispaniæ.

193 „ Sane quod Ficulneus Maximo „ huic præponeret nomen Marci, ipsumque „ complexe *Marcum-Maximum* diceret, in- „ causa fuit, quod legisset verba Isidori de „ Maximo Episcopo Cæsaraugustano; *Mul- „ ta versu prosaque componere dicitur*. Cum- „ que aliunde nosset, eodem circiter tempo- „ re floruisse Marcum quemdam discipulum „ S. P. Benedicti, Poëtam apud multos ce- „ lebrem, qui res gestas Patriarchæ & Ma- „ gistri sui versibus enarrâsset; voluit ex „ duobus hominibus unum eumdemque fa- „ cere, quasi primum fuisset Monachus „ Benedictinus, deinde vero Episcopus „ Cæsaraugustæ; ac proinde complexa ap- „ pellatione illum *Marcum-Maximum* de- „ nominavit. Sed enim, quemadmodum „ hippo-centaurus & hirco-cervus censen- „ tur chimæræ; quoniam, licet extrema cu- „ jusque seorsum considerata, sint vera, „ complexio tamen sive unio substantialis „ utriusque extremi est fabulosa & ficta; ita

 „ simi-

„ similiter in Historia *Marcus Maximus* „ chimæra est. Quamvis enim eodem cir- „ citer tempore floruerint, in Italia Marcus „ Monachus Casinensis, qui vitam & res „ gestas S. Benedicti versibus edidit; atque „ in Hispania Maximus Episcopus Cæsar- „ augustanus, qui versus composuisse di- „ citur, & Concilio Barcinonensi interfuit; „ chimæra Higueriana est, prædictos Mar- „ cum, & Maximum, conflare in unum „ eumdemque hominem.

194 „ Nimirum, ut alia taceam, nemo „ veterum dixit, nemo somniavit usque ad „ tempus Higueræ, Marcum illum, S. P. „ Benedicti discipulum, venisse in Hispa- „ niam, aut fuisse Episcopum, aut habuis- „ se præterea nomen Maximi. Constat id „ ex Paullo Diacono Lib. I. *De gestis* „ *Longobardorum*, Cap. 26, cujus verba „ exscribit Adrovaldus Lib. I. *De Miraculis* „ *P. Benedicti*, Cap. 4; Petro Diacono, in „ Libello De Viris Illustribus Cassinensi- „ bus, Cap. 3; Leone Marsicano, sive „ Hostiensi, Lib. 3 *Historiæ Casinensis* „ Cap. 21; & Aimonio Floriacensi, in Ser- „ mone quodam *De S. Benedicto*, laudanti- „ bus carmen prædicti Marci; ut mittam „ plures alios recentiores, de eodem Mar- „ co loquentes; quorum tamen, licet Be- „ nedictinorum, nemo vel leviter indica- „ vit, illum venisse postea in Hispaniam, aut „ Cæsaraugustæ Episcopum fuisse. Nec Jo- „ annes Bosco in *Bibliotheca Floriacensi*, „ aut Prosper Martinengus in suo Tomo „ 3, nec illustrissimus Angelus à Nuce in „ *Commentariis ad Chronicon Casinense*, ex- „ scribentes Carmen illud Marci de S. P. Be- „ nedicto, quidquam de illius Episcopatu „ Cæsaraugustano insinuârunt. Unde solus „ Higuera Marcum, post mille circiter an- „ nos ab obitu, Episcopum fecit.

195 „ Aliunde quoque fabula est, quod „ Maximus Episcopus Cæsaraugustanus „ dictæ huic Synodo subscribens, fuisset „ antea Monachus: nemo enim veterum „ id dixisse invenitur. Imprimis altum siluit „ de tali Monachatu S. Isidorus ipsius Maxi- „ mi σύγχρονος in ejus elogio; cum tamen „ loquens de aliis Episcopis, assumptis è sta- „ tu Monastico, semper istud expresserit: „ ut patet quando loquitur de S. Leandro „ fratre suo, Martino Dumiensi seu Braca- „ rensi, Joanne Biclarensi, & Eutropio. „ Idipsum imitatione Isidori præstitit postea „ S. Ildephonsus ipsius discipulus, loquens „ de Donato, Joanne Cæsaraugustano Ma- „ ximi fratre & decessore, Helladio, Justo, „ & duobus Eugeniis Præsulibus Toletanis, „ ac Nonnito Gerundensi. Dum igitur „ nec Isidorus nec Ildephonsus, scribentes de „ Maximo, nec alius quispiam eorum qui „ vixêre eodem seculo, ac sequentibus us- „ que ad tempus Higueræ, Monachatum „ ipsi tribuerit; reputandum id omnino est „ inter merces Higuerianas, nullum apud „ quoslibet solide eruditos pretium habentes, „ nequidem apud Bollandianos, quamvis „ ejusdem instituti socios. ....

196 „ Denique ejusdem pseudo-chro- „ nici inventor, non satis habuit Maximum „ binominem facere, & Monachum fingere; „ nisi & adderet, *Benedictinum*; fortasse ut „ demereretur professores ejusdem instituti, „ ut alias sæpissime fecit, etiam cum Au- „ gustinianis & Carmelitanis. Ad assequen- „ dam enim earum trium gravissimarum „ Religionum gratiam (quæ certe non egent „ fabulosis laudibus, nec fœtibus supposi- „ tis virorum sanctitate & doctrina illu- „ strium) singulis earum sæpe tribuit præ- „ stantissimos filios, quos non genuerunt; „ aut si genuerunt, id aliunde, quam ex iis „ pseudo-chronicis certum habent. Id ip- „ sum fere præstitit cum Ecclesiis Hispaniæ, „ præsertim Cathedralibus, & cum Urbibus, „ aut Oppidis ipsius, tribuens iis Episcopos,

„ aut Sanctos utriusque sexus, qui vel numquam in rerum natura fuerunt, vel alibi omnino habuerunt sedem suam, sive originem.

197 Ita eruditissimus ille & pro Hispanæ nationis honore zelosissimus Cardinalis, de pseudo-chronicis sæpe dictis, deque fundato in iis Tamayi Martyrologio, frequentius inter nostra Sanctorum Acta sugillato, totiesque sugillando, quoties operis nostri una cum Anno sacro procedentis, ordo nos deducet ad eos, quorum veras laudes obscurant afficta eisdem encomia peregrina. Utinam omnia, quam plene satisfactura eruditis, de imposturâ totum seculum impune dominatâ persuasissimis, tam efficacia sint etiam aliis, hactenus ex illo erroris poculo sic alienatis à sana mente, ut etiam pro sacrilegio habeant fraudes detegi tam vulgo gratas, quia specioso multiplicandorum Patronorum colore fucatas. Utinam malo remedium ferant qui soli possunt, atque ita votorum suorum compos fiat ipse, cum multis aliis, Eminentissimus, quem citavi, Cardinalis.

198 Huic voto proximum, at magis privatum votum, meum plurimorumque historiæ ecclesiasticæ amantium, est, ut hæ Responsiones ita satisfaciant omnibus, aliquo præjudicio occupatis contra nostra sanctorum Acta, tot hactenus impendiis vigiliisq; collecta, digesta, illustrata per integrum fere seculum, ut eadem porro liceat cursu numquam amplius interrumpendo, colligere, digerere atq; illustrare; idq; secernendo eadem qua prius libertate, verum à falso, verosimile ab inverosimili, juxta notitias, magis magisque usu quotidiano depurandas. Libenter enim cum S. Augustino, Epist. 111 ad Fortunatum, loquor ac dico: *Neminem, velim sic amplecti omnia mea, ut me sequatur, nisi in his in quibus me non errare perspexerit. Nam propterea nunc facio libros, in quibus opuscula mea retractanda suscepi* (dico ego feci & faciam Appendices ac Supplementa) *ut nec meipsum in omnibus me secutũ demonstrem; sed proficienter me* (meosque decessores, quorum similiter retractavi aut retractabo conatus, posterisque retractandos cum meis commendabo) *proficienter*, inquam, *me existimo Deo inserente scripsisse, non tamen à perfectione cœpisse: quandoquidem arrogantius loquor quam verius, si vel nunc dico, me ad perfectionem sine ullo errore scribendo, jam in ista* (annorum 70) *ætate venisse*. Verbum cum Apostolo addo & finio, *sive vivimus, sive morimur Domini sumus*; illi gloria in secula seculorum. Amen.

CONCLUSIO.

Ad R. P. Sebastianum à S. Paulo.

199 HActenus, R. Pater, pro me & libris meis, eo quo vidimus modo à Te accusatis. Ego, si modo convertere stylum vellẽ contra librũ tuum, uti contra meos tuo tu stylo abusus es; necesse mihi foret alios duos tomos scribere, hisce quos nunc absolvo, pares. Tunc sane demonstrarem (si forte nondum satis ex hisce pateat) librum tuum jure meritissimo præferre titulum, *Exhibitio errorum*, non meorum, ut prætendis; sed tuorum: neque deberem Propositiones tuas (qualiter Tu cum meis egisti) truncatas, aut dimidiatas, aut in pravum sensum subdole detortas exhibere. Vis periculum in una faciam? Capiamus, quæ occurret prima. Sic Exhibitionis

tionis tuæ errores ordiris, Articulo primo, Paragrapho primo, versu primo, voce prima: *Fide divina certum est, ut patet ex ipso Euangelio, Christum, non in palatio, sed vilissimo in stabulo fuisse natum.* Ita ordiris, Pater Professor; jam ausim dicere, non modo non bonus Historicus sed neque bonus Theologus. Quid? An talem uspiam ex totis meis scriptis, quantumvis multiplicibus, proferre potuisti propositionem, tam temerariam, tam audacem, ~~tam hæreticam~~, quam hæc tua est, principio Articuli primi, primique Paragraphi effutita (utor verbo tibi familiari) veluti id sit *certum fide divina*, idque *pateat ex Euangelio ipso*?

200 Dic age, Pater Professor, quo in loco docet Euangelium, natum fuisse Christum *in stabulo*, idque *vilissimo*? Totis Euangeliis non legitur τὸ *stabulum*, nisi semel; videlicet Lucæ 10, ubi Samaritanus hominem, ab Jerusalem in Jericho descendentem, & à latronibus vulneratum, *duxit in stabulum*, & stabulario curam ejus imposuit. Sed etiam hic *stabulum*, Cornelio interprete, ex eo quod græce Πανδοχεῖον legatur, intelligitur *diversorium sive hospitium*, quo homines consueverunt divertere. Unde ergo Tu stabulum ex Euangelio eruis? Totum quod de loco nativitatis narrat Euangelium, est, quod Joseph cum Maria profectus *in Bethleem*, *ibi peperit* filium suum, & reclinavit eum *in præsepio*, quia non erat eis locus *in diversorio*: ergo neque in stabulo, secundum sensum allegatum. Dic porro, unde ostensurus jam sis ex Euangelio, natum esse Christum in stabulo *vilissimo*? Sane quod fide divina universaliter præscribitur credendum, tale debet esse, ut nulla ejus pars non sit credenda fide divina; & quod fide divina certum est ex ipso Euangelio, tale debet esse, ut nulla ejus pars non contineatur in Euangelio, aut Theologice non deducatur inde. Ubi igitur illic legisti, aut unde Theologice deduces *stabulum* nativitatis Christi, idque *vilissimum*? Si Apostolica Sedes id definivisset ex Cathedra, submitterem lubens totum intellectum meum in obsequium fidei: nunc vero quid faciam, definiente Te, quod ipsa non definivit? Cum initio libri tui Tibi assumpseris auctoritatem Apostolicam & infallibilem, cur in reliquo libro me citas ad Sedem Apostolicam Romanam; & non ipse potius ex cathedra tua pronuntias, omnium illorum, quorum accusas, reum me esse. Tunc certe tam reus ero, quam definita à Te propositio est fide divina ex Euangelio certa.

201 Si tale venenum in capite libri tui ponis, quale in cauda invenietur? Ego tibi, quantum quidem ad me attinent, dimitto omnia; sed pro aliis vadem me præstare nequeo. Tu videris, quomodo Patres atque alios bene Catholicos, quos contra fidem peccasse arguis definitione tua, Tibi reconcilies, atque imprimis Cornelium à Lapide cum illis quos citat Patribus, in illud Lucæ, *Et reclinavit eum in præsepio*, sic differentem: *Nota, locum nativitatis Christi proprie non fuisse stabulum domus rusticanæ, ut S. Cyprianus ... tractatu de Operibus Cardinal. & alii imaginantur; sed fuisse speluncam excisam in rupe, ad extremum & Orientalem partem urbis Bethleem, uti docent oculati testes, S. Hieronymus, Epist. 18 ad Marcellam; Brochardus, Adrichomius & alii, ac Beda de locis Sanctis cap. 8. An spelunca hæc sita fuerit in urbe, an foris ad muros urbis, variant auctores. Audi S. Hieronymum: Ecce in hoc parvo terræ foramine, cælorum conditor natus est, hic involutus pannis &c. Addit Beda, è petra hujus speluncæ per miraculum, ob Christum in ea natum, perennem scaturire fontem, illumque ad sua tempora perdurare, atque totam speluncam à Christianis marmore incrustatam esse, ac grandi ecclesia desuper ædificata ornatam.* Hactenus à Lapide.

202 Quod

202 Quod jam intelligis Tu, Rev. Pater Professor, *stabulum* in quo natus sit Christus? An stabulum domus rusticanæ, cum S. Cypriano & aliis? Ergo reliqui omnes, qui in spelunca natum asserunt Christum, deficiunt á fide per te definita. Si per *stabulum*, velis intelligere minus recte speluncam ipsam; ergo damnas Cyprianum, quia cum suis peccavit contra eamdem tuam fidem. Quid vero facies ad reconciliandum tibi & fidei tuæ Catholicæ SS. Petrum Chrysologum atque Gregorium, apud Drexelium dicentes, illum quidē, quod Christus *in via nasci voluit, ab omnibus invenienda*; hunc vero; *Non in parentum domo, sed in via nascitur.* Papæ! quantum discriminis est inter stabulum qualecumque & publicam viam, minus tamen quam inter Fidem Patern. Vestræ ab Ecclesia Romana, saltem in præsenti puncto. Ex quo etiam discat Lector, quid non ausus fuerit in libris meis, qui sacrosancta Jesu Christi Domini nostri Euangelia non timuit temerare ipso Accusationum suarum initio.

INDEX RERUM.

Litteræ numerales Latinæ, *Articulum*; Zyfræ Arabicæ, *Numerum seu Sectionem*; §. *Paragraphum* denotat: Crux † præposita nomini, *Sanctum* vel *Sanctam*: ubi invenitur nomen præpositum alteri sic [ ] incluso, integro vel dimidio, prius esse cognomen vulgoque usitatius, scito.

A

‡† Cle-

Ex-

I

N

† Petri

Sueci

INDEX ARTICULORUM

Tam primæ quam secundæ Partis.

Paginæ Partis primæ notantur juxta editionem secundam.

ARTICULUS I.

De historia Vitæ Christi.

ARTICULUS II.

De summis Pontificibus.

APPENDIX.

ARTICULUS III.

De Bullis Pontificiis.

ARTICULUS IV.

De Decretis Pontificum.

ARTICULUS V.

De sacris Conciliis.

ARTICULUS VI.

De sacris Scripturis.

ARTICULUS VII.

De Primatu & Unitate Capitis.

ARTICULUS VIII.

De S. R. E. Cardinalibus.

ARTICULUS IX.

De Congregationibus Cardinalium.

ARTICULUS X.

De cultu Sanctorum.

ARTICULUS XI.

De Actis Sanctorum.

ARTICULUS XII.

De Reliquiis & miraculis.

PARS II.

ARTICULUS XIII.

De scriptis Sanctorum.

 7 Liber

ARTICULUS XIV.

De antiquitate Indulgentiarum.

ARTICULUS XV.

De Historiis sacris.

ART. XVI.

ARTICULUS XVI.

De Chronologia Carmelitana.

ARTICULUS XVII.

De Breviariis & Missalibus.

ARTICULUS XVIII.

De Martyrologiis.

ARTICULUS XIX.

De Traditionibus Ecclesiasticis.

ARTICULUS XX.

De Sanctorum Revelationibus.

ARTICULUS XXI.

De regnis & civitatibus.

ARTICULUS XXII.

De Ordinibus Religiosis.

ARTICULUS XXIII.

De conjecturis & argutiis.

ARTICULUS XXIV.

De Auctoribus damnatis.

ARTICULUS XXV.

Ex Appendice P. Sebastiani.

ADMONITIO
DE CORRIGENDIS ET ADDENDIS.

Rogo etiam hic, quod soleo in aliis operibus meis, benevolum atque eruditum Lectorem; ut quæ observaverit, aut porro observaturus sit errata in hisce meis Responsionibus (semper enim ut homo, id est errori obnoxius, scribo; & ut veri rectique amans, libenti animo ac grato correctiones rationabiles admitto) suggerere benevole velit, suo tempore in Parte tertia Responsionum, quod hic non licet, corrigenda. Simul gratiam inibit à R.P. Sebastiano; cui inde licebit augere numerum bis mille & amplius (uti quidem accusare ipsum vidimus Art. 33 §. 5; sed & respondimus) errorum meorum. Ne tamen, amabo te Lector, ne propterea silentio premas quos notaveris in me errores. Quod enim sine culpa mea errando peccavi; propter Accusationes tales non differam, imo gloriæ mihi ducam emendare, quocumque demum errorem dedocente. Interea, quod ipse (cui necdum vacavit impressa relegere, importunitate Amicorum compulso properare ad finem compositionis) obiter observo prætermissum à Typotheta Art. 23 num. 41 lin. 15 post--*Constantinopolitano*--velim addi--*Item, Theses quasdam Theologicas & Historicas. Nec non, Ejusdem Harmoniam Euangelicam de passione, morte, resurrectione & ascensione Iesu Christi Domini nostri.*

Pag 340 num. 3 lin. 5 *post*-&-*insere*-quædam ex his.

Pag. 454 col. 2 lin. 10 à fine--Aubi Hali,--*lege*--Auli Hali,

Pag. 461 & 462 muta numeros 60, 61, 62--in--2, 3, 4,

Pag. 464 col. 2 lin. 10 à fine, dele numerum 28.

Addi etiam Correctionibus potest, quod Parte 1 Art. 3 num. 135 lin. 11, Chronologice definiturus aliquid certo annorum spatio contigisse post excessum Eliæ, parum ibi solicitus, sive is omnino è vivis, sive tantum è consortio hominum excesserit; cum neutrum altero plus ad Chronologiam faciat, scripsi, more in talibus consueto, contigisse illud *annos mille post Elia mortem*. Quo cum graviter scandalizentur pusillanimes quidam; muta τὸ *mortem*--in--*raptum*.

Denique, ut unde refutari cœpit Exhibitio Errorum; ibi & desinat refutari: videat nunc Lector, velim; quam belle totum librum compendio descripserit Janningus, Episto-

[illegible] Familiarem sic or[illegible] : ADM. RE[illegible]DE PATER, *Vidimus librum Paternitatis vestræ adm. Reverendæ, cujus titulus incipit,* Exhibitio errorum. *Reliquus hic iterari refugit, ne Auctori suo, pro religiosa modestia, qua subditis prælucere Provincialis debet, ruborem denuo injiciat. Liber ipse duo potissimum tractare videtur; alterum, ut stabiliat summam antiquitatem sacri Ordinis sui; quod opto fieri posse: alterum, ut ad stabiliendam antiquitatem illam, convellat Acta Sanctorum; quod Sanctorum cultores improbare debent omnes, & desperatæ causæ vestræ indicium putant. Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona. Tertium quoque addi posset; stylus, commoti animi index; epitheta, æquis auribus gravia; termini, invidiam concitare nati; sententiæ partis alterius truncatæ, pro integris passim venditæ; tituli, plura promittentes, quam demonstrent; suppositiones, non fundatæ, & numquam probatæ nec facile probandæ; Censores, qui partem inauditam, nec lectis ejus scriptis, condemnant, minus æqui; & alia ejusmodi plura.* Vide sis, quàm recte isthæc quadrent in Exhibitionem; quam per omnia talem esse, qualis ibi describitur, jam cognoveris, Lector. *Sed bona causa talibus adminiculis nulla indiget.*

FINIS.